Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Op[er]a et tractatus mag[ist]ri Iohan[n]is de Gerson

https://hdl.handle.net/1874/461642

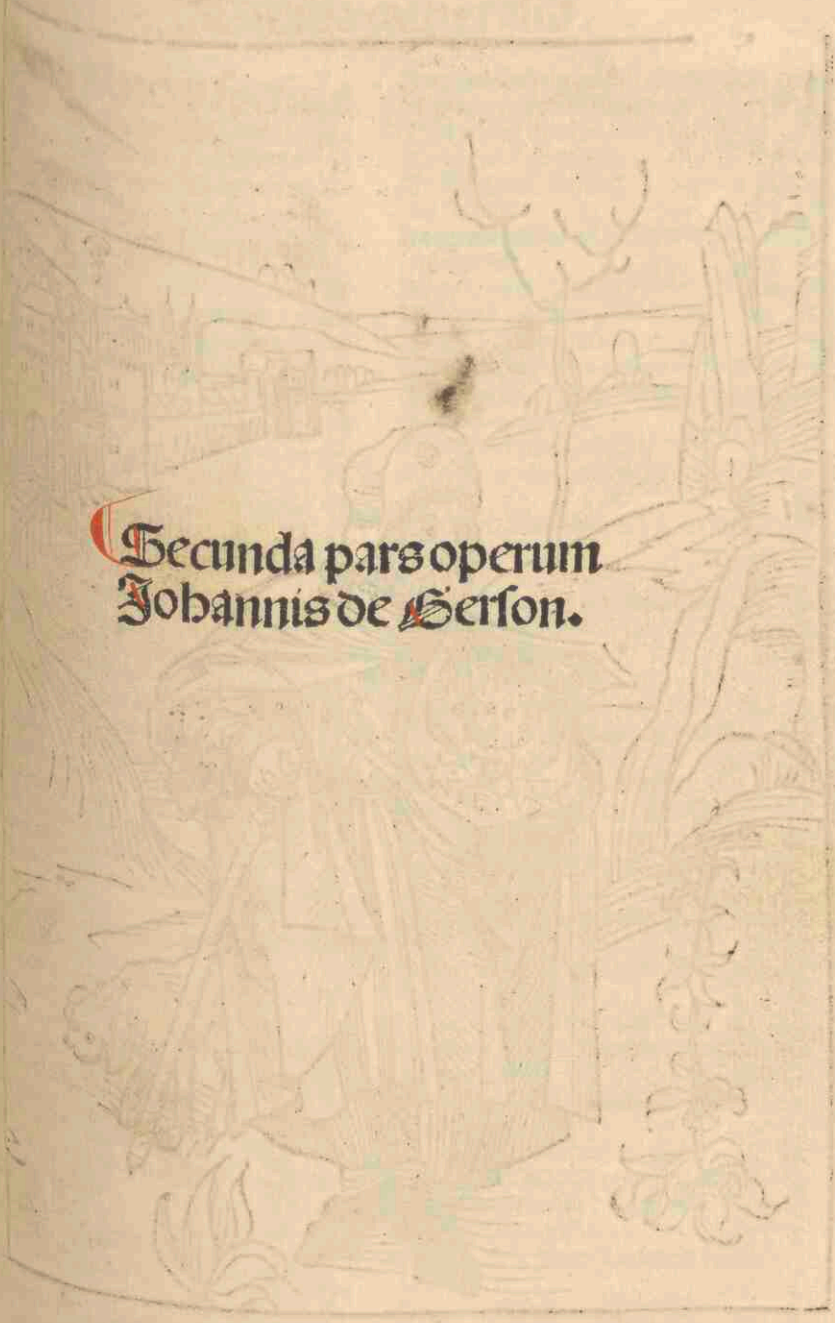

Secunda pars operum
Johannis de Gerson.

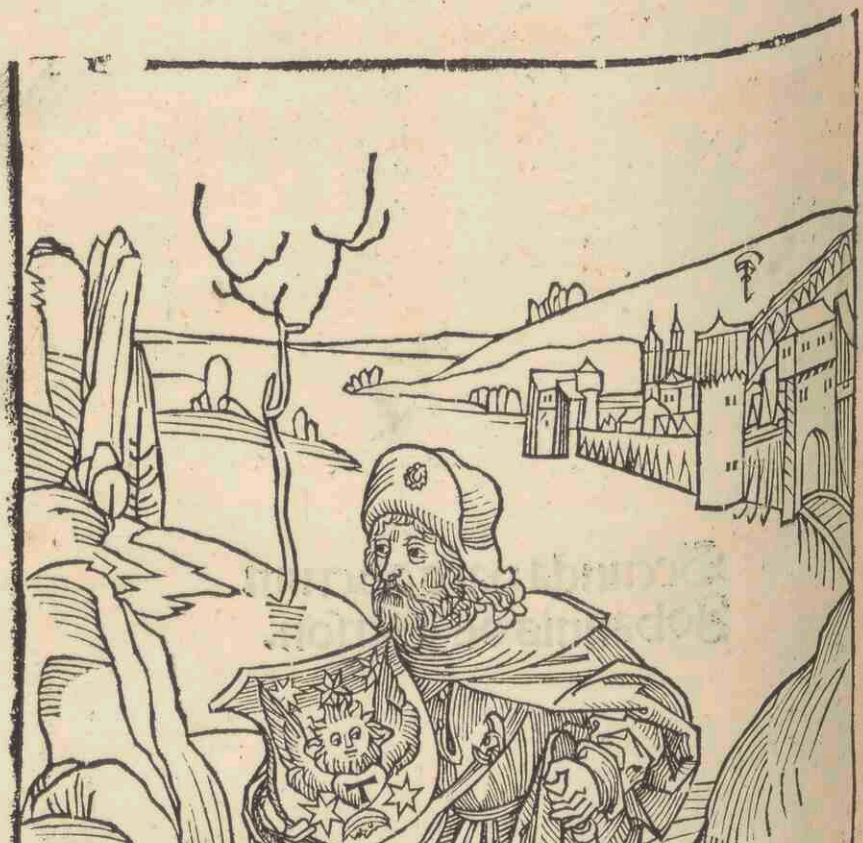

Tabula generalis

Tituli librorꝝ secūde partis doctoris christianissimi Johannis de Gerson. cancellarius parisiēsis. in qua locata sunt pāpue opuscula ad mores accōmodata.

Regule moralis 24 A
cōpēdiū theologie 25 AD
Tripartitū ō decem preceptis/de ꝓfessione/ ⁊ de arte moriendi 31 Q
De cognitione venialium peccatorꝝ ⁊ mortalium 32 J
De arte audiendi confessiones 32 X
De confessione e molliciei 33 A
De remedio ꝓtra recidiuū 33 C
De statu carthusien. q̄ in mortali certo cōfessus remittatur 33 E
Consolamentū ꝓ modo ꝓfessiōis in religionibus nō lapsis audiendi 33 E
De modis excōmunicationū ⁊ irregularitatū ⁊ absolutiōs ab eis 33 F
Notabile de forma absolutiōis 33 G
Notabile de ꝑmis monib⁹ ⁊ ō ꝓsessu 33 H
De absolutiōe ꝓfessiōis sacr̄alis 33 J
De absolutiōe defūcti carthusi. 33 AD
De moderata casuū reꝛuatiōe 33 M
Epla sup eodē ad quēdā epm 33 O
De tpate li⁹andi atq; soluēdi 33 P
Resolutio super casu quodam de irregularitate 33 U
De cōtemptu clauiū ⁊ materia excoicatio num ⁊ irregularitatū 33 E
De cordis induratione 33 Y
De indulgentijs 33 H
Multarum breuium et vtilium questionum resolutiones 34 E
De delectatōe in fruitio dei hūda 34 L
De peccato veniali duplici 34 T
De correctiōe ꝑrimi 34 L
De parvulis ad xp̄m trahēdis 34 U
De contractibus 35 G
De symonia 36 H
De solicitudine ecclesiasticoꝝ 36 N
De testamento ꝓdendo 37 K
Epla sup testamēto librorꝝ suoꝝ 37 L
Epla ad carthusiēses sup acceleratōe suffragiorꝝ post obitū oblatorꝝ 37 L
De anniuersario qd̄ sibi ꝑ curauit in eccl̄ia sancti pauli in lugduno 37 L
Testamētū quotidianū pegrini 37 AD
Testamētū pegrini metricū 37 P
Epistola consolatoria super morte fratris ad fratrem 37 Q
De ꝓparatione ad missam et pollutione nocturna 37 R
De pollutione diurna 38 A
Dialog⁹ ō celibatu ecclīasticoꝝ 38 K
Carmē ō pulchritudinē corpis 38 O
Cōtra impugnātes ordinē carthusiensem ꝓpter paucitatem miraculoꝝ ⁊ nō confirmationem 39 A
De nō esu carniū carthusiensiū 39 E
An liceat grauato debitis intrare religionem 39 T
De temperantia in cibo ⁊ potu ⁊ vestibus prelatorum 40 A
Sermo de vita clericoꝝ 40 F
Sermo ī cena dñi ꝓ humilitate 40 P
Carmen ꝓtra tumidū cor 40 O
Sermo de penitentia 41 A
Sermo de dñio euāgelico 41 E
Carmē de volūtaria pauptate 41 X
Sermo ad ecclesiasticorum cautelā et eruditionem 41 E
Sermo de resurrectione xp̄i 42 M
Sermo in concilio remensi dñica secūda post pasca Bonus pastor 42 Q
De visitatione prelatorum vel cura curatorum 43 AD
Sermo de quattuor domibus et pōt dici in dedicatione ecclesie 43 U
Sermo ō omnibus sanctis. Exultabunt sancti in gloria 44 O
Sermo ō oīb⁹ sctis Bti q̄ lugēt 45 M
Sermo de oīb⁹ sanctis. Exultate q̄m merces vestra 46 C
Sermo de omnibus sanctis. Videō ihesus turbas 46 P
Sermo in die natiuitatis dñi 46 U
Sermo ī dñica ī septuagesima 46 J
Sermo de ꝓceptiōe btē v̄ginis 47 L
Sermo de beato Bernardo 47 T
Sermo in die sancti Ludouici francoꝝ regis 48 L
Carmē optatiuū vt lilia crescāt 48 O
Sermo ō oīone ī ꝓcilio ꝓstātiēsi 49 A
Sermo de spīritusancto 49 G

De verbis dñi Venite ad me oēs 50 A
Cause pter quas voluit dimittere cancellariam 51 P
Recōmēdatio licētiādoꝝ decret[51 T
Tractatus de nobilitate 52 E
De considerationibus quas debet habere princeps 52 Y
Dialogus francī angli 52 X
De puella olim in francia equitate in armis 53 O
De mirabili victoria puelle de post fetanī tes recepte in ducem belli exercitus franc corum contra anglicos 53 L

Explicit tabula generalis opꝝ huius secunde pas.

Epitaphium magistri Johannis de Gerson: sacrarum litterarum doctoris christianissimi cancellarij parisiēsis. scriptum in circūferētia sepulcri in Lugduno In ecclesia sancti Pauli. ī tabula muro appensa iuxta arma sua.

Magnum parua tenet virtutibus vrna iohannem.
Precelsum meritis/ Gerson cognomine dictum
Parisius sacre professor theologie
Claruit/ ecclesie qui cancellarius. anno
Milleno domini centum quater atqꝝ vigeno
Nono/ luce petit superos Julij duodena.

Incipiũt regule morales eiusdem

Prologus.

Amus nũc interim qđ natura ꝛ imitatrix nãe ars solent nos ab ipfecto fumam⁹ exordiũ. vt inde (si de⁹ annuat) ad perfectio-

a ꝛsurgamus. Itaq; videre est naturã in materiã fauor colligere. debinc collectam digerere in aliã formã/ q̃ vñ sumpta est. de ficio ptes singulor. Quid vo ars. nõne p tipant miro ordinis arti-cessus in ea similis agnosat ꝛ Prouidet si bi in primis de materia copiose. ipam deinceps in ptes diuidet. Porro dat partib⁹ formã. primũ rudem. deinde politiorem. Postremo (qđ est omniũ difficilimũ) partibus sparsim positis ꝛ politis/ordine col ligationemq; tribuit. p qđ tandẽ operi suo pfectio ꝛ summata donat. Gregregemus ĩ hãc modũ ptes aliquas/velut e silua grandi ꝛ pduite/minera sacre scripture/ quib⁹ formã aliquã addimus. Holi igit lector (si quis forte occurrens) despicere. si iacentes ꝛ calce. quas dum sic erũt: regulas aut doctrinas aut considerationes appellare potuimus. Fortassis domino ppitio/ potent et eis in posterũ. ex decoro ordine/libelli pulchritudo donari. Qđ si datũ non fuerit nihilominꝰ arbitramur nos nõ nihil ad ea que libuerit fabricanda/aut sub alio fpecisse. si materiam pparauerimus alijs nopo. nõ frustra sudauerimus/si ex agro floretissimo sacre scripture/apes cogitatio nũ nr̃aꝝ collegerint. digessenteq; buccellas quasdã faui mellis/ad lumẽ cognitionis ꝛ ad deuotionis dulcorẽ. atq; p medicamento desiderioꝝ infirmoꝝ. quas partim ꝛ decoro artificio speciosius ordinare.

Explicit prologus.

¶ Incipiunt regule Moorales.

Aque tibi p cepit deus/cogita semper. Bñ quilibet obligat scire illud/absq; cuius noticia nõ pt euitare peccatum. ¶ Culpabilis ignorantia iuris diuini/nõ cadit in faciente illud qđ in se est. qñ spiritussanctus/talẽ hoiem de necessarijs ad salutẽ que vires suas excedunt docere imediate ℓ mediate patus ẽ. ¶ Ignorãtia inuincibilis excusat/ in eis pticum q̃ sunt facti. nõ aũt crassa vel supina: q̃ puenit ex negligẽtia sciẽdi ꝛ faciẽdi qđ in se est Dicit aũt inuincibilis: nõ qn vinci possit. aut q̃ ex ea necesse sit tũc opari. sed qr operans/sufficiẽter fm casus euentũ diligẽtiã apposuit sciendi illud qđ nesat. ¶ Ignorantia iuris humani sufficiẽter ꝓmulgati nõ liberat subditos a pena in foro exteriori licz frequẽter quo ad deũ excuset a culpa quosdã ignorãtes. ¶ Nõ quilibz tenetur scire ó quolibz pcõ mortali an sit tale. licz expediat istud inquirere ꝛ scire iuxt vniuscuiusq; vires ꝛ statũ. et plus ecclesiasticos q̃ laicos. Et inẽ ecclesiasticos/ plati ex officio tenẽt q̃ sint parati oñi poscẽti reddere rationẽ de ea q̃ in eis ẽ fide ꝛ spe ¶ Nemo vtens rõne/diu ab ignorãtia principiorũ moraliũ excusat. forte eñ morulã ad cõsiderãdũ apponere fas habz. ¶ Dis doctrina ꝛ oĩe studiũ. debẽt de curiositate vana aut noxia culpari: q̃ non ordinant actu vℓ habitu. mediate vel imediate/ad bene morale gratuiteq; vinẽdũ. ¶ Bare studiũ suum rebus inutilibus aut noxijs. vtilioribus scienter omissis curiositas ẽ damnabilis. ¶ Vtile ꝛ inutile/noxiũ ꝛ innoxiũ/dicunt̃ in moralibus nõ absolute. sed per respectũ ad nos: cũ circũstantijs finis/loci ꝛ tpis/officij atq; ceteroꝝ. ¶ Dis obligatio finalit reducitur ad dictamẽ liberi arbitrij diuini/sic volẽtis obligare creaturã. qđ dictamen nobis innotescat/vℓ in lumie fidei vel gfe infusarũ. vel in lumine naturali signato sup nos. Uñ practica iudicia rationis habemus. aut p lumina scietiaꝝ tã diuinaꝝ q̃ humanaꝝ: ex duplici lumie priori emanãtiũ. aut postremo p expiẽtie mul-

tiplicis luminosum documentū. per qđ fit vt virtus q̄ ars certius operē. ꝑpē qđ vtuo sus bene iudicat de oibus. ꝛ e suo iudicio vtutis mediū assumēduz. ¶ In ꝓnapijs moralibus assignādis fit ꝓcessus q̄ndq̄ a notioribus et quasi a posterioribus. vt ex his q̄ videmus in humana policia: assurgendo ad diuinā legē. q̄ndq̄ fit ecōtra a ꝓ ri ꝓsiderādo eas leges q̄ nature sūt notiores: qualis ē lex cēna. ¶ Eqtas quā noiat phūs Epykaiam/ꝓponderat iuris rigori Est aūt eqtas/iustitia pēsatis oibus circūstātijs ptiularib⁹. dulcore misericordie ℒ tempata. Hoc intellexit q̄ dixit. Ipse etiā leges cupiūt vt iure regāt. Et sapiēs. Noli ē iustus nimis. alioq̄n sūma iustitia fiz ma iniustitia fit. Oīa mādata dei eqtas. i. cū eqtate pēsanda. ¶ Bonaz mētiū ē ibi agnoscere culpā vbi culpa nō ē. agnoscere inquā non ꝑ assensū firmū. hoc em̄ stultū piculosumq̄ fieret. sed sic vt doleat aut peniteat hō postmodū/quasi vera ac ē culpa teneret. ¶ Nullū ē pcm̄ mortale actuale absq̄ ꝓsensu libero rōnis/vo vel interpretatiuo. Interptatiuū ꝓsensū tūc ee dicimus dū habuit rō tpus sufficies deliberandi et fugiēdi ea/arca q̄ vitāda ee puigūl tenebaē qualiē dicat lex forensis. Qui tacet ꝓsentire videē. dū vicz repugnare debeē. ¶ Cōsensus in actū solū venialiē malū ē tm̄mō venialis. loq̄ndo de veniali ex genere suo. vt ē verbū ociosū. ¶ Nullū pcm̄ est adeo veniale/q̄n ipm̄ vel sibi silē fiat mortale duz placet. hoc est dū ꝓsensus addiē. si tm̄ illud veniale erat actus mortalis ex genere suo. ꝛ ex eo q̄ nō fiebat ex ꝓsensu libero ꝛ perfecto/venialis reddebaē. ¶ Nullus ē actus adeo mortalis/q̄n ipe vel sibi silis. sit non mortalis dū displicet: vel si nō placet/ꝓsensu pfecto deliberatoq̄. ¶ Nihil ē adeo cōsiliū i lege euāgelica. q̄n i casu posset ee obligatoriū. Et ita q̄libz vtēs rōne/teneē fm ꝑparationē animi ad quodlibz ꝓsiliū vt puta martyriū vel dimissionē oīm suoz ꝛ similiū. si ꝛ vbi necessitas imineret hoī agendi. Obligat insup qđlibet ꝓsiliū q̄ nō cōtemnaē/tāq̄ nō sit salubrioz obꝑuatio eius oppositi ¶ Nullus ita ꝓsilijs ꝑuandis affringiē/q̄n ab eo aut possit aut debeat in casu/eoz obꝑuatio ꝑualis q̄ndq̄ ꝑmitti. vt de nō habendo duas tunicas. de ꝑbendo pallio/tunicā auferēti: ꝛ filibus. ¶ Oīis agens ꝓ ꝓsciam edificat ad gehennā. Et mortaliē si ꝓsciētia sit fixa. q̄ illud qđ agit/ ē mortale. Vel venialiē solū. q̄tū est ex ptē huius circūstantie: q̄ est facere ꝓ ꝓsciam: si ꝓscia iudicet illud ee solum veniale ¶ In nullo casu ē aliquis ꝑplexus inē duo ptā/ q̄n ei pateat exitus absq̄ nouo ptō. Nazq̄n si iurauerit qui spiā se occisuz Petrū inno centē. ꝛ nō occidat eū/ipse nō peccauit noiter: sed iā peccauerat in iurādo. Si aūt dicter sibi ꝓscia erronea/q̄ Petrus inocēs ē statim occidēdus ab eo: dimittat hāc cōscientiā ꝛ liberatus ē. Si postremo inadāt duo ꝑcepta incompossibilia ex culpa sua/ agat illud qđ de se magis ē obligatoriū. ¶ Exponet se piculo peccati mortalis/est pcm̄ mortale. Vel sic. agere incertū et oimittere certū in materia morali/ē pcm̄ mortale. si tale sit incertū q̄ sit mortale/nō solū per coniecturas leues: aut ex suspitione trepida et scrupulosa: pueniente ex nimio timore ca dendi in via dei. Dz intelligiē. dum tale ē vehemēter ꝛ pbabiliē incertū. eq̄ficat oppositū vel magis. tūc em̄ illud qđ agit nō carebit mortali culpa. aliter non oporteret. ¶ Consiliū salubre est frequenter agere ꝓ scrupulos leues ꝛ trepidos. vitādo eos ad alioz iudiciū. quatinus ex cōsuetudine fiat hō robustus/solidus ꝛ trāquillus in operatione spūali. Exemplū in domificatoria spūali. ¶ Dans operā rei illicite/aut ad se nō spectanti non excusat per ignorantiā/de peccato seq̄nti ꝑsertim q̄ ad pnā in foro exteriori ō rigore soluendam sed apud deū sepe nō imputat ad nouum aut maius peccatū. Sicut interfectō hois per ebriū nō vtentē ratiōe/nō habet culpaz maiorē q̄ fuerit talis ebrietas. ¶ Ambulandū est in virtutū doctrina via regia ℒ vt nec strictius fiat dei mādatū: nec latius q̄ ipe mandauerat. q̄uis inde sumere possint aliqui aut malicie vel amē libertatem. aut ecōtra in desperationē corruere. Non tamen oīmbus/ꝑ oīm tempe ꝛ loco ꝑdicandā asserimus q̄alibz veritatē. ¶ Nemo qui teneē rempnere illecebrā aut eq̄ siz

mortalis/primo omisit reprimere et evitare. ꝛ hoc imputabit ad culpā mortalem in primo instanti nō ē gratie. ꝛ eē peccati mortalis. ꝛ ante nū q̄ fuit verū dicere ille mortaliter omittit. ¶ Peccatū veniale magis posset dici cohibitū q̄ phibitū. ꝛ esse contra institutionē seu monitionē quasi medium inter preceptū ꝛ consiliū: q̄ absolute p̄ceptū. communius tamē dicit eē extra aut p̄ter preceptū ꝛ p̄ter dilectionē dei ꝛ non p̄ter dilectionē proximi. ¶ Omnes primi motus qui apti sunt inesse/ sequi rationē ꝛ per eā regulari/ si eam pueniunt/ dici pñt peccata. etiā in parvulis et infantibus. quia sunt p̄ter ordinē nature p̄mi status institute. Tamē rectius hoc dicit de adultis/ rōne vigentibus. In eis insuper circa que ratio quigil eē debet. ¶ Omnis infidelium vita/ peccatū est: si et dū ex infidelitate operant. aliter nō oportz q̄n possint bene mortaliter operari. sicut ō fidelibus ex gratia/ sententia rectior tenet. ¶ Qui minima negligit/ paulatim decidit. Mā venialia peccata/ ꝛ si nō perimit ō per se vitā gratie/ infirmat tamē operationē eius que est vita secunda. ꝛ ad mortē si multiplicat disponit. retardatq̄z a pfectu merit. ꝛ ab acceleratione visionis dei. In via em̄ dei nō pgredi/ regredi est. Fac interim (sez dū es in peccato mortali) quicqd boni potes vt deus illustret cor tuū. Nam bonū opus ō genere ꝛ morale/ etiā factū extra charitatez quoniā per tale opus disponit homo ad opera virtutū. ꝛ ad facilius resurgendum q̄s expedire nosc̄t deus ¶ Nullus actus ō genere motus: in habente vsum rationis/ est simpliciter indifferens. neq̄ quo ad bonitatē motus. neq̄ quo ad meritū vt deme ritum. saltem boni temporalis. ¶ Quantuz obligamur ꝛ quotiēs ex divina autoritate querere salutē nostrā eternā: tantū ꝛ totiēs obligamur bene operari ex gratia. Et q̄ nō p quolibz momēto tenemur actualiter tendere ad beatitudinē eternā (cum hoc sit p̄ceptum affirmativū) idcirco nō semp actualiter omittimus/ duz extra gratiā aliqd operamur. ¶ Solus deus ꝛ nullus aliꝰ absq̄z eius cōmissione/ pōt directe et per se obligare quemcūq̄z hominē/ etiā sibi subditum/ absq̄z eius cōsensu libero/ ad actus interiores ꝛ latētes habēdos. solus quippe deus pōt de talibus iudicare. alij autē nō nisi ō eius mādato ꝛ revelatiōe. sed tm̄ de exterioribus. Notanter vo dī directe et p se ꝛ absq̄z cōsensu libero. q̄ indirecte ꝛ p accidens: vl̄ ex cōsensu subditi/ hoc pt fieri. dū viz iubet actus exteriores. q̄ nō pt fieri nisi ab interior p̄cedat. ¶ Nemo absq̄z culpa sua aut cōsensu suo libero/ pōt de p se obligari ad ea q̄ sibi alias eent licita vel p̄silia. Pōt aūt hoc fieri de p accidēs p mānifesta vtilitate reipublice. cuius ē ps. vel ex eius culpa. saltē q̄ ad forū exterius ¶ Quā rōnabile ē vt nullus hō aliqd p̄cipiat/ nisi illud de q̄ pt cognoscere iudicialiter ꝛm modū suum in foro suo. Idcirco finis et intentio legislatoris/ nō cadūt sub obligatōe subditoꝝ. sz tm̄mō opatiōes exteriores p̄ceptorū. Et ita dicēs horas aut ieiunās ī peccato mortali/ aut intentiōe siniſtra. vel absq̄z attentiōe/ absolvit se a p̄cepto eccl̄ie. sed nō apud deū: ō negligēnia: aut peversa intentiōe sepius excusat. ¶ Precepta dei affirmativa. q̄ obligāt ad sp. sz nō p sp: eoꝝ obligatio ē sub q̄dā divisiōe ad hoc tp̄us vel ad illud. ꝛ ad hanc speciē opatiōis vel ad illā. Sicut colere deū lama exteriori/ nō plꝰ de se obligat ad hanc speciē cultꝰ exteriorꝭ: ꝛ ad hāc dicē q̄ ad illā. ¶ Ad eruditōez: atq̄z certificatōz fideliū: ꝛ vt p̄ communis sit ī eccl̄iastica policia cultꝰ divinꝰ/ plati eccl̄iastici tā q̄ sapientes statuti sūt. p q̄s expedit illud qđ ē sub divisiū etiō ad aliqd vnū certum et cōe x̄pianis limitari. sicut q̄ dei cultꝰ exteri, or die dñico ꝛ p cessatiōez ab opibꝰ vilibꝰ, erolvat. ¶ Ecclesiastica plati respectu p̄ceptoꝝ divinoꝝ ꝛ regula evāgelice/ nllo mō p̄ditores sūt. sz dūtaxat qdā interp̄tatores expositores. p̄ciones. doctoresq̄z. ¶ Interp̄tatio ꝛ limitatio vel expositio platorū in lege divina/ q̄diu plati nō cognoscūt abutī sua ptāte/ suscipienda ē reuerēt tanq̄ lex dei Abuteret aūt si manifeste imponeret onera nimis grauia cervicib⁹ p̄lī x̄piani. vt si ad festinā dū q̄die aut ad statuta q̄lia religiosi hūt/ oēs passim astringi q̄reret ¶ Dispensatio platoꝝ/ q̄ ē iuris cois q̄dā relaxatio seu mitigatio/ locū hz p̄cipue circa p̄ticulares casꝰ ꝛ psōas singlares. qm̄ aliq sta

tuta sint p̄ coīrate/q̄ huic p̄sone vel illi. ꝛ
i isto casu vel illo/nō ita sicut sūt posita cō
gruere dinoscūt. ¶ Pene sūt restringende
sic q̄ absq̄ vtilitate reipublice vel eius cui
infligunt neq̄ institui: neq̄ institute exeq̄
deberēt/ꝛ peccāt opositū facientes vel eas
cū hoc resciuerint nō tollētes. ¶ Jn oi re-
publica toleran p̄t aut debēt vicia. q̄ abs-
q̄ detrimēto euidēti. neq̄ corrigi. neq̄ extirpa
ri valerēt. Q̄n āt illud ē ꝛ q̄n nō. difficile ē
ꝛ sepe ipossibile gñaliter diffinire. nisi p̄ut cir
cūstātijs pticularib⁹ inspectis/ plani/ supio
res ꝛ sapientes decreuerūt. Exēplū ē de me
tricib⁹ ꝛ vsurarijs. ꝛ silibus. q̄ q̄nq̄ p̄mit
tūt. Et ita ō ꝓcubinarijs sacerdotib⁹/ p lo
co et tpe/ staret forte ee faciēdū. ¶ Cōmu-
nis error facit ius: ad hūc sensū vel intelle-
ctū. ꝛ silēs: q̄ plani ꝛ p̄capes/ sepe aliq̄ faci
unt. aut p̄mittūt iustissime/ ob errorē sub-
ditor cōem q̄ alias si ficte tant p̄mitterent
ad culpā eos dē obligarēt. ¶ Cōmunis in
obediētie culpa/ q̄nq̄ absolvit ō p accidēs
ab obediētia ꝛ a culpa p futuro. ꝛ hoc i le-
gibus positiuis. vt tales sūt. alioq̄n nō vi
deē in multis. quō lex lata ꝛ iurata posset p
nō obs̄uationē aboleri. ¶ Cōsuetudo est
optima legū interpres. si de positiuis fm o fi
at. ¶ Cū ꝛ consuetudo sit alia natura/ leges as
suete/ ꝛ q̄si ia in naturales vse. nō debent
absq̄ māifesta vtilitate vel necessitate/ vel
tolli vl mutari. ¶ Cōsentire censendi sūt
sapiores (saltē interpretatiue) i abolitiōe le
gū suar̄ positiuar̄. q̄n passim eas diu non
obs̄uari p̄nt/ ꝛ nec vbo nec facto reclamāt
¶ Lex nō instituit/ nisi dū p̄mulgat/ neq̄
vigorē hz/ nisi cū mouēs vtētiū approbat.
ꝛ hoc si sit lex pure positiua ad populi regi
men. Secus ō diuina atq̄ naturali dicere
tur. ꝛ quas nō ē p̄scriptio. vel ad opositū
p̄suetudo sed tm̄ corruptela. ¶ Jn oi lege
q̄ tū cū q̄ positiua bñ instituta. aliq̄d est de
iure naturali ꝛ diuino. vt q̄ expedit homes le
gib⁹ regulari. q̄ q̄ ptāti resistit/ dei ordinati
oni resistit ꝛ silēs. ¶ Se cernere ius diuīū
ꝛ naturale a positiuis. sicut est difficile: ita
maxie necessariū est vt vtile in oi doctrina
morali ꝛ politica. ꝛ hoc fieri pfecte nequit/
absq̄ sacra sapientia. q̄ legib⁹ eēnis innititr
atq̄ fūdatr. ¶ Cōpatio pctōr ad inuicē
fm̄ grauitatē maiorē ꝛ minorē/ generaliter
sumi neq̄t: nisi cōpenēt in genere suo. ꝛ ee
teris pibus. q̄n fm̄ alias circūstātias pti-
culares/ se hñt plurimū vt excedēta ꝛ exced
sa. ¶ Quātificatio pctōr/ a posteriori sūpta
a pena: licz nō sufficiēt/ vsq̄quaq̄. et a pon-
penes genus obiectis. ꝛ intentione finis. et
libidinē seu conatū volūtat̄ maiorē vl mi
norē. ꝛ causā motiuā. tp̄us ꝛ locū. ꝛ penes
dāna inde seq̄ntia/ q̄ peccās p̄uidebat aut
p̄uidere tenebat. ¶ Ois actus/ cui⁹ finis
intētus ē pctūm mortale: mortalis ē. siue in
tendat actu siue habitu q̄ sat̄ si opans in-
terrogatus. cur hoc facit? et aduertens/ tan
dē ridebit. ad hūc finē feci. ¶ Actus q̄ ali-
unde nō eēt mortalis: ꝛ fit. p̄t finē solū ve
nialē/ videt ee solū venialis: nisi forte p̄ti-
tuat finis ille vt vltim⁹ ꝛ q̄tās. et nō solū
vt incidēs ꝛ minus p̄ncipalis/ actu vel ha
bitu. ¶ Nō ois actus pctī ēt finito creatu
re. vel vsus eius. ꝛ q̄nq̄ ē abusus solū ve
nialis. q̄nq̄ mortal. Nō em̄ oportz/ vt in
oi pctō creatura p̄stituat finis vltimatus
abutētis ea. ¶ Si q̄s mouet occasionaliter
solū/ ex pctō mortali/ ad aliquē actū faciē
dū nō oportz illū actum ee pctūm mortale.
Secus si cā p̄ncipalis hui⁹ actus/ eet mor
tale delictū. ¶ Diligi p̄t deus p̄t finē mer
cedis q̄ ipse ē. vel p̄ut licz p̄t dicere finez
subordinatū sub vltimo fine. aut p̄ut can
sam motiuā min⁹ p̄ncipalē denotaret. alis
nō. Silr de euasione dānationis dicendum.

¶ Bonitas naturalis p̄sequit ad ens. ꝛ
hec nō hz oppositā malicia. Bonitas
ō ꝛ malicia morales de genere sumūt ex
obiecto. Bz totalis bonitas moralis spec.
aliē pēdet ex circūstātijs finis ꝛ alioz̄ ac-
adunatis. Malicia ō/ ex vnius illaz cir-
cūstātiaz carētia ponim⁹ resultare. Cete-
bonitatē gratuitā ꝛ meritoriā/ gra gratum
facies opat. ¶ Circūstātiaz alie nō sūt so
lū p̄comitates actū. ꝛ he nec addūt nec di-
minuūt ad pctūm. Alie dicūt informantes
qr ad actus vt moralis ē/ integrationē ꝛ in-
formationē erigūt et intrāt. ¶ Multa ex
genere mortalia sunt/ q̄z sitia p̄t efficia bo
na: dū trahunt ex rōne sua. Quēadmodū
dolere de libtate ō bono alteri⁹/ ē mortale
delictū. Si ō hoc fiat p̄ zelo iustitie boni
cois/ cui ℨtū ē tale bonū: ille dolor virtus
erit. ¶ Pleriq̄ multa ex genere bona ēnt

que ex aliqua circūstantia puersa fiūt ma-
la/ ⁊ speciē moralē mutātia. ¶ Nō ois de-
liberans/ agit ex deliberatōe. sicut nec ois
ignorās agit ex ignorātia. aut ptemnēs ex
ptēptu. Pōt em̄ aliqs progredi in actū pri
moꝝ motuū. dū actu deliberat qd agēdū/
nō tn̄ ex deliberatōe aget. sȝ ex effreni appe
titu/ ⁊ ex motu passiōis. Dicit̄ āt aliqs age
re ex aliq cā: qn̄/ si nō eēt illa cā/ ipe ab agen
do cessaret. accipiendo large agere put ad
omittere ptēdit̄. ¶ Duob⁹ bonis ppositꝭ
qn̄qȝ ad nullū obligor. qn̄qȝ ad vnū illoꝝ
nō ad aliud. qn̄qȝ ad ambo/ sub disiūctiōe
solū. In q casu nō teneor simplicit̄ eligere
mai⁹ bonuȝ si sit mihi difficili⁹. neqȝ etiā si
sit facili⁹. ⁊ habeaȝ rōnabiles causas illud
dimittēdi. ⁊ aliud agēdi. Exēpli grā ad ex-
periēdā ꝓpriā libertatē. Qm̄ ars pfecta nō
delibat. sicut ex ṽtute agit aliqs bn̄/ quasi
subito: sic ex puersa assuefactōe viciosus q
si repente p̄cipitat̄ i culpā. Et ita male ha
bitnat⁹ i vicijs/ vt in iurādo: pcupiscendo:
pdiēdo: inuidēdo: ⁊ sitib⁹/ fere demeret̄ pti-
nue. sicut ṽtuoso assidue merces crescat. vt
vez sit q iust⁹ ē/ iustificet̄ adhuc ⁊ q sordid⁹
ē/ sordescat adhuc. ¶ Nullū desideriū rei
illicite/ factū tm̄ mō sub pditōe actualit̄ vl̄
habitualit̄ adhibita. ē de p se mortale deli-
ctū. de p accidēs tn̄/ ꝓpt̄ appetit⁹ sensualis
cōmotionē nimiā. q sciet̄ dimittit̄ inuale-
scere ex talis desiderij ptinuatiōe libera/ pt
ipm inē mortalia deputari. qꝛ q amat peri
culū/ pibit i illo. ¶ Null⁹ agēs bn̄ ꝭm oēs
circūstantias/ dici debȝ dare scādalū alteri
qtūcūqȝ scādaliset̄ ali⁹. Scādalū em̄ est di
ctū vel factū min⁹ rectū/ p̄bēs alteri occasi-
onē ruine. Nā i via oino recta/ si qs ceciderit/
nō ex scādalo vie sȝ ex ꝓprio defectu p-
ueniet. Sol⁹ ille scādalisat actiue. q aduer-
tens aut aduertere debēs/ alios pniores eē
ad peccādū/ ex mō suo agēdi q sibi nō ē in
p̄cepto/ nihilomin⁹ ipe opari nō desistit. se
cus i casib⁹ hic exclusꝭ. vbi malicia ꝓpria ē
scādalū gratis acceptū. vbi p̄terea nō ē ad-
uertētia nec eē dȝ de scādalo alterius. ⁊ vbi
qs ad illud operādū teneret̄. ¶ Ille dr̄ ex
malicia sua peccare ⁊ scādalū acape: nō ex
actu alteri⁹. q īformat⁹ sufficiēt̄ de bonita-
te hmōi actus. nihilomin⁹ cadit in ruinā.
vt si ex voto religiōis emisso. parētes post

sufficientē de religiōis pfectōe informatio
nē/ se scādalisari pqrant̄. scādalū ē hoc nō
iā pusilloꝝ: sȝ phariseoꝝ. acceptū scȝ nō da
tū. ¶ Quilibȝ ab oi actu cui nō ē astrictus
aliūde/ tenet̄ desistere. qn̄ timet aut timere
dȝ ꝭm vehementē piecturā/ scādalū pusil
loꝝ. qusqȝ de illo cōpescēdo diligētiā com-
pleuerit. nisi forte pro cōi vtilitate/ vnctio
spūssancti doceat/ illud nūc agēdū. vt chri
stus fecit in publicatiōe ṽitatis sacramēti.

De superbia ⁊ vana gloria.

Appetitus glorie si est de vera
gloria ⁊ ꝓpt̄ deū ṽtuosus ē. Si
de vana/ citra deū ⁊ nō p deum
vt i bonis fortūe nature vel grē
venialis ē/ tā ex genere q̄ ex more/ si sit ad
finē bonū. vt p euitatōe infamie. aut p ma
gno bono edificatiōis aliene. ille appetit⁹
discret⁹ ē ⁊ meritori⁹. Si gloria sit falsa/ ⁊ d
pctō mortali: aut p fine malo p̄ncipalit̄ et
vltimate/ tūc mortalis est. ¶ Presūptio: ar
rogātia: iactātia: ⁊ hypocrisꝭ/ generalit̄ et p
prie sunt d illis q nō pueniūt hoi taliter se
hn̄ti: si illa hr̄e vel credit vel inordinate ap-
petit. ꝓpterea sp hn̄t errorē vel maliciā in-
uolutā. qn̄qȝ veniale. et sepe mortalē. ꝭm
genus obiecti. ⁊ iux̄ circūstātias intētiōis
⁊ finis. atqȝ ceteroꝝ. ¶ Presumēs d dei mi
sericordia q saluabit̄ qlitercūqȝ peccauerit
⁊ in pctō pseuerauerit/ errat i fide/ si hoc iu
dicet p intellectū ⁊ i morib⁹ mortalit̄/ si ta-
lit̄ afficit̄ p volūtatē absolutā. qꝛ d pditio-
nata nō oportet. Et ita distingui posset in
valde multis d intellectu et affectu. qꝛ ꝭm
hoc/ pctā variā naturā sortiūt̄. vt dicāt̄ vl̄
errores. vel mali mores. vel vtrūqȝ. ¶ Pre
sumptio d multis meritis et gratijs/ falsa
ē ⁊ temeraria/ si nō insūt. Si autē credat̄ et
sentiat̄ q ex se sūt p̄ncipalit̄/ impia ē. q̄tū-
cunqȝ pius hr̄ent̄. Qꝛ si singularit̄ eas hr̄e
qs glorieť/ pestifera est atqȝ pharisaica pre-
sumptio. ¶ Credere ⁊ sentire qd ex meritꝭ
p̄cedētibus aliqd bonū aut p̄miū psequa
tur/ nō ē p̄sumptio vel error/ si ad deū tāq̄
ad originale p̄ncipiū/ actu vel habitu solū
referat̄. Deus em̄ miseret̄/ cuius miseret̄ ⁊
hoc ē gratiā dat. vt ex illa/ aliā grām largia
tur. ¶ Celare pctā sua: nō ē ex se hypocrisꝭ

sed cautela prudens ⁊ debita. Decus si fiat hoc ex appetitu laudis false aut alterius malicie ꝓncipalit̃. vel si ad malū finem vltimate referat. Decus etiam/ si p mẽdacia opez vel signoz vel ꝟboz/ talis absconsio ḟat fieri. quẽadmodū si ad celandū pcā sine luxurie/ fingat se aliqs ope signo aut ꝟbo luxuriā maxīe detestari ⁊ castitatẽ amplexari. cū sufficere debeat. vt illā nō ostendat. Ita de superbia et ceteris posset dici.

¶ Presumptio/arrogātia/iactātia/⁊ hypocrisis. circa bona nature aut fortune/ minꝰ hñt peccati ⁊ periculi: q̄ circa bona gr̃e/ p̃sertim gr̃e gratū facientis. cū illa minus ꝓ gnosci possit inesse.

¶ Pertinacia in opionibꝰ ⁊ actibus ꝓprijs p quā qs nō ẽ patꝰ cozrigi: dānabilis ⁊ vix sanabilis ẽ p̃sumptio. ⁊ dū in rectoribus alioz: aut apud religiosum ẽ. cū cta turbat ⁊ pdit.

¶ Nō ẽ seruitus sz libertas/ parere legibꝰ/ qm̃ obligatio p votū aut p̃ceptū: ceteris pibus auget ꝟtutis ⁊ meriti rōnẽ. vtrobiq; em̃ additur circūstātia bona. in voto/ latrie. in p̃cepto/ obedientie.

¶ Subditi obligāt obedire superioribꝰ in his dūtaxat: respectu quoz sunt superiores. ⁊ dū regulas sue dānatiōis nō excedūt.

¶ Nullus actus dz ab hoīe ꝓ hiberi sub pena pcī mortalis alicui iunito: etiā subdito/ nisi ad illuz iā sit obligatus p legẽ diuinā explicite vel implicite. vtualit̃ vel in forma.

Nā solus deus ẽ q̄ hz imperiū eẽ ne vite ⁊ mortis

¶ Stultū ⁊ iniurio sum ꝓ superioribus/ẽ credere/ oēs institutiones factas q̃les videmus respectu subditoz/ obligare ad pcm̃ mortale. sz sūt multe accipiẽde vt cōminatiōes. multe vt monitiones. multe vt ꝓsilia. multe vt q̃dā decentie ⁊ honestates ⁊ facientes ad finẽ consequendū. multe vt tpalẽ hāc vitā solū regulantes. ⁊ ad penā tpalẽ: si trāsgrediāt̃ solū obligāt.

¶ Jurās vel vouẽs in aliq̄ religione vel coītate/ adimplere oīa q̄ pro regimine talis religiōis aut coītatis ordinata sunt aut erūt: nō ꝓ hoc censendus ẽ eẽ obligatus sub pena pcī mortalis ad obꝰnationẽ illoz ad q̄ diuina lex nō vult taliť obligare. qz nec humana lex taliť obligare intendebat. si recte (vt supponiť) intẽdebat.

¶ Displicet deo/ infidelis ⁊ stulta ꝓmissio Infidelis q̄ nō seruat. Stulta q̄ discretōis

sale nō condiť. Propterea stultū ẽt dicere q̄ de ingrediẽdo religionẽ ꝓsiliādū nō sit. sed ad ꝑmā inspiratione ingrediendum.

¶ Pōt sincero ⁊ recto ꝓsilio/ religionis ingressus dissuaderi. q̃busdā ad tps. aliis in eternū. Sic de plature susceptiōe: aut statu ꝟginitatis dicerẽt. Attamẽ modestissimā cautelā in dissuadẽdo/ sanctus exhibendā.

¶ Omne votū ⁊ iuramẽtū/ ad hoc q̄ obligatoriū sit ⁊ discretū hz ꝓditiones implicatas. quarū aliquas inutile. aliqs vtile ẽt ī iurādo p expssum apponere. Vna conditio ẽ/ q̄ reseruat superioz autoritatẽ. Secunda q̄ iuramẽtū nō sit aut ꝟeꝛgat in detrimentū exitū. s. ad mortale vel veniale pcm̃. nūc aut in posteꝛ. Tercia q̄ nō sit i salutē. vt eẽt vouere nō intrare religionẽ. nūq̄ ī dispendiū. hoc ẽ in pfectiōis impedimentū. scīpere p̃laturā aut nō loqui cum parentibus. ⁊ similia. q̄ licet possint licare q̃q̄ dispensari. ¶ Qñ aliqs nec actū nec habitū/ p̃ mitti. nō tñ passim iuramẽto aut voto vallare. ¶ Qñ aliqs nec actū nec habitū/ p̃ba sua intẽdit iurare. nō ẽ reus pmi nō ꝓpter votū/ nec etiā apud hoīes: si sufficaēt hoc cōstiterit. pōt tñ de incauto mō loquẽdi/ vel scandalisandi vel afferẽdi. vel de intentiōe fallẽdi culpari.

Hoc facit. p religiosis/ et q̄ busdā alijs/ q̄ iurant p botas suas: ⁊ p anam canis: irrisorie. Et p burgūdis ⁊ alsuetis iuratoribus p̃ter omnẽ intentionẽ obligādi se iuramẽto.

¶ Institutiones humane/ nō debẽt tales/ interpretationes aspernari quales iuramẽta et vota/ sm̃ ꝓcessū doctoꝛ sententiā recipiūt. etiā dū ferẽt absolute. alioq̄n in laqueū et magnū salutis dispendiū verterẽt.

¶ Si cōtemnere aliqua rẽ vt autoritatẽ supioꝛ/ est ipsa vere vel interp̃tative/ nulla: aut vilẽ aut minus iusto reputare. Dis peccās etiā venialiter ptemnit: q̄ uis nō ois talis agat ex superbia. sicut nec ois superbus agit ex superbia. ⁊ ita in alijs multis.

¶ Contemnēs autoritatẽ supioꝛ/ nō ex passione vel fragilitate vel ex ignorātia. sz ex ꝓpositō ꝙ ẽ ꝓpria causa aut finis trāsgressiōis sue/ reus pcī mortalis existit. Ut dū qs dicit supioꝛi in eo q̄ supioꝛ. ego in despectū tuī hoc agam. qđ inhibetis: alias nō actū.

¶ Ad emittendā intentionē pcī nō sufficit bñ sentire et iudicare. q̄ agẽdis. nisi volūtas ⁊ affectꝰ tali iudicio

conformentē. Afficiēt eīm sepius voluntas ad aliqua/ꝛilla taliē exequitē/ac si suus intellectus taliē agēdū dicaret. Sup hoc/inquīnētes arcā qōlibet vicīū: tā carnis qꝫ spūs: apertū dāt documētū. pīertim in carnem ēnitus qꝫ in spū. ꝓpē difficilē reflexionem sup actus interiores ꝛ latentes. Et hec absēsio/crebro fallit etiā ipos spūaliē ambulare volētes. ¶ Ponētes intellectuz liberū vt talis ē. ponerēt ꝓ seqntē in eo pctm ꝓprie. Alij ad negligentiā aut malicīā vo luntatis habēt referre crimen omne suum. ¶ Nulla ē negligētia vel omissio/crimialiter culpabilis: absqꝫ ꝓsensu vo/vel interpretatiuo comitāte vel pmio. Quid aūt sit cōsensus interpretatiuus dictū ē. Et hec in ar gelis ꝛ in adam/videē origo fuisse peccati. ¶ Passio naturalis vt ira. amor. gaudiū. odiū. invidia. fames. sitis. delectatio. desideriū. ꝛ similes: si fiāt absqꝫ oī ꝓsensu/nullius pctī sunt. si vo cū ꝓsensu. sꝫ nō ex consēnia. tā in portiōe supiori. vt est blasphemia. qꝫ in inferiori vt ē appetitus vindicte dicēt. ¶ Si ī ꝑceptis penalib⁹ pena sit addita ꝑ modū dissuētōis ad actū ꝑceptū: pīsolutiōez ei⁹ nō excusat. ¶ Judicare alterꝫ tā qꝫ malū/si fiat ex officio. sꝫ vtuosū. etiā si ꝑ ꝓfessionē aut aliē/scirēt ē ꝑ iudicē in oēs nec ꝑ illud patēt effugiū. qn suo fūgereē officio. ¶ Judicare ꝓpria estimatōe aliū ex aptis signis exteriorib⁹ q̄ nō pōt bñ fieri. nō ē ex se pctm mortale. licz qnqꝫ sit curiositas venialis/qnqꝫ mortalē: ōū bō ab alijs meliorib⁹ aut debitis/minus ipediē: aut ōū ꝑ hoc ī supbiā eriguē. ¶ Judicare alterꝫ leui pīsumptiōe/ fm ꝑ sumptiones exteriores: pīserti vehemētes/ nō ē ex se mortale. Sec⁹ si fixa assertō e interiorē exteriorū illud fieret: ī magnū primi de decē ꝛ malū. ¶ Null⁹ in vita iudicādus ē tā ꝺignus iferno. qn spūs cūs opaē ībito facta iguē. nō ꝓpona sunt a nobis iudicāda ¶ Zelotipia q ē vehemēs amor suspitios⁹ nō sat fidēs de re amata/ꝛ alie suspitiones malivole: vt ōū aliqs sꝫ putat timideri ꝛ falli. in qles qdā melancolici. ꝛ qdā ex religiosis faciliē cadūt si nō repmāt: sꝫ addat consens⁹ liber: sūt vt plimū mōalia delicta. aut mortaliū delictoꝝ vehemēs cā. ¶ Idolatria: q̄ ē exhibitio honoris/vere l interpretatiue aut attributiue diuini alicui creature aliē qꝫ sibi ꝑt cōpetē. Et apostasia q̄ ē recessus a vꝛa religiōe. Et murmur ꝛ dīnā puīdētiā. Et blasphemia deo indigna ascribēs. Qñqꝫ fiūt ex supbia itellect⁹/nolētes se captiuare l obsequiū fidei. et tūc ibi est error in fide. Aut solū fiūt ꝑ deprauatoꝝ affect⁹. et tūc sē malicie ex se crimiales: sꝫ ex circūstantijs dici possint qñqꝫ veniales. ¶ Sicut ē aliqs honor diuin⁹ ꝓprie: aliqs solū per attributoꝝ aut ꝑticipatoꝝ aut analogiā. Ita sꝫ h⁹ varie sē spēs idolatrie: q̄dā ꝓprie: q̄dā solū analogice dicte. oēs tñ ex gñe suo mōtes existūt. vt ī inuocatiōib⁹ demonū. In astrologia ō iudicijs arcā ea q̄ nō dependēt pure ex libero arbitrio. In nicromancia ꝛ piromācia. ꝛ gñaliē in supstiōib⁹ oīb⁹ phibitis atꝫ nefarijs: q̄ effect⁹/neqꝫ a miracu lo/neqꝫ a natura/ rōnabiliē expectari pōt. ¶ Nulli facīēti qđ ī se ē ch⁹ ē bñ vtēti domis dei iā habit) deest de⁹ ī necessarijs ad salutē/siue sint illa credenda siue operāda. ¶ Velōes credē/ꝛ fantasias ad oppositū fidei tolerās inuit⁹. sicut ī plerisqꝫ videre est nō ē ifidel. sꝫ mereē. Ita ō volēte penitē et deū diligē: aut aliqd bonū facere ex affectu quē indispositō corpal ipeditj ꝑ regula dicerem⁹. ¶ Tollaē supbia a virꝫ deuotis et abstract . qꝛ sentire ꝓsolatiōes spūales in affectu: nō ē signū ieffabile q̄ caritas unsit sīc eaꝫ carētia: charitatē deesse nō cōcludit. Nā assuefactio et cōplexio/ aut diabolica illusio/causē sē: cur tales affect⁹ qñqꝫ vel in sunt vl nō insūt. ¶ Adoras adoratōe deo debita absolute. idolū vel diabolū transfigurātē se ī angelū lucis seu xpm: a mortali crimīe neqt excusari. Nec hic ciğrātis inuēnibil locū bz. sꝫ pbā di sē spūs si ex deo sint. Sec⁹ si sō ꝓdito e implicata l explicita/ hec adoratio fieret. vbi ꝓbabilis cōiectura de sic agendo cōtingeret. quēadmodū hostiā non sacratā. imo lapidē hostie similem/ cassus aliquis licite faceret adorare. ¶ Pia intentio faciēdi ꝛ tenēdi fm intentionē ecclesie/ si nō excusaret multos ex xpianis sūm

phabus idolatre censerent in adorationibus imaginū. citius pulchre q̄ turpis. et veteris q̄ noue. quasi numine aliquo ille magis. q̄ alie repleret.

De invidia

Invidia q̄ est dolor ō alieno bono/vel gaudiū ō malo/ ex genere suo mortalis ē qz ꝫ charitatē. z p̄sertim si dolor sit ō bonis spūalibus. Oz ex defectu deliberationis vt in p̄mis motib⁹/vl' ex malicia completionis melācolice: aut qz dolor illa trahitur ex genus invidie/p̄t nō ee mortalis: vt dū dolet aliqs et iusta causa et fine bono. ¶ Detractio q̄ ē diminutio fame alteri⁹ occulta. vel diffamatio q̄ ē publica. vel cōtumelia z exprobratio q̄ fiūt in facie eius q̄ le dit sūt ex genere suo mortales/si damnuz vel dedecus sit notabile. et si nō ꝫhant ex p̄ua rone. vt si fiat ad cautelā alioz ne seducāt. aut p bono reipublice vel coītatis alicuius. aut p correctiōe fraēna. Oz apud impfectos ista bñ agere. s. alios recte increpare. sicut z se digne laudare difficillimū ē.

De ira

Ira p zelum q̄ ē de malo culpe: dī ex se laudabilis: sz ex mō p̄sequēdi p̄t fieri vitupabilis. dum nec tp̄s nec locū nec modū notuit obseruare. p̄t tim qñ p tinacie ꝫiūcta ē/ z turbatiū seditionū magis adductiua: q̄ sedatiua. ¶ Ira q̄ ē motus ꝫcitatus ad inferendū vindictā p malo sibi vere illato. si sit fm ordinē iuris/nō ē de se vitupabilis. sz reducāt ad irā zeli. vt in iudice vel p iudicem. Sec⁹ si ex libidine p̄cipaliē. vel si iniuria nō sit vere facta. sed ita teneāt z inōnabiliē estimat. ¶ Ira est qñq naturalis passio vt ī melācolicis z colericis qñq p̄mus motus. qñq sola impatiētia. absq appetitu vlterioris vindicte. qñq refrigeratio q̄dā charitatis erga p̄ximū. circa odiū. In q̄bus casibus aut nullū ē ō se aut veniale peccatū. ¶ Ira que est appetitus deliberatus vindicte p̄prie. p̄ter aut ꝫ iuris ordinem. ex se z vt sic/ est mortalis. p̄sertim si vindicta sit notabilis detrimenti.

De accidia

Accidiam dicimus esse tediū interni boni. Que ex genere ō venialis ē. qz ꝫnat nō charitati. sz eiusdē feruori. Fit aūt mortalis dum p ea aut ex ea/mortale crimē incurrit vt omissio eoz q̄ sūt ō necessitate salutis. aut despatio de ō ino aut vilio. aut suppsi⁹ inēfectio ¶ Sola negligētia mortalē ē/p quā id qđ sb p̄cepto cadit omittit. q̄uis culpabiliora ī exercitijs spūalib⁹ et hierarchicis vt i missa. q̄ p̄phais. ¶ Oiū sañ vite p̄plative z studiose. oz hō q̄tū ex se ē magis appetere: q̄ officia vite active: p̄t cū obligatōe iminēte tū māifesta necessitate: aut suptor⁹ p cepto rōnabiliē accedēte dimittēdū ē oāi p caritate p̄ior. ¶ Inhabilis p̄ius ad ociū p̄plative laboret ipe exti⁹ ad sui alioz̄qz p̄fectū. Et si aliqs ad vtrūq̄ habilis/ vel ambidexē/magna p̄fectio ē. z mutuā hāc ī statu p̄nt idigētie/optimā iudicamꝰ. ¶ Euagatio mēt tpe oratōnis ex p̄cepto debite/si fiat ex deliberato ꝫsēsu. atz teneat illa sola intrūpit intētioez debitā oratōnis. z facit vt p̄ceptū nō sufficienē adimpleat. si rursus iteret qđ p euagatōz hāc infectū ē Qđ tū fieri/aliqn̄ neqz oz neqz expedit. nec qz p̄t vt ī missa. aut dū hora p̄ijt. Vbi dū euagatōz: q̄tūcūqz multa sit/ ex deliberatōe tenere nō volum⁹/tūc habitualis p̄sima z vtualis intētio p̄habita de oratōe. vt debemus/iugiē vna manet. Exemplū ē ō peregrinatiōe. ¶ Cōuersio cordis ad deū tpe oratiōis/q̄uis sit laudabilior ceteris paribus: si fm v̄ba z sensū oratōnis fiat: attamen istud nō ē necessitat⁹ qđ de illiterat⁹ ꝫstat z in p̄fecte ꝫplatiuis etā nō raꝛ. ¶ Impatiētia z lāguida mollicies/et effeminata cōpassio/z mutabilitas ad omne vētū sūt ex se vitupabiles z in culpā mortalē vergūt/ dū exinde ea que iussa sunt fieri vel exequi sez et veritas vite doctrine atqz disciplineq relinquunt. ¶ Tediū boni/ p̄onentis ex difficultate opis. aut ex malicia cōpletionis absq culpa/plus in iohāne q̄ in petro auget mentū z laudē iohānis. si z ceteris ipe cū petro eq̄liē opet. ¶ Difficultas in ope vtut⁹ ex assuetatōe vicioz̄ q̄ nies/pl⁹ de p se diminuit rōz laudis z mē

tis, ꝙ augmẽtet. Tamẽ male habituatus qñ nisi ex maiori conatu: opus sile ad bene habituatũ pficere neqt: magis inde redditꝰ incidẽtaliꝫ cõmẽdãdus. ¶ Pusillanimitas qua qs ꝛ iudicijz supioris sui prudentiam reputat se minus iusto obligari ad aliqua faciẽdũ. ꝛ ptinaciter refugit officia a supiore imposita. ad inobediẽtiã supbam imputaẽ. qꝛ iudiciũ suũ nimis ꝓfert. ꝓa lege spũsancti/ de qua debz eẽ certus. Secus ꝓterea si sciat pcilũ suũ euidẽter de ꝙ fidẽ facere supiori satis nequit.

De auaricia

Auaricie obiectũ est imoderata possessio. Nõ ex genere suo nõ videt eẽ mortale vniuer saliẽ. Dz in mortale trãsit/ dum ex deliberatõe efficaci ꝛ absoluta/ appetũt vel ꝛpiũt vel rapiũt. aut retinent aliena: inuitis dñis. quacũqꝫ mõ fiat. clam vl' palam. vt vel fraude. ꝛsilio vel auxilio. ꝓseruerim si res sit notabilis detrimẽti. ¶ Dum nimius impedit̃e. etiã licita vel ꝓpria bona ruinẽ seu retinẽt: quasi in eis spes totiꝰ auxilij. velut in deo ponerẽt/ mortale ẽ. Quã auaricie speciẽ apl's ab hoc appellauit ido lorꝫ fuitutẽ. ¶ Nõ debz aliqs dicere tenere aliena inuito dño/ qñ uis nesciente qñ dñs ꝓsumit rõnabiliter ꝛsensurus ex familiaritate vel aliũde dũ sciuerit. Aut si iuxt̃ dictam̃ recte rõnis/ ita dz ꝛsentire. quemadmodũ in extrema necessitate: aut dũ cũ notabili detrimẽto reddẽtis. ꝛ cuz modica ualitate recipietis/ alienũ tunc reddere qõ dãnũ sub parua expectatõe potest cuitari. Nullus ꝓterea gladiũ arreptũ diceret reddendũ in manus dñi dũ furit. qꝫ illũ infantans repeteret. ¶ Sub funibus aut scalegis aut raptoribus comꝓhendunt/ qꝫ ad crimin̄is equalitatẽ. quicqd sit de restitutõe faciẽda. ipi aduocati fouẽtes causã iustã. Et medici infideles. Et iudices mali quã credẽ debẽt iustã aut ꝓ culpã pdẽtes. Et plan ꝙ ꝓcium officijs publicis ꝛ beneficijs ꝓsertim curatis illos qs scire debent ẽ raptores ꝛ aliaꝫ destructores bonis ꝓximis. Ipi ꝓprius ꝛsiliarij dñoꝝ/ ad tallias iniustas. Et generaliter q talia agũt. aut ꝛsentiũt agẽtibus. ¶ Acqrere medijs illicitis/ illicitũ ẽ plus vel minus/ inquã maliciã mediorũ. varie insup ꝑm naturã ꝛcuũ. in acqrẽdo. Ita vt qñqꝫ trãseat res in verꝫ dñiuz peccãtis/ qñqꝫ nõ. Cõtractus eñ qñqꝫ irritaẽ ꝺiuino iure vel hũano. qñqꝫ ꝓmittitur vt infra dicẽdũ ẽ. ¶ Symonia q ẽ studiosa volũtas emẽdi aliqd spũale vel annexum spũali/ cõstat q de genẽ suo ẽ mortalis/ plꝰ vel minꝰ ꝓprie vl' impropie. iuxt̃ naturam eius qd dr spũale. Tpalitates eñ ecclesie/ quis ei dicate sũt: ꝓprie tñ spũales nõ existũt. nec symone nomẽ. nisi positiuo iure recipiũt. ¶ In actibꝰ q sunt symoniaci solo iure positiuo. cadit ꝓscriptio. vt in receptione moderata ꝓ sigillo. aut lr̃a. aut sustẽtatiõe/ ministroꝝ in collatiõe ordinũ. ꝛ aliis nõ ita. ¶ Facies aliqd opus spũale. ꝛ in de mercedẽ tpalẽ expectãs: aut ecõtra quasi vnũ sit rõnabile ꝓ cõ alterius/ symoniacus ẽ. aut ieiuna corde vel ore vel ope. ¶ Si cẽ aũt tpale/ quicqd ꝓt ꝓ cio tpali compari vt ẽ obsequiũ curialiũ ꝛ silia. ¶ Sustentationẽ suã moderatã in tempalibꝰ/ aliunde non habitã/ si qs expectat ex ope spũali nõ incurrit ex hoc symoniacã prauitatem qꝛ dignus ẽ oparius mercede sua. Caueat tñ turpis qstꝰ ꝛ scãdalosus. ꝛ intẽtiõis ocꝛlus ꝓuẽt incorruptꝰ. vt nõ ibi statuatur ꝓncipalis finis i mercede tpali. Dz subordinatus in deũ. aut nõ ꝛ deũ. Ita de ꝓdicatiõe/ imo ꝺ dilectõe dei sup oĩa dici posset ꝛ de bñficioꝝ appetitu. ¶ Symoniaco ex pacto vel ope/ nullũ ius acqrit̃ in beneficio vel fructibꝰ eius qñ restituere teneaẽ. secus si steterit i sola volũtate. qꝛiã nõ dicetur studiosa. Sitr de hereticis puniendis distingue. ¶ De ludo taxillorꝝ/ de tomentis/ de vsuris variis ꝛ palliatis. dicunt iuristaꝝ pl'es/ irritatos ab eccia illic eẽ ꝛctus. Secus in meretricio. ꝛ histrionatu. ꝛ symonia interiori. in missis cantãdis. et aliis qbusdã. vt forte i clericis mercaturas aut medicinã aut aduocatiã/ ab sqꝫ dispensatiõe exercẽtibꝰ. ¶ Beneficiatus iusto titulo: si simpliciter omittat ꝺinũ fruitiũ in oĩbus. nõ videt acqrere ius in fructibꝰ apud deũ. ¶ Multa sufficiũt ad hoc: vt aliqs fa

cāt fructūs sui beneficij/esse sitos/in foro exteriori. imo ꝛ ꝙ restituere nō teneatur: q̄ etiam a peccō mortali non liberāt. vt intrare subito certis horis ad ecclesiā. ꝛ intētōe solū q̄stuosa ꝛ sordida. ¶ Si certa bona būficiatus habeat instituta ꝑ paupib⁹. ꝛ nulla cōsumit ad alios vsus nisi ad restitutionē obligat. Secus si totū sit cōmissum fidei sue vbi ꝛ si peccet graviter ꝛ sacrilege q̄cq̄ abutēdo bonis illis luxuriose: tñ restituere nō tenet. ¶ Si teneat q̄s plura būficia ex dono superioris/in casib⁹ nō excusantib⁹ hanc pluralitatē/peccare pōt vterq; conferēs ꝑ indiscretionē. Recipiēs ꝑ ambitionē. Nihil dom⁹ occupās restituere ꝓcepta nō tenet Sed nisi peniteat ꝛ ꝑ futuro p̄uideat/non erit ei salus. ¶ Quātum cūq; multa beneficia aliq̄s teneat autoritate superioris/illa pōt dici vnū beneficiū. sicut plēs tunice in magnis frigorib⁹ vna tunica ꝛ hoc vnitate morali. si illa oīa nō sint nisi ad sufficiēn tē decētiā statꝰ occupātis. seclusō scādalo et impossibilitate officiādi ꝑ se vel aliū/nō existēte. ¶ Beneficiū dat ꝑpē officiū. nō q̄ dē in dicēdis horis solū. alioq̄n duplex officiū/ad duplices horas obligaret. Dz officiū ē/q̄cūd ecclē ꝛ primo ꝓdest. ꝑm q̄ magis beneficiat⁹ ē magis obligat⁹. ¶ Si

Rdicare debeat ꝓlatus petēte sufficiēntiorē notabiliē ꝛ simpliciē/ad hāc cūrā obtinendā ꝛ det sciēs insufficiētē/peccat mortaliter. q̄ nō hz rectū oculū. Secus si nō sit notabilis differētia. ¶ In collatōe beneficij/p̄sertim nō curati/ hēi p̄t respectus licite ad obsequia licita ꝛ honesta aliquoꝝ. ꝛ ad genꝰ ꝛ ad spem ꝓficiēdi in futuro. ꝛ alia multa dū tñ intētio p̄incipalior ꝛ finis/sit deus. et vtilitas ecclē. ꝛ scādalū eviteť. ¶ Insufficiens ad obsequiū ecclie (p̄sertim de q̄ nō ē spes de breui ꝓfectꝰ q̄cūq;) si ꝓmoueri ḡrat: peccat mortaliē. ꝛ eū ꝓmouēs sil'r. si hoc scīre tenebat. ¶ In moralibus id q̄ modicū est: ꝑ nullo reputať. tñ diuiti modicū est q̄ pauperi nō pax. Nec insup modicū dicēdū ē apud deū. illud q̄ efficaciē ꝛ p̄incipaliē inducit aut induci q̄nē ad aliud q̄ deberet. Sec⁹ si parui sit in atamēti. ꝛ velut occasionalis in intētōe recipientis ꝛ dantis. Scōm hoc q̄tificeť numeꝝ recep

ptio in iudicibus ꝛ ꝓlatis. ¶ Raro licēt alicui q̄rere ꝓlaturā. sicut raro p̄tingit: vt aliq̄s possit absq; p̄sumptiōe iudicare se talē qualē dicit aplus oportere eōm ēe. Tñ necessitas euidēs ecclē. ꝛ ꝓbabilis cōiectura fidē faciēs de sufficientia sua: pōt appetere talē. aut excusabilē aut laudabilem efficere ¶ Liberius pōt hō litteratus licētā in sciētia/q̄ ꝓlaturā appetere. Scōm ita q̄ ex igit ꝓfectionē in gratuitis/de q̄ nō ita licet p̄sumere. sicut de eruditiōis q̄state. ¶ Bā curatus baptisare puerū sine pecunia: aut sepelire mortuū nollet/liceret alicui grauē piculū in mora videri dare pecuniā. nō vt p̄ciū. sz intētiōe vexationē sua redimendi pecunia tñ iret cū curato/ nō in dominiū ꝛ ius tā q̄ vere data sit. sz in ḡditionē. debet retq; ipa restitui. Sic de ꝓlato et iudice dannus iudiciū in eis q̄ gratis mīstrare debēt. ¶ Studiū lr̄ax/p̄sertim autoritate superioris/ꝛ ad ꝓficiēdū ꝑ se ꝛ alijs in posterū: nō ad ocium vel curiositatē suscepturi excusare potest ꝓlatum vel curatum a residētia ꝓsonali ꝑ tpe vbi de vicario sufficienti puisum ē. Alioq̄n studere/ē se meritoriū. ꝛ vigilias mortuoꝝ/ ꝛ alia suffragia/ q̄ ī ecclesijs ꝑm distributiōes q̄tidianas instituta sunt. bēficiatus studēs: aut legitime absens/nō tenet. ¶ Horas canonicas adaptare horis diei. vt ꝓmā ꝓmetertiā tertiā. q̄nis singularibus ꝓsonis sit ꝛ gruū: nō mī necessariū. Horas eīm quasdā ꝓuenire vel subsequi ꝓpia intētiōe seu vtilitate fas est. vt ō sero dicere matutinas ꝑ mane seq̄nti. ¶ Assumere ecclē sue cuius suus ē ꝓpapalior: vtilior aut q̄ actualiē incolit bēficiat⁹. regulariter inseq; dz nisi dispēset. vel ī superioris autoritas vel paupt̄as. vel pia ꝙuiētiū caritas atq; vtilitas. ¶ Usura ꝓpria dicit ꝙ iuri divino ꝛ naturali ꝓuiat: ꝛ ō se mortalē cul pā hz. ē aliq̄d recipere ex pacto/vltra sortem. Sortē vo estimamus appellatam. ius q̄d habeť in re/ ꝑ venditionē ꝛ emptionē. aut aliū modū. ꝑm quē transit dominiū rei in ementē/ ꝛ sit sua. ¶ Quia ius vtendi pecunia ad tp̄us vel ꝑ semp: nō trāsit in alique absq; eius dominio: ꝓterea in materia pecunie/cōmodatio ꝛ veditio coincidūt. et ī lic sepius vsura collocať. Ibi eīm aliqs pro

rē sua aliqd dare compellit. ¶ Recipies ad vsuras necessitate compulsus/ sub intentione dandi illud qđ est vltra sortē tāq̄ suū. ad redimēdū vexatiōes suas ꝛ damnation videt mortaliter delinquere. quia nec ꝓprie cum vsurario damnabiliter exigente participat in crimine. Sed nec ꝓ hoc habz vsurarius in dato. obstante ecclesiastica auctoritate. que receptionē hanc ire genere/ potest per piam intentionē damnatis ꝛ recipientis transferri a suo genere/ in opus pietatis. vt si causa succurrendi pūpliciter indigentie ꝓximi ex vna parte. et liberandi se indemnē ex altera. petat aliqs vltra sortē. nisi infra tale tp̄us sua sors ei det. sic q̄ mallet teste conscientia/ suā sortē apud se manere nunc. sine illo p̄cio. q̄ tūc cum tali p̄cio eandē recipere. ob damnum certū vel ꝓbabile qđ ex solutionis dilatione sortis. Sicut in reddit̄bus censualib⁹ recipiendis per dños certis terminis q̄q̄ pena pecuniaria imponit nō solventibus die assignata: ita potest aliqnis recta intentione ꝓ securitate solutionis/ taliter stare ad terminū. Est aut̄ pie intentionis illius signū. si mallet creditor id qđ concessum ē die statuto vel ꝓius recipere/ q̄ terminuz elabi vt emendam lucraret. Sic de emendicamus. ¶ Venditiones ad terminū et ad tp̄us/ carioꝝ p̄cio. Similiter cōmutationes in quibus per diligentiā vendētis/ cum afferē/ absq̄ periculo damni. sunt frequentius peccata mortalia. q̄uis nō semper vsura ꝓprie dicta. ¶ In guerris faciendis q̄ malis innumeris plene sunt: nunc ad istos innocentes/ nūc ad illos/ sola vtilitas reipublice eas excusat a mortali. que est vnio ciuiū cum p̄ncipe et ad invicem et conservatio patrie. aut euitatio damni publici notabiliter peioris q̄ sit damnū particulare ex guerra prouenientis. ¶ Guerre iniuste/ sūt cē tales: aut que tales debent iudicari/ non excusant a furtis. ab homicidijs ꝛ rapinis/ quin restitutiōez sint emendas fieri necesse sit/ q̄tū erit possibile. ¶ Seruientes pp̄ox ī eis q̄ nō sūt ꝛ legē dei ꝛ nāe/ ꝓtenūt ex finis l'pat̄ demeritis: vt ꝓspiratiōib⁹ ꝛ rebelliōib⁹/ rōnabiliter introduci. vt tallie quedā: angariationes ꝛ similia. sicut iudeis postulantib⁹ regē dñs imposuisse videt. ¶ Acceptio personarū in gubernatiōe reipublice ꝛ generaliē apud omnē iudicē ꝛ p̄ncipē delicta est: nūc mortaliē: nūc venialiē. ex circūstātijs ꝛ abiecto. ꝛ policie cuiuslibet ꝛ maxime turbatiua. Nō est aūt acceptio ꝑsonaꝝ. nisi vbi debitū ē ꝛ paritas vtrobiq̄. Qui in gratijs faciēdis. vnuz cape. aliud dimittē nō ē acceptō ꝑsonaꝝ. aut si res nō sūptes. ¶ Retinere tributa ꝛ subsidia rōnabiliē introducta: peius est furto simplici in subditū. Et exigere violēt aut fraudulenē subsidia indebita a subditis ꝓ p̄ncipem/ rapina dānata ē. Qñ aūt hoc ē: et qñ nō/ generali regula tradi neqt. ¶ Adutatio monetarū ꝑt eē par aut maius delictū ex se: q̄ eēt in casu falsam aliquā fabricare. qñ ꝓ dānū reipublice/ opus tale quodlibz/ assumit modū culpe. Qui si p̄nceps dicat se dñm monete eē. sit ḡ dñs bonus dispensator. nō tyrānus dissipator. ¶ Qđa sunt p̄ncipis. nō quidē ꝓpuetario iure. nec ꝓ se. sz ꝓ necessitate reipublice. Et qđ mirū. cum necessitas facit/ ꝑsone etiā singulari/ aliena ē sua. ¶ Qđa beneficia sunt pape tāq̄ ordinatoꝝ supmo. nō tanq̄ dño aut possessori. imo nec tāq̄ imediato dispēsatori. regulariter ꝛ vniuersaliē. nisi p̄latoꝝ inferiorū iniq̄tas: aut manifesta eccie vtilitas. casibus certis istud exigeret. ¶ Ab vsurarijs ꝛ raptoribus quos cōstat ex alio iusto nihil hīe: stipēdia seruitioꝝ suscipe nō lz sub pena restitutiōis faciēde. ꝛ ptic̄patiōis in crimine. ¶ Ab vsurarijs ꝛ raptorib⁹ q̄s habere cōstat aliud ab vsuris ꝛ rapinis sufficiēnē ꝓ sustētatiō e tot seruitoꝝ/ vtputa q̄tuor ꝛ nō plurū/ pōt seruitor sibi necessarius vnus ex illis quattuor/ stipendia obsequij sui recipe aliter nō. ¶ Nō dimittē petū/ nisi restituat ablatū. hoc ē nisi voluntas efficax restituēdi assit: dū possibilitas ꝛ oportunitas accesserit. ꝛ put sapiēs ꝑsertī confessor ꝓlatus/ determinabit. vt q̄ veris dominis sūt ꝓsunt aut heredib⁹ suis/ aut si fieri nequeat. q: nō sūt aut ignorāt/ inpios vsus referāt ablata. ¶ Meminīe

bonis alterius ipo inuito licz ducere statū vltra parcā necessitatē sui et suoz. maxime vbi posset laborare. aut etiā in casu mendicare. ꝓpter hoc/ bonoz omniū cessionē/ ꝓ finali remedio iura constituūt. ¶ Fur aut raptor/ nō solū tenet restituē ablata. ſz dāna inde seqntia oibus rite cōpēsatis. Sil'r retentores testamētoz. aut plus iusto differētes eoz cōpletionē in grauē iacturā aiaz

¶ Nemo de nccarijs suis simplicit/ teneꝫ elargiri/ imo necꝫ nccarijs fm statū suū. ſz nec de supfluis suis vt sua sit subpena pcti mortalis. nisi vbi grauis nccitas circa altez ipo pſumere debēte q alius nō succurret/ imineret. Necessitas enim extrema ꝓmi/ pferēda ē soli decētie ꝓpij status. quāto magis supfluitati. ¶ Scienter dimittere supflua sua/ notabilit cōsumi ꝓ putrefactionē aut alias/ potius q in vsus pios ipa largiant: vix a culpa mortali aut nūq pōt excusari. ¶ Thesaurizare ꝺ se nō illicitū ſz ꝓuidū. q̄uis ex circūstātijs pt fieri criminale. vt si sit ex alieno. aut desperādo de diuino auxilio. aut in grāde ꝓiudiciū reipublice. aut si alijs peuntib⁹ nō succurrit. ¶ Vēdere rē chan⁹ q̄ empta ē: si notabilis sit excessus in lucro: oibus miserijs z piculis z industrijs hinc inde cōpēsatis. ē regulariꝫ de se malū. z peius si ꝓpē indigentiā ꝓmi hoc fiat. Et si res vendita ex sua industria meliorē ꝓditione nullā adepta ē nec in se nec extrinseca ꝓsideratiōe. vt qz ꝓpinquoz. z ad vsum facilioz. et similia. ¶ Defectus rez vendēdaz/ quos qlibz ad extra pſumiē cognoscere de facili: sicut nec. abscōdēdi sunt fallacibus cautelis: sic nec eos dica necesse ē. pſertim q̄ ad foꝝ extrinseci iudiciū. z quo ad deū etiā si pcij quantitas ꝓportionabiliē ad defectum minuaē ¶ Damna q̄ aliqs nō ex culpa z negligentia sua mercādo incurrit/ pt vendendo deducere. ꝓsertim si dānū sit ꝓtinens de se z quasi regulariē ad mercaturā. alioquin nō oportz. vt si vēditoz merces/ ignis fortuit⁹ assumpserit. Secus ptera vbi ex culpa vel spōte/ aliqs merces defectuosas conduxerit. vt in eqs et multis fieri solet. ſz nō licz vt vendāt ꝓ integris. neqz deus irridetur. ¶ Cū deceptiōe vltra medīū iusti pcij ꝓ ctū initū/ leges interimūt. Jn alijs vocasibus etiā si peccent vēdentes res suas enormiter/ tūi restituere nō tenēt ementibus q̄tū regulariē occurrit iudicādū. ¶ Legit me pscribēs in re ꝓpria aliena/ illā neqz quo ad foꝝ exterius neqz quo ad deuz reddere ꝓstringit. Secus si fraus in pscribēdo fuit. vt defectus bone fidei. q̄ fraus si pateat in iudicio exteriori ad reddēdum pscribēs impellit quanto magis apud deū si lateat aut pateat. ¶ Mercatores earundē rez/ si ꝓspirēt ad inuicē q̄ nō nisi ꝓ tali pacio nostabiliē excessiuo merces suas tradēt: ipsi q̄ ad foꝝ exterius si sciaē. z q̄ ad interi⁹/ damnandi sūt. ¶ Solutio decimarū sacerdotibus/ ē de iure diuino. quatin⁹ inde sustentent. ſz quotā hāc vel illā assignare aut instituere. ꝑtinet ad illā q̄ habet alios redditus cōmutare/ positiui iuris existit. ¶ Jn redditibus ad vitā emēdis/ aut gregibus ouiū ꝓtādis ad medīū lucrū. sic. in mercaturis. sic in silibus regulariē ꝓnatibus q non penitus ex vno latere claudicāt/ qz vicz ad vtrūlibet nūc lucz/ nūc damnū iminet/ nūc videtur/ nūc emētur/ nulla videt ee malicia de genere. ſz de circūstātijs alijs vestri male posse/ null⁹ nesciat. ¶ Cam. ꝓtes/ ꝓ centū francis reddētes certā q̄tā in fine anni/ cū integra pecunia. z sil'r mercatores. difficile est ab illicito ꝓcul liberare nisi bonificauerit hos ꝓcus causa pia. q̄s fieri nō nūq̄ posse non negamus. ſz securū est oppositū. ¶ A rebus q̄ vsu pereūtibus rebus insup quaz vsus absqz tranſlatiōne dominij fructū affert certū/ licitū ē ꝓcū locatiōis adipisci. ¶ Emptione decē solidorū ad ꝑpetuū supra fundū aliquē censum/ libraz/ aut sub obligatiōe ton⁹ magne hereditatis/ difficile ee dicūt aliq ꝓ directum iustificare. ꝓ indirectū aūt/ posset aliqs totū fundū vēdere ꝓ vilioꝝ pacio. Posset ꝓsum canonis recipe. vsqz ad deductionem ml. loz decem solidoz.

De gula

Gule que est appetitus inorderatus comedēdi nō competentia ex suo genere q̄ sit mortalis. nec etiā delectationi inde ꝓsequēti. ¶ Fit aūt mortalis tripliciē. Aut si comestio est cōtra phibitionē vel votū. Aut ſcis sit rōne cibi. seu tempis. seu loci. Aut ſcis

quando aliqua que fieri precepta sunt/ ob gulam sciter/vere vel interptatiue/ omitti l̃ petrãt phibita. Aut tercio deniq; gulã sciter vere vel interptatiue/ pgrauat ¶ In mortalibus ille dr interptatiue sciãm debz. z discriminr nõ semet obijcere. Hocamus insup scientiã/nõ p demõstrationem. sed p vehementẽ z pbabilẽ ziecturam ¶ Jeunijs ecclesie vl alteri abstinentie/nemo cũ notabili z p cognito grauamine sui corpis z vsus rõnis obligat. seclusa scandalo. Nemo tñ leuiter sibi fingat grauamina ex ieunij abstinentia. qm̃ ex ispa/ passiones pereunt q; ex gula. ¶ Pueri et senes et pgnantes et nutrices et infirmi. et pauperes nõ habẽtes vnde semel refici possint. z laboratores nõ habẽtes aliunde statũ competentẽ. z itinerantes autoutate plati z alij cõsuetudinẽ dioc̃esis in qua sunt incipit. ¶ Votũ carthusien. de nõ esu carnis. votũ unsup alioz religioz de multis obseruationibus duris alias licitis. votũ deniq; particulariũ personaz de certis cibis nõ edendis in eterñ vt de capite. i certis casibus necessitatis extreme pbabiliter mutare ¶ Non em̃ licz aliũ contra dei preceptum occidere: quãto minus seip̃m securum. ¶ Deterioz atq; periculosioz est abstinentia inmoderata. q; verocitas aut ebrietas. si dicta abstinentia vsq; ad turbationẽ cerebri z vsus rõnis/notabiliter z scienter vergat z adducat. ¶ Peccata regulariter quanto sunt spualioza/ z quãto sunt sub maioze specie boni palliata: tanto periculosiora sũt z sanatiõe magis distant. ¶ Habentes impedimẽtũ de nõ ieunãdo legitimũ. qõ nõ est exceptũ a iunibus p exp̃ssum: securi sunt/ q; q; nõ sit necesse/ si dispensationem plati quesierint. et q; secrete agãt ne alij scãdalisent. ¶ Charitas q̃ frangere z cedit cõmestionẽ alias illicitam ppter hospitẽ. q̃ q; ppter infirmi cõsolationẽ. q̃ q; ppter obsequiũ p̃standum. p̃ vnitoribus monachoz. z cuã p̃ncipum. p̃gustãdo. z cetã p̃gustãtibus cibos/ eoz esus p cedit̃r. ¶ Preceptũ de ieunio ecclesie/ põt aliq̃n seruari/ dũ contra deum mortalis gula cõmittit. Sic in multis dicendũ ẽ. ¶ Ebrietas tũc mortalis est z generaliter ois delectatio cibi et potus/ quãdo aliqs tãta libidine comedit z bibit/ q; possit deum. sic q; vbi etiã dei p̃ceptũ vnomõ vel alio deberet a se violari: nihilominus a tali delectatiõe nõ cessaret. Secus si delectet etiã ex cõsensu libero/ citra deum. nõ hoc facturus si deus phiberet. tũc enim vel nullũ est. vel tñ venale delictũ. Et hec regula in multis alijs materijs/ vtilez locũ suũ. ¶ Probabile ẽ comedentẽ ter in die ieunij sine causa/ nõ ee p̃uaricatorẽ p̃cepti in tercia comestiõe sicut in secda q; q; oppositũ tenere sit securius. ¶ De comestionibus specierũ z similibus cõsuetudo teneat z delectatiõis nimia libido vitetur ¶ Inebriare aliũ scãr vt vsu careat rõnis ei⁹ notabile detrimẽtũ/ petñ mortale est.

De luxuria.

Luxuriam ex genere suo mortalem dicimus/ q̃ corruptionez generatiue vtuis maiorẽ q; nutritiue. ac maiorẽ eius necessitatẽ z qz p̃trariat huic p̃cepto. Nõ mechabet z vt p bona matrimonij/ actus iste quereẽ excusari. ¶ Consensus in delectionẽ luxurie circa obiectũ sibi phibitum: est mortale petñ. siue sit in cogitatõne. siue in verbis. aut in vsu. aut tactu. aut nutib⁹. aut opatiõe. Quãobrẽ familiaritas magna hoim carnaliũ mutuo. p̃sertim ad nudũ q; tumcũq; sint eiusdẽ generis aut ser⁹ aut diuerse etatis/ periculo p̃rima ẽ ideoq; vitãda est ¶ Granitas pcõz luxurie ex genere sic ordinat̃. p̃m grauius z minus grane. q; q; ex circũstãtijs possit eoz granitas aliq̃ variari. Bestialitas cũ brutis. Sodomia cũ eodem sexu. aut in vase nõ ordinato. Pollicies secũ. Sacrilegiũ dicatarũ. Incestus parentũ. Stupz virginũ. Adulteriũ ligatoz. fornicatio solutoz. Luxuria generalr ¶ Licitũ ẽ suã castitatẽ sicut ppriã vitã defendere vim vi repellẽdo. ¶ Delectatio viri cũ vxore/ licita ẽ causa. plis. causa reddẽ di debitũ. causa p̃seruatiõis ab incõtinentia phibita. Et si sola delectatio quẽritur.

infra metas tamē vinculi matrimōnialis sic q extrano quereret. neq fit cum circūstantijs aliūde pbibitis: illud aut nullum aut tm venīale peccatū est. ¶ Uxoratorū alter peccare pōt mortaliē in matrimonio si cū detrimēto notabili plis concepte aut generāde scienē fiat. vt tpe mēstruoz. si ex vas. si cū desiderio absentis quasi psentis alterius non sui. si principaliē ex causa aut ex fine mortaliē noxijs ¶ Facilius est sepe ab ope carnali totalis abstinētia sicut i virginibus q viduis: q modeste maritalē copulā exercere. sicut febris potu/q ignis flatu/q pruritus attactu tandē magis succendunē. ¶ Quia corpus sacerdotis si uxoratū eēt uxoris sacerdos q totus esse dz dño psecratus/q expeditus a cura rei familiarium/q solutus legibus ciuilibus/q oratōi iugiter vacare/rationabiliter astringiē voto castitatis.

De preceptis decalogi.

5

Diligere deū sup oīa ex toto corde. ex tota aīa. q ex tota vtute. ēt tum sufficit viatori ad salutē est taliē affici ad deū. actu vl habitu. q dei amicitiā/cuiuslibz alterius rei dilectiōi anteponit. Sic q p nulla dilectōne sui vel alterius/charitate dei vellet deserere/per transgressionē cuiuscūq pcepti diuini. ¶ Nemo fm legē teneē potius eligere annihilationē seu damnationē eternaz. q peccare mortaliē. Neutz quippe potest eligi licite. stante lege de pcepto habēde caritatis cum qua neq annihilatio stat neq damnatio. ¶ Proposita ālicui viatori ista qstione q similibus. an citius pateret eē in igne p vnū diem/q pctō mortali cōsentire nō teneē circa hoc deliberare absolute ō altera partiū. sed teneat suspēsum indicium psiderādo fragilitatē suā q fidendo in diuina misericordia/q vel nō patiet eū in talem temptationē incidere. aut si patiat/de facet cū temptatiōe p uentū: vt possit sustinere. ¶ Propositis hmōi qstionibus. quid hō faceret/temptatōe forī psente. Aliud est optare q desiderare illud qđ ē melius/q iudicare illud eē eligibilis aut minus fugibile altero/aliud deliberate absolute/q ipe sic faceret: q sic eligeret. Oīm primū ē pie et fidelis anime. secundū de psumptōne q temeritate culpaē. ¶ Jurare per deū qđ est eum testē veritatis adducere. sit licite imo meritorie: dū veritas subest. q reuerēdā cōmitaē. q pia necessitas ex humana infirmitate. q vanitate cōsurgens/impellit. ¶ Jurare i vanū est ppie deū in falsitate. cuius eē testis nequit inuocare. Jō dū ex deliberatōe fit. sē mortale. ¶ Exigere iuramēta ab his de qbus vehemētior ē psumptio q de oppōsito apud exigētes/q deierabunt: ad hoc ex deliberatiōe inducere. vir aut nunq̄ caret mortali delicto. nisi forsā qnq apud indices qbus ex officio sic exigere necesse est. Neq necesse ē neq vtile q sepe criminosū exigere iuramēta ab his q questionant in iudicio exteriori ecclesiastico/vel ciuili/qñ pūmi pōt vehemēē/q qđā deierabunt. etiā qñ eoz iuramēto nullatenus stat. ¶ Secreta penitus occulta/q scz nō pōt ppbari testibus duobus: neq rē publicā scandalizat. nullis i foro exteriori licite pōt ab alio inuito iuramentū extorquere. ¶ Quātus semp nō tñ p semp obligemur colere deū/nō solum mentaliē sz etiā signis exterioribus. illa tñ signa/p varietate tpis q hoim pūt variari sicut sunt oratiōes genuflexiones. thuribulationes. pstratiōes q psentatiōes candelarū. victime q similia. ¶ Signis exterioribus/nūq bene coliē deus: qñ illa nequeāt fieri bono anio. vel scandalisant ex similitudine sui ad idolatriā aut aliā inhonestatem. quēadmodū fit in insamijs stultoruz apud multos. q in istis detatiōibus bacularioz p mulieres: sacris ornamēts indutas q qbusdā silibus q oīa platoīs sobrie q teneē abradere. ¶ Obseruatio sabbati q ad circūstātias tpis q modi q loci p maxima pte relicta ē determinatiōi platoz. q pro ea sacē. tū ex eoz institutis. tū ex cōsuetudinibus p eos legitime toleratis. ¶ De operibus p nullibus nō exercēdis diebus dnicis q festiuis/plus q frequēē determiat p fluendo loci q psonarū a platis tolerata/q aliqlis/hec ab istis/hec ab illis/in diebus festiuis/tūc maxime dicēda eēt corruptela/qñ totaliē a vsitatio dei q a cultu festoz/q macime ab auditu misse/reuocaret. qñ pteres

bet seruilia/magis ex cupiditate q̄ pia ne-
cessitate reipublice/pertractanē. ¶ Joci ꝛ
alie recreatiões corpales apud vulgus die
bus festiuis. q̄q̄ sepius āmixtas habeant
malicias cōtra dei legē/nō tñ p̄ directū ec-
clesiasticis obuiāt institutis. ¶ Opa serui
lia plerūq̄ fructuosius fieret si nō ea phi-
berent ecclesia. q̄ illa q̄ vulgares in festis ex-
ercent. Propterea platoꝛ inde attendere ar
mulū petī potius q̄ ad cultū dei. ¶ Bili
gere primū sicut seipm/ē velle primo ea
qs/q̄ fm rectā rationē hō vellet similiē p̄
primū suū velle sibi. Hec aūt sunt indispē
sabiliter bona charitatis ꝛ gloria. ¶ Quis
bonis fortune/ꝛ nature/et gr̄e gratis date/
p̄nt bonos abuti in pniciē sui vel alioꝝ nō
quibꝫ teneē velle illa cuicūq̄ primo suo
sed aliqñ nō velle. qz fm rectā rationem
lia deberet hō velle. ō seipo. Sic iudex/cū
amore primi/necat ipm: aut bonis spoli-
at. Sic ingeniū ꝛ scientia ꝛ diuitie/p̄nt desi-
derantes vel illi primo nō adesse/dū no-
uerāt ꝛ credunē. ¶ Inter religiōis ingressū
teneoꝝ puidere necessitati paretū meoꝝ ex
treme si possum. dū nō aliūde patz eis p̄ui
sio. nec excusaret me religionis ingressus:
ēn peccem intrādo. ꝛ post introitū p̄siten-
do. Si tñ necessitas illa nō sit extrema/aut
patz aliunde p̄uisio/ nō teneoꝝ p̄ intrādo
exire religionē ia p̄fessam ¶ Supioribus
nīs qui oēs dicta p̄es p̄nt/obediēdū est ō
rigore in eis solum in qbus supioꝝes sunt
magis aūt ei cuius autoritas potioꝝ ē. at-
tento arcūstantijs p̄sone. tpis reipublice et
velitatis in istis vt in concernentibus rem-
publicā/plus obediēdū est p̄napi q̄ patri.
secus in re domestica. Proportionabiliter
ō monacho respectu pape ꝛ epi et abbatis
ꝛ p̄napis tempalis/distinctio locū habet.
¶ Quāto plures dilectiōis cause p̄currūt
arca aliquē primū/vt ē habitudo platio-
nis ꝛ subiectiōis adinuicē. bonitatis. et rō
cognatiōis. beneficētie. p̄sortij. patrie. et si
militū. tāto ceteris pribus ille oꝝ plus ama-
re ꝛ pferri. tñ obligatio legibus cauta p̄ce-
pue ē nāda ē. ¶ Ab inimico pato totaliter
satisfacere ō iniuria/ego teneoꝝ satisfactio-
nem suscipe vel indulgere. tñ verbū meū/
aut sodalitatē solitā/aut alia delectatiōis si-
gna/possum interdicere. ad mei ꝛ sui cautē
lam. ꝛ nō ad rancorē. ¶ Inimicū nō para
tum corrigi/diligo q̄ tum sufficit ad salutē
si ei nolo malū damnatiōis/neq̄ dāni tpa
lis: per iniusta media. ¶ Inimico meo in
corrigibili/optare fas habeo: vt taliter sibi
sit in anima vel in rebus/qualr sufficiat ad
hoc q̄ neq̄ mihi neq̄ reipublice/iniustuz
dānū possit inferre. ¶ Jure naturali: vim
vi repellere licz. sic q̄ impetitus aliquis a
qualicūq̄ psona cuiuscūq̄ dignitatis etiā
papalis: via facti. ꝛ nō hñs iuris remediū
fas hz iniuriāti de facto resistere fm qualī-
tatē iniurie. s. q̄tū requirē ꝛ sufficat ꝫ illū:
ad sui tutamētum ab hac facti via. ¶ Ca-
sus multi ee p̄nt in quib⁹ aliquis se gerens
p papa/ꝛ p tali habitus ab ecclesia/pote-
rit a subdito licite vel occidi vel incarcera-
ri vel per modū quendā appellationis ab
eo/vel subtractiōis a sua obedientia decli-
nari. nisi forte obstare monstreē cōstitutio
aliqua/non humana solū. sed diuina atq̄
reuelata. huic naturali iuri preiudicans.
¶ Nūq̄ p saluatiōe vite aut cuiuscunq̄
rei sue. licz alicui mortē alterius de p se/sci
enter via facti p̄curare. ꝛ maxime illius q̄
nullā infert iniuriā. ¶ Nūq̄ p saluando
vitā suā corpalē/sūt innoxij via facti a se pe
rimendi. vt si non aliter euadere pōt aliq̄s
se persequentē q̄ conterēdo paruulos vitā
obsidentes/moꝛs potius est expectāda. ita
dum quis est in extrema famis necessitate
non debet ab alio similiter famelico/panē
necessariū extorquere.

De sacramentis.

In omni sacramento/si desit
intentio actualis vel habitua-
lis faciendi illud quod christus
instituit. et ecclesia intendit/ni-
hil agatur. Similiter si forma
omittitur aut corrumpitur. Et si materia
debita/aut si minister ydoneus defuerit.
¶ Ex hoc precise q̄ aliquis scismaticus
est/vel hereticus/vel precisus et excom-
municatus/vel degradatus. non redditur
impotens ad efficiendum vel confe-
rendum sacramenta nisi desit aliunde.
vel potestas ordinis/vel intētio debita/vel
materia/vel forma: q̄uis exercēdo talia in

casibus phibitis/grauis delicti reus tene atur. ¶ Fiat semp qđ melius erit de possibilibus/dū arca sacramēto⁹ mīstratiōem dubitatio aliqua cōtigerit/aut suppleatur cante id qđ omissum fuerit. et sī quadam condītiōe/si nō erat illud iterādū. ¶ Cerimonialia seu figuratiua legis antique/ante xpi passionē erāt indeis necessaria. postmodū p aliq̄ tpe licita ꝛ inutilia. tandē vt nūc obseruātibus ꝛ spem in eis ponentib⁹ mortifera/nec ab eis sumēdū ē efficax argumētū qđ mō talia/in aliquo casu agere debeamus. ¶ In casu dubio vehementē/an aliqs sit vel nō sit baptisatus: vt si sit expositus/vel baptisatus in nomīe xpi tm̄/aut alio tali dubio⁹ iteret baptism⁹ sub hac cōditione. si tu es baptisatus/ego non te baptiso. ꝛ si nō es baptisatus/ego te baptiso ꝛ In noīe patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. ¶ Baptismū sanguis dat martyriū. ꝛ flāminis contritio de pctis aut satisfactio grātuita ꝛ primus nō reiterat. alter ab obligatione baptismi fluminis si facultas affuerit: nō excusat. ¶ Ea q̄ sunt ō decētia sacramētorū notabili. instituta ꝛ ꝓmulgata ab ecclia nec abolita sunt ꝑ nō vsum. ꝛ si non sint ō necessitate sacramēti ad faciendū id qđ intendit. sunt tm̄ de necessitate p̄cepti/ad obligādū ne sciēt ꝛ negligent absq̄ rōnabili causa dimittāt. ¶ Forma in oi sacramento pōt corrūpi. aut p additionē. aut p subtractionē. aut variationē. aut interruptionem notabilē. qr modica nō impedit. Similit additio. subtractio ꝛ variatō. si neq̄ trahant formā ad sensum aliū/ neq̄ intelligibilem reddāt. licz indiscrete et culpabilit fiant/sacramētū tm̄ nō annullāt.

De sacramento baptismi.

Hec in baptismo sunt ō necessitate sacramēti. Differt idonea materia q̄ ē aqua elementaris fluida. ad differētiā luti ꝛ aquarum q̄ sunt artificiales. Intētio actual vel habitualis faciēdi qđ ecclesia intēdit. Intingēdo nō submergēdo ex aqua illa baptisandā/aut eius parte principalē nudā. Et q̄ aliqualiter consentiat. factu vel habitu vel in parentibus. Dicēdo simul hāc formā Ego baptiso te in nomine patris et filij et spūssancti Amē. ¶ Minister idoneus baptismi regularē ꝛ ex casum necessitatis ex ecclesie p̄cepto sacerdos. q̄ ꝓmittere habet exorcismos. ꝛ cathelizationē. ꝛ alia ob seruare q̄ in libris ꝓtinent. Ex de necessitate sacramenti requirit q̄ minister sit viator. te ad excludendū angelos vel demones. qui simul possit intingere ꝛ verba ꝓferre. ad excludendū mancū ꝛ mutū. Alū a se. qr nemo seip̄m baptisat. Et intendēs vare actu aliter vel habitualit qđ ecclesia intēdit. etiam si nihil credat de effectu. ¶ Baptisandus idoneus/ē q̄libet viator nō baptisatus. qui ꝓ sentit interptatiue baptisari. vel in filio de parentū. vel offerentiū eū. vel ecclesie. si nūq̄ fuerit capax rōnis vt parvuli. Si aūt fuerit aliqn capax rōnis ꝛ dissenserit cōtra nne baptisari. aut si nullo mō ꝓsentiat. dū vtiē rōne baptisari nō ds. Decus ſi peccate cōsenserit nec reuocauit. qr ꝓsumit ab ecclesia nūc cōsensurus/si rōnē nō careret. ¶ Baptisandū non est fas confiteri sacramentaliter. cum baptismus sit ianua sacramentoꝝ. ꝛ de originali contritio actualis/ neq̄ q̄ exigit. ō actualibus vo sufficit dolor sp̄licentia in generali/absq̄ obice male voluntatis ꝓponentis actualiter se peccaturum. quo obice posita cessāte/baptismus efficaciam suam capit. ¶ Baptismus loquendo mittit penam ꝛ culpam ex integro. loquendo ō pena debita peccatis/non ex diuina institutione. vt sunt irregularitates ꝛ mortes ꝑ delicta certis. loquendo ꝑterea ō pena debita per se. quia penalitates huius vite debite originali per accidēs/manent vt fames ꝛc. quoꝝ causa est peccatū originale. sine quo non veniſſent. ¶ Si parvuli infidelium baptisentē invitis parentibus in fide ecclesie. illi sūt vere baptisati. nec debent reddi parentibus si periculum timetur. Similiter illi qui meru inducūtur ad interius consentiendū baptismo. Quāq̄ talia agere cōmunis vsus ecclesie non approbet. ¶ Baptismū fluminis differre licet. quando ꝛ vbi nō apparet fm veriſimiles cōiecturas/ prima mors. ꝛ sperat posibilitas seu cōgruitas maior recipiēdi in posterū. quo casu: ꝛ si subito baptisandus moreret/ saluus esset.

De sacramento confirmationis.

Sacramentū ꝓfirmatiōis ad robur institutū/teneꝫ qlibz christianus bñs vsum ratiōis non ꝓtemnere ꝑsertim imminente periculo confessionis christi/coram infidelibus faciende.

De sacramento eucharistie.

De eucharistie sacramētū/duplicem habz formā ⁊ materiā/ō necessitate sacramēti. ℣Forma consecrationis corpis xpi ē ista. ℣Hoc est corpus meū. Et forma sanguis. ℣Hic ē calix sanguis mei. aut hunc equiualēs.qđ ōnes ꝓpter grecos. ℣Materia corpis xpi/ē panis de tritico ꝓ maiori pte. ℣Materia sanguis vinū de vite nō transubstantiatū in aliaz speciē vt in acetū. ¶Celebris cōsuetudo/ ordinatio supioꝝ in eis qđ ad solennitatē missē ⁊ generaliē omniū sacramentoꝝ ꝑtinent.obligāt ad nō ꝓtemnēdū hmōi consuetudinē ⁊ ordinationē quas libri solent ibi.obligāt ꝑterea.vt negligētia frequēs ⁊ culpa fugiat. ¶Facta diligētia solita fieri i talibus circa materiā corpis et sanguis. si ꝙ malicia aut negligētia ministri aliē oblatū fuerit qđ debeat/vt puta aqua ꝓ vino/ peniteat in omnē euentū sacerdos:⁊ si reus sit.⁊ qđ omissum ē/suppleat vel emendet. ꝑsertim vt integritas in ꝓfectōe ⁊ perfectiōe sacramēti:ꝓ seruet. ¶Discrimē nouū peti mortalis in celebrādo vitat: si post diffinitionē ꝓprie/q̄ regulant i talib⁹ habere fidē/aut eque firmā.sicut ō oppositū qđ sit in peccato mortali:vel alio legitimo impedimento vt est irregularitas. ℣Et hec vocat̄ ignorātio mortalis vel similis qđ hō suffician̄ ꝓbatus ē. ¶Existēte casu q̄ hō pōt celebrare licite/⁊ a celebratiōe licite desistere. laudabilius ē ceteris ꝑibus celebrare.tum qꝝ opus de ꝑuilegiatū ē ⁊ fructuosiꝝ.tū qꝝ nobiliori vtute ꝓcedit celebratio q̄ fit ⁊ amore:qđ omissio q̄ ex timore generatur ¶Laudabilius ē qđ oppositū ceteris paribus/⁊ cessante legitimo impedimēto/quotidie celebrare. ¶Pollutio nocturna tollens sufficientē deuotionē recollectionē et reuerentiā ad sacramētuz:eo qđ alia magis inde hebes ⁊ carnalis effecta est:impedit a celebratiōe qđiu talis carnalitas ⁊ hebetudo regnauerit/nisi casu necessitatis vrgēte vt si sacerdos sit vnicus/⁊ missa prochialis fuerit celebrāda. ¶Homo q̄ ꝑpter habitū virtutū ⁊ facilē sui recollectionē vel aliūde manet deuotus ad sacramētū ⁊ reuerens/ post nocturnā pollutionē:nō videt ꝑ eam impediri qn celebret die seqnti. ꝓfessiōe tm̄ in omnē euentū ꝑcedēte.qm̄ nulle sordes corpales impediūt nisi ꝓ quāto:vel sunt peccata:vel sunt in horroꝛē ⁊ scandalū assistentiū/vel deuotionē debitā tollunt. ¶Vir em̄ leprosus ⁊ vir menstrua patiens a celebratiōe secreta nō arcent̄. ¶In oīb⁹ adoratiōe sacramēti altaris/subintelligit cōditio ista vel similis/si cōsecratio rite et debite ꝑm institutionē xpi fuerit celebrata.ac pinde/adorās alien⁹ est ab idolatria:qui celebrās ⁊ nō ꝓsecrās/eēt in culpa. ¶Apparente figura circa sacramētū/alia a figura solita panis ⁊ vini: nō ꝓuenit sacramentū sumi sub illa forma. neqz sine ꝓditione implicita vel explicita debz adorari. ¶Posit plurib⁹ hostijs sup altare/si sacerdos intēdit generaliē oēs ꝓsecrare/ ille ꝓsecrate erūt. Si tm̄ duas ex illis quas determīate signat/ille due sunt tm̄modo ꝓsecrate. Si illas duas/intentio sua nō determinat/nihil ibi consecrat̄. obstante confusiōe intentionis. ꝑper quā ista non magis q̄ illa ꝑtes dicā cōsecrari. ¶Regulariter vitupabile ē ⁊ sepe criminale/qđ sacerdos a celebratiōne ⁊ catholicus habēs vsuz ratiōis ab eucharistie susceptiōe/totaliter abstineat. ¶Illi pueri sunt idonei suscipe eucharistiā/et ad hoc ligari vident̄ semel in anno. qui ꝑm leges censent̄ abiles ad nubendum. ꝓ pōt qz deuotio etatem hanc ꝓuenire/sicut in quibusdam etatē supplet malicia. ¶Audire missam integrā/est de obseruatiōe/sabbati hoc est dierū festoꝝ ꝑ tempe legis euangelice. nisi per impedimentū legitimū/aliqs se tueat. Tale vero impedimentū ꝑm loca ⁊ tempa ⁊ etates ⁊ cōsuetudines/varie iudicat̄. ¶Obligatum celebrare ꝑ quolibz pluroꝝ vnā missam/non absoluit vna cele-

bratio. vna quippe missa/vnte opis operati: ex quo fructu valoris est: non tantundē tollit de pena. nec tantū redimit/ quantuz vne. ¶ In anniuersarijs ecclesiaz/et receptionē missaz p vno precio/sue sustētationis/z in similibus: interpatio viri sapientis locū hz. alioqn nō videt. quō sex aut septem anniuersaria i ecclesijs cathedralib⁹ licite simul eadē die iungerēt. ¶ Obligatū ad subsidia spūalia: tutū est dirigere intentionē suā ad deū. sic q̄ digneē disparti/de valore sacramētoz vel suoz̄ benefactoz//qualitē z quantū videt se apud benefactores eē constrictū. ¶ Charitatis maioris ē spūalis elemosyna: q̄ gratis distribuit merita sua satisfactoria/ad liberationē animaz: q̄ elemosyna corpalis. ¶ Et q̄ q̄ talis nō inde minus habiturus sit de p̄mio essentiali. tardius tamē inde de ꝓpꝛijs peccatis ceteris paribus satisfacit. ¶ Fallunt plurimū hi/qui potētes aliūde viuere: obligant se ex bonis ecclesiasticis vel alijs/ad satisfaciendū pro alienis delictis. cuz hoc cedat in retardationē satisfaciendi pro ꝓpꝛijs. z hec sola radix/improbare beneficiorum pluralitatē sufficeret. ¶ Expediens videret vt nulla excōmunicatiōis sētētia ferreret de facto a iure vel iudice: neq; pro p̄senti neq; pro futuro nisi p manifesta contumacia: qua se monstrauit aliquis non paratū audire ecclesiā. alꝫ qualiter haberet sicut ethnicus z publicanus si audire ecclesiā paratus est. ¶ Expediēs videt: vt nullus teneret alium vitare q̄tū cunq; excōmunicatum a iure/nisi postq̄ a suo iudice fuerit denūciatus eē talis. Dicidem in omni casu alio/videt possibilis excusatio z interpatio eoz q̄ aliquis cōmittit vnde excōmunicari dignus est: q̄ non debeat euitari a ꝓticulari ꝓsona. ¶ Et hꝰ tolleret magnā in politica conuersatiōe confusionē. ¶ Expediens videt/vt oīs sententie excōmunicationis late/sētētie i iure scripto/quaz vnus nullus est. aut plus obest q̄ ꝓfuit/expressa reuocatiōe tam in ꝓuincijs q̄ in diocesibus. z in eccl'ia vniuersali/cassarent. ¶ Expediens videretur institutio aut iā institutoz̄ talis interpatio: vt solus excōmunicatus aut suspēsus a iudice/z pro tali denūciatus/ contrahere dicerē irregularitatem. inuisendo se sacramentis. et q̄ solus talis a potestate absoluendi in foro conscientie/spoliatus censeretur. Scrupulos em̄ a subditis virtualiē auferibiles. ꝑsertim in materia sacramētalis confessiōis/hoc auferret. ¶ Expediens videret. vt nulla sentētia excōmunicationis ferret. nisi pro cōtumacia facta in reb⁹ pre spūalibus. vt vbi transgressio vget manifeste in dissipationē fidei z sue spūalis libertatis. Non em̄ debet (vt videt) grauiori ee in foro exteriori punitio trāsgressionis q̄ damnū fuerit illatū. ¶ Expedientius ē in multis defectibus/illos vel tolerare/vel ad bonū finē ordinare/q̄ p fulminatōnes sniaz z ꝓdemnationū/aut p̄dicatiōes rigorosas/eos conari funditus extirpare. vt de encenijs p̄ma die anni de capellanis mercēnarijs. z similibus.

De penitentia

Diuina lex z nō solū ecclesie constitutio/obligat ad cōfessionem sacramentalē post pctm̄ actuale vt fiat semel ante mortē. ¶ Vere concurrere simul tpe ad iustificationē impij. necesse est: q̄ sunt. Infusio charitat⁹. expulsio culpe. cōuersio liberi arbitrij in deū z peccati detestatio. ¶ Homo nō semp tenet imediate cōfiteri peccatū. imo nec conuenit. sub pena omi peccati mortal⁹. dat em̄ spaciū pnse deus. quale sat fragilitati nostre sufficere. z illud q̄tū sit in oībus/generalis regula diffinire nlla pōt. ¶ Omissio in concernentibus confessionē/sicut talis actibus p̄ceptoz: non vocat omissio nisi sit respectu actus principalis: ad debet fieri. z non respectu circūstantiaz̄. que vel antecedūt/vel cōcomitant/vel subsequūtur infinite. ¶ Oīs contritio inducit confessionē in actu vl̄ in habitu/aut in ꝓposito vel i voto. Eam vo fieri actu/cessante impedimēto alio quadruplex casus constringit. Primus institutio ecclesie in anno. Secundus susceptio eucharistie vel celebratio/z sacramentoz̄ alioz̄ suscep tio sm̄ quosdā. Tercius periculi mortis. verisimiliter imminentis. Quartus p̄sentia q̄ alꝫ non habebit oportunitas pec-

fitendi. ¶ In recordatione peccati mortalis/dum missa iam peneneritusq; ad hoc cõmode sine scandalo deseri/ vel in ius esset/ vigeat necessitas/ sufficiat cõtritio includens ppositũ confitendi. ¶ Circumstantiarũ quadruplex est differẽtia, quedã ingentes. quedã minuentes. quedam transmutãtes. Et de vltimis non solũ sunt circũstantie. sed peccata. ideo sunt ꝺ necessitate sub expressione confitende. Pumas tercias exprimere/ nec secũdas regulariter. dosq; fm quosdã necesse. ¶ Circũstantia tum expressio in confessiõe talis/ talibus verboꝝ circũlocutiõibus expressa sufficiat/ per quã confessor de magnitudine pcõꝝ: eius qui confitet̃ pro absolutiõe/ peniten tia discrete cõferẽdis/ instruat̃. ¶ Expedit nonnũq; circũstantias particularius vel inquirere vel dicere. tum ad verecũdã humiliationẽ confitẽtis. tum ad eius quietationem postmodũ magis habẽdã q; omnia dicerit. tum quia circũstãtie multe ꝙs nullus aut veniales arbitrabat̃ pfitens peccata sunt mortalia. tũ deniq; ex hoc q; vna circũstantia habita/ confessor de aliis cõiecturat quas confitẽs pudore pssus celat. ¶ Cognito statu eius qui confitetur/ qñq; nocet plurimũ/ nimiũ sup circũstantiarũ pticularitate interrogatõ/ psertim in peccatis carnalibus. tũ ne confitẽs verecũdia motus qñq; mentiat̃ vt puer̃ puelle hoc in his q̃ non erũt necessaria dicat. tuz ne scandalizent̃ a influmẽt̃ in nominatiõe pcõꝝ pius incognitor. Propterea discretio maxima requirit̃ semp a generaliorib⁹ interrogatiõibus ad specaliores gradatim/ sensim pcedere cõueniet. inuocando manus eius quo obstetricã te eduxit̃ coluber tortuosus. ¶ Secretũ/ commissum fidei alterius/ celare/ẽ de iure naturali: hoc ẽ rõnabiliter qlibz sibi vellet fieri. aliter socialis quictus depiret. Multo amplius/ sigillũ cõfessiõis/ secretũ eẽ debet ¶ Confitens ꝺz regulariter in pcõꝝ suoꝝ explicatiõe/ celare complices suos. nisi ꝺũ aliter confiteri nõ pot. sicut in incestu cuz matre vel vnica sorore. Aut nisi sic dicat̃ apud talẽ/ q; revelatio debeat pdesse non obesse/ eis qui detegunt̃. Quo casu nihilominus magna cautela requirit̃ apud confitentẽ confessorẽ/ ne zelo pficiendi indiscreto fallant̃. ¶ Omnia ad confessionẽ pertinentia. vt pnia initiũcta/ et interrogatiões facte/ cetera nõ inducẽtia ad malũ/ sunt ꝺ confessiõis secreto. ppter qꝺ peccat (si nõ excusat̃ eos ignorãtia) illi qui pnias suas/ ea que sacerdos eis dixit/ passim dicunt. qui etiã sup hoc inquirũt. qm̃ talia/ p indirectũ causant aliqñ inmissionẽ sacerdotis aut cõfessi culpã. ¶ Qui seduxit alios ad pcm̃/ tenet̃ pro posse eos postmodũ ad viam virtutis reducere. nõ minus q; ꝺ damno tpali illate. Sic ꝺ infamatõe similib⁹. Et ad hoc debz confessor inducere pfitentem. ¶ Confessus volẽs pcm̃ suũ revelari p pfessorẽ/ si petat̃ ꝺz illud ex cõfessione detegere. Neq; tñ adhuc ẽ tutũ confessori illud onus assumere/ si remediũ possit aliẽ incõmodis adhiberi. ¶ Nullus semel rite sacramẽtaliter absolutus sup vno crimine/ pot̃ nisi de cõsensu suo libero obligari ad amplius cõfitendũ. Si fit oppositũ in qbusdã religiõibus aut casibus institutiones positiue qbus hõ spõte se subdidit: hoc faciũt. ¶ Si confessor psumat̃ verisimiliter solicitare aut solicitari ad pctã. vt puta ad lubricitatẽ/ psona hoc timẽs/ debz ab illo si sit suus curatus petere licẽtiã alteri pfitendi. qua nõ obtẽta/ pot̃ nihilominus alteri pfiteri absolui. ¶ De statu eoꝝ qui cõfessi sũt tuti⁹ ẽ vt confessor nihil dicat. neq; ad vitupiũ sicut pstat. neq; ad landẽ/ ne inde pfessi supbiãt. ne pterea ipi alij in ypocrisim ficte cõfitẽdi dilabãt̃ ¶ Iudex cogere volẽs ad revelationẽ pfessiõis peccat. tenet̃ pbyter sibi nõ rñdere. aut dicere hoc nõ ee de foro suo. Si opponat̃ qm̃ tacendo nõ negando/ notare videt̃ q; cõfessus sit in culpa. Rñdẽdũ est/ q; sacerdos aliter agere non pot. Ideo nullũ scandalũ/ suo vicio deputatur. ¶ Peccatori q̃ vis nõ sufficienter petenti (vt quia ꝓpositum habet actuale peccandi in futurum) vtile est confiteri abstinentias certas recipere. Cui tamen confessor expresse iterum iterumq; protestetur. q; neq; absoluitur. neq;

poteſt. neqz penitẽtie tales aut talis confeſ
ſio/eunde liberãt. qn itez eadẽ pcta ꝓfiteri
teneat. ¶ Aditis ẽ opinio ꝑ pcõibus di
cens ſufficere ad abſolutiõis ſacramẽtalis
fructuoſã ſuſceptionẽ/q ꝓfeſſus nõ habe-
at actuale ꝓpoſitũ peccãdi. hoc eñ dicũt
eẽ non ponere obicẽ. Bz alia ſnĩa q reqrit
actuale ꝓpoſitũ poſitiuũ nõ peccãdi in fu
turũ ꝓbabilioꝛ ẽ atqz ſecurioꝛ. ¶ Virtute
clauiũ ꝛ meriti xpi/dãt in qualibz ꝓfeſſiõe
ſacramẽtali indulgẽtie. ſz quãte/nouit de⁹
Fit etiã/vt attritio minus ſufficiẽs fiat in
ꝓfeſſiõe ꝓritio. ¶ Soli actu ꝓfeſſi de pec-
catis ſuis/capaces ſũt indulgẽtiaꝝ illaꝝ q
danẽ vere penitẽtibus ꝛ ꝓfeſſis. Niſi dicaẽ
ſufficere eẽ in gr̃a ꝛ membꝝ eccleſie. ꝛ ita ly
ꝓfeſſis ibidẽ ſumiẽ ꝑ ꝓfeſſione in ꝓpoſito
vel in voto. ¶ Bies indulgẽtiaꝝ/referunt
ad penitẽtias ꝑ vita hac iniunctas. ſic eñ
textus ſonat. Videẽ tñ q iniũctio gr̃ialis
q̃ bñ fieri ſolet vt oĩa bona facẽda cedãt ĩ
remiſſionẽ/ꝓſit in hoc ꝛ ſufficiat. vbi etiaz
pnĩa ſp̃alis/totidẽ dies q̃t ſonãt indulgen-
tie nequaq̃ iniũxiſſẽt. ¶ Indulgẽtias nõ
recipit ille q nõ pongit manus adiutrices
iuxt̃ ꝓtẽtũ bullaꝝ. ꝛ ita dines melioris ꝓdi
tionis ẽ q̃ ad aliqua q̃ religioſus ꝛ mendi
cus. ¶ Claue ſacramẽtali nõ notabiliẽ er-
rante in impoſitiõe pnie. ꝓfeſſus ꝑ illã pe-
nitẽtiã ſi fecerit abſolutus ẽa pena ꝛ culpa
vtute compromiſſiõis cuiuſdã liberalis ꝛ
arbitrarie dei ꝛ pcõis in pſonã ſacerdotꝭ
¶ Lutius ẽ cuz pna pnĩa q̃ ſpõte ſuſcipiẽ
ꝛ veriſimiliẽ adimplebiẽ/ducere cõfeſſos ĩ
purgatoriũ/q̃ cũ magna nõ implẽda ꝑ-
pitare in infernũ. ¶ Renuẽs pniam ĩ hac
vita/ſtulte facit. nihilominus abſoluẽdus
ẽ: ſi hoc nõ ex infidelitate qua credit nõ eẽ
purgatoriũ aliud/hoc faciat. ſz vel ꝓpẽ te-
neritudinẽ coꝛpis. aut infirmitatẽ aut pau
ptatẽ. vel aliud ſilẽ. ¶ Nulli iniuito iniun
genda ẽ pnĩa publica ꝑ pcõ ſecreto. ſecus
õ publico. Bilr nullus ꝑ caſtigationẽ ſcã-
daliſandus ẽ publice ꝑ pcõ occulto. ſecus
ꝑ publico. vbi ſi ſcãdaliſeẽ pcõr/ſcãdaluz
illud nõ imponẽti ſz ſibi q̃ meruit imputẽ
tur. ¶ Binifio confeſſiõis ſi ad ypocriſim
aut ꝑ nimio pudoꝛe fiat/impedit vtutem
abſolutiõis. Secus vbi autoritas ſupioꝛ
in caſibus reſeruatis ꝛ bona fides ſimplicũ
hoc faciunt ꝛ excuſant. Aut vbi confeſſor
ſorte ꝑſumereẽ ſcãdaliſan ex pcõ ꝓfeſſi et
nõ habereẽ ꝑ tunc cõfeſſor alius diſcretus
cui abſqz ꝓbabili ſcãdalo/pcta oĩa reuela-
ri poſſent/aliqua tñ poſſent. Videat tamẽ
q̃libz q̃ rõnabiliẽ ꝓſciam ſcandali ſibi fin-
gat. ¶ Bũ neſcat ꝓfitẽs de q̃buſdã actibus
an fecerit illos. aut qua intẽtiõe ꝛ quõ fece
rit (vt ſepe ꝓtingit) dicat ſub ꝓdicõe ſcru-
pulos ſuos. vt ſic neqz mẽtiaẽ neqz abſolu
tiõe defraudeẽ. ¶ Curatus obligatus ꝑ-
prochiano ſeẽ in ãno dare euchariſtie ſa-
cramẽtũ/teneẽ ei dare ſi petat publice q̃
tumcũq̃ ſciaẽ non penitere. Niſi cauſa re
futatiõis fuerit nota. vtpote excoicatio pu
blica. vel pcñ notoriũ de q̃buſ nõ ſanſſe
cit publice. Secus ꝑterea õ ſacerdote i ſe-
creto. vel q non teneẽ miſtrare. vel pro tpe
q̃ ad hoc nequaq̃ obligat. ¶ Forma abſo
lutiõis excoicatiõe iſta eſt q̃ oꝛ primo fieri
Ego abſoluo te ꝛa ſnĩa excoicatiõis. ꝛ reſti
tuo te ſacramẽtis eccle. In nõie ꝑtris et fi
lij ꝛ ſpũſſancti. Deinde ſeq̃ abſolutio ꝓ
ꝑtis/ſi in excoicatiõe pcñ incidit neceſ
ſario ꝓfitẽdũ ſacramẽtaliẽ. Ego abſoluo
te a pctis tuis. In nomie ꝑtis ꝛ filij ꝛ ſpũſ
ſancti Amẽ. Tutiuſqz ẽ in iſtis formis mi
biſ ĩmiſcere. ¶ Materia ſufficiẽs in ſacra
mẽto ꝓfeſſiõis/ẽ hõ pcõr. contritus õ pec-
catis. ſpõte ſubijciẽs ſe ſuo ſacerdoti. q ſõ-
iectio nõ eſt ꝓpꝛie iuriſdictiõis. alioqn pa
pa nulli cõfitereẽ. ſz eſt volũtaria. q poteſt
nihilominus impẽdiri vel arctari ꝑ ſupio-
rẽ vt nõ q̃libet pcõr cuilibz ſacerdoti poſ
ſit ſe ſubijcere ꝑ pcõ. ¶ Epus nõ minus
bz autoritatẽ ꝓſtituẽdi coadiutores confeſ
ſores in ſua dioceſi q̃ curatus in ſua paro
chia. Caueat tñ epus ne ꝑturbare eccleſiaſti-
cam hierarchiã/tollẽdo directe vel indirec
te ptãtẽ curatoꝛ abſqz culpa eoꝝ vel cau
ſa mãifeſta. ¶ Cõfeſſio ficta/reiterari ẽ in
tegro oꝛ ẽm ꝓbabilioꝛem opinionẽ q̃uis
duriorẽ. qr nõ bz effectũ ſuũ poſitmodũ cel
ſante fictiõe ſicut baptiſm⁹. et hoc qr pnia
reiterabilis ẽ nõ ſic baptiſmus. tum etiam
qr nulla abſolutio ſacramẽtalis fuit. ſz po-
tius noui pctĩ additio. ¶ Non eſt fictio ſi
pctõr dicat oĩa quoꝛ actu recordaẽ. q̃uis
nõ omniũ recordeẽ. ſz ẽ fictio õ faciat ce-
lat aliquid aut in ꝓpoſito peccãdi perſeue

ntant sat ꝛ scire debꝫ ꝙ a tali non pōt ab solui. ¶ Penitentiaꝫ alia ē recōciliās quas fieri nequit nisi in gra. Alia est satisfaciens vel exolues qualis fieri pōt extra gratiam. sic ꝙ illi⁹ iteratio necessaria nō exīstit. Imo ꝛ talis solutio respectu quarūdā penarum temporaliū debitaꝫ/ forte poneret in inferno. ¶ Satisfactionē ꝑprie vt talis est opanē sola opa penalia. q̄ scz voluntas naturaliter refugit. ꝛ hinc penā hz. iuste equidē redimat. ¶ Per opa spūalia qualia sūt cōtemplatio ꝛ amor dei/ pōt fieri satisfactio. tum q⁹ annexa ē ꝑ statu isto/ fatigatio corporis. tum q⁹ ꝑ ꝑprīā inclinationē cōmodi. intellectus ꝛ volūtas abnegat se in obsequiū fidei ꝛ charitatis. ¶ Unū ꝙ altero posse satisfacere/ ꝓcedit liberalitas dei. duꝫ causa subest. vel ex impotētia illius ꝙ quo fit satisfactio. vel de mādato suo ꝛ charitative ordinātis.

De matrimonio

Onsensus mutuus / expꝝssus ꝙ verba de ꝓsenti/ quo transfert ꝓ ꝙpetuo corpus viri in potestatē mulieris ꝛ ecōtra in eis ꝙpter q̄ cōiunctio talis ordinat causat matrimoniū de iure naturali ꝛ diuino. nihilomin⁹ limitat cōsensus ad certas psonas. cū certis circūstātijs. Et quicqd aliter fuerit attemptatū/ pōt illud inualidare superioris auctoritas. ¶ Totū solennisatū ꝙ suscepti onem ordinis vel religiōis/ nō magꝭ ex natura sua videt diuimere matrimoniū iam cōtractū/ q̄ simpler. sz hoc puenit ex ecclesie cōstituto. maxime cū in illo dispensare posse papā ꝓbabilis sit opinio. ¶ Matrimonialis cōiunctio vnius mulierꝭ cū pluribus viris/ repugnat iuri naturali. nō ecō tra. q̄n corpus viri plus valet. ꝙ quanto plures fecūdare sufficit. Et ita olim/ pluribus licebat fungi vxoribus. Prima tamē in hoc cōsentiēte. cui corpus virile cesserat in suū ius. Nūc aūt ad statū ꝑme ve institutionis reduxit xp̄c matrimoniū vni⁹ cū vna. ¶ Totū simplex castitatis/ non diuimit matrimoniū iam contractū. peccat tn̄ q̄ vouit dū prius cōtrahēdi volūtatē habuit voto ꝓtrariā. nō aūt postea dū reddit debitū. vt ē ꝓcors sīa iurispitor. sz negāt petitionē debiti posse fieri sine fratiōe voti ¶ Cuius oppositū ex eo videt vex. q⁹ votus nō cadebat directe nisi sup hoc. ꝙ est nūq̄ ꝑhere. ꝛ nō sup hoc ꝙ ē nūq̄ commiscere carnaliē alteri. Alioqn dū nūc cōmiscetur etiā reddēdo debitū reus efficit voti fracti Alioqn ꝓterea eēt sors talis ꝓiugij nimis dura. ¶ Religiosus ꝓfessus aut sacerdos vētes copula carnali ꝓter matrimoniū / et si grauissime trāsgrediūt mādatū dei/ nō tn̄ videnē voti fractores. Totū q̄ppe est solū ꝑprie de re alis licita. q̄lis nō erit exī mōniall' ꝓiūctio. Ista ꝓclusio sz apud simpliciores videat exīnea. tn̄ apud itelligētes qd nois voti est clara. Totū q̄ppe solū fit de opibus superogatiōis ad q̄ qs alis nō tenebat. Sic religiosus ꝑprie loq̄ndo vouet ꝙ nūq̄ vxorabit qđ antea licebat illi ; Nullus aūt ꝑprie dī vouere ꝙ nūq̄ fornicabit aut adulterabit. q⁹ ex ꝓcepto ad hoc iā oīs bō obligat. ¶ Vir ꝛ vxor/ nequeūt absq̄ mutuo consensu vouere castitatem. imo nec vir tute vouerēt se nūq̄ petiturū debitū ab vxore. cū ꝙt verecundiā petēdi ipa in deterius labi possz. ¶ Spōsalia dirimūt. vl' mutuo cōsensu cū autoritate superioris. vel si altera ꝑsona interim fornicata fuerit. vel ꝙ votū solēnisatū. ꝙ qđ matrimoniū etiā ꝓctū. nō tn̄ carnaliē ꝓsummatū possz infra duos mēses solui. ¶ Cōtrahens ficte in foro eccīe/ q̄tūcūq̄ carnal' copula seq̄t/ cadē fictiōe remanēte nō ꝓiūgit mr̄imonialiē. Cōpellet tn̄ ab eccīa in foro exterioꝛ tāq̄ si vex fuisz mr̄imoniū. Sec⁹ i interioꝛ. cui⁹ ē ꝓsiliū vt potius oēs sīas eccīe tollēt q̄ pcō ꝓsentiat. Pōt tn̄ nouo cōsensu adhibito fictū mr̄imoniū si nil aliud obstiterit/ i vex cōmutare. ¶ Persona inducta p metū cadentē i ꝓstātē vir ad cōsentiēdū inter⁹ i platōe vboꝛ mr̄imonialiū vt q⁹ nō vult mētiri. ꝑ postmodū mr̄imoniū dirimi tāq̄ nullū. sz de seductiōe p blādicias nō ita. ¶ Impedimētū ꝑpetuū i altero ꝓiugū p qđ neqneūt se mutuo carnaliē cogīscē/ impedit mr̄imoniū ia ꝓctū et ꝛhēduz. ꝛ etiā ꝓctū dirimit/ nisi antea sciat ꝛ facto. tūc em̄ oñdit ꝙ aliū fine q̄rit. ꝛ ita ꝓctus stat. ¶ Null⁹ ꝓiugū teneē reddē de

bitū in detrimentū notabile ꝛ certū sui corporis. vel fetus nasciturī. Et sm hoc ꝓgnoscāt qñ leprosi vel ꝓgnātibus aut mēstruatis aut furiosi aut ypidimiacis ꝛ silibꝰ casibus reddi vel nō reddi debitum oporteat. ¶ Tps ꝛ locus sacer/ nō videt excusare qn alter coniugū teneat alteri petenti reddere. ꝓpia tñ quadā amicabili monitōe ꝺ non exigendo.

De extrema vnctōe

Extrema vnctio hz materiā ꝛ formā i libris suis expssā. Et obligat nō ꝓtenere dū finis vite sm ꝓbabiles cōiecturas ꝓ infirmitatē expectat. Que ꝓterea reiteran ꝓt siꝫi cā rursus veniēte. ¶ Extrema vnctio rite suscepta/ delet venialia. imo videt q̄ absoluit ab oī culpa. ꝓiūcta petitōe recipientis. ita q̄ digne recipies/ etiā ab oī pena liberet. tum vtute sacri. tum qz petit pie ꝓ seueranter ꝓ se ꝛ iuste.

De sacramento ordinis.

Ordinis sacm plures formas hz pleqz matrias. imo ꝛ sacerdotiū duabꝰ formis cōplet vna q̄ dat sibi ptās sup corꝑ xpi verū. Altera q̄ dat ptās sup mysticū. Qꝛ si fuerit defectꝰ l' dubiū i aliq̄/ ꝓt illud sꝫ ꝺcitōe cante suppleri ¶ Plenitudo iurisdictōis residet apꝰ papā ꝛ i alios/ sm ei⁹ dētiatōz diuisat. Attēdē tñ ꝺz/ sibi cē illā ptātē nō i destructōz ecclē datā sꝫ el⁹ edificatōz ¶ Si papa dicet dns oīm i spūalibꝰ qꝺ ꝓstat. et i tpalibꝰ qꝺ alij negāt. nihilominꝰ votatio ecclē in iurisdictōibꝰ ꝛ dnijs ꝓpetanjs tpalibꝰ/ ꝛ exercitū i illꝭ neqz ec ꝺ iure nāli neqz idē repugre videt. Nam xpc neqz exercuit tl'ia dnia. neqz ꝓ expssū successoꝛibꝰ phibuit. sꝫ reliqt ptātē/ eoꝝ discretiōi/ ꝓ variate tpm ꝛ deuotōe xpianoꝝ/ sic vt sic exercēdi. ¶ Papa nō ꝓt puerē ordinē hierarchicū vt⁹ eccle. sic q̄n i multꝫ casibꝰ liceret eidē resistē facie ꝛ dicē. cur ita facis? vtpote/ i exemptiōibꝰ mānifeste no ciuis. Et si ꝓlatos ꝛ eccias sibi sōditas onerare supnīb⁹ intollerabilibꝰ l' libertatiꝰ penit⁹ spoliare ꝓteiderēt. ¶ Finiūt regule morales.

Incipit compendiū

breue ꝛ vtile aliquaꝝ materiarū cōmuniū ad fidem ꝛ doctrinam catholicā spectantiū/ qꝺ eidem cancellario ascribit. sed non apparet esse suum.

Ad isto libello

est q̄dā breuis ꝛ summaria ꝛ vtilis tī expositio. ꝓio ꝺ articulis fidei. Secꝺo decē ꝑceptoꝝ legꝫ. Tercio septē sacramētoꝝ eccie. Quarto septē virtutum. Quinto de septē petitōibus ꝓtēis in oōne dñica. Sexto de septē donis spūsancti. Septimo ꝺ octo beatitudinibꝰ. Octauo ꝺ vita ejs/ tam nature q̄ voluntatis.

Tractatus ꝑmus de

articulis fidei. Et primo quid sit symbolum et vnde dicatur.

Symbolum ē omniū credendoꝝ ad salutē spectantiū/ compendiosa collectio. Qm̄ vt dicit Cassianus li. vj. q̄cūq̄ ꝓ vniuersū diuinoꝝ voluminū corpus im mēsa diffusitē copia/ totū in symbolū sue gitē/ breuitate ꝓfecta. Dī ät symbolū s synodū con. ꝛ bole qꝺ ē sinia. q̄si collectio sinia rū. Vel vt alij volūt a syn qꝺ ē con. ꝛ bolū qꝺ ē fructū. q̄si fructoꝝ. i. capꝫ vel principaꝝ fidei collectio. Sicm papiā symbolū est collectio aut pactū vel placitū qꝺ fit homini cum deo.

Quid sit articulus fi/

dei ꝛ vnde dicatur.

Est autē articulus sm Richardū de sancto victore: indiuisibilis ꝑ ꝺs sancto victore: indiuisibilis ꝑ lis ꝑitas de deo. artans nos ad credendū. ¶ Dī in dicta ꝺfinitione ꝑitas indiuisibilis. q̄ articulus nō diuidit. sꝫ stat in eo indiuisio credibilium. Articulus eñ de se inquātū articulus. nō ē resolubilis in articulos sine incredibilia quersitate tī hereticū innalescente/ quēdā q̄ ꝓiungebant in symbolo aplorum posteā oportuit diuidi. Verbi gꝛa. Dicebant qui

tum christū non vez esse hominē nez ve
re natum. Alij aūt dicebāt vere natū ꝫ nō
vere conceptū de vgine. sed corpus assumi
le de celo. Uñ sancti pres vnū articulum/
in duos diuiserūt. vt vnus eēt articul⁹ de
conceptione. alius de vera eius natiuitate.
Et consimiliē in alijs ex alia causa diuisis
Et ita ly indiuisibilis/in qbusdā articulis
privat actū diuisionis ꝛ possibilitatē. in q-
busdā privat solū actū sic. ſ. qz sunt qdā ar-
ticuli q ꝑm assignationē apostolicā nō di-
uidunt/nec tamē diuidi. Et sunt qdā arti
culi q nez diuidūt nez diuidi pnt. ¶ Et
nō. q in dicta descriptione dī de deo. cuz tñ
articulus aliqs prima facie videatur eē de
creatura. Verbi gra. Camis resurrectionē
Deitatis nē oīnis articulus principaliē de
deo est. vñ respectu articuli imediate tacti
dicit Damas. Nō credimus resurrectionē
futurā. nisi diuina vtute. ſ. coopante. Uñ
ꝛ hoc credit fides catholica. ſ. ꝓmissam re
surrectionē diuina efficiendā vtute. Et sic
ꝑz q iste articulus de deo est. qz de diuina
mō oēs articulos/q vident eē de creatura.
facile contingit reducere ad diuinā vtutez
Arta ad deū. ¶ Itē in dicta descriptione dī
artans nos ad credēdū. Et tñ voluntas li
bera ē. nec pōt cogi vel artari. Sed q̄uis i
volendo ꝛ consentiendo nō possit voluntas
cogi/qz quo ad hoc libera ē: pōt tñ allici et
trahi in cognoscendo. qñ si intellectui bñ
dispōsito/infundat se vitas ipm intellectū
illuminās: nece est veritatē cognoscere. et
p consequēs allicere. ꝛ tūc trahit ad cōsen
siendū agnite veritati. Uñ Aug⁹. Ner
ba trahit quem. Hoc mō artat nos articu
lus ad credendū. Unde quidam artans.
id est trahens.

Diuisio et expositio

articulorum fidei. Et primo primi.

Diuidit aūt ꝛ distinguit symbolū ꝑcipue apostoloꝝ in duodecim articulos. ꝫm numerum duodecim apostoloꝝ. q̄ contulerunt credēda. qz ipi hoc symbolū cōposuerunt. Scōm alios vo diuidit in quatuordecim/vt patebit infra. ¶ Primus articulus ꝛ primus attribuit patri ꝫm priores modū. ſer attribuunt filio. ꝛ quinq spiritui sancto ¶ Primus aūt q attribuit patri ē iste. Credo in deū patrē oīpotentē creatorē celi ꝛ terre. Ubi primo nota differētiā inter credere deū et credere deo et credere in deū. Quia ꝫm Aug⁹. credere deo/ ē vbis ei⁹ sive scripture sacre fidē adhibere. Credere deū est credere deū eē. ſ. qz est. Credere in deū ē credendo deuz fide ꝛ affectōne. sive fide operāte p dilectionē/tēdere i ipm ¶ Igit expone sic. Credo in deū. ſ. singulariter qz in vnū deū. Uñ Deut. vj. Audi israel dñs deus tuus deus vnus ē. ¶ Patrem. qō hic psonaliē tenet. qz subiūgit filium eius. In oīone vo dñica tenet ly pater essentialiē vbi agit de paternitate/vel adoptionis qua paternitate ipa trinitas ē pater bonoꝝ/vel creationis/qua paternitate tota trinitas pater est tā bonoꝝ q̄ maloꝝ. ꝫm illud Deut. xxxij. Nūquid nō ipe est pr tuus qui possedit te ꝛ fecit ꝛ creavit te ¶ Omnipotentē appropriate. q̄uis eñ filius sit oīpotens ꝛ spiritussanctus. oīnipotēs tamē qñ ponit appropriate/attribuit patri. sicut sapiētia filio. ꝛ bonitas spūisācto. ¶ Creatorem celi ꝛ terre. Ad litterā summe nature/quā designat noīe celi/ꝛ infime. quā designat noīe terre/ꝛ sic exinde collige creatorem medioꝝ. Positis eñ extremis colligunt media. Uel per celū ꝛ terrā intelligatur tā spūalis q̄ corpalis creatura perfecte formata/vt celū sit invisibilis ꝛ spiritualis creatura/terra aūt oīne corporeū ꝛ visibile. Unde aliud symbolū exponens dicit factorem celi ꝛ terre/visibiliū omniū et invisibilium. Et nō. q creare sive creatorem eē/potius sonat potentiam q̄ sapientiam vel bonitatem. quia operatio egredit a potentia et maxime virtuosa. Unde Joh. j. Omnia per ipm facta sunt. Et in ps. Omnia in sapiētia fecisti. Ideo appropriate attribuit creare patri sicut ꝛ potētie/ eum tamen pater oīnia creet per filiū cooperante spiritusancto/qz indiuisa sunt opa trinitatis/ꝛ tote tres persone/vnus sunt creator/ ¶ Et aduertēdū hic q̄ p hoc q̄ dicit deuz singulariter/destruit errores q̄rūdā gentiliū q fingūt plres eē deos qō māifestissim⁹ ē error/qz illo posito/clare pz q̄ nullus eoꝝ sit deus. Si eñ plures sunt/ differunt inter

se p aliquid qđ habz vnus qđ non habet alius. Sic nullus eoz erit summū bonuz qz sic nullus eoz hz oīa bona/ z sic nullus eoz erit deus. qz deus ē summū bonū qđ cōtinet oīa bona Ad roma. xj. ¶ Item p hoc q dicit pīem/ destruit obstinationē in deoz. q nō attēdūt distinctionē psonalem pīis z filij. ¶ Itē p hoc q dicit creatorem celi z tre/ destruit errorē phoz dicentū mūdū fuisse ab ēterno z deo coetemū. sicut dic Aug⁹. arestotilē posuisse et platonē. Itē p illud idē destruit errorē manicheoz qui dicunt oīa corpalia/ creata a deo tenebaruz. ¶ Oz er istis oīe dubitatio. Si eī credē in deū ē tēdere in eū fide opante p dilectionē. vt dī supra/ cū in pctō mortali existētes nō habeāt istā fidē sīc deū tendentē: videt q nō credāt in deū/ z ita mētiūt et peccant qñ dicūt symbolū. qđ graue ē dicere? Ad qđ dī fm qsdā. q ipe pctōr dicit credo cē. nō in psona sua sz in psona eccie. Sicut et illud. lauabo p singulas noctes lectū meū cē. qđ nisi in psona eccie q in aliqb⁹ membris p singulas noctes lachrymaē diceret eēt mēdaciū in oze maloz. īmo etiā z multoz iustoz. Et sīl cū mulier dicit pō. Leta tus sū in his q dicta sūt mihi cē. incōgrua eēt locutio/ nisi in psona instī generaliē loq̄reť sīue eccie. Sīr hic ī psona eccie dī credo in deū cē. et sic nō peccat nec mentitur Alij dicūt q existēs in pctō mortali/ nō dicit q credat in deū cū dicit credo cē. sz p fidē articulos fidei. Et est sensus. Credo in deū. i. pfiteor credēdo eē deū. Et ita large sumiē hic credere. Aug⁹. vo supra sumit magis stricte.

Expositio secundi articuli fidei.

Secundus articulus' pncipalis: z primus eoz qui attribuūē filio ē iste. Et in ihesum christū filiū eius cē. Et supple. Credo in ihesum christū cē. Que duo nomīa/ frequēter in nouo testamēto piungūē. Quia vnū eoz. scz ihesus exprimit eius deitatez. interptaē eī salvator. z inquātū deus specialiē salvator ē. Et reliquū nomē. s. christ⁹ exprimit humanitatē. qz interptaē vnctus z inquātū hō vnctus ē p pcortibus suis. ¶ Filiū eius vnicū. i. naturalē nō adoptiū. Uñ aliud symbolū/ determinando dicit. Et ex pīe natū cē. Uel vnicum dicit qz nō ē vnus filius inquātū deus. z alius filius inquātū hō. Sz idē xp̄c in duab⁹ naturis. s. deitate z humanitate. z tribus substantijs. s. deitate aīa z carne vnicus ē filius. Uñ aug⁹. in ecle. dogma. Non duos filios fatemur sīc separando naturas nestorius tradit. sz deū z hominē/ vnū filium credimus. manentē in duab⁹ substantijs. nō tn pfusis naturis. q̄uis eī duas habeat natuitates. vnā qua nascit de matre. et vnā qua nascit ex deo pīe/ tn ē vnicus filius nō duo filij. Uñ ego/ in pceptiō et vita generationis p cessi a pīe/ z sic quadā natuitate natus sum in vtero. Scdō natus sū de mīe ex vtero. nec tn pp̄ē istas duas natuitates/ dicēdus sum duo filij sed vnicus vl. Bata ē mihi oīs ptās in celo et in terra cē. ¶ Per hoc etiā q dicit ihesuz xp̄m qđ interptaē salvatorē z vnctus/ deridet hebe tudo iudeoz q suū messiā. i. salvatorē adhuc futuz expectāt. ¶ Per hoc etiā q dicit filiū vnicū/ destruit heresim sabellianoz dicentiū eādē psonā eē pīem z filiū. qđ aptissimū apparet mēdaciū. qz fm decursus naturalē/ oportz q inē pīem z filiū psonalis sit distinctio. licz cōformitas sit nature z similitudo. Quales eī sumus nos. tales deo nob generātē. Uñ de ipa dīna filiatōe dr ad Ro. viij. Accepistiz spm adoptiōis filio rū cē. Et post pauca. Si at filij/ z heredes. heredes qdē dei: coheredes aūt xp̄i. Et ad Eph. j. predestinauit nos in adoptionē filioz p ihesū xp̄m. Nullus eī seipm gignit. Uñ cū idē sit pat qđ filius in suba. oportz q alteritas sit psonarū. ¶ Per hoc etiā q dr dñm nr̄m/ destruit heresim arianoruū. q̄ponūt ineqlitatē psonarū. Uñ Joh. x. Ego z pater vnuz sumus. Et ad Hebr. j. Qui cū sit splēdor glie z figura substē ei⁹. Et fm athanasiū. Eqlis pīi fm diuinitatē cē. Sīc eī pī dñs ē oīm z ops: ita ē et filius. Qđ et pressius determiaē in alio symbolo vbi dr omipotens pater. omipotēs filius. qđ tamen itelligaē fm diuinitatē. Quātus enim humanitati xp̄i collata sit ois scīetia, non tamen omipotentia.

Expositio tercij articuli fidei.

Teraus articulus principalis et secundus eorum qui pertinet ad filium et determinat utrumque eius natiuitatem. s. in utero et ex utero. et est iste. Qui conceptus est de spiritu sancto natus ex Maria virgine. ¶ Hic g. q. scz xpc/ conceptus est de spiritu sancto. i. operatione spiritus sancti. uno etenim eodemque momento/ segregata et fuit illa caro assumpta a reliqua carne virginis/ operatione spiritus sancti. et anima rationali. et deitas eis unita. Un non est similis puritatis q sit conceptus a spiritu sancto sicut plenus semine patrono principit. qui sic transiisset et spiritus sancti⁹ oino: mutatusque fuisset in carnem. sic pater semine trasit in carnem plenus/ amittens quia speciei/ qd est etia solo cogitatu abhorredissi mu. Un ly de/ nō denotat circūstantiā cause materialis/ sed potius cause efficientis. Quanis enim incarnatio filij dei/ sit opus totius trinitatis/ qz qd operatur una persona/ operantes oes (eo q indiuisa sunt trinitat) ipa tn gratia/ mediante qua natura humana unit diuine/ est donu appropriatu spiritui sancto/ qz hec gratia appropriate procedit a charitate seu a benignitate dei/ q spiritui sancto appropriat. Nō em deus inquatu potes vel inquatu sapies: sz inquatu bonus et benignus nram redemptionem opatus est p incarnationem filij dei. ¶ Dicit igit. q conceptus est de spiritu sancto. nō naturaliter. sz opatione spiritus sancti et qsi fm appropriationem cause efficientis. In q sbo tangit natiuitas eius in utero. s. q natus est de pueris. nec tn recedens. Unde q Matth. j. Qd in ea natu est/ de spiritu sancto est. Glo. natu. i. conceptu est. ¶ Dicatur postea. Natus ex Maria virgine. s. natiuitate ex utero. Be qua Luce. ij. Et pepit filiu suu primogenitu etc. ¶ Per hoc aut q ait qui conceptus est de spu sancto. i. operatione spiritus sancti et nō operatione virili/ destruitur heresis hebeonitarū. qui asserunt christus ex Maria et Joseph nuptiali coitu ee conceptum. ¶ Per hoc etia qd subdit: natus ex Maria virgine. vt scz de vera matre de qua materia corpis assumpsit/ destruit error valentinianorum dicentiu de virgine christū nihil corpis assumpsisse. sed p ea quasi per fistulam transisse.

Expositio quarti articuli fidei.

Quartus articulus principalis et quartus eorum qui pertinet ad filium et qdem describit passionis eius sacramentum fm ona q circūstat mortem eius. vt e flagellatio. crucifixio. sepultura et hmoi. te iste. Passus sub pontio pilato: crucifixus mortuus et sepult⁹. ¶ Qui supple xpc/ passus e sub pilato. i. sub potestate pilati. Pilato dicto pontio scz genere quasi dicat nō romano. qd forte. dicit ad differetia alicuius alterius pilati. ¶ Crucifixus in quo distinguit passionem suam a passione aliorum q suspendut in patibulo. Ut fm Jsi. patibulu ppie dr vbi hō suffocat et statim moit. Crux vo vbi diu torquendo lāguēti morte mouit. vbi mors gravior et productior. Un multoties vnu pro alio ponit. ¶ Sequit mortuus vera mortem. p dissolutionem scz aie a corpe. diuinitas tn semp inuncta māsit vtrobiq. Un aug⁹ sup Job. Uerbu diuinu exquo homine. id est carne et anima susceptu/ nuq deposuit. Mors g/ ad tpus carne et aiam sepauit neutra tn a verbo. ¶ Et sepultus. nō tame vt alij corruptus et maneratus. Un in ps. Nō dabis sanctu tuu videre corruptionem. ¶ Per hoc aut q dicit. passus crucifixus mortuus/ ostendit vera carne vtpote sensibile et passibile habuisse. In quo elidit errorem apollinaristaru. q dicunt eu sensu et carne sensibili caruisse. cu tn verissima carnez habuerit. et optime complexionata. et io maxime passibile. Hec absorpta fuit illa passio p unionem deitatis. qz in illa unione (vt dicat Damascenus) fuata fuit vtriusq nature proprietas. Ma qd passibile/ māsit passibile sicut humanitas. et qd impassibile/ māsit impassibile sicut divinitas. Quinimo incompabilitate pena grauiorem sustinuit. q⁹ posset purus ho sustinere. eo q pbebat ei illa unio robur et vires ad sustinendā tam amara passionem/ in qua purus ho q eiusdem teneritudinis erat (vt dicunt) in initio passionis defecisset. Destruit in hoc etia errorem illorum q dicunt carne illa in naturā deitatis transisse. et io impassibile fuisse. Quos pfutat Hiero. in epla ad Damasu papa.

Expositio quinti articuli fidei.

Quintus articul⁹ principalis in numero, et quartus eoꝝ qui spectāt ad filiū ptinet ad redemptiōis sacramentū eoꝝ q̄ erāt in limbo inferni conclusi ſm q̄ ꝓphetauerat Zacharias. ix. cap. Tu quoq; in sanguine testamēti tui/emisisti vinctos tuos ō lacu in q̄ nō ē aq̄. Et ē iste. Descēdit ad inferna tercia die resurrexit a mortuis. ¶ Descēdit tm̄ scz in aīa deitate vnita. q; corp⁹ i sepulchro q̄euit. ⁊ deitas vbiq; erat. Tm̄ sine ea descēdē ñ potuit ad iferna. i ad limbū ptez ſ. inferni supioꝛē. q̄ detinebāt saluādi. q̄uscz debitū pmi paretis p morte xpi soluēt. q; aūt dicat ps. Eruisti aiam meā ex inferno inferioꝛi. nō ē ꝓ aūo. Dī em̄ ibi limb⁹ infern⁹ inferioꝛ respectu aeris caliginosi in q̄ vt in suo iferno affligūt mō maligni spūs. Tm̄ respectu illi⁹ aeris q̄ ad situ. limbus hoc est supioꝛ ps inferni dicit infernus inferioꝛ. ¶ Tercia die resurrexit a mortuis. vt per synodochen ps ponāt ꝓ toto. vt vicz ps illius diei pascheues q̄ mortuus ē/ꝓ vna die cōputet. ⁊ noctem seq̄ns dñice. cuius mane resurrexit/ꝓ die tercio. ¶ Per hec aūt verba destruit error eoꝝ q̄ negāt resurrectionem nr̄am. Negare em̄ nr̄am resurrectionē/est quodāmō negare resurrectionem xpi. Sic em̄ arguit aplus. j. ad Coꝛ. xv. Si xp̄c resurrexit/⁊ nos resurgem⁹. Cū āt ad destructionē ꝓsequntis seq̄t destructio antecedēt/ si nos nō resurgemus: neq; xp̄c resurrexit. ¶ Et nō. q; ſm istā distinctionē articuloꝝ/ hec duo ꝓiungūt. ſ. descēsus ad inferos et resurrectio a mortuis. q; iste articulus docet totū qđ xp̄c nobis p suā morte meruit. hoc aūt ē redemptio in aīa. q̄ cōpleta est p fractura inferni in descēsu ad inferos. et redemptio in corpe q̄ cōpleta ē in resurrectione p gloriā corpis.

Expositō sexti articuli fidei.

Sextus articulus principalis in numero: ⁊ quintus eoꝝ qui spectant ad filiū. pertinet ad aptio. vem loci beatitudinis. vbi p nobis precurſoꝛ factus christus ascēdit/ps⁹ dens iter ante nos. Et ē iste. Ascēdit ad dexterā dei pr̄is omipotentis los sedet ad dexterā dei pr̄is omipotentis. Ascendit igit ad celos: ſm humanitatem/ vel inquantū hō qui vtiq; ē ſm deitatem. Ascendit inquā nō statum post resurrectō nem. sed post quadraginta dies: quib⁹ apparuit p multas vices/ discipulis suis. vt fidē eoꝝ roboraret apparitiōibus. ⁊ proba ret gloriosam resurrectionē sui corpis. qđ oculis suis paulo ante discipuli viderant extinctū. ¶ Sequit/sedet ad dexteram dei pr̄is omipotētis. hoc ē in eterna beatitudi nē. ad quā dexterā posituꝛus ē electos suos vt dī Matth. xxv. Et statuet oues quidē a dex. tē. Vel ad dexterā dei pr̄is. i. i manifestata potestate. q; vt dī Joh. v. Pater omē iudiciū dedit filio. Et vtrunq; notat ifte articul⁹ destruit illā hereſim que negat equalitatē pr̄is ⁊ filij. Et silr̄ illam q̄ dubitat ascēsiōe eius i celū. et p seqns negat nr̄am q̄ causat ex sua. sicut erectio mēbꝝ sequit ad erectionē capitis. Unde Aug⁹. Vis ascendere ad celū. ascendente tene. etem̄ p terr̄m leuari nō poteris. Si ergo vis ascēdere. mēbꝝ illius esto q̄ solus ascendit Joh. iij. Nemo ascēdit in celū nisi qui descendit ō celo filius hois qui ē in celo.

Expositio septimi articuli fidei.

Septimus articulus ꝓncipalis in numero. sextus vo et vltimus eoꝝ/ q̄ ſm istā assignatōez ptinent ad filiū est de reditu ad iudiciū. qm̄ vt dī Joh. v. Pater omē iudicium dedit filio. vt scz ille qui venus iudicatus ē ⁊ exinde mortuus. iudicet vivos ⁊ mortuos. Et ē ille. Inde venturus ē iudicare vivos ⁊ mortuos. Inde scz. i. postmodum. Vel inde. i. ō celis qs ascēdit. venturus ē. ſ. i die iudicij. iudicare vivos ⁊ mortuos. Ad istam. qr tunc ꝓmi ⁊ mortui resurgēt primi. deinde nos qui viuimus rapiemur cū illis in nubibus

Dñs obuiã christo in aera ⁊c. Illi tamẽ nõ agnitã reperient̃ morient̃. sed statim in momẽto resurgẽt. iudiciũ cum resuscitati recipient. vbi non putẽ per tractũ et mo ram temporis singulor̃ examinationẽ fieri. sed vno eodẽq; momẽto/⁊ merita singulo rum discutiet et discussa iudicabit. Unde Augꝰ. Non ẽ in illo iudicio singulor̃ ho minũ vicissim operanda discussio. sed mo mentaneo discussu simul oĩa sicut et fecit. ce ⁊ iudicabit. Vel aliẽ. Venturus ẽ iudi care vivos. s. vita gratie. ⁊ mortuos. s. mor te culpe. ¶ Vbi nõ ꝓ aliud symbolũ ad christa verba cum gloria. quia licꝫ christus in forma serui/in qua iudicatus sit ipse iu dicaturus. tamẽ in forma gloriosa appare bit. ⁊ in carne glorificata. Vel cũ gloria. ad cum societate gloriosa elector̃ simul in dicandũ. quia vt dicit Esa. iij. Dñs ad iu dicium veniet cũ senioribus ppli sui et ꝑn cipibus eius. ¶ Ex quo patꝫ ꝙ quidã ibi iudicabunt ⁊ nõ iudicabunt. vt pfecti qui orta ꝑpter christũ reliquerũt ⁊ secuti sũt eum qui tpi in iudicãdo assessores erunt. alij nõ iudicabunt sed iudicabunt. scꝫ fide les/qui fm̃ opera sua recipiẽt iuxta discus sionẽ/de qua habẽt Matth. xxv. Esuriui ⁊ dedistis mihi mãducare ⁊c. cũ aliis ibi dem tam respectu electorum ꝙ respectu re probor̃ exponit/. Judicabunt̃ eĩm qui dam eor̃ ad gloriam/⁊ quidam eor̃ ad penam. alij nec iudicabunt nec iudica bunt̃ scꝫ infideles. quia iam iudicati sunt. Unde Joh. iij. Qui non credit/iam iudi catus est.

Exposicio octaui ar/ticuli fidei.

Quinꝫ autẽ articuli sequen tes pertinent ad spiritũ sanctuꝫ/ tam in se ꝙ in donis suis. In se dico. quia in octauo articulo in ordine omniũ duodecim articulor̃. ꝓmo Go in ordine istor̃ quinq;/ exprimit̃ perso nalitas sua. Et ẽ iste. Credo in spiritũsan ctum. Et circũlocutiue loqt̃. Quando eĩm nunc solam tertiam personam in trinitate designat. Quando autẽ vi oratiõis tenẽt/ essentialiter sumit̃. ⁊ conuenit toti trinita ti scꝫ deo. ¶ Et nõ. ꝙ in alio symbolo/ad maiorem expressionẽ istius articuli/addi tur ꝓlura. scꝫ in spiritũsanctũ dñm ⁊ viui ficantẽ. qui ex patre filioq; ꝓcedit. qui cuꝫ patre ⁊ filio simul adoratur ⁊ conglorificat̃. qui locutus est per ꝓphetas. Et hoc ꝓpter quasdã hereses que postea pullulauerunt/ Impijssimi eĩm nestorius ⁊ eutichius di xerunt spiritũsanctũ esse seruũ patris et fi lij. ⁊ eis obedire/sicut virtus quedã aliena ab eẽntia eorũ. nec dare vitã gratie/nec in spirationẽ. ⁊ ideo additum est dñm ⁊ viui ficantem. Et ad equalitatẽ significandam appositũ est/qui ex patre filioq; ꝓcedit. quĩ cũ patre ⁊ filio simul adoratur ⁊ conglorificatur. Montanus autẽ quidã hereticus. et porphirius quidã alius post eum discipu lis suis dixerunt. ꝓphetas nõ diuino spiri tu: sed tanq; ꝓphanaticos locutos fuisse. si cut loquunt̃ energumini et arrepticij. Et vt eorũ error excluderet̃ addiderũt/qui locutus ẽ per ꝓphetas. qꝫ cũ spũsancto inspirante locuti sunt sancti dei hoies.

Expositio noni articuli fidei.

Nonus articulus in ordine principali/⁊ secũdus eorum qui spectant ad spiritumsanctum. fm̃ scꝫ ꝙ signat et vnit generaliter ecclesiam. Et est iste. Sanctam ecclesiam catholicam. ¶ Et nota. ꝙ illud quod sequitur. scꝫ sanctorum cõmunionem. adiungunt aliqui isti articulo. Alij vero adiungunt articulo sequenti. ¶ Scõm primum modum exprimitur sic. Credo. supple sanctam ecclesiam catholicam/sine militantem siue triumphantem esse cõmunionem. id est congregationem vel societatem sanctorum. Vel sic. Credo sanctam ecclesiam catholicam adhuc in terris militantez. ⁊ credo sanctorum cõmunionem id est sanctorum societatem in celo scꝫ esse. hoc est ecclesiam triumphantem. quasi diceret. vtranq; ecclesiam credo. Vel credo sanctam ecclesiam catholicam. hoc est sine militantem siue triumphantem. et credo sanctorum cõmunionem. id est suffragia ipius ecclesie que coĩcamus. Vel communionẽ. i. euchanstiã esse. s. in altari. qꝫ

negant albigenses. ¶ Sciñ vo eos qui tantūmodo ponunt istud p articulo sanctam ecclesiā catholicā/exponiē sic.i. ecclesiam vniuersalē. Catholicon eñ grece/latine signat vniuersale. z dī ecclia vniuersalis ꝼm Boecīū duabus de causis. Prima ſtz qz ē vniuersaliē p̄dicata p quattuor partes terre. Añ in ps̄. In omnē trā exiuit sonus eoꝝ. Scda cā qz articulos hz vniuersaliē veros. qbus ſcz nullū falsū p̄t subesse.

Expositio decimi articuli fidei.

Decimus articulus in ordine p̄ncipali z tercius eoꝝ q̄ spectāt ad spiritūsanctū. ꝼm ſcz effectuz gr̄e p̄ceptū ē iste. Remissiōem pctōꝝ ſcz credo. Et intelligat generaliter d remissione pctōꝝ. siue q̄ fit in baptismo: siue q̄ fit ex̄ baptismū: sic in pnīa. Tamē alia d symbolū nō videt loq nisi de remissione pctōꝝ q̄ fit in baptismo. Dicat eñ confiteor vnū baptisma in remissionē peccatorum. sed hoc qđ specialiter ibi dicat de baptismo fuit p̄tra hereticos certos impugnātes sacramentū baptismi. Est ergo sensus Credo remissiōem peccatorū fieri. supple per deum. siue in baptismo triplici. ſcz fluminis. flāminis z sāguinis/siue post baptismum in penitentia. ¶ Secundū alios autē (qui vt supra tactū est) istud adiungūt cum articulo p̄cedenti. vt ſcz sit vnus articulus/ecclesiam sanctā catholicā/sanctorum cōmunionē/remissiōem peccatorum. sicut inferius latius dicet. sic exponē Credo ecclesiam catholicā. id est vniuersalem ecclesiam/habentē modo vel habiturum in futuro/cōmunionē sanctorū. id est omnē vnionem vel societatem sanctorū. quando ſcz regnū militans/ veniet ad regnum triumphās. Et credo supple hanc consecutam vel consecuturam remissionē peccatorū. scilicz per ecclesiastica sacramenta z bona opera. quasi dicat. Credo peccata dimitti his qui sunt d ecclesia fideliū et nō alijs. Quāuis eñ deus per se dimittat peccata/non tamen dimittit nisi per p̄sentiam sacramentorū. nisi necessitas excluderet beneficiū sacrameti. Prior tamē modus exponendi cōueniētior apparet.

Expositio vndecimi articuli fidei.

Vndecimus articulus in ordine p̄ncipali/z quartus eoꝝ qui spectant ad spiritūsanctū: est d spūs insufflante ſnp interfectos: vt ne no p̄mi pennis. de q̄ p̄dixit ezechiel. Ezech. xxxvij. A q̄tuor vētis veni ſps z insufflā ſup interfectos istos z reuiniscāt. Et est ibi. Carnis resurrectōz. z ē sensꝰ. Credo spūm sctm̄ p reductōz: ſps creati ad corpꝰ/ faciēt sua vtute carnis resurrectōz. Dī etiā inſit ps̄. cū dicit. Emitte spm̄ tuū et creabūt. z renouabis faciē terre. ¶ Vn q̄ resurrectiōe credēdū ē idē corpꝰ qđ. p morte ceciderat. ad eūdē spm̄. i. ad eandē aiam. redituꝝ siue ei erat redeat. vt exponūt alij/ siue eadē materia tota corpis redeat ad totū corpꝰ/ non tñ necessario materia cuiuslibz membri ad idē membꝝ ꝼm exēplū qđ pōit Augꝰ. Añ d statua eneā fusa/fit massa. z iterꝝ de eadē massa fit statua. vbi ē oīmoda identitas materialis z numeralis int̄ statuā p̄oem. et posteriorē. qz materia ē eadē numero/ formā naturalis ſcz eneitas. z tñ forte qđ p̄us fuit materia pedis in statua p̄oi infusa/ erit materia brachij i statua posteriori. Et sīl in p̄posito. ¶ Argumētū aūt infallibile q̄ resurrectio erit q̄libie habem? Añ dicat d trus rauēnas. Credo te hō in morte posse resurgere: q̄ anteq̄ viueres nihil fuisti. aut q̄re dubitas q̄ resurgas. cū totū qđ in rebus est cōtinue sic resurgat. Sol eñ occidit et resurgit. dies sepelit z redit. menses anni. fructus. tp̄us. semīa cū trāseūt ips morūtur cū redeūt ipa sua morte viresciūt. Et tu etiam q̄tiēs dormis et opumēdo exigilas. tecū quasi moreris z resurgis.

Expositio duodecimi articuli fidei.

Duodecimus et vltimus articulus in ordine p̄ncipali: et quintus eorum qui spectant ad spiritumsanctum/est de spiritualibus ecto eternaliter electos premiante. z est iste. Vitam eternā. et est sensus. Credo vitam eternā a spū̄sancto in p̄miū electis collatā

¶In hoc etiã articulo mors eterna doceꝫ
debere credi reprobis futura. q. d. Credo vi
tã eternã pmiũ bonoꝝ. ꝛ mortẽ eternã sup
plicij malorꝝ. ¶Hec aũt vita eterna/cõsi-
stit in stola aĩe ꝛ corpis. Stola aũt aĩe i tri
bus cõsistit. s. in manifesta cognitõne sũme
ueritatis q̃ succedit fidei. Johã. xvij. Hec
est vita eterna vt cognoscãt te solũ verꝫ deũ
ꝛ quẽ misisti ihm xpm. Jte i pfecta eiꝰ frui
tione q̃ succedit spei. Jte i pfecta eius dile-
ctione. q. nõ euacuabĩt sed pficiẽt charitaꝫ
in patria. Stola aũt corpis in quattuoꝝ etiã
impassibilitate. Be qbꝰ dr Sap. ij. Fulge-
bunt iusti ꝛ tanq̃ scintille i arundineto dis-
currẽt. Si igit fulgebũt q̃ habebũt claritaꝫ
tẽ. Si iusti/ergo habebũt ĩmortalitatẽ seu
impassibilitatẽ. q. Sap. j. Justicia ppetua
est ĩmortalis. Si sint scintille/ergo ha-
bebunt subtilitatẽ. Si discurrẽt/q̃ habebũt
agilitatẽ. Per hunc articulũ detruũt here-
tici ponentiũ deũ nõ curare facta hoim. et
ponentiũ aiam interire cũ corpe.
¶Amen. Iste terminus amẽ/qñqz tenet
aduerbialiter/ꝛ sic interptãt fideliter. scom
Beatũ. xxvij. Et sonat tñ sicut ita fiat. ꝛ ponitur
aliqñ noialiter. aliqñ verbaliẽ. vt dare pt
exemplũ Apoca. iij. Hec dicit amen. i. ve
rax. Vel amen. i. veritatẽ annuncias. Et
pot hic sumi primo vel scõo modo.

An sint alia credẽda
vltra articulos.

Si aũtẽ querat an teneamur aliq̃
credere que nõ sũt articuli. sicut
verbi gra. ffornicationẽ esse pec-
catũ mortale ꝛ consimilia: Dici
debet q̃ sic. Oportet enĩ multa credere q̃ nõ
sunt articuli. maxime ea que articulos pre
cedunt. Credere enĩ deo nõ est articulꝰ/sed
articulos pcedit. ꝛ tñ oportet deo credere. qa
antecedit articulos. Unde cũ credere deo
sit credere verbis eius sive sacre scripture q̃
dicit fornicationẽ esse mortale pctm. Patz
ꝛ. Et sicut qui negaret primã pia alicuiꝰ ar
ticulis diceret hereticus in illa arte: sic q̃ nega-
ret fornicationẽ esse peccatũ mortale/vl a-
liquid quod asserit sacra scriptura. qõ qui-
dem articulos fidei antecedit hereticus in
fide deberet reputari.

Unde sumitur nume
rus ꝛ distinctio articulorꝫ fidei.

Ulterius aũt articuloꝝ ꝛ distin
ctionẽ pm ptactum modum
exponendi sic accipe. Cũ enĩ cre
dere habeamus q̃ deꝰ in sua es-
sentia vnus ꝛ simplex/trinus sit in psonis
quibus q̃dem psonis iuxta suas ꝓpetates
psonales certe erga nos ꝛ nostrã salutẽ at-
tribuunt opationes pticulares/ quas etiã
credere habemus: inde insurgit numerus/
ꝛ distinctio duodecim articuloꝝ fidei. iuxt
duodecim que sic nobis de ipis psonis di
vinis credenda incumbũt. Et q̃ iuxta ip-
sum modũ exponendi/vnũ attribuitẽ pso-
ne patris. sex vo psone filij. ꝛ quinq̃ psone
spiritus sancti. ideo duodecim articuli fidei
assignãtur. vnus respectu patris. sex respec
tu filij. ꝛ quinq̃ respectu spũs sancti. ¶De
vnico articulo qui attribuitẽ psone patris.
¶Primus enĩ articulus qui vt tactuz est
attribuitur patri. exprimit eius psonalitatẽ
ꝛ omnipotentiã/cum dicit. Credo in deuz
patrem omnipotentẽ creatorẽ celi ꝛ terre. ꝛ
hunc articulum posuit Petrus. ¶De pri-
mo ser articuloꝝ attributoꝝ psone filij.
¶Primus vo sex articuloꝝ q̃ attribuunt
filio exprimit eius psonalitatẽ/cũ dicit. Et
in iesum xpm filium eiꝰ vnicũ dñm nrm.
Et hũc posuit Andreas. ¶De scõo ꝛ ctio
¶Scõus exprimit vtrãqz eius natiuitatẽ
cũ dicit. Qui ꝓceptus est de spũsctõ natus
ex maria vgine. ꝛ hunc posuit iobes euan.
¶Tertius exprimit passiõis sue sacrm cũ
dicit. Passus sub pontio pylato crucifixus
mortuus ꝛ sepultus. ꝛ hunc posuit Jaco-
bus maior. ¶De quarto. Quartus expri-
mit eius descensum ad inferos ꝛ ñter re-
surrectionẽ: cuz dicit. Descendit ad inferna
tertia die resurrexit a mortuis. ꝛ hũc posui-
it Thomas. ¶De quinto. Quintus exp̃
mit ascensum suum ad supos ꝛ ianue cele
stis aptionem: cum dicit. Ascẽdit ad celos
sedet ad dexterã dei patris omnipotentis.
ꝛ hunc posuit Jacobus minor. ¶De sex-
to. Sextus exprimit eius iudiciariã ptatez
cũ dicit. Inde venturus est iudicare vivos

ꝫ mortuos. Et hunc posuit Philippus.
¶ De quinq; articulis attributis psone spi
ritussancti. ¶ Primus vo quinq; articulo
rū qui attribuūt spiritui sctō exprimit eius
psonalitatem/cū dicit. Credo in spm̃ sctm̃.
ꝫ hunc posuit Bartholome⁹. ¶ Scōs ex
primit eius sanctificationē et vnionez qua
in eo vnīt ecclesia/cū dicit. Sanctā ecclesi-
am catholicā sanctoꝝ cōmunionē. ꝫ hunc
posuit Mattheus. ¶ Tertius exprimit ei⁹
remissionē siue iustificationē p generalem
remissionem cū dicit. Remissionē peccato
rum. ꝫ hunc posuit Symon chananeus.
¶ Quartus exprimit eius viuificationē p
generalem resurrectionē/cū dicit. Carnis
resurrectionē. ꝫ hūc posuit Judas thade⁹.
¶ Quintus ꝫ vltimus exprimit eternā ei⁹
premiationē/cū dicit. Vitā eternā. ꝫ hunc
posuit Mathias. Ut darius hec patēt in
figura sequenti.

De quadā alia distin

ctione articuloꝝ fidei:

Est ꝫ alia distinctio quoꝝdaꝫ 3
modernoꝝ. q̄ symbolū in qua
tuordecim diuidunt articulos.
Diuidūt em̃ primū ꝫ tertiū ꝫ q̄n
tum articulos supra positos/quemlibet in
duos. nouū vo ꝫ decimū reddunt in vnuꝫ
put videt distingui symbolū nicenuꝫ qđ
cantatur in missa. ¶ Et ꝟm hāc distinctio
nē ponūt septē articuli ptinētes ad dinita-
tem ꝫ alij septem ptinentes ad humanita-
tem. sic. ſ. Hā symbolum aut est de deita-
te aut de humanitate.

De septem articulis

ptinētibus ad deitatē. Et primo ō primo
¶ Si aūt est de deitate. tūc primus articu-
lus est vnū deū tm̃ esse. Et est iste. Credo
in deū. Scōs articulus est p̄em esse vnuꝫ
deū creatoreꝫ oim. Et est iste. Patrez om
nipotentē/creatorē celi ꝫ terre. Et vt supra
tactū est isti duo articuli ꝟm assignationez
p̄cedentē nō sunt nisi vn⁹ articul⁹. ¶ Ter-
tius articul⁹ est filiū eius vnicū esse vnū de
um sibi equalem. Et est iste. Et in̄m xp̄m
filiū ei⁹ vnicū dn̄m nostꝝ. ¶ Quart⁹ articu
lus est spm̃ sctm̃ esse vnū deū ab vtroq; p-
cedentē. Et est iste. Credo in spiritū sanctū
¶ Quint⁹ articul⁹ est deū p̄tā dimittē his
q̄ sunt in ecclia. ꝫ hūt cōione ecclie ꝫ nō alij
Et est iste. Sanctā ecclīam catholicā: scō-
rū cōionē remissiōez p̄ctoꝝ. ꝫ sic vt supra tactū
est p̄iunguntē isti duo articuli in vnū. s. no
nus ꝫ decim⁹. ¶ Sextus articulus est deū
suscitaturū mortuos. ꝫ est iste carnis resur
rectionē. ¶ Septimus articulus est deū ē
remuneratorē bonoꝝ. ꝫ est iste. Vitā etnā
Sub quo etiam comprehenditur deuz esse
punitorem maloꝝ.

De septem articulis

ptinentibus ad humanitatē. ¶ Si aūt sym
bolū sit de humanitate. tūc articulus p̄m⁹
est q̄ xp̄s ꝫcept⁹ ē de spūsctō. ꝫ est iste. Qui
ꝫceptus ē de spūsancto. ¶ Scōs articul⁹
filiū dei natū esse de virgine maria. ꝫ iste.
Natus ex maria virgine. Et vt supra tac-
tum est isti duo articuli ꝟm assignatōnem
p̄cedentē nō sunt nisi vnus articulus.
¶ Tertius articulus est filium dei esse pas
sum crucifixū mortuū ꝫ sepultū. ꝫ est iste.
Passus sub pontio pylato crucifixus mor
tuus ꝫ sepultus. ¶ Quartus articulus est
filium dei descendisse ad inferos. ꝫ est iste.
Descendit ad inferna. ¶ Quintus articu-
lus est filiū dei resurrexisse a mortuis. ꝫ est
iste. Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Se
xtus articulus est filiū dei ascendisse ad ce
los sedereq; ad dexterā patris. ꝫ iste. Ascē
dit ad celos sedet ad dexterā dei patris om
nipotentis. ¶ Septimus articulus est fili
um dei iudicaturꝫ bonos ꝫ malos. ꝫ iste.
Inde vēturꝰ ē iudicare vivos ꝫ mortuos.

Explicit tractatus primus huius libel-
li q̄ est de expositiōe articuloꝝ fidei.

Incipit tractatus se/

cundus ō decem preceptis legis ꝫ cōi ex-
positione.

Orca tractātū

de p̄ceptis legis summari ꝫ
tangenda sunt. qđ est p̄ce-
ptum. Qualiter p̄cepta distī
guant. Expositio p̄ceptoꝝ
De numero ꝫ sufficientia p̄ce-
ptoꝝ. Qualit̄ in ipis p̄ceptis septē capita
lia. pincte alia peccata phibeant.

De diffinitione pre-
cepti ⁊ eius expositione.

Diffinitur aũt p̃ceptũ ab aliquibus sic. Preceptũ est imperium obligãs ad obseruationẽ rei vel actus imperati. Extrahit̃ radicaliter hec diffinitio a diffinitiõe p̃cepti quaz dat Aug. lib. de vgini. di. Preceptũ est cui nõ obedire pctũ est. Dicit̃ in dicta diffinitione obligans ad obseruationẽ ad differentiã ꝓsilij. qđ p se nũq̃ obligat. vt dicit Aug⁹. Quis p accidens id qđ ꝓsiliũ videatur obligare. vtpote si in casu p̃ceptũ ñ possit impleri nisi fiat ꝓsiliũ vt si nõ possim sustentare pentes. s. patrẽ ⁊ matrẽ/ nisi vendã ꝓsiliũ. nec obligat nisi in casu p accidens. vt explicatũ est. Et si obijciat̃ q̃ similiter obligat votũ ad obseruationẽ/ ⁊ sicõ uenit ei p̃cepti diffinitio. Rñdeo. Aliqđ vouere est tñ ꝓsilij/ nec quẽq̃ obligat/ nullus eñ ꝑ suã voluntatẽ obligat̃ ad vouendũ sed qui vouerit/ obligat̃ necessario ad reddendũ. Et hoc ideo est q⁹ reddere votũ est p̃cepti/ sed vouere est ꝓsilij

De varia distinctiõe
varijq̃ assignatiõe p̃ceptoꝝ in tabulis legis.

Distinctio aũt ponit̃ varia precꝑptoꝝ. Josephus eñ dicit q̃nq̃ mãdata esse scripta in vna tabula ⁊ q̃nq̃ i alia. Aug⁹. aũt ponit quattuor i vna ⁊ sex in alia. Aug⁹. aũt ponit tria in vna ⁊ septẽ in alia vtpote tria que pertinent ad deũ in ꝓma tabula/ ⁊ septẽ q̃ pertinent ad ꝓximũ in scda. Et hũc modũ augustini. seq̃t̃ cõis opinio. q̃ eñ Aug⁹. ponit tria esse i vna tabula ⁊ septẽ in alia. hoc magis dicere videtur pro dignitate q̃ pro scriptura. eo q̃ tria ꝓtinent ad dilectionem dei ⁊ septem ad dilectionem ꝓximi. Unde si considerentur ipe tabule et carum scriptura in se sicut considerãt hebrei ⁊ iosephus sic vtraq̃ tabula continebat quinq̃ mãdata seu p̃cepta. Si aũt cõsiderent̃ ꝑm respectum et relationem eorum ad que dicta mãdata ordinabant. cum tria ordinẽtur ad deum et septem ad proximum/ poterit tali ꝓsiderato/ dici tria eẽ i vna ⁊ septẽ i alia.

Expositio p̃ceptoꝝ
legis. Et primo primi.

Nunc aũt accedẽdũ est ad expositionẽ singuloꝝ p̃ceptoꝝ. Et cũ lex p̃ceptoꝝ posita sit ꝓpt̃ trãsgressiões cohibẽdas (vt patz ad Gal'. iij.) ⁊ tripliciter trãsgressio fiat. s. cor ⁊ ore ⁊ ope. ⁊ hoc quidẽ tã q̃ ad deũ q̃ etiã ad ꝓximũ: vt pfecta sit cohibitio trãsgressionis. pfecta ponitur ler ꝓhibitiõis et sic mandatoꝝ seu p̃ceptoꝝ subsequit̃ iniũctio Et primo q̃tã ad deum ꝓhibet primũ p̃ceptũ cor ab idolatria. vt deus. s. diligatur toto corde. Est eñ de colendo deo/ ⁊ colere deũ. vt dicit glosa est sese toto mentis affectu illi mancipare. ⁊ eſt istud. Non habebis deos alienos cor̃ me. q. d. Ne habeãs deũ nõ alienũ. Exponens q̃ dixit deos subdit. Nõ facies tibi sculptile. i. imaginez sculptam. qđ vocat Aug⁹. idolum neq̃ similitudinẽ omniũ que in celo sunt desup/ ⁊ que in terra deorsuz ⁊c. que expositio est verbi precedentis. Vel fm Dion. sculptile sine idolũ est/ qđ nõ habet similitudinez i natura sicut chymera. Similitudo autez est eoꝝ que aliquã hñt i natura similitudinem. vt imago hominis vel bouis ad verum hominem vel ad verum bouem/ quod videtur ꝑ hoc quod sequit̃ que in celo desuper et que in terra deorsum. Sed ex hoc videtur q̃ ꝓhibeantur imagines que ad litterã sculptilia sunt. q⁹ sculpunt̃. Sed respondet̃ q̃ ante incarnationẽ qñ data fuit hec lex/ nulla in ligno vel in lapide sculpti potuit incorpalis dei imago. q⁹ imago spiritus/ fingi non põt. ⁊ ꝓpterea ante incarnationem reprobande erant imagines. Sed quia hoc fieri potuit post incarnationez filij dei. ꝓpter hoc ex tunc fieri concedunt̃. et ab ipo quidem q̃ legẽ tulit ⁊ dispensare potuit. s. xpo. Un̄ refert Damas. q̃ xps abagaro regi misit in panno imaginem suã. Eo q̃ pictor ab eodez rege missus/ ad depingẽdum imaginem christi non poterat vultũ eius ꝑ claritate intueri. vt ei⁹ singula lineamenta ⁊ membra ꝓprie describeret Sed q⁹ hec responsio/ nihil omnino apud vnũ populũ indeũ valeret qñ nr̃as imagies repbẽdũt. iõ aliter dici põt. q̃ nõ simplicit̃ phi

bentur omnino fieri imagines. Ūñ beda. Imagines fieri nulla lra diuina vetuit ha rū etem aspectus multū cōpunctionis solet pstare ꝫ tuentibus. et eis qui lras ignorant quasi viuā de xpi passione exhibet recordationē. Salomon eñ instinctu diuino eas fecit in templo dei. Sz omnino phibētur fieri ad hunc vicz finē vt adorentē colātur. Unō sequiē. Neqz adores neqz colas ea. Ad adorādū igiē colendū phibētur imagines fieri. Nos añt nō adoram⁹ imagines. sz referē honoꝛ adoratio ad imaginatū. s. ad deū vl ad sanctū ei⁹ cuius ē imago vt di. Aug. li. iij. de doctrina xpiana.

¶ Sequtur. Nō adorabis neqz coles. Inē que sic distingue. Nō adorabis. s. veneratione corpis, vt inclinādo eis vel genuflectēdo. Neqz coles. s. affectiōe mentis. Unde glo. Aliud est colere, aliud est adorare Potest quis inuitus vel adulando regib⁹ idolatris / vel tormentis victus: adorare. cum tñ sciat idolum nihil esse. et sic nulla mētis affectione ad ydolum moueri. ꝫ cōsequns nec colere. Colere eñ est toto mentis affectū ꝫ studio mancipari. ¶ Sequitur. ego eñ / discretiue dicit. q. d. Ego non ali⁹. Sū dominus / ꝫ ideo timendus. Deus tuus. ꝫ ideo diligendus. Fortis zelotes. i. diligens ꝫ amator. Unde Beue. v. Deus tuus deus emulator visitans. scilicet puniendo iniqtates patrum. s. non custodientium precepta data in filios. i. puniens etiam ipos filios si patres illa nō custodierint. Punitur eñ quandoqz filij p peccato patris tēporaliter nō eternaliter. Et sic intelligē illō Ezech. xviij. Filius nō portabit iniqtatē pris ꝛc. s. eēnaliē. Al' visitās pcta patrū i filios etiā eternaliē. Nō autē qz sunt pcta patrū. sed qz sunt peccata filioꝝ imitātiū pcta patrū. Usqz in tertiā ꝫ quartā generationem Nocdicat. qz qñqz solent patres in tertiaz ꝫ quartā generationē viuere, ꝫ plerūqz filioꝝ vel nepotū suoꝝ molestius ferre cruciatus q̄ ꝓpios. Eoꝝ qui oderūt me. i. peccatoꝝ ꝫ maloꝝ. ꝫ cōtra faciens misericordiam i multa milia. i. in oēs. Et ponit ibi finitū numeꝝ p infinito. Diligentib⁹ me et custodientibus pcepta mea. Iste termin⁹ ꝫ ponit ibi exponitue id est p custodientibus. Qui eñ diligit deū pcepta eius fuat

Ūñ Joh. xiiij. Siqs diligit me sm̄o. mēm̄ seruabit. ¶ Sed qñq̄ qualiē istud posset obseruari primū pceptū. cū dilectio dei dicat̄ p̄mū mandatū. Matth. xxij. Hoc est (loquēs de dilectiōe dei) primū ꝫ maximū mandatū. Rñdet̄ q illud mandatū de dilectione dei idē est cū hoc primo pcepto decalogi. Jubet eñ primū pceptū decalogi vnū deum coli ꝫ nihil ei in amoꝛe pferri. ꝫ sic idē ē vel equipollet primo mandato. iuxt̄ pallegatū. Mat. xxij. ca. Uel pōt dici q̄ dilectō spāle mandatū nō est, sed radix ꝫ stipes ceteroꝝ. ad qđ. s. cetera mandata reducuntur Ūñ primū mādatū di nō ordine sed virgi tate. i. inter cetera pcipuū ꝫ maximū. cū omnia comprehendat.

Expositio secūdi pcepti.

Secūdū pceptuz cohibet os a piurio. a blasphemia. a mēdatō ꝫ est istud. Nō assumes inuanū nomē dei tui. s. falsē vel supflue. vl' dolose p nomē dei iurādo vel mentiendo. vel ipz nomē blasphemādo. vl' puerse d̄ deo sentendo. ¶ Et si obijciat̄ q̄ fm istā expositō nē / istud pinet ad q̄ntū pceptū sciet tabule sz ad illud. Nō loquaris ō primū tuum falsū testimoniū. vbi agit̄ d̄ primo. Dicq̄ iurās falsū dupl'r peccat. Pūo. s. ō primū suū eū decipiendo. ꝫ isto mō expte vbi qs ordiatū est ad primū. ꝫ quo ad hoc cadit sub dicto quinto mandato seu pcepto tabule. Itē scdo peccat inuocādo ad cōfirmationē falsitatis vel deceptionis. teste diuinā veritatē ꝫ isto mō peccat i deū. ꝫ quo ad hoc dr̄ sub isto scdo mādato seu pcepto pme tabule. s. in isto loco ¶ Nec eñ habebit dñs hoiem insontez. i. innocētē. s. q̄n̄ apōt deū nocentis penas exoluat. s. qui assumpsent nomen dei fruſtra. Ūñ Beue. v. Non vsurpabis nomen dei fruſtra. qz nō erit impunitus q̄ sup re vana nomen dei assūpserit. Uel nō habebit dñs insontē. i. innocētē hoc est a culpa immunem eū q̄ assumpserit nomen dei fruſtra. qz vt dēt Eccl. xxiij. Replebit multū iurans iniquitate. ꝫ nō discedit a domo eius plaga. ¶ Sed quid dicetur de istis magnatis ꝫ secularib⁹ q̄ consuetudinē hñt iurādi. nūqd trāsgrediunt̄

lud p̄ceptū seu mandatū ⁊ peccāt mortaliter. Aliq̄ rident distinguendo. dicentes. ꝑiurū multiplr̄ dr. s. indiscreta iuratio. vtpote qñ qs inuniē iurat verū. vel qñ si ne deliberatione iurat. ⁊ tūc nō credūt esse mortale pctm̄. Nā tūc fit p̄ter p̄ceptū. sed bonū cōtra p̄ceptuz/nisi forsan nimia eēt assuetacio. Alio mō sumiē ꝑiurium vbi vl qñ qs iurat cū deliberatione illud qđ iurando nō eēt asserēduz/imo nec simplr̄ dicendum seu loq̄ndū. sed potiꝰ opposituz. ⁊ tunc credit eē mortale pctm̄. Alij distinguūt dicētes/ꝙ ꝑiurū multiplr̄ dr. Uno modo falsa iuratio. q̄ si fiat ex ignorantia/adhibita tm̄ prius diligētia debita/nō est pctū. Si si fiat nō adhibita diligētia debita. pec tunc quidē est sed veniale. Si aūt falsa iuramento fiat scienē. vtpote cū mendaciū iuramento ꝑsumaē. tunc nisi tm̄ in casu fieret. est pctm̄ mortale. Alio mō dr ꝑiurium trāsgressio iuramēti iā facti. qđ si fuit licitū. ipa est ipa trāsgressio mortale pctm̄. Si vo illiciti. trāsgressio illiꝰ nō ē pctm̄. ſz illud illiciti scienē iurasse fuit pctm̄. Tertio mō dr ꝑiurium indiscretū iuramētum. qđ ponit (nisi alia aggrauaret circumstantia) venialepctm̄. Itē nomen dei prīs ē filiꝰ qui ipm̄ patrē nonficat. Nomē ḡ dei i vanū affert qui ipm̄ ipm̄ purā creaturā ponit se Ñ ad Ro. viij. Vanitati subiecta est oīs creatura. sed cum xps veritas sit. vñ Joh. xiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. nullaten⁹ potenit eē vanitas. ⁊ sic nec pura creatura. Quid ergo absurdius ꝙ illā firmissimā veritatē. ⁊ illud vbū virtuosum sustētās oīa tm̄. Benigꝫ tertio mō nomē dei assumit ille in vanū q nomen xpi. vñ dr xpianus. ꝑ quē vanū reddit ⁊ mortuū. Nomē quisp loquiē xps Apoc. iij. Et scribaz sup eum nomen dei mei ⁊ nomen ciuitatis dei mei ⁊ nomē meū nouū. (ti.

Expositō tertij p̄cep

Tertiū p̄ceptū ptinens ad deum/cohibēs trāsgressionē in ope est. Memento vt diem sabbati sanctifices. id est sanctum et feriatum habeas. cessando ab omni opere seruili.

Ubi nota ꝙ in p̄ceptū sabbatū designat q̄etem interiorē a prauis affectōibus/⁊ exteriorem ab oībus seruilibus/ꝓter illius diei determinationē/morale est hoc p̄ceptuz et scriptū in corde humano. sicut alia decalogi mandata seu p̄cepta. Natura eñ dictat esse vacandū aliq̄n quieti. ⁊ orationi. ⁊ diuine laudi. Sed qr tali die. s. sabbato. ⁊ a tribus rebus grossioribus abstinere/nō dictat ꝓscia. sed sola exterior iussio diuina quātū ad hoc fuit cerimoniale hoc mandatuz ⁊ soluendū. i. solui poterat. Circa qđ est aduertendū. ꝙ in dñica resurrectiōis dñice/ex statuto eccl̄ie mutatū est sabbatuz in dñicam/ne videremur iudaizare. Quia ex quo veritas luxit. trāsit legis vmbra. ⁊ hoc quo ad cerimonialia. Et si quērat quare alie indeor festiuitates nō p̄cipiebantur in decalogo. Dic ꝙ cetere eor festiuitates/ fuerunt tm̄ cerimoniales. nec ab oībus sūt obseruāde. hoc aūt p̄ceptū/magis morale est ꝙ cerimoniale/ideo in decalogo ad quē oēs tenenē sp p̄cipiendū erat. Sequē. Deu. v. Uñ sumiē hoc p̄ceptū. Sex eñ dieb⁹ facies opa tua. septimo aūt die q̄ est dies sabbati nō facies in ea quicq̄ opis. Et subdit rōnem p̄cepti. Sex eñ diebus fecit deꝰ celū ⁊ terrā. vt patet Gen. j. ⁊ requeuit die septimo. nō quasi lassus. Sed ponē ibi requeuit ꝓcessauit. sicut dr Apo. iiij. Requiez nō habent die ac nocte dicentia scūs scūs scē. i. dicere nō cessabant Ita sumiē in octō passu requeuit ꝙ cessauit. Nihil eñ vltrius fecit nouū cui⁹ nō fecerit prius mām. vtpote corpaliū. vl similitudinē. vtpote spūaliū. Opaē tm̄ adhuc q̄die creata gubnādo vt dr Joh. v. Paē me⁹ vsq̄ mō opaē ⁊ ego operor. Circa qđ di. Aug. li. iiij. sup Gen. Sic requieuit vt nouā creaturā vltrei⁹ cōderet nullā. non vt que ꝓciderat ⁊ tinere ⁊ gubernare cessarz. ⁊ bñdixit diei septimo q̄ē dies sabbati ⁊ ꝙ id est sanctificauit euz. i. sanctū et celebrem eū habere voluit. vt. s. ñ fieret opus seruile in eo. ⁊ sic nō interdicit opus charitatis nec necessitatis. Uñ patz ꝙ poterunt exhiberi ecclīastica sacra. sicut eñ poterant circūcidere sabbato. ⁊ nos etiam die dñica sacra possumus exhibere. et

opa charitat̃. vt elemosynas. ⁊ opa neces̃ sitatis exercere. vt bibere. comedere.

Expositio quarti p̃ce

Hic quo ad deū tria po- (pti. nunt̃ p̃cepta. Quātū aūt ad primū ponunt̃ septē sequentia. quoz vnum est affirmatiuū ⁊ ser sunt negatiua. Affirmatiuū aūt et q̃r tū in ordine principali. sed primuz in his q̃ respiciūt primum/ē illud. Honora patrē tuum ⁊ matrē tuā. Per qđ mandatū natura que corrupta est/ad ordinē naturalem reuocat̃. Nec fuit necesse hmōi p̃ceptum dari parentibus respectu suoz filiorū. Crescēte enī virtute in filijs/decrescit virtus ī parentibus ꝑm naturā. et deficiēti virtuti/ debetur iuste subsidiū. Unde q̃ minoratur virtus seu vigor in parentibus ⁊ augeat̃ in filijs/datur p̃ceptum vt filij subueniant parentibus. Nec fuit necesse dare huiusmodi p̃ceptum parentibus de filijs. q̃uis primo ipsi filij fuerūt impotentes. quia natura etiā corrupta ad id cogit. eo q̃ naturaliter succus ascendit a radice ad ramos. ⁊ non econuerso. Et Chrisо. Hoc est amor in hominibus quod est humor ī arboribus ¶ Ait ergo. Honora patrem t. um duplicā. s. honore. ⁊ reuerendo ⁊ necessaria prebendo. Patrem tam spiritualē q̃ carnalem. Intelligitur etiam ō patre deo qui potissime est honorandus. Unde Malac. j. Filius honorat patrem ⁊ seruus dñm Si ergo pater ego sum vbi est honor meus? Et matrem tuā carnalem. necnō ⁊ spiritualem. s. ecclesiam. De qua ad Gal' iij. Illa autem que sursum est ierusalē/libera est que est mr̃ nostra. Homine enā patris ⁊ matris omnes primi intelligunt̃. vt dī. Aug. Aū ꝑm ipsum omnia vendenda sunt ⁊ danda pauperibus in extrema necessitate qđ si non fit transgreditur istud mandatū. Si ergo nomine patris ⁊ matris/omnis primus intelligit̃/ ⁊ nobilissimū inter primos ponit pro omnibus. scilicet patrem ⁊ matrē. clarum est qđ illis precipue honor debetur et subsidium. ¶ Et vt firmius obseruet̃ adhuc hoc preceptum subiungit p̃mium dicens. vt sis longeuus sup terram. Mā Ecclesia. iij. Qui honorificat patrē ⁊ matrem vita vinet longiore. Justū enī est vt qui alterius vitā sustentat. vita illius ꝑlongeet̃ius vitā sustentat. vita illius ꝑlongeet̃ Sup terram inquit. s. tā moriennū q̃ vitē tium. eo q̃ pietas ad oīa vtilis est. ꝑmissiōnē hns vite q̃ nūc ē ⁊ future. j. ad tī. iij.

Expositio quinti pre

Quinti aūt p̃ceptū principa- D cepti. le. et secundū in ordine eorum q̃ respiciunt primū ⁊ primū negatiuum. est istud. Non occides. Ubi precipitur q̃ non ledatur primus in sua persona. ¶ Nō occides. igitur supple hominē teip̃m vicz. vel alium. ⁊ dupliciter. videlicet anima ⁊ corpe. ¶ Sed cōtrarium huic p̃cepto videt̃ haberi. Exo. xxij. Et maleficos nō patiens viuere. In quo verbo p̃cipit dñs fieri occisionem. hic vero ꝓhibet. vnde cōtrarius sibijp̃i videtur in legislatione. Sed ad hoc dī q̃ persone ꝑuate quelam habet iurisdictionem vel autoritatem hic ꝓhibet occidere. legi autem vel ministro iusticie/p̃cipit occidere. Exo. xxij. ⁊ sic nō est cōtrarietas. quia nō est circa idē seu respectu eiusdem. Sed nūquid aliquo mō ꝑuate p̃sone licet absq̃ transgressione occidere. Uidet̃ q̃ sic. ad minus in sui defensione. hoc enī iura p̃mittunt. s. inimicum q̃ pulsare. et temperate vim vi repellere. Nec est ordine charitatis debeo potius subuenire vite ꝑprie q̃ vite aliene. Aū volentē me ꝑimere/potius occidere debeo q̃ ꝑmittere me occidi. ¶ Sed contra hoc videt̃ esse illud Matthei. v. Si quis te ꝑcusserit ī vnam maxilla/ꝓbe'ei ⁊ aliā. Et ideo dicit quidā q̃ nullo mō licet occidere etiam defendendo/maxime aūt viro pfecto. Et hec videt̃ esse opinio Anselmi. Nec ꝑm eos debeo opinari q̃ me occisurus sit/si eum nō occidero. sed q̃ deus p̃stabit mihi auxilium vel euasionis aut fuge beneficium. Alij volūt q̃ in sua defensiōe liceat occidere. eo q̃ licet defendentem se/in dicto casu/iudicem contingis interficit. vnde lex prebendo autoritatem/excusat a peccato. Hoc tamen intellige Si necessitas est inuitabilis quoniam si te ꝑcusserit aduersarius ⁊ fugere vel pa

lere delituerit/eum repentere non licet. vl se qui fugiente. quia hoc nō fieret ad ꝓpulsa tionem iniurie. sed ad vltionē. que spectat ad solum iudicem. Et respondent isti ad illud Matthei. v. Siquis te percusserit i vna maxilla tē. q illud continet consiliū nō ꝑceptum. Et nota hic q homicidiū multis modis fieri dr. Fit enim quādoq; sola mente p odium fraternum. Unde Johis. epla. j. c. iij. Qui odit fratrem suū homicida est. Item prauū exemplum relinquēdo Et ē dicit Grego. Tot mortibus digni sunt quot prauitatis exempla reliquerunt Item lingua et hoc tripliciter. vel. s. cōtra legē quēq; morti adiudicando. Unde. ij. Reg. iij. dicitur. Banid vniam petisse gladio. q morti dolose z iniuste adiudicauit. Item mentiendo. Ūñ Bap. j. Os qō mēdo. vt dicit Bern. q detractor vno ictu tres animas interficit. suā. s. z illius quē sua detractione inficit. z illius de quo detrahit. qz irrepabilis sua detractione parat z acquirit Item fit homicidiū manu qualicunq; scz ꝑcussione exteriori. siue p gladiū siue per venenū. siue p aliam penam. Item fit homicidium p subtractionem victus scz cor. poris. Unde Ambro. P ascе fame morien tem. q si non pascis occidis. Siue victus subtractione. i. verbi dei. Unde Ezech. iij Si loquente me ad impiū tē. Non annūcaueris ei tē. vt auertatur a via sua impia z ipe impius in iniquitate sua moriat. sanguinem eius de manu tua requirā. vnde dñs. Exemplum. mēs. lingua. manus subtractio victus. Corporis z anime. dicunt homicidam.

Expositō sexti ꝑcepti

Extū ꝑceptum in ordine principali. z tertium eoz que respiciunt proximum est istud Non mechaberis vbi precipit vt nō violet proximus in re sibi coniuncta p legē scz in vxore. z accipitur hic sub nomine mechie omnis illicitus concubitus/ z quicūq; ꝑter adulterium dicatur. Adechos ei grece/adulteriū dicitur latine. Et ad hanc reduci potest fornicatio spūalis sicut ydolatrie. De qua Iere. iij. Adechata est cum lapide z ligno. Pōt etiam ad hanc reduci exposito prāua sacre scripture. Unō. ij. ad Chorin. ij. Non sumus sicut plurimi adulterantes verbū dei. Unde hic nota q fornicatio est mortale pctm. Videt tamen contrariū eo q actus naturalis. Actus naturalis nō est peccatum. Insuper cum coire sit necessarium ad conservationem speciei. sicut comedere ad conservationem individui. z in necessitate vt fame liceat etiā nō sua rapere et comedere. quia tēpore necessitatis omnia sunt communia videtur similiter q in ferventi desiderio coeundi/possit quis non suā rape z cum ea coire. Ad quod dicitur q actus fornicationis dupliciē dicitur. Uno modo dicitur naturalis eo scilicet quia naturaliter fit. Alio modo dicē contra naturam. Et iuxta istum scōm modum dupliciter adhuc dicitur contra naturam. Uno modo quando fit contra naturalem concubitum qui est maris cū femina. z isto modo potest dici actus innaturalis quia contra naturalem commixtionez Alio modo dicitur contra naturē quis scz naturam in suis naturalibus vulnerat et spoliat gratuitis. s. bono gratie et virtutis. Et isto vltimo modo/omnis fornicatio ē contra naturam sicut omne peccatuz mortale. Corrūpit enī naturalia z destruit omnia gratuita. z qz isti sunt effectus mortalis peccati/ꝓpter hoc patet fornicationem esse peccatum mortale. z sic patet solutio argumenti/quia licet fornicatio sit actus naturalis/quia scz naturaliter fit. est tamē innaturalis. qz naturaz corrumpit. Nec sequitē q sit actus naturalis qz naturaliter fit. qō ꝓpterea nō sit pctm. vbi nō debito mō fit. Et intellige q coitus q ō se naturalē/post ꝓtractū p pctm primi parētis concupiscentiam/est sicut cibus veneno iūctus. q q̄uis ō se naturalē sit. tm̄ ꝓpter venenī admixtiōz interficit. nisi bñficio tyriace/comedēti subueniat. Pari mō z aliam cōcupia carnalē inordinata interficit/nisi bñficio matrimonij z honestate nuptiaz intercipiat. Nec ē sile de extrema necessitate famis z ō̄sidero ferēti coitū qz si i necessitate famis nō subueniat p alienū esurienti/periret individuū

Nō sic aūt pīret species generis humani/ si nō satisfiat p coitū alicui⁹ cū aliena. Nā saluat in alijs. Etiā ipe possit aliter saluare scz cognoscendo suā ꝓpriā vxorē. ¶ Sz q̄re ponunt duo ꝑcepta circa ꝓhibitionem illicitī coitus. s. Nō mechaberis z nō cōcupisces vxorem ꝓximi tui. cuz vnū sub alio possit subintelligi. Et similiē ō istis duob⁹ Non furtū facies. z nō cōcupisces rē ꝓximi tui. cum omnis qui furat rē ꝓximi concupiscat/ z sic possit ꝓximū contineri sub secundo. Aug⁹. soluit q in duobus ꝑceptis scz nō mechandi z nō furandi. oīa opa inē dicta sunt. in alijs aūt duob⁹ interdicit ipsa oīs ꝓcupiscentia. Et qz vtrobiq; est peccatum/ vtrobiq; est mandatū ꝓhibitoriū. Nec sil̄r fit ꝓhibitio de voluntate occidēdi sed tm̄ de actu qz naturaliter sunt ꝓni hoies ad velle luxuriari z ad actū luxuriādi. Similiter ad voluntatem habendi alienū z ad actū. sicut ad rapinam z furtū. Et ideo due sunt ꝓhibitiones z data duo ꝑcepta ꝓhibitoria. vnū cohibens ipam voluntatē aliud cohibens ipm actū. Non sic aūt est in occidere. qz hō naturaliter abhorret tam voluntatē occidendi q̄ actū. Quelibet eīm creatura suā speciem amat z nitit eam seruare nō destruere. nisi cū extra se exit p furorē ire vel temere cōcupiscentie.

Expositio septimi p/cepti.

Septimū ꝑceptum in ordine principali z quartū i ordine eorum q̄ respiciunt ꝓximū q̄. s. ꝓhibet ledi ipe ꝓximus/ in rebus sibi non plegē ꝓiunctis sed fortunitis. et est istud. Nō furtū facies. Est aūt furtū cōtrectio rei aliene/ inuito dño animo lucrādi. Notanter dicit ꝓtractō. qz quis furtū non facit nisi ope ꝓtractet. Dicit etiā rei aliene. q̄a in re q̄ plenissime mea est nō facio furtū. Nec aūt siqs habeat mecū rē cōem. Dicit inuito dño. qz si credat dīm ꝓmissurū/ et subsit iusta cā sic credendi. etiā si dns nō erat ꝓcessurus/ nō teneur furto. Si autem nō subsistit iusta cā sic credendi/ tenet furto. Ecōtra si crederet ꝓtractare rē dño inuito lz etiā cōtrectet dño volente. peccat tm̄ mortaliter z furtum facit. qz in pctis ꝓtrahendis z cōmittendis/ intentio ꝓncipaliē attenditur. ¶ Dicit etiā alio lucrandi. qz si q̄s auallz sliena in meretricē rapuerit/ nō lucri sed libidinis causa/ furtū ꝓprie nō facit. secus aūt si eā rapiat vt vendat. ¶ Et nota q̄ extrema necessitate excusat fur qz tpe tāte necessitatis oīa sunt cōia. ¶ Et intellige q̄ sub illicita rei aliene animo dico lucrandi. quia lis est rapina. vsura. negociatio fraudulenta z hmōi. ¶ Et nota q̄ nō dicat. Non facies rapinā/ q̄uis rapere sit generalius q̄ furari. Nā ois q furat rapit z nō econuerso. Nō fecit ideo. qz iudei quib⁹ hmōi ꝑcepta data sunt ꝓniores sunt ad furtū q̄ ad rapinā. vbi testis adest. z iō occultū. q̄ ad rapinā vbi testis adest. z iō currendo magis piculoso/ furtū in ꝓhibitione noīauit nō rapinā. Voluit tm̄ a parte totū intelligi. vtpote p furtū oēm rei alienē vsurpationē. ¶ Per hoc etiaz ꝓhibent videl ne fiant violentie z nimie exactiones z tallie pncipum z militū in populū suū qz hoc videl rapina ee. z ꝑes furti. Propt̄ qō dicit Esa. j. Principes tui infideles socij furū. sz circa hoc distinguit ab aliq⁹. q̄a aut tallie ille fiūt supfluos aut sup colonos ere. si sup fluos cū nihil hēat nīl noīe dīi sui. videl q dns flū suū talliare possit. et onerare q̄tū cunq; vult. Potest tm̄ dominus angariando seruū suū/ nimiisq; exigendo z oppumendo eū/ ita grauiter sic cōtra istud ꝑceptū faciendo peccare. qz iustitia dei exigit/ vt vnusq̄sq; re sua debite vtatur. Nō tm̄ vt sit rapina dicunt. nec oportz ō necessitate restituere. lz pietas hoc exigat si aūt fiat sup colonos terre siue inhitātes terrā/ tunc taranda est illa; tallia; seu exactionū acceptatio flm laborē ꝓncipis vl̄ militis quē hūt in defensione illi⁹ terre. q̄ ipsi coloni sic talliati inhabitāt. z etiā flm expēsas quas necesse est pncipi vel militi facē flm suā moderatā z honestā familiā. si vlē exigant/ rapina est z istud ꝑceptū inhibet.

Expositio octaui ꝑcepti.

Octauum ꝑceptū in ordine principali z quintum in ordine eoz que respiciunt ꝓximū quo. s. ꝓhibet quis ꝓximum tran/greci

ōra. f. ferendo falsum testimonium. Et est illud. Nō loquaris ꝯ primū tuum falsum testimoniū. ¶ In quo et piurū ꝛ mendacio phibent. qꝛ vt dicit Aug⁹. li. de mēdacio. Omne mendaciū/hoc genere vbi cōplacet. Quisqs enī aliqd enūciat phibz testimoniū animo suo. vñ si mentit/falsum testimoniū animo suo phibet. ¶ Per hoc autē qꝫ dicit ꝯ primū. vt di. Aug. de quibusdā exodi. nō vidz phibere mendacium. Est argumentū qꝫ est aliqd genus mēdacij qd nō est mortale pctm̄. illud. f. qd nō fit cū libidine decipiendi vel nocendi. Nec enī omnis intentio vel libido fallendi efficit mortale pctm̄. Predicat enī hoc cōplex officioso. ꝛ de mendatio iocoso. ꝛ de mēdatio officioso sed tm̄ ꝓ pruis ꝛ ꝓ posterius. et de se fm̄ suā pmariā intentionez nō dz nisi de mendacio pniciosiz a multis reputat esse mortale peccatum. vt videt velle ꝓpositinus et magr Guilhelmus antisiodorensis. ꝛ alij mgri magni decretoꝝ. Sunt aūt fm̄ Aug. octo genera mendaciorꝝ. quoꝝ sufficientiam sic accipe. Tria enī in genē sunt mouentia ad mendaciū. f. nocuitas. libido mentiendi ꝛ vtilitas. Si aūt nocuitas sit in causa. hoc dicit inferre alicui nocumentū spūs vt. f. subuertat a fide catholica aut a regulis bonorū moꝝ. vt sunt q dicūt xp̄m nō incarnatū vel luxuriā nō esse pctm̄ mortale. ꝛ hmōi. ꝛ tūc est primus modus seu ꝑmū genus mēdacij. f. mentiri in doctrina pietatis ꝛ religionis. ꝛ hoc est mortale pctm̄ Aut intendit nocumentum totius hois qd ptingit duobꝰ. f. vel intendēdo nocere vniuersaliter ꝛ totaliter. ꝛ fm̄ genus qd omnibus nocet ꝛ nulli prodest. vt q mendaciē ꝓsequit hoiem ad mortē. Et est secūdus modus/ seu fm̄ genus mendacij. Et istud est pctm̄ mortale. Aut intendēdo nocere ꝑticulariē ꝛ fm̄ genus ꝙ alicui nocet ꝛ alicui prodest vt est mendaciū mercatoꝝ ꝛ calumniatoꝝ. ꝛ est tertius modus seu tertiū genus mendacij. et istud simpliciter est peccatum mortale. ꝛ vocat q̄dlibet istoꝝ triū generū mēdacium pniciosum. ¶ Si autē libido mētiendi sit in causa hoc est siquis mentiatur ex sola libidine/tunc aut mouet tantuz ex affectione ꝛ intentione mentiendi. ꝛ nō ꝓpter aliud. ꝛ est quartus modus seu quartum genꝰ mendacij. quod vocat mendaciū libidinosum. ꝛ ponit mortale peccatū Aut mouet ex intentione mouendi audidorē ad cōplacentiā vel risum. ꝛ est quintus modus seu quintū genus mēdacij qd vocat mendaciū iocosum. quod ponit vt cōmuniꝰ veniale pctm̄. ¶ Aut vtilitas aliqua est in causa. hoc est si qs mentiat vt sibi vel alteri ꝓsit. ꝛ tunc aut vtilitas illa cōsistit in bonis fortune que pdi pōt. vt si qs mentiat/ne ꝓ raptores suā pecuniaz amittat. ꝛ est sextus modus seu sextū genꝰ mendacij. Aut illa vtilitas ꝓsistit in bonis corporis. vt cū qs mentit ꝓ saluando vitā hominis vt si hō querat ꝓ eum occidēdo aut ad mortē ducendo. ꝛ mentiendo dicat se ñ vidisse vel nescire vbi sit. ꝛ ē septimꝰ modꝰ seu septimū genꝰ mēdatij. Aut illa vtilitas ꝓsistit in bonis anime. que tamē sic sunt in anima vt quodāmō etiā habeant esse ēi corpore. vt cum quis mentit ꝓ sua aut alterius pudicitia vel virginitate seruanda. ꝛ est octauus modus seu octauū genus mēdacij/fm̄ debitā assignationē augusti. Et vocatur quodlibet istoꝝ triū vltimoꝝ generꝫ mendaciū officiosum. et de se ponūtur esse pctā venialia.

De triplici genere

mendacij. ¶ In summa nota qꝫ in genere est tripler mendaciū. f. pniciosiz libidinosum. ꝛ officiosuz ¶ Primum. f. pniciosum continet sub se tria prima genera supra posita ꝛ declarata. ꝛ est semp mortale peccatū ¶ Secūm. f. libidinosum cōtinet ub se q̄rtum genus supra positū ꝛ declaratum qd ponitur mortale. Et quintum quod dicit iocosum ꝛ ab omnibus ponitur veniale. ¶ Tertium scilicet officiosum cōtinet sub se sextum. Septimum ꝛ octauum genera/ etiam supra posita ꝛ declarata. Et est semper veniale. nisi er accidenti efficeretur mortale.

Expositio noni ꝛ de

cimi ꝑceptorum legis.

Dnū ꝛ decimū mādata i or-
dine pncipali/ ꝛ sertū ꝛ septi-
mū in ordine eox q respiciūt p-
timū. eo ꝙ diuerso mō ordināt
fm ordinē textꝰ exodi et deuteronomij sīl
ptractent. in qbꝰ phibet trāsgressio in cor-
de ꝫ primū. fit ātt transgressio in corde du
plicit vicz ḡtū ad ꝫcupiam carnis ꝓtra q̄
ponit nonū mādatū qđ est Nō desiderabis
vroꝛē primi tui. Qđ ponit nonū p̄ceptū
fm mgrm i li. sniaꝝ. ꝛ fm Aug. ꝛ fm libꝝ
deuteronomij. lz aliꝫ ordinet in exodo. Ytez
fit transgressio ꝓtra primū in corde q̄tum
ad ꝫcupiam oculoꝝ ꝫ quā ponit decimū
mandatū qđ est. Nō ꝫcupisces domū p-
rimi tui. qđ ponit in exodo nonū. ¶ In q̄
bus notandū ꝙ phibet spāli mādato con
cupia carnis ꝛ ꝫcupia oculoꝝ/ potius quā
ꝫcupia alioꝝ maloꝝ actuū. qz iste due cō cu
piscētie hnt delectatiōes suas etiā añ opus
ꝛ nō tm cōiunctas opi. vt di. Aug. Et cū
hoc etiā hnt in ope nocumentū ꝓximi. qđ
nō sic est in ꝫcupiscentijs alioꝝ actuꝝ. Et
ideo ꝓpter ista turpitudinē istaꝝ ꝫcupiscen
tiarū: que sic sunt añ opus/ repmendā da-
ta sunt ista mādata que phibēt cordis co-
gitatū. Vel ꝓpter causaz supra in fine sexti
mādati assignatā. ¶ Postea qđ subdit. nō
fuū nō anc̄lla ꝛc. qđ annectit nono man
dato fm ordinē Exodi. ꝛ decimo. s. de nō
ꝫcupiscēdo domū ꝓximi. fm ordinē deut̄
v. spāliꝫ ad decimū ptinet mandatū. Ordi
dinat tm cū nono fm dictū ordine Exodi
eo forte ꝙ ea q̄ ibi enumerat sunt res mobi
les sicut vxor de qua est nonū mandatum

Vnde sumitur nume rus seu sufficientia p̄ceptoꝝ legis.

Vncrestat videre numeꝝ ꝛ suf-
ficientiā istoꝝ decē p̄ceptorū seu
mādatoꝝ legis. Circa qđ nō ꝙ
sicut supra dictū est/ lex p̄ceptā-
lis posita est ꝓpt̄ trāsgressionē Trāsgressio
aūt in ꝑmo suo genere ḡtū ad materiā pn̄
tē attinet/ dupliciꝫ hz fieri. s. directe ꝫ deū. vel
directe ꝓtra ꝓximum.

De triplici mō transgressionis cōtra deum.

¶ Cōtra deū aūt cōtingit directe trāsgres-
sionē fieri triplicit. s. corde ore ꝛ ope. Corde
aūt fit cōtra deū transgressio. cū qs. s. a deo
auertit̄ p idolatriā vel hmōi. qđ ꝑ primum
p̄ceptū seu mandatū phibet in q̄ dr. Nō
habebis deos alienos coꝝā me ꝛc. Ore fit
ꝓtra deū transgressio p nomen. s. tuū men-
tiendo. blasphemando. ꝑiurando ꝛc. Qđ
p scōm p̄ceptū seu mādatū phibet. in q̄ di
citur. Nō assumes nomen dei tui in vanū
ꝛc. Ope aūt fit ꝫ deū trāsgressio qñ. s. tepe
debito ꝛ ad dei cultum pncipaliꝫ deputa-
to/ fit opatio nō licita/ vel illi cultui seu illi
tpi ñ cōuenies. Qđ ꝑ tertiū p̄ceptū seu mā
datum phibet in quo dr. Memēto vt diē
sabbati sctifices ꝛc. ¶ Cōtra ꝓximū cōtin
git directe transgressionē fieri dupliciꝫ. Vel
omissione. s. boni ad qđ qs erga ꝓximū te
net̄. Vel illatione mali qđ quis sibi infer-
re nō deberet. Cōtra deū. s. ꝫ omissionē
boni ad qđ qs erga ꝓximum tenet̄/ datur
quartū p̄ceptū seu mādatū qđ ē. Honora
patrē tuū ꝛ mr̄ez tuā ꝛc. ¶ Illatiōe vo ma
li ꝓtingit triplicit̄ ꝓtra ꝓximum trāsgressio
nē fieri. s. ope ore ꝛ corde. ¶ Ope quidē du
pliciter. Vel. s. malū ꝓximo inferendo/ se
ipō. i. in sua ꝑpa psona. Qđ ꝙ quintū p̄ce-
ptum/ seu mādatū phibet in quo dicitur.
Nō occides. Vel primo inferendo in re
sua. ꝛ hoc iterꝫ dupliciter. Vel. s. in re sua si
bi ꝙ legem coniuncta vt est vxor. Quod ꝙ
sertū p̄ceptū seu mandatum phibetur. in
quo dicit Non mechaberis Vel in re sua
quo dicit Non mechaberis Vel in re sua
nō sibi per legem coniuncta sed omnino se
perata. qualia sunt bona fortuita. Quod ꝙ
septimum p̄ceptum seu mandatū phibet
in quo dicit. Nō furtum facies ¶ Ore fit
ꝫ ꝓximum transgressio sibi mentiendo.
fallendo. decipiendo. falsum testificando.
Qđ ꝙ octauum p̄ceptū seu mandatū ꝓ-
hibetur in quo dr. Non loquaris ꝓtra ꝓ-
ximū tuū falsum testimoniū ꝛc. ¶ Corde
veniꝫ fit ꝫ ꝓximū transgressio dupliciter.
Vel. s. ḡtū ad ꝫcupiam carnis. Cōtra qđ
datum est nonū p̄ceptum seu mandatum
in quo dicitur. Nō desiderabis vroꝛē ꝓ-
ximi tui. Vel ḡtum ad ꝫcupiam oculoꝝ.
Cōtra qđ datum est decimū ꝛ vltimum p̄
ceptum seu mandatū. in quo dr. Nō ꝫcu
pisces domum ꝓximi tui. non seruū. nō
ancillam ꝛc.

Qualiter p decem p/

cepta legis omne pctm mortale phibet

Postremo notandū est qualiter in decalogo/sit virtualiter et effectiue omnis peccati mortalis prohibitio. Prohibent enim ibi septem capitalia peccata. In primo quippe precepto seu mandato prohibetur superbia. Ipa etenim orationi intimo debitoq; cultui contrariatur. Unde Eccl. x. Initium superbie hominis apostatare a deo. Invidia aut prohibetur in quarto precepto seu mandato. Ibi enim vt a parte totum intelligatur precipitur vnicuiq; honore debitū impendere quod facere non sinit invidia. Ira autem prohibetur in quinto precepto seu mandato. Ibi enim pfecte intelligendo prohibetur occisio seu homicidiū omeq; nocumentū in pona proximi adque inducit ira. Luxuria vo tam corpalis q; mentalis prohibet in sexto precepto seu mandato/et in nono. Ibi enim phibet mechia omnis illicitus cōcubitus. et etiā omnis illicita carnis concupia. Gula aut que defluit luxurie in eisdem duobus preceptis effectualiter prohibetur. sicut enim in naturis/nutritiua desernt generatiue. ita in vicijs gula deseruit luxurie. vel vm alios. Gula in pmo mādato prohibet. Gulosi enim vt communis deum nō colunt sed ventrē suū. Unde ad phil. iij. Quorū deus venter est ꝛc. Accidia vo in tertio precepto seu mandato phibetur Ibi enim pcipit debita sabbati sctificatio. qō impleri nō potest sine spirituali animi quiete in deū. feruenteq; et diligente laude dei. Cuius contrarium oīno efficit accidia. q; in seipa quietem et deū offendens/tabescit et a laude diuina torpet. Auaritia tam realis seu exterior q; etiaz mentalis phibet in septimo precepto seu mandato et in decimo Ibi enim phibet iniustū omnisq; rei aliene vsurpatio indebita detentio. Et etiā omnis mentalis bonorū et rerū illicita concupiscentia.

Qō effectualiter i pri

mo precepto prohibet omne pctm. Pōt etiam et alie dici. qz. s. in primo precepto seu mandato/prohibet nō vm omne capitale pctm quenā oē pctm mortale. Tunc enim est peccatum mortale cū hō plus vel eque aliqm creaturā diligit sicut deum. Qō plane in primo precepto seu mādato qō est hō vno deo super omnia diligendo et colendo phibetur et sic ex consequenti omne mortale peccatū in illo primo precepto effectualiter cēsetur prohibitum.

Alius modus ponen

di prohibitionem septem peccatoꝝ mortalium p decem precepta legis.

Sunt et alij aliter imaginantes q; adhuc amplius ipa septem peccata capitalia p dicta decem legis precepta seu mandata prohiberi concipiunt et ponunt considerando sūs plenariam ipsorum preceptorum seu mandatorum intentionem. finem et effectum. Dicunt enim superbiam prohiberi per primum preceptum.

De phibitione sup/

bie per primum p secundum p tertium per quartum. Etenim vt dicunt iuxta quod supra tactū est superbia facit apostatare a deo superbia proclivis est ad contemnendum blasphemandū q; nomen dei. Superbia nō se faciliter ad debitam sabbati sanctificationem deuotumq; cultum deo exhibendum disponit. Superbia non libenter debitum patri et matri ac alijs quibus conuenit honorem impendit.

De prohibitione in/

Dicunt enim vt supra invidiā Quidiam prohiberi per quartum preceptum per quintum per octauū. Etenim invidia nō faciliter ad debitum tam patri et matri quā alijs quibus conuenit honorem impendē dum animum inclinat. Invidia sepe proximum animo et interdū verbo necat. eiusq; mortem optat et in ea exultat. Invidia libenter proximo detrahit falsumq; de eo testimonium perhibet.

De phibitione ire.

Item dicunt ꝛc. per secundum preceptum per quintum et octauum. Etenim ira facilis est ad nomen dei in vanum sumendum et blasphemandū. Ira proclivis est ad occisi

onem seu lesionē primo in sua ppria psona inferendū. Ira etiā inclinata est ad primū vbis iniuriandū ⁊ damnificandū.

De phibitione du-

Per sextū pre- (plicis luxurie
ceptum ⁊ nonum dicunt phiberi duplicē luxuriam. actualem. s. ⁊ mentalem. Luxuria eteñ put in nomen transit vicij capitalis/dicit omnis illicitus ⁊ indebitus actualis cōcubitus. Dicit etiam omnis illicita ꝑcupiscentia carnalis.

De phibitiōe gule.

Dicunt gulam phiberi p primū ꝑceptum. p tertiū. p sextum. p nonū. Per primū quidē eo respectu quo supra declaratū est. Eteñ gulosi vt cōmunius deū non debite colunt sed ventrem suum. Gula respectu tertij ꝑcepti nō faciliter inclinat ad debite sanctificandū sabbatū. eaq; supportanduq; que ad dicta sanctificationē spectant. Per sextū vo ⁊ nonū ꝑceptū eo respectu vt sup declaratū ē phibēi dī q luxuria cui deficit

De phibitōe accidie

Dicit accidia phiberi p tertiū ꝑceptū p ñrtū. Per tertiū qdē eo respectu q supra declaratū est. Respectu vo quarti ꝑcepti. q. accidia q de le negligēs incumbit ⁊ torpēs ē. ol. no impeditiua ⁊ opposita vidi debite honoratiōis pnsiōis ⁊ sustentatiōis pentuq eorumq; qb⁹ p uenit. (cas auaritie.

De phibitiōe dupli

Duplicē auaritiā. exteriorē. s. ⁊ mentalez dicunt phiberi p primū ꝑceptū p quartū. p septimū. p decimū. Eteñ respectu primi ꝑcepti auaritia. q inq; dictū ap̄li ad Eph. v. ꝓhibet idolor. Finitus ē/deū nō debite colit. Respectu quarti ꝑcepti manifestū est auaritiā debite ꝓuian honoratōi ꝓuentiōi ⁊ pnsiōi parentū ⁊ alior⁹ qbus ꝓuenit. Respectu vo septimi ꝑcepti ⁊ decimi/satisfactā est ꝑ declaratio. Possent ⁊ alijs modis alij; q; respectib⁹ ⁊ rōnibus ista septē peccata capitalia p dicta decē legis ꝑcepta ⁊ mādata phibita dici ⁊ assignari/iuxta varios ꝑceptus varias; imaginatiōes hominū.

Explicit scōs tractat⁹ h⁹ libelli q est ō ex positiōe decē ꝑceptor⁹ seu mādator⁹ legis.

Tractatus tertius ō septē sacramētis ecclie ⁊ eor⁹ declaratione.

D cōpendio

Hsam sacr̄ oz nouī testi noticiā videdū est summa. Quitū genē. qd sit sacm. Quibus ō cauſ ifitita sūt sacmēta. In qb⁹ ꝓsistāt. an alique possint iterari. q̄t sunt. ⁊ qlē ad vicia ⁊ ad vtutes ꝓuetatē ⁊ ordinē habeāt. Deinde ō quolibet sacr̄o tāgendū ē aliqd in speciali.

Diffinitio sacramen

ti ⁊ eius expositio.

Diffinitio aūt sacri ex vbis magri
n quarto sniarū elicit que ē ista
Sacm est inuisibilis gr̄e visibi
lis forma/imaginē ipius gerens ⁊ cā existēs. Qua sic intellige. Sacm ē forma sentiat̄ exteriorꝫ. Nō intrinseca qdē vt ē accidēs. Visibilē essentialis. sed exteriorꝫ vt ē accidēs. Visibile sic. s. vt sicut visus p qlibz sensu/ita visibile p quolibet sensibili. q. dī. Sacramentum est sensibile signū vel sensibile signatuq; figuratū. Inuisibilis gr̄e. i. gr̄e q̄ non videt vel nō sentit sensu exteriori. et hoc dicit ad differentiā decoris corpis ⁊ hmōi. que sunt gratie visibiles. Imaginem gerens. id est similitudinem ipius. s. gratie. Verbi gratia est aque qne in sacrameto baptismi/gratiam representat inuisibilem. vtpote refrigerium quod est in aqua/representat refrigerium gratie ab incendio fomitis. Et vis ablutiua que est in aqua. Representat ablutionez a macula originali. Sequitur et causa existens. scilicet ipius gratie. communiter ⁊ large sumendo causam sic. scilicet q illud dicatur esse causa alicuius rei/sine quo res ipsa non fit. quātis sine eo fieri posset. Deus enim proprie ⁊ per se causa est remissionis peccati ⁊ collationis gratie. Quia tamen hoc cōmuniter non facit nisi ad existentiā sacramenti vbi sacramentū habere potest/ideo dī cōmuniē/sacramētū ipor causa quasi illud sine q̄ hec nō fiunt.

¶Q; si obijciat de corpe xpi vo/qđ est sacramentū corpis mystici vt infra dicet. qđ tñ nō ē signū sensibile. nec forma visibil. Dic q corpus illud est sensibile 7 forma visibil in annexo lz in se nō sit. lz em in sua va 7 p pria natura nō sit visibile aut sensibile. ē tñ annexū. Ad cū dz. Sacramentū est inuisibilis gre visibilis forma. intellige. s. in se vl habens annexū visibile vl sensibile.

Quibus de causis instituta sunt sacramenta.

Secundū mgrm in. iiij. sñiax instituta sunt sacra xpter humiliationē. xpter eruditionē. xpter exercitiū. ¶Propter humiliatiōz vt xpter deū subijciat peccator curan natū amore creature subiectus est. Equū em est vt vbi ozt pcm ibi 7 moiat. ¶Propter eruditionē vo/vt per ipa externa sacramēta/ad aliq spūalia cognitanda 7 consideranda erudiamur 7 exercitemur. Excitamur etem vt aduertam⁹ per trinsecā in sacramento fieri. Si em de⁹ animam curaret nulla exterius dū purgat vel ante vel post cōposita specie/nunq cogitaret rudis homo de aliqua interiori purgatione. sed p hec que exterius fieri videt/instruitur 7 excitatur ad recogitandū purgationem fieri interius.

De exercitio.

¶Propē exercitiū vo vt sacra dō in his exerceat. vt pricula ociositatis deuitet. qđ nō ffet hic ad actū sacri. qui in pluribus ueram nō pt/sed ad actū gre sacramental. q frequenē iterandus est. ¶Aliusmodus. Vel pdicta fm quosdā distingue q sacra data sunt clericis in exercitationē siue exercitiū. Vel em exercitiū hnt in ipsa lz sacra ministrando vt celebrando pnias iniungendo. infirmos vngendo 7 tā ipsos q sanos cōicando 7 alia sacra exhibendo. In quibus sufficienē poterūt occupari tā sacerdotes q alij clerici/q tenenē eoz esse ministri 7 coadiutores. Hic ergo data sūt ipa sacra clericis in exercitationē. Laicis ām data sunt in eruditionē. vt ō monstratum est.

Utrisq aūt tā clericis q laicis data sunt in humiliationem. q vtriq sacra suscipiunt. In quibus xpter deum se creature subijciunt. cui ante immoderate amando contra deum se subiecerunt.

In quibus cōsistunt sacramenta.

¶Consistūt aūt sacra (vt dicat mgr in. iiij. sñiax) in duob⁹. s. in reb⁹ 7 in vbis. 7 p res intellige oia sensibilia ad sacr necessaria pter vba. vt aq. oleū linitionē panē. vinū impositionē manuū. 7 cetera hmōi. In sacramento tñ in q necessaria sunt. Per vba aūt intellige oia vba necessaria ad sacm. sive sint inuocatō trinitatis. sive alia quecūq verba ad ipm sacm necessaria. ¶Unde p aquā 7 oleū q hic quasi causa erēpli poit intellige oēs res necessarias in omnib⁹ sacramentis. Et p nomen trinitatis oia vba necessaria ad sacra. ¶Hoc tñ scias q non in ommibus sacris equaliter sunt hec duo necessaria. Pōt em mrimoniū cōtrahi nutu vel signo. que succedunt loco verboz vt in mutis. Potest etiā vera pnia/sive cōfessione 7 satisfactiōe in aliquo casu hri. Veritatem de pnia dicūt aliqui q tota virtus pnie/pōt haberi sine cōfessione 7 satisfactōne sed nō sacm pnie inq tū sacm. q sic. i. inq tū pnia est sacm ō tritio cōfessio et satisfactio ad esse suū exigunē/vt ptes sue integrales. Et sic in casu pdicto habet virtus sacramenti sed nō sacm inq tum sacramētum. Unde si homo sic contritus sine confessione et satisfactione decederet/et post resuscitaretur/ipe teneret ad confessionem 7 satisfactionem.

In quibus differunt sacra noue legis a sacris veteris legis.

Hic notandū venit qualiē 7 in q bus differant sacra noue legis/a sacramentis veteris testi. Et fm Aug. tota dīa est timoz 7 amō q veteres sua sacramenta adimplebant timore. nos vero sacramenta euangelica ex amore. Et ad lram datio veteris legis tota fuit in timore 7 igne 7 fumo. 7 alijs terribilitatibus/sed nova lex tota i benignitate et

gratia. ¶ Hugo de sancto victore inter sacramenta noue legis ⁊ sacramēta veteris legis ponit triplicem differētiam. Prima est q̄ nostra sacramēta sunt immediate signa gratie, sed illa nō sic immediate sunt signa gratie sicut nostra. Scōa differētia ē q̄ nostra sacramenta sunt signa et cause/ illa vō sunt signa tm̄. Tertia differētia est q̄ illa sacramenta veteris legis tm̄ promittunt gratiam quā nō cōtinent/ nostra aūt dant gratiā quā continent. (ta iterenē.

Quot mōis sacramē/

QRibus autem modis dicitur sacramentum iterari ¶ Uno modo ex pte efficientis vtpote cōferentis, ⁊ sic omne sacramētuz est iterabile/ qm̄ idē ep̄us frequenter p̄firmat frequenter ordinat/ idem etiā sacerdos frequenter baptizat/ cōsecrat corpus christi et huiusmodi. ¶ Alio mō dicit̄ sacramentū iterari respectu suscipientis/ vt cum ab eodem idem sacramentū nō numero/ sz specie suscipitur. Et hec iteratio est in quibusdam sacramentis/ ⁊ in quibusdā nō. Būt enim aliqua sacramenta instituta in remedium malorum que frequenter p̄sone accidere solent/ et in quibus nō imprimitur caracter sicut penitentia in remediū mortalium actuum/ ⁊ eucharistia in remediū venialium/ ⁊ extrema vnctio in remediū vtrorumq; ⁊ etiam corporalis morbi. Et hec sacramenta sicut mala in quorum remediuz instituta sunt frequenter accidūt/ ita frequenter cōferri et iterari possunt. Sunt ⁊ alia sacramenta in quibus imprimitur caracter ⁊ hec sacramenta propter dignitatem caracteris quē sic imprimunt qui semel impressus indelebilis est iterari nō p̄t. ¶ Tertio mō iterari dr̄ sacr̄m sic.s. q̄ eadē forma verbor̄ numero sup̄ eandem materiaz numero ad eandē significandā p̄feratur. Et isto mō nullū sacramentum iterat̄ qsic verba sanctifica seu sanctificantia/ viderent̄ insufficientis efficatie respectu sanctificatiōis illius materie. Nō si obijcias de extrema vnctiōe i q̄ videt̄ eadē forma v̄bor̄ iterari sup eūdē infirmū. Dic q̄ nō iterat̄ illa forma v̄bor̄ sup eūdē infirmū nisi se aliter habente/ ⁊ sic alteratuz. hoc est nisi alia ei infirmitas numero supemeniat/ vel eiusdem infirmitatis magna fiat immutatio/ ⁊ sic p̄ciendē videt̄ sup eundem fieri.

Assignatō numeri sa

cramentor̄ f̄m septem virtutes.

DE numero sacramentorum sciendum est q̄ septem sunt sz baptismus, confirmatio, eucharistia, penitentia, extrema vnctio, ordo, matrimoniuz, que continentur in hoc versu, Abluo firmo cibo pigmur vngit et ordinat vror. Que conuenienter assignant̄ f̄m septem virtutes, vt viz baptismus sit sacramentū fidei. In ipo enī baptismo sit sacramentū fidei, vbi suscipiatur ipa fides. Extrema vnctio sit sacramentum spei. Qui enī inunngitur spat specialiter de meritis ecclesie, de misericordia dei. Eucharistia sit sacramentum charitatis. Unde Hilarius li. viij. de trinitate dicit sacramentum esse amoris. Cōfirmatio sit sacramentum fortitudinis, qua necessaria est ad pugnā spiritualē ad quā quis cōfirmatur. Penitentia sit sacramentum iustitie propter satisfactionem in qua vnicuiq; redderē debet, quod suum est. Ordo sit sacr̄m prudentie, p̄pter clauem scie que cōferatur ordinato. Matrimonium sit sacr̄m tpantie, eo q̄ libido in illo sacro honestatem excipit̄ nuptiarū. ¶ Alia assignatio p contrarietatem ad septē peccata capitalia. Potest ⁊ aliter numerus ipor̄ sacramētoū accipi f̄m p̄trarietatem quā hūt ad vicia capitalia. Videlicet baptismus sit p̄tra ſuperbiā eo q̄ homo ibi se maxime humiliet cōmunissimo elemento .s. aque. Eucharistia cōtra inuidiam que cōtrariat̄ charitati, et ita eucharistie que est sacr̄m amor̄. Cōfirmatio accidiam, eo q̄ hō cōfirmat̄ vt fortiter ſ ficiatur in ſpiritualibus in qbus deliber accidiosus. Extrema vnctio p̄tra gulā facit. ⁊ tumoris mitigatio est abvn suā portionē p̄fitent̄/ nō aliqō mundanū. Ordo p̄tra auaritiā q̄ ordinati/ deuz ē in ſuſceptione clericatus q̄ olim inuitā est ordinū dr̄ illud p̄al. Dñs p̄s hereditat̄ mee ⁊c. Penia p̄tra gulā, q̄ inducat abſtinentiam ⁊ carnis macerationē. Matrimoniū p luxuriā vbi turpis voluptas honestate recipitur nuptiarum.

Particularis declaratio sacramentoꝝ ꝛ primo de Baptismo.

Ante hec accedendū est ad ipsoꝝ sacramentoꝝ declarationē, ꝛ primo de baptismo. Ubi p mo videndū est quid sit, s. quid sit nole ꝛ tratione. Quot modis fit seu q̄tuplex est. Que sit ꝓpria eius materia. Que sit eius ꝓpria forma. Quis minister. Que conditiones accedenti ad baptismum. De patrinis. et quod eoꝝ officium.

Quid sit baptismus nomine ꝛ ratione:

Queritur aūt baptismus quo ad nomen idem esse qđ lauacrū sicut baptizare idē est qđ lauare. Unde glo. Canti. iiij. Baptismus ꝛ lauacrū/sunt eiusdē rei nomen. sed vnū latinum est, alterum grecum. Sic ergo baptismus dū generaliter sumit idem est qđ lauacrū. Specialiē ꝙo aliqñ ipm designat sacramentū. Aliquādo aūt ipam actionez i. ablutio qua abluebat iohes. Aliquando ꝙo designat ipam passionem seu susceptionem lotionis. vnde Mar. vij. Relinquentes enī mandatū dei/tenetis traditiones hominū. baptismata urceoꝝ ꝛ calicuz id est quibus lauāt urcei et calices. Aliqñ aūt nominat seu designat ablutionē sacramentalem. vt cū dr baptismus est tinctio. Ubi subiuncta diffinitione expūmitur.

Ubi baptismus ab Aug. sic diffinit. Baptismus est tinctio in aqua. verbo vite sanctificata. Et intellige tinctionez passiuā. s. q̄ intingit baptizatus/sicut vult mgr in sentētijs ꝛ nulli alij. Et si obijciat q̄ baptismus manet in baptizato. tinctio autē illa transit. quā vt videt nō pōt dici baptismus. Unde q̄ cuius tinctio illa in se trāsiue videatur. manet tm in suo effectu. s. in caractere quē imprimit. q̄ qđē indelibilis est. ꝛ iō nō oino transitilla tinctio/cū i suo effectu maneat. Et in dicta diffinitione dū dr tinctio i. in aqua que p vbū vite. i. p inuocatio ne sancte trinitatis sanctificata est.

Quotuplex sit baptismus.

Est aūt triplex baptismus. s. fluminis flamis ꝛ sanguis. Baptismus quidē fluminis ē q̄ fit in aq̄ ſm modū ecclie ꝙsuetum. Qui omnino a culpa liberat. tā. s. ꝙcti actualis si ip̄m inuenerit sicut iadultis: q̄ originalis sicut in puulis. q̄ tm̄ originale culpā hnt. Liberat etiā a pena debita. Insup imprimit caracterē. Baptismus flaminis est cū qs hns fidē. volēs baptizari caret baptismo aque/nō qđē p negligentiā vl cōtemptū/ꝫ ꝓpter impotentiam/qz. s. baptizare nō pōt. Ubi defectū supplet gra spūssancti. Et ista liberat a culpa ꝛ pena debita. Baptismus sanguinis est i martyribus. q̄ nō valentes habere baptismū aque/ꝓprio sanguine baptizantur. vel potius mento p̄ciosissimi sanguinis in cruce effusi. Et hic silr liberat a pena ꝛ culpa. Isti duo vltimi modi/extenso nomine dicūtur baptismi. quia quo ad cuacuationem culpe ꝛ pene supplēt locum baptismi fluminis/sed tm̄ nō imprimunt caracterē. Unī extat opinio q̄ si contingeret aliquē taliū sic baptizatoꝝ resuscitari/teneret denuo baptizari baptismo aq̄. Nec tū dicerē baptismus iterari qz non eadem species iteraretur.

Que sit ꝓpria materia in sacramento baptismi

Propria materia i sacramēto baptismi/est sola aqua. eo q̄ vt dicat magister. iiij. sententiarum. Hoc sacramentū tm̄ in aqua celebratur. Cuius cause ꝛ rōnes sunt multe ꝛ assignari pōt. Una q̄ aqua vim refrigerandi habet et abluendi. Et ideo signat gratiam abluentē culpe maculaz/ꝛ refrigerantem incendium/quod est in estu fomitis et cōcupiscentie. q̄ duo sunt ꝓncipales effectus baptismi. Et ideo ad designatiōz huius duplicis gre/fit in aqua. Secunda cā est cōmunitas huius elementi ꝛ facilitas habendi. qz nullus etiā inopū ꝓhibetur ab aq̄. Et ideo qz sacm necessitatis est/fit in ꝓmptissimo elemēto. vt nulla suscipiēdo excusetur. Tertia causa ē ꝓmunitas

ꝛ facilitas aquam in ueniendi. qꝛ vbiqꝫ est. ꝛ in omni pte mūdi inuenīt. vbi hītant homines. ꝛ hoc iterū cōpetit huic sacꝰ sic generaliē necessario. ¶ Quarta cā est qꝛ nō vinū vel oleū sed aqua ꝺ latere saluatoꝛ fluxit. vbi ꝑm quosꝺā initiū sumpsit hꝰ sacrm ¶ Quinta cā ē. qꝛ spūsſctūs viuificās primo sup aq̄s apparuit. Vñ Geñ. j. Spūs dñi ferebaī sup aq̄s. ¶ Sexta cā est qꝛ saluatō mī in riuis iordanis sua mūdissima ac sanctissima carne hoc elementuz tetigit dās ei virtutē vt spiritiferas aras facere possit. vt dicit Chryſ. ¶ Sed nūq̄d i q̄libet aqueo liceat baptizare? Nūquid ꝓmo i aqua marina q̄ nō videī aqua simplex qꝛ hz immixtū aduſtū terrestre ob quā cām ē falsa. Jtē nūquid in brodio vel cerusia vel medone Jtē nūq̄d i aq̄ calida vt i balneo. ¶ Circa hec ab aliquib⁹ sic distinguīt/ qꝛ vel illa cōmixtio aque tollit spēm ꝛ ꝓprietatē elemēti/ ꝛ ipm trahit in aliā spēm aut nō. Si aūt tollit/ tūc in illa cōmixtione nō ꝑt fieri baptismus/ sicut nec in medone. nec in cerusia nec in lixanio ꝛ vrina. nec i aqua quā alchimiste faciūt ad mutanda metalla. q̄ vehementissimā vim hz purgandi ꝛ dissoluēdi. Si aūt nō tollit ꝓprietates ꝛ speciem aque quin ipa aqua remaneat i virtute refrigerādi ꝛ ablutendi ꝛ nō dissoluendi ad moduz aquaꝝ acitaꝝ. tunc in illis pōt fieri baptismus. vñ in mari ꝛ in aquis turbidis pōt fieri baptismus. ꝛ etiā in brodio si non sit remotū et alteratū in specie elementi q̄ illud qꝺ coctū est in eo. ¶ Unde adhucqueriē vtrū in aqua calida sicut i balneo possit fieri baptismus? Cōstat q̄ sic. eo q̄ illa aq̄ p accidentalē caliditatē nō amisit suā naturalem frigiditatē quinimo cōsultius facerent sacerdotes/ vt dicunt aliqui si in tēpe frigido facerent aquam ꝑ baptizando calefieri quia aliquando paruli baptizandi adeo frigore aque penetrant̄/ qꝺ inde contrahūt mortales infirmitates ꝛ moriunt. ¶ Sed quid si alius liquor admisceatur aque. vt pote cerusia vl vinum nū quid i illa aqua fit baptismus? Dicī q̄ sic. si aqua i illa cōmixtione ꝓdominet̄ alis nō.

De forma ꝑscripta

sacramēti baptismi.

Q Uē forma ꝑscripta huiꝰ sacrī dicē. ꝑ dum est qꝺ sit quo ad verba. ꝓ ferenda. Quo ad immersiones faciendas. Quo ad quedam ꝓparatoria q̄ de huius sūt solemnitate sacri.

De forma sacramenti baptismi quo ad verba.

F Orma aūt verboꝝ talis est. Ego baptizo te in noīe ꝑris ꝛ filij ꝛ spīritusſancti. Ubi nota q̄ hoc ꝓnomē ego ꝑm oēs fere doctores etiam decretistas/ nō est de necessitate sacramenti. ꝛ pōt omitti sine magna culpa tuti⁹ est tamē apponere. sed reliqua ẏba sunt de forma quo ad necessitatē adeo q̄ si aliquid eoꝝ omittatur non fiat baptismus. ¶ Qō aūt apostoli baptizauerūt in nomine xpi ꝛ nō exꝑsse inuocando trinitatem triplex causa assignaī. Una quia ipse odiosum erat illud nomen saluator. ꝛ uō vt hoīes videntes spīm visibiliter ad eis inuocationē descendere/ magis illud nomen reciperet/ cautū fuit ad tps apud eos donec illud nomen ampli⁹ publicareī. ipo inuocato baptizare. Alia cā fuit significatio nois que implicite exꝑmit trinitatē. qꝛ hꝰ noīe xp̄s q̄ interpraī vnctus/ intelligit̄ vngens ꝑ. vnctus filius. vnctio spūsſctūs Tertia cā fuit reuelatio diuina eis facta. q̄ hz nō legaī. nō putaī tm aplos hoc ꝑsumpsiſſe nisi spūsſcti instinctu ꝛ iussiōe monerentur. ¶ Hz qd si mō in noīe xpi baptizarent? Dicunt qdā mgri doctoꝝ/ q̄ nō hz in nomine xpi baptizari. si tm baptizatū fuerit valz baptismus. Ambro. Hugo de san. vict. li. de sacramētis. ꝛ magister in li. iiij. sententiaꝝ videnī idē sentire. ꝛ etiā moderniores aliqui. ¶ Alij quidā licet pauci quos videri sentiunt contrarium. eo q̄ ꝑm ipos nō fit baptismus his diebus nisi ꝓ inuocationem trinitatis explicite. ¶ Sed qd si erraret ne animi vna tm ꝑsona noīaret. vt si diceī solum baptizo te in noīe patris. Jtez qd si fiat aliqua transpositio aliquarū dictionū vt baptizo te in nomine filij et patris ꝛc. Jtem quid si fiat appositio aliaꝝ dictionum. vt baptizo te in noīe patris ꝛ filij ꝛ spīe. Jtez quid si i ꝓlatiōe verboꝝ fiat aliq interpositio. vt puta baptizo te in noīe ꝑis

et interponaē. veni huc ꝛ porta sal ꝛ hmōi
et postea dī. ꝛ filij ꝛc̄. Quid si fiat corruptō
verborū vt baptiso te in noīe patrie ꝛ filia ꝛ
hmōi? ¶ Rnde in primo casu Hugo de
sanc. vic. baptisatū dicit. Ait enī. Licides ḡ
aliter in fide trinitatis solo pr̄e filio nūcu
pato plenū fit baptismatis sacr̄m. Alij vo
lunt ꝙ non sit baptismus sicut plene vult
Huguelinus i apparatu suo sup decreta-
lēs. Dḡ etiā Albertus idē dicit. ꝛ plene
contradicit in libro sniarū in hac pte. vbi p
trinitatem. an ꝙ noīe apli baptisauerunt rōne iaz
dicta. s. ꝙ cuiuslibet istorū trium nominū
significatio implicite exprimit trinitatem.
¶ In scō casu cum fit aliqua trāspositio
dictionū fm Huguelinū ꝛ fm alios mo-
dernorū mgrorum qui volūt ꝙ ipse ordo
verborū sit de forma baptismi nō est bapti
satū. Alij dicūt ꝙ peccat qui trāsponit. tū
si nihil aliud faciat nisi transpositionē/ nec
intēdit perdere vl̄ hereſim inducere bapti
satū est qđ ego melius credo. ¶ In tercio
casu. s. cū aliquid apponit distinguūt aliq
et aut apponit aliqđ nō corruptū. vt pz in
exemplo supius posito vbi addit .et beate
marie. Et tunc dicunt esse pctm̄ in apposi
tione. sed ꝙ baptisatū est. Aut apponitur
aliquid corruptū vt si dicaē. Non baptiso
te in noīe patris ꝛc̄. Vel baptiso te in noīe
patris ꝛc̄. et dyaboli. Et tunc dicūt nō esse
baptisatū nec aliquid fieri. ¶ Et eodē mō
in quarto casu cum fit interpositio aliqua
maxime si casu vel aliqua necessitate ali-
quid interponaē qđ nō corrumpit. vt pz
in dicto exemplo. Et istam opinionē vide
tur cōfirmare Aug. in de vnico baptismo
li. vi. Alij volunt ꝙ in isto ūrto casu nō sit
baptisatū marie interposito aliq̄ qđ sit pre
ter vel cōtra formā. ¶ In vltimo casu dī
ꝙ si dicaē corrupte verba ex ignorantia vel
importūa recte sonādi. tū nō intēdit bapti
sans hereſim sequi vel inducere baptisatū
est. Secus tū esset si fieret corruptio in p̄n-
cipio dictōis. qr corruptio in p̄ncipio dicti
onis variat ꝛ aufert signatū ipsius dictōis
nec sic est dū corruptō fit in fine. Alī verbi
gra. Iste dictōes sortes sortis sortē eandē
psonā signāt ꝛ repūtant. non sic aūt iste dic-
tiōes sortes ꝛ mortes. Et ideo dicunt ꝙ
corruptio in p̄ncipio dictiōis tollit formā
baptismi. nō aūt corruptio in fine.

De forma baptismi quo ad immersiones.

Quma aūt baptismi ꝙ ad im-
fmersionē hec est. vt accipiaē pue-
r p latera facie eius versa. capi-
te etiā ad orientē verso. ꝛ mergaē
et sil' mergēdo dicaē. Ego te baptiso in no
mine p̄tis. Secō capite ad aquilonē verso
et filij. Tercio capite ad austrum verso/ di
caē ꝛ spūsanctī. Et sic pedibus semp ver-
sus orientē tentis formeē crux xp̄i in cuius
morte baptisamur. Hoc tū facto ꝙ si p̄ma
mersione oīa verba ꝓferanē cōpletum est
sacr̄m. ꝛ pfecte baptisatū. ¶ Sed qđ si mo
riaē puer in prima mersione p̄e noīato. vl̄
in secōa p̄e ꝛ filio noīatis? credit ꝙ bapti-
satus sit plene/ qr tunc summus sacerdos
supplet qđ minister supplere non potuit.
Idē dī si sacerdos vel quicūq; baptisans
vna mersione facta vel vna psona noīata
moriaē. ¶ Sed quid si fiat mersio nihil di
cendo p̄ turbatōe/ vel ignorātia. vel si mu-
tus sit qui baptisat? Dicit ab oībus ꝙ ni-
hil tunc fit. cum ipsa trinitas nec explicite
nec implicite nominet. ¶ Sed quid si nō
assit tātū de aqua vt infans ex toto mergi
possit? Dic ꝙ tunc illud qđ est p̄ncipalio-
or ps vtpote caput/ vel mergaē vel aqua p
fundaē. Si cū vna extremitatum/ vtpote
manus vel pes immergaē dicunt quidaz
q' nō baptisatum est. Aliqui alij decretiste
dicunt. ꝙ si aqua in qua cūq; pte corpis ca
dat baptisatū est. Et ponūt argumentū p
sike. Sicut sufficit possidere ptē agri ad hoc
vt quis totū possidere videaē. dum tā ei⁹
sit animi vt totum possidere intēdat. Idē
sentiunt quidam de his qui non totaliter
egressi sunt vterum maternū. vicz ꝙ si p̄n-
cipalior ps egressa fuerit potent baptisari.
Qđ vtrum verum sit nescio. p̄sertim cum
oporteat quēlibet nasci ad hoc vt renascaē.

De forma aliquorum que sunt de solennitate baptismi.

Quma aūt que seruari debet in
baptismo que ꝓcernūt aliqua q̄
sunt de solennitate baptismi tu-

B

his conflat. Vt primo. s. cathezizet baptisandus. ¶ Circa qđ multa diuersimode fiunt sm diuersas cōsuetudines ecclesiarū Sed vt frequentius primo exufflat. vt virtus demonis exterior expellat. ¶ Scđo signum crucis fit in pectore z fronte. vt diabolus se cognoscat pelli ab illo tam in occulto cordis qđ in apto cōfessionis. ¶ Tercio accipiat sal in ore/vt sapor sapientie preparet. z fetor fomitis restringat. ¶ Deinde fit limitio aurium z narium cum sputo vt discretionē fidei habeat z gratiam q̄ per saliuam a capite descendentem signat. vt scz sensus eius quo ad doctrinā fidei z auditu/z discretio in auribus significata/aperiant xp̄o. ¶ Deinde fit inunctio in pectore. ꝓpter cor deo pparandum/z in spatulis vt fortitudinē accipiat ad portandū onus dñi. ¶ Post baptismū aūt sit inunctio crismatis in vertice/vt appareat mens imputribilis deo/vel vt spiritui xp̄i pticipando/merito deinceps xp̄ianus appellaretur/beres iam regni effectus. ¶ Deinde fit vestitio de veste candidissima in signū innocētie/que accipiē in baptismo z gloriē quam expectat in resurrectione. ¶ Tandē cerens accēsus sibi ponit in manu/vt sic luceat vita eius coram hominibus/ vt glorificet pater qui in celis est. ¶ Et si adest epūs cōfirmet ¶ Et si adultus est dat ei eucharistia post confirmationem.

Quis sit effectus sacramenti baptismi.

Quis aūt sit effectus baptismi. liquet ex doctrina mgrorum qui ponūt triplicē eius effectū. Primus effectus est oīmoda euacuatio culpe originalis in puulis/ z tam originalis qđ actualis in adultis/ ꝓter exterioꝛem pniam. ¶ Scđs est debilitatio fomitis. ¶ Tercius est collatio gratie.

Quis sit idoneus minister sacri baptismi.

Minister aūt in hoc sacro quo ad deū z ecclesiā/est habens ordinem sacerdotalē iurisdictionē z laudabilē vitā. Tpe tñ necessitatis est vel esse pōt quilibet nec sexū virilem nec ordinem/nec iurisdictionē habens. nec laudabilē vitam imo etiā vetula. Largissima eterni pietas dei qui neminem vult perire/sicut ad hoc sacrm tam necessariū/prouidit cōem materiam q̄ ab oibus pōt haberi z vbiqz inueniri. ita etiam in casu necessitatis de generali ministro prouidit/voluitq̄ vt ipsius necessitatis tpe quilibet alius possit baptisare. Vñ q̄uis talis non habeat ptātem ex ordine/habet tñ ptātem ex tpe. ¶ Sed nunquid licet aliquē in necessitate/a sacerdote symoniace recipe baptismū/maxime cum aquā ad se vel puerum suū baptisandū aliter habere non possit nisi eam emat? Item nunquid ebrius qui iam amisit vsum lingue possit baptisare? Item nunquid hereticus pōt baptisare. Nunquid pt vnus duos baptisare dicendo. Ego baptiso vos ꝛc. Et eōuerso dicendo. Nos baptisamus plures vnum dicendo. Nos baptisamus te ꝛc. Item pōt ne aliquis in vltima necessitate cum nō est alius pñs baptisare seipsum. Item quid si iocose vel ioculatorie quis aliquē baptiset. nunqđ baptismus est? ¶ Rñdet in primo casu sm quosdā. q̄ si sacerdos nō vult te baptisare vel puerum nisi des pēcuniam/nō dabis. sed hoc facies q̄ si sacerdos pñs non esset facturus esses. eo q̄ nullo modo facienda sunt mala vt eueniant bona. Sed plures alij dicūt q̄ in dicto casu possit ab eo baptisari. eo q̄ querens baptismum/nō emit aquam nō emit actum baptismi sed tpe necessitatis potest redimere vexationem sui inimici z p se si ipse baptisandus est/z p parnulo si quē habeat baptisandum. Et tunc non sunt mala vt eueniāt bona. nec cōmittit symoniam vt querentis baptismū. nec etiā cōmittit se discrimini p salute sua vel alterius. ¶ In scđo casu. s. in ebrio. aut i tali ebrio suffocatur oīno rō. aut nō suffocat. sed tñ patit impedimentum lingue. Si aūt omnino suffocat rō. dicit q̄ baptisare non potest. Si aūt impedimentum tñ lingue patitur/habetqz discretionem/ potest nīn ad formādum dictiones cum studio. Vñ si nō assit alius. pōt talis baptisare. Sed si nullam posset dictionē exprimere/secus esset. Sed nō videt q̄ ebrietas q̄ non ligat ratōnem/tñ impedimentū pstet vt cū diligen

ifficio nō posset exprimere verbū. ¶ In tercio casu.s.de heretico dī q̄ hereticus baptisans in forma heretica nō baptisat.sed hereticus baptisans in forma ecclesie.dūmodo habeat intentionē baptisandi baptizat in fide ecclesie.ꝛ baptisatum est. Et ponit de hoc Aug⁹.contra donatum hereticū exemplum.Quia sicut iam liberarum.sed etiam p vterum anc ministerio fidelium sed etiaz ministerio in fidelium.eo q̄ actus suus sit nō hominis ¶ In quarto casu dicē q̄ vnus potest tot baptisare quot potest simul mergere vel p findere p necessitate. Dico q̄ pter necessitatem nullatenus est hoc faciendum.nec est lyte in tali casu de necessitate forme. q̄ nōs traditos formam baptisandi dixit eos, cui tantū consonat vos quantū te. Sed secus est si duo baptisent vnum/dicendo baptisamus te,q̄fm Augustinum in appendice suo super decreē.non est baptisatus. Sed si plures simul mergant puerum pro baptiso te ꝛc.confertur baptismus. Nec iteratum sacramentum pter illam verbo rum iterationem seu multiplicationem vt dicunt.nisi cum hoc etiam iterareē ꝛ mergeret simul. ¶ Sed esto q̄ duo sint baptisantes aliquem.quorū vnus sit mancus ꝛ dicat verba,ꝛ alius mutus ꝛ mergat puerū/ nunquid est baptisatus? Dicē q̄ non. q̄ in omni sacramento habente prescriptam formam illud quod solēnitatis est bene dicitē.sed illud q̄ō est necessitatis nequaq̄ Et ideo q̄ vtrunq̄ .s.forma verborum et mersio sunt de necessitate sacramenti/diui di non possunt. vnde non est baptisatus. ¶ In quinto casu.s.vtrum aliquis possit seipsum baptisare. Dicūm canones cōstat q̄ non,ꝛ forte ideo quia sub hac spe possit quis differri baptismus.eo q̄ quādo vel posset seipsum baptisare. Insuper sicut contra naturam est q̄ quis seipsum generet.ita contra rōnem videē esse q̄ quis seipsum posset regenerare. Verumtn si desit alius qui seipm possit baptisare.si in illo statu moreretē/saltē,eo q̄ esset baptisatus baptismo flaminis.qui supplet in necessitate baptismū fluminis. ¶ In vltimo casu dī q̄ si iocose cū intētōe tn faciēdi qō facit ecclesia/supplet nō baptisatū ,pferat verborū formā/mergendo in aquā.ipso tūc vel aī nō reclamāte baptisatus est.q̄ tūc nō totū fuit iocosū vel ioculatorū.eo q̄ intētio faciēdi qō facit ecclesia/ioculatoria nō fuit Si aūt totū fuit ioculatorū vel ipse reclamasset.tūc nihil fieret.Et ponūt iurisperiti exēplū p sil'e in stipulatiōe. Nam cū ludēdo dicūt hec vba spōdes spōdeo nō inducūt obligatio.

De qualitatibus seu cōditionibus accedentiū ad baptismū.

Hinc dicendū est de cōditionibus accedētiū ad baptismū. Et primo q̄rit de ficte accedēte vtrū baptismū recipiat. Itē vtrū dormiētes possint baptisari. Itē an amentes Itē an inuiti? ¶ Ad p̄mū dī q̄ fictus suscipit baptismi sacrm.sz nō rem sacri vel effectum.eo q̄ ponat obicem spūisctō:ꝛ gre sacrali. Vult enī aliqd/qō stare nō pōt cū gra sacrali.sz cessante fictōe susscipit effectū Quis aūt dicat fictus/ꝛ qs fict⁹ recipiat caracterē ꝛ quis nō. Dicit effectu post Raymundū in summa. q̄ ille fictus q̄ se simulat velle suscape baptismū ꝛ oīno suscipere nō intēdit.nō recipit sacrm nec rem sacri. Sed q̄ exterius suscapiēs/se simulat intentū dispositū cū nō sit vl'qr nō credit.vel qr indevotus.i.cū ꝓposito peccandi accedit vl' cōtemnit sacrm.i.nō reuereē/ille nō suscipit rem sacri.i.gratiā.caracterem tn̄ suscipit ¶ In scdo casu.s.de dormiētibus distinguiē. Aut qr aī dormitionē habebant voluntatē oīno ītiā ꝛ repugnantē/ꝛ in ipa ītiactione pstiterūt aut nō. Si sic, tunc dormientes si baptisenē /nihil recipiūt nec sacrm nec rem sacri.vt ptz extra de bap.c. Maiores.in fi.in antiquis. Si aūt non apparuerit talis volūtas eorū,sed vigilātes instituerint baptisari. tunc si timeaē de piculo/pñt dormiētes baptisari ¶ Idē dicendū est de letargico ꝛ de amētibus. De amētibus tn̄ distinguūt aliqui. Aut furia ē ppetua.aut nō. Si sic ꝓ infantibus habēdi sunt.q̄ ꝛ si nunq̄ voluerint baptisari.nūq̄ tn̄ etiā noluerint.qō sufficiat ad baptismalē caracterē

impūmendū. Si aūt furia nō est ꝑpetua, vtpūta qñ aliqs incidit in furorē vel amētiam, tunc distinguendū est, sicut supra dictum est de dormiētibus. ¶ Ad illud aūt qđ queriē de innitis distinguendū est qr aut oīno ita fuerūt nolētes baptisari vt ꝑ posse suo resisterent z resisterent cuz vsu rōnis, qđ dico ꝓpter amentes. z tales nullo mō recipiunt sacm, nec vt ꝓiores sunt rebaptisandi.

De patrinis z ad qđ tenentur.

Postremo de patrinis tangēduz est qui sint. ad quid tenētur. In cuius psona rndeant. An excusenē a mēdatio. ¶ Solutio fm Hugonē de sanctovic. patrini vocanē qui puulos ad baptismū offerunt vt regenerētur ad vitā nouam. ¶ Et scias q patrini idonei/nō pūt esse infideles, cū teneanē instruere puulū in fide catholica qđ nō pt infidelis. ¶ Item nec religiose psone. ꝓpter suspectā familiantatē q generaē p talē generalē cōpaternitatē. ¶ Ad quid aūt patrini teneanē? scias q fm Aug. maxie tenēē ad duo. s. monere ad vtutes. z docere symbolū z oronē dnicā. Dicit aūt mgr Albertus q patrini ad istā diligentiā obliganē. si tñ aliter nō instruanē puuli. Sed qr pentes sunt cōiter in istis circa puulos diligētes. Credo etiā/z pr nr/cantanē in eccīa et mores pdicanē/ac in bonis opibus oēdunē. in magna pte excusanē mō patrini. Secus aūt fuit in primitiua ecclesia, qñ puuli inter infideles nutriebanē. ¶ Deinde patrini in psona puuloū mdēt. z tñ valet cū ipsi patrini dicunt credo. ac si puuli met dicerēt. sacm fidei patus sum suscipe. Qđ verū videē. cū nō habeāt obicē cōtrarie voluntatis vel dissensus. z ad credendū ista/ nō repiat in eis vsus liberi arbitrij. Patet ergo q patrini ita ꝑ puulis rndentes non mentiunē.

De sacrameto cōfirmationis ꝓtinentibus ad ipm.

In materia aūt sacri ofirmationis videndū est primo. Utrū istud sacm sit necessariū ad salutem. Que sit ꝓpria materia in hoc sacō? Que sit ꝓpria forma. Quis minister. Qui eius effectus. Quales ad cōfirmationē accedere debent. Et an aliquis possit seipm repsentare?

An sacramentum confirmatōis sit necessariū ad salutem.

Ha aūt cōfirmatio sit necessaria ad salutē dubitari pōt? Et videtur q sic. loquendo etiā nō quo ad esse bñ institutū sed q ad esse necessariū. maxime cū dicat Hugo de sctō vic. Quid ꝓdest si p baptismū a lapsu eriperis nisi etiā p cōfirmationē ad standū cōfirmeris. Ad qđ dici pōt q vno mō loqn. dr cōfirmatio necessaria est. alio modo nō. Necessitas eī duplex inuenīē. quedā absoluta. et quedā cōdicionata. Absoluta est. qr illud sine q̄ res esse nō pōt. necessariū dr Sic baptismus necessarius est ad salutem qr sine eo nō est salus. nisi cū necessitas excluderet sacm. Si etiā pna mortalē culpam, ad salutē post lapsum in mortalē culpam. Et isto modo cōfirmatio nō est ad salutē necessaria. Alio modo dr necessitas condicionata. i. fm quid vt si homo nō debeat debilitari/necesse est bñ comedere. Et isto mō dici pōt q cōfirmatio/ad salutē est necessaria. Nam ad hoc q debeat vita spūalis z salus in baptismo adepta/robuste cōseruari hostes spūales custodiri/necesse habet hoc sacō cōfirmari et confortari. Dat enī hoc sacm cōfirmatōis vtutē ad robur. Unī dicit Hugo de sanc. vic. illud qđ supra allegatum est. Quid ꝓdest rē. Non q sine confirmatōe nō valeret baptismus ad salutem. q hoc falsum est. sed qr frequenter in pugna spūali ex debilitate vtutis spūalis/accideret etiam facilitas cadendi. z ꝓinde damnatio. nisi esset confirmatio.

Que sit ꝓpria materia in sacō confirmatōis.

Materia aūt huius sacri debita est crisma. qđ cōficit ex oleo oliua/ et balsamo. ꝓ consecratione. et sanctificationem pontificis. ¶ Rabanus de naturis rerum. Balsamū in crismatis confectione/liquori olive cō-

miscerī. ꝙ pontificali benedictōe solet con
secrari. Unde aliud oleū ꝙ oleum oliuarū
ꝑ cōiter dī. vel oleum ꝙ balsamum nō cō
secrata/nō sūt. nec eē possunt materia hu
ius sacri. ¶ Nec est simile de baptismo.
in quo in necessitate potest eē materia aq̄
nō cōsecrata. q baptismus sacramētuz est
necessitatis. ꝙ ideo in necessitate/sine mora
benedictionis. cum forma ecclesiastica bapti
zatur. Confirmatio aūt nō est sacm necess
sitatis. eo ꝙ multi nō confirmati saluantē.
quōmodo cōtemptus sacri nō interueniat
deo etiā in necessitate/oleo non cōsecra
to/non pōt quis confirmari.

Quale sit forma in sa/
cramento cōfirmationis.

Forma eīm verboū quibus vtū
tur epi duplex est. Et ꝑm quos
dam talis ē. Signo te signo cru
cis ꝙ cōfirmo te crismate salutis
in noīe patris ⁊c. Scōm alios talis est. Sfir
mo te signo crucis ꝙ crismate salutis in no
mine patris ⁊c. Sed primus modus gene
ralior est. eo ꝙ generalius dicāt prioraq er
ordinatum sit contra debilitatem ex fomi
te surgentem. q non tota purgat in baptis
mo. sed remanet debilitas ad exercitium.
ſt duplex debilitas in nobis. ſ. interior ⁊
terior. indigemus primo vt tollaē a nobis
interior q est verecundia noxia/confitendi
nomen xpi. q tolliē de iure in consignatio
ne ⁊ impssione crucis in fronte. in qua cō
ſcribunē ⁊ cillo summi imperatoris in quo
ipse de hoste triumphauit ꝙ oēm pudorē
debet euacuare. ⁊ gloriā supinducere mul
tiplicem. Exemplum de portantibus in
signia regis in armis suis. Un dicit P au
lus ad Gal. vlti. Mihi absit gloriari nisi
in cruce dñi nostri ieſu xpi. Ad absolutio
nem ergo huius verecūdie/fit in confirma
one/cōsignatio crucis in frōte. vbi locus
est verecūdie. ⁊ dī cōsigno te signo crucis.
¶ Indigemus etiā vt tollaē a nobis de
bilitas exteriori. q est flexibilitas seu insta
bilitas ad standum exterius in cōfessione
nois xpi/coīā regibus ⁊ principibus mū
di. Ad hoc fit cōfirmatio crismate salutis
qd designat ipsa inunctio. vt sicut inūctio
ꝑ subintrationē in substantiā corpis mini
strat ei fomentū humoris/ne deficceē ⁊ ri
gescat in pugna. ita ipa inunctio crismatis
robustos ⁊ intrepitos nos efficit ad resistē
dum cōtra principes huius mūdi. hoc est
cōtra peccata ⁊ cōtra principes tenebrarū.
hoc est cōtra demones. Et ad istud robur
cōferendū dicit. Confirmo te crismate sa
lutis. ¶ Et notandū ꝙ q̄uis nulla forma
verboū legaē quibus cōfirmabant apli.
immo vt videē Actē. viij. tñ vii sunt ꝑ cō
firmatōe impositōe manuū/tñ credūt ma
iores/eos nunq̄ sine verbis nec sine mate
ria crismatis. determinata/cōfirmasse. Cu
ius argumentū est in li. de ecclesia. hierar
chia beati dyonisij. qui cum aplis fuit/ha
beē expssum caplm de pficiendis ⁊ in tem
plo offerendis. vbi loquiē de sanctificatōe
crismatis. ¶ Possunt hic multa queri ⁊ si
militer solui. vt supra quesitū est in tracta
tu de baptismo.

Quis sit minister sa/
cramenti cōfirmationis.

Dubitaūt minister in hoc sacō
Solus epus cuius rō assignatur.
Nam rem aliquam statuere vel
facere minoū est. sed factā cōn
firmare est maior. Et ita baptisare/omniū
sacerdotū minoū est. confirmare vo post
baptismū/maioū est. ſ. epoum. Insuper
res huius sacri/spūssanctus est. vel gra ei⁹
collata ad robur cōtra debilitatē ⁊ timidi
tatem ex fomite ꝑcedentē. ⁊ ideo conueni
ens ꝙ quo ad signū sacrale ab eo qui ple
nitudinē ptātis ⁊ vigoris habet descendat.
¶ Si aūt obijcias. ſi solus epus hoc facere
pōt. aut ergo hoc habz ex ordine aut ex iu
risditōe? Si ex ordine. ergo hoc etiā pote
rit simplex sacerdos. q epus nullū habet or
dinē quem nō habeat sacerdos ad minus
ſm eos qui epatum nō ponūt esse ordinē
Si aūt epus hoc habet ex iurisditōe/sequiē
ꝙ electus cōfirmatus aī cōsecrationē oī
modā habet iurisdictionem. ¶ Tu dic ꝙ
hoc. ſ. ꝙ solus epus pōt cōfirmare nec ex or
dine tm nec ex iurisditōne tm habet. sed ex
vtroq; sil. Un hoc annexū est officio epali
sicut cōsecratio ecclesiarū ⁊ ordinatio cleri
corū. ⁊ velatio virginū ⁊ hmōi. ¶ Sed qd

si aliquis eps confirmet crismate/nodum baptisatum siue nodum xpianum. 7 fiant omnia que exiguntur ad collationez huius sacri. nunquid sacm tale est isti non baptisato collatum? Dicunt fere omnes q non eo q baptismus sit ianua 7 fundamentum oim sacrorum. Et sic vbi nō nisi p baptismum potest ad alia sacra iter haberi. sic nec ad alia sacra potest sine baptismo supedificari. Sunt alij qui videnē modo contrario sentire.

Quis sit effectus sacramenti confirmatōis.

Deniq effectus huius sacri p supra dicta in pteptz. Scōm enim Rabanū effectus huius sacri ē roboratio p spūm sanctū. vt. s. intrepide p dicet aliquis q ipse accepit. Et dicit mgr in. iiij. sniarum q effectus eius est donatio spūssancti ad robur. s. cōtra debilitatem vel instabilitatē a fomite p cedentē. ¶ Si quis aūt obiauerit dices q idē est effectus eucharistie. s. robur spūssancti. q panis cor hois confirmet. 7 q ita supfluit illud vel illud sacm. Dico q vario mō est robur 7 effectus istius 7 illius sacri. q effectus confirmatōnis est p se. effectus vo eucharistie p accns. Vel dic quo ad duo tenemur. s. ad credendum articulos fidei fiditer. 7 cōfitendum exterius audaciter. iuxta illud ad Rom. x. Corde creditē ad iustitiam. ore aūt cōfessio fit ad salutē. Et ideo duplici indigemus roboratōne. Una que intus nutriat nos 7 cōfirmet ad credendū et est panis vite qui cor hōis confirmat. Et alia q̄ confortet 7 confirmet nos ad audacius cōfitendum nomen xpi exterius. 7 hec est confirmatio. Ex q̄tum ad hunc respectum recte recipiē eucharistia interius et cōfirmatio exterius.

De qualitate accedentium ad sacm confirmatōis.

De qualitate accedentiuz queritur primo. qua etate accedere debēt. Item an ieiunus vel pransus. q de conse. dis. v. dī. vt ieiunus veniat plecte etatis 7 moneanē confessionē prius facere. vt mundi/donū spūssancti/valeant accipe. ¶ Sed dic q vtrusq etatis hōies scz pueriles 7 iuuenilis simul accedere pnt. Et melius ac securius est/q pueri confirmentē. qz q̄uis etas immatura/temptationes 7 fortes motus concupiscētie nō sentiat/ p̄parantē tñ ad pugnam spūalem cū ps temptatōis aduenerit. 7 bonū ac securum est/semp paratū esse. Decretū aūt illud allegatum/de adultis loquitē. qui tenentē ad illa q̄ tangit. ¶ Ad aliud dī. q p̄pter sacri reuerentiā decet vt ieiunus recipiat 7 ieiunus cōferatē. si tñ aliter p̄pter rantatem 7 reuerentiā eop̄um fiat nō nocet. melius est et etiam post prandium cōfirmari dum pōt haberi eps. q̄ ipso recedente sacri pati sibi tionem. ¶ Sed nūquid aliquis ad hoc sacramentū suscipiendū posset seipm p̄parare? Dicit q nō. qz cōfirmandus debet significari seu p̄figurari tangi nō habens p̄ virtutē ad stadum sed indigēs vt ab illo statuat seu stabiliat. 7 ideo ab alio est p̄figurandus. ¶ In fine nota q cōfirmatus frontem abluare a lotiōe capitis 7 frontis. p̄pter inunctionem crismatis 7 dignitatē huius sacri. In sup vt dicit Hugo de sanc. vict. tanto tpe debet cōfirmatus vnctionē conseruare in capite. vt. s. caput nō lauet. quāto aduentus spūssancti celebrat. hoc ē diebus septē vt aduentū spūssancti ad se totidē diebus agat quot agit vniuersalis eccl̄sia aduentum spūssancti sup ap̄los. s. in penthecoste. ¶ Quid aūt sit hic res 7 quid sacm? Dic q̄ sacm est ipsa cōsignatio q̄ p manus ep̄i fit in fronte cōfirmati ex crismate vt supra tactum est sanctifico. Res vo sacri est ipsa gratie spūalis datio ad robur. cōtra debilitatem seu instabilitatem ex fomite procedentem.

De sacramento eucharistie/7 ptinentibus ad ipm.

Tercio loco se offert tractatus de corpe xpi seu de eucharistia. Vbi primo tangendū venit ps institutōnis eius. Que vtilitas eius. In qua materia celebret. Que in eo sit p̄cisa forma vbox. Quis ei effectus. De inde tangunē aliqua de vero corpe xpi. De cōditōe recipientiū. De cōgitō ministri.

De tpe institutionis sacri eucharistie.

Desacm̄ vt plures volunt/in die cene plene institutum fuit.7 habuerunt verba cōsecrationis plenam efficaciam a tpe illo vsq; in hunc quantū mō habent. ¶Alij volunt q; tunc forma verborū pfecte tradita fuerit 7 tunc virtus verborum vsq; ad pasca sus-pensa est. Unde fm eos nō potuit corpus xpi confici in illo triduo eo q verba illa virtutem suam ex passione. sepultura. lateris apertione.7 resurrectōne xpi/cōtraxerunt. q̄ eis repsentanē q signacula q̄ in missa fiūt. ¶Sed credo q pius sīa verior sit. Alio quin si xpus vlterius p decem annos post cenam illam vixisset/non confecissent apli virtute illorum verborum qō nō reputaē verum.

Que sit vtilitas

Osignanē hic plures vtilitates que cause sunt quare institutus est hoc sacm. ¶Est aūt prima principalis. vt sicut homo per pcm ligni vetiti pdidit vitam. ita recuperet p esum ligni vite. ¶Scda causa proxima huius est. vt hic sez sit aliqs nutrimētus hominis spuale. fm illud ps̄. Panem angelorum manducauit homo. ¶Tercia vt vniāt membra corpis xpi suo capiti. Dic ēm abus conuertit cibantem in se vnitq; sibi membra cibantia. Unde Aug⁹. in lib. confessionum loquēs sub noīe xpi. Non me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. ¶Quarta causa est. vt augeat meritum fidei que in hoc sacramento maxime mereē. quā causam tangit mgr in. iiij. sniarum. dis. xij. ¶Quinta est stablenatio spei. vt recipiamus in celo fua. q̄ hic recipimus sem etip̄m. quā causā tangit Xrs sup Joh. ¶Sexta ē dilatatō caritatis q̄ hui⁹ sacri sūptōe augeē. eo q sit sacm amoris. vt dicit Hilarius. ¶Septima diminutio venialium. sicut infra tangetur.

De materia sacramē ti.

Materia huius sacri/nō est res una sz triplex. s. panis triticeus 7 vinū aqua mixtū. quibus xps ea in carnē 7 sanguinē suū conuertendo/contulit vim talem vt essent materia huius sacri. Unde Alexander papa/de conse di. ij. In sacrorum oblatōibus q̄ inter missarum solennia dño offerunē. panis tm̄/7 vinū aqua pmixtū. in sacrificiū offeranē. Unde q̄ quis nō legaē in euangelio/estimaē tm̄ aqua sil' cum vino in calice dñi fuisse. Unde Damascē. Capiens calicem ex vino 7 aqua/tradidit eis dicens. bibite ex hoc omnes. Item de conse. di. ij. A dño admoniti 7 instructi sumus. vt calicē dñi cum aq̄ mixtū/fm qō dñs obtulit/offeramus. ¶Sed hic pla scire oportet. An scz primo deficiēte aliquo istorū/cōficiaē? Item an possit confici de pane siliginoso? Item an de azimo tm̄. vel de aliq̄ mō fermentato? Item an confici potent si vinū tam modicū fuerit. vt oīno sit ab aqua absorptū? Item an sine aqua possit quis cōficere. Et quātū de aqua in calice sit opponendū. Item an panis transeat in carnem 7 sanguinē 7 aiam 7 deitatē. 7 sil' vinum in hec etiā oīa. Item an aqua transeat tm̄ in sanguinē. vel primo trāseat in vinū 7 deinde illud vinū in sanguinē? Item an in alio liq̄re liceret hoc sacm celebrare? ¶Rñsiones. ¶Ad primū dī fm opinionē eorū q̄ dicūt q in vltimo instāti platōnis prime clausule. s. hoc est corpus meū. fit transsubstantiatio panis in carnē xpi. et est ibi xps pfectus sub spē panis. Deinde platis verbis sup vinū fit ibi sanguis xpi p cōuersionem. 7 est ibi totus xps. Sed cōm hanc inq̄ opinionē q̄ pbabilior apud multos hr̄ dicendū est q aliq̄ aliqd dicaē sup vinū. est facta panis trāssubstātiatio in corpus xpi. Alioquin decipeē ecclesia adorādo illam hostiā in eleuatōe. Un̄ q̄ quis vinū deesset/facta tm̄ esset illa transsubstātiatio panis in corpus xpi.. Eadē rōne dicūt q dictis verbis sup vinum etiā absente pane/fieret sanguis xpi. 7 totus xps eet sub spē vini. Peccaret tm̄ mortaliter qui scienter ptermisso altero/cōsecraret. nisi forte ab infidelibus/tpe consecratōis impediret. Si aūt sās. 7 aliquis defectum alicuius pdictorū: missa iam

incepta: deprehenderet nō deberet consecrare: nisi ante platione verborū cōsecratōis/ posset defectū caute supplere. Si aūt pane cōsecrato/vi ab infidelibus aut alijs/vl'iu simitate. vinū consecrare impediret/tunc vnus alius sacerdos/ad verba sequentia deberet incipe. s. ad ea q̄ ptinēt ad cōsecratiōnē sanguinis: z pficere. Si vo tñ deesset aqua/dicāt q̄ omittens grauiter peccaret z grauissime si sciēter cōsecraret. conficeret tñ. Quānis em̄ aqua sit de necessitate sacramenti: non tñ adeo est de necessitate/ quin tunc sine ea fieret sacr̄m in specie vini. Cuius rō ex hoc habetur. qz si aqua vino admisceaē ad hoc q̄ inde conficiaē oportet ita modicam esse vt absorbeaē aqua a vino vt totum sit vinum. z tunc inde conficiē. vnde prius transit aqua in vinum q̄ inde conficiaē. Quare ergo ex hoc vino nō commixto sicut ex illo mixto cum eiusdez speciei sint/confici nō possit nō video: Veruntñ decretum quoddā de conse. dist. ij. videē velle ptrarium. vbi apparatus dicit q̄ fm aliquorum opinione/in p̄dicto casu nō sit consecratio. ¶ In secūdo casu. ptrū. s. de pane siliginoso possit confici: dicāt q̄ nō. Sicut em̄ non potest baptisari nisi in aqua. immo mersione facta in vino ceteris etiā omnibus alijs rite seruatis. nō est baptisatus. Sic ꝓpter institutionem primariam huius sacri/que statuit fieri in pane tritico/non potest confici de pane alio. Sed quid si triticeo fuerit siligo admixta: Dic q̄ dummodo maior pars sit frumentum/sufficit. Et dico maiorem partem in quātitate z virtute. vt sez a frumento absorbeaē quicquid est ibi de nō frumento. alioquin nō esset panis triticeus. et pinde in eo confici nō posset. ¶ In tercio casu quādo. s. conficiē de pane fermentato sicut cōficiunt greci. dicunt fere omnes/q̄ non sine graui peccato conficiē de fermentato. Quia tñ fermenti admixtio/speciem z virtutem fermenti sine panis tritici non destruit/dicunt q̄ si conficiē de fermento/q̄ consecratum est. Et ponūt exemplum de baptismo. qui debz fieri in pura aqua. z tamen fm eos si aliquid de alio liquore admisceaē/quod possit ab aqua oīno absorberi. z ita aliquis baptisatus fuerit. q̄ vere baptisatus est. eo q̄ adhuc remaneat aqua in specie z virtute sua. Sc̄ōm tñ Nugueli num in apparatu suo. qui defermētato cō ficat nihil agit. Prior tñ opinio est ꝓbabilior. ¶ In quarto casu dicāt a magnis. q̄ ex quo tam modicum apponitur de vino/vt omnino ab aqua absorbeatur. cum aqua tunc magis colorata dici debeat z si q̄ vinum/z de aqua confici non possit/p cōsequens nec de tali mixtura cōfici potest. Unde fm istorū opinionē illi non conficiunt qui pannum lineū in vino intinctum p totum annū conseruāt: z in tpe sacrificij pticulam eius in aqua calida abluunt. vt legiē de cōsecra. dist. ij. c. Cum omne. Opinio quorundam decretistarum tenet contrariū. s. q̄ cōficiaē cum vino ab aqua absorpto. sicut recitat mgr Sal. iij summa. Quo ad quintū vo/sez an sine aqua possit cōfici. z quantū sit apponendū de aqua ad patet ꝓ antedicta rñdendo ad primū/z ad hoc p̄cedens. s. q̄ tam modicum q̄ a vino absorberi possit. ¶ Ad sextum aūt in quo querit an panis transeat in carnē sanguinem aīam z deitatem. z sitr vinum. Dicendum q̄ totus xp̄s est sub vtraq; specie. sed tñ panis transit in carnem xp̄i z vinum in sanguinē. Sed q̄ totus xp̄s inseparabilis sit ideo sub specie panis est caro ꝓ conversionem z transsubstantiationem. z sanguis z aīa z deitas ꝓ cōcomitantiā. eo q̄ caro ex sine sanguine aīa z deitate numq̄ fit virtute eiꝰ verborū est principaliter ibi caro z cōsequenter cetera oīa xp̄i. Unde xp̄s totus est ibi verborū virtute. sed tñ caro principaliter z cetera cōsequenter. Et sub specie vini tñ est sanguis xp̄i ꝓ cōversionem z transubstantiationē: reliqua aūt xp̄i oīa ꝓ cōcomitantiam. ¶ Ad septimū vo quo queritur an aqua transeat in sanguinem vel tñ in vinum. dupliciter rñdeē fm duplicem opinionē. Ponit ei quedā opinio q̄ aqua nō transeat in sanguinem xp̄i verum. sed tñ est ibi ad significādum pplm fm q̄ dicitur de conse. di. ij. ca. Cum omne. Cum in calice xp̄i aqua vino misceē. xp̄o pplus adunaē. i. adiunari signatur. Alia opinio cui magis credere possum/ponit q̄ aqua transit in sanguinem. sed hoc cum prius e a vino absorpta. z ita verum est quodam-

modo q aqua non transit in sanguinem. q immediate. quia non transit nisi prius in vinū. ¶ Ad 2ū quasi facta vinum. et hoc non contradicit priori opinioni. ¶ Ad 3ū sc3 an de aliquo alio liquore licite possit in aggresta? ¶ Itē nunquid de acetum visibiliter in ipso aspectu incepit vinum apparere. 7 gustus iudicet vinum esse. vel vini saporem habere. Ad sc̄m istorum dicendum. q si acetum fuit de vino. tunc potest de eo confici. aliter nō. quibus ego nō credo. eo q (vt vult ꝓbus in metaphisica sua) acetum nō est vinum. neq3 potest fieri vinum. 7 ideo de aceto non potest fieri confectio. sed de vino acido potest licite nō sit tutum de vino acido cōficere p reverentiam sacramenti. Et ita sentiunt doctores 7 theologi. priori vo cōsentiunt quidā decretiste.

Que sit forma verbo

¶ Forma aūt verborum que pertinent ad cōsecrationem hec est. Hoc est corpus meum. et nihil amplius. vt volunt fere omnes quibus ēn addit. Accipite 7 comedite ad vsū sūm. ideo non dicit esse de forma. Nec etiaz forma verborum in cōsecratiōe sanguinis. Hic est calix sanguinis mei. noui et eterni testamenti. mysterium fidei. qui pro vobis 7 ꝓ multis effundet in remissionē peccatorū. Unde q̄dā nō legant oia verba hec seriatim in euāgelio. credendum tn̄ est q illa habeat ecclesia ex spāli traditione sūi. Qd3 ptz ex verbis apli. 1. ad Chor. xi. Ego ēn accepi a dño qd 7 tradidi vobis q dñs 2c. Et q forma verborū illorū semper eterim̄ssa fuit cordibus discipulorum in quotidiano vsu /ideo nō est adeo diligenter ab apostolis scriptum/sicut fuit factum 7 dictum. vt videt velle Bas. ¶ Sed tunc queres an solis his verbis possit nunc confici. non additis orationibus precedētibus? Item an immutatis in aliquo ista forma possit verbis illis confici. corpus xpi. vtpote si adderetur aliquid vel minueret. vel mutaret. vel corrumpitur. pnunciaret? ¶ Ad primum dicatur ꝑm multos 7 magnos/ q̄ possit confici solis illis verbis dñi ꝓlatis a sacerdote. tn̄ 7 cum apparatu conveniente. ꝑm cōstitutionem apostolorum 7 ecclesie. Cum his solis verbis in primaria institutiōe facta benedictione hoc sacramentum complete cōsecratum sit. Quod confirmare videt sententia Alberti in suo libro de sacramentis qui ait. Quō potest qui panis est/ corpus xpi esse. Confectione quidem verbis 7 sermonibus dñi iesu. Nam ꝓ omnia alia q̄ dicunt/ laus deo defert. Ceruntn̄ grauissime peccaret qui aliter faceret. etiam in qua cunq3 necessitate. hoc est qui verba p̄cedētia scienter omitteret. Eo q̄ h° sacramētū non est simplicis necessitatis. vnde sic non posset eū necessitas excusare. Alij estimāt q̄ sine p̄cedentibus que dicunt in secreto misse/non fieret confectio. Et hoc propter statutum ecclesie. Primum tn̄ videtur aliquibus verius. ¶ In scō casu supra posito p̄ncipali distinguit. q̄ in tali trāsmutatione vel corruptione verborum/aut intendit hereses aut non. Si sic/ credit q̄ illis verbis non conficiat. vt superius est dictum in consimili de baptismo. Si autem non intendit heresis. adhuc distinguitur. quia aut tali facta mutatione seu corruptione seu additōe/ stat adhuc sufficienter sensus verborum. aut non. Si nō stat. credit q̄ non conficit. vt si dicatur. Non est hoc corpus meum. vel hoc est corpus meum. sc3 Thome vel hmōi. Si aūt sensus verborum stat. creditur q̄ ꝓlatis verbis quacunq3 etiā transpositiōe vel corruptōe/ etiā in quocunq3 vulgari fiat/ conficit sacramētum. qm̄ (vt dicit Wuguelinus) nō multum curādum est de modo sermonis/ dūmodo res integra sit. Aliqui videntur oppositū sentire. quos tn̄ videt mouere statutū ecclesie. q̄ necaddendo vel minuēdo nec transponēdo p̄mittunt ire.

Quis sit effectus sacramenti eucharistie.

¶ Effectus aūt huius sacri ponit duplex ꝑm mgr̄m in sententijs. Scōm ipm enim duo efficit. s.

charitatis augmētum. et infirmitatis hoc ēstve nialis peccati diminutionē. Possunt et alij assignari huius sacri effectus iuxta eius supra tactas et declaratas vtilitates. Nos aūt effectus seu vtilitates/ ibi recitat qr isti sunt notabiliores. ¶ Sed ex quo ponit̄ q valet ad diminutionē venialiū. Quere res an eius sumptio/in aliquo casu deleat oīa venialia. Item an in aliquo casu valeat ad deletionē peccati mortalis. Item an si deleat veniale deleat et debitas penas? Ad primum dr fm illos q dicūt. Sine venialī nō possit hic quis viuere. q nūq̄ deleret omne veniale quin aliquid relinquat. Sēp em relinquit in aīa minor amor dei q̄ esse debeat. Eo q in via fm Aug. nō impleat ex toto hoc p̄ceptum. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo ꝛc. Et minor amor dei/est peccatum veniale fm Augu. ¶ Ad scām. s. an deleat mortale peccatuz dicit̄ q non. qr istud sacm nō ordinat̄ cōtra mortale peccatum. Cum em triplex sit culpa. s. originalis cōtra quā spāliter baptismus ordinat̄. ꝛ actualis. que duplex est. s. mortalis cōtra quā spāliter ordinat̄ pnia ꝛ venialis cōtra quam ordinat̄ eucharistia. Patet q de se tm veniale delet. ¶ Ad tertium dr q delet veniale. ꝛ penā ei debitam hoc tm intellige fm maius ꝛ minus. fm. s. q magis aut minus afficit̄ conficiens vel recipiens hoc sacm ad mortem ꝛ ad passionem xpi. que in ipsius eucharistie sacro repsentat̄.

Aliqua de vero corpore xpi.

Dicbreuiter tangunt̄ aliqua de ipso corpe xpi. Primo. s. qualiter post fractionem facta in speciebus panis totus xpus sit sub qualibet pticula. qui prius totus fuit sub tota hostia. Item an corpus xpi ventrem intret. ꝛ si sic/q̄diu ibi existat? ¶ Ad intelligendum aut̄ qualiter totus xps est sub qualibet parte hostie qui prius fuit totus sub tota hostia. dat̄ aliquale exemplum de speculo. In speculo enim integro/apparet vnica imago. s. inspicientis. si tm sit solus vnus inspiciens. fracto aūt speculo. in qlibet pte fractionis/eade apparebit imago. si tm inspiciēs easdem particulas inspiciat. Ita xpus qui est imago dei patris/sub hostia integra totus est. et post fractionē hostie/imago eadem/idemq; xps/sub qualibet fractionū pticula remanet. ¶ Ad secundum. s. vtrum in ventrē vadat? Dicit fm quosdam q dum est in ore adhuc pns est sub illis speciebus. sed statim cum glutiē corpus xpi transit in mentem. ꝛ species ille panis ꝛ vini in ventre. Alij quibus male credendū est dicunt q intrat in ventre et ibi tamdiu remanet q̄diu spēs ille sunt incorrupte. ꝛ cum species desinunt ibi esse panis ꝛ vini/desinit etiā ibi esse caro ꝛ sanguis xpi. Quod etiaz contigeret in pirideī p diutinā cōseruationem corrumpent. et pirēt ille species. Nec obstat verbū Augustini qđ videt monere eos q stunt in pimore opinione. s. q q̄diu est in ore/tamdiu est in mente. nec dat̄ in secessum. sed rapit̄ in excessum. Per hoc em nō negat Aug. stinus quin vadat in ventrez. sed negat q trajciat̄ in alimentum corpis. ꝛ digeratur in stomacho. ꝛ q ps trahat̄ ad epar. et formet̄ in sanguinem quo restaurent̄ expdita corpis. ꝛ ps impura: in secessum vadat. sicut est videre in cibo corpali. Hoc ei nefas esset dicere. immo etiam cum affectione cogitare.

De qualitate seu cōditione recipientium.

Nunc de conditōe recipiēti. Restat aliquid tangendum. Et primo queritur. An possit sumi ab illo qui est in peccato mortali. Et an debeat hoc sacm in aliquo casu existenti in peccato mortali dari. Item an existenti in peccato mortali possit loco eucharistie dari hostia nō consecrata. Item an possit sumi ab eo qui nocturna illusione pollutus est. Et an a menstruata? Item an ab eo qui nocte p̄cedente cognouit proprem suam? Item an licet cognoscere proprem suam/die receptōnis? Item quereatur quare non dat̄ eucharistia ppto sub vna qz specie? ¶ Respōdet in primo casu ꝛ dicatur q aut aliquis scit se esse in pcō mortali an nō. Si scit. peccat mortaliter sumēdo. nec debet aliquo modo sumere. Si nō

30

se esse in peccato mortali/sit tñ sed postea ¶ Sacerdos cõscientie sue scrutiniũ hoc deꝑ tendere non potest. ꝛ tunc sumere potest. nec peccat si sumat. ¶ An aũt debeat exhiberi in pcõ mortali dari si petat. Distinguit. qꝛ aut ille qui petit est in mortali publico aut in occulto. Si in occulto qꝛuis il lꝫ certissime sciat sacerdos/petenti tamẽ in publico debet dari. Alioquin peccatuꝫ ceretur publicaret. qõd fieri nõ debet. Si aũt petat in secreto vetare potest sacerdos debet. Si aũt sit in peccato mortali publico. tunc publice negare debet. vt publicis meretricibus. ꝛ histrionibus. et hmõi ꝓtinus. ꝛ nõ petẽtibꝰ. qbꝰ negare dꝫ. vt plene dicit canon de ꝓsecra. dis. ij. ¶ Debꝫ autem quod sco quereꝝ sꝫ. An existenti in peccato mortali debeat dari simpler hostia loco eucharistie? Dicunt maiores ꝙ non. qꝛ hoc nõ videt deus facto suo approbare. immo cõtrariũ. Nam corpus suum dedit inde. quẽ sciebat esse in mortali peccato. cum qꝛ nescit an visitauerit eum dñs tum qꝛ simulatio talis/esset ei cui daretur nõ stat quin accipiat. ꝛ sic equaliter peccat. Secus si exꝓsse peteret sibi hostiam nõ cõsecratam dari. tunc eñ ei dare posset. ita tñ qꝛ illa hostia seorsum poneret/a ꝓsecratis/ ne ecclesia decideret/dando ei nõ consecratum. acsi consecrata foret. Propter quam etiam causam reprobat cõscius sibi mortalis criminis. simulans se cõficere. vbi nõ conficit. Et habet extra de missa. cele. c. ab homine. ¶ Ad tertiuꝫ quo. s. quereꝝ. An pollutio nocturna impediat sumptionẽ? Respondet aut quia venit pollutio ex superfluitate humorum. vꝫ ex infirmitate nature. vel ex illusione dyabolica. ꝛ tũc nullus dicit ibi esse reatus culpe/nec cogit quis ꝓpter talem pollutionem abstinere a minis terio altaris. vel a sumptione eucharistie. Et dico notanter non cogitur. quia causa reuerentie a tali celebratõe aut sumptione abstinere laudabile est. Si autẽ contingat dicta pollutio nocturna ex crapula. vel ex aliqua fede delectationis ꝓmeditatione. tunc si potest fieri sine scãdalo debet abstinere. nisi necessitas cogat. vt potest vbi alius qui celebret non inuenit. Magna eñ reuerentia exhiberi debet sumptioni. ꝛ si fieri potest/multo maiot consecratiõi. ¶ Ceterum menstruata non est arcenda a communione. eo ꝙ passio sit. ꝛ pena sit hoc pati. ꝛ non culpa. Et ꝓpter penam quis arcẽdus non est. ¶ Ad aliud sequẽs quod est quartum. An scz ab eo qui nocte p̃cedenti cognouit vxorem suam/suscipi possit eucharistia? Dicẽ ꝙ reddẽs debitũ ꝓpter fidem thori ꝛ iusticiã vel etiã exigens ꝓpter bonum ꝓlis. nõ debet ꝓhiberi a cõmunione. sed suo iudicio est circa hoc relinquẽdus. An velit. scz abstinere ex humilitate vel accipe ex deuotõne. Secus aũt est si ex infirmitate carnis hoc exigat. qꝛ iste monẽdus est ne accipiat. ꝛ non est suo iudicio ꝙ ad hoc relinquendus. Si aũt oĩbus modis/ex deuotione se ingerat/non est ꝓhibẽdus. ¶ Hoc etiam seruãdum est respectu quinti. ꝙ die. s. cõicationis/causa reuerentie nullo modo reddẽdum est debitum. nisi alter coniugum instanter petat. Si etiaꝫ aliter reddat. vel etiam si petat peccat quidem sed nõ mortaliter. ¶ Ad vltimum vꝫ scz sextum quare non daẽ populo sub vtraq; specie? Dicẽ ꝙ triplex est rõ. Una qꝛ nõ legit̃ xps/corpus suum sanguini intinctũ ꝓbuisse. Necest contrariũ de iuda cui videtur dñs intinctuꝫ panẽ porrexisse. Quia ꝫm Aug. ꝓius verum corpus dedit. ꝛ postea panem vsualem intinctum. Alia causa est imminens periculum. qꝛ scz facilius caderet gutta sanguinis. ꝙ mica hostie. qꝛ hostia partes coherent sibi. non sic in sanguine. Tercia cã est ꝓcedẽs signũ. qꝛ in lege qua in sacrificijs offerebãt libamina. de libamine nihil habebant offerentes. sed sacerdotes tñ. licet de alijs haberent. Ut ergo congruat veritas signo nõ daẽ ppl'o eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu cõditione ministri sacri.

Vltimo restat dicere de ministro scilicet quis posset consecrare. Et scias ꝙ habens ordinem sacerdotalem et solus talis/potest consecrare eucharistiam. et corpus christi conficere. Quinimmo et si

male vite fuerit ⁊ hereticus dūmodo formam ecclesie teneat. ⁊ intentionez habeat cōsecrandi conficere pōt corpus xpi. q̄uis mḡr in sententijs videat̄ sentire cōtrarium nisi intelligat de his qui presāsi ab ecclesia nō obseruāt ritū celebrandi ab ecclesia traditum. q⁹ tunc cōstat q̄ nō cōficiūt. Nec obstat q̄ ꝑm canōes ꝓhibeāt/ q̄ missa aut aliqua sacra recipiant̄ ab hereticis. symoniacis. scismaticis. fornicarijs. q⁹ ꝓ hoc nō dicit̄ quin conficiant. Solus ergo vt dixi habens ordinē sacerdotalē cōficere potest.

¶ Sed quer̄ vtrum nō ieiun⁹ possit cōficere? Item an post sumptionem medicinalium vel potum aque. Item si non debito loco. vtpote in altari non consecrato. vel sup terrā vbi nō ē altare. vel sine sacris vestibus possit celebrare? ¶ Ad primū dicendum est q̄ ꝓter institutionem ecclesie aplīce/ peccat mortaliter. qui p̄sumpsus celebrat conficit tñ/ dūmodo intentionem habeat seruandi formam ⁊ debitam materiā. Q⁹ aūt a ieiuno conficiat̄ non est de sacramēti essentia. ¶ Ad scm dicit̄ q̄ post medicinalium sumptionem vel etiaz potum aque/ nō est celebrandum. eo q̄ omnis cibus quem vsualiter cibū vocamus: hoc est qui transit in ventrem/ si non conuertat̄ in corpus/ frangit ieiuniū. ⁊ impedit celebrationem. Insup hmōi medicinalia in hoc impediunt. q⁹ frequenter inducūt abominationē. Si tñ ista de facto cōfecerint. consecratū est sed graniter peccāt. ¶ In tercio articulo sine casu dicitur q̄ hmōi. si tñ habent intentionem cōficiendi conficiūt. sed mortalissime. s. qui non in debito loco vel sine sacris vestibus celebrat. Et si possz inueniri/ foret degradandus.

De sacrameto penitentie ⁊ ptinentibus ad ipm.

Q Uoniā de sacro penitentie sufficienter in summa Raymundi tractat̄ que passim apud fratres habet̄/ iō pauca hic de hoc pnie sacro dicenda sūt. Et primo de ipo sacro in genere aliq̄ dicāt̄. Scdo aliqua de eius ptibus tangent̄. In genere ergo prius videndum venit. Quid est pnia. Quot ⁊ q̄ eius spēs. Quid in ea sit sacm. Et quid res. Et quid sit eius effectus. An necesse sit q̄ fiat in charitate ⁊ volūtate. Et an qs possit ꝑ vno pcto mortali penitere. nō penitēdo de oibus. An pnia ꝓ se facta teneat quis dum cōualuerit iterū facere. An pnie hic dūminute a cōfessore iniūcte/ supaddet deq̄ deest in purgatorio. Que sunt pnie regulares ⁊ canonice. Et quare ꝑ pcto mortali teneat̄ quis ad septennē pniam. An penitētie sint arbitrarie. Quis sit minister in hoc sacramento.

Quid est penitētia in generali.

Q Uot aūt pnia fm Amb. mala ꝑterita plangere ⁊ iterum plangēda nō cōmittere. i. nō habere ꝓpositum iterum cōmittendi. Et nota q̄ fm mḡrm in li. iiij. sniarum. est penitentia interior. s. contritio. ⁊ exterior. s. cōfessio ⁊ satisfactio. Interior vo pnia quodammodo radicaliter omnis pnia est. Ipse enī dolor exerit se in ore ꝑ confessionem et erit etiam se in ope ꝑ satisfactiones. Et hec interior pnia. i. cōtritio habet̄ spāliter fm Amb. q⁹ ipsa principaliter est pnia radicabiliterq̄ oīs pnia.

Quot et que sunt penitentie species.

D Istinguunt aūt tres species penitentie. s. solennis que fit in capite ieiunij cū illa solēnitate. de q̄ habet̄ de pen. dist. v. c. In capite. Item publica cum iniungit̄. s. alicui pegrinatio ꝓ mūdum cum baculo cubitali. ⁊ cum aliqua veste religiosa/ tali penitentie apta. Item p̄uata. que quotidie imponitur his qui secretius sua confitent̄ peccata. Cetera circa hec/ quere i summa Raymundi ti. de penitentijs.

Quid in penitētia sit res ⁊ quid sacm. ⁊ de eius effectu.

Q Uid aūt in ea sit res. ⁊ quid sacramentum. Dicit̄ q̄ sicut in sacramēto eucharistie/ species panis ⁊ vini sunt sacramentum ge mine rei. s. corporis xpi veri ⁊ mystici. ita hic confessio ⁊ satisfactio/ sunt sacramentū

ctritōis ⁊ remissionis peccati. Ūñ virtu
te cōtritionis efficiunt qō figurāt. s. remissi
onem peccati. Sic ergo intelligendo pz q
cōtrito diuersis respectibus / ⁊ res est. ⁊ sa
cramentū. Res. s. cōfessionis ⁊ satisfactōis
ipsius eius sacrm. Et sacrm remissiōis pec
cati q est eius res. ¶ Ex quo in pte pz qs
de effectus pnie. s. remissio peccatorū. ⁊ cō
mutatio pene eterne in palē. Et ex cōseqn
ti collatio vite eterne.

An qs possit de vno

pāo penitere ⁊ nō penitendo de oibus.

Manēs existens in vno mortali
peccato possit agere pniam fru
ctuosam de alijs. puius ē inqui
rendum. Et dic q nō. Quia eti
am apud homines remanētibus in inimi
citijs nō recipiē satisfactio ledentis. Unde
cum retēto vno mortali peccato inimicus
dei fiat peccator ⁊ ab eo auersus / patz q va
lere non potest penitētia p pluribus com
missis. vno tñ retento. qz in illo vno inimi
catur deo. Et hoc satis clamat aplus. i.
ad Cor. xiij. dicens. Si habuero fphetā
ē. et corpus meum tradidero ita vt ardeā
charitatem aūt nō habuero / mhil mihi p
dest. Unde opinio que in. iiij. sententiarū
ponit contrarium manifeste hereticā est.
¶ Si iuxta hoc queras. an oporteat q pe
nitentia sit voluntaria ad hoc q satisfacti
o sit voluntaria. Dic q sic. Distingue tñ q aliquid dica
tur voluntarium dupliciter. Aut ꝓpter se.
aut ꝓpter aliud. est voluntarium ꝓpter se. i.
ꝓpter ipsam sanitatem. qz eñ bonū est sa
nitatem esse. ideo sanari volo. Aut ꝓpter ali
quid. s. ꝓpter bonum exinde sequens. sicut se
care voluntariū m est. nō quidē ꝓpter se sz
ꝓpter cōsequentem sanitatē. Sic ad ꝓpositum dico penam q est in pnīa oportere vo
luntariam esse. nō quidem ꝓpter se. qz nul
lus ꝓpter se. i. ꝓpter ipsam pniam vel penā
eam vult aut libenter accipit. sed bñ ex cō
sequenti. s. ꝓpter salutē aie cōsequendā.

An pniam p se factā

teneaē hō dum cōualuerit iterare.

Queritur cū queriē an pmtē
tiam p alios factaz / teneaē quis
dum conualuerit iterum facere.
Puta egrotus aliquis dum adhuc sanus
erat. pniam condignā suscepit a sacerdote
Deinde de vita sua desperans. ipsam ami
cis imposuit qui eam pagunt antecq̄ plene
cōualuerit. Queriē vtrum iste post suā cō
ualentiam / ad pniam iniunctam sic p ami
cos suos pactam / teneaē? Rñdetur q qz
potest apud talem dubium esse vtrum illi
sui amici / ipsam pniam ex charitate fecerit
que talis nō sufficeret. Insup qz non tam
efficaciter satisfacit pnīa ab alijs facta. sicut
illa que ab ipsomet penitente fit. Ideo se
curum est q iste de ea iterū satisfaciat. post
q̄ fuerit redditus sanitati. immo ⁊ eam fa
cere teneē. ne incerto se discrimini ꝓmittat.
Et expedit quidē. qñ si prior pnīa p alios
facta satisfecit ꝓ culpa secā / quā ipse faciet.
cedit ei in augmentū glorie.

An penitentie dimi

nute addet deus in purgatorio qō deest.

Equēti vo articulo questionis
sez. An pnie diminute inflicte /
addet deus qō deest in purgato
rio? Dicit mgr in lib. sen. q sic.
Ait enī. Si interior pnīa. s. cōtritio in vin
dictā peccati nō sufficit nec exterior pnīa ꝑ
impleē. Deus qui modos ⁊ mensuras pec
catorū nouit: penā sufficientē addet. Unde
qñ condignā penā non iniungit sacerdos
vel si iniungit. nō tñ impleē. non absoluē
penitens a cōdigna vel tota pena correspō
dente. sed a tanta. s. q̄tam facit hic. Unde
de tanta erit absolutus nō aūt de residua.
quin. s. in purgatorio cōpleat. Ūñ magni
tudo contritōis ⁊ feruor implendi qō iniū
gie / multū poterit facere ad hoc q ꝓdigna
reputeē. Ūñ dicit Hugo de sancto vic. li.
suo. de sacrīs. Sepe q minus fortis agitur
efficatius intus opaē. In aliquo eñ ope
apparētia exterior magna p̄t deuotio esse

Que sunt pnie cano

nice et quare ꝓ peccato mortali agi debet
pnīa septennalis.

Que autem pnie canonice sint ex
hoc accipe. q regulariter ꝓ pcō
mortali debet agi septēnis pnīa.
vt dicit canon. xxxiij. q. ij. Cui⁹
dicti multiplex ponit̄ rō ꝓter eam quā po:

hit canon de Maria scz sorore moysi que iubet excludi p septē dies extra castra. Videlicet ꝓpter septemplicē gratiam spūssancti recupandam quā peccando pdidimus Item ꝓpter septemplicem cōcursum peccatorum. qz vno peccato ꝓpetrato/concurrunt oīa septem capitalia. ꝫm opinionē dicentium ꝙ habito vno habentē oīa. Juxta illud. p sexdecim.septēdecim nequicie in corde eius. Item ꝓpter recupationē septez dotum qz p pniam septem dotes recupamus. quatuor. s. corpis. ꝫ tres aie. De quibus supra in fine tractatus de symbolo fidei. in declaratione. s. duodecimi articuli. Item ꝓpter recupationez septē illorum ex quibus constat hō. s. quatuor elemētorū. quo ad corpus. ꝫ trium virtū scz rōnabilis irascibilis ꝫ cōcupiscibilis q̄ ad spm̄. Pro enormitate tm̄ criminis debet q̄cz maior pnia q̄ septennis infligi. De qua materia require in summa Raymundi ti. de pnia.

Utrum pnie sunt arbitrarie vel non.

Utrum etiaz pnie arbitrarie sint nec ne. Et qualiter sic ꝫ qualiter nō. Dicit idem Raymundus eodem tit. de pnia. Nota tm̄ circa hoc duplex est opinio. Una ponit ꝙ omnes pnie arbitrarie sunt. i. qz in voluntate sacerdotis est/dare. vel plus vel minus. et hoc ex ptāte vel vi clauium. Et huic opinioni fere oēs confessores inuitunt. Alia ponit ꝙ ita arbitrarie sunt ꝙ sacerdotū est iudicare de omnibus circūstantijs cōtingētibus. ꝫ tm̄ a canonibus nō recedere. i. a penitētijs a canone iniunctis. Consideratis eñ circūstantijs si graniores fuerint penā canonicā aggrauare possunt. Si vo leuiores fuerint/sic. s. ꝙ factum diminuant. tūc de pena canonica poterūt diminuere. Et hec est opinio securior.

Quis sit idoneus minister in sacō pnie.

Jnister aūt huius sacramēti est sacerdos. Nam solis sacerdotibus dedit dñs potestatem ligādi ꝫ soluēdi. Et licet quilibet sacerdos ex vi ordinis/huius sacri mīster sit. non tm̄ quilibet sacerdoti indistincte ꝫmissum est ista ptāte vti. immo respectu aliquorū est hmōi ptās ligata vt tangit. Raymundus in summa sua ti. de pnia. dist. ij. que est de cōfessione. ꝫ. teneē penes. Et plurib⁹ pagraphis sequētibus vsqz in finem dicte scōe distinctois. Et infra etiam aliqualiter tangeē vbi de ipsa confessione agetur.

De ptibus sacramēti pnie in generali.

Unc ad ptes pnie attendendū est ꝙ sunt tres. ꝫm triplex cord̄is. oūs ꝫopis. Vel ꝫm triplex allectiuū ad peccatū. s. concupiscentia carnis. concupiam oculoū. et supbiam vite. Et sunt iste. cōtritio confessio ꝫ satisfactio. Hec est triplex dieta/ qua deuenīt in celum. De qua Exodi. iij. Ibimus viam trium dierū ꝛc. De prima. s. de contritione tangenduz est primo quid sit. An dolor minimus sufficiat ad hoc ꝙ ds virtutē habeat contritōnis. An oporteat contritionē cum tota vita ꝓtendi.

De prima parte penitentie. Quid sit contritio.

Ffinīē aūt contritio ab aliquibus sic. Contritio est dolor voluntarius ꝓ peccatis. semp in se sumiens quod dolet admisisse. Que diffinitio licet generaliter pnie cōuenire videaē. tm̄ maxime cōuenit ꝓpter contritionē. In contritōe eñ/esse ipsius pnie maxime saluaē. eo ꝙ oportet semper illam actu cum pnia esse. Alias aūt ptes pnie in casu sufficat vt assint ꝫm votū ꝫ voluntatē

Diffinīē etiaz ab alijs sic. Contritio est dolor ꝓ peccatis assumptus cum ꝓpōsito cōfitendi ꝫ satisfaciendi. Qm̄ nisi affit ꝓpositum confitendi ꝫ satisfaciendi nō est contritio. sed potius attritio noiaē. Qz si obijcias ꝙ in valida contritōe deleē culpa ꝓpter. Ende cum confessio et satisfactio pertineāt ad pnam. Dicendum ꝙ licet sint tam intensa potent esse cōtritio. ꝙ necꝙ oportebat adesse confessionē ne quā satisfactionez. Ad quod dici poteēt ꝙ nemo nouit se talem contritionē habere que delere possit vtrumꝙ. Undeyt non cōmittat se

gnis discrimini. oportet q̄ q̄uis habeat vacuam cōtritionē. habeat nihilominus propositum cōfitendi ⁊ satisfaciendi. maxime cum ista sint in p̄cepto ecclesie. ⁊ nō parere p̄cepto/transgressio ⁊ peccatū mortale sit. Hoc tñ salvo q̄ contritio sola in articulo mortis vbi nō apparet alii possit fieri cōfessio/sufficit ad salutem. sed q̄ñ incertum ē vtrum tunc contritio possit haberi: stultus est illud tp̄s expectare. ⁊ tanto se discrimini reservare.

An minimus dolor sufficiat ad habendū virtutē cōtritōis.

Videt dolor minimus possit eē cōtritio vel sufficiat ad deletionez culpe p̄capue cum dicat Thren. ergo. Magna velut mare cōtritio tua. dubitari p̄ōt. Sed dicunt mḡri q̄ minimus dolor sufficit ad deletionem cuiuscūq; modo informatus fuerit charitate. puta qui exerat se ad p̄positum cōfitendi ⁊ satisfaciendi. q; talis dolor contritio dī. Est ergo talis dolor cōtritio minima. ⁊ hec deletiū culpam ⁊ reatum seu debitum pene eterne. Qui si maior fuerit delet p̄tem pene ⁊ totā culpā delet. Que aūt tal' sit: nescio nisi q; dī magna vel maior vel maxima cōtritio fm q; ad maiorē dolorē monemur. Eo q; p̄ni sumus ad dolorē minorē debito q; nō liberat a gehēna. Et q; p maiorē dolorem euacuat culpa/ et tota pena: minor cōtritio dī minor ⁊ maior et maxima. Sed nunquid oportet q; tantus sit dolor vel p̄nitentia vt nollet homo p toto mūdo vel p̄ vita observanda iterū mortaliter peccare? Plane dī q; sic. eo q; minus bonum semp debet velle amittere ne maius amittat. Deus ē in infinitū maius bonū q; totus mūdus. qui tñ amittit in p̄cto mortali. Unde si penites p̄fiteat se eē in tali p̄posito/amplectēdus est. q; bene valida habitudo eē/vtrum cederet vel sustineret mortē p̄ cōtritionē. Si aūt p̄fiteat se in ambiguo eē/vtrum cederet vel sustineret mortē ante q; peccaret mortaliter adhuc fouēdus est. nō abijciēdus. Sufficit eñ aliquo mō sentire ambiguum. Eo q; nullus certus est vtrum cederet vel sustineret. Vt dicit Augu. in li. de virginitate. Sed si ex deliberata conscientia dicat se certum esse q; p̄ius peccaret/q; cederet toti mūdo. vel mortem pateret. Istum dicūt non esse cōtritū. nec vllam recipere remissionē peccatorum. eo q; nullā habet cōtritionē. Manc tñ q̄litatez cōtritōis nō debet cōfessor exigere vt coram se cōfiteat penites. Sed p̄ signa debet eam in ipso supponere. Si ita tñ de facto p̄fiteatur/tenendū est q̄ dixi.

An contritioneō oporteat cum tota vita p̄tendi.

Ad excessione contritōis vtrū videlicet oporteat ipsam cum tota vita p̄tendi maxime cū medicina nō p̄tendat vltra morbuz dubitari p̄ōt. Sed dic q; dolor contritōis nō finiē nec finiri debet in hac vita. immo sicut infinita est offensa in peccando. q; in deū qui est infinitus. ita exigiē vt dolor de offensa p̄ mō possibili sit infinitus. vt scz eternitatē saltē vita hōis habeat. cū eternitatem simpliciter habere non possit. Eo q; nemo sit qui semp viuat. Hoc est si ineternū in hac vita viueret: ineternū de peccato dolere deberet. Insup morbus peccati q̄uis euacuatus sit q̄tum ad culpā ⁊ reatū/semper tñ manet ⁊ manere debet q̄tum ad detestationē in memoriaz p̄petrati delicti. vt dicit Hugo de sancto vic. Cum quo morbo p̄tēdit dolor vt eius medicina. qui nō est curans morbū p̄tentum. sed p̄seruās a futuro. ¶ De effectu vo cōtritōis. ⁊ an in contritiōe deleat̄ peccatū ante q; deueniat ad cōfessionem inuenies in summa Raymundi ti. de pe. di. j. que est de cōtritōe. §. Sequit̄ quis sit effectus. Et. §. q̄liter aūt hoc sit intelligendum.

De secūda parte penitentie. s. de confessione in generali.

Sic cōfessione ⁊ satisfactiōe nō est opus multa tangere eo q; diffuse de his tractetur in summa Raymundi. Nota tamen quid sit confessio an sit necessaria ad salutem. Et an cadat sub precepto. Et sub q̄. Cui facienda est. Quantum differi possit.

Quid sit confessio in speciali.

Diffinitē aūt sic cōfessio. Confessio est legitima coram sacerdote peccatorūz declaratio. Dicit̄ in ista diffinitōe peccatorū declaratio. cōtra illos qui peccata sua celando vel ea excusando occultant. Dicit̄ peccatorūz cōtra eos qui recitant bona sua in cōfessione. vel qui confitent̄ p abnegationē peccatorum vt nō sum adulter. nō sum homicida ꝛ hmōi. Dicit̄ coram sacerdote. s. qui clauem habet ꝛ ptātem soluendi. nō coram q̄libet de pplo. Potent tm̄ in necessitate. vt in periculo mortis/coram nō sacerdote fieri. Legitima dicit qđ importat oēs conditōnes que exigunt̄ ad veram cōfessionem. quas quere in sum. Raymundi tit. de pen. dis. ij. que est de confessione. §. sequit̄ que sunt necessaria ad verā cōfessionem.

An cōfessio sit necessaria ad salutem.

Propter eos qui dicunt cōfessionem nō esse necessariā ad salutē eo qđ nō cadat sub aliquo precepto diuino. Ut patet discurrendo p̄cepta decalogi. Exodi. xx. Notandū est ꝛ inuiolabiliter obseruandum/qđ absqz vocali confessione vel signo qđ loco vocis sufficiat. nō est salus. dūmodo cōfessor haberi possit. Eo qđ dicit Ambꝝ. Non potest quis a peccato iustificari/nisi peccatū fuerit confessus. Et cōcedendum est qđ sub p̄cepto cadat sicut omne necessarium ad salutem. ¶ Sed attendendū est aliquid sub p̄cepto cadere dupliciter. s. vl' principaliter explicite. vel secūdario ꝛ implicite. Primo modo confessio non cadit sub p̄cepto. Eo qđ nō inueniat̄ exp̄sse in aliquo decem mādatorum seu p̄ceptorum. Cadit tm̄ secūdario ꝛ implicite sub p̄cepto. ꝛ dici pōt qđ sub illo p̄cepto. Honora patrem tuum ꝛ matrem tuam. Vbi p̄cipit̄ honor ꝛ obediētia facienda matri ecclesie. Quia igit̄ ecclesia statuit ꝛ p̄cepit confessionem homini fieri Ex consequenti in mandato illo p̄cipi videtur. vt homini fiat confessio. ¶ Vbi aūt confessio instituta sit ꝛ p̄cipiat̄ ab ecclesia. Require in summa Raymundi tit. de pe ni. di. ij. q̄ est de cōfessione. §. Cui sit.

Cui sit facienda confessio.

Cui aūt facienda sit cōfessio in summa p̄dicta Raymūdi dicit. Ueruntm̄ breuiter dici pōt qđ soli ꝑlato sacerdoti est facēda. qui solus habet ptātem absoluēdi suos subditos. p̄terqz̄ in casibus spālibus. s. cū papa vel ep̄s in dyocesi sua/dat ꝑlato sacerdoti adiutores. sicut facit cum transfert potestatem suam in penitentiarios suos. vel ordinat aliquos qui p̄dicando/ꝛ exemplum bone vite dando/ moneant populū et eos quos monuerint audiāt ꝛ absoluāt. Vel cum plebs multa est. ꝛ nō sufficit prīus oēs audire. tunc potest ep̄s dare cosadiutores. ¶ Sunt ꝛ alij casus. s. cum sacerdos licentiat sum subditum vt alij cōfiteat̄. Et credit̄ qđ tenet̄ licētiare in sēquentibus casibus subditos. Et si non licentiauerit/potest sub ratihabitione alicuius peti. scz cum quis habet indiscretum sacerdotem. Item cum ꝓbabiliter credit qđ reuelet cōfessionem suam. Item cum quis forte excōmunicatus fuerit cū filia sororis matris vel concubina ꝑsij sacerdotis ꝑter quod incurrere credit eius odium si cōfiteat̄ ei. Item cum ꝓbabiliter credit qđ velit inclinare animum confitentis ad consensum mortalis peccati. Item cum quis occultus hereticus deꝓhenditur. Item fm aliquos cum ꝓpriaz ouem cognouerit. In hmōi casibus peti potest licentia ꝑsij sacerdotis. ne contemni videatur. Et si non dederit/creditur vel qđ maior ad eundus sit vel aliquibus illorum qui a supiore suo vel dño papa potentiam absoluendi acceperunt/confiteri possit. Eo qđ fatuitas iudicaret̄ commune re se discrimini. p̄sertim cum omnibus cōtradicentibus possim cauere periculz in corpe. Et fatuum esse diceret̄ qđ aliquo casu tenerer sequi eum qui me vult p̄cipitare in mēte. ¶ Sunt ꝛ alij casus in quibus nō oportet expectare nec adire ꝑsbytum sacerdotem. Ut cum quis peccauerit in parochia alterius. vbi rōne delicti efficit de iurisdictiōe eius in cuius parochia peccauit

Item cum quis mutauerit domicilium. in alterius parochia habitat. Item si ē in articulo mortis. In quo casu sine habē ti claues ligatas. sive solutas licet cōfiteri. ¶Sed hic attende q̄ Raymundus ⁊ alij valde magni dicunt/ q̄ cum p̄pius sacerdos dat suo parochiano licentiā /vbi voluerit cōfitendi. oportet illū parochianum aliquā adire habentem generalem ptātem confessionis audiēdi. Eo q̄ ipse p̄pius sacerdos parochianū suum licet possit confitendo alteri licēciare. Non pōt tn̄ illū alie- confessionem audire. nisi accepta ab ordinario ptāte. Et tn̄ nos passim videmus/ q̄ plebani assumūt sibi in adiutoriū multos qui nunq̄ licētiati fuerūt ab aliquo ordinario. Unde vult ⁊ scribit mḡr. vj. de tranone data est eis ptās absoluēdi. ⁊ hāc recipit quilibet in sui ordinatiōe. Uñ cum assumunt a plebanis in adiutorium /p̄nt fm ipm confessiones audire. Nam cum a iure licētiam habent. nō egent licētia ordinariorum. ¶Ceterum de verbo quod dicit ipse. vide trano. ti. de pnia

de gradibus peccatorū. videlz q̄ vsus contra naturam execrabiliter fit in meretrice sed execrabilius in vxore. Dubitatio oritur apud magnos eo q̄ ipse vi. p verbum p̄dictum videt velle/ q̄ ille vsus etiam cū vxore. p̄nia. semper mortale sit qđ aliquibus nō placet. Dicunt em̄ quida q̄ p̄pter necessitatem vtpote p̄pter nimiam pinguedinē vel apostema vel vulnus in ventre/ dūmō fieret in debito vase si cognosceret vir vxorem modo inconsueto. excusabiē vir a peccato. dūmodo causa p̄lis hoc fieret. Et vo cant illi vsum contra naturam solum quādo quis nō ea pte corpis vtitur q̄ ad generandū instituta est sed alia. Magister Alexander de Ales dicit q̄ peccat vir vxorem suam modo brutali cognoscendo. nec necessitas excusat a toto. licet diminuat quātitatem peccati. Unde grauiter peccaret et mortaliter fm ipm qui sic cognoscerēt. nulla existēte necessitate. Magister Albertus dicit q̄ nihil eorum q̄ facit maritus cum vxore/ seruato vase debito/ est fm se mortale peccatum. sed potest esse signum concupiscentie mortalis. s. qñ non sufficit modus quem natura determinat. sed habent modos brutorū animaliū. nulla existente necessitate. Unde fm ipm qñ alter eorum nimis pinguis est. vel qñ contingit ventrem mulieris apostemari vel impḡnari. ita q̄ anterius non est membrum applicabile. tunc causa p̄lis habende. vel causa reddendi debitum. vel cā fornicatōis vitāde/ nō est p̄hibendum aliter conuenire. ni si dūtaxat vbi nulla p̄cedente necessitate. sz tn̄ ex libidine fieret. Istud tn̄ nō expedit plm̄ scire.

Quantū possit cōfessio differri.

Quantū aūt differri possit cōfessio/ apd̄ aliq̄s dubitaē. Sicut em̄ aliqui q̄ confessio differri p̄t sine peccato vsq̄ in tps determinatum. Et q̄ cōfessionem facere nō sic est p̄ceptum q̄ oporteat quolibet tempe fieri Sunt qui distinguunt. Quia aut ille qui peccauit nondum est contritus sed manet adhuc in mortali peccato. Et tunc nō confitere data oportunitate. sicut nō conuerti vel nō conteri. est ei omni hora peccatum. Sed non nouum peccatum. immo aggratiatio p̄rioris. Eo q̄ diuturnitas sit circūstantia aggrauans peccatum. Si aut ille qui peccauit iam contritus est. Sic q̄ tenetur confiteri aliq̄n. sed non tunc vel tunc. Et ex p̄cepto ecclesie infra annū iuxta formā decretalis. Omnis vtriusq̄. Q⁹ si non confitet/ peccat mortaliter. p̄pter inobediētiam factam matris ecclesie. Unde illud p̄ceptum de confitēdo nō obligat sub pena mortalis. dūmodo fiat infra tp̄us statutū si tn̄ homo semp̄ conteraē. Sed quid si ante tp̄us sic ad confitendum statutum/ contingat aliquem anteq̄ cōfiteaē subito mori. nec habuerit tps conterēdi de transgressione diuini p̄cepti. quo inde aliq̄n cōfessionem facere. eo q̄ sit morte p̄uētus? Puta q̄ dānaē tanq̄ legis diuine trāsgressor. Eo q̄ in quo instanti p̄pius fuit solueno id est potens soluere confessionē. q⁹ potuit confiteri vel dolere q̄ non fuit confessus. Sed in vltimo instanti iam factus est trās

gressor. Hoc tñ nō intelligat de eo qui ex causa cōfessionem differt. vt. s. habeat confessorē discretiorē. vel alia vtili cā dū modo diligentiā apponat vt habeat.

De tercia pte penitē tie. s. satisfactione.

DE satisfactōe breuiter dicēdum est. Et p̄mo quid sit. Que eius ptes. An necesse sit ipsaz fieri in charitate.

Quid sit satisfactio in speciali.

DIffinit autē sic satisfactio ſm Gregoriū a magro in. iij. li. sñiarum. Satisfacere est causas peccatorū excidere. z earū suggestionibus aditum nō indulgere. Et vocat causas peccati occasiones allicientes ad peccandum. Quarū quedā p̄pinque sūt peccato Et he sunt in nostra ptāte vt eas possumꝰ amouere vel excidere. Verbi gratia. Cena splendida/cā p̄pinqua est luxurie. vt Iherē. vj. Saturaui eos z mechati sūt. Et hāc cām seu occasionē possumus amouere et excidere. Sunt z alie cause seu occasiones peccati/remotiores .q̄ in nr̄a ptāte nō sūt vtputa oblatio talis cene. vel alicuius rei delectabilis oculis cordis nostri vel suggestio dyabolica de tali splēdida cena. Non est em̄ in nr̄a ptāte arcere dyabolum. quin talia oculis mentis nostre offerat. Occasiones ergo peccatorū p̄pinquas debemus excidere. q̄ in nostra ptāte sunt. Sed occasionibus peccatorum remotionibus si veniant a pte dyaboli. vel carnis vel mundi. nō debemus cōsentiēdo aditum indulgere. eo q̄ in nostra ptāte sit eas non recipere. ¶ Aliter autez diffinit sic. Satisfactio est damni /vel iniurie illate recōpensatio ſm iudicium z ordinē iuris.

Quot z que sint partes satisfactionis.

SAtisfactionis aūt ponunt tres ptes. s. oīo. elemosyna. ieiunium. Que generaliora sunt in satisfactiōe cuiuslibet. Cum em̄ quis peccat/delinquit in deum. z cōtra hoc specialiter satisfacit oīo. Item delinquit in ecclesiā hoc est in p̄ximum. z contra hoc specialiter satisfacit elemosyna. Item delinquit in seip̄m. z contra hoc spāliter facit ieiunium. De quibus illud dr̄. Bona est oratio cum ieiunio z elemosyna.

An necesse sit confessionem z satisfactionē fieri in charitate.

VIdetur quod cā breuitatis de cōfessione z satisfactione sit vtrū necesse sit q̄ fiat in charitate. Et an qui confitet z satisfacit extra charitatem teneat iterum cōfiteri. z iterum satisfacere? ¶ Et dicāt hi. plures q̄ vtrūq; debz fieri in charitate. Et repeni si fiat extra charitatem. ¶ Alij circa vtrūq; dicunt q̄ oportet q̄ fiat in charitate. ex quodā cō. sequenti. ita q̄ oportet q̄ fiat illud q̄ fit tutum est ab ecclesia. Et oportet etiam q̄ dum fit q̄ charitas habeatur. q̄ semp sine confiteamur sine nō/nos tenemur habere chantatez. Et sic vt ta cū est/nos tenemur ex quodā consequēti confiteri in charitate Sed si fiat extra chantatez nō oportet (vt dicunt) eam repetere, sed solū satisfacere z cōfiteri q̄ cōfitedo p̄ius fieri fuerimus. i. extra charitatem. dum th̄ idē sit p̄ior z posterior confessor. z memoriā habeat peccatorū confitentis. Alioquin oporteret repetere; q̄ integra debet esse confessio. Et isti dicti sui ponunt rōnem q̄. s. ad hec duo. s. confiteri z charitatē habere/tenemur diuinitus. Nam p̄pter statutū ecclesie tenemur cōfiteri siue habeamus charitatē siue non. Et sili tenemur habere charitatem siue confiteamur siue nō. Et ideo p̄ vnū solui sine alio. Vt gratia exempli. Si teneor ire ad ecclesiā. z cum hoc teneor tota die esse capatus in ecclesia. Si vado ad ecclesiā sine capa non oportet me iterato ire ad ecclesiā. sed solum satisfacere de eo q̄ non fui tota die in ecclesia capatus. Consilter in proposito ¶ De satisfactione aūt dicunt q̄ in satisfactione duo sunt cōsiderāda. s. ipsa solutio debiti. z ipse modus soluendi. ita vt quantum sine facuum fiat solutio debiti. z p̄ modum soluendi placeat solutio debiti aliquem fiat extra charitatē solutio debiti

puta pene tarate a sacerdote. sicut ieiunare annum ⁊ hmōi. dī q de rigore nō exigit q iterato reddat/cum charitatem ⁊ gratiā adeptus fuerit. Sed solum q illud qđ defuerit in modo. ipse penitendo soluat. Vñ qđ tenebaṫ deo iniunctam pniam facere ⁊ bene ordinata voluntate facere. qđ respicit debitum ⁊ cum hoc in charitate modum soluendi debitum soluet ſz nō modo debito. oportebit talem cōfiteri ⁊ satisfacere de indebito modo soluēdi. Et tunc erit debita satisfactio. Quia. ſ. eiscit satisfactum prius q̄tum ad debitum. Nūc vo posterius satisfit q̄tum ad debitū modum. ¶ Reliqua plene tractāt in summa Raymundi ti. de pnia. ꝓpter qđ multa cā brevitatis transeo.

De sacramēto extreme vnctionis ⁊ ptinentibus ad ipm.

Sequit aliqua tangere de sacramento vltime vnctionis. Et primo quid sit. De eius institutione. Quid sit ei⁹ materia. Que effectus. Quis debitus minister. Quis eius subiectus. Quis sit p̄ceptibilis huius sacri. Et q̄ ad hoc. Et q̄ ad etatē. De loco vnctōis.

Quid sit extrema vnctio.

Diffinit aūt sic extrema vnctio a quibusdaz. Extrema vnctio est linitio olei sanctificati. facta ad relevationē vtriusq infirmitatis ſ. mentis ⁊ corpis. Et ponit vnctio extrema ꝓ notā vnico diffiniti. qđ qz non habemus circāloquimur p̄ dno. Iste vo termin in actum vel in passionem q̄ est in suscipiente ipm sacm. sicut cum dī. baptism⁹ est tinctio ⁊c. Designat tinctio passiua. qz infingit baptisatis. Verūtn si quis totuz istud extreme vnctōis vellet diffinire. posset ita notificare. Extrema vnctio est sacm sacra cōferens infirmis p oleum sanctificatū cum reliquias. ⁊ si expedit alleviationē ferens corpis infirmitatis.

De eius institutione

Quando aūt ⁊ vbi sit hoc sacm institutū ē dupler opinio. Una dicit ab aplis hoc sacm esse institutum/que videt confirmari p glosam sup illud Marci. vi. Ungebant oleo multos egrotos ⁊ sanabantur. Que glosa sic dicit. Ab apostolis patet hūc morem esse traditū vt energumini ⁊ alij egroti/certo loco vngant. oleo a pontifice consecrato. Scōm hoc ergo dicendum est q apostoli a deo inspirati. diuina autoritate et voluntate instituere potuerunt istud sacramentum. immo ipse deus in ipsis. licet forsan tunc non vngerent modo et forma qua nunc fm ordinationem ecclesie fit vnctio. Sed forsan ad tempus istam formaz ex causa nō seruauerūt. sicut ipsi (vt supra tactum est) ad tp̄us ex causa rōnabili formam baptismi mutauerunt. vt. ſ. baptisarent in noie xp̄i. Alij volūt q istud sacm xp̄s p se instituent quoniam iuxta prealligatum capitulū. vj. Marci. Narrato quo modo xp̄s suos misit discipulos ad predicandum statim sequit. Et exeuntes predicabant vt pniam agerent ⁊ demonia multa ejiciebāt ⁊ vngebāt oleo mltos egros. ⁊ sanabāt. qđ nō credit sine institutōne dñi fuisse. Nec simile est de immutatōe baptismi. quia aliud est mutare formam sacri. et aliud instituere totum sacramētum de nouo celebrandum. Nam ⁊ forte nunc p ecclesie autoritatem aut aliquam sibi dataz inspiratione sicut apostoli habuerunt/possent aliqua ad tp̄s instā de causa circa formam alicuius sacramēti immutari. sed totum sacm instituere/nullus posset vt credit. nisi solus deus.

Que sit materia sacramenti extreme vnctionis.

Materia huius sacramēti est oleum simplex ab epo bñdictum sine alterius rei admixtione. Cū eñ oleum significet nitorem cōsce⁊ balsamū suauitate fame. ⁊ morituri marie indiget nitore pscie ⁊ nō multū suauitate fame/apparet q morituri simplici oleo cōuenieter pungunt. Non crismate

quod cōpositum est ex balsamo ⁊ oleo. ¶ Et qm̄ in exitu cōstitutus .indiget gr̄a sanāte. non tm̄ cor sed etiā alia membra quibus abusus est/indiget nō tm̄ vnctiōe cordis. sed etiā aliorū membrorū quibus maxime peccauit. vt sicut trina mersio in baptismo signat submersionē triū peccatorū q̄ in mūdo regnāt. s. concupie carnis. concupiscētie oculorū ⁊ superbie vite. Sic hic multiplex inūctio signat eliminationē ex diuina miscōia membrorū singulorū.

Que sit forma huius sacramenti.

Dicit forma aūt sciendū est q̄ sicut forma aliorū sacrorum cōstitit in sermone ⁊ ope vt baptism⁹ in verbis illis. baptiso te ⁊c. Et ope. s. in mersione baptisati .et sic de alijs sacris. Sic huius sacri forma consistit in ope ⁊ sermone. In ope quidem in illa. s. signatione membrorū in forma crucis. In sermone vo in platione horū verborum. Per istam suauissimā vnctionē/⁊ suā pissimam miscōiam dimittat tibi deus quicquid p̄ visum peccasti. Et sic de ceteris membris. Nec iterat̄ ista forma sup eandē materiā p̄ replicationē verborū .q̄ non oīno sunt eadem verba. vt patz licet in pte eadē esse videant̄. ¶ Sed cum multiplex sit vnctio ⁊ multiplex verborū platio q̄ ad singula membra singule fiunt vnctōes. ⁊ ppria verba dicunt̄. Nunquid ad inunctionez oculorū dimittunt̄ eorum pcā. Et sic ad alias inunctōes aliorū membrorū/alia eorum pcā. vel an oīa peccata sit dimittant̄. Dicit̄ q̄ oēs alie ille inunctiōes licet fiant diuersis tpibus/tm̄ p̄ eodem tpe. s. p̄ vltimo instanti platōis ⁊ cōplete inunctōis facte cēsent̄: sicut in sil̄i dictum est supra in consecratione eucharistie. Nam sic hic est tunc em̄ oīa peccata sit dimittunt̄. s. in vltimo instanti totius inunctōis ⁊ plationis verborum p̄ quo fiunt omnes inunctiones.

Quis sit debitus minister in sacro extreme vnctionis

Dicit ministro aūt hoc est tenendū q̄ solus sacerdos p̄t hoc sacm conferre. ⁊ solus eps hoc oleum consecrare. Quod patet tum ex auctoritate beati Jacobi q̄ in sua canonica ca. vlti. dicit. Infirmat aliq̄s in vobis inducat p̄sbyteros ecclesie. ⁊ orent sup eum .ungētes eum oleo in noīe dn̄i ⁊c. Tum q̄ istud sacm̄ consummatiuū est pnie. Et ideo primet ad dare q̄ solis sacerdotibus conferunt.

Quis sit effectus istius sacramenti.

Effectus aūt huius sacri fm magistrum in li. sent. pomit̄ duplex scz sanatō corpis ⁊ spūs. vt sicut homo ex duobus constat. scz ex corpe ⁊ aīa. Ita sit effectus huius sacri sanatio vtriusq̄. sed principaliter mentis. q̄ iste effectus semp̄ sequit̄ in vere penitente. Et ista sanitas mentis /in duobus consistit. scz in peccatorū remissione. ⁊ in virtutum ampliatione.

Quid hic res et quid sacramentum sit.

Dicit vt sciatis quid sit hic res et quid sacramentum. Notandū q̄ fm quosdam sacm̄ hic est ipse vsus olei. siue cōsignatio cum oleo. Res aūt/est ipsa gratia spūssancti. q̄ dicto modo efficit sanationē mentis. et etiam q̄nq̄ corpis. q̄n̄. s. expedies fuerit. ¶ Scōm alios aūt/sacm̄ est ipm oleum. Res aūt/gratia spūssancti ⁊c. Est aūt inuenire inter illa plurima sititudinem. q̄ gratia spūssancti ad modū olei leuitiua est morbi spūalis. letificat etiā et consolat̄ ab hac vita exeunt̄. Unde in ps̄. Et exhilarat faciem in oleo .i. mentem que facies interior est in oleo extreme vnctōis. Et panis. i. eucharistia. q̄ inunctis exhibet̄ cor bois confirmet.

Quis sit pceptibilis huius sacri.

Quis aūt pceptibilis sit huius sacrameti. Dicit q̄ nō omni morbo vexatus sed solū morboso grauiori in quo timet̄ periculū mortis. Tamen q̄ oēs egritudo corpis excedo pōt reducere hoīem ad obitum, in om

nimorbo cum cepit imminere periculum mortis potest istud sacm dari. ¶ Et nūquid parvuli et ignorātes et amētes pñt in mgō? Dicitur q̄ nō. Cum em̄ hoc sacm nō debeat dari nō cognoscentibus. et non postulantibus ip̄m. Tales aūt sunt pueri et ignorantes, qui oīno vsum rōnis amiserunt. Et furiosi nisi habuerint dilucida intervalla. Dicē q̄ hmōi inungendi non sunt. Posset em̄ esse periculū tam in irreverē cōmunicandē. Si tñ furiosi haberent lucida intervalla possent in illis intervallis inungi si immineret periculū mortis.

De loco vnctionis.

De locis aūt vnctionis est varigo apud diversas eccl̄ias. Hoc tñ semp tenendū est q̄ loca quida sunt ficut oculi. aures. nares. pedes. et umbilicū in quib⁹ delectatio est venerea ne oporteat. ¶ Sed vbi inūgēdi sunt membra careant. non tñ carent potētia qua similr. Dicē q̄ in loco mutilatiōis. q̄ licet complexus peccati ab intra. licet nō absit. in loco inūctionis vel in loco illi mēbro maxime vicino/inungendus est.

De sacramento ordinis et pñtibus ad ipm in generali.

In sacro ordinis primo occurrit dicendū. Quid sit ordo. Quid ibi p materia. et quid p forma. Quot sunt gradus et sufficientia eorū. Quot sunt de necessitate huius sacri. Qui ordines sacri. et quare sic dicant?

Quid sit ordo et quō diffinit.

Diffinit aūt sic a mgro in li. sen. Ordo est signaculū quoddā sacrū. q̄ spūalis ptās tradit ordinato et officiū. Et dē quidā antiq̄ spūalis ptās ad aliq̄d officium in ecclesia ordinatum.

Quid in sacramento ordinis sit materia. Et quid res sacri.

Quid aūt sit hic p materia et q̄d p re sacri? et quibusdā dī q̄ sicut in baptismo/tria sunt. Unū scz q̄d tm̄ est sacm̄. s. aqua vel tinctio cū verbo. Et aliud q̄d est res tm̄. s. remissio peccati. vel collatio gr̄e. Et tertiū q̄d est res et sacm̄. s. caracter baptismalis. Sic hic est aliquid q̄d est sacm̄ tm̄. s. illa signa visibilia cum verbis. quibus spūalis ptās tradi oñdit. Ut in hostiariis traditō clauiū cū verbis ad hoc ptinentibus. In lectoribus traditio libri ꝓphetarū cum verbis ad hoc institutis. et sic de alijs. Et aliquid q̄d est res tm̄. s. gr̄a spūssancti infusa vel ptās spūalis. Est et aliquid q̄d ē sacm̄ et res. s. caracter qui imprimit. Alij ponūt duo prioa p sacro rre. ¶ Sed tunc circa hoc oīt dubiū cū dicat q̄ d⁹ sacm̄ sit aliq̄d sacratū signū exterius cū verbis ad h⁹ ordinat[.]. Et in quibusdā ordinibus sicut in sacerdotio sit p sacro impositio manuum cū forma verborū. In si ab vno verba pferant et ab alio manus imponat ordo conferat. Et patet q̄ nō. Et in decreto di. xxiij. c. q̄ūdā clericorū et extextu et glosa.

Quot sunt ordinum gradus et vñ eorū numerus et sufficiētia.

Quot aūt sint ordinū gradus dicit mgr̄ in. iiij. sen. q̄ sunt septē. scz hostiariatus. lectoris. exorcistę. acoliti. subdyaconi. dyaconi et p̄sbyteri. Quorū est cōficere corpus xp̄i q̄d est excellentissimū officiorū humanorū. Et ideo supra sacerdotiū nō est ordo superiorimo nec epatus nec archiepiscopatus ¶ Quorū numerū et sufficientiam sic potes accipe. Ordinū vnus est supmus et principalis. s. sacerdotiū. Alij secūdarij et huic deservientes. Supmus ordo duos habet actus. s. principales qui est cōficere corpus xp̄i. Et secūdariū qui est pplm̄ p̄parare vt idonee cōicet. Secundarij aūt ordines vt huic supmo ordini deserviētes. Aut deseruiunt ei q̄ ad actū suū principalē aut q̄ ad actū suū secūdariū. Si quo ad actum suū principalē qui est cōficere corpus xp̄i tunc

est ptās sup hostias ex quibus cōficit corpus xpi. Et hoc pōt esse dupliciter. Quia aut in cōpatiōe ad pplm qui eas offerūt tēplo. Et sic ē ordo subdyaconatus. Subdyacon enī intendit accipe hostias a pplo et reponere in pūb ytterio. vt ipsas ministrari possit dyacono. vt dicit Isiō. Aut est potestas sup hostias in cōpatione quo ad sacerdotē. 7 sic est ordo dyaconatus cuius ē hostias oblatas ponere sup altare 7 ordinare vt eas ibi cōsecret sacerdos. Si aūt est ordo deseruiēs sacerdotio q̄ ad actū suū secūdariū. s. ad pparandū pplm/tunc aut deseruit ei in amouēdo malū. aut in ordine ad bonū. Si primo mō: tunc iterū cōtingit hō dupliciter. s. aut amouēdo malū qō est ab extra. 7 sic est ordo hostiariorū quorū officiū est indignos et viles excludere. ne violent locū cōionis fidelium. aut amouēdo malū qō est ab intra. 7 tunc est ordo exorcistarū quorū est arcere vim demonis p adiurationes ne impediat pceptionē sacrorum Si aūt ordo deseruit sacerdotio in ordine ad bonū. tunc pōt esse dupl'r. Aut ex parte intellectus 7 tunc est ordo lectorū quoz officiū est legere apte 7 distincte ad illuminationē intellectus. Aut ex pte affectus. 7 tunc est ordo ceroferariorū qui in signum ignis spūalis accendendi in cordibus nostris cereos flamiferos deferūt. Et hi sunt acoliti. Acolitus enī grece ceroferarius dē latine. ¶ Alij volūt q̄ nouē sūt ordies i ecclesia militāte sicut sūt nouē ordines angelorū in ecclesia triumphante. Et sm quosdam illorū/epatus 7 archiepatus cōstituūt duos gradus. qui additi septē p̄cedentibus faciūt nouē. Scōm alios corona est primus ordo 7 epatus vltimus. 7 sic fiunt nouē cū septē pnoiatis. Sed prior sūis potior est in cōspectu modernorū.

Quot et que sunt de necessitate huius sacri.

Sequit dicere quot 7 q̄ sūt de necessitate huius sacri. Et dicē q̄ ser p̄cipue. s. seruus virilis. Ūn mulier nō est susceptibilis ordinis. Itē p̄cedens baptismus qui etiaz est fundamentū ceterorū sacrorū excepto coniugio. Ūn si aliquis non baptisatus ordinaret/nihil recipet. vnde oporteret post baptismū si vellet aliquē ordinē exequi q̄ ite rum ordinaret. ¶ Item ptās ordinantis. qz qui nō ē eps ordines cōferre nō pt. Item intentio recta. vt. s. ordinās intēdat facere qō facit ecclesia 7 sibi ordinādus sm q̄scā Item materia seu sacrm vt tradito libro 7 similiū cū forma verborū. Itē ēps seu etas sm aliqs qui si pusillus ordinet etiā p̄cedē tibus alijs gradibus nihil recipet aijs sm eos in hoc sacro exigat̄ tam intētio recipiē cto casu pusillus sm eos recipit caracterē nec sm eos est reordinād⁹. frater Albert⁹ vult q̄ in alijs ordinibus/etas sit de gruitate. sz q̄ in vltimo ordine qui est sacerdotiū ē de necessitate. Ūn plane vult q̄ ordo sacerdotij nō possit pusillo cōferri. Itē inten niū sm aliqs. eo q̄ sm eos ptās nō sufficeret ordinē nec suscipet. Alij fere oēs volūt cōtrariū. ¶ Multa pterea sūt de honestate 7 p gruitate tam ex pte cōferentiū ordies q̄ ex pte tpis. que repies exposse in summa Ray. li. iij. in pūn. 7 cōsequenter.

Qui ordines sunt sacri 7 quare sacri dicunt.

Postremo notandū q̄ licet oēs dicti septē gradus sacri sint. q̄ tuor tñ primi minores ordines/ nō dicūt sacri. sz solū tres maiores. s. ordo subdyaconatus. ordo dyaconatus. 7 ordo p̄sbyteratus. Et hoc p̄pter dignitatē q̄ inducāt ministrātibus in tribus maioribus ordinibus optet eīs vouere cōtinentiā vel simpl'r vel sm tps. Similiter in tota ecclesia occidētali. vbi non dant isti tres ordines/nisi vouētibus ipso facto ppetuā castitatē. Scōm tps vtriusq̄ ordinem recipiūt/in matrimonio ordinem tñ/7 ū ministrāt/abstinēt ab vxoribus. Sed sup illis mortuis/alis ducere nō pñt.

De sacramento coniugii 7 ptinentibus ad ipm.

De sacro ꝓiugij nō multa necesse ē hic dicere eo ꝙ in summa Ray. li. iiij. de hoc sacro sufficēter tractē. Sunt q̄daz tñ q̄ memorāda sunt oiz. An istud sacrm sicut alia sacra ꝓferat gratiā ⁊ efficiat qđ figurat Quis sit eius effectus. An opus cōiugale possit fieri sine pcō. An debeat reddi debiti ꝓiugale tpe impgnatōnis. Itē an debeat reddi cū petit. Itē an semp debeat reddi cū petit. Quid dic sit materia et forma ⁊ quid res ⁊ sacrm.

An sacramentū cōiugii gr̄az cōferat gratiā ⁊ efficiat qđ figurat.

Presupposito ꝙ matrimoniū est ꝑsone viri ⁊ mulieris ꝓiugio legitima individuā vite ꝓsuetudinē retinēs. q̄ diffinitio datꝫ ꝑm naturā ꝑ determinatā. qz tunc vna et pura fuit. huius sacri. ⁊ vbi institutū fuit. ⁊ q̄ ꝑñt cō trahere ⁊ q̄ nō cū aliquibus alijs circa hoc sacrm necessarijs. que exꝑsse li. iiij. summe Ray. innuenies. nunc q̄rendū venit an hoc sacrm ſiant alia cōfert gratiā ⁊ efficiat qđ figurat. Ubi triplex cadit opinio. ¶ Prima dicit ꝙ nō ꝓfert aliquā gratiā sed cum alia sacra significēt gratiā ⁊ ꝓferāt. istud tñ significat gratiā sed non ꝓfert. Hec est opinio Magri in li. sen. ⁊ ꝓpositi antisyodorē. ¶ Secunda opinio dicit ꝙ ꝓfert gratiā. s. recessum a pcō. nō tñ in ordine ad bonū. Et dicūt ꝙ gr̄a illa ē/ꝙ virtute huius sacri mitigat̄ ꝛcupia. ne ferueat vltra nuptiarū honestatē. Et hec opinio ꝓbabilior videt. ¶ Tercia ⁊ satis pitorū opinio ē ꝙ ꝓfert gratiā ex in ordine ad bonū. Nō qđē generatiē se ad bonū hoc tñ. qđ oz facere cōiugatus. Et istud bonū ē vt fideliter ꝓiugi assistat. opa sua illi cōicet. Plem suscepta religiose nutriat ⁊ hmōi. Et ꝑm hoc ꝓz ꝙ efficit gratiā quā figurat. sed non oēm quā figurat sicut nec oportet. figurat quippe cōiunctionez fidelis aīe cū xpo. q̄ quidē est effectus eius nō contentus quidē sed significatus.

Quid sit eius effectus

Ex p̄missis igit̄ habes ꝙ duplex est effectus mr̄imonij. Unus. s. nō ꝓtentus sed tñ significat⁹. s. ꝓiunctio fidelis aīe cū xpo. Alius cōtētus ⁊ significatus. gr̄a. s. q̄ mitigat̄ fomes ⁊ qua fideliter cōingi assistit.

An amplexus matrimonialis possit fieri sine peccato.

Cū aut̄ fieri possit amplexus mr̄imonialis sine pcō vel meritorie/post hec venit dicēdū. Et dr̄ ꝙ cāe q̄tuor p̄capue sunt ꝓp̄ q̄s fit ꝓmixtio ꝓiugalis. Aut em̄ fit cā suscipiēde ꝓlis. ⁊ hoc dupl'r. Aut. s. ad cultū diuinū ampliādū. ⁊ hec cā sic cogscēdi vxorem/ab oi pcō excusat ⁊ reddat opus meritoriū. dūmō ista intētio aī finē opis per delectationē nō corrūpat. Vel fit cā ꝓlis. vt. s. habeat successor hereditatis. ⁊ hec cā nō excusat a veniali sed a mortali. Aut fit cā reddēdi debitū. ⁊ hec cā excusat a culpa et ꝑm alios meret̄ sic facies. dū tñ ista intētio/ꝙ inordinatā voluptatē ante finē opis nō supplāteť. Aut fit cā fornicatōis vitande ⁊ hec cā excusat a mortali. Aut fit cā exaturāde libidis. ⁊ hec cā nō excusat a mortali. Vel ꝑm alios in hoc vltio casu distingue. qz aut illa libido cā cui⁹ exaturande fit ꝓmixtio cōiugalis/tñ repssa erat ꝙ ea nolet alter ꝓiugū cū alio vl' alia explere. ⁊ tūc dicūt ꝙ adhuc ē pctm̄ veniale. Aut intm̄ creuerat illa libido vt indifferēter vellet qs eam sine cū sua sine cū non sua explere. Et tunc dicunt esse mortale peccatū.

An tpe impgnatiōis debeat reddi debitū cōiugale.

De tpe impgnatōis dr̄ ꝙ ꝓpter periculū nō oz i tpe impgnationis vxor cognosci. Tūc si vir eo tpe moueat̄ ad coitū. oz rōe/talē motū ꝓpter timorē ꝑdicti periculi/refrenare. maxime q̄tuor primis mensibus. Si tñ vir vxorē dicto tpe cognouerit/nō ꝓpter hoc peccat mortal'r. Clerū etiā q; mulier illo tpe maxime coitum vt frequēter appetit si ipsa petat ⁊ ipse vir exactus reddat sic reddens leuius peccat. exigens vo grauius. vterq; tñ venialiter tñ.

An tpe ⁊ loco sacris debeat reddi debitum.

Dē tpe sacro sīr dī/q̄ tēpe q̄dragesime ⁊ quatuor tempoꝝ ⁊ rogationū ⁊ p̄capuarū solennitatū nō debet alter coniugū debitum petere. Si tñ petierit cum pigentia tñ animi q̄ sine cōiugij vsu esse nō possit/venialiter peccat. Si aūt alter petierit/reddat. ex actu tñ iusticie ⁊ fide thoi excusaē a pecca to nisi in his casibus p̄ter temporuꝝ hmōi solēnitatē aliquid iuxta distinctiōes supra positas grauius incideret qō petīs aggranaret. ¶ Sed secus est de loco vt volūt alii qui q̄. l. nō tenēt in loco sacro reddere debitum si aliquis alius locus haberi possit Si autem alius locus non possit haberi. vt cōtingit in tpe guerre vbi multis noctibus in locis sacris iacēt viri cum vxoribus suis. tunc si alter coniugū soluat exactus. habens de hoc dolorem cordis/peccat tñ venialiter: immo si exigat cum planctu et pigentia qō sine vsu cōiugij esse nō potest. nō credūt multi q̄ peccat mortal'r. ¶ Nec credas q̄ tunc cōtaminēt locus ita q̄ recōciliatōe indigeat. qz cōtaminatio sacri loci distinguit dupl'r. Vna q̄ p̄cedit ex incongruitate opis. qō fit in ipo respectu dicti opis in se. Et alia q̄ p̄cedit ex incōgruitate opis nō quo ad se. sed quo ad cōsecratio nem seu actum ipsius loci in quo fit. Naz illa q̄ p̄cedit ex incōgruitate respectu loci tñ ⁊ nō opis in se/nō cōtaminat locū intantū q̄ indigeat recōciliatōe. Sed illa vo q̄ p̄cedit ex incongruitate ad sanctificationem loci/respectu operis in se vt est in magnis facinoribus. sicut in stupro adulterio homicidio ⁊ hmōi. et hec locū cōtaminat intantū q̄ recōciliatōe indiget maxime respectu aliq̄rū facinoꝝ vbi sunt manifesta.

An semp debeat reddi debitum cōiugale cum petit.

Dē solutiōe aūt debiti cōiugalis hoc tenēt aliqui q̄ omni tpe petenti debitū est reddendum p̄m opportunitatez loci. Nō ideo dī q̄ ille actus/verecundiā quandā habet sibi annexā. Vnde nō optet q̄ soluaē in publico. sed in omni hora omnīq̄ dimisso negocio. si sit alterū esse in pictosa ⁊ cupide tia. teneē captare secretū cubile ⁊ debitum reddere. ¶ Alij distinguūt q̄ sicut in p̄ceptis affirmatiuis semp ad ea tenēē sed nō p̄ semp. vt verbi gratia. Semp teneor honorare parentes meos/sed nō p̄ semp sed solum p̄ loco ⁊ tpe. Ita hic vt dicit quis ad semp teneē reddere debitū. sed nō tenetur p̄ semp. sed solū cū opportunitas loci ⁊ tpis hoc exegerit. ¶ Et nota duos versus qui determinat quīq̄ casus. in quibus q̄s pōt reddere debitū sine peccato sed nō petere. ffesta sacerq̄ locus ieiunia menstrua partus. Si petis his peccas reddis qīnq̄ licenter.

Quid sit materia ⁊ qd forma in sacro coniugij.

Quid aūt sit materia ⁊ quid forma. dī q̄ materia sunt. legitime psone/in potēia cōmixtionis sue existētes. ¶ Circa qō multi difficiles et diuersi casus occurrunt hoc tī sacm matrimonij impedientes qui sufficiē ter in summa Raymūdi determinant. q̄re hic cā brevitatis nō exprimunt. sed solū p̄ quadā cōpendiosa annotatōe. ponunt sex versus sequētes. Ecclesie vetitū nec ordo tps locus ritus. Impediunt fieri. prohibentq̄ facta teneri. Error. conditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen. honestas. Si sis affinis si forte coire nequibis. Nec sociando vetant connubia iuncta retractant. ¶ Forma aūt est consensus p̄ verba exp̄ssus. vt accipio te in meam ⁊c. vt hmōi. Secūm alios cōsensus animoꝝ est materia in cōiugio. forma autem est debita verboꝝ platoꝝ forma. scz Accipio te in meā ⁊c. ¶ Sed nunquid et iste cōsensus debeat fieri ⁊ esse ad carnales copulā. Et dicit mḡr in libro sñiarū q̄ nō in carnalē copulā nec in cohabitatiōē corporalē sed in societatē cōiugalem. qō sic est nale hoc est in carnale debitum. nō in carnalem actum. ¶ Nec obstat illud de matrimonio beate virginis q̄ fm beatū Augustī. ita in matrimonio cōsensit q̄ nisi alter deus iuberet. debitū cōiugale nō redderet. Ait eīm sic. Committēs aūt virginitatē

tem suam diuine dispensationi/ consensit in carnalem copulam nō illam appetēdo sed diuine inspirationi in vtroq; sc; z virginitate z cōmixtione obediendo. Sed virginitatem quā nondū vouerat/ in desideno habuit z cum firmo ꝓposito. ꝓmixtionem illam nisi deus aliter disponeret in sua facēa. ¶ Ex his satis pz quid h̄ sit sacm et quid res. Nam sacm est consensus animorum z coniunctio corporum. Res aūt duplex est. s. vnio xpi z ecclesie. Item vnio duarū naturarū in xpo. Nam sicut in matrimonio cōiunctio est animorū vnius cū vna. ita vnit xps cum ecclesia q̄ vna est vt dicit Aug. vj. vna est columba mea tē. Sed etiā vnione dr̄. j. ad Corr. vj. Qui adheret deo vnus spūs est cum eo. Item sicut in matrimonio est cōmixtio diuersorū seminum. ita in xpo est vnio duarū diuersarū naturarū. s. diuine z humane. ¶ Explicit tractat⁹ tercius de expositiōe septē sacrōr.

Incipit tractatus eiusdem quartus de septē virtutibus z earum declaratione.

An aliqua tangēda sūt de virtutibus. Et ꝓmo quid sit virtus in genere. Quot sunt in numero. z de earū sufficientia. Deinde de singulis in spāli erit aliquid dicendum.

Quid sit virtus in generali.

Est aūt virtus ꝑm Aug⁹. bona qualitas mētis qua recte viuit et qua nullus male vtit. quā solus deus in homine opat. Non qualitatū cuiusmodi sunt ꝓdigalitas auaricia. Addit mentis. ad dr̄iam corpalium qualitatum. quales sunt albedo. nigredo. Et subiungit q̄. s. vtute. recte viuit. ad differentiā scie q̄ quis sit bona qualitas mentis. nō tn̄ necessario ea recte viuit sed potius ea recte intelligit. Et additur. qua nullus male vtit ad dr̄iam potentiarū naturaliū quibus cōtingit z bn̄ vti z male vti cuiusmodi sunt rōnabilitas z cōcupiscibilitas. z irascibilitas. q̄ ꝓprie potētie dicūt.

Dicit etiā quā solus deus opat in homine. qđ ponit ad dr̄iam virtutū politicarū. que (vt vult pbus in ethicis) generant ex frequenti bn̄ agere cum virtutes theologice a deo infundant. Ex quo apparet q̄ precedens diffinitio est ꝓprie virtutis theologice. ¶ Sed aut virtus ꝑphēdit tam quatuor virtutes cardinales q̄ tres theologicas sic pōt diffiniri. Virtus est amor habendi se ad oia vt debet. Unde Aug. in li. de moribus ecclesie. singulas diffinies virtutes. in omnibus diffinitōibus ponit amorem tanq̄ genus. z adiungit diuersos actus q̄ diuersas differentias.

Quot sunt virtutes z de earum sufficientia.

Ex dicta aūt diffinitiōe/ extrahi pōt numerus septē virtutū. sc; quatuor cardinaliū z triū theologicarum. Cum eñ virtus sit amor habēdi se ad oīa vt debetur. aut erit amor habendi se vt debet ad creatorē. aut ad creaturaz. ¶ Si ꝓmo modo tunc vel erit amor ad creatorē vt recognoscat et sic erit fides q̄ est illuminatio mentis ad cognoscendū deū. Aut erit amor ad creatorē vt possideat. z hic dupliciter. s. Uel vt habēdus in futuro. z sic est spes. Uel vt quō h̄ iam habitus z detentus. z sic est charitas qua quis licet ꝓ quendā modū impfectus habet hic deū. Quia qui manet in charitate in deo manet z deus in eo. j. Joh. iiij. Si aūt sit amor habēdi se vt debet ad creaturā. tunc vel ad creaturā q̄ sub nobis est vt caro. z talis amor sic habendi se ad eaz vt debet: est tpantia. Aut ad creaturā que iurta nos est: sicut est ꝓxim⁹. z talis amor sic se recte habēdi ad eum/ est iusticia. Aut ad creaturā q̄ contra nos est. z tunc aut illa creatura ē nobis insidias. et talis amor sic se habendi ad eam vt debet/ est prudentia. Aut illa creatura est nos molestans. z talis amor sic se habendi ad eam vt debet est fortitudo.

De tribus virtutib⁹ theologicis.

Et ꝓmo de fide. M speciali tangendū de virtutibus theologicis. Et ꝓmo de

fide. Be qua ꝓmo dicendū quid sit. Quot modis dicat̄. Que sit fides informis et q̄ formata. Et vtr vna sit alia. Et an demones habeāt fidē. Vtrū puuli baptisati habeāt fidē. Vtrū in aliq̄ casu sufficiat seruare fidem corde r diffiteri ore. Vtrū fidei possit subesse falsum. An oēs teneant ad fidē explicitam.

Quid sit fides et quō diffinit̄.

Secundū aūt aplm ad Heb. Fides est rerū sperandarū suba. argumentū nō apparentiū. Et diffinit̄ hic fides ꝓut est fundamētum in edificio spūali. Subsistit ei oibus alijs virtutibus r eas collocat in nobis. i. facit eas in nobis collocari. Et hanc sic intellige diffinitionē. Fides est sperādarum rerū suba. i. fides facit mō res speratas subsistere in nobis spe. q̄ tandē subsistēt re. Fides dī argumentū. i. oñsio vel ꝓmōstratio nō apparentiū rerū. ¶ Sed nōne aplī crediderūt xp̄m passum r vtrq; qr in eoz symbolo hoc ꝓ articulo ponit̄. et tn apparuit eis passio sua. Sed dic q̄ aliud viderunt r aliud crediderūt qr hoiem passum viderūt et deū passum crediderūt. Deū aūt passuz esse/est articulus fidei ꝓm Aug. Non hominē illū passum esse. Quia hoc credidērunt indei q̄ fidē non habent catholicam. ¶ Cōm aūt Aug. Fides est illuminatio mētis ad videndū deum.

Quot modis fides dicatur.

Dicit̄ aūt fides multipliciter. Aliqñ em̄ accipit̄ ꝓ habitu fidei informis. Unde Jaco. ij. Fides sine opibus r̄c. Aliqñ accipit̄ ꝓ habitu fidei formate. Vñ ad Heb. xj. Sancti p fidē vicerūt regna. Aliqñ pro actu fidei formate ꝓm q̄ dicat Aug. Fides est credere q̄ nō fides. Aliqñ ꝓ facultate credēdi. Vñ Matḥ. viij. Non inueni tantam fidē in isr̄l. Aliqñ ꝓ obiecto fidei. scz ꝓ eo q̄ creditur. cuiusmodi sunt articuli fidei. Vñ in symbolo athanasij dī. Hec est fides catholica. q̄ intelligitur de articulis ibi positis.

Quid sit formata et q̄d informis. r vtrū vna possit fieri sine alia.

Fides aūt formata est fides que opat̄ ꝓ dilectionē q̄. s. informat̄ gr̄a r charitate. Fides aūt informis est huic cōtraria vtraq; formabilitate priuata qualē habēt existentes in pcō mortali. q̄ nihil aliud est q̄ potēcia naturalis assentiēdi veritati vtili. Vtrū autē fides informis fiat q̄q; formata vel ē fides formata. r cum ad statū gr̄e ꝓ penitētiā redit̄/vtrū noua fides creat̄. Quidā ulti videnē dubitare. Dicunt em̄ aliqui q̄ fides informis eadē ē in essentia cū fide formata. sed differūt ꝑm intentionē maioris minorē. vt assensus veritati aliqua illustratione gr̄a irradiatus sit fides informis. si sensus aūt vehemēs. multa illustratōe gr̄e illuminatus/sit fides formata. Et volunt isti q̄ fides informis ꝑ finiri possit. formata vo nō. ¶ Alij dicūt q̄ nō sunt in eadē subst̄ātia sed euacuata sine recedēte fide formata/totū perit. Et relinquit̄ tm̄ modica quedā lux in aīa/q̄ nō facit hoiem gratū q̄ dī fides informis. ¶ Alij diffinguūt q̄ dupl̄ dī fides informis. Uno mō ꝓ prima intentionē actualē forme debite. Et ꝓ hunc modum dī fides informis ee in peccatoribus q̄ nō est in eis gr̄a gratificās vel charitas. Alio mō dī fides informis ꝓ priuatōnem possibilitatis ad formā debitā. r hec fides informis est in demonib⁹ qui nō hūt possibilitatē ad gratiā. Et ꝓmo mō dicta fides informis sic differt a formata/q̄ tm̄ formata fieri possit. s. q̄ illō q̄ fidei informi subiacet p̄t formari. Vñ materialit loq̄ndo hec p̄t fieri illa sic ceatas i oculo p̄t fieri visus ꝓ miraculū. Sz scdo mō dicta fides informis oīno differt a fide formata sic q̄ nullo mō p̄t fieri formata. Et illō pl̄ placz aliqbus. ¶ Ex his ptz an demones habeāt fidem. Habent em̄ fidē informē vt dicunt sancti. Sed vt dixi multo aliter q̄ peccatores. q̄m fides informis demonuz nō est possibilis ad formā debitā sicut fides peccatoꝝ in q̄ est aliqua q̄nis modica illustratio gr̄e. Jn fide vo demonū nulla sed tm̄ credulitas q̄ dam̄ ex cogitatione naturali exorta.

Vtrū paruuli baptisati habeant fidem.

Hic qō queriť vtrū paruuli baptisati fidē habeāt? Dicunt q dam q nec fidē habeāt. nec ceteras virtutes. eo q he nō conferunť eis in baptismo sed tm purgatio ab originali pcō. Dicunt tm q si aia puuli p baptismū separeť. in illa sepatōe illi infūdē. ceteras q̄ virtutes ab ipso deo. Et sic cū adultus efficiať. si tm retineat innocētiā q̄ecat apparatū sup decreť. Alij dicunt q puulis plene fidē 7 ceteras virtutes in baptismo infundi sz nō vsus earū. Quā opinionem tenet mgr in li. sen. 7 alij plēs. Est alia opinio inter has duas media. q̄ puulis nec hnt cōpletū habitū virtutū. neq; actū. q; nondū sunt capaces virtutis cōplete. vt est habitus vel actus. Sed accidit virtutes ad potētiā. q̄ potētia aliq̄d hz de natura habitus. 7 fit habitus cōpletus si aia separeť vel cū veniūt ad etatē adultā

Vtruz in aliquo casu sufficiat corde seruare fidē 7 ore diffiteri.

Vtrū aūt in aliq̄ casu sufficiat vera fidē corde tenere. et p vita saluāda/ore negare. nullus discretus dubitat. Negans eī fidem ore/q̄tumcūq; retineat firmiter corde/p̄cipue reḡsitus/peccat mortalr. Corde enim (vt ait apl's) creditur ad iusticiā. ore aūt cōfessio fit ad salutē. Ad sine cōfessione fidei nō videť esse salus. q̄tominus cū negatōe infuṗ talis impugnat fidei veritatē agnitam. Et sic videť qō ammō peccare in spm sanctū. Ad hec est heresis pusillanimitarū. q̄ dicit q̄ p vita saluanda licet fidē ore negare si tm vere teneať in corde.

Vtrum falsum possit subesse fidei.

Hic dubitať vtruz falsum possit subesse fidei. Hoc est vtrū falsū possit credi. vel id qō nō est. puta cū sacerdos elevat hostiā nō cōsecratā/vtrū sit vera fides q̄a toto ppl'o creditur ibi esse vel illud esse corpus xp̄i? Et dicit ad hoc/q̄ fidei nunq̄ pōt subesse falsum nec dubiū. immo nec etiā pōt quicq̄ credi. nisi sit infallibiliter verū. Ad in pdicto casu credere q̄ illud siue illa hostia/sit corpus xp̄i/nō est fides sed opinio tm que pōt esse de falso. Sz credere sub illa hostia si in forma debita 7 secrata fuerit/sit corpus xp̄i est fides. 7 hoc semp infallibiliter est verum. Ad illa cōditio semp apponenda vel ad minus supponenda est. qñ hostia adorať vel sumiť. s. si rite 7 secrata fuerit. Hostia rite consecrata infallibiliter est corpus christi.

An oēs teneātur ad fidem explicite credendā.

Queriq; an oēs teneanť ad fidē explicatam. s. ad credēdum articulos fidei explicite dubiū est apd quosdā. Dicūt eī aliqui q̄ nec ante aduentum nec post aduentum xp̄i tenebanť homies scire oēs articulos fidei explicite. nec etiam oēs explicite credere nisi in q̄tum docti erant a maioribus. Et illā doctrinā intellectu capere poterant. Sed tm adhuc illi qui p̄cesserunt minus tenebanť ꝓpter vmbram q̄ tunc erat. Isti aūt plus/ ꝓpter doctrinam 7 veritatez exp̄ssam. Unde nunc quilibet q̄tumcunq; simplex qui humanam habet discretionem/teneť ad minus explicite scire 7 credere primum articulum. Et reliquos nullatenus diffiteri. sed in generali credere quicquid sancta et vniuersalis credit ecclesia. Et teneť preter hoc separatū exhibere ad amplius discendum/cum doctorem catholicum habuerit. Et qm̄ obtusum sensum habent simplices nō credo q̄ teneanť ita explicite scire sicut explanať eis. q; sufficit q̄ ipsi accipiāt explanatōnem sm̄ suam potestatem intelligendi. 7 non sm̄ voluntatem aut facultatem explanatoris. Si aūt primum articulum vel plures etiam alios explicite crederent. vni tm̄ ptinaciter cōtradicerent/heretici iudicarenť. Quia hoc fieri nō posset/nisi egressi iudicium ecclesie/pueruli hereticorum iam p doctrinam puersam esse inciperent. Secus tm̄ est de sapiētioribus qui teneanť explicite omnes articulos scire. Et maxime plati aut quicūq; alij qui se fatea

tur doctores. cum ignorantia iuris nō cadat in principē aut doctorem.

De virtute spei ⁊ pti nentibus ad ipsam.

Equitē aliquid dicere de spe primo. Quid sit spes. An spes possit esse malarū rerū. Quorū sit spem hīe. An ipsa silʒ cuʒ fide euacuabit. Et quid succedit eis.

Quid sit spes et quō diffinit.

Diffinit autem sic spes ab Aug. Spes est certa expectatio future beatitudinis prouenies ex gra ⁊ meritis p̄cedētibus. Quā sic expone. Spes est certa qō dicit ꝓpter hesitationē. Nam spes vsqʒquaqʒ absqʒ fluctuatōe hesitatōis est. Expectatio qō dicit ad dīam comphensionis q̄ erit in patria. vbi nihil expectabit sed oīa p̄tialiter habebunt. Future beatitudinis qō dicit ad dīam timoris seruilis qui ē expectatio future miserie. Expectatio dico p̄uenies ex gra. i. benignitate dei cōsiderata. Q̄ eñ dī ex benignitate dei cōsiderata/dī ad dīam despatōis q̄ seueritatē tñ dei p̄siderat. Et ex meritis p̄cedentibus. qō dī ad dīam p̄sumptōis. q̄ ex dei benignitate tñ cōsiderata ⁊ nō cum hoc ex meritis beatitudinē adipisci credit. Et sic diffinitur hic motus spei. ¶ Aliter sic a mḡis cōiter diffinitur Spes ē audacia mētis de largitate dei cōcepta/habendi vitam eternam p bona merita.

An spes possit eē malarum rerum.

Hautē spes possit esse malarʒ rerum. Dicit magr in. iij. sent. q spes est tñ bonorū rerū ⁊ earʒ q̄ ad eū spectant qui earū spem gerere videt. q: ꝓpie spem habemus de bonis nr̄is. nō de alienis. Unde ad hoc q sit ꝓpie spes tria cō currere debent. s. q sit respectu boni. ⁊ ꝓpij ⁊ futuri. Uñ si aliqñ legat: spes dici malorū/sicut apud poetaʒ. Nunc ego si potui tñ sperare lados. Uel etiā bonorū ⁊ cōium. sicut speramus salutem bonorū qui sunt in via. Uel etiā boni p̄ntis. intellige in talibus spem non ꝓprie accipi sed largo modo.

Quorum sit habere spem seu sperare.

Deo aūt q̄ nīt q̄ sit sperare. s. an sit angelo. an alaʒ beatuʒ i celo. Et an xp̄s spez hūerit. Et etiā an antiqui p̄es in lymbo. aīe nunc detēte in purgatorio spem habuerunt aut habeant. ¶ Dicendū est ad ma pus q ꝓprie sumpto noīe spei. neq; angeli neq; aīe beate neq; xp̄s /spem habuerunt. Cuius rō est quia ꝓprie nō est nisi de subali beatitudine quā nunc hūt angeli ⁊ aīe beate. eo q stola corpis non sit fm doctores de subali p̄mio ipsaruʒ. sed tm̄ ipsa cōtēplatio diuinitatis ⁊ humanitatis xp̄i. Quia vt habet Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū. ⁊ quem misisti iesum xp̄m. Et q̄m xp̄us beatitudinē substantialē in via habuit. q: cōprehensor fuit iō spem ꝓprie nō habuit. Et si aliq; legat ipm spem habuisse intelligendū est de impropie dicta. s. de aliq spe accidentali beatitudine. vt pote de glouficatōe corpis sui. cuius nō est spes nisi p̄ posteris vel de ipso loquit scriptura gra meliorū. ¶ De patribus aūt in lymbo. ⁊ de aīabus in purgatorio existentibus dī q̄ spem habuerūt ⁊ habēt aliquantulū extenso noīe. Cum ei spes sit boni futuri expectatio. ēt ē expectatio cū oīmoda hesitatōe. Et tūc nō est spes. vel cum certitudine opinionis et tunc ꝓprie est spes. qualē habēt electi in via. Uel pōt esse cum certitudine scie. q. d. scīāt se bonū eternū adepturos. Et sic minus ꝓprie dī spes. Et isto modo sumendi spem dī q̄ patres in lymbo et purgatorio aīe spem habuerunt ⁊ habent.

An fides et spes euacuabunt ⁊ quid eis succedet.

Ex ultimo quod ponebatur in questione salicet an spes ⁊ fides euacuabuntur. Et quid ipsis succedet. Dicitur q̄ vtraq; euacuabit. Cum eñ venerit qō p̄fectū est euacuabit qō ex pte est. Et ideo quia fides ē

spes imperfectionem habent/ euacuabunt. nec erunt sanctis in celo. sed loco fidei succedet visio. loco aūt spei. succedet amplexus videbit ⁊ gustabit q̄ bonus est dñs.

De virtute caritatis et ptinentibus ad ipsam.

Dam de charitate aliquid dicā. Et primo quid sit charitas Que sint diligēda charitate. Et quis ordo sit seruādus in diligendis. An oēs teneant ad dilectionem inimicorum. Et iterum de quodam alio ordine diligendorum.

Quid est charitas.

Charitas fm mgrm in. iij. sent. est dilectio qua diligit deus propter se. ⁊ primus ꝓpter deū vel in deo. Hec hic diffinit idem p seipm. s. charitas p dilectionez. qz dilectio quodāmodo genus est ad charitatē. et eadem quidem cōioz. Quis in frequenti vsu scripture/ vnum p alio aliquotiens ponatur Alia dat ab Aug. in li. de moribus ecclie. Charitas est affectio animi recta/ cōiungens nos deo Et sciendū q̄tum ad hanc ꝓprietatem diffinitionē/ eadez est dilectio qua deus ⁊ prim⁹ diligit qz vnū ꝓpter aliud amatur. Sicidē est amor. q̄ amat vinū ⁊ dulcedo vini. Semi nata dicit hec dilectio ꝓpter duo dilecta. s. deū ⁊ primū. ꝓpter qđ etiā dicūt duo mādata de dilectione. Primū de dilectiōe dei qđ continet tria prima p̄cepta seu mandata decalogi ptinentia ad deum vel quibus ordinamur ad deum. Secūm est de dilectione primi: cōtinens septem alia decalogi p̄cepta seu mandata q̄ nos ordinant ad primū. sicut in supioribus declaratū est.

Que charitate diligē da sint ⁊ quo ordine.

Deinde vt sciamus q̄ charitate diligenda sunt. Attēdamus doctrinam Aug. lib. j. de doctrina xpiana. Quatuor em̄ sm eū diligenda sunt. Unum qđ supra nos est. s. deus Alterum qđ nos sumus. s. aia. Tertium qđ iuxta nos est. s. primus. Quartum qđ infra nos est. s. corpus. Be secūdo aūtē et quarto nulla p̄cepta spālia data sūt. Quātūcunqz em̄ homo excidat a charitate/ semper tñ illi remanet affectio ad seipsum ⁊ ad carnē suam. Sed quis ordo seruandus est in his diligēdis. Utrum videlicet in aliquo casu/ extranei ꝓponendi sint cōsanguineis? Item an filij parētibus. Itē an vxor pentibus? In primo quidē casu distinguūt quidā. qz aut bñficiū ꝓferēdū/ est spūale aut tpale. Si est spūale cū bñficiū spūale ad neminē iure ꝓsanguinitat[devolustur/ debet extraneus melior pferri consanguineo minus bono. Si aūt sit tpale/ puta de bonis acquisitis vel iure hereditario possessis. Dicunt q̄ consanguineo pariter indigēti etiā minus bono/ prius est subueniēdum q̄ extraneo. Uñ si vn⁹ est cōsanguineus ⁊ alter nō/ ⁊ vtriqz dandum nō sufficeret. tunc dādum est cōsanguineo. Si vo vtriqz sufficiat. vterqz accipiat. sed consanguineus prior. Respectu vo scōi. s. an filij ꝓponendi sint parētibus. s. patri ⁊ matri Dicunt plures. q̄ parente ⁊ filio in equali necessitate constitutis/ prius est subueniēdum parēti q̄ filio cum ad hoc nos cogat tam lex nature q̄ oīcum p̄ceptum. Vidi aliquos sentire cōtrariū. Ita alios distinguē ō dilectōe affectuali ⁊ effectuali. Dicēdo q̄ dilectione affectuali. plus diligēdi sunt parentes ꝓpter p̄stita beneficia. Effectuali vo plus diligendi sunt filij. qz vt plurimum plus indigent. Sed pone equalem vtrobiqz indigentiam. tunc puto plus subueniēdum esse pentibus. s. patri ⁊ matri q̄ filijs Be vxore aūt qđ erat tercium dicē q̄ ꝓferenda est parentibus q̄tum ad cohabitationem. non q̄tum ad dilectōnem. Unde illud. Relinquet homo patrem ⁊ matrem suam ⁊ adherebit vxori sue ⁊c. Intelligendum est q̄ magis adherēdum est eis q̄ parentibus/ cohabitatione/ non tñ magis dilectione. eo q̄ multa plura bñficia a parentibus exhibita sunt q̄ ab vxore.

An omnes teneātur ad dilectionē inimicorū.

Dilectione aūt inimicorū/ an teneamur omnes ad eorum dilectionē? ⁊ an teneamur eis om

nēs ostendere signa familiaritatis? Et dī q̄ sic. s. q̄ oēs tenenē inimicos diligere. eo q̄ sup hoc extat p̄ceptū diuinū Math. v. Ego aūt dico vobis diligite inimicos vestros, bñfacite his qui oderunt vos. Sed hoc q̄ ad affectum dilectionis quo simplr tenenē omēs inimicos diligere. q̄ vo ad signa dilectōis 7 ad effectū/non tenenē oēs (vt dicit) inimicū diligere. nisi viderīt eū necessitatē patientē vel veniā non ficte seu irrisorie sed veraciter postulantē. vñ si salutat/nō irrisorie salutādus est. Perfecti vo saltē religiosi ad amplius tenenē. Propter scādalū em̄ euitandū/cōtra his p̄apue qui sciūt q̄ offensi sunt/tenēt offerre signū dilectiōis. Nec tñ intelligas de tali inimico qui fidē xp̄iānā 7 fidē catholicā impugnat q̄ sic impugnanti nisi in vltima necessitate nō est subueniendum.

De quodā alio ordine diligendorum.

In sūma nota fm Aug. 7 Ambro. 7 alios expositores q̄ primo diligendus est deus. deinde aīa p̄pria. deinde aīa primi. deinde corpus p̄priū. 7 postea corpus primi. Inter primos aūt primo pentes. s. pī et mr̄. scō filij. deinde alij cognati. Vtrū aūt vxor sit p̄ferēda filijs/certū nō habeo. post filios 7 vxorē/domestici. s. noti. deinde extranei non inimici. deinde inimici. Q; aūt inbemur diligere p̄rios sicut nosmetipsos sic intelligendū est q̄. s. eque optādū est eis bonū eternū sicut nobis. Non ei tenemur tpalia equaliter eis vt nobis ministrare. sed nobis primo postea aūt ipsis.

De quattuor virtutibus cardinalibus.

Sequēt breuiter aliquid dicere de virtutibus cardinalibus. s. de iustitia q̄ fm Aug. est in subueniendo miseris. de prudētia q̄ est in cauēdis insidijs. de fortitudine q̄ est in pferēdis molestijs. 7 de tpantia q̄ est in prauis delectatōnibus coercēdis. De quibus primo dicendū est quare dicāt cardinales 7 ciuiles 7 politice. Deinde de singulis q̄ sit quelibet virtus in se. Et qui sūt p. prij earū actus tam in via q̄ in patria. Postremo de ordine earum ad septē vicia capitalia.

Quare dicte virtutes dicunt ciuiles cardinales 7 politice.

Dicunt aūt fm quosdam virtutes cardinales q̄si cardiales ad diam virtutū corpaliū. Cardo em̄ fm Isid. a corde deriuat. q̄ a cordian grece q̄d est cor latine. Vel vt alij volūt dicunt cardinales. q̄ in eis sicut in cardinibus/omīs alia virtus maxime ciuilis voluit. Scōm aūt pōs qui de ipsis tractauerūt dicunt cardinales/q̄ in his sicut in cardine est revolutio totius vite hūane fm statū honestū 7 ciuile. Ciuiles aūt dicunt q̄ cōstituunt bonū statum vnius cū altero in ordine ciuū. his enim virtutibus fm Plotinū pōm 7 macrobiū boni viri rei publice cōsulunt, vrbes magnificant, pentes venerātur. proximos amant. Politice aūt dicunt/eadem de cā/q̄d est polis grece q̄d est ciuitas latine. 7 ideo politice dicunt quasi ciuiles.

De virtute iustitie in speciali.

Est aūt iustitia fm Augu. virtus tribuēs vnicuiq; q̄d suū est. Que diffinitio cōuenit iustitie tam fm statū vie q̄ fm statū patrie. Alia aūt diffinitio q̄ ponit q̄ iustitia est subuenire miseris/conuenit iustitie fm statū vie. Ponit aūt fm mgrm in. iij. li. senē. duo eius actus. s. actus eius in patria. qui est deo regēti subesse. 7 actus eius in via qui est miseris subuenire. Hi sunt actus generales ad q̄s tenenē omnes. Sunt aūt 7 alij actus eius spāles ad q̄s nō ita indifferēter oēs tenenē. qui sic q̄tū ad p̄positū p̄ns sufficere pōt) distinguunt. Jam tactū est q̄ actus generalis iustitie est vnicuiq; tribuere q̄d suū est. hoc est superioribus paribus 7 inferioribus. Superioribus quidē p̄eminentiā et hoc ordinatr. generalr. 7 sic dī actus eius/inferiorib; subdere. quā ponit Aug. de libero ar. li. ij. Vel spāliter. et sic dī actus eius soli deo deseruire. De quo Aug. li. vi. sue mug.

fice. Si aũt sit in tribuendo qd̃ suũ est pari bus. sic est triplex actus eius. Unus paria sibimet copulare. de quo Augu. de libero ar. li. Alius nullis coequari/nisi purifica tis animis. Tercius nullis dñari appete re nisi nature cõpali vl̃ bestiali. de quibus duobus Augu. in. vj. sue musice. Si aũtẽ in tribuendo qd̃ suũ est inferioribus hoc est duplicíter. Uel quo ad penam subleuã dam. ꝛ sic eius actus est miseris subuenire ꝑm mgr̃m in. iij. li. sen. Uel quo ad culpaz contegendã. ꝛ sic eius actus est iniqs mori bus corrigere ꝛ punire. De quo Aug⁹. sup Gen. li. xj. ad lr̃am.

De virtute prudẽtie in speciali.

Prudentia ꝑm mgr̃m in. iij. sen. est in ꝓcauendis insidijs. vñ sic apertius diffinit̃. Prudentia est virtus rerũ bonarum vel mala rum neutrarũqz discretio: cum fuga mali ꝛ electõne boni. Et dr̃ neutrarumqz hoc est indifferentium. q̃ scz neqz bone neqz male sunt. quale est frangere festucam vel hmõi li Et trahit̃ diffinitio pñs ex verbis Augu. vbi dicit. q̃ prudentia est bona rum rerum ꝛ neutrarum scia. ¶ Ponunt̃ aũt plures prudẽtie actus. Actus eius in patria duplex ẽ. Unus. nullum bonũ deo ꝓponere vel equare. qui ponit̃ ꝑ magr̃m in iij. li. sen. Alius ipsam concupiscere verita tem. de q̃ Aug. in. vj. sue musice ¶ Actus prudẽtie vie ponunt̃ quinqz. s. ꝓcauere in fidias. q̃ ponunt̃ ꝑ mgr̃m in. iij. li. sen. Itẽ mala deuitare. de quo Aug. sup Gen. li. xj. ad lr̃am. Item incorruptionẽ corrupti oni ꝓponere. de quo Aug. de libero ar. li. i. Item discernere bonũ a malo. de q̃ Au gu. de ci. dei. lib. xix. Item eterna ꝓponere temporalibus. de quo Aug. in. vj. sue mu sice.

De virtute fortitudinis.

Fortitudo aũtẽ est in ꝓferẽdis molestijs. Unde ꝑm quosdã sic apertius diffinit̃. Fortitudo est immobilis animi inter aduersa laborum ꝛ periculorũ equa susceptio. ¶ Cuius quadruplex assignat̃ actus vie. Unus firmare animum contra tpales molestias de quo Aug. Alius nõ aduersi tatem nec mortem tpalem formidare. de q̃ Aug. in. vj. sue musice. Alius a sapienter electo/nullis terroribus nullisqz penis de pelli. de quo Aug. de libero arbitrio. lib. j. Alius ꝓ dilecto habendo aduersa tolera re. de quo Aug. sup Gen. li. xij. ¶ Actus patrie duplex ẽ. Unus firmissime deo ad herere. qui ponit̃ ꝑ mgr̃m in. iiij. sniarum Alius nihil molestepati. qui ponit̃ ꝑ Au gu. in. vj. sue musice.

De virtute temperãtie in speciali.

Tempantia est in prauis delecta tionibus coercẽdis. Diffinitur aũt sic ab Aug. in lib. de libero arbitrio. Tpantia est affectio/coercens ap petitũ ab his rebus que turpiter delectant ¶ Cuius actus assignantur in via. Sub trahere se ab amore inferioris pulcritudi nis. de quo Augu. in. vj. sue musice. Itẽ coercere cogitatiões prauas. de quo in. iij. sen. Item libidinez refrenare. de quo Au gu. sup Gen. xij. Item refrenare cupidita tes abhis que temporaliter delectant. de quo Aug. de libero arbitrio. ¶ Actus au tem patrie ẽ nullo respectu noxio delecta ri. De quo in. iij. sententiarum. Item im maculatum manere. de quo Aug⁹. in. vj. sue musice.

De effectu dictarum virtutum. qui sint in patria.

Iste quattuor virtutes/homi nẽ ad virtutes theologicas ha bendas/abilitãt. Uis nihil vti lius est invita dummodo infor menẽ charitate. Tunc eĩ eque meritorie sunt vite eterne/sicut theologice. ¶ An au tem he ỹtutes future sint̃ patria. dicit ma gister. iij. lib. sententiarum. q̃ sic ẽm alios eorum actus. vt patet ꝑ singulas iuxta su pra tacta.

De ordine dictarum virtutum ad septem vicia capitalia.

Vltimo dicendū qualiter p has septē virtutes septē vicia capitalia expellanē. Fides eīn q̄ mentem illuminat expellit supbiā q̄ cor excecat. Spes que gaudio futurorum cor letificat/expellit irā q̄ pñti miseria mentem cōturbat. Charitas q̄ gaudet de proximi psperitate/delet inuidiā q̄ est odiū felicitatis aliene. Fortitudo p quā in actus viriles cōsurgimus expellit acadiā p quā desidia tabescimus. Justicia q̄ sua vnicuiq; tribuit/eliminat auaricia q̄ aliena retinet rapit. Tpantia q̄ excessum reprimit. expellit gulam q̄ modum excedit. Prudentia q̄ ām Augu. incorruptiōe corruptionī pponit/evacuat luxuriā qua corrūpit corpus et anima.

Explicit quartus tractatus huius libelli qui est de explanatione virtutum.

Incipit tractatus qn tus de septē petitōnibus cōtentis in oīone dñica z earum expositione.

Tractatum de septem petitionibus q̄ in oīone dñica cōtinent/aliqui ām ordinē huius libelli ponunt. s. immediate post tractatum de articulis fidei. z ante tractatum de decem p̄ceptis legis. Michi vo quinto loco poni placuit. s. inter tractatū de septem virtutibus. z tractatū de septē donis spūssancti. ea. scz cōsideratiōe q̄ in ipsis septem petiōibus sicin ipsa oīone dñica cōtentis effectualiter/ipse septē virtutes/ipsa q̄z septem dona spūssancti/peti videantur. Circa quē tractatū primo videndū venit de efficacia modi petendi qui describit in phemio dicte oīonis dñice. De distinctione z expositiōe ipsarū petitionū pticulariter. De numero z sufficientia earū. De ordine earū ad septem vicia capitalia.

De efficacia modi petendi cōtenti in p̄emio dicte oīonis.

Pater noster. Cum hec oīo a sapientissimo vtpote ab eo qui ē ipsa sapia infinita/veracissimo vt pote ab eo qui est fons et origo totius veritatis/cōdita sit. Patet q̄ nihil ei deesse potest. sine quo ad petēdi modū siue q̄ ad sufficientiā bonorū petendorum Modus aūt petēdi efficacissimus designatur in tribus primis verbis petiōes precedēntibus quibus ad misericordiaz flectit animus pīs misericordiarū. ideoq; ea his septem petitionibus p̄misit q̄si quādam p̄emiū. in quo oīdit orantē in cōsequēter petēdis fore audiendū. Cum em ad sufficiēte agentē tria cōcurrere debēt. s. q̄ sit sciens volēs z potēs. in hoc q̄ dicit pr. oīdit eī scire et aduertere nostrā. i. filiorū suorū indigentiā. iuxta illud Math. vj. Scit eī pr vester. q̄ his oībus indigetis. In hoc aūt q̄ dicit nr. oīdit eum subuenire volentes. suis em oēs boni diligēter subuenīūt alioquin boni nō essent. Vñ. j. ad Cor. v. Si quis aūt suorū z maxime domesticorū curam nō habet fidē negauit. z est infideli deterior. In hoc etiā q̄ dicit. qui es in celis. oīdit ipm potentē. Quia vt hī. j. Mach. vij. De celo fortitudo est. Cum igit his verbis ostēderimus ipm scientē nostrā indigentiā/z subuenire potentem. necessario flectemus ipm ad misericordiam. Dicit ergo. Pater noster. Et hic stat hoc nomen pr essentialiter siue p essentia. z non psonaliter siue p psona. Dicit ei isto modo deus pater oīm. Quod z adhuc pōt tripliciter dici scz cōiter. ꝓprie z magis ꝓprie. Cōiter. per creationē. z sic nō tm psona patris sed tota trinitas dī pater oīm. z non tm electorum sed etiā puerorum. Unde Beue. xxij. Populo stulte z insipiens. nunquid nō ipse est pater tuus qui possedit te. fecit te z creauit te? Proprie aūt dī pater p adoptionē. z sic tm dicit pater bonorū. Unde ad Roma. viij. Accepistis spm adoptionis filiorū in quo clamatis abba pater. Proprissime autem dicit pater p generationē. z sic personaliter patris tm dicit paternigenitī filij sui. Bupta trinitas. sed tercio modo nō dicit pater noster deus. sed tm filij sui. Ex quo pt q̄ hec oratio non dirigitur ad patris psonam tm. sed ad totam trinitatem. Sequitur qui es in celis. Non excluditur tamen per hoc quin sit vbiq;. Et q̄uis vbi sit essentialiter potentialiter et psentialiter. magis tamen in celis dī esse. q̄ vbi magis ymagis

dēt relucere vtus sua ⁊ opatio/ibi ōr potiꝰ ē ꝙ alibi. Sicut aīa ꝫ vbiqꝫ sit in corpe. tñ magis ōr ee in corde ꝑm aliq̄s. vel i capite ꝑm alios. qr ibi nobiliores apparēt opationes siue. Et hoc ē qđ dicit aug. de spū ⁊ aīa. Sicut deꝰ vbiqꝫ totus ē in toto mūdo ⁊ in oīm creatura sua/sic tota aīa i toto corpe ⁊ tōt in quodā mūdo suo ē ⁊ in oīm eiꝰ parte. Intēlius tñ in corde ⁊ cerebro. quē admodū deus ē ⁊ dicat̄ ꝑ capue esse in celo. ¶ In his aūt septē petitionibꝰ/oīe bonū generi humano necessariū petit̄. Ut enim dicat glo. aug. Nihil homi deest qđ his septem petitionibꝰ nō cōtineat̄ siue ad ꝓsentem siue ad futurā ptineat vitā. Petit̄ em in his accessus oīs boni. tā creati ꝙ increati. Itē recessus oīs mali. tam. s. ꝓsentis/ꝑte rei ꝙ futuri. vt patebit inferius.

De effectu prime ⁊ petitionis.

Prima ergo petitio ē vt cōfirmetur in nobis noticia siue cognitio veri dei. que habeē ꝑ fidē orthodoxam vel notamē tuū/sanctificet̄. i. confirmet̄ in nobis. Sanctū em idē qđ firmū. ⁊ sanctificatur sanctum a sancio sancis qđ idē est qđ fidē verā/noticia tua. vt sicut tu sp in te firmus es. qr eternꝰ ⁊ incōmutabil̄: ita da q̄ te firmiter cognoscam⁹. ¶ Vel nomē tuū. i. paternitatis: quo pr̄ nr̄ dicer̄is. sanctificet̄ id est firmet̄ in nobis. s. vt filij tui ꝑ gratiā sp maneam⁹. Uñ Glo. Oramus ne a sanctificatōe nois in aliq̄ discrepem⁹. ne patrē nomē filij/moꝛibꝰ ⁊ vita offendat̄. ¶ Vt nomē tuū qđ in se venerabile ⁊ sanctū est. sanctificet̄. i. sanctū in nobis ostēdat̄. sic ꝙ sit sanctū est in se its nos sanctificet. Uñ glo. Nomē ꝑris petim⁹ sanctificari in nob nō vt ipm sanctius sit. sed vt in nobis augmentū sue sanctificatōis opet̄.

De effectu secunde petitionis.

Secūda petitio ē qua petit̄ regnum siue gaudiū futurꝫ. siue etiā spēale ꝛi regimē q̄ ad ꝓsentē statū cū ait Adueniat regnū tuū. s. in nobis. i. ad nos veniat. Uñ aug. Per hoc deſideriū nr̄m excitam⁹ vt regnū suū nob veniat ⁊ i eo regnare mereamur. Et signanter dicat adueniat. i. ad nos veiat. qr vtute meritoꝛ nr̄oꝛ ex cōdigno ad ipm puenire nō possum⁹. sꝫ optꝫ vt gratuito ad nos accedat. Uñ ad Rō. vj Gra dei vita eterna. Sitē Mat. iij. Penitētiā agite appropinqbit em regnū celorum. ¶ Vel sic regnū tuū. i. eccl'ia tua adhuc in terris militans. De q̄ regno Lu. xvij. Ecce regnū dei intra vos ē. Adueniat. i. ad aliū regnū tuū veniat. s. ad eccl'iaz triūphantē: Vel adueniat. i. ad te veniat. s. vt te videat ꝑ speciē sicut nūc videt ꝑ fidē. ¶ Vel regnū tuū. t. spūale vel spēale regnū tuū/adueniat nobis. vt. s. in nobis ꝑ spēiale effectū regre cognoscaris ⁊ papiaris. Uñ glo. Regnuꝫ dei sp ꝑsto ē. sed petim⁹ vt veiat. i. vt manifestetur hominibus a qbus velut luꝫ a cecis non videtur.

De effectu tertie petitionis.

Tertia petitio ē q̄ petim⁹ vt ꝓformis fiat volūtas nr̄a/voluntati diuine. Et ē hec. ꝙ fiat volūtas tua sicut i celo ⁊ in tra. Sicut supple fit i celo ab electis. Hoc ē. da vt ꝓformes tibi fiam⁹ in ēris. sic ꝓformes tibi facti sūt scti in cel'. ¶ Vl ꝑm alios. Volūtas. i. volitū tuū. s. illud qđ vis fieri circa nos/qđ spēialit̄ est iustificatio nr̄a. Uñ. j. ad Thessa. iiij. Hec ē em volūtas dei sanctificatio vr̄a. ꝙ fiat. i. adimpleat̄. Nō volūtas quidez in se q̄ fieri vis. qr illa eterna ē. nec in se aliq̄ fieri pōt. sed fiat ꝑ executionem ⁊ effectus adhibitōez. fieriqꝫ cognoscat̄. ¶ Vel sic. fiat volūtas tua in terra. i. in hoīe q̄ terra ē. Uñ Gen. ij. Formauit igit̄ dñs deus hoīez de limo terre. Et Eccl. xvij. Deꝰ creauit hoīez de terra. Et iterum. Oīs homo terra ⁊ cinis. Qđ propie potest intelligi in hoīe peccatoꝛe cōuertendo. sicut supplefit in celo. i. in homine sancto iam conuerso ⁊ iustificato. quasi dicat. Cōuertant̄ mali ⁊ faciant q̄ tibi placita sūt s. iusta ⁊ bona opa. sicut faciūt boni iam cōuersi. Que tamen intelligēda sunt de volitis que ꝓcedunt a volūtate beneplaciti q̄ semper bona sunt. ⁊ non de his que proce-

ōnt de voluntate permissionis que mala plerūq; fiunt. Nec enim erit malum in ciuitate quod dominus non fecerit. Amos iij. ¶ Exponitur etiam sic. Fiat voluntas tua in terra, i. in ecclesia sicut suple fit in celo i. in xpo qui celum dicit quia in eo deitas celata est. Vñ Esa. xlv. Vere tu es deus absconditus.

De effectu quarte ꝓ petitionis.

Quarta petitio est qua petit temporale subsidiū ad sustentatōez vite. Et est hec. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Ad aūt hec petitio ptineat ad corporalem necessitatem specialiter testatur Chrys. super Matth. ita inquiens. Quia hoibus loquebatur carne indutis ⁊ necessitati nature sūiectis/docuit subsidiū peti nature infirmitati. Dicit igit panē nostrū quotidianum id est corporalē vel vsualem, i. nobis quotidie necessariū. Unde Matth. vj. loco quotidianū habet suplsubstantialē. Ante enim peccatū/fuit panis, i. cibus homini substantialis, sed post peccatū. factus est sibi supersubstantialis, i. necessarius ad hoc vt sustētetur in vigore. Unde nec per diem naturalem/sine languore viriū potest homo eo carere. Et ideo subdit. da nobis hodie. Et ponit hic panis ꝓ omni genere sustētatiōnis corporis, vnde panis dr a pan qđ est totū ꝛm Ysido. ¶ Exponit etiā de pane spūali s. de corpore xpi seu de eucharistia. sic. s. panem nostrū xpm. s. vel eucharistiā qui verissimus panis est/ ⁊ efficacissimus animeibus. Joh. vj. Ego sum panis viuus q̄ de celo descendi. quotidianum. i. quotidie necessariū. da nobis hodie. ¶ Sed numqđ ꝛm hoc debet quilibet de ecclia quotidie cōmunicare? Dic ꝙ tripliciter cōtingit cōmunicare. s. corporaliter seu sacramētaliter tm. ⁊ isto modo cōmunicāt mali quādo l peccato mortali sumunt corpus xpi. Item spūaliter tm̄ sez credendo sacramentū. Credere enī/est spūaliter manducare. ꝛm illud Aug. Crede ⁊ māducasti. Et isto mō cōmunicāt quotidie omnes boni. Item corporaliter seu sacramētaliter ⁊ spūaliter. ⁊ isto modo cōmunicāt quotidie boni sacerdotes q̄ celebrāt. ⁊ alij boni de ecclia dum cōmunicāt. Ad libet xpianus debite etatis tenet facere/ad minus semel in anno. l ꝓsca. ¶ Sed cū cōpleta refectōe corporali vt spūali/habeam9 qđ in ista petitōe petimus vt qđ post prandiū ista oratione iteram9? Ad qđ dicit ꝙ sensus huius petitōis duplex est. vt panis det ⁊ vt in comedētis numimētū nō aūt in detrimētū ꝓuertat. Et trōne pnu habet locū hec oratio an̄ susceptōez cibi. Ratione vo scdi hz locū post susceptōez.

De effectu quinte

petitionis oratiōis ꝓdicte.

In quo igit precedētibus petitōnibus petit accessus omnis boni In tribus vo sequētibus/pomit amotio oīs mali. In hac igitur quinta petitōe petim9 absolui a malo ꝓterito et est hec. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata q̄ nos/pene debitores ꝓstituāt. Sicut ⁊ nos dimittim9 debitoribus nostris. Quasi dicat. Sicte velis habere ad nos in debita nostra dimittēdo. sicut nos habem9 erga debitores nostros qbus debita dimittimus. ¶ Et intelligas ꝙ hec oratio ꝓfertur in psona totius ecclesie q̄ in bonis stat qui peccātibus in se debita dimittunt. Alioqn si in persona sua intentionē imputando diceret peccator in se peccātibus nō dimittēs mentiret. sibimet impōens malu. ꝛm qđ dicit Augus. Si nō dimittis mentiris. ⁊ ei mentiris quē non fallis. ¶ Sed ꝛm aliqs istud in peccatore videt posse saluari ordo iuxta priorem modū. per hoc ꝙ ly nos ⁊ ly nobis/ supponant ꝓ diuersis. Et hic sit sensus. Dimitte nobis infirmis, debita nostra, sicut ⁊ nos boni ⁊ ꝓfecti dimittim9 debitoribus nostris. ¶ Sed istam expositionem vt nimis extortā credo derelinquēdam. Expone sic igit. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata que nos constituunt debitores. Vel debita nostra. id ē penas nobis ꝓ predictis peccatis nostris debitas. cōmutando saltem eternas quas peccando meruimus/ in temporales. sicut et nos dimittimus. id est iuste dimittere debem9 debitoribus nostris. vt saltem eos nolim9 vel hic vel in futuro obligari. cū aliquid. s. fecerint quare obligare debeant. ytpote cū

satisfecerint si possint. vt saltem cum petierint veniā; si non possint. ¶ Unde hic nota quo modo dimittendo rancorem. sic. s. q̄ nec malum inimici velis p̄curari. nec eius bonū minui. bene tamen velis illud q̄ in deliquit aliq̄tenus satisfieri. Et ad h° tenent omnes indifferēter. q̄ hoc oīno precepti est saltem sub intellectu. Alio modo dimittere cōtingit. non solū dimittēdo rancorem sed oīno sine satisfactione iniuriarū sineq̄ restitutōe rerū. necnō sine interuētu precum omnia dimittere ac ex puro corde diligere. et ad hoc tenent tantū p̄fecti. quia iste modo solū consiliū est.

De effectu sexte petitionis.

Sexta petitio est respectu amotōis mali futuri. in q̄ / vanis tribus / ex carnis mūdi et demonis tēptatōni bus incidere formidamus. Et ē hec Et ne nos inducas in temptatōez. Q̄ intellige p̄missiue. i. nō inducā sinas in temptatōez. hoc est ne p̄mittas nos succūbere temptationi. Aliud est em̄ in temptatōnez duci. et aliud induci. In temptatōnez em̄ ducit q̄ a temptatōe pulsat. sed nō deijcit. In temptatōnē vo inducit qui a temptatōe pulsatur eo q̄ a gr̄a non supportat sed sibi relinquit. a temptatōe frangit et absorbetur. ¶ Quia ergo nō ē malū a temptatōe p̄pria tionis vel etiā suggestionis ducā q̄nimo ē occasio exercende vtutis. q̄ beat° vir q̄ suffert tēptatōez. Jaco. j. Nō petim° hic vt nō ducamur in tēptatōz. sed ne inducamur. i. ne inten° inducamur et succūbam°. Unde glo. Nō p̄camur nō tēptari. sed nec etiam modicū a tēptatōib° vinci. Tēptatio ei necessaria est ad coronā. ¶ Et cuz duplex sit temptatio. s. p̄batōis et suggestionis. non dicit deus p̄ne inducere in tēptatōez suggestionis. q̄ vt dicit Jac. j. Ipe ei deus neminez temptat. Sed ideo (vt dicit Aug°) dicit aliquē inducere in tēptatōez. nō quia ipe induc̄at. sed q̄ aliq̄n̄ inducī p̄mittit. vel saltē q̄ inducamur nō impedit.

De effectu septime petitionis.

Septima et vltima petitio est respectu amotionis mali p̄sentis siue instantis. Unde glosa ordinaria sup̄ ist̄o passu Math. vj. Sed libera nos a malo. In illam que non dum est supple temptatōnez ne nos sinas induci. quod intellige petitōe p̄cedenti petitum est. et ab ea in quā inducti sum° libera nos. Et hoc ē q̄ dicit. Libera nos a malo. tam. s. visibili et invisibili. et tam pene q̄ culpe. Unde simpliciter dicit a malo nihil determinādo. dans hoc de omni malo intelligi posse et debere. Unde sic intelligēdo petit amotionē omnis mali instantis. Est autem quadruplex malū. Unū originale. aliud actuale. quod est duplex. Nam aliud est mortale. aliud veniale: Quartū malum est pena peccatū cōsequens. Primū autez malum est innatū. duo sequentia sunt malum additū. Quartū est malum inflictum Et ab oībus his petimus liberari. Duz in psona eccl̄ie orātes et loquētes dicim°. Dz libera nos a malo ⁊c̄.

De numero et sufficientia p̄dictarū petitionū.

Numerus vero et sufficientia predictarum petitionū sic accipitur Omne quod rationabiliter peti potest / aut est collatō boni aut amotio mali. ¶ Si est collatio boni. aut boni increati. s. dei. aut boni creati. Si est collatio boni increati. hoc potest esse dupliciter. Uel. s. vt per veram fidem confirmetur eius notitia in nostro aspectu. et hoc petitur ibi. Sanctificetur nomen tuum. Uel vt sua voluntas confirmet̄ in nostro affectu. et hoc petitur ibi. fiat voluntas tua ⁊c̄ Si vero petatur collatio boni creati h° iterum potest esse dupliciter. Uel. s. vt conferatur bonum eternū vt est regnum celorū. Et hoc petitur ibi. Adueniat regnū tuum Uel vt conferat bonū temporale ad sustētationem. Et hoc petitur ibi Panē nostrū quotidianū. ¶ Si autē fiat petitio p̄ amotione mali / hoc potest esse tripliciter. Uel. s. vt amoueatur malum p̄teritum siue in p̄terito cōmissum. Et hoc petitur ibi. Et dimitte nobis debita nostra. Uel petitur vt amoueat malum futurū. Et hoc petit ibi

Et ne nos inducas in temptatōez. Vel petitur vt amoueat malū p̄sens. et hoc petit ibi. Sed libera nos a malo.

De ordine ipsarum

petitionū ad septē vicia capitalia.

Hanc videndū venit qualiter in [illegible]pis septem petitionib⁹ cohiberi [illegible]etunt septem capitalia vicia.

¶ In p̄ma igit petitōe cohibet supbia. Supbi em̄ nō sanctificāt nomē di sed nomē suū p̄priū. f̄m qđ dicit psal. Vocauerūt noīa sua in terris suis. ¶ In scā petitōe elicit̄ inuidia q̄ est dolor alieni boni. Unde nō desiderat vt p̄mo adueniat bonū sed potius malū. ⁊ econtrario in ista petitōe petit̄ cōmune omniū bonū. ¶ In tertia petitōe resecat̄ ira. que volūtatez dei nō sequit̄ sed p̄priū impetū. et ecōtrario in ista petitōe petit̄ volūtatē dei fieri. Vel aliter f̄m aliquos dici p̄t q̄ in scā petitōne elicit̄ ira que bonū homini non patit̄ euenire. Ibi em̄ aduenire petit̄. Et tunc in tertia resecat̄ inuidia. que specialiter sanctam dei psequit̄ volūtatē. vt dicit Hiero. Cui⁹ cōtrariū in dicta petitōe ozat̄. Et f̄m istuz scōm modū ponēdi. ordinant̄ petitōes ad vicia/in scā tabula p aliquos circa hec cōfecta. ¶ In quarta aūt petitōe expellit̄ accidia Ibi em̄ petit̄ robur tam spūale q̄ corporale qđ conferē in pane corpali ⁊ spūali. qđ quidē euacuat accidiaz q̄ est ignauia et tediū vite. ¶ In q̄nta petitōe elicit̄ auaricia q̄ est īmoderat⁹ amor cōgregandi ⁊ retinendi temporalia. Unđ ⁊ debita semp exigit nec dimittit. Cui⁹ cōtrariū ibi petit̄ ⁊ offertur. ¶ In sexta petitōe extirpat̄ gula. ex q̄ ortū habuit p̄ma hoīs temptatio. cuz ibi petat̄ amotio tēptatōis future. ¶ In vltima petitōe resecat̄ luxuria q̄ specialiter semp habet secū malū tam corpis qđ ipsa debilitat. qz qui fornicat in corpus suū peccat. q̄ etiā spūs cui⁹ vires enervat. Cuz ibi petat̄ amotio oīs mali p̄sentis.

Finit.

Incipit tractatus

sextus de septem donis spūssancti ⁊ eorum declaratione.

Postmodū de donis spūssancti subpōdio agēdū ē. Ubi p̄mo dicēdū erit. vtz idē sint q̄ septē virtutes denoīate. Et si nō. in q̄ ab eis differūt. Quot sūt dona. ⁊ q̄ sint. Deinde singulis donis in se aliqua tangēda erunt. Postremo q̄liter p ipa dona/excludunt̄ septem peccata capitalia.

Utrum septez dona

spūssancti sint idem q̄ septem virtutes. Et in quo differunt.

Quoniū aūt fere opio q̄ ē dona [illegible]nō sunt virtutes. Sed ōraz inter[illegible]rtutes ⁊ dona assignādo/ magn̄ [illegible]e diuersitas. ¶ Quidam em̄ dicunt q̄ virtutes/p̄ncipaliē sūt ad agendū ⁊ q̄ ideo diffiniunt̄ p actus ⁊ operationes suas. Dona vo p̄ncipaliē sūt ad sistendū tēptatōibus. q̄ via iam habite virtutis impugnāt. ¶ Alij sic dicūt ⁊ melius q̄ virtutes simpliciē sunt ad agendū. sed dona sunt ipa⁹ expeditōnes virtutū. ⁊ sic sunt ad magis expedite agēdū. ¶ Sūt alij q̄ distinguūt dicētes q̄ in donis illa q̄ p̄mient ad affectū sunt virtutes. Illa vo q̄ p̄tinēt ad aspectū rez/sunt p̄pria dona. Et hi solūt facile que ex vtraq; parte obij̄ possunt. s. vtrum sint virtutes vel non. Et q̄ opinio media/innitit̄ sententie beati Greg. a plurib⁹ p̄babiliō habet.

Quot sint dona spūs/

sancti ⁊ que sint.

Quot ⁊ q̄ dona sint ptz p Esaiaz xj. ca. vbi tāgunt̄ septē dona spūssancti hoc ordine. Requiescet sup eū. s. xp̄m. spūs sapiētie ⁊ intellectus. spūs cōsilij ⁊ fortitudinis. spūs scientie ⁊ pietatis. ⁊ replebit eū spūs timoris domini. Duo aūt p̄ma digniora sunt quere gunt vitā p̄templatiuā. s. sapiētia ⁊ intellectus. Alia aūt q̄nq; sufficienter regunt vitā actiuā. Et f̄m hoc sumunt ab aliquibus numerus ⁊ sufficiētia ipo⁹ septē donorum sic. s. Nā aut ipa dona q̄ (vt tactū est) sunt quedā ipsap̄ expetitōes seu pfectōes virtutū ipsam virtutem perficiunt respectu vite cōtemplatiue vel respectu vite actiue. Si respectu vite p̄templatiue que circa diuina ⁊

celestia vsaē, aut ipam vtutē pficiūt p modum cuiusdā expietie ⁊ guſtus. ⁊ hoc fit p donū sapie. aut p modū cuiusdā intime intellectus. Si respectu vite actiue que circa agibilia versaē, aut pficiūt ipam vtutē quātum ad recessum a malo. ⁊ hoc fit per donum timoris. aut ipam vtutē pficiunt quātum ad opatōes boni. ⁊ tūc vel boni ad quē omnes tenentē ⁊ quod est in cōmuni opatione. Vel boni ad quod nō omnes tenentur vt est bonū arduū. Si quātuz ad opatōes boni ad quod omnes tenentē. hoc cōtingit dupliciter. Nam vel donū in tali opatione vtutē pficit tanq̄ ipm opus exercens. Et tunc est donū pietatis. vel tāq̄ ipm opus regens ⁊ dirigens. ⁊ tunc est donum scientie. Si quātuz ad opatōes boni ad quē nō omnes tenentē. hoc iterū p tingit dupliciter. nā vel donū in tali opatōe vtutem pficit tāq̄ opus ipm arduū erequens ⁊ tūc est donū fortitudinis. Vel tanq̄ ipm opus arduū regens ⁊ dirigens. ⁊ tunc ē donum cōsilij. ¶ Aliter p alios sumitē iste numerus ⁊ sufficientia p dictoruz donoz fm aliquas ipsoz donoz ratōes. ⁊ hic inferere visum est causa brevitatis non expedire.

¶ Nota insup q̄ illud donū qđ in predica Esa. assignatōne/vltimo loco ponitē. s. donum timoris/est primū in ascendendo. iuxta illud psal. Initiū sapientie timor domini. A quo timoris dono/fit quidaz per alia dona gradalis ascensus. Ne ei timor cōceptus/gelidus foret aut aridus. sequitē donū pietatis que ad omnia vtilis est. Et ne pietas ipa/nimis remissa aut nimis prōpta aliquo mō inordinata cēt adiūgitur ei donuz scie que opa pietatis regat vt discrete fiant. Et ne scia inualida foret/additur ei donū fortitudis vt qđ aliqs p scie non bñ facere nouit/p fortitudinē exeq̄ facio possit. Et ne fortitudo psumptuosa esset/aduingitē ei donum ⁊ silij quo regi possit opus fortitudinis ⁊ debito modo compmi. quia fm Greg. fortitudo sine cōsilio pcipitat. Et ne cōsiliū incautū foret. adiungitē ei donū intellectus. qui est cognitio bonoz spūaliū/quo cōsiliū in ipa spūalia dirigi possit. Et vt intellectus mō debito tempeē ⁊ ordineē/daē ei sapientia q̄ est cognitio p gustū diuine dulcedis. Que sapiētia a sapore nō a sapē dicta est.

De dictis septē do Dnis in speciali. Et pmo de dono timoris.

Nunc breuiter de singulis donis in se/aliqua tangēda sunt. Et primo de dono timoris. vbi pmo dicetur. Quid sit timor. Deinde quot sunt eius species. Et que earū sit donū?

Quid sit timor ⁊ quot sunt eius species.

Timor fm Aug. sup Johan. sic diffinitur. Timor est fuga animi/ne perdat quod diligit. Idē in li. de ciui. dei. Timor est affectio vel amor. fugiens quod ei aduersatur ¶ Species autez timoris ponunt̄. vj. Est enim timor mūdanus. humanus. naturalis. seruilis. initialis. filialis. Timor mundanus est quo quis timet amittere q̄ mundi sunt. ⁊ ideo nō peccat si ea amittat. Humanus est quo quis ex deliberatōe tantuz timet penā sui corporis. Naturalis ē quo quis naturaliter timet mortem siue horribile aliquid ante deliberatōez rationis. q̄ timor vicios⁹ nō est sicut duo pōres. Seruilis est q̄ quis offendere timet tū ne incurrat penam gehēne. Iste aliquantulū habet vtilitatem. q⁹ frequēter introducit charitatem sicut seta introducit filum sutoris. vt phibet augusti. Initialis est qui quasi duplicem habet oculū seu respectum. vnū ad fugam pene. aliud ad amorem glorie. Seruit eīm deo ptim timore gehēne. ptim amore glorie vel iusticie. Filialis siue castus est quo timem⁹ ne xp̄s animē nr̄e responsus aut tardet aut discedat. aut aliq̄ten⁹ offendatur. hic ē timor sanctus q̄ pmanet i seculum seculi. qui alio nomine dicit reuerentialis. Quis aūt timor istoz sit donū spūs sancti patet q⁹ nec timor mundanus. nec timor humanus q̄ simpliciter mala habentē nec naturalis. quia donū/est quidē diuinitus infusus. non innatus. timor vo naturalis innatus est. Nec seruilis timor. proprie tamē sumēdo donū nisi generaliē sumereē. sicut generaliē dicitur donū de oīnibus que dantē a deo. ⁊ sūt supra naturā ad

ordinandū aliquo mō vitā in bonū gratie sicut ⁊ fides informis dici pōt donū dei. ſz initialis timor. ⁊ caſtꝰ ſiue reuerētialis ꝓpe dicunē donuz ſpūſſancti. Cōcedūt tn aliq ſimpliciē q timor filius ſit donū ſpūſſancti ⁊ tn negāt q ſimul inſit cuz ſpūſancto/ q ꝗliter eē poſſit nō video.

De ſecūdo dono ſpiritusſancti.ſ.dono pietatis.

Equiē de dono ꝓrio q ē in aſcēdēdo.ſ.ō dono pietatꝭ Ubi ꝓmo videdū qd ſit. ꝙt modis dicaē. et ſm quē modū ſit donū ſpūſſancti. Diffiniē aūt ſic pietas ab aug. Pietas ē cultus dei quā greci euſebiā vocāt. Item greg. ſup Job. Pietas ē q̄ docet opꝰ miſericordie. Scōm tulliū i fine ꝓmi ſue rhetorice. Pietas ē beniuolētia in parētē. Magiſtraliꝰ vo diffinitō hec ē Pietas ē erbenigne mētis dulcedie oibꝰ auxiliatrix affectio.

Quot modis dicatur pietas.

Dicaē aūt pietas multis modis. Qñq motꝰ ipius affectōnis tendēs in deū. ⁊ ſic ꝺr pietas cultꝰ dicitur motꝰ affectōis tēdens in eꝰ imaginē. ſ. in hoiez. ⁊ hoc pōt eē triplicē. vel ille motꝰ affectōis tēdit in imaginez dei q̄ ē ſibiꝑi p ſanguinē ꝺiūcta. ⁊ ſic ē beniuolētia in parētes. ⁊ ē ſpēs iuſticie naturalis. Qñq etiam dicē affectio tēdēs in imaginē dei. i. in hominē tā q̄ miſeriꝭ oppſſuz. ⁊ ſic pietas ē q̄ docet opa miſeꝛie. vt dicit Greg. ⁊ ſic ponꝰ virtus ē q̄ donuz. Qñq etiā ē affectio tēdēs in imaginē dei nō qdē inq̄tuz ē ſanguie cōiūcta vel miſeriꝭ oppſſa vt ſic. ſed motu q. dem generali. ſ. inq̄tum ē imago dei. hoc ē inq̄tuz ē rōnalis creatura. Et tūc ꝓprie ꝺr donū ſpūſſancti qō abilitat ⁊ expeditū reddit hoiez ad habēdū ſe beniuolētē ſeu beniuolū/ad rōnalē creaturā. ſ. ad quēlibet hominē ſiue indigētē ſiue nō indigētē. Et ſic marie eī cōuenit iſta diffinitio magiſtralis ꝓpoſita. Scōm primū modū diffiniē ab Aug. inrta ſcōm modū diffiniē a Tullio Scōm tertiū modū diffiniē a Greg. Et fz quartū moduz diffiniē a magiſtris. q illo mō eſt ꝓprie donū ſpūſſancti.

De tertio dono ſpiritusſancti.ſ.de dono ſcie.

Edono aūt ſcie duo videnda ſunt. ſ. qd ſit. Et in q̄ differt a dono ſapie. a q̄ ſm Aug. diſtarenō videē. Qñ ſcia ꝓprie donū eſt ſic diffiniē. Sciētia ē lumē ſpūale/ acceptuz a deo: in q̄ videnē rōnes opabiliū ptinentiū ad vitā. p q̄s ſancte ⁊ meritorie viuamus. ſicut dicit aplūs ad Titū. ij. Abnegantes omnē impietatem ⁊ ſecularia deſideria ſobrie ⁊ iuſte viuamꝰ in hoc ſeculo. Uñ ſicut fides ē illumīatio q̄dā ad credibilia. ita donū ſcie ē illumīatio q̄dā ad opabilia.

In quo differt donū ſcientie a dono ſapientie.

Dicaē aūt in hoc a dono ſapiēcie differre quoniā ſapiēcia ē cognitio quedā diuina/ p gustū. ſcīa aūt eſt lumē quoddā diuinū ad opabilia ptinētia ad hāc vitā. Unde ſicut dicit magiſter in li. ſententiarū. Sciētia docet bene ꝙuerſari in medio buiꝰ praue ⁊ peruerſe nationis. Et hoc ſatis videē ꝙ ſonare verbis Aug. q̄ dicit q̄ ſapiētia eſt ō eternis. Scientia vo de tēpalibus.

De quarto dono ſpiritusſancti.ſ.de dono fortitudinis.

Oſt hec de dono fortitudinis. etiam dicenda ſunt. ſ. quid ſit ⁊ ꝗliter differt a fortitudine ꝓut fortitudo eſt virtus.

Quid ſit fortitudo et quomō differt a fortitudine ꝓut eſt virtus.

Ecundū aūt q̄ fortitudo eſt donum ſic notificaē. Fortitudo eſt affectio animi qua cupiditas terrena depmitē. nullaq; aduerſitas formidaē. Et videtur hec notificatio ſumi er verbis aug. in li. de ſpū ⁊ anima. ⁊ in. v. li. ſue muſice. Differt aūt a fortitudine. p vt eſt virtus. licet vtraq; ſit circa difficile et arduū. Quoniam fortitudo ꝓut eſt virtus ſuſtinet piculuz. quando. ſ. neceſſe pati vel a bono virtutis cedere. ſicut quādo queriē

fides vel iusticia. vel libertas patrie vel hu iusmodi. Sed fortitudo put est donum se gratis ⁊ er abūdanti illi statui offert. ī quo talia sepe querunt. vt est status pfectionis consilior. Si aūt dicat q ⁊m hoc nō habe rent donū fortitudinis nisi tantū pfecti. et q sic habita vna gratia gratificāte nō om nes haberent. Dico q nō est v̄ū nec ex p dictis sequit. quoniā pfecti istud donū ba bent in actu. omnes vo in charitate existen tes habent in habitu. Unde q imp̄fectus ē habet in habitu. Unde opus pfectionis fa cere potest qui vult.

De quinto dono

spūssancti. ſ. de dono ꝓsilij. ⁊ qd sit.

Postremo de dono ꝓsilij duo si militer videnda sunt. ſ. qd sit. Et qualiter sit donū cū in xpo nō vi deat fuisse. in q̄ tñ sunt ⁊ fuerūt omnia dona. ¶ Diffinit aūt sic a Tullio ī rhetorica sua. Consiliū est/ faciēdi vel non faciēdi vere cogitata ratō. Sed hec diffini tio nō videt cōuenire cōsilio put est donū ideo aliqui corrigūt eū sic. Consiliū est fa ciendi vel nō faciēdi vere excogitata ratio. ſ. rerum in q̄bus ꝓpter ardnitatē indi get q̄s adiutorio. Unde cōsiliū put hic sū mitur/ nō est de dubio sed de arduo ad q̄ ꝓpter difficultatē nō omnes tenent. Dicit liquo dic q istō mō vltimo cōsiliū ē donū ⁊ q̄ verissime hoc donū fuit in xpo sicut ⁊ cetera dona fuerūt ⁊ semp erūt. Unde cōsi liū ſm q ponit dubitatōez ⁊ circa eam que rit ab aliis certificatōez nō fuit in xpo q̄ cer tissime oīa nouit q⁹ nec sic ē donū spūssan cti. Sed ꝓsiliū q̄ō est lumē imissum a spū sancto/ oīa dubia dissoluēs/ et indubitāter in aggressionē arduoꝝ dirigēs/ q̄ deus ad statum pfectionis ptinere ꝓpalauit/ sic est donū. Et isto mō fuit in xpo.

De sexto dono spiri

tussancti. ſ. intellectus.

Sequit de dono intellectus. Circa quod attēde. ⁊ primo quid sit deinde qualiter differt a sapien tia. Diffinit aūt sic ab Augu. in sermone quodaz suo de timore. Intellect⁹ vocatur quo ab omni inimicitate carnali corda mūdant. vt pura intentio dirigatur in finez suū. ſ. deū. Et intellectus quoddā lumen spūale infusum ad cognitōez dei in creaturis. Differt aūt a dono sapiētie. quia sapientia est cognitio p gustum. Est enim quoddā lumen sub quo vel in quo vident ⁊ gustant diuina p experimentū. Unde sa pientia put est donū est ꝓprie gustus dei in donis suis. Intellectus aūt nō est p gu stum. sed potius est lumē quoddā datum a deo ad cognitōez dei in creaturis illis in quib⁹ resultat deus p gr̄az ⁊ gloriā. Vel in illis in q̄ bus habet resultare p gr̄az ⁊ gloriā. Unde intellectus est donū quo gratuite cognosci mus dispositōes celestiū ꝓ eas q̄ tendim⁹ ī deum sic disponentē.

De septimo dono

spūssancti sapie. ⁊ qd sit.

Deniq de dono sapiētie dicēduz est. Et quoniā ex supius dictis ī parte patet quid sit. ⁊ qualiter se habet ad donū scientie ⁊ ad do num intellectus ideo sufficit hic ponere eiꝰ notificatōez. Secm aūt aug. sic diffinit. Sa pientia est cognitio rerū diuinaꝝ. ¶ Item ex littera. iij. li. sententiaꝝ. Sapientia ad so lius eterne veritatis cōtemplatōez ⁊ dele ctationem ptinet. ipaq̄ tantū creator con spicitur. ⁊ q̄ semp ⁊ incōmutabiliter ma net quod deus est. Greg. sic diffinit. Sapi entia est donū/ spe ⁊ certitudine eternoꝝ/ mentē reficiens. Que diffinitio dicit opatō nem eius ꝓpriā/ que est mentē p gustū re ficere. quod sonat nomē eius. Sapiētia enī a sapore dicta est.

Quō p septem dona

spūssancti: excludūt septē vicia capitalia.

Ultimo dicendū est qualiter p se ptem dona excludant septē pec cata capitalia. Et sciendū est q timor⁹ q̄ per eū quis se dēmit/ ne super aliū se extollat. excludit superbiaz que sup alios se extollit. Pietas q̄ sibi illa tas remittit iniurias. expellit iram que vin dictā querit. Scientia que mentez illumi nat. euacuat invidiam. que mentē excecat. Fortitudo q̄ excellit in arduis. pellit accidi am. q̄ torpet in imis. Consiliū quod docet

ꝑ tranlitorijs eterna mercari. remouet auaricia q̄ in terrenis ⁊ ꝑ terrenis tantū querit negociari. Intellect⁹ q̄ vere delectamur in bonis spūalib⁹. excludit gulā. q̄ vane ⁊ misere delectaē in carnalib⁹. Sapiētia ꝑ quaz pure delectamur in deo extirpat luxuriā q̄ qs impudice i suo misero corpe delectaē.

¶ Explicit tractatus sextus huius compē dij de septem donis spūssancti.

Incipit tractatus septimus de octo beatitudinibus ⁊ earum explanatione.

In hoc breuiter restat aliquid de octo beatitudinibus dicere. Et primo quid dicaē beatitudo. s. an ipa virtus an id quod ꝓmittit. vt gratia exēpli respectu eius qđ dicit xp̄s. Beati paupes spū quoniā ipsoz est regnum celoz. an beatitudo sit ipa pauptas vl ꝓmissio regni. Qualiter se habeant ad dona ⁊ ad vtutes. Quare vltime beatitudini idem p̄miū reddaē sicut p̄me. Deinde de qualibet beatitudine i se qđ est ⁊ q̄liter ⁊ cū quo dozo conuenit ⁊ cui vicio capitali cōtrarieē.

Quid dicatur beatitudo. an. s. ipa virtus vel qđ ꝓmittit.

Diendū est aūt q̄ beatitudo duplex ē. s. vie ⁊ patrie. ¶ Beatitudo aūt vie ꝓsistit i pfecta euacuatione vni⁹ miserie. s. culpe. ⁊ quo ad essentiā ⁊ q̄ ad occasiones. Unde q̄ iste virtutes de q̄bus infra/euacuāt culpam et culpe occasiōes. disponūtq̄z ad beatitudinem patrie. ideo dic possunt ⁊ dicunē beatitudines. Beatitudo aūt patrie cōsistit in oīmoda euacuatōe vtriusq̄z miserie. s. et culpe ⁊ pene. Et isto mō dicunē ꝓprie beatitudines p̄mia p̄dictis vtutib⁹ respōdētia Sicut ē illud. ipoz est regnū celoz. Vel illud ipi saturabunē ⁊c. Et sic varia rōe ⁊ cōsideratōe/ poteris dicere q̄ vtutes ille sint beatitudines. Et q̄ sit p̄mia eis correspōdentia beatitudines sunt.

Qualiter se habeant beatitudines ad dona ⁊ ad vtutes.

Qualiter aūt se habeāt iste beatitudines ad dona ⁊ ad virtutes? Hoc scito q̄ ꝑm glosaz super isto passu Mat. v. ꝓ vtutes ad dona ⁊ p dona ad beatitudines puenit. Undes tutes/dicunt initiū opationis done ⁊ euacuationē culpe q̄ ad essentiā. Dona aūt dicunt bonū ⁊ expeditū ꝓgressum. q̄ donū: expeditū reddit actum vtutis vt expedite opetur. Beatitudines aūt dicunt cōsummationes siue terminū quatinus invia beri potest. ita vt omnē culpam euacuet et omnē culpe delectationē. Et bonū delectabiliter opetur q̄tum facere possibile est viatori. Et ideo dicunē iste beatitudines/vtutes purgati animi. Quia. s. anima purgatur vltima purgatione viatori possibili.

Quare vltie beatitudini idem reddit ꝑmiū sicut prime.

Vltime aūt beatitudini idem ꝓmium reddit quod ⁊ prime sed nō eadem ratōe. Quia regnū celoz um duo in se comꝓhendit. s. exaltationē ⁊ abūdantiaz. In beatitudine aūt q̄ prima ponit/q̄ est pauptas spūs est sumina rerū abdicatio siue abiectio ⁊ ideo ꝓmittit ei regnū inq̄tuz dicit abūdanā. In beatitudine vo q̄ vltima ponit/q̄ est ꝑsecutionē pati ꝓpter iusticiā. est sūma actio ⁊ ideo ꝓmittit ei regnū inq̄tuz noiat exaltationē. Unde q̄uis regnū celoz oīnibus beatitudinibus debeaē. istis tamē solum ꝓmittit. quia ꝑ quandam appropriationē istis magis debet.

De beatitudinib⁹ in speciali. Et cum quo dono conueniāt. Et primo de prima.

Hunc attendenduz est ad aliqualē singularez determinationem. Prima igitur virtus seu beatitudo est pauptas spūs que adaptaē dono timoris. Et expellit fugbiā cui cōtrariaē. eo q̄ pauptas spūs/vera humilitas sit. Huic beatitudini in p̄miū ꝓmittit regnū celoz. ¶ Et nota q̄ pauptas hic dicit abdicatio temporaliuz fm rem ⁊ fm voluntatē. Quia cū beatitudines ꝑfectam dicant peccati exclusionem. tam quo

ad peccati essentiā q̄ quo ad peccati occasionem cū abdicatio solū fm voluntatem nō sit euacuatio pfecta occasionis peccati. quia est alia vtilior que magis occasionem peccati euacuat/scilicet illa que est fm rem et fm voluntatem. patet q̄ illa prima est p̄ma beatitudo.

De secunda

Secūda vtus seu beatitudo ē mititas siue mansuetudo q̄ p̄gruit dono pietatis ꝛ expellit iram. qz mittis est quez ira vel rancor nō afficit. Cui respondet in premiuz possessio terre viuentium.

De tertia

Tertia vtus seu beatitudo est luctus/ q̄ est dolor animi charitate informati. q̄ facit cognoscere misere statū p̄sentis vite ꝛ lachrymabilē p̄ntis seculi. ꝛ delectatōez future glie q̄ sufficiens causa luctus sunt. quē dolorem inducit scientie donū. Qui em addit scientiā istā. s. addit ꝛ dolorē. Cui p̄mio respōdet eterna cōsolatio in q̄ absterget deus oēm lachrymam ab oculis sanctoruz. Et iam non erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamor ꝛc. Et hec euacuat inuidiam q̄ dolet de bono alieno ꝛ letat̄ de malo. hec aūt beatitudo econtrario cōgruet tamen beatitudo p̄pter sibi annexā dulcedinē dicit̄/ eo vt dicat Greg⁹. Dulciores sunt lachryme penitentiū q̄ de lilie regū. Et aug. li. p. fes. Currebāt lachryme ꝛ bene mihi erat cū illis.

De quarta

Quarta vtus seu beatitudo ē esurites ꝛ sitis iusticie/ q̄ dono fortitudis adaptat̄. q̄ est ī sustinēdis periculis p̄ iusticia ꝛ fide. Que expellit tediū boni hoc est accidiā. Cui respōdet p̄mio eterna saturitas.

De quinta

Quinta vtus seu beatitudo ē misericordia. Que appropriat̄ dono cōsilij. qđ docet alios dimittē iniuriaz/ vt nobis dimittat̄ maiora. vl̄ p̄ferre[ꝛ]enam vt obtineam⁹ celestia. hec expellit auariciā cui⁹ p̄prium ē congregare ꝛ nō remittere vel p̄ferre. Premiū aūt huic beatitudini rndens ē p̄secutio misericordie.

De sexta

Sexta vt⁹ seu beatitudo ē mūdicia cordis. cui p̄uenit donū intellect⁹ q̄ est cogitatō celestiū: oculos cordis mūdās ꝛ illuminās. Hac eliminat̄ gula q̄ corrūpit ꝛ excecat cor. vñ Osee. iiij. Fornicatio ꝛ vinū ꝛ ebrietas aufert cor. Premiū huic beatitudini rndens ē visio dei.

De septima

Septima vtus seu beatitudo ē pax seu ee pacificū. Cui rndet donū sapientie q̄ ē delectari in deo q̄ est pax nr̄a. Hec repellit luxuriā q̄ animū nō pacificat sed vagū reddit ꝛ instabilē. Cui correspondet p̄miū esse filiū dei.

De octaua

Octaua vt⁹ seu beatitudo q̄ ē pati p̄secutōez p̄pter iusticiā clarificat et ostendit quoddā factuz. hñs respectum ad singula p̄cedētia. Et p quod oēs alie beatitudines ab vltima vsq̄ ad primā p̄bant̄ si vere sunt. vnde Grego. Qualis vnusq̄sq̄ apud se latet: tillata cōtumelia p̄bat. Et hinc ē q̄ beatitudo ipi facto p̄mio rndens qđ idē est cū p̄mio prime beatitudini p̄missio redire dicit̄ ad caput tanq̄ circul⁹ p̄fectes ꝛ oēs beatitudines ambiens ꝛ comphendēs. Hę vtutes seu beatitudines tanguntur Mat. v. Beati pauperes spū qm̄ ipoz est regnū celoz ꝛc.

Vnde accipitur numerus seu sufficientia beatitudinū.

Arū vo beatitudinū numerus [illegible] sufficiētia fm integritatē perfectionis hominis accipit̄. Ad p̄fectionis aūt integritatem requirunt̄ tria. s. recessus a malo. p̄fectus seu p̄gressus in bono. ꝛ p̄fectus status in opib⁹ bone respectu primi malum p̄cedit aut ex tumore superbie. aut ex rancore malicie vl̄ ex languore libidis seu p̄cupiscētia. Contra q̄ tria sunt seu sumunt̄ tres prime beatitudi-

nes. ſ. paupertas ſpūs contra malū tumo-
nis ſuperbie. Aditus cōtra malū rancoris
malicie. Luctus cōtra malū languoris libi
dinis ſeu cōcupiſcētie. Reſpectu vo ſecūdi
pfectus ſeu pgreſſus in bono attenditur
circa diuinā imutatōnez que eſt duplex ſm
duas vias qbus intendi pōt. ſ. miſcōiam z
veritatem. Be qbus in pſal. Uniuerſe vie
domini miſcōia z veritas. Et ſm has duas
vias ſumūtur due alie beatitudines. ſ.
reſpectu veritatis/ eſuries iuſticie. et reſpe-
ctu miſcōie affectus miſcōie. Reſpectu au-
tem tertij pfectus ſtatus in optimo attendi
tur in duobus. ſ. in limpida cognitōne z in
tranquilla affectione. Et ſm hoc ſumūtur
due alie vltime beatitudines. ſ. reſpectu lim
pide cognitionis. mūdicia cordis ad deuz
videndū. Et reſpectu tranquille affectōis
pax mentis ad deo pfecte fruendū. ¶ Et
aduerte q ſicut in enumeratōne donoruz
iuxta quod ſupra in tractatu de donis de-
claratū eſt. eſt ordo qdam artificialis quo
primo loco ponūtur z enumerant digniō
ra. ita in enumeratōe beatitudinū eſt ordo
quidam naturalis quo digniores vltimo
loco ponūtur.

Ex ſupradictis colligit q habit⁹ vir
tutū cardinaliū/ p̄cipaliter diſpo-
nūt ad exercitiū vite actiue. Ha-
bitus vo donoz maxime diſponūt ad actus
vite z templatiue. Habitus aūt beatitudi
nū diſponūt ad pfectōez vtrorūq.

Finis tractatus p̄cedentis

Incipit tractatus octauus et finalis de vicijs tam nature q voluntatis.

In finalibus aliqua de vicijs ſi-
matim tangere conuenit. Et q
ſunt vicia nature. z vicia volun
tatis. tangit primo aliqualiter
de vicijs nature. Et deinde de
vicijs voluntatis.

De numero z ſuffi-cientia vicioz nature.

Uicia aūt nature/ q̄tuz ad hmōi
cōpendiū attinet/ ſatis erit enu-
merare. q̄ ſunt ſeptē. ſ. Extollētia
ſeu p̄ſumptio. duricia. ignorātia
timiditas. p̄cipitatio. hebetudo. ſtultitia. q̄
rum numerus ſine ſufficientia licet de ſe ſa
tis clareat. nam repibile non videt vicium
nature. aliud a p̄dictis vel quod ſaltem ad
aliqđ p̄miſſoz non ſit reduabile. q oppoſi
tionem tamen ad ſeptē dona ſpūſſancti/ ſu
munt aliqui numerū z ſufficientiā ipſoruz
vicioz̄ nature. Eteni tres aie ſunt vires
ſeu potentie. ſ. concupiſcibilis. irascibilis z
ratōnalis. que quaſi cōtinue in ſuis virtuo
ſis actibus z opationibus/ p ipa vicia que
nature ex ſua corruptione inſūt/ varijs mo
dis impugnant z impediunt. contra q̄ ſuis
ſeptem ſint. data ſunt in adiutoriū ſeptem
dona ſpūſſancti que lumina quedam ſine
lux diuinitus inſpirata z infuſa ad efficā-
cius tam contra ipa ſeptem vicia nature q̄
vicia alia voluntatis z temptatōes. viam
iam habite virtutis impugnātes/ reſiſten-
dum. liberius q̄z z expeditius ipſos actus v̄
tutum exequēdum. ¶ De vicijs nature ar
ca vim concupiſcibilē. ¶ Circa igitur vim
ſeu potentiā concupiſcibilē reperit vicium
nature retrahens a debite compatiendo et
ſubueniendo p̄primo. quod vocatur duri-
cia. Contra quod diſponit donum pietat⁹.
¶ De vicijs nature circa vim irascibilem.
¶ Circa vero vim ſeu potentiam irascibi-
lem/ duplex reperit vicium nature. Unuz
immoderate retrahens ab agendis q̄ vo-
catur timiditas. cōtra quod diſponit donū
fortitudinis Aliud immoderate accedens
quod vocatur p̄ſumptio. Contra quod di
ſponit donuz timoris. ¶ De vicijs nature
contra vim rationalez. ¶ Contra vim ra-
tem ſeu potentiā rationalē/ duplex cōtingit
vicium nature. ſ. vel reſpectu finis. vel reſpe
ctu eoruū que ſunt ad finem. Si reſpectu
finis. duplex reperit nature vicium. Unum
impediens ne cognoſcat q̄ vocat hebetu
do contra q̄ diſponit donum intellectus
Aliud retrahēs ne animus ad ipm finem
debite afficiat q̄ vocat ſtultitia. cōtra
quod diſponit donum ſapientie. Si reſpe
ctu eoruū que ſunt ad finē duplex ſit natu-
re vicium repitur. Unū impediens ne ſcia
tur quid ad p̄ſecutionez finis expediat q̄
eſt ignorantia. contra quod diſponit donū
ſcientie. Aliud quo q̄s in his q̄ agēdis ſunt
magis ex paſſionis impetu q̄ ex debita ele

tione ducāt quod est p̄cipitatio. cōtra qđ dispōnt donum consilij. ¶ Quibus cōtra sentiunt ipa nature. Contrariant etiam iste septem nature vicia singula. s. singulis virtutibus. singulis oratōnibus dominice petitionibus ⁊ singulis beatitudinibus ⁊ cōsentiunt cum septem p̄cipalibus seu capitalibus vicijs voluntatis. Quod clarius tabula in fine huius tractatus posita conspici poterit ⁊ ppendi.

De vicijs volūta

Dis seu de malo culpe in generali.

De vicijs volūtatis. id est de mala culpe seu de peccato/opportunum foret ⁊ vtile/ specialē ⁊ longum tractatū subiungere. sed cū plurib⁹ notabilibus hec sint diffuse explanata/sufficiet interim ad p̄sentis compendij p̄cessum continuandū/eiusq; cōplementum summatim dicere. quid sit peccatum in genere. Quotiens fit sine quot sūt eius genera. Deinde venient aliqua de ꝗlibet genere explanāda.

Quid est peccatū i genere ⁊ quomodo diffinit.

Peccatū aūt in genere sic diffinit. Peccatū est auersio ab incōmutabili bono ad bonū cōmutabile. Quā diffinitōnez sic intellige. Peccatū est auersio s. volūtatis. qz ppter se talis auersio est peccatū. ab incōmutabili bono. s. deo q̄ oīno incōmutabilis ē. Hec ē auersio aliud q̄ disconformitas volūtatis create a volūtate diuina. qđ ēim oī peccato vbi aliqđ vult voluntas creata qđ nō vult deus. Sequit: ad bonū cōmutabile. supple cōuersio. s. ad bonū creatū qđ cōtinue mutat vel saltē mutabile est. ¶ Et licet peccatū in sui diffinitōne duo cōtineat auersionē ab incōmutabili bono. ⁊ conuersionem ad cōmutabile bonum. essentialius tamē peccato est/primū q̄ secundum. Si em fuerit cōuersio ad creaturam/ita tamen q̄ non fieret auersio a creatore. sic cōtingit quādo quis amat creaturam ppter deum tantū. tunc nō fieret peccatū imo in isto casu meritorie fieret. ¶ Licz plures alie sint diffinitōnes peccati/ non tractē nisi ō vna. Plures alie a doctoribus assignātur peccati diffinitōnes fm causas efficientem materialem ⁊ formalem ipsius peccati. Bz quantū ad p̄sentem tractatum attinet/supradicta diffinitō que fm causam finalem peccati sumit/sufficiat.

De duplici diuisione peccati in genere.

Plures etiam a doctoribus assignant peccati diuisiones fm diuersas peccati causas ⁊ origines. Quātum vo ad p̄sentem tractatum sufficit de duabus peccati diuisionibus p̄cipaliter tangere. Et primo ō vna que sumitur fm quādam peccati qualitatem ⁊ quantitatē. Secūdo de vna que sumitur ex parte peccati causaz materiale. ¶ Respectu p̄me diuisionis tria p̄cipalia reperiunt genera peccatoꝝ. quia omne peccatū aut ē originale aut actuale. Si actuale. hoc iterū est dupliciter. Quia aut ē mortale aut veniale.

De peccato originali ⁊ quid est.

Originale aūt peccatū ē illud qđ a nostra viciosa origine trahim⁹. Et est auersio qđā habitualis a deo quo anima p̄na effecta est non reddere iusticiā quā debet. Vnde omnes fere doctores respectu effectus ipsi⁹ peccati originalis consonant in ipam auersionem habitualē fm Augustī. ¶ Hugo de sancto vic. dicit q̄ originalis culpa/est corruptio seu vicij quod nascendo contrahimus per ignorantiā in mente ⁊ cōcupiscentiam in carne. ¶ Alij volunt q̄ originalis culpa/sit necessitas cōcupiscēdi cuz debito nō cupiscēdi. Et ponūt exemplum de radio cōiugato aque. qui mouet aqua mota ⁊ quiescēte quiescit. Et hoc patet ex cōiugatione sui cū aqua. Vnde cuz maior sit vnio aie ⁊ carnis/ q̄ in casu p̄dicto radij et aque. cū caro de se valde mobilis sit ad cōcupiscendū: anima eoipo q̄ tali carni vnita est habet statim talē quādam necessitatem cōcupiscēdi. Cū igit caro pueri cui infunditur aīa/p peccatū primi hois ad cōcupiscendū sit mobilis. ueniet ipi aie iam illi car

ni vnite necessitas q̄dā cōcupiscēdi. nec potest anima ipa illā carnē seu sensualitatē cohibere. sicut anima ade ante peccatum potuisset q̄ habuit potestatē sup sensualitatez ⁊ etiā libertatē ꝑ cupiscendi vel nō ꝑ cupiscēdi. ¶ Patet igit̄ q̄ ꝑ peccatū ⁊ post peccatum ꝓmt̄ homis inest anime duplex necessitas. Una nō possendi sensualitatē retinere seu cohibere. ⁊ alia necessitas ꝑ cupiscendi. Et ꝓma est q̄daz necessitas nō valendi facere quod debet. ⁊ secūda est q̄daz necessitas faciendi quod nō debet. Et ita inest ei carentia vtriusq; ptis iusticie: que sunt declinare a malo ⁊ facere bonū. ¶ Exquo patet q̄ peccatū originale. ⁊ est in carne ⁊ est i anima. sed in carne originaliē ⁊ materialiē. In aīa vo formaliē ⁊ tāq̄ in subiecto. Sola em̄ aīa ē susceptibilis vtutis ⁊ vicij. ⁊ tm̄ sicut dictū est ex cōiunctōe ipius ad corp⁹/ cōtrahit vicīū illud. sicut q̄ ds cadit in lutū fedat̄ ⁊ maculat̄. ¶ Talis aūt aīe infectio nō tantū est pena sed est etiam culpa ipa vo culpe q̄ macula est deleē in baptismo. Pena aūt q̄ fomes siue peccandi ꝓnitas appellat̄. remanet post baptismū. Sic em̄ in baptismo curat̄ culpa q̄tum ad reatum damnatōis eterne. sed nō quin remaneat ipa pena q̄tuz ad motū ⁊ actū concupiscentie cum q̄ oportet nos q̄diu viuim⁹ pugnare. nisi extinguat̄ ꝑ cupia ꝑ spēalem gratiā sicut in beatissima vgine in ꝓceptione filij dei. ¶ Originale etiā peccatū sic in hoīe ꝑ baptismū curat̄/ q̄ nihilominus ab eo q̄ curatus ē/ trāsmittat̄ in ꝓlem quā generat. sicut iudeus circūcisus generat filiū cum ꝑputio. ⁊ granū nudū ⁊ purū semina tum/ ꝓcreat granū cuz pale. Nō hinc ē q̄ homo nō generat filiū fm q̄ in mente curatus est sed fm q̄ in carne.

De nominibus peccati originalis fm q̄ opat̄ ad aīam.

Originale peccatū diuersis in sacra scriptura noibus. multiplicibus de causis noīat̄. ¶ Scdm em̄ q̄ originale peccatū compat̄ ad aīam/ vocat̄ q̄nq; infirmitas. q⁹ reddit aīam impotentē ad resistendū morib⁹. Q̄nq; vocat̄ feditas. q⁹ ꝑ ipam aīa maculatur Vocat̄ q̄nq; ꝓnitas. ꝓpter cōtinuā appetitus inclinatōez ad malum. Vocat̄ q̄nq; corruptio q⁹ ad nihilū duc⁹ ⁊ peccatū. Vocatur q̄nq; viciū. q⁹ est diminutio bonoū naturaliū. Vocat̄ q̄nq; languor nature. q⁹ durat in natura corrupta. ¶ Habet etiam noīa fm qd̄ compat̄ ad corpus. Vocat̄ ei q̄nq; lex carnis. eo q⁹ lege diuina sit carni i flicta. Unde q̄nq; lex mēbroꝝ vocat̄. quia monet organa ad opatōez ꝑ cupie. Vocat̄ q̄nq; tyrānus. ꝓpter dominatōez q̄si violēs tam in ipa ꝑ cupia. Vocat̄ q̄nq; fomes. q⁹ sicut ignis fouet ignem. ita q⁹ ipm fouet in carne peccatū fm actus generatiue ⁊ nutritiue. Vocat̄ q̄nq; stimul⁹ carnis. q⁹ stimulat carnē/ ad ꝓmos motus. ⁊ animū ad cōsensum. ¶ Habet q̄z noīa fm qd̄ compat̄ ad actus delectabiles. Et fm hoc vocatur ꝑ cupia q̄ sonat viciū in actu ꝓpie in actis. Item ꝑ cupiscibilitas q̄ sonat viciū in potentia ꝓut est in puulis. ¶ Habet etiaz nomen fm quod compatur ad ꝓmū hominē a quo contrahit. ⁊ sic vocat̄ originale qd̄ est carētia debite iusticie.

De pctō actuali

Circa ipm in generali occurrēti⁹ mortali ⁊ circa ipm in generali occurrēti⁹ le aliq̄ sunt videnda. Primo qd sit. Scdo de diuersis ei⁹ noibus seu appellatōib⁹. Tertio de hui⁹ peccati effectib⁹. Quarto de diuersis eiꝰ generib⁹ seu diuisionib⁹. Quinto de ꝑtem peccatoꝝ capitaliuz ac eoꝝ filiab⁹/ seu speciēb⁹/ aliqd in speciali declarabit̄.

Quid sit peccatum actuale mortale in speciali. ⁊ quo diffinit̄.

Peccatuz igit̄ actuale mortale sic diffinit̄ fm Augus. Peccatū est dictū vel factū vel ꝑcupitū cōtra legē dei. Et ponit̄ in dicta diffinitōe. dictū ꝓpter pctm̄ oris. factū ꝑ peccatum opis. ꝑcupitū. ꝓpter peccatū cordis. ¶ Diffinit̄ ⁊ aliter fm eundē Aug. Peccatum est voluntas retinendi faciendi vel cōsentiendi q̄d iusticia vetat. ¶ Insup sciendum q⁹ peccatū ꝓprie nō est substantia vel res aliqua sed defectus ⁊ corruptela. ¶ Circa q̄d tm̄ aduertēdū est. q⁹ aliud est peccatum actus. aliud est peccati habitus. aliud pec

tati reatus. Peccati actus aliqd est. sed qñ
nō amplius fit. desinit eē: etiā sine gr̄a. Hz
peccati habitus q̄ ex malis actibus relinq̄
tur/ etiā aliqd est ⁊ remanet interdū cessan-
tibus etiā ipis actibus. ac etiā post infusaz
gr̄am pctōz remissionē. Peccati vo reatus
siue macula/ p̄m rem nihil est. deformat tñ
aiam: nō p modū positōis sed p modū p̄-
natōis sicut trūcatio mēbri p modū p̄nato
nis corp⁹ deformat ⁊ maculat. Dicit et aug.
q̄ sicut abstinētia nulla substātia vel res ē.
tñ et ea corp⁹ lāguescit. ita pctīs nō ē aliq̄
substātia vel res. ex eo tñ natūra minuit et
corrūpit. deleat tñ semp p gr̄am. ¶ Notan
dū ꝑterea q̄ pctīs. qñq̄ trāsit actu ⁊ rema-
net reatu. sicut pctīs actuale actu cōpleto
remanet actu. sicut in pctō originali p⁹ ba-
ptismū. Qñq̄ trāsit pctīs actu simł ⁊ reatu
sicut pctīs actuale actu cōpleto ⁊ p⁹penitē-
tiam. Qñq̄ pctīs remanet actu ⁊ reatu sic
pctīs originale añ baptismū.

De diuersis nomini-
bus peccati actualis mortalis.

Diuersis frequēter noīb⁹ pctīs
ipm mortale p doctores nomi
natur p̄m diuersas eiꝰ ꝓprietates et
opatōes ⁊ effectꝰ. Vocat ei qñq̄
maculā. ⁊ hoc ideo q̄z imaginē dei deformat
⁊ maculat. Vocat qñq̄ reatus. qm̄ ad eē-
nam pēnā obligat. Vocat qñq̄ pollutio.
hoc q̄z ad contagionē ⁊ tractā. ex terre
na delectatōne. Vocat qñq̄ delictū. ⁊ hoc
p̄m q̄ ē recessus a dignitate gr̄e habite. Vo
cat qñq̄ culpa. ⁊ hoc ꝑt respicit penam
quā meret ⁊ incurrit. Vocat qñq̄ offensa
⁊ hoc est q̄ p̄ deū est ⁊ p̄ deuz facit. Vocat
qñq̄ ꝓpiatio. ⁊ hoc inquātuz mādatū
dei respicit qđ trāsgrediēdo ꝓpiat. Vo-
catur qñq̄ peccatū ꝑt cōuersio fit ad bo-
num cōmutabile cū auersione a bono in-
commutabili. Vocat qñq̄ scelus ꝓpter ma-
gnam iniuriā que peccādo deo fit. Vocat
etiā qñq̄ nefas ꝑt est illicitū persone per-
petrāti. Vocat etiā qñq̄ crimen ꝑt est
dignū accusatōe ⁊ pena.

De diuersis effecti-
bus peccati actualis mortalis.

Diuīsmodi aūt peccati/ mltipler
ꝑm doctores reperīt effectus. ſz
nātuz p̄sentē ꝓcernit tractatum
latis ent aliqs enumerare. Vn⁹
effect⁹. ¶ Et ꝑmo naturalia vulnerat. qđ ti
gnat in illo q̄ iuxta euāgeliū descēdens ab
hierl'm in hiericho incidit i latrones. ¶ Al-
ius Intellectū obscurat in cognitōe veri. ⁊
affectū tepescere facit in ope boni ¶ Alius
Gratuitis spoliat. ne tñ bonū aliqđ pereat
bona opa q̄ qs peccādo mortificat/ alijs iu
sta dispensatōnem dei elargīent saluādis.
¶ Alius Aiam maculat. ad penā eternaz
obligat. ꝓscientiam amaricat. cor indurat.
¶ Alius Noiez q̄si insensibilē reddit. Ex
emplo canis submergēdi q̄ lapidē in collo
suo nō sentit. donec ab eo in fundū aq̄ tra-
hit. ¶ Alius Aiam occidit. q: deo q̄ vera
vita ē: priuat. ¶ Alius Ad alia pcā trahit
Unde Greg. Peccatū qđ p penitētiā non
diluitur/ mox suo pōdere ad aliud trahit.
¶ Alius Bona q̄ in peccatis fiunt. infruc-
tuosa ⁊ q̄tuz ad meritū. ⁊ q̄tuz ad p̄miū
reddit. ¶ Alius Ex hoie quendā effectiue
infirmū facit. Nā in peccatore ē ignis ava
ricie. feto: luxurie. tenebre ignorantie. ver-
mis ꝓscie. sitis ꝓcupie. ⁊ demones per effec-
tum ⁊ hmōi. ¶ Alius Vacuū hoiem tā-
dem relinq̄t. ⁊ merito q: mūdo adherētia.
sugunt verba arentia. Fallēdo decipit sicut
esca in hamo vel lignū putridum de nocte
lucēs. ¶ Alius Noiez vere stultū demon
strat. Fallēdo sz illi q̄ ip̄m torqueri q̄rit ⁊ tā
dem torq̄bit. Componēdoq: ⁊ p gregādo
supra se vñ torqueat ⁊ cremet. Vñ aug. li.
de ciuitate dei. Noc vicīū adūnit integri-
tatē. pulchritudinē. salutē. vtutē ⁊ q̄cq̄d bo
ni p vicīū detrahi seu minui ꝓsueuit.

In quo peccatū ha-
bet eē ⁊ ortū.

¶ Notādū est vlteri⁹q: q̄nis
peccatū ipo bono ꝓnū sit. nō tñ habet esse
nisi in bono nec ortū nisi a bono. qđ q̄dem
bonū est liberū arbitriū ac volūtas. a qua
peccatū est sicut a ꝓma origine ⁊ in q̄ est si-
cut in ꝓprio subiecto. Volūtas igit ē causa
pcī. cām dico nō efficiētē sed deficiētē.
Volūtas em̄ p̄m q: hz respectū ad suū ꝓ-
priū a q̄ est/ sz ad deū non est nata elicere
ex se nisi bonū. Sed p̄m q: hz respectuz ad

principiū ex quo est, qđ est oīno nihil. cum ipa voluntas ex nihilo sit/ semp tendit ad defectū. Si ergo velimus scire vnde malū culpe sit materialiter. dicendū q ex nihilo Si vo velimus scire vnde sit terminaliter. dicendū q ex absentia debiti modi debite specei ꝛ debiti ordinis. Sed si velim⁹ scire vnde sit originaliter. dicendū q a volūtate sine a libero arbitrio.

De progressu pecca

ti. ¶ Nota q peccatū iniciat in cogitatōe. ꝓcedit ꝛ crescit in delectatōe. ꝑficit in ꝓsen su. ¶ Circa ꝓcessuz aūt peccati notandū ē q aliqua ipm peccatū añcedūt. aliqua ipz subsequūtur. aliqua ipm concomitantur. ¶ Ite respectu ꝑmi. Aliqua peccatū añcedunt ex pte auersionis. Et aliqua añcedūt ex pte ꝓuersionis. Ex pte aūt auersionis. i. qñ ds a bono incōmutabili qđ de⁹ est: auerti ꝛ separi incipit. añcedūt peccatū. ꝓtemptō omissio. ingratitudo. inobedientia. Ex pte vo ꝓuersionis. s. qñ homo se in peccatū cōuertit/ añcedit peccatū. cogitatio. libido cōcupiscētia. delectatio. ꝓuersa intētio. cōsensus. Peccatū aūt subsequūtur. macula. id ē deformatio imaginis dei. reatus. ꝛ obligatio ad pēnā eternā. ¶ Peccatū cōcomitantur circūstantie que ipm vel aggrauant vel minuūt. ꝛ sunt octo q ex versu sequēti notificari possunt. vnde vsus. Quis qđ vbi per quos: quotiēs cur quomō quādo.

De tribus actionem

deprauātibus. ¶ Per tria etiam principaliter deprauari solet actio. etiā illa que est de genere bonox. Quandoqz in sui principio quādoqz in sui medio. quādoqz in sui fine scilicet per malam intentionē. per negligentiam. per vanā gloriā.

Quibus causis vnum

peccatū dicit maius. ¶ Multis etiaz causis seu respectibus vnū peccatū dicit mai⁹ seu grauius altero. Videlicz causalitate vt peccatū luciferi. Generalitate vt peccatum primi homis. Deformitate vt peccatū iude ꝓditoris. Remissionis seu venie difficultate. sicut peccatū in spūm sanctū. Periculo sicut peccatuz ignorantie. Inseparabilitate vt peccatū cupiditatis. Promixte vt peccatū carnis. Offensione vt peccatū idolatrie. ex pugnādi difficultate vt superbia ꝛ vana gloria Mentis ceatate vt peccatū ire.

De quinqz operum

generibus. ¶ Notandū est etiā q inter ce tera quinqz reperiunt genera operuz. Quidā sunt mala in se vt illa que de sui natura seu in suo genere mala sunt. sed ꝑ circūstantias aliquas bona fieri pñt. vt homicidiū qđ in se malū est. sed ꝑ circūstantiam aliquā pōt effici bonuz. vtputa qñ fit ꝑ debitam iusticiā. vel se legitime defendendo. cum mortis periculum euadi nō possit ꝛ hmōi. Quedā sunt mala fm se vt illa que fm totū suū esse mala sunt. nec ꝑ circūstantias aliquas bona effici pñt. sicut est odium veū vel fornicari ꝛ hmōi. Quedā ecōtrario sunt bona in se. vt illa q de sui natura sunt bona ex genere. sed tñ ꝑ aliquas circūstantias pñt fieri mala. Sicut ē dare elymozinaz qđ in se bonū est. sed ꝑ circūstantiā aliquā pōt fieri malū. vtputa si daret ꝓ fama vana hominū laude acquirēda vel hmōi. Quedā sunt bona fm se. vt illa q fm totuz suū esse bona sunt. nec ꝑ circūstantias aliquas possunt fieri mala. sicut est diligere deū ex charitate. Quedā sunt indifferētia. s. q suo esse nec bona nec mala sunt. possunt tñ fm circūstantias bona vel mala fieri. sicut moue re pedē sine deliberatōe. vel qñqz comedere. qđ fm circūstantiā aliquā bonum fieri potest. vtputa in necessitate. corpus suū debite sustentādi. vt efficax eius deo fruire possit. Et ecōtrario malū. vtputa si ad suspiria tatē. ꝛ ex sola libidine vel volūtarie ꝑcepta ecclie transgredicēdo fiat.

De quatuoꝛ gene

ribus seu diuisionib⁹ peccati mortalis.

Licet plures peccati mortalis diuersis respectib⁹ ꝛ causis/ possent assignari diuisiones seu genera, quātuz tñ ad ꝓsentis tractat⁹ cōpendiū attinet. quatuor solū modo tangentur. Circa quarū adhuc solam quartā aliqua fuse insistet. quia per eius declaratōz alie tres clare ꝛ faciliter poterunt intelligi. imo ipas tres effectualiter compbēdit.

De prima diuisione

Prima igit̄ dictaꝝ q̄tuor diuisio nū est q̄ peccatoꝝ mortaliū aliq̄ sunt carnalia alia spūalia. Carnalia aūt maioris sunt infamie. Spūalia vo maioris culpe.

De secūda diuisione

Secūda diuisio est q̄ pct̄oꝝ mortaliū aliq̄ sunt cōmissi alia deficiendo. Nō in effectu est dicere. Aliq̄ omittunt in faciēdo. alia i omittendo. Prima peccata sunt p̄uaricatio seu trāsgressio legis quo ad p̄cepta negatiua. vtputa. Nō occides nō mechaberis. Secunda sunt p̄uaricatio seu trāsgressio legis quo ad p̄cepta affirmatiua. sicut sunt. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ꝛc̄. honora patrē tuū ꝛc̄. Et ꝑm hanc etiā diuisio nem dr peccatū mortale esse ꝛ fieri ꝑ duas partes iustice. Quarū vna est declinatio a malo. Alia est facere bonū.

De tertia diuisione

Tertia diuisio est q̄ peccatorum mortaliū aliqua directe ꝓmittūtur in deū alia in primū alia in seipm. Peccatū aūt in deū iterū in filiū. q̄q; in spm̄ sanctū. De q̄bus latius dicet speculatio infra in fine declaratōis q̄rte diuisionis. ¶ Peccat ei alio respectu in deū quadruplicat. primo male de ipo p infidelitatē sentiēdo. secūdo ipm blasphemādo. tertio eius sacramēta indigne ministrādo ꝛ tractādo. quarto eū tēptando. ¶ Rursus deū tēptādo peccat triplicit. Nā tēptat eius potentia. signa. s. ab eo petendo. Vel tēptat eius iustitia. ꝓbationes. vtputa ꝑ candētes ferrū vel duelluz. vel sortes. iudiciū ei⁹ exq̄rēdo. Vel tēptat ei⁹ misericordia. quā. s. quasi examinādo bonitatē. se stultis periculis cōmittēdo. In primum vo peccat etiā tripliciter. vel bona sua ei indebite auferēdo. vel bona ꝓpria sibi in necessitate nō cōmunicādo. vel mala psuasione aut malo exēplo eū in peccatū trahendo ꝛ inducēdo. ¶ In secundum ꝑm aūt peccat ēis etiā triplicit. Vel sibi ꝑ necessaria subtrahendo. vel superflua sumendo. Vel vltra vires ac debitum moderamen quippiam aggrediendo.

De quarta diuisione

Quarta diuisio pcī mortalis sumit̄ ꝑ septē vicia capitalia. Que sūt superbia. inuidia. ira. accidia. auaricia gula. luxuria. Et q; vt supra tactū est de ista q̄rta diuisione expediens ē diffusiorē hic facere declaratōez. tū q; per eā supradicte tres alie diuisiones clarius intelligi poterūt imo eas effectualit̄ comprehendit. tum q; ꝓpter loquendo in ipa ꝛ ex ipa ꝓncipalis effectus principalisq; intētio huius octaui tractatuli istius libelli ꝓsistit ꝛ dependet. Ideo de ipis septē peccatis capitalibus hic fiet quoddā spēale capitulū. ꝛ iuxta diuisionē in principio huius principalis capituli q̄ō est de peccato actuali posita de his. s. que in eo videda sunt.

Aliq̄ circa materiā ꝑ septē vicioꝝ capitaliū ꝑnotanda.

Interim anteq̄ ad specialez seu particularē declaratōez ipoꝝ septem vicioꝝ capitaliū veniatur aliqua sunt circa ipa aduertēda ¶ Et primo notandū venit q; pct̄i venialis. siue sit q̄tū ad actū siue q̄tū ad maculā nullo mō pōt fieri mortale. sic. s. q; illō idez ꝑm substātiā q̄ prius fuit veniale/fieret mortale. Et rō est. q; nulla res pōt mutare spēz suā. Peccatū aūt mortale ꝛ veniale sūt due diuerse peccati spēs. Verūtamen aliquis actus q̄ de sui natura ē de genere peccatiue venialis/bñ pōt fieri mortal. ꝛ hoc q̄tuor modis. ¶ Primo mō rōne ꝓscie q̄ de illo actu fieri pōt. q; quicq̄d fit ꝓtra ꝓscīam formatā edificat ad gehennā. etiā si sit ꝓtra ꝓscientiam erroneā. Et hec est rō. q; cū in peccato duo sint. s. auersio ꝛ conuersio. Penes primū iudicat qualitas siue gravitas peccati q̄m auersio a deo est in peccato quasi formale. ꝛ conuersio ad creaturam quasi materiale. Quānis ergo leuare festucā de terra videat leue vel indifferēs. si tamē fiat ꝑ cōscientiā est peccatū. q; tūc in animo sperit realiē bonū incōmutabile. ꝛ ita fit auersio a creatore. ¶ Secūo mō ex cōplacentia

quē in illo actu possit capi ⁊ caperet. Unde augus. Nullū peccatū adeo veniale est qđ non fiat mortale dū placet. ¶ Tertio modo ex dispositōe seu p diuitate q̄ exinde cōtrahit. quia p frequētem lapsum in venialia. disponit hō ad mortale. Et ſm hoc intelligit illud dictū Greg. Uitasti grādia vide ne obruaris arena. Hoc aūt dicit q⁹ sepe de minimis peccatis dū frequēter fiunt ⁊ sic quasi p temnūt/ venit ad magna. Sicut de modica scintilla surgit qñq; magn⁹ ignis. ¶ Quarto modo ex p gressu. q⁹ qñ insurgit veniale/ si non phibet possit p gredi vsq; ad mortale. Non q ipm venialevt supra tactū est in sua substātia fieret mortale. sed q⁹ ex ipo occasionaliter fieret p gredi endo mortale. vt patet in primis motibus qui inter venialia cōputant. Sed quando delectatio cōualescit intantū q consensus accedit/iam est peccatū mortale.

Unde sumatur numer⁹ ⁊ sufficiētia septē vicio⁹ capitaliū.

Notandū insup q vt aliqualiter supra tactū est septē sunt peccata seu vicia capitalia. ſ. superbia. invidia. ira. accidia. auaricia. gula. luxuria. quoruz sufficientia seu numerus p̄t colligi. Uoluntatē cīm humanā frequēter cōtingit deordinari. Aut ergo deordinatur q⁹ appetit qđ nō est appetendū. aut deordinat q⁹ refugit qđ non est refugiendum. ¶ Si primo modo aut appetit qđ nō est appetendū interius. ⁊ tunc peccat peccato superbie seu vane glorie. Aut appetit qđ nō est appetēdum exteri⁹. ⁊ tunc peccat pctō auaricie. Aut appetit qđ nō est appetendū inferi⁹ q̄le est corpori delectabile. Et istud iterz est in duplici dra. Quia aut illud delectabile qđ sic inordinate appetit tēdit ad p̄seruatōez indiuidui ⁊ tūc peccat peccato gule. Aut tēdit ad cōseruatōez speciei vt coitus ⁊ tunc peccatur peccato luxurie. ¶ Si secūdo modo. qñ. ſ. voluntas deordinat refugiendo qđ nō est refugiendū. Aut illud nō refugiendū refugit ſm quersum instinctū potentie ratōnalis. ⁊ tunc peccat peccato invidie. Aut illd refugit ſm quersum instinctū potentie irascibilis. ⁊ tunc peccatur peccato ire. Aut illud refugit ſm quersum instinctuz potentie cōcupiscibilis. ⁊ tunc peccat peccato accidie. ¶ Et sic patet q⁹ quia sunt quatuor principalia appetibilia in quibus voluntatē humanā deordinari ⁊ tingit. ⁊ tres solum sunt vires seu potētie anime ſm quarū instinctū est fuga. ideo tantūmodo sūt septez peccata seu vicia capitalia.

Duplici modo septē vicia capitalia se ostendunt: nunc palā: nūc palliate.

Notandū insup q ista vicia septem seu peccata capitalia/ qñq; palam ⁊ publice se oñdūt. vt qñ directe fūr qñq; vō sub quadaz specie boni palliata se ingerūt ⁊ decipiūt. Unde superbia qñq; sic sibi psuadet. Uolo posse vt possim p desse. Inuidia sic sibi psuadet: bona alijs nō cupio nec opto ne in p̄speritate successuū mis ertollant. Ira vō sic psuadet. Nō debeo mala mihi illata tolerare ne mihi inferri cōsuescāt. Accidia sic sibi persuadet. Ad quid aggrediēs deficiā ⁊ indiscretōis argu ar. Auaricia sic sibi psuadet. mihi mitta ad huc p̄greganda venūt/ ne ꝓpter casus fortuitos qui suguenire p̄nt in inopiā incidā. ⁊ sic furtū rapinā vel aliud iniustū cōmittam. Gula sic sibi psuadet. Corp⁹ meū cibis ⁊ potibus delicatis nutrio. quatin⁹ i sanitate cōserue fortiusq; efficiat. vt sic aptus sit ⁊ valentius ad deo seruiendū. Luxuria sic sibi p̄suadet non est malū aliquanto tempore ad libitum ⁊ cōplacentiā viuere/ ⁊ postea fortiter penitere.

Septē vicia capitalia quelibet septē ferocibus bestijs companē.

Notandū p̄terea q p̄dicta septē vicia seu peccā capitalia septē tamē ferocibus q̄ immūdis bestijs p̄pari cōsueuerūt. Superbia seu vana gl̄ia p̄pat leoni. Inuidia p̄pat cani. Ira compat lupo. Accidia compat asino. Gula compat porco. Auaricia compat sorici. Luxuria compat paratur erico. ¶ Similiter etiam compari consueuerūt septem grauibus infirmitatibus. Superbia seu vana gloria compatur corpis inflationi. Inuidia compat lepre. Ira compat freneſi. Accidia compatur le

hargie. Auaricia compaē hydropisi. Gu la compaē epilentie. Luxuria compatur fe bri. ¶Est insup notandū ꝛ bene cōsiderā dum q̄ ista septem peccata seu vicia capita lib⁹ tota a frequēti passionis xpi meditatione curanē. Nam q̄ debite ea q̄ ipse oīs hoster ibs xps in sua sacratissima passione egit ꝛ sustinuit cōtemplaē/reperiet q̄ be septem mortifere pestes ibidē mirabiliter curantur. Etenī sui sacri capitis in cruce humillima inclinatio/curat superbiā. Sui lateris apertio curat invidiam. Oratio pro inimicis curat iram. Portatio crucis curat accidiā. Traditio sui spiritus patri. Sui corporis cruci. sue matris discipulo. et sanctis vestiū suis crucifixoribus curat auaricam. Potatio aceti ꝛ fellis curat gulam. Sua flagellatio curat luxuriā. ¶Notandum insup q̄ p̄dictoꝝ peccatoꝝ/ vnum ex alio nascitur. qz sic apparet. Superbia enī quia omnes p̄cellere vult ꝛ appetit: statim quādo aliquez sibi equari videt aut timet. in se dolere ꝛ cōturbari incipit. ac exinde cō ira illum ad ipm suū bonū quo sic eum sibi equari timet/impediendū ac diminuendum mouet. ꝛ sic ex superbia nascitur invidia. Invidus vo quia defacili ei cui sic invidet irascitur ꝛ cōtra eum quasi toto spiritu cōmouet. ideo ex invidia nascitur ira. Cum aūt sic contra aliū cōmotus ꝛ iratus vindictā de illo appetat/ꝛ se vindicari que at in quo si eū deficere cōtingat/in animo fio cōtabescat ꝛ cōtristat. ideo ex ira nascitur quedā mentalis tristicia que a doctoribus accidia nuncupat. Cuz vo sic animo tristis ꝛ cōtabescēs consolationē ꝛ quādaz sui exaltationē quaz in seipo non habet/in rebus exterioribus querat. ꝛ quāto plura cōgregare poterit/maiorē se habitumū speret. ideo ex accidia nascit auaricia. Auarus aūtem qui bonis temporalibus abundat. et sic ea que ad delectationē in cibis ꝛ potib⁹ facilius comparē ꝛ ad sui libitū habere poteſt. ideo ex auaricia nascitur gula. Gula vo propter ventris repletionē/varios cibos ꝛ potuū delectabiliū species q̄ sic reficit/facillime despumat in libidinē ideo ex gula nascit luxuria. ¶Notanduz insup q̄ plura p̄dictoꝝ septem viciorū seu peccatoꝝ capitaliū dicunē radices ꝛ inicia seu cause alioꝝ diuersis tm respectib⁹ ¶Superbia enī primo dicit radix ꝛ initiū oīs peccati xpter tres causas seu rationes. Primo xpter causam q̄ in omni peccato invenitur scz ptemptus dei q̄ est quedam causa omnis peccati. Iste aūt ptemptus ē auersio a creatore. que in omni peccato est. qz in omni peccato/pponit bonum cōmutabile bono incōmutabili. Iste ptemptus nō nisi ex supbia pcedit. ꝛ ex ea q̄ maxime. Et iō dicit q̄ sicut sine charitate alie virtutes nihil sunt/ita sine supbia alia vicia nihil sunt Abstrahe supbiam ꝛ habebis gr̄az. Quia supbis deus resistit. humilib⁹ aūt dat gr̄az ¶Secūdo dicit supbia radix ꝛ initiū omnis peccati. quia fuit primū peccatoꝝ Hoc enī peccatum peccauit primo diabolus in celo ꝛ primus hō in paradiso. Tertio dr superbia radix ꝛ initiū omnis peccati/ qz ex ea fm p̄ns ꝛ posterius hoc ē mediate vel īmediate nascuntur alia vicia ꝛ peccata. vt aliqualiter supra ostensum est in notabili īmediate p̄cedenti. ¶Libido etiam p̄t Augus. ponit dicitur causa omnis peccati. sed alio respectu xpter scilicet inordinatam delectationem que ex ipa libidine habetur in creatura. que delectatio inordinate afficit et attrahit animā ꝛ auertit a summo bono. Est enim libido voluntas improba qua mouetur anima rationalis ad hoc q̄ inordinate delectet in creatura. Et ex hac libidine oīa alia peccata fm prius ꝛ posterius. hoc est mediate vel immediate. alia tamen via seu ordine q̄ a superbia insurgunt. ¶Cupiditas etiam sicut ponit apostolus radix dicit omniū maloꝝ. quasi eodem respectu iuxta suum esse sicut dicit libido iuxta suū. Nā sicut libido vt statim dictum est dicit causa omnis peccati xpter inordinatā delectationem que ex ipa libidine habet in creatura que delectatio inordinate afficit ꝛ attrahit animā ꝛ auertit a summo bono. sic cupiditas in suo esse dicit radix omniū malorum/ex inordinato amore. qui ex ipa cupiditate habet ad creaturā. qui inordinatus amor similiter afficit ꝛ attrahit animam ꝛ a summo bono auertit. Ex qtro inordinato amore omnia alia peccata fm prius ꝛ posterius hoc ē mediate vel īmediate. alia tamen via seu ordine q̄ a supbia ꝛ q̄ a libidie

insurgũt ꝛ oriunt. ¶ Luxuria etiã ꝑm Cassianũ dicit radix omnis peccati. quia carnales delectationes sunt nobis naturales ꝛ ad naturalia ꝓni sumus ꝛ inclinati. ac eis cũ difficultate resistimus. Attracta igitur ꝛ affecta per luxuriaz anima in omnia alia vicia faciliter ꝛ sine cõsideratõe ac moderamine. ꝑm tamẽ ꝓius ꝛ posterius hoc est mediate vel imediate ex vno. s. in aliud ꝓlabit. alia tamen via ꝛ ordine q̃ per supbiam ꝛ q̃ per libidinem ꝛ q̃ per cupiditatem. ¶ Possent ista ꝓfusius declarari sed q̃tum ad brevitatẽ huius tractatuli cõvenit. satis sint que tacta sunt. qui ampliora videre volunt doctores habeat solennes. ꝛ inter ceteros beatũ Thomã scõa scõe. et summã de vicijs ꝛ vtutibus.

De septem vicijs capitalibus in speciali.

Et primo differentia inter supbiã ꝛ inanẽ gloriã.

Rebus sic ꝓnotatis dicendum venit de quolibet ꝓdictorum septem viciorum capitalium in specie seu in particulari. Et primo de superbia. Circa quam notandũ est q̃ licet cõmuniter non fiat distinctio inter supbiã ꝛ inanẽ gloriã imo ponat inanis gloria filia supbie. Grego. tamẽ inter eas differentiã ponit. imo superbiã dicit reginã ꝛ matrẽ omniũ viciorũ. Quod intelligendũ est Grego. accepisse ꝓ ut superbia cõsideret scõm quãdam redundantiam ꝛ generalitatẽ quam habet in alia peccata in q̃tum. s. ex ipa omnia peccata oriri possunt. Et hoc duplici via seu ratione. Uno modo per se ꝛ directe in q̃tum. s. alia peccata ordinant ad finẽ supbie que est ꝓpria excellentia ad quaz potest ordinari q̃quid hõ indebite ꝛ inordinate appetit. alio modo indirecte ꝛ quasi p accidẽs removendo ꝓhibens. in q̃tum. s. per superbiaz: hõ legem divinã ꝓtemnit. per quã ꝓhibetur a peccãdo ꝛ trãsgredit mãdata. Intelligitur tamẽ hoc quãdo illa trãsgressio mãdatoꝝ fieret ex ꝓtemptu. Nam fieri possit ex ignorantia vel infirmitate. q̃ ibi nõ esset superbia. Et igitur semper natura ipoꝝ viciorũ clarius elucescat ꝓcedatur hic opinionem Grego. insequendo. ¶ Differentia aũt que cõmuniter inter supbiã ꝛ inanem gloriã assignat est. quia licet in vtraq; sit inordinatus ꝓprie excellentie appetitus ꝛ inordinatus ꝓprie excellentie appetitus/qui scz non est ꝑm rectam ꝛ debitã rationem/in hoc tamen differunt. quia supbia excellentiã ꝓpriam inordinate appetit. Inanis vo gloria excellentie ꝓprie manifestationẽ. ita q̃ supbia ꝓprie excellentie in q̃tum ille inordinatus ꝓprie excellentie appetitus habet ab intra etiã si nõ ab extra ꝓgrediat. Inanis gloria trãsit ab extra. qa illa excellentia appetit ab extra apparere. ꝛ in ore aliox apparere ꝛ manifestari.

De supbia in parti/ culari ꝑut distinguit ab inani gl'ia ꝛ ponit quasi regina aliox viciox.

Dicetur ergo primo de superbia que sic vt aliqualiter tactum est ꝑm Auguſt. diffinitur. Superbia est peruersus proprie celsitudinis appetitus. Dicit etiã Augusſ. q̃ superbia omnibus hominibus inuidet. s. superioribus. quia eis non equat. Paribus. quia sibi equatur. Inferioribus nesibi equatur. ¶ Dicit etiã superbia omnis peccati radix ꝛ initium propter tres rationes supra in penulti. capi. immediate precedenti tactas. Grego. xxxj. li. moral. quatuor species superbie assignat. Prima est cũ homo bonũ qõ habet/estimat se a seipso habere. Secunda species est cũ homo bonũ quod habet/sibi desup datum credit. sed tamen se reputat illud ꝓ suis meritis accepisse. Tertia species est cũ homo iactat se habere bonum qõ non habet. Quarta species est cũ hõ despectis ceteris appetit singulariter videri habẽ bonum qõ habet ¶ Et est aduertendũ q̃ hic iactantia accipit q̃tum ad interiorem cordis arrogantiã. Quia si caperet iactantiam q̃tum ad exteriorem actuz quo quis falsẽ se diceret vel laudaret habere bonum quod non habet/magis ꝓprie pineret ad peccatũ inanis glorie ꝛ etiam ad peccatum mendacij q̃ ad peccatũ superbie put sumitur hic ꝛ a beato Greg. ¶ Istarũ aũt quatuor specierũ ꝛ sufficientia sic sumitẽ. Dicitur est supbiã esse inordinatũ ꝓprie excellentie appetitum. Omnis aũt excellentia accedit homini ratõe alicuius boni quod habet. Bonuz aũt quod habet hõ/ tripliciter

poteſt cōſiderari. Uno modo ſm ſe. Alio modo ex parte cauſe qua habet. tertio modo ex parte modi ipſm bonuz habendi. Reſpectu primi certum eſt q quanto bonum quod quis habet maius eſt: tanto per hoc maiorem excellentiam conſequit. Ex quo contingit q homo cuius appetitus inordinate vel vltra modū ſibi cōuenientē/in ſuā propriam excellentiaz tendit/ſibi in animo ſuo attribuit bonum quod non habet vel maius q̄ habet. z tunc eſt tertia ſpecies ſuperbie ſupza poſita. que eſt. ſ. cum q̄s iactat ſe habere bonum quod non habet. Reſpectu ſecundi certum eſt q quādo homo bonum quod habet. habet ex ſeipſo. ipſe excellencius habet q̄ ſi haberet ab alio. Et ex hinc procedit. q homo cuius appetitus inordinate z vltra modum debitum z ſibi conuenientem in ſuam propriam excellentiā tendit. illud bonum quod habet ab alio/ eſtimat in ſuo animo z ſibi attribuit habere a cauſa boni ſui. Uno modo efficienter. alio modo meritorie. ſm hoc ſumūtur due prime ſpecies ſuperbie ſupza poſite. Nā ſi homo illud bonuz quod a deo habet/eſtimet z reputet ſe a ſemetipſo habere z ſic efficienter. hec eſt prima ſpecies ſuperbie ſupza poſita. Si vero illud bonum quod a deo habet eſtimet ſe z reputet a deo habere/z ſuis meritis. z ſic meritorie z tunc eſt ſecūda ſpecies. Reſpectu tertij certum eſt q quāto aliquis bonum quod habet excellentiori modo q̄ alij poſſidet. tanto per hoc maiorem excellentiam conſequitur. Et hinc ē q homo cuius appetitus inordinate z vltra modum debitum z ſibi conuenientem in ſuam propriam excellentiam tendit/illud bonum quod habet. eſtimat in ſuo animo et ſibi attribuit excellentius habere q̄ ceteri z tunc eſt quarta ſpecies ſuperbie ſupza poſita. ſcilicet cum quis deſpectis ceteris appetit ſingulariter videri habere bonum quod habet. Ex quibus apparet clara ſufficientia ſpecierum ſuperbie per Gregorium aſſignata. Eſt tamen aduertendū q ſcm diuerſos doctores. plures z alie aſſignantur ſuperbie ſpecies. Hieronymus aſſignat ingratitudinem ſpecie ſuperbie. Auguſtinus dicit q ſe excuſare de peccato cōmiſſo/ad ſuperbiā pertinet. Etiam preſumptio qua q̄s tendit ad aſſequendum aliquid quod eſt ſupza ſe/ad ſuperbiā pertinere videtur. Bernardus etiam duodecim gradus ponit ſuperbie. qui ſunt curioſitas mentis leuitas. inepta leticia. iactantia ſingularitas. arrogantia. preſumptō. defenſio peccatorum. ſimulata confeſſio. rebellio. libertas. peccandi conſuetudo. Sed qui debite cōſiderat omnes hmōi ſpēs ſeu gradus ad quatuor ſpēs p Greg. vt tactū ē aſſignatas reduci poſſunt/z ſub eis ꝓhēdūtur.

¶ Nam ꝑma ingratitudo de qua loquit Hiero. reducit ad primā ſpeciē. q̄ ingratus ſibi ꝓprie z in effectu attribuere videt habere a ſemetipſo illud bonū qō ab alio habet/cū illud recognoſcere nolit. Excuſatio de peccatis. de qua loquit aug. ꝓprie pertinet ad tertā ſpeciē. q̄ ſic ſe excuſans videt ſe iactare habere bonū qō non habet. ſ. bonum innocētie. Preſumptio aūt qua q̄s tēdit in id quod ſupza ipſm eſt ꝓprie ad quartaz ſpeciē ptinet. ſm quā q̄s appetit p alijs ſingulariter videri. ¶ Duodecim vō gradus ſupbie quos ponit Bern. licet ſm q̄d z ſm modū accipiēdi ipſius Bern. ad ſupbiam ptineant. nō oēs tamē accipiunt ſm ipſam ꝓpriā naturā ſeu eſſentiā ſupbie cui aſſignant. Sed ſumūt aliq̄ tam ſm diuerſas hoim cōnitōes q̄ ſm cōpatōez ad gradus hoim q̄ vel ſunt maiores vel equales vel minores. Non ſolū etiā in dictis duodecim gradib⁹ tāgunt ſpēs alique ſuperbie ſed etiā quedā ipſam ſupbiā antecedētia et quedā conſequētia. ¶ Sumunt etiā p dicti duodecim gradus ſupbie z Bern. aſſignati: per oppoſitū ad duodecim grad⁹ humilitatis. q̄s btūs Bñdictus in ſua regula ponit. ¶ Prim⁹ ei grad⁹ humilitatis ab ipo btō bñdicto aſſignat⁹ eſt corde z ope ſp humilitatē oſtendere defixis in terā aſpectib⁹. Contra quē ponit Bern. ꝑmū gradū ſupbie. curioſitatem. Nam iuxta quod dicit. Deus hoīs ſuiſp̄ius incuriosa. q̄ ex prio ꝓpriorz meritorz vana eſtimatōe p̄cedit. aliorū. cōiter curioſa efficit. z iaz vel ad ea q̄ ad ipaz ñ ſpectāt: moderate cogſcēda. vel mores vicioq̄ aliorz inq̄rēdā ſe trāſſert diſcindere oculos vagari. capitēq̄ erecto ac animo ſuſpenſis incedere incipit. ¶ Secūdus gra-

dus hūilitatis a dicto bñdicto assignat' est vt pauca vba ⁊ rōnabilia ds loquat' ⁊ non damosa voce. Cōtra quā ponit Bern̄. secundū gradū supbie. leuitatē mētis quam ex gradu p̄cedenti oīri ponit. Nā vt dicit. animus hois nulla sui cura aggrauatus. dum mores ⁊ vicia alioꝝ curiose circūspicit in quādaz leuitatē ⁊ instabilitatē trāsit. Nam dum nūc aliquos sibi supiores aspicit iam se supari dolet ⁊ per inuidiam tabescit. Dum vo nunc alios sibi inferiores cernit/per quandā vanā excellentiā puerliter hilarescat. Nunc pauca ⁊ mordacia loquit nunc multa ⁊ inania. nunc risu. nūc luctu plena. ¶ Tertius gradus hūilitatis a beato Benedicto assignatus. vt quis nō sit facilis aut p̄mptus in risum. Contra quem ponit Bern̄. tertiū gradū superbie ineptaz letitiā. quā ex duobus gradibus īmediate p̄cedentibus oīri dicit. Nam dum per curiositatē ad animi seu mentis leuitatez ds deuenit ⁊ gaudiū quod ex sui p̄sumptōne concepit per tristiciam quam interdum de alienis bonis contrahit interpolari metuit statim ad remediū falsē consolationis confugit. ita vt bene sibi consciat. vel sui oblitus. vel ab omni culpa absolutus putetur Nunc apparet in fronte hilaritas. nunc in signis scurrilitas. nunc ad iocum promptas nunc vanitas in incessu. nunc facilitas in risu. ¶ Quartus gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatus ē taciturnitas vsqz ad interrogationē. Contra quē ponit Bernardus quartū gradum superbie. iactantiā. quam ex p̄cedenti gradu oīri dicit. Nam dum mente in ineptam letitiam resoluta. vanitas crescere ⁊ grossescere incepert. iam necesse est vt laxato sinu ab extra erumpat. querit tunc quibus omne quod sentit effundat. preuenit interrogantem. non requisitus respondet. Nunc querit ⁊ soluit. nunc ieiunia laudat. commendat vigilias. somnia profert ⁊ visiones.

¶ Quintus gradus humilitatis a beato Benedicto assignatus est tenere quod habet cōmunis obseruātia. Contra quē beatus Bernardus quintū graduz supbie ponit singularitatē quaz ex precedenti gradu oīri dicit. Turpe etenī esset ei qui se supra ceteros extollit ⁊ iactat/nisi plus vel aliter q̄ ceteri/ aliquid speciale ageret. quo vltra eos apparere possit. Talis plus sibi de alieno bono quod se facere estimat quo priculan blanditur. q̄ si decies plus in cōmunitate faceret. p allorem suuz in vultu/⁊ maciem in manibus. ⁊ talia que in seipo videre potest/speculatur. ad sua particularia stremmitat in choro ⁊ huiusmodi. ¶ Sextus gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatus est credere ⁊ pronūciare se omnibus viliorem. Contra quem ponit Bernardus sextum gradum superbie arrogantiam. quam ex precedenti gradu oīri dicit. Nam cum quis talis opera sic singulariter agit. iam apud simplicioꝝ eius fama seu opinio crescere incipit qui ipa eius opera que vident probant. quia discernere nesciunt qua intentione procedant. sicqz vir miser ille ab alijs beatificatur. apud se in errorem inducitur. Credit enim quod audit sed quid intendat non attendit. ⁊ dū plus de seipo alijs q̄ sibi credit. non solum verbo aut operum ostentatione probitatē demonstrat. sed interno etiam sui cordis affectu se alijs sanctiorem credit et reputat.

¶ Septimus gradus humilitatis ab ipso beato Benedicto assignatus est se ad omnia indignum ⁊ inutilem credere ⁊ confiteri. Contra quez ponit beatus Bernardus septimum gradum superbie. p̄sumptionez quam ex p̄cedenti gradu oīri dicit. Nam qui se in animo alios precellere putat. quo modo esse potest quin plus de se quam de alijs p̄sumat. Talis primus in conuentibus residet. primus in consilijs respondet. Non vocatus accedit. nō iussus se intromittit. quicqd ipe fecerit recte factum. quicquid vo nō fecerit inordinate factum reputat. si vt optat nō p̄mouear̄/ superiorē suum aut inuicū aut deceptū iudicat. in minoribus obedire indignat. qz ad maiora se reputat idoneū. ¶ Octauus gradus humilitatis a dicto beato Bñdicto assignat' cōfessio peccatoꝝ. Contra quem ponit Bern̄. octauū gradū superbie. defensionē peccatoꝝ. quā ex p̄cedēti gradu oīri dicit. Etenī q̄ se facilius ad oīa ingerit/impossibile q̄ sit aliq̄n deficiat. cū ergo tal' a suo supiori corrigi cepit. culpā suā q; habere nō putat/ nō

gnoscit ꝛ tūc in varias peccatoꝝ suoꝝ excusatōes se ponit. aut eū fecisse negat. aut fecisse confitet. sed q̄ bñ fecit. aut si male se fecisse fateat. dicit tñ q̄ nō multū male. et nō multū male/ q̄ nō mala intentōe. ꝛ si intentōe ꝓuincat/ aliena se ordinasse defendit. malas sui cordis cogitatōes reuelare. ¶ Nonꝰ gradꝰ hūilitatis a dicto beato Bñdicto assignatꝰ est. ¶ Pro obediētia in duris ꝛ asperis patiētiā aplecti. Cōtra quē ponit Bernardꝰ nonū gradū superbie. simulatas cōfessiones quas ex p̄cedenti gradu oriri dicit. Nā q̄ vt tactū est. sic ex arrogantia et ꝑsumptōe peccata sua excusant. si vt interpres arguant sciētes q̄ si defenderēt nō crederet eis. ad subtiliora se cōuertūt argumēta defensiōis verba respōdendo dolose cōponūt. Nūc eteni vultū demittūt. corp⁹ flectūt. lachrymas sibi si ꝑnt extorquēt: suspiria ꝛ gemitꝰ emittunt. Sed si eis lenis iam suā simulatōez dissimulare nō valentes. murmurare frendere irasci ꝛ cōturbatis a dicto beato Bñdicto assignatꝰ est. Ut obediētia quis se subijciat maiori. Contra quē ponit Bern. decimū gradū superbie. rebellionē quā ex p̄cedenti gradu oriri dicit. Cū eñ sic simulate suam culpā confitens penā sibi impositā impatiēter sustinet despicit. ꝛ exinde suaz opinionē ꝛ laudē diminui videt. grandē in corde suo supbo cōfusionē habet valde tūc difficile est talē hmōi ꝛmuersoꝝ iudicijs tacitū acquiescere. ꝛz mox frontosus impudēs. ꝛ q̄si desperat in rebellionē cornit. Et qui ꝓius solū fratres cōtemnebat. iam impudēter ꝛ potēter inobediens etiā cōtemnit magistrū. ¶ Undecimus gradꝰ humilitatis a dicto beato Bñdicto assignatꝰ est. Ut ds voluntatē ꝓpriaz nō delectetur implere. Cōtra quem ponit Bern. vndecimū gradū superbie libertatez peccandi quam ex p̄cedēti gradu oriri dicit Nā cū subditꝰ magistrū vel superiorē nō timere incipit. nec ꝓximos seu frēs. aut sodales habet ds vereri in q̄dā securitate maioris libertate ad sua desideria implēda profluit in ipsis q̄z adimplēdis delectat. ꝛ q̄ suis forsitan nō penit⁹ in ꝓncipio dei formidine abiecta q̄ sivadū tēptās/ illicita cū quodā timore ꝑficiat. postmodū tñ pedetētim in vicioꝝ gurgitē intrat. ¶ Duodecimꝰ gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatus ē. vt quis deuz timeat. ꝛ memor sit omniū que p̄cepit. Cōtra quē ponit bern. duodecimū gradū superbie. ꝓ suetudinē peccandi quā ex p̄cedēti gradu oriri dicit. Nā postq̄ terribili dei iudicio/ p̄ma flagicia impunitas sequit. tūc p quādam frequētiam maloꝝ actuū/ homo in quādaz peccādi cōsuetudinē trahit. Et hincq̄z carnalibus desideriis absorptus rationisq̄z ac timoris vi oblitus. indifferēter suis libitis vtit. Nec ab illicitis cogitādis ꝛ pagēdis restringit. sed quicq̄d sibi in corde. in ore. in manu occurrit. machinat. garrit. ꝛ opat malivolus quidē magniloquꝰ. facinorosus. ¶ Istoꝝ duodecim graduū numerꝰ ex hoc accipit. q̄ homo p superbiam cōtra iniuriat. Vel deo. vel homini cui debet eē inferior vl̄ homini cui debet eē par. Ser p̄mi gradus determinant ꝑm iniuriā que p superbiā fit homini cui ds debet eē par. Quatuor alij sequētes gradus determinat ꝑm iniuriā/ que p superbiā fit homini cui ds debet esse inferior. Duo vero vltimi gradus determinant q̄tuz ad iniuriā/ que p superbiā imediate deo fit. Et notāter dicit imediate. ds etiā alij gradus redūdant in deuz: sed non imediate imo mediante ꝓximo. ¶ Gradꝰ aūt dicunt q̄ a minori ad maiorē fit p̄gressus. Etiā ꝓpter grauedinez peccatoꝝ/ que iurta illos gradꝰ cōmittunt. Primꝰ eñ gradus malꝰ est. scōs peior ꝛ sic ascēdēdo vsq̄z ad vltimū qui repiet eē pessimus omniuz. Unde iniuria q̄ fit respectu pariꝫ est minor. illa q̄ fit respectu superioris ē maior. sed illa q̄ fit respectu dei est maxima ꝓpter qđ p̄dicti gradus taliter ordinant.

De vicio seu pecca T

to inanis glorie.

Unc dicendū est de inani gloria quā Greg. ponit eē primū vicium capitale. Que sic describit. Inanis gl̄ia ē inordinatꝰ appetitus laudis. gl̄ie ꝛ honoris. Finis eiꝰ ꝓncipalis inanis gl̄ie

est manifestatio ꝓprie excellētie. ¶ Inanis gloie septē a beato Grego. xxxj. moral. fiue assignant. s. lobedietia. iactātia. hypocrisis. contētio ptinacia. discordia nouitatuz ꝓsumptio. Quarū numerus seu sufficientia sic sumit. finis inanis glorie vt supꝰ dictum ē. est manifestatio ꝓprie excellētie. Ad manifestatōem aūt ꝓprie excellētie pōt qs duplicit tendere. Uno mō directe. alio mō indirecte. Si directe aut fit p verba aut fit p facta. Si p verba tūc est iactātia. Si per facta. Aut illa facta sunt vera 7 aliquam admiratōez importātia/alias nulla cōsequeretur gloria. 7 tūc est nouitatuz ꝓsumptio. Nam eas solent hoies magis ammirari. Si aūt per facta 7 aliquā āmiratōez vt dictum ē habētia. sed tñ nō vera imo ficta. et tūc est hypocrisis. Si aūt tēdat hō ad manifestatōez ꝓprie excellētie secundo modo s. indirecte. Et hoc pōt cōtingere quadruplicater. s. vel q̄tū ad intellectū. vel q̄tū ad voluntatē. vel q̄tū ad locutionē. vel q̄tuz ad factū. Si primo modo. s. q̄tum ad intellectum. 7 tūc est ptinacia. per quam sez homo ad suā excellentiā ostēdendā nimis inititur sue ꝓprie excellētie nolens cedē sententie melioꝝ. Si scōo modo sez q̄tum ad voluntatē. 7 tūc est discordia. p quā sez hō ad suā excellentiā ostētandā/ nō vult a propria volūtate discedere vt in aliū seu ī alio concordet. Si tertio modo. s. q̄tum ad locutionē 7 sic est cōtentio. per quā sez homo ad suā excellentiā ostētandā: damose ꝙbis contra alium litigat volens vincere 7 obtinere. Si quarto modo sez q̄tum ad factuz 7 sic est inobedientia: per quā sez homo ad suam excellentiā ostētandam: nō vult exequi ꝑceptū supioris/ne exequendo videat in aliquo inferioꝝ.

De vicio seu pecca to inuidie.

Sub sequēter de inuidia tractandum venit. Que ꝺm Auguſ. est dolor seu odiū felicitatis aliene. Scōm vo Joh. damascenū. est tristicia de alienis bonis. Et dicit inuidia a nō videndo q. sez bona alioꝝ videre non potest seu nō libenter videt. Et q. displicētia boni alterius q̄ intentus habetur: potest quodāmodo p actū visionis extenius denotari seu ꝓcipi/ideo ꝓprie dicit inuidia a nō vidēdo. i. nō libēter videndo. Nā sicut dicit Seneca. Quicqd mēte fugimus/inge ſtū oculis vix videmꝰ. Et ideo illa interior displicētia/ ꝓprie inuidia ꝺr. ¶ Jōius aūt inuidie ḡnerā p Grego. assignant filie. xxxj. moral. scz odiū. susurratō. detractio. exultatio in aduersis primi. afflictio in eiꝰ ꝓsperitate. ¶ Quarū numerꝰ seu sufficētia sic capit. In conatu em̄ inuidie. q̄n sez aliq̄s contra aliū inuidia in aīo motus/ipam ad effectū pducere nitit̄/aliq̄d est tanq̄ principiū aliquid tanq̄ medium. aliq̄d tanq̄ terminꝰ seu finis. Illud aūt qd ē tanq̄ principiū/ est primo inuidus apud alios verbo diminuat gloriā seu famā hoīs. Et hoc pōt contingere duplicater. Uel in occulto. 7 tūc est furtiua. Uel in manifesto seu in apto. 7 tūc est detractio. q̄ est q̄n aliquis malum occulte de suo primo dicit. eius famā denigrādo. Et iurta Isido. dicit a sono loquentis. quia ꝓprie fit in aure 7 secrete. nō in facie hominū. Uel tēdit inuidus gloriam alterius diminuere in manifesto seu in apto. 7 tūc est detractio q̄ est q̄n aliquis apte malum de suo primo dicit. eiusq̄ famā denigrat. ledit et diminuit. Et tñ circa ista duo pōt aduertendū. q. ꝙm Thomas ipa in materia quinūt 7 etiā in forma sine mō loquēdi. quia vtrobiq̄ malū de ꝓximo occulte ꝺr. Et intellige hic occulte. i. nō audiēte eo de q̄ fit malū dicit̄. Et hinc est q. ꝓpter istā similitudinē vnū ꝓ alio sepe sumit̄. Differūt tamen in ſpecie respectu finis ad quē fert intentio. Nā principalis intētio detractoris est famā primi denigrare. Uñ illa ꝓpue mala de ꝓximo ꝓfert. ex qbus ipe primꝰ infamari possit vel eiꝰ fama diminui. Sufurronis vo intētio ꝓncipalis ē illū/ cui sic inuidet: p mala de eo dicat ab iimicicia alioꝝ separe. Detractoꝝ etiā ꝓprie ē q. apte in facie hominū/ mala de aliquo loquitur vt iam tactuz est. Illud aūt qd est tanq̄ medium/ est q̄ inuidus facto p se nec p aliuꝝ cōmodū 7 vtilitatē seu ꝓfectū alterius impediat seu diminuat. Et tūc aut illo facē 7 adimplere pōt. Et tunc erinde venit 7 exultatio in aduersis primi. aut nō. 7 tunc erinde venit 7 oriē afflictio in ꝓsperis ꝓ

ml. Illud aūt qđ in invidia ē tanq̄ termi-
nus seu finis cōsistit in ipo odio/qđ invi-
dus de pſona cui invidet habet. Naz sicut
qđ cōtristat causat amorem, sic illud
qđ cōtristat causat odiū. ¶ Est tn̄ p dario
in pmissor intellectu aduertēdū q̄ afflictō
n. Uno mō fm quādā generalitatē/quan
do sz aliq̄s de pſperis alicui⁹ inq̄tum ha
bet aliquā glorā seu famā tristat. Et tunc
afflictio in pſperis primi/nō est filia invi
die.imo est ipa invidia met. Alio mō ma
gis pticulariter inq̄tū sz quis de pſperis
primi que ipe nitebat impedire tristat. in-
quantum sz contra suū conatū euenīt. z tūc
est ppria filia invidie. Exultatio em̄ in ad
uersis primi nō ē directe idē qđ invidia. sz
ea sequit̄ z nasc̄t exultatio de malo eius
dem. ¶ Est etiā notādū q̄ ē quedā invidia
que int̄ grauissima pcā pputat̄. sz invidē
do fraterne. gre. qn̄ sz aliq̄s nō solū de bo-
nis primi dolet. sed etiā de ipo augmento
gratie dei qđ ipe primus habet. Et hmōi
invidia ponit̄ pcm̄ in tra spm̄ sanctū. Quia
per hmōi invidiaz/hō quodāmodo videt̄
spūisancto invidere. eo q̄ in suis operibus
glorificat̄. Et ideo ponitur hmōi invidia
species peccati in spm̄ sanctū vt latius infra
videbit̄ vbi de pcō in spm̄ sanctū agetur.
¶ Notādū etiā q̄ licet interdū invidia ze-
lus noiet̄. z interdū p zelo accipiat̄. est tn̄
inter ea realis dra. Pro q̄ sciendū q̄ tristi-
cia de alienis bonis/ pōt q̄tuor modis seu
let de bono alicui⁹ inq̄tum ex eo timet sibi
ipi vel alijs bonis viris nocumētuz pue-
nire. z talis tristicia nō ē invidia. z pōt ee si-
ne pcō. Scdo mō q̄n aliq̄s dolet de bono
alteri⁹ nō inq̄tū ille alter illud bonū hz. sed
ex eo inq̄tū ipe q̄ invidet sibe bonū in se n̄
habet. imo sibi deest. p vtēdo tn̄ ad bonuz
finē. z ista tristicia nō ē invidia. sed ē ppie
zelus. z si iste zel⁹ sit circa bona virtuosa seu
honesta. laudabilis ē. Juxta illud. j. ad Co
rin. xiij. Emulamī spūalia. Si aūt sit ō bo
nis tpalibus. pōt esse z cū pcō z sine pecca
to iuxta hois ac zelātis intētionē. ¶ Let-
let seu tristat inq̄tuz ille cui illud bonū ac
cidit z ipo bono indignus. Et ista tristicia
non pōt ppie oriri ex bonis virtuosis seu
honestis. ex qbus aliq̄s iustus z virtuosus
effici pōt. qz iam quodāmodo sibi ipi repu-
gnaret. Si vo oriat̄ z veniat ex bonis tpa-
libus/cū fm doctrinā fidei tempalia bona
que indignis pueniūt ex iusta dei ordina-
tione disponunt̄ vel ad eoz dānationem.
z hmōi bona tpalia q̄si nihil sunt in cōpa-
ratione ad bona futura q̄ fuunt̄ bonis. ideo
hmōi tristicia phibet̄. Juxta illō pſ. No
li emulari in malignātibus. neq̄ zelaueris
facientes iniq̄tatē. Et alibi. Pene effusi sunt
gressus mei. qz zelaui sup iniq̄s: pacē pctō-
rum vides. ¶ Quarto mō qn̄ aliquis do-
let seu tristat̄ de bonis alterius. inq̄tū sz il
le alter ipm in dictis bonis excellit seu ex ce
dit. Et hec tristicia est ppie invidia z ē sp
peccatū. quia dolet de eo de q̄ gau
dendū est. s. de bono primi. z sic ppie ac
cipitur hic.

De vicio seu pec X

Docato ire.

Jcēdū inde veit ō ira q̄ fm Au
gu. sic describit̄. Ira ē vlcis cēdi li
bido. Scōm vo cassiodo x sic de
scribit̄. Ira ē impaciens animi motꝰ citatꝰ
ad penā seu vindictā. Et intelligit̄ hec dif-
finitio. nō de ira q̄ pcedit seu denoiat̄ p ze
lū que ē qn̄ ds ptra ipa vicia mouet̄ fm or
dinē rōnis ad bonū finē. qz etiā interdū hō
sibi ipi ppter sua pcā z vicia irascit̄. sed in
telligit̄ de ira q̄ pcedit z noiat̄ p vicioz. de
qua etiā solū hic agendū est. ¶ Jra em̄ du
plex habet ee. s. nature z mortis. Quo adeē
nature nō est ppie nisi passio quedā. rōne
cui⁹ passionis sic pure seu absolute conside
rate/ira nō ē pcm̄. imo magis ē pena. quo
vo adesse motus seu mozale/inq̄tū illa pas
sio deordiat a debito ordine rōnis debito-
q̄ fine. tūc dicit z importat vicioz z pcm̄.
Nam ira isto mō nō dicit puram passionem
imo quādā actōez qua deordinat̄ homo z
q̄tum ad deū z q̄tū ad primū. Vult em̄
a se vindictā exqrere quā nō debet nisi a vo
vel a iudice cōstituto expetere. Vel illā vin
dictā exercere appetit ꝑ illū qui nō meruit.
vel vltra id quod meruit. vel nō fm legiti-
mū modū z ordinē. vel nō ppter debitū fi
nem. Greg. xxxj. lib. moz. Lex assignat ire

filias. que sunt riça. tumor mētis. cōtumelia. clamor indignatō blasphemia. ¶ Quarū numer⁹ seu sufficiētia sic accipiē. Tripliciter pōt ira ꝯsiderari. vno mō ſm qđ est in corde. scđo mō ꝓut est in ore seu locutōne tertio mō ꝓut ē in facto seu ope. Quo ad p̄mum modū scz inq̄tuz ira ē in corde nascūtur duo vicia. Unū in respectu ad illū contra quē hō irascit. qz scz eum quodāmō abhorret ⁊ indignū reputat vt sibi tale vel tale qđ fecerit. ⁊ tūc ē indignatio. Aliud vicium qđ inde nascit ē in respectu ad ipm hominē met qui irascit. inq̄tuz scz in aio suo/ diuersas vindicte vias excogitat. ⁊ talib⁹ excogitationib⁹ animū suū replet. ⁊ tūc est tumor mētis. Quo vo ad scđm modū. s. inquātuz ira ostēdit in ore seu locutōe hō contingere pōt dupl̄r. Uno mō qñ homo suā demōstrat irā p verba inordinata. ꝯfusa alta ⁊ indignatiua. ⁊ tunc ē clamor. Alio mō qñ suā demōstrat irā in vba iniuriosa ꝓrū pendo. Et hoc dupl̄r. Nam vel illud fit in deū aut sanctos. Et tūc est blasphemia. aut fit in ꝓximū ⁊ tunc est cōtumelia. Quo ad tertiū modū. s. inq̄tuz ira ostēdit in ope. s. qñ ꝓcedit vsq; ad factū. ⁊ tunc oriunt̄ rixe per q̄s hic intelligunt̄ ⁊ accipiunt̄ oīa nocumēta q̄ facta occasione rixe ꝓximis inferri solēt. vt sunt pulsatōes percussiones ⁊ huiusmodi. ¶ Et insuper aduertēduz q̄ (vt supra aliq̄liter tactū est) aliqđ vicioū pōt ee filia vni⁹ vicij capitalis. ⁊ nihilomin⁹ interdū ex alio vicio capitali ꝓcedere ⁊ h⁹ diuersis respectib⁹ ⁊ cōsiderationib⁹. sicut in hoc ꝓsenti ꝓposito blasphemia inq̄tuz aliqs in eā ex deliberata mēte ꝓrūpit/ tūc ꝓcedit ex superbia hois cōtra deum se erigētis. Unde Eccl̄. x. Initiū superbie homis apostatare a deo. i. ab eius veneratōe seu honoratōe recedere. Inq̄tuz vo hō nō ex delib crata mēte. sed ex quadā ꝓmotōe seu furore animi/ in blasphemiaz ꝓrūpit. sic ꝓcedit ex ira ⁊ ē filia ire. ¶ Silr tumor mētis nō accipiē ꝑ vana ⁊ superba excogitatōe ꝓprie excellentie q̄ quis animū suū implet. qz tunc idem esset in effectu qđ superbia. sed accipiē hic ꝑ quodā exteriorē conatu siue excogitatione hois/ vindictā ex ira appetentis ⁊ in aio excogitātis. Silr posset dici ō odio qđ ex ira nasci pōt. cum tū ponat̄ ex inuidia nasci. ⁊ eius filia sit. sicut supra declaratū est capl̄o ꝓximediate p̄cedēti. ¶ Utrum aūt teneat̄ qs ꝓmittere iniuriā sibi factā inimico req̄rēti remittere

De vicio seu pecca y

to accidie.

Subsequēter dicēdū venit de accidia. q̄ ſm aliq̄s sic describitur.

Accidia ē de ꝓtutū laudabili ex eratio/ vt nūc̄ hois lāguida dereictio. Alii ꝑ sic describit. Accidia ē difficultia depr̄ pr̄is viribꝫ ⁊ dei auxilio q̄ ad grdua bona implēda. Scđm alios sic. Accidia ē torpor mētis bona inchoare aut ꝓficere negligēs. ter. ¶ Notādū aūt q̄ Isidor⁹ accidiā a tristicia distinguit dicēs tristiciā ee inq̄tū hō recedit a bono ad qđ teneat̄ tanq̄ a graui et laborioso. Accidiā vo dicit ee inq̄tum hō ab illo bono diuino seu spūali/ se ꝓuertit ad quietē indebitā. Greg. vo accidiā tristiciā noiat. ⁊ vt videt ꝓuenien⁹ qz tristicia de ſm quā aliq̄s a graui laborioso ope recedit vel ſm quā aliq̄bus alijs causis tristat/ nō est vicij specia ⁊ ab alijs distinctū. Et tūc solū speciale vicij dicit/ inq̄tuz hō ꝓtristatur de bono diuino seu spūali. ⁊ tūc clarū est ad ratōez accidie ꝑtinere q̄ se ex eo ad quez indebitā ꝓuertit. inq̄tuz. s. bonū diuinum seu spūale aſpnat̄. Et ſm hec duo noia ha

betur ꝓpter ō accidie. qz inq̄tū ē auersio a bono diuino ex eo q̄ graue estimat̄ tunc ꝺ tristicia. sed inq̄tuz ē spreto ipo bono diui no conuersio ad creaturā. s. ad quietē indebi tum. ex eo qz lenis estimat̄ z placēs/ratione huiꝰ ꝺ accidia. Ex q̄bus ptz q̄ hoc vicium inq̄tuz ē vel ꝺ tristicia opponit̄ letitie spiritali. Sed put ē z vocat̄ accidia. opponit̄ fortitudis. q̄ cōsistit in arduis aggredis z in sustinēdis aduersis. Et denoia tur accidia ab accidne. qz p eā aia quādā hz nē de bono diuino seu spūali difficili. ¶ Hz m dtīm Greg. xxxj. li. moral. sex assignant̄ accidie filie. s. malicia. rācor. pusillanimitas. desperatio. torpor circa p̄cepta. euagatio mētis circa illicita. Quarū numer⁹ seu sufficiē tia sic accipi pōt. Cū em̄ iuxta pbm in Ethi. nullus diu absq̄ delectatōe possit cū tristicia manere. z vt tactū ē: accidia sit tristicia ō bono diuino tanq̄ de graui z laborioso. eius tristicia se eximat z liberet seu recedat. Duplic aūt via pōt aliq̄s a tristicia recedē re. vt ad alia in q̄bus delectari possit trāse at. Sicut ꝑm eūdē pbm cōiter videt̄ q̄ illi boies q̄ nō pñt in delectatōnibus spūalib⁹ gaudere. se trāsferūt ad delectatōnes corpo les. Respectu p̄mi mēbri. in recessu seu fu ga a tristātib⁹. talis ꝓcessus attēdit̄. Nā p̄mo bō ipa cōtristātia fugit. Sc̄o inter dum vltra ꝓgredit̄ ita vt ipa que tristicias ingerūt impugnet. Respectu iterum primi istoꝝ duoꝝ. s. fuge cōtristantiū bona spūa lia de q̄bus accidia tristat̄: sunt vel ipe finis nem. fuga aūt ipius finis fit ꝓ desperatōez. Horꝝ aūt bonoꝝ q̄ sunt ad ipm finē: siq̄dez sunt ardua. vt puta ea q̄ subsunt ꝓsilijs eua gelicis. fuga fit ꝓ pusillanimitatē. Si vero nō sunt ardua sed solū que pñt̄ ad cōem iusticiā. fuga fit per torporem circa p̄cepta. ¶ Respectu secūdi istoꝝ duoꝝ duplic̄ fit ipsoꝝ bonoꝝ spūaliuz impugnatio. Oñq̄ em̄ fit indirecte. cōtra scz boies qui ad ipsa bona spūalia inducūt. z tūc ē rancor. Oñ q̄ vo vlteri⁹ se extēdit directe scz ad ipa etiā spūalia bona q̄ contristant. In quoꝝ detestationē aliq̄s ex ipa tristicia adducit̄. z tūc

est ꝓpie malicia. ¶ Respectu secūdi membri principalis inq̄tuz scz aliquis ꝓpter tristiciam bonoꝝ spūaliū se ab ipis bonis spiritualib⁹ ad delectabilia exteriora transfert/ ponit̄ filia acedie/euagatio mētis circa illicita. ¶ Est tn̄ hic aduertēdū vt clarius p̄dicta intelligant̄ q̄ malicia nō capit̄ hic in sua generali acceptōe/ſm q̄m ē quoddā genus oim vicioꝝ. sed capit̄ ꝓ q̄dā pticulari malicia q̄ quis vt tactū ē bona spūalia impugnat inq̄tuz ex ipis ꝺ tristat̄. Silr rancoꝝ nō capit̄ hic vt cōit̄ accipit̄. s. ꝓ odio/ sed ꝓ q̄dā animi radicata indignatōe/qua quis ꝺ hoies ipm ad bona spūalia inducētes mouetur/inq̄tum scz illa bona spūalia ipm cōtristāt. ¶ Est etiā notādū q̄ Jsidorus aliā differētiā quā vt supra tactū est ponit seu assignat inter tristiciaz seu accidiam. Alias etiā ipius tristicie. z acedie filias assignat. Nā tristicie ponit q̄tuoꝝ esse filias/q̄ sūt rācoꝝ. pusillanimitas. amaritudo. desperatio. Acedie vo septē ponit eē filias q̄ sunt. ociositas. somnolētia. importunitas mētis curiositas. vbositas. inq̄etudo. corpis instabilitas. Hz iste filie sic ꝓ Jsidoꝝ assignare reducunt̄ z in effectu idē sunt cū illis q̄s Grego. assignat. Nā p̄ma Greg. ponit rancorē esse filiā acedie quaz z tristiciā notat. z sic q̄ ad hoc Jsido. cū eo ꝓcordat. Silr z respectu amaritudis. qz ē ꝓpie q̄dā effectus rancoris. Quo vo ad pusillanimitatē Jsido. silr cū Grego. in effectu ꝓcordat licz vario mō. Ociositas aūt z somnolēta q̄s assignat Jsido. filias acedie cōprehēduntur z reducunt̄ ad torporē circa p̄cepta. quā assignat Grego. filiā acedie. Nā ociosus in bono spūali p̄cepta ptermittit. somnolēt⁹ vero ea negligēter implet. Alie vo q̄nq̄ filie q̄s assignat Jsiō. ex acedia oriri ptinēt z reducunt̄ ad euagatōez mētis circa illicita quā ponit Grego. filiā acedie. q̄ q̄dē euagatio ſm q̄ in ipa arce mentis residet. volentis se importune ad diuersa diffundere vocatur importunitas mētis. Secundū autē q̄ illa euagatio mentis ptinet ad vim cognitiuam dicit̄ curiositas. Inquātum autem se vagando diffundit ad locutionem dicatur verbositas. Inquātum vero respicit vagationem corporis/per quā cōmuniter indicat̄ vagitas mentis hoc contingit

duplicater. Vel respectu corpis in eodē loco manētis, sed per varios ⁊ inordinatos mēbroꝝ motus se vage ⁊ instabiliter agentis ⁊ tunc est inquietudo corpis. Vel respectu corpis se per diuersa loca vage agitātis seu discurrentis, ⁊ tunc est instabilitas licet etiam instabilitas possit ꝑ vagā ⁊ inconstantem mutabilitatē ⁊ variationē ꝓpositi accipi. Et sic patet q̄ Grego. ⁊ Ysidorus in effectu cōcordant. ¶ Est tamē ꝑ clariori dictoꝝ intellectu aduertēdū q̄ nō oīs motus acedie est peccatū, imo frequēter in viris sanctis inueniūt aliqui impfecti motus acedie. Motus enī acedie quādoq̄ est in sola sensualitate ꝓpter repugnantiā carnis ad spiritū, ⁊ tūc est solū peccatū veniale. Quādoq̄ vo ptingit vsq̄ ad rationem que cōsentit in fugā ⁊ in horroꝝ. ⁊ detestationem boni diuini. carne oīno cōtra spiritum ꝑualente. ⁊ tūc acedia est peccatū mortale. ¶ Est etiā aduertendū q̄ vbi in superioribus dictū est acedię esse tristiciā de bono spūali. non est accipiendū bonū spūale cōmuniter. q̄ tunc acedia nō haberet rationem specialis vicij. cū omne vicīū refugiat spūale bonū virtutis sibi oppositū. Sed ⁊ etiā inq̄tum acedia refugit bonū spūale ꝑ ut est laboriosum vel molestū corpi. aut delectationis impeditiuū. non distinguit̄ ab alijs vicijs carnalibus, q̄bus aliquis quietem ⁊ delectationē corpis querit. Sed ꝓprie acedia. dum vicīū speciale ponit̄. ꝑut hic/ est tristicia mētalis/ de bono spūali diuino. vel in bonū diuinū ordinato. ea solatione/ q̄ in bonū diuinū ordinat̄. cū consensu rationis in ipsius boni fuga horroꝝ ⁊ detestatione. Nam mentez homis adeoꝑtet bono diuino de necessitate inhere re. vt nō contristet fugiat. horreat. seu detestetur ea q̄ sibi ꝓpt̄ deū iminēt facēda.

De vicio seu pecca to auaricie.

Et quare dicat̄ idoloꝝ ꝑuitus.

Nunc transeundū est ad declarationem auaricie que sic ꝑ Tullium describit̄. Auaricia est immoderatus amoꝝ habendi. Secundū vo Ysen. sic describit̄. Auaricia est quarūlibet rerum insatiabilis ⁊ inhonesta cupido. Auaricia ꝑ ap̄m dicat̄ idoloꝝ ꝑuitus. q̄ auarus ꝓpter in effectu ⁊ ope exhibet creature sez pecunie illud qō debet creatori. ⁊ precipue fidem spem ⁊ dilectionē. Nam ibidē tanq̄ in eo vnde sibi spiciale auxiliū ꝓuenturū credit suā principaliter spem cōstituit. exinde in ardore dilectōnis trāsit. Et in hoc specialiter reprehenditur auari q̄ rei vilissime. s. pecunie que de terra venit ⁊ accipit̄ ⁊ ꝓpter terra est. quaz natura infimā ordinauit/ tantū amorē suū exhibent ⁊ impēdunt. Et hinc in Eccl. dicitur q̄ auaro nihil ē sceleſtius. Et hoc ꝓpter quatuoꝝ causas. Prima quia vir ē cupidus seu vicīū ad qō ꝓpetrandū auaricia nō inducat. vt sunt furta. homicidia. ꝓditiones. periuria. ⁊ cetera hmōi. ¶ Secunda q̄ est contra legez nature seu humanitatis q̄ q̄sq̄ alteri tenet̄ qō sibi vellet fieri. ¶ Tertia q̄ est contra legē vniuersalez in omnibus rebus existentē. per quā se oēs ⁊ cōmunicari volunt. immo quodāmodo cōpellunt. Auari vero eas captiuas detinēt ne cōmunicari possint. Quarta est cōtra legem diuinam scriptā. Vnde Luc. vj. Ve stote miseri cordes sicut ⁊ pater vester misericors est. ¶ Vtrū aūt liceat cuiq̄ thesauros condere. Notandū q̄ dupliciter thesaurisare dicit̄. Uno modo ex affectu auaricie. absq̄ omni intētione necessitatis ꝓprie vel alterius. ⁊ hoc modo thesaurisare omnibus ē ꝓhibitū. Alio modo thesaurisare dicit̄ ex ꝓuidentia. ⁊ hoc iterū dupliciter. Uno modo vel cōsideratione necessitatis ⁊ sic cōcedit̄ parētibus secularibus. ob necessitatē filioꝝ educandoꝝ. vel filiarum coniugio tradendarū nō tamen ditandarū. sed debito seruato modo iuxta statuz ꝓsone. Alio modo ex consideratione publice vtilitatis. vtputa regni defendēdi. vel cultus dei ampliandi. ⁊ sic cōcessum est regibus ⁊ omnibus tempalibus thesaurisare. Personis vero ecclesiasticis ꝑticularibus propter nullā q̄ thesaurisare licet. nec etiam pecuniā tenere/ intentione feruandi. Unde Ambr. Ausrū habet ecclesia: nō vt seruet sed vt eroget. ¶ Ex ꝓdictis patet q̄ duplex est amoꝝ pecunie temporaliū. Unus respectu necessitatis. Alius respectu superflui. Contra primum ꝓhibet dominus ꝓcante sollicitudinem. Contra secūm ꝓhibet thesaurisatio

¶ Auaricie autē per Greg. xxxj. lib. moral. septem assignantē filie. que sunt proditio. fraus. fallacia. perjurium. inquietudo violentia. contra misericordiā obduratio. Quarū numerus siue sufficientis sic sumi potest. Auaricia vt dictuz est. est superfluus amor habendi diuitias. Ista ergo superfluitas seu excessus/aut est in ipas diuitias retinendo. z ex hoc ortē obduratio cōtra misericordiā. qua. s. cor hois miscōia nō emollitur vt de diuitijs suis subueniat miseris indigētibus. Aut iste excessus seu superabundantia est in accipiēdo seu in acquirēdo pecunias. Quod iterū potest considerari dupliciter. Vel. s. inq̄tum est in affectu vel inq̄tum est in ope seu effectu. Si p̄mo modo. s. q̄tum est in affectu. sic ex auaricia oritur inquietudo. inq̄tuz. s. auaricia ingerit homini nimiā solicitudinē curasq̄ superfluas. Auarus enī vt dicit Eccl. v. nō implebitur pecunia. Si scōo modo sc̄z inq̄tuz est in ope seu effectu. z hoc iterū dupliciter cōtingere potest. Vel enī in ista inmoderata z indebita acquisitione vtit̄ quis vi vel dolo. Si vtaq̄ vi tūc est violentia. Si vtaq̄ dolo hoc iteruz tripliciter fieri potest. Vel enī per se dolus in verbo. Et siquidē verbum sit simpler tūc est fallacia. Si aūt ipi verbo addat̄ cōfirmatio iuramēti tunc est perjurium. Si autem cōmittat̄ ipe dolus in ope tunc vel erit quātum ad res. z sic est fraus. Vel erit quātum ad psonas z sic est prditio. vt patet de iuda qui per auaricia prdidit xp̄m. ¶ Isidorus autem nouē ponit filias auaricie. que sunt mēdaciū. fraus. furtum. perjurium. turpis lucri appetitus. falsum testimoniū. violentia inhumanitas. rapacitas. Et sic apparet q̄ Isidor⁹. tres ponit filias auaricie quas etiā Grego. ponit. z sex ō q̄ debite considerat iste sex filie quas sic assignat Isidorus. reducunt̄ z comphendunt sub illis quas assignat Grego. Nam mendaciū. z falsum testimoniū que ppie species. eteni falsum testimoniū nihil aliō est q̄ quedā specificatio mēdacij/ cōtinent̄ sub fallacia. sicut z furtū que est quedā specificatio fraudis continet̄ sub fraude. Appetitus aut̄ turpis lucri ptinet ad inq̄etudinem z sub ea comphendit̄. Rapacitas autem cū sit species violentie sub violētia continet̄. Inhumanitas vo idem est propie qō induratio contra miscōiaz. ¶ Est etiam notandū q̄ auaricia que ppie ē immoderata cupido circa diuitias z specialiter pecunie. ex eo q̄ per pecuniā omnia alia habent̄ z recupant̄ iuxta qō dicit. pecunie obediūt omnia. dupliciter pōt considerari Uno modo circa acceptionē z acq̄sitionē pecuniaz inq̄tum. s. aliquis pecuniā acq̄rit vltra debitū aliena sumpicēdo vel indebite retinēdo. Et hoc modo opponit̄ auaricia iusticie. Alio modo cōsiderari potest ppt̄ importat̄ inmoderantiam circa interiores affectiones diuitiaz. puta cum quis nimis amat vel desiderat diuitias aut nimis delectat̄ in eis. etiā si forsan nō velit capere aut retinere aliena. Et hoc mō auaricia opponit̄ liberalitati que hmōi affectōes moderat̄. Et licet vterq̄ istoz modoz hic accipitur/magis ppriē tn̄ auaricia scōo modo accipit̄. ¶ Est etiā notādū q̄ phs in Eth. multa ponit genera hominū viciosoz̄. vicijs ad auaricia spectātibus. que sub filiabus supra enumeratis nō vident̄ cōprehēdi. videlicet. parcos tenaces. kimibiles. illiberales opatōes opantes. de meretricō pastos. vsurarios. aleatores. mortuoz spoliatores. latrones. Sed circa hoctā p̄ia dicit̄ q̄ p dicēdis ē aduertēdū q̄ licet in cōi vsu loquēdi iglē reputē aliq̄ peccatū esse filiā alicui⁹ alteri⁹ vicij seu peccati z eē ei⁹ speciē. est tamē magna dīa. ita q̄ aliud ē peccatū habere filias z aliō peccatū habere species. Spēs enī alicui⁹ peccati seu vicij capitalis optet sp ad idē gen⁹ vicij ptinē. filias vo nō imo ad finē alicui⁹ vicij p̄nt etiā pcā alteri⁹ generis ordinari z ex eo oriri. Illa aūt pcā q̄ sic ex alio oriūt̄ z ad ipm ordināt̄ fm appetitū finis. ppe dicūt̄ ei⁹ filie. sic gīa exemplū in materia p̄ti. Proditio z fallacia ponunt̄ z debito filie auaricie. q̄ ex ipa oriūt̄ p̄cipue fm appetitū finis vt q̄n. s. fit prditō vel fallacia ad pecunias z diuitias acq̄rendas. Et tn̄ prditio z fallacia p se cōsiderate nō sūt ppe spēs auaricie nec ppe ad gen⁹ auaricie ptinēt. Ad pposituz igit̄ reuertēdo illa q̄ (vt tactū ē) ponit phs sūt magl spēs auaricie q̄m illiberalitati vocat q̄ sint ei⁹si

lie. licet tñ aliqui eoꝝ possint ad filias supra enumeratas reduci. vt sub ipsis effectualiꝫ cōprehēdant vt puta latrocinij sub fraude pareitas ⁊ tenacitas sub obduratōe cōtra miscōiaz etiā sic ad auaricīā ptinere euidenꝫ Potest em̄ aliqs illiberalis seu auarus dici ex eo q̄ deficit in dādo. Et siquidē q̄ parū dat vocaꝫ pcis. si aūt q̄ nihil dat. tūc dicit tenax. si aūt q̄ cum magna difficultate dat tunc vocaꝫ kimbilis q̄si kimi venditor. q̄ s. de puis/magnā vim facit. ¶ Quīqz etiaz dicit illiberalis vel auar⁹ q̄ excedit in accipiendo. Et hoc iteruz dupliꝫ. Uno modo q̄ turpiter lucraꝫ. vel. s. vilia ⁊ seruilia opa per illiberales opatōes exercēdo. Uel q̄ ō aliqbus vicios actib⁹ lucraꝫ. sicut de meretricio vel aliq̄ hmōi. Uel q̄ lucratur de eo q̄ gratis deberet cōcedere. sicut vsurarij. Uel q̄ lucraꝫ parū cū multo labore. Alio modo q̄ iniuste lucraꝫ vel de viis vim inferēdo. sicut latrones. vel mortuos spoliando vel ab amicis p deceptōz auferēdo sicut aleatores. Et intellige hec oīa iuxta sup̄ tacta q̄n̄. s. ex īmoderato amore lucri fiūt seu p̄cedūt. Et sic ptz p̄cordantia eoꝝ que ponit pbs cū illis q̄ ponit Greg.

De vicio seu pecca ⁊ to gule.

In Uno dicendū est de vicio gule. Que sic ꝑm Aug. describit Gula est īmoderata cibi auiditas. Uel sic gula ē vorax edacitas. nature finibus nō ptenta. Et ē aduertēdū q̄ gula nō dicit seu denotat quelibet appetitū edendi vel bibēdi sed solū inordinatū. Quia ex eo inordinatus dicit q̄ recedit a debito ordine rōnis. Nec vicīū gule in substātis seu quātitate cibi ꝑprie cōsistit sed incōcupiscentia nō regulata rōne. Et ideo si aliqs excedat in quātitate cibi/nō ꝑpter p̄cupiscentiā sed q̄ illud sibi necessariū esse existimat/ hoc nō ptinet ad vicīū gule. sed ad aliquā impicīā Sed tūc ptinet ad gulaz. q̄n aliquis ꝑpter cōcupiscētiā cibi delectabilis/sciēter excedit mensurā edendo. Et hic accipit cibus etiā p potu. ¶ Notandū insup q̄ Greg. xxx. lib. moral. v. esse species gule assignat sub his vbis. Sciendū est. q̄ quinqz nos modis vicīū gule temptat. Aliqū nāqz indigentie tpa p̄uenit. Aliqñ ordinē tpis seruat. sed cibos lautiores querit. Aliquando etiā quelibet summēda p̄parari accuratius expetit. Aliqñ autē ⁊ qualitati cibor⁹ ⁊ tpi cōgruit. sed in ipa quātitate sumēdi. mensuram refectionis excedit. Nōnunq̄ vero ⁊ abiectiꝰ est q̄ desiderat. ⁊ tamen ipō estimensi desiderij deteri⁹ peccat. Et cōtinent in hoc vsu. Prie ꝑpere laute nimis ardēter studiose. Quarū species numerus ⁊ sufficientia sic sumi pōt. Gula vt dictū ē importat inordinatā p̄cupiscētiaz edendi. In ea autē duo p̄siderant. s. vel ipe cibus q̄ sumitur. vel ipa eius sumptio. Respectu p̄mi. s. ipius cibi q̄ sumit/triplex pōt p̄cupiscentie inordinato p̄tingere. s. vel q̄tuz ad substātiam cibi. vel q̄tuz ad qualitatē cibi. vel q̄tum ad quātitatē cibi. Quātū ad primum cōtingit cōcupiscētie inordinatio q̄n s̄z q̄ runt cibi lauti. i. p̄ciosi. Et tūc est secunda species supra posita. denotata p illud vbus versus supra positi. laute. Quātuz ad scām cōtingit cōcupiscētie deordinatio q̄n s̄z cibi nimis accurate ⁊ delitiose prepant. Et tunc est tertia species supra assignata. denotata p illud verbū studiose: veruz ꝓnominati. Quātum ad tertiū cōtingit cōcupiscētie deordinatio. q̄n excedit in nimis comedendo. Et tūc est quarta species supra assignata. denotata per hoc verbū. nimis. Respectu secundi mēbri principalis/s̄z ipius sumptionis cibi. potest dupliciter concupiscentie inordinato cōtingere. s. vel quātuz ad tempus ipius sumptionis vel quātum ad modū. Quātum ad primū cōtingit concupiscentie inordinatio. quādo ꝓuenit debitum tempus seu debita hora comedēdi. Et tunc est prima species supra assignata. denotata per hoc verbū ꝓpropere. Quātū ad secundū contingit cōcupiscentie inordinatio. s. quādo nō seruat debitus modus in edendo. Et tunc est prima species supra assignata. denotata per hoc verbū ardēter. ¶ Notandū insup q̄ Grego. xxx. li. moral. quinqz assignat gule filias que sunt. inepta leticia. scurrilitas. immūdicia. multiloquium. hebetudo sensus circa intelligentiam. Quarū numerus ⁊ sufficientia sic sumi pōt. Gula vt supra tactū ē ꝑprie ꝓsistit circa īmoderatā cōcupiscentiā que est in

bis ꝛ potibus. Et ideo illa vicia que ex inmoderata ꝯcupiscentia cibi ꝛ potus consequuntur seu oriunt̄. computant̄ inter filias gule. Ipa aut̄ vicia que ex imoderata ꝯcupiscentia cibi ꝛ potus insurgūt seu oriunt̄ cōsiderant̄ dupliciter. Uel insurgūt ex pte anime vel insurgūt ex pte corporis. Si insurgunt ex pte anime hoc potest cōtingere quadrupliciter. s. vel primo ꝙtum ad ratōnem. cui⁹ acies ex cibi ꝛ potus imoderātia hebetat̄. Pter. s. aboꝛ ꝛ vini fumositates/ caput hois ꝙturbantes. Et hinc ponitur filia gule ebetudo sensus seu mētis circa intelligentiā. sicut ꝛ ecōtrario abstinēcia confert ad sapientie ꝓceptionē. Uel scdo ꝙtuz ad vim appetitiuā seu appetitū. qui sopito gubernaculo rationis ꝓ ipam cibi ꝛ potus moderantiaz multipliciter deordinat̄ ꝛ in varias trāsit dissolutiones. Et hinc ponit̄ inepta leticia filia gule. ex eo ꝙ oīes inordinate passiones ad leticiā ꝛ tristiciaz ordinant̄ vt dicit pbs. Uel tertio ꝙtuz ad indebitum ꝓferendi verba. qui frequētissime ex imoderātia cibi ꝛ potus cōtingit. Et hinc multiloquiū assignat̄ filia gule. Iuxta qō dicit Greg. in pastorali. Nisi gule dediti⁹ moderata loquacitas comitaret̄/ diues illa lingua grauius nō arceret. Uel quarto ꝙtuz ad inordinationē discretionis circa gerendos actus exteriores. Nā sicut ex imoderata cibi ꝛ potus ꝓuenit in ipa discretio ne defectus ꝛ inordinatio circa debitā ꝛ moderatā ꝓlationē verboꝝ. ita silr ꝓuenit in ipa discretōne deordinatio circa exteriores gestus. Et hinc ponit̄ scurrilitas filia gule que est quedā vana ioculantas querēs homines ad risum ꝛ cōplacentiā cōmouere. ex defectu discretionis seu debite ꝓuisiōis ꝓuenientis. Quātum aūt respectu scdi mēbri ꝓncipalis de vicijs. s. que ex pte corporis insurgūt. certuz est ꝙ ex ipa inordinata ꝛ immoderata cibi ꝛ potus ꝯcupiscentia ꝛ sumptione/ frequētissime sequūtur emissiones inhoneste supfluitatuz. Et hinc est ꝙ imūdicia ponit̄ filia gule. ¶ Est tamē aduertendū q si ex ipa supfluitate cibi ꝛ potꝰ/ contingat emissio supfluitatū per modum seminis naturalis. tunc imūdicia licet etiā ad gulam ptinere videat̄/ in ꝙtum scz materiā ministrat. magis ꝓprie tñ pertinet ad peccatū libidinis seu luxurie. Si cōtingat emissio aliarū supfluitatū. vt vomitꝰ ꝛ vacuationū fetidarū ꝛ hmōi. tūc imūdicia ꝓprie ad vicia gule ptinet. ¶ Est etiā aduertendū ꝙ hebetudo ꝙtuz ad eligibilia/ non est ꝓprie filia gule. imo cōiter in omni peccato inuenit̄. Sed hebetudo sensus circa speculabilia/ maxime etiā ex gula ꝓuenit/ ꝓpter rationē iam tactā scz ꝓpter fumositates caput ꝙturbātes. ꝛ tunc ꝓprie est filia gule. Silr leticia que est de actu peccati. iuxta illud Prouerb. ij. ca. Letant̄ cum male fecerint. ꝛ que ꝓprie ex habitu peccandi ꝓcedit/ nō est filia gule imo ad omne peccatum cōsequi pōt. Sed illa leticia que est vaga dissoluta ꝛ incōposita/ qō importat hoc verbuz inepta. maxime oūt̄ ex inordinata sumptione cibi ꝛ potus ꝛ isto modo assignatur filia gule. Silr est quedā scurrilitas que ex volūtate seu appetitu luxurie ꝛ quedam ex appetitu inordinato lucri seu pecunie ꝓcedit. dum scz querit̄ ꝑsona ꝓ quādam vanam ioculantatē/ ad risum seu cōplacentiaz ꝓmoueri. vel ad ipsam facilius ad actum venereū ꝓmouendū. vel ad aliquid cōmodi ab ea cōsequendū. ꝛ istis modis magis ptinent ad illa vicia scz luxurie ꝛ auaricie. Sed illa scurrilitas que ex imoderata cōcupiscentia ꝛ sumptione cibi ꝛ potus ꝓcedit iuxta modū satis supra declaratum est ꝓpria filia gule.

De vicio seu pecca ꝯ to luxurie.

Sequit̄ de luxuria que sic describitur. Luxuria est ex imūdis desideriis veniens lubrica mentis ꝛ carnis ꝓstitutio. Scōm alios sic describit̄. Luxuria ē libidinose volūptatis/ appetitus. Et intelligas hūc libidinosum appetitū quādo est ex cōsensu rationis scilicz ꝙ ipa ratio cum cohibere posset. nō tamē cohibet/ qz tunc talis libidinosus appetitus est peccatū mortale. Adhuc ꝑm alios sic describit̄. Luxuria est corpis incōtinētia ex prurītu carnis originē cōtrahens ¶ Notandū ꝙ sicut sepe supra dictū ē. magna differentia ē ponere aliqō peccatū filiā

alterius vicij ꝛ illud ponere eius speciem. ¶Quod manifeste apparet in isto vicio seu peccato luxurie. Naz vt clare videbit istud vicū alīq habet pcā tanq filias ea scz q ex eo oriunt p capue fm appetitū finis. Licet tn fm ppriū esse ad ipm vicū: nō ptineāt Habet etiā spēs q ppie ad ipm luxurie vicū ptinēt. ¶Octo igit fm Greg. xxxj. li. moral. assignant filie luxurie. s. cecitas mētis. inconsideratio. inconstantia. precipitatio. amor sui. odiū dei. affectus psentis seculi. horor seu desperatio futuri. ¶Quarū numerus seu sufficiēta sic sumi pōt. Certū ē q fm doctrinā phoz qn inferiores anime vires seu potētie ad sua vehemēter obiecta afficiunt ꝛ se applicāt. p sequēs est q superiores anime vires in suis actib⁹ impediantur seu deordinent. Maxime aūt p vicū luxurie/appetit⁹ p cupiscibilis q est vna de inferioribus potētijs aie vehemēter afficit ꝛ intendit suo obiecto. s. delectabili venereo. propter suā scz vehemētiā delectatōnis. Ex q cōsequēs ē ꝛ cōiter ꝛ tingit q maxime p cōcupiscentiā luxurie. rō ꝛ volūtas q sunt superiores aie vires/ impediunt seu deordinant. ¶Rōnis aūt quatuor sunt actus in agēdis. Primus qdē actus ē simplex intelligentia q ipa ratio aliquē finē apphēdit vt bonū. Et hic act⁹ p p cupiscētiā luxurie impedit. Juxta illud Bañ. xiij. Spēs decepit te. Et illuc. Cōcupiscētia subuertit cor tuum. Et q̄tū ad hoc ponit filia luxurie cecitas mētis. Scōs actus rōnis est cōsiliū de his q sunt agēda ppter finē. ꝛ hic etiā act⁹ per p cupiscētiā luxurie impedit. Et q̄tum ad hoc ponit filia luxurie precipitatio q put hic sumit importat subtractōnez psilij. qn scz hō ex luxurie vehemētia p impetū voluptatis seu passiōis. nō adhibito cōsilio ad aliqd agēdū subito ꝛ inordinate fert. Tertius act⁹ rōnis ē rectū iudiciū de agēdis. Et hic etiā act⁹ p p cupiscētiā luxurie impedit. Ut ō senib⁹ luxuriosis dr Bañ. xiij. Auerterunt sensus suū vt non recordarent iudicioz in stoz. Et q̄tū ad hoc ponit filia luxurie. in cōsideratio. q put hic sumit importat defectū recti iudicij. qn. ¶hō ex luxurie vehemētia. in recte iudicādo deficit. qz scz p temnit vel negligit attēdere ea ex qb⁹ rectū iudicium p cedit. Quartus aūt rōnis act⁹ ē p ceptus qō ipa rō facit de aliqd agēdo. Et iste etiā act⁹ p p cupiscētiā luxurie impedit. in q̄tus est. hō ex impetu ipius p cupiscētie impedit ne exequat illud qō rō decernit ee faciēdū. Et fm hoc ponit filia luxurie inconstantia. q put hic sumit importat recessum a bono p posito ꝛ cepto. ppt aliqd qō inordinate placet qd marie causat vehemētia luxurie. p qua hō trahit ad repudiādū qō recte pius acceptauerat. qō ex sui defectu venit. q cū possz illi ipulsui luxurie resistē nō resistit eo scz q nō tenet firmit ꝛ p stanter se in bono p cepto. Jta q̄ cecitas mētis ē defectus circa actū simplicis intelligētie. Precipitatio ē defect⁹ circa actū cōsilij. Inconsideratio est defect⁹ circa actū iudicij. Inconstātia ē defectus circa actū p cepti. Qui sunt q̄tuor ptcipales act⁹ rōnis circa agibilia q maxime p delectatōez q in act⁹ venereis est: que tam aīam absorbet impediunt vt tactū est per p cupiscētiā luxurie deordinari ꝛ tingit actus deordinatōnez ponitur filia luxurie. Unus ē appetit⁹ finis. Et q̄tuz ad huius amor sui. Jn q̄tuz. s. hō p venerea delectatione quā inordinate appetit ꝛ p cupiscit ipm inordinate diligit. ꝛ ea q ad dictā delectatōez seu cōplacētiā p ferūt sibi procurat et querit. ¶Et p oppositū respectu ipius met act⁹ volūtatis ponit alia filia luxurie. odiū dei. Nō importat quādā dei ac suoz mandatoz in alio displicētiā ꝛ p cēptū. in q̄tū. s. ipam delectatōez venereā sic p cupitā/ non phibet. ¶Alius act⁹ voluntatis ē appetit⁹ eoz q sunt ad finē. Et q̄tuz ad hui⁹ act⁹ ordinatōez ponit filia luxurie affect⁹ p̄ntis seculi. In q̄tuz. s. hō p ampli⁹ ꝛ diuturnus venerea delectatō ē ad sui libitum fruēdo/ p̄ns in eis cōplacet. ¶Et p oppositū respectu ipius met act⁹ ponit alia filia luxurie. desperatio futuri seculi. Quia dū hō vt p̄ferē ni mis delectationib⁹ carnalib⁹ detinet/ nō curat ad delectatōes spuales q ppie ad gaudia futuri seculi ptinēt ꝛ disponūt puenire imo eas fastidit ꝛ quodāmodo desperat. ¶Est tamē aduertēdū q Jsidor⁹ quatuor ponit ex ipa luxuria oriēta. q sub predictis filiab⁹ p phēdi nō videt. s. turpiloq̄a. Sed q ba scurrilia. vba ludicra stultiloq̄a. Sed q

nies siderat p̄dicta q̄tuor sub p̄cedētibus
ingerē. Nā ipa q̄tuor q̄ sic ponit Ysidor⁹
nō sunt nisi q̄dā inordinati actꝰ exteriores.
radhuc paṗue ad locutōez ptinētes. que
ipa vi ipius luxurie aliq̄d inordinatū ēe q̄-
plicāt. vel ꝓpter materiā. vel ex pte cau
ad materiā tū sunt turpiloq̄a. Si q̄tū
ōdāria cordis os loquit. luxuriosus cu
ius cor turpibus ꝛcupiscētijs est plenū/ de
facili in turpia ẏba ꝓrūpit qō ꝓpue perti
net ad inōsideratōez. Ex parte ẏo causē.
Cū ẏ dictū ē) ꝛcupiscētia luxurie maxīe
inōsideratōez ꝛ ꝓapitatōez causet. conse
quēs est q̄ ꝓrūpere faciat in ẏba leuiter ꝛ
tum vero ad finem. Cum luxuriosus ex vi
ne ꝛcupiscētie delectatōez querat. ꝛseq̄ns
est vt verba sua ad imoderatā delectationē
ordinet. ꝛsic in verba ludicra ꝓrumpat. q̄
ppie ioculatoria dicunt ad luxuriā maxi
me ptinentia. Quod ꝓpue ad amorez sui
videt. Quātum vero ad sententiā
seu grauitate verboꝝ. cū ꝛcupiscētia luxu
rie inōsideratōez mentis quādam causet.
consequēs est q̄ rectū iudiciū debitaq̄ gra
uitatē/in ẏbis impediat. ex quo fit vt luxu
riosus in stultiloq̄a ꝓrūpat. vtpote verbis
suis delectatōes quas appetit/ quibuscūq̄
aliis rebus ꝑferēs seu ꝓponēs. ¶ Est etiā
adueniēdū q̄ amor sui nō capit hic sub q̄-
dam sui generalitate. q̄tus scz se extēdit ad
quecūq̄ bona que aliq̄s sibi ꝑ̄ appetit. qa
isto respectu amor sui non est filia luxurie.
imo cōmune oīm peccatoꝝ ꝓncipiū. Sed
capit hic quadā speciali acceptōe seu consi
deratōe. In q̄tus scz aliquis ꝓpter suā cō
placentiā ꝛ delectatōez/inordinate appetit
suā cōsuescit delectabilia carnis venerea. et
hic est ꝓpue filia luxurie. Sitr incōstantia
in q̄tus opponit cōstantie. put ipa cōstan
tia est ps fortitudinis ꝛ circa ardua ꝛ teme
bilia versat; nō est filia luxurie. Sed hic po
nitur filia luxurie in q̄tus opponit cōstan
tie q̄ habet in abstinēdo a delectationibus
venereis q̄ ꝓpue ptinet ad ptinentiā. q̄ po
nitur ps ꝛperātie. Et isto mō incōstantia
ponit ꝓpue filia luxurie. in q̄tus scz ex ipi⁹
luxurie ꝛcupiscētia/ oriē ꝛ causat. ꝛ per eaz
animus hois ꝛ effeminatus reddit. Et
ita de aliis supra tactis suo mō. Quia vt sū
pra tactū est non refert aliq̄ vicia ex vno vi
cio oriri ſm appetitū finis. ꝛ eadē vicia ad
genera alioꝝ vicioꝝ ptinere. ¶ Spēs ve
ro luxurie cōiter assignant septez. s. sim
plex fornicatio. stupꝝ. adulteriū. sacrilegi
um. incestus. raptus. peccatū ptra naturā.
Quarū speciez numerus seu sufficiētia sic
sumi pōt. p eccatū luxurie in hoc ꝓpue cō
sistit. q̄ aliq̄s delectatōe venerea vtit non
ſm rectā ratōez ꝛ debitū modū. Nō q̄dem
cōtingere pōt duplicit. Uno mō respectu
materie in q̄ hmōi delectatio queriē seu su
mitur. put in ea est deordinatio. Alio mō
respectu ipius materie q̄ licet debita existat
non seruant tū circa eā debite circūstantie.
Et qr circūstantia de se inq̄tuz scz circūstā
tia nomē dat seu imponit speciē actui mo
rali. ideo eius spēs nō cōiter a circūstātijs
imō sumit ab obiecto. qō ē materia actus.
ideo oportuit spēs luxurie assignari a parte
materie seu obiecti in habēdo scz respectuz
ad ipam materiā vel obiectū. Circa ipsam
aūt materiā. in qua exercet actus venere⁹/
potest aliquid nō ꝓuenire recte rōni dupli
citer. Primo mō respectu ꝓpue esse ipsius
materie. scz recipiētis. que ꝓpue in actu ve
nereo ꝑ materia reputat ꝛ recipit. inq̄tuz
s. ipa materia/repugnātiā habet ad finem
debitū. ꝓpter quē actus venere⁹ exerceri de
bet. eo scz q̄ p eā impedit generatio ꝓlis.
ꝛ tūc est vna speciez luxurie. s. peccatū cō
tra naturā. qō hic accipit seu sumit ꝑ oīm
actu venereo. ex quo nō pōt generatio hu
mana sequi. Vel inq̄tuz ipa materia repu
gnantiā habet ad debitam educatōez dire
ctionē ꝛ pmotōez ꝓlis iam nate. inq̄tum
scz p eā impedit debit⁹ ordo educatōis di
rectōis ꝛ pmotōis ipi⁹ ꝓlis suscepte ꝛ tūc
est alia sp̄ecies luxurie. s. simplex fornicatio
Secō mō inq̄tuz ipa materia in q̄ exercet
actus venere⁹ pōt ee nō ꝓuenies recte rōni
Nō quidē ex esse sui seu de directo. sed per
quendam indirectū respectū coꝝ ue circa
ipam materiā fiūt tā in se q̄ in ꝓpatōne ad
alios hoies. Et hoc iter pōt ꝓtingere du
pliciter. Quia aut ꝑ dicto actu venereo cō
mittēdo ꝛ exercēdo/ infert violētia. ꝛ tūc est
alia spēs luxurie. s. rapt⁹. Aut ꝑ dicto actu
venereo ꝓmittēdo ꝛ exercēdo nō infert violē

ria. ¶ Et hoc iterū ꝓtingere pōt dupliciter. Primo quidez mō ex pte ipius materie. s. femine. cui aliqs cōmiscet. qz secz nō seruat ei debitus ⁊ cōgruus honor. ⁊ tūc ē alia spēs luxurie. s. incestus q̄ ē ꝓcubitus cū cōsanguinea vel affine. in q̄ ipius femine tā respectu sui sueqz fame ac nomīs q̄ in respectu sue ꝓgeniei honorificētia q̄ plurimū lediē. ex quo apparet q̄ grauiꝰ sit peccatū incestus q̄ peccatū simplicis fornicatōis. Alio mō ex pte illius in cuiꝰ ptāte est ipa femina. ¶ Et hoc iterum triplicit. Vel respectu femine q̄ est in ptāte viri. ⁊ tūc est alia spēs luxurie. s. adulteriū/qđ cōmittit cū violatōe matrimonij. Aut respectu femine q̄ est in ptāte pris. et tūc est stupꝝ qđ cōmittit in defloratndo ⁊ corrūpendo virginē que cōiter in ptāte patris cōsistit. Aut respectu femie in specialī. vt ista dicat dei ptāte exīstis tanq̄. s. suo cultui ⁊ vsitio specialit deputate ⁊ dedicate. ⁊ tūc est alia spēs luxurie. s. sacrilegiū qđ cōmittit cum psona religiosa ⁊ deo sacrata.

¶ Et aduertat hic ꝓ intellectu ꝓmissorum q̄ spēs supradicte luxurie magz ex parte femie diuersificari ponūt. q̄ ex parte viri. qz in actu venereo femia se habet quasi patiens/ ⁊ ꝓ modū materie. vir aūt ꝓ modum agentis. ¶ Et vt supra tactū est/ species luxurie nō pñt ꝓuenīter nisi ꝑ dr̄am seu diuersitatē materie assignari. Quia diuersitas materie habz annexā diuersitatē formalem obiecti q̄ accipit ꝑ diuersos modos repugnātie ad rectā ratōez debitūq̄ ordinē ⁊ modū q̄ in actibus venereis cōmittūtur.

¶ Est etiā aduertēduz q̄ licet in supra scripta specierū luxurie assignatōe/meretricium nō trāsiēs in grauiorē spēm intelligat sub simplici fornicatōe cōpīdensuz. aliqui tñ inter ipa duo/ realē dr̄am assignāt. dicentes fornicatōez simplicē eē soluti cū soluta q̄dā modo sibi inuicē determinate associatis ⁊ ap propriatis. Meretricū vo duplicit fieri dicunt. Uno mō ꝓ vagā libidinem hinc inde cū diuersis. nūc cū ista nūc cū alia peccādo. Alio mō cum publice venali cōcubendo.

¶ Est etiā aduertēduz q̄ aliqui nō ponūt sacrilegiū de ꝓ se ꝓpriā speciē luxurie. qz vt dicūt non ꝓprie de se ptinet ad luxuriā ꝑm seipam. Sed solū posset poni eius species tm̄ tum ordinaret ad finē ipius. Sed nec adhuc ponūt tūc ipm sacrilegiū specialē determinatā luxurie qz vt dicūt potest cōcurrere cū diuersis aliarū specierū luxurie puta tactarū vt gratia exempli. Si quis abutatur psona sibi ꝑm spūalē cognatōez ꝓpincta. cōmittit sacrilegiū ꝓ modum incestus seu quēdam spūalē incestū. Si aūt abutatur deo sacrata tūc eo respectu q̄ est sponsa xp̄i cōmittit sacrilegiū per modū adulterij seu quoddā spūale adulterij. Eo vero respectu q̄ est sub spūalis patris cura ⁊ potestate cōmittit sacrilegiū per modum stupri seu quoddā spūale stupri. ¶ Et si violentia inferat/ cōmittet sacrilegiū per modū raptus seu quidā spūalis raptus. qui grauissime etiaz in solo conatu per leges ciuiles punitur. Cōmuniꝰ tamen vsus ⁊ opinio habet q̄ sacrilegiū ponit determinata species luxurie ⁊ cōmittit vt supra declaratuz est. ¶ Est etiā aduertēduz q̄ peccata cōtra naturā quatuoꝰ cōiter species seu modi assignātur. Primus ē quādo absq̄ omni cōcubitu/causa delectatōis venereę/pollutio ꝓcurat. Et vocat ꝓprie molliciesꝫ pruritus. q̄ ad peccatū īmūdiciē venereę seu lubrice. Secūdus modꝰ est si fiat ꝓ cōcubitū ad rem nō eiusdem speciei. Et vocat ꝓprie bestialitas. Tertius modꝰ est si fiat ꝓ cubitus ad rem eiusdē speciei sed nō ad debitū sexūs vt puta masculi ad masculū vel femine ad femina. Et vocat ꝓprie peccatū sodomiticum. Quartus modus est si fiat concubitus ad rem eiusdē speciei ⁊ debiti sexus. sed non fiat in debito instrumēto. vel aliqs situs at monstruosa quedā deordinatō ⁊ vitas in modis cōcubendi. ¶ Est etiaz aduertēdum q̄ cōcubitus cōiugalis ꝑm aliqs circūstantias potest fieri cū peccato vel mortali vel venali. Et cōmuniter dicit cōcubitus assignat triplex modus. s. licitus frag lis. impetuosus. Licitus iterū fit tripliciter vel. s. causa ꝓlis suscipiēde ad honorez dei ⁊ cultū. Vel causa reddendi debitū. cū exigitur. Vel causa fornicatōis vitande. non quidē in se sed in cōiuge. Primus ē pietas secūdus est iustitie. tertius ē cautele. Et in his nullū dicat esse pctū. fragilis ē q̄n sit causa delectatōis. Et tūc distinguit. Quia si amoꝛ illius delectatōis sit ita seruēs q̄ ꝑ ponat deo. tūc est peccatū mortale. Si vo

ñ ꝓponatur deo. tunc est peccatū veniale.
¶Quinq; modis fit ꝙ cubitus impetuos⁹ ¶Impetuosus est qui ex sola libidine ꝓ-
meniens metas rationis ⁊ honestatis tran
cendit. qđ fit q̄nq; modis. Primo mō per
quasdā meretricias blandicias. ad magꝫ ex
torquendam libidinē. Secundo mō quan-
do fit extra naturalē modū. Tertio mō q̄n
tum tempore ꝓhibito vt magnarū solenni
tatum ecclie ⁊ vigiliaꝝ. Quarto mō quā
do fit in loco ꝓhibito: vtputa ecclia vel ci-
miterio. Quinto modo cū ad pregnantem
partui vicinā. vel ad eā que in fluxu men-
struoso est accedit̄.

Quomodo ex specie

Generaliter aūt circa p̄dictas tres filiaꝝ q̄ specieꝝ oīm supradicto
rum septē vicioꝝ seu pctōꝝ capi
taliū assignatiōes ⁊ declaratiōes
Notandū est q̄ licet cuilibet p̄dictoꝝ vitō
rum nō sint assignate nisi filie ⁊ spēs supra
vt sepe supra tactū ē nulli vitio capitali de-
bent pctā alia quecunq; ꝓ filiabus aut spe
diebus assignari nisi illa q̄ ꝑm p̄capue appe
titū finis cuiuslibz vitij ꝓmane ⁊ magꝫ ꝓ-
pe aliter ex eo oriunt̄ ⁊ descendūt. vel que
ad ipsius vitij genus ⁊ naturā magis im-
mediate ptinent. Sunt tñ alia pctā ex ipis
septē vicijs capitalibus orientia. et ad gen⁹
seu naturā eoꝝ ptinentia. que tñ nec tanq̄
filie. nec tanq̄ spēs eoꝝ assignant̄. ex eo qa
nō p̄manent ⁊ p̄ncipaliē ex eis oriunt̄ ⁊
descendūt. nec ita immediate ad ea ptinēt/
immo magis ꝓpie ex ipis filiabus vl̄ spe
diebus suis oriunt̄ ⁊ descendūt. Ita q̄ ꝓ
pie loquēdo/ pñt magꝫ dici ramuscul̄ ori-
entes ex p̄ncipalibus ramis ipoꝝ septem
vitioꝝ capitaliū. ex quibus itez ramuscul̄/
qui debite exquirere voluerit/ reperiet virgu
las alias seu folia iterū nascentia ꝑm qua-
litates ꝙpriaꝝ circūstantiaꝝq; modoꝝ fa-
ciendi. nec nō tēpoꝝ ac locoꝝ. Ut gratia exē-
pli. Ex inobedientia que ponit̄ prima filia
rum glorie nascāt seu ꝓcedit rebellio. Ex
tacantia que ponit̄ alia ipsius inanis glie
filia. nascāt seu ꝓcedit fastus ⁊ pomposita-
tam gestuum q̄ vestiū q̄ hmōi plurū Ex
discordia que ponit̄ alia filia inanis glorie
nascāt seu ꝓcedit asma ⁊ bellū. Et iterum
ex bello homicidia. mutilationes incarce-
rationes ⁊ hmōi. Ex tumelia que ponit̄
filia ire nascāt seu ꝓcedit sub iannatio. de-
risio maledictio. ⁊ sic de plurib⁹ alijs que
ꝓmptum est repire. que omnia cognoscer
nō est inutile. immo expediens ꝙ maxime
curā animarū habentibus ac alijs viris li
teratis. vt magis ꝓpendere ⁊ attendere pos
sint ꝓprias radices et origines singulorū
peccatorum. Et sic facilius et melius tam
in respectu sui q̄ respectu eoꝝ quos in con
fessionibus audiūt/ possint temptationib⁹
resistere. radicesq; eaꝝ principales ac fomē-
ta euellere ⁊ dissipare. Et ista hic ad longū
declarare nō patit̄ intenta huius tractatu-
li cōpendiosa brevitas. Qui vo ampliora
ac magis ꝑticularia videre voluerit recur-
rat vt iaz supra tactū est. ad scām scē btī
Tho. necnō ad illā sūmā notabilē de vitijs
que a nōnullis summa legis nuncupatur.

Quod nō semp vitia

seu pctā capitalia/ eorūq; filie ⁊ species/ pec
cata mortalia existunt.

Est tñ circa supradictā septē pec
catoꝝ seu vitioꝝ capitaliū decla
rationem aduertendū. q̄ ꝛz ipsa
septē vitia capitalia cū suis filia-
bus ⁊ speciebus supra etiā specificat̄ ꝙ pec
catis mortalibus assignent̄. ⁊ frequentius
in naturā ⁊ actū pctī mortalis transeant.
Nō tñ sp pctā mortalia existūt. immo nō
nunq; ꝑm aliquas circūstantias ⁊ qualita
tes cōmitti pñt q̄ nō nisi pctā venialia sūt
Et ꝛz ꝙ nōnullos istud ample declaratum
sit. ⁊ specialiē bñ. diffuse. ⁊ elegant̄ ꝙ b. tho.
ij. scē sue summe. ex qua multa in hoc oc-
tauo tractatulo dictoꝝ sumpta sunt. ac etiā
bene ⁊ succincte in quodā solenni trac-
tatu. q̄ cōpendiū theologie nuncupat̄. cu-
ius initiū vitatis theologie sublimitas ad
quos attenta brevitate huiꝰ dicti tractatu-
li. rōnabiliter veniebat facienda remissio.
Tñ qr nō oēs libros hñt/ interdū; nō fa-
cile ab aliquib⁹ repiunt̄/ ne oīno istud qđ
poterit ⁊ scias plurimoꝝ a multiplicib⁹ scru
pulis relevare/ ꝓ indeterminatū ꝓtineretur

expediēs visum est a ꝓgruū hic aliq̄ mō explicare. ⁊ ꝑ maiori pte dicendo ꝛ. iuxta effectū eoꝝ q̄ circa hoc in supradicto cōpendio theologie ponunt. Et qui in sil'i vt supradictū est ampliora ⁊ specialiora videbo luerit, ad alios doctores specialiē adipam scōam scōe btī Tho. recurrat.

Quando superbia sit peccatū mortale.

Procedendo igit̄ iuxta ordinē ceptū hꝰ tractatuli ꝑm quē in sequendo btm̄ Greg. fit distinctio inter supbiā et vanā gloriā: est sciendū q̄ supbia ꝓut accipit̄ h̄ ⁊ ponit̄ regia ⁊ mr̄ oīm vitioꝝ/ cū suis quattuor speciebus q̄s etiā vt supra tactū est ponit Greg. est ō suo genere pctm̄ mortale. q⁊ est inordinatus et puersus appetitus ꝓpie excellentie. sibi indebite attribuēs que nō habet. vl alio modo ⁊ intentione q̄ habeat. Que oīa tm̄ intelligēda sunt qm̄ ex deliberato iudicio seu cōsensu rationis ꝓcedunt.

Quando vana gloria sit pctm̄ mortale.

Vana gloria/ ex suo genere est veniale pctm̄. ꝺa genus opis sal⁊ mortale/ sumit̄ ex obiecto. Vanū aūt ꝑm se non est obiectū mortale pctī sed venialis. Vñ cū vana laus sit huiꝰ peccati obiectuz/ patet q̄ nō sp vana gloria est mortale pctm̄. sed alijs respectibus est vana gloria mortale peccatū. qō dupliciter cōtingere pōt. Uno mō rōne finis ꝓpter quē laus ipa appetit̄. opus nāq̄ tale est. quale est illud ꝓpter qō appetit̄. Alio mō ratiōe opis in se in quo laus ipa queritē. ¶ Circa primū modū aduertendū est q̄ quadruplici fine laus appeti pōt. Primo ad vitandū malū infamie. qō pōt hō ꝑ suspitionez vel detractionē alioꝝ aut alias incurrere. sicut Samuel se laudauit. j. Regū Scō ꝓpter vtilitatē aliquā spiritualē. vt esset gloria di vel edificatio ꝓximoꝝ. sicut paulus se cōmendauit. Tertio ꝓpter lucrū auaricie. vel aliquē aliū finem seu actū pctī mortalis/ sicut pharisei qui deuorabant domos viduarum simulantes longā orationē. vt habetur Matth̄. xxiij. Quarto ꝓpter aliquez finē seu actū venialis pctī/ sicut q̄n quis laudari appetit eo q̄ vane in laude delectat. Primum est ꝑ accidentie. scōm est charitat. tertiū est mortale pctm̄. Et idē intelligēdum est de omni ope et actu cuius finis q̄ principaliter intenditur est mortale pctm̄. quartū est veniale si illa delectatio que in laude habet/ sit venial. ¶ Circa scōm modū rationē. s. opis ꝓpter qō ipa laus queritē/ est aduertendū q⁊ tria sunt genera opm p q̄ laus ipa queri pōt. Uel em̄ sunt opa virtuosa. vel sunt opa illicita vel indifferentia. Si ꝑ prima opa. s. illicita queritē laus. tūc vana gl'ia est tale pctm̄ quale est illud opus illicitū p qō queritē. Nā si illud opus illicitū sit mortale. tūc vana gloria erit mortalis. Si sit veniale. tūc vana gloria erit venialis. Si queraī laus p scōa opa. s. virtuosa hoc itez pōt ⁊tingere dupliciter. Quia vt appetitus laudis/ actiū igitur seu fugiendi opi virtuoso tang̃ incidens ⁊ nō principaliter intētus. sicut sepe in cantu ⁊ aliq̄ instrumento frequentē in p̄dicatione aliqs̄ sanctis opibus. Et tūc vana gloria nō est nisi peccatū veniale. Uel ipa laus est finis principaliē intētus in ope virtuoso ꝓfectus. ita q̄ illud opus virtuosum opans ibi constituit finem vltimū sui opis. Et sic est vana gloria peccatū mortale. q⁊ tūc inheret ei vt fini vl. Circa qō adhuc aduertēdū ē q⁊ magis est pctm̄/ gloriari ō bonis spūalibus q̄ de bonis tpalibus. q⁊ bona spiritualia minus habent motiuū vanitatis ⁊ vane delectationis eo q⁊ minus apparēt ab extra q̄ tpalia. Si queraī laus ꝑ tertia opa. s. indifferentia. vt est habere diuitias vel vestes ꝓ cioſas. tunc si illa opa vlterius nō ꝓtrahantur in deterius nisi in solam laudē habēdam. vana gloria nō erit nisi veniale peccatuz. Si aūt talia opa vltra in deterius ꝓgrediant̄ ō seq̄ ordiata vt sint occasio mortalis peccati. vtputa q̄ mulier ornatu meretricio ad alliciendos homines animal⁊q̄ accipiendas se ꝓparat. vel sint illa opa ō se indifferentia exhibitiōe supiorib⁹ effecta illicita vt tomeamenta ⁊ hmōi. ⁊ tunc vana gloria est peccatū mortale.

Quādo iuidia sit peccatum mortale. ⁊ qm̄ non.

Invidia ex suo genere est peccatū mortale. Cū em̄ invidia put in supiorib⁹ dictū est/sit dolor de felicitate seu bono alterius. gaudiū q̄ de malo alieno. clarū est q̄ directe p̄trariat̄ charitati. vt j. ad Cor. xiij. Charitati aūt nihil est p̄ferendū qđ nō sit peccm̄ mortale. Est tn̄ aduertendū q̄ interdū illud peccm̄ qđ ex suo genere est mortale. p̄t reputa qn̄ in solo primo motu p̄sistit. Vel p̄ter aliquā aliā intentionē extra suā rōnē trahit̄. Pro quo sciēdū est q̄ quadrupliciter p̄t dolor de alieno bono/hoi accidē. Primo mō put est primus motus ipius nature corruptione/in aliquib⁹ plus ex natura p̄ueniens. q̄ interdū etiaz ex frequentius p̄uenit. Sunt em̄ aliqui ex fine corruptiōe inordinate nature/magis p̄ni ad motus invidie q̄ alij. vt in sili est videre inter diuersos canes. Et iste dolor seu motus invidie nullo mō est peccm̄. qz talis motus primo primi nō sunt in p̄tate nostra. Et ita intelligendū est respectu quoz cū qz alioz vicioz seu pctoz de oibus primo primis motibus naturalibus. vbi tn̄ delectatio seu p̄sensus nō se adiūxerit. qz tūc possz in peccm̄ vel veniale vel mortale transire.

Scdo mō p̄t ille dolor seu tristicia ē bono alieno esse. scdo primus motus. qn̄ scz fit sensualitate/sine tn̄ cōpleta deliberatōe etiā si tali dolore seu passione afficiat. qđ p̄pie p̄ingit qn̄ ille scdo primus motus nō ita cito ab initio remouet sicut possz. remouetur tn̄ aīa plenū cōsensum. imo q̄dāmō displicere incipit. Et tūc invidia nō ē nisi venialis peccm̄. Et ita (qđ bn̄ aduertat) intelligē dū ē etiā generaliter oib⁹ alijs vitijs seu peccatis. Qui aūt dicant primo primi motus se cūdo primi moty declarabit̄ aliqliter infra. vbi de peccō veniali aget̄.

Tertio p̄t ille dolor seu illa passio in aio accidere q̄ nihilominus p̄ter aliquā aliā intentionē trahit̄ extra suā p̄priam rationē. suāq̄ p̄priam naturam. reputa qn̄ dolor ille seu tristicia ē alicui⁹ bono/insurgit alicui ex bona rōne seu causa. sicut qn̄ aliquis de bono seu p̄spitate alterius dolet. vt q̄ efficāt potens vel aliquas. qz illud videt in alterius detrimentū et p̄iudiciū redundare. vel. s. anie p̄priā met illius q̄ illud bonū habet vel reipublice. vel aliquarū bonaz p̄sonaz que affligi nō merent. Et talis dolor seu motus/bonus est. nec peccm̄ est cū maius bonū magis sit appetendū.

Quarto mō potest ille dolor seu tristicia de bono alterius accidere ex hāi certa scia p̄sensuq̄ deliberato voluntatē sine iusta ac rationabili causa. et isto mō invidia est sp̄ peccatū mortale.

Et p̄ ista p̄t etiā clare videri qn̄ detractio est peccatum mortale vel veniale. Nā si malum ō alicui⁹ dicat̄ ad bonū finē p̄ impediendo scz q̄ malū alteri faciat. vel p̄ sua correctione. vel rōne officij qđ incūbit. vel p̄hibēdo testimoniū veritati vel hmōi. tunc detractio nō est peccatū. dū tn̄ p̄uersa voluntas ex deliberato p̄posito non se adiungit. Si vō dicat malū de alio ex quadā soluz leuitate loquēdi. sicut sepe p̄tingit/et malū qđ dicit nō vergat in magnū damnū seu p̄iudicium illius de quo dicit aut sue fame. tūc detractio est peccatū veniale. Posset tamē illud damnū seu p̄iudicium tā graue ee q̄ illa leuitas loquēdi non excusaret. qz vnusquisq̄ maxime in talibus grauibus tenet̄ respectu alioz debet ponere custodiā oris sui.

Quādo ira sit peccatum mortale ⁊ quando non.

Ira ex suo genere est peccatū mortale/quia iuxta supius vbi de ira actum est. Ira est immoderatus animi motus/cōcitās ad penā p̄uocanti inferendā. Hic aūt motus p̄trariat̄ charitati. que vt habet. j. Ad Cor. xiij. Non irritat. nō cogitat malum.

Ira tn̄ vt etiā supra aliqualiter tactū est multipliciter p̄sideraī potest. Uno mō p̄ut importat seu denominat̄ p̄ zelum q̄ qs contra vitia mouet̄ ⁊ ipa detestat̄. Et hec ira nō est peccatum sed magis est p̄fectōis immo p̄ istū modū p̄t etiā sibimet qs irasci. Quid em̄ (vt dicit glo. super illud psal. Irascimini ⁊ nolite peccare) ē hō penitēs. nisi sibipi irascēs. Alio mō p̄t ira p̄sideraī p̄ut dicit ⁊ importat q̄ndā erga p̄imū affectus remissionē. p quā. s. hō nec ō malo p̄ximi dolet nec de eius bono gaudet. lz etiā ñ doleat ō bono. nec gaudeat ō malo ei⁹ ē ei ⁊ erga eū ichifferēs. Et hec spēs ire nō ē

mortale pctm: sed est impfectio quedā charitatis. Nisi tm vbi primus esset in extrema necessitate qr tūc sub pena pcti mortal teneē hō sibi succurrere si potest. Alio mō pōt ira cōsiderari put dicit 7 importat quandā impatientiā actualē absq; tm reali appetitu vindicte. Et talis motus etiā deliberatiuus est solū peccatū veniale. Quia sicut patet ex supradictis ire descriptionib⁹ nō habet cōpletam rationem ire. Alio mō pt ira ꝓsiderari put dicit 7 importat actualem impatientiam/etiam cum appetitu vindicte. Et hoc tripliciter contingere potest. Q̃nq; em̄ hoc a naturali complexione seu dispositione ꝓcedit sicut est in melancolicis et in senibus. In quibus ꝑm pbm continue moueē natura ꝓpter qō semp turbulenti existunt. Et talis ira nullū est peccatū cū sit motus naturalis. Q̃nq; etiā est hoc 7 ꝓcedit ex appetitu subito 7 nō pfecte deliberato. Et talis ira nō est nisi veniale pctm̄ sicut alij primi motus. Q̃nq; autez est hoc 7 ꝓcedit ex voluntate deliberata ꝓsensuq; pfecto. Et talis ira est semp pctm̄ mortale

Quando accidia sit peccatuz mortale. 7 quando non.

Accidia ex suo genere est veniale peccatū. Quia ꝑm supius tacta accidia i effectu nō est nisi tedium de bono spirituali laborioso. Hoc autē de se nō opponitur charitati sed solū dicit quandā feruoris charitatz diminutionē. i qua feruoris charitatis diminutione cōsistit oē pctm̄ veniale. ¶ Multipliciter pōt tedium de bono spirituali cōtingere. Uno mō put est solus motus naturalis laborē abhorrens. 7 talis mot⁹ nullum est peccatū. qr talis motus nō est i nostra potestate. Alio mō put est motus appetitus de ope spirituali laborioso constituti. Et talis mot⁹ etiā si appetitus ille sit deliberatiuus. nō est nisi peccatuz veniale. qr consensus in illud qō ꝺ sua natura non est nisi veniale pctm̄/nō est nisi veniale. Alio mō potest istud tediū ꝺ bono spirituali laborioso tale esse/taliterq; vltra motū naturalem motūq; appetitus transire. q ꝓ illō homo illa adimplere dimittit que sue salu ti vel ex vi ꝓcepti vel alis necessaria sunt. et tunc est peccatum mortale. Potest adhuc istud tedium in grauis transire et tantū esse q ex omissione ipius boni spiritualis laborioſi difficultateq; ipm aggrediendi horum in quandā sue vite displicentiā inducitur 7 exinde in desperationem cadit. Et tale tediū est peccatū mortale accediq; ad peccatum in spiritū sanctum. Et adhuc grauius immo grauissimū si illō tediū illaq; displicentia vite intantū crescat 7 ꝓcedat. q̃ quis sibi ꝑ manus iniciat ac se occidat. nā tunc talis similis erit inde qui se desperationem laqueo suspendit.

Quando auaricia sit peccatum mortale

Circa auaritiā autez/que in supius dicta/est immoderatus modus habendi. Est considerandum/ q̃ iste immoderatus amor cōsistere potest. vel in appetendo. vel in acquirendo. vel in retinendo. Si in appetendo. hoc iterū quinq; modis cōtingere potest. Uel em̄ appetunt̄ aliena appetitu completo 7 deliberato ac absoluto q̃ eam in actum 7 opus si adesset facultas ponere 7 ꝓcederet. 7 tunc est mortale peccatū. Uel appetunt̄ appetitu similiter completo deliberato 7 absoluto illicita. vtputa hō se indignū beneficio aliquo ecclesiastico vel officio sentiens 7 cognoscens. vel sentire 7 cognoscere debens illud beneficiū ecclesiasticū vel illud officiū sciēter appetitiq; deliberato et absoluto appetit. et tunc etiā est peccatū mortale. Uel appetunt̄ ꝑdicta 7 aliena vel illicita. appetitu etiā completo 7 deliberato. sed nō tm̄ puro et absoluto. sed conditionatu. vtputa si talia sine oci offensa ac iniuria primi haberi possent. Et tūc vel nullum est peccatū vel est veniale. siue talis conditio actualiter exprīsse addat siue habitualiter intendat. Nō tm̄ intelligendū est. dūmodo. s. ꝓ tales appetitus seu desideria/hō nō se vane pascat ac ꝓdat seu vanitatem facere illō bonū ad quod aliūde tenet. Uel nō generet in corde suo aliquos malos motus seu habitus. quos q̃n volunt remouere non possit. qr tūc posset esse mortale pctm̄. Uel appetunt̄ nō necessaria 7 superflua/etiā q̃uis nō aliena nec de sua na-

ura illicita. appetitu nimis ardenti. et tali
q̄ mens ex hoc quodāmō suffocata/ impe
ditur omnino a cōsideratione diuinoꝝ. ac
eoꝝ que ad suā salutē spectant. ¶Et hec est il
licita cura seu solicitudo que in euan
gelio. phibet. ⁊ est pctm̄ mortale. ¶Vl' appe
nimio appetitu sed tm̄ tali que est infra dei
amorē ⁊ timorē. qr talia sic appetens nec p
ptera deo displicere vellet. nec etiā impedi
tur a cōsideratione eoꝝ que ad suā salutē
ptinēt. ⁊ hoc est nisi pctm̄ veniale. ¶Quinimo
mo possit talis amor seu appetitus ita mo
deratus esse q̄ nō esset pctm̄. imo talē pun
opaliter finē ⁊ intētionē habere q̄ esset me
ritorius. ¶Si vo respectu scōi mēbri pnci
palis ille immoderatus amor habendi nō
solū ꝓsistat in appetitu sed vltra trāseat scz
in acquirendo. ¶Et hoc itez̄ pōt ꝓtingere tri
pliciter. ¶Vel em̄ acquirūt̄ res iniuste ⁊ in
debite indifferenter a quocunq; ⁊ quocunq;
modō fieri pōt. vt p furta. rapinas iniusticias
ꝛ. tunc est peccatū mortale. ¶Vel acquirunt̄
res respectu acquirentis ⁊ illius a q̄ acqui
ritur de suo esse nō illicite. nisi qr p arte seu
officium aut aliud opus illicitū acquirūt.
qđ de p se etiā sine acquisitione ⁊ lucro eēt
pctm̄ mortale. vt est i meretricibus. i falsas
mercantias sciēter vendētibus. ⁊ vsurarijs. ⁊ hmōi. ⁊ tūc est pctm̄ mortale. ¶Vel acq
runt̄ p arte aut officiū seu opus q̄ licet o
se sit illicitū. nō est tm̄ de p se nisi pctm̄ veni
ale. ¶Et est in iustis ioculatoribus. q̄ p com
placentia principum vel populi ad lucrū
habendū. dicosa iocosa. ⁊ interdū mendo
sa. talia tm̄ aliqua honestate dicunt. vel di
uersas cōgm̄ gesticulationes facīt. et tūc
nō est nisi venale pctm̄. ¶Nisi tm̄ ꝓpter so
lo talib⁹ daret/ tūc ei esset pctm̄ mortale. et
notanđ̄ dr̄. ꝓpter solā talis dissolutōis dele
cationē. qr si qs ꝓpter necessitatē se etiā ex
toto talibus daret ⁊ applicaret/ suā p talia
sustentationē quereṅs. cū aliā artē seu aliū
modū lucrandi nesciret vel nō haberet nō
esset talis in statu damnandoꝝ reputādus
¶Si vo respectu terti membri pncipalis
amor ille habendi immoderatus consistat
in retinendo. hoc itez̄ pōt quinq; mōis cō
tingere. ¶Vel em̄ sciēter ⁊ animo retinendi
retinent̄ ea que quis restituere tenet. vt
puta. qr cōtra voluntatē eius ad quem spe
ctat/ detinere se scit vel credit. ⁊ tūc est pec
catū mortale. ¶Et intelligit̄ qs animū reti
nendi habere/ qñ nō habet ꝓpositum ⁊ vo
luntatē restituendi vel cōcordandi ꝓter lo
co. lz facultas sibi suppetat vel qñ sibi sup
petet. ¶Vel retinent̄ illa que ad necessitatez
alicuⁱ⁹ ⁊ suoꝝ. siue ꝑsōaṁ siue ꝓm̄ sui stat⁹
vel dignitatis vel facti qđ iuste manutenet
ꝓgruentiā et ꝓ decentiā faciūt ⁊ spectant. et
tūc nullū est pctm̄. ¶Vel retinent̄ supflua si
ue sit respectu necessitatis ꝑsōe retinentis
siue necessitatis cōgruentie sui status ⁊ di
gnitatis ⁊c. vt supra tactū est. ¶Et hoc tem
pore extreme necessitatis alicuⁱ⁹ de qua no
cia hz̄. et cui de ꝓdictis supfluis succurri
pōt ⁊ nō succurrit̄. ⁊ tūc etiā est pctm̄ mor
tale. qr homini in tali necessitate cōstituto
tenet̄ homo succurrere nō solū de sibi sup
fluis. verūetiā de sibi necessarijs. respectu
quidē manutenentie sui status vel dignita
tis ⁊c. Sed nō de his que simpliciter ⁊ pre
scise ꝓ sua vita necessaria sunt. qr in tali ca
su hō magis tenet̄ ꝓprie sue vite succurre
re q̄ aliene. ¶Vel retinent̄ supflua mō stati
declarato supra. declarato etiā extra vel cū
extremā necessitatē alterius cuiuscūq; ¶Oz
hoc fit ex quadā insatiabili cupiditate ⁊ ar
dore hābdi. Cuiⁱ⁹ insatiabilitatis seu ardo
ris signū euidēs est. q̄ qs res potius patiet
se putrescere ⁊ depire dimittit. q̄ q̄ vtiliter
alijs liberalit̄ distribuit ⁊ dispēsat. ⁊ tūc eti
am ē pctm̄ mortale. ¶Vel retinent̄ supflua
ex immoderato seu inordinato amore hābdi. Nō tm̄ ita irascibili ⁊ arden̄ti sicut statim
s tactū ē. lz solū quadā immoderātia seu in
ordinatō e. q̄ modicū nō tm̄ in totum a me
dio virtutis. s. largitatis deficit ⁊ declinat. ⁊
tūc est pctm̄ veniale. Nisi tm̄ vt s statim di
ctū est appareret hō i extrema necessitate ꝓ
stitutus cui succurri possz ⁊ debēt. ¶Ex p
missis apparet q̄ auaritia ex suo genere est
pctm̄ mortale. Etiā vt in supioribus tactū
est ab aplo idolatrie cōpat. Nō qr sit o spē
illiⁱ⁹ pcti. cū nō hēat aliquē actū eius. sed qr
aliqđ idolatrie sile facit. s. creature ꝓ uidēdo.
potius q̄ creatoꝛ. vt latius s vbi de auari
cia agit̄ declaratum est.

Quando gula est pec

catum mortale ⁊ quādo non.

Gula ex suo genere ē pctm̄ ve
niale. qr appetitus comedēdi vl
bibendi/ ex sua rōne nō subiacet
dñio voluntatis. Circa tm̄ istud
gule pctm̄ qđ iurta in supioribus dicta. est
immoderatus edendi appetitus seu imo
derata cibi auiditas. Est aduertendum ꝙ
quinq; modis pōt ee immoderatus appe
titus cōtingere seu cōsideran. Uno mō
ꝑut est solum mō naturalis. sicut naturali
ter hō comedere et bibere appetit dū fame
sat ⁊ sitit. Et hic est appetitus nō est pctm̄
immo nec etiā delectatio naturalis que ip
sum appetitū in ipa cibi sumptione conse
quitur se cōmittit est peccatū. ⁊ hoc inq̄tū
ordinat̄ supra defectū nature cōtrariuz. qa
hec naturalia sunt. nec in ptāte nostra con
sistunt. Et ideo nec in talibus est meritz
vel demeritū. Uel illi appetitui seu desi
derio naturali qui quodāmodo necessita
tis est. supadiungit̄ quidā appetitus dele
ctationis ⁊ voluptatis in cibo. ⁊ tunc est so
lum pctm̄ veniale. Et hoc vez est nisi il
le appetitus edendi vltra ꝓgrederet. sic. s.
ꝙ ꝓter illā delectationem seu voluptatez
que sic sibi supadungit̄/ fieret sine qua cun
q; necessitate transgressio p̄cepti ecclesie vel
supioris. vtputa ꝙ solueret ieiumiū p eccle
siam indictū. Uel religiosus cōtra phibi
tionem in suo ordine sub p̄cepto factaz cō
mederet carnes vel hmōi. nā tunc esset pec
catum mortale. Et notanter dr sine necessi
tate qr si hmōi transgressiones ex necessita
te fierent. Utputa nimie senectutis vel ni
mie iuuentutis. vel infirmitatis. vel labo
ris necessarij ⁊ hmōi. tūc non esset peccatū
immo posset illa necessitas talis ee ꝙ quis
hmōi p̄cepta obseruando peccaret. In ta
libus tm̄ obseruantijs ad quas homo ex ec
clesie p̄cepto vel voto vel iniunctiõe peni
tentie tenet. ⁊ ꝓter necessitatem aliqūam
eas adimplere nō pōt. bonū est petere licen
tiam a suo ꝓlato. vel a suo curato. vl a suo
ꝓfessore. Uel nisi ille appetitus edēdi es
set cum tanta libidine ⁊ ardore ꝙ homo ni
mio ⁊ finali affectu/ illi delectationi cibi in
hereret. ita vt ꝓponeret amou ⁊ timoꝛ dei
⁊ tūc est pctm̄ mortale. Uel nisi qđdo il
le appetitus vel illa delectatio in talē ꝓsue
tudinem ducat̄/ ꝙ facit totā vitā hominis ta
libus delectationibus occupari ⁊ deputari
Et hic posset ee pctm̄ mortale. Immo sūt
talia ita pctō mortali vicina ꝙ ebrietas ab
ap̄lo inter mortalia pctā cōputat̄. Ebri
etas tm̄ quādoq; est pctm̄ veniale. vt quādo
vltra necessitatez quis accipit sed hoc ē fm
mēsurā impceptibile. Qñ vō egreditr ꝗs a
mensura ꝓceptibili. q. s. fm rōnem bñ ordi
nata discerni pōt. Et hoc i tali mensura ex
q̄ euenit̄ status mēt̄. hoc; effrenata qua
dā libidine fit. vt. s. qñ hoc dei amou et ti
mou ꝓpone. tūc ebrietas est pctm̄ morta
le. Sicꝫ aūt aliq̄ inebriat̄ ita. s. eū ad ponē
inuitans/ vt intēdat statū mentis eis euenē
⁊ hoc facit in eius nocumentū/ peccat mor
taliter. qr tunc magis sibi aufert ꝙ si aufer
ret aliqđ tpale. qr vsum rōnis ei tollit.

Quando luxuria sit

peccatum mortale. ⁊ quādo nō.

Luxuria ex suo genere est pec
catū mortale. qr est ꝑ illud pcep
ptū decalogi. Nō mechabens.
Circa tm̄ istō pctm̄ luxurie/ q̄ iur
ta in supioribus tacta/ est libidinosa q̄daz
circa actus venereosos voluptatis concu
piscentia/ est aduertendū ꝙ ꝓcupia ipa lu
xurie duplicit̄ cōtingere seu cōsiderari pt
Uno mō ꝑut est solus in corde. Alio mō
ꝑut etiā ab extra cōsistit in ope. Quātū ad
ꝓmum modū pt hoc iterꝫ cōtingere tripli
citer. Primo mō ꝑut ipa cōcupiscentia in
solo primo motu cōsistit. ⁊ tūc non est nisi
veniale pctm̄. Pro quo iterꝫ sciendū est. ꝙ
differentia est inter primos motus virtutū
generatiue. ⁊ primos motus virtutis nutri
tiue. Nā primus motus in virtute genera
tiua est semp pctm̄. nō aūt sic est in virtute
nutritiua. qm̄ potentia cōcupiscabilis non
tm̄ corrupta est in virtute nutritiua sicut in
virtute generatiua. Sciō mō pt ipa cōcu
piscentia ꝓsiderari. put ipm̄ motū natura
lem sequit̄ sensus in delectatione licet non
in opus. et sic est pctm̄ mortale. ⁊ in talli gi
tur hoc/ siue ille consensus in delectatione
sit respectū sui ꝓpi⁹mer/ siue sit rispectu alioꝝ
vtputa qñ hō cogitando ⁊ interdū cōtin

ere pt) ad delectationē quā aliqui alij i ac
tu venereo hnt/ delectat in se. z in illa dele-
tatiōe habēda/ ex deliberatōe psentit. etiā
si forsan ex se nō vellet illū actū venereū ex
rcere. Et notanter dr cōsensus in delectatio
ne. q. fit delectatio vt qnq; fit/ insurgeret. et
in illā delectationē hō ex deliberatōe non
psentiret. nō esset tū ē nisi veniale peccatū.
Tertio mō ipa cōcupia cōsiderari pt put
etiā ex deliberatione cōsentit in op⁹. et tūc
est mortale pctm. etiā si p tunc nō trāseat i
actū ab extra. ¶ Respectu vo secundi mē-
bri pncipal. s. put cōcupiscentia luxurie cō
sistit ab extra i ope. hoc itez ptingere pt du
pliciter. Uno mō put esse cōcupiscētia trā
sit z pgredit in actū venereū: cōpletū z cō-
summatū. et tunc cōstat esse pctm mortale
gredit in aliquos actus disponētes ad ipz
actū venereū. vel ipm circūstantes seu con
comitantes. z hoc itez ptingere pt tripliciter
vel ex hoc sit p visum. vel p linguā. vel p
tactū. Si pmo mō vt qñ. s. ipa cōcupia ab
extra visu pascit. vt qñ qs aīo z fine cōcupi
scendi mulierē/ in ipam pspicat z attendit.
tūc est pctm mortale vīā illud vt dr. Au
dire. inqt illō matth. v. Qui viderit mlierez
ad cupiscēdū eā iā mechat⁹ ē eā i corde suo
Et notanter dicit ad cupiscēdū eā qm si ali
quis mulierē inspiceret vt rē pulcrā z nō in
deterius pcederet. tūc pnūz vel nullū esset
pctm. vel solū esset pctm cursitatis. si vo
isto⁹ triū vltimo⁹ modo⁹ fierz. vt qñ
quis mulierem pter libidinē pcaretur vl
colloqa familiaria secū habet. vel vba ad
latoria z deceptiua attrahere conat/ z tūc
est pctm mortale. Si vo tertio isto⁹ trium
modo⁹ vltimo⁹ fieret qō fit p oscula am-
plexus/ hmōi qz mulierz cōtrectationes. Et
isto magis p talia libido accendit pter ni
miam approximationē ad ignē. Et vocat
si pmissa ex libidine seu pter libidinē fiāt
ab aplo turpitudo. Qō tñ ita accipi debet
qđ tangere mulierē/ imo z oscularī. nō li-
dinis intētione. sed ex necessitate seu qua
honestate vt interdū fit. nō esset peccatū
dm nō nihil sit i intentiōe corruptū. ¶ Pre
missa etiā omnia intellige. nisi p sacm ma
trimonij cū debita moderatione. debitisqz
circūstantijs. supra vbi dr pctō luxurie actū
est aliqualiter declaratis/ excusarent.

De peccato in spiri-

tūsanctū z diuersis ipi⁹ pctī acceptiōibus.

Expedita igit iuxta ordinē in
hoc tractatulo exponendoz de-
claratione quarti divisiōis pcti
mortalis. que (vt supra tactū ē)
p septē vitia capitalia sumit. ipoz qz septez
vicioz capitaliū explicata natura venit nūc
aliqualiter circa vnā pticulam tertie divisi
onis pcti mortalis supra etiā posite tangē-
dū. s. in spiritūsanctū. ¶ Circa qd sciendū
est/ q lz omnia essentialia. oibus tribus p-
sonis sanctissime trinitatis equaliter cōue
niant cōmuniter tñ attribuit seu appropa
tur psone patris potentia. psone filij sapiē-
tia z psone spiritussancti boitas. Et ex hūc
insurgit. q illi qui peccant ex infirmitate q
pprie contrariatur potentie/ dicuntur pec-
care in patrem. id est contra patrez. Qui ei
peccant ex ignorantia que pprie contraria-
tur sapientie. dicuntur peccare in filium.
Qui enim peccat ex pprīa malicia que pro
prie opponitur bonitati/ dicuntur peccare
in spiritumsanctū. et est ppe peccare ex pro
pria malicia quando voluntas sait et potest
alicui malo resistere. et tamen ex sola mali-
cia illud eligit. Exquo clare apparet pecca-
tum in spiritumsanctū grauiꝰ esse alijs pec
catis. que in patrem z filium committunt
cū maiꝰ sit z grauiꝰ peccare ex ppa malicia
q̄ ex infirmitate vl ignantia. De q̄ ipius pec
cati in spiritūsanctū granitate/ latiꝰ fiet in
fra declaratio. Et quia generaliter oīa pec
cata tam in supiorib⁹ declarata quā alia
vel ex infirmitate. vel ex ignorantia. vel ex
pprīa malicia committūtur non fuit neces
se speciale de ipis qualitatibus peccatorum
tractatum facere. nisi solum dr illo peccato
in spiritumsanctum/ quod vltra alia pecca
ta quandam specialitatem quandā granī-
tatem importat. ¶ Circa quod peccatū p
clariorī nature eiꝰ delectationē z intellectu
z eo pmarime qr multū frequēter de ipo lo
quūt q pprīa eius nām nō intelligūt. ē ad-
uertendū/ q triplex de isto pctō i spūsctm

kepiē positio seu acceptio. Aliq ei vt Hilarius Ambō, Hiero. ⁊ Chrys. ponūt ⁊ dicūt pcūm in spiritū sanctū esse. qñ ad lr̄az aliq̄ blasphemiq̄ ꝯ spiritū sctm̄ dr̄. siue spūs sc̄us accipiat ꝑm qđ est nomē essentiale toti trinitati ꝓuenies. q̄libet ei psona spūs est. ⁊ sanctus. siue ꝑut ē nomē speciale vni⁹ in trinitate psone. Et ꝑm hāc acceptiōz distinguit̄ i euangelio Mathē. xij. blasphemia in spm̄ sanctū. ꝯ blasphemiā i filiū hois. vbi exemplū ꝺ ista blasphemia hī de iudeis q̄ illa q̄ xp̄s in ⁊tute spūs sctī opabat/ attribuebant principi demonioz. ⁊ ideo dicunt̄ in spiritū sanctū blasphemasse. ¶ Augustin⁹ ⁊ alii qui eū sequentes dicūt ⁊ ponunt peccatū i spm̄ sctm̄ ee finalē impenitētiā qñ. s. aliqs̄ pctō mortali vsq; ad mortē idurat siue pseverat. qz vt dicunt talis in spiritū sanctū blasphemare videt. qđ quidā dicunt nō solū verbo oris fieri posse. sed etiā verbo cordis ⁊ verbo opis. Nec vno solū. imo multi⁹ et multotiēs. Et dicūt q̄ verbū ⁊ acceptū ꝺr̄ esse blasphemia ꝯ spm̄ sanctū. qz est ꝯ remissionē pctō⁹ q̄ fit ꝑ spiritū sanctū qui est charitas patris ⁊ filij. ¶ Alij ⁊ tertij ponunt ⁊ dicunt peccatū in spiritū sanctum esse. quāndo ex certa malicia. i. ex ipa deliberata electione mali peccatur. qđ ex improbavolūtate liberi arbitrij ꝓcedit. qz vt tactū est peccatur tunc ꝓtra bonitatē que attribuitur ⁊ approbat spiritui sctō. ¶ Et in ꝓposito ꝑsentī ꝑm cōem vsum loquendi ⁊ ponendi accipit̄ isto tertio mō seu ꝑm istam tertiaz acceptionē. Quia capiendo in rta puniam acceptionē seu primū modū ponendi. magis ꝓprie est peccatū speciale ad infidelitatem pūnens q̄ opponit̄ cōfessioni fidei. inrta vo sc̄am acceptionē seu sc̄m modum ponendi. pōt ad omnia vitia pūnere ⁊ i oi genere pcti ꝓtingere. etiā in pctis a principio ex infirmitate vel ex ignorātia cōmissis immo pōt contingere hoiem in peccato mortali mori vel ex incuria. vel negligētia pentendi. vel subito. vel ex improuiso. Et isto iurta hāc tertiā acceptionē seu ipm̄ tertium modum ponendi fiet hic declaratio de ipso pctō in spiritū sanctū. ¶ Circa qđ iterū ꝑ veration⁹ intellectu est aduertendū q̄ non oē peccatū qđ ex certa malicia cōmittit̄/ dr̄ esse pcūm in spiritū sanctū ꝑut h ⁊ cōiter accipit̄. Dupliciter ei ꝓtingere ꝑt aliquē ex certa malicia. i. ex ipa electione mali peccare. Uno mō ex inclinatōe habitus vitiosi seu assuefactiōe. immo ꝑm aliquā circūstantiam ex ꝑpria scia ⁊ de liberatōe q̄ tū nō peccaret in spiritū sanctū. immo illud (vt tactū est) in quolibet genere pcti ꝓtingere potest. Alio mō ꝑt quis ex ꝑpria malicia peccare ex eo. s. q̄ ipe scienter ⁊ p contemptū abijcit ⁊ remouet a se illud qđ in eo poterat electionē seu ꝓtinuationē peccati ipedire. Et cuius ꝓtinuatione peccati ꝓpter quam ꝓpria malicia peccare ꝑut adhuc infern⁹ lat⁹ declarabit. ¶ Huiꝰ aūt pcti in spm̄ sctm̄ ꝑm Aug. ⁊ cōem acceptionē ponunt̄ esse ser spēs. Desperatio. p̄sumptio. impnia. obstinatio impugnatio veritatis agnite. inuidēna fraterne grē. Quax numerus seu sufficientia sic sumit̄. Peccatū in spiritū sanctū ꝑut (vt supra tacta) hic. ⁊ cōiter accipit̄/ fit ⁊ cōmittit̄ p remotionē seu cōtemptū eoz p q̄ homo ab electione pcti seu ꝓtinuatiōe qđ idē est in effectu pōt impedir. Illa aūt que sic hoiem ab electōe peccati impedire seu rehere pñt ꝓcedunt seu orient̄ vel ex pte dei. vel ex pte hois. vel ex pte ꝺni iudicij. vel ex pte ꝺnoz dei. vel ex pte ipius pcti met. In iudicio aūt ꝺni vno tempore insunt. sapientia ⁊ misericordia. Respectu misericordie ex q̄ ꝓsurgere ꝺz spes ex cōsideratione. s. ꝺuine misericordie pctā remittentis. ꝺnatis. Qui hāc spem q̄ hoiem ab electione peccati retrahere ⁊ impedire ꝺz aspernantis. cōtemptū remouet ⁊ abijcit nō sperans. s. deū pctā debite penitenti remittē velle. peccat ꝑ primā spēm pcti in spm̄ sctm̄ q̄ est desperatio. Respectu vo iustitie ex qua cōsurgere ꝺz timor ex cōsideratione. s. ꝺuine iustitie recte ⁊ rigide pctā punientis. Qui hūc timorem q̄ merito hoiem ab electōe et cōtinuatione pcti impedire ⁊ retrahere habz a se p cōtemptū remouet ⁊ abijcit sperans scz seu p̄sumens gloriā sempiternā sine meritis vel etiā sine pnīs adipisci. peccat p se

mnā spēm peccati in spīm̄ sctm̄ q̄ est p̄sum
ptio. Et intelligan̄ hec sane iuxta declara
onē stati tacta. Nā pctm̄ despatiōis 7 p̄
umptiōis put hic sumit̄. nō p̄sistit in hoc
q̄ ds dei misciam vel iusticiā non credat
ptē nō ptinet ad pctm̄ in spīm̄ sctm̄ put
hic sumit̄. sz potꝰ ptineret ad pctm̄ infi
delitatis. Oz cōsistit in hoc q̄ ipa dei misci
a vel iusticia contenit̄ seu vilipendit̄. ¶ Re
spectu aūt sc̄i membri p̄ncipalis. s. dono
rū dei q̄bus hō a pctō retrahit̄ ipa duo p̄n
cipaliter sunt. Primum est agnitio verita
tis fidei q̄ maxime hoiem habz ab electiōe
pctī retrahere seu impedire. quā qui a se sci
enter 7 p̄ contemptum abijcit veritatē. scz
agnitā impugnando vt licentiꝰ peccare va
leat. peccat p quintā spēm pcti in spiritum
sanctum q̄ est impugnatio veritatis agni
te. Aliud donuz dei ab electiōe pctī impe
diens seu retrahens est auxilium interiorꝫ
gratie diuinitus collate. ꝫ quā ponit̄ sexta
ips pctī in spīm̄ sctm̄. s. invidētia fraē
ne gre. dū. s. aliquis nō solū p̄sone ffis seu
p̄mi invidet. q̄nimo inuidz etiam gratie
dei crescenti et apparēti i mūdo. ¶ Respec
tu vo tertij mēbri p̄ncipalis. i. peccati in se
duos sūt p̄ncipaliter que hoiem peccādo im
pedire seu retrahere p̄nt 7 dnt. Primuz est
inordinatio. turpitudo ac vilitas actꝰ pctī
in se. Cuius debita cōsideratio: solet in bo
mine p̄niam inducere de pctō cōmisso. Et
contra hoc hō peccat p tertiā spēm pcti i spi
ritum sanctū. s. p impenitentiā. Bonū est p
ulchritas 7 vnitas boni seu delectatiōis quā
aliqs in pctō querit et inuenit. Cuius con
sideratio inducere solet hoiem ad hoc q̄ ei
⁹ voluntas in pctō nō firmet. Et ꝫ hoc pec
cat hō p quartā spēm pcti in spīm̄ sctm̄ scz p
obstinationē. Et intelligan̄ ista duo sane
Nō el̄ sumit̄ impenitētia put dicit perse
tierantiā in pctō mortali vsqz ad mortē in
clusive. q̄tā nō eēt speciale pctm̄. sz quedā
pctī circūstantia q̄ esset 7 contingere posset
in quolibet pctō vt aliqualiter supra in se
cunda acceptione pcti in spīm̄ sctm̄ tactū ē
Sed accipit̄ hic impenitentia fm̄ qō ipor
tat. positum nō penitendi 7 est p̄pe respe
ctū p̄teritoꝝ. Silr obstinatio non capitur
hic p̄ perseuerantia seu continuatione i pctō
sed q̄n homo sumit. Positū in hoc firmat
q̄ vult pctō inherere. 7 est p̄pe respectu fu
turoꝝ. Iuxta illud Hiere. viij. Nullus est
q̄ agat pnīam. i. agere velit sup pctō suo di
cens qd feci q̄tum ad p̄mum. Oēs cōuer
si sunt ad cursum quasi equus impetu va
dens ad p̄lium q̄tū ad scōm. ¶ Est etiam
aduertendum q̄ Bern. in li. de p̄ceptoꝝ di
spensatiōe ponit q̄ nolle obedire/est resiste
re spiritui sancto. Glosa etiā ordinaria Le
vitici. vij. dicit q̄ simulata pnīa/est blasse
mia spūssci. Schisma etiā recte ꝫ spīm̄ sctm̄
committi videt. nāqz p eum ecclia vnitur
Que tria non vident̄ sub sex spēbus pecca
ti in spiritum sctm̄ supra declaratis com̄
hendi. Sed qui bñ cōsiderat p̄dicta tria sb
ipis speciebus effectualiter continent̄ 7 cō
phēdunt̄. 7 ad ipa reduci p̄nt Vtputa nol
le obedire ptinet 7 reducit̄ ad obstinatiōez
Dilatio pnīe ptinet 7 reducit̄ ad ipenitētia
m 7 sub ea continet̄. Schisma ptinet et re
ducit̄ ad invidentiā fraternę gr̄e. p quā gra
tiam membra ecclesie vniuntur.

Quare irremissibile.

¶ Est etiam notandum q̄ peccatum
in spiritum sanctum oꝫ cōiter irremissi
bile iuxta illud verbum xp̄i. Qui peccaue
rit in spīm̄ sctm̄. nō remittet̄ ei in hoc seculo.
nec in futuro. Quod sic p̄t intelligi. Et
fm̄ omnes tres acceptiōes pcti in spiritum
sanctum supra positas. Iuxta eīm scōz ac
ceptionem que est Aug. clarū est q̄ finalis
impnīa quā ponit pctm̄ in spīm̄ sctm̄ realit̄
est irremissibil'. q̄ nullo mō remittit̄. Quō
eīm remitteret peccatū mortale in quo vsqz
ad mortē pseuerat. Non el̄ hic in hac vita
cū ō eo nulla pnīa habita 7 facta sit. nec etī
am in vita futura. vbi nullus locus est mi
sericordie. sed pure iusticie. vbi etiā ds me
ritorie penitere nō p̄t Secundū aute alias
duas acceptiones. s. p̄mā 7 tertiā dī etiam
peccatū in spiritū sanctū irremissibile. Hō
q̄ nullo modo remittit̄. sed q̄tuz est de se
7 sui natura/habet meritum non remissio
nis. mereturqz q̄ non remittat̄. Et hoc du
pliciter. Uno mō q̄tuz ad penā. Alio mō
q̄tum ad culpam. Quātum eniz ad penā
certum est. q̄ qui ex ignorantia vel infirmi
tate peccat minorem penā meretur maio
remqz quodāmodo excusationē habet vñ

eius pena minui debeat. q̄ qui ex certa malicia peccat. Ut gratia exempli. ad ꝓpositū verbi xp̄i supra iuxta p̄mā acceptionē i spiritū sanctū allegati iudei q̄ blasphemabāt i xp̄m tanq̄ in filiū hom̄is/ vocando eū vocem vini potatorē z publicanoꝝ amatorem. maiorē excusationē habere poterant/ ꝓpter infirmitatē carnis q̄ in ipo xp̄o aspiciebant. z sic minorem circa hoc penā merebantur. ideo dicti sunt a xp̄o blasphemasse in filiū qđ remissibile est. Sed qm̄ ipam diuinitatē que etiā erat i xp̄o blasphemabāt, curationē. s. infirmitatū. eiectiones demoniorum. illuminationes cecoꝝ. z aliorū opa miraculoꝝ que sunt ꝓpie opa diuinitatis z nō nisi p spm̄ sanctū fieri poterāt, attribuendo diabolo. nullā excusationē habebāt vnde pena eorum minui mereret. Et ideo nunc dicti sunt a xp̄o blasphemasse in spiritū sanctum. Quod peccatū nō fuit ad litteram eis remissum. neq; in hoc seculo neq; in futuro. imo s̄m expositionē Crb. p illo pctō penā passi sunt z i p̄senti vita p Rhomanos z in futura vita apud iferos. Quā tū aūt ad culpā dicit̄ peccatū in spiritū sanctū irremissibile ex ipa dispositiōe remittēdi. Sicut em̄ aliqs morbꝰ corpalis s̄m suā naturā incurabilis dr. qm̄ in se habet illud p qđ tollunt̄ ea ex quibus morbꝰ curan ꝑt vtputa q̄ tollit virtutē nature vel inducit fastidiū cibi z medicine. Iz deus sua gratia z miraculo posset illū morbū curare. ita suo mō iste morbus spiritual' qui pctm̄ in spiritū sanctū dicit̄ s̄m suā naturā incurabilis z irremissibilis dr ex eo. s. q̄ de sua nā excludit z abijcit ab hoc ille a quo fit peccatorū remissio. Nō tm̄ ꝓpter hoc intelligenda est omnino p̄clusa via sanatiōis z remissiōis s̄m oipotentiā z miscōiaz dei p quā aliqn̄ tales quasi miraculose spiritualiter sananť Iz raro z difficulter. De nullo etei q̄ diu durat hec vita despandū est. ꝓsiderata. s. omnipotentia z miscōia dei. Sed cōsiderata nā z ꝓditiōe pctī. aliq filij diffidentie dicūt vt habeť p aptm̄ ad Ephe. v. ¶ Sunt alij alio mō ista irremissibilitatē peccati in spiritū sanctū exponentes sed effectualiter iuxta ea que supra notata sunt Notāt em̄ q̄ hoc nomen irremissibile triplicit̄ sumi p̄t. vno mō negatiue. s. q̄ nullo mō remitti p̄t. Et isto mō peccatū angeli z dānatoꝝ irremissibile dicunt. Alio modo priuatiue. s. qđ ex se ꝓgruentia non hz q̄ remitti debeat. licet ex ꝓgruentia diuine bonitatis remitti possit. z hoc modo omne peccatū mortale irremissibile dicunt. Tertio mō ẽ. s. q̄ ex se importat z includit dispositionē ẽ nātē gre remittēdi peccatū. Et hoc mō peccatū in spiritum sanctū irremissibile dicunt. q̄ importat ex se z includit dispositionē ẽ nātē gre remittendi peccatū. p desperationē. s. vel p̄sumptiōz aut alias eius spes. z iuxta istū modū ponēdi ca piunt etiā numeꝝ seu sufficientiā ser spēz pctī in spiritū sanctū supra enumeratarum boc. s. mō. In remissione ei vt dicunt tria p currere hz videlz. ipe remittens. ille cui remittit̄. z dispositio remittendi in eo cui remittit̄. In ipo remittēte duo sunt. s. misericordia z iusticia. Cōtra primū quoꝝ peccatur p desperationē. ꝓtra scm̄ p p̄sumptiones. In eo cui remittēte duo eẽ ꝓuenit. s. dolorē d̄ cōmisso. z ꝓpositū vlteri' d̄ nō cōmittendo. Contra primū quoꝝ peccat̄ p obstinationes. Contra scm̄ p finalē impiam. Dispositio vo remittendi i eo cui remittit̄ dupler ẽ. s. cognitio veri. z amoꝝ boni. Cōtra primus q̄ peccat̄ p impugnationē vitatis agnite. Contra scm̄ p inuidentiā fraterne gratie. Et accipit̄ b̄ finalit' impenitentia. put in superiorib̄ declaratū est. non quidē put importat z tinuationē in pctō vsq; in finē. nec sic in quolibet peccato mortali attingē pōt sed negatiue. put. s. dicit seu importat ꝓpositū nō penitendi. Et isto mō est spēs peccati in spiritū sanctū. ¶ Breuiter vt iuxta tactum est iste vltim⁹ modus ponendi effectu rei incidit in ea que supius dicta z declarata sunt. Sed ideo hic inseri placuit vt legentes capere possint quod eis magis sedebit z placebit.

De peccato actuali

venali.

Et circa ipm̄ i generali occurrēbꝫ. Expedita igit̄ iuxta inceptū hꝰ octaui tractatꝰ p̄sentis libelli ordinē/ declaratione duorum principaliū mēbroꝝ prime diuisiōis pctī supra tactē z posite. s. pctī originalis. z pctī actual' mortal'. Nūc de alio tertio mēbro p̄cipali eiusdē diuisiōis. s. de pctō

ctuali vel ali/aliq̃ dicēda venīt. z pīo qd
er vnde dicat̄. Scdo de diuersis ei⁹ no
minibus seu appellationib⁹. Tertio d ali-
quibus ipius peccati effectib⁹.

Quid sit peccatū ve/

niale z vnde dicat̄.

Peccatū veniale ꝓm Aug⁹. est q
lz pena mereat̄. nō tñ hoiem vs-
q; ad reatū ꝑpetue mort⁹ grauat
seu obligat. sed facile idulgeť. ¶ Pro quo
fuitio Aug⁹. i supioꝝ⁹ pctō mortali attri-
buta. s. qō est dictū vel factū vel cōcupitus
lege dei seu legē eternā. pctō actuali i ge-
ali seu tanq̃ generi/ab aliqb⁹ attribuat̄
nē maius z min⁹ cōpetere seu ꝓuenire Se
cundū b. Tho. prima scē e sue sūme. illa
ffinitō sic supp̄ pctō mortali attributa ma
es ꝑpe ipi pctō mortali ꝓuenit. Nā in eo
ꝑfectā rō pcti. quā ꝑpue dicta diffinitō
portat. Nā vt dicit idē doctor q pctm̄ ve-
niale dicat̄ pctm̄. hoc solū est ꝓm impfectā
rōnē pcti. imo in ordie ac rīspectu ad pctm̄
mortale pt eo mō pctm̄ veniale dici pctm̄/
sicut accides i ordie ac respectu ad subam/
di ens. i. ꝓm impfectā rōnē entis. Pctm̄ ei
veniale ex se nō fit seu cōmittit ꝑ legē. Nā
hibet. nec ptermittit illud ad qd lex ꝑ-
pto obligat. qr ia nō peccaz venialit̄ lz mor
talit̄. Sz facit ꝑter legē. qr. s. ñ obſuat mo-
dā rōnis quē lex intedit. z iō vt di. idē btūs
Tho. diuisio pcti i mortale z veniale. nō ē
diuisio generis i spēs. q̃ eqlit̄ rōne ipius ge
neris ptinet. lz solū ē diuisio analogi i spe
cies. s. rōnē generis ꝓm ꝑius z posteri⁹ pti-
cipāres. ¶ Pro q̃ adhuc notādū. q duplex
est regula humane voluntatis. Una ꝓpin
qua q̃ est ipa humana rō. Alia est prima re
gula. s. lex eterna que est quasi rō dei. Et p
cōparationē ad istas regulas sumitur z attē
ditur rectitudo voluntatis. z ois cōmēsu-
ratio cuiuscunq; actus. q̃ talis dr ee. vt vo
luntas nō declinet a suis extremis. s. a deo
ꝓncipio z a deo fine. Vt videlz omnia a
deo se dīe cognoscat z in deū oia referat. a
qua recitudine z cōmensuratione si diuer
tat. incommensurata z deordinata erit. Et
ex hoc hz actus humanꝰ q̃ sit bonꝰ vl' ma-
lus. ex eo. s. q̃ debitā hz cōmēsurationē vel
ea caret. z q̃toplus recedit ille actꝰ a debita
ꝓmēsuratōe/tāto efficāt peior z deterior z hīc
(vt tactuz est) sumit rō pcti mortal' z pcti
venialis ꝓm. s. diuersitatē inordinatōnis q̃
cōplet rationē pcti. Duplex ei est inordina-
tio. Una p subtractōnē pncipij z finis or-
dinis. s. dei. z hec inordinatio facit peccatū
mortale. qñ. s. aia p pctm̄ deordinat̄ vsz ad
auersionē ab vltimo fine. q̃ etiā pncipiuz
ordinis est. z cui p charitatē vnīri debem⁹.
Alia inordinatio est. qua saluato ipo pn-
cipio z fine ordinis: fit inordinatio solū cir
ca ea que sunt circa ipm pncipiū z finem
Et hec inordinatio facit solū peccatum ve
niale. qr tunc anima non deordinat̄. p pec-
catum vsq; ad auersionē ab vltimo fine. q̃
vt iam dictum est etiam ipm pncipiū ipius
ordinis est. z dat ipe beatus Tho. exē-
plum de inordinatione complexōnis que
ꝓtingit in aliquo animali. Nā si illa inor-
dinatio ꝓcedat vsq; ad destructionē vitalꝭ
pncipij. tunc sequit̄ mors. Si vo saluo
pncipio vitali fit solū quedā inordinatio
humoꝝ. tūc solum quedam est egritudo.
¶ Vī aūt pctm̄ veniale a venia. ex quo in
surgit q̃ aliq̃ rōnem huius imponētes di-
cunt. triplicī ꝓsideratiōe seu respectu: aliqd
peccatū dicī veniale. s. ex euētu. ex causa. ex
genere. Ex euentu quidē quia realiter ve-
niam consecutum est. Et hinc est q̃ dicit
Ambro. q̃ omne peccatū intelligendo eti-
am de mortali. p penitentiam fit veniale.
Sed ista ꝓsideratio seu acceptio peccati
venialis larga ē. nec ꝓposito cepto bene
conueniens. Ex causa vero. quis illud pec
catuz licet forsan ex suo esse mortale existat
habet tamen in se seu importat aliquid vn
de veniam consequi possit. Non quidem
ex se simpliciter. sed ex quadam causa indi
recte. Quia scilicet habet in se seu importat
aliquid/suā culpā diminuens. vt sunt pec
cata qui infirmitate vel ignorantia cōmit-
tuntur respectu eorum que cōmittunt ex
ꝓpria malicia. Et ista adhuc ꝓsideratio
seu acceptio non cōgruit nostro ꝓposito.
Ex genere aūt. qr illud pctm̄ de se nō tollit
ordinē ad vltimū finē. z sic nō mereť penaz
eťnā. sz qr aliq̃ inordinatōz z obliq̃tatē a re-

gnla importat/merek penā/sed tpalē. vt iaz
satis supza expositū est. ¶ Et sm istā acce
ptionē/intelligunt ea q̄ tā hic de pctō veni
ali tractata sunt z tractabunt. Nā sm ip
sam cōsiderationē seu acceptionē distīguit
tur z diuidit pctm̄ veniale ꝫ pctm̄ mortale
dū cōiter ꝺr q̄ pctō actualiū/aliud ē mor
tale aliud veniale. Que diā seu distinctio
inē pctm̄ mortale z veniale/sumiē ex obie
cto seu ex pte obiecti. Cū em̄ vt iā supza a
liqualiē tactū est. voluntas peccantis ferē ī
aliqđ qđ sm se repugnat charitati q̄ est pn
cipiū vite spūalis. z p quā hō ordiat ad vl
timū finē. s. deū. tūc illud pctm̄ ex suo obie
cto seu rōne sui obiecti hz qđ sit mortale ex
genere siue sit cōtra deū directe. vtputa cō
tra eiꝰ ppriā dilectionē z honorē vt sunt in
fidelitas. heresis blasphemia et hmōi. siue
sit ꝫ deū indirecte vtputa ꝫ dilectionē ꝓxi
mi. quā vult z p̄cipit. sicut homicidiū ad
ulteriū z silia. Cū vo voluntas peccātis fer
tur ī id qđ in se ꝓtinet q̄ndā ioordinationez
q̄ tm̄ nō ꝓriaē dilectiōi dei z ꝓximi sicut sūt
vbū ocio⁹ iz riūs supflu⁹. z alia hmōi. tūc
illud pctm̄ ex suo obiecto seu rōne sui obie
cti/nō hz qđ sit mortale ex genere sed solū
veniale. z hoc ē idē in effectu cū illo qđ cōi
ter ꝺr/qđ pctm̄ mortale ē libido seu volup
tas ī creatura supza deū. i. plus q̄ deo vl' eq̄
vt deo. z veniale ē cōplacētia seu volnptas
in creatura infra vel citra deū. i. q̄ nō plus
q̄ deo neceq̄ sicut deo. qz. s. nō vellet qs illi
finaliē adherere. vel ꝓpter illud deo displi
cere. aut scienē ꝫ eius p̄cepta z mādata q̄cq̄
facere. ¶ Pro amplioꝛi intellectu dicē
doz q̄ ex iā dictoz z specialiē supza vbi
actū est qñ vitia capitalia mortalia. z quā
do venialia existāt declaratiōe est sciendz
q̄ qz actus morales/nō solū recipiūt rōnē
boni z mali ex obiecto seu rōne obiecti. sz
etiā ex aliqua dispositiōe seu intentiōe agē
tis/qñqz ꝓtingit q̄ ille actus q̄ alias ex suo
genere. s. rōne sui obiecti/esset pctm̄ venia
le ex pte dispositionē ipius agētis efficitur
mortale. ¶ vel qz ipe agens in illo cōstituit
sibi finem vltimū ¶ vel qz illud ad aliquid
aliud ordinat qđ ex suo genere pctm̄ mor
tale existit. Vtputa grā exempli. Si inꝺ su
pza tacta/aliquis de dilectōe alicuiꝰ boi cō
mutabilis/quā citra deū haberet/intūn trā
siret. q̄ illi tali bono cōmutabili tāq̄ ibi fi
nem vltimū finē cōstituens adhereret. tā il
lud q̄ alias ex suo genere nō esset nisi veni
ale pctm̄. ex ipsius agentis dispositione seu
intentiōe fieret mortale. ¶ vel in alio exem
plo mei supius posito. vbi quis verbū oci
osum qđ de suo genere nō est nisi veniale.
ordinaret ad adulteriū cōmittēdū. tūc ver
bū ociosum esset peccatuz mortale. Et sm
hoc ꝓprie hñt intelligi illi quattuoꝛ modi
qbus pctm̄ veniale ꝺr effici mortale. supra
vbi de pctō mortali actum est/specificati.
¶ Sitr etiā ex opposito ꝓtingere pōt q̄ ille
actus q̄ alias ex suo genere. s. rōne sui ob
iecti esset peccatū mortale. ex pte seu dispo
sitione agētis fit veniale. ꝓter hoc. s. q̄ ac
tus est imꝑfectus. i. nō ꝓfecte a rōne que ē
primū actuū moraliū directiuū seu regula
riū pūcipiū/deliberatus. Sicut de iuꝺ
diis seu primis motibus infidelitatis vel
blasphemie z aliis exemplificari possz. ¶ Et
etiā intra in supioribus tacta de inuidia q̄
ex suo genere/rōne eq̄ sui obiecti est peccatū
mortale. cū sit doloꝛ z displicētia ꝺ bonoꝝ
tenus q̄ recte ꝓriaē charitati. Si tm̄ in mo
tu ipfecto z nō plene a rōne deliberato cō
sistat. manet solū pctm̄ veiale. Et sic ꝺ plu
ribus exemplificari posset de quibus magis
in loco iam alligato. vbi qñ vitia capitalia
mortalia vel venialia existant actū ē. ¶ Ad
ātā i supioribꝰ q̄ in sequēnbꝰ vbi de pctō
mortali z pctō veiali agit/addit hoc nom
actuale cū tm̄ pla sit pctā tā mortalia q̄ ven
alia. que in nō faciendo seu omittēdo cōsi
stūt. q̄cōiē pctā omissiōis appellant. rō p̄a
cipalis fuit/ad clarius denotādā vriam in
ter pctm̄ originale. z pctm̄ nō originale qđ
cōiter p actuale ab originali distinguit. qđ
nō nisi actu ab extra vel ab actu quodā in
teriori voluntatis committitur quod non
sic est in peccato originali vt satis in super
ouibus declaratum est. ¶ Circa que pecca
tā omissionis quantum ad presentem ma
teriam spectat est aduertendum q̄ omissio
eorum. scilicet ad que homo tenetur/quia
alias proprie non esset omissio. aliquando
contingere potest er sola inaduertentia seu
oblitione. Vtputa gratia exempli. Cum
aliquis horas debitas que tenetur ire ad ec
clesiam/obliuiscatur ire. Et talis omissio

mittū vel modicū est pctm. qz ia extra actū voluntatis est. Adhuc si illa oblivio exalia qua alia cā vel occasione, siue ꝓpinqua. si remota ꝑcedente, circa quā hō ꝑuidere poterat 7 debebat contingeret/ esset maius pctm circa illa/ q̄ circa ipam omissionē i se aliqñ vo cōtingere pōt omissio ex aliqb⁹ aliis causis seu occasionibus/ que tm̄ nō sē per se hois, vtputa in exemplo ia cepto. Si aliqs ꝓpter grauem infirmitatē/ vl' alia suā voluntatē detentus seu impedit⁹/ nō iret ad eccl'iam hora qua teneꝫ, 7 tūc ipa omissio nō habet rōnē pcti. imo nec ꝓpie in isto casu dz dici omissio. Aliqñ aūt cōtingere pōt omissio ex causis vel occasionibus, que subiacent voluntati hois. 7 tūc omissio dz rōnē pcti. Quia tunc semper q̄ illa causa seu occasio ingꝛitū est voluntaria/ habebat aliquē ad minus interiorem actū voluntatis, qđ pōt cōtingere seu considerari duplicit. Uno mō qz ille actus interior voluntatis directe ferꝫ in ipam omissionē. vtputa in exemplo iam tacto. alicui hora debita qua teneꝫ/ omittit ire ad eccl'iam/ solū qz vult nō ire vitās laborē vl' aliquē hois. et tūc talis actus volūtat⁊ ꝓprie et ꝑ se pertinet ad omissionē. Alio mō voluntas eteniz cuiuslibet peccati ꝓprie 7 de ꝑ se ad illū pec catum pertinet. eo q̄ voluntariū est de rōne pcti. intīs vt dicat Aug. pctm adeo voluntariū esse q̄ si nō sit voluntariuz/ pctm nō est. Alio mō contingere seu cōsiderari pōt q̄ illa actus voluntatis nō ferꝫ directe in ipam omissionē. sed fertur in aliqđ aliud qđ cōtingit omissio illius ad qđ qs tenebatur. Et iste vocatur actus exterior 7 de pactu ridens. Qđ iterū dupliciter cōsiderari potest. Quia vel illud in qđ sic fertur ipsa voluntas 7 ipi omissioni cōiunctū. vtputa cū ingressio exemplū ia ceptū. Aliquis omittit ire ad eccl'iam hora debita qua teneꝫ qz tunc vult ludere vel bibē. 7 ludit vel bibit certum est q̄ ille actus ludendi vel bibēdi illa hora. est actus cōiunctus illi omissiōi. Vel illud in qđ voluntas ferꝫ non est ipsi omissioni cōiunctum. sed est ꝑcedens 7 remotus/ vtputa aliquis vult diu vigilare de sero 7 vigilat/ ex quo cōtingit q̄ omittit ire ad eccl'iam hora matutina. certū est q̄ ipe actus vigilandi de sero/ nō est cōiunct⁹ ipi omissioni. Ex quibus patet q̄ licz ipa peccata omissionis de ꝑ se 7 simpliciter cōsiderata/ possint eē absq; aliquo actu ab extra, respectu tm̄ actuū tam interioꝝ ipius voluntatis 7 de ꝑ se/ q̄ exterioꝝ 7 de ꝑ accidēs nō sunt sine aliquo actu. Et exīde actualia dici pñt. Per iaz hic tacta pōt quisq; apud se ꝑpendere qm̄ peccata omissionis sunt mortalia vel venialia vel grauia vel lenia. consideratis. s. obligatiōe qua qs ad aliquid faciendum teneꝫ. 7 necessitate vel vtilitate illius ad qđ sic teneꝫ. 7 causis seu occasionibus ex quibus omissio contingit.

De natura primoꝝ motuū 7 qm̄ peccata existant.

Quia vo omne pctm actuale P sine mortale sine veniale/ cōiter a primis motibus ortū habet immo ipi primi motus int̄ peccata venialia computanē. In oi em̄ tēptatione est cōmuniter iste successus. q̄ primo insurgit primus motus quē sequit delectatio. et exinde cōsensus. Ordo em̄ temptationis hic cōiter est q̄ p tria successiue i peccatū inducimur. s. suggestione. delectatōe cōsensu. itaq; p suggestionē que sine ab extra. vt a dyabolo 7 mūdo. cuiusmodi temptatio nō est pctm sed materia exercēde virtutis. sine ab intra vt a fomite. qui nob inest/ ꝑcedat: excitat primus motus. 7 ibi tēptatio inchoat. p delectationē ꝓgreditur. 7 p cōsensum consummatur. que tm̄ cōsūmatio intelligat de consensu in actū nā aliquem est repire consensum in delectationē in quo licet cōsistat pctm. non tm̄ ibi ꝓprie dz temptatio ꝑsummari. vt latius infra declarabit. Ideo p clariori intellectu taz iā dictoꝝ q̄ etiam dicendoꝝ/ venit aliqđ de ipis primis motibus delectatiōe/ in generali tangendū. Pro qua sciendū q̄ anima sensibilis duplicem hz potentiā. Vnā apprehensiuā. aliā motiuā. Apprehensiuam itez dividit in apphensiuā deforis. 7 in apprehensiuā deintus seu ab intra. Vires apprehensiue de foris seu ab extra sunt q̄n q; sensus pticulares sine exteriores. s. visus auditus. gustus. odoratus. tactus. Et sūt vires apphensiue passiue. qz sensatio fit in ipis sensibus. ab intra susapiendo 7 nō ab

extra mittendo. Et sunt isti sensus solus p ceptibiles rez singularium. et nō vniuersa lium. Et habent oēs vnā originē/sensu cō munī. a quo veluti linee a centro exeūt. Et ad causandū in eis debitā sensificationem quattuor oportet p currere. s. obiectū presens mediū deferens. z dispositū organum con neniens z sanū. Et actualē anime intentō nem. z in multis conueniūt z differunt ad inuicē. q̄ p materia pñti nō est necessariuz exprimere. ¶ Uires aūt apphensiue ab in tus/sunt q̄nq; potentie interiores aie sensi bilis. q̄ sunt sensus cōis. imaginatio. estima tio. fantasia. z memoria. Et sunt etiaz oēs iste quinq; potētie passiue q̄ ab int⁹ susci piendo apphendūt z patiunt̄ a formis re rum singularū. Et sunt etiā circa pticula ria tm̄. ¶ Et est sensus cōis potētia q̄ oīm sensuū pticularū obiecta apphendit. Mā alij sensus sūt tudines suoz sensatoz ad se sum cōem reducūt. q̄ mediāte. ō singuloz ppriet atibus iudicāt z discernūt. q̄ vm iu diciū sensus cōis/apphendim⁹ nos videre q̄n videm⁹. z audire q̄n audim⁹. z sic ō alijs. ¶ Uirtus aūt imaginatiua/ est potētia apphensiua. in q̄ imaginatōes rez sensibi lium reseruant̄. Ista virtus plus abstrahit q̄ sensus. q̄m sensus nō accipit formaz rei nisi ipa repñte. ¶ Imaginatio vo formaz rei reseruat. re etiā ipsa absente. z ī h° differt a sensu cōi. q̄ sensus cōis indiget pñtia rei exterioris sicut sensus pticularis. imagina tio vo nō. Ista virtus vocat̄ thesaurus for marū. q̄m sicut dictū est forme rez a pticu laribus sensibus recepte in ea retinent̄ z re seruantur. Et de istis duabus potentijs suffi ciant q̄ dicta sunt summatim. p intellectu dicendoz tetigisse. Qui amplioza z etiā de alijs trib⁹ potētijs q̄sierit/ad pbm recurrat

De vi sensibili motiua spiritualiter.

Uis sensibil' motiua/q̄nq; mouz spiritualiter. q̄nq; corpalit̄. Q̄n mouet spiritualit̄/ō appetitiua que etiā dupl'r mouet. s. aut diligendo aut odiendo. Juxta que diuidit̄ in cō cupiscibilē. z in irascibilē p q̄s aīa appetit bonum vel insurgit ꝫ malū Et exinde oriūt̄ quāttuoz affectiones. s. gaudiū. spes. doloz. tioz

De sensualitate.

Sensualitas est vis aie sensibil' motiua. z ad idē mo uet ad qō vis p cupiscibil' z irascibil'. sed ab eis differt. ¶ Primo q̄ sp appetit q̄ delecta bilia sunt corpi. z q̄ ei nociua sunt refugit. Cōcupiscibil' vo z irascibil' bñ sanē z mo uent̄. eē circa bonū vl' malū nō delectabile nec nociuū corpi. Secō q̄ sensualitas ma gis corpi p iūgit̄. est q; magis ad carnē pert̄ sa. Et sicut ī brutis ita ī hoīe/suo ꝫpo mo tu mouet̄ nec aliq̄ lege stringit̄. q̄n sp in ap petitu rez ad corpus ptinentiū/moueatur Mobil⁹ tm̄ est ī hoīe q̄ ī brutis q̄ ī hoīe ei uenit aliqualit̄ subiecta eē z obedientem voluntati z rationi. Sz p cupiscibil' z irasci bilis p iūgit̄ rationi. z put sē ī hoīe ratione frenāt̄ ac regūt̄ vtutib⁹ q̄ ī ipis fundāt̄. vt tpantia q̄ ēi p cupiscibili. et fortitudie q̄ est ī irascibili. ¶ Uis sensibil' motiua/mouēs corpalit̄ diuidit̄ ī vtutē nālē. ī vitalē. in aīa lē. p prima. s. nālis motiua ē humoz media tantib⁹ arterijs q̄ radicant̄ ī epate. et hoc p spm̄ nālē. Secōa. s. vital'/ est motiua pulm um mediātib⁹ arterijs q̄ radicant̄ in corde z hoc p spm̄ vitalē. Tertia. s. aialis ē motia mēbroz mediantib⁹ neruis q̄ radicant̄ i ca pite. z hoc p spm̄ aialē. Et vm istoz diuersi tatē vt vidz ōz spūs nālis. vital' z aial' qui tm̄ vn⁹ z idē ē in substātia. lz vm compano nē dictoz motuū/diuersificet̄ in ratione.

De aliquibus potē-

Circa tijs anime rationalis.

Est insup sciendū q̄ circā ad pñtē materiā spectat z sufficiēpo tentie aie rational' vm pbm pti cipaliē seu p maria diuisiōe diuidit̄ ī cogi tiuā q̄ theologi intellectū vocāt z ī mo tiuā quā theologi affectū noiant. Circā cogi tiuā potētia aie/intellect⁹ ōz/q̄n est apphensiua Et volūtas ōz q̄n est motiua. ¶ Itē sciēdū q̄ aīa quasdā vires hz/sepatas a corpe. Et vm q̄s nō inmittiē corpi/lz eis vtat vtente corpe. vt sunt velle z intelligē. Quasdā vo hz inseparabiles a corpe marie respectu ho minis q̄tū ad opationē q̄. s. aīa ex corpe eaz opationē exercere nō pōt vt sunt vires sensibiles de q̄bus supra. Habet etiam alī quas q̄ ad se dūtaxat vt sunt rō voluntas

liber arbitriū. Aliquas vo hz quibus cor
poi pmisceē, vt sunt vis naturalis, vitalis
animalis, de quibus supra tactum est.

Vis motiua aīe ra

tionalis diuiditur.

Sciendū. q vis motiua aīe rōnalis, diuidit p impatiuā
i ꝓsiliatricē, i affectiuā, z ꝓsiliatri
cē affectiuā sit. Prima est liber arbitriuz
synderisis, secda est ratio, tertia est volūtas
quarta dr ipe intellect⁹ practicus. De trib⁹
primis solū exigit materia pns facē mētiōez

De libero arbitrio.

Liberū arbitriū ſm Augſt. dr fa
cultas rōnis z volūtatis, q eligi
tur bonū gra existēte, z malū gra
deſistente. In qua diffinitiōe po
nit⁹ ratio vt ꝓsilians z voluntas z impe
rans. Ratio em dicit aliqd eē bonū vl ma
lū, z voluntas facere vel nō facere impat.
Et qua etiā diffinitiōe ac etiā ipa liberi ar
bitrij denoiatione, clare est q liber arbitriū
est rationis z voluntatē cōphēdit. Arbitriū ē ipi
us rationis, libertas āt est ipi⁹ voluntatis
Est tn circa hoc aduertēdū q liberū ar
bitriū dupliciter ꝓsiderari pt. Vno mō sim
pliciter ſm se z suā essentiā, z tū cliber arbi
trij nihil addit supra rationē z voluntatē
z isto mō cōsiderādo non ꝓprie sibi cōpete
ret diffinitio supra posita, nec ꝓprie tūc de
beret dici vis aīe rational' impatiua. Alio
mō pt ꝓsiderari ſm qd z ſm quādā relati
onem, z tunc aliq modo addit vltra rōnē z
voluntatē non qdē q in ratione z voluntate
ponat aliquā nouā qualitatē esse, sed so
lum quādā liberā z naturalē aptitudinē et
facultatē ꝓ currentie rationis z volūtatis ad
aliquē actū, z tūc ꝓprie sibi competit diffi
nitio pdicta, q. ſ. est facultas siue cōsensus
voluntatis z rationis, z importat seu dicit
illa facultas, qdā dñium ad aliqd dispo
nendū z faciendū qn non est rōnis tn nec
volūtatis tn, nisi alia cōcomitāte z cōtra
dicente. Sicut p qddā exēplū, ex ꝓcursu vtu
tis manus z vtutis oculi, resultat ptās scri
bendi, ad qd tn altera ipa z virtutū p se nō
sufficeret. Sic ex ꝓcursu rōnis z volūtatis
resultat quedā libertas, siue quoqdā dñiū
ad aliqd disponendū z faciendū, ad qd al
tera ipa p se non sufficeret. Et istud ꝓprie
dr liber arbitriū, z tunc ꝓprie dr vis moti
ua anie rationalis impatiua.

De synderisi quid est

Synderisis, est vis motiua seu po
tentia naturalis aīe rationalis, q̄
sp nata est figi in supioribus, na
turaliter mouēs et stimulās ad
bonum z abhorrens malum z in istis nū
q̄ est errās, nec ſm synderisim ē peccare, et
dicūt aliq synderisim eē conscientiā vel ꝓscie
iudiciū, z dr etiā vis impatiua, q̄ semp de
se impat z inclinat ad bonū.

De ratione quid est.

Ratio dicit ipa vis motiua anie
rationalis consiliatiua z discernit
cōferēdo inē bonū z malū, z inē
bonū z meli⁹, cōpādo, ſ. vnū ad
alterū, z dr simul cognitiua z motiua. Cuz
em iudicat aliquid eē bonū vel malum, et
ibi sistit, tunc dr cognitiua. Si vo vlterius
ꝓcedat iudicando aliqd bonū vt. ſ. fiat, vl
malum vt euitet, tunc dicitur eē motiua.
Si vero adhuc amplius ꝓcedat et non so
lum iudicat aliquid eē bonum vt fiat, ſz cū
hoc etiam illud fieri appetat, tunc iam trā
sit in liberum arbitrium, quod cōphen
dit rationē z voluntatē, vt supra dictum ē.
Hec vis anime, scz ratio diuiditur in ꝑ
tem superiorem et in partem inferiorem.
Pars superior, communiter ratō superior
nominatur. Et pars inferior ratō inferior
Et licet iste due partes idem sint in re et es
sentia, diuersificātur tamen ſm rationē su
arum operationum seu officiorum ac etiā
suarum dispositionum sicut diceretur de
eodem oculo nunc sursum nunc deorsum
aspicientem. Superior enim pars ratōis
seu superior ratio diuinis et eternis intēdit
Inferior vero de transitorijs iudicat et ea
disponit. Item superior pars rationis in
nittitur et ratiocinatur ꝑ leges seu ꝑ ratio
nes diuinas z eternas, vtputa hoc est facie
dum vel non faciendum quia deus præci
pit vel prohibet. Nec habet motum circa
res transitorias et temporales, nisi inquā
tum ad eas p modū ꝓsilij rōnes eternas z

diuinas deducat. Inferior vo ps inuitē ꝛ rōcinaē p leges ꝛ rōes hūanas. vt puta tale q̄d faciēdū est vel nō faciendū. q̄ hōestū vl inhonestū ē. Vel q̄ reipublice expedit nō expedit. Itē supior ps regit ꝛ hic vocaē supior. inferior vo regitē ꝛ hinc vocaē inferior. Supior ps cōparaē hoī ade. ꝛ sibi cōmuniē attribuit ꝓ sensus. q̄ dū rō ad supiora ꝓuertit/purgaē ꝛ illuminaē. dū q̄ rationes eternas cōspicit/in bono fortificaē ꝛ roborat. Inferior vo ps cōpatur mulieri eue. q̄ dū rō ad hec inferiora ꝓuertit/ꝛ circa res corpales versaē. iā p sensualitatē cui ꝓiuncta est/molliri incipit ꝛ sepe ab eis alliciat ꝛ trahit. Videt em sibi semp pomū porrigi. i. illecebram/que est carnalis cōcupiscentia ꝛ delectatio/vicinam habet.

De voluntate ꝛ quadam eius diuisione.

Voluntas vr vis affectiua motiua. immo inter motiuas p cipua cū sit generalis motrix omnium viriū. Cū em intellectus appetēdit aliq̄d vt bonū/vel vt conueniens. voluntas viribus affectis ipis organis sensum/impat. sicut ē visui ad videndū auditui ad audiendū. et sic de alijs sensibus. Similiē in motu locali voluntas impat virtuti animali motiue membror. et virtuti que est in neruis. et ita mouet ad ambulandū et currendum ꝛ huiusmodi similia. ¶ Inter potentias anime nulla est liberior. quia nec obligatur organo. nec cogitur obiecto ꝓpter q̄ dicit Aug. q̄ nihil adeo in nostra potestate est/sicut voluntas. Et diuidiē in voluntatem naturalem et in deliberatiuā. Prīa ſcz naturalis dirigiē p sinderesim. Secūda vo. s. deliberatiua dirigiē p rōnem. Et sūt idē in essentia. sed differunt in modo appetendi seu volendi. Naturalis sp inclinat ꝛ instigat ad bonuz honestū. ꝛ remurmurat ꝓtra malū q̄ cū p sinderesiz dirigaē. immutabiliter appetitus eius ad beatitudinē inclinaē. ¶ Deliberatiua vo posit rōnis deliberationē/aliq̄n adheret bono. aliq̄n malo ꝛ put appetit facere hoc vel illud vr deliberatiua. Et hm iudiciū rōnis p quā dirigiē pōt ad malū inclinari. q̄ sepe ꝓtingit rōnez in deliberando deficere.

An primi motus sint peccata et que.

Istis sic p̄suppositis videndū nūc occurrit de ipis primis motibus an. s. sint pcā ꝛ que. Vr i effectu est querere. an in sensualitate possit esse pctū: cū ipa sensualitas hmōi motui principiū sit ꝛ subiectuz. Circa quod varij sunt modi dicendi. sed q̄ntum ad hunc ctatū sufficit/tāgetur cōmunior. Pro cuius declaratiōe est aduertendum. q̄ sensualitas in hoc ꝓposito dupliciter considerari pōt. Vno modo in se simpliciter. ꝛ isto modo sensualitas in furiosis et infantibus sicut ꝛ in alijs hoibus esse dr. immo isto mō considerādo/in ea (vt dicit Aug⁹. vtq̄ supra tactū est) ꝛ buiꝰ cōmunicamus. Et isto mō accipiēdo/i sensualitate nullo mō pōt ee pctū. Alio modo pōt sensualitas ꝓsiderari nō ita simpliciter sed quodāmō respectiue/. put. s. est quodā modo ad rationē ordinabil ꝛ ab ea pssibilis. Et isto mō ꝓsiderando. q̄ cōingit sensualitatē ad illicitū moueri. ꝛ sic quodāmodo a regula iustitie deordinari/tal' eius dordinatio. hz rōnē pcī. inq̄tū tñ pctū dicit ꝛ ꝓportat q̄ndā vitij q̄ndāq̄ peordinatōnē/q̄ pt ee via ad op⁹ phibiti ꝛ virtuosi gnū. Nō tñ inq̄tū pctū dic culpe. q̄ actus vitiosus. ea sola rōne dr dcta q̄ ē a voluntate. Et iuꝰ hūc ouplicē modū ꝓsiderādi vtitur illud qđ a nonnull' dr. q̄ ē aliqs actus pprius sensualitat' simplr ꝓsiderate/q̄ nō ē pp⁹ actus sensualitat' i ctū hūana. ¶ Est ee scīedū q̄ vt ex s tact' sat' elicit pt. tpler i aia q̄tū ad hāc mām spectat/repit ee mot⁹ seu appetit⁹. s. nālis sensitiu⁹. rōnal. Ador at aie. put h accipit/nihil aliud ē/q̄ aie iclinatio. i aliq̄d ꝛ iō ill' aie virib⁹ seu potēcijs. q̄bus iclinatō ñ ꝓuenit/ñ attribuit ꝓpe mot⁹. Inclinatio at ēi appetitu/q̄ mouet aliq̄d agē dū vl hñdū. ꝛ iō act⁹ appetitiuꝰ vtutium aie mot⁹ appiē vocaē. nō at act⁹ vtutū appetitiuaꝝ. ¶ Ador⁹ seu appetit⁹ nālis ē q̄dē nō imaginatio gignit seu causat. ſz ipa q̄litatū nāliū dispositio q̄bus nāles aime vires suas actōes exercēt. Occurritq̄z iste motus repēte ꝛ quasi subito. vt eēt dare exemptus repēte ꝛ quasi subito. vt eēt dare exemplū in repetino motu seu appetitu q̄bi. vel

motus delectabilis. ¶ Dic motus in nullo modo subiacet. nec obedit. sz nec volūtas sup eo gāēāh hz dñiuz. cū naturalis sit. ꝑ sit ⁊ gen⁹ motus seu morale. ⁊ nō nec i eo pcm̄ nō ꝑsiderata. nō tñ cōīt noiāt mot⁹ sēsua lis. sz motus nāl' ex eo (qz vt tactū ē) ad naturaliū qlitatū actionē ꝑseqt. ¶ Et vocat ille mot⁹ ad aliqbus ꝓmo primus motus. ¶ Motus aūt seu appetitus sēsitiuus ē/q ꝓcedēti imaginatoe/l' ꝓcedēti motu nāli ille motus/q ꝓio post motū nālē/de q̄ sta tim sup insurgit seu occurrit. ¶ Et attribuīt ille motus sēsualitati scdo mō ꝑsiderate. i. quātū. s. hūana ⁊ ad rōnē ordinabilis. ¶ Et illo mō sumēdo sic describīt. ꝓmus mot⁹ ē motus sēsualitat⁹ ꝓ impulsū fomit⁹. tendēs impetuose ad fruitiōz creature delectabile. ¶ Hmōi ꝓmi motus sēsualitat⁹/ q̄dāmō nō. ¶ Si em̄ qlibz eo rum singillatim ꝑsideret. sic l' ptāte nr̄a fr̄. qz impedire possumus. ꝓuidēdo declinare et nō fr̄ in ptāte nr̄a. qz lz impedire possumus facē q̄n aliqs insurgat: nō ē tñ in ptāte nr̄a nec mittere. ⁊ alt̄a pte p̄t aliūs mot⁹ surrepere. ⁊ diuersa i actu. ¶ Et dari p̄t exēplū ō nauta q̄ singula foramia siue nauis obstruē p̄t ne illa aq̄ intret. ¶ Sz nō p̄t oīa sil' obstruē vt aq̄ nusq̄ intret. ¶ Et rō ē qz hmōi ꝓmi mot⁹ sēsualitat⁹ sicut fr̄ pcā. ita fr̄ pena pcti. s. originat. ⁊ ō merito dicūt venialia. qz hoc ipso venia digna sūt. ¶ De ēcio motu seu appetitu. s. rōnali dicēt infra: vbi ō delectatō ne ⁊ ꝑsensu tāgēt. ¶ Est insup notāndū ꝙ triplex in respectu ad ipaz voluntatē reperīt differētia actuū. ⁊ intellige siue interioz siue exterioz. vt etiā motus interiores cōmendāt. ¶ Aliqui em̄ sunt sup quibus ipa voluntas nullū hz dominiū. neq; completū neq; incompletū. imo q̄netiā eos singillatim considerādo. nullo mō sunt in potestate nr̄a. vt sunt actus quos volūtas nō solū nō imperat. sed nec impedire aut repumere pōt. vt sūt primi motus naturales. de q̄bus supra. ¶ Et in talibus nulluz est pccatū. nec veniale nec mortale. ¶ Et rō est qz nullus actus/ponit in genere motis seu moralis. nisi habita ꝑsideratiōe ad voluntatē q̄ est principiū omniū actuū moraliū. ¶ Et hinc est/ qz ibi dicit genus motis incipere. vbi primū dominiū volūtatis inuenitur. ¶ Alij sunt actus in quibus volūtas dominiū quoddā habz/ nō quidē completum ⁊ perfectū. sed incompletū ⁊ impfectū vt sunt actus q̄ nō per imperiū ipius rationis procedūt. sed tñ pōt eos volūtas si voluerit impedire ⁊ repmere. nō quidē ne insurgant. sed ne vlterius vsq; sz ad delectationē ⁊ consensū procedāt. quales sūt actꝰ qui pcedunt apphensionē rationis. ¶ Et istorum actuū dicit volūtas causa nō quidē ō per se. quia nō imperat. sed ō per accidens qa nō impedit cū impedire possit. ¶ Et isto mō dicit volūtas causa primoꝝ motuum. ¶ Et in talibus si deordinatio cōtingat. rationem peccati habz/nō quidē peccati perfecti ⁊ completi. vt ē peccatū mortale. sed tñ incompleti ⁊ impfecti quale ē peccatū veniale. ¶ Alij sūt actus in q̄bus volūtas completum ⁊ plenū habz dominiū. vt sūt actꝰ qui ex eius imperio procedūt. ⁊ qui nō solum apphensionē. sed etiā deliberationem rationis sequunt. ¶ Et in istis cōsistūt actus virtutis vel peccati mortalis. nisi ex electiōe procedat. ¶ Electio aūt nō nisi ex imperio volūtatis progredit. ¶ Et ideo nō pōt esse virtus vel peccatū mortale: nisi in illis actib⁹ q̄ ex imperio volūtatis procedūt. ¶ Et hmōi actuū dicit volūtas esse causa ō per se et simpliciter. q̄a vt tactū est ipos imperat. ¶ Et ō istis actibus latiꝰ insequētibus venit faciendus ꝓmo. ¶ Et ꝓm hāc distinctiōz intelligi ⁊ accipi dz/ dū scriptū repit q̄ oīe pcm̄ ē i volūtate. nō em̄ ē intelligendū q̄ sit in voluntate tanq̄ in subiecto. sed tanq̄ in causa vt tactū est de per se ⁊ simpliciter vel de per accidēs. ¶ Ex pcedētibus clare liquere pōt/qñ primi motus seu motus sēsualitatis peccata sūt. ⁊ que. ¶ Motus aūt seu appetitus naturalis/q̄ dicit primo primus nullo mō est peccatū. q̄a vt satis supra declaratū est. voluntas nullū super eū dominium habz. neq; completū neq; incōpletū nec ē in potestate nr̄a. ¶ Motus seu appetitus sensitiuus q̄ secūdo primus dicit ⁊ ꝓprie sensualitati attribuit. cū talis motꝰ vt

tactū est/ipa sensualitas sit principiū ꝛ subiectū. pcessū est sed veniale. ¶Peccatū quidē tum ꝓpē quandā inordinationē quādāqz delectationē annexā q̄ in eo est. tum quia quodāmodo voluntarius est. nō quidem ꝑm se. sed iqz a voluntate q̄ sup eo dominiū licz incompletū habz. ꝛ q̄ semp ꝑm iudicium rationis mouen debz. ꝛpm dum ꝑsentit nō statim reprimit. ¶Vel sez inquātum pōt impediendo. vel nō sentire deliberādo. vl cogitationem in aliud diuertēdo. ¶Veniale quidē. quia illud dominiū qđ sic super hmōi primū sensualitatis motum ipa voluntas habz: nō est dominiū completum / nec est in eius plenaria potestate. illud ad qđ sic ille motus seu appetitus sensualitatis inclinat a se statim abijcere. ꝛ ideo in eo nulla pōt eē ratō peccati mortalis. sed solū venialis. ¶Aliam rationē quare in sensualitate mō quo supra cōsiderata/potest esse peccatū. sed nō mortale assignant alij. que licz in effectu in idem cum supra tacta redire videat/ad maiorē tm declarationē. et qa frequēter diuersi intellectus diuersis rōnibus mouent/visa est nō debere omitti. ¶Et est ista. qz aliter vicia et deordinat mortale peccatū. ꝛ aliter veniale. ¶Mortale eñ vicia et deordinat deordinatiōe pfecta ꝛ cōsummata/respectu finis vltimi. q̄ deordinatio cōsistit in auersiōe ab ipo vltimo fine qui est deus. ac eius cōtemptu cum deliberato cōsensu. que oīnia solus sunt rationis. cum / vt sepe in supioribus dictū est / ei⁹ sit actus humanos regulare. ꝛ in finem vltimū dirigere. ¶Deordinatio vo peccati venialis/non est deordinatio pfecta ꝛ cōsummata sed solum inchoata. nō eñ habz peccati deordinatio in potentia inferiori cōsummari sed solū inchoari ꝛ in potētia supiori fit ꝓsummatio. ¶Et hinc ē q̄ in ratiōe que ē potentia superior/consistit peccatū mortale. ¶In sensualitate q̄ ē potētia inferior/ nō ꝓsistit nisi veniale. ¶Et intelligāt ꝑdicta etiā de primis motibus/actuū ꝓhibitoꝝ quoꝝ. s. delectatio ꝛ ꝓsensus/ꝛ a fortiori actus exteriores/de suo gñe sūt aut eē ꝑnt petā mortalia. ¶Nā de alijs. q̄ꝝ delectatio ꝓsensus ꝛ actus de suo gñe nō sūt nec eē ꝑnt nisi petā venialia: ridiculū eēt q̄rere/ꝛ nō bene sanū dicere ꝛ ponere/eoꝝ primos motus q̄ in sensualitate sunt/petā mortalia esse. ¶Et q̄ libus oibus liquet q̄ ipse primus motus sensualitatis/nō habeat rōnē mortalis peccati. pōt tñ ad peccatū mortale concurrere. imo vix sine eo pōt pcessū mortale cōmitti. ¶Licet alicq aliē dicere ausi sint/distinguēdo circa hoc duo gña pctoꝝ. s. spūalia/q̄ꝝ aliq ꝓtingere dicūt circa obiectū apphensum a sensualitate/ꝛ a talibus rōnē inferiorē sine sensualitate nō peccare/ vt exemplificāt in odio felicitat⁹ alterius in se. ¶Aliq vo ꝓtingere dicūt. nō circa obiectū a sensualitate apphensū/ꝛ in talibus rōnē inferiorē sine sualitate peccare posse vt in debita curiositate scientie. ¶Carnalia aūt sp dicūt circa obiectū sensualitatis ꝓtingere. ꝛ iō in his rōnē inferiorē nūq̄ sine sensualitate peccare. sed q̄ bene radicē ꝛ originē cuiuslibet pcessū/ in nefigare voluerit. repiet nullū eē pcessū. imo q̄n in eo ꝑpinque vel remote inchoat. ¶Octo aūt cōit assignāt rōnes seu cause/q̄re hō ꝓnior ē ꝛ pclinior ad malū q̄ ab bonū. ¶Prima cā ē. qz vt dicit sapiēs: corpus qđ corrūpit/aggrauat aiam: mea. s. trahēs ad malū. ꝛ nō sic erigēs ad bonū. ¶Secūda cā ē. qz vt dicit Aug⁹. plus valz malū inolitū q̄ bonū insolitū. qđ sic exponi pt. plus valet. i. fortiꝰ ē ad mouēdū. s. ꝛ attrahēdus malū inolitū. i. nāle ꝛ innatū. q̄ bonū insolitū. i. nō ꝓsuetū. ¶Tercia cā ē. qz nāle facile ē descēdere q̄ ascēdere. imo magis trahit vnū deorsū q̄ decē sursū. ¶Quarta cā est. qz cōit ea q̄ nos ad malū incitāt ꝛ inducūt nob ꝑntia sūt. ¶finis vo ꝛ ꝑmiū virtut⁹ nob absens ē. ¶Quinta cā ē. qz ꝑles circūstantie ad bonū actū reqrunt/q̄ ad malū. imo bonū fit nisi ex ꝓcursu oīm circūstātiaꝝ ad illud debitaꝝ. malū vo ꝓrigit ex defectu vnius. ¶Sexta cā ē. qz ꝓtinue ad nīm ꝓncipium sez ad nihilū tēdim⁹. ¶Septima cā ē. qz fomes q̄ nos ad malū monet ꝛ ꝓnos facit/sp intra nos ē. gloria vo quā querim⁹ extra nos. ¶Octaua cā ē. qz vires aie ad diligendum talia/sunt actiue. ad ea vo q̄ sūt gratie et gloꝛie sūt quodāmodo materiales ꝛ passiue. Virtutes eteñ p modū acquisitiōis habitue. sed solū p modū receptiōis. qz manū ex nobisipsis ꝛ p nos facē possum⁹. Bonū vo facē nō nisi gra dei adiuticē valeā⁹

De natura delectati

onis an sit peccatum. q. qō.

Expeditis his que circa p̄mos motus sensualitatis dicēda occurrebant: venit aliqd de delectatiōe intelligēdo expediens ē aliquas ex multis suis varijs delectationū diuisiōibus q speciem ad p̄sentē materiā sufficit/declarare. Una igit inē ceteras diuisio ponitur. q delectationū/alique sunt corpales et sensitiue. alie sunt spirituales seu intellectuales. Delectationes corpales q sensitiue dicūt q in appetitu sensitiuo q de bono sensibili seu bono f̄m sensum fiunt. Spūales vero seu intellectuales sunt q in appetitu intellectiuo q de bono intelligibili seu bono f̄m intellectū consistunt. Certū est eī/delectationem/frequēter appētiōnē rōnis sequiens ad quam rōnis appēhensionē/ nō solum contingit cōmoueri appetitum sensitiuū per applicationē ad aliquā rem particularem. verūetiā appetitus intellectiuus. qui p̄prie nihil aliud est q volūtas per applicationem ad aliquid intelligibile. q f̄m hoc in appetitu intellectiuo ē delectatio. sicut q esse potest in appetito sensitiuo. Sed inter hmōi istorū appetituū delectationes multū interest. Nam delectatō appetitus sensitiui/semp est cū aliqua transmutatiōe corpali. q isto respectu p̄prie debet accipi et intelligi/dum cōmuniter dicit delectatio q dam passio esse. Quis etiā q de delectatiōnibus intellectualibus ita intelligi possit. sz nō ita p̄prie. Nō tamē in vtrisq delectatō nibus intelligendū est capiēdo passionem nō p̄prie q stricte. put sz cōuenit passioni corruptiuis q in malū tendentib⁹. vt egritudines. tristicia. timor q huiusmodi. Sed large q quodāmodo impropriē. put sz dicit quandā corpalem alteratiōem seu anime affectionē. Delectatio vō appetitus intellectiui. de se semp est sine trāsmutatōe corpali. quia p̄prie nihil aliud est/ q simpler motus volūtatis/se ad aliqd complacenter applicantis. Et hinc dicit Aug⁹. q cupiditas q leticia/nihil aliud est q voluntas in eis consentiens q volumus. Prime delectationes. s. corpales q sensitiue/licz a corpe q sensu denominentē: sunt tamē delectationes totius compositi. Nam in eis est tam corpis q anime delectatio. Corpis quidem p̄pter app̄hensionē sensus qui est virtus in organo corporeo/ q qui non nisi mediante organo corpis app̄hendere pōt/ ex qua app̄hensione dum [vt tactū est] fit de bono q cōuenienti f̄m sensum/sequit q dam virtutis appetitiue quies in eo quod amat seu optat/ q hinc creat illa delectatio corpalis. Anime vō tam ex eo q oīs huiusmodi vires appetitiue q app̄hensiue in ea consistunt. q etiā p̄pter app̄hensionē ipius rōnis que similiter illud idem qō p sensū tanq̄ sibi bonū q cōueniens app̄hensū est etiā tanq̄ bonū q cōueniens toti corpi app̄hendit. Si eī ratio nihil app̄henderet/ tunc p̄prie nō eēt delectatio/ vt eēt dare exemplū in infantibus q in insensuatis/ q rū licz sensus suū obiectū tanq̄ sibi bonum q cōueniens app̄hendere possit/ q ex hinc [vt tactum est] sequi q dā virtutis appetitiue ē eo qō amat et desiderat/quies. q tū in eis rō nihil app̄hendit nec diiudicat/ q sic nec se delectari intelligūt aut cognoscūt/ ideo p̄prie delectatio nō dicūt. Et hoc ē in effectu qō p aliquos dicit. q ad p̄priā delectationem. tria hīt cōcurrere. s. duo/quoz est p̄iunctio seu applicatio delectabilis/ vtpota appetentis/ q illius qō appetit/ q terciuz est hmōi p̄iunctiōis seu applicatiōis cognitio. Ex quo insurgit/ q cōiter dī delectatōnem p̄prie nō sine cognitiōe fieri. nec proprie delectationē eē. vt iam exemplificatuz est. Nec mirū si in hmōi delectationib⁹ totius compositi seu totius hominis/dicāt sensus q ratio q̄uis diuerse sint eoz opatiōnes circa idē delectari. Nam certuz est/ q sicut idem pōt p sensum q p rationē app̄hendi. ita cōtingere pōt illud idem f̄m sensum q rationē p̄siderari. q ex hinc p̄uenire. q sensus q ratio circa illud idem delectabuntur sed non fit eodem modo. Nam sensus ī eo in quo delectat/ solum delectat inquantū illud app̄hendit tanq̄ bonū q p̄ueniens. q sic delectabile in sensu. rō vō in illo eodem delectat sed solum inquātū illud app̄henditin rōne boni vel p̄uenientis ad regimē q

sustentationē totius corpis. ¶Et intelligāt̄ ꝓdicta de inferiori ꝑte rōnis seu ō inferiori rōne qr supiori rōni/delectatio nō attribuit̄. ſz solū cōsensus in actū. q̄ deliberationem seq̄t̄. vt latius infra tāget̄ Secūde vo delectationes. ſ. spūales ⁊ intellectuales/sunt delectationes solius aīe. qr in eis nulla ē necessaria appᵖhensio seu opatio sensus. vt facile est considerare.

De alia diuisione delectatiōis.

¶Alia diuisio repit̄. qr delectationē aliq̄ sunt speciales. alie carnales Nec hic accipit̄ spūalitas ⁊ carnalitas ꝑut statim supra. inquātū ſcz solā aīe vl' corporis delectationē importet. ſz vt capit aplius distinctionē faciēs inē hoiem spūalē ⁊ carnalē. ¶ad Cor. iij. ⁊ in pluribus alijs locꝭ.

De delectatōe spūali.

¶Delectatio spūalis ꝑut hic accipit̄ est q̄ ē in deo creatore. vel ꝑpt̄ deū. ¶In creatore q̄dē. qñ ſcz hō in eo directe delectatur ꝑsiderādo ſz et ꝓtēplādo suam imensitatē maiestatē ⁊ vtutē. ⁊ bonitatē ⁊ hmōi. ¶Iuxta illud ps̄. Memor fui dei et delectatus sum. ¶Et illud. Delectare in dño. dabit tibi petitiōes cordis tui. ¶Propter deū vo qñ ſcz aliqs in aliquo bono alio a deo. siue sit intellectuale siue corpale debite delectatur nō tñ illic sistendo. sed delectationē illā pure in deū reflectendo. vt si qs (exempli gratia) in sciētia sibi data delectaret̄. inquātū se per eā in deū. ad laudēq̄ suā ⁊ sui nomis exaltationē ꝑficere posse speraret. vel ī aliqua re magna pulchra vel admirabili. manuducēdo p illud intellectū suū in ammirationē ⁊ delectationē infinite potentie. sapientie ⁊ bonitatis dei. ¶Iuxta illud ps̄al. Delectasti me domine in factura tua et in operibus manuū tuarum exultabo. ¶Et de huiusmodi delectatiōibus non est hic longior ꝓtrahendus sermo. tum quia materiam ꝓsentem ꝑpt̄ie non concernunt. nisi inquantum speciem diuersam a carnalib⁹ constituūt. de quibus hic tractandum venit. tum quia huiusmodi delectationes spirituales non solū peccata non sunt. sed meritorie. imo tante esse possent q̄ ad magnā perfectionem hominem ducerent.

De carnali. Carnalis vo delectatio q̄ ꝑut hic sumit̄ ⁊ spūali de qua statim tactū ē distinguit̄/pōt inꝑ supra tacta tā de bono intelligibili q̄ ō bono sensibili eē dupler itez q̄tū ad hūc tractatū sufficit repit̄. ¶Una naturalis. alia voluntaria. ¶Naturalis ꝑut a volūtaria distinguit̄ ⁊ stricte capiēdo (nā large sumendo delectatiōem etiā volūtaria naturalis dicitur ꝓpt̄ eſt cū vnaquaq̄ vis aīe/in suo obiecto q̄ tā q̄ sibi bonū ⁊ ꝓueniēs appᵖhendit dele ctat̄/vt puta rō in cognitiōe veri/vlisus i coloribus maxime medijs. ¶Auditus i sonis mediocribus/⁊ sic de alijs. ¶Et licz talis delectatio vir vnq̄ bñ possit/q̄n in ea sit aliqs ꝓcursus rōnis ⁊ volūtatis. imo vel supra tactū est nō ꝑpt̄ie alias delectatio dici debet. tamē (vt in sibi supius de ꝑmo motu innuit̄ seu respicit rōnis vel voluntatis operationē imo ꝑpt̄ie nihil aliud est q̄ q̄dā naturalis vtutis appetitiue q̄s in aliq̄ bono sibi conuenienti amato seu desiderato vt posset poni exemplū de delectatōe q̄ habet̄ in calefactiōe post magnū frigus/vel potus post vehementē sitim. ¶Et hmōi delectatio sic cōsiderata/de se nec laudabilis nec vituperabilis ē. ¶Quia vt frequēt̄ supra tactū ē. q̄ actus dicūt̄ vtuosi vel defectiui hoc habent a rōne ⁊ volūtate inquātū. ſ. ab eis imperant̄ vel ꝓsentiūt̄. ¶Volūtaria vo delectatio ē ꝑpt̄ie q̄ appᵖhensionē rōnis consequit̄. ¶Cum em̄ rō aliquid tā q̄ bonū cōueniens appᵖhendit/causat̄ in ea quidā motꝰ seu appetitus ad illud sic appᵖhensum quē ꝓsequit̄ delectatio. q̄ ꝑpt̄ie nihil aliud est nisi q̄dā volūtatis complacētia. in eo q̄ sic ipa rō appᵖhēdit. ¶Et hic motus seu appetitus rōnis ē ille motus seu appetitus q̄ rōnalis noīat̄. de quo supra vbi de ꝑmis motibus sensualitatis actū ē. fiebat a motu seu appetitu naturali ⁊ a motu seu appetitu sensitiuo. distinctio ¶Et ſz hmōi delectatio volūtaria vt statim supra tactū ē possit etiam large sumēdo naturalis dici. hic tū solum mō ꝓsiderat̄ inquātū a rōne q̄ volūtatē regulare habz. inꝑ q̄ infra latius declarabitur. imperat̄ aut cōsentit̄. ⁊ inquantū ipsa volūtas in sui⁹ libertate erat. appᵖhensionē

rem motum rationis sequi vel nō sequi. pro
pter qđ hmōi delectatio voluntaria appella
tur. ad ipam etiā mouet ⁊ inclinat. qz sub
ista cōsideratiōe ⁊ nō alias venit h̄ de hu
iusmodi delectatiōe. an sc̄z peccatum sit et
quo investigandum. ¶ Nunc igit̄ ad p̄
positi cepti declarationē accedēdo/huius
modi rationis appēhensio. ⁊ exinde delecta
tio voluntaria ꝓsequēs aut est debite regu
lata debiteq̄ mensurata. vt sc̄z sit in rem li
citam ⁊ ē tum debz. ⁊ quō debz. vt exēplifi
cari posset de delectatiōe etiā in se bonarū
operationū. imo etiā ad magis materiā de
clarandā/in actu venereo. in legitimo ta
men matrimonio/⁊ cū debitis circūstātijs
vel delectatiōe cibi ⁊ potus ⁊ hmōi. etiam
post appēhensionē rationis ꝓtingentibus. ⁊
talis delectatio nō ē peccatū. Nec em̄ possi
bile est aliquē humanitus. sine aliqua sen
sibili ⁊ corpali delectatione vinere. ¶ Aut
hmōi delectatio voluntaria sic rationis ap
prehensionem cōsequens/nō est debite regu
lata ⁊ moderata. imo defectiua ⁊ inordina
ta. vtpta qz est in rē illicitā. vl' qz debitam
mēsurā aut debitū modū excedit. qđ ex vi
cio fomitis mouētis ꝓcedit. ppē qđ ⁊ vicio
sa dī. Et hoc itez cōtingere pōt dupliciter
¶ Aut em̄ illa rationis appēhensio ⁊ ex hinc
delectatio voluntaria ex ipa cōsequens est ⁊
fert circa aliqđ qđ ex suo genere solū ē pec
catū veniale. ⁊ tūc siue rō supior vere vel in
terpretative (iuxta qđ infra latius declarabi
tur) consentiat. siue nō. hmōi delectatio ō
ociosa. vel risu superfluo. ⁊ hmōi. Notāter
dī de se qz ex circūstātijs possz effici mortā
le. vtpta ꝓpē nimiā libidinē aut ꝓtemptū
aut ex cū intentiōe in aliqđ aliud qđ ō suo
genere eēt petm̄ mortale. ꝑut supra in plu
ribus locis. maxime vbi mētio facta ē quō
peccatū veniale possit mortale effici. satis de
claratū est. ¶ Ex illa rōnis appēhensione et
hinc ipam cōsequēs delectatio est et ferē
circa id qđ de suo genere est mortale pecca
tum. Et hic magis aduertendū venit. Tū
qz hmōi delectatiōe maior ē difficultas/
ꝙ ex diuersitas positionū doctoꝝ. q̄ tamen
effectualiē coincidūt. Est igit̄ circa hoc di

3

stinctio aliquoꝝ bene cōis. Quia si huius
modi delectatio nō ē morosa. tunc non est
nisi veniale peccatū. Si vo morosa fuerit:
est peccatū mortale. Intelligētes vt dicūt
de mora cōsensus in delectationē ⁊ non de
mora tempis. Notāter dī in delectationē.
qz de consensu in actum/nullū eēt dubiū.
¶ Sed istud latiori indiget declaratione.
Tum qz iste modus ponēdi innuere vide
tur eē aliquā delectationē morosam mora
tempis. que nō est morosa mora cōsensus.
De qua tamē/an sit peccatū ⁊ qđ: non satis
videt exprimere. Tum qz sic simpliciter di
cere consensum in delectationē esse pecca
tum mortale. nō est vsqz quaqz verū. etenī
(vt infra videbit) est consensū in delecta
tionem sub aliqua qualitate repire. qđ nō
erit nisi peccatū veniale. ¶ Et ideo ꝓ ipa
declaratione q̄ tum ad ꝓsentē tractatū suf
ficit faciendā. est aduertendū q̄ iuxta po
sitionis supra dicto effectū. positionēq̄ cō
munioꝝ/hmōi delectatio q̄ sic circa id qđ
de suo genere peccatū mortale existit est et
ferē/in triplici differētia repit. Una quidē
nō morosa. nec mora tempis. nec mora cō
sensus. Alia morosa/mora tempis/sed non
mora cōsensus. Et alia morosa mora con
sensus/qđ tm̄ intelligendū venit de ꝓsensu
deliberato. ¶ Est insup aduertendū q̄ cō
muniter ꝓōes doctoꝝ peccatū delectatio
nis p̄cipue morose/rationi attribuit ⁊ in ea
dicit esse. Cum em̄ (vt sepe supra dictum
est) ratio sit directiua humanoꝝ actuuꝝ/et
nō solū exterioꝝ. sed etiam interioꝝ passio
num. quotiēscūqz rō/ in illaꝝ interiorum
passionum directiōe deficit/merito dī pec
catū in ipa rōne (in quantū eaꝝ directiua)
esse sicut etiā qū deficit in directiōe exterio
rum actuū. Cum igit̄ (vt etiā supra tactuz
est) delectatio sit q̄dā anīe passio. ⁊ p̄ conse
quens eius directio ⁊ regulatio/ad eius rō
nem p̄neat/⁊ sit circa ipam delectationē.
nō posset ꝓpe in directio ꝓtingē/q̄n ex defe
ctu rationis ꝓcedat. claꝝ est oēm indirectio
nem q̄ circa delectationē cōtingit/rōni de
bere imputari. Et hinc dī petm̄ delectatio
nis in ratiōe eē. imo amplius. cū delectatō
licz sit in vi appetitiua tāq̄ in ꝓmo et ꝑ
mo ꝓncipio. sit nihilominus etiā in ratiōe
tāq̄ in principio motiuo. habeatq̄ ipsa rō

(vt iã in effectu tactũ est) nõ solũ directõr circa seipsaz sz etiã circa oĩa obiecta iferiorꝝ sue virium/que p eam dirigi pñt. ꝓsequẽs est. indirectionem ꝛ irregulationem. q̃ circa delectationẽ contingit. cum nõ nisi rationis consensu vel defectu contingere possit. debere ipi ratiõi imputari sicꝫ peccatũ delectatiõis in ea esse. ¶ Est insup ad maiorem sup ꝓpositi cepti declaratiõem aduertendum. qꝫ licet ꝓprie loquendo/pcipue delectationis ꝑcipue morose/que (iuxta supra tacta) dr ipe consensus in delectationẽ possit etiam ad rationem supioẽ dici pertinere. ¶ Tum primo qr vt in supioribus satꝫ tactum ẽ/licz ipa ratio supior ꝛ inferior ꝑm rationem suaꝝ opationũ ꝛ officiorꝝ diuersificenr. sicut tamen idem in re ꝛ essentia et sic vix possibile sit/rationem ipam inferiorem circa aliquid et gra materie de q̃ ꝑmo circa delectationes concurrere. quin etiam ipa ratio supior effectualiẽ ꝓ currat. ¶ Tum secundo. qr ipa ratio supior/que regulis legis diuine ꝛ eccne que supior est innitiẽ/regulare habz ipam rationem inferioẽ. que solũ regulis legis humane que inferior est intendit. ¶ Et ideo vix est possibile/ ipam rationem inferiorem circa indirectionem delectationis deficere quin vere. s. imperãdo vl interptatiue. s. reprimere negligẽdo/ipa ratio supior consentire dicaẽ. ¶ Tum tercio: qr nihil est de quo ratio inferior que (vt tactum est) regulis legꝫ inferioris intẽdit/iudicare possit. de quo non etiã ipa ratio supior que regulis legis supioris/ꝛ ad quam leges alie reduci habẽt innitiẽ/iudicare etiam valeat. Quicquid enĩ ⌊vt cõmuniẽ dicit⌋ iudicio ratiõis inferioris subijcit. subditetiam iudicio supioris ꝛ nõ ecõtra. ¶ Et hinc ⌊vt iam tactum est⌋ ipe consensus in delectationem si facta inquisitõe circa ipm p leges diuinas ꝛ eccnas homo in eo pseuerauerit ad ipam rationẽ supiorem dici possit ptinere. ¶ Tum proprie delectatio ipa in ipamqz delectationem consensus/soluz rationi inferiori attribuunt. ¶ Consensus vo in actũ seu actus execntionẽ/ipi supiori rationi. ¶ Et rõ est qr rationi supiori ⌊vt magꝫ infra declarabit⌋ ꝓpt̃ supremitatẽ legꝫ cui innitiẽ/reseruat iudiciũ finale ꝛ supmũ de eo qõ in actibus humanis vltimũ occurrit. quale est ipe actus seu ipius actus exẽcutio. ¶ Nam vltra actuz seu actus complementũ/nõ est vlterior ꝓgressus. Ipi vero rõni inferiori que non intendit nisi circa legem inferioꝛẽ ꝓuenit etiam iudiciũ. sed nõ finale. imo solũ quoddã pambulum respectu aliquoꝝ que ad ipm actũ seu ipius actus execntionẽ ordinanr. quales sunt ipa delectatio. ꝛ in ipam delectationẽ ꝓsensus. ¶ Et iõ ipi rõni inferiori attribuunr ꝛ nõ supiori ¶ Etiã ꝓprie delectatio ꝛ ꝓsensus in delectationẽ nõ sunt actus diuersi ꝑm genus. qui diuersitatẽ potẽtie exigant. sed differũt solũ p deliberatũ et nõ deliberatum sicꝫ nõ ẽ incõuenies vtrũqz rõni iferiori attribui. ¶ Et insup aduertẽdũ ꝙ magna respectu terrenoꝝ seu humanoꝝ actuũ/est inter motus supioris rõnis ꝛ motus inferioris rõnis ꝛ ex hinc volũtatis/varietas. ¶ Apphensio nãqz inferioris rõnis que⌊ vt sepe dictũ ẽ⌋ de se et p se ipis actibus ꝛ negocijs humanis disponẽdis ꝛ regulãdis intẽdit dupliciter se hr̃e põt. ꝛ ꝑm hoc etiã dupliciẽ potest eam motus voluntatis seq. Uno mõ simpliciter ꝛ absolute. ¶ Cum sz ipa ratio subito aliquid apphendit. ꝛ exinde statim/sine aliqua discussione/illuc sic p eam apphensuz tanqz bonũ vel malũ cõuenies vel nocauũ delectabile vl nõ delectabile ꝛ huiusmodi dijudicat. Si igit talem subitam rationis apprehensionẽ/indiscussam qz dijudicatio nem/volũtas in vnũ vel aliud se inclinando sequaẽ/tunc dr volũtas nõ deliberata. ꝛ motus seu appetitus nõ deliberatꝰ. Alio mõ inquisitiue. cum sz ipa ratõ postqz aliquid sic vt ꝓfertr apprehendit de illo sic percepto eam apprehenso/an vt tactũ est bonum vl malũ. ꝓuenies vel nociuũ. delectabile vel nõ delectabile existat/ratiocinãdo inuestigat. tũc si talẽ apprehensionẽ ꝛ inuestigatõnem volũtas sequaẽ. dr volũtas deliberata ꝛ motus seu appetitꝰ deliberatꝰ. ¶ Rationem vo supioreẽ. qr vt etiam supra tactũ ẽ actibus ipis ꝛ negocijs terrenis ꝛ humanis de se ꝛ p se nõ intẽdit. ꝛ nũqz in obiecta inferioꝝ anie virium que p ipam etiã dirigi habent ferr̃. nisi solũ inquantũ de ipis rationes diuinas ꝛ eccnas ꝓsulit. qz darũ est fieri nõ posse/nisi p modũ inuestigatio nis ꝛ deliberatiõis. nũqz respectu ipsorum

actuū ⁊ negociox terrenox ⁊ humanox se
quitē motus aliqs nisi deliberatus. ¶Et no
tandū dicdum de ipa ratione supioꝝ fit
mentio/respectu obiectox inferiox anie vi
sum/ac negociox terrenox ⁊ humanoꝝ.
Nam respectu sui ꝓpij obiecti/aliqñ bene
habz subitū ⁊ inordinatū motū.qđ nō est
ꝑnis speculatiōis declarare ¶Quia etiā
dictum est.ī subsequen
tibus forsan repeti continget/rationē ipam
ad aliquid moueri ⁊ se applicare vel cōsen
tire.qđ tamen ꝓmum videt esse volūtatis
cum sit aduertendū.ꝙ cum ipa ratio ⌊vt supra
est ⌋sit virtus nō solum cognitiua.et
sic deliberatiua.verū etiā motiua. impare
est eius actus nō tm absolute.sed ꝑsumptō
actu ipius volūtatis ꝑ modum cuiusdam
motōis. Nec eñ cum iuxta supius tacte
diuisiōē ratio in supiorem portionem et in
feriorem.accipiē ratio ꝓut distinguiē ꝓtra
voluntatem.sed ꝓto tota pte anime intelle
ctiua.que intellectū ⁊ voluntatē comphen
dit. Imo amplius.istī duo actus. s.rōnis
⁊ volūtatis (qđ bñ notandū est) seinuicez
ꝓuenire ac supseruicē ferri pñt.frequentēqꝫ
ꝓueniūt ⁊ ferunt. Aliqñ eteñ in ipa ratio
ne volēdo ratiocinat ⁊ deliberat.⁊ ipa etiā
voluntas/aliquando de ratiocinando vo
litionem habz seu ratiocinari vult. Aliqñ
etiam contingit motum voluntatis a mo
tu rationis ꝓueniri ⁊ moueri.⁊ tunc motꝰ
ille volūtatis/dī motus rationalis.⁊ econ
uerso etiam motū rationis a motu volun
tatis ꝓueniri ⁊ moueri. Et tunc motus ila
le rationis/dī motus volūtarius. Ideoqꝫ
autem sic in istis casibus dicunē seu appel
lant istī motus.qꝫsemꝑ vtus priorꝭ actus
seu motꝰ/remanet in actu seu motu sequē
ti. Et ꝓm hoc in ratione inuenit peccatuꝫ.
vel ꝓut eius defectus est voluntarius:vel
ꝓut actus eius est principiū actus volun
tatis. Impare tamen est essentialiē actus
ipius rationis.iuxta qđ supra tactū ē. Pu
tat exercere potest ⁊ solet. Uno mō absolu
te ꝑ modum cuiusdam intimatiōis seu de
nūciatiōis.⁊ quasi ꝙ.vbū indicatiui mo
di.vtputa tale quid faciendum est vel non
faciendū.bonū est tale quid facere vel non
facere.⁊hmōi. Alio mō ꝑ modū cuiusdā
motionis seu incitationis.⁊ quasi per ver
bum impatiui modi.vtputa fac hoc vl nō
fac hoc. Et licz vt iam in supioꝝ aliqua
liē tactum est ipa ratio in ipis actibus hu
manis seu passionibus interioribus ꝑ bu
iusmodi modū directionis. intimationis
vel incitatiōis/sit impans ⁊ primū mouēs
ipa tamen voluntas quo ad exercitium et
executionē actus/est primū mouēs in ver
bis anime. ¶Ex sic ꝓnotatox seu ꝓsuppo
sitox effectu/colligi pōt.ꝙ circa hmōi dele
ctationum de quibus hic agitē que. s. circa
illud sunt qđ ex suo genere peccatū morta
le existit directionē ipa ratio interdū supio
ꝛ.interdum inferioꝛ.et consecutiue ad eaꝫ
ipa volūtas seu volūtatis motus, sex mo
dis seu sub sex qualitatibus hīe pōt. Uno
modo vt abijciens seu recusans. Alio mo
do vt preceps vel subita. Alio mō vt repu
mens. Alio tyō vt inaduertens. Alio mō
vt negligens. Et alio modo vt expsse con
sentiens. Qui sex modi seu sex qualitates/
applicari pñt.īmo effectualiē correspōdēt/
tam principali distinctōni trimēbri supius
ad hoc ꝓpositum posite.ꝙ etiam aliqbus
positionibus ⁊ distinctiōibus bene cōmu
nibus nōnulloꝝ doctoꝝ in hac materia lo
quentium. Ex quoꝝ omniū ad inuicē ap
plicatione ⁊ declaratione. sufficiēs ꝙtū ad
presentem tractatū spectat/resultabit ipius
materie declaratio ⁊ intellectus ¶Hūc
igitur ad ꝓpositum. cum sensualitas/il
lecebra.id est carnali ⁊ voluptuosa delecta
tione/rationem inferiorem tangere ⁊ pul
sare incipit.seu ⌊qđ idem est ⌋illecebra ī ap
petitu sensitiuo vel ꝓut interdum iuxta
qđ in supioꝝ monstratum est contin
gere potest in appetitu intellectiuo insur
gere incipit.

Vt abiscies seu recu
sans. ¶Aut rō ipa inferior/statim ꝙ hu
iusmodi sic insurgentē illecebrā seu carna
lē ⁊ voluptuosā delectationē ꝑcipit ⁊ agno
scit eā ex ꝓsideratōe ⁊ applicatōe ad legem
seu regulā humanā.vtputa qđ est ꝓtra vir
tutē moralē.⁊ sic viciosa vel inhonesta.vel
hmōi olno a se abijcit ⁊ repellit.vel forsan
vtraqꝫ ratio ꝓcurrens.⁊.inferior ex ipsa ⌊vt
statim tactū est ⌋consideratiōe ⁊ applicati

one ad legem seu regulam humanā/et ratio superior ex consideratione ⁊ applicatione ad legem ⁊ regulam diuinam ⁊ eternā. qō concurrenter fieri potest/ oīno abijciūt ⁊ repellunt. Et tunc in vtroq; istoꝝ duoꝝ casuum/dicit ratio/primo sex modoꝝ supactoꝝ seu sub prima qualitate se habere. s. vt abijciens seu recusans. Qui modus seu qualitas se habēdi: cōmunis ipi rationi inferiori attribuitur. quia istud cōmunis ipsa ratio inferior ex seipa facit. Et tunc nullum est in ratione peccatum. Imo nec tūc ꝓpue dici debz delectatio. sed potius quedam delectationis oblatio. ⁊ quedā passio seu pena peccati originalis. Et si peccatuz aliqō existat. hoc solum est in primo motu sensualitatis. de q̄ satis in supioribus actū ⁊ declaratū est.

Vt ꝓceps vel subita.

Aut huiusmodi sic insurgētis illecebre seu carnalis ⁊ voluptuose delectationis apprehensionem. sequitur quidam preceps ⁊ subitus ⁊ ante quamcūq; prehabitam deliberationem ipius rationis inferioris in ipam illecebram seu carnalem delectatōnē consensus. ex ipius rationis ꝓpter viciū fomitis corruptione/ puentens. quo casu ꝓpue surreptio fieri dicitur ⁊ appellatur. Et tunc ratio/dicitur secundo ex modoꝝ supactoꝝ seu sub secunda qualitate se habere scz vt preceps vel subita. qui modus seu q̄litas se habendi (vt clarum est) soli rationi inferiori attribuendus est. Correspōdetq; iste modus seu ista qualitas primo mēbro principalis diffinctionis trimembris superius ad hoc ꝓpositum posite. Nam talis illecebra seu carnal' delectatio/sic in se ⁊ vm se cōsiderata/nō est morosa. nec mora temporis nec mora cōsensus. Estq; tunc peccatum solum veniale. Q; autem primo talis illecebra seu carnalis delectatio sit non morosa mora tempis/ apparet/ ꝓpter subitam ⁊ precipitem/ ⁊ sic minimā p̄dicti consensus ipius rationis inferioris durationē in eam. Nam si circa eam/ratio ipa inferior vltra predictum suū subituz ⁊ p̄cipitem consensum. vel ipa forsan ratio supior aliē se haberet. vtputa vel magis īmorādo/ vel exp̄ssius consentiendo. iam tūc/ex isto modo seu ista secunda qualitate reciperetur/ ⁊ ad aliquem aliorum quattuor modoꝝ seu aliarum quattuor qualitatum trāsiretur. vt statim infra declarabitur. Et ideo hic notanter addictum est. sic in se ⁊ vm se considerata. Q; etiam talis illecebra seu carnalis delectatio sit non morosa mora consensus (capiendo tamē consensū ꝓut iuxta duas diffinctiōes supius in hac materia positas ⁊ maxime iuxta primā capitur ⁊ capi debz. ⁊ maxime iuxta primā capitur ⁊ capi debz. cum dicit consensus in delectationem peccatum mortale esse. s. ꝓ consensu deliberato) apparet/respectu etiam vtriusq; rōnis. Et primo respectu inferioris. ꝓpter talis sui consensus subititatem ⁊ precipitationē quibus ipa ratio inferior. a recurrendo ad ꝓpium suū actum qui est deliberare et ratiocinari. ⁊ sic a debite in se circa talē sic insurgentē illecebram seu carnalem delectationem deliberādo legesq; ⁊ regulas humanas quibus innititur consulendo impedit. Et sic ꝓpue ꝓsentire saltem deliberate consentire/dici nō debz. Imo q; talis subitus motus seu talis qualitas se habendi ipius rationis inferioris/consensus dicatur et appelletur: hoc est valde impropie ⁊ imperfecte. ⁊ valde large. Sed ideo ita dicatur ḡcte. ⁊ valde large. Sed ideo ita dicatur ḡcum ipa ratō (vt sepe tactum est) sit virtus cognitiua ⁊ sit deliberatiua. vix est possibile/ipam rationem inferiorem sic circa talem illecebram seu carnalem delectationē quātamcūq; subito ⁊ precipitanter cōmoueri ⁊ se applicare. q̄n aliqualiter (vt adhuc magis infra declarabitur) dijudicet. ꝓpe ipsa dijudicationem quodāmodo cōsentire dicatur. licz impropie ⁊ imperfecte. vt supra declaratuz est. Et ꝓpter istud dum vt ꝓcedit in supioribus de cōsensu in delectationem. ꝓut hic intelligitur peccatū mortale esse notanter ⁊ exp̄sse ad differentiā istius subiti ⁊ p̄cipitis rationis inferioris consensus. additum est illud verbū deliberato sensus/respectu ipi⁹ rationis supioris patz. Q; etiam secūdo talis illecebra seu carnalis delectatio/non morosa fit mora consensus/respectu ipi⁹ rationis supioris patz. q; cum ipa rō inferior/p ea que iā dicta sūt dicat a recurrendo ad suū ꝓpium actum qui est deliberare ⁊ ratiocinari. ⁊ sic a debite in se circa talē sic insurgentē illecebrā seu carnalē delectationē deliberando. legesq; ⁊

regulas humanas quibus innititur consi
lendo per talem sui dicti consensus subiti
tatem ꝛ precipitationem impedita. a fortiori
per amplius a recurrendo ad iudiciū rō
nis superioris impedita. dici ꝛ reputari debz
ex consequenti etiam ipa rō fuit silr debite circa
inferiori rōe pulta nō fuit silr debite circa
lectandem deliberādi. ad leges ꝛ regulas
eternas q̄bus innitit ꝛ q̄ aliquotes sūt/recur
renti tpus ꝛ occasionē seu motuū non ha
buisse dici ꝛ reputari debz. Et sic ipa rō su
perior/nullo mō nec vere nec interpretative
consentiens dici ꝛ reputari debz.

Vt reprimens

Quibus mōi illecebram seu carnalē et vo
luptuosam delectationem sic insurgentem
ipamq̄ rationem inferiorem pulsare/ ꝛ iam
forsan attrahere incipientē. ratio superior ex
se ex consideratiōe legis seu regule eterne/
reputa pcepti diuini vel offense dei/statim
reprimit. ꝛ tūc dicit ratio/tertio sex modo
rum supra tactorū seu sub tercia qualitate
se habere. scilicz vt reprimens. qui modus
seu qualitas se habendi/ ipi soli rōni superi
ori attribuendus est. Correspondetq̄ eti
am iste modus seu ista qualitas/primo mē
bro ipius principalis distinctiōis trimem
bris superius ad hoc pposītū posite. Naz
tunc talis illecebra seu carnalis delectatio/
nō est morosa. nec mora tpis. nec mora cō
sensus. Est etiam solum peccatū veniale.
Quātalis illecebra seu carnalis delecta
tio/nō sit morosa mora temporis. patet de
ex dictis. quia statim a ratione superiore
reprimit. Quātnō sit morosa mora cō
sensus/capiendo tamē cōsensum put sta
tim supra tactū est. pro cōsensu scilicet deli
berato. ꝛ qui in hac materia mortale pecca
tum dicit. patet quia licet ratio ipsa inferi
or a tali sic insurgente illecebra seu carnali
delectatiōe pulsata fuerit. ꝛ forsan vt cōtin
gere potest/eam quodāmodo acceptauerit
ꝛ retinuerit. nec resistere de se. se disposuerit
Et ꝑpetua quidā impfectus ꝛ in delibera
tus seus consensus interuenisse dici potest/
propter quod peccatū est veniale. attamen
quia regulatiōi superioris rationis sic (vt
tactum est) talem insurgentē illecebraz seu
carnalē delectationē statim reprimentis illi
co obedit. seqz ab ea regulari ꝑmittit. nō di
citur ꝑfecte ꝛ deliberate cōsentire. Etenim
ratio inferior interdum statim ꝛ immedia
te non recurrendo sez ꝑ tunc ad leges ꝛ re
gulas humanas quibus innititur/ potest a
legibus seu regulis diuinis et eternis regu
lari et cōuerti. Quia et si eis principaliter ꝛ
vt regulans nō intendat. p directū tñ et vt
ꝑm eas regulata intēdere pōt ꝛ sepe intēdit

Vt exp̄sse cōsentiēs.

Aut huiusmodi sic insurgentē illecebrā
seu carnalē ꝛ voluptuosaz delectatōz post
ipsius ratiōis apprehensionē/ ipa ratio su
perior nō solū nō reprimit. imo in eam ex
p̄sse consentit. Et tūc dicit ratio vltimo
sex modoꝝ supra tactoꝝ seu sub vltima q̄
litate se habere. s. vt expresse cōsentiēs. Qui
modus seu qualitas se habendi/ vtriqz rō
ni diuersis tñ respectibus vt ex statim seqn
tibus apparebit attribuēdus est. Inq̄tum
etenim exinde causatē peccatū mortale. imp
tari ꝛ attribui debet rationi superiori. Inq̄
tum vo iuxta materiaz p̄sentē consensus
in delectationē dicit. debet rationi inferio
ri attribui. Correspondet iste modus seu
ista qualitas tertio membro ipius p̄ncipa
lis distinctiōis trimēbris supius ad hoc
ꝓpositum posite. Nam tūc talis illecebra
seu carnalis delectatio/ q̄tūcūq̄ modicuz
teneat/ sicqz forsan nō morosa sit mora tē
poris/est morosa mora cōsensus. Estqz tūc
peccatū mortale etiā si desit plena volūtas
pficiendi actū. imo vbi forsan expressa vo
luntas nō pficiendi adesset. Maxime si fe
rat ille cōsensus in ipam illecebrā seu carna
lem delectationē/ tanq̄ in rem aut opatio
nem seu actū super quo vel circa quē/illa il
lecebra seu carnalis delectatio sic insurgit
et versatur. ꝛ qui talis illecebre seu carnalis
delectatio esset p̄ncipale obiectum. iuxē qō
modicum infra/magis declarabitur. Naz
tunc primo est verus et expressus rationis
superioris in ipsam illecebram seu carnalē
delectationem consensus qui semper in ta
libus delectationibus que circa ea sūt. que
ex suo genere mortalia existūt. iuxta tamē
modificationem statim tactam est peccatū
mortale. Nam semper in talibus ꝛ circa ta

lia. delectatio morosa. mora talis cōsensus tale peccatū est qualis esset ipe realis actus ¶Quia tunc ratio supior sic expresse in talem illecebram seu carnalem delectationē q̄ est in creatura consentiendo/se a vera delectatione que est in deo circa quam solū intendere deberet scienē auertit. qđ sine contemptu facere non potest. cum nūq̄ expsse [vt in supioribus monstratum est] in aliquid circa tales res carnales ⁊ terrenas consentire possit. consentireq̄ dicatur/nisi deliberata. ¶Deliberata autē facere non potest. qn leges ⁊ regulas diuinas ⁊ eternas quibus innitit̄/consuleret vel consulere omiserit ⁊ neglexerit. ¶Et sic vere vel interptatiue contempserit. ¶Et etiam tunc in talem illecebrā seu carnalem delectationem ipius ratiōis inferioris consensus expressus. quia in talibus carnalibus ⁊ terrenis p ipam rationē inferiorem apprehēsis. ⁊ circa que se applicat nūq̄ ratio supior que vt supra dictū est de se ⁊ ex se circa talia nō intendit ꝓprie consentire dicit̄. nec consentire potest. nisi ipsa etiam ratione inferioi realiē deliberata et consentiente. ¶Sed bene econtra pōt. Imo ꝓprie loquendo talis expressus ipius ratōnis supioris in talem illecebram seu carnalem delectationem consensus/nihil aliud est/q̄ q̄ ipa ratio supior. dictam rationē inferiorem in huiusmōi illecebrā seu carnalē delectationem delectari acipam ab ea non reprimere seu retrahere. accū ea in tali delectatione concurrere vere ⁊ expresse deliberata consentiat. ¶Et hinc est q̄ licet interdū ꝓut iam in supioribus tactuz est/ ipa ratio supior in illecebram seu carnalem delectationē vere ⁊ expresse seu interpretatiue consentiat. tūcq̄ talis illecebre seu carnalis delectationis/que tunc vere/mora consensus morosa est morosaq̄ dicit̄ peccatum possit ad ipam rationem supiorem dici ptinere. quia tamen ipa supior non ꝓprie ex se nec ad se hoc facit. illudq̄ etiam non nisi ipa similiter ratione inferiori deliberata ⁊ cōsentiente ꝓprie facere possit. hinc est q̄ peccatum morose delectationis/cōmuniter ⁊ ꝓprie dicit̄ ad rationem inferiorem ptinere. ꝓut ample in supioribus declaratum est. ¶Et hic est talis ꝓprius ⁊ deliberatus consensus. de quali tam inxta sepe dictas quas distinctiones in supioribus positas: q̄ etiam coiter intelligit̄ dum dicit̄ cōsensus in delectationē. peccatū mortale esse.

Vt negligens

¶Aut hmōi sic insurgentem illecebrā seu carnalem ⁊ voluptuosaz delectationē post ipius rationis apprehensionem/ ipa ratio supior non reprimit. sed non etiam expresse in eam cōsentit. ¶Et respectu istius casus potest se ratio duplici modo seu sub duplici qlitate habere. ¶Uno modo seu sub vna qualitate qua talem illecebram seu carnalem delectationem quam sic ratio supior nec reprimit. nec etiam in eam expresse consentit/ratio inferior post sufficientem deliberationē debitamq̄ animadversionē periculi ⁊ peccati qđ exinde imminet ⁊ incumbit/retinet ⁊ circa eam imorat̄. nec eam ipa ratio supior ex diuine ⁊ eterne legis ⁊ regule consideratione est diligēs reprimere. ¶Et tūc dicit̄ ratio quinto seu modoz supra tactorum seu sub quinta qualitate se hīe. scz vt negligens. ¶Qui modus seu qualitas sē habēdi/licet q̄ plurimū ⁊ principalius [vt ex statim sequentibus apparebit] rationis inferioris in eo consensus occurrat ⁊ opet attribuendus est supiori rationi. q̄ p istum modum seu p istam qualitatem se habēdi rationis supioris/causat̄ peccatum mortale. qđ alias non esset. ¶Coresponderetq̄ enim iste modus seu ista qualitas tercio mēbro principalis distinctionis trimēbris supius ad hoc ꝓpositum posite. ¶Nam tunc talis illecebra seu carnal̄ delectatio quantūcūq̄ modicum forsan vt in simili supra dictū teneat̄ sicq̄ nō morosa sit mora temporis/est morosa mora consensus. ¶Estq̄ tunc [vt iam dictum est] peccatum mortale etiam si desit plena voluntas pficiendi actū. imo ꝓut supra in simili dictum est. vbi forsan expssa voluntas non pficiendi adesset maxime si vt ibi etiam dictum est/talis retento ipsius illecebre seu carnalis delectatōis in ipa ratione inferiori/⁊ negligentia reprimendi in ipa ratōne supiori esset tanq̄ in rem aut opationem seu actū/sup quo vel circa quē ipa illecebra seu carnalis delectatio insurgit ⁊ versat̄. ⁊ talis illecebre seu carnalis delectatiōis esset principale obiectum in q̄

modicum infra magis declarabit. Tunc
ñ est vtriusq; rationis in talem illecebrā
seu carnalem delectationem consensus. scz
expressus ipius ratiōis inferioris. qō patet
de se ex dictis/ipius etiam rationis supio-
ris licz non verus z expressus. interpretati
uus tamen et equivalens. attenta tali de li
beratione periculiq; z peccati aduertentia
seu animaduersione. qz qui auisatus z deli
beratus phibere potest z non phibet/con
sentire videt. Qui quidem cōsensus inter-
pretatiuus z equivalēs ipius rōnis supio-
ris/qñ est circa ea vel sup eis q̄ de suo gene
re peccata mortalia existunt/est semp pecca
tum mortale. qz licz tunc non sit expressus
contemptiuus: factiuus. seu actiuus et po
sitiuus. est tñ interpretatiuus. pmissiuus z
equivalens. pmittens scz post talem suffi-
cientem deliberatiōem. talemq; aduerten-
tiam seu animaduersionē periculi z pecca-
ti nē. teneri a ratione inferiori/ illa q̄ statim
repui aut reprimi debuerant. Etenī ratio
supior/quotiens nō dirigit seu cohibet ali
quem actum. vel aliquam passionem inte
riorē alicuius peccati mortalis. z hoc post
sufficientem deliberationem z aduertenti-
am talis periculi/taliscz peccati qō sic imi-
net z incumbit. siue tunc de lege seu regula
diuina z eterna actu cogitet siue non dicā
Iam cum de ipa lege seu regula diuina z
eterna actu cogitat. tūc vere z realiter con-
sentire z contemnere. sed diuersimode
Cū vo de ipa lege seu regula diuina z eter
na actu non cogitat. qz hoc non nisi ex sua
negligentia z omissione puenire pōt. cum
de ea in tali casu cogitare debēt. p omissio-
nem z negligentiam cōtemnere cum talis
omissio z negligentia in ipa ratione supio
ri post sufficientem deliberationem/ nullo
modo/sine vero z effectuali contemptu. li
cet interpretatiuo/esse et contingere possit.
et hic etiam effectiue a interpretatiue est ta
lis consensus de quali tā iuxta sepe dictas
duas distinctiones in superioribus positas
q̄ etiam cōmuniter intelligit dum dicitur
psensus in delectationē pctī mortale esse.

Vt inaduertens Dicit quo modo sub alia qualitate respectu istiusmet casus statim tacti/potest se ratio habere. q̄ scilicz huiusmodi sic insurgentē illecebram seu carnalem delectationē/ quā sic post ipius rationis apprehensionē/ipsa ratio superior nec reprimit nec etiam in ea expresse consentit/ipa ratio inferior retine at. z circa eam immoretur. sed hoc fit ante sufficientem deliberationē. debitamq; ad uertentiam seu animaduersionem periculi z peccati. quod exinde imminet z incumbit. imo q̄ sic dictam illecebram seu carna lem delectationem ipa ratio inferior retine at z circa eam immorē facit quasi suspen sa et non bene aduertens. nec debite/ ad su um ꝓprium actum qui est deliberare et ra tiocinari/recurrens. scq; leuando leges seu regulas humanas quibus innititur cōsu lens. vel si forsan ad dictum sunm ꝓprium actum recurrerit. scq; leuando seu regulas humanas consulerit/non tamen plene na turam et grauedinem ipius periculi et pec cati ex se cognoscit et aduertit. Etenī q̄ pro istius materie intellectu bene conside randum est ratio ipa inferior/bene potest circa talem illecebram seu carnalē delectati onem: sicut et circa alias interioris anime passiones/quādoq; versari et minorari. con siderando et ratiocinādo in se/ q̄ tale quid accomodum est vel conueniens corpori vl huiusmodi. Q; ipa respectu talis illecebre seu carnalis delectationis aut alterius in terioris anime passionis/nō recurret ad su um ꝓprium actum qui est deliberare z ra tiocinari. Nec se elevabit considerando et attendendo circa periculum et peccatū. qō in sic illecebre seu carnaliter delectando. ac circa talem illecebram seu carnalez delecta tionem vel aliquam aliam interiorem ani me passionem immorando/imminet z in cumbit. Vel si forsan ad dictum suum pro prium actum recurrat/scq; circa dictum pe riculum seu peccatum considerando et at tendendo elevet. non tamen ex se naturam et grauedinem ipius periculi et peccati ple ne cognoscet et aduertet. Et tunc in isto. s. casu dicit ratio quarto sex modoruz supra tactoz seu sub quarta qualitate se hīe. s. vt inaduertēs. Qui modus seu qualitas se ha bendi ipi soli rōni inferiori vt ex statim sb sequētib9 apparere potit attribuēd9 ē. Cor

rēspondet q̄ ista modus seu ista qualitas secundo mēbro principalis distinctionis tri membris sup hoc ad ꝓpositum posite. Nā tunc talis illecebra seu carnalis delectatio dī morosa mora tempis. nō morosa mora consensus. Est q̄ tūc solum veniale peccatū. Q. em morosa sit mora tpis. patet de se. ex dictis ex natura casus qui ponit ꝙ ꝓpter imorationem ipius rationis inferioris circa eam. Nam si ipa ratio inferior circa ipam non imoraret. sed eam ex se sola aut ꝙcurrenter cum ratiōe superiori/statim a se abijceret. iam ipa ratio/se non isto quarto modo seu ab ista quarta qualitate sed primo mō seu sub prima qualitate supposita (vt satis ibi declaratū est) se haberet. Vel si a ratione supiore sola talis illecebra vel carnalis delectatio/statim repmeretur iam ipa ratio se non isto etiam quarto mō seu sub ista quarta qualitate. ꝙ tercio modo seu sub ista tercia qualitate supra iā positis (vt etiam ibi satis declaratū est) se haberet. Sed q talis illecebra seu carnalis delectatio sit nō morosa mora ꝙsensus. capiendo tm ꝙsensum ꝓut sepe supra tactū ē in hac materia capi. dum ꝙ ponit consensus in delectationē. peccatum mortale esse. Hoc satis etiā respectu vtriusq̄ rationis ꝓ ex iam statim dictis. et etiā p aliqua eorū q̄ in supioribus/in declaratōe secundi modi seu secūde qualitatis se habēdi ipius rationis tacta sunt. Nā primo/respectu ipius inferioris rationis. licz p talē eius dē in dictam illecebrā seu carnalē delectationē imorationem videat. et dici possit quidā eius ꝓimo primus et impfectus in ipam illecebrā et cetera interuenire ꝙsensus ꝓpter quē est peccatum veniale. nō tm debz talis ꝙsensus ꝓprius pfectus ac deliberatus dici aut reputari q vt ex iam dictis apparet/ante sufficientē deliberationē debitāq̄ piculi et pcti aduertentiā seu animaduersionē. et sic anteq̄ (vt iam dictū est) ipa rō inferior ad suū ꝓprium actū q̄ est deliberare et ratiocinari debite recurreret/legesq̄ seu regulas hūanas q̄bus innitit cōsuleret. vel forsan añq̄ naturā et grauedinē ipius piculi et pcti plene cognosceret et aduerteret. talis eius imoratio taliq̄ improprius et impfectus cōsensus ꝓtigit. q̄ oia tm dicta ipius rōnis inferioris imorationē dictūq̄ impropriū et impfectū ꝓcedere debuissent. et oīno necessaria sunt anteq̄ talis eius imoratio taliq̄ cōsensus dici possit diciq̄ debeat verus et pfectus et inde peccm mortale ꝓtingē posse. Nec etiā in isto casu respectu ipius supioris rōnis dz talis illecebra seu delectatio morosa mora cōsensus reputari. Quia vt sepe i simili supra tactū est. ex quo ipa rō inferior q̄ sic circa talē illecebrā seu carnalē delectationē imorat/facit quasi suspēsa et nō bene aduertens nec debite ante talē imorationē ad sum ꝓprium actum qui est deliberare ratōcinari. recurrens seq̄ periculū seu peccatū qđ imminebat et incumbebat considerando et attendēdo. legesq̄ seu regulas humanas quibus innititur consulendo eleuās a minori debz dici ad iudicium supioris rōnis q̄ altior et sublimior est eam. s. consulēdo recurrisse et se eleuasse. Et sic non mirū si ipa rō supior/que dē se et per se circa tales actus carnales et terrenos nō intendit/nec se sp ex seipa circa eas leges seu regulas diuinas et eternas consulendo applicat. quasi suspensa et non bene aduertens. et sic in deliberata et per consequēs nec vere nec interpretatiue consentiens debz in hoc casu dici et reputari. Etiam vt iam tactū est natura istius quarti modi seu istius quarte qualitatis se habendi rationis/vt videre clarum est/hoc dē se habet et importat. cum expresse importz rationem inferiorem circa talem illecebrā seu carnalem delectationem ante sufficientem deliberationem debitamq̄ aduertentiam seu animaduersionem pericli et pcti quod exinde imminet et incumbit/imoratam esse. Nam si poneretur ipa ratio inferior sic post sufficientem deliberationē debitamq̄ aduertentiam pericli peccti imorata fuisse. iā vt in simili statim tactū est. non iste quartus modus seu ista quarta qualitas se habendi ipius rationis esset sed vnus duorū modorū seu qualitatum immediate explicatorum. scz vel sextus vel quintus. Et intelligantur hec oīa hic statim supra predictorum sex modorū seu qualitatū se circa delectationē habēdi ipsi us rōnis tractata ꝓncipaliē de ꝙsensu in delectationē cogitatōis. i. q̄ habet cogitando

Nā talis ꝙsensus (vt sepe sup tactū est)

principaliter ad rationem inferiorē ptinet sicut ad ipsam ptinet cogitare. i. actus ipse cogitatiōis. ⁊ etiā ad ipm qđ est cogitare vl' nem ordinat. Qđ notāter dicit. Nam est quędā aliū consensum in delectationē retinere. s. in delectationē actus seu opis. ma ꝙ consensus in talē delectationē sicut ⁊ ipē ꝓsensus in illū actū seu opus/ad solā rationem superiorē spectat ⁊ nō ad inferiorē.

Vtrum consensus in

delectationē sit semꝑ peccatū ⁊ qđ.

Quia in supius tractatis ⁊ specialiter modicū supra/ in declaratiōe sex modoꝝ seu sex qualitatum/ secundū delectationē habēdi ipius rōnis/ sepe de consensu in delectationē facta ē mentio/ interdū ꝯ tactū quō ꝓsensus etiā versus et deliberatus. ⁊ etiā ipius rōnis supioris in delectationē/nō semp est peccatū mortale. Pro huius ne mō aliquoꝝ ex pcedētibus maiori declaratiōe. ꝙ nꝯ rememoranda et aduertēda veniūt. ¶ Primū ꝙ omnis delectatio habz aliqđ ꝓpriū ⁊ principale obiectum/circa qđ fertur et versat. Nec em̄ aliter posset delectatio causari ⁊ hūi. si nō circa aliqđ principaliter ferretur et versaret. ¶ Secundū qđ etiā iuxta dictū philosophi/ois delectatio siue sit in appetitu sensitiuo. siue in appetitu intellectiuo. siue (vt modicū supra tactū ē) sit in cogitatiōe solū siue in actu seu executiōe actus/aliquā operationē ꝓsequit. Etem̄ (vt in supioribus declaratū est) ois delectatio/ex triū ꝓcursu causari habz ⁊ causat. s. ex boni ⁊ ꝓuenientis ꝙ viā appetitiuā adeptiōe. ⁊ ad eam applicatiōe. ꝑut scz tale bonū ⁊ ꝓueniēs/ sentē vel qualitercūꝯ ꝓcipit. que duo sunt. s. ipm bonū ⁊ ꝓueniēs qđ sic sentit ⁊ ꝓcipit. ⁊ ipa vis appetitiua ꝙ sic illud sentit et apprehendit ⁊ tercij. s. cognitiōis talis adeptiōis ⁊ applicatiōis. Hūc igit ad ꝓpositū clarum ē istud fieri nō posse. ꝙn primo (vt iam tactum. s. illud bonū ⁊ ꝓueniēs qđ sic adipiscit et applicat. ꝙ netiā secūdo ibi sit aliq̄ opatio. s. tā illa ipius boni ⁊ conuenientis adeptio ⁊ applicatio ꝙ sine aliqua operatione fieri non potest. ꝙ etiam ipius actualis talis adeptiōis ⁊ applicatiōis cognitio ꝙ etiā quędā opatio ē. imo ipa ꝓpria opatio etiā de se quoddā bonū ⁊ ꝓueniens est. Exempli gr̄a. Delectat aliqs in visione alicuius rei pulchre. vel in gustu alicuius rei sapide seu sapoꝛose. vel in rememoratōe alicuius magni honoris habiti. vel aliqua simili cogitatiōe dat̄ ē in tali delectatōe triplex currere. s. primo ipam rem ꝙ sic delectabiliter videt vel gustat vel rememorat vel cogitat. ⁊ illa ē illius delectatiōis ꝓpriū ⁊ principale obiectū. Secūdo ipam vim appetitiuā. ꝙ p quandā opationē vtputa talem visionē. gustationē. rememorationem vel cogitationē/illā rem tanq̄ suū obiectū complacēter adipiscit ⁊ sibi applicatū habz ⁊ in eo quietat. Et tercio cognitiōem illius adeptiōis ⁊ applicatiōis. ꝙ si nō interueniret nulla ꝓprie ēet delectatio vt satis i supioribus exemplificatū ē de infantib⁹ ⁊ insensatis. Ex qbus iterꝝ videri p̄t. quō delectatio qualibet pōt ad duo compari seu referri. vel scz ad illud ꝓpriū ⁊ principale obiectū circa qđ vel in quo sic versat. vel ad illam opationē quā sic ꝓsequit. ¶ Tercio aduertendū. ꝙ etiam ipe consensus in delectationem/qui multum amplius q̄ ipa sola delectatio ponit ⁊ importat. ꝙ nꝯ (vt in supioribus pluries tactū est) ipi rationi semp attribuit. consequit etiā si interueniat quandam aliam ipius rationis operatiōem. scz quandā dijudicationē seu ratiocinatiōem Nec em̄ (vt clarum est) ratio ipa in delectationem aliquā consentire posset. nisi prius eius apphensionē ꝺ ea quodāmodo dijudicare seu ratiocinaret. Ista aūt dijudicatio seu ratiocinatio/nō est aliud nisi quidam ipius rationis actus interior ⁊ in mente existens/qui ꝓprie fieri non pōt nisi per modum cuiusdā cogitationis seu meditationis. ꝙ in hoc ꝓposito ꝓ eodem accipiūt ⁊ reputat. Et hinc est ꝙ talis ipius rōnis dijudicatio seu ratiocinatō/valde frequenter ⁊ quasi cōmuniter cogitatio dicit et appellat. imo vt modicū supra tactum est/qñ consensus in delectationē principaliter rationi inferiori attribuit. intelligēdū est de delectatione ꝙ est in cogitatiōe ⁊ nō de illa ꝙ est in actu seu actus executiōe. ¶ Quar-

tum aduertendum q̄ q̄nq̄ contingere po-
test. q̄ aliqua operatio erit meli⁹m ꝓpriū
z principale delectatiōis obiectū. sicut pos-
set esse aliqua alia res ab extra. quia forsan
illa opatio (vt iam tactum est) accipietur
a ratōne vt bonum z finis in aliquo aliq̄s
delectando requiescat. iuxta exemplū iam
positū. cogitabit aliquis de aliqua magna
complacentia quam alias habuerit/ vel in
visione alicuius rei pulchre. vel in gustatō
ne alicuius rei sapide vel hmōi. z in ista co
gitatione seu rememoratiōe delectabit. cer
tum z clarum est q̄ ista delectatio habet ꝓ
suo ꝓprio principali obiecto/ illam opatio
nem q̄ sic cogitat z rememorat. s. illā visio
nem vel illam gustationē vel huiusmodi.
¶ Quintum aduertendū q̄ amplius con-
tingere potest. s. q̄ illam z ꝓpria operatio
quam de facto ipa delectatio consequetur
erit ꝓprium z principale illiusmet delecta
tionis obiectum. s. vis ānie appetitiua cui⁹
est ꝓprie delectari in illam opationē sicut i
quoddā sibi bonū z pueniens complacen
do reflectet. Vt gratia exempli/ iuxta casū
iam supra tactū. Cogitabit aliquis reme-
morando de aliqua magna complacentia
quam alias in aliqua re vel in aliqua opa-
tione habuerit. z in ista cogitatione seu re-
memoratione delectabit non quidē q̄ illā
delectationē quam sic habebat reflectat in
illam rem seu in illam opatiōem de qua sic
cogitabat. sed in ipam ꝓpriam met cogita
tionem quam sic habebit. veputa quia de
lectabit ex eo solum q̄ sic cogitat. vt q̄ sic
rememorat. certum z clarum est/ q̄ in ista
casu/ista delectatio habz ꝓ suo ꝓprio z prin
cipali obiecto ipsamet cogitatiōz circa quā
versat. ¶ Nunc igit̄ dicta ad ꝓpositū
applicando. Triplex repit̄ cuiuslibet de-
lectationis/ ꝓprium z principale obiectum
Aut em̄ delectatio sic aliquā (vt semp fie-
ri iam tactum est) opationem sequens. Et
vt ꝑmo p aliq̄s ꝑticulare exemplū z q̄ iux
supra tacta cōmunis contingit/ clarius pce
dat/ ponat. iuxta casum iam pluries sup⁹
tactum. q̄ aliquam cogitationem con-
sequat. ¶ Aut igit̄ talis delectatio habz ꝓ
suo ꝓprio z principali obiecto/ aliquā rē ab
extra q̄ tunc forsan cogitat. Aut habet ꝓ
suo ꝓprio z principali obiecto/ aliquā aliam
opationem quasi rem que cogitat. Aut ha
bet ꝓ suo ꝓprio z principali obiecto ipsamet
cogitationem circa quam actualiter versat.
¶ Si ꝑmo modo q̄. s. delectatio illa sic co
gitationem aliquam consequens ꝓ suo ꝓ
prio z principali obiecto habeat rem aliquā
ab extra q̄ cogitat/ sic scz/ q̄ licet talis dele-
ctatio circa illam cogitationem verset. non
tamen ex principali ipius cogitatiōis intui
tu. nec in sola reflexione ad eam. sed prin-
cipali intuitu/ principaliq̄ reflexiōe/ in ipam
rem q̄ sic cogitat. Et tunc q̄n talis delecta-
tio z etiam consensus in actum sit et quale/
satis ex eis q̄ modicum supra circa natur⁹
ipius delectatiōis tractata sūt/ ꝑpendi pōt
considerando. s. (vt ibi tactum est) an talis
delectatio sit naturalis. an volūtaria. z an
sit circa rem licitā aut illicitam. z an sit mo-
derata aut immoderata. z an talis consen
sus sit verus et exꝑssus. aut interꝑtativus
z equivalens. z an sit ipius rationis supio-
ris vel solum inferioris. z hmōi q̄ ibi diffu
se explicata sunt. ¶ Si vero secūdo mō. q̄
scz illa delectatio ꝓ suo ꝓprio et principali
obiecto habeat aliquam aliam opationē q̄
cogitat. sic scz q̄ finis vt iam statim tactus
est/ talis delectatio circa talem cogitationē
versat. non tamen ex principali ipius cogi-
tationis intuitu. nec in sola reflexiōe ad eā/
sed principali intuitu principaliq̄ reflexio
ne in ipam aliam opationem q̄ sic cogitat.
Et tunc si talis opatio sic cogitata q̄ est ꝓ
prium z principale obiectum illius delecta
tionis/ sit de se peccatum veniale. tunc con
sensus etiam verus z deliberatus in talem
delectatiōem que sic circa talem delectatio
nem versat non erit nisi veniale peccatum
Si aūt illa opatio sic cogitata que est ꝓpri
um z principale obiectū illius delectatio
nis/ sit peccatum mortale. tunc etiam con-
sensus verus z deliberatus in delectatiōē
que sic circa talem cogitationem versatur/
etiam si tunc non actu q̄ modicum supra de
claratum est. non affic voluntas deliber⁹
ta ꝓficiendi actū si facultas adesset erit pec
catum mortale. quia q̄ homo in cogitatio
ne talis opationis principali eius intuitu/
principaliq̄ reflexione in eam delectet/ nō
cōtingit nisi ex eo q̄ eius affectus seu appe-
titus est in illam opationem sic cogitatam

inclinatus. Et ideo etiam ꝙ in talem delectationem ꝓsentiat/nihil aliud est ꝙ ꝙ ipe ex deliberatione eligat seu in hoc ꝓsentiat: ꝙ affectus suus seu appetitus in illam opationem sic cogitatam inclinatus ꝑmaneat ꝛ ꝓsistat. Nullus enī delectat nisi in eo qō sibi affectu seu appetitui est conforme. Si autem aliquis ex deliberatione eligat seu consentiat ꝙ affectus suus seu appetit⁹ his que peccata mortalia sunt conformetur/est peccatum mortale. Et ideo talis cōsensus in talem delectationem que circa cogitatō nem opationis peccati mortalis tali respectu verſat/est peccatū mortale. ¶ Si vero primo modo ꝙ .s. illa delectatio ꝑ suo principali obiecto/habeat ipsā met cogitationem circa quam actualiter versatur sic .s. ꝙ ipa delectatio circa talem cogitatōnem ferat in se principaliꝫ ipius cogitatōnis intuitu principaliꝫ reflexione in eam ꝛputa iuxta supra tacta. ꝙ quis in talē cogitationem ex eo solum ꝙ sic cogitat delectetur. Et tunc quia talis cogitatio etiam si verſetur circa rem aut opationem que ō de se peccatum mortale exiſtat: non est tamen ꝛputa. cum aliquis vt interdum cōtingit ꝛ inutiliter cogitat. vl oīno sine peccato. ꝛputa cum aliquis vtiliter. sicut ꝓpositum est. vel vtiliter cogitando vel disputando de tali re vl opatione cogitat. ideo consensus etiam verus ꝛ deliberatus in talem delectationem/non est peccatum mortale. sed solum iuxta qō iā tactum est. vel veniale tm̄ vel nullū. Quia ꝙ homo etiam ex deliberatiōe suū affectum ſer appetitum in his que de se peccata non sunt. vel non nisi venialia eligat vel cōsentiat esse inclinatū. non potest esse peccatum mortale de se. nisi alie circūstantie cōcurrerent. quia cogitatio quecūq; sit in seipsam solum reflexa. nisi alia vt iam tactū est contingerēt/nūq; de se ꝛ ꝑm se est peccatū mortale. ¶ Et quia istud nōnullis posset aliqualiter intricatum seu obscurum videri. Ad declarationem intelligentiam exemplificant duo casus respectu duoꝝ vltimoꝝ membroꝝ istius distinctionis hic imediate supra posite de cogitatione fornicationis. Etem vt dicunt cogitans de opatione seu actu fornicationis. sic cogitando/duobus ꝓncipaliter respectibus delectari potest. Aut enī sic cogitando/in ipa sua cogitatione delectabitur in respectu ꝛ reflexione ad ipsum actum seu ipam opationem fornicationis quā sic cogitat. sic .s. ꝙ ꝓncipali intuitu talis opationis fornicationis. ꝓncipaliꝫ reflexione in eam in tali cogitatione delectatur. Aut sic cogitando in ipa cogitatione delectat/solo respectu solaꝫ reflexionis in ipam suam cogitationem met. ex eo solū .s. delectatus ꝙ sic cogitat. Si primo modo: tunc consensus deliberatus in talē delectationem que sic .s. tali cogitatiōe fornicationis versatur/etiam si desit voluntas deliberata ꝑficiendi actū/est ꝑcm̄ mortale qz talis cōsensus iuxta qō statim supra declaratū est/nihil aliud est ꝙ ꝙ ex deliberatione qs eligat seu cōsentiat ꝙ affectus suus/seu appetitus ꝑmaneat ꝛ ꝓsistat inclinatus in fornicationem. qō est ꝑcm̄ mortale cum fornicatio de se peccatum mortale exiſtat. Ex deliberatione etem [vt sepe supra tactū est] eligere seu ꝓsentire ꝙ affectus suus seu appetitus ꝑmaneat ꝛ ꝓsistat inclinatus in aliquid. seu ꝓformet alicui qō de se peccatū mortale exiſtit. est peccatū mortale. Si secō mō delectet cum talis cogitatio ō se ꝛ ꝑm se nō sit peccatū mortale. in ꝓpo/vt supra tactū est posīt vtiliter ꝛ ꝑ ꝓdictō do vel disputando de fornicatione habeat sic ifra etiam cōsensus deliberatus in talem delectationem/erit peccatum mortale. vel veniale tm̄. vel forsan nullum. quia vt etiam sepe supra tactum est/ex deliberatiōe eligere seu consentire affectum suum seu appetitum esse inclinatum in aliqō/seu cōformem alicui. qō de se ꝛ ꝑm se peccatū mortale nō exiſtat. non est etiam mortale ꝑcm̄. ¶ Et ꝓpter ista in declaratiōe vltimi sex modoꝝ seu sex qualitatū se circa delectationē habendi ipius rationis supra positorū notanter addita est illa clausula. maxime si feratur ille cōsensus in ipam illecebram seu carnalem delectationem/ tanq̄ in rem ante operationem/seu actum supra quo vel circa quē ipam illecebra seu carnalis delectatio sic insurgit ꝛ versatur. ꝛ qui talis illecebre seu carnalis delectationis eēt ꝓncipale obiectū vt est ibi videre. Et intelligāt semper in oībus ꝑmissis iuxt qō late in mo

dictum supra tactis declaratū est. cōsensus verus ⁊ deliberatus esse. qñ scz ratio superior in huiusmodi delectationibus expresse ꝓsentiendo ꝓcurrit. vel eas post sufficientē deliberationem debitāq; aduertentiam seu animaduersionē pericli: ⁊ peccati qō incē ꝛminet ⁊ incumbit reprimere negligit. ¶ Et hec quo ad ea q̄ circa materiā delectatōnis ⁊ ꝓsensus in eam. an scz ⁊ qñ: ⁊ qualia peccata existant/ex dictis doctoꝝ q̄tū ad hūc tractatū spectare ⁊ sufficere visum est/recolligi ⁊ elici potuerunt.

De consensu in actū

an sit peccatum. ⁊ qō.

Q Uia vero ꝓut in superioūb⁹ B
vbi de hac presenti materia scz ō
natura primoꝝ motuū delectatio
nis ⁊ cōsensus in actū peccati/tractari incepit/tactum est. Iccz iam ꝓme mōstratuꝝ est ꝑ posse circa consensum deliberatū in delectationem/peccatū mortale formaliē insurgere ⁊ contingere. Imo cōmunis iuxta ꝛmē modificatiōes modicum supra positas/insurgat ⁊ contingat. nō ꝓpter ea tamē in tali cōsensu in delectationē adeo est completa tentatio quin vlterius ꝓgredi possit scz v sqz ad ipm consensum in actū exteriorem. īmo in ipo solo consensu in actum exteriorē dicat tentatio suppleri. vltraqz ꝓgredi non posse. cum nō videat quid vltra consensum in actum exteriorē ipa tentatio operari posset. ꝓpter istud ⁊ etiā seruando ordinem p̄dispositum post expositionem ⁊ declarationē nature et qualitatis ipoꝝ primoꝝ motuū. ipi iusqz delectatōnis venit aliqualiter ō natura ⁊ qualitate ipius consensus in actū tractandū ⁊ declarandum. ¶ Circa qō primo rememoratū venit. q̄ iam modicū supra scz de ipa delectatione ⁊ de ꝓsensu in eam. cui parti rationis attribuant tractatū est qualiter tangi incepit. s. q̄ ꝓsensus in actum seu actus executionem/semp rationi superiori attribuit. ꝑm q̄ in ipa rōne voluntas includit. ꝓpter qō iuxta supius tacta ꝓsensus ille voluntarius dicit. ¶ Et causa est. q̄ iam sibi etiā aliqualiter apiri incepit. Cum em ꝓsensus i aliquid/de se importet vel ꝑsupponat qō dam iudiciū ō eo in qō sic ꝓsentit. nec em aliter ꝓsensus ꝓprie in aliquid fieri posset. nisi q̄ prius de illo in quo sic ꝓsentit/eiusq; qualitate et natura quodāmodo iudicatū esset. ⁊ in oñi iudicio (qō bene ꝓsiderādū venit) vltima sntia ad supmū auditorium seu iudicatoriū spectet ⁊ pineat. cū insup (vt etiā sepe supra tactū est) omniū negociorum seu opationū humanaꝝ iudiciū/ad rationē siue superiorē siue inferiorem spectet ꝑm tm respectū ad duplicē regulā ꝑm quā oēs opationes humane (vt sepissime etiā dictum est) regulari hñt. s. vel regulam legis humane q̄ sumit ex rebus creatis quas naturaliter homo cognoscit. cui regule rō inferior innititur. vel regulam legis diuine q̄ sumit ex reb⁹ eternis ⁊ increatis ad quas homo spūaliter inclinat. cui regule/ ratio superior innititur. ⁊ ita sit q̄ ipa regula legis diuine sit superior. īmo supma/ ⁊ ꝓsequens supmū auditoriū ⁊ iudicatoriū. vltima sntia ad illam partem rationis pineat. q̄ sic ipi regule legis diuine que supma est innititur. que est pars superior seu ratio superior. ¶ Cum ꝓtera ō plurib⁹ seinuicē ꝓsequentibus occurrit iudicandū/finale iudicium finaliscz sententia sit de illo qō in tali cōsecutione seu concursu est vltimū vltimoqz occurrit. ¶ Et in negocijs humanis vltimū qō sequitur ⁊ occurrit/sit ipe realis actus seu ipius actus executio. ¶ Et q̄ ꝓsequēs iudicium ꝓtemū auditoriū seu iudicatoriū pertinēs sequit manifeste q̄ ad ipam rationē superiorem ad quam sic (vt tactum est) iudicius supremū finaliscz sententia negociorū seu operationū humanaꝝ spectant iudicium de ipo actu seu ipius actus executione spectat ⁊ pertinet. ⁊ per ꝓsequens etiam cōsensus in ipm actum seu ipius actus executionem qñ interuenit. cum nō nisi vt tactum est post iudicium supremū ac finale/de ipo actu habitum/interuenire possit. ¶ Ex quo iterum sequit q̄ (vt etiā in superioribus sepe est tactum) quotiēscūq; talis ipius rationis superioris consensus. siue verus siue ꝑessus. siue equiualēs et interpretatiuus ita ꝛcz aliquem qui ex suo genere vel aliqua circūstātia peccatū mortale exhibit. interuenit. talis consensus est peccatum mortale q̄

Quia semp talis ipius rationis supioris in talē actū peccati cōsensus/etiā si ipse realis actus iuxē cū modificationē modicū infra tangendā/nō ꝓcederet seu subsequeretur tale peccatū quale eēt ipe realis actꝰ. Et ꝙ amissecp̄ summi pōt. ¶ Et primo resolvendū cōsensus. veri ꝛ exp̄ssi ipius rationis supioris. Nā ipsa rō supior ad quam/ultimo dicti actūq̄ de se ex suoq̄ genere vel ex aliqua circūstantia peccatū mortale ē pertinens. nullo mō in dictū vez ꝛ expressuz consensum inclinari posset/ quin prius de ipo actu eiusq̄ natura ꝛ qualitate deliberaueret ꝛ iudicaverit. al's vt supra tactū est: non esset verus ꝛ expressus cōsensus. Deliberare autē ꝛ iudicare maxime circa tales actꝰ humanos non pōt. nisi regulā legis diuine ꝛ eterne cui sic innitit̄/cōsulat. Cōsulta autē regula legis diuine ꝛ eterne/in talē actum qui sic de se ex suoq̄ genere vel ex circumstantia aliqua peccatū mortale existit/consentire nō pōt. qn ipam regulā ꝛ legē diuinam ꝛ eternā/actu ꝛ realiter contemnat et spernat. secꝫ ab ea totalit̄ ꝛ fz habitū auertere. Actu aūt et realit̄/regulā legis diuine ꝛ eterne contemnere et spernere/ secꝫ ab ea totalit̄ ꝛ fm habitū auertere nō pōt quin peccatuz mortale existat. Sequit̄ ḡ ꝓdicta simul adaptādo ꝛ applicando q ipa rō superior in talē actū peccati mortal' vere et ex ꝓfesse ꝓsentire nō pōt/qn peccatuz mortale existat. ¶ Respectu vō ꝓsensus ipius rationis supioris equivalētis ꝛ interpretatiui hoc idē patz. qz talis actus qui sic de se/ex hoc̄ genere vel aliqua circūstantia/peccatū mortale existit. cū de ipso supmū et finaleiudiciū vt sepe supra tactū est ad ipsaz rationē supiorē ꝛpectet ꝛ pertineat. cōmitti ipsa rō pōt. nec in realē executionē deduci. qn re. voluntatecp̄ respectu illi⁹ regulare et regis diuine ꝛ eterne actu ꝛ realit̄ si tūc de ea actu cogitabat. vel ꝑ modū cuiusdā inexcusabilis obmissionis ꝛ negligētie. si tūc de ea nō cogitabat. cū in tali actu cogitare debuisset. cōtempserit et sprenerit/ac se ab ea totalit̄ q fm habitū auerterit. Et ex hinc dicit beatus Tho. prima secūde sue summe. qz rō supior in ipm actū peccati consentire dicit̄/nō solū qz fm rationes eternas sp moueat ad agendū. sed etiā qz fm rationes eternas nō dissentit. ¶ Ad ꝓpositum etiā istoz dicit Aug⁹. de trinitate. Non potest peccatū efficacit̄ ꝑpetrandū mēte decerni. nisi illa mētis intētio penes quā sūma potestas et mēbra in opus mouēdi vl' ab ope cohibēdi (loquēs de ratōne supioꝝ ꝓout etiā voluntate iuxē qđ iam dictū est includit) male actioni cedat vel seruiat. ꝓout hec latius modicū supra. ꝛ specialit̄ in declaratione q̄nti ex modoz seu ex q̄litatuz se circa delectationē habendi ipius rationis declarata sūt. Que ibi tacta/pnt ad hoc ꝓpositū/respectu ꝓsensus ipius rōnis superioris in ipm actū applicari. Et adhuc per amplius ꝛ efficacius. cū non tāta culpa ipsi rationi supiori imputari habeat. nec faciliter tā graue peccatū insurgat/dū ipsa vere ꝛ exp̄resse aut equivalēter ꝛ interp̄tative in delectationē que in sola cogitatiōe consistit ꝛ versat̄ ꝓsentit. sicut qñ vere ꝛ exp̄sse aut equivalēter ꝛ interp̄tative in ipm actū peccati ꝓsentit ipsūmsq̄ actus executiōem. ¶ Notāter in p̄missis vbi respectu consensus ipius rationis supioris in id qđ de se ex suoq̄ genere vel aliqua circūstātia est peccatū mortale. de auersiōe a regula legis diuine ꝛ eterne/facta ē mentia. addita sunt ista verba. totaliter et fm habitū. Et cū auerti a regula legis diuine ꝛ eēne (ꝓut iam in supioribus vbi p̄cipue de hac ꝓsenti materia nature peccati venial' tractari incepit aliqualiter declaratū est) dupliciter ꝓtingere pōt. ¶ Vel sz totaliē. i. fm habitū. qui ꝓpriē in hoc ꝓposito nihil aliud est/q̄ quedā inordinatio mētis ꝛ intentionis dispositio/ponēs seu constitnēs alterum finē. Qđ fit ꝛ contingit in oñi actu qui de se suoq̄ genere aut aliqua circūstātia/habet ꝛ importat/qđ peccatuz mortale existat. licet forsan ꝑ tunc talis inordinata mētis ac intentiōis dispositio/ non attenderet necq occurreret. Et ex hinc etiam (vt iam satis declaratū est) consensus rationis supioris in talem actū/est mortale peccatū quia sine tali auersione/ non pōt in talem actum intervenire. ¶ Vel contingit talis

auersio/nō totaliter fm habitū sz in actu solū.i.p illo actu qui fit seu exercet respectu cuius ē bene aliqualis a regula ipsi⁹ diuine ⁊ eterne legis inordinatio.sz non tāta nec talis mētis ⁊ intētiōis undispositio/q̄ aliū finē ponat seu ꝓstituat. Et sic ē q̄ contingit in oi actu/q̄ ō se ex suoq̄ genere seu aliqua circūstātia/non hz seu importat qō pctū mortale existat.sed solū veniale. Nā si illud vsq̄ adeo ꝓcederet/ q̄ illa auersio iuxt qō exposītū ē/ essz totalis ⁊ fm habitū aliūq̄ finem ponēs ⁊ ꝓstituēs.statim a natura pctī venialis excederet et i naturā pctī mortalis trāsiret.vt ibi satis expositū est ⁊ exemplificatū. Et ex hinc sitr ꝓsensus ratōnis supioris in talē actū/q̄ sic de se ex suoq̄ genere aut aliqua circūstātia non hz q̄ sit pctū mortale.sz solū veniale.non erit etiā nisi pctū veniale.quia sine illa totali ⁊ fm habitū auersiōe ⁊ cū sola quadā inordinatione.pōt in talē actū interuenire vt sat ex dictis ꝓpe ē. Et intelligāt ꝑmissa q̄.f. ꝓsensus rōnis supioris in actum q̄ de se ex suoq̄ genere aut aliqua circūstantia pctū mortale existit/ē pctū mortale. Etiā si (vt iā supra tactū ē) actus ille in quē sic ipa rō supior ꝓsentit/realiē ad eū non subsequeretur seu adimpleret. Si tū hoc non ex pte ipsius rōnis supioris ipsiusq̄ voluntatis vtpote se post dictū ꝓsensum iā sic in illuz actū seu illius actus executionē ꝑstitū amplius anuisantis ⁊ inmutātis.sed ꝓpter defectū possibilitatis facultatis vel alicuius alterius oportunitatis aut circūstātie ꝓtingeret. Nā licz tūc/realiē ⁊ effectu/talis act⁹ non subsequeret ⁊ adimpleret.ꝓposito tū et affectu/q̄tū ad incursum pctī mortalis/ subsecutus dī ⁊ adimplet⁹. Et hinc coīter dicē q̄ volūtas ꝓ facto reputatē. Juxtaq̄ istud ꝓprie intelligēdū venit illud dictum christi. Matth. v. Dis q̄ vident mulierez ad ꝓcupiscēdū eā/iam mechatus ē eam in corde suo. ¶ Ex oībus sic supius circa hāc pōtem materiā/nature et qualitat[e] primoz motuū. delectatiōis ⁊ ꝓsensus in actū pctī tractatis/ea quodāmodo epilogando habē quō primus motus.primo primus ipsius sensualitatis/q̄ naturalis dicē/nullū ē pctū. Sc̄o vo primus mot⁹ eiusdem/q̄ ex fomite ꝓcedit/pctū veniale existit. Delectatio aūt sive morosa sive mō morosa:mora tpis. Bū tū non sit morosa mora consensus/ꝓ rationē scz supiorē vere ⁊ realiē/aut interptative ⁊ effectualiē deliberati.qō cōtingit in scō tercio et quarto modoz seu sex qualitatum se circa delectationē habēdi ipsius rōnis supioris supius ꝑius declaratis etiā si dicta delectatio sit ⁊ ferat circa ea q̄ de se ex suoq̄ genere vl ex aliqua circūstātia/pctā mortalia existunt. ē solū pctū veniale. Delectatio vo morosa cōsensus/ꝓ rationē scz supiorē vere ⁊ exꝑsse.aut interptative ⁊ effectualiē deliberati qō cōtingit in q̄nto ⁊ vltimo ꝑdicti ipsius rōnis ⁊c. Necnō etiā ꝓsensus in actū.q̄n tū (vt sepe supra tactū ē) sunt et esse runt sup his q̄ de se ex suoq̄ genere aut ex aliqua circūstantia pctā mortalia existunt. sunt etiā pctā mortalia. Et ad istud ꝓpositum/ꝓ modū exempli applicāt doctores licz diuersimode.temptationē q̄ fuit in primis parētibus.ex quoz dictis/pōt sensus litas ipsa/serpēti compari. Rō vo inferior vt iā in supioribus tactū ē/mulieri eve. Et rō supior viro Ade. Cū igit in ipsa primo motu.sc̄o tū primo/ipsius sensualitat[is] illecebra insurgit. qō non nisi ex fomit[is] corruptione ꝓuenit.⁊ quasi cū serpēs/comestionē ꝓmi eue suggessit.ideoq̄ tū ꝓcti solū veniale est ⁊ leuissimū. ¶ In delectatione vo non morosa mora cōsensus/ qui scz cōsensus fit ꝓ rationē supiorē vere ⁊ exꝑsse aut interptative ⁊ effectualiē deliberat⁹. q̄tum cūq̄ ista dicta delectatio sit forsan morosa mora tpis/ q̄tum cūq̄ etiā ipa rō inferior iuxt predictos secundū terciū et quartū sex modoz sen sex qualitatū se habendi ⁊c. vel circa talē delectationē non bene aduertat, vel subito aut impropie etiā in eā cōsentiat. tūc mulier sine viro/ipoq̄ ignorāte/comedere dicē. Ideoq̄ tunc solum pctū veniale est. q̄ q̄ in delectatione pctū mortale interueniat/ a consensu virtuali scz rōnis supioris:vero ⁊ exꝑsse aut interpretatiuo ⁊ effectuali ⁊ non alias procedit. ¶ In delectatione vo morosa mora ꝓsensus interptatiui ⁊ effectualis.q̄n scz rō ipsa supior iuxt quintū sex modoz ꝓdictoz sen sex qualitatū se habēdi ipsius rōnis ⁊c. ta-

lem delectationem reprimere negligit. tūc mulier sola/sed tñ viro sciente comedit. et sic cū viro non comedat ꝓpter illū tñ eius consensum interpretatiuū et effectualē/ pctm̄ mortale efficit. etiā si (vt sepe dictū ē) desit voluntas ꝓficiēdi actū cē. Quia mulier bene pōt sine viro comedere. mortaliter aūt sine viri consensu vero et expresso/aut interpretatiuo et effectuali. non potest peccare. In delectatione vo morosa/mora consensus veri et expressi. qñ scz rō ipsa supioz habz vltimū sex modoz ꝓdictoz seu sex ql̄ibet tum se habēdi ipsius rōnis cē. vere et ex facto sicut mulier comedit. et etiā si desit voluntas ꝓficiendi actū cē. est pctm̄ et grauis in casu precedēti. Grauius etiā ē in tali illicita delectatione vere et expresse cōsentire. ꝙ non reprimēdo/interpretatiue et effectualiter consensum pbere. In ꝓsentatione/qui vt late supra declaratū est soli rationi supioꝛ attribuit: est ac si vir nō solum sicut et mulier comederet/sed quodā modo actū iuberet et precipet. et tunc etiam si ex supius tacta. talis actus realiē ab eē non ꝓcederet et sequeret̄/est pctm̄ mortale. Et adhuc grauius ꝙ in casibus ꝓcedenti bus. inquātū scz vt etiā supra monstratū est. grauius ē in actū peccati seu ipius actꝰ executione ꝙ in solā eius delectatione cōsentire. Vel aliē dici posset ꝙ scz in delectatione morosa mora cōsensus veri et expressi ipsius rōnis supioris vo qua statim supra. non comedit sicut mulier. sz sonum confessioni mulieris ꝓsentit sicut sua dictū est: fieri in delectatōe morosa mora consensus interpretatiui et effectual' eiusdem rōnis supioris. Est ꝫ ꝓt hmōi consensum vere et expressum/pctm̄ mortale sz grauius vtiā tactū est ꝙ in tali cōsensu interpretatiuo et effectuali. inquātū scz graui ter ē vere et expresse in aliqd malū ꝓsentire ꝙ interpretatiue et effectualiē. Sz in cōsensu ipsius rōnis supioris in actum peccati seu ipius actus executionē. etiā si vt statim dictū est talis actus realiter ab eē non ꝓcederet et sequeret̄. vir non solū consentit sz sicut et mulier comedit. et tunc ē temptatio ꝑfecta ꝓsummata et ꝓfecta. Et intelligāt̄ de exemplificationes iuxta supius declarata qñ scz hmōi delectationes/consensusqz in actū sunt et ferunt̄ sup his que de se ex suo qz genere aut ex aliqua circūstantia peccata mortalia existunt. Et hec quo ad talem materiā nature primoꝛ motuꝫ delectationis et consensus in actū. ordinisqz et ꝓgressus temptationis. inquātum ad eis ad ꝓpositū huius octaui tractatus istius libelli tractādū occurrebat/dicta sufficiāt. Qui latiora videre voluerit habz vt in superioribus in simili tactū est/doctores plurimos. tam magistꝛ in .ij. sententiaꝛ ꝙ alios sup dicto passu tractātes. ꝙ etiā beatuꝫ Thomam prima et secunda secunde partis sue summe.

De tribus ad grauitatem peccati conferentibus.

Quia vo iam recenter/et etiam in supioribus maxime in declaratione nature et qualitatis peccati mortalis/dictū et mōstratū est. quō nonnūꝙ actus aliquis qui de se fuis forsan natura ex suoqz genere peccatū non eēt/vel forsan veniale solum/ex intentiōis corruptione/vel ratione remorsus conscientie seu aliqua alia circūstātia/ potest peccatum mortale effici. Eapropter et etiā ad clariorem semper cognitionem distinctionis seu nature peccati venialis a pctō mortali/circa cuius declarationem ꝓsens ꝓncipaliter materia versatur. visum est expediens ō his tribus hic summatim aliqua perstringere. De intentione ac fine actiōis seu operationis. De esse seu natura et qualitate conscientie. De natura qualitate ac numero circūstantiarum.

De intentiōe ac fine actionis seu operationis.

Circa primum est aduertendum. ꝙ intentio in generali ꝓut hic et in materia morali. salicz virtutis et peccati sumitur sic describitur. Intentio est actus voluntatis in aliquem finem tendentis. per aliquid vel aliqua ad illum finem ordinata. Dicitur enī intētio ql̄si in illud tentio. Nā intētio semper respicit aliquid vt finem ꝑm. s. ꝙ illud

est terminus voluntatis. Ex quo clare apparet q intentio de se importat et denotat quandā distantiā illius qō sic intendit. Et ideo qñ volūtas fert ⁊ intēdit imediate in aliquid etiā si illud sit finis vltimus quem tūc sibi ꝓstituit. terminusq; ipsius volūtatis q ꝓ tunc habet. nō dicit tñ ꝓprie ee intentio. sed qñ affectus seu voluntas in aliquid tāq; finē vltimū quē sibi tūc cōstituit vel tāq; ad illū finē ordinatū fert et tendit. nō imediate sed mediantib⁹ alijs q que in illud in qō sic fert ⁊ tēdit nitit puenire tūc ꝓprie est intētio. Ut gr̄a alicuius exempli fert ⁊ tēdit principaliter affectus alicui⁹ seu volūtas in suā finalē salutē. ⁊ ꝓpē ipam facilius assequēdū intēdit corpus suum domare ⁊ spiritui subijcere ⁊ hoc ꝓ gruentius ⁊ cū samori ꝓ filio ⁊ auxilio facere possit. intendit religionē aliquā intrare. ⁊ ꝓ hoc faciendo ad aliquē locum talis religiōis ire. Iste talis respectu salutis sue q ē vltimus finis/quē tūc sibi ꝓstituit. respectu etiā dormationis sui corpis accingressus religiōis q sunt fines medij ad illū. scz finē vltimuz ordinati/dicit ꝓprie hīe intentionē. Respectu vō additiōis talis loci illius religiōis licz sit q̄dā volūtatis dispositio. nō tamē ꝓprie dicit ee intētio. ¶ Ex p̄cedēti intētionis in generali descriptiōe clare et facliter elicit pōt descriptio intentiōis recte. p additionē. scz istoz vboz debituz ⁊ debito mō. Et etiā intētiōis puerse seu corrupte. p additionē oppositoz seu ꝓtrarioz vboz. s. indebitū ⁊ indebito mō. Si ctīn q in descriptione intētiōis recte/illa duo vba. s. debitum ⁊ debito mō ꝓiunctim accipiant. cuz ipsa duo ad hoc q intētio sit recta necessario habeāt ꝓcurrere. In descriptione vero intētiōis puerse seu corrupte illa duo vba oppositā. s. indebitū ⁊ indebito modo/accipiant diuisim cū alterz eoz ad hoc q intentio puersa vel corrupta existat ꝓ se sufficiat. Etsi (vt sepe dictū est) plura necesse ē ad vtutē ꝓcurrere q̄ ad viciū. imo per defectū vnius eoz q necessario ad vtutem reqrūt/transit in viciū. ¶ Sup q̄bus q̄tū ad intelligētiā nature ⁊ effect⁹ intentiōis respectu eoz q̄ iam in hoc octauo tractatulo huius libelli circa materiā peccati mortal' et peccati venialis tractata sūt et tractabuntur spectare et sufficere videt. subij cūt hic aliq̄ regule notabiles.

Prima regula est.

Ex fine ꝓncipaliter intento. i. respectu finis vltimi/q principaliter in aliq̄ actu intendit. actus ille attēdi. ꝓsideran⁹ ⁊ iudicam⁹ hz. ad hoc. s. q dicat ⁊ iudicet bonus vel malus meritorius vel demeritorius. Iuxt qō intelligi ⁊ applicari pōt dictū xpi. Matt. vi. Si fuerit oculus tuus simplex totū corpus tuū lucidū erit. Ubi iuxt Augl. p oculū significat intētio. Et intelligit hec regula ō his marie actibus/q alias ex seipis sūt indifferētes. i. q de suo ꝓpio esse/ꝓuacq; natura/sine ꝓcursu alterius cause seu alterius circūstantie/non hñt q sint boni vel mali. Ut gr̄a exēpli leuare festucā de tra vl mouere manū. Nā si tales actus ō ꝓpio suo ee ꝓuacq; natura hīent q ēent boni vl mali: aliter eēt dicendū. vt clare per regulas sequentes videri poterit.

Secunda regula est.

Actus de seipso malus/ ex fine bono ꝓncipaliter intēto nō efficit bon⁹. Ut gr̄a exēpli. furari vel depdari q sunt actus de se mali etiā ea ꝓncipaliter intētio adhuc q̄ ꝓncipaliter finē fiat. vt exinde in dei honorē fiat eleemosyna. nō ꝓpter hoc boni efficiunt.

Tercia regula et op

posita. Actus ō seipso bonus/ ex fine malo ꝓncipaliter intēto/efficit mal⁹. Ut gr̄a exempli. Be el'yna vel oratōe vel p̄dicatōe q̄ ꝓncipaliter ꝓpē vanā gloriā. mūdanā. l' ꝓpter lucrū tpale habēdū. ⁊ adipiscēdū vl hmōi fieret. Et rō diuersitat' istaz duaz regulaꝝ ex descriptiōe intētiōis recte ⁊ intētiōis puerse seu corrupte supra posit' aliisq; etiā ibidē dictis clare apparet. Quia ad intēnē rectā/duo reqrūt. scz q tendētia volūtatis sit in finē debitū. ⁊ q sit p media ad illū finē debito mō ordinata. Ad intentiones vō puersam seu corruptā sufficit defectus vel malicia in vno istoz. scz vel q finis ꝓncipaliter intētus sit ō se malus. vt ponit tercia regula. Vel q media per que ad illum finem tendit sint ō se mala vt ponit secunda regula.

Quarta regula ē ista.

Una ⁊ eadē ꝑncipalis intētio finalis. i. in aliquē finē ꝑncipaliē tendēs ꝓles actus se inuicē ꝓsequētes etiā diuersimode ⁊ distantes. vel ab inuicē factos/ꝑt in bonū ⁊ ad meritū ⁊ exēpli. Respectu intētionis recte intēdit aliqs vnū solidū ꝑ deo in eternā ꝑ duode dare sicsz q̄ libet die dabit vnū denariū. Si a casu cōtingat istū hoiem dationē alicui diez obliuisci ⁊ inēmittere. et in alios dies repare ⁊ facere. donatō ista/nihilominus sic in alijs diebus facta' ꝓpē ꝓmā principalē intentionē erit meritoria. de intētōe ꝓuersa/facilius ē dare exemplū cum facilius contingere possit.

Quinta regula ē ista.

Finē sub fine seu intentionē sub intētiōe ꝓpīq̄s ad meritū vel demeritū seu meritoriē aut demeritorie qō idē est/ponere cōsiderare ⁊ hīe. dictosq̄ fines seu intentiones. sic sibi inuicē subordinatos/ꝑt vna ⁊ eadē ꝓncipalis ⁊ finalis intētio/in bonū vl' malū meritū vel demeritū informare. Ut gr'a exēpli. Respectu ꝓncipalis ⁊ finalis intentionis recte. intēdit aliqs ire ad foꝛ ad hunc finē/q̄ ibi emet medicinas. ipas ā medicinas ad hūc finē emit/vt ab alīq̄ infirmitate curari desiderat. vt aptius ⁊ melius deo ꝓcedētes volūtates ⁊ intentiones: q̄ sic circa istos diuersos fines ferūt ⁊ tēdūt: ꝓ illā ꝓncipalē ⁊ finalē intentionē/aptiꝰ ⁊ meliꝰ deo ꝓuiēdi. in bonū ⁊ ad meritū informant. et ꝓpē ēs/bone ⁊ meritorie existūt. Imo in tali casu q̄ sez volūtas in aliqs fines seu intentiones sic sibi inuicē ad aliquē ꝓncipalez ⁊ vltimū finē subordinatos ꝓncipaliē ꝓpē ꝓncipalē ⁊ vltimū finē ferē ⁊ tēdit. licz nō sī ꝓpue dicā nec ꝓprie ē nisi vnus ⁊ idē ipsiꝰ volūtatis motꝰ. Et intelligūt hec ⁊ ista regula dicta. etiā si tpe realis executionis seu ad impletiōis illoꝝ actū sup qbꝰ siccirca ꝓcedētes volūtates seu intentiōes ferunt ⁊ tendūt: illa ꝓncipalis ⁊ finalis intentionē realiē ⁊ de facto in mēte hīeē. Ut puta q̄ ꝑ tūc/vel nō occurreret vel nō attēderet. sufficit em q̄ ꝓcessit et in habitu habeat. Ut vbi gr'a i exēplo statim posito dē q̄ ille talis q̄ sic ab alīq̄ infirmitate curari desiderat/vt aptiꝰ ⁊ meliꝰ deo ꝓuiat tpe q̄ emit medicinas ad hoc vt a dicta sua infirmitate curari possit. ⁊ tpe q̄ ꝓdictis medicinis ad dictā suā curationē emēdis ad foꝛ vadit/⁊ illā ꝓncipalē ⁊ finalē intētionē aptiꝰ ⁊ melius deo ꝓuiēdi nō realiē ⁊ de facto in mēte habeat. q̄ tūc forsan vt dictū ē vel nō sibi occurrit vl' nō attēdit nihilominus tñ/cū ꝑ priꝰ habuerit ⁊ adhuc habitu (vt ꝓsupponiē) habeat. illa ꝓncipalis ⁊ finalis intētio aptiꝰ et melius deo ꝓuiēdi/istos actus emendi medicinas ⁊ eundi ad foꝛ. seu volūtates ⁊ intentiones q̄ sup his ferunē informabit ⁊ bonos ⁊ meritorios efficiet: ac si tūc illā ꝓncipalē ⁊ finalē. intensius. aptius. ⁊ melius deo ꝓuiēdi in mente realiē ⁊ de facto haberēt. ¶ Respectu vo ꝓncipalis ⁊ finalis intētionis ꝓuerse seu corrupte/facilius (vt statim i regula ꝓcedenti tactū ē) dari ꝑt exēplū. ¶ Intelligāt etiā ꝑdicta' respectu tñ ꝓncipalis et finalis intentionis recte/actuumq̄ bonoꝝ ⁊ meritoriorū tñ inē dictos actus seu fines/sic sibi ad vltimū finē ꝓncipaliē intētū subordinatos. et sup qbus hmōi ꝓcedētes volūtates seu intentiones sic ferūē ⁊ tēdūt nō inueniat seu intēdat aliqs actꝰ seu finis ex seipso: suaq̄ ꝓpria nā/illi fini sic ꝓncipaliē intento q̄ ad meritū deformis ⁊ oppositꝰ. ⁊ q̄ volūtatē seu intentionē q̄ sup ipm ferē ⁊ tēdit posse quertere seu corrūpe. ꝓ ro q̄ aptius declarando/ponē sexta regula.

Sexta regula est ista

Quotiēscūq̄ inē ples actꝰ seu fines sibi inuicē ad aliquē finē vltimū alias ex se. ipo bonū ⁊ meritoriū ꝓncipaliē intētū subordinatos inuenit seu intēdit aliqs actus seu finis illi fini sic ꝓncipaliē intēto ex seipso suaq̄ ꝓpria nā q̄ ad meritū deformis ⁊ oppositꝰ. volūtatēq̄ seu intētiōz q̄ sup ipz ferē ⁊ tēdit quertēs ⁊ corrūpens/talē actꝰ seu finis mediꝰ sic inueniēs. nō informat ad meritū ꝑ illā ꝓncipalē intētōz illiꝰ finis vl-

timi sic de seipo meritorij. ḋn potius ipam ꝓncipalē ⁊ finalē intentionē oēsq; alios fines seu intētiones ꝓcedētes. etiā alias ex seipis bonos ⁊ meritorios deformat ⁊ q̄dāmō deprauat. ¶ Verbi gr̄a. Intendit aliquis ire ad aliquā domū ⁊ ad hūc finē ī illā domū vult ire/ vt ibidē luxurietˢ. ad hunc aūt finē luxurian vult/ vt sanior inde efficiatur ad hūc vo finē vult sanior effici/ vt aptior ⁊ melius deo ꝺ̄uiat. Iste finis vltimꝰ principaliˢ intētus aptiꝰ ⁊ meliꝰ deo ꝺ̄uiēdi q̄ alias ex seipo bonus ē ⁊ meritoriꝰ/ illā voluntatē seu intentionē q̄ sic sup illū actū luxuriādi ferē ⁊ tēdit/ ⁊ a minori illū actū si a casu cōmitteret. cuꝫ ex seipo suaq; natura sit illi vltimo fini sic ꝓncipaliˢ intēto quo ad meritū/ deformis ⁊ oppositꝰ ad ꝓdictā volūtatē seu intentionē q̄ sic sup eū ferē ⁊ tendit. puertēs et corūpēs. nullo mō ad meritum reformare ꝑt. ḋn potius illa puersa corrupta volūtas ⁊ intētio/ ipam vltimā ⁊ ꝓncipalē intentionē ac oēs alios fines ⁊ intentiōes ꝓcedētes deformat/ ⁊ q̄dāmodo deprauat pamplius q; grauius facēt actꝰ si a casu cōmitteret. ¶ Et rō hoꝝ ē. q; vna volūtas seu intētio ex seipa puersa seu corrupta. plres volūtates seu intentiōes alias ex seipis bonas deprauare ꝑt/ ꝫ nō ecōtra. Una etenī bona volūtas seu intētio nō ꝑt plures ex seipis malas/ bonas efficere. imo nec plres bone etiā se inuicē ꝓsequntes/ vnā ex seipaz malā/ bonā efficere pñt. Quia vt in supioribus sepe dictū ē. ad bonitatē ⁊ rectitudinē alicuiꝰ volūtatis seu intentionis plura necesse hñt ꝓcurrere/ q̄ ad eius maliciam seu corruptionē. imo ad eius malicia seu corruptionē sufficit defectꝰ vnius eoꝝ q̄ ad bonitatē ⁊ rectitudinē ꝓstituendā necessario req̄rūt. ¶ Intelligāt etiā ea q̄ ⁊ sic statim supra tā de actu interioꝝ ip̄ suus volūtatꝫ q̄ etiā actū exteriorꝝ exinde ꝓsequntiū p ꝓncipalē ⁊ finalē intentionem quo ad meritū vel demeritū. informatiōe dicta sunt. q̄n hmōi principalis ⁊ finalꝫ intentio. tales actus interiores volūtatis/ et a fortiori ipos actꝰ exteriores si exinde consequāt/ p̄cedit vel ꝓcomitat. Nā si hmōi p̄ncipalis ⁊ finalis intētio tales actus subsequēt: aliē veniret dicendū. ¶ Etenī vt iā statim innui visū ē. triplici q̄tū ad hāc materiam ꝓcernit pōt ipsa intētio sine ꝺ̄ recta sive de puersa ⁊ corrupta accipi velit/ respectu supra dictoꝝ actuū. tā scz interioꝝ ipsius volūtatis q̄ exterioꝝ inde ꝓsequntiū. ꝺ̄side ratiōe comphēdi. Uno mō vt eos ꝓcedēs alio mō vt eos ꝓcomitās. alio mō vt eos subsequns. ¶ De intētiōe aūt ꝓdictos actꝰ ꝓcedēte. quō ⁊ q̄n eos q̄ ad meritū ⁊ demeritū informare habeat ⁊ informet. satis i supioribus tractatū ⁊ declaratū est. ¶ De intentiōe vo/ hmōi actus ꝓcomitāte/ hꝫ ideꝫ scz quō ⁊ q̄n eos informare habeat ⁊ informet. Ex supius etiā tractatis clare elicit ꝓcipi pōt. Etenī si intētio tales actus precedens ipsos q̄ ad meritū ⁊ demeritū iuꝫ tā modificatiōes ⁊ declaratiōes supra etiā tactas informare pōt ⁊ q̄nḡ informet. hocideꝫ nō dubiū. iuꝫ easdē tā modificatiōes facere potent ⁊ valebit intētio ipos actus realiē ⁊ de facto ꝓcomitās. ¶ Quo vo ad intentionē tales interiores volūtatis actus. ac etiā exteriores exinde ꝓsequentes subsequentē seu supaccedentē/ aduertēda sūt q̄ ꝓmo q̄tū ad ipos actus interiores voluntatis in se ⁊ absolute ꝓsideratos ꝓcernit/ q̄ intētio hmōi interiorꝭ actꝰ volūtatis/ subseq̄ns seu supaccedēs/ nullo mō ex seipa pōt eos q̄ ad meritū vel demeritū informare. i. meritorios vel demeritorios efficere/ nisi quatinus illi actus interiores volūtatis/ cū illa subseq̄nti seu supaccedēti intētiōe reiterāt. Ut gr̄a alicuius exēpli ad clariorē ſp̄ itellectū. vt aliqs vult ⁊ in mēte disponit ire de rhoma i hierusalē. ⁊ p hoc sibi equū ⁊ alia necessaria ꝓparat. nō q̄dē ꝓ tūc nec ꝓ prius relatōe seu reflexione q̄cūq; habita in deū. ſ forsan (vt interdū cōtingit) sola causa societatis vel alia. vult postmodū iste dictā suā voluntatem seu ꝓpositū qđ sic habuit/ in deū referre. vt scz illud ꝓpositū ⁊ voluntatē quam sic de eundo in hierusalē simpliciē habuit. habuerit intentionē deo ꝺ̄uiēdi ⁊ complacendi. Ista intētio sic sibi supueniens nullo mō pōt ex seipsa illū actū interiorē voluntatis seu illud ꝓpositum qđ sic ꝓ prius de eundo in hierusalē habuit/ informare. sic scz q̄ eius bonitas seu meritū/ ex illa subsequenti ⁊ supaccedēti intentiōe dependere possit. nisi iterꝭ illū interiorē actū voluntatis

seu ꝓpositum/cum ista intentione subsequenti/illeh̄ reiteraret. sic scz q illam voluntatē ꝛ ꝓpositū q̄ sic de eundo ī hierusalē simplicit̄ habuit/rehaberet intentione deo fruendi ꝛ complacēdi q̄ si faceret/et a casu in dicto suo ꝓposito fine sua culpa impediret/iste actus voluntatis sic cū ista intētiōe subsequēte reiteratus meritoꝛ⁹ eēt quā ille interioꝛ actus volūtatis seu illud ꝓpositū/sic istā intentionē subsequēte ꝓcessactū eē. ꝛ quodāmodo in ꝓterito et nō eē sequēte intentiōz iformari posse. ¶ Quo Q. ad ipos actus exteꝛioꝛes. ex ipis scz interioꝛibus actibus volūtatis ꝓuenientes bmōi actus/sub duplici specie/ duplicique qualitate ḡtū ad hāc materiā ptinet considerationi occurrūt. Sunt etem aliq̄ respe. prime speciei. simplices in se. i. q̄ ō sua natura etiā si quandā successum habeant. nō ex pluribus ꝛ diuersis alijs actibus de se completis vel longo tractu tpis subsistere seu ꝛ stare hñt. Ut gr̄a exempli. Baptizare. Alij vo sunt ꝛ sc̄di speciei. compositi ex alijs actibus de se completis. vel ex longo et in diuersa tpa tractu subsistere et ꝓstare hñt. Ut gr̄a exempli. Bin in religione ire. et huiusmodi. ¶ Rursus pñt ꝑdictaꝛ duarum specieꝛ actus sub duabus diuersis qualitatibus (ex tactū est) ꝓsiderari. Vel scz ꝓut sunt in factū eē. i. pfecti ꝛ completi. Vel ꝓut nō sunt adhuc in fieri. i. iam incepti et non dū pfecti seu completi. De q̄bus magis ꝓ exempla subinserta liquere poterit. ¶ Prie missa igit̄ ad ꝓpositū applicando dici pōt q̄ actus p̄me qualitatis. s. qui sunt in factū eē. i. pfecti ꝛ completi. cuiuscūq̄ ꝑdictaꝛ speciei existāt. sine scz simplices sive ꝓpositi. intētio subsequēs seu supaccedēs nullo mō pōt ex seipa quo ad meritū vel demeritū informare. Nec taliū actū bonitas seu malicia ex dicta subsequenti seu superaccedenti intentiōe depēdere. Rō clara est. q. tales actus cum pfecti ꝛ completi et sic transacti sunt. nō sunt amplius in esse. q̄ autem amplius in esse non existit non potest amplius ꝓ aliud subsequens informari nec ab eo quoquo modo depēdere. Nec etiā iuxta modicū supius tacta/posset actus interioꝛ voluntatis/ respectu taliū actuū exteriorū sic transactoꝛ. cum illa subsequenti seu post accedenti intentione reiterari. Ut gratia exēpli. ꝛ primo de actu simplici. Bedit aliquis cuidam indigēti vnū florenū. nihil tunc nec ꝓ ante/respectu istius dationis ō deo cogitans. sed q̄ forsan ille indigens vicinus suus erat vel alias sibi grat⁹. Si superaccedat ista vel subsequat intētio q̄ illum florenum voluerit dedisse ob dei reuerentiā ꝛ honoꝛem/ista intentio sic subsequēs seu superaccedens/ nullo mō quo ad meritum potest ex seipa illum actū. illā datiōem illius florēi informare. q̄ scz eā meritoriam faciat. quia iam illa datio ante accessum istius superuenientis intentiōis: transijt nec est amplius in esse sicut nec potest informari. Nec etiam respectu ei⁹ posset actus interioꝛ voluntatis cum ista subsequenti ꝛ superuenienti intentione reiterari. De actu vero composito similiter exemplificari potest ō illo qui ō deo nihil tunc. nec per antea respectu huius cogitans. nec tunc quicq̄ in deū deflectens seu referens iuerit de rhoma in hierusalem. Si em̄ talis/completo dicto suo viagio/velit illud in deum referre intentioneq̄ dei honoris fecisse. ista intentio supeniens nullo modo potest illum actum sic completum. scz illud viagium quo ad meritum informare. Nec etiam posset actus interioꝛ ipsius volūtatis respectu eius cū illa subsequenti ꝛ superaccedenti intentione reiterari inꝫ q̄ satis declaratum est. ¶ Actus vero secunde qualitatis qui scz sunt adhuc in fieri. id est iam incepti ꝛ nondum completi. q̄ sic notanter dicitur. Etem̄ si nondum incepti essent. intentio tunc superueniens non posset respectu eorum dici subsequēs seu post accedens. si etiam completi essent iam supra declaratum est. quid talis intentio operaret. ¶ Huiusmōi igit̄ actus ꝓut in seipis in suoq̄ eē totali ꝓsiderant̄/intentio subsequēs seu supaccedēs pōt ex seipsa quo ad meritum vl demeritum ꝑm quid informare. ꝛ ꝑm quid etiā non informabit

Scom quid em non informabit. qz scz ps illius actus si sit actus de se simplex. oms etiã alij singulares actus ex qbus vna cuz alijs ille totalis actus subsistit z constat si sit actꝰ cõpositus q dictã intentionẽ sic subsequentẽ z supaccedentẽ pferint. nllo mõ quo ad meritũ vel demeritũ poterũt ab ea informari. Scom qd aũt informare poterit. qz illũ totalẽ actũ in se. nec nõ ptẽ ꝺ eo restantẽ si sit actus simplex. ac oẽs etiã alios singulares actꝰ ex qbus ille totalis actꝰ subsistit z cõstat si sit actus cõpositus/ illã supaccedentẽ z supenientẽ intentionẽ ꝺ seqntes/meritorios vel demeritorios efficeret. Et gra exẽpli. z pũo de actibus simplicibus. Vult aliqs et disponit celebrare missã. tũc nec p antea respectu huiꝰ celebrationis ꝓsiderationẽ seu relationẽ i deũ hns scz vel forsã p pudore vitãdo. vel alia causa Celebrat iste vsqz ad eplaz. postmodũ vanitatẽ suã ꝓsideras/ cõpungit z intentionẽ suã respectu huius celebrationis in deũ referre incipit. sic scz q intẽtiõe honoris et reuerẽtie dei celebrare vult. Jsta intẽtio supueniẽs z supaccedẽs: istũ actũ simplicẽ q ẽ adhuc in fieri/ ꝼm qd informabit. qz. s. ipz in se nec nõ ptẽ q de eo post illã intentionẽ supueniẽtẽ agẽda restabat. ac etiã oms alios singulares actus ex qbus ipe totalꝫ actꝰ subsistit z ꝓstat. meritorius efficiet. z maxime. qz etiã respectu eoꝝ/ actus interior voluntatis cũ illa supaccedẽti intẽtiõe reiteratus ẽ. ꝼm qd etiã ista intẽtio istũ celebrationis misse actũ nõ informabit. qz ptem q ꝺ eo ante accessũ dicte supueniẽtis intẽtionis acta erat. s. oĩa ante epistolã dicta. nllo mõ informabit. nec meritoria efficiet. qz iã nõ sunt i se nec etiã respectu eoꝝ põt actus interior ipius voluntatis cũ illa supueniẽti et accedẽti intẽtiõe reiterari. Scom actibus vero cõpositis põt silr exemplificari. z primo de actu cõposito/quo ad longũ z ad diuersa tpa tractũ seu successum. iuxt exemplũ iam supius positũ. de illo q causa societatis vl alia vadit de rhoma in hierusalẽ. pactaqz quarta et ãnta pte itineris/ mutat intẽtionem z ꝓpositũ z in deũ reflectit. ista intentio sic supaccedẽs et supueniẽs/ istũ totalẽ actũ quo ad qd informabit. s. quo ad totalem actuz in se. et quo ad oĩa q de eo post accessum dicte intentiõis agẽda restabãt vtputa reliquũ itineris. labores. picula et expẽsas quas ãmodo sustinebit et faciet. quos meritorios efficiet. Quo ad qd etiã nõ informabit. qz scz illã ptẽ itineris ante facti: labores. picula et expẽsas p pus habitos et factos/ nullo mõ ꝺt ex se meritorios efficere vt iã statim de celebrãte missam declaratũ ẽ. Põt etiã sp ad maiorẽ declarationẽ/ de actu ex diuersis singularibꝰ actibus cõposito/ silr exemplificari de pauper. q sola causa victus lautioris hũda/ vl alia nõ de se meritoria: intrat religionẽ. z ibi ꝺ tali intẽtiõe aliqꝺiu vtputa quattuor aut qnqz annis viuit/ pluresqz actus ad regulã ptinẽtes/ nõ mutata ꝑma causa seu principio ꝓposito sui ingressus facit z exequit. Cognoscit iste defectũ suũ. compunctusqz ꝓpositũ z intentionẽ suã mutat. ominaqz in deũ referre incipit. z intẽtiõe deo fruendi z ad regulã suã amodo in dicta religione vult viuere. Jsta subsequẽs supaccedẽsqz intẽtio/ istũ actũ vinẽdi in religiõe ꝼm qd informabit. qz scz quo ad ipm actum in se ac etiã oms alios singulares actus. q post illã supaccedentẽ intentionẽ fiẽt. quia eos meritorios. z istũ vere religiosum q prius nõ erat efficiet. Quo ad quid etiã nõ informabit. qz oms alios singulares actus ꝓcedentes. meritorios efficere nõ pt. Precedentes respectu eoꝝ. cũ transacti sint pt actus interior volũtatis cũ ista supaccedenti intentiõe reiterari. Et ad istud ꝓpositum respectu. s. istoꝝ actuũ q sic in fieri exiſtunt z intẽtiõis supaccedẽtis/ satis ptinere videt illud beati Gregorij in omel. Restat vt qs q ille ẽ q ad supnã patriã tẽdit/ nequaqz se a vicijs p mũdi huius honestate ptineat Qui et si qdã aliqñ bona pro honestate incboat/ in eius intẽtiõe nõ ꝺz pmanere. nec p bono ope/ pñtis huius mundi gloriã q rere. sed totã spem in redẽptoris sui aduentu ꝓstituat ꝛc. Ecce mẽtio ꝺ bonis inchoatis/ z de mutatiõe intẽtiõis ꝛc. Et pro ut in supioribꝰ exemplificatũ ẽ de informatiõe ipoz actuũ quo ad meritũ. silr modo exemplificari facile ẽ de eoꝝ informatõe q ad demeritũ cũ eadẽ quo ad hoc rõ exiſtat

Resolutio finalis ẽ ista/ q intẽtio actus tã interiores ipius volũtatis. q exteriores

ptis ꝓcedentes. qui realiter et transacti sunt. subsequēs seu supaccedēs/nullo mō pōt ex ea ꝓpa eos quo ad meritū vel demeritū informare. ❡ Vo dicat actus interior voluntatis cū intētiōe subseqnti seu supaccedenti reiterari ⁊c. Jā ꝑdicte loqndo illa reiteratio eēt nouus volūtatis actus. et sic respectu eius posset ⁊ deberet dici intentio ꝓcomitās et nō subseqns. Sz ista ꝓ nō me sciāt ꝙ scrupuli cognosci ⁊ qetari valeant ꝑdicta declarari libuit. ❡ Notandum insup ⁊ potest poni vt septima regula.

Septima regula est.

❡ Actio corpalis pōt etiā meritorie ad alias finēs ꝓpalē referri. dūmō finis ille tpalis in seu finaliē referat. Actio vo spūalis ꝑdicatio oro ⁊ hmōi. nullo mō pōt meritorie ad finē tpalē referri. etiā si illud tpale finaliē in deum referat. Et hoc ē in effectu euāgelisemus. nō aūt euāgelisare vt manducem⁹. ❡ Aduertēdū ꝓtea ꝙ etiā ꝓ mō diū cuiusdā regule ⁊ hec ꝓ octaua poni pōt

Octaua regula ē ista

❡ Si in aliqbus actibus seu actiōibus/ad diuersos fines sibi inuicē ꝟ ordinatos tendim⁹/ꝓmus vel medius finis seu ꝓpinquior intētus ponat seu ꝓstituat aliqō tpalē. ordo talis est quo ad istos fines ordinati demeritorij. Bene etiā meritorie licitū ē/duos fines in alia ⁊ aliū eternū dūmō illud qō est eternū. sit ꝓcipalis ⁊ vltimus finis intētus. et non ista. Et gra exēpli de istis duob⁹ memorabit aliqs sufficiēs ⁊ idoneus sz indiges beneficiū eccliasticū vt sz habeat vñ vitā suā sustētaret. ⁊ vt etiā maiorē haberet occasionē ⁊ facultatē deo debite seruiendi. Dic sunt duo fines licite intēti. vn⁹ tpalis ⁊ alius eternus. Si igit iuxt ꝓmū mēbrū huius notabilis seu regule/finis ꝓmus seu ꝓpior sit ipm dei seruitiū debite facere. ⁊ finis vltimus ⁊ ꝓncipalis sit sustentatio vite hīe. tūc ordo ē quersus et actus ad hos fines ordinati de se ꝙ ad salutē eternā acquirendā/demeritorij. Si vero ꝓ tanto mō ꝓcedat intētio. sic sz ꝙ finis ꝓmus seu ꝓpinquior sit sustentatio vite hīe. et finis vltimus ac ꝓncipalis/sit ipm dei seruitiū facere tūc ordo ē rectus et bonus. actusqz ad hos fines debite ordinati ꝙ ad salutē eēnā acquirendā meritorij. ❡ Et hec ꝙ ad materiam intētiōis ac finis actiōis et opatiōis ꝙtuz huic tractatui ꝓgrue visū ē/dicta sufficiāt.

De esse natura et qlitate conscientie.

Quo vo ad esse seu naturā ac qualitatē ꝓscie. est ꝓmo sciendū ꝙ ꝓscia ꝑdicat ꝑprietas vocabuli de se satis connotat/duo dicit ⁊ importat. ❡ Ꝓmo dicit ⁊ importat sciaz ⁊ ꝟm hoc ꝓscia dici ꝑt ꝙdā habitus naturalis. nō solū cognitiuus sz etiā motiuus. Mouet em ⁊ inclinat animā ad bonū ꝓsequēdū. ⁊ malū fugiendū. Et isto modo inquātū. s. sciam dicit et importat/ hz se vt supius. ꝓ igitur ꝙ ipi ꝓmo habitui naturali/supioriq lumini rōnis qō sinderis dī ita ꝙ ꝑt hoc aliq. vt Piero. ⁊ alij ipsam sinderisim ꝑdicat in supioreb⁹ tactū ē/ꝓscientiā seu ꝓscie iudiciū dicere voluerūt. Et tūc ꝓscia de se sp recta ē. nā tunc circa vniuersalia agibilium sicut ipa sinderisis versatur. ❡ Secdo vo dicat ⁊ importat ꝓscia ⁊ magis ꝑprie. quandā acceptionē seu acceptatōez ex parte rōnis. Et em ꝓscia ꝑprie loquendo nihil aliud ē ꝙ applicatio qdā seu ordinatio scie ad aliquē actū. scia aūt in rōne ē. qō satis denotat hec ꝓpositio cū. dī em ꝓscia quasi cū alio scia. Et tūc ꝓscia ꝑprie loqndo magis ē actus ꝙ habitus seu potentia. Istoqz mō se hz vt inferius: magisqz ꝓiungit rōni simplici. imo tūc dī quoddā dictamen rōnis. Et hoc mō nō sp'ō se est recta. imo frequēt errorē recipit. qr tunc cū scz sic ipi rōni simplici ꝓiūgit habz circa pricularia ⁊ p modū cuiusdā cognitiōis seu inqsitionis vsari. in qbus frequēt error et errare contingit. ❡ Que clarius p exemplū nōnulloz doctoz ꝓcipi pōt. Formant em quendā quasi ꝓscie silogismū. Cui⁹ sinderisis maiorē ꝓponit quasi generalē et vniuersalē sic. Nullū malū ē faciendum. Cui ꝓscia se iuxt primā sui importationē seu cō-

notationem/ipi sinderisi ꝓsisiges sine qua cunqꝫ difficultate assentit. nec tunc errat. ¶Quia circa hmõi maiorẽ. non ẽ error. ꝑformat deinde rõ sub ista maiore vnã mĩorẽ/ ad aliquẽ casum seu factũ ꝑticulare descẽdendo sic. ¶Et hoc ẽ malum. ¶Cui minori si ꝓscientia se iuxta secundã sui importationẽ seu ꝓnotationẽ ipi rõni ꝓiũgens assentiat potest errare ꝛ ꝑt nõ errare. ¶Infert demũ conscientia ex istis duabus ꝑmissis conclusionẽ sic. ¶Ergo hoc non est faciendũ. ¶Que conclusio sit̃ erit falsa vel vera. put. s. ipa ratio ꝛ conscientia se illi ꝓiungẽs in illa minore erraverit. ¶Q; etiã conscientia ꝓnt magis ꝑpue ꝛ magis coĩter sumit̃. scz dũ magis ratiõi simplici ꝓiungit̃/ dicat quãdam applicationẽ seu ordinationẽ scientie ad aliqd. sicqꝫ magis actũ quendã q̃ habitum seu potentiã importet. ꝓz ex his q̃ ipsi conscientie attribuũt̃. s. testificari. accusare. remordere. reꝓhendere. excusare. instigare stimulare. remurmurare. incitare. ligare. retrahere. ¶Que oĩa (vt clarũ est) cõsequunt̃ quandã actualẽ applicationẽ alicui⁹ ꝓgnitionis seu scientie ad ea q̃ agunt̃. ¶Que qdez applicatio tripliciter hz fieri ꝑm diuersitatem triũ tempoꝝ. vicz ꝑteriti ꝑsentis et futuri. ¶Uno etenim mõ ꝛ respectu ꝑteriti tpis hz dicta applicatio fieri. dũ scz recognoscit aliqd factũ vel nõ factũ eẽ. ¶Et ꝑm hoc cõscientia de hoc q̃ sibi vel in malo cõmisso vel in bono omisso aut ecõuerso consciã ẽ contra mentẽ testificat̃. eamqꝫ vel accusat. remordet. ꝛ reꝓhendit l' etiã excusat. ¶Alio mõ respectu ꝑntis tpis hz dicta applicatõ fieri. dũ scz aliqd faciendũ imminet vl' occurrit. ¶Et ꝑm hoc conscientia ꝓut de illo in bonum vel malũ ꝑm indiciũ rõnis ꝑ applicationẽ scientie seu cognitiõis ad illud iudicantis sibi consciã ẽ mentẽ ipam facere vel nõ facere. instigat ꝛ stimulat ꝛ recalcitrat. ¶Alio mõ et respectu futuri tempis hz dicta applicatio fieri. dũ scz conscientia ad aliqua in futuꝝ faciẽda vel nõ faciẽda ꝓut sibi de eis ꝑm iudicium rõnis per applicationem scientie seu cognitionis ad illa iudicantis. consciã est mentem ipam excitat incitat ꝛ ligat vel retrahit. ¶Plures a diuersis doctoribus assignãt̃ conscientie descriptiões. ¶Una a Johãne dauasceno ꝙ conscientia est lex intellectus nostri. ¶Alia a Basilio. ꝙ conscientia ẽ rõnale iudicatorium. ¶Alia q̃ ẽ cognitio suiipsius. ¶Alia q̃ conscientia ẽ habitus mẽtis. boni ꝛ mali discretiuus. ¶Alia q̃ ꝓscia ẽ credulitas intẽtionis ad aliqd faciẽdũ vel nõ faciẽdũ. animi deliberatiõe firmata. ¶Ex istis ꝓscie diffinitionibus seu distinctiõibus. q̃ in effectu bene resoluẽdo in idẽ coincidũt. colligi ꝑt ꝙ cõscientia respicit ꝛ ꝓcernit/tã facta q̃ faciẽda. imo oia tpa respicit. vt satis declaratũ est.

De conscientia indi

Tscreta. ¶Notare solẽt aliq. ꝓscientiam nimis largã/ ꝛ etiã nimis strictã cauendũ esse aliquas rõnes assignãtes. ¶Unam scz qz ꝓscia nimis larga generat ꝓsumptionẽ. ¶Alia qz ꝓscia nimis larga generat ꝓsumptionẽ. ¶Nimis vo stricta desperationẽ. ¶Alia qz ꝓscia nimis larga freqnt̃ illud qd ẽ malus dicat bonũ. ¶Nimis vo stricta ecõtrario ꝓpe dãnat saluandũ. ¶Qd nõ ꝓut vba iacent de se sic simpliciter accipiẽdũ est. scz ꝑ quãdenotationẽ ꝛ maxime i indifferẽtibus. q̃ scz vt sepe tactũ ẽ/ nõ hñt ex se suoqꝫ genere q̃ sint bona vel mala. meritoria vel demeritoria. ¶Etenim ꝓscientia larga/ coĩter ꝛ de plumbus q̃ freqntissime occurrũt nullũ remorsum hz. ꝛ sic plura sepe facit q̃ sic faciendo nõ peccat. ¶In qbus tñ si remorsum hñret/ peccaret. ¶Exinde plura petã cuitat q̃ alias incurreret ꝛ cõmitteret. ¶Conscientia vo nimis stricta econtrario coĩns ꝛ qualibet de oĩbus ꝛ freqntissime sine causa remorsum hz ꝛ dubitat. ¶Et cũ pluria necessario facere habeat. ꝛ lta tã facit. q̃ sic cũ remorsum faciẽdo peccat. in qbus tñ si remorsum nõ hñret/ nõ peccaret. ¶Exindeqꝫ plura petã incurrit. ꝛ cõmittit. q̃ alias nõ incurreret nec cõmitteret. ¶Circa qd ac etiã circa plurima tã ia dictoꝝ q̃ dicẽdoꝝ bene notãdũ et actuertẽdũ venit. ¶Q; aliud est ꝓscia. aliud rimor ꝓscie. ¶Nõ in effectu ẽ dicere ꝙ magna ẽ differẽtia inẽ hñre de aliq. seu facere ꝓsciãtiã ꝛ intelligat̃ formatã. ꝛ hñre solũ rimorẽ ꝓscie quẽ aliq ꝛ bene coĩt̃ scrupulũ ꝓscie vocãt. ¶Cõscientia etenim ꝓut tã dicit̃ ẽ. s. formata ẽ qñ finaliter. i. post discussionẽ et deliberationẽ/ ex diffinitiua sñia rõnis iudicatur ꝛ firmat̃ aliqd eẽ faciẽdũ aut ꝓsequendũ. vel nõ faciẽdũ aut vitãdũ. ¶Et ꝓ talem

conscientiā formatā facere/ etiā si erronea sit. sic scz q̄ rō in sic discutiēdo deliberādo so oscie seu scrupulus ē. qñ nō sic finaliē. post discussionē ⁊ deliberationē ex diffinitiua sua iudicat ⁊ firmaē aliq̄d eē faciendū aut psequēdū. vel nō faciēdū aut vitandū. sed mens inē dubia vacillat. nesciens in q̄ melius. nec ad q̄d potiꝰ teneaē. Nō ne sine volūtati. Et ꝫ istū timoꝛē seu scrupulū oscie facē/ nō sp ē pctm. lz periculosus valde sit. ⁊ q̄tū fieri p̄t abijciēdus et extin guēdus. Cause istoꝝ inferius subiungēē.

¶ Dō q̄ faciēdū q̄ inē cetera q̄ sup p̄nū matia oscie p doctoꝛes tractāē. due solū lz diuersimode formari ⁊ deēminari q̄ q̄ adhuc inferꝰ in hac eadē matia dicēda/ etiā pta alia q̄ in hoc tractatu circa materia adhuc forsan tractabūē dandꝰ itelligi potuit. Prima igit̄ q̄stio sic tractari solita ē. Utꝝ oscia erās obliget. Secūa vtꝝ oscien tia errans/excuset. ¶ Circa primā istaruꝫ duaꝝ questionū.

Utrum scz conscien

tia erās obligetꝫ dō vt ponit. b. Tho. pria sedē sue summe ē idē in effectu q̄ q̄rere. vtrū peccet. Cōformiē ad aliq̄ supᵒ tactoꝝ/ tripli q̄ aliq̄ sūt de se ex suoꝝ genē seu nā/ boni. Alij sūt de se ex suoꝝ genē seu natura mali. Alij sūt indifferētes. s. q̄ de se ex suoꝝ genere seu natura nō bñt q̄ sint boni vel mali. vt leuare festucā dē ēra vl̄ mouere manū sine oma q̄litatū/ si rō vel oscia de ipis iudicet ⁊ dictet fm vereꝝ eoꝝ eē. suāꝝ ꝓpriam natura. vtputa q̄ aliq̄d dō de se ex suoꝝ genere seu natura bonū ē rō iudicet vt bonū. ⁊ exinde oscia dictat hoiem teneri ad illud faciendū. vel aliq̄d dō de se ex suoꝝ genere seu natura malū ē rō iudicat vt malū. sic nō faciendū. Nullus est ibi errꝰ imo recta ⁊ ꝓbitaē mala. Sed si rō vel oscientia de ꝑdictis actibus iudicet et dictet ꝫ venū eē. suamq̄ ꝓpriā naturā/ vtputa q̄ aliq̄ dō de se ex suoꝝ genere seu natura bonuꝫ est: rō iudicat vt malū ⁊ exinde oscia illud dictat eē ꝓhibitū/ ⁊ sic fugiēdū. vel aliq̄d de se ex suoꝝ genere seu natura malū rō iudicat vt bonū. ⁊ exinde oscia dictat hominē teneri ad illud faciēdū. tūcibi ē manifestus errꝰ. taliscz ratio ⁊ conscientia dicit errans Et eodē mō respectu actuū tercie qualitatis. si rō vel conscientia de eis dictet et iudicet ꝫ vereꝝ eoꝝ eē suāꝝ ꝓpriā naturā. vtputa/ q̄ aliq̄d dō se ex suoꝝ genere seu natura ē indifferēs. rō iudicet bonū vel malum. ⁊ exinde oscia dictet hominē teneri ad illud faciēdū vel ꝓhibitū ⁊ sic nō faciendū. Est etiā ibi errꝰ. sed nō tātus. eritꝝ talis ratio seu oscientia erās. sed nō tm̄ sicut in casu p̄cedēti. ¶ Ex q̄ dicūt insup̄ ꝑdicti q̄ ratō vel conscientia circa actus tercie q̄litatis erans. scz qui dō se ex suoꝝ genere seu natura sunt indifferētes. siue sit in p̄cipiendo siue in ꝓhibēdo obligat. ita q̄ volūtas a tali rōne taliꝝ conscientia sic errante discordans. i. contrariū illius q̄ sic iudicat ⁊ dictant facies est mala ⁊ peccat. Sed ratō vl̄ conscientia circa actus duaꝝ primaꝝ qualitatū errans iudicādo. s. ⁊ dictādo ea que dō se ex suoꝝ genere seu natura bona sunt vl̄ necessaria ad salutem mala esse ⁊ sic ꝓhibita ⁊ fugienda. vel ea que dō se ex suoꝝ genere seu natura mala sunt bona eē. ⁊ sic ex debito facienda nō obligat. Uñ in talib⁹ voluntas a tali rōne taliꝝ conscientia sic errante discordans. contrariū q̄ illius q̄ sic iudicat ⁊ dictat facies. nō est mala nec peccat. Et ratio p̄t eē. q̄ nullo mō videri potest q̄ aliquis ad id q̄ dō se ex suoꝝ genere seu natura malū est/ possit ⁊ maxime ad hoc p errorem rationis ⁊ conscientie teneri seu obligari. cū illud potius ex seipso ꝓhibitum videaē. Ergo cum ad tale quid quis obligatus non existat. imo econtrario videaē ab illo ꝓhibitus/ videē q̄ illud non faciendo nulla ratione peccare posset imo potius mereatur. Similiter nec ab eo q̄ dō se ex suoꝝ genere seu natura bonuꝫ est. posset quis ⁊ maxime adhuc p errorem rōnis ⁊ oscientie vt tactū ē ꝓhiben. cū potius ex seipo faciēdū videaē. Ergo cū a tali

Phibitus nō existat. īmo potius ad illud videat obligatus, videt q illud faciendo nulla rōne peccare possit. īmo potius mereat. Nō sic aūt ē in indifferētibus q de se ex suoq genē seu natura nec bona nec mala existūt. Et iō facilius ex aliq occasione seu circūstātia, vtputa ex indicio rationis ⁊ dictamine ꝓscie pñt bona vel mala effici, ⁊ exinde ad talia qs teneri ⁊ obligari vel ab eis ꝓhiberi. vt satis declaratū ē. ¶ Sz istā positionē istūq modū dicēdi ptim approbat et ptim impugnat. b. Tho. li. ꝫ notato. Inquātū em̄ ponit q rō vel ꝓscia circa actus ō se suoq genere seu natura indifferēs erras/obligat. volūtasq a tali rōne taliq ꝓscia sic errāte discordās mala est ⁊ peccat/ea approbat. Sz inquātū vo ponit q rō vel ꝓscia/circa actus ō se ex suoq genere seu natura bonos vel malos errās nō obligat/nec voluntas a tali rōne taliq ꝓscia sic errāte discordās mala est ⁊ peccat/ ipam impugnat. mōstrās q idē est dicendū de rōne vel ꝓscia circa actus ō se ex suoq genere seu natura bonos ⁊ malos errante. ſ. q obligat. ⁊ q volūtas a tali rōne taliq ꝓscia sic errāte discordās. mala ē et peccat. Sicut dī de illa q circa act⁹ de se ex suoq genē seu natura indifferētes errat ¶ Et causam huius ex seqntibus. effectualiē assignat. Certū est em̄ q ꝑpriū obiectū voluntatis ⁊ a quo ac ꝑm qō ipius volūtat⁹ bonitas et malicia dependet ⁊ accipi dz/ē illud qō sibi a rōne obijcāt seu supponitur. Nō qdē ꝑm q illud ex seipso de suiq natura ē. sed ꝑm illā qualitatē in bonitate vl malicia ꝑm quā ab ipa rōne apphendit ⁊ ipi volūtati obijcāt seu ꝓponit. Etenim (vt freqntius supra dictū ē) rō voluntatē mouere dz et mouet ꝑm sui obiecti apprehensionē ⁊ ꝑm illud qō apphēdit. Certuz ē insup (vt iam modicū supra satis declaratū est) q rō. etiā qō bene notādū est. credendo forsan se debite volūtati diuine cōformare. licz tñ tūc erret. potest qñq aliqō obiectū apphēdere ⁊ volūtati obijcere seu ꝓponere ꝑm aliā qualitatē quā illud qō ō se ex suoq genere seu natura non dz. sic q nō solū ꝓtingere ꝑt in actibus de se ex suoq genere seu natura indifferētibus. sed etiam ⁊ eodē mō in casib⁹ q de se ex suoq genere ⁊ natura sunt boni et mali. Clarū est em̄ q eodem modo ꝑt rō aliqd qō de se ex suoq genere seu natura bonū ē apprehendere. ac volūtati obijcere seu ꝓponere et malū ⁊ ecōtra sicut illud qō de se ex suoq genere seu natura indifferēs est pōt vt bonū vel malū apphendere. ac vt tale volūtati obijcere seu ꝓponere. Cū ergo dicta magis ad ꝓpositū applicādo ⁊ gratia alicuius exempli/ratio aliqd qō de se ex suoq genere seu natura bonū ē apphendit vt malū/⁊ sicut malū. ⁊ p ꝓseqns dictāte conscientia fugiendū/ipsi volūtati obijcat seu ꝓponit. iam illud efficāt et est ꝑpriū obiectum ipius volūtatis. Nō quidē sub rōne boni ⁊ tāq bonū q nis ō se ex suiq natura bonū existat. q⁹ non est vt tale ab ipa rōne apphensum ⁊ vt tale ipsi volūtati obiectum seu ꝓpositum. sed sub rōne mali et tanq malū de p accidēs. ⁊ sic fugiendum q⁹ vt tale est ab ipa rōne apphensum. et vt tale dictāte etiā ꝓscientia ipi voluntati obiectum seu ꝓpositū. ¶ Sic ergo vt videt in isto casu ꝑpriū obiectū volūtatis ē malus ⁊ fugiendū. q⁹ nis vt tacitū ē in illud vt tale apphendendo ac vt tale ipi volūtati obijciendo seu ꝓponendo: ipa rō ipiusq conscientie dictamē erraūent. Si nūc ergo ipa voluntas tali ratiōi taliq ꝓscientie dictamini q⁹ erranti cōtradicēdo in tale suū obiectū ferāt ⁊ se applicet. certū est q ferēt ⁊ se applicat in obiectū malū et dictante conscientia fugiēdū. ⁊ p ꝓseqns est mala et peccat. cū volūtate ferri ⁊ se applicari ī malū ⁊ fugiēdū: sit ptm̄. Nec inspicit q vt supra dictum est. illud in qō sic ipa voluntas fertur sit de se ex suoq genere seu natura bonum. Quia vt in tale ipa voluntas nō fertur nec ferri potest in ip̄m. quia vt tale non est suum ꝑpriū obiectum. ⁊ per consequens etiam nec ab eo vt a tali potest aut debet ipius voluntatis bonitas dependere ⁊ attendi. Cum iuxta supra tacta ipius voluntatis bonitas vel malicia a sui ꝑpriū obiecti: non quidem vera essentia seu natura sed qualitate sub qua a ratiō e sine recta sine errante apprehenditur. ipiq voluntati obijcāt seu ꝓponit dependere habeat et attendi. Et sit hic eadē rōne dicā ꝑt ō illo quod de se ex suoq genere seu natura mag

lum̃ est. si ratio illud vt bonuz appꝫhendat ⁊ vt bonū. ⁊ ꝓ sequēs ipsa dictāte ꝓscientia debitū et faciēdū ipsi voluntati obijciat seu ꝓponat. Nā illud ꝓpriū ipsius voluntatis obiectū/nō q̄dē sub rōne mali ⁊ tāq̄ malū cuius de se suiqz natura malū existat. quia nō ē vt tale ab ipsa rōne appꝫhensuz. nec vt tale ipsi voluntati obiectū seu ꝓpositū. Bz ꝓsequēs debitū et faciēdū. q⁹ vt tale ē ab ipsa rōne appꝫhensū. et vt tale dictante etiā ꝓscia ipsi voluntati obiectū seu ꝓpositum. Et iō si voluntas tali rōni taliqz ꝓscie dictamini ꝑdicēdo/tale suū obiectū facere ⁊ ad ꝓscia debitū ⁊ faciēdū recusat. q⁹ vt tale est suū ꝓpriū obiectū. ⁊ sic ē mala ⁊ peccat. q⁹ peccatū est. ¶ Et si in casibus ꝑdictis opponendo diceret q⁹ voluntas sic tali rōni ꝓscie dictamini errāti ꝑdicēdo bene moueret. q⁹ ferē ⁊ se applicat in bonū ⁊ aufugit malum. ⁊ sic nō ē mala nec peccat. imo bona ē ⁊ bene facit. ꝓz clare rñsio ex statim dictis. Non em̃ seq̄t si voluntas in illud qđ de se ex suoqz genere seu natura bonū ē ferat ⁊ se applicet. vel illud qđ de se ex suoqz genere seu natura malū est aufugiat. q⁹ ꝓ pterea bene faciat ⁊ bona sit. nisi illud faciat sub debita q̄litate ac debito mō. sic scilz si in illud qđ bonū ē ferat et se applicet. hoc faciat sub rōne boni ⁊ tāq̄ in bonū. vel si illud qđ maluz ē aufugiat hoc faciat sub rōne mali et tāq̄ malū. nō em̃ q̄ ad deum seu q̄ ad meritū vel demeritū inspiciat tm̃ illud qđ fit. sed sub q̄ qualitate et q̄ mō seu anio illud fit. ¶ Hūc ad ꝓpositū in casib⁹ supra dictis. licz em̃ vt ibi satis deductū ē voluntas q̄ ad ꝓmū casū ferat ⁊ se applicet in illud qđ de se ex suoqz genere seu natura bonū est. nō tm̃ hoc facit ratione boni et tāq̄ in bonū. q⁹ vt tale nō ē suū ꝓpriū obiectū nec sibi vt tale a rōne ꝓpositū. scilz ferat ⁊ se applicat in illud sub rōne mali et tāq̄ malū. q⁹ vt tale ē suū ꝓpriū obiectū sibiqz vt tale a rōne ꝓpositū ⁊c. Et si scilz i bonū ferat ⁊ se applicet/nō tm̃ facit sub illa bona q̄litate nec bono mō seu anio. scilz sub mala q̄litate ⁊ malo mō maloqz anio. ⁊ iō talis voluntas nō ē bona nec bn̄ facit. scilz ē mala et male facit et peccat. Et idē de sc̄o casu respectu illi⁹ qđ de se ex suoqz gñe seu natura malū ē. scilz rōe errāte appꝫhendit ipsiqz voluntati obijcit seu ꝓponit vt bonū. Nā si tū voluntas aufugiat illud qđ de se ex suoqz genere seu natura malū ē. nō tm̃ illud facit sub rōne mali ⁊ tāq̄ malū q⁹ vt tale nō ē suū ꝓpriū obiectū nec sibi vt tale a rōne ꝓpositū. scilz illud aufugit sub rōne boni et tāq̄ bonū. q⁹ vt tale est suū ꝓpriū obiectū sibiqz vt tale ab ipsa rōne ꝓpositū ⁊c. vt satis ibi deductum ē. Et iō talis voluntas nō ē bona nec bn̄ facit scilz mala ⁊ male facit ⁊ peccat. ¶ Ad ꝓpositū ꝑdictoꝝ duoꝝ casuū ꝓ clariori eoꝝ intellectu/ pñt inferri effectū dictoꝝ ipsi⁹. b. Tho. poni duo exēpla. ¶ Primū exemplū respectu ꝓmi casus. credere in christū ē ꝓ se bonū ⁊ necessariū ad salutē. scilz voluntas in hoc bonū nō ferat. nisi ꝑm q̄ sibi a rōne obijcit ⁊ ꝓponit. Si q̄ ipsi voluntati a rōne errante ꝓponat vt malū. ⁊ sic dictāte ꝓscientia nō faciēdū. ⁊ nihilominus ipsa voluntas tali rōni taliqz ꝓscientie dictamini ꝑdicēdo. in illud ferat ⁊ se applicet. claz ē q⁹ in illud feret ⁊ se applicabit sub rōne mali ⁊ tāq̄ malū ⁊ nō faciendum. Nō q⁹ de se suiqz natura malū sit ⁊c. sed ē malū ⁊c. de p accidēs ex tali. s. appꝫhensiōe rōnis q̄ vt malū ⁊c. illud appꝫhendit. ⁊ vt malū ipsi voluntati ꝓponit. Et sic talis voluntas de se erit mala ⁊ peccabit q⁹ voluntarie in malū ⁊c. ferri ⁊ se applicare malū est pctm̃. Et ad hoc ꝓpositū dicit phūs. vij. etho. q⁹ ꝓ se loq̄ndo ille incontinēs ē q̄ nō seq̄t rōnē rectā scilz de p accidēs. Ille etiā incontinēs est q̄ nō seq̄t rōnē falsam. i. erroneā. ¶ Secundū exēplū respectu scōi casus. fornicari de se ex suoqz gñe seu nā. ē qđdā malū. scilz voluntas i illud malū nō ferat nisi ꝑm q⁹ sibi a rōne obijcit ⁊ ꝓponit. Si q̄ a casu ipsi voluntati a rōne errāte ꝓponat vt bonū et necessariū ad salutem. ⁊ sic dictāte ꝓscia vt debitū ⁊ necessario faciendū. ⁊ nihilomin⁹ ipsa voluntas tali rōni taliqz ꝓscie dictamini ꝑdicēdo illud aufugiat facereqz recusat darū ē q⁹ illud aufugiet et facere recusabit sub rōne boni et necessarij ad salutem ⁊c. ⁊ tāq̄ bonū ⁊ necessariū ad salutē. nō q⁹ ꝺ se suiqz natura bonū sit ⁊ necessariū ⁊c. sed ē bonū ⁊ necessariū ⁊c. de p accidēs ex tali

ſz ꝯprehensione rationis, que vt bonū ⁊ necessariū ⁊c. ipi voluntati ꝓponit. ¶ Et sic talis volūtas de se erit mala ⁊ peccabit. qa voluntarie bonū ⁊ necessariū ad salutē aut fugere ⁊ recusare facere malum ⁊ pctm̄ est. ¶ Nō tn̄ ⁊ vt oia sane intelligāt ꝯsuli credat ꝑ ꝓdicta. q volūtas in casu istⁱ vltimi exempli/tali rōni taliq; ratiōis dictamini sic errāti se cōformādo/bene faceret, ſz solū q etiā ꝯdicēdo male facit ⁊ peccat. qđ quō fieri possit infer⁹ latⁱ⁹ declarabit. ¶ Cōcludit igit̄ finaliter ⁊ simpliciter ipe. b. Tho. post multa hinc inde ꝑ eū allegata. q oīs volūtas a rōne siue recta siue errāte discordans sit in illis seu circa illa q̄ ꝺ se ex suoq; genere seu natura indifferētia sunt/siue ibis et circa ea q̄ de se ex suo genere seu natura bona, vel mala existūt. sp mala ē ⁊ peccat. ¶ Ex qbus ⁊ ꝑ q̄ satis effectualiter ad ꝓmā duarū ꝓncipaliū q̄stionū supra formatarū ꝑ affirmatiuā rndere videt. q ſz ꝓscia errās obligat. ¶ Qđ tn̄ respectu volūtatis a ratiōe et ꝓscia errante seu erronea discordātis sic intelligēdū ē. q licz talis volūtas sp de se sit mala et peccet. nō ꝓpterea tn̄ vt statim aliqualiter tactū ē/sequit̄ q quotiēscūq; tali rōni et ꝓscientie sic errāti: cōcordat ipsa voluntas bona sit et bene faciat. ¶ Est eteniz dare casum in quo volūtas rōni ⁊ conscientie erranti seu erronee discordādo et ꝯ id qđ dictarent faciēdo eēt mala et peccaret. ¶ Et nihilominus etiā cū eis cōcordādo ⁊ faciendo qđ dictarēt mala eēt ⁊ pctm̄ cōmitteret. Utpta qn̄ rō ⁊ cōscientia vt ē in vltimo exemplo statim supra posito errādo dictarēt aliqd qđ eēt ꝯ deū eiusq; legē ⁊ ꝑcepta. Discordādo vo facit ꝯ dictamē rōnis ⁊ ꝓscientie in quo ē sp: saltē interpretatiue dei ptemptus. ¶ Et hic ē ꝓprie casus in quo cadit ꝓplexitas. ⁊ ex inde etiā dū ad dictā primā q̄stionē supra positā rndēdo dr. q cōscientia etiā errās sp obligat. nō ē intelligēdū q sp simpliciter obliget ad faciēdū et subsequendū illud qđ ipsa dictat. ſz sub disiunctione ad faciēdū. ſ. et sequēdum illud qđ ipa dictat. vel ad se deponēdū vt clarius inferius ex dicēdis patere potent. ¶ Pro q̄ clarⁱ⁹ intelligēdo. et q; materia ista frequenter occurrit, nec clare ab oībus ꝓut bene expediret intelligit̄: vtile visum ē positionē circa hoc domini Bonauenture quā ad diictam primā q̄stionē effectualiter, licz sub aliis terminis rndendo ponit hic applicare, ꝓformat eiꝰ q̄stionē sic. Utr̄ teneamur ad oīa eid qđ cōscientia dictat ee necessaria ad salutem. ¶ Et sub ꝑdicto titulo q̄stionis formatur etiā tres alias q̄stiones quasi subalternas, quas ꝑ idē quasi medū solut. ¶ Et sūt he in effectu. Utr̄ oīs conscientia liget? et vtr̄ liget ad oīa qđ dictat? Utrū hō sit ꝑplexus q̄n̄ cōscientia sibi vnū dictat ⁊ lex diuina dictat ꝯuū? ¶ Cui sit magis ob temperandū. vel cōscientie dictamini, vel ꝓcepto ꝑlati. cū sibi inuicē obuiāt et ꝯuāt? ¶ Circa quar̄ quattuor q̄stionū diffolutionem ponit dictamē conscientie/triplici respectu ad tria genera actuū cōsiderari posse. satis ad ꝓpositū distinctiōis supra posite. licet sub alijs vbis. ¶ Et intelligāt vt ponit̄ dictamine cōscientie ꝑ modū ꝓceptiōis vel ꝓhibitionis nō ꝑ modū cōsilij siue ꝓsuasionis, qđ ꝓprie ē dicere qđ intelligēdū est de scrupulo conscientie, quoꝝ satis supra nota ta ē differētia. ¶ Aliqn̄ etenī conscientia dictat ea q̄ sunt ſm legē dei, aliqn̄ dictat ea q̄ sunt ꝯ legē dei. aliqn̄ dictat ea q̄ sunt preter legē dei. ¶ Qn̄ autē cōscientia dictat ea que sunt ſm legē dei. ipa simpliciter ligat ad faciendū illud qđ ipa dictat. imo cū in isto casu hō ia ad ea q̄ sic cōscientia dictat fit per legem diuinā ligatus et obligatus: cōscientia q̄ sic illi legi cōcordat, nō solū ligat imo et ligatū ostēdit. ita q; in effectu duo ligamina cōcurrūt. ¶ Et talis conscientia nullo mō ē deponēda seu abijciēda. imo toto effectu sequēda. ¶ Qn̄ vo cōscientia dictat ea que sunt ꝯ legē dei/ipa etiā conscientia simpliciter ligat et obligat non quidē ad faciendū/qđ ipa dictat ſz ad deponendū. Quia cū talis cōscientia erronea errore repugnāte legi diuine q̄diu ipa manet/ponit ⁊ tenet hominem ex̄ statū salutis. et iō necesse ē eam deponere. qz siue tū chō faciat qđ ipa cōscientia dictat siue eius oppositū, peccat mortaliter. ¶ Faciēdo etenī in isto casu qđ ipa conscientia dictat/facit ꝯ legē dei. qđ clarū est. ¶ Pctm̄ mortale eē. ¶ Faciēdo vo oppositū illius qđ ipa conscientia dictat adhuc peccatus qđ mortaliter. non rōne quidē opis qđ tunc fa-

cit. ſed quia malo modo facit. Facit em̃ in contemptum dei. q̃ licet illud q̃ tū facit de ſe non diſpliceat deo/facit tñ ac ſi diſpliceret deo: cuꝫ faciat illud q̃ ſua conſcientia ſibi deo diſplicere dictat. Sic ḡ facit quod deo diſplicere credit. faciendo autē q̃ deo diſplicere credit. deum contemnit. q̃ deus nimo facat. ⁊ ſic mortaliter peccat. ¶ Et ſcia aduertat. q̃ quotienſcūq; fit mentio ſi ſunt ꝺ̄ legē ſeu p̄ceptū dei diſcordās manet. q̃ non clare ⁊ euidēter cognoſcāt vtrū illa ſi ſic ipa ratio ꝓponit et dictat ſint ꝺ̄ legem ſeu p̄ceptū dei. imo intelligi debꝫ vbi tur ex ꝓm legē et p̄ceptum dei. Nam ſi dacognoſceret. q̃ ratio humana ꝓponeret ⁊ dictaret aliquid ꝺ̄ legē ſeu p̄ceptū dei. tarem rationē nullus teneret ſequi. nec tunc ratio eēt totaliter errās. ſed potius q̃ſi maloſe agens et corrupta. Sed q̃ ratio erronit et dictat vt dei p̄ceptū ac ſue legi cōfoune/tunc eſt vere errans. Et tunc dictamen talis ratiōis cōtemnere. eſt idē q̃ dei preceptū contemnere ſaltē interp̄tatiue vt ſatis ſupa declaratū eſt. Item dum in ſuperioribus fit frequēter mentio ꝺ̄ eis que de ſe ex ſuoꝝ ḡnere ſeu natura bona ł malasunt. et de eis que ſub ratiōe boni et mali ꝓhenduntur/intelligāt ſemp ꝺ̄ bonis vel malis ex ꝓm legē et p̄ceptū dei. Utputa q̃ de ſe vel ex aliqua circūſtātia talia ſūt vt talia ꝓhenduntur. Quia alias nec virtutes nec peccata/⁊ per conſequens nec merita nec demerita eēnt. Et ſic non ꝓprie ad materiā preſentē iactaret ⁊ congruerēt.

¶ Q̃n autē conſcientia dicat ea que ſunt p̄ter legem dei/ipa conſcientia ligat ⁊ obligat ſed nō ſimpliciter imo ex ꝓm quid ⁊ ſub quadam diſiunctiōe ſeu alternatiua. Secundum quid em̃ ligat ⁊ obligat. q̃ q̃diu manet ſub diſiunctiōe ſeu quadā alternatiua ligat ⁊ obligat. q̃ ligat ⁊ obligat ad faciendum q̃ ipa dictat vel ad ſe deponendum Ita q̃ homo in iſto caſu tenet talē conſcientiam deponere. vel adimplere q̃ ipa dictat. Utpote ſi conſcientia dictat quod neceſſariū eſt ad ſalutē leuare feſtucā ꝺ̄ terra vel non portare capuciū in eccleſia. oportꝫ vel iſtā conſcientiā deponere vel q̃diu manet feſtucā ꝺ̄ terra leuare aſit capuciū in eccleſia nō portare. Et ratio huius eſt. quia cum talia ſint p̄ter legem dei. nullus ad ea facienda vel non facienda de coꝫ natura obligat. ſed cuꝫ circa ea accedit dictamē conſcientie/iam homo ex tali dictamine obligat ad ea facienda vel non facienda. cuꝫ prius non obligaret. quia cōtra dictamen conſcientie facere/eſt peccatum. Cum igit q̃diu manet tale conſcientie dictamen maneat talis obligatio. oportet eaꝫ neceſſario adimplere alias eſſet peccatum. Quando vero tale conſcientia dictamen depoſituꝫ eſt/tunc ſublata eſt illa obligatio que ad talia faciendum vel non faciendum obligat. Et tunc illa talia ſunt vt prius de ſui natura erant. ſcilicz indifferentia. ⁊ tunc ea facere vel non facere ſimiliter indifferens eſt. ⁊ ſic non eſt aliquod peccatum. ¶ Nūc ergo iuxta effectum dictoꝫ ipius doctoris Bonauenture predicta ad ſolutionē ipārum quattuor queſtionum per modū cuiuſdam epilogi applicādo. reſpectu prime ⁊ principalis queſtionis/patet ex predictis/q̃ non ſemper tenemur ad oīa id q̃ conſcientia dictat eſſe neceſſarium ad ſalutem. ⁊ tamen q̃diu manet peccam⁹ ſi non facimus illud q̃ conſcientia dictat. Ergo non tenemur facere illud quod ipa dictat. Quia (vt ex premiſſis patꝫ) illam obligationem alio modo euadere ſeu tollere poſſumus. ſcilicz talem conſcientiā deponendo. ¶ Reſpectu vero ſecunde queſtionis patꝫ ex predictis q̃ omnis conſcientia ligat. ſed non ſemp ligat ad omne quod dictat. In eis em̃ que dictat ex ꝓm legem vel p̄ter legem: ipa vt iam dictuꝫ eſt ligat ad id q̃ dictat. in primis quidem ſimpliciter in ſecundis vero ſub diſiunctione. ſcz ad id q̃ dictat vel ad ſe deponendum. In eis vero que dictat contra legē dei/ipa ligat ſed nullo modo ad ea que dictat. ſed ſimpliciter ad deponendum. ¶ Reſpectu aūt tercie queſtionis patet ex premiſſis q̃ licet homo in caſu dicte queſtionis poſſit dici ꝓplex⁹ ad tp̄us q̃diu. ſ. talis ꝑſcia ſibi manet. ſimpli

citer tamen loquendo non est nec debz dici pplexus. qz pōt imo tenēt talē ꝓscientiā deponere p aliquem modoz infra tactoz.

¶ Respectu vo q̄rte q̄stiōis pz ex p̄missis q̄ qñ plat⁹ p̄cipit ea q̄ sūt ꝟm legē dei vel p̄ter legē dei. magis ē sibi obediēdū q̄ dictamini ꝓscientie. imo in his casib⁹ talis ꝓscia q̄ tali p̄cepto plati ꝑniat simpliciť est deponēda. qz iā in his casibus ꝫ p̄ceptū plati facere: essz ꝫ legē dei facere. De p̄mo nō ē dubiū cum tūc ꝟm legē dei p̄cipiat. De secundis vo q̄ scz sūt p̄ter legē dei. hoc idē pz. qz p̄ceptū plati iā ea q̄ sic p̄ceť legē dei erāt/facit ꝟm legē dei eē. Qñ vo platus p̄cipit ea q̄ sūt ꝫ legē dei/magis ē obediēdū dictamini ꝓscientie q̄ plato qz in hoc casu māifestū ē q̄ ꝫnū illius qđ platus p̄cipit. s. illud qđ tūc ꝓscientia dictat/ē ꝟm legē dei. Et sic inꝫ supza tacta/ad illud faciendū sunt q̄si duo ligamia. i. ligamē legis dei z ligamē ꝓscie. Ex pte vo p̄cepti plati nullū ē in hoc casu ligamē. qz simpliciť nō obligat. qz ꝫ legem dei p̄cipit. Et intelligāt hocuꝫ modū supza tacta ꝫ dictamie ꝓscientie formate. q̄ scz clare z euidēť cognoscit. vel finaliť in anio iudicat z firmat/tale p̄ceptū plati esse ꝫ legē dei. qz si solū eēt timoz vel scrupul⁹ conscientie. necesse eēt aliť z magis p ꝓns cōsulere z discurrere. anteq̄ tale p̄ceptū plati cōtemneret. ¶ Triplex antē modus ꝓscaz deponēdi repiť. ¶ Primus ē ex seipso. p fortē scz z feruentē meditationē z discussionem casus incūbētis. ac rōnū circa ipsuz occurrētiū. diligenscz studiū opinionū ac sentētiaꝝ doctoz. Et hoc qñ hō noticiam legis diuine lumēcz scientie ex seipso habet.

¶ Scōs mod⁹ ē p discretā z diligentē inq sitionē z inuestigatōz a lr̄atis et pitis/ipsi⁹ legis diuine. Et maxime eis q̄s ꝙs pertio res z magis ꝓbate vite/iudicio suo cōmode repire potent. Et interdū inꝫ grauedinē casus/vehemētiacz mottus seu dictaminis ipius ꝓscientie/plures ac frequēť. z hoc qñ hō de se nescit ō dicta sua ꝓscientia casuqz sibi incūbēte/iudicare. vtputa qz noticiam legis diuine nō hz. In his duob⁹ modis necessaria oīno est humiliatio spūs. ac q̄dā sui intellectus captiuatio. vt scz pie velit credere z ꝓsentire obedireqz eis q̄ per se legit. vel ab alijs audit. Juꝫ dictum apl̄i. Captiuātes omnē intellectū in obsequiū christi. Hoc ē dicere q̄ quilibz in credēdis plus debz ꝓsentire fidei q̄ sibi. z in agēdis plus credere alijs q̄ sibi. ¶ Tercius modus ē p̄ p̄uersionē mētis z recursū ad deū eiusqz ꝓsiliū. p humilē z deuotā ac frequētem oratiōnē. vbi z qñ deest ꝓsiliū humanū. Juꝫ illud sacre scripture. Luz ignorare mus qđ agere debeamus/hoc solū habemus reliqui vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad te. q̄uis et hic modus non debeat ab alijs duobus p̄cedētibus deesse. imo cū eis cōcurrere. ¶ Qui autē alio mō/vt frequēter apud plures ꝓtingit ꝓscīam suā deponit/ magna picula z plus q̄ plures forsan credant incurrit. Tunc/ns ē p̄ꝓie ꝓscientie de positio. scz ꝓceptus grauis/z supba plumptio. Beatus enī hō q̄ sp ēpauidus in cis scz q̄ ad salutē ptinēt. ¶ Cristis tmb⁹ modis cū nōnullis supius tractatoz p̄m⁹ notatī octo ex qbus causaī z prouenire solet ipsius ꝓscie error. ¶ Primū ē ignorantia. qñ scz ꝙs nescit qđ sibi eligēdū vel declinādū sit. ¶ Scōm est negligētia. cū ꝙs scz negligit ꝓscīam suā discutere. vel si post discussionem se expedire nesciat negligit tūc ab alijs q̄rere. ¶ Tercū ē superbia. qñ scz ꝙs nō humiliat intellectū suuz vt melioribus z sapiētioꝝb⁹ se credere velit. ¶ Quartū ē singularitas. qñ scz hō suū ꝓpriū sentiēdi sequēs/nō vult se alijs ꝓformare. nec sequi vias cōmunes bonoz. ꝫ qđ li. numerosum scribiť. Extrema castroz consumplit iznis. ¶ Quintū est affectio inordinata. q̄ sepe inclinat ꝓscientiā ad id qđ hō tūc appetit. et sic facit eā a sua rectitudine deuiare. Juꝫ dictū Senece. Penit omne iudicium/ cū res trāsierit in affectū. ¶ Sextū ē pusillanimitas. ꝓpter quā scz ꝙs frequēť timet ea que ꝟm rectū iudiciū rationis timenda nō sunt. ¶ Septimū est perplexitas. qñ. s. homo se inter duo peccata positū esse credit et vtrūcz declinare. quin scz in vnū incidat iudicat impossibile. Sed ad hoc (vt ex supza tactis satis patz) perplexitas ꝓprie loquendo nihil est simpliciter. sed ꝟm quid. tamen potest esse aliquis perplexus ꝟm scz cōscientiā erroneā. sed stantem vt ea supra tactum est/eam deponendo pōt liberari. ¶ Octauū est humilitas. cōtis

ppuritas. Vñ Greg. Bonarū mentiū est ubi culpas agnscere vbi culpa nō est. ¶ Secundum prima sunt mala ⁊ reprehensibilia. ⁊ error ex eis puenies valde periculosus. Octauum vo laudabile est. error quoq; ex eo puenies pius ⁊ meritorius. imo nec error proprie dici dz. sed quedā humilis sui ⁊ defectuū suoq; fragilitatis recognitio. dū tñ nō sit principalū qua. s. querit.

Utrum conscientia errans seu erronea excuset. qđ intra eundem

beati Tho. vt de prima qone principali in fine dictum est. est idem in effectu q̄ queritur. vtrum voluntas rōni erranti seu erronee cōcordans/sit bona: veniat intra intentionē ipsius beati Tho. considerāda q̄ sequunt. ¶ Primo (vt frequenter in supradictis dictum est) bonū ⁊ malum in moralibus ⁊ magis clare ad propositū capiendo/ q̄ ad meritum ⁊ demeritū/ consistit in actu in quantum est voluntarius. ita q̄ bonitas vel malicia alicuius actus/ab ipsa voluntate seu voluntatis impio dependet. qr si actus esset inuoluntarius nec meritorius nec demeritorius esset. Et hinc est illud sententiā beati Aug. q̄ omne peccatū voluntariū est adeo. q̄ si voluntariū nō esset peccatū nō esset. ¶ Aduertendū est insuper q̄ ad propositū/ppōs ignorātia sub duplici q̄litate inuenit. Una est q̄ causat inuoluntarium. i. q̄ dum contingit seu occurrit/reddit seu efficit actum inuoluntariū. ⁊ hoc proprie ignorātia directe. qr. s. priuat hoīem a cognitione q̄ requirit ad hoc q̄ aliquid voluntariū existat. Alia est ignorantia q̄ nō causat inuoluntarium. i. q̄ dum contingit seu occurrit nō propterea actum inuoluntariū reddit seu efficit. q̄ inferius magis declarabunt. Et quibus duobus clare sequit q̄ illa ignorantia q̄ dum cōtingit seu occurrit reddit seu efficit actum inuoluntariū. tollit a tali actu oēm rōnē boni ⁊ mali moralis/ meritiq; ⁊ demeriti. Illa vo q̄ dum occurrit nō reddit seu efficit actū inuoluntariū. diminuit rōnē boni ⁊ mali meritiq; ⁊ demeriti nō tollit. Patet ex p̄dictis q̄ vt iam statim dictū est/talis rō boni ⁊ mali meritiq; ⁊ demeriti/a voluntate dependet. ¶ Est

Bpterea p p̄dictorū ⁊ aliquorū subsequētium intellectu notandū q̄ ignorātia triplici mō seu sub triplici respectu se pt ad actū voluntatis hre. Uno mō aīcedēter. Alio mō concomitāter. Et alio mō p̄sequēter. ¶ Antecedēter aūt se habet ignorātia ad actū voluntatis/qñ nō est volita/ seu vt ita dicat volūtaria. ⁊ tñ est cā volēdi aliquid qđ alias homo nō vellet. s. si talis ignorātia nō esset. vtputa qñ hō ignorat aliquas circūstantiā actus quā scire non tenebat/ ⁊ ex hoc aliquid agit qđ nō faceret si illā circūstantiā sciret. Ut ponit ipse be. Tho. ex emplū de illo qui diligentia de hincinde circūspiciendo/ adhibita/ ignorās aliquez transire p viā/ p̄jecit sagittā/ q̄ transeuntē interfecit. In isto eīm casu/ ita ignorantia istius circūstantie/scz transitus illius hois nō est volita nec volūtaria/ qr iste p̄jciēs sagittā bñ voluisset trāsitū illius hois scire/ ⁊ tñ est cā volendi qr alias iste hō non voluisset. s. p̄jciēdi illā sagittā/ quā alias nō p̄iecisset. si. s. illam circūstātiā trāsitus illius hois sciuisset. Et ita de multis alijs q̄ frequētissime occurrūt. Et hec ignorātia sic antecedēs simplr causat inuolūtariū. i. dum contingit ⁊ occurrit actum inuoluntariū reddit seu efficit. ¶ Concomitanter aūt se habet ignorātia ad actum voluntatis/qñ est de comet qđ agit. qđ si etiā sciretur/nihilominus ageret. ita q̄ ipsa ignorātia nō inducit ad volendū vt illud fiat. sz solum cum tali facto cōcurrit. ita q̄ sit cōtingit illud esse factuz. ⁊ esse ignoratū. Ut iuxta exemplum beati Tho. de illo qui q̄rit hostem occidere. ⁊ ideo suo seruo firmauit: contingit q̄ casu vel in nemore vel alias istū hostē sagitta vel lancea occidit sz dum eū occidit. credit occidere ceruū. In isto eīm casu ista ignorātia q̄ tūc hostis ille ibi esset ⁊ q̄ tūc occidat. cōcurrit cū ipso facto. s. cū ipsa occasione. ita q̄ sit cōtingit illū hostē occidi ⁊ occidi ignorari. nec ipsa ignorātia q̄. s. ille hostis ibi esset/ inducit istū occisorē ad eum occidendū. qr ita bñ eū occidisset. si ibi tūc eū esse sciuisset sicut occidit qñ ignorabat. Et talis ignorātia dum p̄tingit seu occurrit nō reddit seu efficit actū inuolūtariuz. qr nō causat aliqd qđ sit repugnās volūtati. i. q̄ qđ voluntas

si sciret impedire facere qō tūc facit. vt satis est cōsiderare in exemplo statim posito. Sed talis ignorātia si bñ aduertat bene causat seu efficit actū p isto instāti quo fit nō voluntariū. sic. s. q p illo instanti q̄ sic volūtas non habeat actualiter volitionē illum actū faciēdi vt etiā ptz in dicto exemplo stati posito. Clarū est cū q illo occisor p illa hora q̄ illuz hostē sic a casu occidit. nō habeat actualr volūtatē eum occidēdi qz tunc ibi eū esse ignorabat. imo ceruum ibi esse z ceruū occidere credebat. Nec seq̄t q si talis ignorantia reddat seu efficiat actū nō volūtariū q pterea eum reddat inuoluntariū. Magna etenī inter ista duo est dīa. Reddere etenī seu efficere actū nō voluntariū/est facere q volūtas p instāti q̄ ille actus fit/nō habeat actualem volitionē eū faciēdi Reddere vo seu efficere actuz inuoluntariū est facere q voluntas actualem seu habitualē volitionē habeat illum actū nō pficiendi. q̄ valde inter se differūt: Magna etenī dīa est inter nō velle facere et velle nō facere. Primū p dictorū vt iam tactū est bñ causat seu efficit ignorātia cōcomitās. de qua nunc agit. Sed scōm nō causat nec efficit. Et rō est. qz idem nō pt eodē instanti esse actualiter volitū z ignoratum. sed bñ pōt eodem instāti esse habitualiter seu dispositive volitū z ignoratū. ¶ Consequēter aūt se habet ignorātia ad voluntatē. in q̄ctum ipsa ignorātia est volita seu voluntaria. Nō duobus modis cōtingere pōt. Uno mō directe. Alio modo indirecte. Directe q̄n actus voluntatis ferē in ipsam ignorantiā. sicut cū aliquis vult ignorare. vt excusatōnē peccati habeat. vl vt a peccādo nō retrahatur. Juxta illud Job. xxij. Scientiā viarū tuarū nolumus Et hec dī ignorantia affectata. Indirecte vo iterum dupl'r cōtingere pōt. Uno mō cum aliquis actu nō considerat qđ considerare debet et pōt. Et hec dī ignorantia male electionis. vel ex passione aliqua. vel ex malo habitu puenies. Alio mō cum aliquis noticiaz quā de aliquibus deberet habere curat acquirere. z p̄m hunc modū ignorātia vniuersaliū iuris q̄ quis scire tenet/voluntaria dī. q̄si p negligentiam puenies. Cum em̄ nō nisi pter negligentiam habeat voluntarie haberi videt. ¶ Nunc igit p̄dicta ad positum solutionis p̄dicte scde q̄nis principalis iuxta intentionē eiusdē beati Tho. applicādo. ¶ Si rō vel conscia erret erroze volūtario qui scz nō causat inuolūtarium. vtputa qz puenit ex ignorantia. vel cōcomitāte. que scz cum actu concurrit nec ad ipsum pficiendū inducit. vel consequente q̄ scz volitis seu volūtarie est. vel directe pter negligētiam. vtputa qz est erroz seu ignorātia circa id qđ quis scire tenet vel cōsiderare debet z pōt. tunc talis erroz rōnis vel cōnō excusat quin voluntas tali rōni vel cōsciētie sic erranti p cordans sit mala. ¶ Si aūt sit erroz qui causat inuolūtariū. vtputa ex ignorātia antecedēte q̄ ex ignorātia alicuius circūstātie absq̄ omni negligētia causat pueniēs. tunc talis erroz rōnis vel conscie/volūtatē. tali rōni vel conscie sicerranti cōcordante excusat. vt non sit mala. vtputa grā alicuius exēpli. Juxta eundem Tho. si rō z conscia alicuius adeo erret. q̄ sibi dictet q̄ possit ad vxorē alicuius accedere. volūtas tali rōni z cōscie sic erranti cōcordās/mala est nec excusat/eo q̄ erroz ille puenit ex ignorātia legis dei. quā scire tenet vel inquirere. Si aūt rō z cōscia p̄dicti hois in hoc errent. q̄ aliquā mulierem quā loco sue vxoris de nocte sub missa ignorat/credat esse vxorē suā. z illa mulierē deq̄ bitū reposcēte/velit eā cognoscere/excusat voluntas eius vt nō sit mala. Quia erroz iste ex ignorātia alicuius circūstātie puenit. q̄ inuoluntariū causat. z sic excusat. ¶ Pōt alia multa exēpla concipi z ad positū aplicari. imo frēquenter occurrūt casus diuersi si in hac materia. ¶ Pro ampliori ad huc tā p̄dictorū/q̄ materie in se declaratōe expediēs visum est determinationē triū qōnū. qs sup scdo sniarū tractat oēs Petrus de charanthasia/ordinis p̄dicatorū/olim Innocētius papa. v. hic iuxta effectū dictorū suoz breuiter subnectere. Primā qō est. Utrū ignorātia sit petīa. Utrūma ignorātia excusat petīa. Quo ignorātia excusat petīa. Circa primā qōnez notandū primo p̄m eū. venit/q̄ cū culpa sit defectus volūtarius/eius rei q̄ debet inesse/ipsa ignorantia in q̄tū caret voluntario caret culpa

sed in q̄tum habet de voluntario/habet de culpa. Cum insup̄ vt etiā dicit p̄natiões habitus cognosci habeant. vtputa iuxta positum ceptum loquēdo. ignorātia per ad materiā p̄tem spectare videt. repitur scia. Una est impntiētium ad salutē. Alia utilis ad salutē. Alia necessariorū ad salutem. Impertinentiū ad salutē vt scire geometriā vel arismetricā vl̄ hmōi. Utilium ad salutē. vt scire epl̄as Pauli. actus apl̄os scire. xij. articulos fidei. decē p̄cepta legis. septem peccata mortalia ⁊ hmōi. Et intelligē hec ꝑm status ⁊ gradus psonarum aliquid est necessariū ad salutē scire respectu vniꝰ/qđ solū esse vtile respectu alterius. Aliquid etiā est necessariū vni ad salutē scire explicite. qđ sufficeret alteri scire implicite. ⁊ sic̄ de pluribꝰ. Respectu quoꝝ oppositū triplex. etiā repit̄ ignorātia. Impertinentiū ad salutē. utiliū ad salutem. ⁊ necessariorū ad salutē. Prima siue voluntaria siue involūtaria. nō est pctm̄ Secūda siue etiā volūtaria fuerit siue involuntaria. nō est de se pctm̄. licet hō eam cōmittendo peccare posset. Tercia vo ignorātia. s. necessariorū ad salutē. iterū triplex reperit. Una. s. oīno involuntaria. Alia oīno involūtaria. Et alia ꝑtim volūtaria. ꝑtim nō. vt sūt infantes pueri ⁊ hmōi. ⁊ hec nō est in culpa. ⁊ p̄ pēs nec pctm̄ sed solus est remissa. ⁊ sic quandā impfectionē dicit. Secunda est in eis qui scire p̄nt sed nolūt. Et sic ignorantiā velle hāe videnē ⁊ affectare. Et hec ꝓprie nō dī pena cū sit volita. ſz est culpa ⁊ pctm̄. nō rōne quidez ignorātie in se. Ignorare etem̄ de se nullū est pctm̄. sed rone querse volūtatis ignorādi ea q̄ quis scire tenet ⁊ q̄ sibi necessaria sunt ad salutē Fit etem̄ malum actum culpe velle solum modo pctm̄ est. sed etiam velle malū pene ordinantis ad culpam. qualis est ignorantia eorum q̄ sciri debent. est pctm̄. Tercia ignorātia est in eis qui scire p̄nt ⁊ bñ vellēt sed scire negligunt. Et hec partim est pena ꝑtim culpa ⁊ pctm̄. Pena quidē in q̄tū ſz talis ignorantia q̄ vt tactū est quandā impfectionē dicit. nō est ꝓprie volita. imo qđammō displicēs. Culpa vo ⁊ pctm̄ in q̄tum ex defectu hois. sua. s. negligētia venit q̄ ipse sciam eorū q̄ scire tenet ⁊ q̄ sibi necessaria sunt ad salutem/nō habet cum habere posset. ⁊ sic qđammō voluntarie hāc ignorantiā hīe videt. nō quidē voluntate efficiēte vt in p̄cedēti. ſz voluntate omittēte q̄ licet nō ꝓprie ⁊ vere effectualiter tñ est interp̄tative volūtas est. Et er his pz solutio p̄dicte p̄time qōnis.

Ecda vo p̄dictarum trium questionū/eisdem q̄si medijs ꝑm p̄fatum doctorē dissoluit. Presupponit em̄ primo illud tā sepe supra tactum. q̄. s. omne pctm̄ in q̄tum est voluntariū intantū est pctm̄. Ex quo infert q̄ illud qđ diminuit de voluntario diminuit de pctō. Deinde illam triplicē dīam ignorantie in determinatōe questionis p̄cedētis positā/effectualiter resumit dicēdo. Q̄ prima ignorātia oīno involūtaria q̄ dī incincibilis q⁊ vinci nō p̄t. vt q̄ est in pueris et a natura insensatis a toto. i. totaliter excusat pctm̄. Ecda vo ignorātia. s. oīno voluntaria que dī ignorātia affectata nullo modo excusat pctm̄. q⁊ vt q̄ mḡrm sententiarū dī. Et si talis ignorātia excuset in q̄tum ignorātia est. aggrauat tñ in q̄tum est affectata. Vñ tñ aggrauat quātū excusat. Et circa hanc ignorantiā q⁊ de ipsa frequenter verbū occurrit/aduertē. q⁊ nulla ignorantia de se est simplr affectata. Etem̄ oēs hoīes iuxta p̄bm/naturalr scire desiderāt. sed est bñ aliqua ignorātia de p accidens affectata in q̄tum. s. scīa dei opposita credit debere hoīem mouere seu inducere ad aliquid qđ ipse non vult ⁊ qđ sibi displicet. Tercia vo ignorātia. s. ꝑtim volūtaria ⁊ ꝑtim involūtaria. q⁊. s. vt satis supra tactū est a voluntate omittēte. nō sūt a voluntate efficiēte seu approbante p̄cedit. excusat a tāto. ſz nō a toto. i. nō totalr excusat pctm̄. ſz bñ granitatez pctī diminuit. Ita q⁊ pctm̄ p talē ignorantiā p̄missum/ nō est de se ita graue/sicut esset si talis ignorātia nō haberet. Et intelligat̄ hoc de ignorantia q̄ p aliquē modū dat cām ipsi pctō. sic ſcz q⁊ si ipsa nō esset/pctm̄ illud nō p̄mitteret. vel nō eodez mō cōmitteret. Plam est alia q̄dā spēs ignorātie oē generalr peccā-

tum cōcomitans de q̄ nihil ad pñs ꝓpositum. ¶ Circa vo tertiā z vltimā p̄dictarū trium q̄onū distinguēdo dicit p̄fat⁹ doctor. q̄ duplex est ignorātia. ¶ Quedā est facti q̄dā est iuris. Ignorātia facti dupliciter cōtingere pōt. Aut. s. adhibita diligētia. z hec excusat a toto. qđ exponat̄ vt s. ¶ Et exēplificat de cōcubitu Jacob cū Lya primogenita filia laban. quē cōcubitū talis ignorātia excusauit. Aut talis ignorātia facti p̄tigit nō adhibita debita diligētia. z hec excusat a tāto. sz nō a toto. qđ etiā vt s. exponat̄. et exēplificat de facto lamech dū occidit Layn. cū tm̄ ferā putaret occidere. Qđ factus talis ignorātia nō excusauit a toto sz bñ a tanto. ¶ Ignorātia aūt iuris vt iam aliq̄liter in supioribus declaratū est sub duplici q̄litate repit̄. vna vincibilis. alia invincibilis. Vincibilis quā. s. vt etiā supra exp̄sitū est quis vincere pōt. iterū duplex reperit̄. Una affectata. q̄n. s. iuxta etiā supius notata aliquis ea q̄ iuris sunt q̄ scire tenet̄ z scire pōt. scire nō vult. imo iliam eorum ignorantiā qđammodo ne a pctō retrahat̄ se habere cōplacet. ¶ Et hec ignorantia in nullo se excusat. nec. s. a toto nec a tāto. Alia dicit̄ simplex. cum. s. iuxta etiā supius notata aliquis ea q̄ iuris sunt q̄ scire tenet̄ / bñ scire vellet. sz cū scire possit negligit. ¶ Et hec ignorātia excusata tāto sed nō a toto. ¶ Ignorantia vo invincibilis sub duplici etiā qualitate repit̄. Una innata. alia incidēs. Innata oīno excusat. z a tanto. z a toto. vt infantibus z a natura insensatis. Incidēs vo iterū duplex est vm. s. q̄ dupliciter cōtingere pōt. Una nanq̄ incidit sine culpa. Alia vero incidit ex culpa. Prima q̄. s. sine culpa incidit. vt q̄n gra exempli homo dando opam rei licite efficiē furiosus. z hec q̄n totaliter ligat seu impedit rōnem seu vsum rōnis excusat a toto. alias nō. De scda vo incidenti. s. ex culpa. vt q̄n homo p̄stitit cām sue ignorantie / duplex est opinio. Una est q̄ ponit q̄ si talis ignorantia rōnem seu vsum rōnis oīno ligat seu impedit. tunc peccatum qđ sequit̄ excusat. Vt gratia exempli. Cuz furiosus qui p̄sūā culpam incidit in furiam. ex vi illius furie occidit hoīem. talis eīn nō peccat. q̄ vt aīal brutum in solo impetu mouet̄ z non rōne. Alia est opinio q̄e p̄ma. q̄ talis ignorantia non excusata a toto. sed bene a tanto. Eīn in casu p̄cedenti talis furiosus vt dicit minus peccat. q̄ si furiosus nō esset. peccat tm̄. Prima opinio ꝓbabilior videt̄. Propter dubium tm̄ / talibus si sanent̄ debet vīm canones pnia imungi. Et hec q̄tum ad naturā seu qualitatē conscie dicta sufficiant.

De natura qualitate et numero circūstantiarū.

Hanc de natura z qualitate z numero circūstantiarū aliq̄ dicēda veniunt. Eteni vt supius tactū est ad cognoscendam vīam nature z qualitatis peccatoꝝ tam mortalis q̄ venialis. non modice confert hmōi circūstantiarū naturā cognoscere diligēterq̄ duz casus occurrūt cōsiderare ac debite attēdere. Et hinc est q̄ cōiter p doctores tres assignant̄ cause principales p̄pter q̄s hmōi circūstantiarū consideratio nō solum ad sciam moralē. sed valde principaliter ad sciam theologicā ptinet qualis nō dubiū est scia regiminis instructōis et directōnis aīarum maxime in foro penitentiali. q̄ vt dicit Greg. in pastorali. Ars artium. scia sciarum. ¶ Prima cā est q̄ hmōi scientia theologica cōsiderare habz actus humanos. vm q̄ p eos homo ad beatitudinem salutēq̄ eternā ordinat̄. Omnē aūt qđ ad aliquem finem ordinat̄ oportet esse illi fini ꝓportionatū. Actus aūt humani fini ꝓportionant̄ vm quandā commensuratiōnē q̄ fit p debitas circūstātias. rōnabiliter ergo ad p̄dictam sciam theologicam ptinet. ipsarū circūstantiarū cōsideratio. ¶ Scōa causa est. q̄ ipsa etiam scientia theologica considerare habet actus humanos. vm qđ inuenit in eis bonū z malum. melius z peius. Hec aūt in ipsis circūstantibus humanis frequentissime et circūstantijs reperiunt̄. vm q̄ ipsas circūstātias vt infra declarabit̄ diuersificant̄. rōnabiliter q̄ ipsarū circūstantiarū p̄sideratio ad hmōi theologicam sciam pertinere dī z pertinet. ¶ Tercia causa q̄ ipsa etiā scia theologica considerat actus humanos vm qđ sunt meritorij vel demeritorij. qđ quidē conue

nie actibus hūanis ad qđ requirit̄ ꝙ sint voluntarij. Actus aūt humani frequēt⁹ tarij ꝑm cognitionē vel ignorantiā circumstantiarū. Rōnabiliter igit̄ circūstantiaꝝ cognitio ad hmōi sciam theologicā ptinere ꝓbat̄. ¶ Ad declarationē igit̄ magis sic describit̄. ꝙ est accidēs actus humani, ⁊ intelligat̄ ista descriptio de nō accidenti qđ ineſt rei vt sua qualitas. sicut albedo dī accidens rei albe, sed intelligat̄ accidens ꝙi cum alio sil̄ in eodem subiecto concurrens ⁊ existens. extra tm̄ substantiam ipsius cū quo sic cōcurrit ⁊ existit. Sic em̄ circūstantia dī accidens actus humani. qr cum actu humano sil̄ in eodē subiecto cōcurrit ⁊ existere pōt. Est tm̄ extra substantia ipsius actus hūani nec est de eius substantia. Qđ satis nomen de se importat et cōnotat. Dicit etiā circūstātia ꝙſi circū aliquid stans. ¶ Circūstantie aūt ꝑm ꝙs supra tactū est actus hmōi iudicari bñ bonus vel malus, melior⁹ vel peior⁹, meritorij vel demeritorij ⁊c. et ꝓ ꝓñs ad beatitudinē salutēq; eternā ordinati assignāt Tullio in sua rhetorica septez. q̄ cōtinēt̄ in isto versu. Quis. qđ. vbi quibus auxilijs. cur. quō. qñ. Eteni iuxta qđ ipse Tullius dixit. In actib⁹ hūanis ad eor⁹ bonitatē seu malicia debite dinoscenda ꝑ dicta fuerit. vbi fecerit. qđ ē qđ fecerit qđ ē qđ fecerit. qbus auxilijs. instrīs vl̄ medijs fecerit. ꝗre fecerit. quō fecerit. qñ fecerit. ꝓpter aūt i tercio ethicor⁹ addit octauā circūstantiā. s. circa qđ. Sed Tulli⁹ eā sub illa circūstātia qđ: cōprehendit. Nic tm̄ ꝑtarū circūstantiaꝝ fiet declaratio ꝑm nu merū ⁊ positionē ꝓbi. ¶ Numer⁹ aūt seu inficietia istarū circūstantiaꝝ sic sumi ꝑt. Circūstantia em̄ vt iam dictū est dī ꝙſi extra substātiā actus existēs. sed tm̄ ipm̄ actū aliā mō attingēs. Triplici aūt mō seu respectu pōt circūstātia actū ipm̄ humanuꝫ attingere. Uno mō ingt̄um attingit ipm̄ actū in se. Scdo mō ingt̄uꝫ attingit cām ipius actus. Tercio mō ingt̄um attingit effectū ipsius actus. Respectu primi modi dupl̄ pt ipa circūstātia ipm̄ actū i se attingere. vel ꝑ modū. s. quinsdā mēsure seu cō-

mensuratōis ⁊ sic erunt circūstantie respicientes seu cōcernentes locū ⁊ tps. q̄ denotant̄ ꝑ hec duo verba in ꝑdicto versu posita. s. vbi ⁊ qñ. vel ꝑ modū qualitatis ipsius actus. ⁊ sic erit circūstantia respiciens seu cōcernens modū agendi quo. s. actus ipse factus est. q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbū quō. Respectu vo scōi modi. s. respectu causē ipsius actus. cum oīm actuū ⁊ affectuū humanorum quatuor sunt cause principales. s. efficiens. materialis. formalis. ⁊ finalis. q̄d ꝓpler circa istas quatuor cās accipit̄ seu occurrit dīa seu qualitas circūstantiarum. Circa em̄ cām efficientez / alias accipit̄ seu occurrit circumstantia ipsius agentis que denotat̄ ꝑ hoc verbū quis. Circa cām materialem accipit̄ seu occurrit circumstātia circa obiectum q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbū qđ addit ꝓbs. s. circa quid. Circa causam formalem accipit̄ seu occurrit circumstantia circa cām coagentem seu coopanē seu cōcurrentē. q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbum quibus auxilijs. Et intellige vt iam tactum est. vl̄ instrīs ⁊c. vel hmōi que faciunt ad formā actus. Circa cām finalez accipit̄ seu occurrit circumstantia circa ꝓpositū ⁊ intentionem agentis. q̄ denotat̄ ꝑ hoc verbum cur id est ꝓpter quid qua de cā ⁊c. Respectu vo tercij modi. s. respectu effectus ipsius actus accipit̄ seu occurrit circūstātia. circa illud qđ ex tali actu contigit et secutum est. que denotat̄ ꝑ hoc verbū quid. ¶ Ve igit̄ sūt circumstantie ex quibus vt pluries tactuꝫ est. actus humani quo ad bonitatē vel malitiam / meritum vel demeritū ⁊c. iudicari habent nec plures repient̄ quin ad aliquā ꝑmissarū sunt reducibiles. ¶ Et ad maiorem instructionē mediocrū ⁊ simpliciū quibus, vt supius tactū est non tanta scia vel librorū facultas suppetit / expediēs iudicatū est de ꝑdictis circūstantijs aliq̄liter exēplificari. vt exinde in silia facilius manuduci possint ⁊ seruādo ordinē versus sibi ꝓpositi. ¶ Respectu igit̄ primi verbi. s. quis. certū est ꝙ ceteris alijs paribus grauius peccat sacerdos q̄ simpler clericus. et grauior clericus q̄ simpler laicus. et grauior vir q̄ femina. ¶ Respectu scōi. s. qđ. certū est ꝙ ceteris alijs paribus homicidium est grauius pcūm q̄ furtū. ⁊ adulteriū q̄ sim-

plex fornicatō. ¶ Respectu tercij. s. vbi. certum est q̄ ceteris alijs paribus furtū vel p̄cussio. vel fornicatio q̄ fieret in ecclesia vel alio loco sacro. est grauius pctō q̄ si fieret extra ecclesiā ⁊ loco nō sacro. ¶ Respectu quarti. s. quibus auxilijs instris vel meditis ⁊c. certū est q̄ domū ad p̄dandū intrare p falsam clauē. vel serā apire p instra subtilia. vel p subordinationē famuli aut ancille ceteris alijs paribus est grauius pctō q̄ a casu inuentā aptam vel p foramen muri nō obstructū intrare. ¶ Respectu quinti. s. cur seu ꝓpter quid. certū est q̄ latitare in nemore vel alio loco suspecto. seu cōducere societatē aliquā intentōe aliquem vel aliquos occidēdi ceteris alijs paribus est grauius pctō q̄ p̄dicta facere intentōe sola dep̄dandi. ¶ Respectu sexti. s. quō. certum est q̄ ceteris alijs paribus grauius est pctō hoiem ex ꝓposito deliberato ⁊ p insidias q̄ subito motu subitoq; incursu occidere. Et grauius ceteris alijs paribus veneno in cōuiuio q̄ gladio apte inuadēdo occidere. ¶ Respectu septimi. s. qñ. certum est q̄ domū p dep̄dando de nocte intrare ceteris alijs paribus ē granius pctō q̄ de die intrare. Et fornicari die sctō pasche vel alio solēni ceteris alijs paribus grauius ē pctō q̄ die nō solēni. ¶ Respectu vo octaue circūstātie p pbm addute. s. circa qd. certum ē q̄ machinamēta ⁊ deceptōes tendere ⁊ pare vel ad inducendā mulierē religiosam vel vxoratā in fornicationem ceteris alijs paribus/est grauius pctō q̄ machinari ad inducendā vnā aliā oīno solutam sic de silibus. ¶ Addunt aliqui vltra oēs p̄dictas circūstantias vnā aliā. s. Quotiēs. Circa quā dupl'r dici p̄t. Uno mō q̄ cū iuxta primū trium modorū actum humanum attingēdi supra tacto rū/ipsa circumstantia. q̄tiens. videat actum in se attingere p modum cuiusdā cōmensuratōis tpis p̄t rōnabiliter intelligi ⁊ comp̄hendi sub illa circūstantia. qñ. Nec em̄ debite ⁊ sufficienter p̄t fieri in cōfessione sine alias. quātitas seu grauitas peccati p illam circūstātiam. qñ. pquiri ⁊ haberi. vtputa. s. q̄ tēpe. qua die. qua hora ⁊c. pctō factū sit. Quinetiam effectualiter dicti peccati quātitas ⁊ grauitas p dictā circūstantiā quotiēs perquiratē ⁊ habeat. vt gratia exemplī. Cōtingē p̄t. primo frequenter cōtingit q̄ hōplures ides pctō. vtputa fornicationes. vel furtum cōmittet. vna vice tpe quadragesimali ⁊ die solenni. Et alia vice. alio tpe et die nō solenni. Et sic de silibus valde q̄ tidianis. Si igit̄ debite ⁊ sufficiēter aliquis pquiratē ⁊ sciat̄ qñ tale peccatum cōmiserit. satis etiam sciet̄ quotiens ipe p̄miserit. Alio modo dī q̄ ꝓtie ista circumstantia. quotiens/nō est nec dici debet circumstantia. qz ꝓtie nec actum in se/nec causam ipsius actus/nec effectum ipsius actus respicit. imo nec peccatum in se quoquo modo aggravat. sed solum ⁊ ꝓtie quandam reiterationem peccati pluralitatem peccatorum dicit. vt clare apparere p̄t p exēplum qō de ipsa iuxta silitudinem p̄cedentium circumstantiarū poni p̄t. Certum est enī q̄ ceteris alijs paribus grauius est peccatum ter aut quater mulierē de fornicatiōe vel adulterio solicitare q̄ semel. Et grauius ter aut quater insidias ad aliquē occidendum tendere ⁊ parare q̄ semel. Sed ꝓtie ista nō vnū ⁊ idem pctō fūt. imo plura. ⁊ ꝓtie quedā reiteratio peccatorū. Notanter aūt in p̄missis exēplificatōibus adducta sunt illa verba. Ceteris alijs paribus Nam circa casus p̄missos et silēs/ possent etiā alie circūstantie cōtingere seu occurrere. q̄ de se aliter qualitatē ⁊ grauedinē peccatorū p̄dictorum disponerēt ⁊ causarent. Nam qō bñ aduertendum est ex cōcursu plurium circūstantiarū circa aliquē actus. maioz p̄t maior eius bonitas vl malicia. maiusq; meritum vel demeritū causari. Per predictas etiam exemplificatōes poterit facilter discretus ⁊ intelligēs de casibus qui sibi vel in ꝓtia pſona vel in pſonis alioꝝ. vtputa in cōfessione aut alīs cōtingere p̄nt diiudicare ⁊ discernere. Nam vt sepe in supioribus tactū est p hoc q̄ etiā clarius dō intelligi hic de ipsarū natura ⁊ qualitate circūstātiarū principaliū actū est. Et cōcursu alicuius aut aliquarū circūstantiarū actus qui alias de se ex suo genere seu natura nō esset/nisi veniale pctō/imo forsitan actus meritorius. efficiat̄ pctō mortale vt pluries exēplificatū est de verbo ocioso. occasionē q̄ seu ꝓuocatōe risus. ⁊ de vatōne

elemosyne q̄ de se ex suo ḡ genere est actus meritorius. Quibus si addat et cōcurrat circūstanā illa respectu cause finalis seu in tōtis actus de qua supra sup illo verbo Cor. Utputa q̄ fiat ad ꝓuocandū seu inducendū mulierē in fornicationē/efficiatur petā mortalia. Et sic̄ de aliis iuxta suū genus ⁊ naturam. ¶ Et hec q̄ ad naturā. ⁊ numerū circūstantiarū. quantum huic tractatui cōgruere iudicatū est/ dicta sufficiant.

De diuersis nominibus peccati actualis ⁊ venialis.

Quo ad diuersitatē nominum que petō actuali veniali p nōnullos ꝑm diuersas eius ꝓprietates. opatōes ⁊ effectus attribui solent/est aduertēdum q̄ sicut in suprioribus vbi de ipso peccato veniali agi incepit/dictum est. diffinitionē be. Aug. que peccato actuali mortali supra vbi etiā de ipso peccato mortali tractatuz est. ex eo q̄ in ipso est pfecta rō peccati attribuit̄/solenni attribui. ⁊ sic q̄ammodo ꝑm tm̄ magis ⁊ minus/posse ipso petcato veniali cōuenire. ita de noibus nominūq̄ diuersitate dici pōt. q̄. s. in suprioribus peccato mortali in se plura ⁊ diuersa noia attributa sunt q̄ bn̄ cōiter peccato in genera li ⁊ q̄ generi attribui solēt. ⁊ sic q̄ammodo ꝑm tm̄ magis ⁊ minus/possent etiam ipsi peccato veniali attribui ⁊ cōuenire. ¶ Ideo ad clarius semp naturam ⁊ q̄litatem peccati venialis cognoscendū recitabunt̄ hic aliqua noia ipsi peccato veniali attribui solita. In quoꝝ aliquibus cuz ipso petō mortali cōuenit intelligant̄ per ꝓprias ⁊ principalibus ipsi petō mortali cōuenire. cum in eo vt tactū est pfecta rō peccati cōsistat. et secundario ac minus principaliter. imo p quandā largā acceptionē ipsi petō veniali. cum ꝑm be. Tho. nō cōsistat pfecta. ¶ Potest igit̄ primo petm̄ veniale nōiari. ⁊ interdū ab aliquibus nōiat̄ macula. ꝙ hoc q̄ maculat aiam. Nō quidē in se/ sed solū ꝑm quā. in q̄tum. s. petm̄ veniale impedit nitorem qui est ex actibus virtutum. Quia nō diminuit nitorē habitualē nec eīm habitum charitatis ⁊ aliarū virtutum diminuerz habet. sicut facit peccatuz mortale. ¶ Pōt etiam nōiari reatus ex eo q̄ ad penā obligat. sed hoc etiā vt iam tactum est intelligat̄ largo mō ⁊ q̄si impꝛie. q̄ ad penam eternā ꝑcise nō obligat. vt facit petm̄ mortale. sed solū sub disiunctōe. Vel. s. ad penā eternā vel ad penā purgatoriā. vel ad penā pn̄tialiter satisfactoriam. Nō capitulo immediate sequēti vbi de dicti peccati venialis affectibus agetur/latius declarabit̄. ¶ Potest etiā nōiari ꝓuaricatio. in q̄tum. s. mandatum dei respicit q̄ transgrediēdo ꝓuaricat̄. Sed sic̄ vt prius intelligat̄ largo modo ⁊ quasi impꝛie. qm̄ peccatum veniale nō. facit directe contra legem dei et mandatū. sed bn̄ ꝑter. vt late in suprioribus expositum est. ¶ Potest etiam nōiari petm̄ ꝓut et de facto nōiatur. in q̄tum. s. est cōuersio ad bonum cōmutabile. sed vt etiā tactum est hō largo modo ⁊ minus principaliꝛ. Quia illa cōuersio ad bonū cōmutabile/ nō est cū totali et habituali auersione a bono incōmutabili. sicut est in petō mortali. Nam in ifto petō veniali/neq̄ plus neq̄ tantuz diligit̄ ipm̄ bonū cōmutabile ad q̄ sic fit ꝓuersio sic̄ bonū incōmutabile a q̄ fit auersio. vt bn̄ amplet ⁊ pluries in suprioribus declaratū est. ¶ Pōt etiā nōiari nefas in q̄tum. s. est illicitū psone ꝑpetranti. Sed vt frequēter dictū est. hoc etiam est largo modo sumendo ⁊ quodammodo impꝛie. ¶ Plura alia possunt ipsi peccato veniali ꝑm diuersas eius opationes et effectus noia attribui. interdū etiā p aliq̄s attribuunt̄. sed supra dicta satis sit tetigisse ⁊ declarasse. Sunt eīm ea q̄ magis ꝓprie sibi cōuenire videnꝫ ⁊ cōius assignant̄. ¶ Peccata venialia intelligi p lignū fenū ⁊ stipulam aliqui volunt. inter q̄s sepe ꝑfatus b. Tho. sup illo q̄. j. ad Cor. iij. dicit apostolus. Q̄ aliqui sup fundamentū spūale edificant aurū. argentum lapides p̄cioſos Alij vo superedificant lignū. fenum. ⁊ stipulā. Et q̄ ille q̄ sup fundamentū spūale sic lignum fenum ⁊ stipulam edificat saluus erit. sic tm̄ q̄si p ignem. id est patiet̄ penā ſz

nō eternam. intelligi p̄ ista tria vltima volunt peccata venialia. Nō tñ fm eundem doctorē ꝓprie intelligi habet de ipsis pctis venialibus q̄ admiscent se ꝓcurātibus terrena. Nam aliqua interdū pctā venialia seviris spūalibus admiscent. sed qz leuissima sunt/nō purganē p̄ ignem. sed frequētissime p̄ ipm feruorē charitatis. Talia igr pctā venialia/se terrena ꝓcurātibus admiscentia. ideo p̄ lignū fenū ⁊ stipulā significanē. qz sicut p̄dicta tria in domo congreganē/nec tñ ad substantiā edificij p̄tinent imo cōburi pñt. edificio nihilominus integro remanente ita etiā pctā venialia mltiplicari in hoīe pñt/manēte spūali officio Et tunc p̄ istis patiē p̄ iguem. vel sz temporalis tribulationis in hac vita. vel purgatorij si ipsis nōdum purgatis decedat. sed tñ salutem cōsequetur eternam. ¶ Dicūē aūt hmōi peccata venialia superedificari spūali fundamento non quasi directe sup ipsum. etem sup bonum ⁊ spūale. malum ꝓprie edificari nō potest sed sup. i. iuxta. sicut in simili ibi in ꝑs. dicē. Sup flumina babylonis cē. id est iuxta flumina babylonis. Notanter etiam ⁊ bene ad ꝓpositum aliquorū infra tangendorū dicuntur hmōi venialia pcā sic p̄ lignum fenum et stipulā significata spūali edificio superedificari. Nam si spūali edificio superedificata essent. hō talia habens non esset saluus sic q̄si p̄ ignem. Unde cum pctō mortali ⁊ venili sit decedens. habet quidē lignum fenum ⁊ stipulam. sed non habet spūali fundamento superedificata. Et ideo talis non erit saluus sic q̄si p̄ ignem. qz simplr saluꝰ non erit. ¶ Et important tria p̄dicta tres modos seu tres gradus adherentie ⁊ grauitatis ipsorū peccatorū venialium. tresq̄ modos seu gradus purgatōis eorū. ꝓpter qō generalr oīa peccata venialia cōplectūtur ⁊ cōcernūt qz nullū est qō nō sit alterius p̄dictorū triū modorū seu graduū adherētie ⁊ grauitatis. Et q̄ nō p̄ aliquē dictorū triū modorū seu graduū purgatōis etiā purgeē. Lignū etem q̄ respectu istoꝝ triū diutius in igne manet significat maiora. Stipula q̄ citissime cōburiē minima Et fenū qō inter ista duo se q̄si mediocriē habet. significat mediocria.

De diuersis affectibus peccati actualis venialis.

QUidam p̄ plures effectus enumerari p̄ont alis effectus eorum quibus tñ plures existunt. ex quibus tñ doctores cōius assignanē qui sequunē. ¶ Unus quidē qz ad penā obligat. Non autē vt statim supra tactū est q̄ ad aliquā triū penarū pro peccatis infligendarū. s. eterne vel purgatorie. vel in p̄sentis seculo satisfactorie precise ⁊ determinate obliget. sed bñ sub disiunctōe ad alterā. s. earum. Nam de pctō veniali hic. i. in hoc seculo/vel satisfactōe hic nō facta in purgatorio si cum eo pctm̄ mortale nō existat/vel in inferno si cū eo etiam pctm̄ mortale existat/satisfieri oportet. Et si hic in foro. s. ecclesie p̄ntis hō satisfaciat. leuiter satisfaciet Si vō in foro purgatorij satisfacere expectet. graviter valde puniet ⁊ satisfaciet. Si vō in foro inferni eiꝰ satisfacere optet. ꝓ ipso etiā veniali grauissime puniet. qz etiam liter. Si tñ vt tactum est mortale cū ipso veniali existat. i. q̄ homo cuꝰ ambobus decesserit. Et ad ꝓpositum istarum trium punitionū seu satisfactionū dari solet exemplum de mensura vini q̄ in vno forsan loco valebit solidū vnū. si ꝓgrediaē vlterius repietur valere solidos duos. si vō adhuc vlterius fiat ꝓgressus repieē valere solidos tres. Pena tñ in inferno pro veniali illata/incompabiliter minor est q̄ ibidē ꝓ mortali illata. Unde dici solet q̄ pena in inferno ꝓ mortali illata/est sicut solicitas. Ilata vō ibidem ꝓ veniali est sicut superficies. In purgatorio aūt ꝓ venili illata est sicut linea. In p̄senti vō seculo ꝓ venili illata est sicut punctus. Uñ sicut ista q̄uor sūt adiuicē ip̄proportionabilia. ita int q̄uor penas supra dictas ip̄proportionabilis ē dō. ¶ Secōs effectus peccati venialis est q̄ aīam maculat. Quod sic (iuxta qō fatum supra tractauimus) intelligaē. q̄. s. nitorem illum aīe qui ex actibus charitatis ⁊ virtutum nasciē seu ꝓcedit respectu illius in q̄ incidit ⁊ impedit. Et sic ꝓ indirectus maculam quandaz in aīa inducit. Potest iuxta aliquos doctores poteē exemplum poni de ymagine picta. que aliqñ denigra

ñ pōt intantū vt nullo modo videri possit. Aliqñ vo sic solum obscurē vt videri q̄dem possit, sed nō plene discerni. Propter quā similitudinem dicit be. Grego. q̄ peccatum veniale obscurat mortale vo obtenebrat. Respectu aūt istius macule dici solet q̄ in salnādis/omne pcm̄ veniale in pñti vita a gratia finali, i. que in finem habetur alis saluandi nō essent, deleē. ⁊ hoc ꝑm aliquos q̄tum ad culpam, sed nō q̄tum ad penā, imo pena illa in purgatorio soluet. Delet aūt gratia finalis, s. que in morte habet pcm̄ veniale in ipsa dissolutiōe aīe a corpis. Quis etiam forsan nō sit ad illud tēpus virtute cōplexionis ⁊ sui status. Et ꝑm hoc intelligit verbum Aug. qui dicit. q̄ in purgatorio pōt esse absolutio a pena ⁊ nō a culpa qđ etiam silr ab aliquibus doctoribus dici solitum est. Sed modo cōiter tenēs. cum pcm̄ veniale ab hinc deferatur a multis qđ etiam q̄tum ad culpam in purgatorio purgari possit. Unde exponendo illud qđ dñs de quibusdaz peccatis dixit q̄ non remittunt nec hic nec in futuro: dicit Greg. q̄ venialia dimittent in futuro. Qđ si intelligat q̄ remittent q̄tum ad penam, tunc expositio sua in effectu nulla est. Nam etiā mortalia q̄tum ad penā q̄ndo solūta non est ibidē purgant. Jō dicit q̄ Greg. intelligere voluit q̄ venialia in purgatorio q̄ etiā ad culpā purgent.

¶ Tercius effectus pcī venialis est q̄ feruorē caritatis minuit. sicut videt de aqua in igne ꝓiecta/ q̄ ex igne nō extinguat feruorē tñ illius minuit ⁊ temperat.

¶ Quartus effectus pcī venialis est q̄ potentias aīe in bonis laxat. sicut ꝑ exemplū q̄n imponit onus sup equū/efficit ⁊ reddit minus ꝓmptus ⁊ expeditus ad ambulandū.

¶ Quintus effectus pcī venialis est q̄ retardat a gloria. Nam cū hō decedit q̄ habet pcm̄ veniale/statim posset si in eo non essent venialia/statim ad celū euolare post mortē/ꝓpter ipsa venialia cogēt ad tēs in purgatorio expectare; Unde q̄ enī facies dei ab aliq̄ videbit. donec soluat minimū etiā peccatorū venialium quadrantē. Oportet enī quēlibet ita mundū ante introitū paradisi esse. sicut fuit in innocentia baptismali.

¶ Sextus effectus pcī venialis est q̄ bona glorie celestis diminuit. Non quidē illa q̄ iam debent ⁊ q̄ iam homo ibi habet ꝑ meritū reposita. Sed illa q̄ deberent si venialia nō fierent. Nam illo medio tpe quo pcā venialia fiunt possent aliqua bona fieri. q̄ cum nō fiant de tanto ipa gloria censet effectualiter q̄ est diminuta. Propter etiā illorū venialium ꝓpetratione/oportet opa quedā bona ad solutionē ⁊ purgationē hmōi venialium facere ⁊ cōuertere ꝑ q̄ valde accrescere potuisset ⁊ accrescere debuisz cumulus p̄mij eterni.

¶ Septimus effectus peccati venialis est/quia venialia sepe sunt occasio mortaliū peccatorū. Et hoc inter alios q̄tuor modos. qui in supioribus vbi 7 septē peccat[mortalibus tractari incepit/late expositi sunt. vbi monstratū est q̄ actus qui de se ex suiq̄ natura est solū de genere peccati venialis: pōt vel ex consciē remorsu vl ex cōplacentia vel ex ꝓclinitate. vel ex progressu. pcm̄ mortale effici.

¶ Nocaūt etiam singulariter aduertendū est q̄ sicut ad remissionē peccati mortalis exigit desertō actus peccādi cum voluntate firmoq̄ ꝓposito in posterū abstinēdi. sic silr pcm̄ veniale in p̄ñti vita nō dimittit/nisi etiā actu et ꝓposito deseratē

¶ Et hec quo ad totalē materiā nature qualitatis ⁊ effectus peccati actualis venialis/ac circa eam occurrentiū/quantū hunc p̄ñtem istius libelli octauum tractatum cōcernere iudicatum est/dicta sufficiant.

De secunda ⁊ vltima

diuisione pcī in genere seu tanq̄ generis q̄ sumit ꝑm ipsius peccati cām materialem.

Expeditis his q̄ respectu prime diuisionis pcī in genere seu tanq̄ generis. q̄. s. ꝑm quandā pcī qualitatē ⁊ quantitatē sumebat ⁊ sumpta est dicēda occurrebant. Nunc de secūda ⁊ q̄ ad hunc tractatū vltima ipsius peccati etiam in genere seu tanq̄ generis diuisione. q̄ sez ꝑm ipsius peccati cām materialē sumitur/aliqua etiā dicēda veniūt. Nec hic accipienda venit ipsa cā materialis ꝓprie in rebus corpalibus seu materialibus fieri posset, sed solū ꝑ quandaz silitudinē. vt

hic causa materialis dicat illud in quo sit seu causat ipm peccatum.

Prosecutio 7 declaratio ipsius divisionis.

Divisio igit est ista q pctoz alia sunt cordis, alia oris, alia opis. vl pm alios aliq sūt cogitatiōis aliqua locutōis, aliqua opatiōis.

De peccatis cordis seu cogitationis.

Peccata cogitatōnis seu cordis sūt hec. Cogitatō. delectatio. cō sensus. desideriū mali. volūtas puersa. infidelitas. supstitio. indeuotio. psumptio. despatio. timor male humilians amor male accēdēs. prudētia carnis. suspitio inuidia. ira odiū. timor seruilis. exultatio i aduersis primi. dolor de eis psperis. pceptus pauperū. pceptus pctoz. psonarū acceptio. phidia. affectus carnalis pentū. inepta leticia. seck tristicia. ipatiētia. auaritia. solicitudo tpaliū. supbia. pplexitas. obstinatio. malicia. tediū boni. acedia. incōstātia. pnia pnie. dolor q amplius nō ē male factū. hypocrisis. amor inordinat placēdi timor displicēdi. verecundia de bono ope. amor ꝓnatus. sensus singularis. ambitio dignitatū. vana glia de bonis nature/vl fortune/vel gre. verecūdia de paupibus amicis. pceptus ammonitionū. immiscōia.

De peccatis oris seu locutionis.

Peccata oris seu locutiōis sunt hec. Crebra inratio. piuriū. blasphemia. nomen dni irreuerēter assumere. veritatē impugnare. deū de aura iudicare. cōtra deū murmurare. irreuerēter bona dicere. detractio. adulatio. mēdaciū. vitupiū. maledictis. infamatio. cōtētio. cōuiuatio. impugnatio veritatis agnite. impugnatio charitatis fraterne. seminatio discordie. pditio. falsus testimoniū. mala psilia. derisio cōtradictio obediētie. subuertere facta bona. ad ecclesijs placitare. ad irā hoiem ꝓuocare. repbendere in alio qd ipse facit. vaniloquiū. multiloquiū. stultiloquiū. verba otiosa vel superflua. vel curiosa pferre. iactātia. vbo rū politio pctoz defectio. clamor. risus. cachinn. turpiloquiū lenocinii. cāulenas seculares cātare in cā in dño magis studere vocē frangere q deuote psallere. murmurare. vba secularia ꝓferre. i ūnsta cā aduocare. mg lī pmēdare.

De peccatis operis seu opationis.

Peccata aūt opis seu opatōis sūt hec. Gula. Luxuria. ebietas. fornicatio. sacrilegiū. symonia. sortilegia. violatio dieꝝ solēniū. indigne cōicare. votoz fractio. apostasia. dissolutio i officio dino. scādalisare sub exēplo malo. primū cortū. ledere hoiem. vel i rebus vel i psona vel i fama. furtū. rapina. vsura. deceptio. iudicij vēditio iusticie. exactōes indebite. actelos nea iusta. auscultat mala. iocula turpia. re. nēcria sibi subtrahē. supflua sumē. vires ꝙppiā aggredi. ꝓsuetudo peccādi. recidiuatō. simulatio. tenere offm ad qd nō sufficit vel qd sine pctō nō agit. chorizare. nouitates inuenire. maioribus rebellare. notores opprimere. delinqre visū. auditu. tactu. gustu. lucta. osculis. mūeribus. nutib. mādatis septuris. circūstantias aggrauātes admittē. q sunt tps. locus. modus numerus. psona mora. scia. etas. scipsum ad peccandū cogere seu inducere.

De pctis omissionis

Peccata omissionis q etiā vt faciliter debite ꝓsiderāti ap parē pōt/ad tria respectu q̄ pcedēs diuisio sumit/vel. s. ad cor seu cogitationē/vel os seu locutōz/vel opus seu opationē ptinēt sūt hec. Deo nō cogitare ipm nō timē vel nō amare. gras sibi debitas nō agere/opa q fiūt/ad ipm nō referre. de pctis sicut deberet nō dolere. ad gras recipiendā nō se ꝑparare. gra accepta non vti nec iā ꝓseruare/ad inspiratione diuinā nō se puertere. volūtatē suā/volūtati dine nō ꝓformare. ad oōnes dicēdas nō attendere. oōnes debitas omittē/ea ad q̄s vl voto vel ꝓcepto vl officio tenet negligere. cōionē 7 pfessionē semel in anno nō cōfitere. pentes nō honorare. sa pm nō cōfitere. ecclias et rep̄hendere. ꝓsciam suā negligere. ecclias

A ꝑdicatōes fugerē. tēptatōnibus nō resistere ꝑnias inuicta s negligentē facere. ea q̄ statim faciēda fuit differre. bonis ꝓximi nō ingaudē. ꝫ malis eius nō ꝓdolere. iuuias nō remittere. fidē ꝓxo nō seruare. ꝫ bñficijs eis nō cōfidere. delinq̄ntes nō corripe. linō ꝓfolari. ammonitōib⁹ nō acq̄escē. ꝑauctā. q̄ nō sub ꝑdictis effectualr ꝓphēdāt et inducanē. vel ad ea reducibilia sint.

Qñ peccata predicta

mortalia sint vel venialia.

Quando aūt pcta ꝑdicta mortalia vel solū venialia existāt/facile ē ex supis tractatis cognoscere exposea faciēdi ꝫ mittēdi. intētione ēqz seu de ipsis hr̄. cū aliis circūstātijs circa ea occurrentib⁹. de q̄bus late supra actuz ē. Et hec q̄ ad scām ꝫ vltimā ipsius pcti i genere seu tangē generis diuisionē dicta sufficiāt.

Quare multa in hoc

Potuissent nōnulla i hoc libello ꝫ ꝑcipue in octauo ꝫ vltimo tractu in mā. s. pctōz tractata breuiꝫ ꝓpendiosius dici. sz vt frequēter in supioribus tactū ē/libellus iste nō sciētificis. libroscz faciliē ꝓcurare valētib⁹ ꝓpositū est. sz medio bzoz copia suppetit. Quib⁹ expediēs ꝫ forsan necesse fuit ea q̄ hic dicta sūt. et maxie circa difficiles materias/ꝑ reiteratōes ꝫ lapsas repetitōes. necnō materialia q̄dā exēplaq̄ palpādo ꝫ ꝑ quandā manuductōz dare intelligi. Alioqn nō facile forsan fuisset plib⁹ ꝓfectū nullūqz ꝓfectū afferr̄ potuisset.

Remissio ad doctores.

Qui tñ ampliora videre voluerit vel clariꝰ de ꝑmissis materijs informari/habeat frequenē allegatos doctores he. Thomā ꝫ alios i supioribus notatos. Et ꝑcipue in eorum libris ꝫ tractatibus supius etiā designatis.

Explicit cōpendiū theologie.

Epistola dñi Johannis de Gerson ad quendaz ēpm super opusculo tripdito plebibus publicādo.

Reuerēde in xpo ꝑr ac dñe memorēde. cōquerit̄ dñs per ꝓphām Esaiā. Propterea inq̄t ductus est ppls meus in captiuitatē. q̄ nō habuerit sciam. ꝫ nobiles eius interierūt fame ꝫ multitudo eius situ exaruit. Nec scia nō alia accipienda ē q̄ cognitio legis dei ꝫ suoz mādatoz ad salutē ꝓsequēdā necessaria sine ꝑficiēs. de q̄ inde scia vez ē illud aplicū. ignorās ignorabit̄. nā cū q̄libet alia ignorātia ꝑ stare salus. Et qm̄ multi sūt ex simplicibus/q̄bus nō ꝑdicat̄ verbū/aut nō taliter ꝑdicat̄ q̄ ad ꝑfatā sciam deueniāt. agēte b⁹ vel ignorātia vel negligētia ꝑdicantiū. cōmodū foze existimant si velut in tabula q̄dam tenoze nr̄e legis ꝫ suoz ꝑceptoz rememoratione sentētiosa. ꝓpēdio depingerem. aut velut in breui speculo cernētibus obijcerē. q̄tinus ipsi haberēt curati min⁹ instructi aliqđ solidū ꝫ aptum qđ in toto vel ꝑ ptes diebus dñicis et festiuis legere possent suis plebibus vt scirent ꝫ intelligerent ad qđ ꝫ ꝓpter quid ꝫ a quo facte sunt quid in sup credere. quid agere ꝫ quid obmittere diuina lege tenent̄ ꝫ quēadmodū a peccato resurgere. Et forsan sit̄ opus attemptatū est iam a peritioribus. ꝫ salubri oꝛi breuitate cōpositum. Q; si ita est certe nō inuideo. Tm̄ modo reuerēde ꝑ digne tur aīa aduertere vr̄a pastoralis solicitudo. siue isto mō siue alio fiat. q̄ singulis diebus dñicis ꝫ festiuis diuine legis tenoz pr̄am vyoce sim vbilib⁹ et publicē. ne ꝑ igrātiā eius plebs vr̄a peat ꝫ ducat̄ in captiuitatē pcti. Ne ꝑcēa a speculatoze q̄ nō denūciauerit iteritū vl gladiū/sanguis req̄rat. sz liberet̄ denūciatiōe tali/ et rebelles soli in suo sanguine depeāt. Dixit aūt mea deuotio opusculū ꝑfatū. qđ si dignū ad hoc putet̄ pōtia vr̄a liberal caritas cū pauco sc̄ptoz laboze ꝫ leuib⁹ expēs bñ exposit̄ facē illō multiplicari ꝫ correctū ad singlos curatoz ꝫ foz

destinari cū edicto de publicādo vt tactū est in absentia sermonū ꝛ q̄tū gr̄a dei eos adiuuerit exponēdo ¶ Beniqz si qd addē dum aut rescindendū aut corrigendū esse dictauerit v̄ra prudēs dñatio iure suo id facē sas hēbit. Scio tñ q̄ post multā a me/ ꝛ multos alijs optiorib⁹ exaiatōz nihil depheē di qđ videat posse a beniuolo interpte salua fide ꝛ moꝛ puritate sustineri ¶ Et adijci lōge āplioꝛa potuerāt sz brevitas moderne amica desidie sectata est. Bñ valete scriptum parisius.

Opusculum triptitū

eiusdē de p̄ceptis decalogi. De cōfessione ꝛ de arte moꝛiendi.

Quistianitati/suus q̄liscūqz zelatoꝛ p̄sperū ad v̄tutes/vicijs depulsis incrementū. ¶ Salubre duxi sequēs opusculū triptitum de p̄ceptis. de pfessione. de scia mortis brevitate q̄ potui tradere. q̄tuoꝛ p̄sertim xp̄ianoꝛū generibus p futurū. Primo sacerdotibus ꝛ curatis illiteratis atz simplicibus qui cōfessiones audire debēt. Scdo indoctis qbuscūqz psonis secularibus aut religiosis/q̄ ecclesie solitis sermonibus aut p̄dicatōibus p diuinoꝛū p̄ceptoꝛū noticia interesse nō p̄nt. Tercio pueris ꝛ iuuenib⁹ qui a rudimētis infancie circa fidei nostre generalem tenoꝛē ꝛ principalia puncta primius debent erudiri. Quarto psonis domos dei ꝛ hospitalia loca frequētantibus et infirmoꝛuz solicitudinem gerentibus. ¶ Quo circa ad huius doctrine publicationem quadruplex psonarū status debz vigilare. Primo p̄lati quos inferioꝛum curatoꝛū regimē de xp̄inquo cōcernit/quibus insup curatoꝛū ignoꝛātia crassa divine legis ꝛ insufficiēs eruditio simplicē ppli imputabit in p̄tiū. Scdo pētes p filijs apd scholarū rectoꝛes instare deberēt. Tercio domoꝛū dei ꝛ locoꝛū hospitaliū gubernatoꝛes ꝛ mgri. Illi q̄rto generaliter. qui in verbis aut factis ꝛ alijs signis/alios ad peccādum induxerit. quiqz ex officio alios docere debuerāt/ꝛ id agere neglixūt. Vi nanqz sumptibus suis ꝛ diligentijs/p huius aut silis doctrine publicationē debēt aliorum correctionem p̄curare. hoc eñ agere/ quedam. hoc est satisfactio. hoc optima⁹ deo accepti⁹ q̄ elemosyna corpal'. ¶ Agāt igit̄ p̄nōiati q̄ doctrina huius libri inseri bat̄ tabellis affigat̄ tota vel p ptes. in locis cōibus. vtpote in parochialibus ecclesijs. in scholis in hospitalibus. in locis religiosis. ¶ Beniqz expediēs videret vt superioꝛ hoc fieret a p̄nc̄ipantibus edictuz/aut q̄ ab ecclesie p̄latis in dulgētie cōferrentur. Auctoꝛ vo seip̄m exonerat apud te xp̄iatitatē sanctissimā. agat quilibet q̄ in te et de te gloriat̄ quod bonū esse cognouerit. ¶ Gloria sit altissimo deo in cuius nōie/ p̄ns aggredioꝛ opus. ad salutē fideliū aliꝛū ordinatū/ad eruditionē p̄cipue rudiꝛ idiote ppli ꝛ eoꝛū quibus cōsuetis ecclesie sermonibus ꝛ p̄dicatōibus minus interf se aut informari p̄cedit. In q̄ veluti tabula quadā ꝛ appendio breui/tenoꝛē fidei xp̄i ane/lucide poterūt inspicere/ꝛ divina p̄cepta p̄hibitōnesqz vt ex his qđ agere qđ vitare. ¶ Continet aūt p̄ns tractat⁹ tulis capitulis. quoꝛum qōlibet in duas vel tres vel xviij. quoꝛum qōlibet in duas vel tres vel q̄tuoꝛ p̄riculas p̄uenienter subdiuidi possz.

Primum capitulum

affirmat mūduz a deo fuisse creatū. Et q̄ ipse deus vnus sit ꝛ trinus. Cur etiā aut ad quē finē/homo creatus sit.

Firmissime credendū est ꝛ nullatenus dubitandum/ q̄ solus vnus est deus/omnipotēs/omnia sciens/ꝛ omnem p̄fectionē habens/in tribus p̄sonis distinctis/q̄ sunt pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus. Qui mundū creauit ꝛ creatuz regit ꝛ gubernat sola sua liberrima voluntate ꝛ dignantissima bonitate. Speciali autē p̄uidentia humanam gubernat ꝛ dirigit. creaturam/ dans viris et mulieribus animas immortales creās eas tp̄aliter tunc cum eas corpibus infundit ꝛ ad imaginē ꝛ similitudinem suā formans eas. vt creatus homo/suum cōditoꝛem deuz cognoscat diligat/veneret̄ ꝛ eius p̄ceptis in hac mortali vita obediens/p opera bona ꝛ meritoꝛia/ vitam tandē immortalem beatitudinis p̄mioz/in anima ꝛ corpore perpetuo cōsequatur. ꝛ ita sit bonis angelis sociatus ꝛiu loco malop angeꝛ

lorū siue dēmonū substitutus. Qui demones ꝓpter pctm in has inferiores ptes terre corruerūt/ dānatōis sniam sustinētes. Cū quibus etā iustissime damnabunt hoies terrestrali qsi nō haberent aiam rōnalem/ suis voluptatibus seruiētes.

Decm capitulū ostē

dit humanū genus ꝓpter primorū pentū transgressionē ⁊ pctm multiplicē incurrisse miseriam.

Fidei veritate credendū est/ primos pentes nros/ Adā ⁊ Euā/ qui ad tam nobilē finē cōsequendū beatitudinis creati fuerant/ clausisse pdisi ianuā ⁊ beatitudinis introitum/ tot⁹ sue posteritati generis humani. Qm̄ p pctm inobedientie/ donū iustitie originalis quadā hereditaria possessione pro se ⁊ suis posteris acceptū a deo/ ipsi ꝓdidere. Quo dono gratuito originalis iustitie cōseruato/ nos oēs a culpa immunes fuissemus. ⁊ ab oī miseria famis ⁊ sitis aut infirmitatis absoluti et ab alia q̄libet penalitate liberi/ adeo q̄ oīs alia corpalis creatura nobis pacifice subiecta fuisset. et tandē absq; mortis pena in paradisum fuissemus translati. Hoc aūt dono p pctm p̄ dimissū ē pdito/ nos morientes necessitatē ⁊ miseriā incurrimus/ qz nascimur in pctō originali. s. in p̄dicte originalis iustitie carētia. cōtra q̄ pctm/ tā q̄ remediū efficax a xpo institutū est baptismi sacrm.

Tercium capitulum

declarat q̄liter a deo redempti fuerimus q̄s etā sit generalis tenor xpiane fidei ⁊ credēdorum a singulis.

Omnipotens dns ac pissimus pater/ nolēs humanum genus tot ⁊ tātis subiectū miseriis in eternū pire ⁊ a regno paradisi ī ppetuū exulare/ cōtrētē iustitia sic ⁊ mia/ bis remediū decrevit adhibere. Voluit siquidē idē pissimus p̄ vnigenitū filiū suū absq; corruptōe carnis sumē ⁊ hoiem fieri int̄ intemerate v̄ginis marie imaculatū vterū. Tāta q; ⁊ tā mirabilis vnio facta ē quarū nārū dine et humane in vna psona filij dei/ vt vere deus hō diceret ⁊ hō ds. Ipse ē iesus xps saluator nr̄ piter ⁊ redēptor. Qui antea q̄dem a p̄iarchis ⁊ ꝓphet̄ denūciatus nouissime in fine tēpoz/ in hac vltima mūdi etate/ cōceptus ⁊ natus/ a pastorib⁹ ē cognit⁹/ a tribus regib⁹ orientis adorat⁹/ a symeone sene ⁊ alijs q̄ plurib⁹ p̄dicat⁹ ⁊ abe. Iohe bap. digito demōstratus. Id ē de⁹ ⁊ dns nr̄ iesus xps circit̄ annoz triū spacio/ legē diuinaz xp̄ianā q; religionē p̄dicauit ⁊ docuit/ eaz innumerabilib⁹ miraculis ꝓfirmādo/ quā et in scripturis q̄tuor euāgelioz nobis per suos ministros exhibitā obseruādā reliqt. Ordinauit insup septez sacra ecclīastica/ q̄ sūt baptism⁹/ ꝓfirmatio/ ordo/ eucharistia pnia/ mr̄imoniū/ vnctio extrema. Ipse postremo vt nos redimeret ⁊ saluaret/ sb̄ pōtio pylato/ supplicio crucis/ acerbissimā sustinuit passionē ⁊ mortē. sepult⁹ deinde/ ⁊ tercia die resurgēs/ spacio dier̄. xl. discipulis suis veritatē sue resurrectōis declarans frequēter apparuit/ ⁊ tandē vidēt̄ ap̄lis celos ascēdens/ sedet ad p̄tis dexterā in excelsis. venturꝰ est postremo idē dei filius iesus xps in fine mūdi p ignē finiēdi ⁊ in melius inutādi. iudex generalis hoīm cūctorū in aīa ⁊ corpe resuscitādoz. redditurus singulis p̄mia meritorū/ bonis siquidē celeste regnū phennis beatitudinis/ pctōrib⁹ vo penale supplicīū ignis eterni.

Hic ē general⁹ tenor orthodoxe fidei xp̄iane/ quā firmit̄ credere tenet̄ catholic⁹ q̄libet rōne vtēs absq; curiositate/ pure atq; sincerit̄ sine falsitate/ ⁊ certitudinal⁹ reiecta dubietate/ ⁊ nolēs plus sape q̄ oportet sape/ sz occurrentib⁹ difficultatū dubijs/ hūiliter se submittat credulitas simplicīū intemerate fidei sctē mr̄is eccl̄ie. sapiētū platoz ⁊ doctorū ac oīm ⁊ sanctarū q̄ in testimoniū hui⁹ inuiolate fidei vsq; ad mortē dimicauer⁹t

Contra hāc fidē illibatam/ grauissime peccant heretici scismatici. idolatre. sortilegi. incātatores. ⁊ magici. ceteriq; artib⁹a lege dīna ꝓhibitis vtētes. aut demonū inuocatores. ⁊ general⁹ q̄ articulos fidei nr̄e/ totaliter aut in pte/ palā vel occulte oriēt̄.

Illi ꝓterea q̄ nō credūt deū oīa iustissime regere sua liberrima volūtate. sz poti⁹ asserētes oīa nature vel fortune vl̄ fato subijci

Pterea malo rū quēadmodū bono rū finalē salua tionē affirmātes. Illi deniq; q nr̄or actuū imputabilitatē ad meritū vel demeritū negāt q dei p̄destinatōez vel reprobationē dicūt operū nr̄or tollere libertatē. Hoz siles p̄ fidē orthodoxā sūt errores innumeri: p̄cedēs ex intellectu supbo hūiliare se deo recusante. aut ex falsa phia vel potiꝰ melācolia fantastica. aut demū ex voluptuosa carnalitate rōnis iudiciū z affectus pietatem subuertente.

Capitulum .4.

manifestat q̄d deꝰ nobis obseruandū p̄cepit enumerans decē p̄cepta decalogi.

Sigit̄ (vt i supioꝛibꝰ habitū ē) deus optimꝰ atq; iustissimꝰ nos hoīes vltra sup̄q; irrōnales creaturas a deo excellenē p̄diderit ad imaginē suā. s. dās memoriā intellectum atq; volūtatē vt cogñscamus eū seruiamꝰ z amemus. Misericordissime p̄ea redemerit. passionē p nobis talē p̄feredo q̄lē nec ipsi p delictis nr̄is sufferre vellemꝰ p̄fecto iustissimū est/vt ipsi deo fidelit̄ seruiam⁹ tāq; subiecti sup̄mo dño. sicut filiꝰ nāles p̄ii legitō. z velut serui ex dñio pcti. carcē. mortisq; redēpti. saluatoꝛi liberalissimo. Attēto q nobꝰ p̄cepta seruāndꝰ/glia inexcogitabil' abeodē p̄mittit̄. trāsgressoꝛibꝰ vo/inestimabilia tormēta reseruāt. Cognōscēs nihilominus ipse pijssimꝰ p̄r nostrā fragilitatēz exiguā potētiā. neq; q̄ reqrit a nobis oē seruitiū qđ p̄m iustitie rigoꝛē exigere posset. dedit q̄n potiꝰ certū nūez p̄ceptoz/q̄z obseruatio sibi sufficiēs eēt. q̄ etiā legz decalogo p̄tinēt. Qua p̄p̄/ad hec p̄cepta sciēda z intelligēda teneē q̄libet p se vel aliū diligentiā apponē p p̄seruatōe vite spūalis/q̄tū p̄vite corpalis sustētatōe poneret. z eo maioꝛē q̄ immortalis aīa/ē corpe p̄stātioꝛ. sine q̄ rū noticia/nullus p̄t p̄uenienē pcā vitare aut ab eis resurgere. z q̄z ignoratia ex desidia p̄uenies nō excusat sed accusat z dēnat. Sunt aūt hec decē p̄cepta his metris p̄hensa. Unū crede deū. nec iures vane pijm. Sabbata sanctifices z venerare patres. Nō sis occisoꝛ fur. mechus. testis iniquus. Alicinq; thoꝛū reseq; caueto suas.

Capitulum .4.

Pest de explanatōe primi p̄cepti. Primū p̄ceptū est. Diliges dñm deū tuū ex toto coꝛde tuo ex tota mēte tua z ex tota vtute tua. Hoc ē nō velle scieē rē quācūq; amar̄ plꝰ q̄ deū. p̄ qđ diamoꝛē pdas. Hoc aūt p̄ceptū p̄uenieē ab hoīe fuat z nō aliē/si legē dei z alia p̄cepta opibꝰ ipleat. Quisq; ei mortaliē peccat p̄ceptū hoc infringit. q̄ volūtatē suā/dine voluntati oppositū p̄cipieti/añponit. Spāliāt̄ hoīes ingratā p̄ dña iudicia z ordinatōes aut regimē erga seꝛs alias creaturas murmurātes. q̄ nō eēt dō dño iustus bonꝰ atq; misericoꝛs z totꝰ amabilis atq; desiderabilis. Illi itē q̄ fouēt desp̄atōis seipsos p̄cipitāt p impatiēriam. cessitate aliq; sortilegos p̄sulūt z diuinatores. vtēres pomis insc̄ptis. aut bracuib⁹ cartulis siue cedulis collo suspensis. aut carcterib⁹. z alijs q̄busliber vanis credulitatibus. q̄si dō ipse nō eēt vsq; q̄q; bonꝰ potēs et sapiēs ad eis succurrēd ū q̄tū sit eoꝛ necessitatibꝰ expediēs. Faciat igit̄ hō incēta te p̄stitꝰ q̄tū p̄t. p̄curās remediū nāli industria. nō tēptādo deū qđ graue pctū ē. aut noua miracula ex peccādo deliberādo q̄z. Reliquuz vo qđ nature vires excedat deo plena fide p̄mittat. z indubitanē dō q̄ noscit oīa. q̄q; optimꝰ ē. illō qđ optimū ē p̄modissimū q̄z fuerit hoī p̄feret. sepe eq̄dē infirmitas paupras aut alia q̄is tribulatio/ē hoībus vtilioꝛ q̄ nimis p̄spitas q̄ facilit̄ abutimur. Scit nanq; pr qđ filio p̄ sit. magr̄ qđ discipulo p̄ueniat. z medicus patiēti de remedio p̄petēti nouit melꝰ p̄ videre. Peccāt insup p̄ceptū hoc illi q̄ mūdano qđā timoꝛe irrisoꝛ aut obloquto rū vba formidātes/dīnis p̄ceptis obedire verenē. Quapropt̄ etiā grauissime peccāt hmōi irrisoꝛes. p̄sonas dño seruitio dedicatas in statu religionis vginitatis aut vidu itatis p̄stitutas. aut studio theologie deputatas/affectōe carnali a bono opeꝛe reūhētes. Hoc rursus p̄cepto nobis p̄cipitur honoꝛ z reuerētia sanctis exhiberi. spāliter vgini marie. z bono angelo custodi nr̄o ve nihil turpe/ipso videte et p̄ te faciam⁹ qđ

ꝓhibus hoibus agere recusaremus. q̄ de nichꝫ sanctoꝝ reliqas loca sctā ꝛ beatoꝝ imagines debem⁹ venerari. nō ꝓ ipsis. ſꝫ qꝛ vi dendo eas/honorē ipendim⁹ reb⁹ repñtat̄ eas. iurta ritꝫ sctē matris eccl'ie. alioq̄n ꝑtī idolatrie ꝓmittīt imaginē ſm se ado rando: credēdo ipam imaginē pulcrā siue turpē nouā aut veterē/plus aliq̄d hīe vētus. ¶ Huic ꝑcepto plurimū ꝛriat nimis larōe sine malo aliq̄ fine exhibit⁹. Dis etiā gloriā aut fallacē deceptiōꝝ ordinata. Im moderatꝰ itē amoꝛ pentū erga filios ꝛ gesticꝰ q̄ dō ibi sistat. ꝛ in eis ꝓfidentiā ponat. Ne em̄ hec oīa ab infernali morte nos poterit liberare. solus q̄ppe de⁹ est ver⁹ ꝛ fidelis amic⁹. q̄ in extrema necessitate opē ꝑstare pōt. vñ ꝛ sup oīa ꝓfidēter cū cordis sinceritate honorari debet: adorari ꝛ diligi.

Capitulum .6.

De secōdo ꝑcepto.

Secundū ꝑceptū est. Non iurabis p nomen dei tui inuanū ꝛ sine cā. ¶ Cōtra ꝑceptū hoc ꝑnaꝛagūt qui sciēter quod falsum est, vel falsum ee credunt/iurant: piurium ꝓmittēdo. Valde nāq̄ hoc graue pctm̄ ē. cū ꝑs assumat̄ tā q̄ testis falsitatis. ꝛ q̄ arti ficiose iurat falsiꝫ artificiose deierat. q̄ q̄ ꝓ loco ꝛ tpe ꝛueniēter veritas possit inbticere/mō ñ dici falsum sciēter ꝛ piuriū ꝓmitti. ¶ Peccāt etiā granit̄ ꝑ ꝑceptū h⁹ q̄ turpia facīt iuramēta. deū blasphemādo. ꝛ alias suas iurādo demonib⁹ deuouēdo. q̄ de humanitate xp̄i ꝛ sctis/inhoneste loquunt̄. Contra q̄s oēs sic piuros ꝛ blasphemos/statute sint leges punitiue. tam a terrenis ꝓncipib⁹ q̄ a ꝓlatis eccl'iasticis. vñ dolendū est q̄ ꝓpter negligentiā ipsoꝝ ad q̄s penas exeq̄ ptinet/nō sortiunt̄ effectū. ¶ Vltō vo diligent̄ q̄ ꝓmissa deberēt attendere hi q̄ cā lucri de facili iurāt. q̄ ēad modū mercatores ꝛ mercatrices. Illi etiā q̄ absorpti passione aut ebrietate ꝛ ludis frequent̄ inhonestis siue ꝓhibitis vt ē tarilorū ludus enormit̄ iurāt. ꝛ generalit̄ q̄cūq̄ puersa ꝓsuetudie aut inclinatiōe ꝑuenīē ti iuramētuꝫ emittūt. In talib⁹ q̄ppe sepe piuriū ꝓmittīt. ꝓpter q̄ etiā tales aliqui peiores sunt in hoc saracenis aut iudeis et min⁹ deū honorātes. ¶ Ad hoc aūt gen⁹ pctī piurij. ſ. reducīt voto⁹ fractio. federis et solutio fidei m̄rimonialis. Et generalit̄ infidelitas. q̄ in alterius ꝓiudiciū secretuꝫ illi⁹ reuelat̄. sine ꝑ ꝓfessionē ipsi⁹ siue alio mō secreto cognitū. lege nāq̄ diuina ꝛ nāli/secretū teneri ꝺz q̄ in secreto acceptū est nisi alia via fuerit sibi detectū. ¶ Postremo ꝺ ꝑceptū hoc reductiue peccant. q̄ vouent aut ꝓmittūt ea q̄ sunt de se illicita. q̄ si ꝓmissa talia/opa cōpleāt. grauius inde et damnabilius peccant.

Capitulum .7.

De tercio ꝑcepto.

Tercīū ꝑceptū est. Tu observabis dies dñicos ꝛ festiuos ab ecclesia ſuari ꝑceptos. ¶ Hec observatio aut veneratio multipl'r accipienda est. ¶ Primo quidē. vt q̄libet xp̄ianus illo die dñico vel festiuo/legitio impedimento cessante missaꝫ audire teneat̄. ¶ Secō vt q̄libet/eo die abstineat ab oī labore aut mercatōne. ꝛ alio q̄uis laborioso ope. ſm ritū ꝛ cōsuetudinē patrie quaꝫ inhabitat. quā ꝓsuetudinē placuis spūalis loci illius cognoscēs/nō ꝓhibet. q̄ si apud aliquem sup tali cōsuetudine seruāda. aut alijs casibus dubietas occurrat ꝓsulat ille superiores et pitos. ne ꝑ ampla nimis aut stricā conscīam in ꝑtm̄ cadat. Tercio accipiēda est hec observatio vt vnuſq̄sq̄ illo die ꝓpriaꝫ vitā ꝛ cōsciam discutiat. de cōmissis criminib⁹. a deo venā petens. Recoḡscere ꝺz etiā xp̄ianus multiplicia bñficia sibi a deo ꝓstita. ñ in aliq murmurādo aut sibi guerrā de bonis suis faciēdo. ſꝫ grās referendo. Debet tū cū audiri vbū diuinū ꝛ spūalis doctrina: pacifice atq̄ reuerenter/absq̄ irrisione aut impedimento quocunq̄. Adeditetur ꝓterea quilibet ꝛ coram oculis cordis quantū potest constituat mortem sibi de ꝓpinquo imminentē. infernū atq̄ paradisum. mortē etiā ꝓiorū hoim qui in hac vita ꝓfuerūt. facta etiā memorabilia sctoꝝ ꝛ sanctarū. Dicat ꝑ nr̄. Ave Maria. Cre-

dō. ⁊ alias si q̄s didicerit oīones deuotas, ꝑnias iniūctas sibi diligēter ꝓficiat. Requirat insup diuinū auxiliū intercessione med. ātē sc̄oꝝ sc̄tarum a q̄bus velut paup ⁊ mēdicus elemosynā spūalē postulet. nūc ad vnū nunc ad aliū se ꝑuertēs q̄lsq̄ bonū aliq̄d spūale. in saccū siue pauperis cōgesserit. Preterea doceat q̄lsq̄ curā aliorū hn̄s filios aut filias ⁊ alios seruitores/ diebus solēnib⁹ ⁊ festiuis/ filia facere. hoꝝ em̄ omissio/ culpabilis ē defectus. ¶ Predict̄ tm̄ nō obstātib⁹ licite pōt hō dieb⁹ dn̄icis et festiuis/ aliq̄ā recreationē ⁊ spaciamētū vel ludū honestū cā solacij assumere/ plusq̄ alio tpe. dūmodo/ ꝑ pctm̄ mortale non offendat̄ deus comedēdo bibēdo cousando aut aliū ludū exercēdo. Quāq̄ frequētissime in talib⁹ ludis/ grauia pctā cōmittant̄. q̄ēadmodū piuria. rixe. dissensiones. desideria carnalia. opa. verba ⁊ carmina luxuriosa. cōtra deū ⁊ equitatē iusticie. ideo. vt sepius die dn̄ico minus malū eēt orare q̄ talia ꝑpetrare. ¶ Contra ꝑceptuꝝ hoc peccāt graviter impedientes p̄dicatōes aut diuinū seruitū verbis aut factis intra ecclesiam aut extra. ¶ Quicq̄ circa eucharistie sacr̄m/ irreuerētes sunt. aut erga alia ecclesiastica sacra. sicut baptismi. ⁊ matrimonij celebrationē quidam sunt irridentes ⁊ sacra cōfirmatōis ⁊ vnctiōis extreme suscipere cōtemnētes. ¶ Ceterū cōtra idē ꝓceptum/ valde graviter delinquūt hi qui incertis solennitatib⁹ anni/ irreuerētias multas ⁊ abominabiles ꝑpetrāt. Illi et̄ q̄ talia facientibus dant cōsensum illi ꝑsertim q̄ ex officio possent ⁊ deberēt talia impedire. nec excusari pn̄t/ ludi ꝓtextu. Asserit nāq̄ veridicū ꝓuerbiū. Non patiē ludum. fama. fides. oculus.

Capitulum .7.

De quarto loquiē ꝓcepto.

Honora patrem tuum et matrem. est q̄rtum ꝓceptū. ¶ Vocāt̄ accipiendū est nō tm̄ de patrib⁹ carnalibus. sed ⁊ de ꝑlatis ecclīasticis. ⁊ curatis nr̄is. q̄ nos in xp̄o regenerauerunt. ⁊ generalr̄ de alijs ꝓpositis ⁊ superioribus. mg̃ris. s. bn̄factoribꝰ. ⁊ terrenis ꝑncipibus. Consilr̄ etiā de mortuis ⁊ defunctis intelligēdū est q̄ ad hōc q̄ ꝑ ipsis deū rogare tenemur. ¶ Contra ꝓceptū h⁹ graviter peccant hi. q̄ sine cā rōnabili/ suis superioribus q̄busq̄/ detrahūt. aut maledicūt ⁊ eos ꝓdūt. vel morte eis optāt. quēadmodū mali filij. pentū morte frequēter desiderant vt eoꝝ hereditatē possideāt. Trāsgrediunt etiā ꝓceptū hoc. q̄ cōtenunt ꝓceptis sc̄e mr̄is ecclesie. veluti excōicatōis sniaꝝ puipēdentes. Et ieiunia indicta ab ecclia sine cā rōnabili solutēs. cū tn̄ ea observare posset/ sine sui corpis notabili grauamine. Sicuti etiā libertatū ecclie violatores. q̄ libertas ecclie cōcessa est. nō tam fauore ministroꝝ ecclesie. q̄ tū intuitu diuini honoris. nō em̄ ꝑpter maliciā aliquoꝝ ministroꝝ ecclesie/ debet a quoq̄ fideli xp̄iano status ꝑlatic⁹ aut ecclīastic⁹ diffamari aut ledi. nec ꝑditō iuitē sua baptismus aut misa celebrata siue aliō sacr̄m/ ꝑpter malicia laicus fidelis (q̄ q̄ aliq̄ ecclesie ministroꝝ. debitū reddere. missam audire. decimas ⁊ oblatōes ⁊ alia iura reddere/ ordinata ꝓ sustentatiōe ecclesie ministroꝝ. q̄ vacādo diuino seruitio/ tori reipublice seruiunt. plurimis aliꝝ hoim. ꝑpter ꝑales et necessarias occupatōes/ ab hoc ministerio ꝑditis. q̄ sic ecclie debitum reddit liber ⁊ immunis deo non hominibus seruit. ¶ Porro ꝓceptū hoc infringūt q̄ leuit̄ nimis ⁊ insipienē/ redarguūt terrenos ꝓncipes sup eoꝝ actib⁹ publicis siue ꝓstitutōibus ⁊ statutis/ nō attēdētes sepi⁹ eoꝝ onera ⁊ sarcinas graues/ q̄s subditꝰ ꝑpter non ꝑt nec ꝺz cognoscere/ q̄ ꝑpter nec eos de facili iudicare ꝺz. multa pot⁹ examini diuino reseruātes coīa q̄ sunt ipsi ꝓncipes acturi suoꝝ rōnē reddituri. ¶ Beniq̄ soluūt h⁹ ꝓceptū q̄ nolūt supioꝝ suoꝝ aut sapientiorum acq̄escere ꝓ filijs ꝑ iudicijs imitē tes. Prouenit q̄ppe graue pctm̄ hoc/ ex inobedictia ⁊ dedignāti superbia. in errorē ⁊ deceptoꝝ hoiem inducēs. Cōtingit nāq̄ sepius vt aliq̄s hō taliē decepē superbia/ tāte se reputet sanctitatis/ vt būano ꝓ filio nō indigere se credat. ꝑfit pinde vt decepē hō illā/ q̄ bonā eē credit/ capit̄ furiā aut aliā infirmitatē incurabilē malo fine pitur. Accrat

Capitulum. 9.

De quinto precepto.

Quintū ꝑceptū est. Nō occides hoiem. Et ē intelligēdū ꝓpria vel ꝓticulari 7 ꝑ viā facti. ꝑtermissa via iusticie 7 eqtat̄. ¶ Hoc ꝑcepto districte ꝓhibet oē quersū odiū 7 desideriū vindicte seu mortis aliene. malū itē cōsiliū. 7 iniquꝰ ꝓsensus. in alteriꝰ nocumētū. lesio nē vel mortez. Q7 si ꝑsona lesa/ecclīastica fuerit aut in statu clericali/ꝓstituta grauiꝰ est ꝑcūm. 7 incurrūt eo facto sic agētes 7 cōsentiētes/excōicatōis sniam. ¶ Alōtra ꝑceptū hoc/grauiē delinquūt hi/q odio vl'rā aut alieni grauaminis potiꝰq̄ zelo iusticie inflgāt/ꝓtios suos ꝑ placitatōes 7 ꝓcessus aut indicia publica multipl'r vexant: qđ suū ē reqrētes. Pōt nihilominꝰ hō turis sernato/emendā rōnabilē sue dāni catōis reqrere. absq̄ hoc ꝙ odiēdo ꝓximū mortal'r peccet. q̄ q̄ sepe/ꝑ pace ꝓpria 7 trāquillitate/7 atteta ꝓximi indigetia/eligibilꝰ esset oēm emendaz absq̄ lite publica remitti. Vulgo nanq̄ dr. In denario litꝫ nō est obolus a moris. ¶ Adultū vo is q̄ ledit aliū/dz attēdere ꝙ ex alterius mutatōe vel occasione sue lesione quacūq̄/cōtingit interdū lesum cū suis heredibus de paupari. in q̄ casu ledēs quēadmodū fur aut latro. ad oīm bonoꝝ ꝓditoꝝ restitutionē teneē. ¶ Preterea 7 tra ꝑceptū hoc graviter peccāt/q quo q̄ mō impediunt ex cōmixtōe viri 7 mulieris/fetū nasci. aut aboꝝ aut nimia inguluie. aut ꝓpter angustiā vestimentoꝝ ad lasciuiā ordinatā. aut aliam quācunq̄ negligentē fetus custodiā. Q7 si ꝑus iam erat animatus/grauius ꝑcūm ēt ūc eū vere homicidiū ꝓpetrāt. ¶ Insup ꝑ ꝓceptū hoc spāliter peccāt inuidi. detractores. odio pleni 7 iracūdi. tunc ꝑcipue cum inter affines 7 alios guerras aut discordias implacabiles excitāt. ex q̄bus mala plurima oriūt adeo vt is q̄ lite monit/eaz cū vellet nō sciret aut valeret sedare. vñ 7 apd deū damnoꝝ inde ꝓuenientiū/reus cōstituit. ¶ Occurrit denīq̄ ꝑ ꝓceptū hoc dānabilis 7 horrēda ꝓsuetudo in aliq̄bus obseruata ꝓuincijs. qua ꝓ vnius delicto tota ipsius ꝓgenies in mortē 7 ꝓsecutionē ꝓquirit. ¶ Hoc tandē ꝑcepto interdicit omne duellū mortale. aut torneamentuz. quibus mortis verisil'r imminet ꝑiculū.

Capitulum .10.

De sexto loquit ꝑcepto.

Sextū ꝑceptū est. Non furtū facies. Et est furtū vel latrocinium rem alienā rapere sine tenere. alio cuius est/ignoratē. sic ꝙ ipsi hoc cognoscēti displiceret. ¶ Hoc ꝑcepto districte ꝓhibet oīs iniusta mercatio. Cultura quelibet terre aut labor infidel 7 fallax qlibet aut mendosū artificiū. Fictꝰ etiā dicte labor. Et rerū venialiū inutiliuz quōlibet ꝓ vtilibus venditio. sine venditoꝝ earum eas emēdo deceptus fuerit sine nō. Non em̄ qz deceptus sum/licite possum alium decipe. ¶ Prohibet itē hoc ꝑcepto oīs vsura. falsa aduocatio aut patrocinatio. placitatioq̄ vel lis/nō rite assumpta. fraudulēta ꝓcuratio aut iniustū iudiciū. Et generaliter oīs deceptio manifesta aut falso colore velata qua quis alteri damnū facit qđ sibi nollet fieri. ¶ Aggrauat aūt peccūm hꝰ furti vel latrocinij/ex circūstantijs loci et rēpis. ꝓsone 7 sitibus. quēadmodū si rem sacrā/in loco sacro. aut tpe oīoni deputato/quis auferat. Si etiā ꝓsona damnificata paup fuerit 7 in sevel in suo statu aut in suis heredibus ex hoc graue detrimentuz patiat. ¶ Requirit aūt ad ꝓsone sic alium damnificantis absolutionē/vt ablata 7 dāna/ex integro/damnificato restituat. ꝝm iudiciū boni viri quēadmodū citius 7 cōmodius poterit. Nō si facultas nō sit oīa reddere. saltē qđ poterit restituat. 7 si dānificatus ignoret/ablata nihilominꝰ in pios vsus 7 elemosynas distribuat/ꝝm iudiciū sapientis. ¶ Hoc etiaz ꝑcepto ꝓhibet oīs symonia. q̄ est sacroꝝ venalitas. Pluralitas itē bñficioꝝ absq̄ rōnabili cā. Et formatio vel vsus falsē monete. ¶ Itē rēaliquā ad certos terminos ad credentiā plus iusto vendere. Et oīs ꝑcuss illicitꝰ. ¶ Preterea ꝓhibet hꝰ ꝑcepto oīs detractio 7 diffamatio q̄ alteriꝰ fama bona/oī argēto ꝓ-

stantio: alteri iniuste tollit. Debet equidē sic diffamās/alteri famā alatā restituere q̄ tū p̄t. publice q̄z veritatē p̄fitēdo. z se male fecisse asserēdo. Et multo magis. si cōitatē aut totū aliquē statū/iniuste diffamauerit. ¶ Insup hoc p̄ceptū infringūt qui a subditis suis vltra iuris equitatē z reipublice necessitatē/tpalia bona violēter diripiunt. q etiā iniustas leges aut p̄cepta p̄dūt/ p̄tra deū z ecclesiā. q in eo facto excōicatōz incurrūt. ¶ Amplius hoc trāsgrediunt p̄ceptū adultere mulieres: allegitimos filios ad legitimoz hereditatē succedere faciētes q̄z viroz suoz bona/eis ignorātib⁹ sumptuose nimis p̄sumūt. Consilr delinquūt filij p̄ntū bona eis nesciētib⁹/inutiliter exponēdo. Seruitores etiam z dispēsatores dñoz suoz aut mgr̄oz bona infideliter ministrādo. Ecclesiastici viri/eccl'ie bona/ luxuriose aut pōpatice. aut ea i thesauros cumulādo. Illi itē q terminos agroz dilatant/ p̄rios defraudādo. Qui tributa iuste instituta solvere rennūt. Et hi q̄bus cōmissa est testōz executio. elemosynas z cetera legata in p̄iudiciū defunctoz implere differētes. aut soluere recusantes. Plurimi sunt hoz modoz sil'es. q ex p̄cedētib⁹ immoderatis sumptib⁹ p̄ueniūt. cū q̄s multipl'r vltra redditus z p̄uētus p̄rios/ sumptuosum gerit statū. sumptuosus nāq̄ statuus/sumptuosas req'rit expensas. ¶ Postremo p̄ceptū hoc grauissime peccāt. hi q pecunia aut p̄ce violēta. pentes p̄p̄inq̄s aut seruitores/p̄cipal'r intuitu seruitij/ecclesie bona occupare p̄curāt. cū p̄sertim ecclesiastica bñficia dignis z sufficientib⁹ debeant. Et licq̄n in bñficio nullū ius acquirit neq̄ crimine liber esse p̄t q̄usq̄ bñficiuz simpl'r resignet symoniace p̄motus ꝛc.

Capitulum .ii.

Septimum continet p̄ceptum.

Septimū p̄ceptū est. Non mechaberis/nec luxuriosus eris.

¶ Hoc p̄cepto inhibet sub pena peccati mortalis. oīs societas z carnalis p̄mixtio viri z mulieris excepta mr̄imonij lege. Huius nāq̄ oppositū afferere/est error cōtra fidē ¶ Prohibet etiā p̄cepto hoc tam in matrimonial'r cōiunctis q̄ in solutis. oīs luxuriosus attactus mēbroz genitaliū: q̄ nō seruat naturalis ordo inditus a natura. vel nō rite copulat ptes ad generatiōz a natura deputate. Et tāto p̄ntū h⁹ grauius est. q̄to a nāli ordine lōgius recedit. siue inter p̄sonas solutas. siue (q̄ō crimen aggrauat) cōiunctas matrimonialr. Siue fuerit huiuscemodi attactus i se vel in alia persona: aut respectu bestie in altera spē. p turpissimā z illicitā cōplacentiā consummatus. Si veniq̄ spāliter attactus ipse innaturalis/ p̄ueniat a fedissima pollutio magq̄ delectatōne q̄ mollicies vel pollutio dī. Si quis aūt in his vel aliquibus horū culpabilis ē. sufficiēter intelligere p̄t/q̄d istī modi generales loquēdi significēt. necessarium extra confessionē est abominabilis hec immūdicia explicanda. nec caste aures pure z innocētes horū p̄uus ignoto rū noticiā acquirāt z scādalisent. ¶ Sunt etiā casus isti enormiū p̄ naturā p̄cōz. p̄la tis maioribus. epis. l. et suis penitēciariis ad absoluendū reseruati. q̄rū aliqui fm leges ignis pena plectunt. Hec pōt aliquis q̄tcūq̄z bona aut elemosynas opet̄/inetere nū saluari/si pudore motus/ hec p̄tā reticeat. vel adeo celet vt nō possit p̄fessor p̄cipem distinctius ppēdere. ¶ Peccati nāq̄ ppetratio/debuit maiorē pudorē inferre q̄ eius revelatio: p̄sertim in p̄fessione. ¶ Incidit aūt hō in horendū p̄ctū hoc variis de causis. Aliq̄n quidē ex sola malicia alterius impellētis. sicut iuuenes aliq̄ quesi/alios innocētes frequēter decipiūt. Aliq̄n ex nimio ocio. frequēter ex sumptōe nimia potus aut cibi: potuū p̄sertim aut ciborum excessiue nimis supcalefactiuoz. ¶ Sepe ex inhonestis vbis. aut aspectib⁹ radicatis aut fixis. Q̄nq̄z ex diuturna cogitatōe circa carnalē actū/vel cōmixtionē viri z mulieris. aut inordinatu appetitu carnalis cōmixtōis cū tali vel tali p̄sona. Interdū etiā ex puersa doctrina p̄ntū seruitorū aut ancillarū. siue (q̄ō magnū facinus est) mgr̄oz: cū q̄bus iuuenis aliq̄s p̄uersat aut nutrit. Vel postremo ex sola peccatis malicia ¶ Ceterū p̄t detestādū p̄ctū hoc olim mūdus cōsumptus ē vniuersali diluuio. z quinq̄ ciuitates sodome z go

more igni celesti succense. vt habitatores earū. viui descenderēt in infernū. Propter idē mūdi sepis fames. guerre. pestes. mortalitates. inundatões aq̄r. pdiões regnorū. et alie multiplices clades put scripture testāt. Principale vo ⁊ efficax ꝯ pctū hoc ⁊ gestas victus maloꝝ vitare ꝑsortia ⁊ ocium. Nā ociosus luxurie remediū. ē sobrie malas ⁊ noxias cogitatões statim repelle ne figant in corde. ex toto conatu ꝑces ad deū. vginē mariā. sctōs sanctasq̄ dirigere cogitatões suas alioꝝsum diuertere ⁊ inter modū quidā pius linguā ꝓuā mordes ⁊ temptatione alloq̄ns spnēdo dicebat. phy. phy. horrēda immūdicia. ⁊ tu neq̄ssime demon gustus es mihi hāc illusionem pinitare. Huius deniq̄ pcti luxurie/ plures sunt alie spēs ꝑm varios hoim status. quēadmodū carnalis cōmixtio affinii patrui. aut aliarū religiosarū. Ite psonarū violentus. ex qbus infinite clades oriūt. vt pena incurrit infamiā. vel seipsam occidet puerā ingulabit. aut deniq̄ totus vnus status aut cōtas infamiā aut ruinā patiet. Sentimus postremo huius peccati in somno fantasias et illusiones. tunc tñ est in nocturna fantasia vel pollutõe delectet.

Capitulum .12.

De octauo canit ꝑcepto.

Octauū ꝑceptū est. Non falsū testimoniū dices. Hoc ꝑcepto omne mendaciū ꝓhibet illud qd in alterius ꝓnciē ꝓmittit. Et si inramē ti interuenerit/ grauius peccat. qz piurus est. Punit enī ꝑ salute etiaz hois corpali vel spuali/ dz quis piuriū ꝓmittere. siue coram iudice siue seorsum. Pena piurii vo qd ego ad soluendū reseruatus. Contra p̄ ceptū hoc graviter peccāt/ qui in cōfessione sant. Insup cōtra ꝑceptū hoc agūt/ qui delectabiliter nimis/ ad inuētis vanitatib⁹ aut aliorū diffamatoribus/ aures credulas ꝓbent. occasionē inde pcti assumētes. asserentes nimia leuitate de proximis mala.

Zelotipi ꝑterea vel suspiciosi/ ꝓrios et actus eorū/ male ⁊ sinistre iudicātes aut interptantes. adeo vt ex hmōi credulitate falsa/ iniusta bella vel lites sepius moueant.

Capitulum .13.

Nonum ambit ꝑceptum.

Nonū ꝑceptū est. Non concupisces vxorē primi tui. ⁊ consitū nec femina virum concupiscat.

Hoc ꝑcepto districte ꝓhibet oīs motꝰ vl gestus exterior malus. q̄ trahit alios vl solicitat ad pctm luxurie. siue p internunciū. siue p missionē lrārū. siue p minas violētas. siue et p mūera. p promissiones. p mendacia. aut fictas adulatiões. aut ī supflua vestimētoꝝ ornatu ī ordinato aspectu vl incessu. ꝓbis turpib⁹. aut deniq̄ attactu q̄libet luxuriosū. sicut frequēt ꝓtingit in āplexib⁹ ⁊ osculis.

Sciendū est nāq̄ q̄ ois cōcupiscentia carnalis cōmixtōis ꝑter matrimoniale vinculum. etiā solo volūtatis cōsensu plenarie ꝑpetrata/ est mortale peccatum. vbi carnalis copula minime subsequet. Equidē vera est hec regula magistralis. Omnis cōpleta voluntas siue bona siue mala/ ꝑ facto reputat. Mala volūtas ꝑ facto reputat. In q̄ pcti genere/ peccare pōt psona mrimonialr alteri copulata ⁊ quēadmodū ⁊ soluta. vt si mulier alteri⁹ q̄ viri sui carnalē societatē concupiscat. Oīs etiā ꝑ sensus plenari⁹ ⁊ deliberatus q̄ qs in turpibus ⁊ carnalib⁹ cogitatōib⁹ delectat. vbi etiā deest volūtas/ actū exteriorē ꝑpetrandi/ ꝑm plres doctores ē mortale pctm.

Patet igit ex ꝑmissis q̄ oēs amplexus osculaq̄ ⁊ similes attactus/ principalr ex luxuriosis cogitatōibus ꝓnis enumeratis ꝓcedentes sūt grauia delicta. tāto q̄ grauiora si psone fuerit affines. aut religiose. vl eiusdem sexus. ⁊ qō enormiꝰ ē. si in talib⁹ attactib⁹ vel osculis/ talis nō seruet honestas. q̄lis ī publico seruaret. Quāobrē si qs ī ꝑmissis attactib⁹ vellet alteri vim inferre. deberet aliꝰ ex aduerso quēadmoduz ꝑ vite corpal tuitõe viriliꝰ resistē. sine ōbis siue fact aut ꝙlibtis clamoribꝰ aut ōniq̄ factū tal

e/pson is ip̄m in hoc iuuare valētib⁹ et ad
h° astrictis/reuelādo. Alioqn tal' q̄sqs ille
ē nō sincerē suā diligit castitatē ⁊ honorē.

Capitulum .14.

Decimū declarat p̄ceptum.

Decimū p̄ceptū est. Nō ꝓcupi-
sces rē ꝓximi tui. Hoc ē alteri⁹
cuiuscūq. Et intelligit̄ hec ꝓcu
pia ꝓhiberi quēadmodū supra in. vj. p̄ce
pto de furto ⁊ latrocinio explicatū ē. Pro-
hibet̄ em̄ hec ꝓcupia ⁊ volūtas mala. cum
mala volūtas (vt paulo añ dictū ē) p fa-
cto reputat̄. Tali nāq cupiditate cadit fre
quēt̄ hō i invidiā ⁊ i patiētiā sui stat⁹ ⁊ dī
blasphemiā. apō se nō recte cogitās/bona
tpalia se insti⁹ meruisse. q̄ talis su⁹ vicin⁹.
q̄ idcirco deus ininst⁹ ē. ⁊ sibi non nisi fru
stra ⁊ inanit̄ seruiendū ē. q̄ si icomodū ali
qō aut dānū alteri ꝓtigerit/stult⁹ ille letat̄
et gaudet asserēs/ꝓ suis demerit̄ ⁊ occul-
ta malicia/h° eidē accidē. Cōtra p̄ceptū h°
reductiue peccāt/opez mīe ⁊tā cozpaliū q̄
spūaliū seu elemosynarū/retētoꝛes/veluti
paupib⁹ indigētib⁹ cū facultas adest. ⁊ oc-
currēte eniēte necessitate/nō subueniētes
et spāl̄r pentes ꝓximos q̄s pudēdū ē mēdi-
care. aut deseruiētes esurire aut egere/per-
mittētes. Cōsil̄r peccāt q̄ seruito⁹ ꝓ suoꝛ
salariū vel lucrū iust̄ū/iniuste retinēt. q̄ ele
mosynaꝛ p̄tertu. aut fundatōis eccl̄aꝛ oc-
cupāt iniq̄ alioꝛ bona. dicētes ꝓprietarios
nimis diuites ēe ⁊ eisdē abuti. nec eis ꝓpte
rea instituēda foꝛe. Cōdēnat eos nāq ap-
probata pauli regula/affirmās nō ee facē-
da malaꝛ inde bona euenīāt. Nec q̄q mō
p pctm̄ offendēd⁹ ē d⁹s. ei⁹ trāsgrediēdo p̄-
ceptū/q̄lecūq bonū inde puenire ꝓtigerit

Capitulum .15.

Ostēdit q̄liter in his decē p̄ceptis velut in
mūdo q̄dā speculo. facies ꝓscīarū nr̄aruꝫ/
debemus inspicere.

Decigit̄ sunt decē legis dine p̄ce
pta/supius enarrata in q̄bus q̄i
speculo q̄dā polito terso ⁊ mūdo religiōis
xp̄iane veritatē plegere. ⁊ toti⁹ vite nr̄e ac
siaꝛ ꝓsciaꝛq nr̄aꝛ pulcritudinē atq fedi-
tatē/possum⁹ dikincte ꝓspicere. Dis medi
antib⁹/cogīsat hō vite sue decursuꝫ. q̄liter
diuina p̄cepta seruauerit. q̄tūq̄ detinaue
rit. q̄b⁹ modis fm varias pctōꝛ spēs deuꝫ
offenderit. q̄lis deniq̄ pctōꝛ ꝓfessio hūda
sit. Q⁹ si p̄dictoꝛ aliq̄ a q̄q nō plene intel-
ligaī. cōsulat nup his sapiētes/ponissime
aūt duotos viros. Dis nāq ꝓsona posiq̄
ad ānos discretiōis puenerit/si ꝓsensu vo
lūtario plenario ⁊ deliberato hoꝛ aliqu p̄
ceptoꝛ/p ꝓtēptū inobediens extiterit. dile
ctōi dei/amoꝛē creature p̄ponēdo. eī salu-
tis statū efficāt. ⁊ i dānatōis pcipulo statuī
nec gratū aliq̄d deo dignū būtudine opaī
Quāq̄ si tēptationē graue aut diuturnaꝫ
ire siue luxume vel alteri⁹ pctī q̄s incidat. si
ipsa tēptatio hoī displiceat. aut eidē hō re-
sistat. vel non plene ⁊ deliberate ꝓsentiat:
mortalr nō peccet: imo sepe nullo mō pec-
cat. sz magnū erga deū p̄miū mereī tēpta-
tioni viriliter resistēdo. Dicit̄ ꝓspicere
claꝛe. q̄bus vijs ⁊ modis decē hec p̄cepta
infringāt. septē mortalib⁹ ⁊ capitalib⁹ pctis
q̄ sūt superbia. invidia. ira. auaricia. gula. lu
xuria. ⁊ acedia. Quicq itē exterioꝛ sensuū
misterio. q̄ sūt visus audit⁹. olfact⁹. gust⁹ ⁊
tact⁹. Dicq q̄sqs i his decē p̄ceptis spēcali
vite se diligēt intuēt. recte se ꝓspiat. vere se
cognoscat. secq̄ ponderet. ⁊ his obediens
discrete sapit.

Capitulum .16.

Explicat q̄liter triplicem veritatez oꝛe vel
coꝛde ꝓfitendo. a statu peccati mortalis ⁊
ad statum gratie resurgimus.

Sciens mihilomin⁹ nr̄ miserico
dissimus p̄r d⁹s. ⁊ cognīcēs nr̄az
fragilitatē pmaxīmā. ⁊ ad malū
pnitatez. multiplicibus vijs mortali vite
durāte paratissim⁹ est nobis delicta remit
rere ⁊ gratiā ꝓferre/si dūtaxat veracit̄ et ex
coꝛde sibi tres subscriptas veritates poꝛi-
gim⁹ Pxima veritas ē. Bñe sic vel sic ꝓ
vestrā bonitatē peccaui. q̄ mihi displicet
rōne cui⁹ ⁊ pnīam ago q⁹ vos offendi. qui
tot⁹ ē venerādus ⁊ colēdus q̄q mādatī
vr̄m trāsgressus sum. Scda veritas est.
Bñe bonū habeo ꝓpositū ⁊ desideriū vr̄o
iuuamine mediāte. mihi i futuꝛ p̄cauēdi
ne incidā in pctm̄. ⁊ occasiones pctōꝛ inīc
possibilitatē viriū/euitādi. Tercia ver-
tas ē. Bñe bonā habeo volūtatē pctōꝛ me

ñ cõfessionẽ integraliter faciẽdi/ ꝓ loco ⁊ tpe fm vrm ⁊ sancte mris ecclie mãdatuz ꝑceptũ. ¶ Hoc veritates quisqs qlicũ loco ⁊ tpe sinceriter nõ ficte aut medaci ex corde ꝓnũciauerit/ securꝰ existat se in salutis ⁊ gre statu ꝓsistere. ⁊ vitã eternã mereri. Quis oĩa enarrata pũus crimina ꝓmi sset. Si etiã talis absqz alia ꝓfessione cũ ĩnõ decederet in absentia sacerdotis. doꝛ uetus idẽ finaliꝛ saluareꝫ. acerbissima purgatorij pena mediãte. ¶ Ex q̃ notãdũ ⁊ salubre ꝓsiliũ elicitꝫ. vt ꝓpianus q̃libet/ singulis dieb⁹ bis aut semel/ sero ⁊ in mane. aut saltẽ festiuis dieb⁹/ redeat ad coꝛ suũ ꝓsciaz examinãs. an tres ꝓmissas veritates ꝓferre valeat cũ cordis sinceritate. sicqz intra se tutis se esse ꝓfidat. Qõ si eas pura mẽte fateri nõ valet/ obstãte voluntate peccãdi actualiꝛ delectatꝫ/ aut iniq̃ ꝓposito q̃ quis occasiones pctoꝝ vitare renuit/ quẽadmodũ illi q̃ pctis carnalib⁹ mersi resurgere nolunt. aut usuras suas aut iniustas mercationes ⁊ lucra ꝓtinuãt. vel iniuste retinẽt alieni. Quicqz alteri⁹ odio ⁊ vindicte desiderio flagrates/ in nocẽdi ꝓposito pseuerant penitus/ tales absoluere posse. Quã q̃ talib⁹ saluberrime ꝓsiliũ deꝫ/ vt ꝑ seipsos vel alios/ bona quã poterint opẽt. oꝛãdo vel elemosynas dãdo. q̃ deus coꝛ corda illuminet/ ⁊ ad bonuz dirigat ⁊ quertat. Nullũ ẽ eñ bonũ adeo engũ qđ nõ tãdẽ⁹ eẽna vel tpali mercede remũeret. Multoqz meli⁹ ẽ tpale bonũ eminimũ/ q̃ oĩno nullũ ꝓmereri. Saluberrimũ est etiã laudabilẽ ꝓsuetudinẽ illesam seruare. ne eam semel dissoluẽdo/ nũq̃ inetenũ forte resumat.

Capitulum 17

Ostẽdit quis sit cõfessionis modus ⁊ datur hoc vnũ breue documentũ.

Quotiẽscũqz accedit hõ ad ꝓfessionẽ pctoꝝ ex explanãdã (hoc ẽ de necessitate paschalẽ aut cũ mortis iminet piculum aut in sacoꝝ susceptõe. Ad frequẽtioꝛẽ el ꝓfessionẽ. regulariẽ nõ tenemur/ q̃q̃ sepi⁹ ꝓfiteri multũ ꝓdest ad augmẽtũ gre. ⁊ discretionẽ cognitionẽ. ⁊ explicatoꝝ pctoꝝ) debet ꝓmeditari ꝓfessurus/ qđ aut in q̃ deliq̃rit. cũ examine diligẽti ꝓsciam discutiẽs. ac si magnũ inde tpale bonum reportaret. Accuset se postmodũ pctoꝛ humiliꝫ/ nõ irrisiue. veraciꝫ nõ ficte. vituperando se nõ laudãdo. pure recte atqz sinceriꝫ. ꝓfacta ĩptinẽtia dimittẽdo. discrete insup vt nõ reuelẽt hi q̃s cõsortes ⁊ socios habuit in pctõ. Debis ei ꝓfessoꝛi inq̃rẽs/ graviter etiã peccaret nisi forsan sodales hm̃oi/ cã petendi cõsiliũ ad eoꝝ pellẽdã violentiã/ ꝓfitẽs detegeret. aut fortassis ad explicãdã pcti speciẽ/ necessitas eos manifestari poscereꝫ vt si q̃s cũ sola sorore carnaliꝛ ꝓmixt⁹ fuerit. in q̃ casu q̃rẽdus eẽt ꝓfessoꝛ psonã ĩ ꝓfessione detectã ĩq̃rans. ¶ Sup casib⁹ aũt ad absoluẽdũ epõ reseruatis aut supioꝛi. remittat sacerdos iferioꝛi/ ꝓfitẽtẽ ad ꝑlatũ vel supioꝛẽ/ eũ potẽtẽ absoluere. Nisi forsitan ꝓfitẽti moꝛtꝫ piculũ ĩmineret. aut magnũ aliq̃d scandalũ ex hoc oboriri vel pcti reuelatione seq̃ pjectura ꝓbabili foꝛmideꝫ. ¶ Hoc vo ꝑ regula certa ⁊ documento salubꝛi teneaꝫ: vt nunq̃ ꝑ pctõ secreto vel occulto/ pnĩa publica penitẽtib⁹ iniũgaꝫ. nec pnĩa ĩponaꝫ/ quã nequeaꝫ aut nolint sufferre. ¶ Nõ oꝛ rursus ꝓfitẽs iniunctã sibi pniam faciliꝫ revelare. q̃ ꝓtingit interdũ/ pctm̃ suum ꝓdi aut cõfessoris dicta aut interrogata nimia leuitate detegere. Hec eñ oĩa secrete ꝓfessionis integritatẽ cõcernũt. nisi (qđ absit) pctoꝛ penitentẽ ad malũ aliq̃d hortaretur. ¶ Est ꝓterea vtile ⁊ efficax remediũ/ diligẽtius retinendũ ab his q̃ puersa inclinatiõe vel ꝓsuetudine incidunt in aliq̃d enorme pctm̃. a q̃ nõ de facili retrahũt. q. ſ. seipõs ad penã aliquã pecuniariã/ vl aliã/ vsqz ad certũ tps ꝓfixũ/ cũ certo rõnis moderamine ꝓstringãt. q̃tiẽscũqz in id pctm̃ incidere ꝓtigerit. Sicũt nãqz sepi⁹ insipientes aliq̃ se a pctõ ire. luxurie. piurij. ⁊ si qđ est sile/ abstinere nõ posse. q̃ tm̃ hoc ꝑpo salubꝛi remedio velut mẽdaces facillime ꝓfutanꝫ. cũ vniuersalbi vel franci/ in emẽda cuiuslibet trãsgressionis eis inflicta pena. ipsos a ꝓpetratiõe iniusti opis retraheret. Eñ manifeste convinciꝫ eos divini ꝓcepti ⁊ ꝓprie salutis instinctu/ a ꝓsuetꝫ vicijs abstinere posse. nisi fictã ⁊ puersã haberẽt volũtatẽ. ⁊ tales velut fatui veritati nõ acquiũt/ nec obediũt: quisq

ſuppicia luant. ꝛ delictorū ſuorū ſeram et
inructuoſam pniam agāt. ℣ſitq; iuſto dei
iudicio vt qui penitere de cōmiſſis cū pñt
nō volunt: cum velint nequeāt.

Capitulum 18

¶Cōcludit nō ee quēq; ab alio ad pctm im
pellendū. ſz ad bonū potius opandū.

Poſtremo quicqd agat hō in p
ſona ſua. ſupme caueat/ aliū ad
male agendū ſolicitare. aut ver
bis aut factis. exēplis vel ꝓſilijs
aliquid agere/ qđ de ſe ſit occaſio ruine pec
cati. ſpāliter coꝝ iuuenibus aut pſonis in
nocētibus. ¶Hoc em ꝑpriū eſt ſingulare
q; demonū officiū. quēadmodū bonoruz
angelorꝫ intereſt ſpāliter homies inducere
ad bonū. ¶Comptū eſt etiam frequenter
accidere. q; hoīes aliorū ad malū impulſo
res vir aut nūq; delicti ſui cōdignā pniam
aſſecurantē p ficiant. qz nequeūt eos corri
gere ad bonū/ quos deceperunt. iam forte
dānati ſunt vindictā a deo poſtulātes. eter
namq; eis maledictionē ingiter imꝑcātes
Sicuti ex oppoſito iam ſalnati aliorū do
ctrinis ꝛ factis aut opa diligenti (qua nul
lum deo opus ad ſacrificiū acceptius eſſe
pōt. ꝛ ad peccata delendū validius) ꝑ ſu
is adiutorib⁹ ꝑces indeficiēter effundūt.
¶Curet etiā ꝑpterea fideliū quis. iuxta co
gnitōis ꝛ virtutis a deo ſibi conceſſarū fa
cultatē/ monitiōibus ꝛ exēplis aliū ad bñ
agendū incitare. pater filiū. doctor diſcipu
lum. ꝛ ſapiēs inſtruat ignorantē ¶Roge
mus tandē ꝑ mutua pace ꝛ vnanimi inui
cem charitate. q; poſt mortē corpis huius
pennis beatitudinis/ ꝓcipes ſimus: quā
nobis ꝓcedat ds. vn⁹ eſſentialr. ꝛ pſonaliē
trin⁹ q ē bñdict⁹ in ſecula ſeculoꝝ ℟mē ꝛc.

Ꝺcda ps huius opu
ſculi. ℟e confeſſione.

Quiſquis a morte pcti ad ſa
lutis ꝛ gre ſtatū volet reſurgere
qđ q; vt actus ſui ꝛ intentōes
ad vitā eternā vtiles ſint ꝛ me
ritorie/ neceſſe eſt. q; delicta ſua recogitet et
cognoſcat. dolens ꝛ cōmiſſis. atq; ꝓponat
auxiliāte deo a pctō mortali ſibi p̄cauere et
abſtinere in futurū. ſirmū ꝓterea ac ſixe
rum ꝓpoſitū habeat/ cōpetentibus locō ꝛ
tpe pctā ſua ſaltē mortalia diſtincte ꝛ inte
graliter cōfiteri. ¶Nō vt cōmodius fiat/
puſq; cōfitēs crimina ſua reuelaturus ac
cedat/ ipſa circa ea matura mozoſaq; dili
gentia p̄meditari teneē: q̄ſi magnuz aliqđ
emolimentū tpale inde reportare ſe crede
ret. vt cōplete magis ipſa confeſſoꝝ ſuo ac
lucidius exprimat. ¶Quia vo plimi ſim
plicū/ ob negligentiā aut ignorantiā nō ex
cuſantē ſed potius accuſantē/ modos ꝛ ſpe
cies neſciunt peccatorū/ pñs cōfecta eſt ta
bula. quā inſpiciētes confeſſuri/ cogitatōe
pñia inſtructi ſufficiēter ad ſaltē poterūt
ſua pcta cognoſcere. memoriterq; tenere. ꝛ
cōfeſſoribus vtiliter reſerare. ¶Procedit
aūt tabula hec/ ꝑm nūerū ꝛ ordinē/ pctoꝝ
mortaliū. q̄ ſūt. ſuperbia. invidia. ira. auari
cia. accidia. luxuria. gula. ¶Cōfeſſurus q̄
tuā ꝑmitus ꝓſciam examinās ſinterroga te.

Circa pctm ſuperbie

Sy vanā tui laudē ꝛ ꝑpriā excellē
tiam queſiuiſti aut optaſti. ꝓ
pter bona fortuita ꝛ caduca. di
uitias. ſ. aurū ꝛ argentū terrenaſ
q; poſſeſſiones. ℣l ut ꝓpter naturalia bona
ſcz corpis pulcritudinē. fortitudinē. ingen
tutē. ꝛ ſilia. ¶Seu etiā rōne gratuitorum
donoꝝ. ſicut eſt dei cognitio vel affectus
deuotio. ¶Si alios cōtempſiſti ꝓpter ali
quos horū bonoꝝ p̄cedentiū defectum.
¶Si aliqua opa feciſti: vt inde mundanā
laudē acapes. vel vt alij te meliorē q̄ ipſe
ſis/ reputarent ꝛ multo magis ſi hoc feciſti
ꝓtextu hypocriſis ficte. q; vt alijs eſſes exē
plar in bonum. vt eos a malo retraheres.
¶Si nimiū ptinaciter inniſus es opinio
ni ꝑprie vel credulitati. alterius cōſiliū cō
temnēdo. ſpāliter in materia fidei ꝛ xp̄iane
religionis ex hac em radice/ pullulant here
ſes ſortilegia ꝛ falſe credulitates. ¶Si per
iactantiā aut inanē gloriā opa bona recita
ſti. vel te alijs p̄tibus incalpaſti/ vt ob hō
humilis ꝛ deuotus crederēris. ¶Si glori
atus es corde aut ore de malo. vt qđ alius
defraudaſti. vel ei iniuriā intuliſti. qđ q; p
te ꝛ tuos cōplices/ ad male agendū potes
exiſtis. ¶Si ſupioribus tuis inobediens
extitiſti. ꝛ eos ꝓtēſiſti. ꝑcipue carnales per

tes ꝙ spūales. ¶Si intra cōfessionē menti tus es. pctīm tuū aut eius speciē mundano pudore celādo. talis em cōfessio inutilis ē sed ꝙ nouū crimen incurris. ¶Si pctōrū tuorū excusatōes q̄siuisti. aut minuisti cul pam tuā socijs aut cōplicibus imponēdo ¶Si te p inobedientiā ꝙ cōtemptū excōi cari ꝓmisisti. aut leuiter nimis excōicatis placpasti. ¶Si in iudicio publico vel ali misisti. ¶Si a bonis opibus aut verbis abstinuisti/ ꝓpē obloquētiū q̄rundā fatuo rum timore. ¶Si indignādo cōtempsisti infirmos. eos p quē pue qui tibi genere ꝓpin qui sunt. aut si eosdē irrisisti. ¶Si signis aut verbis/ cōtempsisti eos qui studēt de es ardua/ sciam tuā aut potentiā excedētia aut tuo statui vel studio indecētia.

Circa pctīm inuidie.

Si de alterius incōmodo le tatus es. cū ei infortuniū ali qđ cōtigerit. aut si diffamatiōez seu psecutionē incurrerit. ¶Si de bonis alterius dolnisti. qz bñ famatus/ bonus/ pulcer/ sapiēs/ eloquēs/ deuotꝰ/ aut religiosus existat. ¶Si malū alteri ꝓpta iniquis de eo publice vel secrete manifeste aut franchulēter platis. eius verba ꝙ opa. ter interptando.

Circa peccatum ire.

Si diu cū cōsensu/ iram ꝓtra pri mū tenuisti/ cū desiderio vindi cte vel appetitu nocēdi p te vel p aliū vbis aut factis. ¶Si ira vel odio ꝓ quēcūq; contumelias ꝓtulisti. aut in rebꝰ nocumentū p̄bnisti. vel irrisisti ¶Si eīz percussisti. vulnerasti occidisti. ¶Et attēdat diligēter an lesus sacerdos aut cle ricus exiterit. ¶Si a lesis a te vel iniurijs les tibi fozent. aut in nullo subiecti. ¶Si arma inuasiua ad nocendū tulisti ¶Si al teri mortē siue lesionez illicite minatus es ex apposito animo. ¶Si secretū alienū revelasti. ¶Si hūiliter a te veniā petētibꝰ indulgētiā denegasti. ¶Si motus ira/ iu rasti neqter vel piuriū cōmisisti. aut si deū blasphemasti. Indū aleaꝝ aut aliū exercē do. ¶Si odio vel rancore potius q̄ iusti cie zelo/ placatatōibus vel litibus/ aliū ve xasti. ¶Si alteri maledixisti p̄sertim pen tibus aut ꝓpinquis.

Circa pctīm auaricie.

Si alio nescāt vel nolēte retines illud qđ est suū. ¶Si furtuz re sacre aut ecclīastice vel alterius cuiuscūq; intra ecclīā vel locuz sacratū ꝓmisisti. ¶Si ꝑ deū ingratꝰ indi gnaris q̄ n tibi sicut ꝙ ceteris puenerint diuitie. nec ad votū ꝓspere succedunt oīa. si ob hoc immemoꝛ dei bñficioꝝ sibi seruē re ꝓtenis. ¶Si cōia bona dñoꝝ vel pentū laute nimis in vsus ꝓpꝛios sumpsisti. aut mercēnarioꝝ ꝙ seruitoꝝ iustū lucrū/ nō eis dem tribuisti. ¶Si falsas ꝙ iniustas mer caturas exercuisti ꝙ modum inq̄ras. ¶Si falso ꝙ mēdaci artificio vsus es modū q̄re ¶Si symoniā in te vel in alio ꝓpetrasti. ¶Si ꝓmutatōe vsuraria cū alio ꝑsisti. ad uertat modus. ¶Si fine lucri piurꝰ fuisti ¶Si ludis ꝓhibitis vt ē taxillorꝝ ludus q̄ auaricia mortē ire imiscuisti. ¶Si festiuis diebꝰ sepe lucri/ manualē laborē aut merca tionē p te vl aliū fieri ꝑsensisti ¶Si ꝓmissa tibi ī testō vel alie legata vl elynas/ pficē ꝙ distribuē neglexisti ¶Si opa mie ꝙ elemo synas occurrere nccitate oblatōes ꝙ decias pficere aut solue ꝓtēpsisti. ¶Si ficta adu latōe vel intētōe/ pecunias extoꝛq̄ndi aliū decepisti aut etiā irrisisti. ¶Si pentū vel manti bona eis insciis abstulisti. ¶Si ꝓ prias ꝙ alienas possessiōes/ inutiliē ꝓsum sisti. ¶Si alieni dāni/ cāvl occasiō volūta rie ꝙ gaudēt extitisti/ vt luczꝝ ideo vl ꝓmodū reportares/ vt exēpli gra si inē duos riram moues/ vt ex eoꝝ mutua lite aut vbere vel occisione/ emēdā iudiciariā aut patrocinij lucrū feras. ¶Si famē aut pestilentiā op tas/ vt p eā diteris. aut de pētū morte gau des/ vt suā hereditatē accapias. aut si piu ras. aut aliū ad piurādū ipellis/ vēdēdo et emēdo. ¶Si i artificio q̄cūq; inutiles ad innenis nouitates vt ꝓfectus abūdes.

Circa peccatū acedie

Si missam ⁊ horas vl'aliud diuinū officiū seu ſ̄uitiū omisisti celebrare/ad q̄ dicēda tenebar⁊. ¶Si in festis ſp̄aliter ab ecc̄lia obseruari p̄cepit aut alīs/p̄ tristiciā negligētiā vanitatez aut oc̄iū/ecc̄liasticū officiū p̄dicatōes ⁊ sermones audire ꝓtēpsisti. ¶Si ꝓcessum tp̄s/dicbus p̄serti festiuis in v̄bis aut factis ociosis/inutiliē ꝓſūpsisti/ aut ecc̄liasticū officiū p̄monib⁹ garrulis turbasti. ¶Si idē p̄stitū tp̄s/excessiue dormiēdo in lecto tuo demorādo vl'aliē/male occupasti. ¶Si p negligētiā aut incurnā.sctās hr̄e meditatiōes mortis iudicioꝝ ⁊ bñficioꝝ dei erga te p̄termisisti ¶Si p bñfactorib⁹ tuis/viuis ⁊ defūctis/p̄ces fundere neglexisti. ¶Si ꝓmissoꝝ tuo regimini ⁊ cure/nō recte solicit⁹ extitisti. ¶Si negligēē de pctis ꝓtrit⁹ es aut ꝓfessus.vel añ cōfessionē circa pctā tua prie meditatōe hr̄e noluisti. ¶Si pctoꝝ tuorū oblit⁹ es.vel iniūctā pniam min⁹ debite p̄fecisti. ¶Si q̄libet vota vel ꝓmissa infringēdo trās̄gressus es/⁊ attēdat modū. ¶Si deniq̄ p̄ceptoꝝ ecc̄lie fuisti trās̄gressor.vt si publicā eucharistie sūptionē vl'alioꝝ sacrorū susceptionē distulisti. ¶Si nō recte ip̄a sacra suscepisti vt si nō p̄missa debita integrali confessione.

Circa pctiñ luxurie.

Si morosas cogitatōes circa carnalē actū/cū ꝓplacētia ⁊ delectatōe nociua/i corde tenuisti. ¶Si cogitatiōib⁹ talib⁹ vel aspectib⁹ aut v̄bis aut signis aliq̄b⁹/motū carnis excitasti, nec eidez sufficiēter restitisti. ¶Si huiꝰ pctī occasiones nō fugisti. aut q̄ deteri⁹ ē/easdē p̄curasti. ¶Si p tales tēptatōes vel motꝰ in luxurioſū ꝓsensum cecideristi/affectādo exteriꝰ opus si posses vel auderes pficere. ¶Si at. tactū aliquē inhonestū vel p̄unitū in mēbris pudēdis exercuisti/ex q̄ carnalis delectatio secuta sit. ⁊ mod⁹ diligenē aduertaē. ¶Si taliū pctoꝝ/erga alios cā vl'rune occasio fueris, v̄bis, oscul, āplexib⁹ aut alijs signis.vel forte picturis ⁊ figuratōib⁹ inhonestis ¶Si dormiēdo hāc carnalē delectationē vel pollutionē incurristi. Si cū alia p̄sona carnalē cōmixtionē incidisti. Et attendat cui⁹ grad⁹ vel ꝓditōis foret p̄sona .aut vxorata alteri.aut v̄go.si generis ꝓinq̄. ⁊ q̄ gradu si sanctimonialis religiosa, aut in sacris ordinib⁹ p̄stituta, si tibi p̄sēlit aut ei violētiā intulisti. si deniq̄ eiusdē tecū sexꝰ aut alteri⁹ erat. ⁊ exp̄ma modus ¶Si luxurie pctiñ ope ꝓsūmasti alio ordine q̄ nā dictauerit. ¶Si mr̄imonij legitimā honestatē nō obseruasti.rōne opis i se vel circūstātiaꝝ.q̄ magis i ꝓfessione certis sūt interrogatōib⁹ cognoscēde q̄ v̄bis vel sc̄ptuis q̄buslibet/i publico referāde. ¶Si diebꝰ festiuis minorib⁹ aut minus solēnib⁹ /talia pctā ꝑpetrasti. aut forsan in sacratis locis. ¶Si abortiuū ꝓcreasti, aut fetū ex vtero nasci ipedisti.aut ob strictura vestimētoꝝ aut p agitatōz corpis īmoderatā vel chorēis vel alijs pl'ibus inusitatioibus modis ¶Si dissolut⁹ ⁊ inhoneste aspectib⁹ ⁊ cogitatiōe/aut fuco mēdacē colorata/vel deniq̄ vestimētis superfluis alios ad malū allicere voluisti aut te ꝓcupisti ab eisdē affectari. ¶Si tibi mr̄imoniali ⁊ iūcte p̄sone carnalis copule debitū/ifirmitate aut alio legitimo impedimēto cessante/ denegasti.

Circa peccatū gule.

Si ieiunia/ab ecc̄lia obseruari mādata/trāgressus es.cessante infirmitate.impotētia vel alia rōnabili cā. ¶Si ex nimia cibi vel potꝰ sūptōe debitā luxuriā dissensiones aut corpis infirmitatē incurristi. ¶Si ob eādē cām/studiuz laborē mercatōz vel aliud opꝰ ad q̄ agēdū tenebaris omisisti. ¶Si p nimios sūptus in potib⁹ ⁊ cibis/te vel tuos heredes/indigere aut mēdicare coegisti ¶Si deniq̄ nimis amide/aut abūdanē/cibū sūpsisti. vel delicata fercula curiose ꝓpetrasti. aut horā comedēdi p̄uenisti.sic q̄ ex hoc p̄ceptū alicui q̄ dei vel ecc̄lie solueret vel grande aliq̄d corpis incōmoduz seq̄ret. ¶Per hec aut oīa q̄ de septē pctis mortalib⁹ ia explicata sunt p̄t hō cognoscere q̄b⁹ modis q̄nq̄ sēsuū exterioꝝ misterio/ō decē legi p̄cepta,ō mie opa. ⁊ duodecī nr̄e fidei articulos/deliq̄re vt nō sit opꝰ/hec posteriora p̄oribus addere nisi q̄s enumeratis p̄oribus specialiora ꝛ

pticlariora adiungere voluerit.

Is plenarii aūt p̄cedētiū intellectū/vt agnoscat q̄liter rite sit faciendā ꝓfessio notāda sē aliq̄. ¶ Primo q̄ de cōi regula ē/ et eccīe p̄cepto/teneē quolibet ad min⁹ semel i āno circa pascha pctā sua ꝓfiteri. cū eē eucharistiā aut aliō sacm̄ suscipe intēdit. tūc etiā cū mortē imminet pīcl̄o. Cū ꝓterea ipse q̄ peccatorē absoluere pōt/adest cuius pn̄tia nunq̄ i posterū hīi vel⁹ annuatim. vel mēsibus singulis. aut quolibet solēni festo iuxta psone facultatē et qualitatē. ¶ Secdo q̄ cōfessio in loco patēti vl̄ publico fieri dz. ne occasione secreti loci et ꝓpter⁹ deuotōis. ipellat dyabolus ad malas cogitatōes. et iniqua ỹba vel opa. nūq̄ etiā cōfessor ꝓfitētis vultū aspiciat. ¶ Tercio q̄ multa sūt crimina/a q̄bus pctōrē sacerdos simplex absoluere nō pōt. nisi penitentiarius fuerit. aut a plato supiori ptātem acceperit. Q̄ucadmodū sortilegiū. q̄ abusū sacrarū rerū cōmittit. aut ex alijs rebus friuole cā querit q̄ nō est in cā intēti effectus. q̄ p res sacras cōmittit. sacrilegiū q̄ est furtū rei sacre vel intra locū sacrum. Percussio violēta sacerdotis vl̄ clerici. Sy monia. heresis. ceteraq̄ crimina q̄bus eo facto excōicatōis sniam incurrūt delinq̄nt. homicidiū. p̄cussio p̄ris aut mr̄is. per quā in iudicio publico cōmissum adulteriū. stupr⁹. defloratio vginū. corruptio sanctimonialiū. et incestus cū cōsanguineis intra q̄r tū gradū. votorū fractio. oppssio puulor⁹ infantiū ob negligentē custodiā. pctīm itē turpissimū et abominabile q̄d nāturā dī sue in ꝓpria psona q̄ mollicie ppetratū sit. siue in alio ꝓmissum q̄ einsdē sexus existit. vel in psona alterius sexus si fiat i alijs mēbris q̄ natura ad generationē deputauerit. vel si oeniq̄ in alia spē admissus sit. Talia nanq̄ crimina grauiora sunt q̄ sit esus carnis in sacrosctō die veneris. vñ et de eis tenat̄ōis. ¶ Quarto q̄ psona cōfitēs/ dz hīe voluntariū. ꝓpositū oīa pctā sua iuxta vires integraliter explicādi. et ad interrogata verit̄ē sine mēdacio. rīdere nec ad sui excusationē quicq̄d celare. Jt̄ē celare etiā debet

Sfessio

peccatū alterius. nisi fortassis aliter/ sumpctīm reuelare nō possit vel nisi psonā talez ad suū cōmodū spūale cōfessori detegeret absq̄ p̄iudicio cuiuscūq̄. Et si platus supior vel penitētiarius nō singula pctā cōfitentis integraliter sed solos casus reseruatos audire voluerit reseruet pctōr alia delicta minori sacerdoti ptātem sup his hīndi cōfitenda. ¶ Quinto q̄ nullus iniunctaz pn̄iam recipe dz/nisi quaz ꝓficere voluerit. quā et celare teneē vna cuz alijs a cōfessore platis/aut interrogatis nisi forsan q̄d absit idē cōfessor cōfitentē verbis aliq̄bus ad malū inducere vellet. ¶ Sexto q̄ si grāde q̄d alicui restituendū sit. et ois ignoreē cui dz restitui. vel etiā si votorū ꝓmutatio aut relaxatio facienda sit. consulat platus supior vel alius horū ptātem hīns/non tm̄ sacerdos inferior. ¶ Septimo q̄ sup pctīs i generali supius numeratis/si casus spāles occurāt. vel nūerus delictor⁹. teneē hoc cōfitens explicare. tūc p̄sertim q̄n pticularitas casus vel nūerus/spālem haberet annexaz malicia mortalē. vt cū q̄s decē francos abstulit paupi/vxorē et filios hīnti/vel in loco sacro grauius pctīm est q̄ furtū p̄cise in generali ꝓmisisse. Et pariformiter in alijs casibus pticularitas exp̄mat̄. put ꝓfitēs meminerit fm̄ bīplacitū ꝓfessor⁹. omissis circūstātijs alijs ad pctī grauitatē iptinētib⁹. ¶ Octauo q̄ si psona ꝓfitēs in peccādi ꝓposito perseuerat vel de nouo pctīm iterare disposuit aut q̄ ablatū alteri fm̄ facultatē suā nō vult dimittere vel restituere. aut q̄ a carnali pctō luxurie recusat abstinere vel q̄ nocēdi iniquū ꝓpositū retinet. nullⁿ hāc psonā a pctīs ꝓfessis p̄t aut dz absoluē. q̄ q̄ tali psone salubriē cōsulat vt bona q̄ potent interī pficiat q̄tin⁹ eā dōs in viā rectā dignet illustrare. ¶ Nono noteē q̄ pctīm q̄libet tāto peiꝰ ac deterius ē. q̄to plibus intulit nocumentū. Propterea si q̄s fuerit alterius ruine cā et occasio. vt innocēs. p̄sertim iuuenes aut puellas suo cōsilio hortatu vel alio quouis mō solicitādo ad pctīm agat huius rei districtam pn̄iam. et curet deceptorū a se correctionē. aut emēdationē totis viribus ꝓcurando et p se et alios eos ad viā veritatis et sanā doctrinā reducēdo. In hoc eīm cōsistit portio principalis sue

satisfactōnis ⁊ pñie. ¶ Decimo q̄ si quis post conscie sue examinationē diligentem ipse peccatoꝝ q̄rundā etiā mortaliū a se cō missoꝝ nō reminiscat: tūc p̄ solā generalē p̄fessionē de ipsis absq̄ alia spāli saluabit. si tñ ea p̄ius oblita/postmodū ad memo riā redierint/ea spāliter certis tp̄ibus ⁊ loco cō fiteri tenet. Qua in re piculosum est p̄ mis sorū a se delictoꝝ mortaliū /p negligentiaz atq̄ desidiam immemorē fieri.

Absolutio

Hꝺma absolutōis sufficiēs req̄ sita p̄ pctō de q̄bus cōfessor in tendit ⁊ pōt absoluere cōfitentē Ego absoluo te a pctis tuis. In noīe p̄is et filij ⁊ spūssancti Amen. Et si cōfessio fi at de excōicatiōe tñmodo. dicat sic. Ego absoluo te ab excōicatōe tua. In noīe pa tris ⁊ filij ⁊ spūssancti Amen. Et si cū hoc fiat absolutio de pctō ꝓpter q̄ lata ē excōi catio/vel de alijs/addat forma p̄ior. Ad ditōes quedā alie cōditionales aut inuo lute/tutius dimittunt.

Tercia pars huius

opusculi de cia mortis. i

Si veraces fideles q̄z am ci cuiuspiā egroti/curā dili gentius agāt p̄ ipsius vita corpali fragili et defectibili cōseruāda exigūt a nobis. multo fortius deus ⁊ caritas p̄ salute sua spūali solicitudinē gerere spāle. In hac ei extrema mortis necessitate/fidelis p̄batur amicus. Quippe nulluz est opus misc̄o ie maius siue cōmodosiꝰ. q̄ō ⁊ tāti apud deū meriti ⁊ amplioris frequēter estimat/quez admodū p̄sone nr̄i saluatoris iesu xp̄i si in terris nobiscū degeret/impēsum seruitiuz corpale. Quāobrē cura fuit p̄ñti scripto cō ponere breuē quendā exhortatiōis modū habendū circa eos q̄ sunt in mortis articu lo cōstituti. valentē etiā generaliꝰ oībus ca tholicis ad artē ⁊ noticiā bñ moriēdi con quirendā. ¶ Continet aūt hoc opusculū breue/q̄tuoꝝ pticulas. s. exhortatōes. inter rogatōes. oꝛones ⁊ obseruatiōes.

Prima pars cōtinet quatuoꝝ exhortatōes.

Hꝺma est.

Adice dilecte aut dilecta. p̄fide ra nos oēs subiectos esse potēti manui dei et ipsiꝰ volūtati. oēs nos cuiuscūq̄ cōditōnis aut status/reges p̄incipes/diuites/⁊ paupes/mortis tribu tū soluere necesse est/venimus in mundū pegrinoꝝ more. vt ex eo trāseamus nō vt mānsionē in eo stabiliamus. q̄n potius vt bñ ⁊ meritorie viuētes ⁊ deo seruiētes/hor ribiles inferni penas euitemus. ⁊ gloriam eternā habeamus. ¶ Recogīce diligenter cū gr̄arū actōe/a deo tibi cōcessa bñficia. q̄ tibi etiā in hac extrema hora/sui cognitiōz dederit. nec te morte subita p̄occupanem gr̄as. p̄ his ⁊ alijs innumeris donis nunc eidē referas ad suā infinitā misericordiā cōfu giens. ⁊ de cōmissis a te criminibus veniā hūiliter poscens. Solicite cogita te in vita tua plurima delicta p̄petrasse q̄bus penaz ferre meruisti. vñ ⁊ huius infirmitates. et mortis penas patienter tolerare debes/ro gās deū vt p̄ñtis doloris/acerbitas/remiſ sionē opet̄ pctōrū. ⁊ purgatorij horribilis cruciatus/in hāc afflictionē tuā/p̄ suā mi sericordiā cōmutet. Tolerabiliꝰ est nanq̄z hic p̄ñtialr̄ q̄ in futuro puniri. Q̄ si sic cor de cōtrito/patiēs penā necessariā tanq̄ vo luntariā feres ⁊ oēm penā ⁊ culpā remittet deus. certusq̄ p̄cedes introibis. Alioqn incurres. ¶ Sup oīa in hac extrema hora cōstitutus/meditare circa tuā spūalē salu tem. nunq̄ enī fortassis in futuruz huius meditatōis occurret opportunitas. oēm ali am solicitudinē/⁊ rerū terrenarū curā relin que. q̄s relinqui necesse est. q̄ etiā nec ab in fermi p̄cipitio corruentē eripe valēt. p̄ plena fide te deo cōmittet ei qui oipotēs bonus et sapiēs est te ⁊ tua ⁊ tuoꝝ m regēda p̄bet. Oēm p̄terea cogitatū tuū in eum dirige. astantes solūmodo ⁊ supstites rogans. vt p̄ salute tua deū p̄cibus exorent.

Secūda pticula ser ha

bet interrogationes.

Dilecte aut dilecta. Vis tu mori et viuere in solicitudine fidei xp̄ia ne respectu dei ⁊ dñi nr̄i iesu xp̄i

tangꝫ verus fidelis ⁊ obediēs sancte mr̄is ecclie filius? R̄ndeat volo. ¶ Petis a deo venīā pctōr̄ tuorū/cōmissorū ⁊ omissor̄.q̄ p̄ cūctē amorē.maiestatē atq; bonitatē fe. cisti. Peccū put debebas honorasti? R̄ndeat peto. ¶ Habes ne sincerū ꝓpositū et explicitā voluntatē/vitā tuā in melius cōmutare atq; corrigere si vita comes suppsu erit? Rogas etiā deū/vt tibi gratiam p̄stet hoc ꝓpositū cōtinuādi verāq; cōtritionez vsq; finē. ¶ Es tu ꝑsc̄ius tibijpsi/alicui⁹ pcti mortalis vel criminis/de q̄ nō sis ꝓfessus. Optas ne etiā cor tuū illuminari/ad obliti cūctorū cr̄iminū siqueſint/habendā noticiā.⁊ si tibēter cōfitereris ea. ¶ Vis ablata p̄ restitui integrali/q̄tuz ad id teneris/in. pa tuarū facultatū valorē.etiā vsq; ad oīm bonorū tuorū cessionē ⁊ renūciationē.vbi aliſ satisfactio fieri nō valeret.⁊ coram deo ois hoibus veniam iniurie petis. ¶ Indulgentiā/ob reuerētiā ⁊ amorē dn̄i nr̄i iesu x̄pi q̄ ⁊ venīa speras. Petis sil⁹ indulgeri tibi ⁊ remitti ab his qs verbis aut factis leſſis. Ad has oēs p̄missas interrogatōnes affirmative r̄ndeat: volo.

Tercia particula bre ues ministrat orationes.

Primo dicat infirmus ex cor de deū orans. ¶ Deus meus pi issime p̄ miserere mei. Deꝰ me⁹ us pissime p̄. In manus tuas cōmendo spm meū. Pater misericordiarū misericordiam fac huic pauperule creature tue. Adiuua me nūc etiā in hac vltima necessitate. Succurre dn̄e iam aīe egenti ⁊ desolate.vt nō a malignis spiritib⁹ captiuet.et a canibus infernalibus deuoret. ¶ Sulaſſi me iesu ob honorē ⁊ virtutē tue b̄ndictiſſi me passionis/iube me recipi intra numer electorū tuorū. Saluator meus ⁊ redēptor meus.redde me totū tibi/non me remittas a te venio:nō me repellas. B̄ne padisum tuū postulo.nō ob valorē meorū meritor sed in virtute ⁊ efficacia tue benedictiſſime passionis p quā me miserū redimere voluisti ⁊ mihi padisuz p̄cio tui sanguinis emere dignatus es.ip̄m mihi conferre festina. Propter quē nec tue divitie/aut potentia minuet.nec ipse paradisus angustior aut minor inuenet. ¶ Salutet postmodū beatiſſimā virginē Mariā dicēs. Regina celorū mater mie.cōfugiū pctōrū .reconcilia me vnigenito filio tuo eius clemētiā p me indigno pctōre interpella.vt ob amorem tui mea remittat crimina pducēs in gtiā suā. ¶ Angelos dei hinc p̄abus inuitet inquiens. Spūs celor/angeli beatiſſimi/assiſtite q̄so mihi migrāti ex hoc seculo ⁊ potēter eripite me ab oīb⁹ aduersariorū insidijs et aīam meā in vr̄m ꝓsortiū assumite. Tu p̄cipue angele bone custos meus. ¶ Post hec inq̄rat ab infirmo/cui sctōrū vel sctārū magis deuotus extiterit/vt illi p̄cē offerat dicēdo. O glorioſiſſime sctē vel sctā singularē in te dū viuere/spem ⁊ ꝓfidentiā reposui/succurre nunc mihi in hoc extremo necessitatis articulo laborāti.nunc anxior super modū.tp̄us nunc instat ⁊ hora.iam in aduitorū meū intende.

Quarta ps quasdam

obſernatōes edocet.vt sciāt qualis p̄dictorum vsus habendus sit.

Si patiēs/ nondū eucharistiam aut extremā vnctionez suscepit/ interrogēt an eadē sacra deuotepatus est recipe? ¶ Si etiā sup interrogatiōibus p̄missis.verisil⁹ appareāt mīsiones patiētis nō vsq; quaq; sufficiētes existere.remediū apponat q̄tū id ꝓmodius fieri poterit.vel p ministrationē sacrorum ꝓfessionis.eucharistie aut extreme vnctōnis.vel eidē manifestādo periculū qō incurrit/ nor plene satisfaciēdo petitiōibus/sup fide sua et salute conscie ꝓpatis. Adoneat vt decedat tanq; verus ⁊ fidelis x̄pianus. ¶ Attendat si infirm⁹ ipse/excōicatōis vinculo astrictus teneat.⁊ ꝓterea summitat se totis viribus ordinatiōi sancte matris ecclesie vt absoluat. ¶ Si moriturus plixum tp̄is spacium.ad suā recollectionē habeat.nec morte festina p̄ueniat/legēde foret coram eo ab astātibus/hystorie ⁊ orones de note.in quibus sanus ⁊ viuens amplius delectabat.vel recēsenda essent diuina p̄cepta vt ꝓfundius meditet si quid aduersus ea negligenter oblitum deliquerit. vel similis coram ea instructio recitet. ¶ Si pa

tiens vsum loquendi pdiderit habet tñ sanam ⁊ integrā noticiā ad interrogatões sibi factas vl' oz̄ones coz̄ā eo recitatas/signo aliquo exteriori vel solo cordis cõsensu rñdeat. hoc eñ sufficit ad salutem. ¶ Presentet infirmo/imago crucifixi vel alterius sācti quē sanus ⁊ incolumis/spāliter veneraba. ¶ Si non oīa pmissa dici breuitas sinat/pponende sunt oz̄ones. illa pstim q̄ saluatori nostro iesu xp̄o dirigit. ¶ Nullatenus aut minime si fieri possit/monēti amici carnales. vxor/liberi/vel diuitie/ad memoriā reducant. nisi inq̄tum id exigit patientis spūalis sanitas ⁊ dum alias conuenienter omitti nequit. ¶ Non det infirmo nimia spes coz̄palis salutis cõsequēde ingerat potius eidē/prima monitio supi⁹ explicata. Sepe nanq̄ p vnā talē inanē et fallam cõsolationē/⁊ incertā sanitatis coz̄poree cõfidentiā/certā incurrit hō dānationem. Quinimo hortādus est patiens vt p cõtritionē ⁊ cõfessionē/aīe sanitatē p̄curet q̄ ⁊ ad salutem corporis (si sibi fuerit expediens) valere potent. et inde securior atq̄ quietior erit. ¶ Quia vo frequenter coz̄palis infirmitas/ex aīe languoze ortū habet/papa p exp̄ssam decretalē cuilibet medico corpis/districte p̄cipit. ne cuiq̄ egroto/coz̄poreā cõferat medicinā priusq̄ de spūalis medici cõfessoris. s. requisitiõe/eundē monuerit. Hinc expediens videret. vt in quibuslibet pauperū hospitalibus/vel domibus dei/statuto firmaret. ne quis ibidem eger suscipi posset/qui nõ primo ingressus die/cõfessionē faceret/vel idoneo sacerdoti ad hoc ipsum deputato/paratus confiteri se cõtinuo p̄sentaret. sicut in domo deo parisius/laudabiliter obseruat.

Opusculum triptitum finit.

Tractatū sequētem

de oz̄ia peccatorū venialiū ⁊ mortaliū/edidit idē xp̄ianissimus doctor dñs Johannes de Gerson/p quarundā psonarū laicarū simpliciū eruditõe in idiomate gallico. Sed p aliorū eruditõe/alius qdā/ip̄m trāstulit a gallico i latinū.

Incipiunt Rubrice

cõsiderationū tractatus sequentis.

j Declaratio generalis quid est peccatū mortale aut veniale.
ij Quō in oībus peccatis repiri pōt peccatū tñ modo veniale. (veniale.
iij Qñ vana gloria/est pctñ mortale aut
iiij Qñ superbia ē pctñ mortale aut veniale
v Qñ iudicare est peccatū. ⁊ quale.
vj Qñ ꝓtēptus superiorꝭ est pctñ ⁊ qle
vij. Qñ inuidia est pctñ. ⁊ quale.
viij Qñ ira est pctñ. ⁊ quale.
ix Qñ accidia est pctñ. ⁊ quale.
x Qñ auaricia est pctñ. ⁊ quale.
xj Qñ gula est pctñ. ⁊ quale.
xij Qñ luxuria est pctñ. ⁊ quale.
xiij De mentiendo.
xiiij De iurando.
xv De correctione fraterna. (qñ nō
xvj Qñ ꝑ pscīam facē/est pctñ mortale ⁊
xvij Quō de duob⁹ malis/min⁹ ē eligēdū
xviij Qñ ignorantia est pctñ.
xix De cõfessione/plura documenta.
xx De peccatis q̄ fiunt in mercantijs.
xxj De bona credulitate fidei nostre.
xxij De excōicatōibus.
xxiij Qñ vitari debet sacerdos de audiēda eius missa ⁊ qñ non.
xxiiij Quale malū facit veniale pctñ.
xxv Exemplū generale declarās quid est pctñ mortale aut veniale.

Prologus in tractatum sequentem.

Si bene consideratboni tatem dei erga nos. causas habet magnificeregratiam di ⁊ laudandi deum. Cuz enim de iustitie rigore/deberem⁹ ei seruire quotidie melioꝛi modo quo possemus sine cessatione nihilominus nostre compatiens fragilitati contentari voluit certum nobis dare numerum mādatorum. ⁊ in certo tempore. Que si complemus/gratiam eius habemus ⁊ sufficit ei ⁊ acquirimus paradisuz Melius tñ facientes/amplius ⁊ magnificentius remunerat. Necessitas est igitur scire mandata obligantia. ⁊ que non. Alias enim vel transgrediemur ea pignorantia vel in custodiēdo ea/habebim⁹ magnā nimis de trāsgressione dubitatōez. ⁊ dubi

bimus vbi dubitandū nō erat. ꝙ qđ pde rem⁹ tota ꝓsae trāqllitatē/putādo ñ pctm̄ ē pctm̄ ⁊ ꝯ de pcto qđ nō eēt pctm̄. Et q̄ tis nescire in oib⁹ casib⁹ dare regulā spālē q̄ vn⁹ act⁹ pctm̄ fuerit mortale ⁊ q̄ñ nō. tm̄ dari pñt aliq̄ documēta in generali/p q̄ iu dicari melio⁹ pt de factis spālib⁹. Propt̄ qđ studui scribē vobis ꝓsideratōes aliq̄s bre ues/ad sciēdū q̄ñ peccaē mortalr. ⁊ q̄ñ nō eas tradē/q̄ue eēt aut ipossibile. Imo hoc qđ vobis scribā/plene nō intelligetis sicut credo/ꝓpter suā brevitatē/nisi habeatis q̄ vobis declaret. Volo ergo vt de his q̄ nō intelligetis diligenter inquiratis.

Consideratio prima.

Declaratō generalr qđ ē pctm̄ mortale aut veniale.

Inter alia mādata dei aliq̄ sūt q̄ facere debemus sub pena pdēdi gratiā suā. incurrēdiq; ppetuaz mortē. Et sūt illa/q̄ debitā deo ꝓseruāt sb ꝯē oi tpe ⁊ loco ⁊ nō odire eū. Sicuti est nō occidē. primū suū innocētē. ⁊ nō auferre ei sua violēt. Alia p̄cepta vel ꝓstitutōes et ordinatōes sunt. q̄ nō obligāt nos. nisi ad penā tpalē. qr transgredi ea nō dissipat subiectōz deo a nobis debitā/nec societatē quā tenemur hīe ad hoīes. Cōtra p̄ma facere p̄cepta/pctm̄ mortale ē. ⁊ ꝯ alias ordinatōes/pctm̄ ē veniale. Quēadmodū vide tis q̄ rex aliq̄ p̄cipit sub pena mortis aut capitis. ⁊ aliqua sub pena tpali: vtpote argētī. vel carceris ad tps.

Consideratio secūda

Quō i oib⁹ pctis ē invenire pctm̄ veiale tm̄

Hiq̄ñ p̄terit p̄ceptū ex deliberatiōe ⁊ certa scia ⁊ ꝓsensu exp̄sso. aliq̄ñ nō sic. sz p ignorantiā vl ex p mo motu absq; pleno ꝓsensu. Et i hoc casu nō ē aliq̄d ita strictū mādatū/q̄n aliq̄n trāsgredi possit nō peccādo mortalr/ꝓ eo q̄ cōsensus est id qđ principalr facit pctm̄. Hinc apparet q̄ nō noīant̄ septē pctā mortalia. s. superbia/invidia/ira/avaricia/acedia luxuria/ gula/nō q̄ oīs superbia aut oīs ira et sic de aliis/sit pctm̄ mortale. imo sepe est veniale/sicut statim dicam.

Consideratio tercia.

Quāñ vana gl̄ia ē pctm̄ veniale aut mortale

Vana gloria de se non est nisi pctm̄ veniale. qr opus aliq̄d si ē vanū nō ē ꝓpē hoc mortale Sed vana gl̄ia/pctm̄ ē mortale/ꝓpē vanā duaz cāz. s. ꝓpē finē ꝓpē quē vana q̄rit gl̄ia. aut ꝓpter materiaz aut op⁹. in q̄ q̄rit̄ vana gloria. Quātū ad p̄ma cām ē sciendum/q̄ q̄ri p̄t gloria p altera q̄tuor cārū. Primo ad vitādā infamiā falsā vt si dicerē q̄ ego sum latro. bn̄ possū ꝯtrū asserere/⁊ velle q̄ sciaē q̄ ego sum aliq̄s q̄uis hoc fieri nō possit sine laudatōe mei. Et sic nō est pctm̄ solūmō nō habeat intētio corrupta siue admixta. sicut facillime contingit. Imo q̄ñq; tenemur q̄rere seu velle ita laudari ⁊ ꝓpter prudētia et iusticia. Scdo laus seu gl̄ia q̄ri p̄t p aliq̄ spūali ꝓfectu ad gl̄iā dei ⁊ ad edificationē ꝓximi. sicut̄ sanctus paul⁹ semetip̄m laudavit. Et q̄ bn̄ sciat hoc tpe ⁊ loco ꝓveniētib⁹ facere/sine alia intentiōe mala admixta magnū ē meritū. nō āt pctm̄/ Tñ difficile ē q̄ hoīes q̄ nō sūt ꝓfecti ⁊ in būilitate fundati. sciāt hoc bn̄ facē spāliter i publico. ꝓfacili⁹ fit hoc in secreto inē amicos in colloq̄o/q̄ se mutuo diligūt devote ac pure. ⁊ bona sua facta revelāt invicē. q̄ñq; p bn̄do ꝓsilio aut ad vandā ꝓsolationē. Tercio queriē talis gloria/ꝓpē avaricia vel q̄ habeat maiorē licētia vl via male faciēdi vel decipiēdi. ⁊ sic ē pctm̄ mortale. qr finis est pctm̄ mortale. Sil̄r est de oīa. Quarto vana gloria queriē ⁊ laudatio/p fine aliq̄ q̄ nō est nisi veniale peccatū. sicuti q̄ñ captat aliq̄ leuis placētia/i laude alicui⁹. ⁊ hoc ē p ctm̄ veniale. nisi aliud malū se admisceat. Hoc dico ꝓpter illū qui p tpe illo/ordinare deberet laudē suā et regratiari deo vel ad aliū ꝓfectū ad quē teneat̄ p tunc. ⁊ ipse hoc omittit. Scda cā ꝓpter quā vana gloria esset pctm̄ mortale/ est ꝓpter opus vel materiā/p quā vana q̄rit̄ dora. Et fit hoc trib⁹ modis. Quia vel opus est malū de se ⁊ pctm̄ mortale. et ibi nō est dubiū q̄n quererē gloriā pessimū est pctm̄ mortale. sicuti q̄rere gloriā de occidendo ꝓbum hoiem. de igne ipposito. de

sapiendo feminas bonas/exprobrare alteri.vl'vindicādo se iniuste de altero. ¶ Aut opus de se bonū est vt est facere elemosynas/ieiunare/orare. Et ibi attendere optet quō vana queriē gloria. Vel.s.p fine principali.7 hoc est pcīm mortale.qr fm rectaz rōnē/opus bonū nō debet ordinari in peius opus sicut in finē principalem.quēadmodum pcīm mortale fm doctores est/si quis p̄dicet p victu habēdo principali.et tm vnū 7 alterū est fm se bonū.sed ordinatio puersa est 7 reuersa. Si aūt gloria surrepit in dicte virtuoso ope/ nō q̄si principalis finis aut principalis cā ad faciendum idez opus/nō est pcīm mortale. Nihilominus consiliū bonū est auferēdi eam 7 expellēdi quantū pt.ad finē q̄ totū purius fiat 7 ad vitandū piculū ponēdi principalē intētionem in illa laudatōe. Amplius etiā cauen debet istud tā in spūalibus bonis q̄ tpalibus/p tanto q̄ p̄cipiora sunt. ¶ Postremo opus bonū pōt esse indifferēs .hoc est dictū qđ de se nec bonū est nec malū vt est habere tunicā nouā.diuitias aut pulcritudinē. Et in rebus hīe gloriā/de se non est mortale pcīm. Et dico notāter de se.quia alia pūt esse picula que caueri debēt.vt.s.si mulier quedā scit/q̄ p tunicas suas/dat alijs occasionē peccādi. aut p suū pulcrum sermonē.aut p nimis oñdendo suā pulcritudinē.aut p bñ chouisare/ipsa tenetur dimittere. Nēq ecclesia p̄hibet talia opa sicut tonesmēta.aut choreas.in certo tpe 7 loco. Non dico ego cauendā oēm occasionez p quā alius peccare posset.qr fieri nō pōt.sed nihil fieri debet ad hunc finē qđ p stultā placentiā aut satuū desideriū aut alter.alius peccet. Et si scit p certo/q̄ datur cā alteri ita peccādi cauen debet fm posse. Mulier enim nō teneē nec debet/deformare et defigurare se aut vestire de sacco/ aut nunq̄ ire plus ad ecclesiā :q̄ q̄ sciat q̄ aliqui stulti/stulte eam cōspiciunt.tm sicut dictū est.displicere ei debet. ¶ Per hec q̄ dicta sunt pōt sciri qñ hypocrisis aut iactantia/sunt pcā mortalia aut nō. ¶ Quā tū est de inobedientia aut de iudicādo aliū spāles facā cōsideratōes. Et de cōtemptu et dedignatōe 7 superbia q̄ habeē erga deū. sicut lucifer 7 phariseī.

Consideratio quarta

Qñ superbia est mortale pcīm aut veniale.

Superbia erga deū/hīi pōt per hoc/q̄ putaē hū gra quaz q̄s nō habet, aut p hoc q̄ q̄s putat eam/aut vult hīe de seipso.s.p suā sapiam aut fortitudinē.aut pulcritudinē. Aut per hoc q̄ putat eam bñ meruisse erga deū.q̄i deus ita teneaē facere. 7 q̄ aliter faciendo/ iniuste faceret. Aut p hoc q̄ quis putat et vult hīe gratiā a deo q̄si p se solo 7 de hoc ipse superbit.sicut peccauit phariseus q̄ reputabat gras deo de bonis suis.qđ bñ factū est.sz in hoc ipse deficiebat q̄ gaudebat q̄ alij nō habebāt illa vt publicanus. Et bñ signū erat q̄ putabat clare q̄ bona sua essent de se.nō aut de deo solūmō. Alis em non se plus glorificasset q̄ si bona illa fuissent in alio. ¶ In tribus vltimis casibus superbia sp est pcīm mortale/si adsit deliberatio 7 plenus consensus .quēadmodū sp intelligo qñ de pcō mortali loquor.7 añ 7 post. In primo casu est p̄sumptio q̄ pōt eē pcīm veniale solū. Solū dico qñ ipsa contingit p ignorantiā.aut ipm putare nō esse certū neq affirmatū. Exempli gra. Aliquis pōt cogitare q̄ cōfessus sit.aut bñ penituerit.qr.s.ad hoc satis bonas habet apparentias:q̄q̄ forte nō sit ita. Est itaq̄ securius nō se simplr assecurare in talibus quin sp habeaē rōnalis timor diuinorū iudiciorū 7 humane fragilitatis. Et in hoc peccauit sanctus Petrus qui tenebat q̄ morieē p xp̄o iesu 7 plures alij conformiter/qui putant q̄ cōtra tentatōes/mirabilia facerent. ¶ Est etiā bñ cōsiderandū 7 aduertendū in hoc pcō 7 in alijs.q̄.s.aliq̄n recte iudicaē 7 dī q̄ ofa habeanē a deo 7 sine ipo nihil valeret.7 tm totū fit in cōtrariū.p eo q̄ volūtas nō iudicio rōnis cōformis. Et dici pōt talibus/q̄ ipsi seipsos p̄rio ore condemnāt. Si em oraret q̄ totū habes a deo/ cur gloriaris tu 7 despicis aliū ac si de teipso haberes. Hoc aptevidemus in luxuria qr hō iudicat 7 bñ scit/q̄ talis res est pcīm et tm facit. Attendū ē itaq̄ q̄ rō volūtas sp sint cōcordes in bono.7 totū p̄sabiē.

Consideratio quinta

Dñ iudicare alium est pctm ⁊ quale.

Iudicare aliū/venit de supbia. Pōt aūt hoc iudiciū fieri de opibus alterius. vel de ipsamet p. Et hoc fit duobus modis. Uno mō p certitudinē. altero p p̄sumptionē leuē sc̄ summō ⁊ suspitionē. ¶ Iudicare aliū fr̄m esse malū erga deū ⁊ iuste dānandū. pctm est mortale cōtra bonitatē spūssancti qui in vno momento/spūssanctus pōt hoīnē facere bonū. sicut Paulo fecit. Ada Magdalene. ⁊ multis alijs ⁊ pōt homo eadē hora penitere. Est q̄z stultū ⁊ iniustū iudicare de hoc qō nesciē/ qō citius iudicari debet ad bonū q̄ ad malū. ¶ Iudicare de opibus/pōt esse qñ opa de seipsis sūt talia q̄ quocunq̄z modo ipsa nō p̄nt bene fieri. nec p bonā intentionē nec alio modo ⁊ q̄ alter male fecit. Si opa sunt indifferentia. vel talia q̄ p̄nt bene ⁊ p̄nt male fieri iudicare p certo q̄ mala sunt. nisi aliter appareat/est pctm mortale. qz tamcito imo citius iudicari debet bonū q̄ malum qñ fieri poterat bñ. ¶ In hoc tñ casu ⁊ in alijs/habet pōt sine mortali pctō alique suspitōes ⁊ indicia levia. q̄q̄ bonum sit eas cauere. Et caueri debz bñ ne in tali casu quis malum loquaē/aut diffamet alium/p tales leues p̄sumptiones. ⁊ spāliter in affirmādo eas plus iusto. aut cōtra bonum alterius. Sicuti ad faciendum mortuū hoīem/cōuenit certissimū habere indiciū ⁊ silr in exulādo fugerelegādo extra patriā hoiem. vel in auferādo sibi bonā suā famā notabiliter. In q̄ damno non est tale periculū. ¶ Scōm ea q̄ hic ⁊ p̄us antea dicta sunt/sciri pōt qñ habet de dignatione de primo/est pctm mortale aut nō ⁊ etiā p ea q̄ dicent de invidia ⁊ ira. ¶ Et sciendū q̄ iudicare suos superiores. multo peius est/q̄ de alijs.

Consideratio sexta.

Dñ cōtemptus supiorū est pctm ⁊ quale.

Contemptus seu despectus superiorum ⁊ p hoc non obedire/est spāle peccatum supbie. Et est sp mortale qñ ex certa scia fit transgressio mādatorum suorū supiorum/p̄cipaliter et solūmodo p eo q̄ ipsi hoc p̄ceperūt. quia ibi p̄ p̄ie est contemptus. Aut qñ nō reputant. nec fit vis de p̄ceptis eorum. ac si ipsi hoc nō p̄cepissent. ⁊ p hoc nō obediē. Qñ tñ transgressio fit mādatorū a supioribus datorū/p aliqua fragilitate aut p alia cā nō est hoc nominandū peccatū p contemptum. Et hoc valde cōsiderandū. spāliter inter religiosos. ⁊ generaliter erga oia p̄cepta facta p hoīes. nō p deū sine medio. Sepe em̄ transgredi ordinatōes eorū ⁊ regulas/non est peccatū mortale. Et dicere aliter/esset nimis durum. Sed tñ qñ contemptus accedit qualis dictus est/non erit excusatio mortalis pctī. ¶ Hoc in loco scire debetis/q̄ non tenemur obedire supioribus nostris/nisi in casibus in quibus/ipsi sunt nobis supiores. ⁊ in quibus dei ordinatōe aut nr̄a voluntate/nos eis summisimus. Quia si eps meus p̄caperet ingredi religionē. ego nisi vellē nō facerē. nisi publicum feciss̄em pctm per qō hoc meruissem Silr dico de abbatibus. De dñis tpalib?. De patre ⁊ matre.

Consideratio septia.

Qñ invidia est pctm ⁊ quale.

Invidia de se est pctm mortale qz contraria est charitati. qz de bono dolet alieno et gaudet de malo. ¶ Tñ considerandū est q̄ invidia aliqñ surgit ex motione naturali. quēadmodum aliqui ex natura sua corrupta. sunt invidi sicut videmus inter canes. Et silr de alijs rebus. Et talis motus invidie nō est peccatū. quia non est in nostra potestate. Et similiter dico de omnibus motibus quos a natura habemus. Et hoc intelligendum est qñ consensus non iungit. ¶ Secō invidia subrepit p deliberationē quandā. nō tñ p̄fectam nec plenā seu cōpletam. Et hec appellat primus motus. qñ nō auferē q̄ cito quis facere posset. q̄q̄ auferat anteq̄ habeat plenus cōsensus ⁊ incipit displicere. ⁊ hec nō est nisi veniale peccatū. Et silr est in omni peccato generaliter. ¶ Tercio dolor de bono alterius. pōt cōtingere sine invidia. videlz qñ dolor hmōi ideo est. qz tale bonū evenit ad damnū alterius bone p̄sone. aut ppli qui nō dem̄erit. vt si malus habeat ptātem grandē. p

quā mala faciat/ꝑt haberi trifticia ꝓ eo ꝙ talem habet ptātem. ¶Quarto dolor ille de bono alterius accidit ex voluntate deliberata ⁊ certa sciā: sine cā bona. ⁊ hec est sp pctm̄ mortale. ¶Per hoc bn̄ possum⁹ scire qn̄ detractio est mortale pctm̄ aut non. Detractionez dico de altero male dicere p odiū vel invidiā. Quia male dicere de alio ꝓ fine bono/ad cauendū ne faciat malum aut ꝓ eius correctōe. aut cā officij facere vel dare testimoniū veritati. nō est pctm̄. si alia mala voluntas nō admisceat. Et si hoc fit solū ꝓ facilitate loquēdi. sicut sepe cōtigit et malū qđ dī/nō cedit ad magnū damnū posset esse tale/ꝙ facilitas loquēdi nō excusaret. Quia cauēda est levitas dicēdi qn̄ ad dānū grāde alteri⁹ cedit. ¶Cōformit̄ videre possum⁹ qn̄ deridē alterū aut maledicere. pctm̄ est mortale. aut non ꝟm malū qđ inde venit ⁊ intentionē faciētis/⁊ irā quaz alter ide suscipit. aut ꝑt recipe versil'r. aut rōnabiliter.

Consideratio octaua

Qn̄ ira est peccatum ⁊ quale.

IRa de se est mortale pctm̄. qr ira est desiderū vindicte ⁊ male volendi alteri/qđ est charitati contrariū. Tunc sicut in ꝓhabitis ita ⁊ hic oz ꝓsiderari/ꝙ qn̄ qz ita accidit ꝓ bonā cām ⁊ ad bonū finē. qđ fit/qn̄ quis irascat ꝓpter vicia/nō aūt cōtra psonā. Et sic etiā irasci debemus ꝓtra ꝓpria vicia ⁊ contra aliena quilibet iuxta se ⁊ ꝟm statū suū. sicuti iudices q̄ debēt punire malos de suis malefactis. Et quilibet tpe ⁊ loco oz se opponere aduersus mala q̄ videt fieri/siue p ꝑces siue p bonas exhortationes aut p sil̄es modos. Ira aliqn̄ nō est nisi pua aut nulla affectio amoris erga alīū. vti qn̄ non desiderat ei nec bonū nec malū. ⁊ est hic defectus aut diminutio charitatis. Nec est peccatū mortale nisi qn̄ ꝓrim⁹ videt in extrema necessitate. qr tūc admittād⁹ ē sub pena mortalis peccati si fieri pōt. ¶Qn̄qz ira nō accidit nisi ex ꝓplexiōe nature. sicut hoīes antiqui ⁊ melancolici sunt de sua natura iracundi. ⁊ ira talis nō est pctm̄. ¶Ira qn̄qz venit p subitū motū ⁊ impfectā deliberationē ⁊ nō est nisi veniale pctm̄. Sed si venit p cōsensionem pfectam/peccatū erit mortale ¶Nihilominus ira nō dicit qn̄qz desiderū vindicte/sed est quedā impatientia de facto alterius/absqz hoc ꝙ desideret ei malū/hoc nō est ꝓprie ira/nec est mortale pctm̄/si impatientia nō sit talis ꝙ ex toto impediat rōnē ⁊ opationē alioquz bonum. ¶Ulterius cōsiderandū est: qꝑt bn̄ desiderari ꝙ malefactū alterius puniat̄ p iustitiā ⁊ p iudices ad hoc ordinatos ⁊ ad finem ꝙ quis gaudet iure suo ⁊ hoc non est pctm̄/tm̄ se nō admisceat mala voluntas hoc est ꝙ nō plus desideret dānū alterius ꝙ̄ recupare iura sua. ¶Et ꝟm h⁹ ꝙ dictū est/iudicari ꝑt/qn̄ minari vel vilipendere alterū p irā: est pctm̄ mortale/aut nō/ꝟm ꝙ p talia facta recipiē vindicta/⁊ nocet ꝓximo. ¶Etiā q̄ mō maledicere alteri p liberationē impcando ⁊ optando ei malū grāde/est pctm̄. Et q̄ mō etiā blasphemare despicere/ac denegare deū/⁊ sctōs ⁊ sanctas eius/cā ire sue/ē blasphemia ⁊ villanū mortale pctm̄. si psona tū scit aut scire oz hoc qđ dicit ⁊ facit. De iurametis dicet in sequentibus.

Consideratio .9.

Qn̄ accidia est peccatum. ⁊ quale.

ACcidia ex se non est mortale pctm̄. qr nō dicit nisi tediū boni spūalis. sicqz nō est nisi diminutio feruoris charitatis. ¶Si tediū hoc est de bono spūali laboriosō/tunc est naturale. Natura em̄ refugit laborem. ⁊ hoc non est pctm̄. qr motus iste nō est in nostra potestate. Et si ꝓsentiē tali motui/adhuc nō est nisi veniale peccatū. Pro generali quip peregula tene ꝙ cōsensus ad id qđ solum modo est veniale peccatū. nō est nisi veniale peccatū. ¶Sed si tediū est tale ꝙ ꝓpter omittiē fieri hoc. ad qđ quis tenet̄ p̄ceptū: clarū est ꝙ ibi est mortale peccatū. ¶Aut si tediū est tale ꝙ displiceat eā videre. ac p hoc cadat quis in desperationez sicut faciūt hi qui seipsos occidūt. pctm̄ est mortale. ¶Penes hoc considerari pōt qn̄ accidia dicēdi horas ⁊ audiēdi missam/peccatū est mortale aut nō. Quia si qs tenet̄ dicē aliqđ p p̄ceptū aut p votū/ ⁊ p accidiā omittit̄/pctm̄ est mortale. Si tn̄ ps dimitt

tur vel omittit pua. vel si fiant aliqui le-
ues defectus/ p hoc q̄ nō bñ attendit: non
opget dicere q̄ sp sit mortale peccatuz. ¶Et
quis bonū sit attēdere. tamē si quis de cer
to ꝓposito nō impedit se ab attēdēdo: facie
ndo aliqd qđ totaliē auferat intētōz/ siue
hoc fiat p cogitatōez siue p op̄m nō optz re
incipe. nec ē mortale petiū q̄ quis ꝺ alio cō-
gitet. ¶Sz si p certā deliberatōz in dicendo
horas/ q̄s ꝓcipit se ipediri ab attētōne/ ⁊ ita
vult remanē. ita se ipediri/ cogit reincipe.
q̄ sic soluēdo nō quitat q̄s. q̄ppe q̄ tollit
bonū ꝓpositū qđ i ꝓncipio habeat ad ſuiē
dū deo. ¶Estq̄ sciēdū q̄ quelibet ꝑsona
xiana/ de rōnabili etate/ debz audire mis-
sam ōnicis diebꝰ ⁊ festꝭ ꝓceptis nisi habeat
excusatōez rōnabilē. ꝝm ordinatōz ⁊ sue
ecclie patrie. vbi ipa ē ⁊ quā ꝓlati volūt ⁊
ordinat/ ⁊ sufferūt ⁊ pmittūt.

Consideratio decīa ◊

Qnādo auaricia est peccatū. ⁊ quale.

¶Auaricia ē inordinatꝰ appetitus
hñdi aliqd. ¶Et fit hoc q̄nq̄z i re-
tinēdo. q̄nq̄z i acq̄rēdo. q̄nq̄z i de
sideрādo. ¶Aliqd desideratur
ter q̄ auferrē si fieri posset. ⁊ tali
modis q̄ ē furtū cogitatōis. ¶Scō de
sideraē aliqđ illicitū p certā sciaz ⁊ deli-
rat ꝓpositurā. aut ē index. de q̄ sentit aut
sentire debet q̄ ad hoc ē indignus. ⁊ ibi est
mortale petiū. ¶Tertio pōt appeti bonū
alterius vel res nō licita/ p voluntatē non
absolutā. sed sub cōditōe exp̄ssa vel intelle
ta. vt dicēdo: vellē hoc vel hoc/ si possem
habere absq̄ offensione dei/ aut sine dam-
no alterius. vel si essem dignus. ¶Et hic nō
est peccatū vt ē venialе peccatū. ¶Nec opor
tet q̄ semp cogitet cōditio: sufficit q̄ intelli
gatur. ¶Est etiā intelligēdū q̄ p tales opta
tiones aut desideria/ nō omittat fieri hoc
q̄ quis facere tenet de bonis alibi. ⁊ ne ge
nerē in corde mali motus. qm postea au
ferrī nō possint. sicut cōtingit in isto pecca
to auaricie. ⁊ plus in petō luxurie. q⁊ in tali
casu pōt ē mortale petiū. ¶Quarto desi
derat res nō necessarie ⁊ superfluitates p de-
sideriū nimis ardēs. ⁊ tale qđ mens impe-
ditur totaliter ad cogitāduz de ꝓpria salu
te. ⁊ ibi ē cupido vel solicitudo pessima/ q̄
est in enāgelio ꝓhibita. ⁊ ē peccatū morta
le. ¶Quinto desideratē p amorē nimis/ ma
gnum nec tamē talem q̄ quis vellet offen-
dere vel omittere ad cogitādum de ꝓpria
salute ⁊ ibi ē peccatū veniale. ¶Et pōt amor
sic ē ꝑatus/ q̄ nō erit peccatuz imo meri-
tū ꝝm bonū finē intentū. ¶Auaricia ī ac
quirēdo ē multis modis. ¶Acqriē ei ali-
qñ p iniusticias ⁊ fraudes ⁊ vias illicitas.
⁊ ibi ē peccatū mortale. qñ ars qua acquiri
tur/ est peccatū mortale. sicuti in piurando
aut transgrediēdo mādata dei. sicuti est de
stultis mulierculis. vti ē de vsurarijs. ⁊ fal-
sis mercatoribus qui mentiunt ⁊ iurant su
as merces alias esse q̄ sint. vti in ludis ꝓ-
hibitis. ¶Quēadmodū etiā qñ omittit fieri
debitū diebus ōnicis de audiēdo missam
p mercādo: nisi aliud excuset. vti ē potest
in aliquibus casibus. ¶Acquirit aliqñ p
media que nō sunt nisi venialia peccata. vt
per vba otiosa ⁊ iocosa ⁊ mēdacia ad risuz
ōnos ꝓuocātia. ⁊ pōt esse ibi sepius venia-
le dūtaxat peccatū. ¶Et si aliqui facerent si-
cut fistulatores aut ioculatores aut sicut q̄
stilia exercēt/ ad lucrāduz vite necessaria q⁊
aliam artē nō sciunt nō auderē dicere q̄ es
sent extra statū salutis. ¶Quia ōni ad aufe-
rendū eoz melācolias que eis supueniunt
occasione magni oneris qđ portāt capiūt
inde solaciū ⁊ deductōez in talibus rebus
⁊ aliqñ etiā populus. ¶Hic posset aude
cer ꝝmo fieri de mercātijs quādo peccāt in
eis ⁊ quādo nō ⁊ de modis cōmittendi
vsuras. sed causa brevitatis trāseo illa faci-
liter/ ad ꝑsens. ¶Auaricia ē in retinendo:
q⁊ si retinet alienū sciēter ⁊ cōtra placituz
eius cui⁹ res illa ē. taliter q̄ si ipe sciret/ non
ibi placeret/ ⁊ nō habet volūtas restituen
di tpe ⁊ loco. Sed si res talis ē ⁊ istius modi
hominis/ q̄ certā habeo cōfidentiā q̄ ille
cui⁹ res ē nō haberet displicentiā q̄ ego ha
berem. ⁊ me cū illa iuuarē. Vel q̄ ad ꝑsens
non habeo cōmoditatē restituēdi sine ag-
gravatione magna ⁊ alter de hoc nō dam
nificat granditer. ⁊ habeo voluntatē resti-
tuēdi tpe ⁊ loco. ibi nō est in retinēdo pec-
catum mortale. ¶Secūdo retineri pōt id
qđ necessariū est p se ⁊ p suis ꝝm q̄ reqri

tūr ad statū ꝛ dignitatē ꝛ alia q̄ inste exer-
cenē ꝛ hñē. ꝛ hic nō ē pcm̄. ¶ Tertio reti
nenē supflua ꝛ q̄ nihil ꝓficiunt ad neces-
sitatē ꝛ ad statū hois/ ꝛ ibi sepe ē pcm̄ mor
tale ꝛ specialiē qñ hoc fit ꝓ ardēs desideriū
habēdi vel acq̄rēdi/ qđ satiari nō pōt. Et
huiꝰ signū ē q̄ plus eligitē q̄ res putrescat
ꝛ vastet. q̄ q̄ tradat ad vsuz ꝛ fructuz. Sz
tm̄ amoꝛ retinēdi talia nō necessaria pōt eē
ita puꝰ. q̄ nō erit nisi pcm̄ veniale. Et spe-
cialiē si tūc nō occurrat vel cōpareat pauꝑ
qui sit ī piculo mortis/ nisi ei succurratē. qz
tūc tenet aliqs iuuare ꝓmū tā de superflu
is q̄ de his q̄ sūt necessaria ad statū. nō āt
de his q̄ sūt necessaria simplr ad victuz. qz
meliꝰ debeo me amare ꝛ vitā meā q̄ alteriꝰ
¶ Et ibi data ē generalis regula/ qñ dari oz
elemosyna sub pena pcī mortalis. tunc scz
qñ vidē aliꝰ in piculo mortis/ nec videtur
quō ei succurratē p aliuz. Tūc enī tenē qs
occurrere sub pena pcī mortalis/ si facē po
test sine piculo tali in q̄ aliter est/ qđ nomi-
natur extreme necessitatis.

Consideratio .ii. ꝑ

Quādo gula est pcm̄ ꝛ quale.

Gula ē desideriū aut appetitꝰ de-
ordinatus, in māducādo. Et ē
de se veniale. ¶ Et pōt euenire
q̄nq̄ modis. Aliq̄n appetitꝰ est
solū ex natura qñ naturaliē desideratē mā-
ducare ꝛ bibere. qñ fames aut sitis habeē.
ꝛ in hoc nō est pcm̄ nec in delectatōe q̄ na
turaliter ēin māducādo. qz hoc nō ē īfra
ptātē. ¶ Scđo vltra desideriū hoc iungitē
q̄n q̄ desideriū volūtariū ꝛ placentia in de
lectatōe. ꝛ ibi est pcm̄ veniale. ¶ Tertio
qñ fit trāgressio alicuiꝰ mādatoꝝ dei vel ec
clesie. si cat ieiuniоꝝ statutoꝝ. ꝓ regulā sine
causa rōnabili. Qñ tm̄ ꝑsona grāditer se ḡ
uaret in ieiunādo. s. vel ꝓpter eꝝ senectutē/
vel infirmitatē/ aut nimiā iuuētutē aut ꝓ
pter laborē qui ēei utilis ꝛ necessariꝰ vel qz
nō habet vñ pascaē vna vice. aut qz habet
infantē quē lactat ꝛ nutrit. Jn casibꝰ istis ꝛ
similibꝰ non teneē ꝑsona ieiunare. imo pec
caret aliq̄n si ieiunaret. qz aliq̄n grauaret
naturū suā ꝛ cōplexionē nimis. ¶ Quarto
qñ tale placitū habeē in māducādo q̄ pre
ponit̄ diuīo amoꝝ. hoc ē dictū q̄ potꝰ fie-
ret trāsgressio mādatoꝝ dei/ q̄ q̄ abstinerē
tur a māducādo. ꝛ ibi ē pcm̄ mortale. sic
si aliqs ꝓpter suū gulosiz māducare. vult
rapē alienū. aut nō vult ire ad eccliam qñ
ad hoc teneē aut qñ sciēter omittit facē ali-
qđ mādatoꝝ dei/ ꝓpter nimiā suā repletio
nem aut inebriatoēz. ¶ Et hic sciē quādo
ebrietas ē pcm̄ ꝛ qñ nō. Una si qs cadit ī
ebrietatē fortuitu. ꝓ potatōēz maiorē q̄ sit
rōnale/ vel fortius vinū q̄ putauit/ pecca-
tum ē veniale. Si aūt ꝑsona bene ꝑcipit et
vidit ꝛ scit malū qđ accidit ex inebriatōne
ꝛ nihilominꝰ ꝓ gulositatē inebriat se scien-
ter/ ipē peccat mortaliter. Et sīl facit ille q̄
alium ꝓ malicias inebriat. aut ꝓ inebriaē
malo. s. vel ad decipiēdū vel ad infamādū
¶ Estq̄ cōsiderāduz q̄ si ꝑsona teneē per
votū aut ꝓ generale ꝓceptū ecclie. aut ꝓ pe
nitentiā ieiunare. ꝛ accidit sibi vnū aliqđ
de supra memoratis impedimētis/ ꝓ q̄ gra-
uareē/ bonū est q̄ petat cōsiliū ve non ieiu
nando a suo ꝓlato. vel ad minꝰ a suo cura-
to. aut ꝓfessore. si cōperēter fieri pōt ꝛ req̄ri
ad habendā maiorē securitatē.

Consideratio .iꝛ.

Quādo luxuria ē peccatū ꝛ quale.

Luxuria de se ē ꝓtra mādatū dei
Et fit mltis modis. Quia aliq̄n
nō ē nisi in ꝑmo motu cogitatō
nis. ꝛ ibi ē pcm̄ veniale. qz ꝑsen
sus nō ē ꝓfectꝰ. ¶ Scđo pōt hīi cōsensus
ad delectatōēz que ēin ope luxurie qđ esset
pcm̄ mortale. ꝛ ibi ē pcm̄ mortale. Et si-
militer accidit in alijs pctis. vti aliqs pos-
set tātū delectari i cogitādo quō suꝰ animi-
cus habēt magnū dolorē aut infortuniuz/
q̄ peccaret mortaliē posito q̄ hoc malefi-
cū nō vellet facē suo inimico. Sīr ꝑsona
pōt cogitare de delectatōe quā hñt illi qui
peccāt ꝓ luxuriā ꝛ in hoc habē hñ placitū
p deliberatōēz ꝓfectā/ q̄ peccabit mortaliē
posito q̄ nolit tale opꝰ facē. Aliud ēē si qs
acciꝑet delectatōēz ī his q̄ de se nō sunt nisi
veniale pcm̄. qz ꝑsensus i pcm̄ veniale/ nō
est nisi veniale pcm̄. ¶ Tertio pōt haberi
ꝑsensus ad opꝰ carnale/ extra mrīmoniū. ꝛ
ibi ē sp pcm̄ mortale. ¶ Quarto aliq̄n nō
solū teneē mala volūtas i corde. imo etiaz
nutrit ipa. a foris i vidēdo ꝛ loquēdo vel

tāgēdo se vel aliaz ꝑsonā. ⁊ ibi sp ē mortale
petm̄. sicuti volūtas ex q̄ sequit opus. ē pec
catuz mortale. Ecce videtis q̄t pcā morta
lia fiūt sepe/qm̄ teneāt mala volūtas: ⁊ specia
liter i chorcis ⁊ alijs iocunditatib⁹ seculi.
Aliter dicēdū foret si nō habeat mala vo
lūtas ab int⁹. qz videre pulchritudinē mu
lieris/fieri pōt sine pcō: vel q̄ nō erit nisi
curiosit⁹. Debet etiā cauere ꝑsona.
viruz. aut trāsitū suū. aut vmonē. aut tactū
carnaliē. qz etiā cauēri debēt picula q̄ eue
nīre q̄ malos mor⁹ inde exurgūt. Quin
to cogitari pōt de pcō carnis ad ꝓfitēdū.
vel ad cauēdū: vel solū ꝓ ꝓditōez. dicendo
si nō eēt ꝓta mādatum dei/talis res fieret
aut talis. ⁊ ibi sepe nō ē petm̄. vel nō ēnisi
veniale. Oz tm̄ q̄ caueat malus ꝓsensus ꝑ
mādatū dei. ⁊ q̄ talis cogitatio non inflā
met se nimis. De h⁹ pcō scripsi diffusi⁹ ali
bi in vno tractatulo notato speculū aie.

Consideratio .xj. Q

De mendacio ⁊ quale peccatū est.

Mentiri ad dānū magnū alteri⁹ ē
petm̄ mortale. Petiri ꝓ iocum
aut ad vtilitatē suā vel alteri⁹/ si
ne dāno alteri⁹ est petm̄ veniale.
Et sciēdū q̄ bn̄ pōt celari aliq̄ vitas sine
mēdacio ⁊ sine pcō. Oz tm̄ oīe mēdaciū/
est malū ⁊ petm̄. qz fit abusus loq̄le q̄ ordi
nata ē ad h⁹ māifestādū qđ ē in corde. ⁊ ꝓn
cipaliē ꝓpter hoc. qz si daret licētia mētien
di sine pcō/destrueret tota fiducia societa
tis q̄ ē inter hoies. qz nescirēt qn̄ vitas di
ceret. ⁊ qn̄ nō ex q̄ mētiri posset licite i ali
quo casu. Quātum ad opa bn̄ pōt fieri ali
qđ ad aliā intentōez q̄ ad ea ad quā acci
unt faciūt q̄ insidias aptāt ⁊ faciūt i bellis.

Consideratio .xij.

De iurādo ⁊ quādo est mortale.

Iurare falsuz scīenter. in oīi casu
ē petm̄ mortale. siue i reb⁹ ſerijs.
siue i iocis. Oz si ꝙ inadvertētiā
aut facilitatē loquēdi peieratur
pōt eē veniale petm̄. quēq̄ mala ꝓsuetudo
nō excuset eos q̄ ipaz piurāt. Dividēs q̄
grāde malū ē assuescē se iurat⁹ ōsib⁹. Et acci
pit iuramētū ad intentōem ei⁹ cui fit. ⁊ ꝑm
vsuz cōez intelligēdi qz q̄ arte iurat falsum
arte piurat. Et q̄tuz ad iuramētū de futu
ris/ꝑsona statim piurat. tunc cū habet vo
luntatē firmā/non implēdi. vel qz non cō
plet de facto.

Consideratio .xij.

De correctione fraterna.

Nos tenemur sub pena mortalis
peccati/corrigere bonis sermoni
bus vel aliter/ nostrū ꝓximum
quādo scitur q̄ malefacit. ⁊ cer
tum tenetur q̄ per illam correctionez que
ei fiet ipe se continebit. ⁊ aliter non. Sed si
estimatur q̄ nihil proficiat. ⁊ q̄ forte pei⁹
faceret vel ꝑsequeretur vel odiretur is qui
talem instrueret. tunc nō tenemur ꝓximū
corrigere. nisi simus iudices. vel publica of
ficia habentes. quia esto q̄ malefactor ira
scatur. aut nō. ipe est puniendus. nisi esset
q̄ forsitan ꝓpter hoc/maius malum adue
niret reipublice ⁊ bono cōmuni. Et intelli
gitur etiam hoc. quādo publica sunt pec
cata.

Consideratio .xij.

Quando facere contra conscientiā/est pec
catum mortale aut non.

Quecūq̄ ꝑsona qui ē firmā hz con
scientiā de aliquo q̄ sit peccatuz
mortale. ⁊ in illa ꝑscientia ipa h⁹
facit/peccat mortaliter/q̄tūcūq̄
res illa sit nō mala. Oz tales false ꝑscientie
sepe refutari debēt. ⁊ auferri ad iudiciū ma
gis sapientiū. Et ē intelligēdū quod dicit/
de cōscientia firma. qz ꝓpter quasdā facti
les dubitatōes que habent ⁊ quas nō ē fa
cile auferre qn̄q̄/ nō oportet q̄ hoc qđ dic
tum est/habeat locū. ex quo habet fortior
cōscientia ad contrariū.

Considerato .xij.

Quādo de duob⁹ malis min⁹ ē eligēdū.

Quotienscūq̄ per suū factuz ali
quis cadit in tales laqueos/q̄ ef
fugere non potest absq̄ peccan
do. tunc debet omittere ⁊ cauē
re/ne faciat id quod de se est peius. Quem

admodũ si qs iuraſſet occidere aliũ. ipe debet ñ tenẽ suũ iuramẽtũ. ⁊ nõ occidere alium. ¶ Et ſimiliter dico de oĩbus iurationibus ⁊ de oĩbus miniſ. p miſſionibus ⁊ votis p que peius fieret ea ſeruãdo q̃ omittẽdo ꝓpter ſupuenientes caſus fortuitos. vel qz facte ſunt ſtulte ⁊ improuide.

Cõſideratõ .18.

Qñ ignorãtia eſt peccatũ ⁊ quomodo.

Ignorãtia accidẽ põt/ aut per negligẽtiã nõ volẽdi apponere laborẽ ad ſciẽduz id qõ debet ſciri aut ad finẽ q̃ liberi⁹ peccẽt ⁊ iocũdius. Et iſte ignorãtie nõ excuſant pctũ iño aliqñ grauẽ⁹ efficiũt. Alia ignorantia qñ qs facit ſuã diligẽtiã ꝑm ſtatũ ſuũ ⁊ ſuum intellectũ ad ſciẽdũ id qõ ſciẽdũ erat/ ⁊ ñ non ſcit totũ hoc qõ expediuit ſciri ad ſuũ ſtatũ. Et talꝫ ignorãtia/ excuſat ex toto pctũ. ſicut ignorãtia facti. Si aliqs putaret mãducare piſces in ſexta feria: ⁊ danẽ ei carnes i ſiliturdie piſciũ. talꝫ mãducãdo nõ peccat. niſi aliter ſciat. Et ſilr in pluribꝰ caſibus. qz ignorãtia de ſe nũq̃ eſt pctũ. ſz negligẽtia ⁊ ꝓceptus ſciẽdi/ facit pctũ.

Cõſideratõ .19.

De confeſſione multa documẽta.

Nos tenemur cõfiteri poſtq̃ peccauimus mortaliter/ tm̃modo in caſibus q̃ ſequũt. Videlicz vna vice in paſcate ꝓpter ordinationem eccleſie. Secundo qñ recipi dz ſacm euchariſtie. ⁊ ꝑm quoſdam oĩa ſacramenta baptiſmo excepto. Tercio qñ quis ẽ in piculo mortis ꝑm veriſimilẽ ꝓiectyrã ⁊ hũanam dubitatõez. ſicuti in piculo grauis infirmitatis. aut belli aut maris. Quarto qñ habeẽt ꝓfeſſor qui abſoluere põt de peccatꝫ ⁊ putatꝫ ſine credit q̃ nunq̃ habebit. niſi forte nũc. vt accidere põt in caſibus ꝓlatis reſeruatis. Quinto qñ firmã habet qs conſciẽtiã quã nõ deponit q̃ debet confiteri. ¶ Et eſt hoc intelligẽduz qñ haberi põt ꝓſbyter talis qui poſſit abſoluere ⁊ qui non ſit qui confeſſionẽ reuelet. nec hozteẽt confitentẽ ſibi ad malũ faciẽduz. Quia in tali caſu fieri debz ac ſi non haberẽt talis ſacerdos. etiaz ſi eẽt ipe ꝓprius curatus. Et q̃ vnis materia iſta de ꝓfeſſione ſit benevtilis ad diu tractãduz: tm̃ ego breuiter trãſeo/ vi cendo ea que ſequũt. ¶ Primo de peccato veniali nemo teneẽ ꝓfiteri. q̃uis ſit bene facẽ ⁊ ꝓfectio. Et ſilr dico de circũſtãtijs ⁊ conditionibus/ que de ſe non ſunt peccata mortalia. ¶ Jte celari debet peccatũ alterius in confeſſione/ ſicut confitens vellet q̃ celareẽ ſuũ peccatũ. ⁊ non debet obediri confeſſori qui hoc vellet inqrere. ⁊ ſpecialiẽ ſi non ſcireẽ bene q̃ confeſſor vellet ꝓfiere alteri ⁊ nullo mõ nocere. ſicut fit qñq; ad trahẽduz aliũ a ſuo peccato ſingulariter ex tra confeſſionẽ. niſi forte in caſu quo ꝓpriũ peccatũ dici non poſſet ꝑſbytero cuicũq; ſine accuſando. ¶ Jtẽ qui nõ habet contritionem. hoc eſt ꝓpoſitũ ⁊ deſideriũ abſtinendi a peccato. talis non abſoluit̃. ⁊ debet poſtea integre confiteri. ⁊ etiã de iſta ficta contritione. Et ꝑm aliquos ſufficit q̃ non habeatur ꝑſens volũtas peccãdi. ¶ Item bonum ẽ breuiẽ facere confeſſionẽ. ſine faciendo longũ ꝓceſſum ⁊ ſine dicendo longaz quaſi fabulã. Sufficit q̃ confeſſor ſufficiẽter intelligat hoc q̃ ꝓfitens fecit. ⁊ q̃ omitatur id qõ ad gravitatẽ peccati nõ pertinet. Et ſpecialiter hi qui ſepe confitenẽ. ſine facere debent hoc de quo bñt ſpecialiter ꝓſcientiam ⁊ hoc ipm dicere ⁊ reſiduũ in generali ⁊ breuiter. niſi forte aliter fieret/ ad habendum conſiliũ aut conſolatõez. ¶ Item ꝓtingit q̃ aliquis ignorat de aliquibus facis. Vtrũ faciat vel non. nec etiam ſcit verum mortaliter peccat aut nõ. ⁊ in tali caſu põt confiteri ſub conditõe dicendo. Ego dubito de tali facto aut de mõ facti aut de intẽtione. ꝓ quãto ego peccaui ego cõfiteor. q̃ in ꝓfeſſiõe mẽtis nemo debet. nec affirmat hoc de q̃ ẽ dubiũ. Añ bonũ ẽ ⁊ ſecuz de talibus penitere/ ac ſi qs certus eẽt. ¶ Jtez ſi quis ſentit ſe ꝓ frequẽter ꝓfiteri q̃ minoriez ex hoc habeat deuotionẽ/ occaſionẽ cõſtitudinis/ talis debet abſtinere ad aliqd tempus. Et ſimiliter dico de recipiẽdo ſacrãm to corpis dñi noſtri ihu xpi. Sed qui ſe ſentit ꝓficere ex hoc magis ⁊ magis/ ⁊ habere maiorem conſciẽtie pacem/ poteſt oñi die ꝓfiteri ⁊ oñi die ꝓmunicare. ¶ Jtẽ nemo ꝑſumere debet q̃ poſſit aut ſciat ſe ponẽ in

statū talē ꝑ diligentiā confessionū/ quin sp
inueniat de pluere defectuū venialiū. qz
in ipamet ꝓfessione peccaē venialiē. Itaqz
in vacuū talis fatigaret se: q̄ nimis vellet ō
talibus defectibus confiteri/ ⁊ circa eos im
morari. Quia etiā quitaē hō multis alijs
modis q̄ ꝑ confessionē. vti est dicere pater
noster aut pcutere pectus suū.

Cōsideratō .20. De peccatis que fiunt in mercantijs.

In mercantijs caueri debent ali
que cōditiones specialiter. Vi-
delicet q̄ nihil iureē ab aliquo/
nisi qđ tenere velit. ⁊ nisi teneaē
aliter iuraē et peccat mortaliter qui
faciēter facit. Et est hoc dura res ꝑ nostris
mercatoribus de francia. Itē q̄ vitetur
mendaciū ⁊ specialiter ad damnū alteri-
us in laudādo suas merces multo plusq̄
iudicenē eē laudāde. Item si in mercibus
sine venalibus sunt magni defectus qui sci
ri nō possunt aut ꝑcipi/ siue recipiēdo siue
tangēdo. nō debent celari. nec vendi debēt
nisi ꝑdictos defectus nō haberent. Aliter
cū fieret deceptio alterius/ grandis ⁊ aliē
q̄ quis rationabiliter vellet q̄ sibi fieret.
Item q̄ ꝑ mercantijs suis quis nō per
dat seruitū dei ad quod teneē ꝑ ꝓceptum
dei ⁊ ecclesie. ⁊ specialiter ꝑm patrie cōsue
tudinē in qua est. ⁊ quā plati sciunt ⁊ iusti
q̄ merces cōstiterint ⁊ ꝑ quāto vendi pos-
sint. saluo sufficienti lucro ꝑm labores fa-
ctos ⁊ ꝑm tpus qđ currit. Et q̄ ꝓpter sim
plicitatē alterius aut bonā fidem nō fiat ei
deus. Item q̄ nō vendaē carius ad cre
dulitatē q̄ ad argentū. Nisi forte habereē
damnū magnū in nō habendo argētum.
Et in casu isto ⁊ in oībus silibus debet ho
mo suā examinare cōsciētiā. Quia si iudi
cat q̄ plus diligeret suā pecuniā vel etiam
minorē. q̄ expectare ⁊ plus habere/ ꝓpter
damnū qđ recipiet. ego teneo/ qđ rationabi
liter pōt vendere carius/ ꝑm damnū quod
sicut aut intelligit se habiturus. Propter qđ
in multis casibus sciri pōt/ q̄n erga deū fit
vsura ⁊ quādo nō. qz intentio est que facit
peccatū erga deum quicqđ sit de iudici ad
homines. Propterea si quis carius vēdat
ad credulitatē siue expectantiā/ ⁊ ꝓpē hāc
causam non vellet statim solui/ vsura est.
Itē ad cauendū piuratōes ⁊ mēdacia ⁊
alia pcā/ ego ꝓsulo. vuari ꝓsuetudinē q̄rū
dam bonoꝝ ⁊ fideliū mercatoꝝ hoc ē. non
supferre suas merces. sed eas vēdere ad vnū
verbū. Et q̄n videbiē hec ꝓsuetudo/ acti⁹ ⁊
breui⁹ emeē. ⁊ fiet placitū deo.

Consideratio .21. De bona fidei nostre credulitate.

Quilibet hō qui habet ratōem ⁊
discretōez/ debet ꝑ exꝑssuz credē
articulos nostre fidei ⁊ veritates
que ei cōiter ꝓdicanē ⁊ annun
ciantur. tam ꝑ vsum sancte ecclesie. vti est
in colendo festa ⁊ ꝑ autores approbatos ⁊
per suū curatū. Sicuti est q̄ ē vnus solus
deus in trib⁹ ꝑsonis. qui oīa creauit. ⁊ q̄ hz
instū ⁊ sapiēs regimē totius mūdi. Et con
formiter de alijs articulis ⁊ veritatib⁹ fidei. Nec
debent simplices homines magnas facere
inquisitōes de talibus veritatibus. sed eas
credere humiliter q̄ pessima supbia est nō
velle intellectū suū summittere ad creden
dum ⁊ se inclinādū/ in id qđ deus ꝓcepit
Cōtra hoc faciūt illi q̄ murmurāt de hoc
q̄ deus facit vni ⁊ nō alteri. ac si sit iniust⁹
aut nesciat qđ faciat. Cōtra hoc faciūt
sortilegi ⁊ sortilege. Et si eueniat q̄ inimi
cus tibi afferat vl̄ mittat tibi fantasias ⁊ co
gitatōes ꝓtra aliq̄s veritates fidei. ⁊ tu sen
tis q̄ eas repellere non potes. nō reputes ⁊
contēne eas. tm̄ cura q̄ bonū habeas desi-
derium ⁊ volūtatē credēdi id qđ credendus
est ⁊ ꝑm qđ teneris. Et ista bona volūtas
reputaē tibi ꝑ facto. ⁊ erit tibi meritoria.
Hec hoc dico q̄n etiā rogare debeas deū q̄
libereris de tali temptatōe. Et etiā hēe cō
silis sapientū. Quā q̄ frequēter nō sit aliud
consiliū/ q̄ qđ dixi sicuti alia vice planius
scripsi de temptatōib⁹ blasphemie. Et sicut
fuit dictū sancto anthonio qui aliq̄n posue
rat se ad pensanda diuina iudicia: qūo vn⁹
est bon⁹ alius ē mal⁹ qūo tot ⁊ tāta ē quanti
tas dānādoꝝ respectu saluādoꝝ. Et simi-
liter de alijs iudicijs dei. Et tūc dictū fuit
ei Anthoni anthoni de te cogita. ⁊ deum
dimitte ꝓuenire cū suis creaturis. Vanis ei
sapiēs bonus ⁊ potēs est/ ad faciēdū id qđ

faciendū est. etiā absq; hoc q̄ tu doceas eū aut introeas secreta eius. Sicuti ei dicebatur. fac bene ⁊ bene habebis.

Consideratio .22. T

Be cōmunicatōe ⁊ de remedio eius.

Quelibet ꝑsona/que scienter se ꝑmittit excōmunicare/⁊ nō apponit q̄ cito pōt remediū ꝑ sua absolutione. ipa peccat mortaliter ꝑ cōtemptu sui ꝓlati. ⁊ cuz hoc ꝓdit bona que fiunt in sancta eccl'ia/qđ ē ꝓditio horribilis. Et ē hoc intelligēdū vsq; quo poeniteat ⁊ cōfiteat. ⁊ habeat suā absolutōez ad minus a deo. Qđ tūc fit. qñ quis ab eccl'ia excōicat⁹ est. nec pōt ꝙuenīēter apponere remediū ad habendā suā absolutōez. ita stacim. ⁊ inclamat misēria a deo. Et tūc est expulsus habēdi ꝓtem suā de bonis q̄ fiūt in eccl'ia sctā generalit. q̄q̄ adhuc nō habeat intrare ad officiū diuinū. nec alia sibi ꝓhibita facē q̄lsq; suā ab eccl'ia habeat absolutionē. ¶ Et debet vitari oīs hō excōicatus ab eccl'ia qui ē noīatim excōicat⁹ ⁊ denūciatus. ⁊ ꝓ hoc scit̄ q̄ ipe est excōicatus. excepto in quibusdā casibus vt seruitoꝝ pōt ꝝnire dño suo excōicato. vt etiā pōt eis fieri ꝝmo ꝑ correctōne eoꝝ vt in casu extreme necessitatis ⁊ sic de alijs casibus.

Consideratio .23.

Quo sacerdos vitari debz ne missa ei⁹ audiat

Vitari nō debet sacerdos in suis missis aut alijs officijs. nisi sit excōmunicat⁹ ꝑ snū nomen ⁊ talis denūciat⁹. Alias q̄tūcūq; sit peccatoꝝ ⁊ tenēs ꝓcubinas/aut alia faciēs mala/quia ergo ꝓlati supiores in ecclesia dei hec sustinēt nemo tenet̄ tales vitare. Et si sunt aliqua ūra que videnē dicere eos vitandos/illa sic vt ꝓmissuz est intelligenda sunt. Aut defecerūt ⁊ nō tenent/ꝑ nō vsum ⁊ ad peius cauendū ⁊ ne hoīes frequenter elenenē ⁊ faciliter cōtra suos curatos/ꝓpria auctoritate. Tamē hic nihil affirmo ⁊ ex causa. De hoc alibi largius scripsi.

Consideratō .24.

Quod malum facit peccatum veniale et vnde venit.

Quānis pctm̄ veniale nō auferat gr̄az dei tm̄ q̄ ipm̄ veniūt plura ⁊ magna dāna ꝑ quē qđ cauēdū ē ⁊ ꝑ ipm̄ acq̄rit̄ pena ⁊ pdūt plura bona alia q̄ fieri possent. ⁊ grādia merita que lucrari possent. ⁊ ruit̄ citi⁹ in pctā mortalia. Et de bonus filij⁹/nō solū cauere debet p̄rem suū ꝓdēdo vel tradēdo offendē/vñ pdat amorem p̄ris. ſz etiā custodit se ⁊ abstinet se ⁊ rem p̄ris. Quānis cere quicq̄d nō ē ad placitū p̄ris. Quānis ita q̄z in plurib⁹ casib⁹ vti dictū est/posset alicui malū fieri absq; mortali pctō vel absq; qđ malū fieri absq; mortali pctō vel absq; pctō aliq̄ qr. ſ. ad bonā intētōez. ⁊ ꝑ bonū finē fit. sic dixi i desiderādo laudē mundanā aut de volendo alteri malū rpale. nihilomin⁹ bon⁹ ꝙ⁹ dei. plurimū imo ꝓ dubitat ⁊ timet decipi ⁊ defectū cōmittere in talib⁹ casib⁹ q̄ in illis q̄ clare ⁊ manifeste sunt mala ⁊ q̄ bū fieri nō possunt. Scit enī inimic⁹ q̄ bon⁹ dei ꝙ⁹ nūq̄ ꝑmitteret aliqđ qđ scaret/aut qđ i apto clareret eē malū ⁊ ideo conat̄ coopire malū sub vmbra ⁊ similitudie boni. Portat̄ enī qñq; q̄rere falsam laudē sub vmbra vitādi infamiā vl' ꝑ ficiēdi a lteri. Et in de veniūt male iactāte ⁊ vane excusatōes. Cōformit̄ in corrigēdo aliū vel inquirēdo. vel desiderādo malum alteri⁹ sicut tetigi supius. ¶ Ecce in cōclusione videtis q̄ nihil ē securitatis i hac vita. q̄ nō ē nisi tēptatō. Propēea humiliare debem⁹ nos in timore ⁊ pato cū spe sub dei nr̄i boni p̄ris gubnamine ⁊ expectare q̄ sp erim⁹ in tēptatōe vsq; ad vltimā mortē. horam. sicut affirmat sancta scriptura. Et iactus Anthoni⁹ hoc dicit. ⁊ nos videm⁹ ad oculū q̄libet die. Et hec ē sufficiēs causa tenēdi nos q̄tidie i custodia nr̄i. in vo timore ⁊ humilitate. sicut captiui suā sniaz q̄lis re ⁊ humilitate. sicut captiui suā sniaz q̄lis futura bet expectātes hora ⁊ nō sciūt q̄lis futura sit. vel q̄lis sit. in iudicio dñi sui.

Consideratio .24. D

Declarās q̄d est ⁊ vltima. Generale exēplū declarās q̄d est peccatū mortale aut veniale.

Hec meli⁹ intelligēdū ē ēni sup̄ dicta materiā/ accipiā aiaz nostrā/ ꝓpando eā ꝑ exēplū vni regine. ⁊ deū regi alicui/spōso eiꝰ. ⁊ inimicū tradit̄oꝝ regi. ⁊ tēptatōes ad sil'itu-

dinem nūcioꝝ. ¶ Pono ergo q̄ regina frā
cie sit cū rege in camera sua sicut eius sponsa
⁊ amica singularis. veniet aliqs garcio aut
famulus nūcius missus ab regis inimico/
ad loquēdū regine ad inducēdū ⁊ inclinā
dum eā vt dimittat regē ⁊ se donet inimi
co eius. Sit ꝓ exemplo rex anglie Regina
pōt sex modis aut statibus se hre erga nūciū
qui q̄rit eā dehonestare. Primus status ē ta
lis. q̄ nec velit nec dignet recipe talē nūciū
nec eā requirit dehonorare nec audire ver
ba eius. nec recipe ipsius dona. imo faciat
turpē malū ⁊ durū vultū ⁊ expellat cū fo
ris domū suam turpiter. Vah de te. ⁊ vah
de mo dño. fuge hinc fuge. in mala hora
veneris. Et q̄ regina statim reuertat ad re
gem suū spōsuz ⁊ dicat magnā turpitudi
nem ⁊ iniuriā quam suus inimicus req̄sierit
ad faciēdū ⁊ petat ab eo vindictā ⁊ de tāto
teneat se regina ꝓpius ad regē ⁊ firmius in
amore. sp̄ requirēdo ad huiusmodi cōtra
tales infideles nūcios q̄s nec videre digna
bitur. ¶ Secūs status pōt ee q̄ regina non
recipiet statim audire talē nūciū qui fo
rsan apportat ei donaria ex parte hostis regis
aut aliqs placētias habebit. cū displicet ei
dem regine q̄ venit. ⁊ pdiligeret q̄ nō fieret
sibi tales p̄sentatōes seu dona nec diceren
tur tales nūciatōes. Et nō recipit eas ex to
to. imo conat tādē ⁊ nūciū frustare. ¶ Ter
tius status ē q̄ regina libēter videbit talia
munera ⁊ dona ⁊ audiet vba nūcij q̄ ea solici
tat ad inhonesta ⁊ ad dimittēdū suū spon
sum regē. ⁊ p̄sentire suo hosti. q̄q̄ nō vel
let assentire dicto nūcio i hoc quod ille ab
ipa petit. nec ire de facto ad hostē regis. sed
cū bene placet ei q̄ talia vba sint sibi dicta
⁊ tenet colloquiū suū intra cameram i p̄ntia
regis cū dicto nūncio. Nec curat ipa de re
currēdo ad regē/ad petēdū adiutoriū suū
cōtra tales infideles suasiones. ¶ Quartus ē
q̄n regina p vba cōsentit ⁊ facit ⁊ conatur
ad hoc q̄ faciat volūtatē regis anglie ⁊ re
cipit dona ⁊ bonū facit vultu nūcio eius ⁊
ex hoc incipit ex toto dimittere spōsuz suū
regē frācie ⁊ dat sei paz hosti eius. ¶ Quin
tus status ē q̄n regina nō est ꝓcta solū cōsor
tasse ad id qđ ab ea rex anglie petit ⁊ rece
pisse suū nūciū cū bono vultu. sz etiā pgit
ipm quesitū spōte/ꝓpter oḡiū qđ iam cōce
pit ꝓtra suū spōsum. ⁊ malū amorē. ⁊ stul
tum. quē hz ad hostē. Que etiā nititē facere
ei⁹ volūtatē ⁊ vltronea req̄rit eū. sicut gar
cia effrōs vel effrenis ⁊ stulta femina exposi
ta. ¶ Sextus status ē q̄n regina taliter est
fixa ⁊ tradicta in talē statuz sicut iā dixi q̄
p quācūq̄z rem q̄ ei dici possit aut fieri/ ipa
tñ nō vult inde abstrahi nec pcussionibus
nec blādimētis factis sibi a suo spōso nec p
duricias quascūq̄z rex anglie ei faciat i suo
seruitio. nec ꝓ verecūdia. nec minis nec p
quācūq̄z re q̄ sibi posset accidere. imo ē ob
stinata. ¶ Inter istos sex status/ p̄mus bo
nus ⁊ virtuosus ⁊ laude plenus. custodiēs
fidē regine ⁊ fidelitatē ⁊ amorē eius ⁊ ꝓb⁹
magis diligit regem ⁊ diligit ab eo. ¶ In
scō/regina custodit fidelitatē suā erga do
minū suū/sed in hoc deficit: q̄ nō pellit fo
ras ita statim ita dure nec ita turpiter pdic
tū nūciū qui eā q̄rit ad dehonorationez: sic
ipa deberet. ⁊ in hoc est sepe pctū veniale.
¶ In tertio statu/regina peccat graviē cō
tra dōm suū. qui in ei⁹ p̄sentia/ipa libēter
audit vba aduersarioꝝ eius. ⁊ eoꝝ accipit
munera ⁊ recipit malas placētias. q̄q̄ nō
velit abscedere de facto ꝓsentiēdo ad habē
dū societatē ad eos. Et in h⁹ sepe ē morta
le pctū ⁊ pdit gr̄az dōni sui. Quia nō debet
ipa bñplacitū accipe nisi in ipo nec se ponē
ad piculū habēdi ꝓsensuz ad opus. ¶ In
tribus aliis statib⁹/ sp pdit regina gr̄az dōni
sui ⁊ peius in ānto q̄ in ārto statu. ⁊ peius
in sexto q̄ in ānto. Quia in tali casu/regi
na est incorrigibilis ⁊ occidēda vel ardenda si
ne remedio. ¶ Per hoc exēplū/si volum⁹
bene pēsare/possum⁹ melius videre in q̄li
bet temptatōe q̄n pdimus gr̄az dei p mor
tale pctū ⁊ quādo non. ¶ Quare em debe
mus q̄ quelibet tēptatio/ nūcius ē inimi
ci infernalis/qui nos requirit ad ei cōsen
tiendū ⁊ vt aīa nr̄a pdat ⁊ rūpat fidelitatē
suā quā deo ⁊ dño suo debet ⁊ sponso. Et
vñ q̄ aīa resistit aut plus aut minus. vñ
hoc ipa custodit meli⁹ aut pei⁹ fidelitatez et
gr̄az amici sui. Et ꝓsideret diligēter iste mo
dus in q̄libz pctō habēdi se aut resistere sez
aut ꝓsentire. ⁊ inuenit q̄libz istoꝝ sex statu
um ee possibilis. ¶ Sciatis etiā q̄ tertius
stat⁹ ē difficilior ad bñ cognoscēdū. ꝓ eo q̄
est inter duos stat⁹. quoꝝ vn⁹ est pctū mor

tale. s. quarto. et alter nō. ¶ Et est sciēdū q̄ qñ aliquid ē ꝓhibitū sub pena pcti mortalis. et aliqs hoc nō vult facere ꝓ exteriori opus et nihilominꝰ ꝓfectū ꝓ sensū habet in corde q̄ vellet tale opus facere si tps pateret et locus aut non obesset verecūdia/talis peccat mortaliter. Qđ si nō habet talē ꝓsensum ꝓfectum. et nihilominꝰ libēter rememorat diu in cogitādo tale factū qđ est ꝓhibitum et accipit cōplacentiā magnā et inordinatā peccat etiā mortaliter. sed tñ nō ita graviē sicut ante. Si aūt opus aut factum tale sit quod nō sit ꝓhibitū sub pena mortal' peccati/generaliter quēadmodū mulier aliq̄ maritata posset cogitare de marito suo q̄ esset absens et acciperet cōplacentiā in memoria societatis eius. aut sicuti aliquis cogitare posset ad cibū quē māducaturus ē in prandio et habere cōplacentiā sine tali peccato mortali. Quia cōplacētia aut delectatio nō est pcti/nisi in hꝰ qđ ē ꝓhibitū aut qđ de se trahit ad ꝓhibita. ¶ Alteriꝰ considera in exemplo ꝑpositō/quō regia deside rare pōt cōtinue eē in amore regis dñi sui. Et ideo ipa odit oia suo amori contraria. Aut ipa nō diligit eum. imo magis timet penā et irā regis. et vellet q̄ nō esset presens aut mortuus. ad finē q̄ alibi posset q̄ re complacita sua. In primo statu sunt boni/qui amant deū ꝓpter suā bonitatē sicut boni filij suū patrē. In scōo statu sunt illi qui solūmodo ꝓ timore dānatōis abstinēt a malefaciēdo. et vellent deū nō habere potestatē aut volūtatē eos puniēdi etiā cōtra sua mādata facientes.

Explicit tractatus ꝓcedēs.

Tractatus eiusdē ✠ de arte audiēdi cōfessiones.

Et si virtus quam assuefactio gignit/certiꝰ q̄ res opetur/nō nihil tñ ꝓdest artis traditio/apud eos qui nōdum ꝓfecti sūt vtute. Hoc in arte qualibet pspicuū est Et qñ ars artiū est regimen aiaꝝ/pser tim in cōfessionibꝰ audiēdis. Studui quasdaz generales ꝓsideratōnes tradere breuiē et distincte. quas eē ꝓficuas/experiētia doctrice cognoui Induxit hoc agere me nō mediocriter/q̄ paucos hactenꝰ repperi q̄ ꝓfectum q̄ et integre ꝓfessi fuerūt. causa existēte i multis vel negligētia vel ignorātia ꝓfessoꝝ.

Consideratio prima

Prouideat añ oia ꝓfessor purus ē qui purgādis aiabus inuigilat. Spem qz sui laboris et ꝓficiendi circa alios/nō in ꝓpria sed divina vtute reponat. Demineriet iugiter qñ neqz qui plātat neqz qui rigat est aliq̄d sed qui incremētum dat xps. Et q̄ nisi spūs sanctus cordi assit audiētis/inuanū laborat lingua loquētis vel ꝓfessionē audientis. Oret igiē crebro (put sapiēs de corporali medico cōsulit) quatinꝰ dirigat opꝰ suū a deo vt eiusdē vtute roret et crescat.

Consideratio secūda

¶ Collocet se ꝓfessor i arce seu specula ōis abstrahēs se metipm q̄tū potuerit ab hoie exteriori tā in se q̄ in alijs. vt spūs ambulet et nō carne. ne forte illectꝰ formis corporalibus et ipe laqueꝰ ꝓditōis sibi/psi. et oibꝰ in aiaꝝ pat spiciēda qualitate spūaliē inuigilet. nō attendēs discretōez seruū vel formaꝝ. Alioquin q̄d ei ꝓdiderit si vniuersuz mūdū lucretur. aīe vero sue detrimētū patiat.

Consideratio tertia.

¶ Cōpleat ergo quēlibet sibi cōmitentis officium. nihil ꝓcipitāter aut in solo trāscursu puolās. sed morose tate pigili/oia plene examinās dijudicāsq̄ me die quoq̄ cōfitētis que dicēda imponēda ve fuerint ea diligēti repetitōe reponēs infigat. Quippe eligibilius ē paucos audire cōplete q̄ multos imfecte cū conscientiarum scrupulis nō tam expedire q̄ impeditos plerūq̄ relinquere. Imitet in hoc deū cui ꝓfecta sunt opa. Adallem nāq̄ si curatus essem/multoꝝ differre ꝓfessiones post pasca/etiam vbi quidam nō redirent/q̄ q̄ cecos cecus seducerē. dū ꝓ vere absolutis ipi nō recte absoluti se gererēt.

Consideratō quarta

¶ Ostēdat cōfessor opibus in cōfessis nihil querere ꝓter salutē aiaꝝ suarū et solutōnem liberam a laqueis peccatoꝝ. et nihil

gat ad quēstū. recolens illud. Gratis accepistis gratis date. Nihil ad mundanam ostentet gloriā. Pauperibus eque sicut diuitibus se tradat et offerat. turpibus et pulcris indoctis vt doctis. nisi forte p quāto maior inde fructus honorq; dei sperare tur qui. P oderit supra modum hec sinceritas recte intentionis vt velut magnes aliquis spūalis/ferrea etiam populi corda virtuosius ad se trahat.

Consideratio quinta

Expedit vt cōfessor zelās alias/obtineat a plato/subditor suam in casibus reseruatis potestatē seu relaxationē/ precipue nisi sint casus publici et scādalosi. Reperiūtur itaq; paucissimi qui nō inciderunt in aliquem talium casuū qui episcopo rēseruantur. Scientes vero ipi confessi sei pos non debere remitti deinceps ad alterū/ magis se ptonos p̄mptosq; reddūt nam vni confessionē suā libētius et citius detegūt. Confessor etiā similiter eos p̄sumit liberius interrogare de singulis. plenius quoq; sanare simul et semel ipos absoluēdo cōfidit.

Consideratio sexta

Scias confessor oīa peccatorū genera et species/tāq; medicus doctissimus spūaliū egritudinū. Preterea qualiter homīes diuersor statuū et variorū officiorū peccare possunt nullatenus ignoret. Et quāq; ad hec cognoscenda/facti sunt tractatuli. attamen aliqua sunt que nō tuto cōmittunt scripto aut vbo publico/ ppt̄ euitādū q̄rūdā scandalū. sed ea secrete discāt ipi quor interest hoc nō scire. sic medicos/morborū varietates q̄uenit nō ignorare. Aliē nēpe q̄ pacto sibi p̄fessos prudēter ac diligēter interroget infirmetq; confessor. ad suor remēdorū crimiū. hoc maxīe ē i pctis carnis extra or dinarijs. q̄lia exptū ē vix vnq; dici in cōfessione a culpabilib⁹ eis. nisi cautissima arte p̄monēat. interrogent capiāt q;. Et certe ēdi spūalē ad educēdū colubr talē pestiferū tortuosū et virulētū ab aīa ipius. aut moriet. Nec reputo audiēdos i hac re eos q̄ nihil interrogādū aut inq̄rendū ee dicūt a cōfessis. p̄tim cū hoc ipm velint requirātq; p̄fessi. Alioq̄n nō satis p̄sulit verecūdie ignorātie et fragilitati peccātiuz. nec ipleat illud sc̄ptura. Alter alteri⁹ onera portate. et sic ītis.

Consideratio .7.

Cōiecturet p̄fessor p⁹ interrogatōes q̄sdā pābulas sup etate. statu p ditōe. studio. vel officio p̄fessi. Atq; ipe verecūd⁹ sit et nimio pudore detent⁹. q; forte puer ē vel femīa vel etilis p̄plexiōis. Apud tales p̄ ceteri pfūdēdū ē p̄mit⁹ et figēdū in aīo. quēadmodū p̄fessio secretissima ē et oī scīēti deo magis q̄ homī sit nō ad reuelādū aut accusādū q̄rī pctā sua. sz ad euitādū et absoluendū et ppetuo q̄ttādū. Adallē p̄fessorē mori q̄ aliqd dicēdor detegē. Collat igit oēm talē suspitōez. nec formidet q; ppt̄ dicēda/ cōfessor sit eor postmodū habitur⁹ odio aut p̄ceptus accusatur⁹. imo teneri⁹ eos diliget sic filios carissimos. et q̄ sue fidei se totos p̄miserūt

Consideratio .8.

Laboret cōfessor p̄tim erga iuuenes et puros hr̄e cōfessionē eor generalē. q; vix aut nūq; integre cōfitent. nisi forte p̄docta tali cōfessore q̄lē describim⁹. q̄neti illud eēt vtile apud grādeuos rurales et simplices et femīas. Q̄ō si nō p̄nt leuit̄ induci ad hoc poterūt ab eis fieri interrogatōes tales. Atq; facta ē tibi p̄scia de talib⁹ pctis et ō talī etate et de societatib⁹ talib⁹. Et p̄m rīsiones poterit aīa uertere prudēs confessor si plena fuerit talis cōfessio. Et si nō/ tūc nitat eā p̄ficere et cōfitentē ad hoc inducat.

Consideratio .9.

Precaueat sūmope cōfessor/ ne sit austerus ab initō tristis et rigid⁹. mor ei p hmōi claudit̄ os obstinati pctōris. Primo sit affabilis locutō etiā si aliq̄n ita reserigat sup pctis. q̄uscq; familiaritas q̄dam p̄cta sit. de hinc oīdat q̄te iniq̄tat ē et hypocrisi pessime/ q̄cq; velle celare in cōfessiōe coram deo et quēadmodū h⁹ agē ēipm turpit̄ fallē. Esse q̄z melius dicat/ si ñ cōfessus abscedere velit. q̄ fringere cōfessionē impfectā.

Consideratio .10.

Querat sacerdos a cōfitēt⁹. nōne velit

expurgari peniteãb oi suo crimie. Et q̃ ni si hº velit fas hñt recedẽdi ne tps icassum imo noxe detineãt. Si volũt oñ igit̃ iuuare se, ꝛ hº melꝰ ꝛ celeriꝰ fieri neq̃t q̃ si ad inẽ rogata vitatẽ plenã rñderit. Si vo dephẽdũ velle mẽtiri ꝛ celare (vt sepe fit) p diserẽ tiũ pfessorẽ arguãt vehemẽt ꝛ acriẽ. ꝛ pellãtur veniã statꝫ q̃ rẽ sup hmõi mẽdacio. Qñ postq̃ fecerit: rursus blãde ꝛ leniẽ moneãt nihil deinceps mẽtiri aut celari. Si vo bis aut ter rursus mẽtiri fuerit poterit remitti ꝛ differri vsq̃ ad tps alteꝝ. iniũgẽdo vt melꝰ sibi puideãt. Sepe sit vt i altera pfessiõe libẽtiꝰ apiãt oĩa. dũ putãt mẽdacia pozia magis iputãda eis ad iacturtẽtiã q̃ i malicia.

Consideratio .11.

¶ Applaudat pfessor dicentibꝰ vitatẽ sup delictꝫ suis q̃ tomagis enormissima ꝛ abominãda videbũt. Collaudẽt devitate. de religiõe. de tiore dei. de zelo ꝓpe salutis ꝏ fidẽtia ad sacerdotẽ ꝛ pximꝰ. Et q̃ audacter pgãt ad alia nil hesitãtes. Fit aliq̃n ñ inutilis q̃stio/si fuerit alias de talibꝰ pfessi. Et si nõ. q̃liẽ inde amplꝰ letari dñt ꝛ deo gras agẽ ꝙ talẽ eis tribuit volũtatẽ ꝛ opportunitatẽ. Cõuenit q̃z vt p pfessorẽ gras pñtialr agẽ moneãt. pꝰ modũ ne tẽdãt ad alia

Consideratio .12.

¶ Jubeat pfessor ne pfessi. crimia detegãt aliozꝫ noiando eos vl̃ signis certꝫ notificãdo. nisi forte petã talia sint/ q̃ nullo mõ aliter pñt apiri. vt si sororẽ vnicã/ frater maleoguerit. aut vir vxorẽ. Nõ sit pterea curiosus i inq̃rẽdo pticꝫares circũstãtias petõꝝ/ q̃ nõ multũ augẽt vel variãt gũitatẽ in eis q̃n naſcẽt inde aliq̃n vl̃ tẽptatõ periculosa vel turpitudo nimia aut suspitõ retardativa ꝙfitendi. Nihilomiꝰ vtile iudicam⁹ pserenatõe ꝓscia ꝫ illoꝝ ꝙ cõfitẽt (q̃ forte pꝰ modũ gũiozibꝰ vrgerẽt stimulꝰ q̃si ñ bñ ꝛ integre petã sua pfessi fuissent) vt pleniꝰ explicẽt oĩa q̃tũ ꝛ q̃lsq̃z iudicauerit pfessor expedire.

Consideratio .13.

¶ Argnat ꝛ rephẽdat acriẽ ipe pfessor peccata enormia/ postq̃ ista plene cognouerit ꝛ oñdat q̃ta punitõe petõꝝ dignꝰ fit. Attñ cauẽdũ ẽ ne rursꝰ petõꝝ pfugẽ possit ad negãdũ iã pfessa. sic pluries fieri vtũ ẽ credam⁹ pfessionẽ ꝓpetã pꝰ. Jd arceo habeatur certissima explicatõ petõꝝ. Benigq̃ qd i pfessiõe dixerit sacerdos/ sit ipe sp ifirne mãsuetꝰ atq̃ benignꝰ ifundẽs oleũ psolationis ꝛ passiõis ꝛ bone spei. Põt insup alia q̃n dicẽ cõfessor. ex q̃ talia ꝛ talia confessus es q̃ sunt gũissima. noli deinceps celare aliqd. sed oĩa dic. vt te simul expedias.

Consideratio .14.

¶ Procedat cõfessor i inq̃sitõe petõꝝ ipe cia liẽ pcti carnalis (qđ a multis cũ sũma difficultate vir põt ex toꝝ q̃ri) primo pedetentim ꝛ a generaliozibꝰ incipiat ꝛ q̃ nulla aut paucã videãt includẽ culpã. q̃ si petõr vult mẽtiri aut fugẽ/ sepe dephẽdi ẽ p talia q̃ natura liẽ accidũt oibꝰ. aut rarissime repit oppositũ/ q̃lia si statim neget. cõstat eũ timẽ dicere grãdiora. Hoc mõ noui plures fuisse dephẽsos/ q̃ interrogati negabãt se vnq̃ passos mẽbri pudẽdi calefactõez vel pruritus vel erectõez qualẽcũq̃. vl̃ tẽptatõez vel cogitatõez malã de q̃cũq̃ mliere. Et dũ punirentur de hoc mẽdacio/ q̃rebãt nõne illud erat turpe sic admittẽ ꝛ q̃d agebas ꝛ sepe rñdebãt illud qđ q̃rebãt credẽtes excusãdo loquẽdi cõfessoꝝ is q̃ illud nõ imputaretur ad culpã sed ad laudẽ.

Consideratio .14.

¶ Sciat pfessor genera litates istas ee ꝛ similes. Fuisti vnq̃ a tpe q̃ cognouisti re/ i societatibꝰ famuloꝝ aut sociozꝫ ꝛ specialiẽ in lecto. si sic. audisti vnq̃ malũ (vt sepe fit) loq̃ sibi ꝺ impudicicia ꝛ mlieribꝰ. si sic. loq̃baris tu sibiter ꝛ si mala desiderabas: si sic. vtꝫ volueris vnq̃ alter q̃ tãgeres eũ inhoneste vel ipe te. Si sic. fiat pcessus vlterior sub velamine tali/ q̃ intelligat an cõmissa fuerit ibidẽ mollities siue pollutio. Et hoc petũ/ bñ ꝓmittẽ etiã añ pubertatis annos. Jmmo ꝛ sp imputaẽ i virgilia. dũ cõpletã sit delectatõ. etiã pollutõe nõ existẽte.

Consideratio .16.

¶ Poterit cõfessor dũ inhoneste loquẽdus erit dicẽ. Amice non cures si loq̃r turpiter q̃n oporteat oĩa i pfessiõe dicẽ/ lõge aliẽ dicẽ

ſe aut certe ſi le rē extra cōfessionē. Et dicāt talia ſans cōſtater ꝛ q̄ſi p̄ſcita aut p̄ſcianē. ne q̄ nō reputāt ita grauia. Nec aſpiciat ē q̄ vult cōſtentiū ſz diuertat cōfeſſor vul do ſic. Ego bñ video tu feciſti ſic ꝛ ſic. cōſe quēter dic ḡ totū in nomie oñi. ego tibi in dulgeo ſi nō alias feceris. ꝛ ſi diceres oīa mala nūdi nō inde peiꝰ hꝫes. dic ergo au ꝛ ſuꝑ oibꝰ diligēter interrogēt. ꝛ ſi ſic ſub inferāt q̄ ergo dicat in oibꝰ veritatē.

Conſideratio .17. ¶

¶ Accidit aliq̄n ſz rariſſimū ſit apud circū ſpectū ꝛ pudū cōfeſſorē q̄ apiuē q̄dā ſpēs petōꝝ carnaliū aut q̄dā circūſtātie viles/q̄ nō petōr nō ē cōſciꝰ aut culpabil'. Et hic for ſe cādalizabiē vl' docebit deinceps agere illa. ſz ꝑ certo nō videa mꝰ ſtud ita eē tiñ dū. quēadmodū aliq̄ tradūt. q̄ ꝑpē hꝰ de beat omitti diligēs inq̄ſitō petōꝝ. Utinaz mala a puer ꝛ alijs. tam diligēt ꝑſiterēt q̄ fāt ꝛ agūt ab eis. Nec inq̄rēda eē iudica mꝰ q̄ſi neſcāt. ſz q̄ forte ea nō tā ḡuia eē cre dūt q̄ta ſūt apd deū. aut q̄ aliē nolūt ma nifeſtare ea. Attū i hꝰ caſu dz cū ſūma dete ſtāde petīn tale dānare. q̄ſi ñ cadēt etiā in peiē tale aliq̄d agē. Dz q̄ illō dicebāt ad inē ea q̄ feciſſz ꝛ ñ feciſſz. ſūt ei q̄dā male rñ dētes affirmatiue ad oīa q̄ ꝓfeſſor interrogat

Conſideratio .18.

¶ Pergat ꝓfeſſor vt diximꝰ a generalioribꝰ ad ſpecialiora. a minꝰ turpibꝰ ad turpiora. et hoc q̄ſi a cauſis generalioribꝰ ad effectꝰ eaꝝ ſpeales. vt habito q̄ aliquis conatꝰ fuerit ſe aut aliū ſociū luxurioſe attrectare/q̄rāt q̄ta dim. ꝛ q̄ ſepe. ꝛ cū q̄t accidit. ꝛ q̄to tpe i to ta vita. Et ſi aliq̄ erāt ex ſuo genē ꝛ finaliē in q̄ pte corꝑis cōpleta ē libido ſua vel alte rius. Demū ad alterā hmōi petōs ſpēm petio re ſucceſſiue poterit inq̄ſitō ptrāſire.

Cōſideratio .19.

¶ Cōgruit. put exprꝰ ſū: q̄ puncti ꝛ adole ſcētes maſculi priꝰ interrogēt mō dicto ꝑ co habitatōe ſocioꝝ ꝛ famulorꝝ tanq̄ de his q̄ ꝑtia facie minꝰ horꝛet. q̄ minꝰ ſolita ſunt.

Poſtmodū q̄rāt ꝑ cohabitatōe mlieꝝ. Et ꝓmo ſivn q̄ i etate. v. vl'. vj. anoꝝ vl' eo circa/iacuerīt cū ancill'ſiē mos ēpueroꝝ. Et ſic cōformiē inq̄rāt ad p̄dicta. ꝛ certe repient horrēda. Cōſequēt inq̄rāt nō ſolū de ācil lis ſz de genē p̄mioꝛi. ad q̄lia nō deſcēdiē niſi q̄ſi ſubito ꝛ a late. dicēdo ſine mutatōe vulē. O bone video q̄ tu ſi'r feciſti cū tali bus ꝛ talib⁹. Et ſi ſic (vt heu ſepe fit) ꝓſq̄ dearticulēt aliq̄d āpliꝰ fiat practica ꝑ ſi deta tionis vndecie p̄cedētis ꝑ collaudādo pec catoꝛē oīū petīn apuit. Poſtmodū ſuadeāt ꝑ bono ſuo dicē circūſtātias oēs i pticula ri. ſic de ācillis p̄dixit. oñ dēdo q̄ puꝺoꝛ ille. ad magnū meritum ſibi cedet. futurāq̄ opabiē ꝑ ſcīe tranq̄llitatē/ex q̄ nunq̄ alteri deinceps revelare ꝓpellēt. Eſtimo aūt. q̄ femis/ꝑuerſo ordie faciēde ſūt interrogatio nes. p̄us. ſcz de cohabitatōe mutua ſecuꝫ. Poſtmodū cū viris aut punlis. aut adole ſcētibꝰ. ſz expientiā totalē nō habeo.

Conſideratio .20.

¶ Reꝑhendet forte aliq̄s audacīā hāc con feſſionis q̄ talia p̄ſumit apire/q̄ vix credibi lia ſunt et fere incogitabilia/niſi ab exptis aut aliūde doctis. Sentiat aliꝰ q̄d voluerit ego coꝝā deo teſtor me plures talibꝰ remedijs induxiſſe ad ꝓfeſſionē. q̄ fatebāt nūq̄ etiā i articulo mortis fuiſſe talia dicturos cuicūq̄. Laudabāt tñ deū totis viſceribus gr̄as agētes q̄ ita ſe apuerāt. q̄dā ꝛ pauciſſi mi/retroire volebāt aliq̄n ſz tādē redierūt. fatētes illuſionē eē demonis q̄ daudē os ſe mel aptū rurſus ſatagebat. aliq̄n iam cōfeſ ſi ꝑpē omiſſionē hmōi interrogatōis rur ſus ad cōfitēdū inducti/aptū mihi fecerūt iudiciū/q̄ neceſſaria ſit hmōi inq̄ſitio.

Conſideratio .21.

¶ Judicabit aliq̄s ſe talia neſcire vel nol le inquirere. quis forte eſt vt chyrurgicus timidus ꝛ inexpt⁹ pallescens aut ſpaſmū patiens in aſpectu fedoꝝ diroꝝq̄ vul nerum. ꝓfiteoꝛ cautelam eſſe neceſſariam ꝛ non leuiter deberē fieri deſcenſum ad ta lia abominanda niſi confeſſata p̄cedentia/ videantur velut inferre talem cōcluſionē. Nō ſi quis neſciat vti cautela tali. dimittat cōſulo ne ꝛ ſibi noceat ꝛ peccatoꝛē ſi ſemel

negauerit nec̃z dep̃hensus fuerit/scãdaliset z vir in futurũ cõuinci queat. Quale vero debeat vniuersale remediũ tradi apud oẽs nõdum scio. qm̃ p̃dicatões generales/ nõ sufficere satis puto. In hac tm̃ interim suz sniã/q̃ tales casus secreti/ p̃ pmlis. xiiij. ãnoz z infra. z p mlierib⁹/neq̃ q̃ rebuari deberẽt. Alioq̃n nõ video q̃n multi ex h⁹ defectu confessionis integre/ pditi sunt. Ad nullos vero ampli⁹ q̃ ad p̃latos spectat remediũ etiã damnatio si claudant regnum celoz. aut p negligeneiaz aut p hmõi rigidioẽ obseruatõez occultoz.

Cõsideratõ .22.

¶ Videreẽt sa ltẽ expediẽs q̃ in q̃libet cura notabili/curat⁹ si discret⁹ eẽt/aut alius loco sui vicari⁹/aut alius vice aduitoz/ordinare tur q̃si penitentiarius in talib⁹ z circa tales Essent insup diligẽs audire p̃fessiões pmloz inuenũ/quocũq̃ tpe vellẽt z sibi vacarent. euocãdo nũc vnũ nũc aliũ. qz p̃ uecte ztatis hoies ad hoc forte nõ possent induci. P̃ouideret tm̃ quo cante z circũspecte ambularet q talis eẽt/ne p culpabiles sedu cẽtes hmõi pmlos/ pseq̃ rẽt eũ directe vel indirecte p malicias exq̃sitas z forte cõfingẽdas p pmlos. quã q̃ securitas maxima circa hoc eẽt puritas p̃scie z intentõis. Et q̃ nec̃z vgo nec̃z signo aliq̃/qñolibz reuelaret q̃ diceret. z ad nõ reuelãdũ vijs oĩb⁹ inducer et: nec̃z daret penitẽtiã p quã possent pmli de q̃cũq̃ notari apud eos circq̃ qs cõuersanẽ. Bene q̃z circa hoc meli⁹ videẽ/ hñe plures p̃fessores min⁹ discretos ĩ penitẽtijs iniũgendis/ q̃ rebuãdo casus mltos discretis paucis z ad hoc hoẽz ducere pudore cogente. ne talib⁹ paucis p̃fiteanẽ in eternũ. sicut tolerabili⁹ ẽ sumere penitẽtiã in purgatorio/ q̃ vt infinita patianẽ in inferno.

Consideratio .23.

¶ Remanet aliq̃n in sacerdote scrupul⁹ sup̃ per p̃fessione peccatoris q. l. nõ dixerit oĩa z hoc habet. vel qz scit aliũde q̃ p cõfessionem. vel qz tenet certa p̃ncipia ex iam cõfessoris/ q̃ tale pctũ cõmiserit aut alijs mõis Quo casu vel remittat peccatorẽ p auisãdo se vt dictũ ẽ. vel si absoluat p̃dicat sepi⁹ itez z itez q̃ si celet aliq̃d/cõfessio sua z absolutio penitus inualida ẽ z irrisoria. Bici deniq̃z poterit vt si mallet alteri p̃fiteri peragat in noĩe dñi. tm̃modo fiat integra p̃fessio sua. Sufficit hoc. nec aliud exq̃rit. aut redeat si velit alias cũ p̃uisione meliori.

Consideratio .24.

¶ P̃etat p̃fessor a pctõre si p̃onit amplis abstinere cum auxilio dei deinceps a pctis Item si caret odio cõtra aliũ. Jtez si vult realiter dũ poterit alienũ restituere. Jtẽ si occasiones certas pctoz vitare p̃onit vt cõcubinatũ z vsuras. z similia. Si aliquod istoz defuerit/nõ valet absolutio. nec̃z tradi debet si hoc pctor nõ velit facere. Suadi debet tm̃ sibi agere interim bona q̃ poterit. vt deus illumiet cor ip̃ius. Jdez dicim⁹ de reuocatõne seductoz malis cõsilijs z monitibus p eũ z de diffamatis iniuste z similib⁹ nõ requirẽdo tm̃ vltra illud qõ verisimili ter fieri põt ad talia reparãda.

Consideratio .25.

¶ Jniũgat p̃fessor penitẽtiã non aliã q̃ de p̃sensu pctõris z de q̃ sperat ipletõnez. Hisi forte pctã eẽnt publica z scãdalosa. p qbs ad repatõez cogi debẽt inuitus. Ceterum põt aliq̃n dare penitẽtiã de nõ peccãdo tali vel tali crimie p certũ tẽps futurũ sub pena aliq̃ vel pecuniaria vel corpali efficaciter soluẽda. aut sub debito redeũdi ad confessionẽ infra biduũ post ꝓpetratõem delicti aut aliq̃ hmõi. Cõmoneat tamẽ ipe confessus ne penitẽtiã hãc vel aliã quãlibz accepter: si nõ eã p̃onat sefirmiter implere rum. Agnouerit eñ se in purgatorio q̃ in hoc mũdo grauiozia soliturũ. Ceterq̃ de celando penitẽtiã suã z ea q̃ in cõfessione acta dictaq̃z fuerit. z de nõ respõdẽdo ea curiose interrogãtibus moneat. Beniq̃z reliq̃ mlta tradi potuerãt quoz nõnulla iã consti pti. ptim latino eloquio ptim in gallico in varijs tractatulis. Et alij doctores longe ampliora vtiliora q̃z. At vo hec interim p sui brevitate ne fastidio sint/sufficiant. Et q̃ si quis ad opus hoc saluberrimuz bona fide p̃cesserit/ ille plus exercẽdo oĩãdo q̃ legẽdo eruditẽ atq̃ p̃ficiet.

Finit.

Tractatulus eiusdem doctoris de psessione molliciei.

Quidam magister in theologia parisius per experiam multam z studiuz diligens cum auxilio dei pia sedulitate inuocato compe[re]rit hec que inferius scribuntur plurimū efficacia eē ad extrahendum cordibus confitentiū p̄sertim iuuenū/ sa-
mē abominabilē peccati illius detestabilis
qđ dicē mollicies/ z psequēter illā que con-
tra nature iura transit in psonam alteram.
quia nisi confessor sit solers z circūspectus
circa inquisitiones hmōi peccatoz/ vix aut
raro poterit extrahere ab ore infectoz̄ ta-
libus vitijs. vt illa sponte fateant. ¶ Le-
uant obscenitatē materie ac verboz̄/ ex
quibus habeat/ ob necessitatē docendoz̄
remedioz. Jgit̄ post aliqua colloquia de
alijs materijs aut vitijs/ familiariter ac af-
fabiliter/ nō austere facta/ descendat grada
tim z quasi ab obliquo psessor ad inquisi-
tionem hmōi peccati sic dicendo.

Adice recordaris qđ vnq̄ in pue
ricia tua circa .x. aut .xij. annos/
tua virga vel mēbrum pudendi
fuerit erecta. Si dicit qđ non sta
tim cōuincitur mendacij. z qđ vult fringe-
re z timet capi. quia constat hoc oībus pue-
ris non vitiatis corp[or]ibus calefacti sunt
in lecto vel alias sepe contingere. Jdcirco
magis ac magis appetere debet vrgeri vt
dicat veritatē. Item cōfessor si ille sit iuue-
nis ꝓpinquus. Amice. Nūquid istud erat in
decens? Quid ergo faciebas vt nō erigere
tur? Et dicat hoc vultu tranquillo/ vt ap
pareat qđ illud qđ querit̄/ non sit inhone-
stum. vel silendū sed quasi remedium con
tra ꝓtatā erectionis ꝓtensam inhonestatē
Si nolit respōdere plane/ petat̄ psequēter
Amice nūquid palpabas aut fricabas vir-
gam tuā/ quēadmodū pueri solent? Si oī
no dicat qđ nunq̄ tenuit in statu tali vt fri
cuit/ non potest vltra pgredi/ nisi āmiran-
do z dicendo/ qđ non ē credibile/ hortando
qđ sit memor salutis sue/ qđ est coram deo. z
qđ est grauissimū in cōfessione mentiri. z si
milia. Si vo dicat qđ tenuit z fricuit. Ami
ce bene credo/ sed per qđ tum spacium: p ho
ram vel dimidiā. z vtrum tamdiu qđ virga non plus erigeret̄/ z proferat̄ hoc quasi confessor non reputaret hoc insolitum vel peccatū. Si respondeat confitens qđ ita fecit/ tunc habet̄ intentū. qđ talis veraciter cō-
misit peccatū molliciei/ etiam si ꝓpter eta
tem non fuerit subsecuta pollutio quoniā
ibi est cōplementū delectationis illecebro-
se/ z forsitan pdidit virginitatē saltem ani
mi/ z magis pdidit: qđ si pro illa etate iuis-
set ad mulieres. Forte tamen ꝓbabiliter di-
ci potest. Nō per penitentiā virginitas re-
paratur in nō pollucta. sicut de mentali cor-
ruptione/ que fit in consensu intrinseco eē
dicimus/ dum corpalis defloratio seu pol-
lutio nō est subsecuta. ¶ Jstis igit̄ habitis
debet tunc vehemēter increpare z detesta-
ri vitium illud/ z ostendi qualiter dicat ai
dacter alia/ qm̄ istud est pessimū. Quo fa-
cto poterunt haberi faciliter alie circūstan-
tie. Et si in dimissione virge post confrica-
tionem. aliquis humor exibat. vel si fricue
rit virgam alterius socij sui. aut si aliquis
fricuerit suā/ z consequēter descendēdo ad
species magis speciales peccati zodomitici
¶ Considerabat ꝓterea idem mgr̄/ vt simi
les interrogatones paucis variatis/ fierēt et
am ꝓuectis viris aut feminis/ quia p expiē
tiam crebrā/ repit multos adultos infectos
fuisse tali vitio qui nunq̄ cōfessi sunt ꝓ pri
us. Aliqui ex pudore ꝓmo z postmodum
ex oblitione. Aliqui sp ex pudore/ ita etiaz
vt dicerent se habuisse ꝓpositū nunq̄ con-
fitendi. Aliqui qz nunq̄ (vt dicebāt) talia
fuerāt ab eis a confessoribꝫ suis inquisita.
¶ Rursus ꝓpter expientias plurimas cō-
sulebat idē mgr̄/ vt ꝓuata honestate z mo-
destia/ q̄ posset ꝓuari/ pueri monerēt̄. nūc
a penitibꝫ/ nunc a mgr̄is marie ad ptē/ z q̄si
ex indirecto ne vnq̄ se fricarent vel palpa-
rent in pudēdis suis/ asserēdo grauitatem
peccati z quō p talia possent vginitatē pde
re z dānari ꝑpetuo. Adultos q̄ppe cognos-
uit se p ignoratiā excusantes/ dicētes se nū
q̄ audiuisse vel sciuisse/ qđ talis tactus eēt
petū/ ex quo nō habebāt voluntatē cogno-
scendi carnaliter mulieres. Valēt insuper
ista ad aliud/ qm̄ post ꝑpetratōez pcti/ citi
cōfitereṫ sicut z de mulierū copula cōfite

renē etiā verecūdissimi pueri. ¶ Demū videbat eidē magistro/ nō adeo timendum ee illud q̄ quidā timuerūt/ ne. s. pueri doccrent̄ mala agere. Videm⁹ enī q̄ ex corruptōe nature/ pueri etiā triēnes vel q̄nquēnes. vehemēter sunt inclinati ad talia agere. q̄ sentiūt ibi quēdam p̄uritū incognitum/ oū stat erectio/ arbitrāt̄q; licitū ee/ q̄ se fricēt ibi. ⁊ se palpēt ⁊ tractēt/ sicut i alijs locis oū p̄uritus inest sal tē nō aduertunt. Quo fit vt ex p̄suetudine crescat cum etate delectatio. Ac p̄inde labunt̄ in p̄prie dictam mollicie vel zodomā/ ex actu tali qui p̄mitus ab eis nō putabat illicitus. ¶ Postremo nō reuocabat in dubiū ipe mḡr q̄n tolerabil⁹ eet aliq̄s forsan ex tali doctrina doceri ad male agendū de p̄accidēs/ q̄ ita passim dānabiliter vitium inolere/ ⁊ absq; p̄fessiōis necessario remedio derelinquere. ¶ Preterea p̄sulebat vt nec p̄ iocū nec aliter/ pueri aut puelle oscularent̄/ aut nuda manu tractarent̄ nec diu figerent̄ oculi in eoꝝ decore. ⁊ loquēdo cum eis dicerentur verba salubria casta sobria ⁊ modesta/ nec reciperent̄ solitarie/ nisi forsan in sacro loco in vsu omnium. ⁊ breuiter hic ab omni specie mala singulariter abstinendū. Sūt enim quasi parue stipule p̄ quas nōnunq̄ diabolus grandē suscitat inflāmationem. q̄us ab initio q̄n̄q; non apparet. ¶ Ceterum sibi placebat plurimū consuetudo patrie illius vbi pueri cubant soli. Abhorrebat īsup q̄ iuuenes dolicapaces pueri aut puelle aut iuuenes cū senioribus/ quātum cunq; p̄pinquis in genere eodem lectoꝝ terentur. aut q̄ se inde p̄ ludum vel alias in nudo p̄tractarent. cognonebat eī que ex talibus horrenda facinora p̄dierāt. ¶ Cādem monebat confessos sibi super hac feda (de necessitate tamen ad remediuꝫ tractanda) materia de aliquibus. ¶ Primo q̄ si aliquem socioꝝ suoꝝ cognosceret nūc vel in posterum tali vitio infectum/ reph̄enderent eum secrete vt desisteret ⁊ confiteretur/ ostendēdo peccati turpitudinē ⁊ detestationem/ ex dictis confessoꝝ vel alijs/ ⁊ ex legibus publicis/ que penā ignis infligunt ⁊ ex horrenda fulminatōe quinq; ciuitatū ⁊ similibus. ¶ Secūdo vt sobrie viuerent abstinēdo a specieb⁹/ ⁊ vino forti ⁊ multo ⁊ alijs inflāmatiuis ad venerē. ⁊ sup oīa caueret a societatib⁹ pueris/ vbi colloquia prava/ ⁊ gestus ip̄udici fiūt in lecto absq; dormitōe. Item dicebat p̄ summo remedio occurrēdum ee p̄ncipio temptatōis/ fm omniū doctoꝝ doctrinā quotidie exercitam ⁊ p̄ similitudinē de inflāmatōe materiali. ¶ Ad hoc agēdū dicebat expedire certas oīones quasdā puas/ quasdā magnas memoriter h̄re. q̄ statim diceret̄ p̄cutiēdo pedo vel aqua frigida se spergēdo. vel surgēdo a lecto ⁊ similia. Volebat inducere exēpla sanctoꝝ vt b̄n̄dicti Anthonij Bernardi sancti Thome. ⁊ alioꝝ patrū/ que cōmemorare longū est. Illa tn̄ in p̄mptu scire magnā habet vtilitatem. ¶ Inter alia sibi placebat multū id q̄d agebat quidaꝫ iuuenis in p̄mo temptatōis occursu q̄si ei videret facilie diabolū spuebat in terrā/ dicēdo pfy pfy miser dānate demon. q̄ ego tibi cōsentiā/ q̄ sic offendā deū meū ⁊ patrē meū/ ⁊ de templo suo facā sterq̄liniū fedissimū/ absit absit/ abi hinc in malā horā. ⁊ similia. Quādo q̄ p̄terea ad animā suaꝫ. quādoq; ad corpus q̄nq; ad angelū. nūc ad deū/ nūc ad aliquē sanctoꝝ/ collocutionē ⁊ querelā rei tali cōgruam meditanē p̄ferebat. aut animo reuoluebat. ¶ Orationes ⁊ cōmendatione ad hoc cū magna fide ⁊ conatu ⁊ humilitate ⁊ p̄funda recognitōne p̄prie fragilitatis/ sunt hec dicēde. aut similes. Cor mū dum crea in me deus. Vre igne sanctiſpūs. Sancta virgo virginū ora p̄ me. Ad sanctos alios ⁊ sanctas. Exurgat deus ⁊ dissipentūr inimici eius. Saluū me fac de⁹ q̄n intrauerūt aque vsq; ad aiam meā. ¶ Benigniq; locum p̄cipuuꝫ in peccato hoc habet antidotū illud q̄ in alia scedula explicatum est/ de imponēdo. s. saltem ad grauem penam in casu recidiuationis/ ibidē videbitur/ vel aliter exoret̄ ille a quo solo hō habet vt sit cōtinēs qui ⁊ donum hoc negare neseit/ fideliter orantibus/ q̄ tam cōmelioſum nature humane p̄ nobis ab eode assumpte facinus dignetur radicitus extirpare/ qui est benedictus in secula seculoꝝ Amen.

Finit.

Tractatus de remedijs cōtra recidiuū peccati ꝑm exercitiū et doctrinā eiusdē mgri Johis de Gerson.

Habet hoc ꝓpriū ars q̄libet/ vt facilioꝛi cōpēdio ad finē ducat opatū. Admurari ꝓterea nēo debet/ si in aiaꝝ regimīe/ qō est ars artiuꝫ/ expū in ea/ facilioꝛa dāt remedia ꝙ moꝛbos vitioꝝ/ ꝑseꝛ ꝑformidabilis sententia. Si cecꝰ ceco duū ꝓbeat/ ambo in foueā cadunt. Plabendi formā. quā quidā magiſter in theologia pariſien. fide moꝛibꝰ ꝛ doctrina ꝓbatis obſeꝛuabat/ ꝛ obſeꝛuare ꝓſulebat ꝓpue ꝓra recidiuū in pcō vel pcīs ad que confeſſus ſe nimis ſentit inclinatū. ¶ De ꝓtemptatis moꝛibus ꝛ etate confitentis. ꝛ nō nisi de cōſenſu ſuo/ vt eſſe ſine camiſia vno die in bebdomada/ per annū vel tres abſtinere aut voti cilicio ꝛ ſimilia. Item q̄ ꝑma ſeu confeſſionis alicuiꝰ peccati inueterati ſeu deteſtabilis ob recoꝛdationē facte gratie q̄ vitium illud detectū erat apertum ꝛ ſanatum/ iniungebat. vt toto tempoꝛe vite ſue cōfeſſus diceret qualibet die pateꝛ nr̄/ ꝛ aue maria. ſemel in mane/ ꝛ ſemel in ſeꝛo. Aut miſerere mei deus. vel ſimile aliq̄d. ſtz in iſtis ſi cadebat obliuio aut impedimētū legitimū. bn̄ volebat vt alio die poſt ſeſe fieri ſimile vel equalēs. Sed ad ꝓuidēdum futuro caſui ꝛ recidiuo in moꝛbū pecc̄i. qui ſp eſt deteꝛioꝝ/ maioꝝ opaꝫ dabat ꝛ ſtudioſius in vigilabat ſic agēdo. Vt ſit eū de ꝓteritis penitētiā daret. in q̄tuꝫ reſtituēti. Iniūgebat igit̄ nō ꝓpetuo ſed ad tempus certū. longiꝰ aut breuiꝰ/ ꝑm voluntatē ꝛ diſpoſitōēz confitētis q̄ idem confitens ꝓ qualibet vice qua incideret tale peccatum q̄ volebat ex toto ſanare: aliqua ō ſubſequētibus adimpleret. vel omnia. ꝑm tres ſatiſfactōis ꝓtes. Primo q̄ in caſu illo teneret̄ vno die ſequēti/ infra tres dies ī pſalmoꝝ numeꝝ. Tertio ſi foꝛet ſui iuris daret in eccleſiā certuꝫ iocale. aut aliud bn̄ carū ſibi aut ſummā pecunie. ꝑm q̄litatē ꝛ diuitiaꝝ ſuaꝝ. infra tres dies. Quarto infra illud triū dieꝝ ſpaciū/ teneret̄ confiteri. Quinto nōnunq̄ addebat q̄ ſi q̄s vehemēter temptaret̄ facere peccatum tale et oīno deliberaret intra ſe ſic agere. nihilominus antea teneret̄ dicere ſub iuramento ſeptez ꝑs. aut flectere genua pluries añ imaginē crucifixi. aut beate v̄ginis. aut alicuiꝰ ſanctoꝝ. ꝓuſq̄ opus illud nefariū ꝓpetraret. Sic enī foꝛſitan miſerebit̄ deus. ꝛ orando ſic/ vel humiliādo ſe/ faciet in temptatione dn̄s ꝓuentū ꝛ mitigabit maris fluctꝰ ſuſcitatos. ¶ Comptuꝫ eremedia hec/ cū adiutoꝛio diuine gratie. eē efficaciſſima tā in foro penitētie q̄ extra. ſi velit homo bona fide/ ꝛ nō illuſoꝛie/ cōuerti a via ſua mala ꝛ ſaluari. Sic etenī fieri videmus in foro exteꝛioꝝ publico vt pene certe taxarent̄ ad rebelles cōpeſcēdū. Sic dn̄e. ſic in chamo et freno maxillas coꝝ ꝓfringe/ qui nō approximant ad te. ꝛ cōpelle intrare ſi vocare poſſum ē. Sic quēadmodū Naſo ait. Ut coꝛpus redimas ferrū patiaꝝ ꝛ ignes. Ut valeas aīo multa ferēda tuo. ¶ Cauſā vō voluntatis penitētie talis/ reddebat a ꝓoꝛi idē mgr̄. Qm̄ in q̄t ꝑm Augu. ꝛ experientiā. In cōtinēs ante temptatōēz bn̄ deliberat ꝛ eligit. ſz aduenīēte ꝛ vigēte tēptatōe. vincit̄ labit̄ ꝛ ſuccūbit. Turbat̄ q̄ppe iudiciū ratōnis ꝛ obnubilat̄. ꝓpter tractū motūq̄ ſenſitiui appetitꝰ. ita vt nō poſſet hīc cogitationem de deo. ꝛ honeſtatē ꝓfectā ꝛ integraꝫ ꝛ ſolidā. quēadmodū ſiq̄s ſomnolentia q̄dam/ ſeꝛo ꝓmatur. ¶ Eſt ꝓterea ſaluberrimū vt p aliq̄d terribile pn̄s/ aut q̄ſi ꝑsonaꝫ ipe terreat. ꝛ q̄ſi ſopitus ſuſcitet̄ vinificet̄ q̄ ad nō cōſentiendū tēptatōi. Neq̄ ei aliq̄s eſt tā acri temptatōe pulſatꝰ. in carne vl̄ aliter/ q̄n ex toto vel magna ꝑte reſiſteret ab impletōe temptatōis ſue/ ſi ꝓ certo crederet q̄ in coꝛpe vel in mēbris vel bonis/ graue dāpnuꝫ ſtatim eētincurſurus. Vigilaret ſiquidē tūc tatō intra ſe. ꝛ foꝛti voce clamaret. q̄d cogitas q̄d tibi vis. quouſq̄ tēdis? Nūquid vis ꝓ quadā leui tēptatōe aut delectatōe ſoꝛdida/ q̄ ſubito in penā et faſtidiū ꝓuerſa erit/ hoc vl̄ illud ſubire detrimētū. Nō tibi ſic expedit. Inē hec aut ſilia v̄ba/ reſilire īcipiet a cogitatōe maligna ꝛ

auertet paulatim oculos rōnis ab ea. ffiet q̄z istud cū adiutorio rōnis/ 7 cū p̄fessione pctō7 vel alijs p̄gruis remedijs/vt cesset illud miserabile temptatōis incendiū. qz 7 cessabit cogitatuum sordidoꝝ sufflatio.

¶ Be inceps rñdebat id ē mḡr ad duas obiectōes fieri possibiles. qm timor ille ꝓfilis/videl ea cuare meritū resistendi pctō. Et illic ꝑtera: trāsgressionis periculū.

¶ Be primo dicebat. q exquo pena ista/vltro imposita erat. 7 ꝓp̄ deū/ex illa radice ꝑmaria bona germinabat pullulabatq̄ meritū. Quāuis em̄ nō ita sincera atq̄ laudabilis sit hmōi resistētia 7 cessatio a pctō in casu p̄dicto quēadmodū ē in vtroso/qui p̄cise ꝓpter deū pctā deserit/nihilomin9 resistētia talis/bona ē 7 salutē inductiua vtutis. Sicut de timore ꝓfili/respectu timoris casti/ doctores determināt. Quāq̄ ibi nō sit timor tm̄mō ꝓfilis. sz i sua radice ꝑmaria filialis 7 castus/ Resultat insup merituz ex approbatōe sequēti. dū gaudebit ineontinēs trāsacta temptatōe nō cōsensisse pctō. Bemū quali ē ibi eēt timor simplr ꝓfil'. cū posset ꝓfessus ab ista liberari pena nō implēdo penitētiā. attm̄ iplet. qz deo 7 sacerdoti suo/vult obedīes eē. Et h̄ sumi pōt ḡtz 7 pulchra cōsideratio ꝑ spōte vouētib9 ac religionē intrātib9. ¶ Ad alterā obiectōz dicebat silr fieri posse ad ip̄probatōz oīm religionū. oīmq̄ votoꝝ salubriū. si sic ois penitētie susceptō/ picu lo9a eēt. Sic 7 de9 7 superiores i suis p̄ceptis 7 legib9 culparentur Euitat etiā picu lū sufficeter p h° q nō nisi ꝓsensu habito ꝓfessi/ 7 ad tps nō ꝓpetuo tales pnie siue obligatōes imponūt. Siue igit fiat p tps ista trāsgressio/aut si diabolo purgente fieret/pene solui pñt 7 ita bō a nova trāsgressiōe liber erit. imo7 op9 bonū faciet. q si trāsacto tpe statuto/remediū videt iefficax aut i deteri9 trāt. poterit omitti. Si vo sit vtile sicut sperādū ē/rursus valebit iterari. Beniq̄ 7 si salubre antidotū/ ob egrotātis inobediētiā pestiferū fiat. medicus culpa caret. ¶ Subinde p̄dict9 mḡr aliud adijciebat documētū. Itaq̄ si videbat pueros aut alios simplices/min9 cogitare p̄cepta dei. 7 ex hoc liberi9 peccare. reddebat eos magis timidos 7 cautos contra peccatuz/ q̄ ꝑmissiones et p̄fas in manib9 suis factas/de cauendo deinceps de tali vel tali pctō. q hoc em̄ ꝑmissionē in baptismo facta de obseruatōe legis xpi/tanq̄ abolitaz a memoria/vel trāsgressaz/renouabat. et q modū cuiuscā recognitōis/iterū ꝑmittēdo repabat. Sic moyses 7 Josue/ respectu filioꝝ israel. Sic plerūq̄z boies post primā cōfederatōez/fedus antiquū retractāt 7 in eunt. Neq̄z arbitrēt aliquis ꝑmissionem talē patere discrimini aut fractōez eius esse casuz specia liter reseruatū/qm̄ nullū ibi votum ē cum nō nisi respectu illoꝝ que alias eēnt licita 7 q̄bus confitēs implicite vel explicite ꝑmissionē talē facit aut renouat. q ꝓtra dei p̄cepta de cetero mortaliter nō peccabit. Erit attn̄ trāsgressio ó q accidēs deterior/qz 7 cognitio diuini p̄cepti ia sibi effecta ē lucidior. ¶ Rursus idē mḡr ꝓfessus sue eēt deinceps debat diligēter/ne ꝓfessus sue eēt deinceps occasio ꝑmarie corruptōis alioꝝ p̄tim in uenuz. 7 q̄ sibi sufficeret dānatio pdictoꝝ ꝓpria/specialit in pctis grauioꝝ9 abominādis. imo nec nominādis palam. Ne pias aures polluāt occurrebat/diligēter ꝑ uidendo. viis oibus. cōminatōe penarū 7 obligatōe/ne cōfessus trāsiret in deteriorē spēm/ex societate seu cōicatōe puersa/7 explicabat q̄q̄ priculari9 sicut clam 7 secrete fieri pōt/dū videbat opoꝝtunū. Adalete fieri pōt/dū videbat opoꝝtunū. Adalete em̄ ꝓfessuz suū dimittē/ 7 tolerare i sua libertate q̄ ad pctā aliq̄ minus grua. q̄ ita eundē ꝓgere ab oīi ptē/vt ad deteriora labereť. An aūt 7 qualit illud fiendū ē. magis docebit vtus 7 ars 7 vnctio sanctus 7 circūstantia ꝓ oīm ptcularū cōsideratō

q̄ scriptis aut verbis possit edoceri. ¶ Postremo dabat consiliū idem mḡr/vt cōfitentes nō refugerēt/sed ꝑ dono mario reputarēt/hr̄e pitos confessores/ mo:ib9 sententia 7 lōgo experimēto ꝓbatos q̄ q̄rerēt nō q̄stū ꝓpriū/sz sincero corde salutē animarū/ 7 itez pro ꝓgruis remedijs ꝑ singula vitia. laudauit plurimū/ summaz sez de vitijs 7 vtutib9. laudabat deniq̄ ꝑ bonis effectibus generādis/ libēter puersan cū viris bonis 7 deuotis. q vor dinia ē. Cū scō scūs eris 7 Eoꝝ itaq̄ colloq̄a/sunt ignita vehemēter/ 7 stimulantia ad vtutē. Sed 7 sanctoꝝ patrū vite 7 exempla frequēter 7 attente lecta vehemēter ꝓficiunt/ad infundēdū cogi

bus nostris diuini amoris affectum/vt de um in omnibus ꝛ sup omnia diligentes p missiones suas que omne desiderū supat sequamur. Amen.

Reterea ille circūstātie q̄ habē tur p hūc vsuz/inq̄rēde sunt in cōfessione a pfessore. Quis/qd vbi/quibus auxilijs/ cur/qūo/ quādo. Per quis intelligīt an sit inuenis vel senex/clericus aut laicus solutus aut ligatus. Per quid an sit res sacra vel nō. Per vbi an sit in loco sacro vel non.publico vel priuato. Per q̄bus auxilijs an cuz pugno baculo aut gladio. Per cur/qua intentōe an ratōe vindicte inferēde vel iniurie repellēde. Per qūo an pcussit aliquē fortiter/vel remisse. Per quando intelligīt an in q̄dragesima aut in alio tpe sancto/vel aliter. Tempus.locus.modus.nūerus.mora.scia.etas.

Finis.

Respōsio eiusdem

sup questione sibi facta p vicariuz domus carthusie/de statuto ordinis eiusdē q̄ cōmissi ad confessiones audiendas/nō absoluant a mortali certo.sed remittant cōfitentem ad suprioꝛē suū.

Confessio sacramētalis fundat in solo iure diuīo ꝛ euāgelico sicut nō potuit institui nisi a solo deo: sic nō deffinitiue pōt ab hoīe puro. Alex papa possz nō obligari ad cōfessionem sacramētalem

Confessio sacramentalis nō obligat ad venialiū cōfessionē de p se. ꝛ de necessitate salutis. q̄ non tollūt charitatē. ꝛ ideo sine cōfessione taliū/stat salus.

Cōfessio sacramētalis/nō debet extēdi p hoīes puros. vt aliqs peccata venialia confiteat nisi velit. Sequit ex p̄cedētibus. Immo nec debēt fieri rebuatōes nisi in graue culpis. Potest aūt dici grauis culpa que trāsit in opus cū cōsensu. ꝛ deliberatōe pfecta. aut cū graui scādalo aliox.

Cōfessio sacramētalis nō obligat de p se. vt hō bis confiteat idē pec catū etiā mortale.nisi cōfitens velit. Ratio quia lex diuina nō obligat nisi semel cōfiteri. ꝛ hoc p se. ꝛ nisi velit homo.

sio sacramētalis nō debet coartari p reseruatōes casuū p̄sertim occultoꝛ/cōtra vel p ter legē euāgelice libertatis.sed dandus est locus timori altissimi. Alioq̄n timeat illa phariseoꝛ culpatio. Alligāt onera grauia ꝛ importabilia humeris hominuz. digito aūt suo nolūt ea mouere. fit rursus aliqū vt qui nimis emūget eliciat sanguinē ꝛ fiat causa fictōis.

Cōfessio sacramētal'/tali ꝛ tanto claudi debet sigillo secreti/vt nec vbo nec signo/qūo libet reuelet/aut reuelari p̄habilit estimet. Facit ad hoc ex p̄ssa determinatio eccl'ie.cū naturali rōne.

Confessio sacramētalis de peccatis occultis/raro ꝛ cautissime debet remitti ad superiores/habētes inquisitōez coercinā in publicis quales sunt abbates ꝛ priores in religionibus. quia facilis oriet suspitio apud correctos publice. q̄ occulta cōfessio p eos facta ledat. Sed etiā debēt instrui cōfessi. q̄ cōfessio secreta de publicis/nō liberat eos.q̄n possint aut debeāt publice punitioni subiacere.

Cōfessio sacramentalis/pōt q̄libz rōnabiliter ꝛ fructuose dimitti de venialibus.pōt etiā aliqū fieri fructuose. Qualit hoc ꝛ q̄n.doceri debet vnctio sp̄ussancti cū cōsilio x̄piane prudētie.

Cōfessio sacramētalis/pōt aliqū repeti fructuose de mortalibus iā cōfessis.sed obligatio pluries illa cōfitēdi pōt reddi vitiosa. q̄ nimis onerosa.

Cōfessio sacramētalis pōt sepe fieri sub cōditōe.tam p̄pter ignorantiā facti. quia nescit sepe homo quid ꝛ qualiter fecit. q̄ p̄pter ignorantiā iuris.quia nequit in pluribus a venialibus mortale discerni

Cōfessio sacramētalis/facta sub cōdītone modis tactis aut alias legitime pōt haberi seu recipe absolutōez absolutam/ sub hac forma. Ego absoluo te in noīe p̄ris et filij ꝛ sp̄ussancti. Que forma sufficiēs est ꝛ secura cū intentōe debita cōfessoris ad absolutionē de peccatis.imo ꝛ excōicationibus in foro p̄sētie.

Nec oportet imo sepe nō expedit/multiplicare p̄monē absolutōnis Vt dicēdo si ꝛ inquātū possum. ꝛ dicendo de cōtritis peccatis ꝛ oblitis. ꝛ de tali vl' tali excōmunicatōe. si ꝛ inq̄tuz indiges. cuz similibus. que addita plus officiunt sepe vel pturbant/q̄ p̄ficiant vel serenent. Super hoc notet hec doctrina.

Absolutio sac-

mentalis pōt delere peccata que nōdū erāt cōtrita. sed solū modo attrita. Rursus oblita peccata nō delent virtute absolutōnis sacramētalis. qn homo postmodū teneat illa cōfiteri dū redeat ad memoriam. sed si nō redeūt. nihilomin⁹ homo saluabit̄ si fecerit sufficientē diligentiā recordādi. cum deus nō obliget ad impossibile. ¶ Est igit̄ additio frustra cū dicit̄ de oblitis. Sil'r cū dicit̄ de cōtritis pōt ee noxia. Simulit̄ ⁊ male exp̄imitur si ⁊ inq̄tum possum ⁊ debeo Sufficit en̄ q̄ intentio sit bene regulata. ¶ Patet ad extremum q̄ noxia sit obliuio peccatoꝝ quia nō delent virtute confessiōis sacramētalis ac deinde virtus clauiū que remittit magnā ptem penaruꝫ debitarum ad hm̄oi peccatoꝝ deletionē nō sic efficaciter applicat̄ prout fit circa peccata que sacramentaliter ⁊ exp̄sse sunt confessa.

Adhuc de eodem statuto.

Item ad questionē sibi factaꝫ p vicariū carthusie sup statuto carthus̄/ de absolutione a peccato mortali ⁊ de cōsuetudine ordis sup hoc R̄ndit. sub correctione ⁊ cum reuerentia loquēdo. nō apparet q̄ talis refutatio sit cōueniēs. nec cōsona euā gelice libertati. quia nō tenemur confiteri de venialibus. Et quo ad mortalia distinguenda/ nō est dabilis regula generalis et infallibilis p humanā sapientiaꝫ. Propterea talis reseruatio nō est nisi laqueus animarum. p̄sertim timoratarū. Potest tamē fieri reseruatio de certis mortalibus manifestis. ⁊ que trāseūt in opus exterius. q⁹ de cogitationibus/ noxiū est aut inutile reseruationē adhibere. ¶ Item idē ad quēdaꝫ carthusien̄. sic scribit. Recepi q̄ in cōstitutionibus vr̄is nō dicit̄ q̄ ois mortalis culpa sit maioꝝ refutata in foro cōfessionis. sz q̄ grauis culpa. Et certe tolerabilis ⁊ salubris ē hec cōstitutio si bn̄ fuerit declaratuꝫ qualis culpa debeat merito grauis reputari. Et ita saluaē honoꝝ patrū cōstituentiū. Et nihilomin⁹ eu̇tatur onus importabile sup ceruices peccātiū. Qualis aūt fieri debeat aut possit interp̄tatio qd ē grauis culpa⁹ puto notatū fuisse cōpetēter in vltimis scriptis lz in cultis dño Ostualdo r̄ndēdo tali questioni. Si de solis venialib⁹ debeāt absolui cōmissis ponē? ¶ Item nota q̄ null⁹ tenet cōfiteri pcta venialia lege diuina nisi sit ad hoc spēaliē obligatus q̄ voti⁹ vel pticulare statutū. quale nō debet leniē fieri. Et q̄nq̄ magis expediret cessare a cōfessione taliū q̄ numiā incurrē solicitudinē/ q̄ plus impediret aliq̄n/ q̄ fructꝫ confessiōis inuaret. Alioq̄n etiā ꝫ fessiōe facta. oporteret sepe itez cōfiteri. ⁊ sic deinceps sine termino attēto qō vix facim⁹ aliquid vbi non possumus rōnabiliē formidare de pcō veniali.

Finit.

Sequitur auisamentum eiusdē p modū cōfessionis in religionum nō lapsis studiēdi.

Sicut expedies ē tuaꝫ prouincialib⁹ carthusi. ⁊ celestinis vt eoꝝ superiores haberent a dño papa latissimā absolutē di in foro penitētiali licētiā sic apparet mihi q̄ confessores ordinati p singulos cōuentus habeant magnā ⁊ amplā potestatē absoluēdi neduꝫ de venialibus solis/ quia talis esset irratōnabilis ⁊ intolerabilis restrictio. sed etiā de mortalibus p̄sertim occultis. nō q̄ absoluerēt de quocūq̄ mortali. q̄n aūt deberēt remittere ad superiorem ⁊ qn̄ nō relinqueret arbitrio cōfessoris iuxta qualitatē confitētis. Attēto p̄mo q̄ cōsuetius est penitentē mittere in purgatoriū cū parua penitētia. q̄ cū magna nō implenda vel forte nō alias cōfitēdo detrudere in infernū. Rursus attēto. q̄ nō obstātibus tot decretis sup penitētijs iniūgēdis cōmuniter ē doctoꝝ sentētia q̄ oēs penitētie in foro sacramētali sūt arbitrarie intelligēdo d̄ occultis occultis. Cetez p manifestis regulariter disciplinē i religionib⁹ ordinate possunt rōnabiliē exigi ⁊ ab inuitis. Et hic hz locū q̄ dicit̄ in terroꝝ alioꝝ. ⁊ ne facilitas veniē in cētiuū tribuat deliquēdi. ⁊ nullo mō d̄ occultis q̄ penit⁹ nō ꝫfiteret nisi vellet. lz i hoc se dānaret. sed tā horrēdo discrimi nō occasio p̄stāda. cū tā misera ve ve ve sit ⁊ toties expta fragilitas humane cōditionis.

Finit.

Distinctō magistra F

lis ⁊ brevis. eiusdem de modo excōmunicationis ⁊ irregularitatum ⁊ absolutionis eiscdem.

Excōmunicationū tot sunt genera quot excōmunicationū. ⁊ cōsequēter iudicātur irregularitates que dicunt impedimēta ad cōmunicationes legitimas exercens. ¶ Cōmunicationuz alia ē naturalis. alia ciuilis. Naturalis est hec vita corporalis. cui mors opposita pollet. Quedā ꝑm leges spectātes ad cōmunicationez ꝑpalem ꝑsentis vite. de qua speciat ad dños legistas. Alia est ecclesiastica ꝑm canones ⁊ institutā. que spectāt ad animā in ordine ad vitā eternā. ¶ Ecclesiastica cōmunicatio de qua magis ad ꝓpositū spectat/ cōsiderat duplicater. Uno mō ad deū. Alio mō ad ꝓximū. ¶ Cōmunicatio ad deū/ est status seu vita gr̄e gratum facientis. cui opponit generaliter omis excōmunicatio que contrahit ex mortali peccato. sic ꝙ nequeat talis excōmunicat⁹ exercere legitimos actus/ ꝑsertim sacramētalis si ne peccato. ¶ Cōmunicatō ad ꝓximū seu publica: tractat ⁊ intēdit ꝑ canonistas: dū loquunt de excōicatione ⁊ irregularitate. ¶ Est aūt excōicatio seu irregularitas/ subduplici differētia. Quedā est oīno sine peccato. quedā ex peccato existēte vel ꝑsupto. Exemplū ꝓmi sicut bigamia. sicut iudicū tāū in causa sanguis ex officio. sicut ꝯuit⁹ sicut lepra. vel mutilatio. vel officiū vile. et illa. que distrahūt ⁊ impediūt ab exercitō diuinaz̄ misterionū. necnō ⁊ ab ordinuz suscepte repellūt. Exemplum secūdi sicut excōicatio late sentētie ab hoīe vel a iure ꝑ ꝓtumacia vērā vel ꝑsumptam: ¶ Et hec acceptio cōmunissima. que subdiuidit in varias spēs velut innūerabiles. Tñ in generali. Quedā est reꝯuata pape. sicut ēnā irregularitas q̄ ꝓtrahit ex hmōi excōicatiōe. dū qs se miscet in diuinis excōicat⁹. ¶ Altera ē irregularitas q̄ non ita reꝯuat̄ seu ēnā tollere pōt sacerdos simplex. sicut excōicatione minoꝝ/ que suspēdit hominā celebratōne. qui admodū fit siquis ꝓticipauerit scienter cū excōicatis. nō tamen in crimine. sed ex quadā verecunda pietate. ⁊ in casibus nō cōcessis. ¶ Casus aūt ꝓticulares hmōi suspēsionū ⁊ irregularitatum querendi sunt a iuristis ⁊ ab institutis religionū seu cōmunitatū. qz cōsurgūt ex solis cōstitutōe positiua. ⁊ aliqñ sine crimīe licz nō sine rōne. ꝓptera cōdemnabilis ē contemptus. ¶ Proinde qualis debz esse forma absolutōis sup excōicatōnibus ⁊ irregularitatib⁹ in foro exteriori ⁊ publico. sciat a iuristis qm̄ in foro ꝑscie/ nō requritur certa forma. nec de necessitate sacramenti. nec de necessitate ꝑcepti. Sed sufficit dicere vt supra. Ego absoluo te in noīe ꝑris ⁊ filij ⁊ spūsancti. Amen. cū intentōne absoluendi. Expedit aūt vt hec intētio sit latissima que ferat̄ sup oīni casu in quo pōt cōfessor absoluere tā de sentētijs q̄m ō peccatis. Et ita sufficit hec forma ꝑ omnibus sine multiplicatōe verboꝝ. ¶ Adde ꝙ absolutus in foro exteriori de excōicationib⁹ tenet nihilominꝰ causas excōmunicatōnū sacramētaliter confiteri vt ꝙ verberauerit clericū ⁊c. Non em̄ fit publice sacramentalis cōfessio ad quaz obligat ius diuinum. ¶ Ex quibus oībus colligi pōt/ ꝙ multa a plerisq; addunt frustra in absolutōe sacramentali. ad absolutōez penit⁹ nihil faciēntia. In hoc em̄ ꝙ cōfessor quilibet cū intētione actuali vel habituali dicat ego te absoluo in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūsancti. oīa cōprehendit. s. auctoritate mihi cōmissa vel qua fungor/ hāc em̄ conditionē ꝑsupponit ipa absolutio. Item a peccatis tuis mihi cōfessis supflue addit. qm̄ de nō cōfessis non absoluit. Item ⁊ restituo te vnitati scē ecclesie ⁊ sacramentis ei⁹. Si em̄ absolut⁹ est. ex se q; fidelis ē/ iam restitut⁹ est. Certe conditiones patent supra. ¶ Uerum vt supra tactum ē si quis fuerit a iure. vel ab homine suspensus aut maiori excōmunicatōne innodatus seu irregularitate irretitus notoria aut ꝓtumaci aut certe illa q̄ secū aptrice ē reꝯuata ⁊c. in taliū casuū absolutōe ꝑscript⁹ est mod⁹ videlicet in sacris canonib⁹ vt eo modo nodū religent quo qs fuerat alligatus. Et hec absolutio simplicis sacerdotis

trāscēdit ptātem saltem ex iure positiuo. Similiter eodē iure eius ptāti ablati sunt casus episcopales aut alioꝝ supiorū. Similiter ⁊ in institutōibus religionū ꝓpter artiorē sui status custodiā que peccata seu casus soli ꝑlato reseruanē ꝙuis de ꝑ se quilibet sacerdos ab eisdē posset absoluere dūmodo vltra suā ptātem ꝓncipalē non excederet. ¶ Patet quoq; ꝙ multa ⁊ in ipa absolutōe supioꝝ casuū criminū excōicationuꝫ irregularitatū ⁊c. ab ipis ꝑlatis adijcianē supflua ⁊ nihil ad absolutōez spectātia. Nam etiā in talibus sufficit ad cōmunem formā addere solūmō clausulam vel clausulas a iure institutas. ꝗbus irretitus enodēt seu a nodis absoluat. vt dicēdo autoritate sūmi pōtificis vel gratie aut ꝓuilegij ꝓcessi aut dati ⁊c. Ego te absoluo a tali excōmunicatōe irregularitate interdicto suspēsione quā tali vel tali sententia incidisti ⁊c. sicut cōgruit ⁊ autoritas cōcessa aut virtus gratie apostolice seu ꝓuilegij se extenderit. ¶ Quod autē addit in ꝙ⁹ gratiam in cōspectu diuine maiestatis fuerit ⁊c. nihil facit ad rem.

De iniunctione pnie

Sed ꝺ iniunctōe pnie diuerse sūt opiones suas rōnes adducētes; an añ absolutōez vel post absolutōez iniūgēda sit pnīa ꝙ cōfessionis individua comes ē. ad hoc em̄ ꝓfessio fit ꝙ vulnus inflictū detegat. ad hoc penitētia iniūgit vt vulneri detecto salutare remediū adhibeat. ¶ Et licet incerte sint ꝓuidentie nostre. nec ꝙ lance diuino iudicō nostre pōderent offense. tamen abundanti misericordia ac pietate ipius hoc cōcessum est fidelibus. vt sacramēto confessionis ac remedio penitētie etiā minus sufficiētis ⁊ saltez a mortis eterne sit ereptus supplicio qui fuerat dānādus etiā si ob modice penitentie iniūctionē longius sit cruciādus. ꝗbus tm̄ cruciatibus etiā multiplex remedium sue spōse aliūde ꝓuidit ꝛps cui⁹ ꝓpriū est misereri ⁊ cui⁹ misericordie nō est numerus. ¶ De illo aūt an ante vel post absolutionē iniūgenda sit penitētia nihil videt obesse homini simplici ⁊ cōtrito seu volenti corde ad cōfessionē venīeti ⁊ ad satisfactionē parato. ¶ In ipa aūt iniunctōne pnitētie similiter occurrit rēphensio sup multiplicatione verboꝝ. penitētie in nullo suffragantium. Sicut em̄ cōfitens cauere debet ne aliquid imisceat qō tm̄ sacramentū excludāt ne indebita. vbositate importuna. ostentatione falsa: fictatione fraudulenta ac ceteris quibuslibet malis violet fructūq; eius tollat. ita nō minus ipe cōfessor locum dei tenens atq; eius gerēs vices sacramēto ꝓfessionis reuerētiā exhibeat. ⁊ eius verba statera sancta sunt pōderanda ne ⁊ ipe in talem locum adducat quicq; qō eū verboꝝ subtilitate nec nō multiplicatōe aut insolita forma ꝓlatōis possit oblectare magis ceteros cōfessoribus idoneū intelligentē doctiorem sanctioremq;. his em̄ ac fictibus cōditionibus plerisq; ꝓnefas cōfessoribus non solum fama ⁊ fauoꝝ a lingua sed etiā a manu crescit pecunia. ⁊ cathedra moysi quā dīs landabilis numulariorꝝ ⁊ colūbas vēdentiū. ꝗs idem ipe euertit ⁊ de tēplo eiecit. Post simplicē igit cōfessionē ⁊ verā vt ꝓsupponitur simplex etiā fiat absolutio aut cū timore ⁊ magna cautela ad supiores si opiores remissio iuxta supius dicta. demū post absolutionē vel ante (qō ad ꝑsens nolumus det̄minare/eo ꝙ nō obstet huic sacō) simplex etiā fiat penitētie iniūctio.

Hoc notabile quod

sequit multū ꝓcordat cū dictis dñi Joh. Gerson ita ꝙ videt etiā ab ipo positū.

Nota forma absolutionis a peccatis sufficiens et necessaria est. Ego absoluo te. Sed satis cōuenienter ꝓmittit autoritate ecclesie a qua confessor accipit potestatem absoluendi in susceptione ordinis. Sed ꝙ illa ptās est retenta i manu supioris nisi ꝓmittatur. ideo dicit ⁊ ordinis. Et si loco huius clausule ꝓmittat autoritate qua fungor/ñ est vis. Idem em̄ valet. Deniq; nota ꝙ satis cōuenienter apponit in forma supta dicta/a peccatis tuis. ad denotādū de ꝙ fiat absolutio vel de quibus. ¶ Nō vo dicat a peccatis tuis ⁊ circūstantijs eorum. hoc scōm/totaliter est superfluum. Quia aut circūstātia ē pctm̄ aut nō. Si sic iam dictū est

peccatis tuis. Si nō. nō cadit sub absolutione. ¶ Itē q dicat de cōtritis. periculosū est ꝙ pōt esse damnosuz. quia nedū contritos sed etiā attritā peccata possunt ꝙ absolutionem deleri/ꝙ gratiā post aduenientem. Et melius post declarabiē. Hoc aūt qō ē contritū/omino excluderet attrita. sicut alium nigrū cē. Beniqz hoc est inijcere scrupulū despatōis pīsertim in mortis articulo existentibus. Nulli em̄ cōstare pōt si vere ō a cōtritis incipiet dubitare et vacillare sup sua absolutōe. ita ꝙ cū inimicus in mortis articulo possit insistat ad deijciendum hominē a sua spe ⁊ fiducia ⁊ sepe dolor contritionis gratiā seu contritionē attestantem sentire possit. sicut etiā ⁊ in sanitate hominis sepe sine culpa sua ꝓpter multas rōnes auferē gra deuotōis. Tollit igitē ꝓ hoc/fiducia vel minuiē. ⁊ daē occasio ruine seu despatōnis. Et si em̄ vere ita sit ꝙ absqz cōtritōe peccata nō delean̄. tñ homo sepe veraciter cōtritus vel in ipa absolutōne cōtritio virtute sacramēti infundiē. ⁊ hoc hominē vt ꝑ dictum mysitādi ⁊ dubitādi. ⁊ ꝙ cōsequēs piculosi ēstandi cē. ¶ Qō si dicat de oblitis. similiter est superfluū. quia nō pōt cōfitēs ō peccatis oblitis absolute absolui. qn etiam tenear cōfiteri si in futuris recordeē. ¶ Nec valet dicere que libēter cōfitereris siue que velles cōfiteri si eoz haberes memoriā. qa haberet ꝙ cōfitens vellet qn cōfiteret. ⁊ non habet bonā in generali de cōfitendo oīa que occurrūt. quaz nō haberet de cōfitēdo sin specali aliqua occurreret sicut manifestum est ⁊ declarari posset ꝑ sylogismū inclusetis extra passionē existētis. Et hoc declarari pōt tpe suo. ¶ Itē male exponit si ⁊ ingītuz possum ⁊ debeo. qz si non poteſt/nō debet se ingerere ad audiēdū. Et si forte occurrit casus sibi imprimēs. debet remittere ad superiorē. Sed ⁊ sufficit ꝙ intentio cōfessoris sit bñ regulata. Nec ē idē dicere. si ⁊ ingītuz possum ⁊ dicere. Autoriste mihi cōmissa. qz primus modus loquēdi/ē dubitatiuꝰ ⁊ ꝑ cōsequēs periculosus. ytā statim sup dictū est. secūdus aūt asser

tiuus. Et debet intelligi autoritate. i. ꝑ autoritatem. ¶ Nota illa ꝑticula In nomie pa. ⁊ fi. cē. addit ad denotāduz ꝙ a deo est qō absolutio. Vel qz omnia sacramēta fiūt in vtute fidei trinitatis ⁊ passionis ihu xpi dñi nr̄i. Nec ē (vt Thomas dicit in tertia pte sūme) de substātia absolutōis. sed reliquit arbitrio sacerdotis. qui cū sit vt instrumētaliter ꝓcurrens cē. siue vt minister absoluat. cōuenīēter apponit illud qō ꝑtinet ad primā autoritatē dei. s. vt dicat. Ego te absolvo in nomine pa. cē. Quia tamē hoc nō est determinatū ex verbis xpi. Quodcunqz ligaueris super terrā cē. sicut in baptismo talis appositio ibi. ⁊ nō in baptismo relinquit arbitrio sacerdotis.

Aliud notabile eiꝰ Idem vt videt de ꝑmis motib⁹ ⁊ ꝑsensu.

Notandū ꝙ sūt motus ꝓmo ꝓmi mi. Et sūt motus scō primi. et sūt motus q cōsistūt in cōsensu. Motus primo primi sunt tres i qbus nō est aliqs pctm̄ mortale vel venale. quia nō attingūt voluntatē nec vt libera est nec vt natura. Primus ē titillatio in carne siue suggestio facta. excitās ad libidinē. Scūs ē delectatio in appetitu sensitiuo tm̄ circa illud qō caro suggerit. Tertius ē desiderium improuisuz ꝑsequēdi illud in opus. ¶ Motus aūt scō primi sunt illi q attingunt volūtatē vt natura est nō vt est arbitrio libera seu liberatiua. Et sunt tres. Primus ē motus delectatōis in volūtate. con delectādo appetitui sensitiuo Scūs ē ꝓsensus subitus volūtatis in delectatōez. Tertius ē ꝓsensus subitus seu desiderium ꝑsequēdi in opus. In his ē tm̄ pctm̄ veniale. Ita ꝙ in ꝓmo gradu ē principiū pcti venialis. In scō mediū. In tertio limes seu terminus. ¶ Isti sūt ꝓsensus in qbus cadit pctm̄ mortale de pctō saltē qō cadit sub ꝓhibitōne. Primus ē ꝓsensus interpretatiuꝰ in delectatione. q̄ fit qn̄ ex delectatōne volūtatis/intm̄ absorbet rō/vt nō possit intendere iudicio. ⁊ volūtas negligit mouere rōnez ad iudicandū ⁊ ꝓmittit tps trāsire quo possit deliberare. Scūs ē ꝓsensus ver⁹ in delectationē. habito etiā iudicio rōnis i oppositū certo. Tertius ē ꝓsensus in opus vemens ⁊ deli

beratus. etiã si opus nũq̃ sequat. qđ ḋdẽ per se est pctũ mortale. Inde ait saluator. Qui viderit mulierẽ ad cõcupiscendũ eaz. statim mechatus ẽ eã in corde suo.

Opusculum eusdem

sup absolutõe ꝓfessionis sacramẽtalis.

CRatia tibi ⁊ pax. frat̃ charissime ꝑ etis primo. si apud aliquẽ doctorem repiat̃ forma autẽtica absolutõnis sacramẽtalis. Rñdeo q̃ sic. Et de hoc videat̃ sũma cõfessoz. vel Bertelina sup hoc verbo absolutio ꝑma q̃stione. Utrũ forma absolutõis debeat fieri sub modo indicatiuo. Et ꝑm illa que reperiunt̃ ibidẽ patebit satis rñsio. Ad illud qđ scđo petis. s. que sit forma sufficiens ⁊ Deinde ad tertiũ qđ queris vnde tot varietates in forma ista absolutõis ⁊ Rñdeo/ q̃ ex ignorãtia vel negligẽtia sufficiẽter inquirẽdi que agẽda sunt circa sacramenta. Sed cur plus inquis circa istã formã q̃ circa alias ⁊ Rõ vna est q⁊ alie forme/ dicũtur publice ⁊ inueniunt̃ scripte sicq̃ leguntur. Dic aũt occulte ⁊ absq̃ libris ⁊ arbitris fit negociũz. Potest ⁊ alia ratio dari. q⁊ actus cõfessionis ⁊ absolutõnis/ est quidã actus iudicialis vbi videt̃ sufficere q̃ sacerdos iudex/ explicet sententiã suã quibuscũq̃ vbis dum tñ intendat absoluere. sicut dicimus in matrimonio q̃ cõsensus interiorum ambo-rum. significat̃ exterius qualibuscũq̃ verbis. imo ⁊ signis. sicut in muto. sufficit ad matrimoniũ ꝓtrahendũ. Deniq̃ ꝑ solutione aliox quesitox ⁊ declaratõne ꝑmissorum/ scribã tibi modũz quo vtor i hmõi absolutõnibus. Unde si nihil dubitat̃ de excõicatõe cõtracta. Dico primo q̃ modum impẽdi excõicatõnis que de cõgruo ꝑmittit̃. Dñs noster ihs̃ xp̃s te absoluat. vel parcat tibi deus. vel dñ mora maior est. Miserea tur tui omps deus ⁊c. Deinde subiũgo cũ intentõe interiox absoluẽdi/ q̃tum possuz ⁊ ꝑm autoritatẽ mihi cõmissam. Et dico. Ego te absoluo a peccatis tuis In nomie pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. Amen. Nec oportet aliud addere. nec istud ꝓnomen alijs nec istud adiectiuũ oibus. nec istud oblitis nec illud ꝓtritis. imo põt nocere si ponit̃ hoc adiectiuũ ꝓtritis. cũ vtus sacramẽtalis absolutõnis valeat sup pctã solũ attrita. licet nõ dus ꝓtrita. Et ita est additio quodãmõ distra-hens q̃ ꝑsupponit cõtritionẽ ꝑcessisse q̃ nõ semp̃ prequirit̃ vt dictũ est. Item nec oportet addere q̃tum possum. et adhuc minus istud inq̃tuz debeo. q⁊ sepe sacerdos nõ tenetur aut debet absoluere. ⁊ ita est additio distrahẽs. Item nec oportet addere autonitate mihi ꝓmissa ⁊c. oia enim talia sufficiẽt fiũt ⁊ valẽt ꝑ intentõez interiorẽ quã habet sacerdos vel habuit in volendo absoluere. Unde ꝑ regula teneat̃ q̃ forme sacramentoz debẽt esse absolute ⁊ nõ cõditionales. Et si opponat̃ q̃ in baptismo dicit̃ qñq̃. Si tu nõ es baptisat̃ e. t. b. ⁊c. Rñdeo q̃ illa ꝓditio nõ se tenet nec tenere debet ex parte forme sed solũ referẽda ẽ ad explicatõez intentõis quã habet sacerdos. quã intentõz ideo explicat ne putet velle baptisare puer iam baptisatũ. ⁊ ita facere iniuriã sacramento. Unde apud deũ sufficeret intentio interior sine tali explicatõe. nisi quis sic ecclesia voluit fieri cõ dicta. Simile esset in dubio qđ aliquis haberet de hostia posita añ eucharistiam celebrat ⁊ nescit plane si consecrata sit iam vel nõ. vtputa q⁊ nescit si ꝓtulerit sufficiẽter vba ⁊c. Tunc si necessaria sit securitas amplior/ sufficiet q̃ homo cũ intentõe ista q̃ nõ intẽdit cõsecrare istã hostiaz si sit cõsecrata. dicat verba cõsecrationis. q̃pis talis repetitio nõ sit passim facienda. nec ẽt in hoc assuescenduz. Addat̃ q̃ predicta forma absolutõis sacramentalis sufficit in quacũq̃ absolutione ꝓpter peccatis siue fiat confessio post vnã absolutõez iam datam siue nõ. Nec oportet dicere Absoluo te ab isto peccato ⁊c. sed sufficit sicut ꝓtius nicq̃ tutius obseruat̃ breuis ⁊ sucincta forma absoluẽdi ꝑdicta. q̃ dum fiũt tot additiones q̃ vel sunt fugflue vel qñq̃ distrahẽtes aut impedimẽtue. Ceterũ quo ad absolutionẽ de excõmunicatõe. Respondẽt q̃ in foro publico nõ sacramẽtali/ nulla certa forma requirit̃ sufficit q̃ ille qui habet potestatẽ iudiciariã significet intentionẽ suaz qua vult talem absolutuz esse. Ꝑ ouo q̃ ad sacramentalẽ absolutionẽ que vltenius requirit̃/ ⁊ circa cuius omissionẽ multi decipiunt̃ ꝓcisa forma nõ ita requirit̃ sicut in alijs sacramentis. Unde ista forma sufficit

cum intentõe interiori sicut prius explicabat. Ego absoluo te ab excõmunicatõe vel excõicationibus ⁊c. Et põt addi licet non sit necessariũ istud. Et restituo te sacramentis ecclie ⁊ oronibus diuinis. In noĩe patris ⁊ filij ⁊ spũssancti. ¶ Verũ quo ad mi nistrationẽ excõmunicatõz que ꝓtrahit ex prima. Sed quo ad excõmunicatõz largo modo dicta que ꝓtrahit ex quolibet peccato mortali quod sepat hominẽ a deo puto non requirit specialis formula sed sufficit alia que dicta est ꝑ peccatis. ¶ Amplius vero quo ad irregularitates ꝓtractas celebrando in excõmunicatõe vel alio tali mõ habet in cõstitutõnibus decretaliũz. forma nõ est certa ⁊ pcise requisita. cum sit quedã actus iudicialis magis quodãmodo ordinis. Nihilomin⁹ põt cõgrue sic dici sicut etiã pñarioz vsus habz. Ego absoluo te ab irregularitate vel irregularitatibus si sint plures. ⁊ restituo te sacramentis ecclie. ⁊ dispenso tecũ. Et hoc ponũt ꝓ fundamento quod põ legitime possit celebrare vel alia sacramẽtis. Benigne addit In noĩe patris. ⁊ filij. ⁊c. Amen. ¶ Tandẽ ad id qđ inquirit. Dia bona que facies/sint tibi pro generali penitẽtia? Rñdeo q sic q; ꝑ hunc modum omnia talia bona. habent vim satisfactoriam. licet nõ tantũdem sicut si specialiter iniungerent ⁊ fierent. ⁊ hoc ꝓpter obligationem maiorem ⁊ obediẽtiã inde sequentẽ Sed non esset securũ specialiter iniungere talia vel talia. omnia sic debere fieri. ꝓpter periculum trãsgressionis ⁊ culpe seu inobedientie inde ꝓsequẽtis.

Tenor questiõis de

qua fit supius metio in sũma cõfessoz li. iii. tit. xxiiij. q. xq. Fm quottatõnẽ libri mei ꝯcise habet. quia post confessionẽ cõtriti peccatoris. regulariter debet subsequi absolutõ sacerdotis. quero an forma absolutõnis in sacramẽto penitentie/debet dici sub modo indicatiuo. Respondeo Fm Albertum in tertijs sup quarto sententiaz dis. xvij. Bicõdũ q sic ꝓpter sacramenti certitudinem sacramẽti ⁊ nõ deesse. Unde cõmuniter dicitur. dñs te absoluat ⁊ ego autoritate qua fungor absoluo te a peccatis tuis in nomine patris ⁊ filij ⁊ spũssancti Amẽ. Et hanc formam exposuit magister Johannis de verziaco in scolis i lectionibus suis. Thomas etiam in vltima parte summe sue. q. lxxxiij. ar. iij. ꝓcedat cũ hoc. dicit eĩm q de forma substãtie ẽ/ego te absoluo. sed ꝑmittitur oro misereat tui omnipotẽs deus ⁊c. ne effectus sacramẽti impediat ex pte penitentis. Item q; sacerdos nõ ꝓpria autoritate absoluit sed q̃si minister cõuenienter aliquid apponit. ego te absoluo in nomĩe patris ⁊ filij ⁊ spũssancti Amen. Vel ꝑ virtutem passionis xpi. Vel autoritate dei/sicut Dionysius exponit. iij. cap. celestis hierar. Quia tamẽ hoc nõ est determinatũ ex verbis xpi sicut in baptismo talis appositio relinquit in arbitrio sacerdotis. ¶ Sequit alia q̃stio/vtrũ requirit impositio manuũ sacerdotis in sacramẽto penitẽtie? Rñdeo fm Tho. vbi supra. arti. iiij. dicendum q nõ. q; hoc sacm nõ ordinat ad cõsequendum aliquã excellentiã gr̃e/sed ad remissionem peccatoz. Magis etiã in hoc sacro cõperet crucis signatio/q̃ manus impositio. In signũ q ꝑ signũ crucis xpi/remittũtur pcã ⁊ tñ nõ est de necessitate sacri. hec ibi.

Quesisti insup si ho K

mo absolutus a pena ⁊ a culpa. fm formã solitã conferri in articulo mortis moriẽs in illo statu/evolet statim ad celũ? Rñdeo q a radice videnda eẽt hic tota materia de indulgentijs/ad plene rñdendũ. Pro qua videanẽ doctores in. iiij. sentẽtiaz. ⁊ alie summe. dico tñ q̃tuz spectat ad ꝓsens/q absolutio illa solet dari de peccatis cõmissis ⁊ cõfessis. Si ẽ pcã sint q̃ nõ sunt sacramẽtaliter ꝓfessa. sicut sunt pcã oblita nõ optet q de illis fm formã absolutõis deẽ indulgẽtia. Ex quo patet q̃tũ expedit nõ dari oblitioni pcñm sed illa expresse cõfiteri habita copia sacerdotis. patet vltra q in absolutõne sacramẽtali nõ oportet dicere absoluo te a peccatis oblitis. Verũ est tñ q̃ qz deus nõ obligat ad impossibile si peccata oblita nõ veniant in memoriam. facta diligentia sufficienti. ⁊ homo contenẽ in generali de illꝰ tunc homo saluabit. sic tamẽ quasi p ignẽ

Secus aũt est dicũt iuriste/de absolutione de excõicationibus/etiam de oblitis/quia nõ oportet ab illis iterũ absolui dõ habẽs potestatẽ generalẽ vt papa vel legatus ꝛc. absoluit generaliter ab oĩnibus sententijs quod est tutũ petere ꝛ habere. ¶ Addatur ad p̃missa/q̃ potestas p̃latoꝝ in dando indulgentias nõ est nisi quedã potestas dispẽsationis que debet eẽ rationalis ꝛ ad edificationẽ ꝛ ideo si dent sine causa ratõnabili has vel illas indulgẽtias vtpote ꝓ solo intuitu fauoris humani/ vel alio tali modo nõ oportet q̃ indulgẽtie tantũ valeant q̃tum sonãt. Propterea fatue sunt ꝛ superstitiose quedã intitulatõnes de indulgentijs xx. mille annoꝝ vel tali mõ qui dixerit q̃nq̃ pater noster/ante talẽ imaginẽ ꝛc. Et eẽt per platos ꝓuidendũ. q̃ credit hoc in ꝓtemptum ꝛ irrisionem indulgentiaꝝ nec continet veritatẽ. Unde plena indulgẽtia vir solebat dari/ ꝓ passagio terre sancte. Constat tñ q̃ factũ ꝓ quo sunt indulgẽtie/magꝭ priuilegiatũ est/q̃ aliud ceteris panꝭ. ¶ Addat̃ p̃terea/q̃ forma dãdi indulgẽtias sepe varia est. q̃nq̃ eĩ dat̃ sub ceteris conditionibus vt si sint ꝓfessi ꝛ contriti/ ꝛ si dederint manus adiutrices. q̃nq̃ dat̃ existẽtibus in gratia. vel infra mẽsem habuerint gratiam itaq̃ tũc dum habent gratiã recãpiunt gratiam sine alio actu cõfessionis. vel sacramẽtalis absolutionis. Unde dare indulgentias nõ est ꝓprie absoluere a peccatis/ sed est de penitẽtia debita relaxare vel in toto vel in ꝑte. Et ita patet q̃ nõ requirit̃/ certa forma verboꝝ/sicut in sacramento sed sufficit explicare fm intẽtionẽ pape dantis. q̃ dat̃ tali tales indulgẽtie.

Queris vlterius

Utrũ absolutio a pena ꝛ culpa ꝓ articulo mortis semel in vita possit dari illi q̃ nõ est tũc mortuꝰ. Rñdeo circa hoc necessariuꝫ ẽ cognoscere q̃d ꝛ q̃ũ papa intẽdit dãdo indulgẽtias iuxta illud q̃ vltio addebat̃ i solutõe alteriꝰ dubitatõis. q̃si intẽdit q̃ solũ mõ valeãt indulgẽtie ꝓ illo q̃ morituꝝ ẽ ꝛ ꝓ hora q̃ ẽ moritur/ tũc q̃tũcũq̃ deꝭ idulgẽtia a sacerdote illa nõ hz effectũ nisi ꝓ hora mortis. Uñ ꝛ si ille postmodũ moriat̃ i pctõ mortali effectꝰ indulgẽtie impedit̃ Si aũt moriat̃ in gr̃a forte tũc ꝑma indulgẽtia sortiet̃ effectũ etiã si sacerdos debuerit dare istas indulgẽtias. Addit̃ forte q̃ nescit hic satis intẽtio pape ꝓferẽtꝭ. Uñ q̃uis sacm extreme vnctõis nõ debeat dari nisi in articulo mortis tñ si ille suscipiẽs nõ moriat̃ ꝓ tũc nihilominꝰ erit vere inũctus sacramẽto liet̃. ꝛ inde in altera vice articuli mortis poterit inũgi. nõ eĩ dicit̃ articulꝰ mortis. q̃ per illũ vel in illo hõ moriat̃ sed q̃ fm ꝓbabilẽ ꝓiectura hũanã/nõ ẽ in dubio moriturꝰ/ ꝛ ita nõ optet expectare horam extremi suspinj. Est igit̃ tutũ cõsiliũ in datõne huiusmodi indulgẽtiaꝝ a pena ꝛ a culpa ꝓ articulo mortis/ q̃ in q̃libet tali articulo proꝓssuꝫ est. petat infirmus sibi dari idulgentiã talẽ fm pape intẽtionẽ ꝛ q̃ cõferens sic dirigat intẽtionẽ suã. ꝛ dicat verbis quibus valet postq̃ absoluerit eũ sacramẽtaliter. mõ debito tã ab excõicatõibꝰ q̃ꝑ a peccatis. do tibi plenã indulgẽtiã de pcis tuis. habẽdo vt dictũ ẽ. intẽtionẽ ad gr̃az a papa exꝓssaz/ siue explicet siue nõ illa intẽtio.

Vlterius ad illud

q̃ quesisti si versus ille: dirupisti dñe vincula mea ꝛc. dictus semel vel ter in morte beat efficaciã qualẽ quidã ponunt ꝛ impoñt Aug. dixisse: Rñdeo ꝓ regula circa talia q̃ sunt innumerabilia q̃ nũq̃ attribuenda ẽ aliqua vtus supnaturalis/talibꝰ rebus quibuscũq̃. nisi hoc trahi possit ex scriptura sacra. vel reuelatõe diuina ꝛ oppositũ accidere/habet quãdã speciẽ superstitõnis/plus vel minus. Fm naturam operis vel assertionis. Nõ oportet tñ q̃ sp sit pctũ mortale ĩmo habet sepe excusatõnez licet apud simplices ꝛ pios qui nõ ponũt spez in talibus nisi ex vtute diuina/quã reputant deũ talibus rebꝰ indidisse ac pinde subleuãt spem suã. ꝛ imaginatõez habẽt fortiorẽ. q̃mis in structi ẽent crebriꝰ. tã ꝓ fmões q̃ aliũde ꝓ spem suã ponẽs figeret in auxilio dei/ ꝛ sic ꝓ imediate. q̃ talia adinuẽta quererent. Nihilominꝰ cõdescendũ ẽ q̃nq̃ fragilitati debili deuotõi hominũ. ꝛ pauce fidei/ q̃ ne queũt sic ferri in deũ imediate. Et ex hoc pñt excusari nouenarie q̃ fiunt cũ certis obseruãtijs q̃s credunt simplices eẽ necessarias ꝛ q̃ alioq̃n nihil valeret q̃d̃ agerẽt. vt

si solū cent octo dies vel si. xj. cent sil'r si dee
Gdela lōgitudis illius q̄ offert q̄ plus p-
dest q̄ lōgior, ꝛ ita de silibus innūer. Nō
est igit̄ q̄libet talis obꝑuātia ꝓdēnāda. ꝛ ex
trahēda tāq̄ impia, ſz poti⁹ studēdū ē vt il-
lud qđ fit, fiat intētōe pia ad deū ꝛ sub spe
auxilij sui, ab ipo ꝛ nō altero q̄libet ꝓsequē
di. Sic ꝑpie pōt dici vsus ꝓio⁹ ꝛ silia nō de
fectōe certa, q̄ habeat vim hmōi sz qz de
uōto dicētis hoc meret adiuuāte gr̄a dei. ꝛ
spes interim sua vigoro⁹ius eleuāt.

Ad aliud cū queritur

si quis sacerdos absoluat aliquem bona fi
de credens habere potestatē absoluendi il
lum. qui tñ in veritate nō habeat potesta-
tem debeat postmodū facere cōscientiā illi
quē putauit absoluere. Et si sic q̄d ageret si
iam mortu⁹ extiterit? Respōdeo q̄ talis ñ
est absolutus sacramētaliter. saluabit̄ tñ ex
quo bona fide ꝑcessit ꝛ cōtritus est, nisi p⁹
modū dum venent ad noticiam suam ve-
ritas cōtempsit cōsiteri. Sacerdos autē te-
neat sibi facere conscientiam dum recipe
rit hoc si cō modo possit fieri alias nō nec
oportet q̄ si non fecerit alteri conscientiam
de hoc quia non ꝺ modo potest aut potuit
fit in periculo damnationis, confiteri tñ d
ignorātia aut negligētia tutū ent.

Aliud quesisti si dicē

do officiū diuinū occurrat cogitatio deuo
ta circa aliud q̄ sonāt verba seruitij, sit vti
lius insequi cogitationē illam vel cōtinua
re, q̄ reducere se infra terminos ꝛ limites ꝺ
mihi? Respondeō q̄ talis, aut est exercita-
tus iam circa illam cogitationē. ita q̄ tran
sit apud eum in cōtemplationē. i. q̄ facili
ter ꝛ absq̄ impedimēto potest ꝺm illam se
ipm eleuare. ꝛ ꝺm illam videre, velut in lu
mine claro ꝛ impturbato. et ita poterit tal'
in cōtemplatōe semet exercere etiam tem-
pore seruitij. quia cū oñi facilitate ꝛ absq̄
impedimēto reuersionis ad ea cogitanda
que dicunt in seruitio, trāsibit in hoc nūc
in illud. Si vero cogitatio que occurrit sit
insolita ꝛ egeat grandi ꝛ fort attentōe nec
possit trahi ad familiarē cogitationē ꝛ faci-
lem. nisi cū diuturna meditatōe tūc in hoc
casu videt tutius et cōsultius cogitationē
illā differre. vsq̄ post tempus seruitij. quā-
do seruitiū est impositus sub diffinito. Et
ꝺm hoc videt intelligi illud dictum beati
Bern̄. in vna omel. super cantica vbi vetat
ne quicq̄ aliud tempore seruitij cogitetur.
etiā si salubre aliquid occurrent ꝛc. Ꝑla
cuit imprecatio litteris tuis inserta qua pe
tis, vt oēs nos deus in sua pace custodiat,
ꝛ a turbatione mūdi ꝛ hominū in abscōdi
to faciei sue miserico⁹diter abscōdat. Est ac
cōmoda p̄senti tempestati que minat̄ ingē
tes horrēdasq̄ bello⁹ plus q̄ ciuiliū opio-
nes, a facie quo⁹, non est refugium tutius
ꝛ melius, q̄ ad deum recurrendo, per patiē
tiam ꝛ humiliationez magnam. Nam in
qualicūq̄ angulo mūdi qualis securitas,
qualisve pax sperabitur? disposui manere
stabiliter in loco meo parisius ꝛ illic ꝓsto-
lari, que domini volūtas de me fiat, nā lo
co⁹ mutatio quid ꝓficeret nō satis inuenio
Expectamus aūt prebendam ampliorem
ꝛ facilio⁹em ac vberio⁹ē in ecclesia illa ma-
gna: non parisien. sed paradisi, ad quē ten-
dimus diuersis vijs. alius sic, alius vo sic
iuxta vocantis dei varios ꝛ imperscrutabi-
les modos. ꝓfaciat igitur quilibet p bona
opera, vocationē suam certam ne ab expe-
ctatione nostra, nos confundat deus. Tu
nominatim frater charissime h⁹ egeris, au
xiliāte gr̄a dei que iugiter tecū sit, ꝛ fructuz
afferre faciat in patientia, in q̄ sola possidē-
mus animas nostras. Lege. xlv. ca. hiere-
mie ꝓphete de verbo dñi ad Baruch. Et
bene valē memo⁹ mei in o⁹atōnibus tuis
Nec pacē quesieris extra, sed assidue tecuz
habita ꝛ libero animi cōtemptu, rumo⁹es
fuge. nō solū ne incipias nouus auto⁹ hri:
sed nete gratis impleāt ꝛ verēt. Dñm inuo
ca, ꝛ nō trepidabis timore, vbi nō erat ti⁹
Aut ū timēdū est, illū time q̄ pōt corpus ꝛ
aiam ꝑdere in gehēnam ignis. Immodo
dū dubitatōes hmōi mo⁹ales pulsauerint
animū tuū, vel tuo⁹ recurre diligenter ad
sūmā q̄m habes. s. bertelinā. q⁹ illic repies
mīsiones fere de oibus talibus, aut salte inq
rēdo ꝓficies, exercens ingeniū. ꝛ nouā q̄ti
die addisces, vetera ꝓfundi⁹ memoria ra-
dicabis. Eas vo solutōes q̄s nō inuenerz
remāda ꝛ satz facere curabim⁹. Explicit
epla mgri Johis Gerson. missa fri suo ep

lestino ⁊c. Ex p̄dictis ap̄pparet q̄ forma sufficiēs ⁊ secura absoluēdi in cōfessionib⁹ vbi nō habeē scrupulus aliqs de excōmunicatione aliqua vel irregularitate posteaq̄ premissa est p̄ gratia qua imp̄catio vt Parcat tibi deus. vel misereaē ⁊c. vel similis/est ista Ego absoluo te a peccatis tuis In nomie patris ⁊ filij ⁊ spūsancti amē. Nec oportet alia addere. imo tuti⁹ē dimittere/q̄ talia vl̄ sunt superuacua ⁊ nugatoria/vel distrahētia ⁊ pl⁹ nocūmēti quaz securitatis ⁊ vtilitatis afferētia. Vbi aūt dubitaē verisilr aut certitudinaliter scīē de excōmunicatōe vel irregularitate/forma habeē in supioribus. nec finga t aliquis nimis leuiter scrupulos in materia p̄scientie. sed exp̄tor ⁊ sapientū cōsilio vtaē. alias nūq̄ ad solidā aliquā deuotionē pueniet ⁊c. ¶ Que sequūē in p̄dicta lra nō habenē/sed cognoscēs ego q̄ ad capitulū. xlv. Hieremie de baruch me remitteret legēdū. manifestare nescīētibus curauī. Sciēdū igiē q̄ baruch qui scriba erat p̄uidens nimiaz calamitatē que oppressura erat iudeos de hierusalē in qua ipe tūc erat q̄n nabuchodonosor rex babylonis/oppugnauit eam/ ⁊ timēs plurimū inuolui cōmuni ceteroz clade/cepit intra seip̄m querulosis planctibus cōtristari. quē dn̄s pie⁊ paternaliter redarguēs q̄ in tāta hominuz multitudine in captiuitatē adducenda. ipe sibi requiē ⁊ gaudia querēt/p̄dixit ip̄m baruch/multa cū ceteris passurū corpaliē/sed nō sine grādi ⁊ dulcissima cōsolatione. sed naturū se aiam eius/quocūq̄z p̄geret p̄promisit. q̄ quidē illi sufficere debuit. Un̄ hic habeē in dicto cap'lo. xlv. hieremie. verbuz qđ locutus ē hieremias p̄pheta ad baruch filiū nerie/ cū scripsisset verba hec ī libro ex ore hieremie anno. x. Joachim filij iosie regis iuda dicēs, hec dicit dn̄s de⁹ rex isr'l ad te baruch/dixisti vt misero mihi q̄n̄ addidit dn̄s dolorē doloꝛi meo/laborauī cū gemitu meo ⁊ requiē nō inueni. Hec dic dominus sic dices ad eū ecce q̄s ego edificaui destruo/ ⁊ quos plātaui ego euello/ ⁊ vniuersam terrā hanc. ⁊ tu queris tibi grandia noli querere. quia ecce ego adducā malu⁊ sup omnē carnez dicit dom⁹. ⁊ dabo tibi aiam tuā in salutē/in oibus locis ad quē cūq̄ p̄rexeris. Hec ibi. Super quo verbo ait glosa ordinaria in hunc modū. Rudis adhuc tolerantia passionuz quas expertus erat Baruch expauit. captiuitatis calamitatem/que tempore Joachim imminebat. Unde conqueriē dolorem addit̄ dolori suo/cui responsum est a deo/ q̄ superflue quereret sibi pacē cum totus populus sub fasce tribulationuz laboraret. Dignat autē eos qui p̄ssura tribulationū vel p̄secutionū. quibus in p̄senti ecclesia grauaē. pusillanimitate titubant querentes cōsolationem que solū in futuro plene promittiē. Unde vos aūt contristabimini. sed tristicia vestra: verteē in gaudiū. Hec ibi. Igiē hoc exemplo eruditi/ rogemus in spū bumilitatis ⁊ animo cōtrito obnixius patrez misericordiarū/dominū nostrū vt si p̄ter delicta nostra que penas acerbissimas demeruerunt flagellari nos decreuerit saltez misericorditer corripiat/ cōseruās animas nostras/ab omni murmuratōnis ⁊ impatientie periculo. quatinus in p̄senti castigati salubriter ⁊ non mortificati digni simus qui in eterna beatitudine cum sanctis oīm bus cōsolemur. Amen.

De absolutōe de defuncti carthusien.

Equiē respōsio ad interrogatōnem carthusiēsiū aliquoz. Ad videndū si defunct⁹ possit absolui sicut dicē fieri apud carthusien. dū inhumatio celebratur. Notari potest distinctio magistralis q̄ quadruplex potest intelligi absolutio. Quedā est sacramētalis in foro cōscientie. Quedā iuridicialis in foro eccle. Quedā satisfactoria. Quedā dep̄catoria. ¶ Cōstat q̄ defunctus nō potest absolui sacramētaliter sicut nec pōt confiteri qm̄ a mortuo perit confessio ⁊ ad hoc pōt reduci illud dictū petri qđ cūq̄ ligaueris sup terram ⁊c. non dicit super terra. Rursus quia si defunctus sit in gloria/nō indiget. Si sit dānatus nō ē capax/ si sit in purgatorio ip̄e aliē saluabiē. ¶ Cōstat p̄terea q̄ defunctus si fuerit excōmunicatus in foro ecclesie vel exterioꝛ penitue rit potest absolui/ et quo ad corpus ⁊ quo ad aiam sicut frequenter practicat. Et hoc casu potest officiās dicere absoluo te nō in

primo/nec in sequentibus expedit. ¶ Longius/q̄ p modū satisfactionis/pōt defunctus existens in purgatorio recipe ab solutionem a pena sua multipliciter. Uno modo dum particularis persona applicat illi meritum siue satisfactionis pro defuncto. Alio modo dum hoc facit vna cōgregatō particularis: vel caput p gregatōis. Tertio modo si papa velit cōmunicare de thesauro ecclesie/per modū indulgētie/quoniam isto modo potestas pape et claues ecclesie se extēdere ad defunctos in purgatorio saltē indirecte cui⁹ declaratio posset lōgius extendi. sed hic omittit. ¶ fundamētū datur in articulo symboli sanctoꝝ cōmunionem In quo fundat valor suffragioꝝ p defunctis factoꝝ q̄ viuos. ¶ Constat denicq; q̄ p modū depcatōis ⁊ impetratōis pōt defunctus existēs in purgatorio frequēter absolui iuxta doctrinā cōem oīm doctoꝝ/ ⁊ vniuersalē ritū ecclie/que p defunctis instituit orationes atq; suffragia. Et inde est illa oratio quē modū absolutōis/fiūt in ecclesia quotidie absolutōes generales aīa⁹ missarum. ⁊ in cōpletorio. dū post cōfiteor dicit: absolutōez ⁊c. ¶ Et isto modo nulla ē difficultas in p̄dicta obseruatōe carthusien. vel aliox qui dicunt absoluere defunctos nō stante nisi vbis depcatorijs. Quia vel depcationē vel etiā p satisfactionū suarum applicationē iuxta tertiū membrum. ¶ Si vero fiat absolutio p verbum p̄sentis temporis ⁊ indicatiui modi/ vt dicendo ego te absoluo ⁊c. Potest hic loquēdi mod⁹/pie intelligi vel interpretari/ tanq̄ sit depcatorius/ ant q̄ fiat iuxta scōm membrū distinctōis primus/si que forsitan cōtracte sunt p transgressionē statutoꝝ religionis vel alio mō. Cui consonat quod inquirit a circūstanti ubus dū corpus debet inhumari/ vultis q̄ dog nō humaret corpus/nisi ep⁹ vel canonicus mandaret ⁊ creditores consentirent. ¶ Rursus posset addi q̄ ex indulto apostolico. intelligat fieri largitio quedā indulgētie. p quas absoluat defuncta⁹ a pena/q̄ litigatus ē in purgatorio. Sed h⁹ indiget magis declaratōe. q⁹ nec certū est de tali p̄uilegio vel indulto seu de forma eius. Et que causa mouisset papā ad cōcedendū tales indulgentias carthusiensibus plusq̄ alijs q̄ruis austeritas religionis videret esse causa rōnabilis talis indulti. ¶ Et post scripturam p̄missoꝝ/datū est intelligi q̄ prior magnus ⁊ p̄sequēter alij/fungunt autoritate legati pape arca suos. Et istā p cessionē iudico rōnalē/p tollēdis scrupulis/q̄ plures insurgūt apud timoratos in dei p̄uitio quā alias. Et vt afflictis p timore dī sua prosit afflictō. Unde licet defuncti nō sint habiles facere que cōmuniter instituūt p ceptione indulgētiaꝝ vt q̄ tribuant ieiunēt orent. pōt tn papalis autoritas cōcedere vt li p eaꝝ suis viui talia faciāt p quibus dant indulgētie p̄sint ipis.

Finit.

Sup absoluēdi po

testate ⁊ qualiter expediat fieri reseruationem peccatoꝝ.

Glorificate deū q̄ dedit ptātē talē hoīb⁹. Mat. xiiij. a. Ō vbū q̄ uis lr̄aliē sit de ptāte sanatōnis morboꝝ in corpe tn̄ p̄ncipaliꝰ intelligit̄ p mysteriū/de ptāte clauiū/ soluētiū pestes peccatoꝝ in mēte. Hec aūt ptās clauiū que circa corpus xp̄i mysticū cum mēbris suis q̄ sunt fideles exercēt. residet in sua plenitudine ⁊ fonte apud papā/deinde ad p̄latos maiores vsq; ad minores quos curatos appellamus deriuatur ordine hierarchio/diuinitus nō humanitus instituto ad edificationē ecclie/⁊ saltē pp̄loꝝ/quā xp̄s expediēs iudicauit. Et q̄n expedit uia penitētie per claues eccl̄iasticas nec nimis apiri p cōtemptu/nec imp̄robe coartare sinefructu. Videndū est p̄apue de ptāte curatoꝝ que q̄tidie p̄acticaē q̄liter sit ⁊ qualiter nō limitanda iuxta qualitates temporꝝ ⁊ locoꝝ ⁊ multiplicationē transgressionuꝫ/ ⁊ possibilitatē remedioꝝ. Qua super re/placeat attendere ꝓpositiones. nō declarationes/qui sequūtur. ¶ Omnis casus q̄ non innenit̄ a curatis remotus/cēsendus ē eis p̄cessus in foro p̄scētie respectu subditoꝝ. ¶ Dis casus cui⁹ reb⁹atio ad superiorē/vel

nō deceret vel nō expediret/curatis ē relinquēdus. ¶Dis casus pure secretus/nec scandalisans ꝓximū relinquēdus videt ee curatis.ꝑsertim vbi nō est spes maioris ĩmo deterioris effectus/vt qr peccator nūq̄ iret ad ꝓlatum. nec forte noto cuiq̄ (ꝓut sepe fit) auderet confiteri. ¶Omnis casus excōmunicatōis late sentētie p hominē/z nominatim in banc vel illā ꝑsonā publice potest a curatis rōnabiliē reseruari. ¶Casus excōicationū etiā late sñie p iura vel hoiem z hoc sub q̄dā generalitate nulla ꝑsona nominata videt posse p cedi curatis vt absoluant/cū iniūcta satisfactōe faciēda/q̄tū iura ꝓmittūt. z qes reipublice. cū den̄ priuilegio pati pōt. ¶Casus carnaliū lapsuū ꝑtim ĩ sexu mliebri ac puerili/q secreti sūt. vident curatis dimittēdi/sub ĕrore futuri iudicij/ꝓmissiōe brutor excepta. si nō despatio timeat ĩ remittēdo. ¶Casus votorū ꝓmuniū z sepe stultor cū absolutōe de ꝑteritis z ꝓmutatōe p futuris videt curatis relinquēdi/maxie si sint secreti z si palā iutiles appareāt aut modicū fructuosi/ꝑnt em̄ ꝓlati talia ꝓmittē rōe ptātis sue suporis et ciuilis q̄ in oi voto ciuili supponit nō excepta sz inclusa zc. ¶Casus restitutionū incertaz ac modici ꝑcij/possūt curatis dimitti/sec⁹ in certis. sec⁹ in magnis ꝑcijs. secus i defraudatōib⁹ notorijs z scādalosis z vsurijs. ¶Casus hereseuz occultaz z mētaliū. Casus sūr blasphemiaz leui motu ire platurū. Casus piuioz q̄tidianoz non iudicialiū. Casus sortilegioz sine horroze ac lesione ꝓmoz ac sacramētoz abusiōe. Casus sacrilegij parui. Casus offensionis parentū sine lesionis enormitate. ꝑnt curatis dimitti. ¶Casus abortiuū vel in vētre. vel extra qui veniūt oīno ꝓter intētionē parentum/dimittēdi sunt curatis/maxime si sūt secreti/nec ꝓmos scādalisant/qm̄ ꝓ talibus nullo mō danda ē penitētia grauis/ꝑsertim publica. Que nō pia sz crudelis vbi loq̄mur ē censenda. nec excusat sed accusat hoc loco dicere q̄ dat ad terroꝛem alioruz. ¶Casus habētes in decretis patrū/suas penitētias limitatas/non sunt ꝓpterea sic semp/imo nec frequēter obseruāda p curatos in absolutōe ꝑcrēda q̄n secreti sūt. De eus de publicis/oportet certe vt penitentie sint ꝓ circūstantijs arbitrarie. Tutius q̄z dimittere penitentē ire in purgatoriū cum parua penitētia/quā hic implere vult quā cū magna nō implēda ducere in infernuz. verbū est memoriale guilhelmi parisien. Casus enormes publici z scandalosi tam ecclesie toti q̄ ꝓmis locis z vicinis/posunt vtiq̄ maioribus ꝓlatis reseruari/q̄s casus facile erit cognosci p curatos. ¶Casus reseruati ꝓlatis/possunt audiri per eos aut eoꝛ vicarios z absolui dum tñ penitentes bona fide ꝓponāt reliqua cōfiteri suis habētibus potestatē. imo q̄ libēter omnia confiterent/vnī z eidem si simul idem confessor vel vellet vel posset absoluere. Tunc em̄ est vnitas confessionis ex bona fide. q̄uis esse videat diuersitas in cōfessoribus z tpe vel actione. ¶Lugduni. xxij. maraj. M.cccc.xxij. sub correctione.

Finit.

Incipit epistola eiꝰ

dem ad quēdā epm sup moderatōe casuū reseruādoꝛ in foro penitētie.

Ontificali dignitati/suus qualiscunq̄ zelator: clauibus benevti. Pastoralis autoritas/in casibus reseruandis quo ad forum conscien tie sicut et alia quelibet potestas/data est ꝓlatis i edificationem ecclesie/non in destructionem. sicut dicit apostolus. z in fauorem populi christiani. ꝓ salute non ꝓ questu aut simili cōmodo consequendo. Constat autem certissime per plures exptos in confessionibus audiendis tempore isto/q̄ reseruatio stricta quoūdā in casuum/presertim in grauioribus z occultis speciebus peccanti carnalis. retrahit innumeros a confessione talium peccatorum sicut sunt pueri z puelle/z mulieres verecundissime/et rurales idiote a quibus vix potest extrahi confessio talium peccatorum quātū cunq̄ confessoꝛ sit solicitus humilis mozosus z discretus. Nō si remittantur ad ꝓlatum vel penitentiarium de longinquo vel in publico refugiunt z horrent. Expertūq̄ ē milliesies q̄ non vadunt. sed nec ducenti nec trecenti. imo nec mille penitētiarij sufficeret aliqñ i

ria dioceſi ad tales casus plene audiẽdos
absoluẽdosq;. Beniq; quid pro deſit ꝛ certe
deſit primũ/addere verecũdia ſup verecũ-
dia/onera grauia ſup onera. ꝛ difficultatez
ſuper difficultatẽ. que
ſua eſt vt vix credi poſſet. ¶ Et hoc p̃cipue
quando peccatũ ſecretũ eſt. ꝛ tale q̃ auctor
penitẽtie celabit ipm ſi velit. vt nec epiſcop⁹
nec alius/inde punitionẽ. vel noticiã inue
nire. Si diceres. talis ſi nõ reuelabit dãna
bitur. fatemur quidem. ſed obuiandũ eſt
huic damnationi modis oĩbus potiuſq;
addenda ſit occaſio. nunquid requirit̃ ſan-
guis/locus/id eſt damnatio ab illis qui oc-
caſionem dederunt p̃cipue p̃latis maiori-
bus? Sic certe ꝛ ipi ſatiſfacient p iſto vſq;
ad vltimũ quadrantẽ/euntes in eandẽ dã-
nationem. cum ſint prelati ad ſaluandum
gregem dñi poſiti ꝛ paſcendũ nõ occiden-
dum aut ſcandaliſandũ. ¶ Exptũ eſt itaq;/
ſi terror reſtuationis/ nullos aut pancis
limos cohibet ſic peccare. innumeros autẽ
retrahit cõfiteri ꝓpter dictas cauſas et
etiam alias. quoniaz mulieres p̃cipue tali
modo retrahũtur. Primo timentes nota-
ri a maritis cum tales cõfeſſores adeant. q̃
cum zelotipi ſint ſtatim ſiniſtrã contra vro
res ſuas ſumerent occaſionem vnde ſurge
rent iurgia lites diſcordie ꝛ amoris inter
cupiũ. ꝛ cetera que peiora ꝓcurarẽt mala.
etiam nõ ſepius mortem. Secundo q̃ re-
plus a talibus cõfeſſoribus exactionẽ in
mando pecuniã ceram. aut ſimilia. vel in-
ſtringũtur penitẽtie publice. vnde iterum a
ſuis maritis notarent. vnde quoq; incide-
rent pericula. Tertio q̃ verecũde nõ aude-
rent cõfiteri magno ꝑlato aut famoſo do-
ctori ſicut bñ alijs. ſaluo illo q̃ ſit bonus ꝛ
ſciens. Et plures cauſas retrahẽtes. q̃s
ab expientia colligere põt. Silr ꝛ in viris
cauſe tales a liqualiẽ eſtimãde ſunt ꝛ ſimi-
les. p̃cipue ſi aliquis incidiſſet caſum epi-
ſcopalez id circo q̃ nocuiſſet ẽpo. aut eccle-
ſie ſue quo iſte induceret ad cõfitendũ ẽpo
aut ſuo cognito vicario. Aut forte q̃s con-
ſideras queſtũ pecuniale forte apud confeſ
ſores tales/vtile cõiter vñ ſcãdaliſatus ſe
a p̃feſſione retrahit. ꝛ mille talia q̃ innume
ros retrahũt a cõfeſſione. Et hoc intelligẽ
dũ de peccis occultis. Secus ẽ in peccis pub-
licis quibuſcũq;. Talia ſola ſm quoſdam
doctores/olim iura cõdita reſeruabãt Ad
quid? Nimirum vt tantareẽ pena grauis ꝛ
publica p ſuperiores talibus. in exemplum ꝛ
terrorem alioꝝ. Sed in occultis/ceſſat hec
ratio. quoniã pro talibus nulla penitentia
iniũgenda eſt: quã nolit confitens recipere
Quoniã iuxta memorabile dictum Guil
helmi pariſienſ ſalubrius eſt cõfeſſum cuz
pauca leuiſſima penitẽtia acceptata relin-
quere in manu dei puniendũ in purgato-
rio. q̃ cũ magna nõ adimplẽda detrudere
ipm in infernum. ¶ Prouideat igiẽ dein-
ceps ſolicitudo tua pia ꝛ põtificalis digni-
tas. Noli claudere regnuz dei. caue one-
rare grauia ceruicib⁹ debilib⁹ ꝛ caſuris alligare.
Quãobrẽ taliũ caſuũ occultoꝝ reſtuatõe. q̃
phdoloꝛ vir veniũt ad cõfeſſores q̃ſcũq; li
cet celeberrimi ſint. ¶ Poſtremo ſi nõ pla-
cet caſus oẽs occultos. qz de publicis ñ lo-
q̃mur relinq̃re paſſim cuilibet cõfeſſori/vt
p oĩ etate cõfitẽtiũ ꝛc. ſaltẽ hoc expedire
videt. primo q̃ nullus caſus indicareẽ reſ-
tuatus quo ad cõfitẽtes minores. ſ. q̃ non
compleuerũt decimũ quartũ annũ. qz non
habent pfectũ vſum rõnis nec faciliter re-
ſiſtũt tẽptatõibus ſuis. vel malicijs alienis
nec leuiter audent coꝝ pſonis autẽticis et
extraneis ꝓparere. q̃tominus nõ audẽt de
tam pudẽdis ꝓfiteri. ¶ Cõſulendũ ẽ inſu-
per verecũdie etiã parẽtũ ſi crebꝛo vl̃ publi
ce vel de longinquo ad penitẽtiarios mit-
terent. ¶ Et expedit deniq; faciliter ꝛ cito
relinquere ptãrem ſup occultis caſibus cu
ratis ꝛ ordinarijs ꝛ generaliter oĩb⁹ qui bo
na fide voluerint ꝛ ſcuerint ꝓficere aĩab⁹
nõ ad queſtũ vel ſubuerſionẽ ĩmo tales di
ligẽter iq̃rẽdi eẽnt. ꝛ inducẽdi ꝛ rogãdi/ad
laudẽ dei ꝛ ſalutẽ populi ꝓfeſſores ꝛ pdica
tores p̃ deſceſionẽ bonitatis. in hꝰ tpe peſ
ſimo. q̃n nimis exp̃imur heu illud Geñ.
Corruperat oĩs caro viã ſuã. Hinc horrẽ
dum ẽ vbiq; flagitioꝝ naufragiũ. in quo
ſaluat arca penitẽtie/cuius arce introitũ/ĩmo
plus expedit ampliare/ q̃ nimis artitudo
ſua/ phibeat eos q̃ ad ingrediẽdum allici/
ĩmo iuxta pabolã euãgelicã q̃ſi cõpelli de-
buerũt. ¶ Expediret inſup in ſpeciali/ dñi
pax vniuerſalis habebit̃ dño ꝓpitio/q̃ q̃li
bet ꝛ q̃cũq; obediẽtia fuerit/habeat licẽtã

generalē ꝛ exp̄ssam: q̄ possit absolui ne dū iuridice sed sacramentaliter a quocūq; discreto sacerdote. sup omnibus in oīm enē tū qui peccauit circa materiā hanc contendentiū: de papatu. Dirigat omnia deus q̄ est bn̄dictus in secula. Amen.

Finit.

In exēplari isti dia ꝓ

logo titulus nō erat inscriptus ex negligētia. sed vt mihi videt dialogus est discipuli dubitatis ꝛ scisitantis. ꝛ magistri respōdentis ꝛ explanantis dē. magistri Johis de Gerson de potestate ligandi ꝛ soluendi.

Discipulus.

Cum christus dederit potestatem ligandi ꝛ soluendi/ principaliter petro et simul omnibus aplis ꝛ successoribus. Queritꝝ vnde dicat hec potestas? ¶ Ad Dicent cognitio nostra rōnalis incipit a sensu sic impositio nominū sumpta est a reb⁹ exterioribus. Dicit aūt aliquis ligatus corporaliter q̄n nō pōt exercere ꝓuenientes operationes in toto vel in tpe. vt ligatus pedes ꝛ man⁹/ nō pōt operari manualiter nec ambulare. Dicit aūt solui duz tollunt vincula. ꝛ reddit sue libertati qua possit libere vti membris suis. Tractū e inde nomē ligatōis ad spūalia. ꝛ sic nomē solutōis vel absolutionis vt dicat aīa rōnalis ligata: q̄n non pōt exti libere legitimis actib⁹ ꝓuenientibus sue ꝓditōni. Sic dicit somn⁹ ligare sensuales aut intellectuales operatōnes/ q̄s vigilia solvit. Dz magis ad inqsitōnez tuā: supior in dex ita dicit p sniaz suā iudicialē penalem ligare subditū/ oū tollit ab eo liberā facultatē aliq̄d auiliter exercēdi. Absoluit vero oū facultatē hmōi restitnit. ¶ Placz q̄ ptinus ad cōpēdiū dicq. Dz dic si ptās p̄d icta ligādi ꝛ soluēdi sunt claues ecclesie vel claues de q̄bus dictū est petro. Et tibi dabo claues regni celoz. ¶ Ad Quātus differētia mltiplex assignari possit, accipiūtur tñ aliq̄n sinonime p doctores iuxta prefatā trāssumptōem. Nā sicut clauis materialis apit ꝛ claudit sic spūalia suo mō. Dz q̄ vis breuiari fmonem/ neq; de claubus hmōi pfectū hr̄e tractatū: necesse e apt alia que de ptāte ecclīastica lati habes tractatū. Coartabit hic etiā nūc fmo de ptāte ligā, di ꝛ soluēdi iudicialit/ p sentētias latas/ abhoie vl a iure/ iudiciali sen iuridica. Et describit in pmis q̄d e sententia. ¶ Sententia l genere fm pbicam nominū impositōem. ꝛ modos sigmificādi grāmaticales imo mes taphisicales dicit eē determinata acceptio alterius ptis ꝓtradictōis. Et derivat a sentio tis. q̄ sentias ita sētit. nec ptinet nisi ad vtētes ratōne. ¶ Differt aūt a cōsilio sicut conclusio ab inqsitōne. iij. Eth. fm pbm Unde cōsiliū est questio vel inqsitio resolutoria sup medijs aptis ad cōsecutōez finis intēti. Sentētia vero ē determinata acceptio alterius ptis/ que in disceptatōe vel cōsilio versabat. ¶ Et hoc aliquando facit homo solus secū sup ꝓpijs agibilibus Unde ē illud apud Job. Sententiaz labis mea purā loquent. Et apud comicū. fiat sentētia. Et in puerbijs. Sapiētio: sibi pinger videt septē viris loquētibus sententias. cum multis similibus. Unde noīat liber sententiaz. ¶ Attñ ꝛ sepius ꝛ rei nostre vicinius/ sentētia dicit conclusio p consiliata plures in iudicādo. Et cōuenit sinonime cū iudicio q̄ fert post consiliū. iuxta verbuz xpi/ ponetis gradus/ inter penas/ ire debitas. Qui irascit fratri suo inq̄t reus erit filio. qui aūt dixerit fratri suo racha. reus erit gehē iudicio. qui aūt dixerit fatue: reus erit gehēne ignis. Est itaq; fm glosas minus grauissimū q̄ iudicij fiat executio. Et ē sententia sic accepta/ decretū vel dictamen vel iudiciū supiozis: p q̄ vult legitime subditum suū p penā ligari vel a pena liberari. p pter deum. De tali sentētia ꝛ iudicio/ plurimoz dñs in Exodo. Nec in iudicio/ plurimoz acquiesces sentētie vt a vero deuies. Et i Ecclesiaste. Quia nō pfert ato cōtra malos snīa. filij hoim absq; vllo timore ꝓpetrant mala. Et i euāgelio Job. Nolite iudicare fm faciē sz iustū iudiciū iudicate. ¶ De iudicio ꝛ iustitia replet ipa sacra scptura. ac pinde pōt vberi⁹ agnosci q̄d sit iudicialis snīa. quēadmodū snīa idē est cum iudicio. Sentētia aūt dupler est quedā ligās vel obligās, alia soluēs vel absoluēs. Ita

ēt insup quomō sentētia ferri debet legitime. id est cōmuniter ad legē pertim diuinam. Et q̄ in obscuris aut dubijs pluium est consiliū. Et vt p̄ oculis deus semp habeat tanq̄ finis oīs finis. ¶ Sed oūt Q questio cōsequēter si quilibet iudex qui potest ferre sententiā iudicialē ligantē. pōt eadem auctoritate ferre soluētem. ¶ Ad potestas de qua loquimur non est potestas solius ordinis que respicit corp⁹ christi veruz. ⁊ que dicit equalis apud omnes qui q̄ caracterē sacerdotalē habent potestatem cōsecrādi verū corpus xpi non plus papa q̄ sacerdos infimus. Hec vo potestas iudicialis seu iurisdictōnis in ecclesia respicit corpus xpi misticum. Cuius potestatis plenitudo residet penes summū pōtificem ⁊ est in ipo tota/potestative. Letetem legūmaz/istius fontalis ⁊ p̄me potestatis sit figurata ad exēplar ciuitatis hieruſalē tanq̄ descendens ab ea fm Apocal. 3o. Dicendū est igit. q̄ dat aliqbus potestas ligandi iudicialiē in multis casibus ⁊ tamen prohibet absoluendi facultas. ¶ Ita animaduerto casus multos. Ez nū quid potest papa cōcedere facultatem alicui sacerdoti. sit ille Johānes q̄ p̄sonam re possit ab oībus sententijs tam a iure q̄ ab homine latis? ¶ Ad Utiq; potest. ¶ Consequēter querit. si p̄ concessio nem hanc generalē/possit martinus absolui generaliter ab omni vinculo sentētie penalis late tam a iure q̄ ab hoie. Et vt compendiosius inquirā. poterit ne martin⁹ absolui ab irregularitate quā contraxit/quia celebrauit excōmunicat⁹? ¶ Ad Videt prima facie q̄ sic. nisi certitudinem aliquis offenderit repugnātem. cū beneficiū pūiens sit latissime interp̄tandū: pene vo restringende. Et vt manifestius fiat istō qđ dicimus loquamur interim de sentētia iudicialī lata ab homine. Et ponam⁹ q̄ martinus delatus fuerit suo iudici / celebrasse fecisse in eū sententiā q̄ est irregularis: ⁊ ad celebrandū deinceps inabilis. ¶ Casus iste quotidianus esse potest. ¶ Ad Dicem nūc interrogātis accipio. Poterit ne martinus taliter ab homīs sententia ligatus absolui p̄ Johannem sacerdotem. ¶ Cuz ligare ⁊ soluere sint correlatiua ad inuicē si martin⁹ potuit ab hois sententia ligari vinculo irregularitatis. quomō nō poterit ab hois sentētia p̄ papā solui vel absolui. quēḡdmodū posset de excōmunicatōis sentētia ab hoīe lata taliē liberari. alioqn quid importaret cōcessio talis ample facultatis q̄ ab oībus sentētijs tā a iure q̄ ab homīe latis/possit Johānes absoluere martinuz? ¶ Ad Scis ne qđ in oppositū possit ex iuribus introduci. ¶ Accepi quosdā dicere/q̄ irregularitas nō cadat sub forma absolutōnis/ sed sub forma dispēsatōnis. qm̄ irregularitas non semp indiget absolutōe. cū absq; peccato cōtrahat aliqn̄. sed tūc dispensatio locū habet/si gratia tali fiat. ¶ Ad Nō est vsq;quaq; absurdū illud qđ isti dicūt. Nihilominus oportet theologos simul cum canonistis cōuenire in acceptionibus istorum terminoz ligare⁊ soluere. Et sare qđ dicat sententia a iure. quid ab homīe lata. a qua dat facultatē absoluēdi dñs papa in concessione que dicta est. Cū vo sicut prediximus absolutio referat ad ligatōez/ cōcessio loquēs de absolutōe a sententijs iuris aut homīs/intelligi debet de sententijs penalibus atq; ligātibus. Et hoc iā notauimus sed recepimus cōstringēdo fmonem de sentētijs a iure vel ab homīe latis. q̄ sūt sentētie penales inflicte vel late ꝓpter culpam verā vel p̄sumptā. ꝓpriā vel alienaz propter sentētias penales. que qñq; feruntur sine culpa illius in quē feruntē. sed non sine causa. Quod dicit. patet in excōmunicatis ꝓpter obedientiā deo ⁊ ꝓpriē cōsciētie faciendam vbi latet ecclesiam veritas.

¶ Apparet q̄ in hac descriptōe sentētiarū cōsentire debeat canonista. Talibus eñ sententijs ligati/ indigent absolutōe q̄ soluat seu tollat vinculū. Nam qđ est absolutio nisi a vinculo liberatio? siue tal⁹ absolutio fiat p̄ nomē dispensatōis sententie siue p̄ aliud nomē eq̄lēs. vt p̄ habilitatē seu p̄ restitutōez ad p̄oz̄ statum. ¶ Ad Dicet fortassis canonista q̄ inter liberatōz a vinculo irregularitatis ꝑ dispensationez

et inter liberatōez p absolutōez hoc iñ est. qz absolutio reponit solūmō hoiez in statu salutis eterne tollēdo quicqd obest cōsecutioni salutis eterne/ quēadmoduz fit in articulo mortis dū penitet hō. etiā si nullū posset hīe sacerdotē. Dispēsatō aūt restituit ad ea q̄ sunt diuinitatis ad bene eē in vita mozali vel ciuili vel meritoria. ¶ Sequeret ex hac interptatōe: q̄ martinus absolutus ab oibus sentētijs tam ab hoīe q̄ a iure nō absolueret in casu p̄noīato/ ab irregularitate sentētia liter inflicta p hoīem ūmo a sentētia interdicti vel qualiscūq̄ excōmunicatōis: sic q̄ possit libere suscipere postmodū corpus xp̄i. cū non sit de necessitate salutis. ūmo nec vti sacramēto vnctōis extreme. nec tenere beneficiū ecclesiasticuz. nec audire missas in eccl̄ia nec post mortē habere sepulturā sacrā. Patet hec sequela. qm̄ talia nō sunt de necessitate salutis absolute faciēda. Est tamē vsus ecclīasticus in oppositū. maxime de ligatis p sentētias excōmunicatōis. dum em̄ absoluūtur/ libere possunt postmodū nedū corpus xp̄i suscipe. sed missaz celebzare vt p̄tus. z beneficijs gaudere ecclīasticis. Cur non ita fieret/ si a sentētijs irregularitatis a iure vl̄ ab hoīe latis/ absoluāt casu nr̄o. ¶ Fortiter instas. attēto q̄ in absolutōe iuridica nō est necessaria certa forma vboz quemadmodū dicimus de absolutōe sacramentali a peccatis. Hoc accedit q̄ absolutō iudicialis a vinculo penarū/ potest fieri circa absentē vel circa nō petentem. ūmo in inuitum vm multos ferē seu relarabiē. dū sententia penalis plus inuenit nocere sibi et reipublice/ q̄ pdesse. ¶ Sed occurrit ad hoc dictum/ absurditas altera q̄ melioris eēt cōditōis sentētia penalis a iure vel ab hoīe lata p̄ter peccatū illius qui ligatur/ q̄ si absq̄ peccato p̄pzio/ vinculuz aliqō vtputa irregularitatis contraheret. Quid em̄ est irregularitas nisi quoddam impeditiuū vinculū/ ne sit aliqs idoneus ad aliqō opus legitimū vtputa ad officiādum eccl̄ie. sicut excōmunicatio ligat z religat a sacramētoz p̄ceptōne si sit minor. z a ciuili cōmunicatōe si sit maior. Acta in casu p̄missō/ martinus culpa p̄pria excōmunicatus absoluit. z absolutus poterit exercere s. cut p̄us tales actus legitimos qui nō sunt oēs de necessitate salutis/ nō sic autem poterit absolui ligatus vinculo irregularitatis/ absq̄ culpa sua. ¶ Videsi quedam talia poteris inuenire/ in q̄bus fauorabilius agit̄ quo ad aliqua cū peccantibus quatinus vbi sup abūdauit de licētū ibi sup abundet z gratia. Exemplū sumit̄ familia re p̄posito nostro. Ita q̄z si vir infidelis p̄z homicida baptiset. solui t̄ ne dum a culpa homicidij sed ab irregularitatis etiā vinculo p̄sequēte homicidiū. vbi si duas habuit set vxores legitimas successiue vel vnā nō virginem baptismus non tolleret hoc irregularitatis ligamentū. Forte sic in p̄positō. si martinus absolui t̄ ab omnibus peccatis confessis. z cū hoc ab omnibus sentētijs tam a iure q̄ ab hoīe latis. Veniret q̄sper sequelā absolutio irregularitat(sicut excōmunicatōis ex q̄ sumpsit occasionaliē vinculū irregularitatis duz ligatus se diuinis īmiscuit. Non aūt est cōcubinatus vel consecutio talis/ in irregularitate que nō tam cōtracta est ex sentētia penali q̄ ex cōstitutione legis aut statuti. ¶ Habēt ista p̄babilitatē. sed nō euacuāt toīs difficultatem nostre dubitatōis spēaliter quo ad intelligatōez descriptōis seu q̄d nois sententie p̄sertim a iure late. Ecce recipiam/ quasdam constitutōes iuris que dicunt decreta vel decretales. vt dicit sic. Si q̄s suadente diabolo/ manus miserit violentas in clericum sit excōmunicat ipō facto. altera constitutio dicit. Si q̄s celebrauerit excōmunicat/ sit irregularis ipō facto. ¶ Respondi iam q̄ quelibet scientia/ terminos suos habet. sed inferior scientia debet resoluere ad terminos superioris. q̄ sunt simpliciores. Sic ei methaphisica resoluit terminos oīm scientiaz iuncti logica grāmatica z rhetorica. Cum igit̄ theologia sit superioz ad oēs scientias. etiā ad methaphisicā naturalē z ad ius omne/ canonicū z ciuile. debet resolutio vel interptatio sumi p theologiam/ p̄sertim in his que salutē respiciunt. ¶ Perspicuū est etiam mihi in exemplis inductis modo per te. ¶ Puto legatus ita q̄z p papam/ de cuius potestate p̄ncipaliter est ūmo p̄sens/ iure dicitur ab

bitrus ab aliqua lege generali p̃ p̃us ipsum ligante, sibi p̃ dispẽsatus. Et hoc siue dispẽsatio. Vtrũ ille q̃ habilitat/absoluit ab habilitatõis vel irregularitat̃ vinculo Rutilas dum infamis restituit ad famã. absoluit. Hoc dicit illa iunior Sara dũ orauit me. Quid ꝑtrea ꝺ future: nũqd nõ ẽ vinculũ magnũ: nũqd est liberatio grãdis ab solutio vinculi futuritatis? Seruitutis impõs libertatẽ. vñ papa dispẽsans cũ irregulari. posset ita dicẽ. Soluo te vel absoluo te a vinculo irregularitatis vel ab irregularitate. Et ita ꝺ q̃libz alia iuris pena. sub pena nihil video circa cõcessionẽ i martio factã ab oib⁹ sñijs tã a iure q̃ ab hoie lat̃ auctoritate sũmi põtificis/qui sñia irregularitatis cadat sub hac ꝓcessiõe. nus ei ꝑus ligabat̃ ne posset ab alio q̃ a sũmo põtifice absolui: nũc vo ꝑt absolui a q̃ cũq; sacerdote quẽ elegerit. ita solutũ est papę.

Finit

Accipe sub cõpẽdio

Positiones octo sequẽtes ad elucidationem ꝓmissorum.

Prima ꝓpositio.

Omnis sñia taz a iure q̃ ab hoie lata/deriuat̃ a sñia ꝑmi iudicis dei. ꝙhoc mediate vel imediate. approbatiue vel ꝓmissiue. Repinde dicuz de deo q̃ sñia eius fuit hec vel illa. Dixit expẽsse Greg. q̃ ꝺs mutat sentẽtiã ꝑ ꝓsiliũ. cũ vbi ite lect⁹ alibi q̃rẽd⁹ est

Secunda ꝓpositio.

Dis sñia tã a iure q̃ ab hoie lata/ꝓtinetur sub duplici ꝺria. qz q̃dã ẽ soli⁹ ꝺi. q̃dã creatori vel de viatoribus sicut sunt ꝓncipes plani. Vnde dicit̃ de nabuchodonosor q̃ egressa est sententia ab eo/vt interficerentur omnes ꝓncipes babylonis. Sunt ibi ꝑ concordantie tales multe.

Tertia ꝓpositio.

Dis sñia tã a iure q̃ ab hoie lata/ dici põt iudicial. ꝙh° vel i foro ꝓscie interioꝛ. vel i foro coercẽtie iusticie exterioꝛ. Dñi ei sñia iuditial. q̃si ꝓclusio seu determinatio iudicij.

Quarta ꝓpositio.

Dis sñia iudicial huana dici põt ciuil vel ecclesiastica. et hoc ꝑm diuersos fines ꝓpios ꝙncipaliter intẽtos. qz sñia ciuilis/respicit vitã pñtem ꝓ suo cõmictu trãquillo. ecclesiastica vo vitam futurã.

Quinta ꝓpositio.

Dis sñia iudicial ecclesiastica fundat̃ i vbo xpi dicẽtis ad petꝛum apl̃os Quecũq; ligaueritis sup̃ trã vbi ꝑus imediate fundauerat ptãtẽ excõicatõis iudiciarie ꝺ. Qz si eccl̃a nõ audierit sit tibi sic ethnic⁹ ꝙ publican⁹.

Sexta ꝓpositio.

Dis sñia iudicial ecclesiastica sufficienter explicat̃ ꝓ hec duo vba ligare ꝙ solue vtrũ ꝺo terminis ist̃ ñ ad lr̃az sic ligãt̃ bones ꝙ sinistz ꝑm trãsluptoz corpaliũ ad spũalia. itaq; sñia iudicialis ecclesiastica describi potest q̃ ẽ sñia ligãs vel absoluẽs i ordie felicitatis eterne.

Septia ꝓpositõ.

Dis sñia iudicial ecclesiastica vel a iure vel ab hoie lata dũ ꝓcedit vt possit absolui/ꝑ sup ponit q̃ ipa ligauerit vno vinculo penali vel

Octaua ꝓposi.

Dis sñia iudicial ecclesiastica diuers⁹ noib⁹ ꝑt explicari vel ferri ꝓ arbitrio iudicis ꝑ sertz supmi q̃ ẽ papa. sic dicẽdo duz ligare vult. Volũ⁹ talẽ eẽ ligatũ vel excõicatũ q̃ ad oẽs actus legitimos ciuiles vel ecclesiasticos. Volum⁹ talẽ eẽ irregularẽ. i abilẽ. i famẽ. ꝙ ita ꝺ talib⁹ penaz vinculi. Aut dũ vult solue dicendo Dispẽsam⁹ cũ tali. abilitam⁹ talẽ. restituimus. talẽ fame sue. ꝓcedim⁹ tali vt ꝓmoueri possit ad ordies nõ hitos vel ibitus ministrare. Et ita ꝺ mille loq̃ndi modis q̃ finaliter ꝛsolũt̃ i hec duo vba ligare ꝙ solue.

¶ Supest ex istis ꝓclude q̃ intẽp̃ratio doctrinal theologoꝝ/fauet ꝓcessiõi ꝑdicte q̃ dũ papa ꝓcedit martino vt bẽat facultatez

eligēdi ꝓfessorē q̄ possit eū absoluē ab oib⁹ pctis ꝙ qb⁹ cōfitebit/ꝛa sñijs tā a iur q̄ ab hoīe: cōphēdit i hac absolutiōis facultate irregularitas ꝫcta vel a iure vl' ab hoīe. qz nō ꝓhibit nisi p sñiam ab hoīe vel a iure latā. alioqn darent sñije tā excōicatōnis q̄ intēdicti a qb⁹ nō posset ꝑdict⁹ martin⁹ absolui vtute cōfessiōis sue. Qꝛ si sic. petit regula generalē. q̄ casus in quibus ꝛ in qb⁹ ñ fieri valeat absolutio/determinet. Finit.

Sequitur ab eodez

dño cancellario facta resolutio sup casu sub sequenti cirea irregularitatē.

Quidā hñs cultellū puū i vagia alteri⁹ maiorꝭ ꝓpositū. eduxit eū nō dolose neqz ad vsuz illicitū quē cultellū dū vn⁹ socioꝝ vellz accipe ꝛ ipe reniteret. Cōtigit vt illa hora ꝛ loco q̄dā retroꝛsū appropiqueret/ꝛ ipingeret i illū puū cultellū vt oc'ls su⁹ cōfigēt tal'r q̄ cecat⁹ fuisse vr tādē oc'ls ille. Queritur si dicēda ē inde ꝫcta irregularitas in tenēte cultellū ¶ Rñdet p aliqs ꝓsideratōes

Consideratio prima.

¶ Cōsiderādū ē ꝑmo p dissolutiōe casus q̄ i talib⁹ sepe al'r iudicat iurista. aliē theolog⁹. qz ꝑmus magis inspicit forū cōtētio sum ꝛ extrisecū. ꝫ theolog⁹ magis attēdit forū cōscie ꝛ intrinsecū quo ad deū.

Consideratio secūda

¶ Cōsiderādū ē ꝙñr q̄ hoc duplex forum accipit suā diffictionē ꝝm q̄ act⁹ moralis hz ꝓsiderari dupl'r. hoc est dicē ꝝm mām l' ꝝm formaz act⁹ moral'. Mācia act⁹ moral' vr ipe actus ꝙ gñe cū circūstātijs suis generalibus ñ hīto respectu ad finē l' intētōz agētis. forma vo est ipa intentio finis.

Consideratio tertia.

¶ Cōsiderādū vlterius q̄ mā actuū moraliū attēdit ꝛ triplici dīa. Mā q̄dā sūt actus ꝙ gñe suo simpliciē mali. q. ſ. cōfestim notati includūt secū maliciā sicut di. phs. vt sunt furtū fornicatio. homicidiū. Alij sūt actus ſ ꝙ genē simpliciē boni. vt dare el'ynā. honorare pentes. Tertij sē ī differētes ꝙ suo ç ñ: vt lenare festucā. fricare barbā. ꝛ sīmiles.

Consideratio quarta

¶ Cōsiderādū rursus q̄ istoꝝ ꝫpliciū actuū ꝑmi sic se hñt q̄ ñ sñt susceptibiles bone forme moral'. sic mā indisposita ī nālib⁹ nō ē susceptiua forme nālis ꝛ vite. ita q̄ ꝫpē nulla bona intētioꝝ/ꝑñt tales act⁹ boni efficiāt sed ꝙ actus ꝑñt fieri mali q̄uis sē in genere suo boni. dū accedit ītētio puersa. sitꝛ ētra

Consideratio quinta

¶ Cōsiderādū ē ꝑñr ex istis quō possit cē valogū. qz iurista cōsiderat fcm in se ꝛ arcū ꝛ apō eū tz ista regula q̄ idē ē ō his q̄ sē ꝛ q̄ nō apparēt. Constat āt q̄ intērio faciē tis q̄ hz interius in coꝛ ñ cognoscit in se nisi forte p q̄dā signa seu cōiecturas extrīse cas. theologus āt ītuet coꝛ in foro ꝓscie in q̄ credit confitēti tā ꝑ se q̄ ꝙ se coꝛaz deo.

Consideracio serta.

¶ Cōsiderādū deinceps applicādo ad ꝓpositū nr̄m ēt oīa sūtia q̄ iurista cōsiderāo ac tū moralē cū circāstātijs extrisecꝭ ꝙ qb⁹ pōt indicialiē cōstare fert cōformitē iudiciū act illas inꝫ dcā. Cōtigit āt freq̄nt q̄ tal' actuꝭ sicc cōsiderat⁹/sit ō sectōvl' ēcio genē/q. ſ. pt ex itētiōe fieri vel bonus vel mal⁹. Excplū aliqs velit cultellū/ō se ñ ē malū. sitꝛ q̄ sus q̄ aliqs accesserit retro vel ꝫpe ñ ēō se malū. Et ex istis seq̄t q̄ lesio occi q̄ secuta ē/nō ē ō se moraliē mala. imo staret q̄ sic ꝑ cedēs act⁹ seu circūstātie. ita ꝛ iste resultās facti fuert cū maḡ caritate ꝛ benivolētia ex intētōe boni finis apō deū. q̄uis ō illa itētiōe ñ appeat apō mōm. imo forte magꝭ oppositō

Cōside. septia.

¶ Cōsiderādū isup ꝑ maiori elucidatōe q̄ sicut apō ꝓbos nāles distinguit dupler gen⁹ causaꝝ. ita ꝛ apō morales. Mā q̄dā sē cause ꝑ se alie ꝑ accidēs/ Cause ꝑ se dicunt ad q̄s nat⁹ ē seq̄ nāliē ꝛ cōit tal' effect⁹. Ex vel natus seq̄ talis effect⁹. aut si seq̄t hoc ex sp ꝛ freq̄nt ꝛ ꝑter intētiōez agētis. sicut ōr. ij. phisicoꝝ. ꝛ inducit a boetio de cōsol'.

ptīē describendo casum ꝛ fortunā

Consideracio. 8. Consi-derādū hoc in casu nr̄o q̄ talis lesio vel excecatio oculi, nō ē ō p se nata seq̄ ꝛ vt̄ plurib⁹ a talibus causā ō dr̄ fuisse mere casual' seu fortuita ꝛ pter intentionē agētis ꝛ ō p accidens. ideo de se nō ē imputandus talis effectus agēti q̄ ad deū ꝛ cōsciētie forū. saltē q̄ ad pctm̄ qđ non ē nisi voluntarium.

Conside. 9. Cōsiderādū nr̄ dominus q̄ iurista ex circūstātijs q̄ intētio fuit puersa ꝛ dānāda ꝓ aliq̄s coniecturas. Una est si talis dabat opam rei licite. Altera si hostis erat ptone lesē. Altera si ñ apposuit sufficiētē cautelā: ne ꝓsona illa ledereť. ꝛ poterat facilius aduertere q̄ ex actu suo seq̄reť talis effectus. ꝛ si oēs iste coniecture ꝛ alie cessent i vitare/nec fuerit i intētiōe nec eē debuerit. theologꝰ stabit iudicio ꝓscie apō deū

Conside. 10. Considerāduꝫ est exēplū in similib⁹ sua. ꝛ m̄ excusaē a pctō. q̄uis possit videri q̄ dabat opam rei illicite sine appositione sufficientis cautele. Quare? Quia certe potuisset attendisse lumē dicet aliquis ꝛ inspexisse lectū. ꝛ ita sciuisset q̄ lya nō erat rachel. ac inde videreť ignorātia ñ inuincibilis. qr̄ vtiq̄ poterat vinci mō tacto vel siti.

Cōsi. 11. Cōsiderādū ē igr̄ ꝓ intellectu ꝰ q̄ h⁹ q̄dō ē dare opaz rei illi vicāda sē ex causā ꝓ se nō a causā ꝓ accidēs. ñ in exemplo ꝓmisso iacob dr̄ habuisse ignorātiā facti inuincibilē non qr̄ ñ posset vincā eā p industriā hūanā. ꝛ qr̄ fecit sufficiēt illa q̄ in talib⁹ sūt ꝓsueta obs̄nari. ꝛ ad q̄ tenebat ē m moralē certitudinē/imo vidr̄ q̄ peccasse ꝛ inuerecūde egisse afferendo lumē fuisse tēpe merito ō zelotipia vel nimia suspitiōe cui pādus. Rursus q̄uis ille gabit cū lya cēt res ō se illicita. tñ Jacob ñ dr̄ dedisse opam rei illicite. qr̄ putabat ex errore facti illā cē rachel. Sic mediante aliq̄s aut alī si ex pietate vellet inspirare oculū alicui ꝓ exhēda spina ꝛ a casu alicui pellere medicū vel lesū. sic q̄ spina ꝓ ifigereť/ꝛ ide cecitas seq̄reť. tal' medicꝰ nec peccare nec irregularis eē q̄ q̄ mō diceret. ꝓ ferū in foro ꝓscie. alioq̄n sequerent q̄ tidie irregularitates infinite. si ex qualibet cā p accidēs deberet aliq̄s irregularis iudicari.

Cōside. 12. Cōsiderādū est vigi lanē sup silib⁹ casib⁹ ex eadē radice puenientib⁹. p quā radicē debēt iudicari ꝑm artēveras nō ꝑm cuiuslibz fantasiās. Ponam⁹ coram oculis bellū aliq̄ mortifer licitū tñ. vbi mille hoīes trucidātur. Attēdam⁹ sil'. q̄t ꝛ q̄ti sēviri ecclīastici. q̄z actōes potuerit dici cē p accidēs talis cedis alē dedit ꝓsiliū q̄ ꝓuia defendereť vi armata. alē p̄dicauit ꝛ hortat⁹ ē milites viriliť agē. alē pecunias aut cibos mīstranit aut forsan arma dedit ꝛ talia sine numero potuerit fieri ēt p ecclīasticos. absq̄ q̄b⁹ aut pliatoꝝ⁹ l' hortātib⁹/forte bellū ñ fuisset.

Cōside. 13. Cōsiderandū igr̄ q̄ hec ꝓñtia non valet. Jsta fuit cā p accidēs mort' vl' mutilatōis alic⁹ hois. q̄ ipe ē homicida vel irregularis. Sil'r fieret applicatio ad mām excōicationū p tollēdis m'tor̄ scrupul' i pticipatōe vel ꝓsilio. ꝛ h⁹ meli⁹ sepatī potuit declarari.

Cōside. 14. Cōcludēdo sub correctiōe melius sentiēntiū videť q̄ ex p̄dicto casu sic cōsiderato non est dicenda irregularitas fuisse cōtracta neq̄ peccatum commissum.

Corollariū ꝓ regula.

Elici tādē ꝑt ex p̄missis p modū regule q̄ irregularitas ꝓhibit ex homicidio vl' mutilatiōe ꝛ nō alie/qñ occidēs vl' mutilās fecit actū exū nata est ō p se vel vt cōit seu p babiliter seq̄ mors hois seu mutilatio siue tal' act⁹ sit licit⁹. puta i iudicib⁹ ꝛ belligerātibus ꝓ republica siue sit illicit⁹ ō genē vl' ex intētiōe. Vidr̄ ēñ q̄ ista notificatio sit sufficiēs tā apud theologū q̄ apud iuristā Nisi forte iurista aliq̄s ponat aliquā huiusmōi irregularitatē fundatā g legislatōr ꝓpter solū terrorē incutiēdū hoib⁹. ꝛ ñ rōne delicti. nec rōne misterij. q̄ casu tal' difficulter poterit distinguē casus aliq̄s generaliter. p q̄s diceret ꝓhibi irregularitatē ex homicidio. ꝛ alios oīno similes vel graniores non contrahi.

Finit

Casus quidã pulcre ꝛ vtiliter resolut⁹ p Joh. de Gerson.

Quidã scolaris parisien. audi erat ex fama volãte q falsarij literaꝝ aplicaꝝ vl̃ ꝺ iure vel al's ꝺ facto erãt excõicati. Scolari isti parisi⁹ exñti allata ẽ de curia romana vna grã expectatiã i q̃ erat i correctio i ortographia vn⁹ vocabuli vbi ꝑ lĩa epõebat lĩa o. Scolaris isti erat scrupulosus ꝛ timebat corrigẽ vocabulũ illꝺ ꝑt cẽsurã aplicam nihilomin⁹ correxit ipꝫ solũmꝺ discõtinuando lĩam o ꝛ faciẽdo ꝺ ipa e ꝑ leuẽ tractũ canipuli. ꝛ erat correctio inperceptibilis.

Postea scolaris iste ad cautelã et ꝑ pacificatiõe scrupuli/cõfessus ẽ cuidã idoneo sacerdoti. q̃ sacerdos dixit sibi q talis correctio ñ erat falsatio lĩe aplice ſz emẽdatio Ex q̃ tpe scolaris iste fuit satis pacificat⁹ in sua cõscia. Tãdẽ labẽtib⁹ aliqb⁹ tpib⁹ scolaris iste ꝓmot⁹ est ad sacerdociũ ꝛ celebrauit fere p trieniũ. nullũ faciẽs scrupulũ de ista mã/donec studẽdo sũmã cõfessoꝝ iuenit ibi q̃ sequũẽ Hosti. li. v. R. xx. ꝺ crimĩe falsi. §. ij. q̃liẽ sub. §. porro ſz hodie. Hodie inq̃t ꝑceptũ ẽ q lr̃is dñi pape nec i magno nec i modico audeat q̃s manuũ imponẽ. et vnicã lĩam vel pũctũ vnicũ corrigẽdo. exceptis officialib⁹ q̃b⁹ hoc cõmissũ est alioq̃n manuũ apponẽs ex canone lato in curia ipo facto sñiaz excõicatiõis incurrit. q̃ nõ ꝑt ꝑ aliquẽ circa sedez aplicã relaxari.

Vña ꝑt q̃rit vtꝝ ꝑt ista cõstitutoz dictus scolaris incurrerit sñiaz excõicatiõis et ꝑñẽ irregularitatẽ imiscẽdo se diuinis? De ista q̃stione ꝺdã ad pauca aspicientes vl̃ nimis rudiẽ sentientes dixerim ꝓmo sup hoc ẽbo. manũ apponẽ. deinde sup hoc verbo cõsigẽdo. Supiozes tũ lr̃ati q̃b⁹ ẽ epykeia mozalie cõmissa iudicialiẽ vel doctrinaliẽ necnõ theologi. ꝑserti licẽciati. ꝛ foroꝝ sciẽtes hñtes gnomicã. hꝰ est ꝺtutẽ supiozẽ interpretatiuã ꝺm leges dĩnas ꝛ ecĩas. dicẽt iudicio meo q hec ẽba dñi intelligi ꝓt includũt i sua rõe seu significatõe formali ꝺformitatẽ ꝛ malicią. hoc ẽ q talis appositio l̃ correctio facta sit ex malicia vel cõtemptu Alioq̃n cadũt puri litterales ꝛ rudes in icõueniẽcia ꝛ absurditates plurimas vt q recipiẽs bullã aplicã et manu cõrectã et eã scolarib⁹ suis exhibẽs ꝛ eã pũctuãs ꝑ eas scolarib⁹ suis exhibẽs ꝛ eã pũctuãs ꝑ ex emplari incurrẽt hãc sñiam/ꝛ ita ꝺ sil'ibus incõueniẽtib⁹/q̃ parmenides nũq̃ vidit in rta ẽbũ alioꝝ. Añ sic i excõicanõe pcutiẽtiũ dericos supponit q̃ hoc fiat suadente dyabolo/ꝛ sicut i apocalipsi ꝛ in symbolo niceno. ꝛ i dion y. ꝺ dinis nom⁹. nuz ponit q̃ nihil liceat addẽ vel diminuẽ/dicunt et positores cõcordiã intelligẽdũ cẽ q̃ hec addicio vel diminutio nõ fiat ad corruptõez ꝑncipalis ĩtellect⁹ sp̃ficiẽti. ita accipiendũ est i ꝓposito. Addẽdo q excõicatio nullo mõ fieri ꝑt nisi i cõtũacẽ Nullꝰ ãt ẽ ptũax nisi agat ex cõtẽptu dei ecclie. Nic ãt cõtẽptꝰ nõ sit nisi a scãte ve vel interp̃tatiue. ꝛ pt⁹ nõ sit nisi a scãte ve vel interp̃tatiue. ꝛ q̃ ouũ scit nõ ẽ pat⁹ audire eccl'az. Doctoꝛes theologi noiati docto ꝛ subtil'i q̃rto/ꝓpo bant ex hac radice tãtã multiplicatõez excõicationũ/p̃serti late sñie. attẽdẽtes q̃ po testas eccl'astica data ẽ i edificatiõnẽ nõ in destructiõnẽ ꝛ laqueũ i extricabilẽ aiaruz. Quis em̃ diceꝝ q̃ aliqs p̃lat⁹ ex motu capitis sui ferẽs excõicatiõnẽ ꝺ reb⁹ indifferẽtibus vel ẽt bonis ꝺ genẽ vt q̃ leuãs festucã vel ꝺãs boi elemosynã. excõicatiõnẽ incurreret ipõ facto/tolerãdus ẽet ꝛ audiẽdus? Sic i ꝓposito. q̃ ꝓtus indifferẽs est tenẽ bullã pape bñ vl̃ male. s. ad reuerentiã bñ vel ad contẽptũ male sic ad alios fines bonos vel idifferẽtes. bñ vel indifferenẽ. Altẽto veniq̃ q nõ ẽ cõtẽpt⁹ ver⁹ vel interpretatiuꝰ vbi nõ ẽ obligatio sciendi/put euenit i cõstitutoib⁹ pure positis apꝺ matrimoim m'tuũ dinẽ vbi ignoriãa excusat/ꝑ seruz apꝺ deũ. Alioq̃n q̃libz ẽet obligat⁹ ẽ sũm⁹ iurista/imo pl⁹ q̃ sũm⁹ q̃ sciret oẽs cõstitutões sũmoꝝ põtificũ ꝛ alioꝝ sp̃tas ꝛ nõ scriptas. Posset ꝛ expediret hec icõuenietia latꝰ deduci ꝛ ponẽtes iugz graue hoib⁹ q̃ nec ipi digito mouẽ volũt. necco rũ pẽs ꝛ filij ferre potuerũt. Hoc vnũ ad ꝑsens q̃situ dico q circũstãtijs attẽtis nõ est hñdus scrupul⁹. tãq̃ de excõicatiõe late sẽtentie. q̃ deinceps ꝓhibẽ debeat a celebratione missaꝝ ꝛ similiuz. Nihilominus q̃s abũdãs cautela ñ nocet/si discreta ñ fatuas sit/hẽat scrupulosus talẽ ani ꝓparatiõz q vbi etiã aliẽ aut securi⁹ agẽdũ sibi mõstraret ꝓponit hoc se factuꝝ. Finit

Item ab eodē domino cancellario circa materiā excōicatiōnis 7 irregularitatis ꝛc. 3

Prima consideratio

Ontemptus clauiū ecclīsticarū causat ꝗsi formaliter 7 ꝓncipaliter excōicatōis vel irregularitatis detrimētū. Sic enī solēt cōiter oēs iuriste dicē ꝙ irregularitas ꝓbitē/oū aliqs excōicatus/se imiscet sacris/in cōtēptū clauiū. Fundat aūt hec ꝓsideratio ꝓncipaliter illa lege euāgelica matth. xviij. Si peccauerit tē frat⁹ ꝛc. Sequit. Dic ecclie. Si ecclīsiā nō audierit/sit tibi sicut ethnic⁹ 7 publicanus. Secūda ꝓsi. Cōtēpt⁹ clauiū: ꝓt intercurrere mlt⁹ ꝓplicit⁹ aliq⁹. Uno mō directe 7 causaliter 7 ꝙ ꝓpe ꝺr fieri ex cōtēptu. qñ. s. cōtēptus est directe ad cōtēptū clauiū. quēadmodū si ꝗs excōicatōis ꝓncipalis. ita ꝙ nō fieret actio nisi fieret ꝓ excōicanti. Ego in despectū vr̄i 7 vr̄ī ꝓcepti nihil agā illi⁹ ꝗd inbetis. alio mō fit cōtēptus implicite. ꝗ vicz est cōtumacia inobedientia. ꝙnis nō est inobedientia vel ꝓpē nō obedire ſz ꝓpē aliꝗd aliud delectabile vel vtile. aliqs peccat ꝓ ꝓlati iussionē. Tertio mō ꝺr cōtēpt⁹ interꝓtatiue. oīs voluntaria trāsgressio cuiuscūq; ꝓcepti. 7 iusto mō repitē ꝓtēpt⁹ i oī pctō ꝓsertī mortale. directe vel idirecte. te. ve vel interꝓtatiue.

Cōsideratio. 3. Cōtemptus ꝓmo mō rōnabiliter demereť excōicationē 7 ꝓ̄ irregularitatē. Silr 7 sequit⁹ ꝺ iungitē ꝓ tumacia. Sed tertio cōtemptus nō ꝓ se est excōicatōis ecclie/nec cōsequenť irregularitatis/demeritorius. Sī deo 7 apud deū excōmunicatus. sed nō ꝓ ecclesiasticam sanctionem.

Consideratio. 4. Cōtēptus/neutro modo ꝓdictorū ꝺicitur esse interuenire/ꝺ ꝓceptū aliqꝺ prelatꝺ ꝙñ manifeste 7 notorie ꝓlatus abuteť in dīctis ꝓcepto/clauiū ptāte. 7 hoc ꝺr scit 7 cognoscit. ille qui nō obedit. nec aliū de ge nerat in se vel i alios scandalosū contēptū clauiū. Qñ in hoc tal⁹ nō est inobediens clauiū ptāti sed erroneo clauiū abusi

Consideratio. 4. Cōtempt⁹ clauiū magis inueniť q⁹ ad culpā i ꝓlato taliť vt ꝓmittať abutēte sua ptāte. ꝙ in nō obediēte. si cōpatione recipiať abusiua. Est igitē qñꝙ meritoriū/et honorificatiuū ecclie ptātis ꝙ tali prelato in faciē resistať cū appositiōe in culpate tutele. quēadmodū restitit paulus petro.

Consi. 6. Contemptus clauiū qñꝙ possꝫ inueniri in vno ꝙ nō pareret ſnie sui ꝓlati. vbi 7 qñ aliusꝫ eadē ſnia nō obediens/nullo mō cōtēptus eēt reus ꝓsertiz apꝺ deū. Cuius rō est. qm̄ vn⁹ reputat ſniam iustā. aut quō libet obediendū illi. alius vo nō/sed scit certitudinaliter aut ꝓbabilitate sufficienti/suū ꝓlatū male vti/i ꝓiudiciū clauiū 7 in destructiōz (ecclesie.

Consi. 7. Contemptus clauium ꝺz inuestigari ex ptāte legitima 7 vsu legitimo ptātis illi⁹. ꝙ ꝓcipiendo excōicat vel irregularitatē cōminať. Alioqn ꝓlati possent inducere ql̄ecūqꝫ vellēt sup alios vltrā. si suis sentētijs iniqs 7 erroneis sp esset obediendū. Et ita ꝓz ꝙ hoc cōe ꝺcm̄ sententia ꝓlati vel iudicis etiā iniusta timenda est. indiget glo. Alioqn nō est generaliter verū. si timenda ꝺicať qz ē sustinēda nec repellenda. imo in casu patilla/eēt asinina patia 7 timoz leporinus 7 fatuus.

Consi. 8. Contemptus clauiuz plus ꝺz periculi erga ꝓsonās sūmi pontificis. ꝙ erga inferiores. Qm̄ ab abusib⁹ inferioꝝ ꝓz recursus ad papā ꝓ appellationis subsidiū. Et si ꝺicať ꝙ ita pōt a papa fieri appellatio ad ꝓcilium generale. Dixerē olim aīn ꝓcilium generale pisanū 7 Constan. ꝙ hoc nullo mō licebat. 7 alle gāt iura sua ꝓ se valde (sicut eis vidēt) expressa. Sz ꝓstanť nūc asserit. ꝙ est hereſ dānata ꝓ ꝓstitutionē exp̄ssissimā 7 practicatā in ꝓcilio ꝓdicto Constan. ꝓut alibi diffusius est oñsum. Rñdet igitē aliꝗ ꝙ non ꝓ leuibus causis vbi etiā liceret/ꝓ aut ꝺebz ꝓ appellationib⁹ ꝓsequendis passim ꝓcilium celebrari/sicut habeť recursus ad papam.

Consi. 9. Contēptus clauiū non incurreť in multis casibus ꝺbus pape mādato nō obediret. Dū. s. abutitē enormissime 7 scādalosissime/ptā-

te sua: in destructionē nō i edificationē. sicut nō dicit apl's iō ptātē datā esse. Exēplū si papa vellet thesauros ecclīaz diripere aut hēditates vsurpare, aut in vsuraz tē abiectā clerz cū suis bonis redigē. z turib⁹ suis spoliare sine cā. Quis diceret ista debere tolerari? Quis nō cēseret posse dici pape. cur ita facis? qs nō assentiret/in facie sibi resistēdū

Consideratio. 10.

Contemptus clauiū/etiā nō sp inuenitur apō illos/q nedū nō obediūt sentētijs excōicationū pmulgatis p papā vel suos sz etiā nō est iudicāda eē apud illos/ q p ptā tē secularē aduersus tales ptēsas snias tueri se paraāt Lex eīm natural' dictat vt possit vis vi repelli. Cōstat āt q tales excōicatiōes nō dñt dici ius sz vis z violētia ꝺ qz fas hz liber vel hō vel animus sēsueri.

Consideracio. 11.

Contēptus clauiū z pñē excōicatio vl' irregularitas/nō incurrit dō in pmissis casib⁹ dicit aliqs iurista vel theolog⁹ inē pscīam suā q hmōi snie/nō sūt timēde vel tenēde z hoc pserim si obsuet informatō seu cautela debita/ne sequaē scādalū pusillozqui estimāt papā esse vnū deū q hz ptātē oēm i celo z i tra. Uerūtm expellēda ē taliū stulticia/p informatiōes idoneas. q si nolit acq̄escere. ipi tā sē iudicādi ō scādalo nō dato qz accepto. b⁹ est ō scādalo pharisseorū z exmalicia. non pusillorū et ex simplicitate vl' ignorantia.

Cōside. 12.

Contēptus clauiū dicēdus est magz fouere q̄ tollī/dū debentes abusui clauiū resistere/diuidunt inē se z impediūt se/vel p stulticiā vel p ignauiā. ne cōi cōsensu/fiat ambulatio in domo dñi. dū alij fauēt abusibus. alij tollē volunt. Ueritas est q oīs via fauorabil' z hūilis tēptāda est cū summo pōtifice/dū male informat⁹/fert p sev' suos iniustas snias: q desistat z refotmet. qz si nihil pfert hūilis sedulitas/arripiēda est viril' z animosa libertas. Finit.

Item ab eodē decoz

Qdis induratiōe.

Qz duz male habebit in nouissimo. Duricies ista/quō cāuset. z qd ē illō apl's/de⁹ cui⁹ vult miseret/z quē vult indurat/nō est mediocris questio. Diqdē deus neminē deserit nisi pri⁹ deseraē p auersiōez ab eo p pctm. Qz desertōne facta/cadit hō in pfundū z cōtenit. Cōtenenti vo/deus nō dat grām sed resistit ac pinde nō emolitur coz: nec liquescit ad grē suscepiōnem Tandē pena dānatōis infligit. z ob dura tio pfirmat. Causa igit ob durationis ē voluntas auertēs. et hec imitat. voluntas resistēs. z hec cōiunat. Culpa pmerēs. z hec pfirmat. De⁹ grām nō dās. z hec nō libēat De⁹ iuste puniens. et hec ordinat. Finit

Opusculum de indul

Qgentijs eiusdē cācellarij. e
Uecūq alligauerit sup
terrā/erūt ligata z in celis.
Et q̄cunq solueritis super
terrā. erūt soluta z in celis.
Matb. xviij. Collata ēau
tēptās hec h pmissa dū p⁹ resurrectōz xp̄s
apparēs discipul' suis insufflauit eos z ait
xit. Accipite spm̄sctm. q̄z remiseritis pctā
remittūē eis. z quoz retinueritz retēta sūt.
Jo. xx. Spāl'r aūt excellentē data ē ista po
testas clauiū ecclie pmissa p⁹ petro ibi. Ti
bi dabo claues regni celoz. Matb. xj. Dū
p⁹ resurrectōz ter inrogat⁹ō dilectōe dixit
xp̄s sibi ter rndēti q eū diligeret. pasce agnos meos. pasce oues meas. Fūdauerat āt
xp̄s ptātē alligādi iuridice p excōicationez
dū dixerat. q si ecclīam nō audierit. ē. sit
daē deniqz sup pmissis/ptās oīs/indulgēti
as pferēdi. Sup qbus qr varij varie ēdiderunt. Placuit seqntes annotare pauculas
considerationes.

Consideratio prima.

Ptās clauiū ecclie/iudicialis? forinseca/ñ
extendit se simplr z directe/ad remissionez
culpe. Rō qr requirit ē sacrālis cōfessio ab
solutio q ñ fit i publico z iudiciali foro.

Consideratio secūda

Ptās clauiū iudicial' z publica nō extēdit
se pncipaliē z directe ad diminutiōez pene
nisi illi⁹ quā inflixit aut infligē potuit/cui
iusmōi sunt pene excōicationū. z qrūcūq

irregularitatū. habilitationū circa legitti
mos actus ecclīasticos aut ciuiles. Rō q̄ ad
hec excipit ꝛ affirmat. q̄ cui⁹ ē cōdere hu
ius est destruere vel interp̄tari. Sz nega-
tū p̄z p̄cē argumētū a ꝓrio sensu ōductū

Consideratio tertia.

Ptās clauiū ecclīe sup indulgētijs p̄cedē
tibus modis qb⁹ cōsueuit vti ecclīas vel ecclīe
plati a summo vsq̄ deorsum/p quotatōz
dierū ꝛ annoꝝ/p̄supponit necessario remis-
sionē vel indulgētiā in foro secreto cōscie
ntie p̄fessionis sacralis ō factu vl in voto seu
p̄posito. ꝛ sepi⁹ in facto. iuxt tenorē bullaꝝ
ꝓ inserit hec clausula. Ve penitētib⁹ ꝛ cō
fessis. nisi collator indulgētiaꝝ/intēdat sa
tisfē q̄ hō sit in charitate cōtrit⁹. s. cū ꝓpo
sito ꝛ loco p̄fessionē facere actualem.
Et tāc ista fauorabilior interp̄tatio sine
p̄fessione qualibet.

Consideratio quarta

Ptās clauiū ecclīe/sacralis ꝛ in foro cōscie
minētior est vtilior ꝛ eligibilior in collati
one indulgētiaꝝ q̄ ptās sola iudicial. Rō
ex p̄cedētib⁹. qm̄ sine p̄fessione sacrali ō
facto vel in vōto seu ꝓposito/nulli dies in-
dulgētiaꝝ l'a pena l'a culpa remittūt effectū

Consideratio quinta

Sols papa sup̄m⁹ xp̄s cū patre ꝛ spūsctō A
pōt dare plenaria autoritate indulgētiaz
innumerabiles ꝛ infinitos indulgētiaꝝ dies
Rō q̄ vel absoluit ꝛ quitat totā penā de-
bita p̄cō mortali. siue sit originale siue ac-
uale. Et hoc quidē est infinita extēsine at
q̄ durātie. Aut si mutat xp̄s penā illā ꝺbi
tā mortali eternā/in tpalē: p̄z adhuc q̄ hu
iusmōi remissio se extēdit ad infinitos dies
indulgentiaꝝ/si tales dicere possumus di-
es infinitos vel eternos. Juxta illud. Dies
ternos in mente habui.

Consideracio sexta.

Sols papa xp̄s/gratis et absq̄ merito alio
q̄ suo/facit hmōi cōmutatiōz pene ppetne i
penā tpalē vel i penā absolutiōez. Rō. q̄ si
talis remiss io fieret ex merito illi⁹ cui fit
ista p̄n̄ cēt ia pure gratuita. sz quodāmō
debita vel ex opibus vendicā. nos aūt hoc
intelligimus ō merito condigno.

Cōside. septīa.

Solus papa
xp̄s/in iustificatiōe impij p̄us nā infūdit gratiā q̄ re-
mittat culpā. Prius insup dimittit reatū
pene eterne p infusionē hmōi gr̄e/q̄ hōme
reat a pctō resurgē/vl ab hoc reatu lib ē
Quo circa nō satis aduertebāt q̄ dicebant
p̄mū actū ꝓtritōis p⁹ pctm̄ ē pl⁹ incōpabi
liter meritoriū/q̄ aliquē posteri⁹ elicitum
Fūdātes se i b⁹ q̄ ꝓtritio merebaē libatio
nē a pena eterna. ꝛ p̄secutionē vite eē. nō
ita p̄ntes merebanē hmōi remissionem qz

Conside. 8.

Clam facta erat.
Sol⁹ papa xp̄s po
test illā tot dieꝝ ꝛ annoꝝ mille milliū idul
gentiā ꝓcedere/qual' posita repiē in diuer
sis ꝓcessionib⁹ sūmoꝝ pōtificū vl' alioꝝ sub
variis tpib⁹ locis ꝛ cauis. Et forte tal' enor
mitas ꝓcessionis ab aliq̄b⁹ q̄stuosis aut aliē

Conside. 9.

(male motꝫ ficta ē
Indulgētiaꝝ ꝓcessio rōnalis/p̄supponit in ꝓferente auctori
tatē a xp̄o fundatā. ꝛ i euāgelio vl' exipo ex
plicatā. Ꝑresupponit idoneitatē ꝛ ad ipletionē ꝓditiōis apposite i dulgētijs. vt q̄
sit ver⁹ ꝓtritus ꝛ p̄fess⁹. ꝛ faciat hec aut ista.
ꝛc. Ꝑresuppoit tertio cām ꝓcessionis seu di
stributionis hmōi idulgētiaꝝ legitimā. da-
ue. s. ecclīe nō errante. neq̄ xp̄o reprobāte.
vbi nō certa euidēs noticia reqrit. sz estima-
tio bōe fidei ꝛ ꝓbabil' ꝓiectura. q̄eadmo
dū i distributōe thesauri material. ō fisco
regio vel ecclīastico/papa vel rex vel alius
distributor attenderet.

Cōsideratio decima.

Indulgētiaꝝ ꝓcessio p tot milia nedū die
rū sz ꝛ annoꝝ: viō: difficulē saluabil' p⁹ re-
missionē eterne pene ꝛ cōmutatōez i tpalē
Cōstat ei q̄ nec hō singular i hac vita p̄t
aut dz ad tot annos obligari pniaz agē. cū
nō victur⁹ sit p millesimā ptē tot annoꝝ. ꝛ
nemo ad ipossibile obligat. Cōstat p̄terea
q̄ dū mūd⁹ finē hēbit/cessabit purgatoriū
ꝛ ex p̄sequnti dies penaꝝ suaꝝ.

Cōside. 11.

Indulgētiarū ꝓcessio
n extēdit se ad pēas ex
corruptione nature ꝓcas p pctm̄ originā-

le. Certū est ꝙ papa ñ absoluit a siti a fame, ab infirmitatib⁹ ⁊ a morte. Extēdit igr se hmōi absolutio ad penas supradictas ⁊ infligēdas/iusto pniaꝝ satisfactōis iudicō ꝓ petis actualib⁹/vel h vel in purgatorio. qm̄ in inferno nulla ē redē. ¶ Utr vo dames ecclesie/se possint extēdē nō solū sup terrā/sz sub ēra in purgatorio/maxie q̄ ad remissiōz pene aut veniaꝝ culpe aut excōis p⁹ late dū viueret re⁹ nūc exñs in purgatorio: sē opiniones ad vtrāq; ptē ꝓbabiles. Et fauorabile est dicē ꝙ sic. saltē ꝓ indirectū. ꝓpē communionē i charitate. ¶ Sz neq; oz aliquis sic inniti indulgētijs concessis in toto vel in pte a pena ⁊ a culpa q̄n studiosius sit satisfacere re ꝓ se et alios hic in vita.

Consideratio. 12.

Indulgentiaꝝ cōcessio/nō est quipēdēda seu cōtenēda/sz āplectēda deuote i fide spe ⁊ charitate dñi nri Jhu xpi q̄ ptātē talē declaratiū ecclīastica⁊ dedit hoib⁹. Cōstat etiā ꝙ fructuosior ē ⁊ acceptabilior deo ⁊ hoibus opatio/talib⁹ innitēs indulgētijs/q̄ altera ⁊ hoc ceteris paribꝰ nō innitēs. ¶ Cōsiliū est igit̄ solū vl fanū ꝙ absq; curiosa discussione ꝺ ꝑcisa vl euidēti ⁊ certa q̄tificatiōe seu mēsuratiōe hmōi idulgētiarū studeat hō pu⁹ tales acq̄rere ꝑm q̄litatē suevocationis. ¶ Pond⁹ at valoris illi relinq̄re/qui oīa facit ⁊ fecit/i numero. pondē ⁊ mēsura. ¶ Postremo cedentes idulgētias/talit⁹ in intētione ⁊ i vbis vel inscriptis suas cōcessiones moderēt vt nec dīne iusticie cum miscōia deroget nec scāda lū maxie pusillox ꝑbeat vel ne facil concessio maioꝝ indulgentie ꝓ minimis vel exiguis cauſ/pariat in arduis et legitimis ꝓ ecclesia vl re publica negotijs detrimentū.

Consideratio. 13.

Si quis petit ꝓ se ⁊ pseuerant⁊ pie. hoc ē ad salutē ⁊ ex charitate efficax est eius oō. Patet hoc ex regula magistrali q̄ fundat sup hoc verbo xpi. Si q̄d petieritis patrez in noīe meo dabit vobis.

Consideratio. 14.

Si quis petit indulgētiā petōꝝ fieri sibi in hac vita potiꝰ q̄ in purgatorio/ rite petit ⁊ pie. qm̄ penā purgatorij longe grauiorē q̄ min⁹ hñs. imo nihil hñs ꝺ merito. Deduciē ad hoc petitio pē. norās ꝺ triplici foro me. q̄ ad infernū vbi regnat horenda ⁊ q̄ dām̄o furiosa iusticia ꝓpē effectū/ñ obuidicātis affectū. neq; i ira tua corripias me. q̄ ad purgatoriū vbi sedet iusticia quodām̄o rigorosa ⁊ irata. Miserere mei dō. qm̄ infirmus sum. q̄ ad ꝑsentē vitā vbi sceptꝝ ⁊ thronū gratie dulcis misericordia.

Conside. 14.

Si quis petit in suoꝝ fieri in hac vita ex charitate ⁊ pseuoranter/obtinebit vtiq; ⁊ moriēs statī euolabit ad celū. Sequit ex ꝑcedenꝰ q: vel ꝓ martyrium vl alijs modis deo cognitis purgabitur in hac vita ⁊ longe minus q̄ i altera puniret. simul ⁊ ꝑmiū ēentiale ꝓ patientiā merebit augmentari.

Consi. 16.

Si quis petit dilatō fieri nō in hac vita sz in purgatorio/pōtꝰ ꝓtingere culpabilit ꝓpē debilitatē fidei de penis purgatorij. aut q: nimis amat ōluri as ⁊ honores vite pñt. vl aspitates exhoret. Si vo veniat hec petitio/ ex ꝓsideratōe fragilitatis ꝓprie/ ⁊ debilitate sue patie in aduersis/ne succūbat et peccet. tolerabilis vidē ⁊ ēe timor iste lz ipfectus sit ⁊ nō oīno excusabil q: quod dām̄o difficilt ꝺ deo ꝙ ñ tolerabilt secū ageret neq; ꝙ daret debitā patiaz. ¶ Colligit̄ aūt ex hac ꝓsideratōne quadruplici/ratio moral ⁊ theologica. cur viri sctissimi/tot flagellis atterunt i hac vita. q: ꝓfidentes in dei miscōia/ꝙ facit eis cōtēptatione ꝓuentū/petūt h punin ⁊ nō in finē petā. ſ. etiā venialia differri purgan da. q̄z deus petitionē exaudiens/ ꝓmutat snīam ⁊ penā purgatorij in penā tpalis hꝰ exilij/ ⁊ i augmētū ēential ꝑmij. ſ. cū accelerātione ꝓficisi. Hinc est illꝺ Augu. Nic vre. h seca. vt in eternū pcas. Notet ꝺ mauricio impatore. q elegit h puīri ⁊ pditorie occisus ē. Sic aliq in sti/viuūt ⁊ moriunt ignominiose q̄ ad mūdū. sz mors iusti sub dita/q̄ ꝑcessit bona vita. ñ minuit meritā si moriat ita Propterea nil remē indicādū Certissimū signū idulgētie salutar ſ ē. bōa facē ⁊ mala pati lugduni an. 1427. vj. die octobris.

Subduntur alie considerationes eiusdē p ap̄lificatione materie sup indulgentia peccatoꝝ. ℒ

Consideratio prima

Eligibilius est orare p viuis q̄s pro mortuis vt liberent̄ a culpa et pseuerent in gratia. Accipiēt̄ oro noīe generali/ p oī adiuuamicabilē intercessionē. p meritoriaz actionē p recompensatoriā satisfactionem. Dēde p̄sideratio qz mortui se ex̄ tminuz vite. q̄si sint i purgatorio vel in celo/ñ indigent liberaria culpa maxie a culpa mortali. sunt in gra confirmati. damnatis vero non p̄desse.

Consideratio secūda

Eligibilius est orare p mortuis existentibus in purgatorio vt liberent̄ a pena q̄ p viuis. Ratio est. qz plus indiget. qz min⁹ sibi merit in gloria qñ hēbūt vocem i celo. Beniḡ nō p̄t p ipis eē talis oro frustra cū sint in gra cū p̄terea fiat ex sua iussione vel ordinatione principali. Multi rursus ita fierimenerūt dū erāt i via. bona sua largiendo. q ita de pluribus causis se mortuis. Porro amicabil' intercessio spectat maxie ad sanctos in gloria qui sunt ex̄ statū meriti q satisfaciēdi. Qz meritoria actio pertinet ad solos viatores. Recōpēsatio sil'r satisfactoria spectat ad eos tā p viuis q̄ pro mortuis q̄ principes eē p̄nt. Expedit demū vt ois oro nra/ ecclie cōioni se coniugat.

Consideratio tertia.

Eligibil⁹ est hoī viatori p̄curare sibi iuuamen spirituale in vita sua vt liberetur a culpa et pena. q̄ expectare p fundatōes aut alia pia testoꝝ legata post mortē q talia si q̄ post mortē ista non p̄derūt sibi ad meritū. nisi q liberet̄ a pena si sit in purgatorio Dūcaūt dū viuit sibi p̄desse p̄nt ad liberationē culpe q inuentionē gratie. necnon vt in gratia finaliter pseueret. Rursus ex alio q liberalius q difficilius est dare l viuo q̄ relinquere post mortē distribuendus

Consideratō quarta

Eligibilius est ceteris paribus agere opus satisfactionis ex charitate p viuis aut mortuis/ q̄z opus soluz meritorie actionis aut amicabilis intercessionis. Patet qz satisfactio includit tria simul q non econtra. Jūcto q opus meritorium sit' q satisfactoriū/ non min⁹ mereb̄ ō p̄mio eēntiali vl' augmento gr̄e ex hoc q ē satisfactoriū p certa liberatione a pena/ q̄z si non eēt alic⁹ pene deletium. alioquin ñ expediret satisfacē si diminutionē eḡlie (q̄ incōpabilē melioꝝ ē q̄ pena liberatio) verteret̄. Additū est ceteris paribus. qm̄ opus meritoriū non penale q p cōsequns non satisfactoriū. vt sic posset fieri cū maiori charitate q circūstantijs alijs meliorantibus actionē q̄ liberatio a pena ñ equiualeret augmento gr̄e in p̄nti vel glorie in futuro. Differenter hec considerationes ad oē genus suffragioꝝ etiaz illoꝝ q̄ habent efficatiā ex vi opis operati/ vt in scō misse. Concluditur insup ex p̄missis q non sp eligibilius est acquirere indulgentias p liberatione a pena vl' satisfactione/ q̄ alijs opib⁹ vacare/ dū possūt fieri cū maiori charitate. Et ita dicere tur de opib⁹ vite actiue vt de ieiunijs aut alijs afflictionib⁹ penalib⁹. q tñ satisfactorijs. Patet iterq fatuitas illoꝝ q̄ solo intuitu lautesustentationis hñde/ se onerant opibus satisfactorijs p alienis. Secus si ex magna q sola charitate primoꝝ/ hoc faciunt. Et dū sentiunt se vtilius q accōmodatius iuxē vocationē suaz occupari circa talia opa q̄ circa puras q altas meditatōes q excessus mentales/ q̄ paucoꝝ sunt valde. Aut subinde qz sunt obligati ꝓpē receptōnē sustentationis coꝝpalis p fundatores l' alios taliter exerceri. Collige ḡ q indulgentie p̄tōꝝ/ p̄ueniūt multis modis. Primo est satisfactione ꝓpria voluntate facta. Scōo est satisfactio ꝓpria in p̄fessiōe suscepta. Tertio satisfactio p aliū p se soluta in coꝝpe vel in donis p̄sertim cū autoritate cōmutātis. Quarto p indulgētias ecclesie seu p̄latoꝝ Quinto p communicationē suffragioꝝ cōmuniū sicut i mōasterijs q ecclesijs Sexto p patiam in aduersis cū obse

cratiõe q ī pcẽ sue purgatõis ꝟuertãt. naz dñs in tribulatõe pctã dimittit. Septio p oẽ opus ex charitate factũ. q̃nis spectet ad cõtẽplatiõẽ. si iungat intẽtio vl' oño q̃ va leat ad indulgẽtiã pctoꝝ. Sic eñ dictũ est de maria magdalena q̃ dimissa sũt ei pcta multa. q̃ dilexit multũ. Et ad seruũ. Oẽ debitũ dimisi tibi q̃ rogasti me. Valet oc tauo vehemẽter oñe opus miserico:diter ꝓmis impensum p̃m opa miscõie/tã spiritualia q̃ coꝛpalia/quoꝝ q̃libet ad septenariũ redigũt. Sic eñ dcm est. Date ⁊ dabitur vobis. dimittite ⁊ dimittẽt vob ꝓ ultremo pietas gratuita dei/sctõrũqz suoꝝ ꝓuenit ⁊ cõfert sepe indulgẽtiã/ qualẽ nullis p̃cedẽtib⁹ meritis haberem⁹ innitẽdo reis. Hoc sp suppositio q̃ sup̃mus papa dominus nr̃ Iesus xp̃s has indulgentias certificabit ⁊ cõfirmabit. Qui nos sp dirigat ⁊ cõseruet in opibus mãdatoꝝ suoꝝ. Qui cum deo patri ⁊c.

¶ Explicit opusculũ d̃ mãtia idulgẽtiaꝝ

Versiculi sup materia indulgentiaꝝ.

Arbitrio papa ꝓprio. si dauibus vti; possit. Cur sinit vt pena pios cruciet:
Cur nõ euacuat loca purgãdis animab⁹. tradita:/ Sed seruus esse fidelis amat
Bebit q̃ fidẽ male dispẽsans. Neqz prudẽs claui⁹ vsus ineſt. Bãs capiẽsqz tremant
Profect⁹ certe est magn⁹ bene clauibus vti
Quãdo fit hoc semp vnctio sola docet
Charus in ecclia thesaurus et vtilis affit
Quẽ dat larga manus. pdigã crimen dz.
Ciuibus angelicis neqz d̃ mandare viatoꝛ cõmendare potest oꝛat vt ecclesia
Impie peniteas. tũc indulgentia fiet
Infinita tibi: pena breuis supest
Pena tñ grauis ẽ caut⁹ relenare studebis.
Diuitijs sparsis muneribusqz pijs
Dans aliq̃d munus vis indulgẽtia ꝓsit:
Proderit. ⁊ nulla dona deo pereunt
Paucula sunt dona. sunt d̃ reb⁹ perituris:
Accipies celis p̃mia ꝑpetua.

¶ Glosa. Charus in ecclesia. Notãt hic tripler cõditio p̃ currere debẽs in largitõe indulgentiaꝝ nõ ꝑdiga. Q̃ nõ veniãt in cõtẽptũ. q̃ sint ad publicũ ꝓfectũ. q̃ non sonent turpem questũ. Vñ q̃ ad scõz cautam pauperẽ cadẽ charitatẽ dãt dẽnariũm sicut diues dat talentũ. lz meritũ essentiale p̃mij sit equale in ambobus nõ tñ oportet hoc de p̃mio accidentali remissionis penę debite pctõ. Et in hoc p̃t esse cõditio diuitis melioꝛ. iuxta illud. Redẽptio anime viri ꝓprie diuitie. Fundat etiaz positio q̃ actus exteriores p̃nt addere suũ meritum interius ⁊ essentiale meritũ accidẽtale mẽtis modis ⁊ causis hic omissis. vidz modꝰ loquendi in forma absolutõis cautus esse lz nõ multũ clarus dũ addit in fine q̃uz claues ecclesie se extendũt. Et hoc ideo fortę dicat ꝓpter tres causas mõ dictas.

Responsa eiusdem cãcellarij parisien. ad quãdã familiarez motas.

¶ Quaꝛ prima est ista. An male loqui de alijs in eoꝝ absentia sit semp pcm̃:/ Quã determinat p tres conclusiones.

Secunda questio.

Si quis ficte cõfiteat. an iteꝝ teneat d̃ omnibus confiteri:/ Hanc determinat p distinctionem de quadruplici fictione.

Tertia questio.

Si habeat suspicio de illo qui cõfitet et ñ sufficienẽ discusserit cõsciaz suã. an tal' possit absolui nulla inq̃sitõe sibi facta d̃ pctis vñ suspitio hꝫ:/ Quã soluit silr p distinctoꝝ.

Quarta questio.

De altaribus de cingulis sacerdotũ nõ benedictis et d̃ casulis reparatis ⁊ sic de silibus. Vtrũ sit pctm̃ cũ talib⁹ ⁊ in talibus missam celebrare:/ Ad quã rñdet p auctoritates.

Prima questio.

Queritur. an male loq̃ d̃ alijs in eoꝝ absentia sit sp pcm̃:/ Videt q̃ sic. q̃ nulls vellet q̃ hoc sibi fieret:/ q̃ nec oz hoc facẽ d̃ aliis aut p̃ alios. p̃ntia tenet p illã generalem regulã diui iuris ⁊ hũani. Qd tibi nõ vis fieri alteri nõ feceris. Dz ī oppositũ arguit qz si sic: tũc fere totus mũdus eẽt in pcto

dīnationis ꝓpetue etiā multi religiosorū. Nā cōtē cū hoies cōueniūt declinātꝫ facili me ad loqndū de absentib⁹ / ꝫ vtinā tā acto bonis sic ꝓbdoloz ꝫ eoz malꝫ. Nō ñqꝫ tñ aliq loquūt ꝫ malavita policiā regentū ꝫ alioz secularitū vt aiūt titētōe ñ mala. Pro ñnsiōe itaqꝫ sciendū q actō mo dē ꝫ pctm ex suis circūstātijs. ꝫ spāl ex cir cūstātia finis. Inquirēdū est igit ad quē fines ꝫ malū ꝫ abñtib⁹. ꝫ occurrt sex fines speciales. Ñqꝫ hoc fit ad destructionē pñti um ꝫ id audiētiū vt caueāt silia facē. Ñ fit ad pñtiū cautelā ne. s. ex ignorātia de piant ꝑ malaz alioz societate q̄s pīsumūt bonos. Ñqꝫ ēt fit ad vtilitatē absentiū vt ꝛez pñtes eis referāt ꝓ ipoz correctione ꝫ mediatōe. Ñqꝫ fit ex quadā cōpassione a micabili. vt. s. seipm ꝫ audiētes referēs ꝓ nocet ad orandū in stām ꝓ alioz pctis ꝫ eo rū cōuersiōe. Ñqꝫ ēt fit ex sola curiositate assueta loq̄tate ꝫ q̄dā libidie loqndi ꝙ alijs. Ñqꝫ aūt fit ex odio vel inuidia ac ꝙ diminutione fame alienē ꝫ ex animi in dignatione.

Sit ergo prima ꝯclu sio.

Ꝯ dīnis quatuoz modis pōt eē nō solū licitū / imo ꝫ meritoriū / ferre mala ab sentiū. dūmō tñ nō intēdeat ꝓncipaliter aliꝰ finis q̄ aliqs ꝓnoratoꝛ q̄ttuoz. Et si ñ misceat alia intētio fermentata ꝫ sibipi mē tiens. aꝛcꝫ duz bñ puideat ne sint falsa q̄ dicunē. aut in malo vltra quā in se ē ꝓ ferentē ampliata. aut forsan sinistre interꝓ tata. ac etiā q nō plus noceat talis locutio absentib⁹ ꝫ eoz fame q̄ ꝓsit pñtibus ꝫ eoz ædificationi. Ñ ꝓ quo bono cōsequēdo nō est magnū malū cōmittendū.

Subiungamus etiā secundam conclusionem.

Secunda conclusio.

Male loqui etiam de absentibus ad so lum satisfaciendum proprie loquacitati ꝫ libidini loquendi de alijs / qui est quīt⁹ modus seu finis inter predictos. etiaz si sit pro sola deductione temporis ꝫ quasi pro solatio vt sic tempus sine tedio transeat / vix aut nunq̄ excusatur a peccato ꝫ sepius transit in mortale peccatum. Tale em verbum non solum ociosuz (de quo iuxta terribilem veritatis comminationem sumus reddituri rationem) sed et communiter ē pernicioſum et multipliciter nociuū. Nā habemus ex tali verbo occasionem et rationem magne damnificationis aliorum / in sua fama. Etiam per hoc cadunt sepissime tam loquentes q̄ audientes. vel in indignationem contra eos de quibus fuit oblocutio vel in falsam testificationem propriam tam cordis q̄ oris. dum videlicet cogitatio interioꝛ pensans coram se posita aliena mala. et sua propria quandoq̄ similia aut maiora / palpans tumet et inflatur dicendo. Gratias tibi ago domine deus q̄ non sum ego talis qualis iste de quo tanta mala referuntur. Et sic miser cadit in foueam quam fecit et cū illo euangelico phariseo false iusto / fit peccatoꝛ / quem ipse iudicat si non deterioꝛ. ei tamen propter suaz superbiam similis. quia etiam peccatoꝛ et alius. et si alio modo. Et hoc pharisaicuz vicium tam in loquendo quā in audiēdo concipitur facilime. et sit saltez affectu. etiam si ratio videat iudicare aliter. et id ore manifestare minime attemptet.

Siquis autez queret signum quomodo sciet. quando ex bono fine loquatur aut malo. ꝙ malis ꝓximi? Rñdetur q̄ dū loquit aliquis ad bonum istius cuius mala cōmemorat. vtputa vt in se ꝫ audientibus ꝓuocet mentem ad orandum ꝓ talis emendatione / necessarium est vt sentiat tunc in se quandā ab eūdem de quo fit sermo compassionem pia dulcemq̄ misericordem ꝫ charitatiuū affectum. Et etiaz requiritur vt non nimis longum texat sermonem de tam mala materia et despicabili. Sicut pia mater nō delectatur in narrando longe mala filij sui. nec etiam dicit illa nisi ex necessitate. vtputa ipi medico aut illis qui eius saluti poterunt prodesse ꝫ maluz adiacens auertere. Sic itaqꝫ narrando suspirat alte. tristatur dolet. ꝫ abbreviat sermonē q̄tuz ꝓualet et q̄tū videt sufficē ad oñsionē infirmitatis q̄ sibi tāte tristicie cā existit. Ꝯ dum ꝙ

loquit malum ꝺ alijs ex loc̃itate/ sunt signa opposita. qm̃ tũc sentit indignatione ñi ꝺ eos ꝺ q̃z malis loquit ꝛcũ q̃dã amaritudine fellis corrodit ꝛ mordet ipos absentes ꝛ verbis suis venenatis liguaq̃z sua sic̃ gladi⁹ acut⁹ acuata/ lacerat sine mia. sñ aliq̃ cõpassione/ nec ponit finẽ verbis suis qz satiari nequit ei⁹ vora⁊ inuidia/ q̃n licz crudas oes carnes ꝛ totũ sanguinẽ ei⁹ que devorat q̃tuz in eo ẽ/ absũpserit. Et q̃uis ꝓscia sua sibi clamet q talia agendo/ neminẽ edificer imo ꝛ nonnũq̃ audientes scandalizet/ nõ tñ adhuc cessat q̃n q̃tũ tps patit venenũ suũ totaliter effundat. ¶ Itẽ signũ est nõ fallax. cũ sic loq̃ndo malũ ꝺ absentib⁹ eos corrigẽ mĩme curat. Hoc autẽ scari ex eo pt. qz pñtibus nõ cõmittit vt absentib⁹ charitative ea q̃ ipe inuid e refert denuncient. imo psepe potiꝰq̃ ad cor reuertit timet ne id faciãt etsi factũ foret/ nõ eꝝ aio sustineret ꝛ nõ qz doleat ꝺ alterius iniuria ꝛ sua ꝑpa culpa/ ꝫ magis ꝺ sua vilificatiõe ꝛ detractionis nota. nollet ei detractor reputari. q̃q̃ eẽ nõ vitet. ¶ Itẽ signum efficax vidi. vt loquẽs malũ de alijs interrogz cor suũ corã cordiũ inspectore deo cui mẽtiri nõ pt. q̃uis posset mentiri iniq̃tas sibi ipi. ꝛ q̃rat an vellet q̃ alius sic loq̃ret de se corã alijs ea intẽtione ea forma. ꝛ sic ꝺ alijs circũstantijs q̃liter ipe loquit ꝺ alijs. Et ni fallor vt frequenter rñdebit sibi cor suuz si mendacit veritatẽ tñ supprimere noluerit/ se hoc nequaq̃ velle. Signũ ḡ mali est Hoc dauo retundit nõnullorũ excusatio falsa ꝛ friuola/ q̃ cũ locuti fuerit ad libitum suũ ꝺ primo ꝑ suos malis/ audẽt si sup hoc obiurgent dicẽ/ etiã q̃nq̃z ꝓstanter lz mendaciter/ se hoc fecisse nõ mala intẽtõe neq̃ aio cuiq̃ nocendi. ꝛ nullo mõ ex inuidia. Etsi rursum interroganꝫ. An ḡ ex singulari id egerint dilectione ꝛ amicitia ad magnũ ꝓfectũ aut ꝓmodũ absentiũ. ꝛ an sit ita dilectiõis ꝛ amicitie signa velit erga se cõsiliꝰ fieri. ꝛ laqueis ꝑplexitatis ita capti ꝛ irretiti sũt/ vt vel manifestũ ꝫ suã ꝓscia pro ferre mendaciũ vel verbũ iniquũ ꝛ dolosũ iniuste dixisse ꝫ primũ fateri cogant. q̃rũ vtrumq̃z maluz est. ¶ Malũ igit ꝛ valde malũ multũq̃z piculosum est hoi eẽ promptum ad loquendũ malũ de absentibus.

Et etiã ceteris malis q̃ inde sequũt circũscriptis mens tã loq̃ntis q̃ audientiũ ipe ꝺit a melioribus ꝛ salutarib⁹ postmoduz ex hoc etiã inuita. Cũ em̃ post fuerit oran dũ ꝛ deo seruiendũ ad mentẽ redeũt placet vel displiceat/ cũ qua dã quasi violentia q̃ prius incaute cõmisit vel admisit cũ mala cõplacẽtia. O q̃to cõsultius ẽ itaq̃z loq̃ ꝺ bonis aut ꝺ pctis ꝛ malꝰ q̃rijs/ q̃ ita rodere dente canino q lios. Quiz deniq̃ fuat mẽsura q̃n misceat mẽdaciũ. ꝛ malũ augmentat ꝛ ad patrẽ sp trahat deteriorem. ꝛ pene in nullo excuset aut alleniet/ vt liceat sup̃ modũ peccãs pctiq̃ si vnũ aut sim plex pctũ ñ sufficiat i pniciẽ ipi⁹ obloq̃ntiz

Conclusio tertia.

¶ Loq malũ ꝺ alio ad finẽ sertũ. ſ. directe ex odio ꝛ inuidia sp ẽ pctũ. Et q̃n notabiliter ledit ꝑ bocaliena fama. ꝛ dũ loq̃ns hoc adnertit in sua ꝓscia/ aut aduertẽ posſ ẽ gra uiꝰ pctũ sepissime q̃ furtũ. aut q̃ forte exercuit niũ i die venere/ vel in vnij ecclie magni cuiꝰ cũq̃. ¶ Salubre itaq̃z si liũ ẽ ad vitãdũ ita honeste loq de absentib⁹ sic̃ loq̃ndũ ẽt si ipi pñtes eẽnt. ꝛ psonaliter ꝺ se ipos ꝓlatũ audirẽt. ¶ Itẽq̃z vt hõ sp tiorẽ ꝺi beat p occlt cordis/ q̃ctiq̃z vbiq̃z ẽ pñs. ꝛ cuius ꝓscũ loq̃t q̃ũq̃z loq̃t. Ho solũ ãt hoz ꝛ cor suum. Oret ḡ nc̃ce est q̃libet vt ponat dñs custodiã ori suo. ¶ Oz ꝛ audictes caueãt sibi ne sic̃ pruriẽtes aurib⁹ vt ꝺ lectet eos audire aliẽa mala. qz iuxt b. Hier. ſnſuz veriſſimũ Eque reꝰ est q̃ ꝺ re hẽt libenter audit sic̃ ꝺ trahit. imo nõnũq̃ amplioꝝ reatu ꝓfert gẽt/ ppt pstitã alteri occasionẽ Si em̃ ipe nõ libenter audiſſet/ forsitan alter tacuisset.

¶ Et vt ampli⁹ ptimescam⁹ rã piculosum ligue viciũ aduertẽdũ q̃ cõit fm doct. cõpat nõ solũ furto ſz ꝛ homicidio. imo ꝑ ferũt hac rõne. qz homicidio occidit cor pus vnũ. In detrctõis vo vicio occidũt aiaꝫ ples/ qz aia detrhẽtis. a se detractorũ libenter audientiũ ꝛ q̃nq̃z etiã aia ei⁹ cui detrahitur. ¶ Itẽ nõnũq̃ facili⁹ satisfit ꝑ homicidio corpali ꝛ furto/ q̃ ꝑ hõicidio ꝛ furto spũali. ſ. detrctõe. Rõ qz i illꝰ q̃ntas dãni effigi pt. ꝛ sic corrñdẽs emenda subsequi. In

bis aũt necꝫ. cũ nõ satis cõstare possit i q̃t
boim cõtibus mediate ꝛ imediate detra-
bens bonã opinionẽ ꝛ famã eius cui õtra
pit occiderit atꝫ furtiue bonũ fame (quod
ꝙ oĩa alia cõpalia ꝛ hꝰ vite bona mꝫtũ ẽ
pfosum) subtraxerit. nõ ꝛ difficulter satis
facere ipi leso ꝑt. ¶ Cũ tñ iuxta btũ Augu.
ptũ nõ dimittit̃ nisi ablatuꝫ restituatur.
Quõ aũt restituet cũ ignoret q̃tum debet
¶ Itẽ inter cetera pcã ifud quodãmõ ẽ
imbumanius ꝛ bestialius. qꝫ lupunũ. Bici
tur nanꝙ ꝙnisus nisum nõ comedat. nec
canis cane. nec bestia aliqua bestiã sue spe
ciei. sed bñ alterius. Sola lupa excepta (q̃
nõ vereꝫ. Sic ꝛ detractor hõ hoiez sue na
ture ꝙsortẽ/tanꝙ lupa rapacissima dẽtib⁹
detractõis rodere comedere ꝛ occidere nõ
erubescit. In hoc a lupa differẽs ꝙ illa cõ
medit carnes recẽtes. ipe aũt qñꝙ carnes
frentes et tam putrefactas. qñ videlꝫ non
ñ vitis sꝫ ꝛ dudũ iã mortuis/dẽtes mor
dices/detractorie iam infigit. ¶ O abomi
nandum malũ et valde odiendum. Bñ er-
go sapiens vocat detractores deo odibiles
Cũ tñ scriptũ sit de deo: nihil odisti que fe
cisti. In signũ magne detestatiõis (haud
dubium) peccati detractõis dr deus odi-
re detractores qui nihil odire solet eorum
que fecit. Aut restat dicere ꝙ detractores
nõ sunt sua factura. nõ quidẽ ꝛm essentiã
sed ꝓpter singularẽ eoꝝ maliciã ¶ Unde
et hac de causa beatus Aug. vir scia ꝛ vita
vigil ꝑdarissimus/ad uñ detestabatur hꝰ
vicii/vt circa mensam vbi cõmuniter õ fa
cili lingue pctũ (iuxta beati Gregorij de
diuite epulone sñiam) se immiscet hec me
ra ꝓtin eius legenda repitur/scripta/ha
beret. Quisquis amat dictis absentũ rode
re vitam. Hanc mensam indignã nouerit
se sibi. Et vt facto comprobaret quo scrip-
to statuerat. Cũ quidã episcopi (put ibidẽ
legit) ad eius mensam cepisset incaute la
bie lingua in detractionẽ absentum/aie
bat. Nisi cessarent/ipe illa metra delere vel
ꝛ de mensa recedere ¶ Hinc etiam ẽ ꝙ
religionũ fundatores considerantes mul-
tiplex in lingue vicio pendere aie piculum
tanxerũt. quidissime ꝓ summo remedio.
iuge ꝓ loco ꝛ tpe suis sequacibus silẽciũ.

certas penas in robur sanctionũ suaꝝ con
tra transgressores adijcientes. Et clarũ est
experientia docente ꝙ vbi censura hec silẽ
tij seruat̃ artius ibi religio viget laudabili
us et pfectiꝰ. ¶ Porro q̃quã custodia oris
cuiꝙ sit necessaria ꝓpter cauenda mala ꝑ
tacta/spãliter tñ hec oportuna est religiob⁹
ꝛ sacerdotibus xpi. quoꝝ ora nõ dyaboli-
cis iocolationibus sꝫ diuinis die noctuq̃
laudibus repleta eẽ debent. maxime etiaꝫ
ꝓpter illa tremẽda sacrosancta corpis ꝛ sã
guinis xpi mysteria. que ipoꝝ ora quotti-
die quasi tangere bñt. ¶ Demũ male
loqui volens loqui de alio/debet ꝓ hõ
cõsiderare seipm/fragilitatem suã. et ꝓ
os defectus. ꝛ quomodo idiget etiam mi-
sericordia si ipe ne cadat. sicut ille cecidit
ꝺ quo loqui intendit. immo iam similiẽ ꝛ
forte plus grauiter cecidisset/nisi dina gra
tia se pseruasset. Nemo quippe sanctꝰ aut
innocens/virbꝰ suis ¶ Penset q̃ꝫ si ipe es
set in statu alioꝝ vt alij faciũt faceret ꝛ qñ
q̃ peius. Occasione peccandi nãꝙ q̃ val-
de multiplex est data/difficile est nõ pecca-
re. immo singulare dei donũ tunc peccatũ
posse vitare. Nam si homo qui nõ nisi se ꝛ
linguam suã regere habet/ita sepius defi-
cit occasione se offerente/vt cadat tã facile
in pctũ detractionis et cetera mala. nec ꝑt
ẽ dñs suipius. quid rogo hic estimare pie
debebit de ceteris/qui nõ solum se/sꝫ ꝛ alio
os multos diuersoꝝ ꝛ mirabilium motuꝫ
habẽt regere? Nonne si qua viscera pieta
tis ꝛ fraterne charitatis in eo fuerint ꝓhi
talibus si nõ oĩa pũctualiter ad rectũ diri
gunt magis deuote orabit ꝙ detractoꝛ iela
cerabit. Regratiabaꝫ itaqꝫ deo/qꝛ se in tu
to locauit. et compatietur fratribus (quia
oẽs vnũ habemus patrẽ in celis) tam vari
is ꝛ multis piculis etiã nõ tñ ꝓ se. sed ꝓ
cõi salute expositis. ¶ Beniꝙ timeat nihi
lominus sibi vsurpare diuinũ iudiciũ. cũ
nõ veretur iudicare alienũ seruũ qui dño
suo stat aut cadit. Stabit aũt potius qñ
potens est dñs stabilire eũ. hoc em pie de-
bet ꝑsumi magis ꝙ ꝙ cõdemn̄. ¶ Talia
innumera sunt̄ i sacris scripturis. Et ex dic-
tamine etiã plura sunt similia iuris tã di-
uini ꝙ humani. quibus hõ se iuuare ꝑ taꝫ
pestiferꝫ viciũ lingue poterit. pariꝫ ꝛ munꝺ

rē. q̄ diligēt̄ debet aduertere. ⁊ in effectū deducere ne forte alias frustra sit q̄cq̄d boni agit. ¶ Aduertat ēt q̄ lz totū pene humanū genus pctō ligue cōiē pliciteē. pauci tñ sunt q̄ debite inde ꝓerant cōfiteātur ⁊ satisfaciūt. Imo repiunt nōnulli adeo mētis oculo ceci/ q̄ detractōes adulationes calūnias et ceteras manifestas oēs dānādas nequitias. nō reputāt apud se ꝑ pctīs. q̄si forēt de lacoꝛ numero lras ignoātiuz/ verēt vtiq; excusandi. nūc aūt excusatiōnem nullā hūt de pctō. q̄ ꝓbdoloꝛ ⁊ litterati ⁊ clerici ⁊ q̄nq; habitu religiosi sunt.

¶ Timere q̄z deberent merito hoīes. ne si abutant̄ lingue siue bñficio ad deū laudandū/ ⁊ ꝓximam salutē opandū/ sibi cōcesso. in extrema sua necessitate videlicet in hore de mortis hoꝛa vsus debitus tam nobilis doni/ iusto dei iudicio eis subtrahat̄ cum eo pmaxime indigebūt/ ad cōfitēdū peccata sua/ ⁊ ad exponendū necessitates suas ⁊ ad cōmēdandū aīas suas deo ⁊ sctis suis ⁊ eoꝝ amicis ⁊c. ¶ Longiꝰ q̄ intēdebamus ⁊ forsan durius q̄ debueramus/ de vicio lingue differuim⁹. Vz nemini displiceat/ nullus sinistre diuidicet. ꝓ cōmuni bono factū est. coꝝ deo loquimur. nulli cōtēptū.

Secunda questio.

QUeriē si q̄s ficte cōfiteat̄/ an teneat̄ ō oib⁹ ꝓfiteri? ¶ Responsio hic ꝑ supponēda ē vna distinctio magistralis ō fictione q̄ quedā fictio est pniciose mentiēs. Quedam dolose dimidians. Quedā patenē insufficiens. Quedam insufficienē discutiens. ¶ Fictio triplex ꝓioꝛ impedit ne cōfessio vel ptensa absolutio valeat ipi sic fingenti q̄n optet vel necessariū sit itex ō oibus sacramentaliē ꝓfiteri. Quarta vo fictio pt in neminī lz nō bona/ nō tñ sicut prioꝛes equaliter mala. vbi lz absolutio nō ꝓfert gram nec pctā deleat/ ꝓfert tñ cessante fictiōe. nec oꝑtebit de sic ꝓfessis/ itex cōfiteri. ¶ Cōueniūt in hoc satis doctoꝛes. q̄ cōit doctoꝛes dicūt q̄ vnū pctīm mortale non deleē sine alio. aliꝰ nāq; seq̄reē q̄ gra staret sil̄ cū peccato mortali. Mentiēs aūt in cōfessiōe pniciose/ peccat mortaliē. Excusaūt est ō mendatio q̄ō ex genere suo aliꝰ eēt solū veniale. vt vicz miscēdo quādā leuē circūstātiā falsam vel excusationē frivolā. ¶ Fictō aūt semidolose dimidiās. ō/ q̄ tacet solū accelandū suū petīm vni certo sacerdoti. attīn ꝓponit hoc certo alteri cōfiteri ⁊ hoc facit ex fraudē integritatis ipi⁹ cōfessiōis. vicz ne vil̄ reputeē si hoc petīm tali detegeret cui iā forsan alia plura detexit grauia ⁊ reseruās hoc cuidā alteri q̄ prioꝛa nescit. vt falsaciter reputaē apud hūanū iudiciū pctoꝛ purus q̄ coīā deo est peccatoꝛ magnus. ¶ Si autez hec dimidiatio fiat absq; dolo. vputa in sta rōne. cū vlcet cōfitens hz aliquos casus ꝓpter q̄s excōicat⁹ est vel q̄ alꝰ superioꝛ sibi reseruati. ⁊ ille superioꝛ verisimiliter nō audire vult alia nisi ea sola q̄ sue auctoritate reseruata sunt specialiē. vel etiā dū cōfitēs q̄rūdā in eo est paratus esset oīa cōfiteri vni sacerdoti/ sicē etiā paratus est oīa audire sed nō eadē hoꝛa. Aut etiā dux cōfitens hz aliq̄ petīm de quo p̄sumit ꝓbabiliē q̄ si tali sacerdoti cōfiteret̄ tale petīm/ ipe forsitan incerdoti cōfiteret̄ tale petīm/ ipe forsitan indecandalizaret̄. s. sacerdos. vel in fide vel in moribus. vel tō q̄ forsan tangit psonaz sacerdotis ꝓut casus poterit occurrere posibilis. ⁊ confitens ꝓ tūc non hz aliꝰ ad manū cui ꝓfiteat̄ integraliē. aut si hīet/ nō tñ bñ audiret ꝓpter suspitōes sinistras cauēdas/ aliū ꝓ tali vice accedere. Hmōi fictio dimidiās. q̄ nō fit dolose. imo nōnūq̄ religiose ⁊ prudēti discretōe/ nō reprobatur a doctoribus cōiter. Licet eīm cōfessoꝛ vices gerat dei in audiēdo ꝓfessiōes/ non tñ ob hoc est deus vel angelus. sed hō. vnde nimirū vt hō potest scandalizari. ¶ Fictio tertia que est patenter insufficiens/ fit dū confitens retinet adhuc ꝓpositum actualiter iterū peccandi. nec habet ꝓpositū iuxta confessionis voluntatem iniūcte ablata effectuendi et satisfaciendi alijs put foret satisfaciendum. Et hec fictio relabiē et coincidit in duo membra fictionis prioꝛa. Katō q̄ vel hic est celatio peccati mortalis. sez si nō cōfiteē hoc ꝓpositū peccandi. vel est ꝓnicioſum mendacium. s. si dicit se penitere et dolere peccasse/ cū manifesto oppositū ostendant signa sua ex quo nō vult satisfacē iuxta sacerdotis iudiciū. Et sic fictio hmōi/ quasi eadem est cū prima vel secūda. ¶ Fictio quarta que est insufficienter discutiēs/

pōt cōtingere multipliciter. Primo ignorando. ſ. factū q̄ nō fuit ſufficienter recogitatū. Secūdo ignorādo ſi factū ſit pctū ſaltē mortale. Tertio ignorādo p̄ſuppoſito primo q̄ ſit pctū mortale ſi ſit taliter ⁊ exp̄ſſe confitendū. Quarto ignorando ſi diſplicentia peccati ſit principaliter in cōfitente ꝓ ratiōe culpe ſed rōne pudoris ⁊ pene. Quinto ignorando ſi motus in deteſtatione peccati ſit ſatis intenſus vel nō. Sexto ignorando ſi ponat obex abſolutioni ꝓpoſitū nō abſtinendi a pcō. Quia p̄miſſis ita q̄ p̄ſuppoſitis dicendū eſt ad q̄ſtionē q̄ cōfeſſio nō eſt ꝓpter aliquā iſtaꝝ ſex fictionū: quartā fictionē que inſufficiēter diſcutit reſpicientiū ⁊ iteranda. Nec ceſſat iteranda ꝓpter fictionē ſcōam/ꝓpter quā addit. Si nō dimidiat dolose. Sed ſub reſpectibus dimidiat ibidē ſupiꝰ expoſſis. Alias vo ⁊ ꝓpter primā et ꝓpter ſcōam ⁊ ꝓpter tertiā fictionē eſt de neceſſitate ſalutis/vt de oībus iterum ſacramēto taliter cōfiteat/ipe ſic ficte cōfeſſus. Quantōcūq̄ ꝓpter ſcōam ſi dimidiando nō dolose dimidiat/ꝓpter quartā fictionē/cū ſuis ſex ſpēciebus huiꝰ rō eſt iſta. q̄ ipa confeſſio obtinet ⁊ habebit efficatiā vel in abſolutiōe ſacramentali virtute clauiū eccleſie. vel poſtmodū ceſſante fictōe hmōi. ſicut fit etiam q̄ſq̄ in baptiſmo. Et ita cōcordat ſat⁊ ſanctus Tho. cū ceteris doctoribus.

Finit.

Tercia queſtio.

Queritē ſi habeat ſuſpitio ō illo ſ cōfitēte/q̄ nō ſufficienē diſcuſſerit ⁊ ſciam ſuā. An talis nihilominus debeat aut poſſit abſolui: nulla inquiſitione facta vñ ſuſpitio habeē. Rñdeē ſub diſtinctōe. Aut ei⁹ confeſſor nō eſt curatꝰ. ita q̄ cure officio mineat illū audire. Si ſic tūc pōt q̄re vel dilatōes vt ambo interi melius deliberēt vel ipm ſimplr remittere ad aliū ꝓfeſſorē q̄s debitor audiendi hmōi cōfeſſiones. Si aūt cōfeſſor ipe ſit curatus/⁊ p conſequens adhuc eſt diſtinguēdū ſm qualitatem ꝑſonar. Nā ſi ꝓfitēs ſit adultꝰ ⁊ diſcretus poſſet fieri vnū ⁊ duob⁹. ſ. vel vt petat ab eo ſi velit moueri p inq̄ſitiōes ō ſtatu ꝓſcie ſue libenter ⁊ ſine ſcādalo. ⁊ ſi tūc appareat ex rñſiōe ſua q̄ nō fiat ſm: dicendo vicz q̄ dz eē certus/cōfeſſionē ſuā vel abſolutiōz nil valere: ſi ſcienter aliq̄ pctū celauerit. nec eſt intentio abſoluentis niſi ſub hac cōditione tacita vel exp̄ſſa. ſ. Si tu cōfiteris ⁊ aliq̄ pctū tuū celaueris ſcienē/ego non abſoluo te. Et rurſus eſt vt hec cōditio teneat mēte tacite q̄ exprimat ore apte/ī abſolutionis forma. Si vo p̄ſona confitēs ſit ſimplex ⁊ hūilis ita q̄ ſatis appareat velle libenter informari ſine aliqua turbatiōe ⁊ recalcitratiōe/tūc omnino piū eſt/ſalutare ⁊ mentorū/vt confeſſor ipe talē inſtruat. Volū vt hoc fiat pedetēi prudenē ⁊ diſcrete nec dure ſz blande ⁊ dulciē. Nec aduertat etiā ſi ſcādalū aliqñ fame ꝓpriē et exterius indevideat oriri poſſe. Nō em poſſumus imo nec debemus oībus ſcādalis vitandis occurrere ſp ſaltē actiuis ꝓut exemplaſufficientia habemus in ſaluatore nr̄o cui⁹ q̄uis ꝓfecta ſunt opa/nihilominus tñ phariſei nonnūq̄ in eis ſcandalizati ſunt.

Quarta queſtio.

Queriē ō altarib⁹ fract⁊. ō cingulis ſacerdotū nō bñdictis. ⁊ ō veſtibus reſaratis ⁊ ſic ō ſilib⁹. Vtr ſit pctū in ⁊ cuz talib⁹ celebrare miſſam? Rñſio ſm ſniaz bti Ambr. ad augu. q̄ in oībus talib⁹ q̄ ſūt iuris pure poſitiui pōt teneri ꝓſuetudo patrie ſeu ꝓuincie aut dioceſ in q̄ hō conuerſat/q̄n plat⁹ imediatus ⁊ alij cū quoz ſcitu ꝓbabiliē talia fiūt tolerāt hmōi. Est em cōſuetudo circa talia poſitiua/interꝑs optia. etiā q̄q̄d i cōſtitutōibus. etiā redactis i decretalibus vl decretis vl etiā ſynodalib⁹ aut iuriſpitoꝝ deciſiōib⁹ inueniat. Leges em inſtruunt cū ꝓmulgant. et vigoꝝ hñt/cuz moribus vtētiū approbāt. Alioq̄n cōſtitutōes poſitiue/nō eēnt niſi in laqueū ⁊ offēſiones ⁊ ſcādalū nedū inſipiētiū ſz ⁊ ſapiētiū. Aduertendū tñ q̄ nō facile eſt circa ſingularia ſp decernere ꝓ regula q̄ſi generali. q̄ ꝓſuetudo debeat dici ſufficienē cōprobata/vl tolerata eſt ſupiozes/ꝑſertim vbi nō bēt ſufficiens ſcia ſeu cognitio q̄d etiam ſit ō iure pure poſitiuo. Facit ꝓ hac rñſione totū

illud qđ dicunt doctores de obligatōibus religiosoꝝ in suis votis ꝛ regulis quemadmodū de hocalibi latius tractatū est.

Sequuntur questiones alie cū rñsionib⁹ eaꝝ ab eodē cancellario datis

¶ Dubitabat nup aliqs/an ō lectatio cordialis/q̄ renda sit in seruitio dei/tā practico q̄ speculatio Uidet ei talis delectatio eē formitatio seu libido q̄dā spūalis.q̄ nō deū ꝓpē se solū q̄rit zelo amicitie pure ḡtuite ꝫ pp se. Exēplū ō officiātib⁹ clericis alicui ecclesie.ꝓpē disēbutōes horarias seu q̄tidianas Exēplū aliud ō spōsa q̄ nō diligēt spōsū ꝓpē aliō nisi ꝓpē delectationē oscul oꝝ cuz sitib⁹. ¶ Et vidēt ad oppositū. Primo illō ps. delectare in dño, ꝛ dabit tibi petitiōes cordis tui ¶ Rursū illō phi. delectatō cōseruat opantē hoiem in opatione. Et iterꝝ signū acq̄siti hitus. est delectatio i opatiōe Letexꝝ ōs reddēs cām populo israhelitico maledictionū suaꝝ dicit q̄ nō fuerit deo in gaudio cordisq̄ leticia. Et alibi. Gaudiū dñi/fortitudo vra. Cui⁹ sñie cōfirmatores fuit Anto. di. q̄ vnica rō q̄ uincēdi inimicū/est leticia spiritualis.et hec ferē adeo in eo viguisse vt ab ignorātib⁹ eū p⁹ in vultu cerneret. Rñsio nihil ē hoi tutū in hac vita cū nec ipa vel vtutū (sicut dēt in ps) tuta sit victoria. Itaq̄ nihil est q̄ nō cotingat aburi. Et si nō formaliē sed obiectaliter Sūt hec vba theologicis nota. Profecto ꝓstat q̄ delectatio i deo sincera ꝛ casta laudabilis est sicut allegatū est.cuī mō iungat humilitas ꝛ pietas sine insolētia. Ꝫ addebat inq̄rēs q̄ nullā pt sen sua lēve spūalez delectationē admittere. quin tristicias icōperabiliter maiores inueniat si nō in delectatiōe diuine recordatiōis se iugiē exercet.ꝛ hoc sciens querit in dño p meditationē delectari. Rñdet q̄ hoc agendo deꝰ sepit vias istas spinis ꝛ quasi claustro cōcludit/ne vagari libeat exī se. cui cōsonū est illud de canticis Sicut liliū inꝰ spinas. que sunt ibi quasi sepes ab exī ne dissipator introeat. ꝛ ab intra ne exeat vaga.i. vane acta. Itaq̄ meli⁹ est sibi facē deū delectationē forte inuus castā q̄ bonestū sit. q̄ mūdi. carnis ꝛ dyaboli delectatōib⁹ inhererē.

¶ Rursus inferebat q̄ fastidio sibi sē oēs mūdi circa ꝓximos occupatiōes q̄tūcuq̄ videant pie vel honeste. quā admodū si sponsa nihil aliud querat nisi q̄ ipetret illud de canticis initiū. Osculet me osculo oris sui. Queritꝝ ita q̄ solū amare ꝛ amari Ꝫ mirandū esset nimis si nō has amoris delitias coripet aliq̄n pius sponsus flagello nūc interius nūc exterius exponēdo vicz eā aliq̄n piculis. sicut optet q̄ micoꝝ q̄ tūcūq̄ domiciliū q̄ eū ꝓtegat ꝛ cōtradicti one aliaꝝ auū custodiat/aliq̄n veniat ī q̄ tū ꝓ necessitate cibi vel pullor. Passer ita q̄ solitarius sī tecto/cogit ad inferiora descendere/sicut moyses de montis caligine ad populū rebellātē. ¶ Quid igit finaliē cōcludēdū est. nisi q̄ sapia diuinitus inspirata/que est vocatio docens de oibus ꝛ gratia dirigens more sessoris ꝛ equitatis dei/ꝛ quadrige aminadab.i. spontanei ꝛ currēs dei qui decē milibus multiplex est/sufficiēter hoiem in deo sperantē ꝛ de salute sua solicitū edocebit. Etiā si talis solus ꝛ cludat in cella aut solitudinē deserto ꝛ exēplo marie egyptiace. ꝛ Pauli primi heremite ꝛ marie magdalene/cum similibus ceteris/solitarius inhabitet.

¶ Explicit hoc opusculū de delectatōe q̄renda in diuino officio ad instantiā fratris symonis bastardi de salinis ꝓ tūc cōuentu alis celestino ꝛ lugduni.

Sequunt alie questiones.

Queritur qñ cōmittitur pctū mortale in voto obedientie.

Ꝫ Rñdet q̄ maiores ꝓcipiētes aliq̄d subditis suis nō intēdūt ligare animas eoꝝ nec dñt. Et iō si q̄s aliq̄d sibi iniūctū a maiore/ex negligentia aut incuria/nō sic adipleret aut differret nō ꝓpter hoc peccaret mortaliter. Secus si hoc ageret ex cōtēptu. Ꝫ aūt q̄s ꝓpie peccare ex cōtēptu/q̄n facit aliquē actū. motus principaliē ex hoc q̄ iniūctū est sibi oppositū. Ac si dicēt. Qui ꝓcipit mihi hoc.ego i cōtēptū ꝓcepti faciā illō. qi ꝫ vellet oīdere suā falsā libertatē. et hīe illā velamē malicie ¶ Itē q̄rit vtz inniori ambulās i via aut eq̄tās cū seniore/debeat sibi obtēperare i oibus? Rñdet q̄ simpliciē

sine aliqua interrogatione iunior9 debē perare suo seniori in omnibus, nisi manife ste pcipiat ꝑ pcepta diuina. Supponitur q̄ iunior reputet merito seniorē memorez salutē, siue. ꝛ sufficienter aduertat ad id qđ habeat recordationē illoꝝ q̄ habē tur in ordine Decus vbi deeēt aliquid isto nū, qz posset humili verbo vel signo reducē ad memoriā vel aduertentiā seniorꝭ.

¶ Queritur rursus vtz sit vtilius fratri i cella sedenti/vacare lectiōi/q̄ oratiōni vel me ditationi/aut ecōuerso. ¶ Itē rñdeē q̄ ñ so lū attendendū est ad illud qđ magis ꝓfi cit ꝓ pñti, q̄ etiā ad illud qđ disponit ad futuros ꝓfectus. Et qz assuescere medita tioni forti ꝛ vehementi/plus ꝓficit in fu turū/ꝗ ter habitum quē acquirit hō/vt p9 modū faciliter mediteē imo etiā cōtemple tur q̄ volueritetiā solus etiā in officio.eti am sine libris.consulendū est q̄ frater as suescat meditationi. vt nō sp opteat eū ha bere libros añ oculos suos. Bz ipe cogita nōes solide/sint libri sui.

¶ Itē queriē vtrū quis posset hr̄e certitu dinem q̄ deus remiserit ei pctā sua. saltē q̄ ad cūlpam.et si nō hz certitudinē/q̄ to tpe opteat ea deflere? Respondeē q̄ nullus ꝺ hoc certo eē pōt nisi ꝑ revelationē. qz scrip tum est. Nemo scit an amore an odio di gnus sit. Sed q̄ñ quis confessus est ꝑ suo posse. ꝛ dolet de pctis suis. ꝛ ꝓponit deinceps nō peccare. iste credit eē i statu grē. ꝛ ꝺ bo nitate diuina pie confidere pōt q̄ ei deꝰ re mittet pctā sua. saltem quo ad malū cōpe. Et in tali statu existēs/pōt accedere ad cō munionē ꝛ missam celebrare. ¶ Be secun do rñdetur q̄ quis in religione exñs exq̄ ꝑ modulo suo ꝛ posse cōfessus est pctā sua q̄ fecit quoꝝ recordabaē. ꝛ cōtritus satisfecit ad voluntatē ecclesie. i. maioris sui. q̄ speci aliter eius curā hz. ꝛ ꝓponit amplius non peccare. tutius est vt de cetero nō reflectat oculos suos ad peccata sua singulariē cō siderando/et marie carnis. q̄ ei possent pl9 obesse q̄ ꝓdesse. sed cōfidēs de misericordia ꝺi bonitate/studeat ꝓficere de die in diē/as cendendo de virtute in virtutē. vt tandez possit videre deū deorū in syon. Cū vero ab electione tēptaē/tūc ad eius memoriaz reducere ꝑt generaliē pctā sua/nō discur rendo ꝑ singula vt inde humilieē. ꝛ grās re ferat creatori suo. q̄ eripuit eū de tot ac tan tis periculis. in quib9 aliqñ extitit ꝛ pmāsis set. nisi eū bonitas dei q̄ neminē vult pire ſubleuasset/et liberasset. Apud patrꝫ narra tiones/data est varia rñsio ab vno ꝑie mō vni. mō alteri. ſm q̄ ꝑspexit/q̄ iste ex re cordatiōe ꝑteritorꝝ/humiliareē ꝛ feruereet amore. alter nō satis purificatus/tēptareē ꝛ reduret ad carnem.

¶ Queriē si fratri alicui ꝓturbato aut oc cupato in diuersis ꝓceperit aliquid senior ꝛ ex surreptōe rñderet ei iunior Vinite me ego nihil facia vobis. verūtñ statim cōpū gitē dolēs. ꝛ adiplet ꝓceptū senioris q̄ pau loañ ours rñsiōe fnuerat. Queriē in q̄ an sic rñdēdo mortaliē peccet? Rñdeē ꝓ vna vice aut duabus aut trib9 nō peccat morta liter/ſz si ex ꝓsuetudie hēat sic rñdē peccat mortaliter. qz ꝺ resistere ꝓsuetudi male. ſz ex q̄ frequenter recidiuat sic. signuꝫ est q̄ tali vicio est habituatus. ꝛ nō cadat ex surrep tione. Rñdent in ſiſti doctores theologi q̄ sicut prima ebrietas nō est pctū mortale. ita nec secunda/similiter nec tertia. nec cē tesima. nisi addaē circūstantia in vna ebri etatū sequentiū. que cōuertat eā in pecca tum mortale. puta q̄ nūc aduenit inebri ans se periculū mortale qđ incidit ex ebrie tate. ꝛ tñ deliberat q̄ se inebriabit. Applicetur ad ꝓpositum.

Utrum quis nō hñs

specialem missam dicendā/debeat cele brare ꝑ toto populo indiſtincte. aut ꝑ sibi ꝓiunctis spāl'r? Nō si ꝑ toto populo quibus plus ꝓficiat aut sibi ꝓiunctis aut ceteris? Respondeē q̄ debet sufficere cha ritati celebrātis/ꝛ inquisitiōi/q̄ bñ agat. si ne scrupulosa tali nimia inquisitiōe quid plus ꝓsit hoc vel illud. Dat enī deꝰ pon derare meritū suū/ꝛ omnem actionē. habe atur ꝑ regula q̄ vbi celebrās magꝭ eleuat intentionē suā charitatiuā in deū ꝛ ꝓxi mū/illic ceteris paribus plus ꝓficit. Ac si diceret/ domine miserere omniū sicut scis ꝛ potes. et scis me ꝛ vis debere orare. Beni q̄nō pōt ꝑfigi regula generalis/quin a li qñ plus afficiatur hō ꝺū orat ꝑ vno. qñq̄ plus ꝺū orat ꝑ pluribus. ¶ Itē nulla est

missa que possit aut debeat celebrari quin omnes cõphendat. quos eccla cõphedit: ¶ Si extraxerit valorẽ ad aliquos pticulares/hoc debet facere nõ piudicãdo huic ecclesie statuto. ¶ Item cũ ceteris paribus salubrius est conari ad orationẽ generalẽ ad deũ puertendo se ad eũ q̃ in pticularibus santasijs/circa homines occupari.

¶ Itẽ queriẽ vtr in memento in missa sit tutũ facere memoriã specialẽ p pluribus: ꝓpter cogitatiões que possunt oriri ex psonis ꝛ recordatiõe: Rñdeẽ consulendo pro tutiori/q̃ melio eẽt anteq̃ quis accedat ad altare/q̃ faceret suũ memento speciale. hoc est qõ dicat in corde suo/q̃ orare intendit pro tali ꝛ p tali. Et tunc qñ erit in suo memento in missa/cũ his quo ꝓtinẽt in memento missalis sufficit cordialiter dicẽ memento dñe horum p quibus teneor ꝛ decreui orare/ꝛ horũ qui p me oraũt. Nisi sit aliquis fraũ mortuus p quo optet facẽ speciale memento in speciali. Et hoc est tutiꝰ cõsilium/etiã vbi nõ feciſſet hõ p illo die aliqõ recenẽ memoriale p amicis/ſz haberet sufficienter in habitu: p̃sertim vbi celebrans est in publico/et vbi ꝓbabiliẽ est q̃ p tale memento de articulatum nõ iſtã mareẽt ad deuotionẽ ſpecialem/sed potius inquietareẽ/ꝛ ad reliqua dicenda in missa minus reddereẽ idoneus.

¶ Queriẽ vtrũ õ cogitationib⁹ vanis aut noxijs q̃ supueniũt in canone aut in memto ibidẽ resistendũ sit: Rñdeẽ q̃ non debet tũc se occupare ꝺs circa illas/sed vlẽ ꝓcedere. Hoc est tutissimũ ꝛ necessariũ consiliũ/etiã vbi cogitatiões viderenẽ eẽ de cõmodis rebus et expedientib⁹/ qꝛ debet eis tũc dicere salte facto/venitis importune ñ hẽo nũc horã aut locũ respondẽdi vobis/ expectate tp̃us aliud dũ vacabit. Porro q̃ ad cogitatiões fedas/noxias ꝛ blasphemas/sine sit hõ in missa sive alibi, ille potis vincunt cõtemnendo nec rñdendo eis q̃ pugnando. Scio quendã qui ad occursũ talium/solitus est in animo subridere/q̃si subsannans/nec curans imissiões istas fedas per angelos malos/que inde protinus euanescunt.

¶ Utr liceret extrahere muscã vel araneã vel aliud huiusmodi de sanguine cum cocleari quo. aut aliquo alio/nõ consecrato? Rñdeo q̃ sic p̃sertim vbi non posſz aliquid tale extrahi comode cũ digito ꝓfecto/vel cũ patena/aut aliquo tali.

¶ Utrũ si caderet aut inueniret i sanguine/musca aut festuca aut pil⁹ aut filũ aut aliqõ tale qõ posset impedimentũ aut no cumentũ p̃stare sumenti sanguinẽ deberet extrahi: ꝛ qd inde fieret: Rñdeẽ q̃ posset extrahi. ꝛ lauareẽ bñ/et loco sumereẽ si nõ esset venenosa ꝛ musca ꝛ festuca combureẽ. aut ipa vel cinis eius poneret i loco abluto vt in altari vel piscina

¶ Utrũ graviẽ peccaret ille p cuius negligẽtiã tal ia i veneret i calice: Rñdeo q̃ tutũ ẽ facere ꝓsciaꝛ ꝛ ꝓfiteri/ꝛ est pcũ maiꝰ aut minus ꝑm q̃ negligens obuit adhibẽ ma iorem cautelam.

Vtruꝛ quando ponitur vinũ ꝛ aqua i calicẽ si (vt sepe contingit) resiliat gutta vna vel amplio/et remaneant ab intus inẽ labiũ calicis ꝛ fundum debeant post ꝓsecrationẽ tales gutte dici consecrate: Respondeo q̃ nõ p̃sentiũ si sacerdos nõ intendit nec intẽdat cõmuniter consecrare nisi illud vinũ qõ est i fundo calicis. Poteſt tñ illa gutta sumi añ ablutionẽ sub intẽtiõne generali. si cõsecrata ẽ vt cõsecrata/si nõ: vt nõ cõsecrata. ꝛ cautũ est/vt sacerdos sit solicitus ab initio vigilare circa talia/ꝛ circa panẽ ne mice cadant ab hostia ꝛ ne tales gutte remaneãt. si aũt sacerdos dũ aduertit añ ꝓsecrationẽ tales guttas intẽdit eas cõsecrare/ipe fuit ꝓsecrate. Silr si hẽat i ꝓncipio intẽtionẽ cõsecrãdi. qcqd ẽ cõsecrabile tũc totũ ꝓsecratũ est.

¶ Utr siquis omittat vel dubitãt omisiſſe aliqd in consecratione an debeat soluẽre incipere ad id qõ omisit/vel omisiſſe se credit/aut si ab inicio oꝛ reincipe. ꝛ qd õ illiſ q̃ assueſcũt reiterationẽ: Rñdeẽ q̃ nõ ẽ leuiter reiteratio facienda/ꝛ malũ est cõsueſcere p̃serti in verb sacralibus/nõ oꝛ iteratio fieri/nisi cõstet certitudinaliẽ q̃ verba nõ sunt dicta. Si aũt dubitatio sit ꝓbabilis tũc fiat reiteratio sub cõditiõe implicita/sicut sit dũ dubitatõ aliq̃ si fuerit baptizatus vt dicaẽ sic i corde. Ego nõ intendo ꝓsecrare hãc hostiã ꝛ tũc dicat verba ꝛc.

¶ Item si q̄s lumine dicat missam aut si deficeret lumē in media pte misse. Et ma pme a cōsecratiōe vsq; in finē incurreret excōicatio? Rñdet q̄ dz facere cōsciaz taz sacerdos q̄ minister. non tñ est sua excō municationis sup hoc lata

¶ Utrū necesse est accendē facē seu torchi am in cōsecratiōe vel cōmunicatiōe ppli? Rñdetur q̄ obseruet vsus loci ⁊ tps. ⁊ sūr in dando pacē in missis que nō sunt mor tuor. Nō puto tñ q̄ aliq̄s istor sit p̄cep tū obligās. nec omissio debz p̄putari pcūn moitale. nisi fieret scienter ex cōtēptu. vl cū scandalo puillor.

¶ Utrū hostia si sit in modico maculata/ vel pforata/ vel detruncata ⁊ nō totūda vt mōrs est qd fiet? Rñdetur q̄ talis nō dz assumi in p̄ncipio/ p̄sertī vbi necessitas ñ exigit. et pōt alia haberi. Sed si sit taz sum pta ⁊ nō potest alia peti consequenter sine scandalo. dimittat ipa ⁊ fiat p̄scia postmo dū de neglectu.

¶ Utrū si quis dicat missam/ ita q̄ nullus ibi sit/ nisi is q̄ iuuat eum/ teneat ad confi teor dicē ⁊ vos fratres vel misereat vestrī. Rñdetur q̄ sic/ q̄ ille vnus gerit vicē to tius populi.

¶ Itē quātū spaciū requirit post p̄ceptio nē iacti ad digestionē eius/ ita q̄ si ex infir mitate vl aliis hō euomerit iā nō eēt neces se colligere qđ euomuit? Rñdet q̄ cūius sut tarditus fit digestio/ fm q̄litatē cōplexi onum. Sed est certa regula/ q̄ si appareāt spēs in vomitu/ ille dñt colligi/ et sumi vl tanq̄ corp⁹ xpi i vase mūdo seruari. aliōq̄ si nullo mō appareāt spēs/ ponat vomitus in piscinā/ vel cōburat.

Quā potestatem habet abbas de iure/ in absoluēdo subditos?

Rñdeo q̄ dz ptātē ordinariā plēa riā/ nisi p̄ cōto superior suus. s. papa vl ep̄us immediat limitasse eā/ p iura scripta vel aliē pōt insup ptātē suā subdelegare.

¶ Utrū abbas possit absoluē nouitios sic p̄fessos? Rñdeo puto q̄ sic.

¶ Utr illi q̄ fūt adhuc laici habū ante q̄ hñt habitū nouicior. vel ante q̄ habeāt cō tensum q̄ excipiant p nouicijs possint ab solui vt supra. Rñdeo puto q̄ sic. si hēant p̄positū temptandi ordinē ⁊ religionē sine fraude. Ista tñ questio ⁊ p̄cedens magis spectant ad iuristas. vel ad eos que sciun iura positiua ⁊ cōsuetudines in religionib⁹ approbatas.

¶ Utrū abbas pōt delegare suā potestatē et vsq; ad quē numer descendendo? Rñ deo q̄ pōt delegare quibuscunq; vult/ pōt etiā quibus delegat dare ptātē q̄ eligent ⁊ nominent. tot ⁊ tales/ quot ⁊ quales volu erit. ⁊ ipe autoritate sua delegat eos. et h⁹ stat cū illa regula/ q̄ subdelegatus subdele gare nō pōt/ vel est ita q̄ sua autoritate.

¶ Utrū vicarius abbatis/ in absoluendo hēat sīlem ptātē sic abbas. Rñdeo q̄ sic si sibi cōmlerit/ licet ipe directe subdelegare/ non possit.

¶ Utrū priores ⁊ maxime in illis religiōi bus q̄ nō hñt nisi vnū abbatē/ q̄ toti religi oni p̄est/ hēant ptātē sicut abbates. Et vtrū possit delegare ⁊ q̄bus? Rñdeo q̄ p̄o res hñt ptātem ordinariā sicut curati pa rochiales. sed illā ptātem hñt limitatā sepe p̄ suū abbatē vel ep̄m vel papā p̄nt tam subdelegare in illis casib⁹ q̄ eis autoritate ordinaria relinquūtur.

¶ Utrū sacerdotes seculares eo iure q̄ sē sacerdotes p̄nt absolui ab aliis sacerdoti bus seculanbus quibusq;. s. de casibus cō munibus? respondet q̄ nō fm iura scripta/ sed p̄ suetudo in ualuit in oppositū scie tibus plātis et tolerantibus ⁊ ita videntur consentire/ ⁊ dare licentiā. Sed de religio sis secus est q̄ nō p̄nt audire seculares sīn licentia suor maior.

¶ Utrū sit celandū quicq̄d dr in cōfessiōe sub sigillo cōfessionis? rñdetur q̄ peccata ⁊ eor circumstātie/ ⁊ ea p̄ que posset haberi cognitio peccatorū/ sunt de sigillo cōfessionis ⁊ de necessitate celanda. Alia etiam sunt celanda/ tanq̄ secreta/ si dicāt bona fide ⁊ intentione/ nec tendūt ad subuersiōes sed edificationē.

¶ Utr confitens possit dare licentiā confessori suo. reuelādi q̄cq̄d q̄ab eo audierit i p̄fessiōe/ siue tāgat cōfitentē/ aut aliū quēpiā. siue etiā p̄ pace aliquor ad inuicē reformāda/ aut p̄ āmonitōe alicuius seu correctione aut hmōi? rñdet q̄ p̄ loquendo nō p̄t dare licentiā/ q̄ cōfessio reuelet. Sed pōt dicē

ertra ꝓfessionē. ꝛadhuc cautela magna ser
uanda est in tali reuelatiōe/ ꝛexpedientius
est/ q ipemet ꝓfitens dicat q dicenduz est/
ꝛ ꝑserti si sit dicendū in publico. Rursus
dū tangit pctīm alteri⁹ secretū/ cōfitens nl
lo mō dz reuelare nisi ad bonū ipius sicut
vellet sibi fieri ꝛ qō dicat tali ꝛ tale/ q pro
desse debeat nō obesse.

¶ Utr ꝙ piculo vel dāno tpali vel magis
spūali/ ꝓfitētis aut ꝓfessoris aut alteri⁹ p
sone singularis aut pluriū vel vni⁹ ꝛ toti⁹
cōitatis euitando possit aliqd sub sigillo
ꝓfessionis auditū reuelari/ dato saltē q cō
fessor diceret cōfitenti q talia nō reciperet
sub sigillo cōfessiōis/ aut quid sup hoc sit
faciendū. Rndet q nullo mō etiā ꝙ sal
uando vno regno licitū est ꝓfessionē reue
lare. qz nō sunt facienda mala ꝛē. Nec suf
ficit dicere post auditionē cōfessiōis q cō
fessor non capit in cōfessiōe/ exq̄ iam audi
uit. Secus si a principio diceret sic. noli mi
hi cōfiteri. qz nō volo tenere secretū illō
qō dixeris. Et tūc iam nō eēt ꝓfessio sacra
mentalis de cui⁹ ratiōe est q sit secreta/ ni
si aliter ꝛ aliunde sciat.

Utrum siquis pecca

Q uerit occulte sic q tale pctīm tangat vel
scandalizet cōmunitatez: sive pctīm sit
graue sive leue.

¶ Utrum peccans teneat seipm publica
re. Et hoc tangit religiosos. Rndet q si
pctīm sit ō se publicū. sicut hic supponitur
lz ꝑsona sit occulta. tunc si ꝙ platū interro
getur de dicendo veritatē. ipe dz illā dicere
tā de se q de alijs in casu tali. Et in hoc nō
ꝓdit se/ sed obedit legi dei ꝛ suo supiori q
cogunt se reuelare. Poteſt tn talis culpabi
lis prelato suo interroganti in publico co
ram alijs sic dicere. dñe qō scio paratus sū
vobis dicere ad ptem. Si aūt factū eēt oc
cultum de se/ ꝛ ꝑsona aliqua eēt publice di
famata vel accusata. ipa sūr dum interro
gatur a supiore teneat dicere veritatem. Si
aūt factū est occultū ꝛ ꝑsona non sit diffa
mata/ tunc talis ꝑsona interrogata p suuz
supiorem nō teneat se reuelare. et pōt dicē.
dñe: non debetis me sup talibus interroga
re. ex quo nō sum diffamatus vel accusat⁹
vel denunciatus. Si aūt supior vigeat eū
p iuramentū ꝛ sub pena excōmunicatiōis
ipe nō teneat obedire nec pena timere. Sed
si p tales evasiones ꝛ mīsiones ipa ꝑsona ve
niat in suspitionem supiozis vel audienti
um q ipa aliquid sciat: hic est maior diffi
cultas. Et plane si sit res cognita in cōfes
sione solū: dicūt doctores q absq̄ scrupu
lo pōt dicere ꝛ iurare. dñe ego nihil scio de
istis. Et hō sic itelligit: q nihil scit tali mo
do vel scia. quali mō pōt supior ꝛ solū de
beret interrogare. Si aūt posset similiter in
alijs pure secretis ita respondere sine men
dacio: ego nō audeo diffinire. Videretur
tn alicui par rō/ ꝛ par verbi intellectus.

¶ Utr in casu pdicto possit platus ꝑcipe
siqs sciverit accusat eū aut si talis teneatur
obedire. Rndet sicut ad priorē. Et addo q supior in tali inquisitiōe pure
secretoz graviter peccat/ ꝛ eēt puniēd⁹. qm
excedit metas officij sui. ꝙ violat q̄dū in se
est iurisdictionē dei/ qui sl soli secreta reser
vauit punienda.

¶ Utr siquis malicioſe accedat ad platū
suū ꝓfitēs pctīm suum de quo credit se nō
posse publice puniri. qz ei secrete cōfessus e
Si vō ante confessionē peccati vel post ve
nit ad noticiā plati tale pctīm ꝙ confitentē
vel ꝙ aliū/ possit platus ipm pctīm revela
re. et publice punire peccantē ꝛ ꝑcipue si pu
blice accuset. Rndetur q sic/ sed observz
platus ne scandalū ovaē/ ꝛ hoc faciet osten
dendo prius qualiter scit mō publico vel
añ cōfessionē vel ꝑ⁹ pctīm cōfessum. celādo
tn q aliqd sciat in cōfessione. Immo si q
hoc innuat q platus revelet cōfessionē/ ip
se est gravissime puniendus.

¶ Utrū si maior solus aut vnus vel duo
alij socij sciāt pctīm alicuius. an possint aut
debeant ad ducere tale peccatum ad publi
cum iudicium. Respondetur oportet ad
minus eē duos testes/ et qui sciant ex certa
cognitione/ nō ex solo auditu/ vel q ipe re
tus cōfessus sit publice. pōt etiā in hoc cāu
ꝙ iuramenta et aliter molestari ille qui est
publice diffamatus de aliquo facto vbi
factū est publicū lz ꝑsona sit occulta qua
tinus publice veritas cognoscat.

¶ Utrū revelator confessionis remittēdꝰ
sit ad supiorem/ et ad quē ꝛ si in omni cāu
id est si semꝑ. Respondet q hoc cuius est

ret remittat ad terrorē. qm̄ pcm̄ est enorm̄issimū ⁊ pessimū ⁊ p̄ putarē minus malū apostatare plures a religione p̄fessa. ꝫ nō sit talis pena in canonib⁹ sta tuta/ ⁊ vix posset dari pena sufficiēs. Jura tm̄ instituunt q̄ talis retrudat̄ in artū monasteriū ⁊c. ñ iura cogāt p̄fiteri religionē/ꝫ cogūt carcerem pati/vel talē penitentiam.

¶ Utr̄ si quis nō publice sed singulariter exprobrando tm̄. ⁊ hoc extra p̄fessionem/vl̄ extra in cōfessiōe pcm̄ dixerit in p̄fessiōe aut extra ⁊ in cōfessione/potest sibi obij cē peccatum cōfessum/seruata discretōne. ꝫ sepe non expedit vbi p̄fessus scandalizaretur ⁊ male caperet/ ⁊ forte retraheret a confessione alis facienda. Extra vo confessionem nūq̄ fiat exprobrando/nec etiam admonendo. nisi forte in quodā generali. et hoc adhuc vix pōt bñ fieri. Propter a tuti⁹ est dimittere/ ⁊ sp ostendere q̄ de peccatis confessis nihil sciat aut cogitet. Reperiat alia via mouendi q̄ ista/ ⁊ cogitet quilibet qd sibi vellet fieri aut nō fieri in hac pte.

Utrū si confitēs obliuiscat̄ pniam debeat ite⁹ p̄fiteri.

Respōdetur q̄ talis oz cōfiteri de pnia oblita. Et qr̄ nūc pnie sunt arbitrarie/videt̄ q̄ nō oporteat p̄fiteri peccata priora/ꝫ doctores antiqui dixerint oppositum.

¶ Utr̄ siqs non cōpleat pnias sibi iniunctas ex negligētia ⁊ oblatione. vel ex mala vo luntate. aut forte qr̄ nimis graues sunt/sufficiat ite⁹ cōfiteri/ ⁊ nō ite⁹ facere pmas penitētias? Rñdet̄ q̄ cōfessor pōt ex suam discretionē relaxare. p̄sertim in penitētijs p̄ceptis occultis/nō ita de publicis. nec videt̄ recurrendū eē de necessitate ad priorem cōfessorem aut superiorē. Et p̄sertim q̄ñ tales pnie date sunt nō p superiorē sed p equalē/ p relaxatiōe vel cōmutatōne. et hoc quo ad pnias faciendas. Sed ita⁊ de omissis puto q̄ cōfessor q̄ habet ptātem absoluendi/pōt ex arbitrio suo dare nouas penitentias/ ⁊ nō iniungere cōpletionē illius que omissa est.

¶ Utr̄ expediat sepe aut in oībus confiteri de cās. ſ. aut p̄ter plenioē indulgētiam acquirendā que ex maiori confusiōe causari pōt aut p̄ter maiorē humilitatē Respondetur q̄ hoc bene fieri pōt p̄ter aliquā causā p̄dictarum. aut aliam similem. vel p̄ter habendū cōsilium. Et cauteat i tali narratiōe curiositas. ⁊ specialiē in peccatis carnis.

¶ Utr̄ siqs cōmiserit plura pcā sīlia eiusdē generis aut spēi/q̄ tm̄ nō inducunt ad aliud pcm̄ graue. i. q̄ nō hñt circūstantias graues. ¶ Utrū sufficiat de quolibet genē aut specie generaliter cōfiteri. ⁊ nō in speciali de omnibus? Respōdet̄ q̄ sufficit/p̄sertim si dicat̄ numerus pcōr̄ vel scitur. aut nescit explicet̄ taliter q̄ cōfessor possit satis cogitare multitudinē pcōrū vt dicēdo p vnū annū vel p mensē incidi in tale peccatum/totiens quotiens temptabar ⁊c. qr̄ quo ad quodlibet spāle descendere nō oportet. nec sepe expedit p̄ter audientē ⁊ loqntem ⁊ tpis amissionem.

¶ Utrū si plures nō sil'sed vn⁹ post alium aut duo tm̄ simul/viderint quempiā peccare possint eū ad publicū iudiciū adducere? Respondet̄ q̄ si duo simul viderint idē factū. eodē tpe ⁊ eodē loco p̄nt testificari vt in publicū veniat. Secus si sint diuersa tpa ⁊ diuersi actus successiue ⁊ vnus vidit post alium ⁊ nō simul. qr̄ tūc nō sufficit testimoniū ad conuincēdū.

¶ Utrū p̄pt̄ p̄sentiā heretici scismatici vl̄ alterius excōicati debeat q̄s cessare ab oratione vel in missa sistere/in q̄libet passu fuerit vel in officio diuino? Rñdet̄ si tal' assistens sit notorie excōmunicatus ⁊ denūciatus. ⁊ hoc cōstat illis d̄ choro vel eccl̄ia talis celebrās dz cessare. ⁊ significare pa⁊ causam siue cessationis/nisi excusetur p̄ mortem cadentē in cōstantem vir. Si aūt excōmunicatio sit occulta nec fuerit denunciatio facta/talis nō debet cessare a celebratione publica. p̄sertim ia inchoata. qr̄ nec debet alium p̄palare.

Siquis petit probationē religiōis ⁊ tūc inuenit strabo aut debilis/aut insanus aut in aliq̄ inabilis/ et hoc bñ tūc notat̄/p̄mittit tm̄ sic p annum post hoc petit p̄fessionē ⁊ nullū aliud habet impedimentū q̄ p̄ius vtrū possit re-

pelli? Rñdeꝛ q sic. etiã gratis nõ assignata alia ratione.

¶ Item nouitius interrogatus an habeat aliquod impedimentũ p quo nõ possit pfiteri? Rñdet se nõ habere/et mentiꝛ/et sic consentiꝛ sue pfessione immo de fcõ pfiteꝛ inueniꝛ tñ postea quia impedimentũ habeat/vtruꝫ talis pfessio valeat aut non. Respondetur q talis nouitius ligatus est intrare religionem istam vel aliam. Sz de conuentu maior est difficultas/qꝛ psuppo nitur q non consensit nisi sub conditõe q nouitius nõ haberet aliquod tale impedimentum/quod expresse nominaꝛ/ꝛ in statutis ordinis ponitur. Et ita videtur q ñ stante tali conditõne consensus non tenet Sunt tamen argumenta ad oppositꝫ de conditiõibus appositis matrimonio que dimitto. Consulerem tamen q talis iam professus exterius et diu tolleratus nõ expelleꝛeꝛ nisi necessitas vigeret. ꝛ hoc ꝓpter scandalũ vitandũ/ꝛ charitatẽ nutriendaꝫ.

¶ Si dispensator aut ꝓcurator monasterij/vel alius cui forte date sunt pecunie p emendo aliquid p communi. aut p quauis alia causa communitatis/ipe emat p se vel p alio cultellum vel graffium aut filum aut acum absq; licentia generali aut speciali aut pmissu presidentis. vtrum talis faciat contra votum paupertaꝭ/ꝛ reputetur ꝓprietarius/peccaueritq; mortaliter tangꝫ transgressor voti. Et simliter dico si dederit vel acceperit ab extraneis? Respõdetur p distinctionem. quia vel talis ꝓcurator estimat ꝓbabiliter et rationabiliter/q superior suus vellet bene si sciret. q illa fierent de quibus queritur. Et in hoc casu nõn videtur talis ꝓcurator ꝓprietarius vel transgressor voti. Si autem credit aut credere debeat ꝓbabiliter ꝛ rationabiliter q si superior talia sciret/ipe nõ approbaret sz displiceret sibi/et hoc displicentia grauitẽ talis est fur ꝛ transgressor voti.

¶ Vtrum quis renuere debeat officiũ qõ cũq; sibi iniunctũ a maiore ꝓpter aliquod impedimẽtũ ipius officij. Rndetur q reuelatis excusationibus suis maiori suo si idẽ persistat in sua volũtate/obtempet sibi cõfidendo de diuino adiutorio. Et hoc etiã habet ex regula/q si impossibilia iniungũtur alicui fratri ꝛc. Presuppositõ tñ q nõ habeatur rationalis existimatio de maiori/q ex imperitia vel malicia ꝓpiat illud nent ad regulam/ꝛ ad que se extendit potestas maioris: alioquin nõ debet obedire. Si aũt rationalis existimatio qñ rõnes ꝓ babiliores habeñ ad sic credendũ quã ad oppositũ/ dũmodo non fabricet sibi tales rationes/inordinata vel indisciplinata affectõ. ¶ Queritur quomodo intelligatur ista auctoritas beati Tho. de aquino q cõ sensus delectationẽs peccati mortalis/ꝑ catum mortale? Respondeꝛ q siqs tẽptatus fuerit de aliquo pcõ mortali si delectatur in eo delectatione morosa ꝛ placeat sibi illa delectatio/ratione deliberata. ita qõ nõ vellet q temptatio recederet. sed q delectatio duret amplius. posito q nõ vellet actualiter cõmittere pctm̃/hoc est exercere pctm̃ tũ ad extra peccat mortaliꝛ. Et hec responsio ꝓbata est et in multis aliis casibꝫ hz locũ eadẽz auctoritas. Propterea cauti simũ est/statim abigere tales recogitatões opm carnaliũ tam alioꝝ q̃ suoꝝ/ q̃uis sit aliquando in tali recogitatiõe vicin quod dam curiositatis notie. quaz nõ optet esse pctm̃ mortale/potius q̃ sit delectatio carnalis. et hec curiositas cõis est apud quẽli bet ex sensibus/vt oculus nõ saturaꝫ visu nec auris auditu ꝛc. Et põt magis dici delectatio hmõi sensual' q̃ carnal' seu libidinosa. Expliciunt questiones

Eiusdem de peccato veniali duplici

Nota q dupliciter dici põt pctm̃ veniale. Nam aliud ẽ veniale solũ ex genere. sicut verbũ ociosũ. aut mẽdaciũ iocosũ. Aliud est veniale ex hoc q nõ fit cũ deliberatione ꝓfecta. sz i ꝓmo motu vl' q̃dã surrepti one quẽadmodũ nullũ ẽ pctm̃ adeo mortale q̃n p defectũ ꝓfecti ꝓsensus possit fieri nere ifrã metas solis venialis. Et q ad ista pctã venialia verissima est regula b. Augvicz q nullũ pctm̃ est adeo veniale/q̃n mortale fiat dũ placet Sz de ꝓmis venialibus nõ optet. imo sctus Tho. dat ꝓ regula q ꝓsensus in actũ venialẽ. supplẽdo genẽ/nõ

est nisi venialiter sicut mētiri io cose ēt ex deliberatiōe vel frangē silentiū. qđ solū ipsi nō est mlt veniale. Si aūt delectatio fūdatur in hoc actu/sub hac rōne q̄ phibēt et displicet deo/tūc ipa delectatio pctī mortalis esset forte sine pctō mortali qs i hoc casu delectari i hoc q̄ hēat talē libertatē sic agēdi nescīēte suo superiori, aut alia tali rōne.

Eiusdem de correctione proximi.

Correptio primi ꝺ q̄ꝺ. matth. xviij. Si peccauerit in te frater tuꝰ corripe ipm ꝛc. est i pcepto. Si tñ iste ser ꝓditiōes ꝓ currāt tūc nō ꝺz fieri. Sed a ē māsuetudo i corripiendo. q̄ corripies cū ira magis ꝓuocat ad peius q̄ corrigat. Tertia est q̄ i alio nō frēm peccātē videāt aliq̄ eque boni sic ego vel meliores/ꝛ ei forte magis familiares vl̄ ipoꝛ corripiat ipm. Si aūt certū eet q̄ oēs ꝺz ꝓditionē ꝛ alijs ꝓditōibꝰ ꝓcurrētibus. Quarta est spes ꝓbabil'ꝺ correpti correctō fieri ñ ꝺz. Quita ē q̄ pctm̄ sit mortale nō tñ veniale. Certa q̄ nō sit spes q̄ hñdi maioꝛē opunitatē tpis ad corrigēdū seu corripiendū. Istis ser ꝓditiōibꝰ non ꝛequēdū. i. corripiendū. sed pōt differre si dico de plato sed de fratre q̄ p̄sentiā non hz i illū qui peccauit. Et obligatio huiꝰ ꝓcepti est affirmatiua ligans sp̄ sed nō ad sp̄. sed tñ ꝓ tpe necessitatis: qđ est quādo oēs ille cōditiōes supradicte concurrunt. Quare non est timendū homini bone voluntatis de hac transgressione/si pro se ꝓcepti secreta correctio vel admonitio. debet p̄cedere denunciationē quatinus ipsa correctio cadat sub p̄cepto/ exceptis his q̄. ꝓnoꝛ casibus in quibus nō est necessariuꝫ. Primus q̄n frater venialiē non mortaliē peccat. q̄ de veniali nō est p̄ceptuꝫ Secūs q̄n corripiens fratrē. ex sua secreta correctiō nē peiorem fore formidat. Tertius q̄n liqꝫ sit spes correctiōis ꝓ secretā ammonitionē tñ mora periculū hꝫ/tūc omissa ꝓuata correctione stati denunciari ꝺz. Quartus quando corripiēs sine ꝓpria culpa corripe ñ vult. q̄ ꝺi. Greg. ꝓfecti magnanimis laus ē ꝓpeti exterius fortiē ꝛ interius clementer. Mā sunt nonnulli in ipa familiari ꝓuersatiōe qui corrigi nequēt sine culpa corrigētis atq̄ tō cū vel corrigētē inq̄nant/vl̄ non oi mō hec agentes aggrauāt magna misterij dissimulanda dissimulatiōe toleranda. Quare sciendū in his que tradidit dñs ꝓuanda. Aliq̄n est ꝓapue forma tenenda/ vt in sacris ꝛ i talibus nō lꝫ recedere a scriptis verboꝝ formis. q̄ in ipis virtus sacri ꝓsistit. Aliq̄n finis intentus magis ꝺz attendi q̄ forma verboꝝ vt cū dñs dixit curato a lepra Math. viij. vide nemini dixeris. ꝛ tñ ille diffamauit eū. q̄ magis attendebat ꝓpē qđ dixerit q̄ qđ dixerit. Sil'r h magis ꝺz attendi finis correptiōis. sez emendatio peccantis q̄ forma verborū. Si q̄n ergo videat frat̄ peccans solubrius corrigi ꝓ aliū qui pōt ꝛ vult ꝓdesse q̄ ꝓ se. secure pōt ei iudicare. vñ etiā plato ꝺicā p̄t peccatum fratris/nō ꝓmissa monitiōe. vel secreta correctione/nō tñ iudicā. sꝫ tā q̄ amico peccantis ꝛ qui ei magis pōt ꝓdesse q̄ alius p̄capue ꝓpter casus p̄tactos. Item pctm̄ de quo frater peccans fuit secrete correptus seu admonitus. et de quo se emendauit/pōt ꝺicā plato p̄capienti ꝓ obedientiam. Ita tñ q̄ si denunciās solus pctm̄ noverat soli plato ꝺicat. Si aūtē ꝛ alij nouerant/nō cor̄ alijs q̄ cor̄ illis ipum plato revelet. Cauendū ne quis aliq̄d siniſtre alicui de aliquo loquat̄/nisi vel vt ille de q̄ loquit̄/ab illo cui loquit̄ emendet̄. vel ne ille cui loquit̄ ei familiaritate iungat̄ ꝛ ab ipo corumpat̄. Correptionē aut p̄dictionem nō debet dimittere plat⁹ ꝓpē sub ꝙuationē vbi sunt aliqui boni inter malos. vl̄ q̄uis omnes sint mali/spes tñ sit ꝺ correctione. alꝫ debet tacere. vel potest ad alium locum transire vbi fructuꝫ possit facere. Finit.

De ꝓtumelia ꝛ ꝓuicõ

Ontumelia ꝓprie loquẽdo importat de honoratione alicuius in hoc ꝙ aliquis illud qđ est cõtra honorẽ alicui⁹ deducat ī noticiã eius ꝛ alioꝝ. ꝛ hoc ꝙ verba extenso tñ noie/ꝺr etiã eẽ in factis. ¶ Conuiciũ autẽ est de honoratio alteri⁹ ꝙ verba manifesta tiua vicioꝝ eius culpabiliũ vel naturaliũ.

De peccato mortali

Eccatũ mortale ſm Aug. est dictum vl factũ vel ꝯcubitũ qđ fit ꝯ legẽ dei. ¶ Generaľ tẽptatio fit tribus modis ſuggeſtiõe. delectatione. ꝓſenſu. Suggeſtiõe extriſeca fit in dicto vel facto hois vl diaboli. ꝛ hoc oĩ culpa caret ꝛ macula/ſi ei nõ cõſentiẽ. In triꝫſeca ẽ delectatio ī primis motib⁹. ꝛ hec macula hꝫ ſꝫ nõ crimẽ. ¶ Cõſenſus ī delectationẽ mortaľ pctī ſic ẽ fornicatio ẽ mortalis. Qđ ſic ẽ itelligẽdũ Nã ꝙ ſic delectaẽ aut aduertit aut nõ. Si nõ eſt mortale. Si aduertit. Aut cito auertit ſe a cogitatione aut nõ. Si cito auertit ſe/tũc eſt venale: qm̃ uis itez ꝛ itez ī idẽ redeat. Si aũt nõ auertit ſe a cogitatiõe tali qm̃ bñ ſcit eẽ mali. tũc aut adũtit piculũ pctī mortaľ qđ ẽ ibi aut nõ. Si nõ. adhuc ẽ veniale/ꝫ maiꝰ pnore. Si ãt aduertit piculũ qđ eſt ibi nec timet: ꝛ ſciẽnẽ ꝛ volũtarie maneti tali cogitatiõe ſeu cogitatõis delectatiõe/tũc peccat mortaliter.

Finit.

Tractatus de parulis trahẽdis ad xp̃z eiuſdẽ magiſtri iohannis ď Gerſon Cancellarij pariſien

Unite parulos veire ad me ꝛ nolite ꝓhibere. taliũ ei eſt regnũ celoꝝ. Supm⁹ legiſlator nr̃ ꝛ doctor xp̃s ſufficientẽ ꝑbuit inſtructionẽ. tũ doctrinis tũ opib⁹ ꝛ etẽplis. ad vniuerſalẽ eccl̃ie decurſũ ꝓ oĩ ſtatu ꝛ gradu regulãdũ. Ita ei recta fides hꝫ. Et qm̃ portio eccl̃ie nõ vilt eſt puer oꝝ ꝛ adoleſcẽtiũ cet⁹ nolnit idẽ xp̃s ipos abſcꝺ ꝓ gruis iſtitutõib⁹ ꝓtergredi qn etiã aliqꝝ tũc cõſentiũ ꝛ olim ꝓ hoc futuroꝝ rũ/minus benivolã indignatõnẽ vl inſipientiã rudẽ vel altã plus qꝫ ſatis erat iflatã qꝫ ſapiam cõpeſcuit eoꝝ q̃ phibebãt ſibi ꝙ uulos offerri cõminãdo offerẽtib⁹. Sinite ínqt pulos venire ꝛc. Et tãꝫ ab eo q̃reret cur hoc ita ſineret? ſubiũxit cãm ꝓpinquam ꝛ diuinã di. Taliũ enĩ ẽ regnũ celoꝝ. ꝛ ī Marco ſic hꝫ text⁹. Diſcipuli autẽ cõminabant offerentib⁹. qđ cuz vidiſſet: idigne tulit. Et ait illis. Sinite pulos venire ad me ꝛ ne phibueritis eos. Seqt̃. Et cõplexans eos ꝛ ponẽs man⁹ ſup illos bñdicebat eos. Que ẽba ſi cũ ſuo põdere ſniaꝝ cõſiderem⁹ ingentẽ ꝓfus acerbe mordaciqꝫ inuectiõis materiã hẽbim⁹ in eos q̃ pulo rũ ſalutẽ ꝛ acceſſum ad xp̃m/ꝓpediũt. Et ita ꝓfecto audire digni erũt q̃ tales ſẽ. Qꝫ abſit oĩs amaritudo reꝑhẽſiõis. ꝓcul eſto oĩs ſubſtomachato ꝓteruiẽs. timemur ꝙ unloꝝ ſimplicitatẽ. de pun'loquturi. nihil h ꝓtẽtioſa animoſitate declamem⁹. Attendam⁹ poti⁹ q̃ modeſta ī crepatiõe idiſcapulos vſus ẽ xp̃s/etiã oũ idigne ferebat. Simite inqt par. ve. ad me. Cõtẽperem⁹ denicq̃ te ínqt par. ve. ad me. Cõtẽperem⁹ denicq̃ fmonẽ ꝓ pulis. nõ magnope pẽſates moꝛe dia ꝛ vulgata vba ſi op⁹ eſt balbutire/more nutricũ ꝛ matꝝ. bleſo oze fmonez cũ pun' dimidiantiũ. oũmõ ſic itelligat illũ qđ dicere volum⁹ ſatis eſt. Tũ ad animãdũ docendũq̃ pulos veire ad xp̃m. Tũ ad tollendũq̃ pulos veire ad xp̃m. Tũ ad quẽpiaz ſatiricã dicacitate acriter coarguendum.

¶ Sub pauc̃ igit̃ ꝓſideratiõib⁹ quatuor numero. ordine lucido diſtinguat pñs opuculũ. Prima ꝓſideratio erit ne pulis ꝙn ta neceſſitate/cũ ſui ꝛ eccl̃ie vtilitate veniant ad xp̃m. Secũda ꝓſideratio loquet̃ ſcandalizantib⁹ pulos. oũ eos variꝫ modis nõ ſinũt veire ad xp̃m. Tertia ſubiungetur de laudabili ſtudio eoꝝ q̃ reducũt pulos ad viã q̃ ducit ad xp̃m. Quarta ponet apologetica ꝓ baculo mee defenſiõis ꝛ ſimul exhortabit pulos ꝙ me indignũ ad xp̃m venire. ¶ Submitto tñ omnia autoritati benivole ſupioris mei in hac parte. Et neqꝫ ſenſum xp̃ũ/neqꝫ pudẽtã/neqꝫ iudiciũ ꝓponam amicoꝝ meoꝝ ſpiritualium cõſilio. vt ſit zelus meus hac humilitate tꝑatus. ne vt ſic currens incurrã. Ubi

bo ifti mecū senserint reliqua omnia que hoies aut carnales aut malinoli ad pauca aspicientes enunciauerint/ cōtemptus sū leuiter/sciens cū Hiero. q p infamiā z bonam famā puenit ad christū.

Prima consideratio

De parulis quāta necessitate cū sui et ecclie utilitate veniant ad xpm

Bonū vir cū portauerit iuguz ab adolescentia sua. Jugū illō intellige qō xps asseruit esse suue z onus leue. ¶ Huius suie veritas fundat primo in augmento diuie gratie.que tribuit exercentibus se ad eam tanto abundantiꝰ q̄to citius ac diutiusb° egerint. Ubi vo maior est gratia in anima magis est ipsius fortrix nutrix cōseruatrix/ atq roboratrix. ¶ Et e regiō e plerūq fit iusto dei iudicio vt qui gratiā dei vl neglexerit vel repulerit.abutens donis dei z talēntis summi patrisfamilias in primo etatis vigore dū fas erat.postmodū ad eum vel endum nequaq recursus habeat. Sed ab sq dei gratia quis saluabit? quis subsistet quis nō potius p̄ceps vel in dānuz ruet? Si tu in puericia cū deū nōduz offendisti/ nec p̄meris fasce peccatoz/ ne quis (vt dicis) ascendere ad virtutes/quid fiet dū hostis fueris.dū grādis criminū sarcia ceruicem senectutis curabit et p̄met? ¶ Porro quis nesciat p̄mitias florētis etatis sicut et in platis z vineis z rebus ceteris acceptiones existere ac p̄inde obsequia puuloz gratiora ee q̄ senū debilitatoz.qui non vima quegdies miseris mortalibus eui.prima fugit.ait egregius poeta. ¶ Amplius si consuetudinis virtus attendit. q ab aristotele (voce expientie p̄ferente) vocat altera natura. p̄spicuū erit/nihil mala cōsuetudine honorosiꝰ amariꝰ atq deiꝰ z bōa cō suetudine nihil facilis suauius diuiniusq Propterea cōsentiunt phi omnes z poete cū theologis/non pax referre/iuuenes sic vel sic assuefieri. Adeo in tēris assuescē mt tii est.ait virgilius. Hinc inbet Tullius. Optimā formā viuendi eligendaz ee quaz iocundā reddet cōsuetudo. Nō male fers/ assuesce:feres/ait Naso. Et flaccus. Fingit equū docilem/tenera cervice mgr. Ire vias quā monstrat eques.venaticus ex q. Tpe cerninā pellem latrauerit aula Militat in siluis catulus nunc adhibe puro Pectore verba puer. nūc te melioribus offer. Quo semel est imbuta recens suabit odore testa diu. ¶ Postremo si maximā vim consuetudinis/puerse leges z sacrilege superstitiones oñdunt vt Auerrois commemorat/similiter z vicios mores/ put cōquerit Augusti. z aliouz plurimi. quis dubitabit assuefactionē in vera religione z castis moribus/plus habere vtuis/qñ adiungitur et opitulat sicut p̄diximus gratie diuinitus inspirate/ p̄potes auxilium. ¶ Quo circa/ mea crebra mens exhorruit dum sonabat iuuenū subuersiuus ille versus. Angelicꝰ iuuenis senibus sathanizat in annis. Plane nō video q de sathanizante iuuene sperandū sit in senectute. qñ puersis inclinationibus accesserit puersioz p̄ suetudo/si angelizans iuuenis z vicijs obnitens/i senio sathanizat. ¶ Sed blasphemū hoc puerbiū adinuenit errans vulgus vt reliq multa. Ad quid ita? Ad patrociniū vtiq p̄ditissimoz nequissimoz ūq paruuloz suoz quoz maior incompabiliter est copia.quatinus non tam eos corriget ab errore virarum suaq quā non irridere? a consocijs timoratis z bñ institutis (q̄ pfecto sūt rara auis in terris) quibus inest verecundia malis obstās conatibus. ¶ Et heu ita ia est. In puulis laudat inuerecunda frons Procax vultꝰ Impux os z blasphemijs z obscenitatibus assuetum. Lubricitas in oculo. In gestu ois dissolutio. Sed vere quales ex talibus paruul p̄deāt viri atq senes/p̄sentit nimium xpianitatis quottidiana calamitas ¶ Non fallebat ergo sed circumspectissime p̄siderabat qui affirmauit/repationez mox eccl'iasticoz si q̄ratur fieri/inchoandū ee a puulis. Quia cū minus corrupti minusq tenaciter infecti sūt/ capaciores inueniuntur doctrinaz salubrium. Etsi hoc fortassis nō satis ad p̄fectuz Istud em notasse vidr Aristo. di. eos inceptos auditores morat' scie. nolens p hoc negare ipam eis vtilem existere. nisi dixerimus eū sibimet Znum ¶ Paruuli quippe apti sunt ad acapienda bonoz studioz ex

ordia qñ nondum falsas opiniones altius imbiberūt. qñ nōdū radicatus hereſ pnicioſe admentiōes in eis. Vtres ſunt recentes p liquoribus optimis. Novelle plantationes q̄ ſequūt̄ lenit q̄ ducentis annus deflexerit. Dia hec ſecus in ſenib⁹ plenis diez malox/quos citius frāgas q̄ flectas. Si poteſt inquit Dieremias mutare ethiops pellem ſuaz. z pdus varietates ſuas z vos poteritis benefacere cū didiceritz malū. ¶ Q; ſi iuxta deductionē hanc repatio eccl'ie eius cultura inicianda eſt a parvulis (ſicut eſſet) Vbi p̄cor efficatius ſctiſſimū opus exercebit q̄ i celeberrima auitate pariſ. Vbi ſunt eñ pvuli qui p̄niuer ſalē diſpergent chriſtianitatē. Eſſe quoq; poterunt aliorum doctores inſtructoreſq; commodiſſimi. maxime domeſticorum.

¶ Ex hac preterea conſideratione cōſeqns eſt/nullum magis inimicari eccleſie: et preparare omnia antixpo in demolitionē eiꝰ q̄ facto aut verbis clam vel palā obuiantē voci chriſti dicentis. Sinite parvulos venire ad me ꝛc̄.

Conſideratio ſecūda

De ſcandalizantibus pvulos dū varijs modis eos nō ſinunt venire ad xpm.

Qui ſcandalizauerit vnū de pusillis iſtis minimis q̄ in me credunt expedit ei vt ſuſpendat̄ mola aſinaria in collo eius z demergatur in pfundum maris. Chriſtus hꝰ dicit. dubitare nefas eſt. Nec oportet in hꝰ verboꝝ dūtaxat miſtico intellectu. tranſferē do ad puſillos ſpirituales. qñ litteraliē etiam poteſt intelligi de puſillis etate. Et accipitur forte principalius z prius de eis. tā q̄ ſcandalum periculoſius longe ſit ipſoz q̄ alioꝝ credentiū. quoniam teſte Oratio. Talis quilibet eſt cereus invicium flecti. et dū ſemel corruptus eſt/nō eque leuiter ad virtutis formā z characterem reducitur. Propterea taliū ſcandalo precauens Batricius. docuit q̄ maxima debet puēo reuerentia/ne. ſ. quic̄q̄ fiat impudicū prauum z obſcenū i offenſionem ſue puericie Ad hoc credit verbum chriſti premiſſum. Sinite parvulos venire ad me ꝛc̄. Omis quippe ſcandalizans parvulos/ſuo acceſſui ad chriſtum obuius eſt. Huius ſenicij inſſionis/vtrobiq; ſimilis fere cauſa ponitur a chriſto paruloꝝ. videlz dignitas Nam prius dictū eſt taliū eſſe regnum celoꝝ. Dicaſſerit qñ angeli coz ſemper vident faciem patris ſui qui in celis eſt.

¶ Nūc ſupeſt enumerare modos ſcandaloz parvulis obſtātiū. Eſt eñ ſcandalum dictū vel factū minus rectuz/p̄bens alteri occaſionē ruine. Omnis idarco peccare t cadere faciens parvulos in via mozū gradientes ad xpm ſcandalizat eos. Hoc audiendum dupliciter fit. Nūc cope nunc ſermōe. Et vtrobiq; dupliciter directe t/indirecte

¶ Indirecte quidem ſcandalizat aliquis. dum nō p̄hibet ſcandalū. quando ſua auctoritate vel officio/poſſet et deberet. quēadmodū negligentia naute ſubmergit nauē. Aut certe volens quiſpiam p̄hibere ſcandala impeditur ſe contumelijs apertis ſeu detractionibus occultis ſeu damnis z aliis. ꝰ yaboli mille machinamentis Vtrum q̄ iſtud ſcandalum p̄buiſſe viſi ſunt diſcipuli. dū z p̄hibebāt pvulos venire ad chriſtum z cōminabanē offerentibus. At vō q̄ irrationabiliē hoc egerint z nō fm ſcām iuſticiū. Quos videns ieſus inquit eūgelica indigne tulit. An operz huius paruuli ſtibi videtur indignitas que ad indignationem commonere potuit dignantiſſimam Jeſu mittitatem. qui ipſum benignitatis fontem valuit quaſi turbare ſerenitz. Nō interim memini litteris expreſſum/q̄ famaliud indigne tulerit chriſtus. Qui etiam ipſa publicanoꝝ z peccatoꝝ facinora manſuete ferebat/dum indignabatur falſa phariſeoꝝ iuſticia acclamans. Cur cū peccatoribus et publicanis manducaret.

¶ Vitemus vtrunq; ſcandalū fratres ne cadat indignatio chriſti ſuper nos. Nam indignatio principis mors. quanto magiſ dei. ¶ Scandala quidem operum et verborum que palam et directe tenduntē adoleſcentum pedibus/nemo non intelligit. Sunt enim qui gloriantur non ſolum cū malefecerint z exultant in rebus peſſimis ſz ꝰ yabolica peruerſitate ſocios quot poſſunt facinoribus ſuis accumulāt. quaſi ſcilicet ad nil aliud intendere videantur/q̄

nesoli pereant.aut ne parum comitati/de-
trudantur in infernum. Talem olim cati-
linam passa est romana respublica.7 nunc
plurimos experit ecclesia. Excecauit enim
eos malicia eoz vt a fide discedant.7 vt da
ti in reprobum sensum/agant ea que pudē
apls ad Romanos scribens enumerauit/
et(qđ vix vllus credere poterit)longe de-
teriora 7 abominabiliora. Nec sufficiunt
sue dampnatissime pditissimeq; pditioi ex-
tranei 7 puecti/ipi nulli primirati sangui
nis nulli innocentie 7 angelice puritat[i]eta
ti,nulli parti sanctissime parcunt. dn om-
nia fedent omnia commaculent execrādis
flagicijs. Tanta est nimirū libidinose vo-
luptatis effrenatio tā fas omne nefasq; cō
fudit furor inflammatus et profundatus
vicioz.ita vt recte senserit Origenes q ni-
hil referre posuit.inter demoniacuz 7 aliū
passionibus suis agitatuz nisi q amplius
addo.demoniaco eniz pena sola est hec ve
ratio que alteri ad culpam detestabilē im-
putatur. Miremur ergo si nostra tem
pestate plus solito/sensus 7 cogitatio ho
minis/prona sunt in malū ab adolescētia/
q̄n cum primaria corruptione nature sug-
gunt paruuli quasi lac/psonalem vt sic lo
torum parentum et magistrorum cura/vl
nulla vel vltima est/de paruulorum suoz
moribus et eorum disciplinata custodia.
Quid ergo stupendum:ab sq; doctore po-
sit via lubrica et tenebrosa(quos angelus
domini malus psequitur)cadūt ex facili-
Utinam negligere eos solum esset. Po
nuntur ante oculos suos talium operum
dictoriq; nefandoz exēplaria.immo et pi-
turaz ignominiosaz 7 scripturaz lasciua
rum simulacra.ad q̄ aspicientes qđ nō nisi
prauē openē? Audi satiricū, velociz 7 citi
us nos corrūpūt exempla domestica/mag
nis cū subeant aīos autoribz. Preterea qđ
aget filius/nisi qđ videt patrē facientem.
Ad qđ reto[q]tur puerbialiē illud egloici
carmis. Pater ē seqē sua proles. Ita euenit
vt tā desit in multis remedij locus/q[u]i q fue
rit vicia/mores fiūt.iuxta Senece verbū.
Pōne q̄so scandala hec tibi ee pessima/
videnē.p paruulis p capitādis in via morū?
Et ve talib9 palā scādalizātibus nō iā vnū
sz multos ex pusillis xp̄i quos nō sinūt ve
nire ad xp̄m. At vo si scandalizantes in
obscuro 7 in occulto rectos corde deterio-
res sunt nō mor diffinio. Isti sunt(vt dixi
mus)qui ponunt scandalū nō immedia-
te 7 apte añ pusillorum pedes/sed velut 7
latere. Nam ductoribus eorundē 7 instru
ctoribz insidiant eos subsannāt 7 infamāt 7
calūniant. q̄si nō deuotiōe 7 religiosa pie-
tate cōicent paruulis in doctria:sed vl curio
sitate.vel hipocrisi vel fictiōe aliq̄. Hec
est vulpina imo dyabolica callidtas. q̄ ex
obliq̄ insidiās 7 morsēs vt colub̄/nō sinit
paruulos venire ad xp̄m. In qua peste mi-
nus ē remedij q̄ in puma. q̄ tomin9 expel-
li pōt hostis occult9 q̄ aptus. Tales cōpe
scere debuisset illa sapientis p̄ceptio. Mo-
li p̄hibere bñfacere. Si potes 7 ipe bñfac.
O quis capiet nobis has vulpes paruas
q̄ demoliunt vineas 7 florente ortū eccl'ie
calcant:subintrāt eñ 7 repunt ex occultis
nec illas deph̄edes nisi p vestigia. Et que
sunt hec vestigia? Cō culcatio certe flozz
q̄rūlibet 7 pulcerrimoz.7 euulsio salubriū
plantationuz.7 q̄ rarissim9 cultor accedit
dn culpeē. Ex quo portēto erhoibus fi
unt vulpes.7 q̄ voluptate(dicā poti9 ma-
lignitate)ista agunt? Rñdeē de nō nullis
eos forsan timere se detegi. Alios torquet
liuoz edax.si qđ nō agūt fiat ab alijs. Alli
os fidei religionisq; p̄ceptus exagitat. ap̄
quos pietas omnis/nō nisi fatua q̄dam et
anilis stoliditas iudicat. Reliq̄s nihil ho
rum/sed sola tepiditas deuotiōis euomi di
gna/verax 7 languidos excruciat. Ce
mundo ab his scandalis.expedit autoribz
magis mori/q̄m tot aīarum peuntiū a vi
dei rei sunt/quot clam vel palam scandali-
zant et pdunt. p̄serum dum non sinūt par
uulos venire ad xp̄m.

Consideratio tertia.

De laudabili studio eoz q̄ reducunt par-
uulos ad viam que ducit ad xp̄m.

Qui puerti fecerit pctōē ab erro
re vie sue/saluabit aīaz ei9 a mor
te.7 opit multitudinem pctoz.
Ex b̄o vbo trahē potuit Greg. nll'm eē ho
accepti9 sacrificiū q̄ zelū aīaz. Q si tāta so
licitudinis ingerendine.si tot vigilijs 7 cu-

ris imortalib⁹/p media vite pricula querũt
hoies saluare res vanas iamiaz picturas: si
colligere satagũt viles terrenarũ opuz sar-
cinulas/quas apt⁹ arbitrat̃ vt stercora Et
aũ hec agunt/laudant̃ vt industrij vt di-
ligentes vt officiosi ⁊ viles reipublice. Ui-
dete ozo ẽta est vel inertia vel infidelitas
ꝺ aliaz immortaliũ salute nõ curare xp̃ia-
nos/immo qualis est illa impudẽtissima
puersitas/eos inculpare/vijsqz nẽ apt⁹ nẽ
occultis p̃pedire/qui puulos ducere sata-
gunt ad xp̃m ne corruant i baratrz. ¶ Oz
oportune et iportune/diebus festiuis ⁊ pfe-
stis extrahit aliquis bouẽ asinũ ⁊ fouea et
luto/⁊ nõ phibeẽ. Qua ratione cosarguẽ
aliquis tanꝯ importunus ⁊ stolidus si in
gi studio omniqz tpe trahere conetur ani-
mas ad xp̃m. animas infiras in limo pro-
fundi vicijs obrutas. catenatas peccat⁹ vi
ctas in mẽdicitate ⁊ ferro/ ¶ Quodcunqz
potest facere manus tua instanter operare
Jubet Salomon. Et rursus mane semi
semen tuum. ⁊ ve spere ne cesset man⁹ tua.
quia nescis quod magis oriatur/hoc aut il
lud. etsi vtrũqz melius erit. Contemnunt
amatores reprobi/verba quelibz hominũ
dum male cupitis fruantur amoribus. et
zelator xp̃i/ad leuem flatum vocis cuiusli
bet/velut ad mote trepidabit arundinis
vmbram. ¶ Spiritales domus dei. tem-
pla et sacraria spũssancti viuentis/ciuita-
tes sanctoruz. regna celestia in terris/pas-
sim succenduntur/rapacibus ⁊ infernali-
bus flãmis omniũ vicioz/⁊ opitulari nr̃a
lenteset inertia. ¶ Ozo quãtis extolle-
rentur fame ꝑconijs. ⁊ medicus gratis in-
gerens opas suas sanandis egrotis. ⁊ ad-
uocat⁹ sine questu patrocinãs. ⁊ artifex oĩs
sue artis vtilitatẽ nil retribuẽtibus impar
tiens? Qualis igitur erit inter christianos
non iusticia sed insania. si medicus sponta
neus animarum. aduocatus ⁊ artifex salu
tis earum/inculpatur exibilatur prohibeẽ
¶ Parvuli nominatim tot/quotidie pes
simis alloquijs vrgent̃ ad malũ/⁊ nullus
vltro contradicit nec virtutuz patres agit
p incitamentis ad bonũ ¶ Deniqz parvu
li dira fame spiritus excruciati/petunt pa-
nem/⁊ nemo erit qui frangat eis. quietiaz
obstrahit̃ frangentibus ¶ Non ita doce
it xp̃us non hec egit. Nam in congregan
dis animabus/comparavit se galline. qua
nullum aliud animal erga fetus suos (vt
Augustinus ait) magis infirmatur pieta
te. demittunt̃ ale. plumeqz hirte fiũt/rau-
cescit vox querula. ob liuiditat̃ ipa cubi. ⁊ in
credibili supra vires animositate pullos tu
etur. Et nos qui christi sectatores dici vo
lumus/in hoc ope torpescemus. obserua-
bimus tps. mensibus totis quiescim⁹? ab
sit. ¶ Inueniunt̃ aũt modi plures repo-
nendi parvulos in via ducente ad rõm.
Unus est predicatio publica. Alius ãmo
nitio secreta. Alius magistralis disciplina
tio. Reliquus est hic xp̃iane religioni ꝑti
nus/est cõfessio. ¶ Sentiat alius qd volue
rit/ego in simplicitate mea iudico confessi
onem. si mõ recte facta fuerit/eẽ directicẽ
efficacissimã ad xp̃m. ¶ Ꝑpiunt̃ eiam p eaz
morbi peccatoz intimi. si docte prudent⁹ ⁊
morose pscrutatus omnia fuerit cõfessor
obstetricandi sciam habens ad educendũ
ex anima coiubũ tortuosum et ad eijcien-
dum virus pestilens a corde. quo manen-
te nullius vnq̃ parvuli spũs crescet in xp̃o
sed iugiter morbidus ⁊ languidus immo
penitus emortuus ⁊ sepultus iacebit i ster
quilinio pcoz. Ac ꝓinde nullũ opus vi-
te/nullũ motũ ducentem ad xp̃m ꝓduce
ret ex se. ⁊ sanies p sanguine ꝓcresceret dũ
spina peccati confixa maneret in vrinere.
quinetiã misera cõscientia stimulis mor-
tus introrsus exagitata oberrãs raperetur/
aliorsum p vias difficiles ⁊ ad inuenioĩs
desideriozuz mortiferas. ¶ Addo q⁹ a ubi
nulla põt fieri monitõ accõmodatior quã
in ꝓfessione. nulla cõferri medicina aptior
egritudinib⁹ vicioz. Et vbi queso põt ad
hiberi pservatio cautior ꝑ futuris. ¶ Ac
vo fatebit̃ aliquis ita se hꝫe. sic in fatebit̃/
qz nõ nisi semel in anno vel ad multũ qua
ter/op⁹ ista circa eum dẽ puulo exerceri cõ-
gruat. Ad qõ notissime rñsum est. dũ de
diligentia mũdanorũ ꝓmo hẽbaf: q̃q̃ nõ
obstim⁹ ifti sñe velut q̃die suadeamus
eũdẽ ꝓfiteri. Utinã vel semel i anno pu
li cõpleret vnicã debita integritate cõfessiõz
Oz qm̃ multi sunt: ⁊ tps illud pasce brevi⁹
simũ est/vt nõ vacet curatis ⁊ spãliter pe-
nitentigrijs/inqrere sufficient̃ ad fundũ ꝺ

omnibus, expedit vt quilibet paruloꝝ (imo necesse est) semel recenseat cū pudē confessione totū vite sue decursum. nō in trā situ. neq; strāgulato ore. ſz diuine ⁊ pfecte

¶ Resultat ex hinc triplex pfectus. In pu
ericia siquidē multi seducti plusq; diabo
lica rabie/multa faciūt vel patiūt enormia
nefanda aq;/q̄a vel loq nesciūt vel non au
dent/nisi p̄moniti et interrogati de q̄b⁹ tē
docentē. ita tñ ne mala nescita male doce
antur. nisi forsitan cū detestatōe vehemen
tiss. Sedo sciūt. p futuro q̄ et q̄liē cōfiteri
teneē. instruūt q̄z nil in cōfessiōe mētiri vl̄
celare deinceps. Tercio quietanē suauius
in cōscia. dū ad p̄terita delicta postmodu
in grādeuiori etate verecūdius cōfitēri vi
dēr se nō astrictos ⁊ q; ō ptāte ⁊ discretiōe
cōfessionis nulla postmodu scrupulositas
exoriē. nec ad supiorē remittūē. Nemo p
ta est vis cyrānica pudoris in q̄busdā. ⁊ pl⁹
fleis. q̄ñ p̄sertim horrida ip̄oq; etiā cogita
tu abominabilia facta/miserā aīaz cōstupra
uerūt vsq; ad vltimē sil' cū corpe. Quisquis
hec scire poterit fatebit opinor fere ñ mi
nus eē si tales apiant os ad cōfessionē inte
grā. q̄ si naturaliter muto repet vox ad lo
quendū.

¶ Dicet aliq̄s mihi vl' alīi opas su
as circa puuloꝝ monitōes ⁊ cōfessiones
ipēdēti. Stulto labore ? sumer? cur ita
Quia nimiꝝ. vel fingunt vel mentiūē vel
magis recidiuant ad vomitum.

¶ Sed rñdē⁹
primo ad vltimū q⁹ grandeuis etiā vt pre
fluxeris/quotidianus est redit⁹ ad pctū.
Nec p̄pter hoc desinunt cōfiteri. Nunq̄d
sentina nauis exhauriēs id circo dēserit op⁹
q⁹ redit tantūdē aque q̄ tū expulerit. Pu
gnamus ō vicia ait Gene. nō vt vincamus
sed ne vincant. Si quotidie manus sordi
dant. nō minus abluimus illas. q⁹ ⁊ si re
ꝑoro mentiri nonnūq̄ aut celare se pun
tos nō ignoro. in ipo p̄sertim aggressu con
fessionis. Utinā nec adultis hoc adesset v
cū. sed pedetentim exto⁹ queē veritas. cum
bonis monitionibus. cū interrogatiōibus
artificiosis sedulisq;. Et si nō tūc vel subi
to fiet hoc in postex dū ſualuerit timo⁹ dei
et eoꝝ carnes confixerit. Nō si quosdā de

spexerit deus ita vt eos corrigere possit ne
mo put sapiens loquiē/ nihilomin⁹ plēs
emendant etsi vel sic sola aīa in mense vel
anno saluatur/nō pdita est occupatō. cha
ritas opiet multitudinē pctoꝝ.

¶ Quisq;s igiē meoꝝ est delictoꝝ inuentus sue ⁊ ali
orū plurimoꝝ sicuti mihi cōscius sum/ef
ferueat ad opus hoc q̄ō tegit pctā. ⁊ tegen
do remittit. cōuertat impiuz ab erroꝝ vie
sue. et liberet animam eius a morte. Vos
precipue rectores ⁊ p̄ceptores paruloꝝ
disciplinā erga eos sedulā ꝑseruate.

¶ Hoc
em̄ bona fide ⁊ pia fraternaq; deuotione/
nō quasi iubens aut vobis aliē sentiens
cōmoneo. Ip̄os quoq; nō dico nō ꝓhibe
te venire ad xp̄m sed ducate.

¶ Et quoniam. nullū animal facili⁹/q̄ puuli a puulis
mutua cōtagione lediē. vestrū sit studiuz
circūspectione vigili p̄spicere quis ex nūe
ro discipuloꝝ vestroꝝ praue fedeq; sit infe
ctus. Unica prava pecus inficit omne pe
cus. Et vnius adolescentis sordidi mores
plures ex cōsortio sanos inquināt. Cū per
uerso puerteris denunciat ꝓba. Et de q̄
busdā ait. Commixti sunt inē gentes ⁊ di
dicerunt opa eoꝝ ⁊c. Q; si furta etiā modi
ca opum tpalium dū sentiretis fieri/cauta
inquisitione ⁊ solicitudine ꝓhiberetis vel
corripiendo vel eijciendo culpabiles. At
tendite q̄ furtum aliud nullū damnosius
nullūq; execrabilius sacrilegium/ q̄ tolle
re p̄ciosas puuloꝝ anias q̄ templū dñi san
ctum (q̄ō ipsi sunt) puersis seductionib⁹
violare fedare demoliri subuertē. Quāob
rem vicios os etsi non omnes eijcere pote
stis (Semp em̄ bonis mali cōmixti sunt)
Illos saltem notate/qui nefanda pernicie
palam nocent ceteris.

¶ Sed dicetis. Ta
les nulli sunt nullos inuenimus? Utinaz
nulli. vtinā vel solū pauci. At vt nec aliē
cōpertū habeatis. si diligētie vestre oculos
ad hanc rē studueritis apire. Et certe fie
ri poterit. vt vnius publica correctio? plu
rimos deinceps a peccandi libertate cōpe
scat. ⁊ taliter peccandi? qualiter nec aperte
nominare pudor sinit. Discedent fortassis
ab illius regimine qui hoc egerit nōnulli
dicentes q̄m durus est hic homo. Gz spe
randū est tum in diuina ꝓuidentia. tū in
bona fama eius inde secutura? q⁹ alij meli

ores ꝛ numero plures subintrabunt. Nihil enī virtute amabilius, nihil qꝫ magis alliciat ad sui ꝓsortiū. ¶ Beniqꝫ monitos oēs volumus cautos eē/ne qbꝫlubet iproperare valeat puulorū aliquis verbū prophete. In via hac qua ambulabā/absconderunt supbi laqueū mihi. Et rursus. Juxta iter scandalū posuerunt mihi Quo pacto sic impediendo. s. eor aliquem/vel ad intores suos/ne verbuz compleat dominī quo ait. Sinite puulos venire ad me ꝛc.

Consideratio quarta

De apologetica ꝓ baculo mee defensionis ꝛ simul exhortabit puulos p me indignū venire ad xpm.

Si occupat⁹ fuerit hō in aliq̄ delicto. Vos q̄ spūales estis hmōi instruite in spū lenitatis ꝯsiderās teipm ne ꝛ tu tēpteris. ¶ Exptissimus mor fuit q̄ dixit. Ars artiū est regimen aiar. Quāqꝫ ita nihil sine arte nouerit xpis hoies ꝛ sacerdotes attēptare p̄sumūt ꝛ ceci cecos ducūt. Ideo si ruina mltiplex immineat/ds amnūrabit. Adeo iā indignū vidr apud mltos/siqs ex theologi/aut famatus in lris/vel ecclīastica dignitate ꝓditus/ad hoc se opus inclinauerit. ꝓsertiz circa puulos. Qđ mihi (qr in talib⁹ eē putor momēti alicui⁹) in fabulā ꝛ iproperbium cesserit. Et sane mihi videnē discipuli dñi adhuc tūc celestiū par capaces/hac insipientia laborasse/ꝓhibētes puulos offerri xpo reputātes vicz indignū eē si tantus mgr ꝛ doctor eor xps/huic hūiliati subiaceret. Cōuincat sūt ipos sic sentientes/tā exemplū xpi q̄ verbū p̄missum apli. Ju q̄ vult alior instructores eē spūales ꝛ spū lenitatis ꝓditos ꝛ cōsiderantes seipos ne ēptent. Tales vo q̄ vari sint cogitare stupō est. Da mihi aliquē ꝛ dicā q̄ spiritualis est q̄ spiritualiter oīa dijudicet/ qui dicicerit ex eis que passus est compati. qui querat nō q̄ sua sunt/sed q̄ iesu xpi. quē totū repleuit charitas/humilitas ꝛ pietas/ vt nullū i eo locū vanitas ꝛ cupiditas inueniat. cui⁹ cōuersatio in celis sit. qui tanq̄ vnus ex ageb dei. nec bñ dictiōe nec maledictōe moueat ꝛ exēplo eor. neqꝫ ex misterio/ occupationis sue inferiorus/supna deserat. nec sordes cōtrahat pestiferas. Alloquin q̄d sibi ꝓdeēt si vniuersū mūdū lucret ꝛ aie sue detrimē tū patiat nō audies iubēte. Adiserere animē tue placens deo. Talis deniqꝫ q̄ nullis stimuleē aut alliciat formis corpm sz abstractus in sublimi arce rōnis/in sola aiaruz ctus in sublimi arce rōnis/in sola aiaruz ꝓspicaci q̄litate vsēē. Quādiu ei ista tibi derint/et repēte vel suspitōib⁹ inquietabert vel nimis terreberis vel gtia turgescēs. aut ꝑ ctus eris ifamia. carnal⁹ es nō spūal⁹. nec dū satis idoneus q̄ alios istruas i spū lenitatis. Quo fit. vt ad hoc res tradeat. vt icultatione debuerī/dū officio spiritualiū vicrorū memet immisceo. volēs puulos istrucre ꝓoccupatos i pcis tanq̄ si testudo terrestris/se pennatis auib⁹ cōsociet. ¶ Sed q̄d agā. Sentiunt aliter quidā ex hōib⁹ et benivolis. Cōminanē vel mihi vel puulis ne accedant ad me. ꝛ hoc alia multiplici rōne signanē multipliciter id arbitrāē recte fasnum cere. Allegāt q̄ppe dispitatē mor mihi puulis. Allegāt officij dignitatē occupandā ad maiora. De hinc causanē loci ꝛ tpis importunitatē. Postremo metuūt rei iuue tudinē ab emulis calūniabilē. ¶ Atqꝫ tractemus pauca de singul. Dicūt ꝛ verū est/magnā eē dispitatē mor debitor mihi ad mores puulor. Nihilominus si pdeē volnero/vt meos mores suis cōtemperem ꝛ ad sublenandū iacentes/ altiorē me deprimā necesse est. Nō bene conueniūt nec sedē sede morant. maiestas ꝛ amor. Atq̄mē sicubi deest amor/q̄d ꝓdeunt instructio. dū nec libenter audient. nec dictis credēt. nec impatis obedient. Quare maiestatē oportet oēm exuere. ꝛ ꝓ paruulis puulū sefaceē seclusis tū vicijs ꝛ piecta longe ois impudicitie nota. Adde q̄ natura eē cōmacē testat. Bene. magis ducat q̄ trahit. Habet ꝓteres hoc ꝓpriū generosa indoles (quod et irrationabiles ꝛ bestie et aues docet) vt blandicijs q̄ terroribus magis capiat⁹ deflectatur q̄z Beniqꝫ paruuli verecūdissimi quo pacto detegeret pcā sua turpia apud rursus qui nō prius eis p̄sua fisset se eis fidum eē. beniuolū secretū ꝛ amicū. hocaūz p̄suaderi nequibit/si nō modeste arriserit ridentibus. congratuletur lugentib⁹. col

laudet studia eoꝝ bona si non vitet acerbitatem ⁊ cōuicia in increpatiōe sua cū omni lenitate ⁊ māsuetudie. ita vt nō odisse eos sed fraternaliter dilexisse sentiat. Propterea tollens condescensiones affabilē ⁊ comicas a viro cū paruulis vt efficaciam sue confessionis et commonitionis euacuet cōsequens est. ¶ Persuasum sane habeo: sic egisse olī optim⁹ Alioquin quō factus fuisset omnia ad oēs vt xp̄m lucrifaceret. si puulos exciperet/ad quos nō factus sit paruul⁹. Quapropter auctoritate p̄terea mandasset patrib⁹ de filiis humane tractandis/ neq; p̄uocandis ad iracundiam ne pusillo animo fierent si parulorum velut indigna horruisset cōtortia. ¶ Sed quid argumentis nitimur/ cū ipo ab apostolo expssum sit Facti sum⁹ inquit paruuli in medio vestrum/ tanq; si nutrix foueat filios suos. ¶ Ponderem⁹ iterum obsecro qua ratione iubet apostolus instruere p̄occupatos in delicto aliquo in spiritu lenitatis. Et videamus si h⁹ nō prius egerit et docuerit legislatoꝝ nosse crimina. Cum em̄ p̄clamans inuitasset. Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis. subiungit. p re ad hec necessaria. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde ¶ Plura inuenustis patꝝ historijs ad hāc rem traduci possent testimonia. In quibus nihil efficax ad correctionem emenda modum est lenitas. Nihil em̄ hominum melius est facilitate ⁊ clementia ait Comicus. Nonne iohannes ille diuinoꝝ cōscius et conscriptoꝝ secretoꝝ latronis ⁊ homicide p̄dicti ssimi manuꝝ osculatus est. vt eū lucraret? Quis egregiū doctorē augustinū tanq; sidus aliquod beniuolū acquisiuit ecclesie? Ambrosius. Quia virtute ⁊ beniuolentia ⁊ mitritate. Cepi inquit Augu. de eodē cepi amare hoiez nō vt doctorem veritatis. sed vt hoiem beniuolum in me. O prudentissimū ⁊ vex dei sequacē ambrosiū. Nō dixit augustino. tūc pestiferis opinionib⁹ inflato. Recede a me pctōr es hereticus es. blasphem⁹ es. Quantomibus hec ⁊ silia ō puulis fidelibus ad eum p̄currētib⁹/ira feruescēs vomuisz. ¶ Porro si recogitem⁹ q̄ nihil erat i opibus xp̄i vacuū ⁊ insuꝝ maiestate carēs/ iudicabim⁹ ip̄m nō mediocrem rē intendisse/dū vocabat puulos ad se/cohibens discipulos charissimos p̄hibentes eos. Be hic eos accedētes amplexabat. iponēs eis manus/ ⁊ benedicebat eos. Et o p̄issime ibu. quis vltra post te verecūdabit eē humilis ad puulos Quis tumescens ⁊ elatus de sua vl̄ magnitudine vel sciētia/paruitatē deinceps parvuloꝝ ignorātiam aut imbecillitatē audebit aspnari: quando tu qui es deus benedictus in secula/in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi/ vsq; ad castissimos puuloꝝ amplexus btā brachia mansuetus inclinas atq; circūligas. Procul ergo/ p̄cul ex hinc omnis elatio. seorsū sit/indigna būda quelibet puuloꝝ effugatio vincatur hoc insigni exēplo christi nostri. humanitas illa humilis i socratea philosophis collaudata. qui non erubescat p⁹ curas publicas/laxare animū ludendo cū paruulis arundine etiam cruribus supposita. O si vidissent eum cathones cōsortij nostre etatis/quali eum cachinno derisissent. q̄ quā nō ita laxam⁹ ad paruulos colludendi licentiā/vt nō abhorrendā p̄clamemus omnez i gestu aut verbo vel tactu petulantiaz aut impudicitiā. Rursus alia ratio est humiliationis sue in obsequio ꝺ̄i sicut dauid saltans ante arcam totis viribus ⁊ nudatus. et vilis in oculis suis celebrat. Alia rō dum q̄ritur sola mētis recreatio. Prima sp optima est. et vix excessum recipit. nec video vbi aliē locū habeat congruentiorē illud ecclesiasticū etiā a Tull'. i ꝺ̄ officijs approbatū. Quātomaior es humilia te in oibus. Vbi exp̄s statuto puulo coꝝ discipul'. qb⁹ hāc hūilitatis normā verbo et exēplo inculcare volebat. Qui maior es inē vos/ erit sicut minor Et rursus i loco quē tractam⁹ q̄sq; nō recepit regnuz dei velut puulus/ñ intrbit illud. ¶ Ecce coꝝ deo. qi nō mētiot/plures audiui a triennio p̄dentes puulos/ ⁊ q̄sdā eoꝝ grandiuscnlos. q̄ fatebant̄ se nunq; p̄cā sua fuisse dicturos alteri: nō sic eis cōdescēdēs ⁊ diligēt introgāti. instāte et mortz articulo q̄ tūlibet dānari debuissent. Agnosce q̄ q̄d efficacie lateat in ipa cōdescēsione benigna. Et q̄d opē interrogationū admonitōnūq; discretio cauta ⁊ sedulitas artificiosa

magis vo in his dei virtus invocata spa-
ra ꝓpiaq;. Quosdā ꝓterea novi viros ex-
ptos q iam a multis ānis ꝓfessionū audito
res fuerant/ ꝓtestantes te vix aut nūq; rep
isse aliquē certis infectū vicijs q̄ prius illa
cuiq; alteri deteriisset. Nec id adhuc feci-
sent. nisi magna circūspectionis ⁊ lenitatis
spiritual' arte/cepissent eos ⁊ pia quadam
fraude utilit circūvenissent. Qua super re/
quedā ālia scripsisse me memi ⁊ ad vicio⁹
cognitionē ꝑcipue taliū nup vnus editus
est in gallico tractatul⁹. ¶ Expediam⁹
nos breui⁹ in relictis tribus calumnijs
Nā q̄ allegat dignitas officij mei aut etiā
gradus magistralis/nā satis factū arbitror
Nec aūt supaddit/meā occupationē in ma
joribus eē debere. Nescio ꝓtius si quicq̄
maius eē ꝑt in q̄ puritas mea ꝓficere valeat
q̄ deo dante virtutē a faucib⁹ canis infer-
nalis ⁊ ab ipis gehenne portis/aīas eripe-
re ⁊ tales pusillos animas/ qua si plantare
aut rigare. ptem nō indignā horti eccl'ia-
stici. parvulos loquor ꝑtinz in studio vt
eis det incrementū xp̄s. Sz asserūt me ī ꝓ-
dicationib⁹ publicis/ ista magnificentius
opatur. Id quidē forte pōnis⁹. sed meo
iudicio nō efficatius neq; fructuosius Cō
fudit prudē ipe xp̄s supbiā nostraz. que nō
vult nisi multos habeat auditores os suū
spire sapie/qñ cuz mulierecula samaritana
et sola diuturno sermone cōfabulatus est.
Nullo pacto tñ abnegauerim ea me irrati
onabiliter dimissuz eē q̄ necessitatis sūt in
officio cancellariat⁹. oū illi indign⁹ defu-
ncto ꝓ q̄libet vtilitate secutura in alijs. Sz
vbi cessat necessitas (vt plerūq; cessat) qs
occupationē meā tā salubrem inculpabit.
qñ me tūc fore vel ludētē vel ociantē coar
guere p̄sumeret nemo? ¶ Amplius de lo
ci ⁊ ꝑs importunitate que tertia est calū-
nia/quedā rñdimus in priori ꝓsideratōe
quāq; locus aptior ⁊ ab omni suspitiōe re
motior eē non possit q̄ publicus in eccl'ia
Nocentiat puerbiale illā notā. Qui ma
le agit odit lucē. Fit q̄z iussio xp̄i vt luceāt
opa vestra bona coram hoibus. ⁊ sit lucerna
eius posita sup candelabrū. Nō si scandali
zanē aliqui interptantes hoc ad pompam
vel inanem iactātiā/gloriunculā/hypocri-
sim vel pape laudā vel aliud hmōi. vide-
rint quid dicāt Profecto scandalū tale est
acceptū ⁊ nō datum. phanseoz nō pusillo-
rū. ac pinde cōtemnēdū. qñ neq; act⁹ ne-
q; locus ꝑfert se aliquā spiritualis ruine
occasionem. Porro nil miranduz si radius
boni opis. qui sanis gratissimus est. sit lip
pis luscidis aut inflat' oculis. odiosus mo
lestusq;. Christi bonus odor sumus accla
mat apl's. Sed quid subiūgit. Alijs q̄dē
odor mortis in mortem. Alijs aūt odor vi
te in vitam. Ceterū quisquis attendent q̄
multa esse missis dñica ⁊ operarij pauci (ō
operarijs loquor idoneis. Nam alij inmu
meri sunt ⁊ fruges cōsumere nati aut Ora
tius) videbit q̄ nullus dies nulla hora nī
lus locus ab hac opatione secludi deberet.
¶ Post remo ꝓ quarta calūnia nō infici
or rē p me aggressam apud ꝓdecessores me
os fuisse insolitā/ comicū me solatur puer
biū. suus cuiusq; mos est. Si nō licerī cui
q̄ aliquid ꝓclare nouitat' arripe male iret
respublica. immo iā nō iret sz liberi⁹ cor-
rueret. Neq; tñ est istud negociū ꝓtius in
solēs vel extraordinariū si de licentia ⁊ mā
dato epi dioc̄esani qui est domin⁹ messis
sue/ q̄dā deputēt ad messem hāc nūc h⁹ nē
illo mō colendam. Sed et si licentiā hanc
quesierim/curatur me illa xp̄i sinia. Roga-
te dominuz messis vt mittat operarios in
messem suam. Iridē esaias ꝓtegit qui pe-
tenti quem mittam ⁊ qs ibi nobis. Dixit.
Ecce ego sum mitte me. Nubil est enim in
actis istis meis: quiq̄ vel irregulare vel il
legitimum. q̄ supiozum potestas accessit
et quia nullus parvuloz audire presūpsit/
sicut nec facere ꝓpono/ absq; preceptoz sub
quo informant noticia. Beniq; nō parua
cura scholarum et scholarium parisius cō
missa est/ saltem in multis/ cancellario ec-
clesie parisien. tum iure officij. tum de mā
dato apostolico. Quid vero curā hāc ma-
gis vicere potest. quam religiosa bonoruz
morū disciplina. ¶ Sed repetentes amici
quod dictum est. Calumniabunt inquie-
unt aduersarij/ nouitatem istā vel de curi-
ositate vel de fictione vel de infructuosita
te vel de nimia lenitate aut aliquo hmōi.
Nec ꝑ nubi nouā sunt. O amici charis
simi. Omnia dicta cogitari ⁊ mecū ꝑ
legi. Nā qualis vnq; fuit actio hois co-

sinti/ que vel reprehensione vel sinistra aut
stulta interpratõe carnerit. Obsecro tñ p
illã quã expectamus salutẽ ⁊ obtestor coram
pauedo tribunali iusti iudicis dei. qñ ne-
mo novit q̃ sunt homis nisi spũs homis q̃
in ipo est. quatinus in xta regulam xpi. in
bacre a fructibus meis me cognoscãt. Et
si quid in doctrina vel opatione/falsuz im
pudicum nefariũ ve deprehenderint/nõ re
fugio/iudicer tunc lupus rapax in vestiũ
nunẽ extrinsecus. non damnẽ postulo ar
bor intentõis de malicia intrinsecus. Alio
quin peccatũ incurrẽ temerarie dijudica-
tionis fraterne. ⁊ scandalũ ponẽ parvulis
quoz aduentus p hoc ad xpm nonnunq̃
impediẽ. Portabit quisq̃ talis erit/onus
suũ ipostex. ego liberat extitero. Et ia ad-
uertãt pcor obfuatores mei quãtum fidu-
cie gerat animus meus in hac causa sibi be
ne cõscius qñ ipos etiã tot parvulos (quo-
rum cõditio est. nil facile celare) testes ha-
beo ⁊ iuuo co. Sed hec hactenus ad alios
Nũc ad parvulos cõuersus/eos sapiẽ
tie vbis cõfidens/ exhortabor. vt si quis
puulus est veniat ad me nihil erubescat.
nihil trepidet. nihil exhorreat. Audiat q̃s
quis illa erit bona saltẽ quedaz monita ex
ore meo. si id ip̃m arrogo mihi. Jure meo
id possum nõ in me sed in dño. Inducam
recogitanduz oẽs annos suos in amarim-
dine aie sue. Et ad scpãduz spm̃ suũ sco-
pa lingue ꝓuie. Ad hoc tñ vel aliud nul-
lum cogam inuitũ. Porro nihil de tacẽ-
dis inquirã/neq̃ psuadebo/imo phibebo
socioz vel alioz secreta ꝓdere. Nullus in
sup suspectã habeat fidem meã in obfuan
do tam signo q̃ verbo sigillũ confessionis
integz. Scio q̃tum ꝓuilegiatũ est Vellez
vt cõfessi/tanta se ⁊ me discretõne celarent
neq̃ p quosdã inducerenẽ ad oppositum/
curiositate prava factuaq̃. Sed extime-
scet aliq̃s/penitẽtie austeritatẽ. Vane hoc.
quia nullã nõ vltro sustinẽdam impono.
Malo enim exemplo Guilbelmi parisien-
sis/cũ prava penitẽtia volũtarie cõplenda
mittere hoies ad purgatoriũ/ q̃ cuz inutta
nõ facienda/ꝑcipitare in infernũ. Quisq̃s
aderit peccatoz suoz quãq̃ grauissimoz

cõscius/dicat cũ dauid nil omittẽs. Preces
ui. Nox subiũgam. peccatũ tuũ transtulit
a te deus. nõ vltimũ in penitẽtia punctum
habuisse crediderim si ꝓfecto ore abomi-
na est iniquitas hoc est ad vomitũ cõfessio
nis deducta. Alius fortassis exhumabit
me cum osiurũ vel spreturũ postea/cui9sce-
lera cognouero. Certe nihil minus. amaz
bo eum potius vt filiũ in xpo charissimuz
vt eum pterea quẽ timere deum. ⁊ bonum
purgatũq̃ factum sciuero. vt euz subinde
qui mee fidei se ita totũ cõmiserit/vt ea ꝓ-
deret mentis vulnera indecora: que chari
simis forte parentibus nequaq̃ ostendisset.
Et ita sentio in corde meo scit veritas q̃
dulcius afficior atq̃ mãsuetus ad illos q̃s
e magnis ⁊ grauibus criminũ periculis eru-
ditos esse cõspicio/q̃ ad alios minus san-
ctiatos. Nullas denicq̃ vindicationis aut
odij reliquias vnq̃ in animo residẽ ꝓmise
rim/ p cõfessione cuiuscũq̃ delicti. etiaz si
ꝓria mors parentũ delictum illud esset.
Scio tamen q̃ nõ potest a confessis/ omis
repẽte pudor abijci. Sed hoc neq̃ necesse
neq̃ vtile est. vincet tandem illũ pudorem
ratio. ⁊ ista interim confusio ad nõ medio
crem pene dimissionẽ ꝓficiet. Conque-
retur alius ⁊ dicet frigidus sum ⁊ indeuo-
tus. quid mihi ꝓdest ꝓfessio. Et sane esto
ita sit. tanto diligentius accedere cõuenit
ad ignitũ eloquiũ dei vehemẽter. Accede
ad hũc ignẽ calesces plus satis. Vidi eo se-
pe multos frigidos in initio: qui etiã collo
quiũ tale sup actibus suis vel horrẽt vel ri-
dent/ ⁊ discedũt calentes consolati ⁊ vber-
tim flentes. Obrigit mihi crebrius ta-
lis mutatio. Olim quoq̃ circa sozores ger
manas. dum eas ad celibatum ꝓpetuũ in-
ducerem: rale aliquid carnale patiebar. tur
babat nõnunq̃ me ⁊ rationes meas oẽs
tumultus vulgaris consuetudinis. insoli-
tum mihi ꝓponebaẽ id quod agere molie
batur mea devotio. Fluctuabaz ⁊ nutabã
⁊ pene querebã dissoluere sanctitatẽ ꝓpo-
siti ac retro pedẽ flectẽ. Quousq̃ tãdẽ deo
ꝓpicio ꝑuertebã oc'os a rta in celũ. a mõ
te hac ad vitã/a mortalitate ad eternitatẽ. et
ꝑsiderabã li ꝑa rõis arce ⁊ fidei lumie. qñ
vanitas vanitatũ ⁊ oia vanitas. sic respira
bã solidabar firmabarq̃. Quo magl horta

di sunt oēs: vt hoc mō. nō populari rumore vel cōsuetudis errore sed pure veritatis cōsideratōe/id qđ iustum est ꝛ religiose factum dijudicēt. nec qđ animꝰ in pñi sentiat. sed qđ sentire debeat attēdāt. ¶ Cetrū solitꝰ suꝫ nec tacebo/cōfessos mihi specialiter instituere ad qūot obſuāda. Nā quo ad crimina p̄ ceteris detestor in eis os mēdacijs ꝛ piurijs detractionibusqꝫ dedicū. Manus q̄ꝫ violētas ꝛ rapaces. Lacꝰ Beniqꝫ libidinosos maxime mōstruosos. vānatosqꝫ legibus. ¶ Primū obſuandū est vt sūmope sibi caueant ne deinceps sint occasio ruine ꝛ damnatōis alioꝝ. quoniā istud est ꝓpriū demonis officiū. Bñ iussuꝫ est. Si nō caste. tamen caute hoc est secrete ꝛ solitarie sine lesione vel scādalo cuiuscūqꝫ. ¶ Secūduꝫ est. vt seductos olim ab eis/aut suos in malū cōplices/studeāt quātum discrete potuerint ad emendatōez reducere. imo ꝛ alios p̄ eis. quatinus ꝛ ipsi qui p̄ nos demonū/nunc p̄ hoc angeloꝝ fungant̄ officijs. ¶ Tertiū est vt si peccauerit de cetero (put est humana fragilitas) semper tamē adhibeāt tpe ꝛ loco ipm cōfessionis antidotū. qꝛ nihil eē valituꝝ obtestor iterū ꝛ iterū. si nō fuerit integra ꝛ sufficienter explicās atqꝫ diuumerās cognita p̄fitētis peccata. tam circūstantijs maxime eis q̄ peccati spēm mutant. ¶ Quartū est. Indico nempe singulis nō obligatorie sz exhortatorie sepius. vt teneāt facilē quādā observatōez p̄ omni tpe vite sue. tam p̄ remēoratōe ꝛ quadā satisfactōe peccatoꝝ integre simul cōfessoꝝ/q̄ p̄ cautela aliqua futurorum. Vtor vo cōiter hoc mō. vt dicāt singulis diebꝰ bis Pater noster ꝛ Aue maria semel de mane ꝛ semel de sero. cū totidē p̄ strationibꝰ ad terram. si ꝛ vbi cōmode fieri potuerit. Raro aūt muto in hoc p̄ magnitudine ꝛ varietate criminuꝫ diuersitatem hmōi obſuationū. qñ vix istud fieret ꝛ in alijs penitētijs secretioribꝰ pōt scrupulosiꝰ varietas talis tradi. Nō si in hoc innocentes cū nocētibus exequē/nō cōqueranē innocētes. qꝛ nō minus obligati sunt q̄ nesimiles essent nocētibus/ipe p̄hibuit manu tenuitqꝫ. ¶ Hanc vo quadruplicē institutionē p̄ paruulis/metro ludens cōpbendi vt eas altiori mente reponāt. Non opere aut verbis. alios cōrupis vnq̄. Sit satis ipa tibi p̄ditio ꝓpria. Si q̄s p̄ideris morbis actiove nefandis. Discrete ad rectum mox reuocare stude. Non pudor obsistat/tua q̄n ꝓfessio plene. Crimia scita notet. vt nocet illa tibi. Tu de ꝓfessis gratꝰ nu ne recidines. Signo aliq̄ facili/iugiē esto mēor. ¶ Ad extremū vsqꝫ q̄ nulli diligitis infās/Vt q̄d diligitis vanitatē ꝛ q̄ritis mendaciū. Venite fidēter. nulle via ꝓ insidie. null⁹ latet anguis in herba. Cōmunicabimus mutuo bona spūalia/qꝛ tpalia vestra nulla reqro. Ego vobis doctrinā. vos mihi oronē impēdetis. imo oꝛabimꝰ p̄ invicem vt saluemur. Sic angelos nr̄os vicissim letificabimꝰ in q̄ ꝓ solēnitate hec scribo Sic forte. necia forte. sz certa spe miscēdiam inueniemꝰ apud p̄resentiam. dū obediemus voci sue in accessu nr̄o ad eū. ego p̄uocādo vos exequēdo. Nec deerūt pij/gre ꝛ devotionis amplexꝰ/in pñti miseria ꝓsolatorij/postmodū glorie ꝓsummate ꝓpetua vnitati subsequē. Ad quā nos oēs/qui spiritu p̄ uuli eē debemꝰ/inuitat ipe ihs spūali collocutione ꝛ afflatu iugiter inspirās ꝛ dicens Venite paruuli os venire ad me.

Incipit opusculum

eiusdē de ꝓtractibꝰ ad instātia p̄oris ꝛ fratrum dom⁹ carthusie in sabaudia. Anno domini. M. cccxx. Mense Januarij.

Incipit prooemium.

Si volūt diuites fieri inci-
dūt in laqueū ꝛ p̄ptatōez diabolī/ꝛ desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua. q̄ mergunt hoies ad interitū ꝛ p̄ditōez. Radix eē oīm maloꝝ ē cupiditas quā quidā appetētes/errauerūt a fide. ꝛ inseruerūt se multis doloribꝰ. Tu vo o hō dei hec fuge. ¶ Hec est aplica āmonitio cōformis sentētie christi. Non potestis deo seruire p̄ mammone. ¶ Sed ve filijs Adam post peccatū. quos oportet transire p̄ viam ꝓtractuū ciuitatum. vbi meum ꝛ tuum pstrepunt ꝛ altercātur. Vbi dolos fraudes laqueos decepcōnes/spergit ꝛ ab scō dit inimicꝰ. dū inq̄ reb⁹ pricia suadet imponi. duꝫ nō satis attendunt homines quod ait Guido carthusien. Rationalis creatura vera ꝓfectio ē. vnamquā-

q̄rem tanti habere quāti habēda est. sicut pluris est aīa q̄ esca: fides ⁊ equitas q̄ pecunia. ¶ Quo fit vt spūales etiam dei homines vix euadūt picula. licet nolint diuites fieri. licet dicant ex sententia/habentes alimenta ⁊ quibus tegamur/his contenti sumus. Incubit siquidē eis/vel p se vel per suos/ambulare viam que dura est ⁊ anfractuosa cōtractuū. plena laqueis. ⁊ fumibus circūplexa peccatoꝝ ¶ Tales igit̄ qd agēt qualiter obediēt apostolo inberi. Tu vo homo dei hec fuge? Nūquid debuerant aput alibi loquit̄ extra mundū exisse. nedū animo sed corpe qui nec fodere valent. et mendicare erubescunt. ⁊ de altario viuere habēt. ¶ Atuero' quidit idem apostol⁹ diūp̄ioribus verbis cōtinuo subiūxit. Necta autem iusticiā. Necesse enī que cōmutationem omnē equo p̄cio mensurat numerat ⁊ ponderat. Justiciam vo docet ipa sapientia. p quam se teste/legum conditores iusta decernunt. Hinc illa sapiētissima salomonis oratio. Mitte sapientiam de celis sanctis tuis. vt mecum sit ⁊ mecuꝝ laboret. ¶ Sit ⁊ ipa no biscum volentibus inquirere que sit via regia cōtractuū ciuiliū ad euitandas offendiculorum tendiculas ¶ Cōmouit hoc attemptare petitio quorundā hominū dei casum offerēs ꝓplexuꝝ apud eos quos eruditre charitas iussit et me inquit/vitam eternā habebūt. ¶ Erūt autem partitōes due. Prima resoluet materiam contractuū ad terminos iuris diuini ⁊ naturalis. sub quintuplici quaternario cōsiderationū. Altera sub totidem propositionibus/particulare casum qui petitus est attinget ⁊ absoluet.

Explicit proemiū. Incipit tractatus.

Sequitur p̄ma pars principalis. Incipit p̄mus quaternarius.

Consideratio p̄ma

Contractuū bonitatē aut maliciaꝝ doctrinalit̄ inuestigare volētibus/ necesse ē in p̄mis cognoscē qd nois ⁊ quid rei. quid. s. sit ꝓtract⁹. ⁊ de ꝓtractuū spēbus. ¶ Tradit hoc aristotiles ē primū ⁊ ꝓpū in oīi disciplina siue scientia qui ignorātes termios/defacili palogisantur. ¶ Poteſt aūt ꝓtractus ita breuit̄ describi. Cōtractus est ꝓmutatio ciuilis legitima. Cōmutatio ponit̄ p genē. Ciuilis addit̄ ad differētiā mutationū naturaliū. qs ꝓsiderat phia naturalis. ꝓtract⁹ em̄ spectat ad ethicā siue moralē philosophiā. Subiūgitur legitima. i. legi ꝓformis/ad dīaz cōtractuū illicitoꝝ vel illegitimoꝝ. ¶ Inuēta ē aūt ꝓmutatio ciuil' post pecm̄. qm̄ status innocētie habuisset oīa ꝓmunia. ¶ Rursus cōmutationū ciuiliū multiplices sūt spēs. Una ē venditio. altera ē empcio habentes se correlatiue adinuicē. venditio in agente ⁊ emptio in recipiēte. Locatio ⁊ conductio silem habētes correlatōez. Mutuatō actiue ⁊ passiue sil'r se hūtes correlatiue. Datō liberalis ⁊ receptio gratuita. Poteſt iterꝝ extēdi ꝓmutatio ciuil' ad matrimonialem ꝓiunctōez maris ⁊ femine. de q̄ nihil ad p̄sens. Cōstat igit̄ q ꝓtractus ē spēs iusticie nedū ꝓuteſt genera lis vtus. sed spēalis. ⁊ spēalissimus que dicit̄ iusticia ꝓmutatiua. Propterea si debeat plena resolutio fieri necesse ē puenire ad diffinitōez iusticie. p differentias intermedias. Unde q ꝓmutatio ciuilis/nō hz fieri nisi p trāslationē dominij vel vsus vel vtriusq; ꝓsequēs ē vt sciat̄ quid sit dominiū. ⁊ qd dīs. ⁊ q̄t sunt spēs dominij? Unde dominiū ptās est q̄piqua assumēdi res alias vel vt alias/in sui facultatem vel vsum licitū ꝑm iura vel leges/rationabiliter institutas.

Consideratio secūda

Contractus ex quo ē ꝓmutatō ciuilis legitima. ⁊ legitimū dicit̄ qd est cōforme legi. necesse est cognoscere quid sit lex/quales in sup ⁊ quot sint eiꝰ spēcies. fundat̄ vt p̄cedens. Legū nempe alia est pure diuina. alia ē pure naturalis. alia canonica alia pure positiua. alia ciuilis pure ipa positiua. Sunt ⁊ alie mixte ex aliquibus p̄dictis legibus. ¶ Ignoratis itaq; vel non cōsideratis hmōi diuisionibus ⁊ diffinitionibus nō pōt haberi certa ⁊ perfecta resolutio. notificās diffinitōez contractus. Quid p̄terea dicat̄ meū. quid tuū. ne q̄ p ꝓsequēs ds ꝓtractus sit licit⁹ vel illicitus. licit⁹ vel illicit⁹ inq̄ de se vel suo genere

sint ex solis accidentalibus circūstantijs. q̄ nō cadūt sub arte. Sed qm̄ alibi tradita ē sub cōpendio ista resolutio/illam ad p̄sens nō repetimus.

Consideratio tertia

Contractuū diuisio/species ꝛ suffi cētia/ sic haberi possunt. ꝛ expedit agnoscere. Aut em̄ p̄ tractū transfertur dominiū. aut solus vsus. ¶ Si primo mō hoc ē dupliciter. qꝛ vel fit mediante p̄cio. ꝛ sic sunt due spēs correlative. emptio ꝛ venditio. Vel fit sine p̄cio. ꝛ ita sunt due spēs correlative mutuatio activa et passiua. Unde mutuū dicit̄ qꝛ de meo facio tuū. Potest addi tertia spēs. que p̄prie nō est p̄tractus sed ē liberalis datio seu donatio vel elemosyna. Addit̄ quarta species que dicit̄ campsio seu cambium. vbi fit translatō dominij de aliqua re ad aliā rem remanentibus ambabus in sua essentia. vt vini ad frumētū vel vestis ad sotularē. vel pecunie ad pecuniā/ q̄ntus hec species reducatur ad emptionē vel venditionez. Vel si solus transferēt vsus/redit ad locationē vel cōductionē. cōmodationē vel accōmodationem. ¶ Si aūt cōtractus sit talis vtute cuius transferēt vsus rei/ retento dominio. hoc contingit dupliciter. Quia vel hoc fit sine p̄cio mediāte. ꝛ sic sunt due species correlative. cōmodatio ꝛ accōmodatio. Aut fit mediante precio/ ꝛ sic sunt due species correlative. locatio ꝛ cōductio. Potest addi tertia species que dicit̄ censualis pensio vel emphiteosis. vel datio ad firmam. Addereꝛ quarta species que est impignoratio. nisi qꝛ ibi nō est proprie translatio. sed tantūmodo depositio pro securitate mutui vel cōmodati vl̄ crediti. ¶ Beniqꝛ notari potest: qꝛ in aliquibus rebus nō est dominium separatum ab vsu vt in pecunia numerata cuius dominiū est vsus. alioquin frustra esset. Ut insuper econuerso in cibo. cuius vsus est ipsa rei consumptio. Et ita proprie non separatur hic vsus a dominio Unde consurgit non parua turbatio apō aliquos nihil habere se dicentes in propō vel in cōmuni.

Consideratio quarta

Contractuū diffinitōes in spāli tā les possunt elici ex p̄missis. ¶ Vēditio ē cōtractus: p̄ quē fit trāslatō dominij alicui⁹ rei de vno ad alterꝫ/ p̄cio legitimo mediāte. Ita qꝛ ibi ē merꝫ ꝛ p̄ciū. ꝛ emēs ꝛ vendēs. Nec refert si sint ples emētes vel vendētes vt in p̄munitate. Et dicit merꝫ aliqñ pecunia. aliqñ ius ipam recipiēdi. aliqñ est p̄prium corpus/seruꝰ alicuius. ¶ Aductuatio ē p̄ctus p̄ quē fit translatio dominij ad alterꝫ/nullo p̄cio mediāte. nouꝫ quid ē ad semp vel p̄ semp. qꝛ iam cēt liberalis donatio. ¶ Campsio est p̄tractus per quē fit trāslatio dominij vnius rei ad alterā. sic qꝛ vna est p̄ciū alterius/nec differt merꝫ a p̄cio. Et inde consurgit dīa ab emptione ꝛ venditōe cōmuniē dicta. vbi p̄cium ꝛ merꝫ distinguūt̄. ¶ Donū ē trāslatō rei ab vno in alterū liberalis ꝛ irredibilis nō em̄ pactio est vel intentio/ q̄ fiat reddi tio. qꝛ nō cēt donū pure gratuitū. ¶ Kurs⁹ cōmodatio est p̄tractus p̄ quē fit translatio vsus rei de vno ad alterū nullo p̄cio mediāte retēto dīio. ¶ Locatio ē cōtractus per quē fit trāslatio vsus rei de vno ad alterum/aliquo p̄cio mediāte retento dominio. ¶ Censualis pensio vidꝫ mixta ex vēditione ꝛ emptōe. locatōe ꝛ cōductōe. q̄m fit ibi quedā translatio dominij rei ꝛ vsus sui ad tempus solū. vel cū certis modificationibus appositis. ¶ Possent ex his elici descriptōes illicitoꝝ p̄tractuū. posset etiaꝫ fieri verbū de p̄missis p̄ metaphorā ꝛ trāslationem ad spūalia. vt dicamus regnum celoꝝ emi. ꝛ q̄ deus recipit ad vsuram/sed omittimus ¶ Postremo quoniā suscepto p̄sentis opusculi. p̄cipaliter est nō de quo libet contractu plene loqui. sed ad inuestigandum quis cōtractus vere dicat vsurarius. vt radicitus ꝛ tape possit cognosci/ cū rabimus causas a liquas remouere/propē quas posset videri aliquibus q̄ cōtractus aliquis esset vsurarius vel illegitimus sine non licitus. loquentes p̄cipue de legitimo vel illegitimo p̄m legem pure diuinaꝫ vel pure naturalem. p̄supposito lapsu generis humani seu peccati. Et p̄mo de venditione ꝛ emptione fiat sermo et hoc in secundo quaternario nostrarum considerationuꝫ.

Incipit secūdus quaternarius.

Consideratio quinta

Venditōis ⁊ emptōis ꝓtractus / nō ideo p̄cise dicit illegitimꝰ. qz sit vtilior vni pti q̄ alteri vt vendenti q̄ ꝓtrariū. qz ꝓtractus spēs est iusticie cōmutatiue q̄ respicit equalitatē rei q̄ venditā. ad rem q̄ emit. vt fuerit equalitas iusti p̄cij. ꝑ quā equalitatē. facilius obſuandam ſ inuēta ē moneta vel numiſma vel pecunia. ſicut puleḋre deduxit phus ⁊ facile ē aduertere cōſiderāti diſtātias locoꝝ ⁊ varietatē. nūc abūdantie. nūc indigētie in rebꝰ cōmutādis. Nihilominꝰ apparet veritas noſtre cōſideratōis in practica vulgata ⁊ approbata ꝑ oēs fere natōes. dū vendunt̄ ⁊ emūtur redditus ꝑpetui vt decem denarij reditiales ꝑpetui / ꝑ centū vel ducētis in pecunia numerata. Cōſtat in hoc caſu quod recipe totam pecuniā traditam: remanēte ſibi ſua poſſeſſione ex integro. imo facta fortaſſis melioratōe. ¶ Sūt alij caſus oſtendentes veritatē huiꝰ cōſideratōis. ſz ꝗ vni ſuffiat. Unde textus Leui. xxv. ſic habet. Qui vendiderit domū ſuaz intra muros vrbis / habebit licētiā redimēdi donec vnus annus impleat. ſi nō redemerit ⁊ anni circulus fuerit euolutus / emptor poſſidebit eam. ⁊ poſteri eius in ꝑpetuum ⁊ redemi nō poterit etiam in iubileo Notanḋ hec tria. Primo q̄ venditio ꝑpetua licita ē. Secūdo q̄ venditionē nō inficit ꝓditio redimēdi. Tertio q̄ ſi emptor poſt decem vel viginti annos velut vendere illud qđ emit ſuo venditori qualicūq; p̄cio. nō teneḃ fructus medij tp̄is deducere in p̄cij recōpenſatōez.

Consideratio ſexta.

Venditōis ⁊ emptōis cōtractus nō ideo p̄cise dicit illegitimus / q̄ res vendita poteſt ad certū tempus redimi ſeu retrahi lege ſuper hoc conſtituta ¶ Dicentes oppoſitū / condēnarent ſupremum legiſlatorē deū in legibus ſuis iudicialibus / datis ꝑ mo yſen populo iudeoꝝ ſicut ē textus apertus Leui. xxv. mox allegatus. vbi patet q̄ vendens hereditatem poterat redimere imo ⁊ ſine redemptione reuertebat̄ hereditas in anno iubileo. Cūcta inquit regio poſſeſſionis veſtre / ſub redemptionis conditione vendet̄. Nec autem lex inducit̄ hic / non q̄ obliget ꝑ nūc populū xp̄ianū / niſi ꝑ quāto nouiter inſtituerit̄ ꝑ legiſlatorē legitimū / in iſta patria vel in illa. ſicut ⁊ factuz ē de multis legibꝰ iudicialibus legis antique. quēadmoduz ꝑterea leges ciuiles nō arctant in foro eccleſiaſtico. niſi ꝑ quanto ꝑ legiſlatoreꝝ eccleſiaſticum firmate ſunt. Sufficit aūt ad ꝓpoſitum mōſtraſſe ꝑ licitā legem veterem veritatē noſtre cōſideratōnis. q̄ ſcz de lege pure diuina ⁊ naturali / contra quas agere nuſq̄ fas ē. non habeḃ q̄ de ratōe venditōnis licite ſit q̄ nō valeat redimi res venditā. ſic q̄ nō interponat̄ cōditio redimendi lege publica vel ꝓuata volūtate.

Cōſideratio ſeptima

Venditionis ⁊ emptionis cōtractꝰ / nō ideo p̄cise dicit illegitimus / qz pactum poteſtatis redimendi rem venditam ad tempus certum vel incertuz vendens ⁊ emens interpoſuerūt. ¶ Deq̄ ex precedenti. qz ſi iuſta lege publica / poteſt hmōi cōtractus fieri non repugnat legi diuine vel naturali quin ita fieri poſſit lege vel conuētione ꝓuata quicq̄d ſit alicubi ꝺ phibitione poſitiua.

Consideratio octaua.

Venditionis ⁊ emptionis contractꝰ non ideo p̄cise dicitur illegitimꝰ iure diuino ac naturali / dum ꝓpter libertatem redemptionis veḋite rei res ipſa minori p̄cio venditur vel emitur. ¶ Reducitur primo per inſtitutionē legiſlatoris publicam ſi fiat ex hoc menſuratio p̄cij ꝑm ampliationem dominij ſit per rem emptaz. Conſtat enī q̄ in caſu cōſiderationis / cedit res empta / ipſi emptori in minus amplum dominiū / q̄ ſi non poſſet redimi. ⁊ contra venditor non ita plene denudat ſe totaliter a dominio ſue rei quam vendit. Si igitur poteſt p̄ciū aug-

ferí/dum ius vel dominiū ē pinguius latius ꝛ uberius/dominio diminuto: potest ꝛ ꝑciū diminui. ℙro quo facit textus Leuit. xxv. qui sic habet. Quāto minus temporis numeraueris: tāto minus emptori cōstabit. ¶ Confirmatē ex ꝓsideratōe cōtractus qui ē locatio vel cōductio vbi fit trāslatio solius vsus retēto dominio. Quis ei nesciat tpari vel augeri ꝑcium/iuxta tps ꝛ vsus cōmoditatē maiorem vel minorem? ¶ Elicit ex ꝑmissis hec veritas: ꝙ non est de intrinseca ratōe venditōis aut emptionis/ꝙ fiat sine lucro alterius partiū/ꝛ sine spe vel pacto redemptōis seu retractōnis ꝑ vendentē aut eius cām habētes.

Sequitur nūc videre

quid de iure positiuo sit vel eē pōt de ratō ne cōtractuum. Et hoc in tertio quaternario considerationū.

Incipit tertius qua ternarius.

Consideratio .9.

Arbitrio legislatoris/subiacet ꝓtractuū modificatio: limitatio vl̄ amplificatio. ¶ Deducit ex hoc. ꝙ ad legislatorē spectat legū institutio. Formalis aūt ratio cōtractuū/cōsistit in cōformitate ad leges. sicut patet ex diffinitōe ꝓtractus que ē ꝓmutatio ciuilis legitima. i. cōformiter ad leges facta. Vñ ꝓtract⁹ matrimonialis de q̄ minus videt/cuz sit de iure naturali. subijcit tamē arbitrio legislatorꝛ scz pape vel eccīe. alioq̄n nō posset fundari illegitimatio quorūdam ꝑsonaꝝ ad mīi monialē ꝓtractū. Immo ꝛ arbitriū tale legislatoris extendit etiā ad foꝝ ꝑscientie ꝛ penitētie vt nō quilibet peccator possit se cuilibet sacerdoti se subijcere/ad ꝑsecutōez sacramētalis absolutōnis.

Consideratio .10.

Arbitrio legislatoris fas est. quādo expedit ꝛ decet/cōtract⁹ aliq̄s nunc validare nūc inualidare. ꝑ tempora, locoꝝ. ꝑsonaꝝ ꝛ aliaꝝ circūstantiarū variata qualitate. ¶ Deducit primo ꝑ exemplū legislatoris sup̄mi dei. qui licet mlta iudicialia statuerit in aūtiq̄a lege ꝙ rē gimine populi iudaicimihilominꝰ sic tpagimine populi iudaicimihilominꝰ sic tpavit illa iudicia tpe legis euāgelice/ꝙ illa cō misit illis quib⁹ait. Qui vos audit: me audit. Et ꝑ ap̄lm sunz. Omnis aīa potestatibus sublimioribꝰ subdita sit. Et ad hoc est dicit. sentētia concors oīm doctoꝝ imo totius ecclesie. Unde ꝙ diceret hoc argumētū eēva lidū. Lex antiqua iudicialis sic vel sic dicebat ꝑcipiēdo vel ꝓhibēdo/ergo taliē nūc agere xp̄iani tenentē fallereē. qm̄ hec consequētia/nedū falsa est sed hereticalis. Et ꝙ sequit hec veritas ꝙ dum redimit hereditas vendita/non est necessariū deducē fructus medios ꝓceptos. nisi hoc alia lege ꝙ̄ antiqua fuerit institutum.

Consideratio .11.

Arbitrio legislatoris būani nō est possibile quoslibet cōtract⁹ ita suis legibus moderari q̄n subseq̄ posset multiplex abusus. Sunt ad hoc auctoritates iurīū plures ꝛ experimento quotidiano cognoscim⁹. Nō tamē frustra conat̄ legislator ad moderatōez cōtractuū dum facit qō in se ē/ad ꝑclusionē abusuū. cōdēdo leges vniuersal'r positas. q̄ quales eē debeāt Isidorus ponit. Nihil omin⁹ obſuandus est illud comicū. Ne q̄d nimis. Et illud sapientis. Noli eē iustus nimis. Videm⁹ ei in plurib⁹ q̄ multiplicatōes institutionuz ꝛ penaꝝ sic inuoluūt populos/ꝙ fit eis intolerabile ꝛ inuolutō laqueoꝝ. Etēplū datū ē alibi in materia symonie. vb̄ potest accipi in materijs vsuraꝝ/qb⁹ dū queritur aditus ꝑcludi/cōdēnanē multi contra ctus q̄ fm legē dei nō sunt vsurarij nec illiciti. ꝛ eēnt vtiles tam reipublice q̄ ꝑsonis. Exemplū ē ꝑterea de casib⁹ in foro penitentie. ꝛ sūbus alijs de q̄bus alibi.

Consideratio .12.

Arbitrio legislatoris cōuenit nedū leges in ꝓtractib⁹ ponere. sed positas interꝑtari. nō tantū doctrinali ter vt iuristi ꝑiti possunt sed auctoritatiue et iudicial'r. Est itaq̄ legislator tāq̄ lex viua directoꝝ ꝛ epykeies. dū ꝛ vbi ꝓuenit circa leges difficultas ex circūstantiaꝝ varietate q̄ sunt innumerabiles. nec cadē possunt sub

arte vel lege qz p accidēs sūt. Hinc ē illud vulgati autoris. Ipe etiā leges cupiunt vt iure regāt. ¶ Elicit ex his altera vitas q vbi sup bonitate vel malicia quozūdā contractuū/difficultas talis exoriē q̄lis nō pōt doctrinaliē determinari/recurrēduz ē ad arbitriū vel interptatōez legislatoris. p̄sertim supmi ⁊ eccliastici q̄ censēt habere iura. ne dū hūana sed diuina in scrinio pectoris et vbi papa deficeret/pciliū generale hz suprēmū iudiciū iuxta veritatē in generali cōcilio Constañ. determiatā ⁊ in hac lege diuina immobiliē fundatā. Si peccauerit ī te frater tuus nē. sequit dic eccl'ie. ¶ Subiūgam⁹ in speciali de vsurario ptractu sub quarto cōsiderationū quaternario.

Incipit quartus quaternarius.

Consideratio .13.

Vsurari⁹ ptract⁹/repugnat legi diuine ⁊ naturali: sic q̄ ex suo genere malus ē. nec pōt bene fieri. ¶ Exēplū de mēdacio ponūt aliq. Et ad hoc est sententia cōis doctoz. Vñ ⁊ philosoph⁹ naturale iudiciū sequēs posuit ptra naturaz ⁊ pphetis satis innuit. ¶ Si qs ad beatitudinē velit introire/ q̄ pecuniā suam nō det ad vsurā. Xp̄s denīq̄ dixit. date numū nihil inde sperātes. ¶ Et ad hoc sūt pgruentie plures date p doctores p̄t incōuentia q̄ reipublice pueniret ex vsuris si licite dicerent. Vñ ⁊ hō nascit ad laborez. sicut habet in Job. Est ergo cōtra naturā hois vt sine labore velit viuere. qō fit in vsuris. Hā ⁊ adā in statu innocētie posit⁹ erat in paradiso vt operaret ⁊ custodiret illum. Et p⁹ petrī dictuz ē illi. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Quinetiā recipiētes ad vsurā dū pecuniā pmptā inueniūt/facilis cōsumūt ⁊ exponūt ⁊ocio vacāt ⁊ tandem grani paupie p os alienum consumūtur ¶ Verūtamē iste ⁊ cōsimiles ratōes deducentes ad incōuentia nō videnē satis p̄uicere volentē p̄terire. Quia poneret ex ad uerso mltos casus/ī q̄b⁹ magē vtilitas ⁊ q̄si necessaria sequeret: tā in dāte q̄ in recipiēte. sicut allegāt aliq̄ de mendacio officioso. Et alij de simplici fornicatōe. Dicerent in sup verbū xp̄i non eēt p̄ceptū sed cōsiliuz Similiter ad illa que subiungit ⁊ p̄mittit dum p̄dictū verbū dixit. Date mutuum. ¶ Nihilominus veritas ista tenenda ē tā q̄ ex fide ⁊ ecclesiastica determinatōe sicut ⁊ de mēdacio. qō nō possit bene fieri. quia per doctrinā oppositā qualis fuit apō grecos multos/ si admitteret officiosum mendaciū/tota scripture sacre (sicut dicit Aug⁹) vacillaret autoritas. imo depiret fidelitas ⁊ fidelis cōuictus apud boīes. Nō em̄ oportet p̄pter vtilitates que p accidēs possunt accidere/ea dicere bona q̄ p se ⁊ de suo genere mala sunt. ⁊ q̄ pfestim notata (sicut Aristoteles loquit) sunt tuoluta malicia. sicut furtū quod est cōtrectatio rei aliene/ bene fieri ē impossibile. q̄uis furtuz possit fieri nō furtū: accedēte cōsensu dñi. Similiter diceret q̄ vsurarius contractus inualidus ē per legē supiozē diuinā. ⁊ ita illegitimus ē vt sit furto similis: dū pecunia vltra sortem recepta cōtrectat inuito domino saltem p̄ncipali. s. deo quecunq̄ sit voluntas recipiētis ad vsurā. q̄ veristr ē inuolūtaria p se. sed volūtaria p accidēs. sicut ē in p̄ficiente merces/imminente naufragio. ⁊ sicut⁹ sensus in matrimoniū p metum cadentē in cōstantē virū. qui cōsentit ne mētiatur vel moriaē. Est em̄ cōsensus iste inualidus ad matrimoniale cōtractū. Similiter diceret de vsurario cōtractu. Quānis nō sit euidēter ostensuz quin maneāt difficultates satis multe.

Consideratio .14.

Vsurarius cōtractus/sicut in antiqua lege tolerat⁹ est. ita possit ī nova p̄mitti/sed sub certis modificationibus. Nō quidē vt cēt licitus q̄z ne deterius eueniret. Exemplū de libello repudij in antiqua lege p̄misso. qui nunq̄ fuit licitus. Sic p̄mittebant dare ad vsuras nō p̄rimis suis sed alienis. q̄uis sup h⁰ sit varia doctoz locutio. p̄pter verbū ambrosij Unde textus Deut. xxiij. sic habet. Nō fenerabis fratri tuo ad vsurā. nec fruges nec quālibet aliam rem. sed alienis. Exemplū p̄terea de meretricibus. que tolerantur/ non approbando quod faciunt. sed nō pu

niendō. ¶ Quō circa posset inquiri si tolerantia talis sufficiat vt vsurarius faciat lucrum supra sortē eē suū. sic q nō teneat ad restitutōz licet peccet/ sicut meretrix nō tenet ad restitutōez pecunie lucrate p traditionē fedi vsus sui corpis/inuito dño. s. ꝺo ¶ Respōsio forte dāda eēt ꝑm duplex forū. s. cōscientie intrinsecū. z extrinsecum duplex vnū ecclie aliud secularis politie.

Consideratio .14.

VSurarius cōtractus habet fieri ꝑncipaliter in mutuo pecunie. Dicit enī vsura quasi vsus eris. ¶ Mutuū ꝺo dicit. quia de meo facio tuū. Et hoc ꝓcipue cōtingit in pecunia/in qua dominiū z vsus rōnabiliter distingui nō possunt/ q niam vsus pecunie/est eius consumptio. et ita dominiū transit cū vsu. Propterea manifestatur iniquitas vsurarij. quia de pecunia que non ē sua sed alterius facta p mutuationem/ suscipit incrementuz pecunie. quam exigit vltra sortem. vel aliud emolimentū ex pacto. Utrum aūt sine pacto cōmitteret vsura saltem in foro conscientie. distinguendū eēt p varietate casuū z intēt̄ionum. Constat enī q recipiens mutuū teneat ꝑ legem amicicie z benivolentie suo mutuāti quandā amicabilē benivolentiā quā potest intēdere z expectare ille qui mutuum dat etiam p exhibitionez exteriozis boni vel officij vt q in casu simili recipiet ab illo mutuū vel aliud amicicie bonum Necmirum cū in simplici z liberali dono sic inueniat. dum tamen ꝑncipalis intētio sit donare. etiā vbi spes redonatōis vl' redditionis nulla eēt. Sic ad ꝓpositū de mutuo vbi nihil sperandū est iuxta vbuz xpi. supple ꝑncipaliter vel ex pacto. quoniam pactum de recipiēdo/est pecunia mensurabile. z ita mutui cōtractus inficit.

Consideratio .16.

VSurarius cōtractus nominat aliquādo talis apud doctores vel populū vel legislatorez. qui ꝓpue z ex suo genere/non est vsurarius. ¶ Occurrit exemplū simile de symonia de q̄ solet fieri distinctio q quedam symonia est ꝓhibita quia mala. z quedam mala quia ꝓhibita. que distinctio sanū z scientificū reꝑrit intellectū. q iuxta veritatē/ nihil est malum nisi quia ꝓhibitū. Propterea papa nō potest facere de nō symonia symoniā. licet nō symoniā posset punire vel ꝓhibere/sub pena vere symonie debita. Sic in ꝓposito duo legislatores attenderūt contractus varios fieri/ vendēdo vel emēdo: locādo vel ꝑmodando in detrimētuz reipublice/ z in fraudem z fauorē vsurarū ꝓpue dictarū/ ꝓhibuerunt hmōi cōtractus illicitos z ꝓnicios reipublice/ sub penis vsure debitis. ꝑcuo rum satis constat ex opibus de mala z fraudulēta intentōe cōtrahentiū. vbi si cōstaret vel cōstituisset legislatori/ de bona et simplici z pura intentōe cōtrahentiuz/ aut non cuisset tales leges ꝓhibitorias aut a suis legibus istos tales excepisset tanq̄ verꝝ epykeies z directoz legis.

Sequitur videre

de potestate legislatoris in moderādis cōtractibus lege positiua sub quinto cōsideratōnum quaternario.

Incipit quintus quaternarius.

Consideratio .17.

IUsta lege potest instituj in aliqua patria: vt nulla fiat venditio rei dotalis ꝑpetua/quin possit redimi. vno modo vel alio. ad tempus vel ad ꝑpetuū. ¶ Apparet hec veritas ex dictis in serta cōsideratōe. p textū legis antique. q̄ tunc vtq̄ fuit rōnalis. z cuꝰ similis potest nouē institui. ¶ Si quis aūt diceret in antiqua lege cautū esse vt diū redemptō fieret/vsq̄ cerent fructus recepti medio tpe z ita debere stare lex iusta/ que redemptōem hereditatis vendite cōcederet. Faciendus est q̄ hoc posset. attamē si nō fiat. nihilomꝰ potest eē iusta. si ꝑ qualitate patrie z reipublice/cū circūstantijs ceteris/ videat expedire. vt videlicet succurrat z vna ꝑte indigentibus pecunia ꝑmpta. z ꝓuideat ex altera ꝑte/ne distrahant hereditates z instabiles fiant de ꝑsonis in ꝑsonas. z de heredibus ad non heredes / ꝑsertim in feudis ¶ Propter̄ repetit vt in plurib⁹ nullam eē

venditōez māxime hereditariā/qn lege statutū sit vel cōsuetudinē firmatū/vt saltem infra annū rōnē/venditor vel prim⁹ suus possit retrahē p simili summa. non deductis etiā fructib⁹ interim receptis. ¶ Quia in re firmat̄ vnum dictum prius rememoriter habendū/q nō est de intrinseca ratione venditionis vel emptionis/impotentia vel nō facultas redimēdi.

Consideratio .18.

¶ Usta lege pōt in aliqua patria p̄hiberi/ne dat in pctu venditois rēptōnis/pactū inter ptes/de facultate redimēdi. ¶ Posset alicui ꝓma facie videri repugnantia istius dicti ad precedens. q si lex iusta pōt dari de facultate redimēdi. quomō nō erit fas partib⁹ pactū facere. Sed rēspōsio facilis ē si cōsideretur intētio legislatoris ad ꝓhibitionē talium pactoꝝ ꝓsonaliū. ne videlicet data libertate/abutant̄ in fraudē vsurariā. ¶ Interest ei legislatoris. ne quilibet passim abutat̄ re sua. Unde rapud paganos/etiaz philosophos. stoicos nominatum etiā apud massilien. qui sentiebāt (licet erronee) hoiem sēpm licite posse occidere/ ꝓpter infortuniū vel euadendū vel cauendū Lex erat ne h⁹ quisq̄ faceret sine iudicio publice autoritatis. Sic in ꝓposito rsimilib⁹ multis dicta potest/q aliqua licent lege publica/ que non licent autoritate ꝓpria.

Consideratio .19.

¶ Usta lege pōt instituī p̄cia rerū venaliū tam mobiliū q̄ imobiliū. tā censualiū q̄ nō censualiū. feudaliū rnō feudaliū. vltra qd p̄cia nō liceat venditori erigere. imo nec emptori dare. maxie ꝓpria voluntate. ¶ Cū itaq̄ p̄cium sit in ꝓtractib⁹ tanq̄ mediū adequatiu ū: rdifficile sit tale mediū sp inuenire. ꝓpē affectiones varias rcorruptas hoim. ꝓpius expediens ē vt illud mediū capiat̄. qui sapiēs iudicabit. sicut loquit̄ Aristoteles de metior q̄ legislator. ꝓpterea spectat ad eū p̄cia que quātū possibile ē/iustū p̄cium statuere. quale nō licet trāsgredi/ꝓpria voluntate/ nec debet coerceri vl ligari ꝓut reipublice deposcat vtilitas. ¶ Et vtinā p̄cia sit oblata rebꝰ eēt imposita. quēadmodā videm⁹ ī pane rvino/q euitarēt altercatōes nedū inutiles sed ꝓiure rimpie. qs exprimur fieri q̄ tidie inter emētes rvendētes. qd nō fieret si vnico vbo rabsoluto statim diceret̄ p̄cium. vt vlna talis pāni/tātū valet. modius bladi tātū valet/hec canda vini/ē hm⁹ p̄cij hic casens tāti. rita d̄ silib⁹. tūc daret p̄cium qui vellet q̄ nollet/abiret altercatōe dimissa Difficile ē fatemur. sed tā salubriter facti bile apud hoies bone volūtatis. qb⁹ ex hoc esset pax rgloria deo.

Consideratio .20. ℘

¶ Usta lege potest instituī aut ꝓmitti tanq̄ licitū rexpediēs in certis casibus ꝓ qualitate ꝓsonaruz/q fiat venditio remptio legitima. cum expressione pacti de redimendo. rꝓ cetero precio etiam minori q̄ res emeretur vel venderetur sine tali pacto. ¶ ℘onamus exempli gratia rei quā agimus/duas aut tres generales circūstantias q̄ non fingunt̄ sed reperiunt̄ in multis ptib⁹. Cōstitutū est a legislatore rconsuetudine ſnatū in vna patria. q nemo vendat censuz annua lē ꝑpetuū/q̄n possit redimi totiēs quotiēs. Statutū est ꝓterea certū p̄ciū. vt ꝓ denario q̄n decim. ℘oc totū licet. vt pz ex predictis Sūt in illa patria sicut eē debēt/ecclīastici plures/ nolētes mēdicare. sed de redditib⁹ ꝓmuni vel ꝓprio viuere. rhoc vtiq̄ licitum ē iuxta determinatōez rp̄i rapostoli. robſuetudinez totius eccl̄ie. Dignus ē enī operarius mercede sua. Denicz detrahentes ecclesiastice dotationi. ꝓpter hoc damnati sunt vt heretici. etiā nouissime in cōcilio cōstañ. Et hec ē causa que martyrem Thomam fecit. ¶ Addamus cōsequenter sicut res habet q nō inueniunt ecclesiastici ꝓnominati/possibilitatem p se vel p alios/assignationes quoꝝcūq̄ redditū/ nisi facta pactōe de facultate redimēdi. nihilominꝰ plus caperēt inuenire si possent etiam cuz maiori p̄cio. cū insup etiā simplici intentione. vacua ab omni questu. neduz vsurario sed quomodolibet illicito vel illegitimo. ¶ Queriť quid agēdū sit apd ecclīasticos hmōi: Si nolint emere/ ꝓpter scrupulus

vel nē videāt dare scandalū in fauorē vsu rariorū. ipi patient famē nec subsistēt. sz ne cessario dispgent. z ita nec missa q. nec alio rum obsequioꝝ diuinoꝝ cultus remanebit Istud aūt inconueniēs/ nulli legislatoꝝ eccle siasticus vel secularis/ pie diceret tolerādū saltē de ecclīasticis ab antiquo cōstitutis z approbatis. quoꝝ fundatio seu dotatio/ et si fuisset a pncipio sufficiēs. delapsa ē in di minutōez intolerabilē. nec sua sed tempoꝝ malicia. Si vo pcedat/ q vtiq posset pcra ctus emptōis mō qui dictus ē/ eē licit9 imo legitimus. i. lege cōstitutus. tūc habemus ꝓpositū. Resoluentes igit materiā ad pau cos z claros terminos/ z dimissis ex indu stria allegationib9 vt veritas nude z aper te se manifestet in pace cordis z in lumine rationis qđ est lumē vultus dei signatum sup nos. Concludam9 ex pmissis. q fas est vnicuiq vti re sua put sua est. patet ex ter minis. quia ē pdicatio diffinitōis de diffi nito. vel ecōtra. Aut sic. fas ē z licet vnicui q tāto iure vti re sua put voluerit: in emē do. vendēdo. locādo. dādo. mutuādo ꝛc. z capiē vti. cōtra abuti. Patet istud ex ēmi nis. qr deē casus in q̄ quis nō pōt vti re sua iam respectu casus illius nō ē sua. Vel sic fas ē vnicuiq tan to vti re sua/ quanto iure res ē sua. Vel sic. fas ē vnicuiq vti re sua si cut voluerit. nisi pateat pohibitio legiti ma. in quo casu iam res non dicit esse sua. Hinc dictū est ab alijs q nihil tam natu rale. q̄ vt quilibet vtat re sua. Et fundat in lege naturali de dilectōne pximi. Et in his duobus mandatis quecūq vultis vt faciant vobis homes. z vos facite illis. z qđ oderis ab alio tibi fieri: alteri ne feceris. nul lus enī velle debet q impediat ab vsu rei sue: nisi lex dei sit in oppositū in hoc vel in alio casu imediate vel mediate. Dicit imediate ꝓpter legē euangelicā. dicit mediate ꝓpter leges positiuas rōnabiliter latas/ p gerentes vicem dei.

Sequitur secunda Q.

pars principalis que ponit casum actuz in quodam monasterio exponens circūstāti as z singula que in emptione recitauiz p acta diuinoscuntur.

Post materiaz pdē tractib9 resolutā p diffi nitōes z diuisiōes z modoꝝ significādi metaphisicales z theologicos/ vsqz ad gene ralissimū qđ ē iusticia. z hoc sub vigi ti psideratōib9. descēdendū videt ad pticu larē casuz. Deinde circūstātie notabiliē. q facilius z verius possit factū vel vñ ius ozi tur sciri. ¶ Traditus ē aūt talis casus. Cō munitas alicui9 terre/ licentiaz habet a dño suo/ de certa impositōne facieda sup hjs. q vendunt infra suos fines. vt p qualibz du os denarios. z q̄ sup hmōi obuētionibus possit certū annuū censuz vendere addita tamē facultate redimēdi pcīū q̄s statuiz eſt qndecim p vno. Quodā monasteriū emit ab hac ꝓmunitate/ ius recipiēdi cētū florenos. annuatim p duob9 milibus flo renoꝝ. in pnumerata pecunia dat. z adicta facultate redimēdi. Questio ē si dict9 cōtra ctus sit vsurarius vel al's illicit9. ¶ Hūc igit circūstātias explicemus. ¶ Prima cir cūstantia ē ex pte ementiū. quoꝝ vita rōna biliter psumere facit q nō in fraudē vsura rum vel illiciti questus/ vellēt inire contra ctum aliquē scienter vsurariū. etiā p mor te tpali. ¶ Secūda q parati fuerūt z sunt stare iudicio peritoꝝ. sicut z ab initio. z cō sequēter pſulnerūt plurimos. tā viua voce q̄ p scedulas z scripturas. quoꝝ fuit consi liū/ q licit9 erat eis ꝓtract9 suus. imo fortas sis eē potuit q ille vel sil'is erat eis debit9, ne desolaret monasteriū. cui succurrere de bitū habēt. nec aliter inueniūt. ¶ Tertia circūstantia est q vltra pcīū solitū p dñm patrie cōstitutū legitime/ tradiderūt quar tam ptem. z quātuz dedissent q redditibꝰ ppetuis. Et supponit q augmētū pcij fue rit de pſensu dñi vel vere vel interpratiue ¶ Quarta q venditio tam efficax fuit ex parte eoꝝ tam in voluntate q̄ in ope trans lationis: q nullā sibi retinuerit facultatez retrahendi pcium datum. ¶ Quinta cir cūstantia ē pauptas ementiū. imo desola tio si nō inuenirēt venales redditus. quos mallēt eē ppetuos. sed nō inueniūt obstan te circūstātia patrie in qua pohibitū ē lege supioris dñi/ ne fiat venditio reddituum

ppetuā. sed semp cū facultate redimendi.
¶ Sexta q̄ si vellēt ꝓcedē vsurario titulo plano vel palliato/recipient ꝓ pecunia data in ꝑciū venditōis/longe ampliorē cēsū annualē. vt si posuissent ī cābio vsurario mille francos/habuissent cētū francos annuum vel amplius. vbi nō habēt ꝓ duob⁹ milibus francis nisi centū francos. Et hinc ptz nec⁹ frandē vsurariā ꝓmittere. nec⁹ scādalum vt ab alijs ꝓmittat/ dare q̄ō bñ notandum ē. ¶ Deinde possent induci ex pte vē dentiū/certe circūstātie seu cause. ꝓ iustificatōe legis cōdite q̄ dicta ē. ne sez distrahā tur hereditates de hered⁹ ad nō heredes aut ne ꝓmunitates/ ꝓpetuis redditib⁹ onerate/tandē deperant. ¶ Addita ē ꝓterea limitatio ꝑcij/ sicut potuit rōnabiliter instituī. Data ē insup licētia ꝓmunitati vendē di de q̄ loquit casus/q̄ imponeret duos denarios ꝓ lib ra ad eum tādū fortassis grauis incōuenīēs de diminutōe monete. sic experimur ee graviorē. q̄ impositōes seu vectigalia q̄ sūt nerui reipublici ꝑm ciceronē ¶ Amplius nō ē leviter ꝑsumēdū/q̄ vel dns patrie illius vel ꝓmunitates/ sint ūmemores salutis sue. q̄n bona intentōe z bono fine/ fecerūt ea que fecerūt vel obſuant. ex quo de se nō sunt illicita. sed possunt bñ et salubriē fieri. q̄nis etiā possent abusus cōmitti. sed sup illis nō ē habēdū iudiciū temerariū p alios. specialiē p eccliasticos. Illud apostoli potius obseruādū est nihil inquirentes propter conscienciā. Et illō xpi Nolite iudicare. Et illō iuris Quilibz ꝑsumēdus est bonus. cum similib⁹ multis. ¶ Eliciūt ex p̄dictis circūstātijs/ ꝓpositōnes q̄ sequūt. Et ꝑnē regule sequūt ꝓmodū ꝓclusionū rectificātes emptōez z distinguētes a mutuo. ꝓ decisione materie.

Sequūtur propo/ sitiones.

Prima ꝓpositio est

Predict⁹ cōtract⁹/nō est mutuū/nec p̄ modū mutui. Patet ex q̄rta circūstātia. p̄cipaliē iūctis alijs.

Propositio .2.

¶ Predict⁹ cōtractus/nō habet speciē mutui vel fauōris vsurarij. Patet ex oibus circūstantijs. ꝑsertim tertia z sexta.

Propositio .3.

¶ Predictus cōtractus nō ē vsurari⁹ patet ex ꝓcedentibus. z ex vsure descriptōne. neque scōm doctores nō nisi in mutuo inuenitur. Unde siñant alij cōtractus illicitis modis etiam peiorib⁹ q̄ fit vsura. nō tamen vsurarij dicendi sunt.

Propositio .4.

¶ Predictus cōtractus/nō ē illegitim⁹ lege diuina vel naturali. Et ita si debeat illegitim⁹ dici/oportet legē ostēdere positiuaz irritantē huiusmodi cōtractū. que nō datur palam ostēsa est. q̄ si quis dixerit cōtractū esse ꝓhibitū lege diuina vel naturali z ostēdat illud sibi eē incumbit ꝓbatio. sed attendat vbi repiat. ¶ Deinde sequūt ꝓpositiones in casibus alijs ꝑticularibus. vñ sumi possunt ratōes vel similitudines/ad iustificatōez nostri casus. Et sit hec ꝓpositō quinta in ordine.

Propositio .4.

¶ Si q̄s bona intentōne velit vendere vel emere rem aliquā ꝓmo simpliciter. deinde dare grāz q̄ res vēdita vel empta possit retrahi/ad temp⁹ vel ad sp.h°. poterit fieri nedū licite sed meritorie. Patet ex terminis. q̄ si q̄s dixerit. magnū ꝑpis lapsum requiri vt hec fiant. ꝓmo venditio. deinde facultas redimendi. aiaduertat quanta sit celeritas volūtatis humane. ꝑsertim in hoīb⁹ spūalibus z abstractis ita vt coniuncta realiter possit intētionaliter diuidere z ꝑciosum a vili separe. sicut in odio z amore peccātiū peccatū separat a peccante. peccans amatur. odit peccatū. quātomagis hoc fieri poterit in his quoz quodlibet p se licitū esse potest. sicut in ꝓposito z maxime q̄ ad forum cōscientie z ad deum.

Propositio .6.

¶ Si q̄s ꝑstet pecuniā alicui p mutuū vsq̄ ad certū terminū cū adiectōe pene q̄ nisi soluat in illo termio/obligabit soluē pecuniā vltra sortē. hoc ī casu poterit bona intentōe z charitatiua fieri z pena recipi. Ps-

ret in censib⁹ plurib⁹ tali pacto soluendis. Est aūt bona intētio si mutuūs mallet habere pecuniā suā in termio q̄ alter incurrat penā in differēdo. qr forte tūc indiget pecunia sua ⁊ remanere vult indēnis.

Propositio .7.

¶ Si qs necessitate cōpellat recipe ad vsuram aliquā pecuniā. ne forte dānificet in q̄druplo vel in reb⁹ siue in vita. talis pōt sine peccato recipe ad vsurā. ¶ Doctores in hoc cōueniūt. saluātes q̄ mutuū recipiens non cōmunicabit cum vsurario in peccato suo. Et ita erit hic cōtractus vsurarius et vsure peccatū in vno tantū cōtrahēte. Notetur declaratio p̄ simile/ad diuinā q̄uidē tiam. q̄ bene vtē malis alienis. Si aūt ex hac radice ⁊ p̄oīb⁹ possit iustificari casus noster ex pte ementiū. quicq̄d fuerit de vēdentib⁹ poterit intelligēs iudicare.

Propositio .8.

¶ Si qs vendat bladū vel vinū vel aliq̄d hmōi ad credentiā p̄ maiori p̄cio q̄ eēt vēditurus in p̄mpta pecunia/⁊ hoc faciat ex sincera ⁊ pia intētione succurrēdi proximo nō vexandi eū. quin mallet minorē promptam pecuniā. non videt contractus illicitus eē vel vsurarius in foro cōscientie. Patet ex lege charitatis ⁊ ex iure dominij. Si si forte diceretur/ q̄ supior lex/ inualidanit dēs cōtractus tales/ p̄pter speciē mali vel sequelam. sicut nō est in potestate cuiuslibet trāsferre pecuniā suā in alterū p̄ forte tantillorum p̄pter hmōi inualidatōez. ⁊ ita diceretur de multis cōtractibus. Quia (sicut dictū est) decisio finalis. vnde aliquid dicitur meū vel tuū/ dep̄ēdet ex legib⁹/ nedū diuinis sed positiuis. Propterea cōsilium habēdum est nedū a theologis sed a canonistis qui si discordare videant: lex euangelica seu theologica tanq̄ architectonia/ iudex erit vel epikeis seu gnomica vel interp̄tatiua. ¶ Rursus addanē propositiones duodecim. facientes ad elucidatōnez tam casus p̄positi. q̄ aliop in materia cōtractuum. Si prius hanc regulam ex p̄dictis elucerimus. ¶ Contractus qui de suo genere ⁊ circūstantijs debet eē gratuitus sicut ē mutuū non inficitur si recipiatur aliquid velut vltra sortem/ altero quattuor modorum. videlicet si fiat aut p̄o salnatōne sui interesse. aut p̄o negligentie punitōe/ aut p̄o gratia benivolentie/ aut p̄o sola p̄pue vel rationis redemptione.

Propositio .9.

¶ Censualis cōtractus/ de se ⁊ de suo genere licitus ē in multis casib⁹. Patet i fundationibus ecclia. ⁊. Patet in cōcessione quā qs facit de re sua. Patet cū aliqua ecclia eximitur a iurisdictōe episcopi. Patet ex vsu q̄tidiano. Patet venięp̄ confessionē aduersarioz. qui leges suas ⁊ iura ad hoc mīltiplicier introducūt. Sed omittit alligatō. qr nesciēnb⁹ leges ⁊ canones/ vana eēt. scienti bus aūt superflua vel arrogās videt. matrie cū nō sit p̄sens intētio aliena dicta capē cōtentiosa argumētatōe. nec positiuis iurib⁹ p̄ncipaliter inniti: sed diuinis.

Propositio .10.

¶ Censualis cōtractus si fiat ad vitaz nō ex eo redditur de se ⁊ suo genere vicios⁹. P̄supponit autem q̄ ⁊ intentio sit recta sicut esse potest cōformiter ad legem diuinam. ⁊ p̄cium cōueniens iuxta patrie mores ⁊ leges. Attento q̄ ibi est p̄babilis incertitudo lucri vel damni. quā iuriste multum notant. Concurrūt etiam conditōes venditionis ⁊ emptionis. quoniā pecunia est p̄cium quod vendens recipit. Ius aūtē recipiendi annuatim certum redditum in pecunia vel alia re/ pecunia mēsurabili/ ibi est merx. Secus forte eēt q̄ censualis redditus annualis futuroz annoz simul ⁊ statim solueret/ vbi fraus eē potest. Cōcurrit hec eadē ratio p̄ iustificatōe redditū perpetuoz. quia nō simul eueniūt. Res aūtē minus valet dū expectat in longū q̄ dum p̄sens obtinet. Dicunt igit cōcedētes hāc partem/ mirum videri si possint licite emi reditus in p̄petuū ⁊ nequaq̄ ad tempus vel ad vitam. cū ibi possit eē verus venditionis ⁊ emptionis cōtractus iuxta cōsiderationes p̄me partis.

Propositio .11.

¶ Censualis cōtract⁹/ p̄pter spez lucri maiorem vel p̄babiliorē in vno ⁊ trahētiū q̄

in altero/nō ideo reddit̄ vicios⁹. ffert h⁹ et legis autoritas/ allegata etiam p canoni stas q res tāt̄ valet quāt̄ vēdi pōt. ⁊ q̄ lz in cōtractu se decipe. sed theologi q̄bus ad certam regulā loqui fas est: nomē deceptio nis p̄ licito non libenter assumerent. cōue niunt tamē in hoc q̄ nō omnis excessus lu cri vl̄ damni reddit lucrantē ⁊ lucrari spe rantem reū peccati p̄sertim mortalis. alio quin nō salua esset omnis caro. Attento q̄ equalitas iusticie cōmutatiue de re ad rez sicut de pecunia ad pecuniā in cambio vel de p̄tio ad p̄ciū/ nō est p̄cualis vel in diuisibilis. sed multā habet latitudinē. in fra quā potest magis vel minus dari de p̄ cio sine iusticie lesione imo ⁊ sepe sine resti tutionis obligatione. Quānis de restitu tione varius apud doctores sit sermo. dicē tibus aliquibus/ q̄ nisi sit defraudatio vl̄ tra mediū iusti p̄cij. defraudans nō tene tur ad restitutionē. Et in hoc satis concor dant omnes dicentes verum esse in foro ex teriori ꝓpter irritationez legislatoris. sed de foro cōscientie: nulli dubiū quin defrau dans teneatur confiteri. Vtrum aūt obligē tur restituere non est ita clarū nec concor datū apud omnes p̄sertim theologos. Nō enim videtur necessariū q̄ vbi cōcurrunt mutue voluntates vēdentis ⁊ ementis vt res suas cōmutent in alternū: q̄ furtum cōmittatur vel rapina iurta illud. Scienti ⁊ cōsentiēti nō fit iniuria neq̄ dolus. P̄re cipue dum sciens ⁊ volens/ est sui iuris in sua re. quod dicitur ꝓpter pupillos ⁊ simi les. Et dum cōsensus non est lege irritat⁹ sicut in deceptione vltra mediū iusti p̄cij Si p̄terea cōsensus sit absolutus. non so lum cōditionalis. aut ⁊m quid. sicut Ari stoteles loquitur de proijciente merces in mare. ⁊ de consensu metu mortis extorto. aut per errorē fraudulentū inducto. quo niam ignorantia causat inuoluntariū vel in toto vel in parte.

Propositio .12.

Censualis cōtractus/ nō videt̄ ex eo red di de suo genere vicios⁹. quia redditur de nouo. vel ꝓpter hoc q̄ compitur in rebus vel p̄sonis alijs a p̄sona cōtrahente. puta quia dicit emptor. Tu cōstitues tales red ditus in tali possessionē vel seruo. Stante enī simili intentiōe. nihil videt̄ referre an census sit iā cōstitutus vl̄ de nouo licite cō stituet̄. Vt si nouiter redditus alicui ꝓpetuus emet̄. nō refert si statim cōstituat̄ cen sus annuus decem floren. plus q̄ si modo statutus/ post decē annos alteri cōtrahenti venderet̄. Exēpluz aliud. si cōmunitas ali qua autoritate sui p̄incipis/ mota rationa bilibus causis/ cōstituit certā impositionē sup rebus vendendis infra terminos suos: qd refert si statim eodē cōtextu cōstituant centū floren. annualis redditus sup huius modi impositiōibus vel si faciāt hoc lapso decēnio. ¶ Et quoniā in hac materia ⁊ si milibus ⁊m dictū Augustini. Tene certū ⁊ dimitte incertū. cōscientias multoꝝ/ p̄ser tim simpliciū ⁊ timoratoꝝ/ scrupulis vari is inquietat molestat ⁊ in ꝓplexitatē quan dam trahit addē sequens p̄positio.

Propositio .13.

¶ Argumētū sumptū ex cōsilio vel dubio vnius doctoris. q̄ in illo dubio cōtrahere sit peccatū mortale/ nō est efficax. sed teme rariū ⁊ negandū. ¶ Oportet enī in certitu dine eē nō tantūmodo scrupulosaz leuez ⁊ formidolosā. sed valde ꝓbabilē. p̄ius q̄ a gere ea stante/ petiū mortale iudicet̄. Sic enī dictū sapientis intelligitur. Qui amat periculū peribit in illo. ¶ Itaq̄ nō quod libet dubium facti sufficit ad causandum peccatum mortale si quid agatur illo du bio stante/ ergo nec quodlibet dubium iu ris. Assumptum patet in casu cuiusdaz de cretalis. Si mulier ꝓrogata incipiat per no uam informationē dubitare an attineat vi ro in gradu p̄hibito · quo dubio stante: querat vir debitum. quid ageret vxor? Si neget. est in casu transgressionis iniuste si nō attineat viro suo. si concedat/ est in pec cato mortali luxurie. Ponat̄ alius casus q̄ ē creberrimus q̄ dubiū sit apud doctores ali quos ex vna p̄te q̄ hoc debeat agi. dicētib⁹ alijs in pari numero q̄ oppositū fieri debet sicut in facto scismatis cōtendentiū de pa patu/ sepe fuit. Rursus in materia fidei cū doctores dissentiūt/ licitū ē ante determina tionē eccl̄ie sepe tenere vnā partē vl̄ alterā. Rursus in iuci pōt materia insolubiliū ꝙ

sit titius iuret se acceptuꝝ bertãam in vxo-
rem. si primũ verbũ qđ dixerit/fuerit verũ
z nullo mõ accipiet si fuerit falsum. Tunc
dicat hanc solã ꝓpositõez. tu non accipies
me in vxorẽ. Queriẽ quid aget Titius? si
accipiat. pinus est. qz Berta dixit verum.
¶ Sed hec z silia dimittim⁹ exercitio logi
coꝝ. dicẽtes q ꝓbabilis certitudo sufficiat
moralibus: vt nõ exponat se quis perclo.
vt dicũt doctores de celebrãte missaz. z silĩ
bus. vbi reqriẽ status gre. q sufficit ad hoc
ꝓbabil' ꝓiectura. Qua certitudo alia sine
reuelatõe nõ habeẽ. put in moralib⁹ dicit
Aristoteles sumẽdaz eẽ certitudinẽ/grosse
z figuraliter. q certitudo nõ remouet i vna
parte oẽm ꝓbabilitatẽ/vel opinionẽ alteri
us ptis. licet magis declinet ad istã/ vel ad
aliam. qđ sufficit. Imo scrupulosis z formi
dolosis ꝓscientijs se p cõsiliũ ẽ in oppositz
agere/pertim ex imperio z ꝓsilio doctoꝝ.
¶ Propterea cõsiliũ est/q in materia mo
rali/nõ ita leuiter asserãt aliquid esse mor
tale peccatũ. nisi aliquis doctor dat cõsiliũ
sup aliquo actu q nõ fiat maxime dũ plu
res alij posse fieri bene dicunt. aut q cadit
sub dubio put in casu nostro notatum est.
Vbi patet qualẽ la⁹ intẽ ꝓscientiarũ ti
morata z incurrimus si quelibet opinio
vel cõsiliũ doctoꝝ/sufficit ad incertitudinẽ
faciendã/cũ frequẽter opiniones nedũ va-
rie sed aduerse sint inter doctores. nũc ppẽ
passiones animoꝝ/ nũc ꝓpter varios aspe
ctus circũstantiaꝝ modo illaz solũ. modo
aliaz. modo omniũ. vnde ortũ est illud co-
micum. Quot capita tot sentẽtie. ¶ Beni-
q cõsiliũ est q nõ ostendant talẽs scriptu
re varie cõscientijs simpliciũ. quoniã inde
nihil ꝓficiũt/nisi ad maiorẽ inquietudinẽ
cõscientie. Sufficiat eis cõsiliũ suoꝝ supe-
rioꝝ. nec in talibus legendis aut discutien
dis occupent se. ¶ Postremo iuxta p̃dicta
sumẽdus est intellectus Augustini dũ ait
Tene certum. dimitte incertum. Superio
res vo studeant ꝓuidere pacifice securita-
ti subditoꝝ. nedum p consiliũ inrispitorũ
scriptis aut verbis: sed efficacius p auto-
ritatem summi pontificis. vt vl' tollat vt mo
deretur vel interꝓetetur dubias tot ꝓplexi-
tates / ex positiuis constitutionibus ortas
aut saltem det facultatem absoluendi trãs-
gressores/superioribus monasteriorꝝ z ec-
clesiarum. vt quando dederit dominꝰ spi-
ritum compunctõnis/inueniant ꝓmptz
remedium. z non in desperationis precipi
cium ruant/ꝓ difficultate papam vel suã
curiam adeundi.

Propositio .14. V

¶ Argumẽtũ sumptũ ex illa regula q vbi
est eadẽ ratio/debet eẽ eadez iuris decisio:
nõ ꝓducit in cõstitutõibus positiuis. nisi
facta sit vtrobiq similis ꝓstitutio. ¶ Pro
cuius intellectu ẽ rememorãdũ/ q in agi-
bilibus aliqua sunt quoꝝ ratio dependet
imediate z clare/ex ꝓmis ꝓncipijs morali-
bus. Alia sunt sic elõgata/ q non apparet
ratio agibilitatis plus in vno q in altero.
nisi supueniat autoritas cõstituẽtis z dete-
minãtis istã ptẽ plus q alterã. vbi tunc lo
cum bz illud satyrici. Sic volo sic iubeo/
sit ꝓ ratõe volũtas. Queadmodũ respon-
dent grãmatici interrogati. Cur istud vo-
cabulum sic vel sic significat. qz sic placuit
impositori. Et ꝓfecto talẽ in opib⁹ dñi sepe
optet nos dare respõsionẽ. ¶ Huc ad ꝓ
positũ/stat q duo ꝓtractus videant silẽs z
ad silẽs effectus bonos vel malos inducen
tes: z tamẽ vn⁹ erit lege ꝓhibitus z alter cõ
cessus vel ꝓmissus. Exẽplũ in ꝓtractibus.
cõstat q in vẽditionib⁹ ꝓpetuoꝝ redditũ
possunt puenire plura damna z depaupa
tiones ꝓ abusuz vendentiũ vel ementiũ/ q
sepe veniant ꝓ mutuũ/cum exactione leui
supra sortẽ. z tamẽ primus cõcessus ẽ legi-
bus alter ꝓhibitus. Et ita de plurimis si-
ne numero iurib⁹ positiuis ¶ Quãuis pos
set assumpta regula ꝓcedi in forma. qz iaz
nõ erit eadẽ ratio ꝓ decisione iuris. fiendũ
sit lege cõstitutũ alterũ nõ. facit eẽ dispa-
ritatem autoritas.

Propositio .14.

¶ Argumẽtũ fundatũ in illa regula. dum
aliquid vna via ꝓhibeẽ z altera/nõ cõclu
dit nisi dũ ꝓbeẽ ipm factũ z non sola via.
¶ Exemplũ ponaẽ tam in materia symo
nie q vsure. Martinus sacerdos vnle lu-
crari decẽ francos. z petr⁹ etiã. Martin⁹ re-
cipit illã summã ꝓ sustentatõe vite sue. Pe
trus recipit tanq ꝓcũ sue misse: sic symon

volnit emere potestatē vendi spūsanctus vt inde lucraret. Martinus iuste habz decem francos Petrus iniuste. Vbi manifestum ē. q̄tuz operet intētio 7 directio cordis. vt alijs euitari possit facilter symoniam cū pari seu maiozi lucro tpali/ q̄ p dam natā symoniā. ¶ Exemplū in ptractibus. Petrus habet centū libras piperis vel alterius mercis. vendit psueto pcio p centum francis. hec ē pura vēditio nō vsuraria Johānes emptoz volēs habere pmptā pecuniā/petita dilatōe solutōnis a Petro. vendit alteri mercatoi statī suū piper emptuz p minoi pcio statim habendo. vt p. lxxx. francis sicut sibi licituz ē. Cōstat q̄ p istos duos ptractus Johes venit ad similē effectum: sicut fecisset p mediatū ptractū vsurarium. quia habet. lxxx. francos pmptos p centū ad credentiā. Cōcedēdū ē tamē q̄ in istis cōtractibus/ quoz quilibet ē empcio 7 venditio vtrobiqz de se licita/ potest intervenire fraus in fauoz vsurarū. peioz q̄ sit vsura de suo genere. nō vsura tamē p se dicta. ¶ Unde concludit sicut prius dictum sit in cōtractibus intentio ponderāda. pīertim in contractibus non pbibitis expresse p legem positiuam in se vel in suis circūstantijs. quia tunc intētio bona non sufficit ad rectificationē talis actus cū suis circūstantijs pbibitis. vbi tamē posset rectificatio fieri in aliquo simili cōtractu nō pbibito iure positiuo. in eadē vel alia patria vel circūstantijs variatis.

Propositio .16.

¶ Argumētū sumptū ex tolerātia papevl ecclie/vel ex psuetudie vel pscriptōe 7 abolitione locū habet in pstitutōib⁹ positiuis vt positiue sunt. 7 nō in pure naturalib⁹ et diuinis. ¶ Ad habēdū vo plenā hui⁹ propositōis intelligētiā/ necessaria ē cognitio q̄d sit de iure pure positiuo q̄d ō iure diuino 7 naturali. Cui⁹ rei ignoratia vltiadueritcias 7 turbatōez inuolutā 7 pniciosā/ in doctrina iuriū sepe facit. ¶ Sed q̄tū sufficit ad pns (q7 alibi traditū ē) 7 stat q̄ per ro mō se hītes exorta ē. Constat pterea q̄ leges positiue tūc solū instituūt cū pmulgant. 7 vim obligatōis habent pū moz⁹ vtentiū approbant. ¶ Dicam⁹ igit q̄ vbi papa vel eccl'ia vel legislatoz/ sciūt q̄ cōstitutōes sue/ vel nō publicāt sed dant obliuioni. vel nō approbant moz⁹ vtentiū. sz passim fit in oppositū: pstitutōes ille desinunt habere vim obligatōis tan q̄ abolite per nō vsum vel consuetudinē oppositam que est nō legum omniū sed positiuarum optima interpres. Alioquin tolerantia pape vel legislatoris/ eēt sibimet repugnans 7 populis noxia. si vellet q̄ leges sue haberent vim obligatōis. 7 tū illas neqz publicaret neqz exequi mādaret. Fundāt in hac radice abolitōes cōstitutionū quasi sine numero positarū in decretis. que etiā tradite sunt in cō alijs generalibus. vt de ieiunando qnquagesimā. vel die sabbati. vel q̄ sacerdos celebrās/habeat duos assistētes. immo plus/ q̄ nullus pīsumat eligere cōfessorem/ nisi cū certa autoritate. cū tamen passim q̄libet sacerdos secularis/ audiat i confessione alterū sacerdotē. quia sic est (vt dicunt) cōsuetudo. que si dicāt corrupte la/ vix apud sacerdotes erit salutis status. q̄d pterea de tot pstitutōibus 7 regulis positiuis/traditis pridē 7 nō obs̄uatis. nūc in religionib⁹ nūc in eccl'ijs cathedralib⁹ 7 collegiatis. nūc in vniuersitatib⁹ 7 pmunitatibus. nūc in ipis etiā iuribus penalib⁹ dicere. Nisi velint assertores oppositi/ absqz vlla miseratōne hoies de oi statu pcipitare p laqueos trāsgressionū/ in dānatōnis interitū: cū suis plātis atqz rectorib⁹. si cū tāta austeritate faciāt artā viam dn̄i. 7 pgrauēt intolerabili iugo ceruices subditoz. veruz de hoc alibi latius.

Propositio .17.

¶ Lex ciuilis tolerās vsuras aliqs/ nō ideo semp dicenda ē cōtraria legi diuine vel ecclesie. ¶ Posset hic fieri declaratio q̄d spectet ad legē ciuilē. 7 quid ad canonicam. 7 quid ad theologicā. sup qua re alibi traditum inuenit. Quantum vo spectat ad presens satis est dicere q̄ legislatoz ciuilis/ attendit consistentiū reipublice ad consecutionem pacifici cōuictus inter ciues. vt q̄ nō fiant furta. rapine. homicidia. 7 cetera humanū cōuictū turbantia. Sed q7 frequenter effrenatā nequitiā non potest ex toto cō

pesci agit morē pudēt medici: tolerat minora mala/ vt peiora vitent. Datū ē iā exēplū de meretricib⁹ 7 in antiq̄ lege ve libello repudij. 7 de vsuris dādis alieno. sic ē text⁹ Deut. xxiij. iā allegatus. 7 xxviij. ffenerab⁹ gentib⁹ multis 7 ipe a nullo fenus accipies Apparuit aūt minus malū/ q̄ vsure leues fierent p̄ succursū indigētiū. q̄ vt induceret p̄ indigentiū furari rapere aut passim distrahere sua bona mobilia vel īmobilia vili⁹ imo p̄cio/ cū dāno longe maiori q̄ eēt moderata receptō sub vsuris. Nec inde indei vinerent in ocio p oppssionē incredibilem xp̄ianor̄ quibus fenerant. Cōstat autem q̄ hec tolerātia/ cōsona est dictamini naturalis rōnis. imo 7 diuine legis: p̄supposito peccato. Cōstat p̄terea q̄ papa sicut nō est imediatus dñs bonor̄ temporaliu⁹ p̄sertim laicor̄/ sic nō debet passim irritare leges vtiles p dispensatōe taliū bonor̄ cōstitutas. vtiles in q̄ ciuiliter/ licet fiant cuz peccato qō impedit quo ad finē beatitudinis cōsequēde. Sufficiat q̄ papa vel eccl̄ia/ significēt vel p̄dicēt tales vel tales cōtract⁹ illicitos eē/ de iure euāgelico 7 in foro conscientie. Si aūt vltra voluerit papa p̄cedē p irritatōez etiā ciuilem oīm hmōi contractuum/ p penā excōmunicatōis 7 aliter. sicut videt̄ fecisse in quadā cōstitutōe 7 concilio generali/ nō est nostrū os ponere in celum. Supponimus bonis rationib⁹ 7 circūstantijs motum esse: 7 nolle moderationibus vtilibus obuiare.

Propositio .18.

Lex antiqua/ phibēs in deis vsuras p̄mis suis. sed de alienis p̄cedēs/ inuenitur apud doctores habere mltiplicē intellectū. Dicētes em̄ sic vsurā eē illicitā q̄ nullo mō pōt bene fieri. sicut nec mēdacium/ ponūt p̄sequēter iudeos peccasse dando alienis ad vsurā. 7 q̄ deus sufficienter edocuit eos sup hoc p viros elevatos 7 pphetic⁹ p̄mēdātes eos qui pecuniā suā nō dāt ad vsurā. sicut in p̄sal. 7 in Ezech. xxviij. Nō plus loquēdo de p̄imo q̄ de alijs. q̄ etiam omnis hō cen̄endus ē noster p̄imus Exponūt vlterius q̄ dum p̄mittit iudeis Deut. xxviij. p benedictōe q̄ fenerabūtur extraneis/ fenus ab accipiēt p̄ supabūdantia non p̄ vsura. Vel dicūt q̄ recipiēdo vlera sortē/ nō recipiebāt nisi rez que aliūde erat sua. p̄pter tyrānidē occupantiū terrā suā. sicut mutuati sunt vasa ab egyptijs. Pro quo dicūt facere vbū ambrosij. q̄ licet eos oppmere vsuris/ q̄s licet inēficere. Ex hoc per hoc q̄ dā aliqua notata sunt p̄ te p̄ima 7 minima subtilitas nō est sp̄ expedies in moralibus discutiēdis/ p̄pter abuti volētes. Nec tetigisse suffecerit. 7 dicere p̄ regula. Qđ oīs p̄tractus q̄ ex suo genere vel ex circūstantijs debet eē gratuit⁹/ si inueniat p̄cium de recipiēdo vltra sortē efficit vsurarius. sicut est in mutuo 7 cōmodatōe. Et p̄pte solus talis vsura noiat.

Propositio .19.

Lex hūana statuēs nullos redditus posse vēdi/ nisi cū facultate redimēdi/ nō facit q̄ p̄tractus aliū de licit⁹ sit vsurar⁹. aut sōlū pignerati⁹. aut q̄ in redemptōne/ debemus fieri fructū p̄ceptor̄ deductio. Ponamus itaq̄ redditū vel fundū p̄petuū/ quē p̄us licebat emē p mille francis. Accedat lex dās in p̄tractu simili facultatē redimēdi. q̄ nō obstāte/ dat̄ simile p̄cū. imo forte maius qualis queso possit in hoc casu esse ratio p̄tractus vsurarij. aut q̄ in redēptione/ p̄cepti fructus debeāt deduci plus q̄ in p̄iori casu fieret venditio redditū per petuor̄ post p̄ceptionē fructuū decem aut viginti annor̄. Nō est ei timandū q̄ legislator 7 aliquis sit p̄ceps. sit cōmunitas. sit p̄latus/ vellet tali mō omnes cōtractus reddere vsurarios. 7 claudere viam hominibus p̄sertim eccl̄iasticis. q̄ nō possent vti rebus suis. nec habere sufficientem p̄cio dei seruitio celebrādo sustentationē. Adhio quin lex esset nedum stulta. sed impia nec̄ 7 sacrilega. 7 ex cōsequenti per papam 7 eccl̄esiam cuz omni seueritate tollenda. Sed non est ita p̄sumendū de legislatoribus et intentione sua. quin vellent etiam quandoq̄ minus p̄cium dari vel statui/ p̄ioper illam facultatem redimendi. Quo circa possunt tam ex p̄ecedētibus q̄ ex modo dictis/ notari vel elici/ mo tales quedaz regule. Prima regula. Omnis contractus quo licite venduntur vel emuntur redditus perpetui/ potest similiter et licite

si eodem cōtractu similiter se habente/de-
tur facultas mutua redimendi. pīsertim in
foro cōscientie.

¶ Secūda regula. Omnis cōtractus qui
ex suo genere debet eē gratuit⁹. pōt ex circū
stantijs qnq; effici licite nec debitus nec ḡ-
tuitus. mutando spēm in genere motus. vt
de cōmodatōe poterit fieri locatio. Super
bis aūt vnctio lex ⁊ ratio iudicabūt.

¶ Tertia regula. Dis ꝓtractus/qui ex suo
genere vel circūstātijs nō recipit q̄ sit vēdi
tio vel emptio ad ꝓpetuū. nō videt̄ secure
fieri/intercedēte pacto de facultate redimē
di. ⁊ hoc maxie in foro exteriori. sec⁹ ēt loca
tione ⁊ conductōe. que fieri solent ad tps.

¶ Quarta regula. Dis ꝓtractus suspect⁹
habet̄/si appareat intētio ꝓbabiliter mala
in cōtrahētibus. vt qꝝ negociatōez solam
mercenariā/aut questū lucri turpis inten
dunt. Juxta quod ponit̄ vicesima ⁊ vlti-
ma ꝓpositio principalis.

Propositio .20. ⁊

¶ Ex carnis/ꝓtraria legi spiri- (in ordie.
tus accipinde tyrānica/ infectum habens ⁊
tenebrosum cordis oculum ꝑ cupiditatez
⁊ auariciam/faciliter inducit in temptatio
nem ⁊ laqueos diaboli. quos sibimet mul
tiplicat ⁊ inquirit/per devia contractuum

¶ Legimus hoc ꝓhibdoloz in experientie
libro. ⁊ in scriptis doctoꝝ/qui pplexos cu-
piditatis nodos/vix sciunt euoluere. qui-
bus se malignis adinuentionibus circum
uolut. iunctis maxime tot excommunica
tionis sententijs. Accipit insuper de recte
dictis ⁊ factis bonorum/scandalum sibi ⁊
offensionē. Quis scandalum tale sit a recte
docētibus ⁊ ambulātibus/ contēnendum
qua nō datum est sed nequiter acceptum.
quale dicebat xps scandalū eē phariseoꝝ.
Non enī minus ageret que agūt/ si ceteri
quiescēt. ¶ Abijcieda est ergo auaricia. vt
mūdus simplex ⁊ lucid⁹ haberi possit intē-
tionis oculus in cordis directōe/ bm regu
las iusticie. qs sepe magis doceat vnctō q̄
ratio. Quādus ē idcirco deus ⁊ cū psal. di-
cendū. Inclina cor meū de⁹ in testimonia
tua ⁊ nī in auariciā. Cui⁹ vbi latentē energi
am exptus ē ꝓdē vnus. put eod̄ teste co
gnitū ē q cū dñica quadā in ramis palma-
rū/auaricie morsuz repēte in corde sentiret
ipe collecto in fide ⁊ spe deuotōis spū/defi
gens in imaginē crucifixi/velut in serpētez
moysi mysticū ratōis oculū. pfundius in
gemiscens silenti desiderio clamauit. In-
clina cor meū deus in testimonia tua ⁊ nō
in auariciā. Nec frustra mox eī sensit a cor
de. velut a quadā introrsuz manu refellēte
negociū auaricie pambulās ī tenebris eij-
ci. Ejiciat ⁊ a nobis auaricia deus. vt auer
tat (iuxta ꝓpheticū sequens votū) oculos
nostros ne videāt vanitatē sed veritatē. q̄
vanitatē exsufflat. ⁊ absc̄sas erroꝝ decipu
las producit in lucem.

Posumus aūt in hac luce veritat̄
supaddere moralia quedā cōsilia
ne subintret apud ecclīasticos/spi-
ritus auaricie. tāto nequior q̄to palliatus
⁊ obūbratus accedit sub specie nō cōmodi
ꝓpuj sed cōis. ¶ Lutius eē videt̄ apō ec-
clesiasticos viuētes ex dotationib⁹ fideliū/
q̄ recipiāt redditus iā assignatos q̄ ꝑ no
uiter emēdis numeratā pecuniā. ¶ Lut⁹
insup eē videt̄ apud ecclīasticos viuentes
ex dotationib⁹/ꝓnciores eē ī numero mo
nasteriorꝝ vel ꝓsonaꝝ vel ecclīaꝝ collegia-
tarū/q̄ subire nimias solicitudies ⁊ picu-
losas anxietates in corpe ⁊ aiam redditi-
bus compandis ⁊ augēdis/maxime si spē-
ciem vsurarie vel simoniace ꝓuitat̄ apō
simplices hīe videāt̄. vt si fiāt de pecunijs
collatis/ꝓbabiliter veniētibus ex rapinis
furtis. vsuris. ⁊ extorsionib⁹ publicis. nisi
fieri cōstet hoc ꝓpter restitutōes in certas
⁊ vagas. ¶ Lutius ē ꝓterea apud eccleśia
sticos recipiētes vite necessaria/vt obsequio
diuino deseruiāt in missis ⁊ obitib⁹ celebrā-
dis: q̄ eoꝝ intentio non sit obligare se nisi
q̄tum ⁊ quousq; obuentōnes date/suffece
rint ꝑ sue vite sustentatōe cōpetēti. vt vn-
ctio ⁊ ratio iudicabūt. ¶ Lutius ad extre
mum eē videt̄ (cetī nō necessariuz sed iure
supponendū) apud ecclesiasticos viuētes
vt dictum est q̄ suam sententiam ita regu
latam/exponant suis benefactoribus fun-
datoribus ⁊ sustentoribus qui si ex sincera
charitate ⁊ nō pomposa vanitate ꝓcedūt
nō retrahent̄ a ꝓposito suo ⁊ ꝓfectꝰ apud
deum merebuntur. Nihilominus compa
ciendum est humane fragilitati. que raro

S

ꝓducit granū vtriose charitatis/sine multiplici palea vanitatis. Quod sub alia metaphora notauit Hieremias dicens. Oēs iusticie nostre/tanq̄ pān⁹ mēstruate. Propterea non ex opibus iusticie nostre, sed ex sola dei gratia salus nostra.

Tertia ps que seq- ꝑ

tur postillat quēdam tractatū cōscriptū in materia cōtractuū in valētia arrogonie. p vnū doctorē canonicū sup his casib⁹ q̄ incipit Cōtractus quidā. eo q̄ idē videt habere zelū reipublice excessiue.

Notauerant pauciora etiā sufficere q̄ scripta sunt sub duplici p titione/ ꝓ decisione casus traditi in materia cōtractuū. eorū ꝑsertim quibus ꝛ ꝓ quib⁹ scriptus ē statu pensato. Verum succreuit exagitatōe solius recordatōis ꝓcognitorum in lumine rationis seruor inspectōis nonne doctor nedū theologie sed iurium. Et venit in mentē dictuz triplex ꝑclarissime memorie ꝑceptoris mei domini. ꝑ. Cardinalis Cameracēn. Exptus sum inqt. duz in allegatōnibus iurium/mihi veritas impugnari videbat. Si dimissis glosis sup glosas/recursus mihi fiebat ad nudam textus lram. mox apertior patebat intellect⁹ fatentibus hoc idem ꝛ mirātibus allegantibus in aduersum. Alterū eius dictuz post determinatōez quā aduersus symoniam celebriter fecit hoc fuit. Homines inquit si dirigeret intentōez suam in spūalium datione vel receptōne/multi sunt symoniaci qui nō eēnt. Tertium eius dictum ē illud. Sup cōtractibus humānis qui ꝑsupposito peccato sunt naturales atq̄ necessarij/non debet leuiter reprobatio fieri seu restrictio. vel ad vsurariā prauitatem reductio. Mouit me pluries dictū secundū/loquī ꝛ scribere/qualis eēt habenda directio cordis in actibus tam dādi q̄ recipiendi spūalia Quinetiā dum fieret in concilio Constātiensi querela de tollenda symonia/similiter ꝛ vsurā. tanq̄ pessimas in ecclia pestes. motus ex hoc secūdo ꝛ tertio dicto exclamare nōnunq̄ coactus sum. Deus equissime. quis nesciat ꝛ symoniā ꝛ vsuram modis pīmis extirpandas esse.

Sed ꝓmittus declarāndū sub quibus casibus ꝛ qualibus intētionibus ꝓprie dicta symonia vel vsura cōmittit. ne damnetur iustus cum impio ne ꝑterea dotationes ecclesie ꝛ obnentōes omni iure debite/ penitus meruētur. quasi sint (vt vulgus inspiciens ꝛ malignū) ꝛ put hereticī criminant) symoniace. aut ne similiter detur vsure titulus/ iustis et necessarijs contractibus. Mūe aūt induxit ne dictū primū: vt ea rio⁹ius lram quarūdam allegationū prio ꝓsiderare ituitu. ne sine lege (vt aiūt) loqui videremur. vnde factum est vt et allegationibus clarius eniteret ps prima. innantibus ad hoc theologicoꝝ libris doctorum. Redeat igit ad discussionē/tractatus vehemēter inuectiuus cōtra cēsualistas. Sic eū nominat vtentes contractib⁹ in casu ꝓposito vel simili ꝛ incipit Cōtractus quidam ꝛc. Ceterum auct⁹ nō nominatur nec opus est.

Arguit ꝓmittus pro parte/quam absq̄ vlla dubitatōe dicit ē falsam ꝛ pessimā. nos vo veram et licitam. Ita tamē si cōueniam⁹ in casu cū circūstantijs nostris. Contractus inquit vendicōis ꝛ emptōis/ ē de iure gentiū ꝛ vtroq̄ iure canonico ꝛ ciuili ꝓ licito habitus. Sic ē in isto cōtractu. q⁹ ꝑstituitur certus reddit⁹ annu⁹ qui est merx. ponit ē etiā certū ꝑciū ꝛ sic sunt ibi substantialia. que cōplent cōtractū emptōis ꝛ venditionis. Allegat ad maiorē ꝛ minorem si cut ibidē pōt inspici. ff. ꝛc. in legib⁹. Rursus secūdo arguit in effectu/dimissa pluralitate vboꝝ. Predictus cōtractus nō est mutuū. ergo nō ē vsurari⁹. Probat ꝓsequēnā per diffinitōes vsure datas a doctorib⁹. q̄ est lucrū ꝓueniēs ex mutui ꝑcu. Rursus tertio notat allegatōes ꝓximoꝝ doctoꝝ ꝓ pte cēsualiste ſz q⁹ dicta nō ponit. nihil hic elici pōt certū: nisi libus ispectis. ꝛ ex his q̄ dixit in solutōe ist⁹ rōnis. ꝛ sūt glose supra cap⁹m Cōstituit⁹. de reli. domib⁹. Rursus q̄rto sumit q̄ ꝓstatōes sūt approbate. nec reputāt vsurarie. q̄ (inqt) ita dicēdum erit de ꝓstatōe annua ꝓueniēte ex dicto cōtractu cēsuali. añcedēs ꝓbat p multiplicatas allegatōes. sed ꝓsequētiā vbi nodū tangit linquit vt clarā nec allegat. q̄ tuiditur ꝓ

bobis ē. ¶ Rursus ḡnto. annua pēsio pōt imponi de nouo p titulū gratuitū. puta p titulū legati ꝛ eadē ratōe p titulū donationis inter vinos. ergo multo fortius pōt imponi p titulū onerosum. puta p titulū emptionis ꝛ venditōis. Probat cōsequētiam quā cōcedimus p multa iura. ꝛ cōsequens silr. ¶ Rursus sexto descēdit specialiē ad cōtractū qui dicit ad vitā. iustificādo illū ex dubio ꝛ periculo qđ imminet circa vitam. p argumētū de vsuris. c. in ciuitate. ꝛ. c. naviganti ꝛ istud silr cōcedimus viso textu. ¶ Rursus septimo pduxit ad idē pbandum glosam Hostiēn. in sūma. de vsuris que sentētialiter licitā dicit eē venditōez rem ad vitā certe psone vel psonaꝝ ratōe incertitudis etiaz si emptor inde lucraret. ¶ Rursus octauo nō p modū ratōis sz in tuitionis cōtra censualistā dicit eum vicz inniti tolerātie vel dissimulatōi romane ecclesie/tanq̄ valido fundamēto.

Consequēter descēdens ad ptē oppositā q̄ fm eū indubie vera ē ꝛ ꝑ uino iudicio/cōsciētie ocio ꝛ rōnis dictamini/audacter cōcordans/ꝛ ita determinat idipm de q̄ facit questionē.

Primū fundamētū

Ponit. qr vbi ē eadē rō. debet eē eadez iuris decisio. sed eadē ratio ꝓhibitōis q̄ ē in vsura apta ꝛ manifesta/occurrit etiam in dicto censuali ꝓtractu. igit ꝛc. Beduxit vtraqz p tem/p ratōes exēpla ꝛ dicta doctoꝝ supq̄ quibus in rēspōsione aliqua tāgemus.

Secūdū fundamētū

Sumit ex glosa magna dñi Innocētij ꝺ vsuris. c. in ciuitate. quaz inserit ꝛ postillat. ꝛ ex ea cōcludit cōclusionē vnā sub hac forma In casu q̄ ptinaciē teneret/q̄ ideo Innocentius vsus ē vbis cōsilij. qr dubium sibi erat an ꝓtractus eēt illicitus vel nō. Etiaz in tali dubio fidelis xp̄ianus de necessitate salutis tenet a tali ꝓtractu abstinere. naz se supponit ꝛ sic mortaliē peccat. ¶ Deinde nitiē iniustificare ꝓtractū ad vitā. dicēs nō sufficere dubiū seu periculū qđ imminet/ad iustificatōez. ¶ Deinde obijcit cōtra se/in ꝛr ta cōclusione q̄ innocentius locutus ē de facultate redimēdi. Et respōdet q̄ verū est. sed magis improbasset si hoc intellexisset. ¶ Adultus aūt omissis placet inserere glosam Innocētij. ꝛ admittere diuisionē illi⁹ quadrimēbrē. ad quā discutiendam postmodum reuertemur. qr nisi fallat animus multū ꝓ nobis est. ¶ Glosa Innocētij.

Prima pars

¶ Ex hac decretali (inq̄t Innocentius) satis innuit̄ q̄ si aliqs ꝓ certa pecunie quantitate/ emeret aliquē redditū grani vel vini vel alīū cōsimilē redditū/ppetuo sibi et suis heredibus dādū a vēditore ꝛ suis heredibus/vel etiā ad certū tp̄s vel ad tp̄s vite alicui⁹/q̄ licitus ē hmōi cōtractus/dummodo redditus annu⁹ cōmuni estimatōe nō excedat redditū quē haberet vel habere posset/si terram de tāta pecunia emisset. Quidā tamē dicūt q̄ quādo in ppetuum emit q̄ nūq̄ potest eē illicitus contractus. q̄tūcūq̄ sit magnus redditus respectu pecunie. quia licet in contractibus se decipere. ff. de mino. in cāe. iij. §. fi.

Secunda pars

¶ Alijs viōr ꝛ forte melius q̄ si qs emit redditū ꝓstitutū añ cōtractū vel actōez venditā siue ꝓstitut⁹ fuerit i re/puta in domo vel possessione vel alijs hmōi siue in psona puta sui vel liberti vel rustici vel actio vt nome. Item siue sit cert⁹ reddit⁹ puta q̄ reddit decē. siue incert⁹ puta q̄ reddit quartā ptē fructuum q̄ pcipiunt de aliq̄ domo vel de ope alicui⁹ psone. Item siue sit ppet⁹ cōtractus puta q̄ extēdit ad hēdes vtriusq̄ cōtrahentiū. siue sit ad vitā hois siue sit ad certū tp̄s. puta vsq̄ ad q̄nq̄ ānos. Item non refert si reddit⁹ sit i pecunia/siue in alijs reb⁹ siue in facto. Semp i oīb⁹ p̄missis reputāt cōtractus licitos. q̄ ē ibi purus ꝛ licit⁹ contractus venditōis. Nā est ibi pciū. s. certa pecunie q̄ntitas. Item ibi ē merx. s. cert⁹ redditus vel canon vel ānona. C. de sacrosā. ec. iubem⁹. in p̄n. in aut̄. de re. cc. nō alie. Item actio. c. de heredib⁹ vel ac. vendi. p totum. ¶ Sed his videt eē contrariū qđ dicit hec decretal. qr nō est dubiū q̄ vsq̄ ad illud tēpus. s. longum/ plus pcipiet de redditu q̄ sit pciū. ꝛ in actōne cōstat q̄ plus est in

ñoīe q̄ sit p̄ciū. Solutio licet certuz sit q̄ vsq; ad .xl. annos vel .l. vel vlteriozes/ pl⁹ accipiet de redditu q̄ sit p̄ciū qđ dat tamē hec certitudo nō facit illicitū ꝓtractū vēditionis. ¶ Cū hoc etiā sit in venditōe alicui⁹ possessionis. vbi certū ē ꝑm inferiores causas q̄ plus accipiet de fructib⁹ eius q̄ sit p̄cium qđ ꝑ ea dat. etiā sine expensis vel labore. dando eā ad vitā certā vel emphiteosim. Dic enī tm̄ rēphendit/ quādo carius vendit mercē ꝓpter terminū quē dat ꝓlixū emptori/ ad soluēdum pecuniā. vel q̄ ꝑ minori emit mercē/ q̄ statim dat pecuniam. ꝛ ꝓlixius tps expectat mercez. q̄ penit⁹ sunt illicita. q̄ hic solū vēdit tps ꝑ ipa pecunia. que venit ꝛ iustū p̄cium excedit. Qđ ex eo apparet. q̄ si vtraq; pata eēt precium ꝛ merces/ ꝑ minori fierent. Et in casu nō oia sunt p̄sentia. nec vendit tps. q̄ res ipe de quibus dicimus. sez redditus vel actio/ tantuz valebit vel ad minus credit valere subsequētibus temporibus q̄tum modo valet. vel ad minus ē dubiū. Et hoc sufficit ad hoc vt ꝓtractus sit licitus vt hic.

Tertia pars

¶ Idem intelligūt quidā. et si reddit⁹ vel nomen/ de nouo ꝓpter hoc cōstituant in rebus vel ꝓnis alijs a cōtrahēte. puta q̄ dicit emptor. Tu cōstitues tales redditus in possessione tali vel ꝥuo. vel facies q̄ tal cōfitebit se debere tibi mille vsq; ad annū. ꝛ ego de illis mille/ vel magis ꝑ actōne ꝑ illis mille cōpetēte/ dabo tibi quinq̄ginta. Nā dicūt oēs ꝓtract⁹istos licitos. q̄ nō est mutuū sz emptio. Itez multi casus possunt euenire q̄ iste emptor amitteret in hoc cōtractu. puta si inops fieret nomē. ¶ Sz certe bñ ꝓsulēdū ē oibus fidelib⁹ q̄ ab hmōi ꝓtractu abstineāt. s. q̄ de nouo ꝓpter hoc ꝓstitutū redditū vel actōez emant.

Quarta pars

¶ Illud aūt videt penit⁹ illicitū q̄ ipe idē q̄ dicit emptor/ in se ꝓstituat redditus vel actōez. q̄ se obligat ad plus dādū. vel in pecunia vel in spe/ q̄ accepit. Hec Jnno.

Tertiū fundamētū

Bsumit ex multis exēplis ꝛ allegatōib⁹ in hac vnā sniaz cadētib⁹. Nō dubiū q̄ is cōmittit i legē q̄ legis vba ꝓplet⁹/ z legis mentē volūtatē. Vl sic. Cōtra legē facit q̄ id facit qđ lex ꝑhibet. Jn fraudē vo legis facit q̄ saltis vbis legis/ sniaz eius circūuenit. Sed sic ē in ꝓpos cēsualiste: q̄ in vtroq; ꝓtractu est idē effect⁹/ excepta nois mutatōe. Sicut deducit diffuse. ꝑpando ꝓditōes vni⁹ ꝓtract⁹ ad alterū. p̄sertim vbi dat facultas redimēdi ꝛ maxie vbi ꝓstituit de nouo redditus vel ānua p̄sio. Addito q̄ leges veteris ꝛ noui testamēti ꝓhibēt es mutuū sub ānua pensione/ eēnt maiō ludibrio/ si hoc foramen vsurarij supeēt q̄ nomē mutui mutaret i nomē vēditōis ꝛ emptōis/ p̄manētib⁹ eisdē effectib⁹. Et allegat mlta capla iuris et sctōm tho. ꝛ Job. i sūma ꝓfessor. Jūgēs illā regulā. Cū qđ vna via ꝓhibet alicui/ ad id alia admitti ñ oz. Addit verū ex glosa reg'le. q̄ respect⁹ p̄cipaliꝛ habeat ad ꝓhibitū ñ ad viā. ꝛ hec ē rōnalis modificatio. ¶ Queri ꝓnter a cēsualista. q̄lis resultat vtilitas. si ex mutuo mille solid⁹. nō possit pensio vnius denarij recipi. ꝛ ex contractu cēsuali sumeret plus q̄ centū.

Quartū fundamētuz

assumit ex pte ꝓcis q̄rēdo. quō dū res aliq̄ vēdit minori p̄cio cū facultate redimēdi q̄ si ꝓpmo vēdēt. tal' ꝓcia nō cēseat pignera gat glosa ordiaria Hostie. Job. an. q̄ tal ꝓcis ꝓditōnal' ē vsurari⁹. qđ sane ingt videt intelligēdū cū ꝓpē pactū res vēdit minori p̄cio. ¶ Et p⁹ oppos tōz sibimet factā/ declarat q̄ minoritas p̄cij se referat ad id qđ ipsa res valēt casu q̄ ꝓpmo alienaret sine facultate luēdi vel redimēdi. ¶ Deinde allegat opiones q̄rūdā iuriste ꝛ cū suis allegatōib⁹. ꝛ exponēs doctrialr ꝛ bñ/ q̄d sit int⁹ ius canonicū ꝛ ius ciuile. ꝛ q̄d sit ō rōe legis. Cōcludit q̄ magis credēdū ē p̄is i arte iuris canonici. q̄ pitis in arte iuris ciuil. Sed hec omittim⁹ dicētes illud bucolicū. Nō nim inter nos tantas cōponere lites.

Quintū fundamētuz

assumit ex vno casu legis. ff. de annua. le. l. iij. §. vl. Be q̄ vid: mirādū q̄ leges ꝓcedētes vsurās/ dixerit ꝓtū b ꝓmemoratū esse

surariū q̄ vel ei⁹ filiis sepissime fit apō ecclesiasticos. ¶ Est aūt casus. q̄ si p legatū vel donatōz q̄ē titul⁹ imponit de nouo certa annua pēsio soluēda titio/q̄ aduscq; ipe donans vel legās dictā pēsionē luerit vl̄ redemerit vl̄ ab ea se liberauerit p solutōez vel traditōez certe sortis p̄ncipal. Cōsequēter inducit (z sicut viđ colorate) q̄ min⁹ videret b ee vsura q̄ī casu cēsualiste. p̄t tm fi det min⁹ p̄ciū ꝓpter facultatē redimēdi siue hoc sit in vno instrumēto siue in pluribus. Nec hoc impugnare p̄tendimus.

Sextū fundamētum

arguit. q̄ si dilatio traditōis mercis. facit p cū diumi/p̄tract⁹ ē vsurari⁹. Be vsuris. c. nauigāti. a p̄rio sensu. Oz in ꝓposito dimittit p̄ciū. nec tota merx ē p̄sens. s. pēsio cuilibet āni. Veritas ē q̄ instādo p̄ se z remittendo/fateť q̄ ius peredi pēsionē āntiā fit merx in ipo p̄cu. sicut in venditōe ppetui redditꝰ. Oz sp recidit illud/q̄ dat minus p̄cium ꝓpter facultatē redimēdi z aggūat si de nouo merx ipa. i. ipm ius percipiēdi cōstituť de nouo in ipo p̄cu: vbi cōtrahētes assignāt z differūt tps put volūt.

Octmodū istis totaliť iterim ꝓpositis z fūdatis nichiť respōsuz dare validū ad affirmatiuā cēsualiste ptē. ¶ Cui⁹ respōsio duplex ad primū stat in hoc solo q̄ z si dict⁹ p̄ctus ex forma vocali/sit emptio z vēditio. tm̄ q̄ ad rē z effectū ē mutuū vl̄ reducť ad mutuū. ¶ Ad secm̄ p̄t fili⁹ ad scām. ¶ Ad tertiū vo fūdamentū p glosaz de reli. domi. in. c. p̄stituť⁹/ respōdet dicēdo tres ē p̄ctus. Unus ē cum dōs alicui⁹ rei/dominiuz illi⁹ p̄cedit alicui abdicās a se ip̄m dominiū/nihil sibi p̄ē cēsuz annuū retinendo. Et de isto (vt dicit) loquit. ē b glosa allegata cū doctorib⁹. Alter p̄ctus ē emphiteosis ꝓcordās cū p̄dicto in mō cōstituēdi. Oz in hoc differūt q̄ in p̄mo p̄cedēs nullū sibi retinet rei dñiuz vel ius emphiteoticum. sed in scō retinet vtrūq;. Et vterq; ē licit⁹. Tertius p̄ctus de q̄ nūc inquirit habet (vt dicit) p̄cedentē in hoc q̄ ille qui est dominus ab initio ipe est qui pensionem censualem supra se z supra rem suā constituit ꝓpterea non sequit si p̄cedētes p̄tract⁹ sint liciti q̄ iste. ¶ Proinde respōdēdo ad q̄rtū fundamētū. nō negam⁹ (inq̄t) quin ex alijs modis z p̄tractib⁹ annue p̄statōes cēsuū possint imponi licite. vt in fundatōne eccl'ie. vt in ꝓcessione quaz quis facit de re sua. vt dū aliqua eccl'ia eximit a iurisdictōne epi. z alijs modis sparsis in iure. sicut allegat. sz sufficit nobis concessio fundamēti. ¶ Rursus ꝓcesso añ cedēte q̄nti fundamēti q̄ p titulū gratuitū. s. legati vel donationis/p̄t ānua p̄cio de nouo p̄stitui. negatur p̄sequētia. vel silitudo ad casuz nostrū. qm̄ in titulo gratuito nulla est suspitio de vsura. nec ad mutuū vel ad effectū mutui reducibilis secus hic. ¶ Rūsio preterea ad sextū fundamētuz stat in hoc: q̄ in mutuo q̄tūcūq; ꝓbabile dubiū vel piculū/nō potest ꝓcludere excusatōz vsure. de qua in. c. nauigāti. Secus ē in ꝓtractu venditōnis z emptōis. de quo loquit illud capl'm. ¶ Cū igit̄ in casu cēsualiste de quo queritť sit mutuū vel ad mutuū reducibile/nō est similitudo. attento q̄ p̄ciū vt in plumbus ē valde parvum respectu magnitudinis pensionis. z ad tempus ē ꝓbabiliť satis duraturuz posset addi sed nō tangit̄ hic: q̄ ꝓtractus talis dat occasionem machinādi in morte alterius vel eā optādi. s. illius q̄ recipit pēsionē ad vitā. ¶ Alterius in respōsione ad septimū dicit ē duos casus positos ab hostiēn. Unus est q̄ licet emere possessiones ad vitā ipius emptoris. sed hoc intelligit̄ vbi nō constituit̄ fructus de nouo. z merx iam creata emit̄. nec dat facultas redimēdi. z ita nō est similis casus ad nostrū. Alter casus ē cuz quis tradit vel vendit oues alicui monasterio sub pacto q̄ ꝓ qualibet one recipiat duos solidos. cū fructꝰ cuiuslibet ouis valeat q̄tuor vel quinq; solidos. Sed post mortē tradētis/ omnes oues ad monasteriū p̄tinebūt. z hoc est licituz ꝓpē incertitudinē mortis vel multiplicatōnis ouū. Sed secus ē in casu censuali⁹te quia est mutuū vel ad mutuuz reducť. ¶ Postremo respōdet ad vltimū p illud dictum de p̄bēdis multa p patientiā tolerant̄. que si deducta fuissent in iudiciū exigente iustitia nō deberēt tolerari.

Ece sūmatim collecta ē suia tractatus/q̄ tū vsuz ē sufficere ad intētio-

nem nostrā q̄ue vsat/nō ad impugnatōez tractat⁹ p̄cipaliter aut mordaciē ꝫ ad elucidatōez vitatis/tā in casu ꝓposito q̄ in alijs nōnullis in materia ꝓtractuū.q̄ ad ꝓscientiarū serenatōez ⁊ iuriū faciūt intellectū.

Attentio prima

D

¶ Attendaē in ꝑmis q̄ octo rōnes facte ꝑ cēsualista/militāt ꝑ casu nr̄o. Nec rñsiōes date ꝓtrariant. ꝫ ꝓfirmat ꝓpositū. dū ꝓcedūt censuales reddit⁹ rōnabiliter emi posse vel instituī/si nō appareat de corrupta intēcione vel ex modicitate p̄cij. vel ex mala fama ꝓtrahētiū. vt q̄ ꝓsueuerūt vsuras exercē

Attentio secunda

¶ Attendaē q̄ ꝑma rō sua ꝫ censualistam fundās se in hoc q̄ vbi ē eadez rō. debet eē eadē iuris decisio/soluta est ꝑ quartādecimam ꝓpositōez scē ptis. Et posset rñdendo ad formam/cōcedi maior in terminis si sit eadē sitūdo penitus. ꝫ minor negabit q̄ in vsura apta ꝓhibitio legis diuine et humane ē manifesta. nō sic in casu censualiste. etiā vbi peccaret q̄ hoc eēt occultum. aliud manifestū. ¶ Addito q̄ p̄cepta nō obligant vt fiant ad intentōez p̄cipientis nisi sub ꝓditōe. hoc ē si debeat finis assequi quin honestās parētes ꝓpter naturalem pietatē nō referēdo ad deum peccaret Silr ⁊ ieiunās si non efficeret devotior. ⁊ ita breuiē de quolibet p̄ceptor. ¶ Facit ꝑ hac rēspōsione textus exp̄ssus extra de vsuris.c.in ciuitate. vbi sic dicit alexander tertius scribēs Januen. epō. In ciuitate tua dicis sepe ꝓtingere q̄ quidam pīp seu cinamomū seu alias merces ꝓpant. q̄ tūc vltra decē libras nō valēt. ⁊ ꝓmittūt se illis a q̄bus illas merces acceperūt. xl. libras statuto termino soluturos. Licet aūt ꝫ ceus hmōi ex tali forma nō possit censeri noīe vsure ꝓ nihilominus tñ venditores peccatū incurrunt. nisi dubium sit merces illas plus minus ve solutōnis tpe valituras. Et ideo citues tui saluti sue bene cōsulerēt si a tali cōtractu cessarent. eū cogitatōes hoīm/omni potenti deo nequeāt occultari. ¶ Posset aūt hoc in loco fieri q̄uisitio. cur contractus ꝫ cōmemoratus ex quo nō est vsurarius sit illicitus. Si dicaē q̄ ꝓpter peccatū maius ⁊ excessuū. hoc hz locū in foro ꝑsci entie/sicut etiā vidz notare decretal. ꝫ nō i exteriori iudicio vbi res tātū valet ꝑm legi stas q̄tū vendi pōt. q̄ intelligiē nisi sit de fraudatio plus medio iusti p̄cij. q⁹ tūc cōtractus rescindiē. vt in ciuilis/licet nō vsurarius. Si vo dicaē illicit⁹ esse. q⁹ fit in fraudem vsuraꝝ. Respōdebit vēditor. nequaq̄ sed in fauorē ꝓseruatōis vel augmētatōis ꝓprie subē. ⁊ sustentatōnis domestice⁹ onerū. Ecce quō malignātibus ⁊ volentibus inuste agere/nō sufficiūt leges positiue ꝫ vsurarios late. q̄n potius sunt incidētaliter aliq̄n in damnū reipublice. in ꝓscie. in offensiōes ⁊ scādalū. Si aūt sentētie iuris/excōicationum vel interdictor⁹/ligent abutētes talibus ꝓtractibus/duz hūe in fauorē vsuraꝝ. licet non in se sint vsurarij videant oñi iuriste an pene sint vsq̄ad hoc ampliāde. dū nō ꝓstat de intentōe.

Tertia attentio

E

¶ Attendaē sup secūdo fundamēto cōtra censualistā. vbi assumit glosaz magnā Innocen. de vsuris. c. in ciuitate. q̄ prima ꝑs est euidēter quo ad oēs sui clausulas ꝑ cēsualista. ⁊ ꝑ dictis ꝓius in diuersis cōsiderationibus. Silr ⁊ scōa ⁊ tertia ꝑtes vsq̄ ibi. Sed certe bñ ꝓsulendū est. Attento q̄ vbi dicit in scōa ꝑte. Alijs videē ⁊ forte melius: nō negat ꝓiores bñ dixisse. sed ponit sub dubio si sequētes melius dixerint qui loquūtur amplius ꝑ ꝑte censualiste. Et modus loquēdi cōis/notat cū sentire q̄ melius licet alij bñ. ¶ Deinde cū dicit. Sed certe bene ꝓsulendū ē. Patet ex mō loquēdi q̄ cōformat se vbis decretal. In ciuitate/q̄ in loquit nisi ꝓpter dubiū intentōis ꝫbenti dicēs. Illud aūt penit⁹ vidz illicitū/q̄ idē qui vt emptor in se ꝓstituat redditum ꝛc. vbi notet lector de correctōne quā tractat fuit dicēs ꝑ viciū scriptons sacrū eē/vt dicatur emptor ꝑ vēditor. q⁹ nō posset (inq̄t) bñ exēplificari q̄ emptor ꝓstituat redditū in se. Sed ꝫ cognoscit in aduertentia magna. q̄n emptor ⁊ vēditor se habēt correlatiue. ⁊ pōt ille q̄ emit cōstituere se venditorem ꝑ redditū vel actōez qua se obligat ad plus dandū/vel in pecunia vel in spe/q̄ ac

experit. ¶Et hoc obsecro tu lector vigilāt attende. ꝛ cognosces ꝙ affectio nimia impugnandi cēsualistas / fecit aliē sonare verba Innocē. ꝙ sua fuerit intētio, sicut de sonitu cāpanaꝛ vulgariē exprimur. ¶Proinde sub relictis exclusis ꝫ cēsualistas ad vitā. ꝛ ō regla ista. Qui dubio stāte agit aliqd moraliter peccat. dictū ē pūus ꝓpositōe tertia decima secē partis.

Quarta attentio

¶Attendaē ꝓ respōsione ad tertiū fundamentū ꝙ cēsualista bona habēs intentōez sicut dr̄e pōsumiē in casu nr̄o nō agit in fraudem legis nec ꝫ legem. Nec illud qđ inducitur ꝙ differentia sit si nō possit recipi vnꝰ denarius ex vsura / ꝛ ex ꝓtractu cēsuali recipiē plus ꝙ centū. ꝓcludit. Et patet mīsio ꝙ exēplū datū in materia ō symonia. qꝛ sacerdos celebrās missas. pōt recipe centū francos ꝓ sustētatōe vite sue. Et nō posset recipere vnum denariū ꝓ ꝓmutatōe misse ad denarium.

Attentio quinta

¶Attēdaē circa quartū fūdamētū qđ supponiē illic eē fraus vsuraꝫ. tū rōe minoris pcij. tū ex ꝓditōe ꝫbentiū. Et ideo nihil ꝫ casum nostrū vel sikem. qm̄ pciū equatur venditōi. nec fit ad vsurariū questum.

Attentio sexta

¶Attēdaē sup casu cuiuli ānti fūdamēti illud qđ tactū ē i recitādo. ꝙ. s. illū casuz nō vidi i textu legl. cui ꝰ suppono bonū intellectū. Vidi aūt dūm ō palude ꝙ fuit magnꝰ iurista ꝛ theologꝰ ꝙ sup tertiū sniaꝫ. di. xxx vij. vbi cōiē doctoꝛes theologi tractāt materiā ō vsura ꝛ ibi reqraē. Dicit ingr̄ doctoꝛ ponit casuz legl. ꝙ si petꝰ vēdat cōitati aliquā domū vl̄ hereditatē cētū frācis / pōt statim emē. x. libras ad vitā sup eadē hēditate. Verū ē ꝙ exhibit ē mihi mō textꝰ legis ꝫdicte ꝙ sic hz. Si cui ꝙtitas certa legeē. ꝛ qđ pōteē i singlos ānos. certū aliqđ veluti vsuras inferre testatoꝛ pōtari / legatū valet. Sz ī vsuris hactenꝰ valē oz qtinꝰ ꝓbabilem modū vsuraꝫ nō excedat. ¶Ex hoc tertiū ptz ꝓmo ꝙ facit ꝓ nobis. qꝛ dicit ꝙ legatū valet. Ptz etiā ꝙ nomē vsuraꝫ bicnō accipiē ꝓut hz malicia sibi ꝛuolutā sicut ē nomē furti ꝛ rapine. alioqn sibi ꝫdicēt. sed accipiē vsura ꝓ supabūdātia in cōtractib⁹ ꝓut etiā glosat sanctus Tho. illud Deuē. xxiij. Fenerabis gentibus multis. Et in evangelio Lu. xvij. increpaē piger ꝰ unus ꝙ nō dedit pecuniā ad vsurā. ꝙ uis sit ꝫ metaphorica locutio. sicut ibi. Fenerāt domino qui miserēt pauperis.

Attentio septima

¶Attēdaē ꝓ sexto fundamēto. nō sp verꝫ esse ꝙ si dilatio traditōis mercis / facit pcium diminui / cōtractꝰ sit vsurarius. qꝛ casus est oppositꝰ in termis. c. in civitate ꝓ alleg. to. ꝛ tactū ē in ānta ꝓpositōe scē partis quo pacto sit hoc facubile.

Attentio octava F

¶Attēdaē post discussionē aliquē pdicti tractatꝰ. ꝙ ꝓ oibꝰ dictis in ꝓma pte sub viginti cōsideratōnibꝰ / sunt doctoꝛes theologi in varijs passibꝰ / cōsequēter ad legē euāgelicā ꝛ naturalē. cū qbus legibus loq / non est sine lege loq. Notatim sāctꝰ Tho. scēa scē. q. diuersis. circa materiam de iusticia nūc dimidēdo iusticiā in cōmutatiuā ꝛ distributiuā. qrendo ꝓsequēter de cōtractibꝰ emptōis ꝛ vēditōis. de vsura ꝛ silibꝰ. Hic poterit inuenire studiosus sine quotatōne ad qlibz vbū. qm̄ in xta dictū senece. Nō minꝰ culpāda ē nimia diuisio / ꝙ pauca. cōfusionē eiē generat. sicut ptz in puluere. si ꝓterea causet turbatōez memorie. ꝛ intelligentie magnā inuolutōem qrāt ab exptis.

Attentio nona

¶Attēdaē ꝙ ꝓ dictis ī scēa pte sub. xviiij ꝓpositōibus / sūt doctoꝛes theologi ꝙtuz libros habui vt videre potui. ¶Primo ad cōclusionē respōsalez in forma concoꝛdat Jo. an. in sūma ꝓfeē. ꝙ theologꝰ fuit ꝛ magnus inuestigatoꝛ etiā iuriū positinoꝛ. li. ij. ti. vij. de vsuris. q. xxv. Cuiꝰ hec vba sūt in forma. Quid si vēdi ꝓdiū. tali cōditōne adiecta. vt qñ soluat ꝓciū a me vel ab here de meo / rehabeam predium ego vel heres meus. vel ꝙ vsqz ad tot vel tot annos possim rehabere. soluto ꝓcio. nūqd ē vsurarius cōtractꝰ. Rñdeē ꝑm Ray. §. vj. Itē qđ

ſi. Ad hoc dico q̄ nō ē mutuū. ⁊ emptor facit fructꝰ ſuos ſine piculo vſure, licz vēditor iuxta vēditōis formā poſtea recuperet p̄diū. Et hꝰ intelligas niſi in fraudē vſurarū ſit facta tal' vēditio vel p̄ditio, qđ p̄ſupponit ex his p̄iecturis. ſ. ex eo q̄ modicū ē p̄ciū reſpectu valoris rei. vt extra de em. et ven. ad nr̄az. Item ex eo q̄ aliq̄d p̄ſolvit viē ſūmā recepta. puta fuit vēdita p̄ centū/ ⁊ ē in pacto q̄ cū reſcindet vēditio/ reddant ē̄ cxx. ex̄ de pignerib⁹. Illo nos. Item ex eo q̄ emptor p̄ſuevit exercē vſuras. vt in p̄dicta decretali ad nr̄az. Idē hoſti. v. ix. Et bern̄. in glo. ſup. c. Cōqueſtꝰ. Nec ibi. ¶ Fac etiā Wilhelmꝰ p̄pilator optie ſūme de vitijs et vtutib⁹ tractatu ō auaricia pte ō vſura. Bū nūerās p̄cū cēſuale inē vſuranos hāc aſſignat ratōez. q̄ res lōge p̄ miori p̄cio recipit ad ānuā p̄ſionē p̄p̄ pactū redimēdi. Cōcludit ergo p̄ argumētū a p̄rio ſenſu/ ſi nō deē p̄cū minus/ nō erit p̄cius vſurarius/ ſaltē ex hac radice. ¶ Porro nō legi theologos alios/ ponētes in forma caſuz nr̄m. ſed p̄cludit rōnabilitas ei⁹/ ex alijs dictis ſuis atq; fundamētis/ ⁊ ſpēa lit si attendat q̄d dicūt vſurā formal'ē. ¶ De iuriſt̄ autem vidi plēs allegatos. q̄s originaliter nondū inſpexi niſi Ber. glosatorē decretaliū. c. p̄queſtꝰ. de vſuris. i glosa. ij. circa finem/ ibi Item ſi vēdo. In q̄ glosa notat pecuniā numeratā poſſe dari ad pōpā vel oſtēratōz ſicut etiā dari pōt p̄ ipignoratōe/ q̄ caſu dicē aliq̄d poſſe ſumi vltra ſortē. Loquit̄ inſup de p̄cio vltra ſortē adiudicato in fauorē ecclēſie Sanctꝰ Tho. ſentit idē qđ p̄us ō pecunia nūerata. Ad̄ p̄z q̄ maligniātib⁹ vir poteſt dandi adiectā ad vſurā. Poteſt enī fingē vel ſuū inēſſe vel aliq̄d ſitē. ¶ Būt alij p̄ caſu nr̄o allegati ſic dns Hoſti. in dicto. c. p̄queſtꝰ. Sicut. H. boiſc. q̄ p̄dictos recitat nec ip̄probat. Sicut Ber. i ſuma. de vſura. i §. iij. ¶ Leteȝ redditib⁹ ad vitā q̄ liceāt tenet exp̄ſſe dns de palude/ vbi prius allegās ⁊ rn̄dēs Qui p̄p̄ea tenet artē cāpſoriam licitā/ nō adducēs aliā rōez q̄ q̄ eccl'ia tolerat eā. Doctor iſte p̄terea ponēs opinionē duradi. q̄ ſcēn Tho. inſeq̄t. tenet illud qđ dictū ē de receptōne mutui ad vſurā ita tñ q̄ dans/ nō abneget a ſe ins repetēdi/ ſicut nec poteſt p̄pter intereſſe reipublice. Prete rea doctor ſubtilis in quarto ponit caſum ſerte p̄poſitōnis/ ſecūde p̄ns noſtre: appro bans illū ⁊ laudās ⁊ addens q̄ legitime ſcribens rem p̄rius alienā/ non tenet̄ in foro cōſcientie dum ſibi cōſtiterit eam fuiſſe alienam/ reſtituere/ faciente hoc legis auctorite. ⁊ negligentia cuſtodientiuz res ſuas puniente. Concordat p̄dictus de palude in quarto ſuo.

Attentio .10.

¶ Attendat̄ q̄ ſup caſu p̄iculari fuerunt inq̄ſita pluria p̄ſilia p̄itoz/ etiā theologoz in varijs locis ⁊ collatōib⁹ notatim Conſtantie in reformatorio. ⁊ ad p̄tem ⁊ in ſecundis ſubſcriptis ⁊ q̄ vidit teſtimoniū p̄bi buit q̄ p̄tractus p̄dictus ⁊ ſilēs. ſunt liciti Doctores aūc viuētes nō minoris ſcīe aut̄itatē/ doctrinaliē exponēdi ſacrā ſcripturam vel inter p̄ādi iura/ q̄ mortui. Et quia nō ſcripſerūt q̄ q̄ ſcripſerūt. ¶ Et ideo fruſtra fit aliq̄n tot allegationū multiplicatō. Cōfectum vt vnus aliq̄d ſcripſit. ⁊ p̄tenmittur viuentiū p̄ſiliū q̄ ſepius attēdere magſ poſſunt circūſtantias p̄iculares. ſm quas variari iudiciū ſepe neceſſe ē. quēad modū dicunt expientiſſimi medicoz in hoib⁹ ſanandis. q̄ regule generales tradite ſub arte/ vix inueniunt̄ p̄tacticabiles abſq; exceptione. multo magis in moralib⁹ hoc euenit/ q̄ nit/ q̄to plures ſunt mutatōes animoz q̄ corpoz. Propterea neceſſitat⁹ eſt p̄bus duz mediū vtutis inq̄rere dicere/ put ſapiens iudicabit. ¶ Patet exinde quozūdam nimia humilitas vel vanitas. qui req̄ſiti dicere q̄d ſentiāt de aliquo caſu morali cōfugiunt ſtatim ad allegatōes ſup allegatōes ⁊ ad gloſas ſup gloſas/ dimiſſis etiaz q̄ſq; textibus. aut p̄ncipijs vniuerſalib⁹ ad que debet reſolutio fieri dicētes. Iſte ſic ſentit. alter ſic ſentit. alter approbat cū. alter ſentit cū iſto/ q̄bus recte dici p̄t. Bic nō quod alij ſcripſerūt. ſed q̄d ipſe dicis vt ſentis Dicit ei Ariſto. vj. ethicoz. q̄ iudicia prudentiū ⁊ expertoz habēda ſunt p̄ p̄ncipijs vbi etiā nullā aſſignarēt ratōez. quoniam ex multis expientijs ⁊ ſtudijs euenit illud Cara (id eſt p̄ciosa) datur longo p̄ndētia tpis vſu Dic in medicina/ ſic in omni arte Vnde orta ē illa maxia a ſapiēte ⁊ phis po

sita. ¶ Cuilibet ergo in sua arte credēdū est ¶ Vbi aūt dissentiunt doctores sup aliq̄ casu/cui⁹ vtraq; ps siue agat siue nō agat/ pōt in culpā vti/ put exemplificatū ē in .c. inquisitionis. extra de sen. excō. Oportet tūc attendere ꝑticularius ad circūstantias tam ex pte doctoꝝ loquentiū. vt qui sti sunt plures ⁊ famosiores sanctiores q̄z et in dictis aljs solidiores/ q̄ ex parte illius rei que nō agenda/ vel agenda proponit. Demū ex fine ⁊ intentōne agentium. Vt ex omnibus eliciatur de duobus ꝓbabilibus propositis/ quid illoꝝ ꝓbabilius habēdū sit. Pretactum est insup de resolutōe facienda ad termios iuris diuini/ vbi humana iura dissonare ad inuicē. vel cōtra charitatē videre militare. Ita enī fieri necesse fuit propter sectatōe scismatis p cōcilij generalis cōuocatōez sine papa recepto p oēs qui cōuenerant ⁊ p iudiciū cōcilij sup vtroq; ꝓtēdentiū de papatu Nō obstāte ſrali sono decretoꝝ qō nec cōcilium euocari pōt sine papa. nec papa pōt a toto cōcilio iudicari. ¶ Hz hec hactenus: ptestatōe subiuncta. q̄ nihil hic vel alibi temerarie loqui ꝓpositū fuit. nihil cum cōscientia vel detractōnis vel inordinati fauoris. vel amaricati cordis. nihil demū in fauorem illicitoꝝ contractuum vel contrahentiū. p̄sertim vsurarie pravitatis. quam nouimus tam diuino q̄ humano iure damnatam.

¶ Finit tractatus de contractibus.

Incipit tractatus IIII eiusdem de symonia.

Sper materia symoniace labis in collatione beneficioꝝ per papam resoluendo materiā ad racionez scripture sacre. qua dimissa ꝑcurrere ramos opinionum ꝑticularium fune caret. ponitur hec vnica conclusio.

Symoniaca labes cōtra ius diuinū vel de symoniaca specie suspectū est in cōferente beneficiū ecclīasticum (etiaz si sit papa) exigere vel extorquere a beneficiādo/ ꝓmptā pecuniā/ sub titulo ꝓmoꝝ fructuū/ ac impedire possessionē ⁊ officiationē suā quousq; soluerit illā pecuniā Deducemus cōclusionē hanc primo ex septem suppositionib⁹ fundatis in iure diuino. ¶ Deinde respōdebimus septē obiectiōnibus. ¶ Subinde septez cōsiderationes vel doctrinas adiciemus.

Prima suppositio

Apponit primo ꝓ pbatōe/ q̄ i bñficio ꝑsertim habēte curā aiaꝝ sunt hec duo. s. officiū ⁊ bñficiū. Bñficium aūt (sicut dici solet ⁊ vere) dat ꝓpter officiū. Vñ ad ius ⁊ obligatōez officiādi/ cōpetit ius beneficiū recipiēdi. sicut infra docebit/ ex omni iure. Propterea debet obligari quis ad officiandū/ p traditionē ordinis sacri vel alt⁹/ nisi bñficium. i. ius recipiendi sustenstatōez vite simul annectat.

Secunda suppositio

Apponit ꝑterea/ q̄ officiū ecclīastici qñq; sumit ꝑ iure officiādi. qñq; p obligatōne ad officiādū. qñq; vo ꝓ ipo actu officiandi. ¶ Est aūt hmōi actus sic descriptibilis q̄ ē exercitiuz aliqō impēsuz ad vtilitatē alteri⁹ vel alioꝝ/ p cōsecutōe felicitatis eterne. ⁊ dānatōis euitatione. Vñ p hācvltimā cautulā/ differt officiū ecclīasticū ab officio tpali vel ciuili. videlicet rōne finis ꝓmi seu ꝓncipal⁹ intēti qñ finis prim⁹ officij ciuilis/ ē felicitas seu trāquillitas politica vite pñtis/ officiū aūt ecclīasticū habet finē altioꝝ/ videlicet saltem eternam animarum.

Tertia suppositio

Apponitur insup q̄ hec tria pure sunt spūalia. s. ius ad officiādū qō dat a supiore vocāte vel eligēte. q⁹ nemo assumit sibi honorē fm apostolū. sz qui vocat a deo sicut aaron. Sil⁹ obligatio ad officiandū ꝓsurgit ex consensu suscipientis hoc ius vel honorē. Sil⁹ actus officiandi/ spūalis ē ratōe finis vel obiecti. et vt frequēter ratōe ipiusmet obsequij. sicut sunt baptisare/ pdicare. ordinare celebrare missam. absoluere. ⁊ ita de reliquis.

Quarta suppositio

Apponit ampli⁹/ tāq̄ sufficiēt⁹ ⁊ esse determinatū de iure diuino ꝓpm ⁊ apl̄z/ q̄ ad officiū ecclīasticū sic

trifarie sumptū/ p iure/ p obligatōe. 7 pro ipo ope/ correspōdet bñficiū trifarie ꝓportionabiliter sumptū. s. p iure. p obligatione 7 p ipo ope. ¶ Unde bñficiū p ipo in re sic pōt describi. q ē ius recipiendi sustentationē vite tempalis cōdecentē ratōne sui spūalis officij. ¶ Obligatio aūt ad beneficium pstandū/ cōsurgit ex obligatōne. que est ad officiandū. Unde illi qui pure sponte ministrant spūalia/ nō semp obligant̄ illis quibus fit hec ministratō. quin habeāt curatos vel plātos ad hoc ipm eis mistrādum obligatos. alioqn duplici contritiōe vel onere pmerent. ¶ Ceterū actus beneficij/ actui officij vel exercitio correspondet. 7 hoc vtiq; de iure diuino 7 inseparabili. sicut deducit ap's ex multiplici radice sumpta. nūc a lege scripture. nūc a lege nature. Añ sic ait vbi ꝑius. Quis militat suis stipēdijs vnq̄? Quis plātat vineā 7 de fructu ei⁹ nō edit? Quis pascit gregem 7 de lacte gregis nō manducat? Nūquid ſm hominē hoc dico. an 7 lex hoc nō dicit? Scriptū est em in lege moysi. Nō alligabis os bouis triturātis. Nunquid de bob⁹ cura ē deo? An ꝑpter nos hoc dicit? Nā ꝑpter nos scripta sūt. qm̄ debet in spe q̄ arat arare. 7 qui triturat/ in spe fruct⁹ pcipiendi. Si nos vobis spūalia seminam⁹ nō magnuz est si nos carnalia vra metam⁹. Si alij ptātis vestre pticipes sunt/ q̄re nō potius nos? Sed nō vsi sum⁹ hac ptāte. sed oia sustinem⁹. ne qđ offendiculū dem⁹ euangelio xpi. Nescitis qm̄ qui in sacrario opant̄/ que de sacrario sunt edūt. 7 q̄ altario deseruiūt/ cū altari pticipant? Ita dñs ordinauit his qui euāgeliū enunciāt de euāgelio viuere. Nec apostolus. imo p apostolū dñs.

Quinta suppositio

Apponit̄ rursus q̄ in his q̄ sūt symoniaca de iure diuino 7 nō soluz q̄ ꝓhibita lege hūana (vt ita loq̄mur more iuristarū) Papa pōt cōmittere symoniā/ qm̄ diuine legi subijcit̄ sicut alis 7 dum trāsgredit illam/ grauⁱ⁹ peccat q̄to maior habet. Constat aūt ꝓhibitum esse iure diuino vt illud qđ est vere spūale/ q̄ratur emi vel vendi sicut de Ydolis 7 de Simone mago scriptura sacra palam tradit. Et sicut xps ad discipulos loquens dixerat. Gratis accepistis gratis date. Mathei. x. Ubi in eodē capitulo determinauerat q̄ dicta sunt de iure beneficij respectu officij dum ait. Dignus est operarius cibo suo. 7 Luce. x. dicit̄ mercede sua.

Sexta suppositio

Apponit̄ vlteri⁹ q̄ ly officio papali. rōne iuris 7 obligatōnis 7 opis spūalis/ cōpetit bñficiū trifarie ꝓportionabiliter acceptū. nihilominꝰ ꝑ papā nō pōt qbuscūq; modis voluerit/ bñficiuz illud exigē vel extorq̄re. ly iuxta legē diuinā qđ unusqūq; ē iuste exequat̄. 7 ab oīni specie mala sicut inbet ap's. semet abstineat.

Septima suppositio

Apponit̄ ꝓsequēter illud iniustuz eē 7 tale q̄le nemo sibi fieri vellet. q̄ de bñficio iure debito ipi petro ipe det pecuniā pr⁹ q̄ bñficio vtat̄ ne fortesitarius sit. Sic aūt ē in casu cōclusionis cuius veritas ex his suppositōib⁹ simul cōnatis videt̄ eē sufficieter ostēsa. Cuius deductionis applicatōez omittimus. q̄ vtpliter 7 resolutiue stat in hoc. q̄ ius suscipiē di tpalia q̄ tūcūq; tpalia videant̄/ est pure spūale: ratōe finis 7 obiecti ꝓpterea bñficium ecclīasticū. nō magis pōt vēdi q̄ officium cui necessario cōnexū ē/ quale tū officium/ nō eē vendibile nemo nescit.

Obiectiones.

Prima obiectio.

Sed opponit̄ ex radice multiplicā
Primo sic̄ ex antiq̄ lege decime decimaz debebāt̄ sūmo sacerdoti a leuitis. Nūeri. xviij. 7 Deut. xvj. Sic nō min⁹ in lege noua debet̄ hec decimatio vel sufficiēs recōpēsatio faciēda ꝑ inferiores ipi pape. Nec aūt recōpēsatō vt det rōnabilis q̄ fruct⁹ primi āni a q̄libz no uiter beneficiato ꝓsoluant̄. qm̄ in hoc papa seruit ecclie/ 7 ita ꝓpter hoc officiū i. pa monēdo hoīes sibi debet̄ ꝑ sustentatōne condecenti statꝰ sui. 7 ad hoc tā ꝓsone q̄ beneficia possunt onerari.

Secunda obiectio

Hoplis nō min⁹ pōt papa recipe vel petere pecuniā a bñficiato etiā pri⁹ q̄ sit in possessione/ q̄ canonici ecclesie cathedral. qui tñ canonici/ de consuetudine recipiūt tā pecunias numeratas q̄ obligatōez añ possessionis adeptōez.

Tercia obiectio

Hoplis nō min⁹ rōnabiliē. imo rōnabilis pōt papa recipe p̄mas annatas bñficioz/ q̄ recipiūt vl̄ plati inferiores vel eccle cathedrales vel aliq̄ religiōes. qđ tñ ita fieri frequētius inuenīt.

Quarta obiectio

Hoplis bñficia multa tradūt ad firmā seu pēsionē ānuā vel i titulo/ et recipiē qñq̄ ps pēsiōis vel tota pēsio/ pri⁹ q̄ sit de redditib⁹ aliq̄d acceptū.

Quinta obiectio

Hoplis. qz nō ē pbabile q̄ p tot tēpora toleraſſet eccl̄ia in p̄monētib⁹ z p̄motis/ talē exactōez pecuniarū si fuiſſet symoniaca de iure diuino. qz nō solū qui faciūt mala sz qui cōsentiūt facientibus ſm apostolū digni sunt morte.

Sexta obiectio

Hoplis videt ex his/ q̄ horribilē cōfusio fuiſſet hacten⁹ in eccl̄ia p̄pē defectum tituli seu iuris in bñficijs. z cōsequēter in defectu āmīstratōis sacramētoz ad populos/ p̄pter defectū vel suspensionē eccl̄iaſtice potestatis in ministris.

Septima obiectō

Hoplis/ q̄liē puderet sic p̄motis papa vel altero p̄monente/ symoniam cōmittente.

Sequūtur respō/ siones ad p̄dictas obiectōes.

Respondendo talibus obietis dicamus primo q̄ inferūt z cōcludunt aliquas veritates. Vt q̄ officio pape debeat beneficium ſufficiens z concedens. Et q̄ ab inferioribus sibi debetur subsidium Et q̄ illud subsidiū potest vel potuit debitis circūſtantijs obſeruatis accipi p fructibus inferiorū beneficiorū vbi nō est aliter facta pape ſufficiens p̄uiſio. ſicut prima ratio satis hoc concludit tam ex iure diuino q̄ naturali/ p̄ſuppoſito diuino. Sed q̄ fiat exactio vel extorſio ſicut cōcluſio loquitur/ ratio nō cōcludit.

Ad secundā ratōnez

Deinde cū videt oppoſitū concludi per secundā rationē de canonicis. Respondet q̄ lata est differentia. quoniam tales pecunie non exiguntur a canonicis p̄o beneficio vel officio. ſed p cōmunibus oneribus ſupportandis. in quibus canonicus ille particeps erit quo ad emolimētum cōmune. ſicut p̄o fabrica. p̄ pane. p̄o pueris de choro. p̄o clientibus. p̄o capa z ſimilibus. Non negamus tamen quin apud aliquos/ modus exigendi non ſit vſq̄quaq̄ purus z decens. licet nō p̄prie ſymoniacus.

Ad terciā ratōnem

Deinde tertia ratio concludit cōformiter ad primam. Deberet ergo ſimilis eſſe conformitas de non exigendo fructus ante perceptionem eorum. ſicut nec exiguntur ab illis de quibus ē argumentum.

Ad quartā ratōnem

Deinde poſſumus de quarta ratōe ſicut de ſecūda dicere. z ſimiliter de ſequētib⁹ quo ad hoc q̄ valde multa (pheu dolor) fiūt z facta ſunt habētia malam ſpeciem turpis queſtus. z in multis ſymoniacam prauitatē ſicut z alia vicia/ regnare videmus paſſim apud hoies. virtutes aūt raro. p̄p̄ea dicit lex antiqua. Nō inſequeris multitudinē ad faciēdū malū hec ēm eſt argumentatio peſſima. Multitudo facit hoc. igit̄ eſt licitū. qm̄ oppoſitum cōſequētis frequēter z quaſi semp̄ ſtat cū antecedente.

Ad quintā ratōnem

Deinde rñdet p̄ hoc ad quintā. Addēdo q̄ apud bonos p̄ſciētioſos z eruditos/ q̄s non excecauit malicia

vel supbie vel adulatōis vel auaricie. talis symoniaca pestis reprobatis ē. p̄ p̄dicatōes ⁊ doctrinas. vbis ⁊ scriptis. ⁊ nouissime per hoc sacrū cōcilium. s. Constan. iudiciali seueritate dānata fuit in capite.

Ad sextam rationem

Deniq; p̄ p̄missa patet ad sextā aliq; dubis respōsio. Addēdo q; aliq; ⁊ si nō oēs potuerūt habere vez titulū in suis b̄nificijs. ⁊ vez ordinē sicut p̄stat. ⁊ hoc ppē excusatōes aliq; p̄babiles apō aliq; tā p̄latos q̄ subditos. Subditos ei excusare potuit ignorātia iuris ⁊ facti. in q̄b⁹ supmus papa xp̄s supplenit ⁊ supplet i talib⁹ defectū p̄latoz: stante bona fide subditoz. ¶ Rursus p̄motos p symoniacā hanc exactōez / potuit fortassis excusare respect⁹ redemptōis p̄prie vexatōis. quēadmodum dicū etiā in simili theologi. q; vbi p̄sb yter nollet baptisare puerū positiz in articulo mortis nisi pecunia p̄accepta. nec apparet alius potēs vel sciēs baptisare ppter defectum aque vel inunctionis. parētes pueri dare possunt pecuniā. nō q̄dē intētōe emēdi baptisma. sz redimēdi vexatōez suam ⁊ puero p̄uidēdi. Neq; per hoc dicēdi sunt p̄sentire peccato symonie hui⁹ curati. sicut in materia de vsuris pōt aliq; accipere ad vsuram licite in casibus certis / q̄uis alteri nullo mō liceat dare. Vñ redemptio vexationis videt habere locū nō q̄dē in acqrendo ius nouū ad officiū vel b̄nficiuz hmōi spūale / p̄tū apō p̄ferentē. sz inuenit hr̄e locū dū tolli querit impedimētū q̄ apponitur ne q̄s iure suo vel re sua pacifice potiat vel vtat. Sic fortassis excusabiles erūt subditi respectu curatoz vel p̄latoz. dū p̄pellūtur pecuniā aī tradē / q̄ res spūales eis debite p̄ferant. sicut i exēplo priori de baptismo puloz. de sepulturis. dū mistratōe corporis xp̄i. de absolutōe sacramētali. de collatōe ordinū. mrimonioz ⁊ similiū. ¶ Deniq; p̄ rnsione ad septimā rōez / p̄sideratio septuplex notabit. satis p̄ formit ad p̄missa

Ad septimā ratōez dō

¶ Prima consideratio.

Symoniaca labes sicut de p se nō est hereſis. sic nō auferat a papa neccssario suam potestatē vel ecclesiastice potestatis plenitudinē. imo nec exercitōez. ¶ Prima pars ideo manifesta ē. quia stat aliquez esse symoniacū ex ſola deprauatōe affectus per auaricia remanēte iudicio recto intellectus q; sic agere peccatū est. Non est aūt hereſis sine deprauatōne intellectus per errorem in his que recta fides tradit. Potest nihilominus p̄sumptōne iuris vel operis symoniacus omnis haberi in fide suspect⁹. ¶ Patet altera pars / quonia positiuis legibus suis, nō est papa subiectus / vt tales sunt. Dō autez symoniacus suspendat ab omni exercitio tā q̄ excōmunicatus ipso facto / positiuū est. quod nō ligat papaz. cum par in parem nō habeat imperiū. Cum p̄terea sit hoc modo solutus legibus intellige pure positiuis penalibus vt supra iusto modo sumptum. ¶ Sic intelligenda est (put arbitroz) distinctio dominoū iurisarū. dum dicū aliquid esse symoniacū quia p̄hibitum est in illo casu nō posse papam cōmittere symoniā. plane nulla est p̄prie symonia nisi p̄hibita iure diuino. vbi s. conuenit cōtractus iste rerū spiritualiū pro re p̄mensurabili numismate. do si des vel do vt des. Nihilominus apponitur in aliquibus contractibus nō dese symonia: dicitur symoniacū quia lege humana prohibitum. sicut aliquis punit tanq; hereticus p̄sumptōne iuris positiui vel operis quiue raciter est catholicus.

Consideratio secūda

Symoniaca labes in papa / conferendo p̄latura vel beneficium non tollit necessario ius ad beneficium neq; potestatis ecclesiastice suspendit exercitionem. ¶ Hec cōsideratio sequit ex antecedenti. quonia potest papa velle taliter p̄motum / nō incurrere sententias iuris positiui. etiā vbi verā symoniā cōmitteret: p̄sentiendo symoniace p̄motōi sue. q̄uis aliter deum non euaderet omnez penam. ¶ Patet alia de consideratio iuxta ea que dicta sunt circa sextam obiectionē de redemptio ne vexationis. vel etiam vbi bona fides esset simplex in promoto esset. ipsumq; saluaret

Consideratio tertia

Symoniaca labes piculosior ē etsi ñ quo ad deū tamē quo ad fore eccle siasticū/ī pmotis p̄ platos inferio res ḡ p papā. ¶ Hoc pspicuū ē in p̄ceden ti cōsideratōe. Attēto q̄ omnis symoniac⁹ ipo iure excōmunicatus est/ cū reliquis pe nis a q̄bus nō liberab̄ p ordinariū/quēad modū de papa tactū fuit.

Consideratio quarta

Symoniaca labes/q̄uis posset excu sari vl nō inueniri circa receptōem pecuniaꝝ vl eorꝝ q̄ sunt numisma te mēsurabilia (quēadmodū sunt obsēq̄a vel fauores ꝛ obligatorie p̄missiones circa spūaliū administratōz in lris testimonialib⁹ cōferēdis ꝛ silib⁹.) ¶ Nihilomin⁹ expedit in hiis oīb⁹ vt obseruēt aplica regula. Quantū fieri p̄ōt/ab oīni specie mala abstinete vos ¶ Posset de p̄ma p̄te deduct̄ō fieri p plu rima circa diuersos ordines ꝛ stat⁹/circa reli giosos cōuent⁹ ꝛ seculares ecclās/circa pla tos ꝛ officiarios suos/circa curatos ꝛ eorꝝ vi carios vl subditos. Fiūt itaq̄ plurima p ta les hmōi q̄ rectā bre p̄nt intentōz/ls mod⁹ tpalib⁹. vel negarō spūaliū seu dilatō p̄p̄ lia spūaliū collatio exercitiū vel frequēta tio vt in missis dicēdis/vt in horis lucrosis nō alijs frequētandis. Caueat igit̄ hec mlr tipler mali spēs: p̄ boni spēm a pposita q̄tū fieri dabit̄. q̄ nō est nostrū posse scādalis oibus acceptis occurrere.

Consideratio qnta

Symoniaca labes/cōmod⁹ euitari p̄ōt p rectificatōz intentōis: de side rādo. s. vl ponit̄: ne q̄s iure suo l re fina pacifice accipiēdo tpalia ñ vt fiūt p̄cipz spūaliū vl cupiditat̄ nutrimētū. ſz neces sarie sustētatōis corpal⁹ adiumētū. Sic ita q̄ saluabit̄ illic nō cēt p̄mutatōez symonia cā. vbi tñ occurrit h⁹. do si des. vl do vt des. q̄uī he dictōes p̄ditōnales ꝛ causales. si vt p̄p̄t ꝛ silles. nō notabūt cām p̄ncipalē. sed cōsecutiuā. ꝛ min⁹ p̄ncipalē. seu motiuā vl administratiuā seu meritoriā vt ibi. In dinani cor meū ad faciēdas iustificatōnes tuas i eternū p̄p̄t retributōz. Quocirca re tributio referebat̄ ad deū p̄p̄t p̄bam sic finis sub fine. Ubi aūt vnū p̄p̄t aliud (sic dicit p̄bs) vtroq̄ vnū.

Consideratio sexta

Symoniaca labes p̄ōt q̄ad p̄teritū suscipe p̄uisionē ꝛ medelā p h⁹ sa crū pcliū p̄p̄t serenatōez p̄sciaꝝ ꝛ aiaꝝ salutē taliē q̄ aboleāt edicto genera li q̄libz pene vl sñie iuris positiui p̄ symo niacos edite cū abilitat⁹ ad bñficia iam obtēta. dādo licētiā insup̄ p̄terito. vt q̄li bet possit eligē cōfessorē id oncū. q̄ euz sup̄ oibus dubijs vl scrupulis/in foro p̄scie ab soluat. ¶ Videtur fortassis hec p̄uisio ni mis lata vel laxa iuxta seueritatē eccl̄iasti ce disciplīne. ſz habeat respect⁹ ad imensita tem miscōie dei. ꝛ humanā fragilitatē que mallet sepe saluti p̄p̄/ q̄ꝫ bñficio vel statui renūciare ꝛ tolerabilis apparebit ista p̄uisio. aut si de necessitate puniendi sunt alicꝫ nimis notorie scādalosi: nihilomin⁹ de salu te cōitatis atq̄ pl'imoꝝ cogitēt.

Consideratio .7.

Symoniaca labes potent p̄ futuro p̄seruatōez habere. Cogitēt p̄ hoc sacruz concilīū ne passim ꝛ licenter vt hactenus introcat consuetudo leges de bitas vel iam institutas renouādo mutan do vel inter p̄tando circa collationē omni um spūaliū. tam a capite q̄ a mēbris cum tali moderamine. q̄ neq̄ fiat strictior pro hibitio temporaliū q̄ꝫ oporteat in capite vel in membris. sicut factuz esse pluries existi mant in quibusdam. Neq̄ rursus p̄mitta tur talis laxatio que vel veram symoniam vel scandalosaz symonie speciem introduc at. hec aūt p̄ticulariter sit eoruz qui ad hoc particulariter cōmissi sunt. ¶ Ceterū generale concilīū in qua potestate possit le ges hunusmodi p̄scribere p̄sertim summo pontifici sine lesione plenitudinis sue pote statis/ vtilis est practicatio. de qua si annue rit deus/als ꝛ alibi videbit̄. cōcordādo ple nitudinem potestatis papalis/ cuz ipa ple nitudine potestatis concilij.

Rationabile

Contra symoniam & symoniacos reformatoz. offerunt̄ ꝓpositões q̄ sequūtur quaꝝ declaratio tā scriptis iā editis q̄ viua voce poterit apparere.

Prima propositio

Finis principal⁹ intētus recipiēdi tpalia p ministratōe spūalium/ reddit hoiem ꝓprie symoniacū in foro cōsciētie & ad deum. et si hāc intentōez aptis ad extra mōstret indicijs/cēsendus ē in ecclīastico foro symoniacus. vel de symonia vehemēter suspectus.

Secūda propositio

Finis principalit̄ intētus accipiendi tpalia p amministratōe spūalium tā q̄ ibi sit adeq̄tio vera p̄cij ad p̄cium/sicut ē in cōmutatōe tpaliū ad inuicem/reddit hoiez ꝓprie symoniacū.

Tertia propositio

Finis principal⁹ intētus vt pri⁹ reddit hoiez ꝓprie hereticū. si faciat h⁹ ex depūato intellect⁹ indicio. q̄si tale aliq̄d possit de facto/aut debeat ō iure fieri & hoc si ptinacia cōcomitet.

Quarta propositio

Obligat⁹ ministrare spūalia sicut sunt sacramēta & bñficia ecclīastica/ pōt rōnabiliter & licite habere respectū ad tpale cōmodū: mercedē & p̄mium q̄nis minus principale & secūdariū.

Quinta ꝓpositio

Obligat⁹ ministrare spūalia & ministrans ea/habet verum ius & potestatem recipiendi tempoalia. absq̄ hoc q̄ mendicet ea. Et sub hac intentōne (licet minus principali) potest vel potuit/obligare se ad ministrandum spiritualia. & pro mercede vel stipendio vel cibo et sua sustentatōe/ recipere tempoalia. sicut exemplificari posset in omni statu ecclīastico rum tam seculariū q̄ religiosoꝝ. a maioribus ad infimos.

Sexta propositio

Obligat⁹ ministrare spūalia & ministrāta/sub spe vl' expectatōe vl' intētōe q̄ recipiat tpalia p̄ sustētatōne ministri & mercede vel cibo oparij/nō ido uincit̄ symoniacus. sicut nec ille q̄ dat tpalia sub spe recipiēdi spūalia. immo staret q̄ peccaret nō tradēdo ea. sicut & ī casu ministrās peccare posset abijciēdo vel reprobādo tpalia dona seu poti⁹ mercedē & stipēdia.

Septima ꝓpositio

Ecclesiastic⁹ ministrās ex debito siue p̄ latōis vel officij baptisma. cōfirmationē. eucharistiā. cōfessionē. ordines. extremā vnctionē. sepulturaz. & ita de reliquis spūalibus. non ideo committ̄ symoniacus/si ante vel post ministratōez/ recipiat tempoalia ab illis quibus ministrat spiritualia.

Octaua ꝓpositio

Ecclesiastic⁹/officiās ex debito bñficio suo. sic̄ frequētādo horas canonicas. vel exeq̄as mortuoz/nō ido committ̄ symoniac⁹/si recipiat aut recipe in tēdat/ distributões tpales assignatas illis q̄ talib⁹ assistūt officijs etiā dum aliq̄s ob hac intentōe mercedis vadit ad aliq̄d officiū ecclīasticū al's p tūc nō iturus. Excēplis gr̄a si quilibet/etiā religioso q̄ interesz magne misse in eccl'ia. Constañ. q̄tidie distribuere vnus florenus. cōstat q̄ multi interessent q̄ mō nō intersunt. nec al's intellecti nec ideo symoniaci rēnt iudicādi.

Nona ꝓpositio

Ecclesiastic⁹ p̄latus aut alius cōferens bñficia ecclīastica/nō ideo committ̄ symoniacus/ si recipiat a beneficiatis aliqua tpalia.

Decima ꝓpositio

Extirpatio symonie/nō ita dz p̄cauari q̄ ducant̄ hoies ī maiora pricula & scādala/ p̄ nimiam symonie restrictoz vbi nō ē vel pōt nō eē symoniac⁹/si habeat̄ intentōis vera directio. Nec ita q̄ eccl'ie vel ecclīastico⁹ dotatio/debita iure.

simino/euacuet vel fraudet/sub hꝰ reforma
tionis pretextu/velut a demonio meridiano

Undecima ppositio

Extirpatio symonie/primo faciēda ē
cordibꝰ hoim. ostēdendo q̄ liē in cor
de vel intentōne symoniaca puitas
mittit. et q̄lis debeat haberi cordis inten
tio/dū in mistratōe spūaliū fit vel expectat
temporaliū receptio.

Duodecia ppositio

Extirpatio symonie/ab ecclesia san
cta dei/in capite et in membris/salu
brius facienda ē/inducendo hoies
ad timorem dei. et ad custodiā mandatoꝝ
suoꝝ fm legem euangelicā. q̄ p solam iuri
um penaliū constitutōnez. quoꝝ multipli
catio forsitan magis esset restringenda/ q̄
angenda. multa enī reputant vel puniunt
tanq̄ symoniaca/que symonie ratōem pro
prie nō includunt. et ita faciunt viaz domi
nj artam magis q̄ oportet.

Ponitur ad declaratōez p̄missoꝝ p
nūc/alꝫ posita hec vnica distinctio

Resolutō materiā de symonia
possumus inuenire distinctōez quadrupli
cem/de intuitu vel respectu cōmodi tem
poralis pro spirituali. Potest enī intui
tus ferri ad tpale cōmodū. primo tāq̄ ad
precium rei spūalis. quasi sit adequatio va
lous vnius rei ad alterā/ sicut est in emptō
ne et venditōe ciuilibus. Potest secūdo fer
ri intuitus ad cōmodū tpale tanq̄ ad mo
tiuū p̄ncipale dandi spūalia. vel ad finē
vltimū in quo sistit intuitus spūale confe
rencis. Potest tertio fieri intuitus cōmo
di tpalis/tanq̄ ad motiuū minus p̄ncipa
le vel ad finē subordinatū sub vltimo fine.
Potest quarto ferri intuitus cōmodi tpa
lis tanq̄ ad rem debitā iure diuino pro su
stentatōe illius qui spūalia subministrat. iu
xta doctrinā xp̄i et apostoli q̄ dignus ē ope
rarius mercede sua. Hūc ad ppositum
dicimus p responsione succincta et solida q̄
primus intuitus et secūs/ sunt vere symo
niaci. de iure diuino et humano. Et si con
currat error intellectus q̄. s. talia p̄nt fieri.
sicut in primo dicit vel q̄ licite fiant sic po
nitur in vtroq̄ modo: tūc incurrit heresis
ppie dicta et habēdi sunt symoniaci tales
heretici ppie dicti si sint pinaces. Dicim⁹
p sequēter. q̄ si ferat intuitus tertio et quar
to modis: ille potest eē licitus. imo landa
bilis et meritorius ac debitus. Hoc tū atten
to q̄ obseruet illud apostoli. Ab omni spe
cie mala abstinete vos. hoc ē q̄ admīstratō
spūaliū/facta sub altero tali intuitu/nō ap
pareat fieri ex mō suo. intuitu primo vel se
cundo. vt si nō exerceat spūalia: si nō pu⁹
dentur tpalia. aut si turpiter exigant. et cuꝝ
scandalo. et aurigine nota. in quibus casib⁹
possent haberi suspecti de symoniaca pra
uitate sic agentes. et hoc p̄sumptione iuris
vel facti. et possent in hoc casu ipsi tanq̄ ta
les iudicialiter euocari.

Finit.

Opusculū eiusdem

de solicitudine ecclīasticoꝝ. ad fratres cele
stinos/cōtinēs. lxviij. particulas.

Quere respōsio sup dubijs seq̄ntib⁹
q vñ crebro solicitudies p scientiarū
in ecclīasticis et religiosis/oriūt.

Primū dubiū. Si liceat ecclesiasticis
maxime religiosis/dum cōferunt eis tpa
lia/se et successores suos obligare ad certa et
determinata suffragia in missis vel alijs
officijs ecclesiasticis. sicut habet vsus p mu
nis? Solutio pricula. xiij. que p̄supponit
alibi tractata de symonia.

Secūdū dubiū. Si liceat omittere ta
les obligatōes sine reatu peccati mortal'. p̄
sertim quādo vident grauiores q̄ oportet
ex euentu vel aliunde? Solutio particula
tij. et a. xix. vsq̄. xxij.

Tertium dubium. Si melius esset q̄
conferentes temporalia starent in sola ge
neralitate pro suffragijs habendis. et si ad
hoc et quomodo monendi sunt? Solutio
particula. xvij. et. xviij.

Quartū dubiū. Si in casu scō dubij
necessaria sit et secura dispēsatio superioris p̄
lati vel pape vel ordinarij? Solutio parti
cula. xviij. vsq̄. xxij.

Quintum dubium. Si liceat ecclesia
sticis bene et sufficienter fundatis recipere
nouas obligationes cum augmento seruī
tij? Solutio pricula. xxiij.

Sextū dubiū. Si liceat sine augmēto ꝛ

uitij/ ita q̄ non plures dicantur misse vel obitus ac. q̄uis hoc intendant temporalium collatores? Solutio particula. xlix.

¶ Septimū dubiū. Si liceat admittere sup fratres iam fundatos/ alios qui habeant speciales cellas ⁊ obligatōnes ad suos institutores alias q̄ reliqui fratres? Solutio cum. viij. ix. x. et. xij. dubijs particula xxxiij. xxxv. xxxvj.

¶ Octauū dubium. Si liceat se obligare q̄ omnis fructus spiritualis in missis ⁊ alijs que obligatus dicet/cedat in vtilitatem temporalia conferentis?

¶ Nonū dubiū. Si tātū p̄sunt suffragia dū fiunt p plurib⁹ quātū si fierent p̄o vno vel paucis. ⁊ p̄sertim illi qui facit.

¶ Decimū dubiū. Si debēs vnā missā possit alios adiūgere sine defraudatōne illius qui missam petit aut instituit.

¶ Undecimū dubiuz. Si necesse sit sp̄ specialib⁹ fundatorib⁹ oīones facere speciales. maxime dū hoc instituerint licet nō specificādo modū ⁊ quis modus tenebit? Solutio particula. xxxix. cum. v. se.

¶ Duodecimū dubiū. Si liceat p̄ loco sepulturis vel p̄ alijs pompis exequiarū/ pacisci verbo vel intentōne/ de maiori temporaliū collatione.

¶ Tredecimū dubiū. Si discrete faciunt obligantes se ad suffragia p̄ alijs. q̄n inde minus valent vt videur p̄ seipis. et non est comparatio temporalis ad modi ad spirituale. Solutio huius ⁊ xiij. particula. xlv. cum tribus sequētibus.

¶ Decimūquartū dubiū. Si caute faciunt religios⁹/ qui leuiter admittūt ad participationē oīm beneficior̄ p̄ illos qui benefaciunt eis vel qui petunt.

¶ Decimūquintū dubiuz. Si obligat⁹ ad oīones vocales/ sit absolut⁹ ab obligatōne dū eas dicit sine attentōe vel deuotōe vl̄ affectōe aut solicitudine? nā attētō est quedam solicitudo. Solutio istius ⁊ sequentis particula. lv. vsq̄ ad finem.

¶ Decimūsextum dubiū. Si sufficit generalis intentio qua vult ecclesiasticus vel religiosus orare speciali⁹ p̄o benefactoribus q̄ p̄o alijs super qua specialitate quā tificand⁹ se refert ad deum/ qui ponderator est mentiorum?

Prima particula

Nolite solliciti esse. Actheī. vj. Luce. xij. Jubet hoc suprēmus abbas noster Jesus xp̄us/ in cuius spiritu salubriē instituti clamamus Abba pater. Consonat apostol⁹ eius magnus prior in religiōe cristians⁹ cens Chorinthijs/ in p̄sona omniū. Volo vos sine solicitudine ee. Sed mor subintulit vtilē ⁊ necessariā de solicitudine distinctōez ne vel sibi p̄i vel alijs consorib⁹ suis/ cōtrarius videt. quoz p̄mo frequēter ad solicitudinē p̄tra desidē inertiā/ exhortatur. Ait em̄. Qui sine vxore ē/ solicitus ē que dñi sunt. quō placeat deo. qui aūt cum vxore ē/ solicitus ē que mūdi sunt.

Particula secunda.

Duo habent solicitudinē ⁊ solicitudinū. Una est dei. Altera mundi. Una spūalis. altera tpalis. Utraq̄ siquidē bona. Alioq̄n culpata fuisset vxoratoz cū sua solicitudine ⁊ dictō. p̄ma tñ melioz atq̄ diuinior/ adeo vt vacatio dici possit ⁊ dicat tā h̄ q̄ ab ap̄lo. j. Corin. vij. Volo vos inquit sine solicitudie ee. Et alibi ad Phil. iiij. Nihil soliciti sitis. Et per psal. dñs. Vacate inq̄t ⁊ videte q̄m ego sū deus.

Tertia particula

Elix ista solicitudo vacās. Vacatō illos p̄cipue q̄ celibes ee sine tribulanti iugo vxoz nedū elegerūt ꝫ vouerūt. quales vos elegit ⁊ assumpsit abbas noster xp̄s (o p̄res ⁊ fratres celestini) q̄s ad p̄ns alloquiē solicitudo dilectōis mee quā sui impulit q̄stiūcula q̄ stimul⁹ zelus vester religiosus solicitus iuxta verbū ap̄bericup. Michee. vj. Ambulare cū deo suo.

Quarta particula

Sensit ita q̄ vester in dño timor cuius via est vīm p̄bm reddere timentem solicitum. Sensit inq̄ quēad modum frustra fuisset assumpta solicitudo vacās deo/ si quā retrospectōe seu tergiuersatōe corrueret in mōi solicitudinē rā p̄ō tūm vana esset/ quasi finez nō assequens

vocatiõis/vel ꝺãnabilis iudicaret ⁊ repro
basti ꝺãnabilẽ reprobãq; solicitudis pecca
tis/foueã pceps labẽt. qlẽ dissuadz marie
mo ꝓpositus. Nolite ait xpc solliciti ee ⁊c.

Quinta particula

Queret forsã nouitioꝝ aliqs q̃ sit et
qlis hec solicitudo culpabilis Mã
De tolerabili mũdanoꝝ sat; insinu
atũ ẽ, ⁊ de quadã alẽs ocio sctõ ꝓuisa vi
det ãmonita ſz nõ criminata fuisse illa ma
rie sedentis ad pedes Jhesu soroꝝ martha
Martha inq̃t ihesus solicita es ⁊ turbaris
erga plurima. porro vnũ est necessariũ. At
vero tota cõmonitiõis xpi series/cũ exposi
toribus suis in illa phibitõe solicitudinis
sicut Matheus ⁊ Lucas referũt dat intel
ligi solicitudinẽ malã esse q̃ nõ ẽ prudẽt; et
sagacis puidẽtie neq; necessitat;. sed ẽ vel
diffidẽtie l' pfidie l' cupiditat; curiose ⁊ an
xie de qbus nõ ẽ mõ p singula differendũ.

Sexta particula.

Veniamus igr̃ p compẽdiũ sta
tim ad pie solicitudinis vestre in
dño q̃stiões. q̃ solicitudinẽ refor
midat impias. dũ pia imo necessariã cogũt
amplecti. Manet apud vos (o pres et fra
tres) pfundo corde firmata monitio apo
stolica Hebr. iiij. Sint mores sine auari
cie ptẽti pñtibus. Nihilominus aspiciat; il
la eẽ necãria q̃ ꝺecidit idẽ apl's. j. Timoth:
vj. Nites alimẽta ⁊ qbus tegamur his cõ
tenti simus. Bene suades/o magne prior
apl'e. placet id qꝺ apponis his ꝓtẽti simus
Attñ alimenta ⁊ ea qbus tegamur oportz
bre. Nõ aũt hoc ipsũ totũ/vel labore nr̃o
q̃ dignis mãcipamur officijs/vel hostiatim
mẽdicãdo q̃ nequaq̃ discurrere p vicos et
plateas instituimus/obtinere fas nobis est
Benigr̃ nihil equius fm omnẽ legẽ esse ꝺe
ducat apl'us. ij. Coꝝ. ix. qm̃ qui altario de
seruit ꝺ altario ⁊ viuat.

Septima particula .7.

Ve mũdo a scãdalis. ve scãda
la spargẽtibus vbilibz demonijs.
In via hac qua ambulabã ꝓque
rẽ ꝓhẽta absc̃ derũt supbi laqueũ mihi
posuerũt et rursus. Juxr iter scandalũ posuerũt mi
hi. Electa est ecce sub triplici religionis vo
to via pauptatis vt solicitudo noxia divi
tiaꝝ. cruentas ⁊ enecas vitaret. Electa via
castitat; ppetue p̃ solicitudinẽ alligãtẽ vxo
ri cũ tribulatõe hmõi. Electa via derelictõ
nis ꝓprie volũtatis p obedientiã/p̃ solicitu
dinem tot dubitationũ/tot scrupuloꝝ. tot
discriminũ. qualia ꝓpria volũtas se dũ du
cere vult se seducẽs incurrit. Pudet heu
pigetq; recoꝛdari quãtis ⁊ qualibus apud
nõnullos detrimẽtis/oia sunt in oppositas
exoꝛbitationes euersa subuersaq;. Jã heu
nimis apparet vitas pabole xpi. q̃ mõ duz
hec relegerẽt lecta ẽ in eccia ve imũdo spũ
q̃ cũ exierit ab hoie. tandẽ redit ⁊ adducit
septẽ spũs nequiores se dũ inuenit domuz
vacãtẽ. nõ quidẽ vere ſz sola simulatõe. si
cut ⁊ solis extrinsece pfessionis scobis ficte
mundata est.

Octaua particula .8.

Et vtiq; neqbã et imũdus spũs
cupiditas. q̃ radix omniũ maloꝝ
⁊ idolo⁊ fuimus ab apl'o. ⁊ mam
mona dr̃ iniqtas a xpo. Qz nõne neqoꝛ est
simulata pauptas q̃ sub voti velo latẽs to
ta diuitijs inhiat. tota solicitudinibus eaꝝ
pungit. ⁊ intus et eẽ ꝓtinuis miriscq; mo
dis lacerat. cruciat dissipat. Cui nãq; po
terit eẽ dubiuz solert attendẽti/q̃n spiritus
auaricie nequã iã secũ adduxerit septẽ spi
ritus. i. vniuersitatẽ vicioꝝ neqoꝛes se. Si
mulata quippe (sicut ait aug⁹.) eqtas/du
plex est iniqtas. nõ secus hoc loco. dic q̃ fi
cta ⁊ vota pauptas nõ ẽ pauptas spũs. non
pauptas vtutis. nõ amica bonis moribus
fragilitas. ſz duplex iniqtas. qz ⁊ vere cupi
ditas ẽ ⁊ simulatio. Hec hic sistit. Sed p
grediens/istic voti fractionẽ/fundatoꝝ de
fraudationẽ/ꝓximoꝝ factis dictis ⁊ exem
plis scãdalisationẽ inuenies. Bemũ subit
illud ve xpi/dictũ phariseis/p talibus i re
ligione penitus lapsa versãtibus. quales h̃
solos plãgimus. Circuitis mare ⁊ aridum
vt faciatis vnũ ꝓselitũ. i. nouitiũ in religi
one. ⁊ cum factus fuerit/facitis eum filium
gehẽne duplo q̃ vos. Ecclesiastici. v. quo
niam displicet deo infidelis ⁊ stulta pmis
sio. ⁊ melius est nõ vouere. q̃ post votũ nõ
reddere.

Particula .9.

Iste tandem aĩa siste calamũ quem indignatio tua rapit vl tra longe q̃ inchoando ꝓposueras. Et que doctrinã bonam daturа es/ di straher{ satyra q̃ nulla vnq̃ oĩone nll'a declamatiõis acrimonia/satis erit reprobanda. Reuertamur ad ꝓgressum finis intenti/resumentes illud vñ arripuit nos malorum recogitatoꝝ (p̃sertim apud nos paucos nr̃i tpis religiosos) anxius dei timor. xp̃ianaq̃ pietas/ et miseratio fraternal'. Illud erat aspire/quo pacto/pauptas religiosa/vacaret absq̃ solicitudine victus et vestitus. Interueniũt fateor et vos interrogando fatemini/plures crebro pũgitiui ꝑscientiaꝝ scrupuli: nõ sinẽtes timoꝛosos fratres implere cũ pace v̄bũ xp̃i cũ apostolica monitione nolite soliciti eẽ.

Particula .10.

Unt aũt in gñe/tres ꝑ q̃sitõe victus et vestit9/neq̃ã stimuli. vn9 symonie. alius vsure. alt fraudulentie. Solicitat nimirũ timoꝛata mẽs: ne forte misceat se int̃ vantẽ tpalia ꝓ spũalibus recipiendis. et ecõtra labes symoniace prauitatis. et hoc vtiq̃ frequẽter (ve ve) ꝓuenit/dum nõ habet directio. dũ lumen intentiõis nr̃e que dr̃ oculos corꝑis omnium actionũ nr̃aꝝ/est tenebre. Solicitat ꝓtereq̃ ne in redditibus compandis. qr nõ semp inueniũt ad ꝓpetuũ/reddat contractus vsurarius/ex adiecta ꝓ ditione seu pactione ꝺ facultate totiẽs quotiẽs redimẽdi Sup hac vo duplici q̃stiõe solicita scrupulosaq̃/pñt hũi q̃dã opuscula nr̃a/nuper edita. si cñ cũ magnis taliũ tractatoꝛib9 visa fuerint numerãda.

Particula .11.

Superest ad pñs inuestigare et inuentos tollere (q̃tũ inuerit sator boni semis xp̃c) zizanioꝝ fraudulentoꝝ aculeos. ꝺs latebrosa nocte dũ dormiũt ꝓ negligẽtiã hoĩes. supseminat inimicus hõ sub obtentu conq̃sitõis victus et vestitus. Hoc eñ ꝑcipue vĩa ꝓ questiunculas solicitudo/scare desiderat. Et quoniam defraudatio directe contraria tur iustitie. tot modis inueniemus defraudatio nẽ quot iustitiã fieri. oppositoꝝ q̃dẽ eadem ẽ disciplina. Dr̃ aũt iustitia vtus ad alterũ vel sicut ad alterꝝ. reddẽs vnicuiq̃ qđ suum est. Porro iustitias ample sumpto vocabulo/compat ad deũ et ad ꝓximũ. imo et ad seipm sicut ad alterꝝ. put in pñia fit. dũ spiritus carnem subijcit ꝓ iuti. Sic erit defraudatio. vna ad deũ. altera ad ꝓximum tercia quasi metaphoꝛice dicta ad seipsum Et ꝓmittus ꝺ primi defraudatiõe (quis noĩoꝛ est) videamus. et conclusiões deinceps inseramus.

Particula .12.

Conclusio prima.

Solicitudo pia ꝓferentis tpalia defraudat si sua intẽtio a recipiente nõ seruet. hoc eñ ꝓprie sonat fraus et dolus/dũ ptendit vnũ et fit alterꝝ. Sic dr̃ de testatoꝛe q̃ fraudatus ẽ/si suum differat aut nõ impleat intẽtio. neq̃ tamẽ accipiẽda est de quauis intentiõe. Nõ eñ cadit sb obligatiõis recta lege nequã intentio si saluti ꝓpria. si moribus absona. si deteriozẽ exitũ/eiusve obstinatio sit vẽtura quis vel iuri ꝓiudicias alieno. vel deo sanctisq̃ suis. non sꝛonesta.

Particula .13.

Conclusio secunda.

Solicitudo pia ꝓferẽtis tpalia/dirigi dz ad sustentationẽ missri illius tpalẽ faciẽdã/a quo spũalia recipiũt. Iste sic dẽ influs ꝓprius et verus ẽ titulus suscipiẽdi spũalia. Et hꝰ suppona tur ex pñs tãq̃ deductũ sufficienter in materia de symonia cum de directiõe cordis foret. Actuero plerũq̃ fit/vt mẽtem inquitas sibi. nũc ꝑ ignorantiã affectatã et iõ culpabilẽ. nũc ꝑ negligẽtiã q̃ nõ tãta solicitudine q̃rit agẽdoꝝ veritatẽ. Expedit igiẽ ad ꝑticulares descẽdere casus. non qđẽ ad oẽs aut singl'os. hoc eñ nob ẽ impossibile q̃ñ variꝝ sunt sine numero. et ita variꝝ q̃ vna circũstãtia q̃q̃ posita q̃q̃ deficiens iudiciũ sapietis variare cõpellit. ꝛhoc cuz admiratiõe paꝝ sapiẽtis. nec ad oĩa circũ-

spicientis. Quesuit vnus anachoritarū a quodā pīe. Pater debeo temptationes admittere aut primus eas abijcere? Admitte inquit. Accessit alter cū eadē petitiōe. Abijce inquit nec admitte. Nonne ōria videri pōnt. admitte. non admitte? Sic apud sapientē Prouerbi. xxvj. Ne rīndeas stulto iuxē stulticiā suā. Et ibidem. Rīnde stulto iuxē stulticiā suā. Sic in euāgelio demonstrādis et nō monstrādis opibus bonis habes.

Particula .14.

Vla in re colligit. vñ tam frequēs error in moralibus iudicijs veritatis. vt sūt. superbia. auctoritates sāctor. Būt q solis inrēdūt generalib⁹ re Būt q ad sola singularia dāt se totos nulla ad prima principia resolutionē facientes. qr vel nesciūt. vel negligūt. aut toti litterales. sine spū/carnales sunt. vel excecat eos propria malicia hec aut illa. Būt alij circumspecti sūt. prudētes q singularia caute colligūt. et sapienē ad regulas resolvūt grīales colligēres pariē q fuerit rō dare legis qñq; eleuatōnē metis ad regulas dīnas. qñq; ad humanas. Primū fit p virtutem quā vocat Arestō. gnomicam. Alterq; epikeiam quā dicere possimus bonā eqtatē. Et qñ rarissimi sūt tales circūspecti (requirit em cū eruditōe lōgus experiencie vsus) nō expedit passim ab oibus qrere solidū p moralibus. silīū. neq; silīter pīsumere illud dare cīq; dz. pīertim nō habita cū suis circūstātijs oibus veri casus forma q qrat.

Particula .14.

Et certe frequens istic ab incrementis solet intervenire defectus. Et cū ius ex facto oriat/quid mirū si rīdemus. sz ex inquirētis vicio. aut crebris aptter sanctā pax instructor. qui se paralogisant decipiūt. et sophisticāt. pnantes casus aliquos esse silēs quos ex vnica qñq; circūstātia addita vel remota vel nō attenta/cōstat. pīsus eē dissimiles vel aduersos Exempla tacta sunt. Et apud medicinā dandā patet hoc vicio duz vnus sibi visus arroganter pitus in hac aut hac medicina dāda. applicabit vnā receptā ad morbos ex causis oppositis ortos. non attendēs q; illud qō sanat calneū: nō sanat sed excecat oculum.

Particula .16.

Oditemus narratiōes super hac re vulgares. nec referam⁹ q; iustā pinde rōnem vel nō valeant aduocari ptendere dum casum omnē ad se delatū iustificandū decipiunt. Et veniamus ad alias pclusiōes cū suis modificatiōibus. inuestigādo pcipue/ō intentōe sustentāns ministrū eccīe que et qualis sit tenēda. et q; et qualis sit tenēda p eum q; sustentat. et recipit sive sit vnus sive sint plures/secularis aut religiosus.

¶ Et sit conclusio tercia.

Particula .17.

Solicitudo pia cōferētis tpalia si vult pōt in sua grīalitate suffragia reqrere. Et sub hac intentiōe sola stando/nō minus merebit sepe apud deum q; particularius exigēdo. ¶ Nō habet prima pars dubitationē. ¶ Secunda pars/vtinā spūalibus oculis quales sē oculi columbini sponsi et spōse in canticis/aspicerēt quoniā apud illos pspicua rēt/qui cognoscunt omnia benefactorū omniū quantumlibet occultor pmia reposita apud deum/pter quem et in quo fiunt. ¶ Verum pauca sunt spūales huiusmōi qui non misscere curēt grano purissimo caritatis illud seminādo quedā zizania vanitatis. fitq; illud virgilianū. Infelix lolium et steriles nascuntur auene. Audi conformiter illud euangelicum q; simul exorte spine suffocaverunt semen verbi et fructū bonis operis.

¶ Conclusio quarta.

Particula .18.

Solicitudo pia conferētis tpalia/ potest et debet admoneri dam aut palam per pdicatores aut alio/ sup per pmissa veritate/p directiōe puriori intentionis sue. Suadenda quippe sunt bona cū dissuasiōe malor. Nihilominus obstuet illud antiq; pverbij. Ne qd nimis. qr q; nimis emūgit/elicit sāguinē. Vis eructēs ferr/qñq; vt debeat vt pmittat ipm. Data

gens deniq; totū quicqd seuerit aut messuerit puz ee/nō hns aliqd zizanioz neq; pa learū. qdni frustra qdni stulte sepe conet et dāno se fatiget. Nūqd eligibilius ē granū aliqō vel impuz/q̄ nullū colligere? Quocirca dicam⁹ pñter. ¶ Conclusio. v.

Particula .19.

Solicitudo pia pferētis tpalia/pt cū bona venia imo ꝛ cū gra/pditiōes certas apponē explicatiuas intentiōis sue. ¶ Sufficere in pmis dz ad pfectū hui⁹ vitat[/vsus tot⁹ cols eccie. q̄ sic hz ꝛ recipit. cui si qs detrahit impudēt se decipit. ¶ Sūt aūt tres pditiones ꝑpē qs pie pōt pferēs apponē limitationes certas Una pcernit psonā recipiētē. Alia psonā pferentē. Tercia psonā affinē vel attinentē

Particula .20.

Tende ꝛ vide⁹ expediēs ee p-sone recipienti/q̄ limitet ad certa suffragia. q̄tinus reddat animus eius magt solicitus debitū solue. ꝛ intentionē suā in deū dirige. Quatinus pterea maneat ei⁹ pscia securior. q̄ poterit cognoscere q̄ obligatōe soluta/q̄tus manet Nec puipendēde sūt due rōnes iste. Quib⁹ addit ecia. Cōstat nāq; apud deū q̄ nouit oia. q̄ ꝛ dicit. Ego dns ꝛ nō mutor. nihil esse necessitat[apire nras intētiones ꝛ affectōes exponē. Hoc ḡ reqrit ꝑpē nos orantes. vt sz exhibeamus nos tales nobisipis/ quales cupimus ee deū nob. pios. amicos. sedulos compatiētes. nita ō reliqs affectibus. Sed q̄s neſcat/q̄ orās plus mouet ꝛ afficit in seipo/dū ad pticularia respicit. dū benefactorū munera/dū obligatiōes/dū intentiōes dū necessitates cōsiderat/q̄ in quadā vniuersitate se tenēdo.

Particula .21.

Jdeb rursus circa psonā pferētis expediēs ee frequenter ꝛ necessariū aliqñ/ suffragia limitare. Primo si ad illa suffragia teneat vel ex voto. vel ex sacerdot[iniūcto. vel ex alterius testamēto legato vel mādato. Certū ē pinde suffragia eccie vel singular[psone/nō rātū valere ꝑ mille aut oībus. quātū si ꝑ vn⁹ fiant ꝛ hoc ad pñs supponat ex alijs opusculis? Nec ē ptroversia q̄liscūq; apud doctores ō suffragio satisfactiōis ꝛ redēptiōis/sicut exēpla ciuilia ꝛ q̄tidiana puincūt ō debēte cētū frācos q̄ liberaret cētū ꝑ se solutis. q̄ addit[secū decē socijs in pricipatōe liberatiōis: ꝑpria eius tātū dē liberatio traderet.

Particula .22.

Jdeb deniq; circa psonā affinem vel attinentē psone pferē[/referre q̄ plurimū/si viderit et senserit p successiones tpm ꝛ generatonū/q̄ talis pareno eius vl affinis talis fuit pie solicitudinis/vt ꝑ se ꝛ suis talia fieri ꝑstituēt pietat[officia. Nōne mouet ac cōmouet pinde/ pces cū gratiarū actiōe ꝛ laudibus ad deū referre? Nōne ꝓbabile ē eidē animādū fore? vt quēadmodū ille fec̄it ita ꝛ ipe faciat. Deducio latior pz aduertēti. ¶ Cōclusio. vj.

Particula .23.

Solicitudo pia/ pferētis tpalia pt cū bono corde nedū in suffragijs pditiōes apponē. sed cū hoc loco certa ꝛ honorabilia sue sepeliriōis eligere? cū appēsiōe insignioz seu titulor⁹ pscriptōne iuꝛ sui status q̄litatē. sic de pōpa funerali⁹ dicere. ¶ Seqt̄ hec conclusio p deductiones. Et qm̄ inuenīūt sācti[simi pīes tales curasse. Nā pie recogitata/ce dūt oia ad honorē magnificū dei ꝛ eccie tā militāt[q̄ triūphātis. Et ad fidē spem quoq; resurrectiōis astruēdā ꝛ incredulor⁹ ꝓfutationē ꝑficiūt. ¶ Veritas ē/talia oia ꝑuerti nūc in bonā nūc in malā ptē. ꝑ faciētiū. ꝑ ferentiū. ꝑ recipiētiū. ꝑ inspiciētiū. ꝑ interpretantiū. diuersa ꝛ aduersa q̄litate. neq; omnino aliē inuenies in opatiōibus hūanis extrinsecus exhibitis. Ad qō adduci pōt illud comicū. Talia sūt oia/qualis ē animus vētis. Quēadmodū de diuinijs aut paupertate dixit sapiēs: q̄ suba paupis ẏm cor ei⁹.

Particula .24.

Fundamentū suscipit hoc loco saluberrimū illud xp̄i ꝑceptum ab apl̄o repetitum. Nolite iudicare. Nō vtiq; de talibus ad vtrūlibz in differētibus intelligit esse ꝑceptum/vt qui mag-

ducat: non manducantē nō spernat. ⁊ econtra. Qui offert tpalia/nō offerentē nō spernat. Hinc abbas pastor: dic inquit sp ubi tu quis es. Et ne iudices quēq;. Sic ⁊ sal habit humilitas. ⁊ curiositas supba: piculosa temeraria ⁊ inquieta confunderet.

Particula .24.

¶ Conclusio septima.

Solicitudo pia conferēt tempalia defraudat si nō impleat obligatio vel ꝓmissio vel cōuentio seplendi. ¶ Conformiter ad primā conclusionē est hec septima cōclusio. Restat solū difficultas in assignatōe causaꝝ seu casuū. quibus ⁊ qñ pōt ꝓtermitti a recipiēte/illud qđ conferens instituerat. Una causa est necessitatis. Altera maioris vel vrgentioris vtilitatis. Tercia p dispensatōnē superioris auctoritatis. Que duplex ē. vna suprema pe. alia ordinaria plato.

Particula .26.

Necessitas incumbit: nūc ex impotentia vel infirmitate recipientis. nūc ex formitis demolitionib⁹ ecclesiaꝝ ex dissipatiōibus hereditatum atq; reddituū: quibus sustentādus erat minister ecclasticus. cuius beneficiū qđ dabat ꝓpē officiū si ꝓsus deperijt/nō videt astrictus remanere fruitio. nisi fortassis obligatio remaneat aliunde.

Particula .27.

Pro maiori aut vrgentiori vtilitas ꝓuenit qñq; per tpis successū (ubi oportz (iuxt verbū inristaꝝ) ⁊ alia rō reformet pactū. Nec ē illud mirabile insolitū. vel impossibile cū in iuramētis ⁊ votis generalit emissis de futuro/plerunq; sic eueniat. vt que generalit ꝓmissa bona ee videbant/fiat in casibus ptcnlaribus/vel nō obseruāda vel mutāda. qr noxia sunt. vel inutilia moribus. vel dissona dictiua. Suppetunt exempla frequent si ꝙs requiet: veniet dies natalis dñi. dies resurrectionis eius. dies penthecostes. Cōuentunt parrochiani ad audiciōnē missē q tūc forte nō habet ab alio. puto nullus diceret tunc cantandū ee de requiem.

Particula .28.

Attenderent vtinā conferētes tpalia/quid plus honoris ⁊ celebritatis affert circa diuinum religiōis cultum ⁊ viderent ⁊ aliqñ fructuosius eet ꝓ suffragijs habēdis/fundare die obit⁹ sui missas vel alia fruitia/que ꝑ sanctis fūt aut de tempe q̄ si in solis funeralibus fruitio sisteret. Quēadmodū si fiat vnuz annuale iuxta ritum ⁊ significationē missalis. quotidie videt hīe plus deuotiōis in suscipiente. qñ natura sic habz/vt identitas vel assidua similitudo/causet fastidiū. ¶ Nihilominus oportz iuxt ⁊ ꝓpter ꝓmissa/pias cōferentiū ⁊ recipientiū ꝓuentiones/nō leuit abrumpe/sed tractare reuerenter. Quānis nō est arbitrandū oēs huiusmodi cerimoniales institutiones. obligatorias ee sub pena peccati mortalis si transgrediāt/qr nec de alijs constitutiōibus longe essentialioribus ordini monastico/hoc est sentiendū. Cōtemptus aūt nihil solicitus sup impletione taliū/crimen habz tā apud monasterium seu collegiū/q̄ apud singulares.

Particula .29.

Ceterum ꝺ dispensatiōe superioris additū est ꝓ tercia causa. quoniā non omniū est passim tales casus descindere sub regulis generalibus emergentes ad platos spectat interptatio iuridica. ad doctores scholastica. pīsertim quādo pōt esse rationalis dubitatio ꝺ duplici casu prioꝝ. necessitatis vicz ⁊ maioris vtilitatis. Grandis vo nunc aperiri possit discussio sup hac materia dispensationū ⁊ cōmutationū/tam in respectu dispensantiū/q̄ in ordine dispensationē querentiū ⁊ recipientium q̄ specialē postulat separatumq; tractatum. sicut ⁊ quedam alia/cursim hic pertransita.

Particula .30.

Deamus vnū hic ⁊ nunc ꝓ expedienti tutius esse sp assumere dispensationē superioris seu cōmuta-

tionem. que vt haberi cōmodius possit p curandū est ab auctoritate papali/ p̄sertim i religionibus exemptꝫ/ q̄ dē aliquis ab eo substituatus. sit de religione. sit alius qui facultatem habeat toties quoties videbitur dispensandi. ad quē facilis pateat accessus Hoc consiliū in alijs etiā casibus p̄scientie scrupulo⁹/ salubre ē. sint illi casus occulti. sint publici. sint sup̄ petīs. sint super penis ⁊ irregularitatibus petō⁹.

Particula .31.

Enum papa rite consultus/ non se reddat difficilē cōcedere talia q̄n ⁊ vbi nō apparet fraus vel laqueus ista querentiū. nō in velamē false libertatis malicie. sed serenationē cōsciētie ⁊ dilatationū viarū penitentie. Qua in re colligit ex consequēti de particularibus exemptionibus a p̄latis ordinarijs/ q̄ frequēter notorie sunt. nedū ꝓpter p̄iudiciū iuris alieni. nedū ꝓpter conturbationē ordinis ecclesiastici ⁊ hierarchici. verū ꝓpter incōmodum collegij sic exempti. Cur ita? quia nimirū p̄cul⁹ sit sibi recursū facilē/ ad p̄latum ordinariū oum q̄s sint quasi libertatē exercendo iugum suū.

¶ Conclusio octaua.

Particula .32.

Olicitudo pia/ tempalia ꝓferentis si ordinarie missā eē dicendā ⁊ (exempli grā) die lune p̄ seipo defraudat̄ p recipientē sic oblatū/ si det talem missā p̄ altero. siue fiat hoc ex p̄te. siue fiat ex obligatiōe vel susceptiōe subsequenti Rō p̄spicua est ꝑ deductionē ad impossibile vt inopinabile. Ba siquidē ita eē/ q̄ vna missa sufficiat ꝓ duobus/ dabis obsequēt q̄ sufficiat ⁊ liberabit. ꝓ tribus. ꝓ decem. ꝓ centū. ꝓ mille. ⁊ ita ꝓ quotlibz. ⁊ ꝓ toto mūdo. Babis vlterius q̄ nō erit melior conditio p̄curātis sibi missā peculiarē. Babis deniq; q̄ pro vna missa/ potuerunt centum habite sub voto sub promisso. sub iniuncto per forum penitētie vel alterius iustitie/ solui. Cur ergo tot p̄sbiteri. tot misse constituuntur? cum vnus sacerdos cuꝫ sua missa vnica satis eēt pro omnibus.

Particula .33.

Vellet addere forsitan aliquis/ q̄ recipies dū habebat p̄ius ad sufficientiā ꝓ sustentatōe status sui vel ex beneficio vel p̄timonio vel pie collato/ fraudat ⁊ peccat tā p̄imū q̄. se cum tota rō conferēdi tpalia mīstris eccl̄iasticis videat eē/ sua sufficētia nō diuitiarū accumulatio. vel ornatus pompaticus. Bz hec assertio omnior est q̄ oportz sup qua mentis p̄ridē in quadā lectōe q̄stionē fuisse. Deniq; q̄lis ⁊ quāta sit mēsuratio sufficientie status nō pōt sub arte tradi. Nā qs vni parum ē fit alteri nimiū. imo fit in eodē ꝓ varietate temporꝫ ⁊ circumstātiarū. talis varietas q̄nq; rōnabiliter. q̄nq; vero culpabiliter. dū quis accipit ⁊ ascēdit statū/ sibi moribusq; suis ⁊ meritis improportionatū. faciens sibi nō de necītate virtutē sed de vicio necessitatem. Adde q̄ recipiunt aliq̄n tpalia/ ꝓter vel vltra necītatē p̄tem. aut nō ꝓ solo statu recipientis. sed ad alio⁹ ꝓpuidā piaq; relenationem.

¶ Conclusio nona.

Particula .34.

Olicitudo pia/ cōferentis tpalia p̄curādo sibi missā in ē casū prioꝝ nō defraudat si p̄sbyter recipiens/ adiū ꝑ sit alios in oōnibus suis publicis aut secretis/ vt in memēto/ aut si ostenderē (vt soleꝫ) post euāgeliū ꝓpit ¶ Adoratē hec cōclusio p̄cedentē ritū sīt ecclesie ꝓsuat ⁊ exercet caritatē. quā rursus a terrena cupiditate discernit. Deniq; docet⁹ conciliat apparentē in aliquibus discordiam/ cuius aspectus ad diuersa huius ad illius ad ista/ vertebat.

Particula .34.

Queramus a cōferente tpalia que q̄stiones aliquas. vt ex sua rīsione veritas magis emineat. ¶ Et primo vis o frater vt in missa quā ꝓ te pici cōstituis: nulla dicat̄ loc̄ suis alia penis oōstitutis/ q̄ pro te? puto rīndebit sicut ⁊ rīndere debebit/ q̄ hec fieri nō ꝓhibz. ¶ Dis rursus o frater q̄ in memēto tā ꝓ viuis q̄ ꝓ defunctis nullus cōmendarus habeat nisi tu et qui? Rīndeat oportz q̄ hoc nō intēdit. quū

institutioni ecclesie iam ipse repugnaret. ¶ Quis ꝓterea q̄ volentes ad offertoriū ve nire quatinus ipi misse principes sint/repel lant? certe nec hō dicet si ritū ecclasticū ple ne cognouerit. ¶ Quid vis igit̄ tibi frater fieri ꝑ peculiari missa tua? Si rñderit vo lo. tota mea sit. tota cedat in spūalē vtilita tem meā. tota valeat ad remissionē pcōꝝ meoꝝ ⁊ satisfactiōis debite vel iniuncte re demptionē. ¶ Ez an hoc ita vis frater? q̄ sacerdos nihil sibi mereat. nihil seip̄m iu uet. nihil ꝑ seipō satisfaciat/nihil demum rependat ob sequij parentibus/nihil benefa ctoribus/nihil cōmēdatis. Sil̄r ⁊ tu con feras nihil eccle toti militāti. Nolo dicet ⁊ iure dicet. ¶ Quid superest igit̄? nisi referre quātitatē suffragij deo q̄ ⁊ qualis tibi debi ta ē nolito murmurare. sciet ꝑfecto sciet il le q̄ nōtes ponderat in statera. tua sil̄r do na mēsurare. ¶ Adde q̄ in oblatōne tua fortassis alij sūt melioris ꝓditiōis vt parti cipēt/q̄ tuj sple? Quō petes? hoc inquā mō qt de bonis eoꝝ. vno mō vel alio male q̄sti tis facis elemosynā. facis fundationē. dila tas pompā tuam. facere vis nomē tibi/aut modestiaꝫ sentiēdo loq̄ndoq̄. tu debitor es parentibus p̄ie. benefactoribus. deniq̄ vniuerse coioni scōꝝ. ¶ Patz igit̄ sub hō interrogatiōis ⁊ rñsionis typo cōclusio de clarata.

¶ Conclusio decima.

Particula .36.

Dolicitudo pia conferētis tempo lia nō defraudat si iux̄ consuetu dinē eccie quā ipe scit apponatur vnus obitus (exempli gra) cum suo certo die fundato. ¶ Ba oppositū dānabis oēs fere cathedrales ⁊ collegiatas ⁊ parochia les imo ⁊ monasteriales eccias. Contradi ces insup rōni q̄ nō vult vt cuilibz cōferen ti aliq̄d/ꝑ suo obitu fiāt sp exeq̄e speciales/ qm̄ sepe modicū ⁊ insufficiēs ē qō offertur ad sufficiētē mistroꝝ. Et obligatio ō obi tu faciēdo ꝓditionē recipit (⁊ si non sp ex plicet) implicitā. Itē nec dies anni suffice rent si cuilibz soli certus dies obitꝰ aut eiā aliū de institutōdis rēt seruādus. Si vo ta lis conferens tempalia nesciret cōsuetudi nem eccle p̄ut ipsimet ō collegio seu corpo re suo sciunt ⁊ fert intentio sua q̄ obitꝰ an nuatim fiat ꝓ se solo tali die. nihil tamen explicat sup hoc. tunc ad hunc bona fides ⁊ equitas recipientū saluat̄ in sua consue tudine. Si aūt fiat mutuus ⁊ expssus con sensus inter dantē ⁊ recipientē: nō apparet q̄ cōsuetudo militet vt alē obitus cōiungat̄ iux̄ modū septime ⁊ octaue ꝓclusionū.

¶ Conclusio vndecima.

Particula .37.

Recipiēs/defraudat crebro semet ipm in receptione temporalium. Quāuis videatur eē regula iuris q̄ nemō sibi ipsi sicut nec volenti aut cōsen tienti faciat iniuriā aut fraudem. nihilomi nus inuenitur per metaphoram hominis ad seip̄m fraus sicut ⁊ iusticia. Et hoc ad p̄ sens supponatur. Et tāgamus in facto mo dos aliquos. ¶ Primo si mentitur iniqui tas sibi ⁊ primo. dum non implet nec im plere ꝓposuit que ꝓmisit. satis̄ est ei si pe cuniam vndecūq̄ collegerit. quasi dicens sibimet illō metricū. Promittas facito. dā em̄ ꝓmittere ledit? Pollicitis dines quili bet ē potest. Attuero dum lucrum queritꝫ in bursa. damnū acquirit eternū in anima sententia est Augl.

Particula .38.

Facit aliqm̄ sibi defraudationem sub interpretationis cuiusdā ve lo latentem. Dum secundicem con stituit in causa ꝓpria siue obligatiōis. Cō mutans illam ꝑ voluntatis arbitrio. Aut dum suffragia non plus agit ꝑ benefacto ribus ⁊ fundatoribus q̄ ꝑ ceteris quibus libet dicens sibi satis esse suam in generali tate sola intentionem continere. quoniam scit distribuere deus ꝓut volet ⁊ q̄bus vo let ⁊ q̄tum volet. Exemplum de paupere/ debitꝫ insolubilibus obligato: qui liberat se cedendo coram iudice suo oībus bonis suis. Posita videt hec doctrina sub fine cu iusdā opusculi ō valore oīonis: addito de quadā Melania nobili romana exemplo Nez nō ita sub vniuersali regula ymo fa ctus ē/q̄n distinctionē discretionēq̄ recipi at. Propterea dicamus viceversa: casus ali quos/q̄bus expedit ⁊ q̄nq̄ necē est intentionē ad ꝑticularia traducere.

Particula .39.

Constat in primis q̄ licet deus nō egeat intentiōe nr̄a vel oratione particulari: sicut nec alijs bonis nostris vt alijs benefaciat/ nihilominꝰ vult p̄m ordinē sue sapiētie dare aliqua: dū specialiter ad ip̄m dirigamus orōnes nostras. qualia nō esset daturus sine illis: vt nō sint vacua sapiētie sue opera: iuxt̄ verbū sapientis. ¶ Constat insup q̄ nouit deus ponderare merita intentiōes ꝛ corda conferentiū tempalia. dat tamē aliqua cōferentibus dum fiūt orōnes ꝛ suffragia postmodū p ipis: que ꝛ qualia nō daret si dimitterent nec fierent. Patz in illis qui constituunt in suis testamentis aut aliūde certas pecunias restitui vel dari paupibus. qui licet sic ordinādo possint mereri nō tamē p̄ficit eis ꝛ alijs tantūdem hec voluntas: nō sequente effectu sicut sequente. qm̄ in casu maneret iste ordinans adhuc ad restitutionem posterius obligatus.

Particula .40.

Concedimus vltra q̄ reapiēs tpalia pōt habere aliquotiēs orōnes feruētiores ꝛ deo placētiores: duz nō facit eas in particulari p̄ his aut illis p̄sonis. imo tradit Hugo ō sancto victore in suo de orōne. Et trahit satis ex verbis sancti anthonij: q̄ oō tunc ē acceptissima deo: dum omniū ꝛ suiipius obliuiscit. nec scit quid petit: p̄ter quendā in deo raptuz ꝛ subleuationē vel ascensum. Nō aūt modo loquimur ō orōne tali. sed potissime ō vocali. sup quā ꝛ de qua cadit vt plurimū obligatio: dū p̄ suffragijs tpalia conferūt

Particula .41.

Quamuis o vtinā psuasum hīent homines seculi: quātū sit acceptuz oratio talis p̄ devotos silentes ꝛ quietos. quātū preterea sua ad deum elevatio etiā iocundissima p̄ius et suauissima plus impetrat apud deum/ plus eundē placat/ plus soluit de penis debitis. plus ō meritoz gratijs impetrat. q̄ sola talis exercitatio corpalis in vigilijs supra moduz et canticoz multiplicatiōibus/ q̄ sepe plus exturbant cerebz: et tedium gignūt/ q̄ devotionem inducāt. Qualia p̄ Apheta notante aliqn̄ dns dicens. Aufer a me tumultū carminū tuoz. Non ideo tn̄ vt culpemus ita loquimur. sed vt rōnale fiat obsequiū. Et bono vni melius aliud p̄ferat. Neq̄ semp animalis homo p̄ualeat. ꝛ spūalē ordine nō recto dijudicet. Sed quid: vt hoies sunt. (ait quidā) ita morē geras p̄uilegiū q̄q paucoz officia leges ꝛ instituta non mutat plurimorum.

Particula .42.

Hdamus q̄ in certis casibus/ nō expediret / vt recipiens tpalia hīret ad conferētes p̄cularem nisi aut frequentē recogitatiōnē. Docz h̄. exemplū magni p̄tis Arsenij. qui rogatus a quadā nobili matrona vt sui recordarē: Ora inquit deuz vt deus deleat ex animo meo memoriā tui. p̄ñt ita q̄ tales aliqn̄ recordationes/ plus orantē suis fantasijs impedire/ q̄ devotionē augere vel purā efficere/ reuoluendo.

Particula .43.

Babiungamus cōsequēter/ q̄ ex humilitate laudabili/ pōt heri coram tali aliqua cessio oīm bonoz spūalium in manibus suis ꝑ portionabiliter ad foz extrinsecū ō tpalibus bonis ōnē debitoz. ꝛ hoc ex p̄sideratōe tot ꝛ tractoz quibus obnoxij sumus/ et qui nō p̄munt ꝛ quodāmodo suffocāt/ dicentes ex oī pte. Redde qd̄ debes. vt sunt creatio. recreatio redemptio. debitoz totiens facta remissio Preterea tā crebra/ nūc vno mō/ nūc altero immediate ꝛ mediate facta receptio. Quo casu paup hominio sic deph̄ensus ꝛ angustiatus/ dicere pōt ad deū. Bñe vim patior rñde p̄ me. Tu inquā qui p̄cij nostrū es nostra iusticia. nr̄a redemptio. Redde creditoribus meis quō vis ꝛ scis. ūmodo vigeta gratie in paupertacula hac me sustentes ꝛ satis est.

Particula .44.

Otro nullus debz in orbitatione vertere/ q̄n p̄cularis intentō ꝛ attētio directa deo p̄ istis aut p̄

illis sit efficacior ⁊ laudabilior plerūq; ꝓ primo ex gratitudinis virtute. et ingratitudinis enitatiōe. Secūdo ex augmēto deuotōnis affectualis. quā naturaliē habz parere bñficiorū recordatio si gr̄a dei ꝓiungaē. Dicisolet ⁊ verꝫ est/ q; particularia magꝫ monēt imo consiliū est ꝓ duris ⁊ indeuotis: vt p cogitationes tales/ semetipos afficiāt ⁊ durā cor emolliāt. Tercio qr fit obligatiōis certior impletio ⁊ ad serenationē ꝓscie satꝫ valens dū experiē homo se fecisse vl facere qō teneē ex quentiōe. Demum nō impediē ex hac ꝑticulari recogitatiōe/ cessio fieri generalis qualē notauimus. sed inuaē.

Particula .44.

¶ Conclusio duodecima.

Recipiens tempalia pōt iterꝫ defraudare seipm dū maledictionē incurrit: qua dī. Maledictus q̄ partem suā facit deteriorē ¶ Verꝫ est itaq; q; opus spūale factū ꝓ satisfactiōe nō valet tantūdē ꝓ multis sicut ꝓ paucis ceteris paribus. Obligās igiē se ad satisfaciendū ꝓ alijs/ nō tantūdē facit ꝓio ꝓpꝛijs suis debitis in hoc mūdo vel i purgatorio: q̄tum si ꝓprie liberationi tonis insisteret. Stabit ergo q; ꝓ receptiōe sustentatiōis huius vite mortalis laborabit in purgatorio penas luēns multis annis. Quānis in casib⁹ multis charitas ad ꝓximū exhibita pie/ recompensare valet hmōi dilationē liberationis ꝓprie in augmento p̄mij vite eterne. Dum ꝑterea fecit se homo pauperē ꝓpter deum ⁊ salutē ꝓriā/ dum rursus fecit aliūde sibi amicos de māmona iniq̄tatꝫ. dedit quoq; vt reciperet ⁊ recepit vt daret.

Particula .46.

Quaeret hoc loco materia ō mēdicitate corpali/ vtrum viez obligetur recipiens elemosynā sub titulo mēdicitatꝫ/ hoc est solo titulo ⁊ respectu naturalis defectꝰ absq; alia recompensatōe seu redditiōe mutua tpali vel spūali. aliōqn nō eēt vera mēdicitas sz cōmutatio q̄dam in quā talis mendicās tutius ⁊ liberius vitam apud deū ⁊ hoies q; alij q̄ nolūt eē contenti solo hmōi pauptatis titulo. sed obligatione inri diuino ⁊ naturali ꝓsonā voluntarie ꝓiungūt. imo ꝑter laberē hec in q̄situ si stāt isti duo tituli parit in eodē ⁊ ꝓ eodē: mēdicare ⁊ oronū vicē sub obligatonis pacto repēdere. Deinde ꝑfūdius fodiendo aut cogitādo/ pulcer vitatū thesaur⁹ ⁊ fulgor apparet oculis nō infectis. sed ad exitum ꝓpositę conquisitionis/ iam sermo festinat.

Particula .47.

¶ Conclusio decimatercia.

Recipiēs defraudat se dum accipit officiū inēcessiōis: ipe qui deo displicet ⁊ ē in pctis totus. ¶ Fuerūt q̄ dixerūt mlta et ēribilia circa materiā istā de pctōribus ecclasticis/ vt q; sūt fures ⁊ latrones in tractatiōe ⁊ dispēsatōe ⁊ receptiōe tpaliū/ q; nō faciūt fructus suos/ ⁊ q; tenēē ad restitutionē. nec p̄nt inde elemosynā facere. cū multis silibus q̄ aliq̄ sunt expīsse dānata q̄ erāt de errore albigensiū ⁊ waldensiū ⁊ nouissime wickleffistarum ⁊ huissitarꝫ q̄ sumpserūt occasiōes errādi ex odio ⁊ zelo nō ꝑm sciam. ꝓpter discolos mores ecclasticoꝝ quos intuebāē magis detestando ⁊ cū indignatiōe. q; miserando cū pia oratiōne ⁊ modesta redargutiōe. Arguendo ꝑterea p̄ silitudines dispēsatiōis temporaliū ad spiritualia que non semp eisdē pedibus currūt.

Particula .48.

Concedim⁹ aūt q; ecclasticī pctōres p̄nt in multꝫ casib⁹ facē fructꝰ bñficioꝝ aut religionū suos. q̄nis ad ꝓsecutionē vite eē̄ne/ nō sūt digni panē q̄ vescūē. q̄nis insup nō ita satisfaciant deo sicut iusti. Sed multa ds ꝓcedit ingratis. Nōne ꝑ eēs in pctō debēs decē solidos ꝓio satisfacē sibi nec obligatus remanere nōne posset etiā noīe alteri⁹ debitoris q̄si mediator solutoꝝ hāc offerre. Possumus ita iudicare ō pctōrib⁹ ecclasticī: q; tā noīe ꝓprio q̄nq; q̄ in psona eccie cui⁹ ministri sūt p̄nt se ⁊ alios adquitare. q̄nis nō stat eos eē tales ⁊ saluari vel mereri.

Particula .49.

¶ Conclusio decimaquarta.

Recipiēs tpalia/se defraudat ꝛ ꝓximū dū supinducit ad redditus ia ꝓstitutos/nouas ꝓ alijs obligationes/pozibꝫ incōpossibiles aut eaꝝ distractuas. Ūūt q sup ꝓzē fūdationē exemplifa decē fratꝝ sic recipiūt nouos/vt priorum nō hinc augeat. Ūūt q recipiūt sub tali pacto/q̄ in oēm euētū/debeat sp fieri futiū ꝓ collatoribus vltimis/etiā vbi deficerent ea oia q̄ tradiderūt. ¶ Cōstat i his casibus ꝛ fitibus/defraudari ꝓres/ q̄liē ipsi posteriores defraudātes/nō vellēt sibi fieri p eis ꝓsequētes.

¶ Conclusio decimaquinta.

Particula .40.

Recipiēs tpalia dū defraudat se ꝛ ꝓximū/ dī interꝓtatiue defraudare deū q̄m deus ē ꝓnceps supmus/cui ā bñs hoīm. ꝛ reputās sibi bene vl male fieri qđ eis fit/ꝛ inde ꝓsurgit meritū nīm apud ipm. Facit ad hoc ꝓabola illa ꝺ opibus mīe icordie cōmemorandis in die iudicij Verūtamē appropriatius dī aliq̄d in defraudationē dei fieri/dū directe ꝛ immediate dimittit illud qđ ad gloriā suam celebrandā ꝛ recolendā fuerat institutum

¶ Conclusio decimasexta.

Particula .41.

Recipiēs tpalia pr̄tim cōitas ꝓ se ꝛ successoribus/dz cū bona fide ꝛ sagaci discretōe diligent in recipiēdo ꝓsiderare ꝓmo qđ licz/ secūdo q̄d decet/tercio qđ pōt ꝛ expedit/neduz ad pñs sed etiā ad futuꝝ. Euenit itaq̄ sicut i negōtibus iter longū q̄ paruū pōdus in se/ in ꝓncipio aut ꝓ pauco tpe sit tolerabile: qđ ꝓ successionē ꝓtinuā redditur velut importabile. Sic de puis ꝛ paucis suffragijs dū vel iungūt alijs vel ꝓpetuant/possum? inuenire.

Particula .42.

Hꝺe q̄ memoria hoīm labilis est ꝙ ꝓterea supueniētes nō defacili suā attentionē applicāt ad insolita. ꝙ insup custoꝺiēda ē q̄tū cōmede fieri pōt vniformitas apud fratres. sicut i cibis vestibus q̄liq̄z cōuictu. sic in officio ꝛ cantu alioq̄z ritu. ꝛ ita de ꝓsiderationibus hmōi. ¶ Fiūt nihilominus frequentē obligationes in oppositū. aut ꝓpē inaduertētia uncōsideratione q̄z recipiētiū. aut vigēte penuria. aut ꝓpē complacētiā ꝓferēntibus facienda. aut q̄ nō audēt recipiētes apponere ꝓditiōes ꝓ scipis licitas decentes ꝛ expedientes. ¶ Quare sic ꝛ q̄ nō placerēt ꝓferentibus. quales sūt carnales et spiritualium nō capaces maxime eoꝝ q̄ regularis disciplina ꝓstituit aut reqrit. Beniqđ fit hoc ꝓpter auariciā recipiētiū ꝛ eoꝝ turpē questū q̄ casus/palā statim hz culpā. sive fiat in augmentū ꝓter necēariū ia fūdatoꝝ cenobioꝝ. sive multo amplius si q̄ratꝝ nouā fieri fundatio ꝓ fas. perq̄z nefas ad faciēdū sibi subminia vici debz. q̄ fedis ūnie fundamētio.

Particula .43.

Sunt alie intētiōes vicioſe q̄s nō oportz oēs hic nūerare. sicut ꝺ publicis raptoribus. ꝺ vsurarijs. de obligatis ad restitutionē certā. q̄ putant q̄ fūdatiōes se q̄are. qđ aptū ē portus semet inuoluere. nō aduertētes vbū illū tremendū sapientis. Qui facit elemosynā de substantia paupis q̄si q̄ victimat filiū añ pr̄em. Contaminat q̄ recipiētes ipos/par pena pstringit. si nō maiorē aliq̄n. quāto ipā aliores et exēplares sapiētiores insup ꝛ timoratiores ē debēt. Proinde q̄ ad restitutiōes integras tutior ē receptio. marie dū supioris auctoritas iūcta erit. Quānis sic boci loco alicuius magistro sile circa debēte/ restituē. cū sciant q̄bus ꝛ q̄liē. q̄s citius in duci videb/ꝺa recētū titulo fūdatiōis alicui? q̄ decē restituere. Ad deo ꝓna ē vanitas diligē vanitatē ꝛ deo cor humanū ꝓnū ē q̄rere mendaciū.

Particula .44.

Verū q̄ꝺ ꝓterit? nisi ꝓ quāto fieri ꝓsciūt ad cautelā futuroꝝ/nō ē ꝓsilium. Supest vnū inē cēta remedia. viz̄ supioris interꝓtatio. ꝓ futuri? vo/sedula ꝛ crebra recogitatio cū mutua collatiōe seniorꝝ. vt deinceps ab oīmi specie mala q̄tū possibile fuerit/semet abstineāt. q̄m ꝺs nō eget fraudib? aut dolis nr̄is. vt vel colaē crebrius. vel abundan

150

ñs suos alat. aut emlores hos vel illos mltiplicet/q̄ mltiplicatio nō magnificet leticiā. Sz dū facit de supfluitate aut supero gatiōe nccariā obligationē/affert inqētā et sepe dānabilē solicitudinē. ꝑ passumptum vbū ẽst ꝑ themate. Nolite soliciti ee ꝛc.

Particula .44.

Hdamus ad ꝓterita ꝓ vberiori doctrina ō solicitudie: q̄ ꝓma ℰ
ꝥ va solicitudo ēqrere regnū dei ꝥ
iusticiā eius. ac pinde inꝫ petri āmonitionē. oēm solicitudinē ꝓijcē in deū. qm̄ ipsi cura ē de nob. Attn̄ in qrendo regnū dei ꝥ
insticiā eius q̄ aliē in regula monachali videt appellan opus dei opus dini seruitij/ multe le scrupulor solicitudines ingerunt tres notatim. Una qm̄ affligē qñq̄ supra vires corpus. Alia ꝙ remanet aridita q̄ sci nō pōt. ac exinde videt ois fructus pdi vel peccatum cōmitti.

Particula .46.

Dutrit hāc solicitudie scrupulosā vbū bti Bern̄. de mō psallēdi. q̄ nō satis videt apō multos exple
bilis. ꝓt tres istas rōnes. dicit em̄ sic Ado neo vos dilectissimi. pure sp ac strēnue. diuinis inēsse laudibus. Strēnue qdē vt sicut reuerēt/ita ꝥ alacriē dño assistatis/non pigri/nō somnolēti/ nō oscitātes/ nō parcētes vocibus/nō ꝑscindētes vba dimidia nō integra trāsiliētes. nō fractis et remissis vocibus muliebre quoddā balbū nare sonātes/sz virilivt dignū ē/ꝥ sonitu ꝥ affectu voces sāctispūs depromētes. Pure vo/vt nil aliud dū psallit̄ q̄ qđ psallit̄ cogitet̄. Spūs em̄ sāctus/illa hora gratū non recipit quicqd aliud q̄ debes: neglecto eo qđ debes obtuleris. Psalmodia nō multū ꝓ trahamus. sed rotūda ꝥ viua voce/ cantemus Adetrū ꝥ finem versus/simul intonemus ꝥ simul dimittamus. punctū. nullus teneat sed cito dimittat. post punctū bonā pausam faciamus/nullos ante alios incipere ꝥ nimis currere ꝑsumat. aut post alios nimiū trahere vel punctum tenere. simul cantemus. simul pausem⁹ semp in ausculando. Dec ille.

Particula .47.

Onfitemur expediēs ee. ꝙ ꝑ mi⁹ c
istructos ꝥ nis frales aliq̄ dicē ee
ꝓmo q̄ hc ē exhortatio n̄ ꝓceptio Adoneo vos inqt. Sz tn̄ aliq̄ videt̄ assert q̄ dinā obligatōz insinuāt. vt illō. spūs enim̄ fortis illa hora gtū nō recipit ꝛc. In q̄ oō difficultas maior pēdz. qm̄ ō nō pcēdo vobꝫ nec remittēdo. ꝓstat q̄ corpal' excusat debilitas. Illa ꝑcipue q̄ turbatōz capitis ꝥ lesiōz iudicij rōnis affert cui piculo supiores tō vigilātia tenēt̄ i vniuerꝫ ꝥ singul' occurrē. q̄ facto/nō optz i alia vexatiōe l' corpali nimiū pios ee. Sz ō labore ꝥ dolore et ō vexatōe corpali letari i spū. ꝙ ꝑ mercedē quā vnusq̄sq̄ recipiet/ꝑ im suū laborem/ ad quē hō nascit̄/sicut auis ad volatū.

Particula .48.

Non pcētes inq̄ vocibꝫ/certe n̄ i ō n
suadet vocē clamosā. Nō talē q̄ venaꝝ/q̄ cerebri/q̄ vitaliū ruptiua sit. Nō denicq̄ cōphēdit debiliores. In q̄lū numero scribēs Bern̄. sepe fuit ascriptus. Alioq̄n tanta scribere eū vel dictare/ clamor ille cōtinuatus nō tulisset.

Particula .49.

Huero ō vocal' orōnis attētōe S
mlta/mlta dixerī/multa scpserī
ēptauit vo nra solicitudo si posset hc difficlas ad pauca claraq̄ rsolui. Et occurrit nob distictio tal'. ¶ Sē i orōe vocali tria. vnū ꝓ mos mae. aliō ꝓ mos foze tertiū ꝓ mos finis q̄ cū foza sepe coincidit Adā orōnis ꝓsistit i vb. foza i sēsu vboꝝ. finis i eleuatōe mētis ad deū Et h finis dr pler ē. vn⁹ fūdar⁹ ꝓ formiē ad sensū vboꝝ. q̄ pōt dici finis ꝓximus. alius ē fūdatus vndecūq̄ ꝓ diuersa/licz nō ꝓria. Ex q̄ distinctione eliciūt ꝓpōes q̄ sequūt.

Particula .60.

Alteria orōnis/ cadit ꝓncipaliter n
sub ꝓcepto. sic ꝙ orans absoluē. sine cogitet actualiter sine non/sine vageꝰ mente vel corpore. dum proferat orationis verba. vel ꝓferentes audiat. iuxta qualitatē orōnis. Alioq̄n nō eēt sala

ta omnis caro. Et patz exemplis et explanatiõe p̃ceptoꝝ diuinoꝝ vt ꝺ ieiunio ꝛ honore parẽtũ. q̃ nõ ideo sũt pcta si nõ fiãt ex gr̃a. Si nõ impleat sp intentio p̃cipiẽtis ꝛ finis. sicut alibi pz latior deductio. Dicenꝫ dicimus/ q̃ agẽs opus penitẽtiale p ꝓfessorẽ impositũ. q̃uis hoc fiat in pcõ/non tñ tenẽt iterare. vt exẽpli gr̃a dare iterꝫ sex solidos. vel ieiunare. vel oꝛões certas repetere. verꝫ ẽ q̃ talis satisfactio/nõ ẽ reconciliãs deo ꝑ impedimẽtũ pcti. ꝛ tñ rõne operis ẽ adquitãs hoc ẽ ab obligatiõe solnis. etsi nõ sit deo reconciliãs tñ agens nõ ideo peccat. q̃uis sit in peccato.

Particula .61.

Sensus oꝛõnis/nõ cadit sub p̃cepto. vt recogitet sp vel intelligat. Patz de illitteratis ꝛ idiotis. Patz de cãticis in tubis ꝛ oꝛganis. Patet de passibus obscurissimis canticoꝝ maxime ꝓphetaliũ de quibus accipit̃ mystice q̃ tenebrosa aqua in nubibus aeris. ꝛ itez. Nubes ꝛ caligo in circũitu eius. Pz insup de multis scripturis hñtib⁹ in superficie verba carnalia q̃ plus incitarẽt recogitata mẽtes impfectoꝝ/ad lubricitatẽ (qꝛ nõdũ spiritualis sensus capaces sũt) q̃ ad spũalem deuotionẽ. Sunt alie narratiões q̃dã valde steriles in supficie litterali/ hñtes tamẽ aliquid spũalis suauitatis/si nõ apud illos apud tamẽ alios pfectos qui forti meditatione sciũt sugere mel ⁊ petra. oleumq̃ de saxo durissimo quales inueniũt̃ paucissimi. Ceteris vo/quid nisi fastidiũ vel nauseam vel mentis ariditatẽ taliũ discussio ꝛ ruminatio sola ꝓferret vel afferret.

Particula .62.

Propterea dicamus consequenter ꝓ ꝛ conformiter ad sanctum Thomam ꝛ rationẽ: q̃ finis in oratõe principalis/est elevatio mẽtis in deum mediate vel imediate. directe vel indirecte. principaliter vel occasionatine. Orans vero q̃ non potest consequi finẽ istum p recogitationem attentã sensuũ oratiõis particularis que ꝓfert. et hoc ꝓpter aliquã excusatiõ. qui tamen finis dñi primus ꝛ q̃si principius huic oꝛõni. debet cum omni libertate spũs/ ꝛ absq̃ scrupuloꝝ solicitudine/contentus rẽ si finem vltimũ/meditationibus alijs consequat̃. Felix si dicere possẽ. Dilatasti cor meum. ꝛ mei sp ad oñm. Meditatio cordis mei in ꝓspectu tuo semp. Leuaui oculos meos in montes vñ veniet auxi. mi. Felix si nõ dat̃ ei templãdo volare si põt/vel repere vt mos re locustarum semet excutiẽdo vicissim salutus dare.

Particula .63.

Oratio p̃missa cãtãdi Bern. nõ repugnat huic ꝓpõni. Patz qꝛ sic afficiẽs se ad deũ p alias cogitatiões ñ elicitas ab imediato sensu lr̃e q̃ caniẽ nõ facit aliud q̃ dz neglecto eo qꝺ dz. imo. facit oñno qꝺ dz ꝓformiẽ ad finẽ a spũsãcto. ꝓscriptũ. Veritas ẽ q̃ ceteꝛ pibus expedietius ẽ affectiõnẽ suã exercere in lr̃am q̃ ꝓfert. ꝓpt quattuoꝛ i speciali rões. Una e/scripture veneratio. in qua spũsãctus sp loq̃ credẽdus ẽ. Altera ẽ pticlariꝛ eruditio circa mysticos sb aridolr̃e nucleo/clausos sensus. Tercia ẽ suauioꝛ assuesactio circa quotidianos cãtus. Quarta ẽ maioꝛ stabilitio circa determiatos affectꝰ q̃ circa vagos ꝛ iugiẽ nouos. Addat oõ q̃ petat revelari sibi suauitatẽ mellei sensus in lr̃a fauo latẽtis. ꝛ hoc p compssionẽ meditationis/q̃ ꝓfus nõ fiet: nisi dederit⁹ puulis intellectũ aperiẽs thesaurũ suũ aque viue.

Particula .64.

Denicq̃ plurimũ confert si ꝓs ante tpus oratiõis/ fuerit cohibitio sensuũ exterioꝝ. quoniã dominꝰ ianuis clausis dedit pacẽ et spiritũ sanctũ discipulis. Sit insup cõtinua muscarũ inutiliũ a facie cordis effugatio/manufortis attentiõis. Nõ ita tñ q̃n aliq̃n sit expediens nihilipendere sua importunitatem plus q̃ importunis eam abijcere conari. licet perdicere sint ad horam suauitatẽ vngenti. Hoc confirmauit vnus patrum exemplo de retentione venti in pallio. alius de catuli latratu/ alius de aucarum sibilo/ alius de muliere litigante. alius de violentior fit/obice posito. alius de cachinnantibus terrere pueros volẽtib⁹. alius de blasphemie spũ/aliq̃ ꝺ pruritu curiositatis

q̃ nō scalpendo etiaꝫ sed p rumusculos accēdit. Est aūt curiositas/studiū ea sciendi q̃ nos vel nō decēt vel nō expediunt vel nō edificāt. Hāc compīlit xp̃c in aplis die ascēsiōis. Hāem petro q̃rēte de statu Johānis q̃d ad te ait. Si ñ sub h⁹ metro cohibebat se vnus dicens. Clause q̃d ad te? sta q̃s tu? duc cor in alta. ꝑfac opus iniunctū. deinde vacato tibi. ¶ Placuit ad ꝓfirmationē p̃cedētiū ponere p expīssū vba sancti Thome sup. iiij. di. xv. materia de oꝛōne. q. ij. arti. iij.

Particula .64.

Attentio inq̃t in oꝛōne pōt eē triplex. Primo em̃ ē attētio ad vba q̃bus petimus. ⁊ ad petitionē ipsā. ⁊ ad ea q̃ petitionē ipsā circūstāt. sicut ē iusmodi. Et q̃cūq; haꝫ attētionū assit/nō ē reputāda inattēta oꝛō. vñ etiā illi q̃ nō intelligūt petitiōis vba/ad oꝛōnē attenti esse pñt. Sz tñ vltima attētio ē laudabilioꝛ q̃ secūda. et secūda q̃ pma. Et qꝛ anīa nō pt eē vehemēt attēta ad diuersa. iō pma attentio pōt nocere vt mīoꝛ sit oꝛōnis fructus si secunda euacuat. vel secūda si tertiā oīno tollat sed nō ecōuerso. Tñ attētio coīter accipiendo. i. ad aliq̃d triū p̃dictoꝛ nō nocet. sed multū ꝓdest. Hec ibi.

Particula .66.

Poro circa finem opusculi possumus adde diſtinctiones magistrales ꝺ attentiōe ⁊ deuotione et affectione q̃ alibi seoꝛsum notate sunt.

Prima diſtinctio

duodecim membroꝝ.

Deuotio in oꝛōne q̃nq; nō admittit alias qua scūq; cogitatiōes nisi solius dei. ⁊ hoc est in pñti vita rarissimū. vbi vix hoꝛa vel dimidia sit i cello mentis silentium.

¶ Secunda Deuotio q̃nq; recipit alias cogitatiōes. sed ptinētes ⁊ oꝛdinatas. ⁊ solum tales. ⁊ hoc ē rarum ⁊ bonum.

¶ Tercia Deuotio recipit cogitationes imptinentes ⁊ quasi supfluas. ⁊ hoc ē quotidianum.

¶ Quarta Deuotio recipit p̃rias et aduersas cogitatōes. vt sē vicioꝝ. ⁊ h⁹ pic̃osū

¶ Quinta Cogitationū imptinētiū vna q̃nq; ē vehemēs ⁊ suffocās actualē deuotōnem. sed nō auferēs virtualē nec habitualē nec vocē. ⁊ hoc pōt eē vtutis exercitiuz.

¶ Sexta Alia vehemēs ē tollēs vtualez deuotionē. sic q̃ iā vtus deuotiōis nō impat aut ꝓtinuat oꝛōnē. sed ꝓfuctu do l'alirō. ⁊ hec nō nc̃ario tollit laudē ab oꝛōne.

¶ Septima Alia ē cogitatio vel affectō q̃si fluctuās/q̃ nec excedit ⁊ suffocat vnotō nē nec excedit tōtr ab ea. ⁊ h⁹ stat cū laude

¶ Octaua Alia ē leuis ⁊ véto silis lz videat importuna sed supaꝫ aut cōtenniē. ⁊ hec nō tollit laudem sed exercet mentem

¶ Nona Cogitationū ꝓtrariarū. vna ē absolute ⁊ directe cōtraria qua scz otās detestatur oꝛare ⁊ deuotionē hīe. sed timoꝛe disciplīe ꝓsequit. hec oīno vitupabilis.

¶ Decima Alia qua otās habz displicē tiam ꝓditionalē/sic q̃ nō oꝛaret nisi vouisset. nō tñ detestaꝫ se vouisse sed placz. ⁊ hec ē sufficiēs atq; laudabilis lz non excellens ⁊ habz deuotionē habitualē ⁊ originalem.

¶ Undecima Alia ē vitiosa circa pcās/alia vt ꝓpt cōmotionē ire vl' illecebre q̃ nō displicet nec acceptaꝫ cōsensiue/licet velit nolit hō sentiaꝫ. ⁊ hec pōt eē materia vtutis exercende. ⁊ ad expulsionē expediret q̃nq; magis niti q̃ ad oꝛōnis continuationem.

¶ Duodecima Alia viciosa criminaliter cui nō sufficiēt resistit. sz ei vē vel interp̃tatiue ꝓsentit. ⁊ hec ē dānabilis. Quis autez dicaꝫ verus/ds interp̃tatiuus. alibi dictuz est. Consentire siquidē dī aliquis malo dū non facit qꝺ in se est neq; facit vt vitetur.

¶ Subiungit alia diſtinctio de attentiōe sub triplicitate multiplici.

Attentio oꝛationis triplex est

- ꝓma triplicitas.
  - Recta habēs aliud obiectum q̃ se.
  - Reflexa habēs ꝓa obiecto se.
  - Coniuncta recipiens alias q̃ se.
- Secunda
  - Generalis. vt quis vult oꝛare tota die.
  - Specialis/ vt qꝛ vult

recta triplex.

talem orōnē dicere.
Individuale quia vult particulis singulis intendere.

Sic de affectione posset esse distinctio.

Tercia

Actuale cuius actus in est: mouēs imediate

Attentio orationis quolibet modorum mox dictorū triplex

Virtualis cui⁹ virtus ineſt / mouens actu cessante.

Habitualis ſ aptitudinalis cui⁹ ſoluſ habit⁹ ineſt nō ſufficiens id mouere.

Quarta

Circa ſola ṽba quaſi materiam.

Attentio orationis recta et ſimplex rurſus triplex.

Circa ſolum ſenſuꝫ quaſi formam.

Circa ſolum deum quaſi finem.

Quinta

Attentio orationis reflexa ſicut et recta triplex.

Generalis
Specialis
Individualis vt ō

Sexta

Attentio orationis reflexa quocūqꝫ modorum triplex.

Actualis
Virtualis vt ſupra
Habitualis

Septima

Circa cōtraria poſitiue.

Attentio orationis recta et coniūcta ſeu mixta triplex.

Circa oppoſita p̄uatiue. Circa velut indifferētia ad vtrūqꝫ

Octaua

Conſentiens
Diſſentiens

Attentio mix̄ circa poſitiue p̄ria triplex

Pigra vl' dormitās ſine ſint a carne vel mundo vl' demone talia contraria.

Nona

Abſolute voluntaria. Conditionaliē volūtaria qꝫ renitiē ſed vincitur.

Attētio mixta conſentiens contrarijs triplex.

Interp̄tatiue volūtaria / qꝫ tenet cē vigil et non eſt.

Decima

Tollēs omnē circa verbū ꝛ ſenſū ꝛ deū recogitationem.

Attentio p̄uatiue oppoſita triplex.

Tollēs duo p̄miſſorū et non verbum.
Tollēs tm̄ mō vnū ſeū. ſ. vel ṽbū l' deū

Undecima

Totaliter interrupta actu ṽtute et habitu.
Partialiē inērupta ſolo actu et virtute.

Attētio iūcta velut indifferens triplex.

Partialiē inērupta ſolo actu. non virtute nec habitu.

Duodecima

Obligatoria ſb pena peccati mortalis.

Attentio orationis qualiſcunqꝫ triplex ſm qꝫ oratio eſt.

Obligatoria ſolo ꝓfilio bone equitatis
Obligatoria ſolius cā ſocietat[ut dū qs tenet nō orare vocat liē ꝫ orātē attēdere.

Tredecima

Mūqꝫ p̄na aut trem dies l' meſe ex ꝓſuetudine. p̄ꝫ i pegrino. Per magnas moras ſine rniſu fortiter freq̄nti. Per modulas cū reniſu q̄ ſaltū animi crebꝫ ꝓmuſcas cogitationū importunas.

Attētio orōnis mixte ꝛ itērupte triplex

Decimaquarta

Quedā impoſſibiles ꝛ vana ꝛ ꝛbatiua.

Attentio orationis ambigētis has muſcas triplex.

Quedaꝫ difficiles nec ꝓ tūc vſqꝫq̄ neceſſaria. Quedā facil[ꝛ ꝓportūa cū meritoria.

Decimaquinta

Circa ṽbū bona et neccaria ſic vt dicat a ſec' ſocio. Circa ṽbū ꝛ ſenſū bñplacēs

Attentio quelibꝫ p̄miſſarum ſub debito triplex.

Circa verbum ſenſum ꝛ deum ꝓfectꝫ

¶ Et sunt ales fieri ꝑt distinctiões de affectione qui dicitur affixio quedam:

Decima sexta

Attẽtio quadꝛ ꝑmissarum triplex.

Dimalis bona dū māet i attẽtiõe et decem ānis nõ cꝛiatiẽ interrupta. Virtual' melioꝛ dū manet in operatõe. Actualis optia ceteꝛ paribus dū māet i toto hoie toto coꝛõ tota ania tota mẽte tõ vtute.

Decima septima

Attentio reflexa in bonum triplex.

Facil' i ꝓtẽplatiuo ꝛ spũali qui volat libero velut celo. Bifficil' i meditatiuo ꝛ rõnali q nitiẽ surſũ repẽdo. Vaga l' inutilis in solo animali qui serpit i humo

Decima octaua

Attentio reflexa in bonum triplex.

Rarissima ꝓio mõtã duratõe q̃ visitatiõe. Rara ſcõo mõ nec ſp necꝯaria l' cauta in vocali oratiõe. Quia nll'a ẽcio mõ ꝛ sufficit q̃ cũ asina hierẽm talis ãbulet In simplicitate q̃si vitl'a effraym docta diligẽ triturã. atq; muscas acres cogitationũ q̃tũ valz tolẽt. nec ita velit abigere ꝓ impatiẽtiam q̃ sessoꝛẽ suũ spiritũ sanctum deijciat.

Decima nona

Attẽtio reflectẽs se sup attentõz p̃cipitã i ꝓb oꝛõnis vocal'i se vel cuz socio/ triplex

Una que vehemẽẽ eſtiat vba ñ ꝓtuliſſe Alia q̃ iſtõ timeꝛe lut ad vtrũq;. Tercia q̃ vehemẽtiꝰ opinat̃ se dixiſſe vel aliũ ſecũ/ q̃ omiſiſſe

Vicesima

Attentio reflexa in dicans triplex.

Prio mõ/ cõpellit ad repetitõz l' pniaz ſecꝰ ꝺ nõ attẽtõe circa ſenſum vel deuz Scõo mõ ſua de repetitõz ꝛ aliq̃n compellit ꝑt oportunitatẽ hitã. Tercõ mõ diſſuadz repetitõz potiꝰ q̃ ipellat. ꝛ hꝰ ꝑt inatã mẽt̃ euagatõz q̃ nõ recoꝛdat̃ facilẽ eoꝛ circa q̃ nõ actu reflectiẽ ſicut nec oportz.

Exhortatio ꝯclusiua

Attẽdite vob igr̃ ꝛ attẽtõi vẽe i oꝛõibꝰ debitis. O eccl̃iaſtici, vos ꝑcipue pr̃es ꝛ ffes celeſtini/ q̃z ituitu reſ hꝰ agit̃. Attẽdite cũ piasolicitudie q̃ ꝓuã expellat tã q̃ clauꝰ clauũ. Attẽdite vt ſciat vnuſq;q; domũ ſuã dei ñ plꝰ nec miꝰ ſapiẽs q̃ optz. ꝛ hꝰ vtiq; ñ poſſit facilẽ ꝓſumari cũ ꝓuũ ſit coꝛ hois ꝛ inſertu tabile niſi ꝑmo dei viꝰ ꝛ efficax aſſiſtẽ. diſcere tot cogitationũ ꝛ itẽtionũ coꝛdis nr̃i. qõ vt fiat oꝛãdꝰ ẽ ꝛ i ipz iactãdꝰ nr̃ cogitatꝰ. vt tã dẽ vb apl'icẽ ꝯcludã. Nihil ſoliciti ſitl'. ſz i oi oꝛõne cũ gr̃aruactõe petitiões vẽe innoteſcãt apõ deũ. Et pax dei q̃ exuꝑat oẽm ſẽſũ cuſtodiat coꝛda vꝛa ꝛ itelligẽtias vꝛas i ꝓpo ihesu dño nr̃o. Amen. ¶ Finit.

Considerationes. 12.

eiuſdẽ ꝑ volentibus condere teſtamentũ.

¶ Conſideratio ꝓma.

Beatus ille ꝰuꝰ. quẽ cũ venerit dñs ꝛ pulſauerit ianuã eiꝰ/ inuenerit vigilãtẽ. Sic vigilabat q̃ dicebat. velox ẽ depoſitio tabnacli mei. Et alẽ Alia mea i mãibꝰ meis ſp. Quales p̃cea ſẽ q̃ mortẽ hñt in deſiderio. ꝛ vitã in patiẽtia

Conſideratio .2.

¶ Vigilat ille ꝰnus/ q̃ cogitat q̃tidie quõ ſꝑs ſuꝰ redeat ad oñm q̃ dedit illũ ꝑ integrã pniaz. Qui p̃cea ñ negligit eccl̃iaſticã ſepulturã. Qui deniq; ñ omittit oꝛdiare bonoꝛũ ſuoꝛ abundantiã. Qm̃ in iſtis tribꝰ pſiſtere teſtamentũ reputamus.

Conſideratio .3.

¶ Vigilãs ꝰuꝰ ꝛ ꝓncipal'r intẽdere debeat ꝺ ſpũ ſuo: ꝛ ꝺ coꝛpe plus q̃ ꝺ exteriori poſſeſſione. Nihilominus exteriꝛis poſſeſſio

nis dispositio multū facit ad hoc q̄ spiritꝰ
redeat liber ad dñm q̄ dedit illū. Sic etiā
dixisse fertꝫ pen̄ro q̄dā nobilē moriēs/ qui
postq̄ itrogauit si tpalia sua fuerāt oia bñ
dispōita solutꝫ solucdis. Et rñsū eēt ita eē
Conuersus ad dñm dixit. Ecce dñe sū posi-
tus ex manus hominuꝫ. In manus tuas
cōmendo spm̄ meū.

Consideratio .4.

Vigilās igr̄ vnꝰ/ q̄lia p̄sideraret dēat ar
ca dispositōz bonoꝝ tpaliū suoꝝ maxie dū
diuitijs abūdās ē ꝛ hēdibꝰ caret/ ānotemꝰ.
Et i p̄mis recogitet illō. Diues viuens
ſpe p̄fitebit tibi. Et q̄ i nllo maiorē de di-
stributiōe bonoꝝ suoꝝ q̄ i seipo gerere dz fi
duciā. Qz rursū sibi meritū maiꝰ inde certi
usq̄ resultat. Enadit deniq̄ rapacitatē ty-
rannicā aliq̄ꝫ q̄ solēt pꝰ morē diuitū/ caus-
sas p̄fingē p̄fiscationū/ aut d̄ facto tollūt il
la q̄ nō fuerūt i turissimis māibꝰ collocata.
Nimiꝝ qz nonnūq̄ insidiātes inuenerib⁹ vt ipo
rū diripiāt facultates ex fama diuulgatis.
Uñ p̄surrexit illō horridū. Multi ꝓpē di
uitias pierūt. Dicebat vnꝰ ex prudentib⁹ scti
Mollē hītē cētū mille frācos. si sup hoc esse
deberēt fame p mōm. Multos certe salua
uit inē medias tēpestates/ estimatio paup-
tatis q̄ nihil psequētibus affert vtilitatis.

Consideratio .5.

Testaturꝰ añ oia bēat gliā dei p̄ oculis
suis. nō vanitatē seculi. nō memoriā nois
ptinus moriturꝰ. Ademinerit sp aplꝰ dicē
tis. Oia in gloriā dei facite. Et illud psal.
Nō nob dñe nō nob. sz noī tuo da gloriā.

Consideratio .6.

Testaturus/ existo pncipio p̄sideret nō
q̄ vtilius sit reipublice seu bono cōi dū or-
dinat de rebus suis. sed q̄ insup cedet am-
plius ad honorē dei. ꝛ cultus xp̄iani.

Consideratio .7.

Testaturꝰ eriāde p̄sidēt. q̄ reparatio seu re-
stauratio vel p̄tinuatio rez iā institutaꝝ p
alios i collegijs. i cenobijs. i ecclesijs. in pa
rochijs. i edificijs. plꝰ cedēt ad honorē dei
ꝛ vtilitatē ppli cū minoribus expēs. q̄ noue
fundatiōes noīe ꝓprio seu titulo faciende

Consideratio .8.

Testaturꝰ aduertat qm̄ ds q̄ pugillo cō
tinet celū ꝛ trā/ sciet pōderare q̄d ꝛ quantū
offerat ꝛ d quāto. Queadmodū q̄dā scrōr
patꝝ rñdit cuidā nobili mrone. ccc. solidos
offerēti. ꝛ ingrēti respicē quāti eēnt. Que
admodū ꝑterea diffiniuit xp̄c de paupcu-
la offerēti duo minuta.

Consideratio .9.

Cōsidēt testatoꝛ si vult fūdare collegia
vel pozatus aut hospitalia. q̄ ex talibꝰ mo-
dis, ꝛ impfectꝫ fūdationibꝰ/ plura sequūt
incōmoda. sicut exptū ē i religiōibꝰ varijs
ꝛ noīatim in collegijs studij pisien. Adeli
us em̄ regunt. ꝓuisāt ꝛ pmanēt coltares
magne q̄ modice. Sit bꝰ in monasterijs.
sit in alijs collegijs eccīa ꝓ vel studioꝝ.

Consideratio .10.

Cōsidēt testatoꝛ si libros bēat distribu-
endos: q̄lit̄ ꝛ q̄bus ꝛ quō distribuet inē q̄
litatē recipiētiū. aut cōmittat distributōnē
seu venditionē si opus ē illis de q̄bus cōfi-
dit. q̄tinus vno (sicut d̄) ictu se expediat.

Consideratio .11.

Cōsidēt testatoꝛ iuꝝ vex p̄siliū euāgeli
cū xp̄i Si vult edificaꝛ domū aliq̄ quō pfi
ciat eā. qz mlti conati sē facē nouas fūdatō
nes q̄ tot exposuerī i vocalijs edificādis/ q̄
p hitur[nihil fructū ē nec edificia pfcā sē.

Consideratio .12.

Cōsidēt ad extremū testatoꝛ qm̄ ds boi
noꝝ nr̄oꝝ ñ idigz faciet ipe nutrire pauper
faciet ecclias. faciet collegia. faciet mōasteria.
faciet p̄uētꝰ ꝛ hospitalia qñ ꝛ quō ꝛ vbi pla
cuerit ei. ꝛ ñ gliē añ ipz stulta p̄sūptō ois
carnis. Vult nihilominꝰ ꝛ dīgt q̄ cogitato
res eius simus. ad vtilitatē nō suā sz nr̄am.

Explicit.

Incipit epistola eius dem sup testamento librorꝝ suoꝝ ad celesti nos in aulone.

Venerabilibus p̄ibꝰ ꝛ fratri-
bus celestinis Johis de Ser-
son sacerdos sacre theologie p̄

festor gratia ꝛ pax. ¶ Thesaurizate vobis thesauros in celo dicit celestꝭ nr doctor xpc Est aut sapientia thesaurus infinitus hoibus. quo q̄ vsi sunt ꝛ principes effecti sūt amicie illius. Rep̄sentāt hanc sapientiā ꝛ doctrinā instrumētalit libri sacri. ¶ Propterea disposui in senectute mea thesaurizare in pauperiacula mea de libris salutaribus. Vilis sum ē aut mihi cōmodius in celestinis velut in q̄busdā celis aut celestib⁹ habitaculis thesaurū hūc reponere. maxime q̄ nos i illa religiōe germanos habui p̄fessos ¶ Suscipiat igr̄ p̄positū meū cū bona gr̄a deuotio vra p̄res ꝛ fratres charissimi re vocēt celestes. Sit thesaurus iste perexiguus dū venerit ad manus vras custodiēdus in sacro cōuentu vro apud aminionē. nō q̄dē alienādus. sed nec p̄sus absconden̄d⁹. imo colocandus hinc ꝛ inde. put sapiōis industria indicabit. Ita tn̄ q̄ semp tādē recolligant sub p̄pria clave. vel amariolo ad hoc ip̄m specialit instituto. ¶ Denicz noīa librorꝫ ꝛ tractatuū tā ab alijs q̄ a me cōpositorꝫ/dispositi colligere i speciali scedula domino p̄cedēte. ad quē effudite p̄ces p mea finali salute in gr̄a ꝛ gl̄a sempiterna. ¶ Scriptū Lugd̄. anno gr̄e. 1428. in nouembri/anno etatis diei vite pegrinatiōis mee q̄ pui sunt ꝛ mali sexagesimo q̄nto ꝛ incipiet. 66 annus die. xxiij. decembris/festo scō Nicasij Remensis qua natus sū ꝛ renatus i domino Jhesu xpo in quo det idemipse/nos omnes bene mori. Amen. ¶ Finit.

Epistola eiusdem ad carthusienses. sup̄ acceleratiōe suffragiorū sibi post obitū eius oblatorꝫ.

Iacite vob amicos. Vocet hoc amatorꝫ hoīm ihesus/ subdens causā finalem vt in q̄t recipiant vos in eōna tabernacula. Cautatis nō q̄n illa sit portiorꝫ q̄ de materia veīt eq̄tis qualis ē caritas gratuita qualēvos honorādi p̄res ꝛ dñi p̄cedere placuit pridē mihi vilico inutili q̄ fodere nō valeo sz̄ erubescō cū illo q̄ dicit. ego mendicus sum ꝛ paup. Est itaq̄ mihi p̄ copia p̄ diuitijs ꝛ opibus/ spūalis mēdicitas. Put oculū sororibus scribēs late satis exposui. Et q̄n posui in mendicitatis meē sacculo. imo sacco p̄maximo ꝛ inani. largitionē liberalē ꝛ grandē de p̄ticipatōe bonorū spiritualiū p̄cessi p̄ diuitisq̄ ordinis vīi benuolētissima caritas vra. venit i cor meum fiducia petēdi qualēcūq̄ acceleratiōnē me viuēte suffragiorꝫ illorꝫ/q̄ post obitum sunt oblata. ¶ Mouet me cōsideratio p̄cipua quatinus impetrēt spirituales amici/vt uere ꝛ mori me in gr̄a dei. Non q̄n oreē debeus vt trāseat a me calix purgatorie penalitatis. si possibile ē sm̄ ordinē diuine voluntatis. sz̄ q̄ plane mihi gr̄a dei si comitet vita ꝛ obitū meū. qua deficiēte nulla eēt vlterius redemptio. ¶ Mouet altera p̄sideratio/q̄ videt facilior p̄ p̄ibus ꝛ dominis paulatius quasi p̄ tp̄us ꝛ tempa distributō suffragiorꝫ/q̄ statim post obitū cōtinuata solutio. ¶ Denicz instorꝫ assidua dep̄catio p̄derit spero mihi ad meritū p̄ p̄iū cumulandū in via/qualiter eē nō poterit ex via q̄ meriti nullius statū habz. ¶ Rogo igit patres ꝛ in xpo fratres carissimi/vt caritas vra i me magis ac magis abundet/vt i eterna tabernacula/vobiscū recipiar fiat fiat. Scriptū Lugd̄. ¶ Vester alumn⁹ in xpo Johānis d̄ Gerson theologie p̄fessor indignus ꝛ parisien̄. cancellarius.

¶ Finit.

De anniuersario q̄d sibi fieri p̄curauit in eccia sācti Pauli lugduni gallie vbi ꝛ sepultus iacet repertum est q̄d sequit̄ in libello quod̄ manu sua p̄pria cōscripto sicut ꝛ p̄cedētes due ep̄le.

In Omine patris ꝛ filij ꝛ spiritus sācti p̄mitus inuocato. Notū sit oīnibus quorꝫ interesse poterit q̄ anno dñi. M.cccc.xxviij die. xxj. octobris. Nos. p. camerarius et capitulum ecclesie sācti gloriosissimi Pauli Lugd̄. cōcessimus ꝛ cōcedimus per p̄sentes ex certis ꝛ legitimis causis. venerabili magistro ꝛ dño Johāni de Gerson sacre theologie p̄fessori ꝛ cancellario parisien̄. et sacerdoti remensis dioceſ. anniuersariū panis ꝛ vini perpetuū more solito per nos annuatim in dicta ecclesia faciēdū ꝛ celebrandum die. xiij. decembris in crastina videlicet sācte Lucie qua die festū est celebre san-

ti Micasij femensis archiepiscopi 7 in tasi natus est mundo 7 renatus christo pdictus Johānes vt dicit anno dñi. M.cccc. lxv. Concessimus pterea eidem Johanni liberaliter cū sepulture in nostris locis ad hoc deputatis nec iam occupatis eligēdi p se facultatem. In cuius rei testimonium sigillum nostrum ouximus pīsentibus appo nendum. anno 7 die quibus supra. Benedictus deus fiat fiat.

Finis.

Incipit testamentuz

quotidianū peregrini eiusdem cancellarij parisien.

Dispone domui tue qz morieris tu 7 nō vives. Esa. xxxviij

Sicut homo peregre pfectus in longinquā regionē. solet cōdere testamentū et copiam secum ferre. sic agere nos cōuenit/ qui non habemus hic ciuitatem manentem sed futuram inquirimus. Sit igit sub oīonis typo quotidianum peregrini testamentū.

Testamētū pegrini.

Pater. Ecce positus sum hic 7 nūc velut in articulo mortis. quoniā media vita in morte sum⁹. Comparco coram curia mifricordie tue. cui me submitto iugiter/ 7 adeo cum fiducia thronum gratie tue/ vt misericordiā consequar 7 gratiam inueniaz in auxilio opportuno dū tp̄us est miserendi 7 hora cōparādi. Da cōtinue mentē sanā: da penitentiā veram da saltem in affectu coīonem sacrā. da similit vnctionē sanctā. da remissionem plenam. da sanctoz cōtra potestates cōtrarias consolationē. da in exitu vitā eternā. Et qniā nudus egressus sū de vtero mris mee. 7 nudus reuertā illuc. Palia tpalibus relinquo put specificauero. Et reuerta t puluis in terrā suā vñ erat pcor ad ecclasticā sepulturā. Et spūs redeat ad deū q dedit illum. Bñe ihesu suscipe spiritū meū.

Sequūtur modo cō

siderationes sūmarie p quattuor ptes. sup quotidiano pegrini testamēto.

Prima pes pncipalis. Cōsideratio pa

Estari sua det illud ad ezechiā. Dispone domui tue. qz morieris tu 7 nō vives. Illud ptere qđ ait iacob. Justum est 7c. Et aliqñ disponā domui mee. Beniqz ne pōccupatus hō. Ado riat intestatus/ 7 vt vigilās inueniat. Nec pcrastinet. Quia qui nō est hodie cras minus aptus erit. Et qui policet veniā peteti nō dat securitatē cras viuēdi. Secunda testādo curare solēt homes de bonoz exteriorz relictiōe. De sui corpis sepelitōe. De sue anie cōmendatione. Tercia tempalia vo linquūt. Vel ad certos vsus singulatim designādo vel ad aliquos vsus summatim sine specificādo. vel ad ea p vere ctis saltē in animi pparatione reputando 7 Quarta sepultura aūt qñqz pconstituit Preeligit deo 7 hoib⁹ relinquit. Quinta testari volētibus obstant. Spes 7 amor diu viuēdi. sicut l diuite cui dictū ē. Stulte hac nocte animā tuā repetent a te. Horroz mortē cogitādi. Jux illud. O mors qz amara ē memoria tua 7c. Zelus se et suos vel se vindicandi. Nec ablata restituendi. Nec libidines suas deserendi. Certa tedando p dispensatione domus cōscientie post domū corporis et substātie corporalis pdest frequens mortis instantis recogitatio. Prodest humilis a iusticia ad misericordiam appellatio 7 oratio. Prodest diligēs eorū que in morte fieri solent predispositio seu pūisio. Pro quibus attendant sedula meditatiōe que sequūtur. Septima data itaqz vitaz memoria mortis/ contemptum mundi. vnde facile contemnit omnia/ qui se semp cogitat moriturū. Bat cuitatem peccati. Vnde sapiēs. Memorare nouissima tua 7 in eternū non peccabis. Bat scientiam 7 securitatē bene moriēdi. Nemo enim bm vegetiuz id timet facere qđ se nouit bene didicisse. Vnde Ambr. nec mori timeo cum bonū dominū habeamus. Et alius: si aliquādo moriendū est/ cur non modo? Rursus memoria mortis ponit hominem velut ad ostiū tabernaculi/ exemplo abrae. Et filioū israhel in castris. Et sicut ad os spelunce/ vt videat dñs exemplo hezechie. Et velut in orizante mundi futuri ad introitum suū/ 7 ad exitum carceris mūdi/ vt videat bō quo tendere iugiter debeat. Vnde

bene iustum est. vixeris hic et nunc velut
hic et nunc moriturus.

Secūda ps principalis.

Clamamus in spiritusancto/ab ba pater. Ex diuina institutōe et dignatione. Ex creatione et re-
creatione et gubernatione. Ex amore et re-
uerentia et p necessaria subuentiōe. ¶ Dei
mus autem pater mi Pater ex quadam ap
propriatione exinamissibili (Nisi per bo-
minē stet) possessione. Ut p̄terea studeat
homo deum tāq̄ filius imitari ne degener
sit/diligere ne ingratus/reuereri ne superbus
sit. ¶ Ecce veiet hora dicit christus. et nūc
est q̄n mortui audient vocē filij dei: et hoc
fit in morte cuiuslibz altero trium modoz
p̄m triplex dei forū vel iudicium. Unum
horrendum vbi sedet iusticia damnās. Al
terum durum/vbi sedet iusticia purgans.
Tercū pium/vbi sedet misericordia indul-
gens. Considerabat dauid hoc triplex iu-
dicium/dum orabat. Dñe ne in furore tuo
arguas me. in p̄mo. neq̄ in ira tua corripi-
as me/in secundo. Miserere mei dñe quo
niam infirmus sum/in tercio. Conformiē
ad hoc triplex iudiciuz/audiēt triplex vox
filij dei in morte. Una ad damnationem.
Discedite a me maledicti in ignem eternū
qui p̄paratus est diabolo et angelis eiꝰ. Al
tera ad purgationem. Mittite eum in car
cerem donec reddat vniuersuz debitū vsq̄
ad nouissimū quadrantem. Tercia ad sal
uationem. Uenite benedicti p̄tis mei per-
cipite regnum q̄d vobis paratū est ab ori-
gine mundi. ¶ Ecce notat certitudinem et
ostensiuam p̄sentialitatem. Grandem in
bono vel in malo nouitatem. Aut āmira-
tionem stupozem et terribilitatem. Et p̄m
hoc bene dicimus. Ecce mors. Quis nihil
est morte certius. Nihil p̄sentialius/ q̄ ad
inenitabilitatem et necessitatē rei. Quia ni-
hil in bono vel i malo plus nouū aut subi
taneum p̄pter inchoationem status īmu-
tabilis et eterni. Quia nihil āmirabilius et
terribilius p̄pter incertitudinē finalis iu-
dicij/quoniā vltimū terribiliū mors p̄sen-
tim eterna. ¶ Posicus est homo in articu-
lo mortis. Per p̄sideratiōnē intellectualē.
Per quendā sensum affectualē. Per p̄sen-
tiam effectualē. Uñ et si aliqua sit dilatio/
p̄ nihilo et p̄ puncto reputat̄. In respectu
eternitat̄. In respectu inenitabilitat̄. In
respectu q̄tidiane defectibilitatis. P̄ reser-
tim in senibus. Qñ adhuc sperasci et incli-
nata est iam dies huiꝰ tpalis etatis. aut q̄n
iam senij nox ē in altera vigilia noctis sero
aut media nocte gallicātu/aut mane. Qñ
de p̄mo/debz sol eternitatis iustis oriri
purgādis obnubilari. damnādis penitus
eclipsari vbi cadet homo a se per despatio-
nem et sub se per damnationē et p̄ abissalē
absorptionem.

Tercia ps principalis

Peuemens igitē faciē domini/ego
pauperulus et pctōr/adeo cuz fidu
cia ad thronū gr̄e. vt misericordiā
consequar et gratiā inueniā/in tempe opor
tuno. Dū adhuc tpus est miserendi/et tem
pus acceptabile. et annus benignitat̄. Dū
insuper adhuc hodie cognominatur et dies
est salutis. Dum rursus est hora compa
rendi in curia misericordie que superexaltat
iudicium seueritatis. Ad quā sicut ad sū
periorem p̄uoco et appello/cōfugio et com-
pareo. Dum nōdum accepi a te deus/tem-
pus iusticias indicandi. sed hora est scōm
Ezech. ingemiscendi salubriter/ p̄m Ie-
remiam reuertēdi susceptibiliter/ p̄m chri-
stum in arbitros compromittēdi penitēn-
tialiter. ¶ Adeo in quā cuz fiducia. Quia
christus dixit/eum qui venit ad me nō eiꝰ
ciam foras. Quia nostra soror et aduocata
mater est gratie/et regina misericordie/q̄ de-
fendit iura huius iurisdictiōis et curie. q̄
rursus hierusalem tota celestis/que est ma
ter nostra assistit nunc et intercedit p̄ con-
fugientibus ad hanc curiam misericordie.
Adeo rursus hic et nūc cū fiducia ad thro
num gratie. Quoniam offero me voluntā
rium stare in dicio suo/et parere iudicato.
Offero me subij ci velle legibus huius cu-
rie/que sunt dimittite et dimittetur vobis.
p̄ut continetur in euangelio scriptū. Offe
ro me nolle discedere p̄tumacit̄ ab hac cu-
ria p̄m voluntatem superioris rōnis et vltro.
quicq̄d inferior sensualitas murmuret.
quā supplico violēter eiꝰ compelli et liga-
ri atq̄ flagellari ne discedat.

Quarta pspncipalis

Postremo supplicatõnẽ formo
p sepulticẽ ad te deũ piez nrm. ℣

¶ Prima Ba pi mi ꝓtinue mẽ
tem sanã. Ne seducaꝝ fatalijs insanis et il-
lusioib⁹. Ne absorbeaꝝ cur[aut ꝓcupiscen
tijs corpalib⁹. Ne obsideaꝝ demonia q̃ op
pssioib⁹. ¶ Scõa Ba pniam verã. i ꝓ tri
tiõe p detestationẽ pcũ ꝛ amorem iusticie.
In ꝓfessiõe p apitionẽ pctõꝝ/ ꝛ cuiuslibet
nẽcarie circũstãtie. In satisfactõe p exerci-
tium abstinẽtie orõnis et el'yne. ¶ Tercia
Ba coionẽ sacrã realiꝫ sacraliꝫ. aut saltẽ
spũaliꝫ ꝛ effective. ¶ Quarta Ba vnctio
nẽ extremã. In actuali sacro. In effectua-
li voto. Aut saltẽ i effectuali dono. ¶ Qui
ta Ba remissionẽ plenã. Ex tua ĩmẽsa li
beralitate. Ex clauiũ ecciastica⁹ ptãte. Ex
sãcte mris eccie vnitate ꝛ caritate. ¶ Sexta
Ba sctõꝝ ℨ ptãtes ℙrias ꝓsolatõz ¶ Bũ
actius insidiabũt neq̃ssimi calcaneo meo
Bũ tota malignitate accusabũt in mortis
porta l'ostio. Bũ occurret forte vehemens
aut noua pctõꝝ recordatõ ꝛ ifestatio. Tũc
assis vgo bñdicta/ i auxilio oportũo/ et vl
tima necitate inuãs. Al'inẽcessiue ꝛ ipetra
tiue. Al'cõmissiue ꝛ ipatiue. Al'etiã vt po
tes pñtialiẽ ꝛ coopatiue/ inẽ q̃ otat ecclia.
Maria mr gr̃e mr̃ mie/ tu nos ab hoste p
tege ꝛ i hora mort[suscipe. Assis ꝛ tu ãge-
le me⁹ adiutor ꝑcipu⁹. Assint ꝛ ceti scti/ q̃s
sepi⁹ ꝛ familiari⁹/ vines ꝛ san⁹ iuocani ꝛ in
uoco. Ne q̃so deb'aꝫ paup vesꝫ/ si forte vt⁹
sua defecerit. si mẽs ꝓbata nihil cogitaue
rit. si corp⁹ velut mortuũ lãguerit. ℨ ꝓfor
tate vtutẽ/ illniate mentẽ fuate sesualitatẽ
¶ Septia Ba i exitu vitã eẽnã q̃ ptia est
ad quã suspiro. Quã desidero ꝛ desiderare
ꝓcupisco. Quã velut i caligie q̃dã aspicio
ꝛ a lõge saluto. Quã i luie rõnis ꝛ fidi ꝓtẽ
plor/ q̃si cel'apt[videꝫ illic filiũ hoïs ꝛ inꝺ
fraꝫ me⁹ ẽ ꝛ ꝑsidiũ/ amor ꝛ desideriũ/ susce
ptor vt⁹ ꝛ ꝑmiũ. Beiqz redeat sp̃s ad deũ q̃
dedit illũ. Tãq̃ ad donũ eẽnitat[claritat[
ꝛ felicitat[. Dñe ihesu xp̃e suscipe spm̃ meũ
q̃ vtiqz tu⁹ ẽ/ iure redẽptoris/ adoptiõis/ gra
tuite desponsatõis. Ac pinde dat spem fir
mã/ bõitas adoptãt[/ vitas ꝑmittẽt[. Ptãs
coronãt[i pi gl'ia in scla. Amẽ. ¶ Finit.

Testamẽtuz pegri ꝑ

ni metricum.

Gratia cui nomẽ ꝓfert isigne iohes
Aduẽa ꝓgnome gerson hie dedit
Scire velit si poteritas q̃ tpe nat⁹
Quoqz renat⁹ sit/ calculus iste docet
Mille quater cẽtũ vigintiquattuor annos
Quattuor ꝛ adijciens dinumera oñi
Sitqz decẽbris lux mẽs bisseptima, sextus
Et sexagenis inchoat annus ei.
Solus porro deus obitus scit cp̃us ꝛ hotã
Propterea secũ ruminat ista frequẽs
Tu dispone tui domui morier[neqvines
Plene testari ꝛ vigilans morere
Vixer[hic ꝛ nũc/ velut hic ꝛ nũc morituꝝ
Otans dic redeat spũs ad dñm
Ecce nouũ grãde stupidũ vidz erul ꝛ hor
Mort[ad aspectũ cor tremit/ ecce veit. ret
Ecce pi mi nũc ꝛ hic articul⁹ me⁹ instat
Quo morior/ paꝫ et vt paꝫ esto pius
Esto pius saris ẽ deder[te/ vines abundo:
Te sine deficio pauperor nihilo.
Tp̃us adhuc venie/ sedes a deo pietat[/
Terret iusticia/ subueniat pietas.
Mẽs vigeat. cor peiteat/ saẽ hostia pascat
Crux olei liniat. plenaqz sit venia.
Sãcti q̃s colui viuẽs/ morior: me⁹ ad vos
Spũs aspiret/ ferte iuuamen ei.
Que mortalia sunt mortalib⁹ vltro relinq̃
Corpus humũ ꝛedeat/ spũs ad dñm.
Spũs iste ihesu meus a te suscipiaꝫ.
Spes mea/ tu iesus es/ gr̃a/ nõ opa.

¶ Finit.

¶ Aliud carmen super eodem.

Ianua morte pz celeꝫt/ ꝛ inꝺ cupiui
Fugiẽ/ ad mortẽ posse venire piã.
Sors mort[put ꝛ vite depẽdet ab illo
Cuius sũt maibus oĩa depsita.
Binite manseolo daꝫ his pulcroqz recõdi.
Absqz sepultura depereunt alij
Plebeo recipit' alios defossa parũper
Tellus in sutos paupe lintheolo
Sũt ꝛ q̃ dicũt facilis iactura sepulcri.
Sunt q̃bus ꝛ pompa nulla placet tumuli.
Uestibus indutos sacris deuotio quosdã
Spectãdos offert religiosa ꝓtus.
Presbyteros sãctus loculo deferre parato
Dos habz infodiens signa sacerdotij.
Cõplacet iste mod⁹ electio chara sepulchri

Libera si data sit ambitione ꝓcul.
Arbitror exēplū pietatis obinde datuꝝ
Vita fidelis erat/xp̄icolus moror.
Erubuit nūq̄ xp̄m mea vita fateri
Quāq̄ peccator morte fateboꝛ eum.
Iste mihi titul⁹/hec spes mihi sola salutis
Nō ꝓfundat me spes mea xp̄e Jhesu
Baptism⁹ genuit xp̄o/nec erāt meritoꝛ
Vestimenta mihi Gratia plena dedit.
Gaudēs gaudebo qm̄ deus induit istā
Desponsans animam clara monilia dans.
Taliter ornatā cupio tibi reddere spōsam
Xp̄e benigne tuo semine ꝓgenitam.
Heu queras opeꝝ vestes/confusio vultus
Illa mei/sordent sanguine cū sanie.
Qualis ꝛex vtero genierieis spūalis
Prodijt hāc recipe dum redit abba pater.
Hāq̄ redit ꝑmo signata caractere sacro
Regaliq̄ supuncta sacerdotio.
Tradita signa fero fidei/vexilla q̄ belli
Mundi cū carne demonijsq̄ feris.
Libera xp̄icolū resonat vox/armaq̄ toto
Spectanti mūdo defero xp̄e tua.
Te duce blasphemos hereſū falsosq̄ suas⁹
Credendo vici/pace fruens fidei.
Cōfiteoꝛ donū fructūq̄ tuū manifeste
Gratis nō meritis retribuisse meis.
Paule fidē/neu qs insane magnificet se
Scripsisti donum solius esse dei.
Nescio si qō sit inter miracula maius
Scandala per tanta pace frui fidei.
Jure beatus erit in me nō scandala passus
Xp̄cait. signum qui fuit obloquijs.
Ecce fremūt/ridēt ꝟsannāt/mortib⁹ vrgēt
Demon philosophi vis inimica potens
Talibus impulsum pstare fide requieta
Non hominis/sed dic hoc opus esse dei.
Bella tot experti totiensq̄ pericula passi
Felices quando nō abiere retro.
Gratus eris dño fidei petra stabilitus/
Petri vox tua sit nō alium petimus.
Loram p̄e suo xp̄o vocitante/fideli
Seruo dicēt/eu meus euge veni.
Gaudia delitias euo benedicte perenni
Sedibus ethereis regna parata cape.
Concipe q̄ legeris tumuli causā faciēdi
Edibus ꝛ sacris cur monumēta paro.
Bassa patet plates/baptismi ꝓma fonti
Rivus ibi/recolens fun de p̄ces dño
Viuere sic monit⁹ velut hic ꝛ nūc obitur⁹
Orans dic credeat spūs ad dominū.
Perpetuo pingei esu tibi federe mentē/
Celitus ad cenā dic benedicta veni.
Janua cui celi crudelibus ignibus vsto
Laurenti patuit hospes adesto meus.
Jūget se sociū stephanus/q̄ vidit aptos
Celos/patronus sit mihi p̄cipuus
Et paulus raptus ad ethera
Angelicus custos comitēt/vterq̄ Jobes
Virgo Joseph/tota celica turba faue.
Diē natiuitatis ꝛ baptismi canit

Pars aie gerarde mee doctissime sal
Finis ꝛ initij do monimēta mei ꝛue
Fausta dies rutilat tibi ꝓsecrata ni
Et tibi vgo soror martyr ꝛ eutropia. ꝛcasi
Luce sub hac mūdo natū me/denuo natuꝝ
Fons sacer ex vtero ꝓtulit ecclesie.
Annus erat dñi millesimus adde trecētos
Sexaginta tres/tūc data vita triplex.
Ire vita prior fuit/iram gr̄a dempsit
Vinificās animā consociansq̄ deo
Tercia vita licet ē in spe/vita perennis.
Eterne vite gratia principiū est.
Vita pegrinus/vsu rōnis ab orto
Quarta supest operū/que vehit ad patriā.
Nec opeꝝ vita nō ꝑmanet absq̄ secunda/
Gratia vinificat nutrit ꝛ auget opus.
Quattuor huic vitas totidē dicas amores/
Vita q̄druplex est/ergo q̄druplus amor.
Omnes ille meos q̄ vinificauit amores
Vendicat/ille habeat/ꝺtinuetq̄ p̄cor.
Gratus ego ꝑmos semp cōplectar amores
Qui si defuerint q̄d nisi mors supest?

Epistola cōsolatoria

Johānis Gerson Cancellarij parisien. ad Johannē Germanū suū monachum In cenobio sancti Remigij remensis sup̄ mor te alterius germani sui nicolai ordinis ce lestinoꝝ ꝛ sororꝝ suarū. Epigramma.

Nice. quē mihi dat frez nā seq̄nō
Mi sint gener⁹ q̄ monumēta vide
Arnulpho charlier cui nupsit elisa
Gerſō ouigo fuit/adnēa voce sonās bet oli
Votauit deus hos bissena ple/puelle
Septene numero/q̄nq̄ fuere mares.
Prim⁹ theolog⁹/monachi tres/mortu⁹ ale
Infans/ꝛ nupsit filia sola viro.
Frāt petre rapit te mors/ꝛ te soror agnes
Infantes/vivit purus vterq̄ deo.

Epistola consolatoria super morte fratris

Egra iabina soror vivēs mala sustinuisti
Jugiē hinc moriēs reddita dona capis.
Cara soror raulina vale/q̄ cōmeruisti
Consors esse ihesu/cuius eras famula.
Hospita paupib⁹ ⁊ mystica martha fuisti.
Te vocat inde ihesus/tu benedicta veni.
Tempa complesti p̄ sūmatus cito multa
Frater cordis amor tu nicolae mei.
Celos credo equidē tu celestinus adisti.
Celica semp amās dū pegrinus eras.
Soror lugēda manet nob/q̄s vita supstes
Vertē fuat adhuc/torquet ⁊ exilio.

Monice/cur q̄rer[frez tibi nō te pisse
In tua sit pudēs ista q̄rula unde
Sps aſt petit illq̄s mib⁹ abile cōp⁹
Carcere seu tetro carne solutus abit.
Cui⁹ erat regimē grādis labor/asp/amar⁹.
Gladitijs fallēs excrucias stimulis
Assiduus cōflictus inest/victoria rara.
Audi q̄ linguā nemo domare pōt
Quid faciāt aures/octi⁹/q̄d mēbra pudor[
Quid ve mā⁹ gula/cor/vis q̄d adora petit
Bruta sub impiū videas descendere freni
Nauta gubernacli dirigit arte rates/
Et rigida cervice caro sua frena remordēs
Se rapit/⁊ dōm deijcit excutiēs.
Oppme mille modis surgz tñ vsq̄ rebell/
Nemoq̄ pfecte suppeditabit eam.
Intro spineſt mēbroꝝ dira tyrānus
Fomentū sceleris/omnis origo mali.
Allicit illecebris/acres exaggerat iras/
Discet tristicias/gaudia spemq̄ merū
Plurima lis/pax nulla diu/securaq̄ nunq̄.
I. nunc ⁊ tale plangito mancipiū.
Mancipiū q̄ obest anie/q̄ sarcina dura
Quā crebro stimulis eragitare studet.
Congaude potius p̄ grandi fasce leuato.
Fratris spiritui monice si sapias
Vices q̄s nouit si spūs alta petinit⁹
Vel baratri/p̄cul hoc corruit in puteū⁹
Aut medio positū si purgatorius ignis
Exurat/scoriam purificās fœlerum⁹
Certū te faciat vite respectus honeste/
Vnde salutis spem ꝛcipe/te recreans.
Collige vel firmū solamen in hac rōne
Lucenti speculo quā docet alma fides.
Omnis in hac vita pegrinās tēdit ad illā
Celestis p̄rie ppetuam requiem/
Scis q̄ gaudēdū quāto plausu iubilādū
Tali dū requie p̄fruitur morieris.
Si purgādus adhuc retinet lenificeris/
Premia celoꝝ q̄ sibi certa manent
Nil vlē peccare pōt nullo discrimīe vitā
Perdere celestem/fine suo stabilis/
Judicio dñi iusto si forte/q̄d absit
Perditus ē/cur fles fletus/inaniē est.
Cor tenex forsan/pietas/nā ve pungit
Rumpi consuete fedus amicicie
Bos ⁊ iumētū iuga se socialia plangūt
Perdere/nōne magis ē socialis homo
Te minus hinc miror raulinā flere sororē
Afflictus q̄ re fouit in obsequijs
Eijce tristiciā seculi causat⁹ morte
Pro solo sapiēs crimine rite gemit.
Aspa sit sors/sit vel p̄spa/nil nocet vlli
Si per peccatū desit abusus ei.
Adde volūtati tua sit p̄formis oportz
Diuine/quid aget murmur in oppositum
An bōa mors ffis/carnalia vincla floluēs
Quo caperet celū liber ⁊ ocius.
Fraternalis amor vedit hāc morte/q̄ pestē
Dū fouet infectos/ptagione perit.
Hac ō valle deus eduxit eū p̄eranter/
Ulterius ne fraus hostica deciperet.
Et varijs nīa versaē vita periclis/
Omne repleē iter retibus ⁊ laqueis/
Tēdim⁹ ad p̄iam suspiramusq̄ gemētes
Quā raulina soror quā nicolaus habz.
Vacen⁹ hec volui tibi fraē scribē/ q̄ mēs
Fortis ⁊ equa suā nīa petet patriā.
Illic cernere nos/pare vnias reddē voces
Fas erit/⁊ q̄cq̄d cor petit/illud habz.
Oremus tandē p̄ defunctis/vt et ipsi
Sint memores nīi cū bene fiet eis.

Finis.

Tractatus eiusdē de

pparatione ad missā ⁊ pollutōe nocturna.

Dubitatū est apud me frequēter ⁊ diu p̄sertim post susceptum sacerdotiū/ si q̄s nocturno pollutus somnio a celebrando missā cessare deberet. Exptus suz silter mlt̄os p̄sertim religiosos ⁊ nouissime quendam p̄ ceteris tali dubitatiōis scrupulo nō parū turbatos. dū ex vna pte eos ad celebrandū trahit devotio. ex altera timor offense repmit. Tandē effectus sup hac re certior/tum ex doctoꝝ sacroꝝ lectiōe/tum experto⁹ ⁊ deuoso⁹ p̄sultatiōe ⁊ exēplo. tum

postremo ex ipa rōnis 7 experimētalis cognitionis attestatiōe/inductus sū vt considerationes aliquas breves 7 nō plusinuti les sup hac celebratiōis materia cōponerē. eas iudicio melius 7 sincerius sapientiū sup ponēdo. Considerationū hmōi q̄dā erunt accessorie. q̄dā per directuz rīsiue. Precor aūt dari veniā si forsan impurius loquendum erit. qm̄ morbus talis est qui vix aliter detegi vix pulchrioribus medicamētis sanari potest.

Consideratio .1.

Nullus habet certitudinē evidentem absq; dei revelatiōe specialiq; sit sufficiēt disposit⁹ et dignus ad celebrāda misse mysteria. Patz q̄a tunc posset aliqs evidenter cognoscere se eē in grā gratū facere. 7 q; sufficiēt fecit quicqd rei ad hoc q; deus sibi grām hāc infuderit q; insup nullū ponit obicem ex pte aliq̄ ad hmōi grē susceptionē. Veniq; sciret evidēt q; rite cōstitutus ē sacerdos. ad habendū potestatē nullatenus impedit⁹. 7 similia multa q̄ sunt pure cōtingentia. 7 q̄ scire nō pūt infallibiliter/absq; dei revelatōe specali. Preterea q̄s nesciat posse fieri vt hō detin reprobū sensum ex demeritis p̄cedētib⁹/ vt nō videat peccata sua. 7 ita nihil sibi cōscius sit. nō tamē in hoc ē iustificatus/pro ut aptius formidādo testat̄ Forsan est talis cōparatus ipi Amon supbo. qui ad p̄uium bester venit/reputans hoc sibi ad honorem eē p̄cipuū/qō sibi erat ad suspendium. Quis scit si auditurus ē. Amice quō huc intrasti nō habens vestem nuptialem. Forsan veniq; talis annumerat⁹ est inter illos de quibus pphet⁹: nō tam impōcatiue q; p̄nūciatiue dixit. Fiat mensa eoz coram ipis in laqueū 7 in retributiōes 7 in scandalum. Obscurent̄ oculi eoz ne videant. 7 dorsa eoz semp incurua. Effunde super eos iram tuā 7 furor ire tue cōphēdat eos. Fiat habitatio eorum deserta. 7 in taberna culis eoz non sit qui inhabitet. Videt̄ q; extimescenda sentētia/si mystico sensu vtimur. contra quosdā ad sacram eucharistie mensam accedentes indicat̄. p̄ quam cuz dicitur. Obscurentur oculi eorū ne videant Et confortiter ad illud apostol⁹ intonat et minatur. Qui indigne inquit māducat 7 bibit/iudicium sibi manducat et bibit. Et rursus. p̄pter hoc inter vos multi infirmi 7 imbecilles 7c. Hec imbecillitas et hē dormitio/magis ad animā q; ad corp⁹ referende sunt puto. Constat aūt q; hec oīa certitudinē evidentie tollūt ab aliquo sup per sua ad celebrandū dignitate.

Consideratio .2.

Ab digne celebrandum/ 7 absq; temeraria p̄sumptiōe 7 imputabilitate ad nouū peccatum/non requiritur talis evidentie certitudo sup celebrantis dignitate. Patz q; nullus tunc quantumcūq; iustus 7 purus/deberet celebrare. nec hoc possz absq; discrimine: si nō fieret ei revelatio specialis. Sufficit ergo certitudo talis qualem in materia morali consuevimus expetere 7 capere. Que certitudo potest appellari certitudo moral⁹ aut ciuilis. sicut prudenter loquebatur philosophus. j. ethicoz. iij. cap̄. dicens. Disciplinari enim est/intantū certitudinem inquirere p̄m vnumquodq; genus/inquantum natura recipit. Ad hanc certitudinem moralem sufficit vt plurimum q; homo accedens ad missam discusserit conscientiam suam sicut fecisset pro magna re lucrāda aut incōmodo graui evitando. et q; non sit sibi conscius post hanc discussionem de peccato mortali/aut de p̄posito peccandi mortaliter/ q; insuper non cognoscat se aliud impedimentum legitimum per excōmunicationē aut irregularitatē habere. Consentio itaq; in hoc cum Durando quarto sententiarū distin. ix. q. iiij. q; talis etiam si esset in peccato mortali nesciens nec̄ eo expressam ageret confessionem/ reportaret vnum e duobus. Aut sibi remitteretur tale peccatum virtute sacramenti. quia videtur facere qō in se est ad eius delectionem. non enim deus requirit vltra posse. Aut fieret sibi diuinitus illustratio et recognitio sui peccati. quatinus per penitētiam illud dilueret/quemadmodum multis contingere probatissimum est. qui in mitio sui sacerdotij dum celebrationem continuāt/in rememoratiōē redeunt plurimoz 7 occultissimoz̄ peccatoz. Si rem inueniūt gra3

Illi qui nouiter ad frugem melioris vite to to corde se pparāt. Porro talis pcā ī recordationē vemētia ex irradiatōe supioris luminis in pfūda abyssō anie nō ideo tales pfiteri tenēt q nō prius deleta eē potuerūt mō pdicto. ſz fit hoc ad obediēduz pcepto de pfitēdo semel qlibet pctīn nr̄m. qđ et dū distincte cognoscimus.

Consideratio .3.

In Quo ois scrupulus aut dubitatio de pctō mortali/neqz omnis indeuotio aut deordinatio/ aut nō intētio/impediūt de necessitate celebrantis dignitatē. Patet qz certitudo moralis qualē pdiximus sufficere/cōpatiē secum vacillationē quandā animi aut hesitationē quandā vel suspitionē seu scrupulos q homo nō sit sufficienē disposit⁹/aut q impedimēto aliquo ligatus eē. Cōpatiē etiā deordinationē aliquā pr̄tim viriū inferioz ꝛ legis tyrānice mēbroz q non est sepe subdita nr̄e protestati. Ex qua causaē indeuotio quedā quā nō plena ꝛ actualis sp attētio: pſequūt. nec ob inde pctō maculari necesse est nec peccaē. Et si qs opposuerit q dubitās de aliq an sit illicitū ꝛ stante dubio/illud agens peccat qz se discrimini scienē objicit: Rñdeo cuz dño Wilhelmo anthisiodoren. regulā hāc magistralē intelligendā eē de dubio tali qđ est vehemēs et magis aut saltē eq inducit mētē credere q ē mortaliē illicitū/sicut q ē licitū. Secus ē vbi mens plus inclinaē ꝛ iudicat qđ est licitū q illicitū. q̄uis nō habeat vsqqua qz certitudinē euidentē aut firmam. qz nec hoc ipm requiriē. Būt itaqz nōnulli ꝛ plures q fortis sūt fantasie. q̄ pterea sepe trepidāt timore vbi iudicāt etiā nō eē timēdū. Tales debēt initi cōsilio supioz ꝛ prudentū ꝛ p̄ talē ipoz vacillationē audacter operari. Sic em plerumqz vincēt. abibitqz. Qui vo renuūt credere supioz ꝛ prudētū consilio ad tales scrupulos deponēdū. ꝛagēdū p eos errāt multiplicēt. Primo p superbiā ꝛ arrogantiā/pponēdo iudiciū suū ꝛ prudētiā/alioz iudicio. Rursus tis vix aut nū q̄ deuotionē habebit solidā. nec pacē pscientie a talibus/ac pinde carebit locus anie sue/ hospite illo de quo pphēta dixit q in pace factus ē locus eius. Dicūt doctores aliqui qbus assentio: q aliqn̄ nō ē tā meritorium credere sicut velle credere. nec dolere sensualiē de pctis/sicut velle dolere ꝛ non posse. Besideriū pauper exaudiuit dñs. inqt pphēta. pparationē cordis eoz audiuit auris tua. Deus itaqz iudicat nos ꝛ nostra fm supioris rōnis arbitriū volūtatē et indicia ꝛ nō fm ea q̄ nobis innitis atqz ꝛdiscentibus/portio sensualitat[inferior adducit ꝛ pducit qualia sūt volubilitas imaginationū ꝛ fātasiaz. stimulus insup carnis illecebrosus ꝛ vindicatinus. Vacillationes pterea timide ꝛ incerte supagēdis aut supeis credēdis q nr̄is nequaq sensibus attingimus ꝛ silia. Decipiūē in hoc multi ex simplicibus/distinguere nesciētes inē es q portio aīe supior agit p sensū ꝛ ea q portio anie inferior patiē ab sqz suptoris assensu. Barēt idcirco sepe alijs salubre pſiliū/ qui nesciunt illud pstare sibi. Quare sic certe ob turbā hāc passionū sil irruentiū tumultuantē ꝛ rirantē. Quo circa memorādū beati Bern̄. sup hac re pſiliū. Erat ex discipulis eius qdā/tātis in qetatus scrupulis vt ad celebrādū nullo pacto auderet accedere. Dixit ei deuotus ꝛ circūspect⁹ Bern̄/ postqz hoc accepit. Vade frāē ꝛ ī fide mea celebres. Obediuit discipulus. ꝛ scrupulis ois ille/ppetuo discessit. Laudāda prius ꝛ imitāda tā illius pr̄is industriosa fiducia/ q̄ istius fratris fidelis obediētia. Dicet aliqs ex simplicioribꝫ. vtinā talis mihi esset abbas aut prior qualis erat beatus Bern̄/ crederē faciliē impetrāti. Nūc vo dū supioris mei paruā sapiētiā inspicio/nō audeo meā pscientiā ꝛ salutē sue fidei tali pacto cōmittere: Quiquis ita dicis ꝛ sapis/errās ꝛ desipis. Nō em cōmisisti te ꝛ salutē tuam in manus homis/qr prudēs est ꝛ plurimū lfactus aut deuotus. sed qr tibi est fm regularem institutionē pposit⁹ ꝛ plar⁹. Quā obtem obedias sibi non vt homini/ sed vt deo iubenti. si tamē nō contra deū. Et sepe tāto erit obediētia tua placētior deo/tibiqz fructuosior/quāto ē dignior ille cui ppter deum subijci nō refugis. Caues ad extremum: ne dū qris securitatē nec illā adipiscaris/in grauē ruas dijudicationis ꝛ presumptionis foueam.

Consideratio .4.

Contingit vt possit aliquis eodem tpe ad celebrationē laudabiliē accedere. posset nihilominus abstinere laudabiliē. Quo casu primū de se laudabilius est q̄ secundū. ¶ Patz prima ps. qñ aliqs ē sine cōsciētia pcī mortalis aut alio impedimēto. et nō ē obligatus ex officio vel aliē celebrare. ¶ Tūc hz vtrūq; in sua potestate facere licēter atq; laudabiliē. vt l' cū cēturione dicat. Dñe nō sū dignus tē. l' cū zacheo dīm fidēē inuitet. ¶ Secundā ptē pbo cū ourādo. iiij. sniar dis. xij. q. vj. Celebratio quippe est de per se opus bonū. abstinere aūt ab ea si sit bonū magis ē in ordine ad indenotionē suscipientis q̄ de per se. Rursus celebratio hz efficaciam magnā ex vtute opis operati. ꝓpter quā nō tantū dē valet volūtas sola celebrā di sicut par volūtas actu celebrās. Addit ita q; opus hoc exterius aliq̄d bonitat̄ ad bonitatē volūtatis ꝓpter meritū passionis xpi. ꝓterea dici solet opus priuilegiatum. Amplius ille q̄ celebrat in opis executōne magnā adipiscit deuotiōis pinguedinē et diuinius solet occupari. Ducit insup a virtute nobiliori sic agēdo/ vicz a charitate et dilectiōe huius sacramēti/ q̄ nō celebrans q̄ timore potius se cōtrahit. ¶ Q; si q̄s optauerit vacationē a celebratione ideo fieri/ vt ipa postmodū reuerētius ꝛ deuotius quāto rarius impleat. Fatemur posse sic euenire. Sz ex aduerso cōtingē pōt/ q̄ talis subtractio/ remouebit habituationē ad bonū cuius effectus est fm pbm delectabilis. Sic gnū in q̄t acq̄siti habitus ē delectatio i ope Euenit insup plerūq; illud dictū nasonis Qui non est hodie cras minus aptus erit. ¶ Si distraheris hodie/ parū deuotus es. parum recollectus. plurimū temptatus a carne. mūdo vel demone. Credo equidē. Sz agnoueris q̄ nō dormiūt q̄ te pseq̄untur ꝛ cras ijdem erūt aduersitates tibi hostes. tuiq; deuotiōi insidiātes. quales sunt hodie. Quo circa nō irrōnabiliē cōsulit sapiens. Q̄cūq; pōt inq̄t manus tua instanter opare. Nescis enī qñ tale tp̄us ad laudabiliter celebrandū tibi cōcedet quale mō habes. Et si vtrūq; habeas/ vtrūq; melius ē. Esto/ fueris in hac vel i illa re defectuosus cur nouū defectū in nō celebrando supinducis? ¶ Sz frigidus sum dicis aut tepidus. Sepe suscipit ininū celebratōnis homīnē parū deuotū ꝛ frigidū/ quē in fine calescentē dimittit ꝛ feruidū. Corpus christi ignis est spūalis. accede fiducialiē ad hunc ignē calesces facilius. Audiamus orantem Ambro. ꝛ deū alloquentē. Graue ē q̄ ad mensam tuā mūdo corde ꝛ innocētib⁹ manibus nō venimus/ sed grauius ē si q̄ peccata metuimus/ sacrificium nō reddimus ¶ Refert narratio sanctoꝝ patꝝ ō quodā euagrio/ q̄ nō nisi semel in anno coīcandū ee censebat/ ꝓ quē sancti ꝓres repugnabāt argumētates q̄ aut dignū se putabat ꝛ disposituū q̄ semel i anno coīcaret. ꝛ ita ꝓsumptuosus erat. aut indignū se tūc fatebatur ꝛ nihilominus accedebat. Cur nō ita poterat alius sibi pluries hec sacra cōficere/ q̄ q̄ de se/ se sciret indignū? Si fas ē ita q; sēl in anno cū timore dei celebrare. cū eodem timore poterit sepius similis eē ad celebrandū licētia. ¶ Fuerūt nec ignoro sctō ꝛ aliq̄ quos certa rō compescuit ne celebrarent in eternū. Sz ꝓticularia hec facta quotundā/ venerāda magis sunt pia interꝓtatōne/ q̄ in exemplū agēdi trahenda. ¶ Postremo nō sum nescius diuersa eē dona ꝛ vocationes in diuerꝭ/ ꝓut spūssanctus voluerit. ꝛ alius indisponiē ꝓ interruptionē celebratiōis. ꝛ sese vir postmodū recolligit. ali⁹ ex eadē frequentatōe reddiē indenotiōr. et ex tali familiaritate ꝓmptior ad contemptū Quāobrē suā interroget vnusquisq; cōsciētiā ꝛ tunc ꝓ experiētiā ꝛ prudētionis alicuius ꝓsiliū id qō opportunius compererit exequaē. Hinc dicebat egregi⁹ doctor Augustinus quotidie celebrare/ nec laudo nec vitupero. Ꝯpe tñ ꝛ alij cōsulūt sic viuere vt quotidie digni simus accedere.

Consideratio .5.

Illa pollutio inchoata ꝛ perfecta in somno pcīm est mortale. ¶ Patz ex famosa Augl. regula q̄ peccatū adeo voluntariuz est/ q̄ si nō eēt voluntariū nō eēt peccatū. ꝛ intelligiē de actuali. Rursus ista ē expressa determinatio eiusdē. j. de cīni. dei. c. xxv. loquen

tis de violenta corruptione virginis alicuius. Quāto magꝭ inquit absq; culpa est in corpore nō consentientis/si absq; culpa ē in corpe tormentis? Dicentes oppositū/contradicūt nō solum theologice sed etiā phice determinatiōi. nec hñt quid rñdeant si fiat in eis argumētū de furiosis ⁊ infantib⁹ ⁊ alijs nō vtentibus rōne quos ꝓ tunc non peccare nouā trāsgressiōe. cōcors ē omniū sapiētium recte/sentētia. ¶ Notāter dicimus si pollutio inchoata sit ⁊ pfecta i somno/qm̄ posset aliquis vigilās/impurū habere desiderium se polluēdo quo vigente/caderet in somnū/in q̄ sua pollutio cōpleretur. Posset sitr pollutionē in somno ceptam/expergiscēs male cōsummare. ¶ Cōstat in his casibus/radicem pollutiōis eē liberam atq; flagitiosam/ꝓpter quam illud opus obscenum imputabit ad culpā. Si uero si vtrobiq; fuerit in ꝓncipio ⁊ fine/carentia vsus rōnis/⁊ cōsensus liberi ar. erit vtiq; talis actus (etiam si vigilādo compleretur) absq; culpa mortali. Palam est ratō q⁹ libertate carebit ¶ Poterit forsan aliqs peccare postmodū: complacendo sibi in tali voluptate ꝓterita quā habuit. Non obstinde tamē redderet ptior actus pollutiōis culpabiliter vitiosus. Posset etiam aliquo modo placere ēm sanctū Tho. nō q⁹ voluptas est. sed quia sanitatem ⁊ nature affert exonerationem absq; sui qui patitur ꝓcuratione vel assensu. ¶ Breuiq; nō consulūt sancti/q⁹ debeat violēter fluxus ille dū emigrando sentit iam effluēs/coerceri. quia vt̄ erit frustra conatus ille. vel nature sup̄ modum grauatiuus. ¶ Confirmatio omniū ista est. q⁹ actus exterior nullum peccatuz est nisi denominatione extrinseca. plus q⁹ vrina q̄ non dicit ꝓprie sana. Si nullū sit igit̄ in animo ꝓprie dictū peccatū dū libertate nō vtit/nullus erit ꝓtunc actus exterior vitiosus. Neq; tñ negabimus quin per crapulā aut damnabilē illecebram vigilie/possit aliquis in hanc illabi sordiciem. sed culpā tūc vigilia nō somn⁹ hz. q⁹ q⁹ ⁊ crapula ⁊ cogitatio voluptuosa/lētali crimīe sepe carent. ⁊ possunt ante somnum dilui penitendo.

Consideratio .6.

Pollutio corpalis i somño cōtingere potest non solū absq; peccato mortali p̄cedente. imo ex merito. ¶ Patz ex distinctōe famosa data ꝓ Gregl. ⁊ alios tā theologos q⁹ naturales. Euenit itaq; nōnunq⁹ hec immundicia ex infirmitate aut debilitate nature. ex one rare se volētis. aut retinere nō valēt(. Pāq; est ꝓterea aliquis fluxus fere talis in viris aliqbus/qualē femine patiunt in menstruis. ⁊ fit cum nulla aut tenuissima voluptate etiā vigilādo. Fit aliqñ. ⁊ sup aliqs fluxitāta lubricitate ⁊ facilitate in qbusdā virtui cogitatione ꝓuocat. Quis ergo diceret apud tales inuitos ⁊ renitentes/ aut nullo mō ꝓsentiētes ab initio vsq; ad finē peccatum mortale cōmitti. ¶ Nō omniū vna ē complexiōis armonia. Quosdā videmus enaso leuissima aut nulla occasiōe defluere sanguinem alios cum violētia multa idnō pati scimus. Cognoui hoiem septuagenariū secularē ⁊ valde crapulosum/qui nūq⁹ se pollutū fuisse dormiēdo testabat. ⁊ hoc in alijs mirabat. Aliū vidi religiosum ⁊ sobriū/qui ꝓ decenniū ⁊ amplius/ re quotidiana hac passiōe vexabat. Quidā vix somniāt dormiētes/alios somnia ingerūt exagitāt. Sz omittamus hec ⁊ silia. q⁹ rum determiatio/medicos plus aspicit ⁊ simili remedia. q⁹ q⁹ mihi fallus fuerit vnus ex medicis famatissimus. se putidem ad medendū tali nocturno fluxu in alijs studuisse diligēter sed frustra laborasse. Nos ā mortalia seu theologica loquentes declaramus q̄ pacto possit ex merito p̄cedente pollutio nocturna cōtingere. ¶ Primo q̄dez ex arta abstinētia in pane ⁊ aq̄. hoc euenire ꝓspicnū fecit expientia. Amplius volēs aliqs hoc vitiū carnis/p̄dicādo detestari. nōne sup illo cogitare posset. aut sitr cōfessiones audiēdo ⁊ posset vtiq; ⁊ cuz merito magno. Nihilominus occurrere videbit in somno nōnūq⁹ p̄cogitatarū impudicitiarum simulachra. ⁊ ipm ex illis sicut ⁊ alijs ad pollutionē cōcitari posse quis negauerit. Addūt sancti pres quoz fuerit ocultus mentis aptus ⁊ versus/ad fallaces insidias demonis in mēdas/nōnunq⁹ has solas deos fieri illusiōe sua. vel ad terrendū ⁊ ipm

quietis ñdum timoroſe conſcientie puritatem, vel ꝓ boni operis (vt celebrationis) impedimẽto. vel vt vigilãti placeat/ quod ſomnias ꝓtulit. vel vt abſtinentiã periculoſã ⁊ indiſcretũ vite rigorẽ ſuadeat. ⁊ in inſaniam ꝓcipitet. vel vt deo ꝓpicio ⁊ ꝓmittente deuotã mentẽ ſic exerceat ⁊ ex tali fedita te ſtimulatã i hũilitate cuſtodiat. ¶ Hoc in loco ſuo ſunt dicta Greg̃. memoranda. Primũ eſt q̃ ſepe tales illuſiões ſeu pollutiones/animus neſciẽs ꝓtuliſſe magis dolendus ẽ q̃ feciſſe. Secũdũ q̃ bonaꝝ mentium ẽ ibi culpã agnoſcere vbi culpa nõ ẽ. ſicñ agnoſcãt culpa/ vt non indiſcrete impediat opatio iuſta neq; corpis debita ſuſtentatio deſeratꝫ. Ne ꝓterea aliquis conſcientiã ſibi fabricet ⁊ nutriat erroneas. ne cadat in ſcillam/cupiens vitare caribdim. ¶ Patet̃ fortaſſis aliquis heſitatiões varias/dum ad comedendũ vel dormiendũ acceſſerit. dicetq; ſic. pollueris ſi hoc ⁊ hoc non omiſeris. ſi non tibi ꝓcauebis. cõtemnat talia neceſſe eſt qui diſcrimẽ magis imminere circũſpicit/ſi nõ parem cũ alijs videndi formã pndẽter inſequit. Scrupuloſis ergo cõtra ſcrupulos agendũ eſt. et ſi ꝓ opere pede certandũ. ¶ Hac arte pudenter vſus ẽ ille qui turbato cuidam ingeſſit ne ⁊ actualiter attenderet ad eas. Intrarit pniam hãc/ad tp̃us/ne quomodoliber horas ſemel dictas iteraret. Neq; enim requirit actualis ſemp attentio. ſufficit habitualis ſeu virtualis nõ interrupta ſcẽter ⁊ a ꝓpoſito per deliberatã attentionẽ circa aliud penitus incompatibile. Adille ſurgunt apud aliquos tales ſcrupuli/more canum oblatrãtes ⁊ lacerare minantes/ipos ambulãtes per viam mandatoꝝ dei. quos eũincere ⁊ compeſcere melius q̃ p contemptum nequimus. Tantũmodo ſi. cõtemptus iſte timoratus. ⁊ regulariter nõ abſq; huio alterius ꝓſertim ſupioris cõſilio. alio ẽ timor timoderatus/facit caſum aut ꝓcipitat incõſulta ꝓſumptio.

Conſideratio .7.

Nulla corpis imundicia de ꝓ ſe impeditiua eſt celebratiõis. ſed bene de ꝓ accidẽs rõne ꝓcomitãtie alicuius vel ſequele in ãnimã. ¶ Patẽ ꝓſideratione deducat. Bonauen̄. iiij. ſen. di. xij. q. iij. Et patꝫ ſatis ꝓma pars ex verbis xpi ſi bene ꝓpendat̃ dicẽdi rõ. Matth. xv. Mõ lotis manibus mãducare/non coinquinat hoiem. ⁊ ratio eſt: qm nulla paſſio talis aut imundicia exterior de p ſe pctm̃ ẽ aut de neceſſitate pctõ ꝓiuncta vl inducẽs ad peccatũ. Ꝓterea qualis ẽ immundicia ſordidior ⁊ abominabilior corpalis vt corpalis eſt/q̃ ſanies leproſoꝝ. hec tamen nõ impedit celebrationẽ. pſertim ſi fiat i occulto. Idem ſentiũt doctores de mẽſtruis mulieꝝ. ⁊ de fluxu ꝓpetuo viroꝝ aliquorũ. Secũda pars declarat̃ diſtinguẽdo. quia q̃dã immũdicia corpalis cõiuncta eſt immũdicie ſpũali ſm veritatẽ/ſicut in vigilijs hñt fornicãtes. Alia eſt ꝓiuncta tali immundicie ſpũali/tm̃ nõ ſm quandã ſimilitudinẽ aut cõformitatẽ: put eſt in ſomnijs ſordidis ⁊ impuris. quãdo nõ peccatum eſt. ſed ſimilitudo peccati. Aliam videmus immũdiciam que horroꝛẽ ⁊ abominationẽ quãdam/viſa vel recogitata generat. vt i leproſo ⁊ alijs plurimis. q̃ quis nullam ſciamus ineſſe peccati veritatem aut effigiẽ. Poſtremo alia indifferens. ſicut in pedibus lutoſis aut facie puluerulenta ⁊ ſudãte. ¶ Prima ⁊ ſecunda generãt vt frequenter in anima hebetudinem quandã/diſcraſiatiõem ⁊ deordinationẽ atq; indeuotionẽ. quoniã ſicut guſtato ſpũ deſipit oĩs caro. ſic econtra. ⁊ amplius guſtata carne deſipit ſpiritꝰ ⁊ fit carnalis ad tp̃us. longius aut breuius ſm diuerſas habitudines atq; complexiones. De his in figura dictũ ẽ antiqs. vt taliter imũdi ſeparent̃ ab alijs vſq; ad veſperam ⁊ veſtimẽtoꝝ lotionẽ. Hoc Gregoriꝰ ſic exponit. vt niſi ꝓ ſignis tẽptatiõis receſſerit/reũ ſe quaſi vſq; ad veſperã cognoſcat. Conſtat eñ nullos tales inſtitutiões q̃ cerimoniales erãt atq; figurales vllatenus ad obligatiões nr̃as trahẽdas eẽ. niſi iudaiſare velimus. Ꝓpterea veſpa i hoc loco ⁊ lotio materialis nõ ad lr̃am accipiende ſunt/ſed tãdiu reputet ſe homo imundum vt extra caſtra ſanctoꝝ myſteriorũ ſecedat/q̃diu tales in eo vigent peccati reliquie. hebetudo ſalicz mentis carnalitas ⁊ deordinatio atq; indeuotio. Purgantur

alij tardius. alij confestim lugent. humiliati ꝛ ꝓmptis. lachrymis diluūt ꝛ exterminant quicqd carnalitatis cōcretum erat. ꝛ oīm eius vestigiū / breui lamento delent ꝛ abolēt. ¶ Sordes tercie ꝓpter scandalū vl horrorē. quoꝝ vtrūqꝫ de pacidēs nocere pōt deuotiōi anīe. ꝑnīt de ꝑ accidens celebrationē impedire dū vicz scādalū vel horror ꝛ ex ꝓsequēti indeuotio celebrātis aut assistentiū vehemēter ꝑsumunt accessure. Secus vbi sunt hoīes exercitati ꝛ perfecti. apud quos tale nihil timendū est.

Consideratio .8.

POssibile ē absqꝫ vlla rep̄hensiōe ꝛ cum merito aliquē somnū pollutū / sacrosancta mysteria contingere atqꝫ celebrare. Patz cōsideratio ex deductiōe p̄cedentiū. Ad dignam itaqꝫ celebrationē sufficit ꝑparatio talis: q̄ nō relinquat cōscientiā peccati mortalis. aut impedimēti legitimi. ꝛ q̄ deuotionē atqꝫ reuerētiam ad sacramētū penit⁹ nō excludat. Ex pollutū mō dicto possibile ē ista in se sentire / nō longe post talē passionē. imo q̄ humilior deuotior ꝛ ordinatior ꝛ reuerētior / ad sacramētū accedet. Cōstat enī q̄ obscenitas humoris istius cū reliq̄s / nō ꝓpterea durāt. nec ꝓpterea a celebratōe impediunt ꝛ si daꝫ spaciū. xxiij. horaꝝ sicut Albert⁹ determinare videꝫ / poterit aliqs vna hora purgatior effici q̄ alius in centū. Cur non ita fiat ad celebrandū sit⁹ aptior? Porro si timeaꝫ reuersio taliū illecebraꝝ ꝛ passionū tpe celebratiōis. ꝑnīt vtiqꝫ ꝛ in oībus contingere. vel ex aspectibus solis p̄oribus. vl ex corruptela nature. vel diabolica opatōe.

¶ Hec nr̄a cōsideratio maxime locū habet in religiosis viris ꝛ cōtemplatiuis. q̄rum ē ad deum facilis cōuersio. ꝓpter fortem habituationē. ꝓpter etiam carnis subiectionem dū vigilant. Raro autē apud seculariter viuentes aut nouā bene viuendi formam inchoantes / talis repentina seu leuis recollectio deuotiōis inuenīt. Cessare vos idcirco aut tardius accedere ad sacramentū hoc reuerendissime tractandū / conuenit. ¶ Habet p̄terea locum nostra cōsideratio / vbi illusio demonis nostrā deuotionem impedire volētis / perspicit aliquibus indicijs. neqꝫ credere debemus eidem sed obniti potius. Vbi subinde timet aliquis sacerdos de scandalo si non celebret. Vbi deinceps tenetur aliquis celebrare vl ex suspecto officio. vl ex cōmissione. vl' mutua vicissitudine ꝛ conformitate ad reliqs cum quibus viuit. quem admodū sunt religiosi pene omnes. ¶ Attendendū hic q̄ nullus palam tenetur ꝓpriū defectū vel infirmitatem occultos ꝓdere. vt plurimū cautius est atqꝫ discretius cōtegere. Prodidit autem scip̄m talis non celebrans. scandalizat frequenter. et cogitationes varias ascendere facit in corda aliorū ¶ Nolo tamen p̄iudicare nec possuꝫ nec debeo q̄ hec dicta mea quibuscūqꝫ institutiōibus religiosorum si aliqui sunt ad oppositū. verū ē nempe illud apostoli. Quilibꝫ in suo sensu abundet. Sed dixi / interim q̄d mihi videndum posse videtur si nuda cogitet veritas apud habētes libertatem legis xp̄i.

¶ Opponat forsan aliquis de fornicarijs q̄ similiter in breui possent recolligere se ꝛ ab omnibus peccati reliquijs animā extergere. possent igitur statim celebrare. Oppone ret alius de cōiugatis. apud quos possibile est peccatū in sua cōiunctione nō committi. qui tamē de cōmunione separandi videntur. Ad hec dicere possum⁹. Pumo ad vltimū q̄ doctorū famosorū sententia est tales cōiugatos si accedant ex deuotiōe p̄sertim diebus solennibus / non peccare. q̄n vel affectu prolis gignende. vel reddendi debiti / aut incōtinentie vitande causa contrahunt. nec obstaculū aliud est. Ad primū non aliud ꝓ nunc dicimus / nisi q̄ rarissimum hoc esset. de his autē que vix aut nunq̄ eueniunt / doctores parum tractant. Si tamen imineret grane scandalum propter omissionem. si preterea grandis cōtritio concurreret. si deniq̄ magis ex surreptione diabolica aut vehementi temptatione tale fugitiuum apud se rarum commissset. audeat qui profundius sapit / talem prohibere. Ego fateor non audeo. In hoc casu et alijs (similibus) relinquendi sunt multi sue conscientie ꝛ iudicio circumstantijs omnibus quas prudentia circumspicit indagatis.

Consideratio .9.

Precipue ex diuino munere ⁊ nō ex nr̄a industria seu p̄paratiōe reddimur digni mysterioꝝ p̄cipatō dīe sacrametoꝝ. ¶ Hec cōsideratio si cū sapore intimo mastic̄et humiliabit nos vehemēter. ¶ Et p̄fecto humilitas sola est q̄ disponit ad dignificationē ⁊ p̄parationē pro tali tantiq; hospitis in aīe cenaculo susceptiōe. ¶ Scio hoīem q̄ talit̄ in vitate comperit/nūq; potuisse ad q̄etā ⁊ serenā dispositionē celebrādi p̄tigisse/q̄uisq; diffidēs de di sua industria ⁊ labore ⁊ solicitudine ⁊ p̄paratiōe p̄fessionē aut al's/imo lauit i ara cordis/bouē supbie. dixitq; in anio p̄trito ⁊ humiliato cū Daniele. Nē nō in iustificatiōibus meis p̄sterno p̄ces meas ante te sed in cuis miserationibus multꝫ ⁊ magnis. Et rursus cū p̄pheta. Ego aūt in multitudine misericordie tue introibo in domū tuam. adorabo ad tēplū sanctū tuū in timore tuo. ⁊ sil'ia q̄dā q̄z aliqua scriptis inseruit. ¶ Plane industria nr̄a ⁊ p̄parato quales agere q̄uenienē possum⁹/requirunt. eis tñ si nimicimur fallimur ⁊ cadimus. aut tāq; si q̄s baculo arūdineo sustēteť/vacillam⁹ neq; habitamus in adiutorio altissimi. dū nr̄is meritis fidimus. vel i pcō̄ sola recordatiōe torq̄mur. Mimirū si tū in p̄tectōe dei celi nequaq; cōmoremur. qua deficiente p̄tectiōe q̄s subsistet? ¶ Fuit cuidam p somniū ostēsa visio talis. Precipitatus in cloacā erat. ⁊ a quodā baculo stercoub⁹ in fixo sustētari ne p̄fundaret satagebat. Attero baculus ille fundotenus demittebat assidue cū fetore intollerabili. sentiens ille piculū/tota mēte ad dñm cōuersus/relicto baculo/cōfestim ereptus ē. Sane conscientia nr̄a quātūlubz mūda est cloaca q̄dā plena stercoribus fedis defectuū quotidiano rū. baculus ille/nr̄a ē industria p quā emergere q̄rimus. sed p̄culdubio q̄uisq; leuem⁹ oculos in cleū vñ veniat auxiliū nob/quo nisq; fiduciā nr̄am totam in deū iactemus/ quanto plus innitimur solo nr̄e industrie baculo/tāto in p̄fundiorē abyssū nr̄e p̄rauitatis demergimur ⁊ nō nisi fetoꝝ tetrū ⁊ horridū reportamus. ¶ Quid ḡ? Cdiceret aliq⁹ tēptabimus ne deū? aut pleni cōscientia peccatoꝝ/indeuoti sordidi distracti ⁊ distempati ad sacramētū hoc salutiferuꝫ sub spe misericordie solius accedamus? Bñ iam. vt agat nr̄a industria qđ poterit. vt sit absq; cōscientia peccati mortalis. Sed in illa nequaq; speremus. alioq; supbimus/ alioq; maledictionē incurrimus. qui ponimus fiduciā in hoīe ⁊ carnē brachiuꝫ nostrum. Agnoscamus q; oēs iusticie nr̄e sūt vt pānus menstruate aut velut leprosi fascie. sup q̄bus stillamus quotidie saniē peccatoꝝ. Qua fronte igit̄ qua ve audacia/infectionem ad placandū deū audebim⁹ ostēdere. Caneamus ne potius irritet. Plane sic est. Si mille annis valeret aliq̄s se disponere ad dignitatē celebrationis/nec sic p se attingeret. Quid idcirco in breui mozula facere poteris cōiectura? Interrogat se frequenter ille cuius supza nemini. si dignus est accedere. si sufficiēter p̄paratus. hesitat primū. tremiscit reformidatq;. Tandē sic rīdet sibi pi. Interim q̄tum in me est nihil deo gr̄icio ō certo mihi sum cōsciꝰ su per peccato mortali. aut peccādi ꝓposito. peccata etiā venialia nō confessa nequaq; obsistunt. Scio etiā ex aduerso q; iustus ē dñs. qui si velit exquirere vehemēt̄ debita mea. si iniquitates obseruare. si mecuꝫ in iudicio cōtendere. neq; sustinebo neq; potero rīdere vnū p mille. quātūlubet lotus fuero/attritus/p̄fessus/lacrimosus. Quid ista sunt? ve mihi si nō cū misericordia magna valde/dijudicer. quid scire possum/ si forte lateāt me vicia mea. merui quidē execrari/qui visu meo spūali p̄mitus supza modum abusus sum. dū videō bonū id adimplere cōtemsi? ¶ Hoc vnum scio q; apud dñm misericordia est/ ⁊ copiosa apud eū redemptio. q; pietatis eius fontē nulla pōt nr̄a iniquitas exuincere vel siccare. q; si decreuerit saluare/nemo est qui condemnet. Precipit vt sperem in eo. ⁊ me totū in suas manus pijcā. obedio vt possuꝫ. Non est crudelis aut mendax. veniēt̄ ad eū/ non eijciet foras. p̄uolutū suis pedibus nō indignāter abijciet. p̄uenit me demū in benedictiōibus dulcedinis/dū mihi displiceo. Spero equidē ipe qui cepit pficiet ⁊ illuminabit abscondita tenebrarum/ne vnq; obdormiā in morte. ¶ Fornicata es o anima

mea cū amatoribus tuis. Jubet pius sponsus p os ꝓpheticū vt reuertaris mō etiā te suscipiet. Et si millies absceſſeris ꝓtempseris. irriseris. te venientē nō repudiabit. penitentē nō aspernabit. Si ḳs ex hoibus talia diceret/crederes ⁊ aspirares ⁊ accederes deus hoc dicit. deus hoc pollicet. imo deus hoc imperat. ⁊ tu diffidens nō accedes Mō ē aliud consiliū o aīa mea. Jn sua igitur veritate nō tua vanitate fidēs/volūtarie sibi sacrifica ¶ Jmmūda es accede mūdanda ad fontē puritatis incōtaminabilē Esuris accede pascēda ad panē viuificū et indefectibilem. Egrotas erit hoc efficacissimū tue inualitudini medicamētū. Fluxus pateris nec sanari potes a medicis tuis. scz exercitijs. tange plena fide cum emorroissa Martha ꝑm Ambro. fimbriā vestimenti ihesu. sacrosanctā vicz hostiā. vt purgeris. Si percussā te sentis a ꝑpetuis puersarū temptationū: ḳd restat nisi vt ꝑpetē christum eleuatū inspicias? Si victs cū ꝓpheta. Oñ vnica ⁊ paup sum ego. ptceps esto sacrosancti huius mysterij/ habetz christū comitē fidū ⁊ hospitē ditissimū. Cecam te fortassis debilē ⁊ claudā conqreris. memineris qñ tales ad cenā magni regis inuitant ⁊ intra compellūt. Lubrica sum inqes ⁊ instabilis. sed hic panis confirmat cor Tristis es ⁊ anxia. sed vinum hoc letificat Jnquietāt te ⁊ turbāt plurima. adhere ei q̄ turbidos fluctus sedat. q̄ est pax nr̄a. q̄ ait. Jn mūdo ꝑssurā. in me pacē habebit. Peregrinarīz a dño. sed in fortitudine cibi huius ambulabis vsqz ad mōtē dei. Quid g̃ tandē formidas. Quid expauescis o aīa mea. Quare ⁊ quousqz cōturbas me? Spera in deo ⁊ liberabit te. enutriet te. nō ꝑfūdet te. ¶ Suspira būda forte q̄ris. vbi ē deus tuus. Jn hoc certe cōuiuio. in quo xp̄c sumit. recolit memoria passiōis. mens implet gr̃a. ⁊ future glorie nobis pignus dat Crede hoc bona ⁊ simplici fide. nec curiosa discusseris existentie modū. sufficiat tibi q̄ nō ē hic mō alioz corpoz/suis locis cōmensuratoz. ꝓpterea vane ne dicā stulte q̄runt aliq̄ vbi caput. vbi pedes. qualis sit. qualis ad hostiam partiū coordinatio. vbi xp̄c esse dr̄. quare et gnō? Oñ facta ē in eis corpus transsubstātiū panis/omnipotentis virtute diuinitatis. Si nō hoc comprehendis. neqz ꝓfecto quātulamcūqz rem aliam quo ad infinitas eius habitudines ⁊ ꝓprietates comphēdis. da locū fidei vt meritū habeas. ⁊ eam quā sine merito das nature fidē: da cū laude reuelatori ⁊ in eius obsequium volens te captiua.

Consideratio .10.

On ꝓpter timorē ꝓtaminatiōis corpis xp̄i/illud cū mūdicia corporali monemur ꝓtractare. sz ad indeuotionē aut scandalū in nobis vel aliis deuitandū. Consideratio ista/parū etiā instructis māifesta ē. valet tñ nō mediocriter apud scrupulosos: vt si forte corporalis aliq̄ sordicies/ipis nolētibus aduenerit. re cogitēt ad xp̄i corpus nihil hanc attinere. q̄ nata in anio mūdicia ⁊ reuerētia sācitatiz ¶ Fuerūt q̄ dixerāt ipam hostiā cōsecratā nullo mō in ventrē nr̄m comedēdo demitti. sed statim in celū rapi ꝑ experientiā quotidianā atqz catholicā veritatē q̄ ponit corpus xp̄i vere comedi. Fefellit eos hmōi cōsiderationis oblīuio dñi putāt indignū sentire vt corpus xp̄i vel hostia sacra i fetulentū stomachū nr̄m deueniat. qua si vicz polluāt aut fedēt/plusqz radius solaris aut spiritualiū substantiarū aliqua. Dicāt g̃ si sic indicant more carnaliū iudeoz/aut pagaz noz cur xp̄i corpus in maternis visceribus ⁊ secūdina pellicula mēsibus nouē obfuit tum ⁊ obuoluti fuerit? Debz vtiqz rō coꝛrigere sensuale iudiciū ne blasphemiā imꝑpiā reputemus ipam rei sinceritissimā veritatē. Caueamus a tali spurcicia recogitando ꝓ timorē crebr̄. qñ inficit hec rememoratio plus q̄ purget. Affluescat hō spūalib⁹ spūalia dijudicare ⁊ sentire. sic em̄ multiz varijs fantasmatū inquietātiū impudicitiis semet absoluet. Sic ea minus curabit q̄ reuera minus curanda sunt. corpalesqz sordes. Sic denicz magis in cōscientē q̄ corꝑis puritate cōfidet. ¶ Concludamus tandē epilogātes. vt nemo celebriatur? euidentē sibi q̄rat certitudinē sup dignificatione sua. vexaret in cassum. habeat illam q̄ dicta ē ꝑparationē ⁊ sufficit. Non confidat in multitudine vrbis sue ⁊ in repetitione ꝓfessiōis aut deuotiōis aut recollectō

his serenitate. Pōtem̄ fieri vt cōfessio credita sup venialibus/obsit de per accidens? Quō fiet? Dicā. Redditq̄ppe animā plus iusto solicitā et panidā et oīa etiā minuta timentē. vt de ipa etiā pfessiōis impfectione trepidet ? vigeat iter cōfiteri. Dabo iñ documētū q̄ gō nulla pfessiōis multiplicatio inq̄etatiōis causa erit. Si vicz fiat non tanq̄ reputet p tūc ad salutem necessaria aut ad celebratiōis illius dispositionē req̄sita. Si q? ē opus bonū ? puilegiatū. ad indulgētā quoq̄/aut gr̄e augmentationē nō parū pficiens. Porro diligat anīa deū aliq̄n necesse ē ? se in manus eius pjiciat. alioq̄n se expelli a facie dñi et repelli/iugiē timēdo. ? habēdo deū de seueritate suspectum. ingiē recurua erit ad cōmodū suum nec vn̄q̄ ad alta se sbuehet. Quamobrem ascensura in mōtē aīa/? gaudiū suū īmolatura cū abraam/relinquat inferius asinuz suū cū pueris suis. Rudiat ibi asinus. perstrepēt pueri. feda sint illic oīa. nihil ad se q̄ i mōte stat (hoc ē in vtice rōnis) ptinebit.

¶ Nō imprinentē hoc loco visionē inseremus quā btō Petro Celestino monstrasse memoratē/ille q̄ docet hoīes etiā p somnia sciam. visum ei dē pri sopoianti/q̄ aulā regiam p̄cellentissimā cū asino suo inuitatus ascēderet. Dic asinus tributū vētris p via soluit. exhorruit vir purissimus ? abominatus est hāc nō iniq̄tatē sed inq̄nationē ? pgredi formidās regredi moliebat. q̄usq̄z benigniter āmonitus est voce ō throno lapsa. nihil ad sui vel aule regie spūalis cōtaminationē ptinere id q̄ se non p̄scio/naturalia necessaria q̄ suus asellus corpulētus ? irrōnabilis expulerat. ¶ Plane sic est. ? dicam amplius. Euenit nōnūq̄. vt turbatō nes pugne deordinatiōes ? feditates infernus sensualiē agitate succrescere faciant superni meritū nostruz sicut ecōtra magna virobiq̄ serenitas/supbie ventū oīa fundi tus euertentē. repete nōnūq̄ inducit. Tāntum mō exinaniat se aīa quātū poterit. nec ob aliud ptemplatiōi vel studio aut quieti cuilibet insistat nisi vt apud se exaltetur deus. ac pinde magis ac magis humiliet. ? in suā paruitatē imo nihileitatē resileat. ? resiliens cadat. ? deus suscipiet eā. Nec via tuta est regia ? secura. ¶ Demuz finem loquendi omnes pariter audiamus. Deū time ō te desperans. in se fidens. ? mandata eius obserua. qō in te est non omittens hoc est omnis homo. ¶ Finit.

Incipit tractat⁹ eiusdem de pollutione diurna.

Scripsi pridem aliqua super pparatione ad missam sub decem considerationibus. occasione sumpta principaliter ex materia pollutionis nocturne. Nunc autem de pollutiōibus que videntur accidere vigilando. quesita sunt a me aliqua. que solent timoratas conscientias plurimū turbare. sicut frequenter ex diuersis personis vtriusq̄ sexus/tam in confessione q̄ extra potui perpendere. ppter consului nedum doctores in scriptis eoruz super hac re. sed etiam colloquium habui cum exercitatis ? discretis in confessionis materia. imo ? a me vicis huiusmodi multiplicis et varie pollutionis causam inquisiui. Beniq̄ preparet se lector audire caste/id quod pro castitatis cognitiōe/ necessitas cogit aperire.

Primum notabile

Resupponendum est igitur in primis q̄ a corpore humano/ defluit multiplex humor. per meatus membroz̄ pudendorum que generationi deputata sūt. Unus est vere seminalis. s. alius vero vīnalis. alius quodāmodo medius. qui potest appellari salualis vel spuralis. alius addit humor pīertim in mulieribus qui nominat mēstrualis. ? huic similis quādoq̄ masculo accidit ex infirmitate. ¶ Porro facile est satis cognoscere patientibus secundū et vltimū fluxū. quādo scz ille est vere vīnalis vel vere menstrualis. Habz em̄ suā distinctionē ? colore ? liquiditate ? talib⁹/ exeūt preterea vt cōmuniter sine multa delectatione in mēbris genitalibus/pīertim nisi cōiungantur alie cause delectatiōis. sicut infra docebit. ¶ Ceterū humor ꝓprie seminalis ? humor ille medius/nō ita facilē secernunt. ppter similitudinem in albedine ? viscositate seu tenacitate ? quadam spissitudine. Habent nihilominus distincta

Secūdū notabile

Pprietates et diuersos ortus et meatus vñ defluūt qđ dearticulatius cognoscere/spectat ad medicos. ¶ Est itaq; hūoꝝ seminalis supfluū vltie digestiōis: supfluū nō in qlitate ꝫ in quātitate. Nñs em nā sufficiēte cibū p alimēto corpis/mittit ex oibus mēbris qđ supest/ad vasa genitalia. nūc plꝰ nūc minꝰ. Et qñ supabūdat ipi nāe conat expellē tādē illud supfluū. qđ fit vl'in actu ḡnatiōis seu p cubitus. vel p euaporatiōes silles sudoribꝰ. vel p aliqs fedas diskillationes. qñq; in sōno cū sōnijs qñq; sine sōnijs aliqñ cū delectatōe. aliqñ imperceptibiliter. nō nūq; in vigilia sil'r qbusdā euenit. tā volūtarie q; involūtarie modis valde multis nūc ex vicio nāe. nūc ex vicio culpe ¶ Rursus hūoꝝ ille medꝰ/fit ex q̄dā supflnitate alimēti/nedū i quātitate/ꝫ et in qlitate. qz fez ineptꝰ ē nutritiōi. ineptꝰ sil'r ḡnatiōi. vel ut i saliua videmꝰ a alijs supfluitatibꝰ defluentibus a cerebro. tā p os q; p nares istis paz a ranus. a alijs abūdātius a crebrius. Immiscet aūt se talis hūoꝝ medꝰ aliqñ cū vrinatiōe. aliqñ p se defluit sine cogitatōe a sēsu. qñq; vo fit cū delectatōe a pruritu q̄dā/plusq; i vrina. q̄ tñ vrina qñq; cū inordinatiōe q̄dā exit Puto etiā nihilominus q; vir aut nūq; causat iste fluxꝰ hūoris medij talē modū delectatiōis et pcussiōis q̄si totiꝰ corpis/specialit in pudēdis. nec ita pstringit aut obnubilat i suo exitu iudiciuz rōnis/sicut vsit in hūore ve semiali. qñ et ille hūoꝝ semialis/magꝭ digestꝰ ē a ad causationē libidinose delectatiōis/nisi p infrigidationē/aut aliūde corruptꝰ sit/ꝓportionabiliori inuenit. Hz insup hūoꝝ iste mediꝰ/q; ex leniozibꝰ cauꝰ aut maiozi facilitate mouet ad exitū q; seminalis. p̄t̄ tm in mulieribꝰ. adeo q; ex lenissimo motu corpis ꝺ loco ad locū vel inclinatōe/ absq; aliq̄ cogitatiōe a absq; sēsu pueiat. Exeffectu vo papit. p fordidationē quandā viscosā in carne sua vel in pānis Euenit aūt facilius a nō sine aliq̄ sensu ꝓcomitāte vel puio dū psonā dilectā siue pulcrā siue turpē/siue iuuenē siue senē/siue secularē siue religiosam/ a qñq; deuotā aspiciūt aut tangunt aut ei arridet aut confabulanē aut iocanē etiā vbi nihil de opere carnali volunt/ aut putant nedū dicā pagere seḡ nec cogitare.

Tendēdū est scdo pncipaliē circa hāc materiam q; delectatio seu cōmotio libidinosa/pruritus seu titillatio/ puenit in mēbris q̄ loq̄mur frequēt absq; fluxu q̄cūq;. Sūt em̄ fumositates aliq̄/ qs medici vocāt spūs a he supcalefaciūt a inflāt a distēdūt venas et neruos i mēbris illis. fitq; stimulatio q̄dā et pruritꝰ vel titillatio q̄ duz q̄ntē extingui vel sedari p attrectationē amplius sentiē. et qñq; cōplet delectatio libidinosa sine q̄uis fluxu. Patz hoc in pua adhuc etate. q̄ nōdū apta ē seminatiōi p̄pē defectū semis vel artationē venarū: ¶ Suscitat aūt hmōi pruritꝰ ex talibus fumis seu spiritibꝰ tā ab intrinseco q; vina fortia a spes maxie aūt p imaginatiōes libidinosas a turpes. q; ab extrinseco. p allocutiōes prauas. aut p aspectꝰ lubricos. aut tactus impudicos. q; se vl' aliud de puocatos. Qđ si p complemētū delectatiōis ex talibus absq; oi seminatiōe/ corrūpat vere ipa ỹginitas. iuꝝ sniam quoꝝdā magꝝoꝝ. Heu pch dolor q; in paucis magis neret ỹginitas cogitare stupor ē. nisi forsā in pueris a puellis/ hāc excuset defectꝰ sufficiens iudicij rōnis. ¶ Dicēdū est ꝑterea q; nō ois pruritus circa mēbra pudēda ꝺz iudicari ppie libidinosus. nec etiā cessatio eius vel extinctio p frictionē aut aliter/ ꝺz appellari luxuriosa delectatio. Videmus itaq; quō in alijs mēbris crebro pruritum sentimus. quē vngubus scalpēdo (vt inꝝ vulgare loq̄r) sopimus vel extinguimus. Est aūt hec passio nōnūq; ita vehemēs. vt etiā cū vulneratiōe carnis p vngues a ffusiōe sāguis/ vir recedat. q̄ passio/ si mēbra illa genitalia inuaserit/ eadit ptīus i magnā anguſtiā q̄ h̄ꝰ pati cogit. nedū ꝫ hmōi pruritū remediū q̄rit (q̄le fieret in alijs membris) ipe in pollutiones fedas a vere libidinosas atq; culpabiles plabat. ¶ Tradit nosas atq; culpabiles plabat. ¶ Tradit insup medici q; in mēbris illis aliq̄ euenit q̄dā passio/ p surgēs ex qbusdā fumis/ distē dentibus venas membroꝝ istoꝝ a neruos adeo q; sedari nō p̄t. etiā p vsū carnalē vel aliā attrectatōnē. quēadmodū narrat Juuenalis de quadā matrona nobili rhomana. Est igit̄ in hoc casu vel silibus tāq; de

vera egritudine ad medicos recurrendū. ¶ Deniq; patz ex istis q; pueri z puelle cuz sobrietate atq; disciplina in cibis z potibus atq; societatibus/custodiēdi sunt/ne ab intrinseca causa vel extrinseca/p̄ssiescant hīe libidinosas hmōi cōmotiones pcīi in sua carne. Alioq; n̄ pruent ex p̄suetudine velut in quandā necessitatē bo cagēdi. p̄apue dū etas grandior aduenerit. delectatō insuper impiobrior z vehemētior sentiet. Qua ire cōfessores vel parētes cōmonitionē aliq; debēt facere pueris z puellis. vt a talib⁹ abstineāt. nec a se nec ab alijs turpiē se tractari p̄mittāt. ¶ Attēdat q̄libet discretus ex p̄missis q̄d agēdū. z videat ne dū nimiū seruat loquēdi pudicitia. sequat̄ opz maior inordinatio. z cōfessio de talibus nulla fiat. Attēdat ex aduerso. ne dū p̄hibitio sit ex ipsa/ipa conatū adaugeat. vez nāq; est illud poete. Nitimur in vetitū. Porro si parentes p̄hibēt filias suas/ab oscul is virorz z adolescētuloz/filiz z filias a puellaz z trectationibus/cur nō poterunt filios coartare ꝓbis aut ꝓbib⁹/ne seipos aut seipas inuicem male p̄tractēt. cū sit vtiq; hoc flagitiosius q̄ alterz. z eo plus hīs piculi quo minor ē illic verecūdia z licentia maior? Vileo hic de stultis. imo nefarijs parentib⁹ erga suos z suas nimia familiaritate p̄uenientibus. Vileo ō ceteris/vel suis vel ancillis vel alijs/q̄ pniciem hāc p̄tagiosissimam inducere sub quadā ludi specie nō verentur. Ve ve mundo ab hac corruptiōe viarum omnis carnis.

Tercium notabile

Hactendamus tercio p̄ncipaliter q; in theologico vel morali negocio p̄ inq̄sitio fit de aliqbus effectibus vel opibus/an sint vel qualia sint peccata/faciēda ē resolutio p̄ncipalis z finalis ad libertatē cōsensus vel dissensus in talibus. Et inde peccatū dicēte Augl. adeo ē voluntariū. q̄d si nō eēt voluntariū nō eēt peccatū. Et iuxē cōmunē doctrinā actus exterior sup interiorē nihil addit malicie vel moralis culpe. Ea p̄pter circa pollutōnes vel fedas distillatiōes ex mēbris genitalib⁹ plus inspicere cōuenit originē moralem q; naturalē. liz cōsideratio naturaliū/profi-

ciat ad moraliū cognitionē plenioꝛē. quēadmodū circa iram. inuidiā. gulā. et circa alia vicia p̄cipue carnalia q̄ materiā vel fomentū trahūt a corpe satis patz.

Quartum notabile

Presupponamus igit̄ quarto p̄ decisiōe materie p̄ntis ac simliū cōformit̄ ad doctrinā Augl. ō p̄ cessu temptatiōis in nobis sicut in Adam fuisse scriptura cōmemorat. Et dicam⁹ q; cōmotio libidinosa/cōsurgit p̄ statu nature corrupte. nobis etiā inuitis. Et sepissime etiā p̄uenit omne iudiciuz rōnis. neq; p̄sequēs subest arbitrio aut cōsensui libero. iuxta Augl. dicentē. Nō est in potestate nr̄a q̄bus visis tāgamur. sed ē in potestate nr̄a/respuere vel acceptare. Intelligē silr ō audito z olfactu. ō tactu z gustu ¶ Proueniunt aūt hec inuolūtaria p̄uenno ex corruptiōe nature p̄ peccatū originale p̄ statu nature lapse. p̄ statu vo nature p̄mitus instituite z integre/talis p̄uētio viciosa nequaq; cōtigisset. fuisset em regnū homis talit ordinatū q; rō suū dominū supra sensualitatem absq; vlla p̄uentiōe vel rebelliōe sernasset. ¶ Propterea reputat̄ ois cōmotio talis libidinosa/p̄uenies iudiciū rōnis esse peccatū saltē veniale. qm̄ ipa cōsurgit p̄ter vel cōtra iudiciū dne sue rōnis. Verificat̄ pinde dictū illud sapiētis. Nullus est absq; peccato/etiā infans vnius diei. p̄ctum quippe in quolibz filio. Ade nō p̄ius legiato cōmotiones hmōi/p̄ter vel p̄tra iudiciū rōnis. Et ita sumendo large peccatū veniale absq; tali diu viuere nō valemus. Dicit aūt talis cōmotio volūtaria. magis a peccatrice volūtate p̄mi hois q; a p̄pria. p̄pterea si debeat p̄prie appellari peccatū etiā veniale/oportet vt aliquo modo p̄pria voluntas sit in causa.

Quintum notabile

Tunc q̄nto accedendo ad inuestigationē principalis dubij q̄m talis cōmotio libidinosa ē peccatū mortale z q̄n nō. q̄m de veniali attentis p̄missis/nō ē facienda p̄scrutatio scrupulosa vel dubia. Consideremus qualiter ad illā cōmotionē seu temptationē se habeat li-

bera voluntas. ꝛ hoc fieri pōt multipliciē.
¶ Uolūtas vno modo se habz pure ꝓ̄atiue tā directe ꝙ indirecte. hoc est absq; oī ni actu suo voluntio. ꝑ oīi differētia tpis ꝙ nec ante voluit/ ꝙ illa cōmotō fieret nec aliqđ disponens ꝑ se ad illā voluerit dum fit. aut postꝙ facta est non aduertit. et ob hoc circa eam nō consentit vel dissentit. aliunde forsitan occupata vl̄ in sōno. ¶ Uoluntas alio modo se habz pure positiue. tā directe ꝙ indirecte. hoc ē cum actu volitiuo vel nolitiuo. sic ꝙ antea voluit deliberate/ vel noluit ꝙ illa cōmotio fieret. aut duz fit vel facta ē placet sibi vel displicet delibe rate. sic ꝙ habz ꝓsensum vel dissensuz libe rum in tali cōmotione. acceptando illā vl̄ deacceptāde. cū aduertētia ꝙ ita vult vel ꝙ ita nō vult. ¶ Uolūtas aliter se hz circa cōmotionē illā libidinosam quasi medio mō, sic ꝙ neqz se hz pure ꝓ̄atiue nec vo lendo sez illa nec nolēdo. Et sic se nō habz pure positiue volendo deliberatiue illā vel nolēdo ꝛ ad eā actualiē se ꝓuertendo. sz ha bet se quasi dissimulādo vel dormiēdo vl̄ nō curando. ita ꝙ nec exp̄sse nec actualiter ꝓsentit in illā cōmotionē libidinosam. nec dissentit exp̄sse. sed dissimulat et dormitat dū attēdere ꝛ vigil eē teneret aut dum ad uertit periculū. nec tamē obuiare vel resi lire conatur.

Sextum notabile

Quo circa dicamus sexto ꝓsequēdo ꝙ distingui solet in volūtate du plex ꝓsensus. Unus cōpletus de liberatus ꝛ directus. alter incompletus vl̄ inter p̄tatiuus ꝛ indirectus. ¶ Primus fit dum volūtas sufficiēter ꝛ actualiter aduer tit p iudiciū rōnis reflectētis se sup se ꝙ sic vel sic agit. vult nihilominus sic agere. ꝛ ꝓsensus ē cōiter satis notus. etiā apud pa rum eruditos vel in moralibus vsitatos: qr plenus ē ꝛ directus. Alter vo consensuz quē dicimus in inter p̄tatiuū difficilius est aduertere. Hā fit multis modis. Uno modus est qñ rō debz eē ꝓuigil circa aliqđ re primēdū vel repellēdū dū ia insurgit actu aliter. sed omittit ꝛ negligit repellere qua si tacēs. Juxl̄ illud vulgatū. Qui tacet con sentire videt. Sic nauta negligens/ dū cau sa submersionis nauis. ¶ Notanter vero dicit quādo ratio debz eē ꝓuigil circa ali qđ reprimēdū. qr si actus eet indifferēs. vl̄ talis circa quē ratio nō deberet laborare ad repellendū seu reprimēdū. qr sez nō ummi net piculū peccan ꝑ silentiū suū/ tūc nō di citur volūtas in tali silētio ꝓsentire. vñ po tius aliqñ deberet dici dissentiēs. sicut fit in temptatiōibus blasphemie ꝛ multꝫ alis. q melius vincunt silēdo siue nō aduer tendo ꝙ pugnādo ꝛ directe ꝓtra conādo: Sic in ciuilibus qñqz verz est ꝙ q tacet nō fatim videt ꝓsentire. imo verius dissentis re indicat. Alia regula dicit. q tacet nō cō cedit nec negat. ¶ Amplius vo fit consen sus iste secūdus nōnūq; indirectus. qñ sez volūtas aliqđ vult vel agit ad qđ solet seq aliquid qđ est peccatū. vt cū aliqs inebriat se voluntarie ad qđ dormitio. ꝛ ex dormi tione omissio surgēdi ad officiū diuinum ad qđ obligat. Dicit hec omissio surgendi volūtaria indirecte. sez ex primario consen su: modo dico. Actus vo ꝓsequētes inde tantū habēt de vicio/ quantū de ꝓsensu in ꝓncipali actu ꝓuio. nec amplius. si nō ad derēt alius ꝓsensus. ¶ Possum⁹ alijs ver bis distinguere de ꝓsensu volūtatis. ꝛ tale de dissensu. vñ ꝓposito aliquo obiecto eut pabili. volūtas pōt se habere circa illud/ se ptemplicit. Uno mō qr vere vult obiectuz illud. Alio mō qr vult inter p̄tatiue seu re putatiue. Jtē vult illud directe vel indire cte. Jtē vult illud plene ꝛ pfecte. Aut vult illud semiplene ꝛ impfecte. Jtez postremo habz se suspēsiue ꝛ quodāmodo neutraliē quasi sez nullū habet actū volēdi vl̄ nolen di circa illud. sed tenet iudiciū rōnis in su spenso. vel ad aliud se diuertit. Et hꝰ di stinctio si bene ꝓcipiat̄ clauis est in oīi ne gocio morali. ad experiendū exitū difficul tatibus innumeris.

Septimuz notabile

Dicamus vltra septimo. ꝙ circa actum carnalē aut aliqđ huius modi actū/ ꝓpositū volūtati/ ipsa se potest habere multipliciter. ¶ Uno mō qr consentit in opus/ si facultas adsit. aut nisi pudor vel timor humanus impediret ¶ Alio mō quia forsitan refugiat ꝛ horreat cō

sentire in opus tale nefariū. ipa nihilominus versat ꝛ reuersat in animo suo cogitationem de illo. Et hoc itez pōt fieri multiplicit. ¶ Uno mō vt deliberate plene et directe/in hac cogitatiōe delectet. ꝛ hoc peccatum est in illo cui pbibitus est carnalis concubitus. secus in vxoratis. Si eñ aliqs actus pbibitus est pbibet consequēter delectatio de actu illo. Similiter si actus permittit/permittit simul delectatio ꝓsequēs directe ꝛ de per se/ad illū actū. Notanter ad dict ō per se ꝛ directe. quoniā inspicere mulierem nō est de per se peccatū. sic nec delectatio de per se consequens actū illū. sed ō per accidens cōsurgit crebro delectatio illa lubidinosa tm cōtinēte: qm̄ ꝓtinēs nō hīet Nec aūt regula multū notāda ē/ꝫ scrupulosos ex vna pte. ꝛ ex alia pte ꝫ piculū. et plicatis etiam cante dimittēdis. ¶ Cogitat alio mō talis circa carnalē delectationē/ vt eā posset satagēdo ꝛ consādo q̄si p vim vel industriā repellere. ꝛ non sp expedit. sicut nec pugnare cū venenoso serpēte/dū aliter pōt declinari ¶ Cogitat alio mō ex q̄dam sola curiositate. q̄ sepe noxia ē ꝛ criminalis ¶ Cogitat alio mō qz nō aduertit periculz imminere sibi ꝓ tali cogitatiōe. sed in exercitium vtutis sibi cōuertit. ꝛ hec erit virtuosa. si caueat sufficiēter periculū. ¶ Cogitat alio mō/qz vult ꝛ cogit de hac materia docere alios/vel de ipsius conditiōe plenius edoceri. ꝛ si hec agit cum appositiōe incūlpate tutele. nō peccat mortaliter. etiam vbi pollutio sequeret. Sic diceret cum homo cogit audire confessiones. aut equitare. et si qua sunt similia ¶ Beniqz voluntas q̄nqz se habz ad actū talē ꝓpositū/ quodāmodo neutraliter vel suspensiue. qz nō expedit circa hec deliberare. vt si sit loci ꝛ temporis importunitas. aut si ꝓponat sibi quid mallet vel in actū illū consentire vel perpetuo arderе. tute facit si nō deliberet de vtraqz pte. ꝓpter periculū incidēdi vel in ꝓsumptionem falsam si eligeret ꝓpetuo ardere. vl̄ in peccatū mortale si eligeret in actū illū consentire. ¶ Hec est cautela cōueniens multū ꝛ expediens aduersus interrogationes q̄ vl̄ intus vel exterius curiose fieri solēt vel ꝓponi. vbi periculū imminet quicqd eligatur tuta relinquatur verificatio illius puerbij vulgaris. silere melius est q̄ stulticiam dicere. Sic agebat qui dixit. Et factus sum sicut homo nō audiēs ꝛ non habens in ore suo redargutiōes.

Octauum notabile

Queniamus nūc octauo ad respondendum quibusdam interrogationibus que fieri possent in hac materia de pollutione que fieret vigilādo ꝛ ꝓpositiōes aliquas annotemus. q̄ ad materias alias deducte / ꝑbere poterunt occasionē cognoscēdi veritatem de peccatis.

Propositio .1.

Illa pollutio diurna vel nocturna/plus habet de peccato q̄ fuerit de consensu circa illam in libero arbitrio. Sic de ira inuidia gula ꝛ similibus dicit. ¶ Patz ꝓpositio ex tercio notabili. Unde si nullus fuerit consensus verus vel interpretatiuus. directus vel indirectus. pfectus vel impfectus. nullū ꝓnus erit pollutio illa peccatum. Ista est expssa Augl. sententia de ciui. dei. loquētis ō corrupta per violentiam. Dicit eñ q̄ illa delectatio nullum est peccatum in corpe dissentientis. sicut nec in corpore dormientis. ꝛ Et Bonauen dicit eum loqui etiā de peccato ꝓprie veniali. Si aūt fuerit alter istorum consensuum/tunc indicandus erit de qualitate ꝛ quantitate peccati ꝓportionabiliter ad consensuz. Consensus itaqz verus plus habz culpe q̄ interpretatiuus ceteris paribus. ꝛ consensus directus plus q̄ indirectus. ꝛ consensus plenus plus q̄ impfectus. imo consensus verus dum impfectus est ex fragilitate vel ignorantia/sepe reputatur solum venialis. qui si perfectus esset mortalis diceretur. Similiter consensus indirectus non plus causat in sequentibus actibus de malicia/q̄ ipe sit malus ꝛ Et ita pollutio veniens ex solo cōsensu in crapulam venialem/dicenda est solum venialis. Exemplum de incestu loth ꝑm doctores. Et hoc valet ad materiam de pollutione nocturna cognoscendam. imo si iam peccatum sit deletum per penitentiam. nō oportet sequentes actus esse ꝓnas culpe ex ista ratione.

Propositio .2.

Nulla pollutio diurna dz ꝑtie oci mollicies. nisi fuerit ꝑ ꝓsensum libeꝛ/vno mō vel alio mō ꝓuocata vel extorta. Patz ex p̄cedēti qm̄ sicut nō fuit pollutio hec l pēāte patiētis. ita nec pctm̄. mollicies aūt sonat in pctm̄. qm̄ dicit aplūs. q̄ neq; molles regnum dei possi debūnt.

Propositio .3.

Nulla talis pollutō dz reputari cā sus reūnatus sub noīe molliciei. Imo nec pctm̄ vt dictū ē. Patz qꝛ nō ē mollicies. ⁊ magis dolēdus ē q̄ hmōi ē/tale aliq̄d ptuliss̄ q̄ egisse vel voluisse. sicut ꝓtingit in erectōe pudēdi cū reni su voluūtatis. Addit̄ ē sub noīe molliciei qꝛ forsan in casu posset supior casū talem sibi ad horā vel q̄ ad aliq̄s reūnare. nō qꝛ peccatū sit. sed vt magꝭ instrueret ⁊ instrueret si sit pctm̄ vel disponēs ad pctm̄ seu ad pcti periculū. ⁊ si sit pollutio ꝑtie dicta. Doc tm̄ gīalit̄ ⁊ ꝑ sp fieri dūrissimū eēt imo stultū

Propositio .4.

Nullus fluxus ex mēbris generationi deputatis/reputādus est de se pollutio vel mollicies/si nō fuerit ve semialis. Ex̄ fluxus vrinalis l'menstrualis vl alterius hūoris medij nequa q̄ appellādus ē mollicies siue pollutio. Et ex ꝓsequenti pz q̄ nec isti casus reūnari deberēt sub noīe pollutiōis. sicut ꝓ p̄cedēs exponebat. Dz dictū ē in ꝓne q̄ isti fluxus nō sūt reputādi de se mollicies. qm̄ de per accidens vel ꝓpter adiunctū aliq̄d/p̄t secus euenire. sicut ꝓpositio sequēs docet.

Propositio .5.

Nulla pollutiōe vel fluxu cōtingentibus/stat hoiem gratiosi ⁊ inordinatioū feditate/aīam suam maculare/q̄ facit alius vere pollut⁹ aut ꝑ molliciē. imo ꝑ fornicationē. imo ꝑ adulteriū vel sacrilegiū vel incestum superatus

¶ Deducit̄ hec ꝓpositio ꝑ illa q̄ de causa delectatōis ⁊ ꝓuentus in secūdo notabili p̄ diximus. vñ ⁊ ꝓpter hoc/spado dī defloratore virginem. Dicunt̄ insup̄ tā ꝑueri q̄ pueelle/ante annos nubiles exardescere in uenicē. Dicunt̄ etiā frigidi ⁊ maleficiati/non potētes semiare/nefarijs nequissimisq; nūq̄ illecebris/semet inquare. ⁊ eo flagitius ista fiūt ꝑ ꝓtractationē illicitā aut alit̄ quo diutius durat/ viget ⁊ ardescit/ absq; sedatiōe ꝑ effluxū seminis hec ignominiosa labes passionis.

Propositio .6.

Pollutio vel fluxus q̄ vl nihil hs ꝑ uenūt de cōsensu nec ꝑ ꝓsequēs de peccato/nō impediūt hominē de per se a celebratiōe. ¶ Dicimus de per se qꝛ de per accidēs aliter ē. vepote qꝛ patiens scrupulosus ⁊ timidus ē in hac ꝑte ⁊ faciēs sibi ꝓscientiā inquietā ⁊ dubiā. Aut qꝛ patiens sentit se ex hac feditate viscralitū in gnio ac deiectū. aut qꝛ nequit sufficiēter cogitatiōes lubricas aut turpes inde consurgentes/depellere. ¶ Ad̄ notandū q̄ sicut imaginatōes volūtarie ⁊ lubrice/disponūt maxime ad hmōi fedas cōmotiones. Ita vicenersa somnia nōnūq̄ de nocte/vel cogitationes in vigilia ꝓueniūt ex hmōi cōmotione ⁊ carnali stimulatiōe quēadmodum iratus aliter ⁊ alia cogitat q̄ mitigatus. ⁊ timēs q̄ securus. ¶ Dicamus ꝓteres circa ꝓncipale q̄ de illo de quo loquimur. licz inuolūtarius fuerit in patiendo remanet tamē in anīa/quedā carnalis degustatio. quoniā sicut gustato spū/desipit caro. ita gustata carne. i. carnali voluptate etiam inuictus/desipit omnis spūs. i. oīe spūale exercitiū. ¶ Addunt alij ūnitentes dictis Bonauen. ⁊ simūl dicētes impedimētū generale eē. eo q̄ requirit̄ ad celebratiōē mūdicia/nedū spūalis a peccato. sed corpalis ab hmōi fedo humore. Doc qualit̄ habeat veritatē/putamus apertisse/dū in tractatulo de pollutōe nocturna loqueremur Unde dñs Petrus de palude eruditus in legibus tā canonicis q̄ ciuilibus pariē ⁊ divinis/dicit de pollutiōe nocturna. Si cessare a celebratiōe. debz inquā de consilio nō de p̄cepto. sic q̄ peccet mortaliter si celebret. Sic videt̄ loqui Aug⁹. de q̄tidie cōmunicantibus. q̄ nec laudat nec vituperat.

sed eos suo sensui ⁊ deuotioni derelinquit
Vñ si alter p iugū reddēs debitū nō arceā
a coīone p̄m Bonauen. videt q̄ illa macu
la corpalis nō impedit coīonem. imo nec
impediret celebrationē in sacerdote greco
q̄ silr vxoꝝ reddere debitū tenet postulāti.

Propositio .7.

Sicut nō ois illecebrosa cogi
tatio p surgēs in anio etiā cū
aliq̄ cōsensu dubio vel interp̄tati
uo vel impfecto. Sil'r nec ois pruritus vel
titillatio vel stimulatio/p surgēs in mēbris
genitalibus ex hac illecebra/impediūt a ce
lebratiōe. Sic nec fluxus inde cōsequēs ꝺ
se impedit. dū ratio nō p sentit, vel dū re
nititᵉ. nec plene consentit in illū. ¶ Primā
p̄tem vt arbitror cōcedūt oēs ¶ De secūda
vo p̄te simulis ē rō si p̄ pō p̄cedēs attendat
Consiliū tñ ē in hac p̄te. vt vitēt diligenter
occasiōes. ⁊ satagat hō ne morosā ⁊ sensua
le cogitationē in se. qualemcūq̄ sic figat ꝺ
aliquo ⁊ circa aliquid/q̄n eā dū vult possit
euellere. Itaq̄ accōmoda te rnd̄ dicit De
neca ⁊ nō da.

Propositio .8.

Cogitatiōes carnales ⁊ nō fluxus
inde sequētes absq̄ cōsensu volū
tario. vincūt plerūq̄ salubriꝰ tu
tius ⁊ efficatius/si rō se hz circa illas p mo
dū nō curāns. vel diuertētis voluntatē ad
alia. q̄ si soliciteᵗ. tristeᵗ. turbeᵗ. ⁊ conetur
illes expellere. ¶ Noteᵗ in hoc loco tracta
tulus in gallico ꝺ remedio p̄ temptatiōes
blasphemie cōpositus. Iuget itaq̄ cogita
tio vehemēs vel imaginatio/conatū. ac p
inde nutrit cogitatiōes hmōi. imo multu
plicat ⁊ efficaciores reddit ad fluxū conse
quēdū. Qꝺ si dissimulauerit neq̄ curauerit plus q̄ de alterius hūoris naturalis flu
xu. p quiesceᵗ. ¶ Possit aptari circa rē hāc
exemplū de timētibus qui trabē in alto po
sitam nūq̄ absq̄ casu transierēt quā audaces p̄ suetudinē aut aliūde tota securitate transilirēt. ¶ Fit aūt diuersio talis multiplicit. Qñq̄ p impssionē signi sancte cru
cis in pectore vel in fronte. qꝺ aliq̄ reputāt efficacissimū sicut illud signū ē triumpha
le atq̄ saluiferū. summe p̄terea humilitatis. vincit aūt humilitas laqueos diabolī dicēte Antho. Fiat hec diuersio aliqñ per lesionem aliquā corpalē in lingua vel alibi.
Qñq̄ per quandā exprobrationē ⁊ allocutionem seuerā suaꝝ cogitationū. tanq̄ eēt aliquis apparēs temptator exterius sic dicendo. Phy phy de vobis cogitationes vilissime. p cul hinc abite in malā horā venerius. sum alijs occupatus. Nō do vob auditum. nō visuꝝ. discedite ab hinc syrenes vsq̄ in exitiū dulces. Fit ⁊ hec diuersio nō nūq̄ p irrisionē quandā talis illusiōis cōsurgentis tā multipliciter in anio ⁊ turpiᵉ. Fit deniq̄ per vitationē ocij. p p̄fessionem purā ⁊ nudā. ⁊ supra modū per spem ⁊ imploratiōē diuini auxilij sine quo cōtinēs nemo plane eē potest.

Propositio .9.

Difficile ē vel impossibile absq̄ ꝺi
uina reuelatiōe/cognoscere gene
raliter ⁊ certitudinaliter radicem
⁊ causam pollutiōis diurne si vicꝺ p̄ueniat ex cōsensu vero vel interp̄tatiuo. aut cō
sensu directo vel indirecto. aut a consensu
pleno vel impfecto. aut si absq̄ vllo cōsensu supiorꝭ rōnis vel inferiorꝭ p̄uenerit.
¶ Puto p̄positionē banc considerātibus
eē notā. Ex quo consequenter inferē. q̄ qꝺ
beatus est vir qui sp est pauidus. et q̄ bonarum mentiū est facere conscientiā vbi nō
necessitate non eēt aliqñ facienda. expedit
de talibus confiteri. ⁊ nō sine consilio prudentum ⁊ expertorū talia nihil pendere vᵗ
contemnere in seipis. ¶ Talis aūt p̄fessio
sit pura ⁊ deuota. in qua manifestet se homo ⁊ occulta cordis sui sacerdoti discreto
⁊ prudenti vel experto/qui nouerit qualitatem morbi discernere. et consiliū salubre
confitenti tribuere. p̄m conditiōes eius et
particulares circūstantias. ⁊ cui merito fides adhibeāᵗ oīmoda a confitente. Hoc
de confessiōe pura facienda. non tñ in p̄senti materia locū habz. sed in oīmi morbo
spūali est efficacissimū remedium. ¶ Expedit aūt q̄ post consiliū acceptū a prudentibus expertis ⁊ deuotis/dimittat hō scrupulos ⁊ timores nimios. alioqn caderet in superbiam spūs nolens captiuare intellectuꝫ
suū ad consiliū senioꝝ. Caderet nihilomi

nus in pusillanimitatē quandā et inquietudinē spūs. que nō posset sufficienter recipere illū cuius in pace factus ē locus. Nec ascenderet vnq̄ talis aīa in pfectiōis sublimitatē. Debz vō supior ⁊ expertus/ cui⁹ in hac re querīē consiliū a subditis. postq̄ exploraverit oīa. dicere diffinitiva ⁊ soluda responsiōe. tu facis ita q̄m si medicus i medendo vacillaverit/ qualis in egroto speranda erit secura stabilitas ⁊ Hinc tragicus ait. Qui dubiā salutē dat afflictis negat.

Mō o medic and spūals

Propositio .01.

Hō obuiandū periculis ⁊ scrupulis q̄ p surgūt ex fluxu fedo diurno: cōsiderāde sunt diligenter cause ⁊ radices. vt eis agnitis fiat diligens ⁊ discreta pusio. Discretā vō dicimus pusionem: q̄ nec velit abscindere causas cum maiori detrimēto piculi ⁊ scādalo/ q̄ sit huiusmodi fluxus. q̄ q̄nq̄ nō est nisi venialis pīsertim oū humor ille ē medius quem diximus. nec ex aduerso pmittit ea licentiose fieri q̄ de se culpāda sunt/ ⁊ resecari facilē pñt cuiusmodi sunt lubrici aspectus. visus inepti. societas plus q̄ decet amicabilis in se gerēs delectationē. ⁊ si nō d̄ p se libidinosam. periculosa tñ ⁊ plus equo sensualem. q̄ nihilominus aliq̄n sub officijs aliq̄bus spiritualis edificij/ vt ēp fessio vel lectio l' eruditio/ colorare. imo verius obscurare se conat. Dz ⁊ caueat alior̄sum supior̄ sibi a suspitiōib⁹ nimijs ⁊ a quadā (vt sic loquar) inutili zeloti pia cirta subditos se cōtineat. nō indicēs scz ieiunia excessiua. vel sepans eos ab inuicē inutiliē. ⁊ spūalia colloqa vel officia/ vetās. Verua deniq̄ comicū illud. Ne q̄d nimis. Et illud sapientis. Noli nimiū eē iustus. q̄ qui nimis emungit/ elicit sanguinem. ¶ Difficile ē fateor in hac re semaurea mediocritate tenere. sed spūalis omnia dijudicat velut in aere splēdido radiāte sole: velut p̄terea in fonte lucido ⁊ illimi iudicat insup omnē diē. Carnalis vō iudicat velut in aere tenebroso sole nō radiāte/ aut velut in fonte turbido et limoso. nō discernēs de grossis etiā reptilibus veneno sis imittis velut p̄terea in domo caliginosa vix attrectādo discernēs hec ab illis. Iudicat postremo vir int diē ⁊ noctē. ⁊ ita frequentissime sese fallit ⁊ impingit in die vē lut in tenebris. Dz saluare illū debet/ spūal' ductrix man⁹. Nō si renitiē/ si ducem spernit/ si p mōstrator̄ sibi. si ptior̄ ⁊ abbas suus mauult eē/ dū it p tenebras ⁊ abrupta potius habit quidē ille damnationē suam ⁊ durabit quidē euadet.

Propositio .11.

Pollutionē corpalem q̄nq̄ p̄cedit p sensus. q̄nq̄ comitat. q̄nq̄ sensus ē circa eā nō p sensus. q̄nq̄ vero sensus eā opat. ⁊ ita fit non solū cū p sensu vel sensu. sed ex cōsensu. ¶ Ultimū horū grauius ē. ⁊ reddit p̄prie pollutionē culpabilē. Deniq̄ tria prima/ licz nō reddāt p̄prie ⁊ de p se pollutionē culpabilē. sunt tñ ipa culpe ⁊ peccata. Alter̄ vō q̄n sez pollutio fit cū sensu nō tñ cū p sensu/ nō ē de p se peccatū. imo frequēter auget meritū tanq̄ materia vtutis dū resistit violētie passiōis q̄ dū sentit ipa magis ⁊ magis allicit ⁊ impellit. quare sil'r resistētia habz plus virtutis. ¶ Addamus q̄ etsi pollutio corpalis vere seminalis diurna vel nocturna/ nullo mō dz scienter extorq̄ri etiā p sanitate vel allenatiōe corpis vel iudicij rōnis consequēdi. Si tñ dū sine tali cōsensu peurante eā vel extorquēte/ puenit. ipa placeat nō q̄ dilectio ē. sed q̄ allenatiōne corpis opat. hec non indicat eē peccatū. Videat tñ hō p̄ti nonin⁹/ ne hmōi cōplacēna se seducat p̄tendēs vnū. ⁊ agens alter̄. Salubrius est ita q̄ cogitatiōes ⁊ iudicia circa rem hanc diuertere q̄ habere.

Propositio .12.

Pollutio diurna vel nocturna dū sentit effluere/ nō dz violēter phiberi si pbabiliter estimetur q̄ hmōi violētia frustra eēt. nihilominus p exercitatiōe vtutis/ ⁊ p euasiōe piculi videtur expediēs vt hō conet phibere q̄tū sentit vel experit cōmode fieri posse. Dūm et si hec retētio nocere debeat corpi p derivatione. Natura deniq̄ postmodū vno modo vel alio/ talē humorē a se ejcit. Datz in mulieribus puerperis. qbus siccanē māme dū nō elicit lac. alioq̄n semp fluere paratū est Sic pollutiōes iste/ imo ⁊ pluritus/ tutius

non vtendo vel nō exercēdo/sed abstinendo vincunt. Sciunt experti etiā in puritu sensuali. ¶Nec aūt pollutio etiā in vigilia/si in principio vsqꝫ ad finē habeat iugiter rationē ꝛ voluntatē renitentē ꝙtū potest/iuxta casum negocij/volūtas reputabitur nedum nō peccasse mortaliter/ſz multipliciter meruisse. Juxt illud beate Lucie. Si me inuitā corruperis/mihi castitas duplicabitur ad coronam. Potest autē casus diurne pollutiōis euenire circa eos qui habent de necessitate audire confessiones. vel aliqua talia cogitare vel agere/ad que seqt aliquādo renitentibus eis toto posse. et sibi pcauentibus ab initio vsqꝫ ad finem/talis passio fecditatis. Nō si quis dicit/omittat talis qui tam fragilis est ꝛ lubricus/audire confessiones. ꝛ pdicare et similia. Respondetur ꝙ in multis casibus nō oportz hoc fieri. Pter necessitatem consilij et euitationem scandali. ꝛ obligationem officij. Sed quales sunt isti casus non potest generaliter arte determinari. Referam⁹ hoc ad illud qō sapiens indicabit circūstantiaruꝫ conditione pensata. ¶Consulo tamen vt auditurus confessiones in huiusmodi periculo accedat pparatus cum timore et tremore. Auertat insup ꝙtum potest faciē seu oculum carnis ꝛ non minus oculū mentſ/ ab aspectu sensuali illius qui loquitur vel confitetur. sed ascendat in arcem rationis. Illicqꝫ recogitet animā illius velut egrotā ꝛ sanciam. quia caro nō pdest quicqꝫ. Benicqꝫ celebraturus/si potest officiuz hoc differre post missam suam/tutius agit. quoniam recens huiusmōi fluxus plus impedit celebrationem ꝙ vetus. Constituat se ptes reo confessori in illo statu corporis in q̄ minus stimulabit. vt stet. vl flectat genua. vl alicubi se psternat. ¶Sit insup primo suus dum ad talia ventum fuerit/brevis ꝛ rigidus. pfertim vbi confitens paratus est nō renitente verecūdia/spōte totum virꝰ euomere. Sed vbi per affabilitatem quandaꝫ oportz a confitente nimis verecūdo/nuditatem sue fecditatis extorquere/pfecto magnus ineſt periculum. Sed si caritas ad hec seda scrutanda descēdat nō curiositas aut lubricitas/iuuabit caritatſ auctor deus. faciens cum temptatione puentum. ¶Nostentur ad intellectum plenioꝛem pmissorū primo summa confessoꝝ titulo. iij. li. iij. de bigamis. vbi queritē quō perdit virginitas. Jtē tractatulus quē ascribit aliqui sancto Thome. sed magis apparet ex stilo ꝛ materia ꝙ sit Bonauen. qui incipit. Qm̄ fundamentū ꝛ ianua. ꝛ est vtilis multū.

¶Finit.

Dialogus sophie et

nature super celibatu siue castitate ecclesiasticoꝝ per eundem Cancellarium compositꝰ Lugduni. Anno dñi. Mcccc.xxiij

Dialogus apologeticus. ¶ Ꝙ celibatu ecclesiasticoꝝ cuius collocutoꝛes sūt Sophia ꝛ natura. ꝓtinet actus q̄tuoꝛ principales. ¶Primus inuestigat finē humane conditionis. qui non est principalis vt generet. sed vt felix viuat. ¶Secundus ratiocinando concludit ipi nature/ ꝙ castitas moralis. nedū matrimonialis/sed etiā virginalis atqꝫ vidualis/in multis est laudabilis. ¶Tercius hoc idem deducit de heroica castitate. qualem nature discipuli/ vel coluerunt/vel beatificauerunt/vel consuluerūt. ¶Quartus specialiter insistit circa diuinalem castitatē. qualis imponit ecclesiasticis viris vltro. cuz perpetua matrimonij negatione cum dedicatōe ad deum cum celebri rebus sacris applicatione. vbi tandem nature pax est cū sophia. ¶Alloquitur in primis sophia (que ꝛ sapiētia fronesis aut theologia dicitur) naturam. quā ex inspectione cuiusdam dialogi/ per egregium militem/dominū Guilhermū Bayguet nouiter editi indignatā senserat/contra votum castitatis sacerdotum occidentalium/ex pstitutione pcilij niceni. Est igitur principiū verboꝝ suoꝝ/vitas euāgelij.

¶Sophia.

Primus actus

Sant eunuchi q̄ seipos castrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ. qui potest capere capiat. Matth. xix. Ne murmuraueris igit aduersus castitatē sororꝫ naturā. quoniā summus magister ꝛ dñs noster ꝓtulit hoc vbū in grāde pconiū volūtarie

castitatis. ¶ Natura Quis pt o sophia capere verbū istud? Quis cum verbis sūmi patris nostri cōcordare/qui prima mei constitutione dedit legem talem, nedū hominibus sed animantibus oībus vt crescerent ⁊ multiplicarent/nec dū quin p generationem? Crescite inquit ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Hinc dictū est a discipulis meis philosophis/q̄ sum ego natura vis insita rebus, ex similibus similia procreans. Eunuchor vero quis generat, q̄s multiplicat, quis denigz terrā replet? Nōne dum sponte id fecerint/meis imo diuinis legib⁹ se quasi p̄uaricatores opponunt Nōne fiunt inutile lignum nō afferēs fructum, ⁊ ꝓpterea iure maledictum? ¶ Sophia. Nolito putare sor natura/sum⁹ em̄ vnius patris filie, qui deus est vnicus. Non putaueris inquā deum/nostrum patrem, dissensionis eē spiritū in quo sit est ⁊ nō q̄ dictis suis dissonus sit in lege ⁊ euangelio. ¶ Natura Nequaq̄ ita prīsus erauerim, sed inde rapior in admirationem. quo modo fiet istō qō tu dicis? vt cū mea lege fiet in euāgelica veritate laudabilis et vltronea castratio eunuchor/ qui terrā replere non p̄nt? ¶ Sophia. Vide ne sis tu ⁊ tui/illorū de numero de quibus magister meus ihesus xp̄c vniq deus tuus p̄misit/q̄ non oīs capiunt verbū istud. Deinde facta distinctiōe de triplici modo eunuchorum/subiunxit de vltimis. Qui pōt capere capiat. Forsitan ⁊ tu capere nō potes. ¶ Natura Cur illud non potero te doctrice/quam fateor meam esse magistram? ¶ Sophia Si magistrā me recognoscis te discipulā exhibe, te credulā p̄be. Nam oportz omnē qui discere vult/credere: in tuis etiā disciplinis, quāto plus in meis, que superant in multis/tui facultatem ingenij q̄nis in nullo vero tibi sim, prīsus cōtraria vel aduersa. Sed ē veritas q̄ supgredit veritatem. Prima cernit in lumine fidei seu reuelationis/descendētis a patre luminū. Alteri conspiciende/sufficit tuū lumen naturale. Nō aliter in doctrinis iudica q̄ in operibus, qualia sepe eē p̄ noscis effecta supra vires tuas, vt q̄ sol fletit, q̄ virgo pepe rit. Quibus ideo miraculorū nomen indidimus, quia nō potes ip̄or contingere rationem ¶ Natura Si penitus ita sit vt nullo pacto capere valeam qō inquiro q̄d ozo nisi silere relictū est ⁊ ponere digitū ori meo? ¶ Sophia Bene speraueris, quere cum humili pietate/nō animositate priorum. Conabor tibi ostēdere concordiam euangelij cum lege celibatus cū matrimonij castitate, cū fecunditate grātie celibatū. ¶ Natura Gratū id effeceris mihi. Edice tibi me discipulā exhibeo docilem, dicito que vis. ¶ Sophia Querendū in primis est/ne nos ꝓprie vocis ignorātia seducat/quis sit intellectus huius tue, imo diuine legis. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. ¶ Natura. Mirū talis, vt p copulā maris ⁊ femie/spēs in seremanet p̄pagationē individuorū continuam ¶ Sophia Oportz ne quippiā aliud attendere. p̄serim circa genus humanū qō rōne regi debz? ¶ Natura Quis vis attendat aliud. ¶ Sophia Est ne p̄cor finis altior hois q̄ vt viuat hic i terris more brutorum ⁊ se p generationē multiplicet. ¶ Natura Si sit alius tu commone vel edoce. ¶ Sophia Recte petis, qm̄ ignorato fine cuiuslibz rei/nihil solidū de eadē fieri pōt. Dixerūt itaq̄ discipuli tui, q̄ finem exigentiā finis cetera debent moderari Est em̄ causa causaꝝ monēs alios oēs, sicut efficiente formale ⁊ materiale. Cū ḡ scire/sit rē p causā cognoscere, superest in hac ꝓquisitōe nr̄a/vt p̄ma potissima q̄ causarū nō lateat nr̄a/vt p̄ma potissima q̄ causarū nō lateat ¶ Natura Superest agnosco. ¶ Sophia Sumamus in primis a fine compendium. put suadet discipulus tuus plato. ⁊ dicamus q̄ finis hominis est cognitio intuitiua ⁊ fruitio summi boni/in vita ꝑpetua. Quid refugis? Quid attonitā te stupor invadit? Sēto te nō cape mortales fieri immortales. nec terrenos in celestes cōmutari. Verūtamē deus/noster cois pat ira sanctit. ita mihi meiscz sua diuinitus illustratione retexit. Respirauerit aūt. Ego familiarius interea tecum agam, scisciteris a te quem eē finem p̄priū homis vt hō est/discipuli tui (quos dicūt philosophos) posteritunt. quem finem appellauerunt felicitatē Et ne gratis p diuerticula tot opinionum vagabunda perres/volo mihi narraueris sniam illam que tibi ꝓbabilior estimatur

et vēriot. ¶ Natura facia vt petis gratiam habens tali condescensioni benivole Nam ad illa q̄ p̄misisti p̄rupta mō scāda re vires non sufficiunt. ¶ Sophia Convalescestandē me duce meoq; lumīe. sicq; potens fies. Dic interim de petito. ¶ Natura Magnus inē meos cultor Aresto. nec a mearū semitis rationū deuians hac a illac. more plurimorū/ conclusit a constitut in ethicis suis. felicitatē hominis in contemplatione prime cause. qñ illa est operatio optime potētie hominis/ circa optimū obiectum suū. Debinc quid stoici. qd epicurei. quidq; platonici senserit ō fine hoīs sum prompta referre. ¶ Sophia. Sta. Sufficit ad p̄sens hoc vnicū p re quā agimus verbum Aresto. tui. qñ per oia cōsonum est mihi mensq; disciplinis. Dz altiora nostra migrare nō valuit. deficiebat sibi creaturarū scala. per quā semp enisus ē ad veritatem. nō habens ex re natura/ viā altera Propterea me dedit deus filijs hoim quatinus deducerem eos ab illa felicitatis arce in qua stetit Aresto. ad principiū felicitatis eterne supra modū sblimioris. quā xp̄c noster credendā/ p me meosq; infallibili revelatōe firmauit. ¶ Natura Sit ita Quid valet tandem iste circuitus ad rem primo ꝓpositam/ de concordia castitatis/ eunuchoꝝ sponte castratoꝝ/ cum mea lege de multiplicatione filioꝝ. quales vtiq; gignere nequeunt/ qui manere volunt aut forte coguntur eunuchi vel castrati. put apud nos quos ecclesiasticos nominat/ copiam videmus ingentem. ¶ Sophia Certe p omnē modum rite p̄cessimus. dum finem inuestigauimus humane conditionis. qa finis est qui rebus oīb̄us necessitatem legis imponit. Ad quem nō aspicientes/ circa humanū genus delirant intolerabiliter simile de hominibus vt de iumētis a bruttis ferentes iudiciū. ¶ Natura. Perge vltra. ¶ Sophia Perge docens ex concessis tuis. q laudabilis nedū mihi sed tibi vtiq; castitas eē dz. Nō dicā in oibus singulis. alioqn piret successio. ꝛ in nōnullis nec paucis. ¶ Natura Adiror si poter[h̄ oñdē ¶ Sophia Oñdā ne dubites. desit tm̄ mō auida temerarie ꝺictōis pteruia. ¶ Natura Decet spōdeo.

Secūdus actus p̄n

cipalis. ¶ Sophia

In Dobis de castitate locutur[oportet ne fallat equocatio cognoscere tā descriptiue q̄ diuisiue cōditionem castitatis. Est autem castitas/ virtus moderatiua passionum partis concupiscibilis. circa venereas voluptates. sicut sobrietas circa delectationes gustus in cibis a potibus moderatur. Hoc Aresto. tuus. hoc tota discipulorum morū scola p̄clamat. ¶ Natura Nec reclamo in quo vadis. ¶ Sophia. Castitatem sic descriptam triplicamus seu tripliciter dividimus. in castitatem moralē heroicam a diuinalem. Et quidem de morali quia notior est/ prior erit sermo. deinde ō heroica. postremo ō diuinali tractabimus ¶ Natura. Placet vt vis. ¶ Sophia.

Castitas moralis quemadmodū cetere morales virtutes/ p̄sistit in medio Est ēm virtus/ habitus electivus in medio consistēs quo ad nos. vt sapiēs iudicabit. Conijecturatur vero medium castitatis. vt nec excedat castus nec deficiat circa venereos actus fm̄ ser circūstantias in generali. que sunt persona. locus. causa. tempus. modus. materia. vt fiat scilicet per quem oportet: cur oportet. vbi oportz. qñ oportz. quomō oportz. a circa qd̄ oportz. alioqn laude carebit. Quis. quid. vbi. qñ. cur. quō cernere debes ¶ Natura Et quo pacto plus in homine q̄ in ceteris animātibus? Cur nō hominibus/ mee legis instinctus primum insitus/ sufficit. vt multiplicet a crescat a repleat terram? ¶ Sophia Cur nō ita q̄ris rationem. Quare deus oīa subiecit sub pedibus hominis oues a boues vniversas insuper a pecora campi/ volucres celi et pisces maris. a nō cuiusanimātiū ceteroꝝ si parem estimas legem vtroꝝq;. Sed plane datum est a insitum hominibus liberū arbitriū/ quo reliqua carēt oīa. Est autē libex arbitriū/ facultas rōnis a volūtat[. q̄si libex de rōne iudiciū. Hinc dñiuz accipie sup irrōnabilia q̄libz. q̄si fmilia sub libero Hinc semeup̄m p illud libex arbitriū regere dz sub quo ē appetitus suus sensualis vt dñet illius. Hincilla ꝛ surgit aurea mę

diocritas debitas suis actibus. Hinc deuiando p plus ꝛ minus debito/ iure culpatur. Tu vo natura p te solam deo pie summo/regis ꝛ dirigis oia/q̄ rōni hmōi nō habent sibi ꝓiunctā. A te ꝑo ñiq̄ plus agunt ñ q̄ agant. nec in suis motiōibus crimē hñt sicut nec ꝓpriā qua regant ñ ꝓiunctam obtinent rationē. Propterea neq̄ castitas neq̄ sobrietas neq̄ generalit̄ virtus aliqua moralis. reperiūt̄ in brutis. nisi forte per metaphoricam locutionē. vt turtur casta. castꝰ elephas. canis prudēs. leo fortis. mansueta columba nominātur. Et ex opposito p similitudinē viciorū. superbus equus. astuta vulpes. vorax lupus. suis luxuriosa. ¶ Natura. Anima duerto q̄ dicis. nec a meis sūt aliena ꝓncipijs. Jam insup velut a longinquo quid moliris odoro. ¶ Sophia.

Itaq̄ molior oñdere q̄ castitas ꝑpetua non tibi sp est aduersa. ¶ Natura Imo certe iuxta deductionē tuam ꝛ descriptionem/ nulla mihi castitas sicut nec virtꝰ aliqua moral' existimāda ē ꝓtraria. ¶ Sophia. Recte sentis ꝛ cōcludis. Unde sum murmuras ergo si sint eunuchi qui se castrauerūt ꝓpt̄ regnum dei? ¶ Natura.

Nūquid nō iure conqueror de talibus qui se totos ꝛ p semp ab officio generationis abdicāt? Nōne peccāt in extremo ꝛ altero qui tā q̄ agrestes vel insensibiles/ oñi dant operatiōi veneree repudiū? nōne sūbiectum ꝓpriū speciēq̄ destruūt. ¶ Sophia Quid si palā ex cōcessis tuis mōstrauero tale aliq̄d fieri posse multis casibus cuz tuis legibꝰ ꝛ vtute? Quid si videas equos ad libidinē ꝓnissimos/ ex equaꝝ vsu debilitari. qbus abstinentia totalis/ dat sicut et multis alijs/ robur ꝛ ñcrementū vsq̄ in senectam ꝛ seniū? Adeo vis estimatiua circa venerea fantasiā q̄ abstinentia magis ledit. Sz q̄rēda sunt rursus aliqua? quatinꝰ sufficiāt ꝓcessus lucidior. Concedis absq̄ scrupulo q̄ opus generatiōis nō ē passim ab hoibus exercēdū. nisi qñ oportet et vbi oportz. ꝛ de reliqs ita circūstantijs. ¶ Natura Cōcedo. ¶ Sophia. Desigitur oportz regulas ad istaꝝ cognitionē circumstantiaꝝ/ quales tui discipuli (Arestotiles potissime) tradiderūt. Etsi nullus eorum ad supiā purā ꝛ liquidam conspexerit veritatem. quia tuo lumine non meo (q̄d supernaturale est) suū exercebāt mētis intuitum. Propterea diuersas i sectas ꝛ faisma-ta partiti sunt. quarū multas/ tuus coargu it Arestotiles. Et q̄ mulier debebat eē cō munitas in vsu: more brutoꝝ quoūdā aialiū. Neq̄ em̄ sunt oia talis intempate conditionis. sed sociali quodā individualiq̄ vinculo mas ꝛ femella ꝓiungūt̄. sicut i autbus plurimis cernere ē. Bicebant alij debere passim hoies cū femīs in publico miscere velut canes Jnde cinici. i. canini dicti referūt̄. Laudauerūt alij ꝓiungiū sed hocpacto ne plures eēnt vnius. aut q̄ cōcubinatꝰ nō inde tollet̄ quasi culpabilis. q̄nis bonoris legitimi minus hñs. Addiderunt nōnulli fornicationē soluti cū soluta nō esse peccatū. imo crudeliter agi q̄sti sunt cōtra genus humanū/ si nō liceret vti libere/ ꝓprio corpe/ sine cuiuspiā iniuria/ querendo voluptatē. Vileo de barbaris natiōibꝰ recto rōnis iudicio carētibus. vl' ꝓpt̄ indispositionē corporis vt cernimꝰ in naturaliter fatuis. vel ob puersionē ꝓfectudinis. Non loquar ō bestialibus. nō de melancolicoꝝ mille speciebus/ in subuersiōe recti iudicij Beniq̄ nolo totā hic ꝛ nunc materiā (q̄ latissima est) de castitate ꝓsequi. Satis mihi fuerit centrū illud attingere. circa quod nostra pñs collocutio versat̄ ꝛ volūt̄. Qñ vt fiat compēdiosius. cōueniamus ꝑcot in aliqua positiōe vel certissima vel pbabilio re. Alioq̄n vagari p oīa ſ ratagēb' nusq̄ finis ¶ Natura Cōueniamus assen tio. memor sponsiōis mee priozis/ discipulam me docilem/ nō ꝓteruam esse velle

¶ Sophia. Modeste facis. Coarteturidcirco vīm noster ad illos ꝛ ꝑ illis int̄ q̄s est hic ꝛ nūc nostra cōuersatio. ad xpianos loquor. qui nullo pacto damnāt coniugia legitima/ sed honorāt ꝛ colūt. tradētes ꝓrelatiōe partis generatiue/ circūstātias seruebitas q̄ cōcubitus ille tibi nature cōsonus/ cōcessus insuper imo iussus est a summo patre nr̄o deo qui sit int̄ illas personas quas ipe cōiunxit exemplo primoꝝ parētū dans mulierem in adiutoriū viri/ vt relinqueret patrem ꝛ matrē. ꝛ adheret vxori sue. Itaq̄ iam sūt duo in carne vna ad opꝰ cōmune filioꝝ. vt crescāt ꝛ multiplicētur ꝛ

repleant terrā. ¶Natura. Etsi sint plurime nationes/nescientes vel nō admittentes relationem huiusmodi sic tractatam. nihilominus terminis his concludi nō recuso. quia multiplicationem generis humani nō annullant. videtur potius honestare ipam/per sacra cōiugij federa castitatem ¶Sophia Honestant certe/ꝓpagationemq; filiorū reddūt eis vtiliorem/ q̄ vagus incertusq; ꝓcubitus. Qua in re statum colligo/nō tibi displicibilem esse castitatē/ cōiugij limitib⁹ astrictā. eo q̄ secunda ē huiusmodi castitas/generās q̄n oportz et vbi cū ceteris circūstātijs. ¶Natura Nullo pacto displicet. Sed qualis me molestat castitas intelligꝫ. vicz/que se totā eunuchisat ⁊ castrat/q̄ valefacit oīi cōcubitu/quo sine/plificat nullus. Talis est castitas illa quā nomināt virginitatē. Hec/ꝓpetuam carnis integritatē oīs expertē actus ꝓiugalis semp retinere gloriat. Alterā dicunt vidualem/ differentem in hoc a virginitate/ quia iam experta venereos actus/vel in cōiugio licite. vel illaudabiliter extra cōiugium/nihilominus habz hoc cum virginitate cōmune/nunq; generatiōi filiorū intendere velle. ¶Sophia Distinxisti subtiliter triplex genus castitatis moralis. cōiugalis scz virginalis atq; vidualis. extenso nomine qualiter expssisti vidualem accipiēs. Nobiscum vero cōuenis de castitate cōiugali. nō dū de virginali ⁊ vidуali mecū sentis. Et hoc supest vt ꝓbemus. hic axis est. hic cardo presentis discordie. ¶Natura. Sic esse cōcedo. ¶Sophia. Teneamus que p̄missa sunt oīa/ ptinus in cōcordiam veniemus. ¶Natura Tenebunt̄ ¶Sophia Si dedero tibi casus plurimos ⁊ apud multos hoīes/qbus nō potuerunt ipi cōiugalibus vti cōmertijs vel ō facto vel de iure toto tempe vite sue. ꝓsequēs ē vt castitas in eis ꝓpetue cōtinentie a generatione filiorū permaneat. ¶Natura Consequens ē. ¶Sophia Atueto facilis ē antecedētis deductio trib⁹ modis in generali. Unus ē facti. alius iuris. ⁊ tercius electio ꝓditiōis melioris Et quidem hūc terciū modū/sepatim post tractabimus/nūc de duobus p̄mis pauca de tot exempla tangemus. Quis impedimenta facti negauerit/que se coram assidue ponunt vt corporalis castratio. vt inualitudo ⁊ naturalis frigiditas. ⁊ incarceratio perpetua. vt defectus apte mulieris. Sic viceversa ō femineis obstaculis. ¶Natura Nunq; istos negauerim casus/ quos nobis oculꝰ indicat. Sed quid nobis de necessitate/cū loq̄mur de virtute. ¶Sophia Multū ꝓ omnē modū. q̄n fortis et solers animus facit de ipa necessitate virtutē. q̄n detrimētum vertit in meritū. Rursus vbi defuerit aliq̄n necessitas hmōi naturalis q̄ facti dicit̄/ cōcurrere pōt altera que iuris ē. quando ō iure nō de facto negatur oīs ab homine mare vel femella coniugalis associatio. ac p inde plificatio. Exemplū in huius emptijs quos nubere oīi vetāt. Exemplus de pauperibus ⁊ egenis nō hītibus vn̄ tolerarent onera cōiugij vel plem cōueniēter educarēt. Exemplū de leprosis/pie nolentibus ꝓgeniem similiter eis inficiendam gignere. Exemplū de fedis ⁊ turpibus/ tā vsu q̄ victu nō satis tolerabiliter in matrimonio cōuicturis. Exemplū de viduis et viris ⁊ feminis habētibus pueros iam vix educabiles ab eis. qbus beniuolentia ꝓuidenti nolūt supinducere copulam nouercalem. Quidni ca sibus oīibus istis ⁊ silibus/ eligat̄ castitas ꝓpetua seu virginalis seu vidualis? Quāq; mala q̄ p̄munt hanc inducāt. nihilominus iō volūtaria dici pt atq; moraliter laudabilis. qr volūtas inducta voluntas ē. quēadmodū tuus ostēdit Arestо. de pisciente merces in mare ne pereat. Postremo si passim casus inueniunt̄ in oīi sexu etate gradu/qbus pt īmo debz vacatio fieri ab actu generatiōis ad temp⁹ nūc magnū nūc maius q̄nq; maximū/ cur nō poterit hoc cōcedi cadere posse p totuz tps vite? Habes igit̄ demōstratā tibi quā assumpsimus ꝓpositionem/ q̄ laudabilis sepe est ex circūstantijs castitas seu virginalis seu vidualis generationi nunq; vacās. ¶Natura Negare non valeo. nisi memet in preconcessis negauero. Verūtamē mea non tollitur exinde querela super illis quos a talibus impedimentis liberos (q̄lia nominasti) voluntas (nescio q̄) sponta nea (nisi potius obstinata vl agrestis vl innaturalis dicēda ē) remouet ab actu p creā

tionis liberoꝝ. Nec ē cur de tuis ecclesiasticis stomachabar/ob niceni cuiusdam constitutiones concilij de perpetuo talium celibatu. ¶Sophia Censeram. volui tamen vti circūlocutionibus ante dictis ad introductionem sequentium. Subiungetur insup ratiocinatio de castitate heroica post moralē priusq̄ de diuinali. quā adeo grauem censes. verbuz fiat Benuolam tedederis ꝛ attentam ꝛ docilem ¶Natura. Laudabis videns.

Tercius actus principalis.

¶Sophia Quoꝛderis opoꝛtz eoꝝ que priozactio ꝓclusit de fine ꝓditionis hūane. ¶Natura. Mirū ille est ꝓtēplatio ꝑme cause ꝑm deductionē Arestotelis. mei. cūis de felicitate politica et yconomica q̄dā alia sed nō aduersa tradiderit reponēs eā in tranquillo quietu cinūq̄ se sufficiēti. ꝛ in dispositiōe bona domus. ¶Sophia Loquamur interim de felicitate monastica seu speculatiua hois vt homo est. ad quā practica/seu politica vel yconomica tandem habet ordinari. ¶Natura Age put vis. etsi cur ita facias/nō satis agnosco. ¶Sophia Agnosces.nam interrogo te si felicitas hois (qua nihil ei melius.nihil optabilius.nihil honestius/vtilius delectabilius est) acquirit̄ sepe melius ꝑ castitatē heroicam q̄ per copulam ꝓiugalem/castitas talis erit p̄ferenda seu amplectenda. Jam em̄ dictum est q̄ ꝑm exigentiam finis/media sunt accipienda. que nullam ꝓsus habent bonitatē/si nō ex fine. quēadmodum vītas cōclusionū in speculabilibus/dependet ex primis principijs. Est em̄ finis principiū p̄mū in practicis. ¶Natura Velem exponeres q̄d p nomen heroice castitatis intelligis. ne ꝓcessus fortefallat. ignoro ¶Sophia Recte cupis ꝛ iam pauloante reliqueram in sinuādū/quo pacto castitatis nedum de facto vel de iure poterat iuxta amplecti. per nō paucos. sed q̄ hoc fieret seu fieri persuaderet/ ꝓditionis electio melioris. Et hic stamus/pensandū dicentes heroicā castitatē. ex duobus maxie. primitus ex fine felicitatis. ꝛhinc ex electione

Nō de solitaria monastica politica vt yconomica

ꝓnentie virginalis seu vidualis ad semꝑ ꝛ ꝓ sp. ꝓter adeptionē facilioꝛ huius finis. possem dictis ꝛexemplis cultoꝝ tuoꝝ deducere. Nihil credo plus obesse veritati vel acquirēde vel speculāde (potissimuz de causis altissimis) q̄ voluptatē venereā q̄ contractum illum coꝛpoꝝ sine quo vtcum liberis haberi non potest/vbi sorbet̄ ꝛ absorbetur rationis iudiciū. vbi nihil viri dederit passioni/sinit̄ meditari. Quid igitur si senserit adolescens vel no vl diuino munere vel alterius cōmotiōe/perpetuam huius furoris carentiam cōferre plurimū felicitati capescende/ ad quam cōditus est homo. Nonne poterit consulto velle iugiter continere/mortificando tyrannicā bestius moribūdi coꝛporis rabiem. ne revocet aut retrahat aut deturbet ad alta tendentem? ¶Natura. Ecce ī modico suades continentiam sicut ꝛ felicitatem omnes homines debere complecti. Sic perinde quaslis poterit supstes eē posteritas? ¶Sophia Non hec formidaueris. quia si vt non omniū est heroicos esse id est diuinos/ꝛ sup cōmunē hoīm ꝓditiōem elevatos/ita nec taliē castos existere. Propterea dicit magr noster ꝛ dns. Qui ꝑt capere at. Nō ē omittēda laus libertatis/nō liberalitū collaudatio studioꝝ/formidando ne sui remaneāt nulli/ne ꝑterea mechanicis nemo dedit̄ inueniat̄ exercitijs. Rara sūt excelsa oīa. semꝑ quoq̄ viliū aut mediocriū maioꝛ erit numerus. suasione optima rum nō extante. ¶Natura Atuero difficilis. ne dicā impossibilis est hec heroica vel horrida castitas. ¶Sophia Difficil̄ est fateoꝛ. sed tēdit ad ardua vtus. Difficil̄ sed apud plurimos adolescētes ꝛ adolescētulas/inuēta ē. Deniq̄ nō ego sola cū mestis/sed tui/virtutem heroicam posuerūt. q̄si supza hominē. sicut in solitarijs hī comꝑpositis. sicut econtrario deprimit sub homine incomposita solitudo. Solitari⁹ q̄pe/vel deus vel bestia. ¶Natura Recolo dicta meoꝝ. Sed moderatus venereorum vsus/quin aptus sit ad virtutis et consequenter felicitatis adeptionem/non pa lā cognosco. Necintempatū laudo. ſz nec ꝓsus nullū approbare valeo ꝑt diuinā

hal simlis generationē. imo ꝛ ꝓpter virgen
tem mei iuris necessitatē. ¶Et qui dē ꝓptereā
separo semen a supfluo tercie digestionis.
ego debilis in vasis illud condo. ego mea
tus ei cōuenientes adapto. Beniq; mulce
brem indidi desiderabilēq; supta modū.
ꝑ tinue stimulat delectatoꝝ. q̄ si nō effluē
do sedet/ledit ꝛ molestat. aut aliq̄n mortī
ficat. ¶Hic ē omniū cōmunis amor. vincēs
oīa. ꝺ quo Virgilius noster. Oīa adeo
gen⁹ in terris hominūq; ferarꝝ. ¶Equorūq;
genus pecudes pictiq; volucres. In furi
as ferruq; ruunt amores oībus vnus. ¶So
phia Declaraueris ꝛ aggrauaueris quan
tumlibet volueris nūq̄ obtinebis/vt im
possibilis heroica castitas iure putet ꝑ
homines strēnue voluntatis quos equus
amauit. nō falsus iupiter. sed deus verus.
ꝛ quos ardēs euexit ad ethera virtus. quam
virtutē mei gratiā dicunt atq; charitatem.
Fassus est quippe meo ꝛ nus. vt scirē inq̄t
quia nō possum aliter eē continens nisi de
us det. ꝛ hoc ipm erat sapientia/scire cuius
eēt hoc donum/adij dominū. ¶Natura.
Quid mihi nunc de miraculis que solis
innitor legibus meis? ¶Sophia Neq;
sane leges tue diuinū secludunt auxilium
sine quo iuxta Platonis tui verbū/nullus
ritum fundatur exordium. Nihilominus
agam tecum primius. dicam vnde fortas
sis tu stupeas tuiq; mirent. ¶Natura
Expecto. ¶Sophia. Facilius est
apud hominē qui bona voluntate zelat ca
stitatem/illam perpetuam q̄ interpolatā si
ne vicio custodire. ¶Natura Pape q̄d
ais? ¶Sophia Id qđ audis. Quod vt
melius accipias/constituo duos homines/
vnū vxoratum: alium celibem. continebit
dico celebs facilius ab oīi voluptatis illi
cite sensu deliberato vel experientia. q̄ vxo
ratus vretur moderate/sine quanis impu
dicitie maculā[culpa. ¶Natura Vel
lem certis id approbatiōibus confirmares
¶Sophia Sumūtur rationes ex pside
ratiōe sextuplici. ex alliciētis ablatiōe. ex fe
buli similitudine. ex pruritus curatiōe. ex
humoris desiccatiōe. ex iocunda ꝓsuefactiō
ne. ex virtutū associatiōe. ¶Natura No
lo moueris ꝑ singula. sed te ad pauca resol
ue. ¶Sophia. Fiet. Difficultas conti
nendi causatur ex imaginatiua virtute/pre
sentante obiectū appetitui tāq̄ delectabile
vel directe q̄ mulcet. vel indirecte q̄ tristi
cias stimulantes aufert. Cuius rei signū ē
q̄ imaginatiōe cessante sup venereis actī
bus/cessat ꝛ eoꝝ concupiscentia vel appetit⁹.
Perspicuū fit hoc in irrationalibus quan
tumcūq; ꝓnis ad luxuriā sicut in eqs thau
ris ꝛ asinis. Hoc exēplificat Virgilius tuus
in georgicis de custodia equoꝝ. docens eos
separatim ab equabus alendos eē. ꝛ causā
reddit cū experientia dicēs. Carpit enī vi
res paulatim vitiq; videdo femia. ¶Na
tura Negari nō potest sensu repugnāte.
¶Sophia Cetera causat imaginatio vl̄
actuat ex duobus. Unū est obiectū exteri
us placibile. ꝓceptū visu tactu vel auditu
vel etiā olfactu. Hinc nasu. Fortis equus/
vise semp ad hinnitū eque. Hinc magorū
vnus apud athenas adeptus ē modico na
si adiumēto vel odoramēto regnū. aut vale
rius. qm̄ equū suū ex memoria odoris eq̄/
mouit primus ad hinnitū. ¶Alterū ima
ginatiōis excitatiuū. est humor seminalis
querēs exitū. Qui si negat/stimulat vt vti
na supabundās. vt vapor colericus ꝛ igne
us. causatq; pruriginē circa ptes alias. non
min⁹ circa genitales calida ventositas pru
rit irritat ꝛ vrit. ¶Natura Voluit hoc
vt ingeniauit sūmus auctor meus puidēs
ne desideriū ꝓpagatiōis p generationē sui
similis/languesceret. Nam vt comestio sal
uat individuū: sic speciē/carnal' cōmixtio.
¶Sophia Voluit fateor. sed ita voluit
in hominibus/vt motū hmōi/rō sibi data
regeret. Nō ꝛ effecisset absq; oīi difficul
tate rebellionis/ si nō suo ꝓmitus creatori
ratio rebellasset. ¶Natura Transcēdit
hec assertio/limites meos de peccato tali p
ge quo cepisti. ¶Sophia Nemo dubi
tauerit quin cōiugatus habeat obiectum
principaliter ꝛ iugiter alliciens. qđ est vxor
sua/plus q̄ celebs habere conat. ¶Natu
ra Quis hoc negat? Sz ꝑsto sile ē remedi
ū. p vsum consortis legitimi. ¶Sophia
Presto ē. sed an plus equo succendat in
flammet ꝛ ardeat/inebriet ꝛ abducat/vide
rint cōiugati. Dicit enī Satiricus. Quid
enī venus anxia curat? Ingninis ꝛ capiti
q̄ sit distantia nescit. Quot inde deus altis

sime/quot intemperantiarum fedissimaꝝ
ꝛ inconcessaꝝ bulliāt riui. quot flagitia. q̄t
contumelie. quas turpe nefasq; dicere/sepi
us erumpant/tu nosti omniū cognitor oc
cultoꝝ? ¶Celebs interea rebus honestis in
tendens ac intentus nocteq; dieq;/ poterit
euertere tales quales isti patiunt̄ infl̄ma
tiones. ¶Natura Cessant he passiones
dum explent̄ ¶Sophia Si cessauerint
ad momentum. primus acriores irruunt.
¶Quia libidinis vsus/non satiat sed irri
tat/more febrilis ardoris. quem potus nu
trit. auget ꝛ inflāmat. ¶Sic pruritus in
corpore/scalpendo dum mori videt̄ auget̄
¶Sic fons lactis in nutrice/sugendo con
tinuat̄. qui dimissus arescit. ¶alios versus
humores ꝛ exitus. ¶Natura Sic inge
niani multis in rebus ꝛ modis. Sentō de
niq; similem tibi de seminis humore ārgu
mentationem sumere velle ¶Sophia

Iure sentis ac pinde cernis/causas
incontinēte p̄cipuas/longius a celibe fieri
q̄ a cōiugato. que sunt obiectum alliciens
exterius ꝛ semen interius ex abundantia
stimulans ꝛ exitum querens. qō in celibe p
sudores aut aliter sine quamis impudici
cie culpa ō fluit exit aut euanescit. ¶Quid
q̄ p̄ suescendo/vim suā hz o natura. Propte
rea Cicero tuus bene consulit. Optima in
quit forma viuēdi eligēda ē. quā iocundā
reddit consuetudo. Sūt qui venereas vo
luptates etiam licenter exhibitas/ aspernā
rent̄ vt viles ꝛ indignas vt nauseam spiri
tui dantes. q̄n̄ gustato spū desipit oīis ca
ro. aut Gregorius vn⁹ meoꝝ. Talis olim
noster Aug⁹. qui p̄us Ambrosij statū bea
tum p̄dicabat/nisi q̄ celibatus suus onero
sus sibi videbat̄. At nesciebam inquit qua
les quantasq; suauitates sentiret ip̄e/ bene
olentis castitatis. sn̄ia est si vba nō teneo.
¶His accedit virtutū aliaꝝ comes ipsis
caste viuentibus societas. que longe sunt a
solicitudine cōiugatoꝝ/curarum cessatio
mordaciū. celestis p̄uersatio. sobrietas. fru
galitas. studium liberū/colloquēs cum to
to seculo secum/p̄sens ego sophia in allocu
tione tedij sui. Rursum hz super se iugum
xp̄i suaue ꝛ leue/ putrescere faciens iugum
multiplex ꝛ ferreum mundi. Non vlla si
bi parturientiū fastidia. nō educatio cōiu
gum sepe liberoꝝ. Postremo. locū istū
multi mei ꝛ tui/super oneribus coniugij/
copiosissime vehementerq; p̄secuti sunt. p̄
cipue noster Hieronymus. q̄ laudes nūc
viduitatis nunc virginitatis ꝛ aduersum
Iouinianū nuptias equantem celibatui.
vbi quicquid ex hystoriis ꝛ sententijs ve
terum cum sacris literis exhauriri potest/
induxit. Quo fit. vt repetitione nr̄a (quo
niam habentur in p̄mptu) nō egeant. nec
te latent. ¶Natura. Mallem latere
meq; omnes q̄. p̄sertim in hoc q̄ laudē vi
ginitatis/in impto periū reprobationemq;
vtū nuptiaꝝ. Nec defuerūt q̄ tale q̄d ipsi
dū viueret opponerēt ¶Sophia Oppo
fuerūt. Gz rñdit p̄iugiū sanctū et nuptias
sactas eē. de q̄bus hic dicēdū nō ē p̄ singu
la. ¶Natura Si talis eēt omniū celibū
p̄ditio/qualē describis ti. Tolerabilē mihi
nō nego fore quādā ip̄oꝝ multitudinē. dū
plures alioꝝ intenderent q̄tum sufficeret
generatiōi filioꝝ. Atuero ō mille vix vnā
talem inuenies amplius. quia laudē fune
das heroice castitat̄ ex fine. quia p̄parat
ad contemplationem altissimo veritatis.
quid ō tot meis de tot tuis elevatissimis et
doctissimis/vsq; ad q̄phetie spiritum viris
quos scimus vxores habuisse? ¶Sophia

Nos tollimus omnē ab vxoratis p̄gni
tionem perspiciam veritatis/ illam specia
liter que lucet in speculatiuo intellectu. q̄
lem tui vel solā curiosi⁹ inuestigāt. Amant
tes veritatem magis vt lucentem. q̄ vt re
darguentem ꝛ corrigentē mores puersos.
quos non ira deserere curauerūt. Propte
rea traditi sunt velut ingrati/in reprobū
sensum ꝛ obscuratū est insipiens cor eoꝝ ꝛ
in stultū finē deducti sunt. Dat̄ altera con
ditio nō declaratiua vel speculatiua ꝛ illa
stratiua vt p̄cedēs/sed in experimento con
sistens ꝛ affectu quā nemo nouit nisi q̄ le
cipit. Et hec si dat̄ vxoratis. profecto fit dū
vacant ab ampleribus. ꝛ rarissime fit. quia
nec tunc confertur p̄phetie spūs. neq; sua
uissimus odor ille/sapientissimaq; locutio
ditas. quā ego sapiētia confero sm̄ nomen
meum/qō plus sumit a sapore qui ē gustā
tio spūs affectual'/q̄ a sapere qō respicit in
tellectū. Porro si pauci sunt celibes ꝛ electi
ꝛ elevati p̄fectiq; multo pauciores sunt. cre

ris parvis. nuptijs dati qui sine contaminatione se custodiāt. ¶Natura. Fones meam aduersus continentes querimoniā dum continendi difficultatem causas. mecum quoq; sentis que dixi. vix vnū vl' vnā de mille reperiri. ¶Sophia Imo verius debilito compescoq; dum castitatē in celibatu facilliorem trado. dum possibilem in oīi etate seru gradu ordine (q̄uis difficilem) multis ipam predico. Alioq̄n peccatum haberent. aut ad impossibile tenerentur. Viderint qui non credūt. si omnibus in cōmune non vtoratis detrahunt peruersa temeraria q; dijudicatiōe primorum etiam in matrimonio cōiunctoꝝ. q̄s ꝛ quas eē constat frequēter mutuo separatos per tps ꝛ per tempa ꝛ dimidiū temporis. vel distantia locoꝝ. vel impedimento morboꝝ. aut religiōis sacramēto. Quos si p̄nere dixeris eo tūc posse cur nō ꝛ celibes tanto spacio saltem/poterunt idē. imo pnius ex deductis. Eos vero si suspicatus fueris p incontinentiā supari/damnas omnes/teq; ipam tuosq; domesticos parentes ꝛ alienos. Itaq; regrediēdū ē ad hāc veritatem q̄ sub rōnis imperio/ē sensualis appetitus. ꝛ carnalis executio. difficultate vel inclinatiōe nitēte in p̄trariū non obstante Ad q̄d astruendū/valet rīsio hypocratis p̄m aliquos vel p̄m alios socratis. quē duz phisonomia inspecta diceret phisonomus corruptorem eē puerorū/discipulos volentes irruere in eum compescuit dicēs. Sum sed contineo. ¶Natura. Modeste ciuiliterq; persuades. Sed quid de multitudine dicis vxorum? ¶Sophia. Nolo putauerit aliquis multitudine vxorū (q̄ etiam legaliter multis vas esset vti) libidinis ignem furorem fomitem tyrannidem excutere. sed crebrius in malū augere. Bestet hoc spurcissima saracenorū secta/quos a sedissimo a teq; natura damnato masculorum concubitu/pluralitas vxorum non auertit. sed inuertit. peruertit et subuertit. Quid insuper ō romanis scripserit apostolus noster in epistole p̄incipio. q̄d ipsi poete sui cecinerūt. quid hystorici narrauerūt de muto hoc vicio/cognitum est. Quo palam fit. venereum furorem plus cedendo fugiendoq; vitari q̄ vtendo. Habet proinde castitas heroica/deum finem. querēs expeditum a mille solicitudinibus animū quibus nequaq̄ caret coniugium. Fit proximior deo. fit auxilij sui capacior. Eā idcirco licz decet/ꝛ expedit amplecti. ¶Natura. Cur non vtūtur corporali castratione/qui mentalem eligunt seruare perpetuam? Tunc itaq;/nec ipsi peccarent concupiscendo feminas. nec eas in peccatum traherent. ꝛ a suspitionis macula de cōsortio mulierum/manerent immunes ¶Sophia. Multum aliter sensit vnus ō meis dicens. q̄ concupiscentia spadonis/deuirginauit adolescentulā virginē. Apud comicum insuper dicuntur amatores esse mulierū maximi. verū nihil posse. Adeo verus est homo magistri nostri: q̄ ex corde procedūt adulteria fornicationesq;. torpeat q̄uis corpus. Ceterum. nefas est autoritate propria se castrando mutilare. sicut et se occidere. precipue dum non seruatur inde totum corpus sed debilitatur alteratur viciatur/vnde consequēter animę passiones morbidas subit. et in moribus thetras. Neq; in hoc origenis mei probatur exemplum vel zelus non scām scientiam castitatis/se carne castrantis. ¶Natura. Quid agat igitur aduersus stimulos carnis integer corpore/si talia patiuntur mutilati? ¶Sophia Arbitrium in eis liberum cum timore dei configet carnes eorum. sagittis gratie potentibus. cuz carbonibus virtutum desolatorijs. si quē rantur bona fide et toto corde/remedia furoris huius. que plurima sunt. et precipuum fuga itineris ocij. quod vidit qui ait. Otia si tollas/per ire cupidinis arcus. Absit sobrietas. familiaritas absit. ¶Natura. Certe. non meum est audire modo generationem cohibentia. cuius est incentiua procurare. Te transfer ad alia siqua supersunt. que post aliquantulā si vis pausationem prosequere.

Sequitur q̄rtꝰ actus

principalis istius dyalogi apologetici Sophie ipius scilicz et nature. tractās de castitate diuinitatis.

Quartus actus principalis.

¶ Sophia

Ha satis o natura soror pausatum est. ¶ Natura Satis ¶ Sophia Terminemus q̄ q̄ supest. ¶ Natura Terminemus. expecto. ¶ Sophia Hac tem̄ in actōe supiori triplici/ vsata ē oīo nr̄a q̄si pparatoria p q̄rto hoc (q̄ et vltim⁹ ē) actu potissimū intētio. nō supgressi/ sē ēmini capacitatis tue. Nūc i altiori supra nō ꝫ te regiōe collocer/ oportz. vbi de xp̄iano⁹ moribꝰ ac ritibus agendū ē. q̄ nō tua traditōe ſz mea/ p deū z ex deo supnaturali sūt reuelatiōe susceptī. ¶ Natura Hoc tāto mihi facilius erit quāto causa vnā eē pstātissimā optimā z supmā non dubito. Est em̄ vox mea apud oēs talē eē quā appellāt deum. de q̄ post inq̄sitionē solertissimā/ dixisse ferē. Arresto. me⁹. Inueni te causā primā fac me tibi placentē. Bemū q̄ gens tā effera q̄ natio tā barbara/ q̄ nō aliq̄ religiōe tueatur? Atuero q̄s z q̄lis sit ver⁹ cultꝰ/ p reuelationē specialē aliē q̄ ex creaturꝝ meis accepto⁹ fateor sup me ē. nō (vt bñ dicis) ꝫ me ē ¶ Sophia Ba te interi mihi meeq̄ fidi credēs vt intelligas vnicū xp̄iane religiōis vex eē cultū dei nr̄i. ¶ Natura Credo. q̄tūꝰ ad itelligētiā docēdox p te pateat via ¶ Sophia Collocabim⁹ q̄ p̄ncipiū docēdox/ vbi dictox finis fuit. Ista q̄ppe legē eē diuinitatꝝ vt supmū inferiox iūgat̄ p̄ncipijs supiox/ trad̄it ille magn⁹ olī tu⁹ ario pagita Bionysi⁹. quē p̄dicatio cū miraculis meū fecit z extulit. ¶ Bixim⁹ d heroica castitatē. quā non aduersā tibi nec impossibilē mōstrauim⁹. ¶ Natura Monstrasti p̄fiteor. ¶ Sophia Cōiungūt huic i ascēsu castitas diuinal'. put moralē heroicā sibi sternit castitatē. ¶ Natura Castitas hec diuinal' q̄les ē z q̄d supaddit/ edisserē? ¶ Sophia Rite petis. Et q̄dē ex finis p̄sideratōe cognosces. ¶ Hā moralis castitas/ habz primū finē se p̄tinere fm dictamē recte rōnis p te naturā/ hoīb⁹ indite ¶ Ast heroica tendit altiꝰ in p̄mā causā se remolues z exaltās. ¶ Diuinalis vo finē attingit eūdē q̄ d⁹ ē. ſz eminētiori mō. p̄ter tria p̄cipue. Primo q⁹ voto firmat. Secō q⁹ fide spe charitateq̄ dedicat xp̄o. qui simul i vnū d⁹ z hō ē. dñs z prim⁹. frat amicus z sponsus. Tercio q⁹ sacrosanctis mysterijs hec castitas applicat̄. Propt̄ hec tria pluri mū distat hec castitas a castitate idolatrarū. fuerūt quippe virgines inē eos demonijs vt feste z palladi et telluri non deo sacrate imo execrate. sic z apō diabolicos monachos. ¶ Porro moralis castitas ē velut incipientiū z purgandorū. Heroica velut p̄ficiendorū et illuminandorū. Diuinalis tercia tanq̄ p̄fectorū in eterna beatitudine cōsummandorū. Talis eē debet castitas ecclesiasticorū p̄sertim sacerdotū z maxime platonum. ¶ Natura Debet eē dicis. sed an sit/ tu videꝝ o sophia. ¶ Sophia Mondū agimus d castis. sed d castitate quā absolute consideratā/ p̄sonalis abstinentia nō sordidat aut violat sed effugat. quēadmodū te natura vicia quantūlibet enormia qualia nominātē fieri cōtra te nō te polluunt/ q̄n digna iugi veneratiōe subsistas. ¶ Cōuenio te nunc igitē/ an p̄supposita fidelaudabilis tibi sit huiusmōi castitas diuinalis. Quid differs? Quid mustas? Dicastitatē heroicā/ cōuincit apertissima ratō te laudandā cōcedere. quo pacto supesset aliquas dubietas de p̄conio castitatis diuinalis qualis/ descripta est vota deo. dicata xp̄o. dedita cultui sacro? ¶ Nata Vinco veris. nec effugiū video. si nō ad abusus culpandos querelam meam receperis. ¶ Sophia. Abusus ego non minus q̄ tu culpo. criminor. abominor. damno. Verumtamē dic quales reperis intolerabiles in castitatē p̄fessis exorbitatiōes. Sūt q̄pe nōnulla q̄uis viciosa. locis tempibus sq̄z p̄sonis tolerāda. Alioq̄n tollāt oīa bona/ tā tua q̄ mea necesse est. Quoniā nulla sūt quibus nō cōtingat abuti. Cognoscit deus figmentū humanū. scit homines circūdatos infirmitate? a summo vsq̄ deorsum Jō p̄picabilis est sup malicia. ¶ Natura Jure mihi tibiq̄ displicabilis eē debet tāta multiplicatio idignox. tāta freq̄ntatio p̄uaricatiōis votorū. tāta p̄taminatio sacrorū mearūq̄ legū horrēda puersio. maxime cū videas ipa tot scelera/ flagitia/ iniquitates/ p̄cā/ delicta/ abominatiōes/ q̄s vel nomīe re/ vl' etiā cogitare turpe ē in meū reuerti p

paginis debite ꝓiudiciuꝫ. Nunc regiones vacue derelinquũt absq; habitatore. Nunc cultus tuus iste xp̃ianoꝝ/pene deperditur/ multiplicatis ꝙ generationẽ hostibus suis ethnicis ⁊ saracenis. ¶ Subinde q̃d obest noue legi tue pluscꝙ veteri siliter tue. si honestissimo matrimonij sacro/ministri religionis vterentꝰ. Nũquid sapiẽtior aut sanctior q̃ olim effectus ẽ deus. Fuerit ipe xp̃us virgo. fuerit natus de virgine: virginali desponsata viro. fuerit ꝓfiguratus in virginitate Hieremie ⁊ Helie. Suaserit ipse virginitatẽ pauci q̃ capere possent idonei sunt. Unde queso ꝓceptum ortum est/ vt nõ solum iam sit castitatis consilium ⁊ hoc situ ne delicto iuuenilium psonarum ⁊ adolescentularum. immo puerorum puellarũq; sub velo religionis quorum quarũq; mille furores aut similium esse dicat Horatius. Quid de ꝓuectioribus. q̃s incontinentes fuisse prius/ambigit nemo. nec forte postea rius cõtinentes sperat vllus? Vincit indignitas rei/meam certe cõtentionẽ. q̃ longe plus opibus se loquit̃. se clamat ⁊ ꝓdit q̃ mãs posset vocibus/nisi spõte quis obsurdescat. ¶ Sophia Si tã acerba fers animo sitate facinora vouẽtium castitatẽ. Respice queso respice trabes ingentes defectuum in oculis/atq; colluuiones fedissimas in omnibus membris generationi vacantium. ¶ Sed quia nõ apte ꝓbrum ꝓbro dilnit̃. ad id rñdeo q̃d queri amarius. An sapientior fuerit xp̃us filius in nouã q̃ pater in veteri lege? Sadẽ crede mihi. ꝓfusus eadem fuit sapia que ad pfectus duxit impfectum. puericiam ad pfectiõis etatem timorem ad amorem ⁊ spũs libertatem. ¶ Porro cur nõ inspicis in sacerdotibus veteris legis q̃nta sup alios sctitatis q̃n ta castitatis ponebat artatio? Uxores nõ nisi virgine nõ nisi semel ⁊ vnicam: non repudiatam. nõ sordidam/fas erat accipere. Uacabant ab vxorum quolibet amplexu tpe vicis sue/ sub mortis interminatione. Si mouebat vxor in adolescentia/ continenci necessitas incumbebat. Et q̃n assistentes sacerdotes sacris occupant̃ mysteriis. quid diuinius/q̃ vt continua polleant castitate? Uacant legi dei/quã ab eorum populus ore requirit. Nec aut̃ lex sicut immaculata est/immaculatum spectatorem doctorem q; vult. ¶ Quod si grecorum christianorum opponẽ coniugiũ. Fortassis ideo priuati sunt illa qua prediti fuerant legis peritia ⁊ in varios iam situ pra modum corruerunt errores/dissonos romane vereq; pietati. Quid q̃ apud eos viget adhuc calogeri monachi celibes sub regula magni patris Basilij quos fere solos de clero/populus habet in ꝓcio? Huc accedat q̃ ministri gratie reuelate/fiunt ꝙ electionem/non hereditariam vt olim successionem. Debent insup liberiores q̃ olim a seculari seruitute viuere. Debent rursus in re familiari minus esse soliciti. dediq; minꝰ auaricie seu rapine/thezaurisare volenti ꝓ filijs ⁊ filiabus instar iude. quinimo ꝓ nepotibus. quos vnus e pontificibꝰ datos a demonio loco filiorum/quos deus subtraxerat ab ecclesiasticis querulus loquebat̃. ¶ Attendo queso quemadmodum hec tria/que sunt electio. libertas. vacatio. fundant rationabilitatem celibatus ꝑpetui sacerdotum. Junctꝙ nullus ad votum sicut nec ad sacerdotium cogitur. nullus ante discretionis annos dum est arbiter sui. nullus qui non auxiliante dño sine quo nihil facere possumus votum suũ possit implere. Tantũmodo voluntas bona assit cum gratia. nec ei desit vel obsit arbitrium Quod si cadant aliqui/ꝓsto est per pniam sublenator deus. ¶ Deniq; o natura ne glorieris adeo magnificãs nullitudinem hoim. qm̃ melior ẽ vnus timẽs deum/ q̃ mille filij impij. Maxime si timor sit coniunctus anime continenti. cuius nõ est condigna ponderatio. que diligens mũdiciam ꝓpter gratiam labiorum habet amicum regem deum. Adde ꝙ virginitas implet celum/fecunditas carnalis mundũ. ¶ Deniq; tuus Aristoteles policias instituens/notauit moderatã debere esse puerorum multitudinẽ. Quod a nonnullis accipit̃/quasi necandi sint superflui. Nõ practicasse grecos/comicus aliqñ insinuat. Uerũ rectius intelligat̃/ vt sit hoim ps/generationi nõ intenta/vacans altioribus. ¶ Uolnit̃ pinde quedã ma oppositõ de virginitate. q̃ nõ mediũ tenet sed extremum. Tenet vtiq; mediũ q̃ ad nos. qm̃

abstinet qñ oportet et quãtũ oportet. vbi oportet. oĩm circũstantiaꝝ qualitate pẽsata put sapiẽs iudicabit. ¶ Quãobrem parce ire tue sorori natura. solerter aduertens. q̃ p celibatũ salubriter puisum est ffactui ecclesiasticorũ de bñficijs voluentiũ. Quib⁹ si darent vxores/si liberi nascerẽt/qs post eorũ mortez suas pasceret vxores ꝛ filios? Non successor in bñficio/q̃ sibi vix suffi cit. Non alius si nõ casualr. Et ita mẽdicitate vilescerent vel inedia famegz pirent. Attẽto ꝛ hoc q̃ sacerdotes multi/sibi soli vix vinere satis hñt. qd si familiã addideris sumptuosam. ¶ Natura Parcãire o sophia. Vis igit̃ vt siccis ocul'. ouro cor de visceribus ꝓgelatis. sine ꝓpassione. sine pietate ꝓtereã silẽtio. tuarũ mearũq̃ pugricatões legũ multiplicatas sup numerũ. ¶ Sophia Nolo equidẽ. Sed pari federe tu mecũ. puisionẽ implores accõmodam. ¶ Natura Que inuenias misera ꝓsolatoꝛ? Quis tantis feret opem malis. Cur creata sum videre tãta mala mee sublimis creature? Que nũc clacibus ꝛ pestilẽ tijs infecta depit. nũc bellis horridis attrita corruit. nũc p nõ vsum vl'abusum vtuꝫ generatiue/puius naturalissime diuineq̃ et pfecte/q̃si sterilitate cõsumẽ et aresci? ¶ Sophia Desup ẽ puidus sup oĩa deus cõis mihi tibiq̃ pater creator ꝛ rector. Sperandũ de sua miscdia. cuius copie nõ est numerus. petendũ est ei⁹ subsidiũ. q̃rendũ. pulsandũ. ¶ Beniq̃ principes ppl'oꝝ dũ erunt ꝓgregati cũ pncipe sũmo/vicario dei abiaã/ꝓmonẽdi erunt oꝛãdi cõtestãdi ferre pñsidiũ rebus lapsis/hoĩm defectus reficere. deformata reformare. noiatim circa tot ꝓaginis obstacula ñ afferẽtia deo gliã nõ ecclesiastice religioni decorẽ. ꝓpter tria q̃ tue miscuisti querimonie. Quoꝝ vnũ ẽ nimia voluentiũ marie adolescentiũ multiplicatio. Alterũ celeberrima votoꝝ sine fructu legitime plis/effractio. Terciũ cõtaminatio sacroꝝ. tuq̃ ꝓstitutõis abominanda subuersio. ¶ Natura Cur non adijcis tollendũ eẽ votũ a sacerdotio. cuꝫ nõ sit ei diuina ꝛ essentiali vl' inseparabili societate cõnexum. quicqd sit de monachis? ¶ Sophia O q̃si steret in nõ volendo cõta reformatio. q̃si nõ peccẽt vxorati. Dz nec refert magnope/si votũ nequã q̃ sit annexũ essentialr sacerdotio/postq̃ ita ꝓiunctũ sibi ẽ. vt oĩs illud suscipiẽs nedũ voueat. sz votũ etiã solẽnizet. mrimonium uriẽs iam ꝓctũ nõ minus q̃ in monachis. Sed nec plus hz dispẽsabilitatis vnũ q̃ alterũ. nisi q̃ facta monacho dispẽsatõe/desinit eẽ monach⁹. qñ stat⁹ ꝓmittat tria vota de sui rõne. Sacerdoti vo ꝓcessa dispẽsatõe voti/sacerdos tñ manet. ¶ At vo bñ vsaẽ reformatio ꝓncipalis. hz ꝓ alia media q̃lia nũc ꝛ b apire nõ ẽ ꝓsiliũ. ¶ Hoc dicim⁹ q̃ de duobus malis/min⁹ ẽ incõtinentes tolerare sacerdotes/q̃ nullos hẽre. Sicut abutimur bonis dei/sic vaẽ ipe ministratõe. qb olim figuratũ ẽi pastu bestie ꝓ cornuos. i qbus pctõ ꝓ nigredo figuraẽ. ¶ Non expectet aliqs q̃ area dñice miniſtratõis tanta possit solicitatõne purgari/ qn plures sint palee viciosoꝝ vt luxuriosorum. inter qs latẽt ꝛ fouenẽ tã q̃ granaꝝ rissima cultores castitatis. ¶ Quis scit si plures nũc ecclesiastici custodiãt in celibatu castitatẽ illibatã/q̃ si iuncti ꝓiugio maritalẽ integre ꝓseruasset? ¶ Quis nesciat in multis ꝛ de multis desiderabilib⁹ facilis esse totalr abstinere q̃ vsũ moderari? Vis dit hoc epicur⁹ assertor voluptatis. q̃ teste Seneca dicit. Vis dines fieri. Non diuitijs adijciẽdũ sz cupiditatib⁹ detrahendũ. Vis in oĩbus eiusmodi. Vis voluptuose vivere. nõ voluptatib⁹ adijciendũ sz cupiditatib⁹ ꝛ cupiscẽtijs detrahẽdũ. adeoꝫ diuitẽ vel voluptuosum fieri nõ in exterioribus situ est sz intra nos. ¶ Quid q̃ nõ hũana ꝓsumptõe regiẽ eccl'ia sed spũsancti directõne put oĩa tps hñt? fuit eccl'ia primitus sine dotatõne tpaliũ. qliter postmodũ p Siluestrũ et alios sanctissimos/ spũsanctus large dedit. Sic aliqñ ꝓcõiugatos regebat eccl'esia vt in antiq̃ lege. nũc celibes in noua. ¶ Concludimus tandez nos interea ꝓtectos esse debere remedioꝝ postulatõne. q̃lia qualiterq̃ tetigimus. vt trãquille ꝓcorditerq̃ maneam⁹ soroꝛio ne xu iuncte/natura cum sophia. ¶ Natura fiat ꝓcorita.

Finit.

Carmen contra pul/

tritudinē corpis quō sepe est occasio ruine in aīa.

Pulcer aleri. decor tuus verget
Glorius vt tibi sis: Tū audi.
Te speciosa ligant velut auri
Vincula, retibus z nimis artis
Stringeris implicitus magis/exquo
Roboris est vegeti caro candens/
Passis liberior viget ois.
Subtinga fit rō. iacet ex cors.
Te fleo. nam tua sors miseranda. Finit.

Opusculū eiusdē cō/

tra impugnātes ordinē Carthusien. quō pauca in eis repiantē miracula qi exindevi lores censendi sunt.

Miracula cōiter fiunt ad pro bandā sanctitatē illius qui ea facit/de q̄ dubitat. Vel fiunt ad confirmandā z cōuincendaz infidelitatē alicuius vel aliquor. Vbi aūt p scripturā sacrā vel euidentiā ꝓstat de sanctitate talis psone raro fiunt p illū miracula, qz iam habet aliqō genus ꝓbatiōis sue sanctitatis. Sic z iuriste dicunt q vno nō legitime vbi ꝓstat de interiōe partis/ nō requirit vel exigit. immo esset superfluū aliud genus ꝓbatōis. c. j. extra de probat. Et iō martyres de quorū sanctitate nl' lus dubitat/raro fecerunt miracula respectu aliorū, spāliter in vita. Confessores vo plura in vita z i morte. Ex q̄ dubio antiquitus ꝓfessores vsq ad Siluestrū papā publice nō colebant vt sancti. nec aliquis in canone misse est positus. cum tñ vgines imo z corrupte mulieres sed tñ martyres ibi sint posite. sicut Perpetua z Felicitas.

Inter ipsos cōfessores sanctos hec fuit differētia. Nam qui scripserūt mlta ad fidei illuminationē/z magna scia z doctrina pollebant/pauciora aut q̄si nulla fecerunt miracula. p̄cipue in vita. qz habebāt ꝓbationē sanctitat/ in eminētia doctrine Sic Aug. Grego. z silēs. Vnde cū in canonizatōne sancti Thome de aquino opponeret q nō fecerat miracula in vita vel nō multa. dictū fuit q papam nō esse curādum. Nam tot miracula fecit quot questiones determinauit. Alia q̄z inter cōfessores differentia fuit. Nam aliqui vixerūt in heremo in asperitate vite pseuerātes in pugna contra vicia z temptationes. elongati a conuersatione hominū vsq ad mortem. Vi quia oderunt patrem z matrem. possessiones ꝛc. z secuti sunt xp̄m. portantes crucem p abnegationem sui z suorum iuxta euangeliū/sufficit eis p sanctitatis testimonio verbū xp̄i. Sic z Paulus p̄mus heremita (respectu cuius Anthonius clamauit se solū mōachi gerere nomen) nullum legit fecisse miraculū. Corvus autem portabat sibi quotidie panē p diuinā dispensationez, sicut z Helie. Et ne in tam lata materia diu immorer. tā martyres q̄ ꝓfessores, viri z mulieres fecerūt z faciūt miracula/multas ob cās. vt sez p dicatio eorum z nomen iesu xp̄i in q̄ tm̄ ē salus/efficax ꝓberet. Sic Petrus claudū et p illū octo milia iudeorū sanauit. illos in aīa istos in corpe z aīa. Sic z ceteri apostoli nō ad ostensionez sue sanctitatis, sed ad exaltationem nominis xp̄i. Aliquando ne p dicatō ꝓpter ministros contemnat. eo q̄ inter homines cōmuniter viuunt. sanctitatisq̄ alia testimonia non habent/ex doctrinarū excellentia. sicut Nicolaus martinus. ceteriq̄ pastores sancti. in populo cōuersantes. Aliqñ ad confirmationem xp̄ianorum nōdum plene in fide fixorum qz de facili abscederent. vl' saltem in fide errarent. Aliqñ in certis mūdi partibus maiora z plura fiebant miracula. Tum p pter loci vel hominum qualitatem. qz ceteris paganis z infidelibus erant ꝓpinqui et sic p cōsequens difficilius inducendi ad fidē z p diuiniores ad recessum. aut qz ex p ganis ꝓpagati. z sic paternas cōsuetudines difficillime reliquissent/nisi crebris signis roborati essent. vel ꝓpter eorum stolliditatem z ruditatem. tam in moribus q̄ ingenijs ac sensibus. vel alias innumeras conditōes deo notas. Alij fecerūt signa in vita z faciunt. nec tm̄ ob hoc sanctiores imo peiores z damnabiliores (cetiā euangelio teste) sunt z fuerunt. Multi dicent mihi ait xp̄s. Bñe nonne in nomine tuo ꝓphetauimus z demonia eiecimus. z virtutes mlt as fecim⁹? Tūc rñdebo illis. Amen dico

vobis nescio vos vñ sitis. Discedite a me
oēs operarij iniquitatis. Dic indas tradito
fecit signa. qr cū ceteris ptātem accepit eij
ciendo demonia ꝛc. Qui ꝛ reuertebantur
gaudentes. Ecce inquiunt xpe. Etiā de
monia in nomine tuo subijciunt nobis.
¶ Sed veritas eterna/non esse in miracu
lis gloriandum ait. Nolite in hoc gaude
re. In quo ergo magister bone tuis electis
est gaudendum? Gaudete quia nomina
vestra scripta sunt in celis. Unde Judas
p̄ditor/ꝛ filij iudeorum/vosq hodie mul
ti ejciunt demones/cum tñ sint demonia
cis forte deteriores. Sed vt xp̄us ostendat
nōis sui virtutem/ꝛ sacrorum verborum
que illi p̄ferunt efficatiam. vel vt devota
rum p̄cum in humilitate oblatarū exau
ditorē se monstret/hec fieri sinit. vel vt san
ctorum suorum magnificet nomen ꝛ glo
riam. in quorum ecclesijs vel cor̄ā quor̄ū
reliquijs ista fiunt. vel alijs de causis sibi
notis. ¶ Non ergo appetenda sunt mira
cula que cum malis habent cōia. Mira
cula sanctum ostendunt. non aūt faciunt.
Ubi ergo nō est necesse ad confirmationē
fidei. vel vbi homies essent ingrati. vl vbi
emendatio vite ꝛ dei gloria nō subsequit
aut vbi sancti ex testimonio sacre scripture
austeritate vite cum sancta conuersatione
tpalium abrenunciatōe. xp̄i imitatione. si
ue alia causa p̄m deum eor̄ū sanctitas no
ta est. ibi (vt p̄misi) miracula p hoies expe
tere superfluū videt. Si vo deus faciat mi
racula absolute. ipse nouit quare. cum etiā
quotidie eius mirabilibus plena est terra.
¶ Probatio autez sanctitatis p miracula
tñ/plurimum est suspecta. qr (vt supra di
ctum est) malis sunt cōia. ꝛ multa nō xp̄ia
ne sed magice artis ostentamēta sunt que
a simplicibus quasi sanctitatis miracula
acceptant. ¶ Deinde notādum q in le
gis tpe/p moysen fiebant signa ingentia
quibus magi quidā/p incantatōes fece
runt silia. Dece plagis terra egypti fuit at
trita. Virga/moyses diuisit. Daria. edu
xit aquas de petra. Dñs pplo suo de celo
pluit manna. Transiuit ppls sub Josue
iordanis fluenta. Sonitu tubarū ꝛ clamo
re ppli corruerunt muri Jericho. Sol nō
occubuit duorū dierū spacio. Super bo
stes/lapides pergrandes ceciderunt de celo
In mādibula asini p̄cussit Samson mil
le viros. Sitienti de molari dente eius dē
mandibule/egresse sunt aque largissime.
¶ Tempore xp̄arum/Helias mortuus
suscitauit. Palio iordanē diuisit. Currū
et equis igneis raptus est Helias/eodem
pallio helie/p̄fatum flumen p suo transi
tu siccauit. Sale aquas dulcorauit atqfe
cundas fecit. Dittenti lignum in aquas
ferrum securis natauit. Naaman syrū ver
bo dñi in iordane a lepra mūdauit. eiusq
lepra Jezi adhesit. Dortuū puerum sul
citauit. Eoq mortuo/cum p hostiū fugā
cadauer a quibusdā in eius sepulcrū pie
ctum esset. sacrorū ossium contactu reuixit
¶ Innumerabilia sūt alia miracula post
creationē celi ꝛ terre. angelorūq ex nihilo
et hōis ex limo. tam tpe legis q̄ xp̄arum
facta. sed illis tpibus erant apta. plurima
et magnis sacris obumbrata. sicut etiā mi
racula xp̄i que fecit i terris in p̄sona xp̄ia
¶ Hec aūt antiqua miracula q̄tidie i my
sterio renouāt in ecclesia. que etiam tanto
maiora sunt/quanto nō cor̄pa'lia sed spūa
lia. Primo maius est iustificare impium/
q̄ creare celum ꝛ terrā. vt dicit Aug⁹. Itē
quotidie p dei gratiam ex nihilo. s. pecca
toribus fiunt angeli. ex terrestribus sūt
celestes. Mare rubrū p qđ submersis egy
ptijs transimus/baptisma est/xp̄i sanguie
rubricatum. quo evasis vicijs. celum in
troimus. Manna nō figurale sed reale edi
mus. Agnum paschalem xp̄m tollentē pec
cata mūdi/in veritate mādicamus. Visū
auditum gustum ceteroscz sensus ꝛ mem
bra inuicem sanamus/cum ad verbum dei
audiendum. ad deum diligendū ad eius
p̄cepta seruandū. ad elemosynas dandus
peccata fugiendū. celestia appetendū. atq
ad cetera deo placita alternatim prouoca
mus. ac p hoc mortuos suscitam⁹. ¶ Dec
sub brevitate cōtra eos q impugnāt ordi
nem carthusien. qr nō fiant in eis mirac
la. immo nec vellent. potius vo facientes
occultarēt. sicut sepe reptū est. ¶ Qđ autē
silr dr. q nec habeāt canonisatū nisi vnū
sez sanctū Hugonē Linconien. p̄m. Rñ
deo q nec idē/ex eor̄ū voluntate sed regis

Anglie ⁊ suorū instantia est canonisatus. q̄ sanctissime fuit vite. magnis miracul' claruerit. ⁊ p̄curator carthusie magne p̄fectus extiterit. ¶ Credendū ꝫ est in infinitū plures mortuos sctōs ⁊ q̄tidie mori q̄ hi sint qui canonisati sint. Neq; ei antiquius canonisabant. ſz ex certissima vite sctitate colebant. Ut be. maria Magda. Jolles bap. apli. ceteriq; plimi. Gz ne passim ppl's in errorē iret. eccl'ie cēsura/canonisatōis moderamē adhibuit. Nam ppl's falso rumore vel simulato signo vel nāliū impōsitionū q̄ circa corpa occisorū vel patibula de nocte ardent q̄si candele. ignarus/facillime seduci posset. vt latronem p̄ sctō honoraret. sicut in aliquorū sanctorū legē dis factū repit. ¶ Virgo Maria/nullum legit in hac vita fecisse miraculū. nec apli in euāgelijs ⁊ epl'is. de eius sanctitate ⁊ vite excellētia/mentionē fecerūt. nisi sicut p phetē cecinerūt virginē paritura xp̄m. Ita illi eam pepisse xp̄m filiū dei. Uñ ex p̄sti in hoc solo verbo q̄ esset mater dei/omnē exp̄sset. excellētiā ⁊ supeminētiā tot⁹ puritatis ⁊ sctitatis. sup oēm creaturā corpalē et spūalem. Querere ergo eius sanctitatez p miracula/non esset sane fidei. Nec miracula q̄ p eam quotidie fiunt/ad p̄bationē sue sanctitatis exhibēt. nec sanctitati eius aliquid addunt sed ad manifestādā eius erga nos immēsam charitatem ⁊ pietatem quam habet ad devote eam implorātes ⁊ venerantes.

Contra impugnātes Carthusien. quō nō sit ordo cōfirmatus

Hbuc plerīq; eosdē impugnāt quō primo nō fuerit cōfirmatus eorū ordo a sede apli. ¶ Est plane cōfirmatus ⁊ sepe. vt p̄z in pluribꝰ p̄uilegijs ⁊ ipsis statutis. ¶ Uñ demus locū huic obiectioni. ⁊ sub paucis verbis dicamus sufficere ad cōfirmationē cuiuscunq; religionis collegij seu cōgregatōis spūalis vite sanctitatē. hoc est in seruitio dei virtuosam pseuerantiā. absq; etiaz approbatōe sedis aplice. Et hec est approbatio seu cōfirmatio inuisibilis spūssancti et ipsius vnctio q̄ docet de oībus. i. Joh. ij. Et hoc est qđ dī Act. v. c. Si opus nō est ex deo/dissolues. Hec ecclesia primitiua imo iam p̄ multos annos adulta/his confirmatōibus ⁊ approbatiōibus vtebatur. Tandē ecclesia videns cōfusionē in religionū multiplicatōe/⁊ heresum pullulatōne strictius admonuēs manū tanq; mater solicita/reprobauit oēs religiones. mendicantium quatuor exceptis. Neq; amplius aliqua religio instituet nisi approbatōne sedis aplice. De religionibus autē antiquis nō legimus aliquā approbationē exp̄ssam sedis aplicē. sed eorum vita sancta ecclesia sciente/⁊ eis vt viris sanctis ⁊ approbatis cōicante/⁊ multa ⁊ varia p̄uilegia concedente/erat eorū plena confirmatio. ¶ Est aūt carthusien. ordo ceteris oībus antiq; exceptis Bñdicti ⁊ August. ordinibus Fuit eñ circa annos. xx. ante ordinem Cistertien. ⁊ p̄ centū. xxx. annos ante p̄dicatores ⁊ minores/ceteroſq; mendicātes.

Finis.

Tractatus eiusdē cā

cellarij parisien. de nō esu carniū carthusiensiū. contra eos qui eosdē ex hoc statuto tanq; indiscretos ⁊ inhumanos iudicant. rōnibus approbans indispensabilē apud eos seruari solitā carniū abstinentiā.

Epistola

Gregio viro Johanni de gonnant. qui olim in seculo miles. nunc in xp̄i seruitute cum p̄clara Carthusien. familia militans illustriꝰ suus Johannes Cancellarius indignus parisien. triumphum beatitudinis adipisci. ¶ Qua sicut opinor meminit prudentia/quēadmodū ab inclito p̄ceptore meo nunc epo Camerācen. pridem postulasti/vt p̄ tractatum aliquē ex iure diuino ⁊ valida disputatōe cōpesceret ac refelleret carnales/qui cecis oculis ac sputanti ore latrant in religionem carthusien. tanq; irrōnabilis sit ⁊ impia. ob ppetuam eorum de nō esu carnium obseruantiam. ¶ Attempt̄auit hoc agere idem p̄ceptor meus. cui in cancellariatus officio ⁊ in cathedra successi/immeritus. non tñ ad fundum difficultatis vsq; quaq; puenit. qđ agnouerim plura eñ sibi ingiter surruebant impe-

dimenta. ¶ Quã obrem tui tuęq petitõis nõ immemor/tande aliqñ sumpta occasione in vna et lectõibus meis conatus suz. Licet viribus imparibus/satisfacere pio et feruido religionis tue zelo. ¶ Nõ si pfecerim id qđ optaui /gratias illi a quo omne donũ optimũ ꝛ pfectum. si minus attigerim/suppleant aut corrigãt imperfectũ mentem tui fratres. patres mei. ꝛ alij ꝓfundi sapiẽtes. Bene vale. mei memor in oõnibus tuis. ¶ Et si latini forsan eloquij non satis es idoneus auditor: nolito conqueri qm̃ habes copiã interpretum abundantem. đictos pẽs loquor. quorũ genibus ꝓuolutus/oronũ suarũ suffragia/egens ꝛ mendicus exposcito.

Incipit tractatus

GRandis ꝛ mira est nobis Johannis abstinãtia et sobrietas recitata cum dictũ est. locustas et mel siluestre edebat. Qz horrere de facili solẽt abstinentiã quivolupta tibus defluũt. quorũ deus venter est. ꝛ sobrietas ab eis austeritas inculpatẽ. ex sua infirmitate viciosa/in malocq radicata consuetudine/alienã vitam metiẽtes/iudicãt mirabile esse aut supstitiosuz aut indiscretum attenuare corpus duris ieiunijs. Cõcessis insup cibis qs deus (inquiunt) creauit ad ꝓcipiendũ cum grãrumactõne/irrident nõ vtentes. ¶ Non aduertũt aut capiunt q̃ leta sit/q̃ salubris ꝛ expedita/ꝛ ex bona cõsuetudine q̃ facilis ꝛ iocũda redđat. deuotorũ sobrietas. q̃ cũ apl̃o castigãt corpus suũ ꝛ in seruitutẽ redigũt. Qui detrimum corꝑali ieiunio/vicia cõprimũt. mẽtẽ elenãt. virtutes acquirũt ꝛ ꝑmia. Subinde ista est infamis palma viciorũ. ꝛ extrema quorundã criminosorũ impudentissimaq puersitas. sancta polluere. calũniari bñ acta. ꝛ q̃ imitari non pñt/saltem volunt ea detestari. Hinc blãdiẽ iniquitas sibi. si de sanctitate cõfixerit ꝓbrum aliqđ. si contra bñ viuentes infames snias ꝓtulerit. ꝛ aliene vite reprobationẽ/suam laudẽ ꝛ solamen esse arbitrat. ¶ Experimur hãc carnalium hoim insaniã. tum in multis. tum notatim erga venerabiles pẽs ꝛ fratres ordine carthusien. ꝑ quos repitur sicubi in ecclesia quicq vestigij reliquerit pđicãda illa ꝓiscorum patrũ deuotio admirabilis feruor et sua ꝑ modũ incredibilis cõtinentia. Vos nanq carthusien. exagitant nõnunq̃ imbuti sapia terrena aliter dyabolica dicẽtes contra charitatem deum gare sibipsis ꝑsertim in infirmitate positis esum carnium. Vox ista. vox plane illorũ est qui suspirabãt ad ollas carniũ egypti. fastidito manna. ¶ Subijcitaq pluries animũ aliquid de hoc scriberevt temptarẽ funditus eruere/ꝛ cortice sublato medullitus ꝑscrutari/id qđ difficultatẽ afferri pñti materia. Nunc tandẽ occasione sumpta ex contextu pñtis lectionis q̃ de abstinẽtia loquit̃ Johãnis baptiste conabit̃ idipsũ pagere tenuitas ingenij mei absolute quidem ꝛ breuiter. qm̃ veritas lux est. ꝛ intue atur nunq̃ melius/q̃ dum nuda breuitate mõstrat̃. folijs aũt faleris verborũ nõ magnope eget. obumbrãt ipsam qñq ꝛ offuscant veritatem potius q̃ illustrẽt ꝛ exꝑdiant.

ERit igit̃ triplex cõclusio. vna directe risalis. due sequẽtes difficultatum nodos tangent ꝛ euoluent. De difficultates ꝑcipue ꝛ summatim due sunt. vna de casu necessitatis extreme. alia de infirmitatibus et abbreuiatione vite.

¶ Prima cõclusio. Potest rõnabiliter in ordine carthusien. esse lex vel generale statutũ. vt nullus frater illius ordinis comedat vnq̃ carnes. immo si petat q̃ sibi nõ ministrent̃. Et ad hmõi obseruationẽ fassere disciplinam grauem cõtra transgressores institui. ¶ Secõa conclusio. nõ obstat rationabilitati ꝑfate legis vel statuti q̃ dabilis est casus in quo frater carthusien. etiam ꝑfectus/obligaret̃ vesci carnibus ꝛ aliis sibi ministrare teneret̃. ¶ Tercia cõclusio. abbreuiatio vite corꝑalis aut famatis debilitatio non auferũt rõnabilitatẽ ꝑfate legis aut statuti.

PRadeẽ ꝑ indirectũ prima conclusio qm̃ nisi sic liceret generaliter ordinasse. nullo modo sentiendũ est q̃ tanti tpis cursum. s. ꝑ trecentos annos. et amplius talis fuisset lex inter ipsos Carthus. ꝓmulgata ꝛ seruata. inter qs tot sanctos floruerunt summe religionis ꝛ exi

miē discretōis viri. in iure ciuili canonico
et diuino/nō mediocriter instructi. Neq; q̄
iusq; toleraſſet illud eccl̄a. alioquin decis
ſet laqueū suis fidelibus filijs. q̄n eos dā
nabiliter errasse sciuiſſet. neq; tñ eos ab er
rore reuocaſſet. Alioquin ꝓterea non lau
daſſent vitā taliū/sanctiſſimi viri. quēad
modū dicuntꝰ 7 cir cūſpectiſſimus Bernh.
ad frēs de monte dei eiusdem ordinis scri
bens eos collaudaſſe repiē. imo 7 ad absti
nentiā multā inuitaſſe. obiectās frēs illos
in horrēdis frigoribus magne Carthuſie
manētes. ¶ Rursum p directū sic arguiē.
Licitū est vni vel pluribus p totam vitā a
carniū esu ꝓsus abstinere. q̄n ita fecerūt
plurimi laudabiliter 7 q̄die faciūt. Et apl's
satis innuit dicēs: Nō si esca scāda liſat fra
trem meū/nō mādūcabo carnes in eternū.
Qđ nō poſſet/si non potuiſſet licite cō
pleri. Potuit ergo irreprehensibil'r fieri lex
siue statutū/q̄ illud licitū iugiter seruare
tur: q̄n infra docebiē nil obstare: q̄ minus
illud fieri fas existat. ¶ Ceterū lex illa rō
nabilis censenda est. q̄ religiom̄ q̄uenit. q̄
disciplinē cōgruit 7 q̄ saluti ꝓficit. quēad
modū trahiē ex dictis Jsiō. Sed lex talis
de nō comedēdo carnes est hmōi. put ex
pientia longa doctrix est. Eteni sub hac le
ge 7 ꝓ m eam religio si viri 7 disciplinati et
de salute sua soliciti/vixerūt vsq; ad sene
ctam bonā 7 plenā dierū in columes in aīa
et corꝑe/plusq̄ in locis alijs plurimis vbi
cōcediē esus carniū ad saturitatē. Beniq;
constat eos imitatores esse antiquorū ꝓ
phetarū 7 heremitarū Melye et helizei ac
Johis baptiste. aliorū q̄z sanctorū patrū/
p egyptū olim degentiū. Inter q̄s (put re
fert Hieronymus in epla vna ad Eusto
chium) nō solum carnes sed 7 coctum ali
quid comediſſe/luxuria erat. ¶ Ꝓ cōclu
sionis huius corroboratiōe faciūt se oia q̄
scripserūt de sobrietate 7 abstinētia docto
res catholici. q̄ plurima sūt valde. nec egēt
hic inseri. Legaē Hieronymus in li. cōtra
Jouinianū. vbi ex vetuſtiſſimis gentiliū
hyſtoriis/sobrietatē stabilit. Videaē idez
in vitas patrū. Et Caſſianus in suis colla
tionibus 7 institutis. Et ꝓspicuum erit q̄
liter sanctorū patrū immo virginū 7 mu
lierum abstinentia fuit 7 insanitate 7 infir
mitate cōstanter mirabilis. Habemus de
venerabili Paula cui in vltima qua obiit
egritudine sibi ꝓsuaderi non potuit vt vi
no modico vteret. Proinde discretores ci
borū refellit Bernh. in omel. xxx. sup Can
ti. Et multa in hunc modū relicta sunt a
sanctis 7 celeberrime disputata ¶ Beniq;
veritas huius cōclusionis/ex deductōe se
quentiū velut ex nubiū obiectarū depulsi
one magis elucesceat.

Sit scia cōclusione vnum sup
ponieē q̄ dubium sit casus in q̄ fra
ter Carthusieñ. etiā ꝓfessus/obli
geē vesci carnibus 7 alius sibi ministrare
teneaē. Dupaddiē ad hoc q̄ istud nō ob
uiat rōnabilitati legis antedicte. Probaē
suppositū in casu necessitatis extreme q̄n
dubium est casus infirmitatis/vbi medico
rum exptorū iudiciū/7 cōscia fratris infir
mitatis 7 aliorū sibi ministrantium/dicta
bunt q̄ ipse egrotus absq; dubio morieē/
si nō adhibueē p esum carniū. 7 edendo car
nes cōualesceat. Nec satis esse videē ad ne
ganduz possibilitatē necessitatis huius ex
treme/illud qđ scripsit quidā medicorum
mgr Arnoldus de villa noua/ꝓ dissolutō
ne dubietatis ꝓposite. Dit enī q̄ in egritu
dine q̄libet curabili humidū radicale suf
ficieēter restaurari pōt p vitella ouorū abs
q; esu carniū req̄sito. Nec euasio nō vsq;
quaq̄ sufficit. nec difficultatis radicē euel
lit. Stabit itaq; q̄ languēs de q̄ est sermo
oēm abominabiē vtilē cibum ꝓter carnes.
aut ius earū. 7 ꝓsertim vitella ouorū fasti
diet. ita vt comedere illa salubriē aut absq;
vomitu nō valeat. ¶ Sed tñ ne cōtrouer
sia aut calūnie materia in longius ꝓcedat
dabo casū possibilē vbi aliqs carth. etiā sa
nus morieē absq; remedio/misi carnibꝰ vti
ꝓsentiat. vtputa si deductꝰ sit in manꝰ ty
rannoꝝ. vbi vel ex negcia vel aliūde/nihil
ꝑmitteē sibi offerri ad vescēdū ꝓter carnes
Querēdū ē q̄ in hoc vl' ꝓsili casu necessita
tis. an hmōi carth. tenebiē carnes comede
re/7 si sic. hr intētū. ¶ Si diceret aliqs q̄
potꝰ eligere habebit mori fame, dicere eū
dem optebit ex ꝑnti/in seip̄m manꝰ iniici
et 7 erit suimet occisor. Juxta illud vulga
tū Amb. Pasce fame morientē si nō pa
sti occidisti, nec ad se minꝰ q̄ ad alios ꝓce

ptum hoc extendit. Preterea consuetudo aut cōstitutio generalis ecclesie de non comedendo carnes in die veneris nō obligaret ad sui obseruationē in casibus pōribus extreme necessitatis: imo nec excusaret aliquē ab homicidio, qui cū posset saluare vitam p esum carniū/se vel aliū mori spōtanee pmitteret abstinēdo. Secludēdo tñ sp casum grādis scādali in fide. de q̄ dicēt postea. Porro de votis idē est argumentum. ¶ Est aūt fundamentum radicale ptactorōnis in hoc. qm̄ a lege dīna/nulla lex aut obligatō pure humana. pōt absoluere aut excipe vl' instituere q̄ non obseruet. Sed hec est lex diuina. Non occides. A qua lege/non legit̄ p aliqō aliud diuinum ius facta exceptio ista. vt p obseruatōe cōstitutionis aut obligatōnis pure humane superuenientis eam transgredi liceret. 7 se mori sinere fas est. Vnde reclusus aliquis/qui vouit nō egredi/videns aliquez in extrema necessitate famis aut periculi mortis/si nō exeat 7 succurrat cū possit/p occisore criminabit. quantomagis si sibimet in articulo mortis vel talis necessitatis subuenire contempserit. ¶ Proinde cōfirmatio eorum q̄ dicta sunt sumit̄ ex hoc q̄ nulla cōstitutio/cōtra charitatem pōt robur obtinere. qm̄ lex p charitate semp ferēt dum bñ ferē quia est pcepti finis 7 plenitudo legis fm ap'm. Est aūt cōtra charitatem cum in deteriorem vergit exitum/seu el alium dimittere mori modis tactis/qm̄ ex cōcessione diuina licitus ad vitam patet exitus. Beniq̄ pceptum inferioris seu cōstitutio pōt indicare posset pcepto superioris. dei vic̄ inbētis ne quis se perimat. qō q̄ falsum sit non videt nemo. ¶ Obijciet forte aliqs ō mahabeis q̄ prius elegerūt horridā mortem ppeti q̄ carnibus suillis vesci. Siliter de quibusdam alijs in veteri testō 7 nouo qui vel ad exemplum virtutis. vel ad euitandum dei iniuriā. vel p castitate seruanda. aut in vltionem inimicorum vt Samson. semetipsos pimerunt. ¶ Sed ad multa istorum rñdet Aug. diffuse. j. de ciuitate dei. Cuius sniā finalis est. q̄ nisi ex reuelatōne diuina/aut ex spāli instinctu dei dispensante (habet em̄ deus ptāt̄ vite 7 mortis) nō pōt quisq̄ manus licenter sibi inijcere. q̄uis de castitate seruanda specialior est difficultas/que tangēt inferius. De mahabeis insup alia est rō. qm̄ lex diuina ipsos tūc obligabat nō comedere carnes porcinas. Ideo fatendum est/ q̄ citius mortē q̄ esum talem debebant eligere. Non em̄ transgredienda est lex dei p corpalis vite saluatione. Secus est nūc vbi talis legalis obseruatio cessat. Secus pterea vbi nō cōsurgit obligatio nisi ex constitutione pure humana. Intellige vigilāter q̄ dico de cōstitutione pure humano. Fiunt em̄ quoti die leges de malefactoribus occidēdis. sed nō sunt solum humane. immo fundamētum principale 7 autoritatis robur/ sortiūtur a lege diuina inbente vt ppls suus tollat malum de medio sui. 7 membrū quod scādalisat abscindat. Nolo tñ dicere q̄ iudices possint p quolibet peccato ad arbitrium suum licenter mortem statuere. aut statutam infligere. sicut de furto mere simplici deducit quidam doctor. ¶ Ceterum lex diuina habet. Non fornicaberis. nō perurabis 7 silia pcepta. Idcirco etiam cū q̄ posset aliquis plongare vitam suam p fornicationem aut p furium/nullus ad talia cōsentire deberet. ¶ Sed instabit aliquis rursus 7 dicet q̄ oia vota 7 leges omnes de quibus loquimur fundant̄ in lege diuina. in hac scz. Redde altissimo vota tua. Et humane institutōes in illa autoritate platis data. Qui vos audit me audit et qui vos sper. me rē. Et iterum. Que dicunt facite rē. Rñdetur q̄ in talibus votis aut legibus positiuis ista semp exceptō subintelligit̄. nisi vbi cōtra dei superioris pceptum cuius finis est charitas/militaret. Inde emersit cōsilium istud. In turpiloquio mutu decretum. Nō si aliqō votum fieret aut aliqua lex liberet̄ ab hoibus absq̄ omni exceptōe tali expssa vel implicita/irrōnabilitatem manifestam 7 nō tolerādā lex 7 votū cōtinerent. Quo pacto sic 7 qm̄ euenire possent casus/qui legem dei in sui obseruatōe violarent. put supponit̄ declaratū esse satis. Et arbitror illud q̄ in hac scōa cōclusione supponi dicebat/dubilez esse. s. casum in q̄ frater carthusien. etiam p̄fessus/obligaret̄ vesci carnibus 7 alios sibi ministrare teneret. Et iste casus est necessi

tatis extreme. seu p infirmitatē seu p tēpis aut loci aut tyrannidis importunitatē pti gerit. Ista tñ necessitas q̄ pacto posset for san nō semp obligare ad vtendum carnibus p̄sertim in casu grādis scādali: seqns cōclusio declarabit. ¶ Nunc accedam⁹ ad reliquū est in hac conclusione argumentis stabilire. vt declaremus ea que dicta sūt super isto casu necessitatis extreme non obuiare rōnabilitati legis vel statuti Carthusien. de non comedendo carnes. ¶ Pro quo rememorandum est/ q̄ ad hoc nullū vorum exp̄ssum habēt. sed est dūtaxat quedā ordinatio siue institutio positiua: ne hoc quisq̄ eorū p̄sumat attemptare qđ si fecerit/ subiacebit discipline ordis. et certas penas illic exp̄ssas sustinebit. Et ita fuisse olim institutū apud quosdaz alios ordines. vt apud fratres predicatores sub pena carceris referente q̄dā accepi. ¶ Ad de vnum circa qđ p̄ns difficultas versat. z qđ p̄cipue causat apud nōnullos scrupulū Fateor itaq̄ q̄ nullus casus in ordinatōe p̄dicta excipit. neq̄ casus infirmitatis neq̄ alterius necessitatis extreme. Que exceptio si facta fuisset. apponerēt plures digitum ou suo. qui nunc in ordinationē talē ablatrant. ¶ Sed rñdeo: q̄ exceptionem hanc addere nequaq̄ oportuit. immo nec cōgruum fuit. Qđ nō oportuit oñdit primo q̄ lex naturalis z diuina sufficiēter excipiunt. Nunquid leges oēs tam ecclesiastice q̄ diuine/ q̄uis ferañ vniuersalit. suscipiunt tñ exceptionem p̄ut a p̄bo traditē et ex earundē inspectōne cognoscit illam ēo exceptionem cōtinuo ad legem subintelligi nulla est necessitas. sed nec eiusdem exp̄ssio requirit. Que est rō? Quia plerunq̄ hoc esset impossibile. Animum z plerūq̄ supfluum p̄ter numerosam z infinitam particularium circūstantiarū emergentium varietatē. ¶ Rursus exceptio q̄ sufficiēter dat intelligi aut aliunde satis trahit non eget exprimi. Sic est de casu extreme necessitatis respectu legis aut cōstitutiōis de q̄ loquimur. Trahit quippe talis exceptō a lege diuina z naturali quantum sufficere debet. Q̄m p̄ similitudinē ad alias leges conditas/ vbi sīles subintelliguntē exceptōnes instruit quilibet etiā parū doctos ita posse et debere fieri circa institutionē p̄sentem/ q̄ tumcunq̄ generaliter lata sit. dūmō illaz q̄ subintelligenda est exceptionez p exp̄ssa verba nequaq̄ excludat. Si esset diceret cōstitutio illa/ q̄ in nullo casu/ etiam cuiuscunq̄ necessitatis extreme liceret comedere carnes sub mortali pctō. nescirem fateor cōstitutionem istam ab iniquitate defendere. Sed ita nō esse docet textus institutionis quē inspexi. vbi nec obligatio fert sub pena peccati mortalis. sed solūmodo sub pena discipline ordinis. Nec etiam casus talis necessitatis extreme secludit. Interrogati siquidē eorum aliqui excellētes viri p meipsum/ quid agerēt vbi in deserto aliquo vel carcere nihil haberēt p̄ter carnes ad vescendum? Rñderent se comesturos fore absq̄ oñi scrupulo priusq̄ se mori p̄mitterent. ¶ Audite narrationē. Contigit vnum ex carthusien. dum equitaret/ in tantam semel famē et sitim incidere/ q̄ de sanguine equi sui biberet ne periret. aliud quippe quo tunc sustentaretē nō habebat. Delatum fuit hoc ad reliquos fratres/ qui necessitatem circūspecte attendētes q̄ legē nō habet/ eūdem absq̄ disciplina vel quauis pena velut innoxium susceperūt. maxime q̄ sufficiēter constare poterat oībus de necessitate sua. alioquin fortassis subiacuisset discipline ordinis. nō quidem ex culpa p̄pria. sed ad euitandum in scandalum aliorum. ne deinceps licentiam z exemplū alij traxissent ad comedendum carnes p libito. Aderuisset aūt frater ille illam disciplinam ordinis humiliter z innocēter tolerando quēadmodum sentiunt doctores de illo qui p ecclesiasticam censuram cogeret habitare cum illa que ad veritatē non est vxor sua legitima/ q̄uis ita decerneret ecclesia. que nō de occultis sed de manifestis determinat. Casus alibi est expressus. Sic dico. q̄ nō esset q̄q̄ inconueniens/ innocētem carthusien. p esu carnium aut earūdem ministratiōe/ discipline ordinis ad aliorum terrorem z regule inuiolabilitatem subiacere. ¶ Aduero dicit aliquis. Cur non exp̄ssus est z exceptus casus iste necessitatis extreme? Dixi iam z repeto. q̄ illud fieri non oportuit vt p̄bauī. immo nec cōgruū apud eos fuit vt deduco. Sen-

sus certe homis qz ꝓni sunt ad malum ab adolescentia ꝙtumcuqz in freno ⁊ chamo constringanꝫ. vix edomari ꝑñt qui efflu ant ⁊ effrenes fiãt. Dum ergo parula eis aperiẽ rimula licentie aut frenum eis tan tisp laxaẽ/fiunt cõfestim occasione assum pta ex ipsa licentia deteriores. Omnes eñ deteriores sumus licentia vt Comicus di cit. Quãobrem si casus aliquis fuisset in in stitutione ꝓfata concessus exꝑsse de come dendo carnes formidandum erat ne pau latim succedentibus ꝛpibus magis ac ma gis dilatata fuisset ⁊ extensa hmõi licentia et tandem plus ad voluptatem ꝙ necessi tatem deseruisset. Totum hoc declarabũt amplius sequentia. ⁊ experientia teste de fendiñ.

¶ Erciam postremo conclusio nem posui ꝙ abbreuiatio vi te corpalis/aut sanitatis debili tatio/nõ tollunt rõnabilitatem prefate le gis aut statuti. ¶ Non penitus inutiliter tractandum hic esse arbitror et declaran dum/quẽadmodum licitum est agere mi ta siue ꝛpalia siue spũalia sint/per que ⁊ in quibus/abbreviat homo vitam suam. aut infirmitatis debilitatem incurrit. ¶ Be cludo tñ in ꝓmis ꝙ intentio talis bois ci tius nature consumentis cursum. i. perio dum etatis sue/non ferat directe ⁊ imme diate sup eo qõ est abbreviare vitam suã. vel corpus in egritudinem trabere/tanꝯ sup fine principali/aut ꝙ nõ fiat ꝓ fine p hibito ⁊ nequã. quẽadmodum multi de speratorum ⁊ fortunas suas ferre nõ valẽ tium/fecisse legunt. ⁊ vt stoycorũ error fa cere consulebat. In hoc siquidem casu ta les graviter peccant ⁊ p leges merito deho nestanꝫ. Hic habet qz veritatis locum il la Hieronymi sentẽtia. ꝙ nõ refert si quis p immoderatam abstinentiã se paulatim interficiat/aut subito. His ꝓmissis probo qõ assumptũ ẽ licere scz plerũqz abbreui are vitam suam/in variis occupatiõibus studijs ⁊ artibus. ¶ Ad oppositam eñ as sertionẽ sequunt absurditates innuere. in ter quas ulla nõ mediocris est. ꝙ quilibet teneret vacare studio medicine. aut medi corum consilijs atqz regiminibus cõtinue uti deberet. Quare sic? Constat nempe. ꝙ ex ignorantia medicinarũ ꝑseruationarũqz ab infirmitate. ⁊ cõseruationarũ sanitatis. ex omissione inlup medicinalis regiminis irruimus in crebras egritudines. vite ab breuiationẽ incurrimus. ¶ Rursus quili bet obligaret desistere ab opibus ⁊ actibus ex quib⁹ veniũt cõiter debilitatões in cor pore. ⁊ ciusdẽ corruptio velotior subsequiẽ ꝑsertim dum tpa sunt in tpata/⁊ ex nimio gelu vel estu fervido discrasiant armoniaz debite sanitatis. ¶ Quid ꝓinde? Sic cer tẽ agricole/colere terra. opilio pascere gre gem. vindemiator vuas colligere. ruralis falcare fenum vel segetes/cursor legationẽ explere/desisteret. Et ita passim in omnis bus hmõi penalibus opibus ⁊ debite va litudini nõ parũ aduersis/valebit argumẽ tum. ¶ Ceterũ posito isto/cõdemnarent oẽs diuites qui delicatis ac ꝑciosis alimẽ tis/nõ occurrũt morbis pauperuz. si semp modis oibus licitis ⁊ possibilibus/sit sani tas in se vel alijs de necessitate seruãda vel egritudo pellenda. ¶ Porro cui dubium esse põt quin militaris exercitatio secũ plu rima accumulet corpis incõmoda. nũc in ipso belli apparatu. nunc in tẽtoꝛijs aut ca stris. aut sub diuo. demũ in ipso hostili cõ flictu. Quis neget in his abbreviare vitaz multipliciter corpalem? Quid enumerem labores estus. frigora. famem. sitim. curas vigilias ⁊ vulnera. quibus ipsa plerũqz vi ta funditus extinguit? Quis tñ dixerit. p pter hec repelli a militando reges et alios reipublice rectores tanꝯ iniuste agãt ⁊ in seipsos manus injciant. ¶ Benigz de ipis mercatoribus quid dicturi sumus nostre po sitiõi aduersantes. de quibus ait Flaccus. Impiger extremos curris mercator ad in dos. Per mare pauperiẽ fugiens ꝙ saxa per ignes. Quis nõ videat ꝙ tam ipsi ꝙ innu merabiles hmõi. hec ⁊ similia agendo pa tiendoqz/vitam abbreviant? Quis nesci at ꝙ egritudinibus varijs atterunt. Ve runtñ ꝛpalia solummodo numeramus ꝙ quibus adipiscendis cõseruandis. aut re cuperandis nõ dico infirmitati sed vite pe riculoꝛ morti/licenter nos exponimus. ¶ Concludamus igit argẽtes a mino ri ad maius ꝙ ꝑ bonis/spũalibus acquirẽ dis. cõseruãdis. aut recupãdis seu restau

rūdis. vel p malis depellendis/nō est q̄
modolibet illicitū vel irrōnabile sūm pe-
ti. Quāobrem ipsi carthusiēn. pūt subiici
regule vel statuto/ad cuius nihilominus
obseruationem/sequit̄ q̄q; abbreuiatio
vite corpalis vl debilitatio sanitatis incur
rit. ¶ Sed opponet forte scrupulosior ali
quis ⁊ queret. si liceat omnino medicinaz
spernere? Si ptera in enumeratis cpalib⁹
exercitijs/fas sit qualitercunq; ⁊ quōcūq;
vitam consumere? Et si sic dicat̄ sicut di-
ctum fuisse videri pōt: licebit cuilibet absq;
vicio temptandi deum/omnibus se pe-
riculis morborum ⁊ mortis improuidum
obiectare. Istud vō nondum quisq̄ dixit
Respondemus dicentes. q̄ in p̄senti ma-
teria sicut ⁊ in reliquis omnibus obserua-
re cōuenit puerbium illud poeticū a Te-
rentio cōmemoratū. Ne quid nimis. Nō
Oratius plus. exp̄ssit dicēs. Est modus i
rebus sunt certi denīq; fines. Vltra quos
citraq; nequit cōsistere rectum. Hoc dicit
p̄bs describens virtutē esse in medio. n on
quidem in diū sibili. sed in certa latitudi
ne put est signum ad sagittam. ¶ Altuero
qualiter accipiendum sit medium hmōi/
si quisq̄ vlterius pgat inquirere? Rīdeat
p meidem p̄bs q̄ medium illud est q̄ ad
nos et vt sapiens iudicabit. Neq; em̄ pōt
aliter sub generali regula vel arte notifica-
ri tale medium. Idcirco virtus quā mul-
ta gignit experientia/certiusq̄ ars sola/ tale
medium coniecturat. Et q̄ attendit par-
ticulares circūstantias omnes clarius ⁊ so
lidius opatur. q̄q̄ ars ⁊ doctrina multaz
afferant cōmoditatem. virtutis exercitiuz
querētibus. ¶ Sufficit ergo nobis p nūc
verificasse id qō assumptū est. ⁊ oñdisse q̄
mediū sobrietatis ⁊ abstinētie in ꝓposito
nr̄o nō sic indicabit̄ a sapiēte q̄ ois debili-
tatio corpis ⁊ omne discrimen mortis
seu male valitudinis/euitet. ¶ Ꝫ ve-
niamus ad bona spūalia. bona virtutum
post̄q̄ locuti fuim⁹ de bonis cpalibus vbi
longe minus videret excusabilis p acqui-
sitōe earundē abbreuiatio quātalibet vite
corporalis. Enumeremus g̃ aliqs radices
cās vel rōes spūales/ꝓp̄ē q̄s licitū ē vite h⁹
moribundē detrimentum subire vel pati.
¶ Et p̄mo quidē ad obediēdū deo. Dein
de ad satisfaciendū p pcō. Rursus p iu-
uamine charitatiuo p̄ximi. Ceterū p euita-
tōe grauis scādali. Porro ad acq̄rendū
virtutes in se vel in alio. Et ad extremū p
extirpatōe viciōz ⁊ carnis ad spīm subiecti
one. ¶ Constat ei q̄ ad p̄mū q̄ obediētia
p̄t licite impare vt hō subeat mortē corpa
lē p fide sustinēda. exēplo martyrū. vl vbi
deus hoī reuelaret. quēadmodū de samso
ne ⁊ alijs multis sentit Aug. de ciuit. dei.
Habet em̄ ō vite ⁊ mortis impiū. Addo
adhuc q̄ etiā vbi nō obligaret̄ q̄s semetip
sum p dere q̄ q̄rit ad necē qm̄ xpian⁹ est. p̄t
tm̄ in casu/publicis tyrānorū aspectib⁹ p̄n-
tare se/⁊ spōtanee morti tradere se. in atte-
statione ⁊ laudez fidei sue. Sic em̄ plēs ex
martyrib⁹ fecisse narrant̄. q̄ vel nō cessēt
p̄sequētibus. vl eos cū potuissent/nulla vi
a se repulerūt. vt sctā legio Thebeorū. aut
deniq; veritatē eius inuitis ⁊ furētibus/vl
tra publicauerūt. Attm̄ necessaria est in h⁹
loco p̄sideratio pticularū circūstantiarū
et vnctio spūs. docēs qm̄ ⁊ vbi hoc fas exi-
stit. Si em̄ hoc fieri semp liceret nec fugis-
set xp̄s. nec dixisset ap̄lis. Cum vos p̄secu-
ti fuerint in vna ciuitate/fugite in aliam.
¶ Scōdarō sicut ⁊ sequēs rei accōmodabi
lior est qua agimus. Satisfactio/itaq; ⁊ iu
stitia/sepe iubet multa fieri/p q̄ abbreuia-
tionē sequi vite p̄spicuū est. Videmus h⁹
in iustitia forensi. ⁊ pnīa publica. tā in car
ceribus q̄ in alijs vindictarū ⁊ punitionū
modis innumeris. p famem. p sitim. nu-
ditatem. aliciū verbera. exilium. reclusio-
nem in aere pestilenti ⁊ fecalento. ⁊ p sīlis
horū p peccatis enormibus. In foro etiā
penitētiali quotidianū est. Et q̄s in dubi-
um reuocat/quin liceat istas punitionū af
flictōes/deuota volūtate suscipe. ⁊ suscep-
tas/p satisfaciendo iustitie ⁊ deo p pecca-
tis/laudabiliter tolerare. Est quorundam
opinio de cō demnato iuste ad mortē/p su-
spendiū p carcerē aut famem/q̄ pōt absq;
delicto subterfugere/si nihil obstet euasio-
ni sue. cuius oppositum nō improbabiliē
tradunt alij dicētes q̄ manere tenet̄. ne vi
olet iustitiā ⁊ sn̄iam publicā in se latā. Ni-
hilomin⁹ q̄cunq; mō se habeat veritas de
obligatōe ad vnū istoz vl ad alterū/nemi
nē dubitare arbitror quin cōdēnatus ali-

quis talis ad extremū suppliciū/meritorie posset nō fugere cū pateret exitus liber per negligentiā custodū ꝛ pōt vltro subire ꝛ expectare sniam quā scit a se meritā ꝛ a iusto iudice fulminatā. Sed ꝛ videri posset nō esse penitus improbabile/hoiem criminosum/posse adiudicari vt seipm p se puniꝛ quēadmodū p alios iustissime fit. siue per mortē siue p famis inediē. ¶ Ex hac cōsideratōe forēsis ꝛ publice iusticie/rōnabilr colligit iustificatio religionis carthusien. imo ꝛ alterius austeriorꝛis. Cur em̄ nō poterit aliqs peccatorū suorū ꝛ flagitiorū cōscius/q̄ demeruerūt morte eternā. immo ꝛ talem si publicarent. cur inquā nō poterit talē rigorē vite/a suo iudice secreto cui cōfessus est impositū tolerare. aut cōsultū suscipe. q̄ q̄ multo minus puideat se victurū ꝛ infirmitatibus fatigandū. Legat Job. beremita mōtis synai. qui climacus dr. in illo gradu scale mystice. in q̄ de pnia loquit̄. Refert p̄fecto stupēda. ꝛ forte magis admirāda q̄ imitāda sup voluntario carcere quorundā deū placare sibi volentium. Ex horū pspectōe sedula: liquet/q̄ rōnabilis sit p peccatoribus/carthusien. i viuendo seueritas. immo ꝛ p iustis. quatn̄ deo satisfaciant p peccatis p̄prijs vel alienis. tēpe misericordie. ne seuerius puniat cōpabilr ille purgatorij ignis aut gehēna

¶ Tercia rōnem assignauimus charitatem erga primū. Pōt nimirū caritas fraternalis imitatrix esse xp̄i. qui peccata nostra ipse tulit. ꝛ languores nr̄os ipe portauit. Sic venerabilis ꝛ sanctus paulinus Nolane vrbis ep̄s/p filio vidue durā seruitutē barbarorū sponte subijt. Sic venerabilis sanctulus/p dyacono morituro se met p̄buit mortis discrimini. Sic deniq̄ olim fieri ꝛ nunc in ecclesia q̄tidie p̄spicimus. Nam ꝛ ob hanc p̄cipue rōnem/fuerunt religiones institute ad satisfaciendū p̄ peris fundatorū. ꝛ generalr oim. Sunt nempe aliqui in statu plangentiū. sicut alij in statu actuorū iuxta varietatē donorum ꝛ officiorū corpis xp̄i mystici q̄ distribuit spūssanctus p̄ut vult. Si fas est ergo (sicut fas est/imo merces magna) p aliorꝛ delictis satisfactionē in corpe p p̄prio sustinere: licebit vtiq̄ p̄ir vitā in hoc exercitio breuiare. ¶ Laudat impatoris illius iusticia ꝛ caritas. q̄ p filio vidue ad excecationē amborū oculorū adiudicato/oculi vnius saluationē in filio p̄prio/alteri oculorū suoꝛ iactura redemit. Collaudat postremo illi⁹ amoris pax ꝛ vinculū insigne apud phos. vbi vterq̄ amicoꝛ vicissim p altero cōcertabat occūbere. Silr de vēgine q̄dā Anthiocena ꝛ milite tractat Amb. de clamatorie Cur g̃ careāt p̄conio ipi carth. cur nō magis attollāt laudib⁹ sup eoꝛ caritate. q̄ q̄q̄ a p̄rijs pctis immunes ꝛ purgati. nihilomin⁹ fuerūt sup se crimina alioꝛ in abstinētijs ꝛ infirmitatib⁹ plimis et q̄ām̄ō aiam suā p alijs ponūt. Collaudandi p̄fecto sūt obtrectatores eoꝛ oppro brio digni. p̄sertim si ecclesiastici sūt. Maꝛ q̄ impietas ē/eos illud in alijs inculpare q̄ suū deberet eē officiū: exercere. s. semetip̄s in talibus abstinētijs ꝛ si non oino taliter p salute fideliū ꝛ dīna placatōe pmerenda ꝛ aduersis ptāb⁹ debellādis. Maꝛ arma clericoꝛ sūt ieiunia plāct⁹ ꝛ lacrime.

¶ Ceterū in q̄rta rōe posuim⁹ euitatōz scādali. P̄ro q̄ nō dico mala valitudo ipsa etiā moꝛs subeūda nōnunq̄ ē. Insz diam⁹ aplm. Si esca inq̄t scādalisat fratrē meū/nō māducabo carnes in eternū. Sit p̄m hoc aliqs positus in vltia necessitate famis/coꝛā idolatris. nō alijs cibis vesci permittūt eū q̄ idolothicis. nūq̄d nō subibit talis p̄us morte fame lic⁹/q̄ comedat i scādalū p̄ximos fidei. apō idolatras. aut apō frēs xp̄ianos simplices. si ex h⁹ esu pati scādalū p̄babilr formidet? Puto insup aplm magis ad euitatōz scādali pusillorꝛ q̄ ad p̄pā corpis refrenatōz aspexisse cū dixit. Castigo corp⁹ meuz ꝛ i seruitutē redigo. Cur h⁹ agis Paule? Hec inq̄t cū alijs p̄dicauero ipse reprob⁹ iueniar. Nolo dicāt audito-res mei. Ipse plen⁹ vēre/ꝛ ieiunijs p̄dicat. Ipse repletꝰ bursa aut arca argēto auro ꝛ vestib⁹ plimis/frugalitatē nobis libertatēq̄ ꝛ idumētoꝛ p̄citatē suadē conat. Medic⁹ ē/curet p̄mo seipm. Videtis hic mgr̄i ꝛ frēs/q̄ necessaria ē amplioꝛ vite austeritas i p̄dicatoꝛib⁹ platis ꝛ curatis q̄ in alijs. ꝛ si nō ob aliud: ad h⁹ tñ q⁹ alioq̄n efficax reddūt verbū suū. aut oblocutiōes a subditis/suis patiūt. Necexcusāt penit⁹/q̄

ñis edomitam sentiant carnē suā. aut si ob
inde pati vite carnalis dispendium ptime
scant. ¶ Traducamus nūc ad rem q̄ tracta
rōnem hmōi. ¶ Sit aliquis carth. vir p-
batus/in vltima egritudine constitutus/a
qua liberabiē si carnibus vtaē. et sciat hoc
ipse seu p revelationē seu p medicorū fina
lem attestationē. seu qz tale ē suū dictamē
conscie. Alia duertat nihilominus quēad-
modū verisimile est/q̄ comestione sua/frēs a-
lij vel pñtes vel absentes ad q̄s fama vola
verit scādalisabunt. tum qz insolitū est. cū
qz nō sufficiēter erūt informati de casu ne-
cessitatis sue extreme. Benigz qz tentabūt
vehemēter ad exemplū illius assumere si-
bi carnes in cibos. etiā p̄ter extra necessi-
tatē extremā. ꝓ formidabit. pinde vir hmōi
nō absq̄ rōe/ne rigor ordinis paulatim la-
xatus/tādē funditus euanescat neq̄ reme
dij locꝰ habeat. Quero ꝯ qz nimirū semel
lapsa religio (vt expti scripserūt) nūq̄ aut
vix repari pōt. Nona facilius a fundamē-
tis cōderēt. pñt quēlibet sup hoc certū red
dere aliena facta multarū religionuz. q̄ ab
initio summe discipline fuerūt. sed p licen
tias ꝛ laxatōes primitus modicas deceps
maiores/in hanc tantā effrenationē corru
erūt vt nihil plus abstineāt a secularibus
nulla in silētio. in ieiunijs. esu carniū. ꝛ a-
lijs disciplinis diuersitas inueniē. in tantū
quidē. vt apud multos stupor sit. si cū pfes
sionis sue ꝛ voū integritate ꝛ statu salutis/
tales viuere arbitreē. ¶ Sed relinquēs ali
os sibipsis. Quero si carthusieñ. ille quez
locꝰmur teneaē aut saltē iure possit in casu
nō abstinere a carnibus/dū talia pie reco-
gitat. revoluit ꝛ formidat ꝯ Estimo plane
neminē sane intelligētiū vnq̄ dubitaturū
q̄n hoc possit ꝛ pt̄es spero dicturos fore q̄
ad hoc p scādali vitatōe obligaē. Siqui-
dem plus est aīa primi q̄ corpus ꝓprium
aut esca. Quāto plus ḡ estimāde sunt tot
ale pñtes ꝛ future. imo tota carthusieñ. re
ligio. tota seueritas. totaq̄ disciplina. Ut
qd̄ ꝓbatus vir/p modicis vite diebus iā
velit nolit pituris/tale religioni sue discri
men afferret ꝯ Ut qd̄ p̄terea p restauratōe
mēbri peūtis ꝛ paulopost necessario deser-
turi/totū corpus mysticū in ceteris sanio-
ribus mēbris detrimētū patieē ꝯ Quō da-
bit/totū vite florem p fratribus isse/q̄ tan
ta cupiditate pticulā egrā ꝛ marcidā/cum
eorū nocumēto retinere conaē. Non ē ad
extremū fidus miles et strēnuus ille/q̄ pla
gas suas statim refoueri aut sanari querit
cum totius sui exercitus deordinatōne pi-
culo vl̄ strage. Puto certe glorioſus ille cō-
fessor ¶ Martinus/nō fecisset in hac re scru
pulus. q̄ sua dētes corpus in vltimo agone
cōstitutū/stramētis mollioribus cōfoueri
magna gravitate cōpescuit. Sinite inqui
ens fratres sinite. Ego si aliud exemplū vo
bis relinquo/peccaui. ¶ Esto q̄ hō singu
lari voto ꝓpetue alicuius abstinētie cōstric-
tus soluere illud p vltima necessitate de
beret. Esto silr q̄ carthusieñ. aliqs ad hoc
teneretē vbi sufficiēter sibi constaret de nul
lo subsecuturo fratrū vel ordinis scādalo.
Nihilominus qz rarissime ꝛ q̄si nunq̄ cir
cūstantie tales p̄ter cōcurrunt apud Car
thus. potuit cū omni rōnabilitate ferri sta
tum generalr de nō comedēdo carnes statu
tum. ¶ Nouissime sermonē abbreuiā-
tes/tractemus sil̄ postremas duas rōes ꝑ
acquisitionē. s. virtutū. ꝛ exterminiū vicio
rum. ꝓpter q̄s debilitate corpus/et abbre-
uiare vitā/plerūq̄ fas ē. ꝛ aliq̄n necessitas
¶ Proposuit salomō a vino abstrahē car-
nē suā vt aīaz suā trāsferret ad sapiam. Da
niel ꝛ ceteri ꝓphaꝛ vt diuinis reuelatiōib⁹
essent idonei/pene supra vires corpus sub
abstinētia macerabāt. Amplius tradūt in
cōtemplatiōibus expti non posse aīam ab
eg̃ypto tenebroſe carnalitatis nisi p deser-
tum fortis cōtritōis carnalis. corpalemq̄z
abstinentiā faciat nō solū a supfluis sed a
multē etiā necessarijs. Ad hoc traduci p̄t
etiā illud ¶ Gregl. Nemo pōt apphendere
q̄ supra ipm est. si prius nescierit mactare
q̄ est Bern. hoc in seipso ꝛ ꝓprio corpe
expleuerat. qui ꝓpter hoc in egritudines p
petuas inciderat. Nō cesse cām opinor p-
cipuā. cur tanta est raritas tpe nr̄o/eorum
qui p̄ contemplatōis arcē ascendant ꝛ illic stent.
¶ Exigit quippe ad hoc sobrietas non illa
tm̄ mō q̄ seruat mādatū ꝛ pcm̄ eximit. sed
multo asperior ab initio atq̄ rigidior. Tri
bulatiōes itaq̄ corpis dilatāt aīam ad su-
periora. ꝛ ad inferiora ne dilabaē stringunt.
Sic nō inueniēs aīa vbi sue affectiōis pes

dilatet aut quiescat. qm̃ inundauerūt aq̃ tribulatōis sup terrā sensualitat̃/regredi ꝓpellit cū colūba ad interioris arcā q̃etis. Qui vo ieiunij talis atq; tribulationū ceteraq; aspitatē/a se iugiter repulerit miraboꝛ si nō exps erit eleuate ꝓ tēplatōis. Et si nō assidue p ima serpet eius animus, ꝓtentus cōi mō cognitōis/alioꝛ. sicut a cōi ritu vi uendi vel ad tps nō semet abducit. Videtis g̃ quantū seruit ꝓ tēplatiōis vtuti in q̃ felicitatē phi posuerūt/ipsa victus aspitas ¶ Porro q̃d aget fortitudinis vtus. q̃d zelus aiarū. q̃d spes. q̃d fides ⁊ charitas. vel vt ipse in hoibus generent̃ vel genite ꝓseruent̃. angeant̃ roborent̃. Estimo nō magnipēdet corpis iacturā/dūmō p eaz finis suus habeat̃. ¶ Ceterū attēde tibi q̃d debeas aīe sanitati ⁊ curatōni a vicijs. qm̃ vt corpus redimas ferrū patieris ⁊ ignē inq̃t Haso. ¶ Dicerēt aliq. sz nō determino. q̃ ꝓ euitatōe doloris nimij aut deformitat̃ tas esset alicui⁹ morbū mēbri incuratū. relinquere. exq̃ tm̃ morbo dimisso breuiaret̃ vita. Nec abbreuiatio quāto rōnabili⁹ tolerabit̃ ad euitandos dolores nō momētaneos se pro vicijs puniēdis sempiternos. ¶ Addam⁹ q̃d ꝓ suetudo natura imutat vsq; adeo/vt venenū cib⁹ eē possit. Multos iā audini alterius religiōis, quibus integritudine vsus carniū cōcedit dicētes abominationē eis fieri ⁊ nauseā si carnes gustent. Malūq; iugiter carere. tm̃ valet in eis cōsuetudo. quā phs alterā dicit eē naturam. ¶ Esto deniq; q̃ ex esu carniū pueniret in casibus p̄dicte necessitatis/plongatio qualisc̃uq; viuēdi. q̃s nouit si deterioꝛ ex hoc postmodū egritudo ⁊ lassitudo seq̃atur? Audi sile. Essent aliq̃ potiōes que daz medicinales vtpote laxatiue satis idonee p̄ p̄senti statu patiētis. dissuadēt illas fidi medici. ne ex vsu caliū/pigra et segnis in futurū reddat natura. Subinde credatis exps. Asserentē itaq; audini vnum de carthusiēsibus virū plane doctissimuz. q̃ plures numero moreren̄ aut egrotaret in eoꝛ religione/si carnibus vterent̃. Causam addebat q̃ vigilie ⁊ solitudo et quies ceteraq; deuotionis hmōi exercitia/digestionē impediūt. ⁊ ita cruditatē quādaz in stomacho relinquūt. Addo aliā quis vix aut raro/tempanē ⁊ sobrie inter hēc gule lacitamenta versarenē. Nā cur ob aliud sacipiens vnus medicorū dixit/plures occisos gula q̃ gladio. Quod si nullus diceret/tm̃ experiētia loquēte cognoscit̃. Cur aliunde ꝓter ea religiosi ⁊ rurales a carnibus imo ⁊ a vino ⁊ a ceteris gule blandiētibus cibis longe factis/senectā maioꝛē sepi⁹ attingūt q̃ alij voluptuose ⁊ opulēte talib⁹ enutriti ꝓpōderāt scio ille q̃ aiam reficiūt cause qs dixim⁹ vt dēdat sobrietas. tm̃ ita loquendū fuit carnalibus q̃ carnalia p̄ferūt Ita eoꝛ iniquitatē mentiri sibi docere debuim⁹. q̃ abbreuiationē viuēdi alijs obiciunt ꝓ crimine/suā vitā frequētius o deus quāto indecētius nequs ⁊ sordidi⁹ sua vo; racitate ⁊ ingluuie macrāt suffocāt ⁊ necāt. Qm̃ in multis escis (iuxta sapiētis vbū) multa ē infirmitas. Et fm̄ ꝓpietatē virgiliani verbi. multos etiā vinos vinū somni umq; sepeliuit ¶ Postremo q̃d eradicatō vicioſarū libidinū in seipso ferueniū fieri suadet. qm̃ nōnulli (q; occasionez p̄stabat alijs luxurie sua pulcritudo) seipsos lacerabāt in facie. aut cū suis piculis ingētib⁹ exules aufugerūt? Vulgata est ioseph hy storia. necnō Bñdicti Bern̄. ⁊ siliū. Repti est mib in sup vnus sanctoꝛ patrū. qui vt elationē ex suis viribus ꝓsurgentē ꝓpesceret in aīa/magnis a deo p̄cib⁹ obtinuit. vt demonia ce passioni corpus subiaceret. ¶ Nō enagemur vlteri⁹ in materia laxissima de acq̃sitōne vtutū ⁊ omissione vicioꝛ. stringat̃ sermo ad vtutē vnicā castitatis. ⁊ qōnem qōneveluti clauū clauo retundamus. Quero ab aduersarijs si vocuere liceat ꝓpetuā castitatē? Non ita impudenē desipiūt vt hoc negēt. Nō negabunt insup q̃n dabil⁹ sit casus necessitat̃ extreme q̃ vel a tyrāno aliq̃ vel ꝓter abūdātiā obsceni illi⁹ humoris putrescētis (vt fieri pt) picitabit̃ vita eis⁹ q̃ vouit castitatē si non sumat ab ope carnali remediū. Peto g̃ si talis nō dico fornicari vel adulterari sz mriamoniat̃ vxoꝛē assumere/⁊ eā carnalit̃ cognoscere posset ⁊ debeat. qm̃ hoc agēdo diuturni⁹ viueret vt supponit? Si nō deat q̃ vo tū castitatis ipedit mrimoniū ꝑhēdū etiā in illo casu necessitat̃ extreme. Quero p̄ea Añ hocbz vt cū voū illō hūana q̃mmo

Solutate emissum fuerit. ac ꝓinde ꝑcepto illo dīno nō occides q̄ pacto pōt obuiare? Ita em̄ ꝓus argutū ē i scōa ꝓclusiōe. Rursus ꝑ sibi a papa ꝓcedi dispēsatio ꝫhendi q̄ dispēsatōe facta/nunq̄d vxorari tenebit̄ ꝓlicato vsu carnali salutatiuo vite sue? aut si poterit subire mortē ne castitas sua v̄ginal' aut vidual' depeat? ¶ Si ꝓmū nobis donent. cur nō ita dicere possum⁹ q̄ nō obstā te cā necessitat' extreme aut supiozis auctē ꝑ ppetuo voueri certa sobrietas sicut t castitas? Si vo dicāt in̄ cōiozē opinionē q̄ talis etiā nō vouēs/possit licite pati mortē ꝓ seruatōe castitatis ppetue. q̄uis h⁹ patiet neq̄ obligēt. Uellē desiderare vt nob daret diuersitatis rōnē in castitate t sobrietate. q̄re nō v̄trobiq̄ erit silis h⁹ diuini ꝑcepti trā/gressio. Nō occides. nūq̄d tal' p̄ seueranē cast⁹ i casu nr̄o /ita seip̄m ꝓimere dicēdus ē interꝑtative. q̄ ad vitā seruandā pz eidē licit⁹ exitus p̄ mr̄imoniū. sicut de ꝓseueranē abijciēte carnes nobis opponūt. ¶ Diceret fortassis q̄ nulla ē pōderatio digna ꝓtinētis aie v̄m sapiētē. Uincula inſup mr̄imonij nō tpale est sz ppetuū t multa secū fert incōmoda. Tribulationē inq̄t apl's hēbunt hmōi. Nolo ꝫ pinaciť ꝓtēdere. nec i alterutrā ptē fixā ferre sniaz. nolo. q̄m q̄cq̄d dicať ꝓ nobis ē. Nam si mozs ꝑ castitatis v̄tute tolerať/vbi etiā si ne delicto pateret euadēdi libertas/fas ē ꝑ v̄tutis adeptōe vel ꝓseruatōe/vitā nō solū abbzeuiare. sz etiā v̄tro pdere. qō ꝫ pbā. dū assumebam⁹. Si vo mozs v̄q̄q̄q̄ declinā da eēt in casu necessitatis tal'. t tñ vo. tū castitatis non in discrete factū fuit q̄q̄ talē casū nō exemerit/ cōuincit silitudo q̄ statutū de abstinētia a carnib⁹/rōnabilit' facti vel latū ē. etiā si nulla sit exceptōe ꝑ expſſa. v̄ba vallatū. put i scōa ꝓclusione dicbať. ¶ Obmutescāt q̄ obtrectatores q̄li bet sz factā carthusie sobrietatē q̄n poti⁹ R venerent ipsam tā q̄ imitatricē Jobis baptiste abstinētiā. v̄m pñtem lectōnis nr̄e textū. tan q̄ insup scto ꝓ patrū repūtans exēpla atq̄ vestigia. Acceptet ꝑterea. tan q̄ satisfactoria. ꝓ suis a lienisq̄ delictis ex magno in ſticie atq̄ caritatis zelo. Collaudet etiā velut ꝓficies alijs exēplo⁹ merito. Benigne suscipiat q̄si gen̄ cratiua v̄tutū. tā moralium q̄ intellectualiū t vicioſarū cupiditatum poterit repſſiua. ¶ Nunc ad medicos cōuersus obsecro t obtesto⁹ eos ꝑ salutem aie sue/q̄tinus artē suā q̄ est de medēdis corpibus/arti artiū q̄ est regimē aiarū nequaq̄ ope vel cōsilio dānabili ap̄ponāt. sciant t obseruēt. q̄m sicut aie corpus/ ita medicīa theologie t morali scie/sicut architectonice. subijci equū ē seruire t ancillari. Ad nullā idcirco sanitatē corpis /medic⁹ aspirare dz modis aut remedijs /aie saluti ꝓrijs. alioq̄n abutiē arte ꝓpria. t deū in se et in ꝓximo grauiť offendit. Cautū q̄ v̄tuti ꝓsonū dēt suis egrotātib⁹. ꝑserti religios ꝓsiliū. Caueāt ne dū sanare corp⁹ alienuz studēt. sanctiēt aiaz suā t alienā. aut ne deo irato/vtrūq̄ corp⁹ t aia peat. Si altissim⁹ e terra medicinā creauit sicut affirmat sapiēs/nō ipugnēt q̄so deū ꝑ donū suū. Audiāt medici eiusdē sapiētis ꝓsiliū vt ozent deū vt ꝓsperēť i manib⁹ opa eoz. Sic em̄ v̄m eiusdē pollicitatōz/disciplina medici ꝑ quā se suāq̄ artē deo subijcit/ exaltabit caput ei⁹. ¶ Ad nouissimū nolo putet me aliq̄s ꝑ dicta q̄cūq̄ ꝓcedētia/ seclu dere velle discretōis v̄tutē i abstinētia vl' seruāda vl' assumēda. Scio itaq̄ t sic ꝓes determinātq̄ ad deteriozē exitū et cui min⁹ ē remedij trahit abstinētia idiscreta q̄ edacitas īmoderata. Nec aūt discretōis v̄t⁹ nūq̄ meli⁹ q̄ i hūilitate t obedientia seruať. dū vicz ꝑ ꝓ⁹ sensus deseriē t alieno prudētū t exp toz ꝓsilio/ pmpte paret atz subijciē. Nec aūt obedientia discretōis mr̄/ vbi meli⁹ q̄ in religionū ꝓfessoub⁹ locū hz? Illic inuigilat supioz exercitata discretō vt suā vnicuiq̄ ꝑ q̄litate ꝓditōis loci aut epis abstinentiā limitet t mēsuret. ne qō ꝓ dīno officio sanctū ē/tollat illud aut notabil'r impediat. Scāt q̄ corpalis exercitatio ad modicuz vtilis ē/nisi ꝑ q̄to iuuat pietatē q̄ ad oīa valet. ¶ Sz postulabit a me forsan aliq̄s min⁹ instruce⁹. qd potissimū i abstiF nētia ne īmoderata sit prudēs rector attendit? Rūdeo q̄ nō labores. nō vexatōes nō ꝓinde abbzeuiatōz iſtā vite corpalis. tātū dē ꝓsiderat q̄tū ne sēsus efficiāť hebetes ac stolidi/ꝑ excessiuā i ieiunio aut fletu abūdātiā. t vt tñ ex pñti rōnis iudiciū euertať sēsib⁹ etenī vehemēť lesis/leditť exide rōnis

An liceat grauato debitis

vsus ꝑter cōnexionē mutuā ꝑ statu pñti sensus ad intellectū. Sit ꝓcedo quantuslibet abstinētie rigor. dūmō sana ⁊ integra sensuū viuacitas ⁊ iudiciū rōnis ipturbatū maneat. salua erūt oīa. Altero si ꝯ hāc sensuū ⁊ rōnis integritatez aliqs supior ⁊ subditis extorquet abstinentiā etiaz in die veneris sctā. ⁊ si nō ꝑ impari potēna tolerādi (qm̄ nō oīa possum⁹ oēs) ille dissik onera abstiñdi diuidat singul' put op⁹ bñt Affirmo q ia nō discretor sz destructor. ñ tutor sz tortor bñ⁹ dus ē. ⁊ tāq̄ puitiosa pestis declinādus. Mā qd fit i subito lesa sel' rōne ex sensuū pturbatōe? Reddit siqdez hebes. aspattonitus. ⁊ intractabilis. velut aial brutū. nec ia rōnis vsu ducit. sz furor et insipiētie cuiusdā bestialis ipetu circūagitat ⁊ raptat. Ruit postremo i hāc despare pditōis foueā. vt sibi sapiēs videat q stolidus ē se ducē ē vult q cecus ē. ⁊ q ꝑuj in ops ē ⁊ salubris ꝓsilij. alieno ꝓsus obedire recusat. Cur ita? qr ia ambulat in magnis ⁊ mirabilib⁹ sup se. Jā q̄q revelatōib⁹ insolitis ⁊ miraculis faciēdis se cogitat idoneū. Jā sōnia. ia fantasias oēs ꝓtuosas ꝑ visionib⁹ autēticis acceptat. Jā denicz nisi misereat ex alto dñs. ꝓprim⁹ ē corruere e mōte illo ad quē angelus ascēdit ⁊ descendit diabolus. ¶ Videtis q̄ necessaria sit i rectorib⁹ pia discretio ⁊ discreta pietas que subditos velut citharе cordas nec mollescere nimis sinat nec lētescere ꝑ desidiam. nec supra modū tēdat ne rūpañ ꝑ stolidā tatē ⁊ insipiētiā. Opus ꝑfecto plenū difficultatis. plenū piculi ⁊ multevigilie. sz meriti grandis ⁊ laudis excelse. nec deerit pie postulātib⁹ vnctio spūs q̄ docet de oīb⁹. Ex his ad extremū ppēdere fas ē/ q̄ piculosa sit indiscretis solitudo. qr cū ceciderit nō bñt subleuantē. Sec⁹ in religionib⁹ bñ institutis repiēt. Dechabui q̄ dicerē super qōne ꝓposita de nō esu carniū. q̄q̄ brevitatis amor/ quedā intacta ⁊ quedā imptractata desere ꝓpulerit. Dec ē laudibil ⁊ ab indiscretōe libera sctō ꝑ patrū abstinentia quā ⁊ si pctōr ⁊ secularis imitari nō valeo aut ñ satis volo. veneror tñ i alijs. āmiror et colo. venerandā insup colendāq̄ libens denūcio ⁊ libera voce defendo. Spero eq̄dem ex hac pia sedulitate/ fructū oīonum suarū mihi ꝓfuturū apud illū qui iussit ne gravarenē corda nra in crapula ⁊ ebrietate. oñm nr̄m iesum xp̄m q est bñdictus in secula seculorū. Amen. Explicit.

Sequūtur quedā ꝓ positōes excerpte ō lectōe cācellarij gilleny. Anno dñi. M. cccc. apud sanctū Victorē occasione cuiusdā dubitatōis in facto vnius militis carthusiensis:

Conuertamus nunc sermonez ad decisionē p̄dicte dubitationis lr̄alis/ de vellicatiōe spice ꝑ alienā ꝑ discipulos xp̄i. an. l. illic furti vera rō. ⁊ ex oñi ad restitutionē fuerit obligatio. ¶ Introducit hec dubitatio qr lr̄alis ē. Et vt in q̄stiōibus aliqbus nouiter factis fiat aliq̄ satisfactio de obligatis ex furto vel mutuo. si p religiōis ingressum sint īmunes a soluēdo. ¶ Suppona⁹ in p̄mo descriptōe furti. Furtū est cōtrectatio rei aliene/ inuito dño. Dec ē sufficiēcta ⁊ generalis furti descriptio. cui⁹ declaratio patere poterit ex corrolarijs sequētibus. Supponēdo q̄ oñium rerū est duplex. vnū diuinū. aliud humanū. Dūanū scriptū ē de deo. Dūs vniversorū ut es. Detero dicit apl's q̄ oīa nr̄a sunt. Et xp̄us. Primū q̄rite regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹. ⁊ hec oīa adijcient vobis. De tercio scribūt ipse leges ciuiles ⁊ canonice sicut etiā scriptura sacra sepe cōmemorat. ¶ Primū fundat i titulo creatōis ⁊ gubernatōis rerū. Secōm in titulo charitatis ⁊ iusticie. Terciū i regulis legis ciuilis ⁊ canonice post peccatū. ¶ Bicā⁹ q̄ veluti corollaria declaratiōe/ ⁊ declarativa ꝓsecutōe/ q̄ deo approbāte vel inbēte detentionē vel ꝓtractationē cuiuscūq̄ rei/ nullū ꝓmittit furtū ab eo q̄ talem se hr̄e scit approbatōnē. Sic excusāt filij isr̄l' a furto dū spoliauerūt egyptios. Et intelligit dū talis vtit ⁊ mouet in hac spoliatione/ auctē legis dine. nō ꝓpria libidine ⁊c pēdi. ¶ Bicā⁹ vltra. q̄ in abusu cuiuscūq̄ rei ꝯ legē dei/ ꝓmittit aliq̄ mō furtū. qr fit quedā ꝓtractatio rei aliene q̄. s. ē ipsi⁹ dei. inuito eo. i. ꝯ dicētem ⁊ vetāte. ¶ Sequit̄ q̄ q̄libet iustus/ ꝑ vtī re q̄libet/ sine furto. ⁊ hoc vtēdo ꝑm leges ipsius charitatis

qz ꝑm eam efft dñs oim oia possidẽs ꝛc. Ba opposit ū. iã fieret extra charitatẽ. in cuius titulo fundat hoc dñium. ¶ Seqt̃ q oĩs pcõz q abutit̃ creatura/dici ꝓt fur ℨ quẽli bet instū. qz abutit̃ re instoz ipis nolẽtib⁹ hũc abusum. ¶ Seqt̃ q vtẽs re q̃ a nullo ꝑ tũc possessa ẽ ciuiliꝫ/nõ ẽ exeo fur cẽsẽd⁹ qz qđ nulli⁹ ẽ occupãti ꝓcedit̃. ¶ Seqt̃ q vtens re quã qlibet hz ꝑ derelicta vl' tãq̃ ꝑ derelicta ꝑm interꝓtationẽ iuris/nõ efft dicẽd⁹ fur. Et ꝫ fundat rõnabilitas ꝓscriptiõis ꝛ iusta detẽtio rei q̃ ꝓus fuit aliena. Iusta inquã nedũ i foro ꝺtẽtioso ſz cõscie ¶ Seqt̃ q vtẽs re aliq̃ in casu necessitatis extreme/nõ ẽ cẽsend⁹ fur. qz nõ fit hic cõtrectatio inuito dño ꝑm iuris diuini ꝛ nãlis. imo ꝛ ciuilis interꝓtatiõz. Cõcedũt ei in casu necessitat[oĩa eẽ cõia ꝓut in tertu ꝓn sufficienẽ fundatũ ẽ. ¶ Seqt̃ q vtens re modici ꝓcij q̃ gſi ꝑ nullo reputat̃/non ꝺz cẽseri fur. qz nõ indicat̃ q dño hoc non velit/aut nõ vellet si hoc sciret. Attẽdit̃ ãt modicitas ꝓcij ꝑm ꝓsonaꝝ ꝛ rerũ tẽporũ ꝛ aliaꝝ circũstantiarũ q̃litatẽ. aut ꝑm iuris aut dictaminis recte rõnis interꝓtatoz. qz qđ vni paꝝ eẽt alteri multũ reputat̃ ¶ Dequit̃ q apli nõ cõmittebãt furtũ in vellicatõe spicarũ. qz res modici ꝓcij erat. eos in sup excusabat ncẽitas deniqz dño sciente ꝛ volẽte hoc fiebat. nã dñs oim ipe erat ꝑs in sua ptãte vt illã restituat. ſz vel vi alteri⁹ vel aliũde fac⁹ ẽ impotẽs. ille nõ ꝺz tunc detinere inuito dño. Jus eñ interꝓtat q dñs nõ ꝺz velle obligare tũc istũ ad ipossibile ꝑ tpe q̃ ẽ sic impossibilitas. qz nec ꝺs sic obligat ad ipossibile. legi ãt dine debẽt cetere ꝓformari. Et hic fundat quõ ꝓt absolui in foro ꝓscie ds obligat⁹ ex furto/absq; hoc q stari restituat. dũ tñ habeat ꝓpoſitũ de restituẽdo tpe ꝛ loco iuꝫ q aderit facultas in toto vel in ꝑte. ¶ Seqt̃ q detentor rei aliene/si non restituat illã dũ restitutio cederet in ꝓiudiciũ ꝛ dãnũ manifestuz creditoris nõ ẽ fur appellãdus. vt ꝺ ñ reddat gladiũ furioso. Nã restitutio q̃ ꝑ caritatẽ instituta ẽ/ℨ caritatẽ militare nõ ꝺz. ¶ Seqt̃ q detinẽs rẽ alienã/detinet eã intuito dño ꝑm iuris nãlis ꝛ ciuilis interꝓtationẽ/dũ hz sufficiẽter vñ stagim reddat. differt nihilominus restitutionẽ in ꝓiudiciũ vel in damnũ ei⁹ cuius debitor ẽ. ꝓz qz alteri facit qđ non vellet rõnabiliꝫ sibi fieri Jtẽ qz aliter ꝓiret illa q̃ maxie seruãda ꝓferẽdaq; ẽ ciuilis cõicatio/si pateret via defraudãdi creditores. ꝛ si nõ redderet in casu tali vnicuiqz qđ suũ ẽ. ꝛ hoc in toto vel in ꝑte. Nec aũt ẽ fundamẽtalis rõ q̃re doctores ꝛ leges ponũt/q̃ seru⁹ ꝛ obligat⁹ rõciuijs publicis/nõ ꝓt libere ꝓfiteri ꝛ hec ea dẽ in casu nr̃o se oñdit. nec valet allegatio de diminutõe stat⁹ sui. qz iã nõ eẽt stat⁹ ꝓseruatio. ſz destitutio ꝛ destructõ/si ex bonis alienis fulciri q̃reret̃. ¶ Sequit̃ q sicut fama q̃ ẽ vita q̃dã ciuilis nõ ꝓt sufficiẽter pecunia mẽsurari qz sũt diuersoz generũ. Et sapiẽs bonũ nomẽ pl⁹ amat q̃ thesaurũ. sic iniusta ablatio fame/nõ ꝓprie cõtinet̃ sub furto sed excedit ipm. Hoc ℨ detractores deo odibiles ꝛ ℨ sparsores libellorũ diffamatoriorũz. Sic inferri posset de auferẽte vitã liberi hois vel vxoꝛẽ alteri⁹. et ita de reliqs. ꝓpter qđ furtũ ꝓprie nõ ꝺr̃ de illis ſz de re q̃ in possessionẽ cedere soleta est. ¶ Sequit̃ q obligat⁹ alteri rõe furti vel rõne pecunie mutuare/non ꝓt rõnabiliꝫ se reddere sciẽter ꝛ spõte ipotẽtez ad satisfaciendũ vel solueñdũ. ꝓtz qz aliter peccare ℨ legẽ tam nãlem. q̃ diuinã ꝛ hũanã de restitutõe ablatoꝝ vel debitoꝝ solutiõe ꝛ de reddẽdo vnicuiqz qđ suũ ẽ. et de nõ faciendo alteri qđ sibi nollet fieri. Nec valet hic allegatio q̃ ad frugẽ melioris. et altioris vite vult ꝓgredi. qñ nõ sũt faciẽda mala/vt bona eueniãt. nec aliqs ditãd⁹ est cũ iactura aliena ¶ Sequit̃ q obligat⁹ ꝑdicto mõ/nõ vouet licite aliq̃d absolute vñ reddat̃ ꝓpetuo ipotẽs satisfacẽ:nõ habita licẽtia vel ꝓsensu illi⁹ cui manet obligat⁹. vel nisi aliũ de pateat ꝓbabiliꝫ mod⁹ ad satisfaciẽdũ ꝓt tñ vouere sub ꝺitõe vt q̃tũ in se fuerit. aut alio talimõ. ꝓtz qz reputaret̃ h⁹ sibi vel ī fraudẽ vel ī dolũ. quẽadmodũ de seruis exꝑsse leges ꝺdite sunt Nec⁹ vbi nesciens ꝛ q̃dã bona fide coĝsceret̃ votũ emittere qđ tũc apparebit dũ ad insinuatoz mali/ꝓtin⁹ resipiscet. ¶ Seqt̃ q obligat⁹ vt dictũ ẽ/nõ ẽ admittẽd⁹ ad ꝓfessionẽ faciẽdã ī aliq̃ religione. nisi religio ꝑ se vel alios/se obliget ad satisfaciendũ ꝑ

ſic ꝓfitēt̄e. Et ita rōnabilis eſt ⁊ ſtabili iure tā diuino q̄ nāli ⁊ hūano fundata cōſuetudo q̄ petita ꝓfiteri volēt⁹ ſi liberi ſint et a debit⁊ abſoluti. Cōtra quā inſtitutōz ſi ꝓfeſſio q̄rat̄ fieri p fraudē vel dolū ꝓfitētis/religio manet libera vt poſteri⁹ eundē abijciat. Si aūt religio ſic ipm obligatū/ꝑ ce vel p̄cio ſcient admiſerit. videt̄ ad ſolutionē obligata iuris interp̄tatōe. ⁊ ſi facultas ſuppetat ad hoc ꝓpellēda. p̄ſertī ſi q̄ q̄ a ꝓfitente ſuſcepit. ¶ Deq̄t̄ q talit̄ obligat⁹ ſi vouerat⁊ abſolute vel ꝓfiteat religionē/ipſe nō ducit̄ lege ſpūſſcti ſicut videt̄ dicere Ray. ⁊ ſui ſeq̄ces. Hec ē in hoc minoꝛ rō. imo forte maioꝛ de obligato ad p̄ſonā ſingularē. q̄ de eo q reipublice ligat⁹ eſt. Pꝛz q ſpūſſctūs nō inſtigat ad petēdū ⁊ ad furtū ⁊ ad agendū ꝯ p̄cepta decalogiv⁹ legis nāl̄is. vñ ⁊ talis ꝓfeſſio eſſet oblatio deo de furto vel rapina et de ſuba pauꝑis q̄ſi q victimat filiū añ patrē. Et alibi. Ue q edificatis ſyon i ſanguinib⁹. Uerū ē q obligat⁹ reipublice vel rōe vſuraꝝ vl̄ alium de/p̄t in caſu a gerēte officiū reipublice abſolui vel licētiari. ſicut p̄t fieri de obligato ſub incerto. vbi reſtitutio vaga q̄ in pios vſus ꝺz fieri ſola req̄rit̄. Et ꝺ fortaſſis fuit intellect⁹ aliq̄ꝝ/q oppoſitū ad ea q̄ dicim⁹ viſi fūt poſui ſſe ¶ Deq̄t̄ q obligat⁹ mō dicto/vouēs intrare religionē/ꝺz differre voti executionē/q̄ſq creditoꝛib⁹ ſatiſfecerit. Pꝛz q⁹ alias impleto voti/vergeret tūc in deteriꝰ exitū. ſicut dicūt doctoꝛes de hūte patrē in neēcitate ꝓſtitutū. cui ꝓuꝰ teneāt̄ puidere de neceſſarijs q̄ votū religionis vel emittat vl̄ emiſſū adimpleat. ¶ Deq̄t̄ q obligat⁹ mō dicto pl⁹ ipediāt̄ ſtāte tali obligatōe religionē intrare/q̄ obligatus alteri ſolo voto vel iuramēto. Pꝛz q⁹ ſiq̄s iuraſſet ſpōte dare alteri cētū florenos et vellet intrare religionē poſſet hoc facere nō ſoluēdo centū florenos. q⁹ mutaret iuramentū vel votū i meli⁹. Dec⁹ ē vbi ꝓſurgeret obligatio aliūde ex furto vel pecunia mutuata. Et ſm h⁹ forte p̄ſt ꝓcordari doctoꝛes aliq̄ q videnᵗ p̄riari in hac materia. ſpāliter ſcūs Tho. ſcōa ſcōe. q. vlt. ¶ Deq̄t̄ q obligat⁹ rōe furti vel cōmodati /ſi nō hēat vñ reddere de bonis. teneāt̄ p induſtriā aut laboꝛē ſuū ſi p̄t. acq̄rere vñ ſatiſfactionē poſſit implere etiā vbi viuendū eēt̄ ſtatu lōge inferioꝛi q̄ ſtat⁹ religiōis ex iſtat. Nō em oim ē volare ad alta monta na ꝓſilioꝝ/ipeditis in hac vel illa occaſiōe alis ad hoc req̄ſitis. Alioq̄n cur nō ſilr̄ poterit ſeru⁹ rōcinijs publicis obligat⁹ religionē libere ꝓfiteri. vel ad ſacros ordines ꝓmoueri. q̄ tñ oēs negāt. ego nō ſatis itelligo diſſil̄itudinis rōnē ¶ Deq̄t̄ q⁹ ſi neq̄ de bonis ſuis neq̄ ō induſtria ſua poterit iſte ſic obligat⁹ vnq̄ ſatiſfacere. vel ſi totaliter in ꝑte ⁊ hoc ꝓbabil̄r appareat. ipſe poteſt auct̄e vel de licētia iudicis publici/religionē intrare. Pꝛz q⁹ ꝑt cedere bonis ſuis ea dē auct̄e. q̄m inanis eēt actio quā inopia debitoꝛ excudit. Et hoc intelligendū ad hūc videt̄: vbi pſona ē libera. ⁊ vbi nō curꝝ rit lex vel ꝓſuetudo q nō hñtes vñ ſoluāt/ luāt in coꝛpe Queadmodū habem⁹ in illa mliere. cui⁹ duos filios creditoꝛ rapuerat ad vēdendū ꝓ ſatiſfaciēdo ſibi. Et ſic fortē accipit illud ſapientis. Qui fenerat⁹ mutuū/ſeru⁹ ē fenerātis. Obligat̄ ei talis ad laboꝛandū etiā pſona liꝛ vt poſſit ſibi facultas ad ſoluendū. Nec ꝺz ſibi fingere leuitas q in laboꝛādo patiat̄ detrimentū ſalutis aie ſue. Nā in religione forſitā ex obedientia magis habebit circa publica ⁊ male alligēda/laboꝛē exercere. Silr̄ nec ualet allegatio q liber ē. ⁊ q pſona liberi hois nō p̄t pecunia ꝓpēſari. q̄m talis ī caſu ſic ſe ſeruū fecit. q nō ſolū p̄t in carcerē trudi /ſz vitā ꝑuari ſicut ſuſpēdia docēt furtū. Rurſum notāt̄ hyſtoꝛia vidue q̄ venit ad Helizeū dicēs. Ecce creditoꝛ venit vt tollat duos filios meos ad ſeruiendū ſibi. iiij. Re. iiij. ¶ Deq̄t̄ q⁹ ſic obligat⁹ vt dictū ē/ſi facit aliq̄d vñ renūciet bonis ſue ſucceſſionis aut ſi diſtribuat bona vñ pauꝑ ⁊ inhabilis ꝓpetuo ad ſoluēdū remaneat. facit quidez ſtulte ⁊ iniuſte apud deū ⁊ ſm ꝓſciam. nihilomin⁹ apud foꝛ publicū poterit hec renūciatio ſeu diſtributio q̄ſq valida reputari. q⁹ nec ferē iudiciū tale niſi de manifeſtis. nec ipſi probant̄ illi ea q̄ nō p̄t de fraude ſeu dolo ꝓuinci. Et hic eſt laqus valde magn⁹ ſi talis nō inuenerit hoies eē bone fidei illos q̄bus bona ſua credēdo vel donando dereliq̄t. Poſtulat tñ eqtas cōis et bona fides publica/ vt talis apud iudices

relevationē aliquam sup hac querela si ad eos deducta fuerit/inueniat. Primo qz talis nō erat vsq; qz liber vt faceret de re sua qđ volebat. cū maneret obligatus rōe furti vel mutui. Deinde talis si pfessionē attēnuerit facere. nō eo ipso pdidit ius succedēdi ad hereditatē iure ꝓpinquitatis euenientem. cū pfessio nulla fuerit ipso iure. pserim reclamāte. z cōtradicēte rōnabili ꝓsecutione religionis sibi notificata z exꝑssa. z ex cōsequēte deficiēte cōsensu mutuo religiosorū. quē ad hoc requiri nemo dubitauerit. ¶ Sequit q si obligatus hoc mō religionē vouet vt fraudet creditores suos facit quidē stulte z iniuste. Videt nihilominus eidē cōsulendū q vota religionis q̄tum poterit etiā foris manens impleat/laborādo apud creditores z alios. q liber fiat mūdo. ac deinde subijciat collū suū ꝓpio iugo. Prima ps nunc deducta est. z ps alia de pscina rōe. qm̄ tota vna religio nō dz minori gaudere priuilegio/q̄ aliqs ad religionē illā admittēdus. sed religio illa manet sp obligata ad solutionē debitorū q̄ cōtraxit. nec excusat cū pfectio vite iam pfesse ergo nec aliū excusabit pfectio vite pfitende. Adde q olim fuit error eōdem natus parisius vnius dicēris. q ꝓ suspitiōe vnius pueri habilis ad lras sacras licebat spoliare diuites abutētes diuitijs et dari tali ꝓ spe pficiendi in re publica. Vide aūt si nō primus sit error dicentiū q licitū est nō soluere creditoribus debita rōe furti vel mutui/ q̄tinus hō transferat se ad vitā altiorē. Hoc em̄ quid aliud est q̄ creditores rebus suis spoliare? ¶ Si aūt dixerit aliquis. nōne talis intrādo religionē cedit bonis suis oībus z ita satisfacit. Aduertat qui hoc dicit quid ē cedere bonis. z sub qua recipiē qualificatōe apud iudices. Jurat ei cedēs bonis suis q si venerit aut venire potuerit ad pinguiorē fortunā/soluet in toto vel in pte/ita q̄ quicqd lucrari vel hē deinceps potuerit. sit a quisitū suo creditori. q si spōte se reddat impotentē videre facile est q̄ peierat. ¶ Talis sic obligatus si pfessus est religionē /quātū in se fuit. z hoc de cōsensu vxoris si fuerit maritatus/remanet obligatus ad votū castitatis; remanet etiā obligatus mō dicto vtvo tum studeat ad effectū rōnabiliter deducere. z interim viuat sub regulis illi⁹ quaz ꝓfiteri credidit religionis. q̄ntū circūstantie rerū ꝓmittere videbunt. Equū est ꝓterea/vt creditores ꝑsertim nō egentes/reddant se benivolos exorabiles ad impletionem voti sui debitoris. z rependat deus vicem.

Explicit Anno. M. cccc. x. crastino annunciationis Marie.

Adhuc eiusdem sup eodem.

Presupositis veritatibus .xij. z ꝓpositionum p̄cedentium. scz x. z xij. z aliarum decem sequētium. Presuppositio in sup casu ꝓut ponit ꝑ fratres Carthusien. cuius initium est. Quidam Johannes olim miles secularis. Et finit licz de ingressu quidam dissentiant. Dico ego Johannes cācellarius Parisien. indignus. ea q̄ sentio de hoc casu. z de septem dubijs sup ipo formatis. ¶ Scandalose infideliter z puerse agunt/qui circa hāc materiā sciēter variāt et corrumpūt male narrando casus veritatem. dum a doctoribus rñsiones vel opiniones inquirūt. Patet qz imponunt maculam in gloria doctorū quantū in eis est et tā seipsos q̄ alios in errorē ducūt. Hoc ꝓmisi. qz vidi quedā scripta/nomini meo ascripta. q̄ truncate recitata erant. ponendo ꝑtem vnam/dimittēdo alteram. Vidi insup dicta quorundā mgrorum mihi notorum/q̄ num q̄ fuissent ab eis posita/si casus fuisset eis taliter. qualiter mihi ꝓpositus. Preserum in hoc q̄ dicunt illum militem posse repetē cōiugē suā. nec in aliquo teneri ad religionis obseruationem in toto vel in pte. Legi deniq; scripta quorūdā que videnē ideo p̄termissa. qz sonabāt aliter q̄ inquirens affectabat. ¶ Johannes miles. non videtur sufficienter satisfeciſſe deo z iusticie. dum resignando hereditatē suam in manu fratris non fecit petito prius assensu suorum creditorū. vel saltē de autoritate illorum supiorum (vt pape vel alterius) qui' translationē poterāt validare. Hoc dictū satis innuit eē verū ex vbis ipsi⁹ dubij vñ dr q̄ min⁹ caute z min⁹ psul

te ꝛc. ¶Et videt esse cōtrarietas q̄ mox addit. mō tū meliori q̄ nouit. Poterat ei modum inuenire imo modos meliores. vt vendendo rotā hereditatē ꝛ statim soluendo. vel qō de consensu creditorū fecisset dictā trāslatōz. vl̄ q̄ de auctē pape aut p̄cipis qui erga creditores habuissent forte auctē cōpellēdi eos cōsentire bone equitati vbi pterue agere volnissent aut aliq̄ tali mō. ¶Et notet. xxij. ꝓpositio. Notent etiā iura positiua de translatiōibus. ꝗ fratres carth. cum reuerētia loquēdo nō vident se habuisse satis caute ꝛ diligēter dum aīa ꝓfessionem vel receptionē Job. militis/nō interrogauerūt creditores suos. ꝛ de translatōe p̄dicta. an esset valida informati sunt. Notet. xxj. ꝓpositio. Attento eo q̄ dicūt iura ignorantiā. ſ. lataz aut crassam reputari in dolum vel fraudē. videt q̄ iudex in foro exteriori reputabit p̄dictos frēs ꝛ Job. militē cū fraude ꝛ dolo ꝓcessisse. nisi sufficiēter fuerit informatus ex circūstantijs certz de simplicitate ꝛ bona fide p̄dictorū. vt q̄ poterāt rōnabilr ꝛ debeāt nescire modū alterū se hñdi circa p̄dicta. Notet eadē ꝓpositio. xxj. Addito illo qō statuūt leges ꝛ cōsuetudines laudabiles religionū. de modis examinādi aliās si seruisūt ꝛc. ¶Et quō post annū vel terminū/dñs p̄t repetere seruū etiā vbi visus est p̄fessionē emisisse forte vna fide q̄ ad fori exteriorꝭ iudiciū. ¶Et p̄ hec tria dicta videt esse sufficiēter rñsū ad p̄mū dubiū ſm duplex iudiciū. ſcz fori. Patet eñ q̄ ex circūstātijs/ rñsio trahēda est/tam apud deū q̄ apud hoīes. Attēdat p̄cipue si creditores q̄ mō cōquerūt/ fuerit negligētes ab initio de p̄dicēdo dicte cessioni vl̄ ꝓfessiōi vel si diligētes inuēti sunt. Staret in casu q̄ ingressus fuisset licitus/ et ꝓfessio sequēs nulla esset. imo invalida ꝛ cassanda. ¶Exemplū satis trahit ex p̄cedētibus vbi quis ꝓbabiliter crederet q̄ dñs suus cuius est seruus. vel creditores oēs essent mortui. aut crederet ꝓbabilr q̄ placeret eis/ suus ingressus. licet falleret. vel vbi aliqua tali ignorātia ꝓbabili laboraret p testificationē aliorū aut aliunde. Qua ignorantia sic stante religionē ingredēt. patz istud in casu hoc. ¶Examinet ergo Jobes miles cū fratribus carth. super ignorantia sua modo dicto. ¶Si fratres carth. poterant ꝛ volebāt in oēm euentū satisfacere p Job. milite/tūc manēt obligati nec est facta fraus creditoribus. ꝛ ita ꝓfessio valet. Si autē nec poterāt nec volebāt satisfacere nec cōsentiebant receptioni Job. militis/ nisi sub cōditione implicita nec explicata q̄ esset liber a debitis. tūc ꝓfessio nō ligat frēs quin militē possint ꝛ poterint expelle re. Sed miles manet obligatus ad vota religionis q̄cunq̄ ꝛ quōcunq̄ potuerit illa cōplere. q̄ fecit qō in se est de vonēdo. Ex emplū de seruo. qui post reductionē eius a ꝓfessione emissa ad dñm suum/tenet̄ stante seruitute eius/tenet̄ ad ea q̄ pōt seruare deuotis religionis. vt caste viuere ꝛ alia facere q̄ nō ledit̄ vel tollit̄ debitū dño seruitium. Notet. xxiij. ꝓpositio. Notet hic distinctio q̄ votorū aliqō est qō obseruatū nunq̄ vergit in deteriorē exitū ꝛ illud semp est tenendū. Aliud q̄ obseruatū q̄nq̄ verget in deteriorē exitum. ꝛ p tunc nō obseruandū est. sed p alio tēpe non vergeret in deteriorē exitū sua obseruatio. ꝛ tūc ligat. ¶Et ſm hoc pz quō votum serui obligat et quō nō. ¶Et ita de milite hec dubitatio ablata est a dictis meis aliās circa materiam hanc quantū vidi p copiā. ¶Si repiat p sufficientem examinationē/ q̄ frēs carthu. receperūt ꝛ detinuerūt dictum Jobem militem in fraudē creditorū/ipsi ꝛ eorū monasterium censendi sunt obligati a satisfaciendum creditoribus quantū p̄nt. Notetur ꝓpositio. xxj. ¶Et ſm hoc facile est videre quō dictus Job. non pōt edere carnes. nec vxorē repetere ꝛc. Notet modus dispensatōis quā aduersarij p̄tendūt habuisse q̄liter in fine vult q̄ redeat obligatus ꝛc. ¶Stante casu nr̄o videt q̄ nulla spes sit in Jobe milite ad satisfaciendū creditoribus/nisi p̄tendēdo ius successionis ad cām vxoris. ¶Et cum successionē illam possit eque petere cōuersando in monasterio carth. p̄curatores idoneos ꝛ implorationem auxilij supioris sicut extra/cōsulēdū sibi videt/q̄ maneat et viuat cōuersando monastice in claustro suo p̄ salute aīe sue scandala religionis sue ꝛ aliorū. necnō occasiones peccatorū contra vota sua/caute

declinando. alioquin videat ne amās pi-
culū peat in illo. Eterū vero ipse Joh. mi
les sit nūc habilis ad succedendū vel vxor
sua, q̄ nihil hic inquirit. nihil hic rñdeo.
Note. xxij. Positio sup hac re.

Sequitur scedula su

per eadem materia.

Vniuersis pñtes lras inspectu-
ris Jobes de bellomōte rector
vniuersitatis mgrorū ⁊ scholā-
riū pisius studentiū salutem in dño sempi
ternā. Notum facimus q̄ anno dñi. M.
ccc.xxviij. die Adarij. pñtata est nobis ex
pte dñi cācellarij eccie pisien. scedula q̄dā
papirea cōtinens casum quendā/cū rñsio-
nibus ⁊ declaratōibus sup dicto casu/p eū
dem dñm cancellariū. ⁊ alios infra scptos
sacre theologie dicte vniuersitatis pfesso
res/cū subscriptōibus eorundē p eorū ma-
nus pprias. Cuius quidem scedule ⁊ sub
scriptionū tenor sequit in hec vba. Qui
dam olim miles secularis multis obliga-
tus debitis post cessionē oim bonorū suo-
rū quā fecit in pncia dñi sui ac pncipis ter-
re/ea resignādo i manus fratris sui germa
ni/ad opus ⁊ vsus creditorū suorū/ipsis ig
norātibus. sic q̄ accepta a pfato fratre suo
cautōe. pmissi/sub sigillo pfati pncipis ⁊
sui/q̄ de pfatis bonis soluere deberet ⁊ sa-
tisfacere/creditoribus eius videlz militis
quondā pfati. ipse ⁊ cōiunx eius abstracti
oris vt asserunt vite desiderio pari se voto
licētiātes religionē petierūt. Hec in mona
sterio sanctimonialiū vbi recepta ⁊ solenni
ter pfessa p nouē fere annos hactenus mā-
sit. Ipse q̄z in mōasterio cartū. vbi p̄m for
mā statutorū ordinis cartū. ⁊ i hec vba in
terrogatus. Si liber es. si absolutus. si ab
q̄z incurabili morbo. si denicz de q̄relis sa
tisfecisti. ⁊ Rñdit ad singula singillatiz q̄
sic. Sed adiūcto ad vltimā interrogatōz.
mō satisfactōis vt p̄missum est supra. vicz
vis cessionis pfate. Ad q̄ pnor monaste-
rij rñdit in hec verba. Scias q̄ si aliquid
bonū de quibus interrogatus es celaueris
poteris etiā post pfessionem expelli. Post
hec p̄m formā ordinis ⁊ statutorū pfatorū
tanq̄ nudus ⁊ paup susceptus/ ⁊ solēniter
pfessus ē/minime reclamātibus creditori-
bus suis. quibus p tūc vel interim nō fu
erat satisfactū. ⁊ hinc p septē fere annos in
monasterio pseueranit. Interea cōtingit
fratrē pfati quondā militē/in fortunū qō-
dam incidere. vt vicz ab hostibus suis ca-
peret. vñ impotēs videt factus ad ex quē
dum qō pmiserat de satisfactōne p fratre
suo milite pfato. Post hec autē mortuus ē
socer ipsius quondaz militis/pr̄ vicz olim
vxoris sue. Ex̄ pſuadētibus quibusdam
cōsanguineis eius ac pximis/occasione
vt eis videbat aliq̄li iam habita tanq̄ in-
re pximitatis ac legitime successionis ex
pte vxoris sue quondā pfati/ monasteriū
suū cōtra phibitionē p̄uioris sui/ad petē
dum bona quondaz soceri sui defuncti vt
inde solueret debita sua exiuit. ⁊ ad seculū
reuersus/habitū suū dimisit. carnes come
dit. ⁊ vota pfessiōis sue multiplr̄ violauit
Et notandū q̄ in patria illa. s. in terra hol
landie gelrie ⁊ brabantie religiosi tales suc
cedūt pentibus vel mōasteria p eis. Se
quit in scedula memorata. Presuppositā
veritate casus sicut p̄missum est. quē casū
sub alijs terminis quidā alias apud multos de vniuersitate parisien. variauerunt/
dum eorū opiniones inquirerēt. pter q̄
nō est mirandū si tunc vno mō quidā rñ-
derunt ⁊ nunc aliā dant rñsionē. q̄ reiectis
interim allegatiōibus dicunt ea q̄ sequūt
et q̄ vera reputamus doctores infra scripti
Primo q̄ miles olim de q̄ fit sermo/in-
consulte satis religionē ingressus/ ⁊ incau
te receptus ē. Et hoc pfectum. q̄ cessio bo
norū suorū/fuit incauta neq̄ sufficiēs p li
beratiōe sua a manu creditorū suorū. licet
debuissent eitius reclamasse. Secdo q̄ pro
fessio quā solenniter fecit/nō obstāte q̄ in
consulte ingressus ⁊ incaute susceptus sit
ligat eū de iure tam positiue q̄ diuino ad
vota religionis. Tercio q̄ neuter cōiu-
gum pfatorum/pōt alterū post diuortiuz
ex mutuo cōsensu ⁊ approbatōe ordinarij
celebratū. ac post pfessionē desup solēniter
factā/repetere. Quarto q̄ sicut neuter pōt
alterū repetere post diuortiū ac pfessionē
sic nec bona q̄ alteri eorū sine monasterio
ex pte psone interim acquisita sunt seu ac-
quiri cōtigerit in futurū/debent alteri seu
monasterio eius/cāq̄ alteri⁹ ꝓiugis cohe-

redi deseruire. ¶Quinto q̄ prefatus olim miles/nimis incōsulte ⁊ inordinate ⁊ illicite sic a mō̄asterio suo recessit peinsq̄ ac periculosius reiecto habitu suo/fortis/remanet. ⁊ q̄ de necessitate saluti oī tergiuersatione postposita. q̄tocius reuerti tenet ad monasteriū: ⁊ sumpto habitu sub disciplina quā pfessus ē degere regulari. Attento p̄cipue q̄ manēdo ex̄ monasteriū nō ē idē miles habilior ad soluēdū. imo min⁹ q̄ intra manēdo. ¶Sexto ⁊ vltio q̄ attētis p̄missis/pfessio olim militis p̄fati quā fecit in religione/nō obuiat directe ⁊ de p se obligatōi pori/q̄ añ creditoribus extitit obligat⁹. ⁊ p añs manet eis obligat⁹ vt ante. Sic q̄ si ipse tpe receptōis siue ad ordinē/aliq̄d seeū apportauerit. aut interim .aut i futurū/monasteriū p̄fatū de bonis ei⁹ peciit p tāto saltē/sp tenebit satisfacē creditoribus monachi sui. donec plenarie eis fuerit satisfactū. ¶Seq̄t in scedula. Sic sentio ego Jobes de gerson cācel. pisien. indignus in cui⁹ testimoniū me subscripsi i p̄nti scedula p̄pria manu. Attētis etiā addictiōib⁹ circa p̄dicta. q̄s ead̄ manu mea scripsi anno dñi. M.cccc.xxj. Maij' ¶Ego Petr⁹ de ỳerreio mgr̄ in theologia. pformiter ad dñm Cancell'. in hac mā sentio. in cui⁹ testimoniū hic me subscripsi. ¶Ego Jordanus mouni mgr̄ in theologia pformiter ad dñm cancel. in hac materia sentio. in cuius rei testimoniū me hic subscripsi. ¶Ego iobes Bachoti mgr̄ in theologia/pformiter ad dñm cancellariū in hac materia sentio/in cui⁹ rei testimoniuz me hic subscripsi. ¶Mihi fratri Guilberto de bunnulla sacre theologie īmerito pfessori videt̄ q̄ dict⁹ miles vere sit pfessus. nec p̄t vxorē repetere. q̄nimo cogēdus redire ad mōasteriū. ⁊ ibidē viuere sub disciplina regulari. In cui⁹ signū hic me manu p̄pria scripsi. ¶Ego mgr̄ Guilhelm⁹ de ranctis sacre pagine pfessor fateor p p̄nites q̄ dict⁹ miles de q̄ casus supra ponit̄. vere ⁊ realit̄ est pfessus. ⁊ obligat̄ ad obseruantiā regularē sui ordinis. ⁊ censeo dus ē religiosus. nec p̄t amplius repetere vxorez licite. si q̄ tñ debita añ ingressum religionis dict⁹ miles l'e⁹ vxor p̄terit. dico q̄ si sit possibilitas soluendi/ipsa vel ipse tenent̄ manualr labori do in monasterio. vel ex hereditate paterna q̄ alicui eoz possit succedere p mortē alicui pentū soluere p̄dictoz. ¶Sup hac materia p̄a possint allegari sed dimitto cā brevitatis. In cui⁹ rei testimoniū hāc determinationē p̄pria manu scripsi. ¶Ego petrus baardi doctor in theologia cōformit̄ ad dñm Cancellariū ⁊ ad alios mgros in theologia q̄ in hac materia deliberauerūt idē oīno ego sentio. ¶Ego frat̄ Stephanus sacre theologie pfessor ac minister sctī maturini pisien. ordinis scē trinitatis ⁊ redemptōis captinoz. pformiter cū opinione mgri Jobis de Gerſonno cācellarij ecclesie pisien. delibero. In cui⁹ rei testimoniū signū meū manuale hic appposui. Anno dñi. M.cccc. ¶Ego Petrus de nogento mgr̄ in theologia/ sentio debitū ⁊ salubre vt miles olim pfessus/redeat ad religionē sub obseruātia regulari manens nihilomin⁹ creditoribus vt p̄mittit̄ vel q̄ tus p eo. hec p̄pria manu. ¶Ego Petrus de Arrech mgr̄ in theologia cōformit̄ ad dñm cancel. p̄fatū in hac materia sentio. stante veritate casus eo mō q̄ positus ē in folio p̄cedēti. vna cū q̄busdā circūstantijs mihi p fidedignos oreten⁹ expōsitis. vpote q̄ cessio bonoz. ingressus religiōis ambor̄ p̄ingū ⁊ diuturna eoz mānsio in p̄fatis religionib⁹/nō latebāt creditores ⁊ eis non erāt hec oīa. neq̄ p tunc reclamabāt. q̄ etiā bona dictoz p̄ingū si fuissent debite collecta p̄seruata ⁊ distributa. videbant sufficere ad satisfaciendū creditoribus infra satis p̄petentes terminos. ¶Mihi dñico parui sacre theologie indigno pfessori/videt̄/salua oī correctiōe ac dicti olim militis reuerētia. q̄ ipsi militi nūc asserēti. se fuisse intrasse religionē ad finē talē vel talē/nō ē credendū. nec ipse licite illā religionem sic egredi potuit sicut de facto egressus ē. ⁊ vltra q̄ necessariā vxorē ⁊ bona successionis sue pius tacte p̄t licite repetere seu retinere noīe p̄pio. scripsi manu p̄pria. ¶Ego Adam⁹ Roeder sacre theologie pfessor indignus/supposita veritate casus p̄missi et circūstantiarū eiusdē in forma q̄ ponunt̄. sentio pformiter ad deliberatoz dñi cancel. supra positā. In cui⁹ rei testimoniū hanc deliberatoz' meā p̄pria manu scripsi ⁊ noīe

meo signaui. ¶ In quor testimoniū nos Jobes/rector vniuersitatis prefate pñtes fecimus sigilli Rectorie dicte vniuersitatis appensione/duximus muniendas. Anno et die quibus supra.

Finit.

Incipit tractat⁹ eiusdem mgri Jobis de Gerson. de tpantia in cibis/potu/ꝛ vestibus ꝓlatorū.

AIam in vna ꝓxima lectōe absolui/ sicut potui: dubitationem nō mediocrem/sup abstinētia ꝑpetua a carnibus. an licita sit apud solitarios religiosos/imitatores Jobannis baptiste in heremo. Uellē nūc subcōpendio maiori/siꝛ elucidare q̄lis tpantia in cibis ꝛ potibus/in vestitu ꝛ ceteris. aut necessaria sit aut ꝓgrua p̄dicatorib⁹ et ꝓlatis/q̄ꝛ ē officiū/instar iobis/ꝑire aīm facie dñi ꝛ parare vias ei⁹ ad dandā sciam salutē plebi ei⁹. ¶ Ad hāc dubitatōz subveniēs ꝓclusione rñdeo. Expediētius ē ꝛ efficacius p̄dicatorē ꝛ ꝓlatū/declinare ad austeritatē vite ꝛ ꝑcitatē in vestib⁹ in cibis ꝛ potib⁹ ꝛ paucitate seruitoꝛ ꝛ silib⁹. q̄ hoibus secularib⁹ talib⁹ cōformari. Et in ꝓmis si attēdim⁹ vitā xp̄i q̄ nra ē instructio/si p̄tea aplōꝛ ꝛ alioꝛ sanctoꝛ exēpla recogitam⁹/ ꝑspicuū ē debebit apud xp̄ianū id qđ dicimus. Fateoꝛ in ḡt discretissim⁹ Aug. fateoꝛ de p̄ciosa veste erubesco. nō ei decet hāc ꝓfessionē nō hāc monitionez. nō decet hec membra. nō decet hos canos ¶ Et arguo sic in q̄situe. Pompā in vestib⁹/i fercul⁹/i vnitorib⁹/aut q̄rūt ecclīastici ad placēdū deo. vl vt ꝑficāt primo. vel ad ecclie honestatē ꝛ auctē. Quidā eīm ad aliquā harū rōnum confugiunt.

Non primū vt placeāt deo. q̄m ꝓꝛ ē illud Piero. nō tenera vestis/sz mūdicia mētis/ornatū facit clericoꝛ. Constat insup plus placē deo opa pietatis in q̄bus p̄sit expēdi ea q̄ talis pompa reqrit. Si q̄ris igit plus deo placere opa deo magis placētia facito. alioquin apud te mentiē iniq̄tas sibi. q̄ iam nō solideo magis ꝓ talia placere contēplis. sed vel tibi vel mundo.

Si querūt ecclesiastici p̄ talia ꝓficere ꝓximis ꝛ subditis/videāt obsecro ne turpiter fallāt: ꝛ tota (vt aiunt) via errent. Plus eīm scādalisat pompa clericoꝝ ipsos laicos. tam principes q̄ alios q̄ edificet. Plus ad indignatiōē ꝛ murmur ꝛ inuidiā eos cōcitat q̄ ad amoꝛē. ꝛ plus augēt in eis auariciā ꝛ superbiā q̄ extinguāt. Debet aūt esse officium clericoꝝ/monere subditos vbis ꝛ exēplis ad virtutū exercitia humilitatē frugalitatē et sobrietatē. Porro nō habet opus ista pallegatōibus scripturarū vt doceamus pōpam esse in scandalū laicoꝝ. Interrogeē experientia ꝛ magna voce clamabit. Ita est nihil verius est. Nam vñ fuit tanta ꝓncipū ꝛ secularīū deuotio apud antiq̄s ecclesiasticos paupes ꝛ pannosos? Uñ tantus honoꝛ. tanta reuerētia. tantus cultus? vtiq̄ q̄ pōpas tales nihilipēdebāt. Idcirco tanq̄ apud bonos ꝛ fideles dispensatores/ copiosissime eis ministrabant diuitie. quē postq̄ insolescere ꝛ eis abuti ceperūt/in cōtrariū versa est ꝓꝛ largitio dico in direptionē ꝛ cōtemptū. Audiui his auribus vnū ex ꝓncipibus nr̄i tp̄is p̄cellentē coram q̄dam fieret sermo de refrenatōe ꝛ moderatōe pomparū statuū in regno francie nimis exuberantiū ꝛ aliarū expensarū ꝓpter q̄s nisi ꝓuisum fuit fraudes rapine ꝛ iniusticie ꝛ odia ꝛ seditiones saltē occulte fiūt ꝓpter q̄ oīa reste sapiēte regnū de gente in gētem transferē. Rñdit indignabūdus ꝓnceps ille. incipiant ecclīastica apud q̄s tota pompa est. tota superbia ꝛ in vestibus et in prandijs ꝛ in oīb⁹ ꝛ de singularib⁹ facta est tūc narratio. vbi q̄ ad honorē suū ecclesiasticū videē agere/illa in magnā eoꝝ ꝛ sue ecclie ꝓtumeliā ꝛ ꝓbrū ꝓmemorata sunt. prādia loq̄r ꝛ cetera ꝓdigalitatis facinora ¶ Si vo dicāt ecclīastici /q̄ talia non agāt ad superbiā suā vel excellentiā. sz vt ꝓforment illis apud q̄s viuūt. ꝛ vt erubescentia videt nisi honorabiliꝛ sint inē ꝓprimos ꝛ alios imo q̄ ampliꝰ ē vt scāda liset eos tanq̄ ipsi sint auari vel hypocrite ficti nisi ꝑm tpa tpaliē se habeāt ꝛ morib⁹ alioꝝ ꝓformes sint. Uideāt obsecro sic dicēteo. Primū ne ꝛriet huic ꝓcepto. Nolite ꝓformari huic seculo. Ne ꝓtea ipi q̄ꝛ inter

res aliorū cōrigere in silēs aut peiores ruant. dū eos nō emēdare sed imitari volūt Ita ne vicz si oēs superbi facti sūt auari dissoluti ꝓdigi ꝛ reprobi /ipsi ecclesiastici ne dissimilitudine sua eos offendāt paria vicia sectabunt. Absit. imitāda potius est hūilitas xpi nō exhorrenda nec erubescēda vilitas q̄ ꝓpter eum in suipsius dei ectione sustinet. ¶ Ceterū cum addūt sibi p̄cauere ne de auaricia ꝛ hypocrisi notent si fuerit in talib⁹ pompis ꝓiores ceteris. Esset hec euasio colorata/si nō esset modus rōnabilis ꝛ pius ꝛ iustior. p quē hanc ab hoīm cor dibus estimationē abolerent. ffateor enī ꝛ sic est oportere viros ecclesiasticos tollere quantū cōmode p̄nt/ oēm ab eis suauricie et hypocrisis suspitionē si ꝓdesse subdit volverint. Verū quippe est illud Aug⁹. q̄ bonā consciam deo. ꝓximis vo famā bonam debēt/ ꝛ in hoc cōdolendus est qui famam suā negligit. Nō siquis ex plātis sibi parce vivat/pompas oēs abijciēs vel abhorrens. thesauriset nihilominus ꝛ extorqueat vñ cunq̄ pecunias. reddit se non negabo ꝛ temnendū longe amplius/ q̄ si nō dicā liberaliter sed ꝓdige ꝛ pompatice vir tute polleat. nisi q̄ tpantiā istā exteriorem moderatiorē oñdit iudicabit rōnabiliter fermētatus fermēto phariseorū qō est hypocrisis. Dicet nempe istā pompā ext rinsecus negligere. nō ad humilitatē sed tenacitatē nō ad virtutē sed ad celandū q̄licunq̄ mō vite sue turpitudinē vt veniq̄ sicut lucrosius atq̄ liberius subditos seducat. seductosq̄ licētius spoliet laceret ꝛ perdat ¶ Quid igit acturus ē plātus ne subditorum morsibus pateat tanq̄ auarus seu tenax sordidus aut fict⁹/si nō laute vel vsitata alioꝛ ꝓdigalitate vixerit. si nō ecclīastica bona in vsus ꝓphanos dissipauerit in vestib⁹ ꝛ prādijs. in familiarib⁹ ociosis et discolis. qd inquā actur⁹ est. Rñdeo sub vna veritate satis notāda. Vir ecclīasticus p̄sertim curat⁹ vel plat⁹/ nō solū p̄t licite dare in publico elemosynas suas ꝛ añ se tuba canē hoc est se manifestare cū facit elemosynam. Sed etiā ad hoc agendū obligat ꝓ loco ꝛ tpe/tanq̄ in exemplū posit⁹ alioꝛ ꝛ velut lucerna ardēs sup candelabrū vt oībus luceat q̄ sūt in domo ecclie sue. Si aūt egerit hoc/tollet oēm suspitionē tenacis auaricie qñ mōstrabit opibus/ q̄ sibi parcus ē/ vt alijs fructuosi⁹ largiat. ꝛ bona ecclesie recipit nō vt rapax ꝓsumptor sed vt pius distributor. Cognoui vnū q̄ plerūq̄ distribuebat aliq̄ in publico sub hac intentione. q̄ non dedisset in occulto. nec errare putādus est. Sed errāt plane qui plātos quosdā laudare se credūt/cū dicūt eos nihil dare in oculis hoīm ad euitationē vane laudis. Naz ad dandū publice p̄ceptū hūt qō alijs est cōsiliū. ¶ Dicet statim aliq̄s sniam hāc ꝛdicere verbis xpi q̄bus nos instruit dicēs. Cum facis elemosynas/nesciat dextera tua quid/ faciat sinistra tua. ꝛ iterū. Noli tuba canere sz da in abscōdito et p̄ tuus/ q̄ videt abscōdito reddet tibi Ita est. sic iubet xp̄us. iubet nihilominus vt luceāt opa nr̄a bona. vt glīfi. cēt patrē nr̄m q̄ in celis ē. Et fortassis invicē aduersarij putarent hec duo mādata si nō exactio nis circūstātia pateret ꝓ cordis. Vult ꝓpe xp̄s vt opa nr̄a fiant ꝛ in abscōdito q̄ ad intentionē nō captāde laudis ꝓprie. ꝛ publico ꝓpter augmentationē in ꝓximis divine glorie. sicut dicit Greg. q̄ sic opus fulget in publico q̄tinus intētio maneat in occulto. ¶ Scio ꝛ bñ scio/ q̄ istud plurimus habet difficultatis apud nō exercitatos in virtutibus. q̄ nondū didicerūt hūiliter sapere ꝛ humane gloriun cule fauores despicere. ꝓterea apud eos q̄ nō hñt ex officio ꝓdesse ceteris plerūq̄ tutius ē atq̄ ꝓfuturo occultare bona sua ab oculis hoīm. q̄n eandē tegere possint ꝛ ꝓseruare a surrepti one ꝛ flatu inanis glorie apud deū. increbibili siquidē facilitate exufflat ventus superbie/elemosyne fructū a manu dantis eaz in ꝓspectu alioꝛ nisi fuerit man⁹ hec p hūilitatē ꝓus solide clausa ꝓ tale supbie vētū. ¶ Propterea videte q̄so in quāris se pplexitatibus inuolvūt. ꝛ quō ponūt in rhete pedes suos plati p̄cipue q̄ alioꝛ gerendoꝛ suscipiūt prius q̄ solidati sint in vtutibus maxīe in humilitate/qñ obligat vos suscepti officiuz/ventilare ꝛ exponere opa sua bona ad aurā publicā. sicut elemosynas. ꝓ dicationes. ꝛ cetera pietatis officia. Dunt ei in loco ꝓstituti nō acquirēde pfectōis sed exercēde. Jō iussione aplica p̄hibet ꝓpo-

ꝑbitus oꝛdinari/nẽ in ſupbiam elatus ꝛẽ. Tñ tales ꝓlati inexercitati/ſi agere iſta tẽ ꝓtauerint vix aut nunq̃ euadũt ꝓcipiciũ/ foueã. ſ. elatõis ꝛ tumeſcẽtis ſupbie. Diffile q̃dẽ eſt illud bñ agẽ qõ nõ añ dicerẽ. Et ſi hoc in omni arte verũ eſt/maxie tñ in arte artiũ q̃ eſt bñ vũẽdi ad regimẽ aiarũ Ad hoc ꝓpoſitũ exponit Greg⁹. de q̃busdã ꝓlatis illud de Job ꝓallegatuꝛ. poſuit in rhete pedes ſuos ꝛ in maculis ſuis ambulat. Et ꝓdictis ꝓ cludam⁹ nõ ꝓpter viros eccliaſticos ꝓſumere bona eccleſie in põpaticis vſibus/ad euitandã notã auaricie Sunt quippe modi alij p q̃s melioꝛ ꝛ ſanctioꝛ fama q̃ri ꝑt. ¶ Porro ſi vir eccliaſticus in reliq̃s bñ vixerit pudice inſte ꝛ pie. nullo mõ generabit ſuſpitionẽ de ſimulatiõe ſanctitatis: ſibi ꝓcviuẽdo augebit ꝓ tis fama ſua. ꝛ erit odioꝛ bon⁹ bonis. ¶ Le terũ apud q̃ſdã malignantiũ ꝛ oim q̃tũcunq̃ ſctẽ facta calũniantiũ linguiſq̃ maledictis ſp loquentiũ iniqua/nullus ꝓficẽ ꝑt q̃n gloriã ſequat inuidia ꝛ inuidiã mala detractio. Oꝛ taliũ ꝓtemnẽdus ipſe ꝓtẽptus nec ex timeſcẽdũ ſcãdalũ. qm̃ ceci ſũt et duces ceciõũ verba xp̃i ſũt ad apl̃os.

Pertractemus terciã rõnẽ quaz aliq̃ põpas ſuas excuſare volẽtes/ ꝓfingũt. Aguṁ⁹ inq̃unt talia. nõ q̃ in coꝛde nr̃o ſit ſupbia. nõ ad extollentiã oculoꝝ. ſz vtimur bis tanq̃ nõ vtentes vt ecclia ꝓ hoc cũ ſeruitoꝛib⁹ ſuis honoreẽ ꝛ honoꝛa magis ꝛ magis reuereat. ꝛ ſit eius efficatioꝛ auctas. ¶ Verũ attendãt ſic dicẽtes ꝓmo q̃ bonoꝛ vari oꝛ in teſtimoniũ vtutis. nõ ꝓpter exteꝛiores diuitias vl oꝛnatũ. Inducũt q̃ cãm erroꝛis ad pp̃m. q̃ ꝓpter põpas mouẽt eos ad honoꝛandã eccleſiã cũ ſeruitoꝛib⁹ ſuis. qm̃ ꝓpter vtutẽ ꝛ bonoꝝ futuroꝝ adeptionẽ poti⁹ debẽt venerari. Alioq̃n xp̃s ꝛ eiuſdẽ apl̃i nõ ſufficienter oꝛnaſſent eccleſiã ꝛ honoꝛaſſent. q̃n talia in ſe ꝓtẽpſerũt ꝛ alijs ſpernẽda ſuaſerũt. Añ ꝛ Jacobus inculpat eos q̃ honoꝛando diuites in aureo annulo ꝛ veſte fulgida/ſpretis paupib⁹ ꝓſonas accipiũt. Et Berñ. ad Eugeniũ li. de ꝓſideratõe. Tu paſtoꝛ ꝓcedis deauratꝰ tã multa circũdatꝰ varietate. oues q̃d capiũt? Si audere dicẽ demoniũ nũq̃ q̃ boim paſcua hec. Sic faciebat Petrus. ſic Paulus ſuadebat. Itẽ Petrus neſcit aliq̃n ꝓceſſiſſe vel gemmis oꝛnatꝰ vel ſericis. nec tectus auro. vel vectꝰ eq̃ albo. nec ſtipatꝰ milite. nec circũſeptꝰ militis. abſq̃ hoc tñ credidit ſatis poſſe ipleꝛe ſalutare mandatum: paſce oues meas. ¶ Rurſus ſi viri eccliaſtici taliꝰ vtunt ꝓ ſolo honoꝛe eccleſiaſtici ſtat⁹. q̃ rõne dimittunt ipſi tam magnã ptẽ ſacerdotũ curatarũ/in ſtatu tã inculto q̃ infimo ꝛ plebeioimo q̃ temeritate ipſos ſpoliãt ꝛ denudãt. ¶ Amplius dictũ ẽ q̃ apud ſeculares ꝓncipes ꝛ alios plus iriderẽt iſta pompa/q̃ in honoꝛe vero teneaꝝ. imo ꝛ pauperes minus audẽt ad tales accedere ꝓ petẽdo conſilio aut ꝓfeſſione faciẽda ꝛ ſic de ſilibus. q̃ ꝛ videntes eos in ocio ſplẽdide ꝓuerſari/ſeipſos aũt egenos ꝛ pannoſos laboribus ingẽbus attenꝛ: remurmurant inuidẽt ꝛ detrahunt. q̃s ſi viderent in humilitate ſe gerentes. amarẽt. ꝛ eoꝝ aſpectu/animequioꝛes fierent tolerare pauperiem ſortis ſue.

¶ Preterea ſuſtentatio pomparũ fieri nequit abſq̃ multis expenſis. q̃ trahunt ſepe ad queſtus mercennarios ꝛ rapinas iniuſtas. ad fraudes et curas graues ad q̃relas inſup mordaciſſimas ſubditoꝝũ. ꝓpter infamẽ vitã ſeruitoꝝũ turpiſſimoꝝũ. q̃s ociũ multa mala docuit. ꝛ nefanda ſcelera ppetrare ꝓpellit. Scitis vo q̃ in dños redundant exceſſus ꝛ ꝓbitates ſeruitoꝝ. ¶ Leterũ ſic/q̃ tangit picẽ inq̃nabit ab ea ſapiẽtis imo expientie teſtimonio. ꝛ q̃ fouet in ſinu ſuo ignẽ ꝛ colubrũ/ardet ꝛ mordeꝝ. ſic difficile apud multos pene impoſſibile. vt inter ſupbos tales cultus ꝛ honoꝛes foꝛtiſecos ꝓuerſẽ ꝛ nõ inde ſupbiant. Nam qui cõicauerit ſupbo/induet ſupbiã ¶ Oꝛ eſto q̃ ipſi ſint tanta ſtabilitei humilitatis radice/ quales ꝓfecto nondũ ſunt: cur de ipſa humilitate xp̃i erubeſcũt in publico? cur ſupbiam oñdunt in ope quã non bñt in coꝛde? cur ſuis exemplis irritãt ꝛ ſcandaliſant coꝛda ꝓncipũ ꝛ ſeculariũ ad ꝑmutandum tales pompas et ꝓdigalitates quas ab eis totis viribus effugare deberẽt ¶ Nullũ rurſus regnũ ẽ tã opulẽtũ q̃ nõ ꝑ luxurioſam ꝓdigalitatẽ ꝛ nutricẽ eiꝰ rapacẽ auariciã/celeri labefactõne diſſoluaꝝ. quẽadmodũ tradũt Valerius ꝛ Tullius

et si silerent tñ maximorū regnorū ꝓditio in exemplū huius est veritatis. Abyssus itaq; expēsarū/abyssum inuocat diuitiarū q̄ fit. vt eueniat illud pueris decantatū. q̄ sua cōsumūt/cum deest aliena sequuntur. hinc fraudes. hinc doli. hinc iniusticie varie. ꝓpter qō de gente in gentē transferē ait sapies ¶ Quāta deiceps mala ꝓueniāt ex comestiōibus ecclesiasticorū crebris atq; supfluis quis enarret? vnū prandiū ꝓ replendo ad grauedinē ⁊ nauseā/tres vel q̄tuor ventres. sepe centū paupes reficere sufficeret. celerius tñ consumimus ⁊ pdimus vnū francū in tali crapula q̄ damus vnū denariū ꝓ elemosynis. Ibi detractōes. ibi ebrietates. ibi epis damnosissima pditio. ibi cōtra bonorū vitā ⁊ oēm honestatem. imo sepe cōtra catholicā veritatē sub iocūdi typo/infames sñie frequētanē. ¶ Turpiter ista fierent apud seculares. turpius apud ecclesiasticos oēs sed turpissime apō platos ⁊ theologos. Non nunq̄ inueniūē adeo. vt iam de se ꝓuerbia quedaz apud vulgus generauerūt sue ebrietatis vel crapule. Nam ⁊ ibi aliqui ⁊ vina pcellentia tanq̄ ab inuētoribus aut cultoribus deominanē sicut dr. Norte iacobitarū ⁊ vinū theologor ⁊c. Adde q̄ plerūq; inuitātes alios ad cōuiuia/grauibus expensis ⁊ solicitudinibus. ꝛuitati vo magnis dispēdijs et fatigijs fatiganē. Ita refert Gen. dicens serenū de tranquillitate cum dicebat. non ad cenā se iturū ad eum qui ꝓ hoc sibi nihil debiturus esset. ¶ Postremo q̄d sūt viri ecclesiastici nisi quidā elemosynarij bonorū ecclesiasticorū ⁊ ipsorū nō quidez dñi sed dispēsatores. In quibus hoc solū ꝓ se ⁊ suis habent q̄ contentari eos mādat apls. alimēta. s. ⁊ quibus tegant. Diffinit vltra Bern. q̄ quicquid vltra retinet/rapina est imo sacrilegiuz. Dura vo sentētia cōtra ecclesiasticos ⁊ eos qui thesaurisant. et qui in luxurijs varijs ⁊ impudicitijs cōuersanē nihil dātes paupibus. ¶ Quo circa incidit nō mediocris q̄ si ecclesiastic⁹ dispēsans imo dissipās in vsus ꝓdigos et iniustos bona eccl'ie sue teneaē ad restitutiōnē. pserim cū dictuz sit a nōte Bern. cui Hiero. ꝓsentit. q̄ quicq̄d ecl'iastici vltra partē vestitū ⁊ victū retinēt/sacrilegiū est

Si sacrilegiū est/vtiq; iudicaē peius furto furtū vo restituēdū. nullus est q̄ ambigat. Item qōnem formāt alij de ecclīasticis/ nō deseruientibus suis bñficijs/in horaꝝ ꝓ solutōe ⁊ alioꝝ obsequiorū impletōe ꝓpter qō datū est bñficiū. Nonne ea iniūcte restituere debent q̄ tunc ꝓceperint? Et forte ad pmū nō ꝑt dari simplex ⁊ absoluta īmissio. Sunt itaq; aliq̄ bona ꝓmissa fidelitati ecclīasticoꝝ. ordinata tñ ⁊ limitata vel a iure vel a fundatoribꝰ/ad certos vsus pios. vt q̄ eps vni det hospitali tales reddit⁹ vel numeꝝ aliquē egenoꝝ sustētare. q̄ casu nō est dubiū/qn omissio culpabilis istoꝝ ad restitutionē obliget q̄ ad deum ⁊ sepe q̄ ad forū extrinsecū. Et in hoc est sīle de elemosynario. q̄ vltra stipēdia recipit cērū libras ꝓ distribuēdo paupibꝰ si ꝓdige aliē expo- nat. peccat ⁊ restituere teneē. Si aūt bona talia sint data generalr et indistincte aliqui ecclīastico/tā ꝓ sustētatōe sua/q̄ꝑ ꝓ exercitio pietatis. tunc ꝑt hmōi ecclīasticus mediocriē vti illis bonis ꝑm decentiā sui status etiā vbi nihil resīdui supesset. Qualiter vo estimabiē hmōi decētia status/nō pōt sub vniuersali regula diffiniri. sed estimabiē in certa latitudine. put sapiēs iudicabit. Et qñ nimis afficimur ad nosipos et ad extollentiā oculoꝝ nꝝ/tutius ē atq; salubrius cuilibet ecclīastico /declinare ad frugalitatē ⁊ parcitatē status sui. vt aliq̄d relinquaē paupibus. Tutius insup ē pauca sibi q̄rere q̄ vicz satis sibi esse debeāt: q̄ in multis bñficiorum administratiōibus velle abundare. qm̄ ꝓculdubio apud dñm estimātes/illa nō sunt nisi onera ⁊ aie pericula. vbi locum habet illa regula. Cui plus cōmittiē ab eodez plus exigiē. Ad̄ siquis habeat bñficium/q̄ rōnabiliter debeat cōtentari ꝑm vtilitatē quā offert aut offerre pōt eccl'ie. ⁊ vltra hoc bñficiū aliud assumit ipse cum hoc peccat q̄ ꝓ ambitionē accumulat sibi non ū onus ministratōnis. q̄ nū q̄ aut vix fit sine piculo infidelitatis alicuius. Nam nūc queriē inter dispensatores vt fidelis ds inueniaē. Qō si ꝓdige dispergat bona hmōi/in alios vsus aut aut re retineat/ipse vltra scādalū q̄ alijs dat ꝓ fecto peccat graviē. ⁊ nō minꝰ sepe q̄ sacrilegus. Sed q̄ ad restitutionē teneaē/non

tinderē diffinire/ z hoc ꝓpter illā obligatio nem vagā z incertā/ tam in bonis q̄ in p̄ fonis. ¶ Sitr nō estimo certū esse q̄ ad secundā gōnē q̄ ecclesiastici nō facientes ser nitiū ꝓpter qō dat̄ bñficium/ z si grauiter peccēt/ ad restitutionē sūt astricti. Scio tñ q̄ curius esset apud tales/ vt de ceteroꝝ t re nunciarēt pluralitati bñficiorū suorū/ vel parcius viuerēt solito. q̄tinus in aliq̄ prio res infidelis dispēsatōnis offensas/ delere valerēt. Ita locū hic hz illud Aug. ꝑsiliū Tene certū/ dimitte incertū. ¶ Ita denicq̄ cōcludamus tum ex p̄mis causis. tum noīatim ex hac radice/ illā quam ab initio posuimus conclusionē. expedientius. s. esse p̄ latum declinare ad parcitatē z austeritatē vite in cibis z in potibus ꝛc. et nō erubescē pauptatē xp̄i. q̄ laxare in his frena z hoīb⁹ secularib⁹ ꝓformari. Tñmodo bñ viuat. In alijs affirmo q̄ pauptas z vilitas/ eaz magis exornabit z honorabit/ q̄ alios sua ꝓdigalitas atq̄ superbia.

Finit.

Incipit sermo eiusd de vita clericorū habitus tpe quadrage simali ad clerum.

¶ Penitemini z credite euāgelio Marci. j. Euangeliū hodiernū cui credi oportet/ sub tali fine cōcludit xp̄s vt diceret. Qui se humiliabit exaltabit̄. Quid aūt aliud est pnīa q̄ humilitas vera sub deo. placationem eius postulans cū venia delictorum. Penitemini ergo. hoc ē humiliamini sub deo offenso. z ab eodē placato exaltabimini. Ita em̄ credere euāgelio equū est. qm̄ qui se humiliat exaltabit̄. Qui se humiliat in curia pnīe. exaltabit eum curia misericordie. qm̄ superexaltat misericordia iudicium Damnati quidē sumus nos peccatores coram iustitia. ad misericordiam appellare fas habemus q̄diu viuimus. tamdiu em̄ sedem tenet ea dē misericordia. Nō si aduersarius z accusator nr̄ dyabolus quōlibet obnitivoluerit. habemus te patronam clementissimaz te aduocatam sapientissimā. te auxiliatricem potentissimam virginem matrem. q̄ ab omni ecclesia regina misericordie z aduocata nostra cōclamaris. Si igit̄ regina misericordie es sicut es. tuum est cām misericordie tueri. z curie sue iura illibata seruare. Est autem ius curie huius. vt quiuenit ad eaz nō ejiciat̄ foras. sed ab accusatōne sua sublleuet̄ absoluet̄q̄. ¶ Ecce patres z fratres quāta nobis fiducia est de salute z exaltatione nostra si ꝓ pnīe appellationē ad misericordie forum/ cām nostre prauitatis iaz a iusticie rite damnatam deducimus. Deducimus aut̄ si nosmetipsos accusamus iudicamus z damnamus. Si nosmetipos iudicaremus inquit ap̄l's nō vtiq̄ iudicaremur. Si iudicaremus penitendo/ nō iudicaremur pena patiēdo. Volumus certe damnari. ecce vnicum post peccata patz effugium. Confugiamus ad curiā miseri cordie. ad illam pnīa nos deducet vbi pro aduocata z patrona sororē nostram habemus z matrē iudicis nr̄i. qui spernere nos nō poterit. qm̄ ipse caro nr̄a z frater ē. Hāc matrē adeamus ꝓ impetratione misēdie. Et vt de pnīe humilitate ꝓ nostra exaltatione vinaci fructuosoq̄z sermone loq̄mur supplicemus z dicamus illud angelicum. Aue gratia plena dñs tecum. ¶ Penitemini z credite euangelio. Noīatim huic euāgelio. Qui se humiliat exaltabit̄. Qui se humiliat ꝓ pniam exaltabit̄ ꝓ gratiam z gloriam. ¶ Viri patres z fratres. Et si solum dñi nr̄i iesu xp̄i imperiū/ subditis suis oībus (et quidē oīa sibi subiecta sunt iure creatōis. reparationis z cōseruatōnis) satis esse debeat ad obediendū sibi/ vt agāt dignos pnīe fructus. penitemini aiam nihil ominus appropriate ad psonas nr̄as q̄ ecclesiastice dicimur. z q̄s sermōis nr̄i tenuitas cōmonere nūc accepit assumi posse. vi deo psuasionē nostrā ad penitendū ex tribus/ more oratorio. A statu psone. a loco. a tp̄e. Ita em̄ agere Cicero. ita Arist. z oratores ceteri docuerunt. Scōm que tria/ tripitam sup penitēdi necessitate oīonē contexemus. ¶ Prima quidē argumētatio a statu psone sumet̄. Tales nos esse cōsidero viri p̄res z fratres. tales z in tali nos esse gradu statuq̄ cōspicio/ q̄s oportet pniam agere. nō ꝓ peccatis nostris tñmodo. sed ꝓ delictis alienis. Aliaz quippe pecā comedimus. aliorū quippe culpas bibimus. aliorū defectus calciamus vesti

mus. Peccata ppli mei comedūt. ¶ Non sit cuiq; ammiratōi qō dicimus qm̄ ita fit dum elemosynas aliorū talia nobis cōpamus. cibos potus alimēta. Que nimirum elemosyne iō date sunt/ vt pniam p cōferēt̄b⁹. z satisfactōz deo faciam⁹. Stat⁹ g̃ nr̄ status penitētiū est. eorū. s. qui vltro semet ipos ad pniam obligarunt. Qō siquis inter nos aliter sentit/ ille pculdubio ꝓprij status z gradus ignarus est. qz ipm̄ tanto magis penitere ꝓuenit quāto minus penitet. z quāto magꝫ esse subiꝑ penitendū dissimulat vel ignorat. ¶ Hanc tm̄ veritatem plane durissimā. sed tm̄ p̄dicandam z cogñscendam/ multi in statu nro in statu ecclesiasticorum/ vel dissimulant vel ignorant vel sacrilega impietate cōtemnunt. alioqn nunq; tanta auiditate nunq; tali p̄cipitatione imꝓuida inbiarēt ad elemosynas tales q̃les bñficia noīamus. vel dignitates vel officia. quibus annexa est talis obligatio p alijs penitēdi z satisfaciendi. cum tm̄ p nr̄is satisfacere delictis vix sufficiat vita nr̄a z vtinā sufficiat. Nunc quāta est demētia hoiem tot culpis ꝓprijs obnoxium p̄sumere z obtutum/ suscipe (imo rape modis etiā indebitis) alienas offensas. z supcertices debiles apponē. Hoc quippe fit (vt diximus) dū bñficia bñficijs cumulamus nam pluralitas bñficiorū ex elemosynis fundatoꝝ ad pniam p plurib⁹ faciendā astringit. Nunc vo heu cecitas heu insania/ nos bis obligationū vinculis seruitutibus spālibus misera colla subijcimus. q̃i nō iugum graue satisfaciendi p alijs sed libertas z absolutio videat. ¶ Addamus adhuc q̃ status nr̄ status ecclesiasticorum penitus est in exemplū ꝓuocantiū alioꝝ ad pniam. q̃si vel liber vel speculum vel imago pnie. Qō si pro pnia legat in nobis petulantia. p contritōe destructio z dissoluto. p satisfactōe irritatio dei z vicioꝝ oīm accumulatio: nos tot damnatōnibus digni reddimur. q̃t homines nostris exēplis corruptissimis seducunt. Si damnādus est qui seipsum spontaneo petō deprauat. nunquid nō ergo damnatior q̃ multos secum in interitum trahit rapit z deijcit? ¶ Rursum statui nostro comes debet sacra scia. hoc est sacrorum z sacrorum noticia. q̃lis cognitō absq; pnia nec pfecte cognosci nec efficaciter tradi pōt. Hec quippe illa est sapia aut ps est. de qua bñ enunciatum est. q̃ in malignolam aiam nō introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. Itaq; sacerdos quilibet/ angelus dī q̃m dei nuncius esse debet ad ꝓpm̄ quilibet in gradu suo. z legem eius sc̄z dei ab ore eius requirent. ¶ Dedit illis regiones gentium inquit ꝓphetica ymo et labores ꝓpl̄orum possederunt. vt custodiant iusticatōes eius z legem eius requirant. Non dedit nobis dñs laborem aliorum vt in sudore vultus alieni/ vescamur pane nostro. et nihil inde officij nibil suffragij. nihil satisfactōis impenderemus ꝓ ceteris qui suis nos laboribus alunt alunturq;. Quāto minus ista data sunt. vt luxurieris sup̄he in pōpis equis familijs. feminis. in meretriculaꝝ lenonicis. Nō pōt rea cōmissa sūt vt comesatōes crapulosas et sumptuosas in ocio dissoluto. cū magna tpis cōsumptōe z onerat̄e corpis ac alaꝝ q̃die sequeremur. Beniq; vt ditaremus carnē z sanguinē. imo q̃q; carneos z sanguineos boies/ de bonis pauperum de patrimonio crucifixi. Sed vt custodiamus iusticatōes dñi z legē eius inquiramus. Custodiamus inquā nō diffamem⁹. dissipemus. irrideamus lacerem⁹ iusticatōes dñi. Et legē eius inquiramus nō tradentes nos nr̄aq; instituōibus nūdi z legibus Justinianis. sed legi dñi q̃ immaculata est cōuertēs alas z sapiam p̄stans pnulis. glosa humilibus q̃les sunt penitētes. Penitemini ergo. ¶ Postremo monet nos qui dicit. quāto gradus alti⁹ (q̃les est nr̄ qui sacerdotes dicimur. z q̃ genus electū regale sacerdotiū xp̄i dñi. imo z dij noīamur) tanto casus grauior. z sone ad illud sacrum. Omne animi vicium tāto ꝓ specius in se crimē habet/ q̃nto q̃ peccat maior habet. Porro si casus nr̄ grauior: p̃ns est vt resurrectio p pnia. fortior exigat. ¶ Concamo igit̄ pcor z obtestor p euāgelium sacratissimum dñi nostri iesu xp̄i. Penitemini et credite euangelio. q̃m qui se humiliat ꝓ penitētiam/ exaltabitur ad gloriam. Hoc modo status noster status ecclesiasticus

urget pos magnis z certis rōnibus penite

re. si nō obtorpuimus. si non oīno pditi et xp̄iana religiōe abalienati sumus. ¶ Rursus compellit ad idem. locus ipse materialis in q̄ cōuersamur. qui locus est ecclesia. Commonebat p̄tactus noster oīonis ordo/vt silr ex loco in quo conuersamur qui locus est materialis ecclesia/robur eidem oīoni nr̄e donaremus. Sed multis q̄nibus agitat animus ex his que dicta sunt. ¶ Una si ecclesiastici nō penitētes p seipsis/ꝓficiant alijs p quibus eos duximus ad satisfaciendū obligatos. Videt q̄ nō p̄dictū. ꝛ p illud Gregorij. Cum is qui displicet ad intercedendū mittit/irati animus ad deteriora ꝓuocat. ¶ Alia si ecclesiastici ñ penitētes p alijs/faciūt bona ecclesia. ꝛ si ad restitutionē obligant. videt ei q̄ cōtra donantiū intētionē bonis illis abutunt. nec laborāt in vinea dñi. nec denariū hīe merent. ¶ Alēa si ecclesiastici oēs tenēt ad studiū legis diuine. videt q̄ sic p p̄dicta. q̄ iō dedit illis deus regiones gētium etc. po. pos. vt cū. iusti. ei⁹ ꝛ legē eius exq̄rant vt dictū est. ¶ Ad oppositā istorum oīm est argumentū. q̄ talia dicere est ptez ecclesiasticorū lōge maiorē ponere extra statum salutis. eamq̄ dānatōis rēa affirmare. ¶ Alie q̄nes sunt. vt si lz ex bonis ecclesie aliquid sibi retinere vltra id q̄ dicit apl's. Habētes alimēta ꝛ quibus tegamur his cōtenti sumus. Videt em̄ q̄ residuū est ecclesie ꝛ pauperū. q̄le auferre/sacrilegū et impium dicunt Hiero. ꝛ Bern̄. ¶ Annexa est huic q̄. De ditatōe pentum ex bonis ecclesie. De collatōne bñficiorum indignioribus. De multiplicatiōe bñficiorum vltra decentem sustentationē p̄sone occupantis. De intrantibus distributōes ex solo introitu ad horas. De dānibus se totos ad practicatōes seculares ꝛ q̄nq̄ ad turpes quēstus. Et silēs multas. quas oēs dissolutere/brevitas affectata reclamat. Sed q̄tu ot cōsideratōes q̄si totidem claues ꝓ aptione facilioꝛi placet afferre. ¶ Prima cō sideratio. Ecclesiastici qui nō penitent sed cōpu trescunt in pctis suis/nullū opus faciūt apud deum. p se vel alijs acceptum sibi ad cōsecutōz vite eterne. p q̄nto fructus suoꝛū operuz talis ex corrupta radice p̄cedit. q̄ radix est eoꝛū voluntas deprauata. Elangant q̄z magis ꝛ magis a deo. q̄m q̄ longe a peccatoribus salus. Hoc intendebat dñs cum ait. Maledictā bñdictionibus vr̄is ꝛ silia plurima in hanc sententiā ¶ Secūda consideratio. Ecclesiastica q̄nis impenitētes implētes tñ ea q̄ ex institutōe bñficiorū suoꝛū iniuncta eis sunt. in horis dicēdis. ꝛ silibus. ipsi faciunt fructus bñficiorū esse suos. Saltem apud hoīes nec ad restitutionē obligant. Obligant tñ in foro consc̄ie/aliter recompensare bñfactoribus ꝛ fundatoribus suis. p̄sertim faciēdo sibi amicos de māmona iniquitatis. vt p alios suppleāt redemptionē ꝛ satisfactiōz quā ipsi sine gr̄a pmanētes /insufficienter agunt. Valēt p̄terea hmōi bñficia/non ex virtute psonarū. q̄m tales supponunt esse in pctō mortali ꝛ p ꝓñs dei hostes odiosi. sed ex p̄sona totius ecclesie. ꝛ ex offerentiū devota pietate valorē suscipiūt. qualem ꝛ quantū nouit deus. ¶ Tercia cōsideratō plus cōgruit ecclesiasticis noticia sacre legis q̄ alia. ꝛ multis ipsa est de necessitate p̄cepti. sed magis ꝛ minus p diuersitate officiorū curarū atq̄ dignitatū. Curati noīati tenent scire p̄cepta dei. ꝛ articulos fidei in quodā generali ꝓ denunciādo subdit. Materiā insup de sacris ecclesie. prout in cōi vsu practicat ꝛ versat. vt de mō baptisandi. de mō audiendi cōfessiones. ꝛ interrogandi. ꝛ docēdi. ꝛ absoluēdi. ꝛ pnias iniungendi. de modo mr̄imonia cōtrahendi. de mō sacre vnctōis. ꝛ de instructōe illi⁹ qui laborat in extremis ꝛ sique sunt talia. Curati ꝓ his sciendis si nō laborant vel studendo vel audiendo. an sint in statu salutis. ipsi viderint. ego nō estimo. ¶ Quidam tractatuli sup his cōibus/cōfecti sūt Quos saltē hīe deberent tales ecclesiastici. q̄m nec sumptuosi sunt in scribēdo. nec dispendiosi ꝛ difficiles in intelligēdo. De p̄latis vo qui absentes sūt nihil hic diffinio quēadmodum pati esse debēt ad faciēdū ꝛc. ¶ Quarta cōsideratio. Intentio ecclesiasticorū in oībus suis actibus debet esse diuinus honoꝛ ꝛ eius obsequiuz. ꝛ p̄ñr ex incidenti ꝛ q̄si accessorie. ipsi p̄ñt tpalia desiderare ꝛ acquirere ꝓ sustentatōe decenti suoꝝ statuū. decentē intelligite statum put sapiēs indicabit. ꝛ nō put ambitio vl'

auaricia sua debit. Juxta quā cōsideratio nem dat regula ꝓnter ad sciendū si in cele bratōibus missarū. si in bonis lucratiuis. si in alijs opibus suis. imo ⁊ si in multiplica tione bñficiorū ipsi ecclesiastici sint symo niaci. vel symonia. aut turpi lucro notādi Descendere aūt ad singula oīno diffinien da/neq facile est neq possibile sub certa re gula. ꝓpter varietate circūstantiarū. ex qui bus/iuris variationē scit nemo.

Pura dici potuerāt. sed inte rim cōteti/⁊ ad sc̄am nostre ex hortatōis ptem transeūtes/oīa damus ex loco in q̄ sumus/con gruitatem penitēdi. Locus nr̄ viri p̄res et fratres locus ecclesie materialis in q̄ fre quentius cōuersamur. nos admonet si nō obsurde scimus vt obediamus dicēti xp̄o: Penitemini ⁊c̄. Quā q̄ enī vallis hec mi serie/locus sit vniuersalr fletus ⁊ pnīe vbi tanto magis flendum esse dicit Aug. q̄to minus flet. nihilominus templorū locus sua quidem religione ⁊ qualitate cōmone re facit vt peniteamus. Quid itaq; aliud vi dent̄ p̄dicare imagines oēs in ecclesia ante quaquauersum. supra. subtus. ⁊ in late ribus. cantus insup ⁊ pulsus. ea q̄s que legū tur ⁊ fiunt omnia. nisi leuemus sursū cor da ⁊ non mentiamur rñdentes: habemus ad dñm. Leuare aūt sursum corda nequeunt sane ipi peccatores sine pnīa. ⁊ magna pnīa. Habēt seculares homines seu mi litares seu plebei/loca sua in quibus exer cent̄. plena multis spectaculis. vanitatibs et insanijs falsis/que pnīam nō solum nō incitant sed ꝓturbant. Vide fora negocio sa. abundare infinitis piurijs. fraudibus. murmurbus incōditis. clamoribusq; diso nis. Vide curias patrocinātium. intra q̄ les/nota litigātiuz magni loquas linguas acutas et instructas vt narrent fabulatio nes sed nō vt lex tua dñe. De curis curia lium quid aliud dicturus sum/quā q⁹ to te cure sunt. ⁊ tote cure vanissime. nec cu re celestes. sed plerūq; scelestes? Non dis curram p singula talū loca quorū ꝓlima a sanctis doctoribus immerito interdicta sunt eis q̄ pnīam salubrē integro aīo pagē moliūt. At vo nos ecclasticos ꝓtiet locꝰ sacerrimꝰ. locꝰ religiosissimꝰ. locꝰ tonus pe nitētie salubris ꝓuocatius. si tū in eō nō manemus sicut bestie ignari mysteriorum oīm que fiunt ⁊ cernunt̄. Si ꝓterea corpe existente in ecclesia/nō sit animus in pati nis. sicut est apud Terentium. Si deniq; nō facimus de domo oīonis/domum ne gociatōis ⁊ speluncam latronū. Quo pa cto fit? Certe aut cogitando aut garrien do secularia. aut distributōes diuinas tan q̄ nobis qui non eas lucramur indebitas furtiue rapiendo. furtiue diximus deo et si nō mūdo. qui si eos soluit. non tū ab solut. Ceterū crux ⁊ crucifixus/nonne loquunt̄ vt pnīam agamus. cum talē ipsū xp̄m ante oculos statuant. quo nullus vn q̄ acerbius doluit nō ꝓ suorum sed ꝓ no strorum satisfactōe peccatorum. Sanctoꝝ rursus sanctarūq; imagines idē suadēt. in gerentes memorie nr̄e q̄ p multas tribula tiones oportet nos intrare in regnū dei vt ipsi ⁊c̄. Denique tūbarus sculpture. magnis vocibus ⁊ lamentis/ad pnīam ꝓuo care non cessant. ingerentes quid illi sint/ quid fuerunt quid de nobis meruerunt/ quid exigunt vt suū/quorū corpa incine rata/tegit tellus? Si ad hos oēs ⁊ siles assidue clamores nequa q̄ apimus aures mentis intimas/nō iam surdastri sz surdi sumus. imo ipsis q̄s intuemur ⁊ calcamus imaginibus atq; simulacris assimilati su mus q̄ hñt aures ⁊ nō audiūt. Quid de ip so sacrosancti dñici corpis sacro satis vnq̄ dicturus sum malo nūc silere q̄ pauca di cere. Ve illis qui abutunt̄ eo ad cumulū peccādi/qō singulariter datū est ad auxili um subleuandeq; penitēdi. Hi sunt indig ni tractātes illud qō sub qōne terribili in crepat dñs p ꝓpheta. Quid est q̄ dilect⁹ meus fecit in domo mea scelera multa. Non nos ita viri p̄res ⁊ fratres. sz in lo co tali tanq̄ diuino ⁊ celesti audiamus vo cem dñi impantis vt amotis calciamētis nr̄e vetustatis p pnīam (suū est enī hoc of ficium) stemus in terra hac q̄ scta est dicen tes cū Jacob. Terribilis est locus iste. nō est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Ceteni dñs est in loco isto. ⁊ nos. ergo scti sumus qui habitamus in scto in quibus dei gra cōcessit. si nō abutimur. illa vota p phetica. Vna peti a dño hanc requiram vt

habitē in domo dñi. Et rursum. Quaz dilecta tabernacula tua dñe virtutum ⁊c. Et iterū. Elegi abiectus esse in domo dei mei ⁊c. Ad quid? Ad penitendū ꝓcipue penitemī ergo. ¶ Circa hec q̄druplex occurrit consideratio moralis. ¶ Prima Y sanctius ē? deo placētius ⁊ fructuosius regularitē orare deū in rēplis ⁊ locis sibi dicatis q̄ in alijs. Valor quippe oronū ibidē factarū cumulat? ex orone generali ⁊ loci maiestate ex q̄ fit deuotōis maior incitatio. Propterea nō absq; grādi rone sedula religio patrū nr̄oz/ pticularia oratoria vetabat. ꝑsertim ꝓ missis celebrādis. Dixi in ꝓsideratiōe regularitē. qm̄ accrescere valor ipsis oronibus aliunde q̄ ex loco sctō posset. ¶ Scda ꝓsideratio ois blasphemia/ q̄ attribuit deo vel sctis eius indigna vel turpia/ vel verbo vel facto vel signo/ tanto execrabilis fit in ecclīa quāto locus plus sacer est. Que blasphemia/ si fiat sub ludi spē/ oz aucte ꝓ supiorib⁹ serioſe reparari. Nec consuetudo ad oppositū alleniat imo aggrauat. q? verissime corruptela est. ⁊ sacrilega corruptela. q̄ in caput supiorū redūdabit. si nō ꝓ suo officio remediare curauerint. maiorū quidē animositate quā ꝓ suis tpalibus decertarent. ¶ Tercia consideratio Una ex causis q̄re ecclesiastici mali⁊ ūpe intentes/ pessimi sunt supra ceteros (put sepe expertum fuisse testat Augu. ⁊ tpa mea idem monstrant ad oculum) assignat? cōuenienter. q? tales ipsi deo magis ingrati fūt dum abutunt eis omnibus que eos ad pniam ꝓ uo care debuerant. Omnia enim remedia ꝓ sua correctiōe vt sunt exempla sanctoz ⁊ ꝓdicatōes ⁊c. cōuerterunt in facilitatem ⁊ cōtemptum ex cōtinuo auditu et visu. adeo vt tandem se esse credant sapientes ⁊ prudentes p̄ alijs monitoribus suis. quoniaz impinguati sunt in crassati dilatati. iō dereliquerunt deū factorē suū ⁊c. et humilitatem nr̄e religionis ⁊ suorū ꝓmulgatorū/ ponūt in abominationez sibi. Qualis igit̄ spes salutis esse pōt. vbi q̄ fuerant remedia/ puertunt̄ in nauseam ⁊ venena? ¶ Quarta ꝓsideratio. Affectiones querse q̄ sepant a deo/ damnabiliter fiunt vbiq; damnosius in ecclesia. Negociationes ꝑterea seculares/ fiebant olim in tēplo hierosolimitano displicibiliter xp̄o. hoc ex suo zelo subuertēte cathedras nummulariorum apparuit. Nunc displicabilius fiunt in templis suis. in quibus mysteria magis spūalia/ conuenit celebrari. Hec de secunda pte sermonis.

Postremo fas D nobis est/ nō solū ex statu psone/ nec ex loci q̄litate corroboratiōe addere nostre oroni ꝓ psuaden da nobis pnīa veniam fecimus sed etiam tercio ex tpis qualitate. ¶ Omitto q? tp̄us omne vite miserie huius ⁊ eumnose/ tp̄us lugendi est/ tēpus q; penitendi. Non loquor de tpe hoc quadragesimalis abstinentie/ qō intrauimus. q̄q; multa dici ad rem competerēt. Tum de ieiunijs/ qua obseruatione complenda sunt ⁊ qui sunt quos pia necessitas excusat. Quali insup delicti obnoxij sunt ecclesiastici trāsgressores ⁊ fundatores hmōi ieiuniorum. Tum ꝑterea de ieiunio quadragenario xp̄i quali qualiter; fuerit cōpletum virtute. ¶ Sufficiat ad dolendū lugendum penitendumq; cōtinuo/ aspectus huius tpis. imo huius tempestuose etatis nostre. in qua regnat luctuosissimū absq; exemplo. imo nullis vnq̄ luctibus equandum scisma. qō nō vetustate consumīt vt omnia. sed in dies/ altius radices malas agit. ⁊ tanq̄ fama monstrum horrendum in dies vires acquirit eundo. Expectauimus pacem/ deplorat ꝓpheticus sermo. et ecce turbatio. Sic ecclesia insanabili quodam cancro depascit̄ egrescitq; medendo. Sic suā hydram patit̄ que ex successiōe fecundior fit. Ipsa insup minotaurus vix egressibili labirinto circūdat̄. ⁊ more ferarum habet in rete pedes suos. ¶ Nunq̄d nō igit̄ tp̄us tale est in q̄ penitere ⁊ dolere cum ingenti gemitu et plangore assiduo cū lachrymis ⁊ rugitu coartamur nos ecclesiastici ⁊ dicere. Tu exurgens dñe miserebens syon. q? tp̄us miserendi eius q? venit tp̄s. Et iterum. Tempus faciēdi dñe dissipauerunt legem tuam. legem charitatis vnionis ⁊ pacis. ¶ Prima ꝓsideratio. ¶ In oi tēpestate grādi ⁊ internitōne/ vbi ꝓmū icipit̄ a sactuario dei saluberrimū q̄

iuxta Ezechielis visionem /signari signo thau in frontibus. Illi quippe soli salvāē sic signati. Quale signū illos accipe notat p̄dicta visio qui gemunt ⁊ dolent sup cunctis abominatōibus q̄ fiunt. hoc aūtē per pniam fieri pspicuum est. Ubi vo magis incepit ira dei a sanctuario suo q̄ hoc tēpe misero quis legit quis audiuit? Penitemini ergo. ¶ Scda consideratio. ¶ Qm̄ facta est scisso ita vniuersalis in corpe mystico ex peccatis singulariū psonarum ⁊ eorum puersis moribus quō fit in corpe vero dissolutio eius ex vicio morbido ptium et corruptis humoribus cōsequens est vt penitentialis medicina primum recipet in membris sanitatem. p̄sertim cum videaē hic esse digitus dei. cui humanum auxilium quasi penitus' deesse sentiē. Quapropter impetrandum est diuinum: testimonio Josophat. Que interpretatio non minus q̄ p pniam humilem acquiriē. Quoniam sicut exaltatio ambitiosa ⁊ pdita mꝰ rorum ecclesiasticorū tam feda abiectione humiliauit ecclesiam/ipsa si queriē rursus exaltari vt p pniam humilem hoc fiat necesse est. Penitemini ergo. Tercia consideratio. Reuerentia pia ad matrem viget plus q̄ alias in filijs/tpe necessitatis et conculcatōis sue. vt humilienē ⁊ doleant ⁊ pnie signa demonstrent p̄sertim vbi p talia/miserabilibus eiusdem matris necessitatibus subueniri cōuenit. cum singuli filiorum singula merita sua: sicuti quasdā donatōes ⁊ redemptōes conferunt in cōe ad redemptionem matris captiuate. Sic est in p̄nti tpe. Penitemini ergo. ¶ Quarta consideratio. ¶ Scisma p̄s/nō impedit veram pniam immo magis ad eandez faciendam animat ⁊ inducit tanq̄ ad primum antidotū ⁊ medium p portu salutis attingendo. Scio tñ nōnullos hinc inde posse inquietari a scrupulis ⁊ q̄onibus pluribus sup casibus reseruatis. ⁊ sup potestate clauium. ⁊ alijs pplexitatum nodis quibus sacra p̄ō respersum est. Scio nihilominus rñsum factum esse Anthonio q̄ sola humilitas oēs dyaboli laqueos secura p̄tergit. Humiliatus sum ⁊ liberauit me inquit ꝓpheta. Nulli vo absq̄ penitentia vaē post peccatum talis humilitas que rursus exaltet. Soli igiē bene penitentes securi sunt. q̄obrem penitemini. A

¶ Dec fortassis sufficere potuerant de necessitate pnie nostre/nisi reuerentia euāgelij hodierni cui credi oportet ⁊ q̄ appropriate de ecclesiasticis loquiē/cogeret nos sua maiestate vt aliq̄d diceremus. nec ipm nro silentio indigno transiremus. ¶ Jta q̄ euangelicus sermo. xxij. c. Matth. vn de euangelium hodiernum cōscriptum ē loquens in psona xpi ad phariseos ⁊ scribas sui tpis: notat in speciali/sub reprehensionibus quatuor. ⁊ octo maledictōibus. a quibus debent ecclesiastici p̄cauere vt increpatio malorum. bonorum sit instructio et vt sup malo cognito/pnia salubrior fiat. Prima reprehensio est dicere bona nō facere. hoc em̄ q̄d aliud est q̄ se ꝓpria voce dānare ⁊ talem esse cui merito dicat dñs. Ex ore tuo te iudico serue nequā. Videte aūt patres ⁊ fratres quāto amplius est delictū neq̄ dicere bona neq̄ facere immo dicentibus atq̄ facientibus modis omnibus sterrio ⁊ loco clam ⁊ palam cōtrariari. ¶ Secunda reprehensio est onerare subditos oneris ⁊ multiplicatis ponderibus p̄ceptorū et penarum. digito aūt suo nolle ea mouere. Quo in loco culpanē illi ecclesiastici qui excōicationum ⁊ vexalium ⁊ maledictionum snias accumulant supra merita. quo fine ⁊ ipsi viderint ⁊ q̄ consone ad euangelicam libertatem. ¶ Tercia reprehensio est hypocrisis ⁊ superficiosa in habitibus. quibus sanctitatem aut religionem p̄ferunt. qualia intus horrent ⁊ fugiunt ipsi taliter induti. qualiter induimur nos ecclesiastici oēs diuisi a pplo. p̄cipue dum in ecclia ministramus. Sed sepe mentiunē he vestes. dum aliud monstrant extra. aliud tegunt intra. exterius sanctitatē interius vilitatem. ¶ Quarta reprehensio est ambitiosa gloriā. in locorū eminētia. ⁊ alto recubitu in cenis in salutatōibus popularibus atq̄ fozēsibus. in titulis ⁊ appellatōnibus noie mgri aut p̄is aut dñi. in quibus oīs bus corrupta affectio magis q̄ ipsa actio q̄ de genere bona est/⁊ bñ fieri pōt /inculpat. Pōt em̄ aliquis oīa ista querere/si sit tus suus ⁊ vocatio /erigant p vtilitate rei publice ⁊ ecclesiastico honore. nō p singu-

lari ambitione. Aliquis enī ex ecclesiastici cur non fas habet alte sedere ⁊ salutari populariter. ⁊ appellari vel mater vel pr. vel dñs si nō istis delectet: Hoc est si non noia tm ⁊ famam sed res ⁊ opa ⁊ officia p noia designata/queritⁿ ⁊ implet. nō ad suā sed ad dei laudē magnificentiā ⁊ gloriam.

¶ Sequūt octo ve. Ve primū est claudere viam celi puersis moribus ⁊ exēplis. Hoc fit dum impiti ⁊ simplices expulo/arguūt sibi licere ea q̄ vident pīes et pastores suos facientes. ¶ Scām ve sub pīexcu longarū oronū viduas ⁊ simpliciores spoliare. A quo ve nō immunes sunt hi qui obitus et seruitia multa in ecclesia posticenē ⁊ ea vel nō exoluunt. vel impfecte ac negligēter exoluūt. ¶ Tercīū ve traduci pōt appropriate ad ecclesiasticos. q̄rētes pmotionē alicuius ad statū ecclesiasticum. vel contra eos qui affectu carnali vel alio faciūt cum puersis exemplis ⁊ moribꝰ duplo filiū gehenne q̄ futurus erat in statu seculari. ¶ Quartū ve contra malos interpītes xpi/ⁿ ⁊ spāliter iuramentoꝝ ⁊ votoꝝ in quibus fallunē ⁊ fallunt ex sacerdotuꝝ ordine/in pfessionibus audiēdis. ¶ Quintum ve cōtra eos qui decimas vsq; ad minimū esse solnēdas decreuerūt ⁊ graviora ipsi derelinquūt. Judiciū. ſ. miscdiam ⁊ fidem/ sicut apud quosdam in ecclesia plus puniret transgressio vnⁱ cerimonie ⁊ traditiōis humane q̄ blasphemia in deū aut suoꝝ puaricatio mandatoꝝ. ¶ Sextum ve mūdare diligēter id qđ foris est in vasis quibus deo ministrat. vt est calix ⁊ conscīam dimittere rapinis ⁊ immundicia plenissimam. Et faciūt qui in conscīa peccati mortalis/⁊ in cōtinuo ꝓposito nō relinquēdi pcā sua/neq; occasiones peccatoꝝ ministrare pīsumunt. ¶ Septimū ve contra hypocrisim eoꝝ qui sanctitatē fingūt extrinsecis signis. intus aūt sunt hypocrisi ⁊ iniquitate. cōpati merito sepulcris dealbatis. Qđ si culpanē hi qui mali sunt/q̄ vim pio digni videnē qui pcā sua p dicāt gloriātes cum malefecerint ⁊ exultātes in rebus pessimis in pniciem ⁊ contagionē ⁊ scandalū certa pusillorū. Cuidā impropetium dixit alius. Abi hypocrita. Cui acutā mordacitate rndit iniuriatus. Tu talis es vt nec hypocrita dici possis. Ita palam et in publico puersus es vt nullus fictioni locus relictus sit. ¶ Octauum ve est qui sanctis reuerētes esse videnē. colentes eoꝝ sepulcra memorias atq; reliquias. ipsi tm eos nequaq̄ imitanē in sanctitate. imo pīsentibus inimicanē ⁊ insidianē qui sctoꝝ vitā atq; mores quesierint imitari. ¶ Ad que oia ve subiungit horrenda conclusio Ecce relinquēt vobis domus vestra deserta. Domus hec domus erat synagoge. cui succedit domus ecclesie. quā iam pene desertioni vicinā intuemur vt olim synagogam. Auertat hoc pius ecclesie sponsus ihesus xps. Auertet aūt si fuerimus penitentes. si nos benigne intuitus fuerit ⁊ cōuertet ad se. ⁊ tandē reponet in firmissimo habitaculo suo. ad qđ nos pducere dignetur qui sine fine pmanet in secula seculorum. Amen. Finit.

Sequitur itē sermo

einsdem factus in cena dñi p humilitate. valde notabilis.

Ideo exiuit ⁊ ad eū vadit. Originaliter Job. xiij. ⁊ in euangelio pīcialiter recitato. Nos et mei sīles qui a deo exiuimus p̄ peccatum longe nimis. Quia longe a peccatoribus salus. vadamus nūc rursus ad eum p̄ oronis ⁊ pie inuocatōnis gressum. moraderit. qⁿ xpe est dñs/oibus inuocantibus eum in veritate. Cuius oronis nre mediatricē te constituemus o virgo beata/ virgo deo iunctissima. ad quā deus venit. et a qua vm corpus exiuit. Te nunc ob hoc salutātes ⁊ dicētes. Ave Maria. ¶ Ad deo exiuit ⁊ ad eum vadit. scribit vt supra. Alta verboꝝ pfunditas. alta nimirū. et qđ cognoscet eam? Sed ita loqui dicebat conscium secretoꝝ dei. Nic tam sublimis volatus grādi aquile spūali hominiⁱ videbat cui ex sīa dicere fas erat illud pbie apud Boetium lib. iiij. metro primo. Sunt et enim penne volucris mihi. q̄ celsa conscendant poli. quas sibi cum velox mēs induit. pero sa terras despicit rē. Mihi vo quidni stupor mentis ⁊ digna admiratio debeat ad hanc sciam q̄ mirabilis facta ex me est confortata est. et non potero ad eam?

Sermo in cena dñi

Quid nisi veneꝛabundū quodda silentiū cōgruebat? Congruebat vtiq; silentium potius q̄ clato sermone de diuinis obstrepere interolores me raucū anserē. potius q̄ sordidis pedibus affectionū. manibusq; operationū me sanctuariū verboꝝ dei temerariū introire. Sed officij mei debituꝫ ipsi vos scitis. sed ꝛ frequēs deuotōis vr̄e cōuentus ꝛ p̄stolatio quippiā vel imperfecte balbutire cōpellit. ¶ A deo inqt euāgelista exiuit. Adiroꝫ si nō ꝓtinus ad hoc verbū miramini. Be q̄ nempe alio istud dr̄? A deo exiuit/q̄ de verbo qđ eternaliter est apud patrē: qm̄ in principio erat verbū et verbū erat apud deū. ꝛ deus erat verbum. Si eternaliꝛ apud deū/q̄liter a deo exiuit. quō eternaliꝛ apud deū? Sed dices exitus iste verbi a deo/est ipsa filij generatio. verꝫ est si est filij generatio sicut esse cōfitemur vides q̄ iste exitus prorsus est ineffabilis. Be eo quippe scriptū. Generationez eius quis enarrabit? Esa. liij. c. Propterea curconareꝛ eloqui qđ enarrari nō pōt/nō essꝫ illud sobrie sapere? Quid si quis loquaꝛ nō iam hoim sed angeloꝝ linguis q̄ pacto effari sufficiet deum a deo exire/nō localiter nō dimensionaliꝛ. nō diuersitate substātie neq; duratōis varietate sed psonali tm̄ distinctōne. Qui ꝛ regredi dr̄ ad deū dū suū rependēs amorē p̄i/spiraꝛ qđammō donat spm̄sanctū. donū p̄stantissimū ꝛ vtriusq; nexum. ¶ Sed sileamus interim de secretis his celestibus ꝛ pscrutationē inuestigatōez huiꝰ diuini exitus ꝛ regressus ad intra/nos vel ad scholam vel ad celebritatem beatissime trinitatis remittamus. Illic magis discere est/quō filiꝰ egrediē a p̄re vt imago pulcerrima a pulcerrimo vt verbum sentētiosissimū. vt ars oīm secundissima. vt exemplar distinctissimū vt idea et forma quedā oīm capacissima ꝛ actualissima ꝛ potētissima. Sic igiē exiuit xp̄s a deo eternaliꝛ p̄ductiue. ꝛ ad deū vadit/spiratiua dilectōe. ¶ Amplius vo cōsiderationi nostre/alius obijciē xp̄i a deo exitus. alius q̄z sui ad eum regressus. nō quidē intrinsecus psonaliter vt prius. sed venoīatione quadā extrinseca. ꝛ idiomatū mutua cōiocatiōe. quā opata est humanitatis assumptio. Et quid est precoꝛ hoc mō xp̄m a deo egredi: nisi eundem in hoc exilio afflicto sovalle lachrymarū exilio/dignāter incarnatū cōmoꝛari. affligi. cruciari? Nihil quippe lōginquius a deo poterat excogitare mēs humana/q̄ impassibilē ad passionē egredi. inuisibilē videri. immortalē q̄z esse principem mortis. Ast xp̄m regredi ad deū/esse ip̄m a mortuis resurgere. Jam non moriē qm̄ mors ei vltra nō dñabiē. ad Rom. vj. qm̄ in patria ꝛ ciuitate ꝛ regno p̄is in celestibus ad dexteraꝫ suā sedet in eternū. cum oīa subiecit ei deus. ad Heb. ij. Nic est verus iusticie sol qui oriē in natiuitate. occidit in passione. ꝛ ad locum suū reuertiē in gloriosa ascēsiōe. Eccs. j. Et q; hūc p̄ias solēnitates hec mysteria suosq; sermones. tantūdē dictū sit hic/quō xp̄s a deo exiuit p incarnationē ꝛ ad deū vadit p glorificationē ¶ Demū repibilis est exitus qui dā tercius/xp̄i a deo/ fm aīam qui cōis est oībus creaturis. Dicit itaq; diuin⁹ theologus Jobes. Qđ factum est/in deo vita erat. Vita erat. nō quidē p idēptitatē rem ꝛ essentialē rei facte ad factoꝛē vt malem ꝛ essentialē rei facte ad factoꝛē vt michei blaphemant. dicētes aīam esse ptez a deo deciam p actionē principis tenebrarum. Sed vita erat/p idealem ꝛ vinificaꝫ exemplarē seu archetipam cognitionē ꝛ vtutem p ducēdi efficacissimā. longe excellentius/longe ineffabilius/q̄ in ipsa mēte artificis/domus fabricāda vel imago pingenda/existat et suo mō viuat. Quid vo sint hmōi idee. ꝛ q̄lis sit earum distinctio nō est hic dispurādi locus? Ad ute doctorum traditōes in vnam veritatē (sibi cōpisē) reducibiles supprima sniarum distinctōe habentē. ¶ Ab hoc igiē esse ideali illud recte phibeē egredi/quicquid fit extrinsecus in esse suo reali. regredi aūt non nisi creature rōnali p̄prie datū est. q̄ q̄ vellit Boetius/oīa in suū regredi principiū velut si flumina vnde exeunt reuertantur Eccs. j. Et qm̄ hoc? Qm̄ repetūt p̄rios q̄z recursus. reditusq; suo singula gaudent. Nec manet vlli traditus ordo/nisi q̄ finē iunxerit ortū. stabilemq; sui fecerit orbem. iiij. Adetro. ij. Nec sit. cum motus inditos nature sue/custodiunt. dumq; vices induleas paguntiagendo patiendo monē dogq. ¶ Actuero quantū tibi est creatōnis

egressus excellentior (o rōnalis spūs) tanto regressus tuus ad deū est. q̄to a reliqs oībus a pfectōe differētior. Tu nempe rōnalis spūs sicut capax ⁊ pticeps dei solus facet es p intelligentiā atq; rōnez. hinc ad imaginē dei ⁊ similitudinē factus affirmaris Gen. j. Sic soli tibi ad deū regredi cōcessum est/p cognitionē ⁊ amorē. Birigunt cetera in cursib⁹ suis ⁊ ab agēte infallibili. sicut si videās aliqs cecū ducat vt dic Auerrois. ¶Tu sola/videres videtē inseq̄ris. Tu sola/cognitiue ad p̄ncipiū tuū regrederis. vt fias vnū ens cū oīna essentia. tercia pte libelli de ornatu spūaliū nuptiarū. Alia inq̄t ⁊ēplātis ita p̄iungit deo vt fiat ip̄m illud esse vitale ⁊ ideale qđ eternaliter in deo p̄habuit. Quē errorez/vna nup epla a me edita coarguit. Velim p̄terea cōmonuisse vt de hac mā caute legaē. Berñ. ad frēs de mōte dei. li. ij. ¶Ceterū aīa humana p̄cipue illa est inter oēs rōnales spūs/q̄ nō solum regredi ad deum sed ola alia in eum referre debet. Propterea eñ ipsa corpi cōiuncta ⁊ in imis certis ligata. ſm Platonicos. Propterea nexum duplicis mūdi/taz spūalis q̄ corpalis/opat. q̄si duas illas catenas causarum aureā ⁊ argenteā/nectēs. ¶Deniq; idcirco in oriz̄ōte duplicis mūdi statuit facies sua. put diuini theologi/ et eleuati metaphisici edocuerunt q̄tinus p ipsam ea oīa referent in deum cognoscēdo ⁊ vtendo/q̄ ab eo egressa sunt in creādo Hinc dixerunt Arist. j. politj. ⁊ Platonici. oīa p̄pter hoīem. ip̄m vo p̄pter deum factum esse. Hinc resurrectōis future necessitatis concludit. Alioquin naturalis instituti finis/frustra esset. Oz de his alibi. Bemum p̄spicuum est eos solos p̄pria appellatione hoīes dici debere qui boni sunt et ad deum oīa referūt ¶Nūc ad xp̄m redeo. Quia eñ regressum hunc p intelligentiam ad deū ⁊ vsum/aīa eius pfectissimis modis exercuit. dum seipsam et rem quālibet alteram/sola p excellētiam in dei gloriam laudem amorēq; reduxit. Hinc apissima rōne. dixit euangelista noster de xp̄o. q̄ a deo exiit ⁊ ad deum vadit. Exivit dico ſm aīam p creatiōis emanationē et ad deum vadit/p sui et aliorum oīm/in deum reuolutionē intelligibilez. Et sicut oīa a deo qđammodo accepit in sua creatiōe/dum p̄pterea facta sunt oīa/sic oīa refert in deum directiue p̄portionabiliter satis ad p̄mū exitum ⁊ reditum eternalem ¶Ad hunc finē olim egressus fuerat adā a deo in sui p̄maria creatōe vt ad deum egrederet p speculationē ⁊ amorez. Oz vepcō. homo cum in honore esset nō intellexit. cōparatus est iumentis insipientibus et silis factus est illis. ¶Sequimur euz nos bestialis effecti. vitaz pecudū eligētes. quū decliuem aīam iugiter ad terrena demittimus. q̄ porcino more versi ad infima vultibus adherem⁹. Vox est talium. Adhesit in terra vēter noster. ⁊ iterum. Adhesit pauimēto anima mea. ⁊ rursus. Infixus sum in limo p̄fundi. Hinc exclamat satyricus. O curuas in terra aīas ⁊ celestium manes. O q̄s vanior vox ateq̄ iocūdior regredietis ad deū ⁊ grās agentis/q̄ de tenebris vocauit nos deus in admirabile lumē suum/cuius figurā gessit Petrus/a vinculis ferreis ⁊ carcere tetro liberatus. ⁊ eductus de custodia ad p̄fitendū nomini dñi. Vere vincula ferrea cupiditatis nr̄e. Vere carcerē tenebrosum horridū squalidū ⁊ scenosum esse sordidū desiderium cordis nostri. ⁊ aīa talibus immersa/q̄n poterit liberis intelligētie alis ad alta subuebi ipsa ad deū regredi q̄n valebit. Hoc itaq; fieri est impossibile nisi in manu fortī ⁊ brachio extento illius qui eduxit vinctos in fortitudine. qui de stercore erigit pauperem vt sedeat cū p̄ncipibus. Qui p̄triuit portas ereas ⁊ vectes ferreos cōfregit. Hoc solo auctore sicut aīa a deo exiuit sic ad deum vadit. q̄ q̄ donum hoc exercentibus se ad ipsum ⁊ nō nisi talibus/de lege cōi p̄stetur ¶Epilogantes ergo concludamus q̄ est vnus xp̄i exitus a deo p eternam generationem et habet suum regressum per spiritus spirationem. secundo per humanitatis assumptionem. habet suū regressum p corporis glorificationez. tercio per anime creationē. habet suum regressum p cōtemplationem.

Post sensum lr̄alem/theologicalē ⁊ metaphisicalē/superest vt thema nr̄m p̄sertim p̄mū eius pte ad nos mores q̄z nostros transfe-

ramus. Et dicamus q̄ duplex est moralis exitus aie a deo. Unus pessimus p̄ superbiā Alius optimus p̄ humilitatem. ¶ Per superbiam exisse legit filius ille p̄digus in regionem longinquā. Luce. xv. Quō exierunt Adam ⁊ Cayn. Gen. iij. ⁊ iiij. Quō egredi unt̄ fortes illi qui ima vident et loquunt̄ in idipsum. s. cōtra deum. qualiter exierūt ⁊ exibūt. Discedite a me maledicti in ignem eternū. Adath. xxv. Longinquus valde ⁊ pestiferus hic exitus. q̄ lōge a peccatoribus salus. Exitus iste a deo non est: sed sup deū sue voluntati p̄priam anteponendo. ideo dī elatio. Pessimus est ille q̄ē rex sup oēs filios superbie. Job. xli. Qui extollitur ⁊ erit sup oē qō dī deus. ij. ad Thess: ij. Taliter egrediens foras euanescit vt fumus nec regredi t̄ sicut cetera. nisi forte p̄ impatientiā ⁊ rabidā obstinati odij latrationes. loquat̄ inidipm in deum vicz. ⁊ dētibus suis in eū fremat ⁊ tabescat. ¶ Est p̄terea exitus bonus a deo p̄ humilitatem. sed sub deū. ⁊ rursus ad deum. Non quidem locali distantia. nam q̄ ibit hō a spū tuo dñe. ⁊ q̄ a facie tua fugiet? Si ascenderit in celū tu illic es ⁊c. Sed fit exitus iste p̄pria quadam reputatōe ⁊ intelligētia. q̄n aīa ex consideratōe intima divine immensitatis/resilit in paruitatē suam. ⁊ se ad se contrahit ⁊ loco cedit. put ad aspectū magni alicuius principis/ pauperculus seruus aut damnatus exp̄it. Hoc suo mō aīa infirmitatis p̄prie. imo cuiusdā nihilitatis conscia/ad cognitionez p̄ntie divinitatis immense horrescit. stupet pallet contremiscit. intratq̄ fugiens a se velut in quandaz desertam oīs impfectōis egestatis sue regionem. quō intrauerat Augu. qui dixit in li. confessionū. Et factus sum mihimet regio egestatis. ¶ Nonne tibi Petrus miraculi stupore in captura piscium attonitus sic exire dñm voluisse visus est. Exi inq̄t a me dñe q̄ peccator sum. Luce. v. Sic hodie manū xp̄i beatā volentē pedes eius ad lauandū tangere/ipse refugit dicens. Dñe tu mihi lauas pedes. Velut si verbū p̄dictum repeteret. Exi a me dñe. nō lauabis mihi pedes in eternū. ¶ O supadmirabilem hunc humilitatis exitum. Felix aīa q̄ taliter exit a deo. q̄ nunq̄ recto⁊i via ad deum vadit. nam cōrelativa sunt ⁊ olim de se habentia idem exitus iste a deo et ad eundem regressus. Sic vallis descensus et montis ascesus. Adentior si nō se cōsequi testata sit veritas. qui se humiliat ait exaltabit. Luce. ix. ⁊ xviij. Hinc Augu. ait in epla quadā ad dioscorū. Non aliam tibi inquit ad capessendā ⁊ obtinendā veritatis viam inuenies/q̄ q̄ inuenta est ab illo qui gressuum nostrorum tanq̄ deus vidit infirmitatem. Prima est humilitas. secūda humilitas. tercia est humilitas. Quoties hoc interrogaueris hoc dicā. ¶ Bonū est nos hic esse (o deuoti patres ac sapientes viri) bonum est de humilitatis exitu sermonem audire. De qua vtinā cum humilitate ⁊ vt res digna erat loqui posset/arrogās et stulta p̄sumptio cordis mei. Nam q̄le monstrum est/quale sacrilegiū. vermiculum de humilitate loquente. ⁊ ideo superbia deū male p̄ superbiam. q̄ suadet ab eodem sub eodez exire p̄ humilitatē? Quis hoc crederet. si nō q̄ totiens expertū est? Os inter laudandū humilitatem/surrepit superbia dum valde detestari queritē. Ipsa q̄ nō introibit. q̄n non castra cordis nr̄i subdola machinatōe penetrabit? Heu heu filijs Adam/ab hac terrifica p̄nitie. ¶ Sed ad humilitatem redeo. ad cuius peculiarium tria miracula eius supra modū mirabilia: triplex notificabit consideratio.

Recte quidam de beato humilitatis exitu/totū huius collatōis reliquum contexerunt. vt alias pollicitus sum ostensurus. Ex titulo humilitatis/tus tradi humilibus ad oīa conant̄ possidenda/nō quidez ciuili lege sed divina. Nam ⁊ mysterium nō dicā diei huius solius/sed totius passionis dñice/quid aliud principalius eloq̄t̄ q̄ imitāde humilitat̄ exemplū? Propter qō saluator nr̄/carnē sumere hoc est a deo exire ⁊ crucē subire voluit. vt oīo dicit eccl'a Ob hanc denicq̄ humilitatē cōcludit p̄n euangeliū. Exemplum enī dedi vobis vt quēadmodū feci vobis/ita ⁊ vos faciatis ¶ Tria humilitatis exēpla sumemus/s'm tres vires aīe. irascibilem rōnalem concupiscibilē. Et tres virtutes theologicas. fidem spem ⁊ charitatem. Et tria divinis p

lonis attributa. sapiam potentiã ꝛ bonitatem. Et iuxta tres status ecclesie. prelatos doctores religiosos. Et ꝑm tres scripture anctes. Prima humilem spiritu suscipiet gloria. Prouer. xix. Scda auctas vbi humilitas ibi sapia. Prouerb. xj. Tercia. Deus superbis resistit. humilibus aũt dat gratiam. Jacobi. iiij.

Prima consideratio

Humilem spũ. suscipiet gloria. itaq; humilitas vera. nam est q̃ se nequiter hũiliat Eccl'. xix. Vera inquã humilitas/dum se licenter exit a summa potẽtia ꝛ gloria ꝛ magnificentissima maiestate dei/in suã impotẽtiam ignominiã ꝛ seruilitatẽ intuendam sentiendãq; efficit potentissima ꝛ gloriosissima ꝛ impatrix liberrima atq; monarchia sup oĩa. ¶ Multis audire rõnem illã accipite. Perbibet Seneca/q̃ facilis ad diuitias/ꝑ contẽptũ via. Itaq; dicimus de potentia ꝛ gloria ꝛ reliquis q̃ mundus offert. ꝛ q̃ contemnẽdo fieri nostra testatur Amb. Cũ vero melius q̃ ꝑ humilitatis egressum a deo/cõtemptus iste generatur. qñ in cõpatione diuinitatis ꝑspicue cernit q̃ vanitas vanitatũ ꝛ oĩa vanitas: oĩa mẽdaciũ. Quidni libeat exclamare cũ ꝓpheta. filij hoĩm vsq; quo graui corde vt quid diligitis vanitatem ꝛ queritis mendaciũ? Quidni ꝓterea contempta vanitate ꝛ mẽdacio/ faciat hec sũblimissima hũilitas/ hec diuissima paupꝛtas/solum deum/gloriã suam. potentiam suam. opulentiam suam. ꝛ hanc arbitrat esse partem suam hereditatem ꝑclaram/ꝛ portionem vberrimam in terra viuentiũ cum illo qui dicebat. Pars mea deus in eternum. Et in gallico sonantius dĩ. C'est grãde portion ꝛ bona parti. ¶ Porro quid ad ista cõuenientius/q̃ vt hec humilitas sit gloriosissima/cuius gloria solus deus est. Hec vilificatio sit nobilissima/hec abiectio vbiq; famatissima. qr deus/fama sua nunq̃ abest. vt hec deniq; impotẽtia/hec seruitus/summa sit potẽtia imo oĩpotentia. summaq; libertas. Oĩa possum inquit apls in eo qui me cõfortat ihs. ad Philip. iiij. ¶ Videat qui põt/q̃ ta sit ex aduerso oĩs superbe vanitas/. egestas impotentia ꝛ vilitas. Nam q̃ rõne repleret vanitas satiaret egestas. dñaret abiectio. cõsolidaret infirmitas. Attñ quid aliud sunt hec oĩa nisi vanitas vanitatum et oĩa vanitas ꝛ afflictio spũs. ¶ Ex his ꝑ spicuũ est q̃ pacto vim irascibilẽ cuius est in ardua tendere/ꝑficit hic beatus humilitatis exitus a deo. ex desperatõe sui totali summã de xpo spem geredo. et ita ꝑm oĩs alias suas virtutes q̃s enumerat Guilhelmus pisien. reliquas. Ponit itaq; hũilitas hec/solũ deũ spem suã fortitudinẽ ꝓtectionẽ magnificentiã. ꝛ ita de ceteris. Propterea fidenter ait. Dñs ꝓtector vite mee a q̃ trepidabo. Etenim q̃ rueret. quõ mutaret aliud amplius quid conari posset q̃ ꝑfundissima stabilitate/immobilitati penitus adheret? Quid eam aduersum violaret q̃ altissimũ posuit refugiũ suũ in firmissimo habitaculo tuo qõ opatus es dñe? Quo fugeret alibi? Quid aliud speraret? Quã obiem in remedijs humane instabilitatis et in certitudine casuũ tam horrendorũ ꝑcellis/figit nauem cordis immobilĩ velut ancora quedã spũalis ꝛ intelligibilis. Deniq; nõ ponit carnẽ brachiũ suũ vt superbia q̃ sperat in multitudine diuitiarũ suarum vel tpalium vel spũaliũ. ꝛ ꝑualet in vanitate sua. Decidit circo sibi cauet ob omni excellentia nimia. ab omni q̃z defectu. vt ne extollat ꝑsumptõe/nec frangat desperatõ ne nõ obstinet obstinatõe nec dissoluatur enerui mollicie/quẽadmodũ de his ꝛ alijs in oĩ materia virtutis si vacaret/fieri posset manifestũ. si q̃licer ardua mediocritate via regia sẽp incedit docerem⁹. ¶ Sed ad dñantissimum eius impium venio eñ est rebus dñari (ꝙt alias ꝑsecutus sum latius) quid eñ ẽ dñari reb⁹ inquã/ nisi eis vti posse iusteve placuerit. Vocat ꝙuenit hũilitati. oĩa quippe assumit in sui facultatẽ ꝛ vsum. dũ ꝓpter deũ sec oĩa alia cõtemnẽda decreuit. Quo cõtẽptu satiat amplius (ne nos irrideant pharisei augari hec audiẽtes) et copiosius absq; vlla ꝓpatione cõtẽtat. q̃ ex nuda possessiõe cuiuslibet tituli q̃ insup extendentia inbiãte ad q̃scunq; diuitias. aut eas ꝑ amorẽ amplectẽte. aut eis incubante ac mentetenus inhereẽte ditaret. Sic de Cathone ꝑclare dictũ est a Salustio. q̃ quo plus gloriam fugie-

Sermo in cena dñi

dat/eo magis assequebat. Ita penidubio de diuitijs. ita de potētia seculi. ita de vmbratili quolibet bono huius mūdi sentire equū est. ¶O quale igit̄ q̄tūcūq; humilitatis oīnum habere oīa sub pedibus/per generosum cōemptū. Omnis locus quez calcauerit pes vester. i. affectio. vester erit inquit dñs Benē. xj. Quā latum imperiū: nihil aliud a deo magnipēdere/vt a nullis subijci neq; cōculcari. Hoc nōne est signū magnū apparēs in celo intelligibili 7 supremo aīe rōnalis. Mulier. s. humilitas/amicta sole iusticie. Nam quid iustius humilitate/q̄ oēm implet iusticiā. glo. Matth. iij. In capite eius corona stellarū duodecim. omni. s. fulgore virtutū radians pfectio. 7 luna totius hūilitatis sub pedibus eius hoc est sub affectōibus p cōemptum Hec est ditissima hūilitas q̄ docuit paulū scire abūdare 7 scire penuriā pati. hīe oīa 7 abūdare in oībus. ad Philip. iij. Quasi nihil habentē/7 oīa possidentē. ij. ad Cor. vj. Hec exaltauit xp̄m summe humiliatū in passione. 7 dedit illi nomen qō est super omne nomen vt in noīe iesu flectat̄ cē. ad Philip. ij. Ecce dñationem oīm per humilitatem. Proinde si hec iure suo possidet regnū celorū sicut 7 possidet. q̄n ipsorum est regnū celorū Matth. v. quid a dñatiōe sua relinquet̄ alienū? Denicq; ad eius obsequium militant oīa. seruiunt. psunt obsequunt. Aduersa quidem. vt blasphemie/iniurie/psecutōes/necessitates/angustie/ad exercitiū 7 tutelā. ad medicinā q̄q; ac necessariā custodiam. Prosperis vo vtitur ad modestā sobriamq; cōsolationē. Bicam amplius. militant p ea sui hostes fortissimi. nam ex peccatis reddit̄ cautior firmior atq; validior. imo vide miraculū. ipsa cū ex morte p̄pria/reuiuiscit sepius fortioriq; resurgit. Nam quis neget magnaz esse hūilitatis recupande rōnē/humilitatem pdidisse? Quin etiā oriē ex suo contrario qō est superbia/nō minori miraculo q̄ si frigiditatē calor gignat. Hūilitat̄ quippe nō pua est occasio/aīam cōtra deū suū/bñfactorē suū/patrē suū/dñm creatorē redemptorem superbisse/Bilia vere nō miracula sed portentuosa mōstra/demon in filia sua superbia crebrius opatur. q̄ ex morte p̄pria 7 ex humilitate contrariā 7 ēt solidibus 7 aduersis sibi virtutibus pulcerrimis. dum stulte gloriat̄ fedissimam trahit originem. ¶Aduenū igit̄ dicere est q̄ superbie exitus a deo supra deū sicut egentissimus est atq; pauperimus in vilitate paupertatis (Omnia murū conuertunt̄ in suam inopiam 7 destructionē. notat̄ Soph. iij.) Sic multoplus beatus ille humilitatis exitus a deo sub deum/opulentissimus est/ditissimus est/dñantissimus est in supremo dñationis. q̄n sibi cooperant̄ in bonum. mors. egestas. contumelie. imo 7 angelus sathane 7 dyaboli omnes cum stimulis et temptationibus suis. Paulus 7 Job huius rei testes sūt. Peccata insup 7 cetere pestes aduerse/seruiunt ei 7 tyriacam sibi efficacissimam conficiendo. quēadmodum testatur Augu. qui mihi non credit q̄ experiat superbos in turpia q̄nq; peccata corruere. Nacarte dominādi facit ipsa de omnibus sicut de obsequiosis seruitoribus p̄fecturum suum sicut e regione supbia damnum acquirit ex omnibus. cuius oīo etiaz fit in peccatum. charitas in odium. virtutis laus in opprobrium. dum post hec oīa exitus deo ingratissima. p̄rius elatione sua p̄pria deū. ¶Postremo humilitas suo modo est ambitiosissima. cupidissima maximi cordis et altissimi spūs. Cur ita? Nīl dedignat̄ impleri nisi summo honore. nisi summis diuitijs nisi maxia gloria. Superbia vo vt pusilli cordis 7 pueriles 7 stulti/ parvissimis inhiat capit̄ afficitur 7 vexatur torquet̄. ¶Nunc ad statū platōis qui X potentie dei correspondēter ordinat̄ in ecclesiastica hierarchia /applicemus q̄ dicta sunt 7 inferamus q̄ absq; humilitatis exitu in sue paruitatis recognitionē actualem vel habitualem/nō pōt quis platus habere euangelici dominij perfectionem Itaq; pursus et dyabolicus nō ordo sed horror dicendus est i ecclesia. vbi est sublimior qui 7 supbior. vbi qui maior est non fit sicut minor. q̄ q̄ ita fiat aliq̄n/vt ad subditorū punitionē. Job. xxxiij. Qui regnare facit hypocritā p̄pter pcā ppli q̄lia nūc horrenda sunt. 7 abominanda supra q̄ credi potest. Aut ad p̄sidentis damnationez sicut in iuda 7 multis apparuit. 7 illis qui

subditis incorrigibilibꝰ ꝑsunt ad vtrorunq; exitium. vel ad contemplationum exonerationem ne talibus vilioribus occupent. Ita habemus q̄ pelles tabernaculi ꝓtegebant archam testamenti. ¶ Est aūt triplex signū in ꝓlato siue humilitatis. fuga ꝓlationis. fuga pompositatis. cura spiritalis. ¶ Primum signum fuga ꝓlationis dat preparationem animi ꝑmptissimam ad cedendum siue ꝓlationi. si quādo fuerit pro grege cōueniens: quia dixit ex animo dum instituerē/nolens volo. Oppositum sentire corde ore et opere est in prelato damnabilis superbia. et eo damnabilior si nec aduersitatibus nec infamijs. nec aliorum consilijs nec subditorum scandalis/a ꝓlationis amato onere possit auelli. Leve ab hoc signo superbie. Mirandum si remoto fundamento huius ecclesiastici parietes fluuiosis rimis vbiq; desistūt. volumus illos consolidare et vnire vt humilitatis fundamentum iaciamus. ¶ Scōm signū humilitatis est fuga pompositatis in se et suis. Oppositū facere est dānabilis superbia: q̄ tūcūq; sub honestatis spē aut ecclesie vtilitate pallieē. Sz medium in quit optimū est: cōsentio. At q̄le medium? Certe nō vt pharisaice despicies/sapia aūa liter rena et dyabolica. sz vt xp̄iane sapiēs determinabit. ¶ Tercio signo cure spūalitatis opponit tota cura et occupatio/in puis et lucris et ꝓlib⁹ seu lucris seu iurisdictōibus et ꝓfectꝰ horor et desertio. ¶ Hunc ad statū doctorū qui fm canonē est q̄si ꝑcipuus in ecclesia/ et ad sapiam diuinā correspōdenter ordinat/applicemus q̄ dicta sunt. Apud doctores ꝑ serum in sacris lr̄is/ille sapiētior est/qui pluri humilitatis sale. i. sapore/ sapiam suā cōdiuerit. Non dico pluri cognitōne sz sapore. q̄ q̄ sapor sit q̄dā cognitio. Hoc dixisse fert Ptolomeus q̄ sapientior est q̄ humilior. ¶ Nunc hūilitati aduersantē tria signa. curiositas. singularitas impatiēcia vel incorrigibilitas. ¶ Curiositas est dimissis vtilibus et edificatorijs ꝑ se et ꝓpter se ꝓterere ingeniū ꝓdere tps/in eis in quibus nō est bonū neq; finis. sicut de mathematicis dicit Arist. Aut q̄rū finis solū est scire vt ait Seneca. Aut forsan sup bire vanescere et de ingenio alto et subtili ꝑ ceteris gloriari. Hoc egere signū est instinctus diabolici aut nature corrupte. et ibi ceciderūt oēs q̄s sub spē revelationū et instinctū diuinorū seduxit sathanas: transfigurans se in angelū lucis. Bene. dū bene de multa legi/multa cogitani mlta audiui et q̄dā expertus sum sup distinctiōe inter bonos instinctus et malos inter diuinas revelatōes et dyabolicas illusiōes. Beniq; inter bonas revelatōes et immissiones ꝑ angelos malos: hāc in veritate cōperi ꝑcipuā distinctionē et indefectibile signū. q̄ instinctus bonus: sp est ad humilitatē et cū hūilitate. Malus vo/ad vanitatē quandam et cū vanitate ad ipsam excellentiā palam vel occulte. Qualiter aūt curiositas scīēdi inutilia/vanitate careat. videriut curiositatē q̄ pacto absq; tumida elatōe spūs possit aliq̄s gesta legēdas hystorias et miracula sanctorū/nihilipēdere/ego nō intelligo. q̄rū lectio marie ardēs est et hūiles ad imitationē poterter inflāmans. ¶ Potro/singularitas. scōm signum supbie in doctis. aut de nouis et inauditis et pegrinis adinuentōnibus. imo habet hoc mirandū singularitas q̄ ex supbia generat pigriciā silentiū obstinatū pusillanimitatē. dum videt se nō posse ceteros in loq̄ndo vel docēdo ꝓcellere. Hec est mr̄ errorū. et ductrix ambulādi in adinuētiōibus suis. Beniq; impatiēcia vel incorrigibilitas tercium signū supbie ponit a sapiēte. Doctrina in q̄t viri ꝑ patientiā cognit. Errare quidē hūanū est. sz plane dyabolicū corrigentibus succensere nec acq̄escere. ¶ Hūc ad religiosos et devotos/q̄les decet esse xp̄ianos oēs q̄ sunt ꝓfessi in baptismo sub vno abbate xp̄o. q̄z stat⁹ respicit appropriatā spūssancti bonitatē. inducamus q̄ diximus. et inferamus. In xp̄iana religione ille sanctior est qui et humilior. et humilior qui sanctior. Huius humilitatis triplex signū est. confessio. cōpassio. et voluntaria sui dejectio. De reliquis videat devotus Bern. de duodecim gradibus hūilitatis et supbie. Cōfessionez iō posui ꝑ signo humilitatis. q̄z vix tpibus nr̄is fit aliqua ꝓfessio/pure nude et integre. At q̄d ita? Certe ꝓpter hypocrisim et amorē vanissime fame nr̄e q̄ timo

rem mundanū pturit ꝛ pudorē talē quidē
et ita tyrannicū. vt cogitare sit ingens hor
ror. Ue pcipitātibus ꝛ volutātibus semet
ipsos in passiones ignominie. in flagicia
corpis extraordiaria. qꝛ claudūt sepius os
ad cōfessionē. ꝛ muti tēdūt ad iferū. Nā
et zodoma iterptaē muta. Audiui a ꝙdā
dā/ ꝙ maluisset tolerare dolores ptis. vel
mortis eterne piculo se exponere ꝙ aliq̄ de
suis pudēdis impudicijs ꝓfiteri: nō ob de
fectū fidei ꝛ credulitatis sacri (vt dicebāt)
sed qꝛ tanto pudore verarenē. ne salubriē
loquerenē cora vno secretissimo sacerdote
q̄ ipsi dam nabiliter ꝛ q̄si palā impudēter
opabāē cū alijs/ nihil celare sciētibus. Ce
terū ꝓ passio de peccatis aliorū/ certissimū
est humilitatis vere signū. sicut ecōtra ꝓ
prii est superborū alijs indignari. Vera iu
sticia inquit Greg⁹. ꝓ passionē habet. falsa
indignationē. Si quis audit vl cognoscit
aliorū pcā multa vel magna ꝛ inde pcaē
vindictā. aut gaudet de inflicta. nō secure
pcaē neq̄ gaudet. qm̄ reuersus cognoscere
dz se multa punitōe dignissima cōmisisse.
quibus tm̄ petit indulgeri non irasca. Sic
egit sanctus pater qui audiēs petm̄ fratris
fleuit ꝛ dixit. Ille heri. ego hodie. Ideirco. vis aptā meritis vicē impendere (inqt
Boetius) Bilige iure bonos/ ꝛ miserē malis. ¶ Nouissime subiectionē seu deiectionē posuimus terciū humilitatis signum.
Nam vere humilis est/ qui ex vera sui cognitōe sibivilescit.. Hic se diuinis gratijs
indignū cōpat. Hic laudes horret ꝓprias
veluti insidiatrices tollere volētes ipm in
altū/ vt lapsu grauiore ruat. Propterea de
ijcit se iugiter in terrā siue fragilitatis. put
de antheo gigāte fingit fabula. cui ex ca su
suo in terrā vires augebāē. sed in sublime
leuatus/ ab hercule strāgulatus est. Hic
se in oēm creaturā dei peccasse fateē. in ce
lum ꝛ terrā ꝛ oīa q̄ in eis sunt. Nullā ergo
flagellationē ab eis reijcit nullā lesionē in
iurīā nullā. hic deniq̄ iudicia dei magna
et occulta velut tu mētes sup se fluctus ex
pauescit. Attendēs quō necfortiū bellum
nec artificū gra. ꝛ qō de cathenis ꝛ carcere
trahiē quis ad regnū ꝛc. ꝛ qō nemo scit an
amore vl odio dignus sit. Eccs. ix. ¶ Ad
hec alta ꝛ lōge diuinioꝛa vere humilitatis
monita capienda/ plus ꝓficit vnctio q̄ le
ctio. oīo q̄ poīo. alta suspiria q̄ acuta in
genia. ꝛ sup oīa frequēs fidelis ꝛ pia cōme
moratio passionis xpi. Qui a deo venit in
mundū vt eam in schola sua doceret. ꝛ ho
die dum regredi vult ad patrē verbo sīl et
facto cōfirmauit. ¶ Ad hoc em̄ lauit pe
des discipulorū ꝛ dixit. Exemplū em̄ ꝛc.
huius humilitatis nos principes volens.

Secūda cōsideratio.

Ubi humilitas/ ibi sapia. Prouerbi. xj. 3
Anima quippe rōnalis/ extens a diuina
sapia in suā insipientiā sapide cognoscens
dam/ sibiviliq̄ stulta reddit. ac pinde diui
nam illam sapiam adipisci. quam inbet
apls. j. ad Cor. iij. Si quis inter vos vide
tur sapiens esse stult⁹ fiat vt sit sapiēs. Nāc
verā sapiam dicit lactātius nō alibi querē
dam esse/ q̄ in schola cui titulus est stultī
cia. Ita pī qm̄ sic placitum est apud te ait
xps. ¶ O quis dabit nobis hanc stultam
sapiam? Ue filijs hoim qui sapientes sunt
in oculis suis. ꝛ cora semetipsis prudentes
qꝛ quāto magis sapiam quesierint. tāto ip
sa longius fiet ab eis. Et pfecto nisi fiāt pa
uuli. nisi crediderint captiuando oēm in
tellectum in obsequiū fidei/ ipsi nō intelli
gent. Ostium ad sapiam verā/ xps est. ꝛ dē
sane humile turgidus ꝛ elatus spūs/ illud
qm̄ poterit introire? Attēdamus obsecro
q̄ tulum illud est q̄ extra deū egredientes
scire conamur. ¶ Viderūt hoc phi plato
et Socrates. ꝛ ois academicoꝝ schola. q̄
postq̄ defecerūt scrutātes scrutinio/ voces
hanc suspirauerūt. hoc scio q̄ nescio/ imo
nec hoc scio q̄ nescio. Bonus erat talis ex
itus in insipientiā suā cognoscendaz si nō
supia deū execuntes/ euanuissent in cogita
tionibus suis. ꝛ si a deo sub deo egressi/ re
dissent in idipm. deū vt deū glorificantes
et gras agētes qui sciarum dns est. ꝛ docet
hoiem sciam ipsi nō ita. ¶ Est verus hūi
lis/ in se q̄dē stultus. deū cōstituit sapiam
suā. ꝓ silio suo. ꝛ dū ꝓfundissime cōcauat
recipit in seipso velut in centro quodā spe
culi cōcani intelligibilr radiosas incaden
tias illustrationū supnarū. tam dei q̄ hūi
lia respicit. q̄ a q̄ intelligentiaruz desup
effulgentiū. a q̄bus illuminat mirabilr. si

cut a montibus eternis. ¶ Hec intelligenon q̄ verus hūilis querat solū duci p relatores spūales p tepta rōne naturaliter indita sibi seorsum hec p̄sumptio. sed eandē rōnē plurimū obscurā z nubilosam ac p̄inde in errorē quelibet p̄mptissimā/petit ergo mundari poliriq̄/vt in lumine hoc vultus dei signato sup eā/oñdant̄ bona sibi. Preterea sensum alienū p̄fert suo/nonnūnūtes p̄rudētie sue. ¶ Exinde cauet sibi ab illusione demōis meridiani trāsfigurātis se in angelū lucis. q̄ nō aliter q̄ p hanc credendi alijs humilitatē exufflat̄. Non omnes aliter laquei sui/teste oraculo ad Anthonīū euadūt̄. ¶ Beniq̄ videre est in hūilitatis exitu/p̄cipue in xp̄o/stupēda diuine stulticie miracula. Nam de pctō dānauit pctm̄. z de infamia famam. Be ludibrio z ignobilitate/gloriosaz nobilitatē p genuit. Pla cuit insup p stulticiā p̄dicatio nis destruere oēm sciam extollentē se p̄tra deū. Nam p̄tra scādalū iudeorū/irrisionē gentiū astutiā demonū/atrocitatē tyrānorum reclamantibus vndiq̄ magno boatu pōis. imo p̄uis sensibus: docuit puulos simplices/ea q̄ doctus plato nesciuit que demosthenes eloquēs ignorauit. z sic docuit q̄ nihil certius teneat̄ q̄ q̄ humili fidei stulticia credit̄.

Tercia consideratio

Deus superbis resistit hūilib⁹ aūt dat gratiaz. Jacobi. iiij. Ad quē respiciā ait dñs nisi ad pauculū z cōtritū spū z trementē sermōes meos? Esa. lxvj. Itaq̄ aīa q̄ tuz erit a diuina bonitate z p̄fectōe in suā vilitatem deiectionē z imp̄fectionē. tanto ē p̄fectior. Noli mirari hec. q̄r dīnis gratijs et donis eo est plenior/tanq̄ vallis abundans frumēto virtutū. tanq̄ intelligibilis quedā abyssus fluenta sorbēs aquarū vitentiū. q̄s vacuū quoddā spūale/ad q̄s replendū confluūt oīa. nec implere sufficiūt nisi deus. p̄m Aug. j. p̄fess. ¶ Hāc p̄fectissimā imp̄fectionē. hanc optimā (si sic dicitor) peccabilitatē/sibimet ascripsit Paulus/dū se primū inter peccatores noīauit. z q̄r nō mētiebat̄ ita vere sensit. Hoc plane magnū miraculū videre hoīem in virtutibus solus claresce. z laborare plus oīb⁹. nihilominus se primū inter homicidas z matricidas z oēs sceleratissimos cōputare ¶ Dicere aliq̄d grādius meditor nescio. si potero iuuate me. puto imo certe credo. q̄ xp̄s z maria/paulū in humilitate nō paulū trāscēderūt. Uellē q̄ scire. Nunq̄d fecit hec hūilitas vt xp̄s z maria/se tanto verius inter peccatores primos noiarēt. quāto hūilius a deo in se exeuntes/sinuz imp̄fectū lucidius cognouerūt? Poterat estimo sic intelligi (ac si nō horrerent pie aures) sic dici. nō quidē de pctō cōtracto absit. sed de labilitate ad peccandū. Hā creatura rōnalis quelibet labilior z p̄nior ad casum et defectū/ quāto in naturalibus et etiā gratuit̄ fuerit ornatior/seclusa dei manutenētia spāli/q̄si vicz plus habeat creatura oīs/de vanitate z tendētia in nihiluz quāto plus de entitate. Signū hmōi euidēs fuit in lucifero adā z alijs multis. q̄z nobilitates z p̄fectōes/quid fuerūt eis/nisi pondus grauius ad ruinā? Hoc sentit aīa xp̄i. hoc maria eo p̄fundior humilitate q̄ lucidius cōtemplanē. Hinc Aug. vocauit mariā/puellā vilem z abiectā in oculis suis. Nam q̄ pacto Maria z xp̄us f̄m aīam fixius se z oīa dona sua stabilirent in dño. si quōlibet fidendum esse sentirent in viribus suis z in abūdātia diuitiarū suarū. Et si p̄terea nō seipsos p̄putarēt in illorum numero de q̄bus p̄phēticus sermo dicit. Ueruntū vniuersa vanitas oīs hō viuēs. Si nō insup iuuentē audirēt. Quāto magnius es/humilia te in oībus z coraz deo inuenies gratiā. Eccl. iij. Demū qui se humiliat si exaltet quō marie exaltabit ē q̄ marie se humiliat? Xp̄s aūt humillim⁹ est ergo sibipsi f̄m hūanitatē (vt sic considerata) vanissimū aliq̄d ens z inane reputatus ē. recte quidem. vt nō in se sed in dño gloriet. j. ad Cor. j. ¶ Audis ne hoc p̄sūptio stulta cordis hūani. o stultissima ūquaz cordis hūani p̄sumptio. nunq̄d hoc attēdis? Et q̄d superbis terra z cinis vesica ventosa. cur inflaris: o pellis fragilis z cito rūpenda cur tēderis? Si q̄ris honores superba ceruice/si sapiam/si gratiā/tota (vt dicunt) errat via. Tu q̄ tibi maiorē o vilior pauperior z stultitior efficieris. Tu phariseo more/diuitias tuas iactas/noli mirari si

nihil elemosyne capis, ſz humilitas egena eſt. ſibi dat. Alios iudicas, in alios indignaris, z vindictā optas. tu peccator maximus, ſed hūilitas benigniſſima ē. ignoſci petit oībus. Tu ḡ/cū ſeueritate, hūilis cū mīa, z ſicut elegiſtis, iudicabimini. Tu princeps es/tu ꝓuij freni impatiēs/etiā in eis q̄ dei ſunt. q̄ſi manus tua ſit excelſa ad ꝓſtituendū aliū in bonū z non dñs faciat hec oīa. Hūilis aūt exēplo dei cū trāquillitate māſuetudine z pace ſingula tractat in dño faciēs virtutē. Vtinā qui virtutes cōgregat vel edificat/ſapet z intelligeret, q̄ñ oēs cū humilitate cōnexe ſunt. oēs fundate, oēs agglutinate. q̄ ſublata/fugiunt oēs nocent z oberunt. velut cedēte fundamento cuiꝰ domus oīs inclinata recūbit. Amplius ſola mens humilis ſecura eſt. q̄ non habet vbi cadat ꝓfundius q̄ in deuz, illic expiet pacē dei q̄ erupat oēm ſenſum. Porro ſecura mens q̄ſi iuge cōuiuiū. quāobrez leta eſt ſemp z iocunda humilitas. ſed cuz ſeueritate, imo z miraculoſe qdammodo vim multitudinē dolorū in corde ſuo cōſolatōes tue dñe letificant aīam iſtam. Superbia vo/tumida z timida eſt/z male triſtis. vel peius leta, inquietiſſima q̄q̄z q̄ ponit in ore hoīm famam q̄ſi alteram vitā ſuam nimirū ſi ſepe diſcerpit lacerat cōculcatur deiicit z ſi nunq̄ in eodem ſtatu pmaneat. Animirū ſi difficulter humiliet. q̄ infamiam ſuā horret ſicut mortē alteram. Quinetiā hoc ad humilitatis acquiſitionē difficillimū eſt/ q̄ pugnāt cōtra eam/nō vnum tm̄ modo viaū aut duo/ſed oīa. z q̄ plus ob ſtupeſcēs pugnāt ipſe virtutes oēs ꝓtra eam lz er indirecto primo. imo ex ea q̄ñq̄z gignit mōſtrifico ptu/mens nra ſuſpiciam. Quale igiē ptz effigiū vbi z vicia z mortes viciorū/virtutes inſup z mortes virtutum habent manus cōtra eam. niſi caute ꝓuiderit, z niſi in timore dei inſtanter ſe tenuerit.

Explicit ſermo factus a dño Cancellario in cena dñi ꝓ humilitate.

Carmen cōtra tumidum cor z quid ſanat illud.

Ur te viſtēdis vētoſa ſuperbia/q̄d te
Iſufflas z iactas/oū tibi vana places
Vidi ego veſicā modico turgeſcere flatu
Que piſis ſonuit q̄ tuor impoſitis cyēte
Hanc puer vnꝰ acu pupugit diſploſa res
Vilis z abſq̄ ſono flaccida decumbit
Quiſq̄s adulantū turgeſcis voce/ ſub iſto
Diſce tipo tibi quid mortis acumen ager
Te prius ḡ humilē ꝓtij cōpūctio cordis
Spina ve cōfigens/ſi ſapis/efficiet
Nullus adulator peior tibi q̄ tibi fies
Si tibi blandiris teq̄z colendo tumes.
Lucifer hic cecidit/nec mirꝫ. dū videas noſ
Turpes z viles/peſte ſub hac ruere
Pulcer q̄d faceres/q̄d in oī pte decorus
Omni cū plenus ſorde/ſuꝑbis homo?
Dicis diues ſum necegens/neſcis q̄ paup
Nudus/cecatus/vilis es atq̄ miſer.
Proſpa ſors nutrix ē huius ſubdola peſtis
Aſpera ſanat eam ꝓſperiore manu.
Unus vt e patribus vento ſo corde careret
Demone vexari queſijt/ob tinuit
Ergo q̄d aduerſas tāto fugim⁹ ſtudio res
Conſulimus ſortes/ſidimus in medicis
Sed nolo temptare deū dices/agis apte
Si tū anteferes p̄ſidium dñi
Angelicū ſi ſubſidiū/ſi ſpemq̄z fidemq̄z
Cura nec humanis ſit nimis aūxilijs
Cura ſuperflua fit/ſi plus ſi nō vt oportet
Nec p̄ ꝓſone conditōne ſtatu.
Tu corpus refoue/tu cura ſedulo carnem
Quid niſi confeſtim putre cadauer erit?
Spūs eternus datus eſt tibi/iure colat
Atq̄z humilis/mitis/vilis/z eſto tibi.

Finit.

Sequitur ſermo de ꝓ penitētia factus ꝓ eundē dñm cācellari A dum in cena dñi.

Si nō lauero te/nō habebis ptē mecū. Job. xij. z in euāgelio p̄ ſentialiter recitato. Amplius lauā me dñe ab iniquitate mea z a pctō meo mūda me q̄ coinquinauit me nimis/ne ad ꝓnunciandū ſanctū verbum tuū vir polluius labijs reprobꝰ z incircūciſus inueniar. Adde le ninurū p̄ſumit ſordes alienas vel loquēdo vl opando tergere q̄ totus pctī voluta/bro demerſus eſt. Quāobrē tibi dñe ieſu/nō tm̄ pedes affectōnū ſz etiā caput intēti onū z manꝰ opationū ad ablnēdū offero. Irroza o ſup diſtilla pluuiā volūtariam

grãe tue. quatinus p venã oris mei egre-
diat verbũ plenũ virtutis. & dñi sonãs. q per
auditũ suscepto. mũdificant oẽs ꝓpter ser-
monẽ tuũ. digni q̃z inueniamur dñe ptẽ q̃
repromittit mũdis corde. qr ipsi te deũ vi
debunt. Fiat hoc illa. intercedẽte mũdarũ
mũdissima matre tua quã interpellamus
ꝓpter hoc atq salutamus dicẽtes. Aue gr̃a
plena. Si ñ lauero te &c. Bura valdeq tre
menda sñia. si nõ lauero te: nõ habebis p-
tem mecũ. Attendat vr̃a devotio q̃ sit ps
cuius ablationem dñs cõminat ei qui lo-
tus ab eo nõ fuerit. & agnoscet. qr hic sum-
ma paupertate miseria & calamitate p̃mitur
Quippe ps ista dñs est qui se mercedẽ ma
gnã & omne bonũ noiauit. de qua gloria-
bũdus ꝓpha totus exultauit dicẽs. Deus
cordis mei & ps mea ineternũ deus. Pro q̃
insup cõmendat Maria qr optimã ptem
elegit q̃ nõ auferẽt ab ea. cui ps hec verbi
ma & maxima portio nõ sufficit/nimis ava
rus vel stolidus est. Quid est igit dñm di-
cere. Si nõ lauero te/nõ habebis ptẽ mecũ
nisi eũz dare patẽter intelligi. si nõ lauero
te. nõ habebis me. sepaberis a me. ¶ Por-
ro q̃d vltra ꝓfecto reliquũ est. nisi vt talis
illotus/pjciat a facie dei/etiã a sorte sctõ-
rum. eatq maledictus in ignẽ eternũ cuz
illis. qrũ (sicut apocalipsis scribit) ps erit
in stagno & igne ardẽti & sulphure. Ignis
q̃z grãdo nix. glacies spũs procellarũ ps cali
cis eorũ. Si ps vero illotorũ tam horrẽda
tam intolerabilis dr̃: de toto q̃d expectan
dum censemus? Maledictus qui ptẽ sñã
hoc modo facit deteriorẽ. ¶ Terreat igit
vnũquẽq nostrũ viri patres & fratres. ter-
rea & erudiat hec formidanda nimis sñia.
Si nõ lauero te/nõ habebis ptẽ mecũ. Pri-
mum erat vt viuẽdo innocenter/custodi-
remus nos imaculatos ab hoc seculo. nũc
vo q̃ polluta est nr̃a mens & conscia. sup-
est vt lotio diuina nos emũdet. Sed vnde
sordes in nobis? Undiq; prius. Polluit
nos superbia inuidia ira accidia &c. Polluit
nos sicut olim in lege immundus cibus &
hoc p malã delectationẽ. Polluit nos im-
mundus morbus vt lepra p malũ consen
sum. Immũdus tactus in ope. Immun-
dus locus in puersa cõsuetudine. Polluit
nos p oẽm modũ ps quã arbitramur nos-
stram esse mundaniã cupiditas. q̃ est ps vi
lis vana fragilis & dãnosa. Talẽ ptem figu-
ratã habemus in Nabuchodonosor. de q̃
Dan. iiij. Cum feris ps eius in herba terre
Cor eius ab humano cõmutẽt et cor fere
det ei. Attendite vilem societatem. qr cuz
feris carentibus sensu. Et nonne hõ cum
in honore esset nõ intellexit: cõparatus est iu
mentis insipientibus &c. Vide vilem pos
sessionez qr in herba terre. Et quid herba
terre nisi terrena felicitas. de q̃ ꝓpheticus
sermo. Mane sicut herba transeat. mane
floreat & transeat. vespe decidet induret et
arescat. Beniq; cõsidera vilem cõmutatio
nem & cor fere detẽ ei. Fera & si nõ habet sa-
pientiã/retinet tñ crudelitatez. Sic illoti/
bestie sunt in humana effigie latitates vñ
vbũ Senece & Boecij. Deductionẽ omit-
to. ¶ Sed vñ vobis lotio. Attẽdite qr
lauat nos ab inquinamẽtis nr̃is mgr̃ &
dñs noster iesus xp̃s. Effundã inquit sup
vos aquã mundã. Alioquin si nõ lauerit
nullus mundabit. nemo nõ priuabit ptẽ
sua. Lauat aũt. Qnõ lauat? ministerio pe-
nitentie salutaris. q̃ velut lotrix saga cissi-
ma diligens & virtuosa pparat aquã in cõ
tritione. abluit in cõfessione. extergit in sa
tisfactiõe. Sic restituit dñs nostra deus/in
pfecta reconciliatiõe. Felix ps. qr velut ps
beniamin/supat in quiq; pribus/ptem iu-
mũdorum. In bonis nature q̃ repantur.
In bonis fortune que possidentẽ. In bo-
nis gratie gratis date. que multiplicãtur:
Beniq; in bonis gratie gratificantis. & glo
rie beatificantis a quibus alij priuantur.
¶ Anima ducat vnusquisq; nr̃m/quid
dicat xp̃s quid ve intelligat ad nr̃m docu-
mentum. si non lauero te &c. Ita dicebat
mihi ipsa meditatio mea ꝓterere sermonẽ
cõsequẽter de lotõe peccatorũ p ministeri-
um pnie/cuius est officiũ desup com-
missum p restitutõe ptis nr̃e. Offerebant
se cõcordantie & distinctiones sine numero
de scripturis/p dilatatõe ꝓsecutõis p̃mis
sorum. tum ecce inter meditandũ & stu dẽ-
dum/irrumpe visa est secretum thalamuz
cordis mei. pestis improba/scia in flans cu
riositatis norie germen. portẽtnosa mater
eadẽ & filia. Ad hõstrũ heu horrendũ ingẽs
Vide ambulat in magnis & mirabilib9 sup

Sermo in cena dñi

se. Ponit in celū os suū ⁊ lingua eius transit in terra. caput q̄z inter nubila cōdit. qz ibi est tenebrosa aqua in nubibus aeris. ¶ Nec postq̄ animad uerterit pgere me vt de pnīa loquerer. pepulit me. ad cuius impulsum cum tremissem ⁊ faciē cōuertissem. ipsa me tonsa indignabūd a q̄z animo sitate suspiciens vt arrogans est ⁊ tumida. Vbi inquit in malā horā tuaz. quid cogitas. qd oriris. qd pusillus iste ⁊ degener animus/obrepsit tibi vt famā negligere vt ppetuā ꝓflare nō horreas infamiā. Quid me spectas ita. dum omissis cōsiderationibus altis ⁊ subtilissimis speculationibus. materiā cōmunissimam assumis. q̄si in eadem iugiter cantilena nugatoria pseueres q̄i puerliter vulgarissimū carmen afferas vel efferas. Linque humiles materias. nū quid desunt tibi mysteria/longe plus difficultatis ⁊ vere laudis habentia/circa sacramentū altaris ⁊ bñdicte passionis. Illic tuū ingenium. tuā manifesta eruditionem. coram viris omni doctrina supemiñēter eruditis. An ignoras vbi loqueris. Adde q̄ materia de pnīa/ nō accuratum stilū vel elaboratū sed q̄tidianū exigit. qō locutōis genus q̄i sordidū iam apud modernos dissolutū floccidū ⁊ nauseans cōtemnit: pīsertim in sermocinalibus ex̄ schola. Nōne demū habet in pmptu q̄libet materiā hanc de pnīa/ p doctores copiosissime ptractatā. iiij. sñlarum et in summis q̄z tractatulis confessorū. Quisquis ea legere voluerit. prinus intelliget. Preterea queso nō te casso labore fatiges. neq̄z turpē risū tibi suscites. ¶ Hoc mō scīa inflās stomachando loq̄bat̄ tum e surrsum elapsa est sicut placuit altissimo charitas edificans cuius introitū decorē ⁊ aspectū scīa inflans que ⁊ supbie spū ⁊ invidie tota vertabat̄ ferre nō valens/ mor abscessit tunc charitas sic orta est. Te nō fallat p̄cor. p̄cor nō abducat mererix hec pessima. scīa inflās curiosa vana garrula quietis impatiens. que sub specie vana subtilitatis/mētes sibi deditas euiscerat torquet. veluti q̄ busdā minutis muscularuz aculeis. Hec gignit pruritū nō extinguit. Hui⁹ hec occupatio est semp discere ⁊ nunq̄ ad scīam veritis. puenire. arrogātiozesq̄z oībus boibus suos efficere sectatores. Hanc defere. delectēt te vtilia magis q̄ subtilia/ad imitationē illius qui loquit̄ q̄ ꝓphetam. Ego deus docens te vtilia. Nunquid nō in tanta ipis egestate/in tanto discrimine rerum in tali mortis incertitudie docēdi sumus viuere potius q̄ disputare vel acute fanta siari. Nō tibi p̄cipit deus inquit sapia illa cogita semp. Porro si q̄tidie peccādo sordescimus. qd salubrius qd ve cōsultius q̄ vt de nr̄a lotiōe crebro loquamur. Intrie queramus assidue ptractemus. O q̄t sibi videnē sapiētes in oculis suis. q̄t īfati⁊ docti qui hec necessaria ideo nesciūt/qz velut facilia legere retinereq̄z despexerunt. qz insup ips ingeniū curam in supuacuis cōtriuerunt. qz denicq̄z bonam vitam q̄ talium optima doctrix est. colere neglexerunt. q̄o tādē si deo ꝓpitio resipiscere ⁊ tingat. si ad meliora studia mentem diuertere. pigebit affirmo pudebitq̄z ipis acti. Quare ⁊ q̄ fessi ⁊ confracti nihil inuenīet de vniuerso labore suo nisi vanitatem arguendā ⁊ curam supfluam. sentiēq̄z vix se discipulos idoneos ad illa cogitanda in q̄bus oudū mgri esse debuerant. qō et falso crediderant. qz tam ceca semp est tam insoles/in flātis scīentie arrogantia. Sentiēt ad extremū nihil difficilius esse arte bene viuendi. nihil plane subtilius. nihil sublimius atq̄z diuinius. Perge igit̄ vt cepisti. neq̄z sermonē deserere lotione pedum aīe hoc est affectionū/quō libet interrumpe. hoc necessitas quotidiana. hoc instans pasce festinitas qua veritas agnus dei cū azimis sinceritatis ⁊ veritat̄ edendus est. Hoc pīs societas eorū q̄ nō se solos sed alios habebunt eruditēdo laurre/flagitat ⁊ exposcit. Ceterum tradita sunt hec libris theologorū copiose. tradita sunt scio etiā veritas altera q̄ nō tradita est. nec vacat oībus oīa legere. ⁊ habet quid latentis energie vinevocis actus ⁊ in aures trāfusa fortius sonat ⁊ tenacius memorat. ¶ Charitas hec suadēs/credite pīsuasit facile monit̄ suis obsequi. Unde gloriōr in dño de cuius munere est modestuz piūq̄z q̄libet ingenium. Remāserat tñ scrupulus aliquis/si materiā hanc de pnīa lotrice mē tis optima/tractare q̄uenientius oporeret vel declamatorio more vl scholastico. Pri

sum accuratius ꝛ venustius est. alterum acutius et qdāmō verius estimaē. Primū magꝭ accōmodaē affectui. scōm intellectui Primū plus allicit. Scōm plus instruit. Tandēex circūstantia tpis ꝛ p auditorūz qualitate inductus sum scholasticū morē gerere. Quotidianus nāqꝫ sermo est ꝛ sco lis vsitatus. nec rursus egemus interpte si intelligaē etiaz a parū intelligētibus bñ latis est. Omittaē ornatus. ni qui spōte p uenerit. ¶ Dicamus in primis aluus repe tentes q lauat nos xps ministerio pnie sa lutaris. q pnia hauriē aquam ꝛ qōammō fundit in peluim cordis nri p cōtritionez: abluit ꝛ sordes ejicit p cōfessionē. extergit deficcat ꝛ clare facit p satisfactionem. Hec tria p ordinē nunc egit emundator noster pōs. misit aquā. lauit. extersit. Hec dicēdo rum summa est hec tria notasse lego p̄s. Dixi confitebor aduersum me ꝛc. id est fir miter ꝓposui. ecce cōtritionē. Iniusticiaz meā dño. ecce cōfessionem. Et tu remisisti impietatē peccati mei. ecce satisfactionem. Et rursum alibi. Iniquitatē odio habui hec est cōtritio. ꝛ abominatus sum. hec est cōfessio q extra vomit abominabilem pcti sordē. Et legē tuā dilexi ꝛc. Hec est satisfa ctio in custodia legis dei. ¶ Nunc ptracte mus triplices huius officij conditōes. q̄s iter triū dierū pambulātes. Et qr in pau cioribus via magis rem totā sub breuibus terminis atqꝫ metaphoris coartemus.

Tāqꝫ p lotōe nr̄a ministrata. quā cōtrito nō qualēcunqꝫ sed calidā. mundā. amarā viuā crebrā ꝛ cōtinue scaturientē. Iuxta q̄ q̄ttuor/quadru plex est de cōtritōis q̄litate cōsideratio.

Prima consideratio

Aqua cōtritionis sit calida hoc fit p con uersionē in deū. fide spe ꝛ charitate subni tam. Sicut hō auertēs se a deo ꝛ cōuersus ad creaturas/sordes cōtrahit. sic econtra mundaē. Hoc est qd dr a doctoribus. qr q̄ttor requisita sunt in cōtritōe. Cōuersio ad deum. auersio a creatura. Infusio grē. et expulsio culpe. Hunc calorem nō habz aqua illorum qui dolēt de peccatis solo ti more pene. sicut fit in iam dānatis ꝛ in cō demnāc̄is. sicut cōiter euenit in monte vbi affectio cōmodi quē gelida est et nō iusti dñatur. Quo circa sequit expediens esse p uenire horam mortis ad hauriendū hanc aquam ꝛ calefaciendū/et bona ꝛ quotidia na meditatōe. Signum frigiditatis est/si homo crederet diu viuere/vellet diu pma nere in pcō. Non sic ille qui dicebat: se nō minus seruiturū deo si cōstaret certissime q̄ mille annorū spacio ꝓtracturus esset vi tam. Sic illa q̄ cogitans de infemi supplici jis ꝛ de odio dei regnante in dānatis/sup plicabat et etiam si damnaret tñ deum di ligeret. sic Job. Etiam si me occiderit/tñ in ipso sperabo.

Secūda cōsideratio.

Preterea sit aqua mūda contritōis. Hoc dr ꝓter eos qui cum suis lachrymis mi scent ꝓpositum delinquendi vel in volun tate peccati huius vel istius manent vel a manifestis peccati occasionibus nō decli nant. Hec turbida aqua est/nō mūdans sed inquinās. Sed quereret quis. Oportet ne cōtritū firmiter credere q de cetero nō peccabit? Plane nō oportet. immo for midandum est de ruina. alioquin temeri tas esset/qualis in petro. Siquidē aliud ē ꝓponere ꝛ velle non peccare p futuro. ali ud de hoc ipso p̄sumere. Dixerunt in hac pte doctores aliqui q̄ sufficit negatiue se hre. hoc est nō habere actuale ꝓpositū pec candi. p̄sertim cum addit cōfessio sicut di cunt de baptismo qñ non opponitur obex Aliorum rōnabilior ꝛ sanctis cōformior est snīa/ qd oportet positiue detestari pec catū ꝛ de meliori vita ꝓponere. Compatiē aūt ꝓpositū illud timorē ꝛ tremorē de casu sed nō amorē delinquendi.

Tercia consideratio

Rursus tercio sit aqua contritōis amara. Hanc habere volebat qui dixit. Recogi tabo tibi oēs annos meos: in amaritudine anime mee. Notandum tñ q duplex est amaritudo talis. Una est ex dictamine ra tionis ꝛ sua deliberatōe detestando pecca tum. ꝛ hec est virtus impans dolorē. Alia sequit amaritudo in sensu si non sit in dis positio cōplexionis vel cōsuetudinis vel aliunde. ꝛ hec nō semp exigit. qr non semp

est in potestate nostra flere sensibiliter etiã cũ vellemus. imo ꝛ in aliquibus dolor iste posset esse minus ꝛ declinans ad excessum sicut in mulieribus aliquib⁹ aut melãcolicis/habentibus ex leui cã lachrymas/etiam vsq; ad turbationez cerebri et oculorũ caliginem. Aliqñ plus meritorium est vel le flere ꝛ nõ posse q̃ flentibus abũdare. hoc est quod dicit. Bole q̃ nõ doles. Queret vlterius aliquis si contritiõis amaritudo tanto esse debet vt homo malle t damnari vel annihilari q̃ rursus peccare. vel etiam ꝓdere omnia que habet/etiã corpus. Tol le inquisitões tales curiosas ꝛ periculosas ꝛ ideo omittẽdas o anima ꝛ dicita. Tu scis fragilitatem meam. tu fidelis es ꝛ non permittis me temptari sup id quod possum: id est nõ cadere in tales necessitates hoc vt illud eligendi nisi dares virtutem bñ eligendi. Hoc modo seruat humilitas cum iustitia. vbi si fieret electio alterius partis/ immineret alterum ex his periculis. s. ꝑsumptio vel mendacium. Queres ꝓterea si quis habens filium ex adulterio/tenet dolere de tali filio ꝛ velle ipm non habuisse? Responsio q̃ hic faciẽda est sepatio filij et peccati. Diligẽdus est filius. odiẽdum est peccatum. nec est vna danda electio in his rebus. Nota de matre magistri sententiarum.

Quarta cõsideratio.

Postremo sit aqua contritõnis viua. id est crebro ꝛ quasi iugiter scaturiens. hãc optabat ꝓpheta dicens. Quis dabit capiti meo aquam ꝛ oculis meis fontem lacrimarum. Hoc sic implebit/si mox et semp vt fit actualis recogitatio de peccato: dolet homo detestans illud/modis ꝛ dictis/ alioquin videt illud approbare ꝛ nouiter delinquere. sic qui iustus est iustificabit adhuc. ꝛ sordidus sordescet adhuc. Qualis aũt erigatur contritio de venialibus? Dicit q̃ virtualis sufficit dũ. s. quis in generali detestat omne peccatum ꝛ ad deum conuertit. Felix aia cui datum est habere talẽ aquã calidã mundã amarã ꝛ viuã Sed ve cordi nõ ꝛ silibus cordi duro super adamantẽ ꝛ silicẽ qõ nisi emolliat/male habebit in nouissimo. Quis dabit huic aquã in peluim cordis mei? Percute dñe iesu virga tua silicẽ hanc/vt fluãt aque largissime. quẽadmodũ factũ est olim petrie te Moyse petrã in deserto. Legi de quibusdã tuis q̃ nõ hñtes hanc aquã ad nutum. pusserũt seipsos etiã verbere ꝛ virga materiali vt inde consequeñer te miserante cũ plagis ꝛ sanguie pflueret nuulus lachrymarũ. Hec est vna ex industrijs pdicendi hãc aquã. Alterã industriã habemus in figura iacob qui puteos impletos humo ꝛ limo. s. philistheis replẽtibus/mãdabat. aut alios fodiebat. vt abiecta terra manaret libero conductu vena purissima. O quotiẽs implet aia nostra limo ꝛ terra scz terrenis affectibus ꝛ desiderijs. quibus obstruit pñs meatus aie/ne cõtritõnis aq̃ fluant. Ceterũ purgatio hec fit ꝑ emũdationẽ ꝛ abstinentie amarũ. sicut xps surrexit a cena. deposuit vestimẽta. Lectia addit industria ꝑ aditorũ oõnis vt si haurire aquã soli nõ sufficimus. hauriẽtes nobiscũ adnocemus. quẽadmodum egit ille qui a maria Magdalene gratiã impetrauit lachrymarũ. Ad hoc figuraliter induceret illud solini (si tñ verũ est) de q̃dam puteo pfũdo. in q̃ dum deesset aqua aduenit virgo ad os putei. et suo clamore spiritũs impetrauit irriguũ inferius ꝛ irriguũ supius. Tertiũ alij ꝑ quarta industria/cõsideratõe miserarũ ꝛ calamitatum quas videt in ꝓximis. vt inde ꝑ cõpassionẽ lachrymas eliciat. Sic fit vt cõsequẽter misereat eorum benignus ꝛ misericors deus. Cõsiderat aiam ꝓpriã q̃si sit purgatorio. Hec industria locũ habet in consideratõe passionis dñi nostri iesu xpi. De qua dicit Bern. q̃ nullũ cor tam durum est qõ nõ molliat si passio dñi ad memoriã reuocetur. Hic oculus xpi in hac cõsideratõne Petrum respicit et flet amare. Per has vtinam aut silles industrias/ꝓferret terra cordis nostri/fluẽta aque viue. ne esset vel sit sicut terra sine aqua. Deserta inanis et vacua. terra inuia ꝛ inaquosa. terra monstruosa gelboe vbi nec ros nec pluuia cadit. Itaq; sine hac aqua incurriẽ illa maledictio xpi. Si nõ lauero te nõ habebis ptem mecũ. Prohibeat hanc altissimus.

b Habita aqua p contritonem bonum erit initium vt fiat ablutio p confessionem. Fiat autem oportune. fiat integre. fiat vere et non ficte. fiat a suo iudice.

Fiat oportune

Hoc est tpe ordinato p ecclesiam: saltem semel in anno. Et hic est primus casus.

¶ Secds casus est ante susceptionem bene dicti sacramenti. z hoc extendere volueruṫ aliqui ad oem actum hierarchicū ecclesie q nō sine cōfessione deberet exerceri. Sed hō eorum nō videt cōcludere nisi de cōtritione. ¶ Nota si occurrat pcm̄ celebranti. Alter casus est in periculo mortis fm pbabilem cōiecturam. alioquin hō se exponeret periculo peccati. qr tenet ad minus ante mortem cōfiteri. Cessante illa pbabili cōiectura/licet differre confessionē. ¶ Quartus casus si nunc habeat copia sacerdotis vel penitentiarij/nec est spes q postmodū ante pascha vel mortem vel eucharistie deuotionem habeat. ¶ Confessio crebrior z si laudabilior sepe fit. nō m̄ amplius in obligationem cadit regulariter. Dixi laudabilior sepe. qr contingere pōt vt repetitio esset viciosa. z q̄si tota enarrans deuotōis virtutem sicut in scrupulosis et timoratis nolētibus acq̄escere cuiuscūq; consilio. Dixi p̄terea regulariter nō cadere in obligationē. qr vel rōne cōsciē hoc dictantis. vel status aut tribulatōnis aut necessitatis hoc exigētis. aut regule statuētis posset obligatio cōsurgere.

Fiat etiam integre si

cut integra est cōtritio de oibus. sic confessio. Dic studiositas speculatrix de pluribus querit. Ad q̄ rn̄dere p̄t charitas edidit spūs sanctus charitas est/qui docet oēm veritatē. Est etiā charitas finis legis. fm quā cetera debēt moderari. ¶ Queriṫ q̄ p̄ mo de venialibus? Dicit q nō est de necessitate cōfitendum. z hec cōsideratio docet tollere scrupulos multorū celebrantiū. qr venialia p̄nt aliter deleri q̄ p cōfessionem. ¶ Queriṫ de oblitis? dicit q̄ sufficit facisse diligentiam moralem sicut p magna re fieret. Et sic vel deus indulget. vel alias reducet ad memoriā. Talis certitudo sufficit ad nō peccandi nouiter/in celebrādo vel ad cōfessionē nō invalidādū. Sed an deberet fieri reductio ad memoriā cōfitentis vel inquisitio? Dic vtiq; cū recto moderamine. z sine curiositate nocia sicut obstetrix oia z medicus z iudex diligēter inuestigat. Alioq̄n a pueris puellis z laicis z idiotis/qui non bn̄t reflexionē sup actus suos/vix haberet aliq̄ pura cōfessio. Sciunt hoc expti. Hec est vtilitas principalis p̄fessiōis. Anima duerte tn̄ q si oblita reddunt ad memoriā. illa cōfiteda sunt eidē sacerdoti vel alteri/q̄ q̄ eēnt dimissa. sicut de pcīs dixim⁹ in p̄critōe deleṫ. ¶ Queriṫ de dubijs? Dubia sunt in triplici differia/sicut hō estimare se deliquisse in hoc vl̄ in illo. Aut enim credit magis. q peccauit mortal̄r. in hoc facto vel in illo. z sic tenet confiteri vel deponere consciam. Aut dubitat ex equo. z sic sil̄r obligat. Aut credit magis q nō peccauit cum dubio tn̄ de oppositō/z hoc dicit scrupulus. z p hoc dubio nō tenet/nisi aliunde teneret/q̄nq; expedit dicere q̄nq; z sepius cōtemnere z cōtraagere/p̄sertim habito consilio peritorū. Item in dubijs sub conditōe cōfitendo et p̄t certa absolutio dari. Item in dubijs cōsurgentibus ex iuribus z sentētijs positiuis/p̄t nō confitētibus exp̄sse obsolutō administrari. ¶ Queriṫ de circūstantijs? Rn̄detur q quedam sunt peccata mortalia. que. s. mutant spēm vt furari in tēplo. ille sunt de necessitate cōfitende. Quedam aggrauāt pcm̄ notabiliter. vt rape centū plus est q̄ decem. z tales si habent in memoria. dicēde sunt. Quedā aggrauāt tn̄ mō modū faciēdi. tales nō sunt dicēde de necessitate. imo q̄nq; omittēde vt pcō carnis. nisi p̄o securitate maiori z dubio ne peccatum mutauerit spēm. Quedam alleuiantes. quedā imptinentes. Alleuiantes nō sunt dicēde nisi in dubio scandali sacerdotis. Imptinentes oīno dimittēde sunt nisi p familiaritate cōtrahenda. ¶ Queriṫ de circūstātia psone cum qua fit pcm̄. Respondet q est regulariter tacēda. nisi vel vbi/nō p̄t aliter pcm̄ dici. vt si vir ab-

ūsus est ꝓ̄ria vrore. Vel vbi p̄ōt ꝓdesse nō obesse. tam dicenti q̄ audiēti. q̄ ꝑsone illi peccatrici. Addū aliqui: q̄ si aliter nō p̄ōt dici peccatum quin cōfessor agnoscat ꝑsonam: ꝓgendū est ad alterum. Hoc est mo cōsilium esse/nō p̄ceptum esse. nisi vbi posset obesse ꝑsone illi reuelare. ¶ Queriē de casibus reseruatis. Nicest tam ꝓfunda difficultas/vt Burandus doctor exercitatissimus in istis. tractādo hanc materiam dixit q̄ expediret habere sup hoc papale cōsilium. Et difficultas (vt bñ tangit) p̄uenit ex reseruationibus peccatorū/aliter q̄ fit in curia romana. q̄ nō reseruat curia romana vt dicit nisi quasdam irregularitates aut penas. Dicunt aliqui q̄ iura nūq̄ voluerunt reseruare peccata aliqua/nisi publica ad terrorem aliorū. Una mollicies reseruabiē. adulteriū mulierū/ pcm̄ sacerdotū cōcubinariorū. ¶ Si ꝑlati oēs attenderent ꝓfunde quanta est difficultas quantū onus dicere pcā sua secreta etiam vni/ipsi (credo firmiter) nunq̄ tale iugū imponerēt leuiter cernicibus subditorum Vñ innumerabiles p̄cipitanē in infernū. Ad ille penitētiarij nō sufficerēt in hac ebdomada: p cōseruatoribus reseruatorum Cognoui plures qui p bienniū vel triennium vix potuerūt induci ad cōfitendum quedā suorū peccatorū. Qualiter ergo talia dixissent vni ꝑlato vel penitētiario. p̄sertim pueri ⁊ puelle ⁊ mulieres verecūdissime. Dici nō p̄ōt quantus est in pudore tyrānus. Credētes terrere subditos occidūt et demergūt tacētes in infernū. ¶ Ex hac materia ⁊ alias ꝓpēdite/ quāta difficultas est in materijs moralibus et theologicis vtilibus/in quibus hoīes p totam vitā exercitati/vix sciūt quid dicere. Quid igitur facient scholastici nostri tp̄is/qui materias tales nec cogitare nec legere sufficienter nus dignanē dicētes. O sciemus talia cū velle mus. Velint ergo tales aliqñ. alioqn nihil scient etiam qñ voluerint pauca scient ¶ Sed dicamus ad id qđ queriē/qliter se habebit peccator/habēs casus reseruatos? Hec est certa conclusio q̄ si habeat talē sacerdotem qui p̄ōt ⁊ velit eū absoluere nec inde scādalizeē/teneē totū dicere. Exēpli gratia. Si vadit ad epm/⁊ eps vult totuz audire: dicat. Si ad suum curatū qui p̄ōt absoluere/simpliciter dicat. dum tñ vtrobiq̄ sit securitas q̄ neuter scandalisabiē. ꝓ ꝓnitatem ad peccatū. vt in materia fidei vel in peccato carnis. Sed querat tunc alios de licētia saltem perita. Si aūt epūs qui p̄ōt omnia absoluere/nō vult nisi reseruata audire. ⁊ alius nō possit nisi nō reseruata. ⁊ nō abest bona voluntas ⁊ bona fides in confitente. Non auderem dicere quin posset pcā sua isto mō dimidiare. sicut ligatus duabus excōicationibus p̄ōt absolui. primo de vna post ꝓ decē dies ab altera sicut etiā in diuersis diebus p̄ōt fieri vna confessio. Ita q̄q̄ nō requiriē tanta vnitas hic sicut in alijs sacris. Et est ibi quedam vnitas in ministris istis duobus. in vnitate. s. vnius potētis sacraliter integre ⁊ pfecte sup istius pcā. Non audere ꝓterea asserere in onus sacri confessionis/ q̄ talis teneē suo sacerdoti qui nō p̄ōt de omnibus absoluere oīa dicere. Scio tñ q̄ tutus ē ⁊ solutus (sed non quelibet p̄ōt faciliter inducī) dicere peccata sua sic diuersis. quia (vt dicit Scotus) talis confessio de vnio pcō pluribus: nō vocaē ex genere suo esse secreta. q̄ isti duo qui audierunt/possent ferre testimoniū cōtra cōfitentē in foro cōtentioso. licet peccarēt. tñ valeret ⁊ testimoniū. Item nullus inuitus p̄ōt (vt videē) cogi dicere bis peccatum suum in cōfessione. cum lex diuina nō cogit vel obligeret nisi ad se cōfitendū. Et si in religiosis oporteat pluribus cōfiteri. hoc est de eorum voluntate qui se regule summiserint. Si dē q̄ sic curatus sacerdos/nō cognosceret peccatorē ⁊ē. hocargueret q̄ oīa peccata dicēda rursus essent.

Tercio fiet vere scili

cet nō ficte. hoc est in cōtritōe ⁊ charitate. ꝓbabilē cōiecturā. ¶ Item auditem confessio q̄ fit sine charitate liberet ne iterū dicanē peccata vel a p̄cepto ecclesie ē difficultas/vix inter scholasticos sufficienter dissolubilis. Vñdit hoc multiplex opinionū varietas. Dicit aūt dñs. Tilhelmus pisien. ⁊ aliter cōiter/ q̄ attritio q̄ alias nō esset sufficiens/fit sufficiens virtute sacramēti. Ponendū est igiē ⁊ dicēdū sicut qđā

in euangelio. Credo dñe. adiuua incredulitatē meā. ita penitētiario adiuua dñe in penitētiā meā. ¶ Queritˉ si tali debeat dari pnia? Respondeˉ q sic/nō absoluendo sed ad cautelā et pseruationē p futurū vt deus cor illuminet. Consiliuz Ambrosij. Age interim ḡcḡd boni potes. ⁊ malū abbrenia. ¶ Quid si dicat se cōtritum. et putat confessor q mentit/vel scat aliunde. vl̄ nō vult facere cōsciam sed excusare? Respondeo. q̄ dicere oz sibi/q absolutio nō valz si posuerit impedimentū ⁊ q intentio sua non est eum absoluere nisi faciat que pcipit ⁊ dicit. Attamē absolutio debet fieri absolute. Est aūt forma talis. Ego te absoluo p̄mo ab excōicatiōe. Itē ego te absoluo a peccatis tuis mihi confessis in nomine patris et filij ⁊ spūssctī amen. ¶ Be confessionis secreto hoc tenendū est primo. q̄ in nullo casu reuelanda est etiā in here si nec papa pōt dispensare. Itē nec de pfessu confessi nisi dicat extra confessionē. Itē nec ad interrogationem cuiuscūq̄ iudicis q̄dcunq̄ iuramentū. nisi homo seuerit aut p testimonia. q̄ dicere tūc pōt et ideo debet. Non fatuam cautelam aliquorum Itē er si sola peccata sint q̄pe de sigillo cōfessionis. cū penitentie date ⁊ interrogatōnes rationabiles hincinde ⁊ psone nomia te sunt celande. Inquirētes aūt ⁊ reuelantes/graniter peccant/⁊ essent puniendi pserim vbi ex curiositate nō ex charitate discreta procedit inquisitio. Itez de psonis confessis expedit magˉ tacere q̄ aliquid dicere vel laudando vel vituperando in generali vel specali.

Fiat postmodū a suo iudice. Judex in cōfessione est vel papa vel epūs vel curatus vel aliquis legitime ab alio q̄ istoz delegatus. Queritˉ cui sit expedientius p̄fiteri? Rndeo q regularie et ceteris paribus suo curato ordinario. Primū ꝓpter obedientiā. deinde ꝓpter facilitatē hndi eū postmodū in periculis mortis vel sacroz administratione ¶ Queritur si confessi habentibus ptātem delegatā teneant iterū peccata eadē semel in anno confiteri. Rndeo q nō: pserim vbi de cōsensu curati hoc factū est. Ideo tutius ē petere licentiam. Expedit etiaz vt talis in anno selˉ se pnitet curato suo p sacro suscipiendoz obedientia impendenda. alioquin curatus posset negare eucharistiā. ¶ Quid si curatus nollet credere? Respondeˉ q cuilibz in foro conscie seu cōfessionis credendū est p se ⁊ p se. nisi in casibus publicis q̄n aliter curatus nō posset certificari. etiā nisi sibi fieret cōfessio. ¶ Quid si confessor erret/⁊ absolnēdo plus q̄ pōt? Rndeˉ q si peccator erat bona fide/⁊ nesciat impedimentuz se curus est. Si aūt sciat/nō rite absoluit. Si etiā postmodū sciat impedimētū fuisse/tenetur vt plurimū iterū confiteri. Bare vo regulā generalē/q̄n sic ⁊ q̄n nō. est plixum nimis arcḡ difficile. ¶ Felix ablutio pcū p confessionē/que ita fit opportune. integre nō ficte. ⁊ secrete. ⁊ a suo iudice. Sed ve soꝛ dibus abominabilibꝰ aliquoꝝ ⁊ nubilibꝰ quos in aptum cōfessionis venire ⁊ palpari vel tangi/imo vel videri nō pmittūt q̄t tuor pestes improbe. pudor timor. psumptio. desperatio. ¶ De pudore habemus in Tobia cui volenti lauare pedes occurrit piscis volēs eū deuorare Quid piscis in aq̄ latens/nisi pudor occultus. sed suffocādꝰ est pudor talis. ⁊ ad multa tandē vtilis inuenīt. ad cibū contra demoniū. ⁊ ad visū. Applicationē nō p̄sequor. ¶ Ceterū scabies sic latet in aliquibꝰ vt se scabiosos nō credant/dicentes quid ego feci? Buz ego fur vel homicida? Hoc cōtingit etiā illis qui deuoti reputantur. q̄ latet superbia subtile malū que nō pmittit deuenire in cognitionem peccatorū. contra qđ orabat propheta. Illumina oculos meos ⁊c. Expˉ sum de multis ⁊ in multis/qui p quatuor aut tres annos fuerunt in pctis grauissimis. q̄uis fere quotidie pfiterent et vt erat sua opiō penitebāt Quid ḡ erit de nō recogitantibus annos suos in amaritudine anime sue si recogitantibꝰ sedule/talˉ cecitas eueniat. Quē nō exterreat qđ di. apostolus. Nihil mihi pscius sum ⁊c. ¶ Amplius vo psumptio seu repromissio neqssima decepit plres/hntes vocē cotinā/cras cras ꝓuerti poteris cū voles. Hec vox inimica hoīm milia et pdidit ⁊ pdet/q̄t q̄ nō est hodie/cras minꝰ aptus eris. ¶ Postremo vidimus desperationē in iuda ⁊ cayn et

quibusdā alijs. Migrat iudas.i.cōfessio seruus optimi/ꝑpter multitudinē ⁊ afflictionē seruitutis.qꝛ.s.quotidie fit reiteratō pctōꝝ que iudas abluere tandez refugit et desperat. Abijciamus hec impedimēta.qa dñs ⁊ si rē grādē nobis poceret bñ facē debueramus q̄to magis qꝛ dicit cuilibz nr̄m vade et lauare septies.i.pfecte.

Quotiens nr̄e pfideratois ad extersionē q̄ fit p manū satisfactionis. Nec quidē extersio habeat aspitatē seu penalitatē habeat rōnabilitatē habeat claritatē.hēat celeritatē. Preposueram vm hec quattuoꝛ quedā dissere salubria de modis iniungēdi satisfactiones: vt nec graues sint nec importabiles. nec publice ꝑ pctis secretis. Nec dent iuniis aut si nō fieri credanē.qꝛ melius est cum pua pnia ⁊ quasi nulla ducere homies in purgatoꝛium: q̄ cū forti que nō fiet opprimere ⁊ detrudere in infernū. Nec exigantur irregulariē iuramenta aut pmissiones de hoc vel hoc faciendo. Ozmagis omnia in monitiōe atq; ꝓsilio. Beniq; saluberrimū est inducere hoies vt aduersitates ⁊ labores huius vite accipiāt i patiā ⁊ bonā grām actiōe.qm̄ ꝑ hoc poterūt efficaciē vt credo satisfacere de pctis suis. ⁊ gratiaꝝ augmenta ꝓmereri.fiat virtus de necessitate.

Sunt aūt sordide transgressiones aliq̄ que vix ad fundū pñt extergi. Exemplificemus in quattuoꝛ. Primo,corruptio aliorum in moribus Sup quo accipite quid Berengarius moriēs in die epḥie dixerit. Modie mihi apparebit dñs meus ihs xps/ vel ad gloriā sicut spero ꝓpter pniam meā vel ad dānationē sicut formido ꝓpter aliorū corruptōꝝ q̄s ad viā veritatis reducere nō potui. Moneāt ⁊ caueāt hi q̄ ad siḿitudinē demonū gaudēt alios secū trahē ad interitū ꝑsertiziuuenes ⁊ pueros. tales nescio si potuerūt vnq̄ satis penitere.sufficere eis debuerat dānatio ꝓpa. Quid de malis exemplis magnoꝝ ⁊ litteratoꝝ virorū.

Alterū est vitiū qđ vix suscipit satisfactionem ⁊ extersionē.s.iniustū bellū in tpalibus.⁊ iniuste ꝓmotiones in spūalib⁹. vnđ priuāt̄ mortes tā tpales q̄ spūales. Oscitices q̄s de⁹ tollit extra necessitatē aut pīa culū talia faciēdi.vt nec iniuste militent/ aut militare ꝓsulāt. Inferimus adhuc tertio iniustā patrocinationē.q̄ volis et ꝑtutijs tollit hēditates alioꝝ.qꝛ fit vix conscientia vel restitutio sup istis. Et adhuc insanabilioꝛ ē iniusta diffamatio q̄ debitā vite ciuilis famā aufert. Postremo poꝛ mus pōpositatē status vt p symoniāv̄ rapinā aut vsurā.qꝛ vix pōt fieri cessio.vt descendat quis a statu alto q̄d̄ dānabilissimo in bassuz debitū ⁊ trāquillū. Tanta est hūani cordis arrogantia.vt se ⁊ suos/plures dānari citius patiāt̄ q̄ hūiliari qđ si nō esset/nō tm̄ duraret hoc execrādū et exicibile scisma pestifeꝝ. Tādē epilogantes oremus ⁊ lauet nos xps.quatenꝰ ꝑte secū habeamꝰ. Lauet aūt p ministeriū penitentie. Que hauriat primū aquā ꝓtritōis caldā mundā amarā ⁊ viuam. Scdo abluat p manū ꝑfessionis oportune integre ⁊ non ficte secrete ⁊ suo ordine hoc est sub suo iudice.nec obstēt quattuoꝛ pestes pudoꝛ timoꝛ ꝑsūptio desperatio. Extersio demū fiat q̄ habeat aspitatē rōnabilitatē claritatē celeritatē.subtrahētes nos a voraginib⁹ peccatoꝝ.que nos in alienas manus p iniuriasꝑcipitant a q̄b⁹ vix vnq̄ possum⁹ emergere. Sic mūdi erimus in cubili ꝑscie nr̄e tranq̄lli hōtes ꝓtem exuberantissimā cuz xp̄o hic p gr̄am et in spe. ⁊ postmodū in re p gr̄iam cui⁹ nos ꝓcipes efficiat. Amen.

Finit.

Sermo eiusdem cancellarij de dominio euangelico factus in cena domini.

Omnia dedit ei pater in manus. Joh.xiij. Originaliē in euangelio ꝑsentialiē recitato. Ꝓto impetrāda gratia et virtute digiti dextre manus dei qua aperta omnia implent̄ bonitate.qua sublracta/omnia labefactōe repentina dissoluūtur.te matrem gratie/te virginem inclitam/p cuius manus (teste Bernardo) datur nobis quicquid datur.que dives es in omnes inuocantes nomen tuū/saluan=tes implorantes ⁊ implorātes saluamus

dicētes. Aue. ¶ Oīa dedit ⁊c. vbi s. Apō vos o doctissimi ⁊ pcellētes viri/mihi sermonē habendū esse ꝓspicio. q̄ certa iā ⁊ nō dubitata fide tenet/q̄ filio suo dño nr̄o ie su xp̄o dedit oīa p̄r in manꝰ/ac ꝓinde monarcham eum vniuersalē cōstituit. vt iure dixerit Math. vl. Data est mihi oīs potestas in celo et in terra. Hoc dilectus eius apl's ꝓtēplabat dū asseruit Apoc. ix. q̄ habet in vestimento ⁊ in femore suo scriptū Rex regū ⁊ dñs dñantiū. ¶ Sed quo iure xp̄s quo insup titulo monarchiā hāc accepit? Multiplici q̄dem ⁊ signanter triplici. Primū iure hereditario diuīe filiationis. Hā ⁊ si filius ⁊ heres arguit apl's Roma. vj. ⁊ Gal. iiij. Atuero ō deo p̄te/ve vidit renūciauit sctā illa mulier. Judith. ix. appellās eū dñz vniuerse creature. Nōs igit̄ talis erit ⁊ filius. Hinc posth̄ dñs ꝓphetam dixisset ad filiū. Ego hodie genui te/ subiungit ꝓ se quēti. Postula a me ⁊ dabo tibi gētes. hereditatē tuā ⁊ possessionē tuā t̄ā. Cāt dicere illud Luce. xv. Fili oīa mea tua sunt. Deīm ius monarchie vniuersalis in xp̄o ꝓsurgit ex titulo mutue dilectōis eius ad patrē. Hā anticq̄ū est pbīte vitates ꝓuerbiū. Amicoꝝ oīa eē cōmunia. Filius erit q̄ suo mō rependit oīa patri. in donatiua spiratiōe supmi amoris q̄ spūs sctūs est/coexistit readamatiōis vicissitudo vt ei pater doneꝰ oīa. Amplius tertiū ius monarchie vniuersalis inuenit in xp̄o appropriate quo ad naturā assumptā ex titulo victorioſe debellatiōis seu ciuilis acquisitionis ⁊ q̄estus. Victorē cuncta sequūt̄ ait quidā. Nonne xp̄s vt imperiosissimus victor/aereas ptates debellauit. Sic notat apl's ad Eph. ij. Nonne captiuam sub eis duxit captiuitatē quā ꝓprij sanguinis ꝓtio redimerat ⁊ suam effecerat. Sicut ꝓpha testat. Ascēdes in altum ⁊c. Jdē habet ad Eph. iiij. Quin etiam tota vniuersitatis machina q̄ gra hois ꝓdita ē p̄m p̄m. ⁊ habet satis Deut. iij. Ipa fuerat ad impiū crimen lese maiestatis diuine deteriorata. teste Cypriano. ⁊ a natiuo decore suo/plurimū deciderat. Juste nimirū vt in bonis ꝓter se ꝓditis/hō ꝓditor ⁊ p̄uaricator plecteret. Sed audi quid super hoc cantat ecclesia. Terra pontꝰ astra mūdus quo lauant̄ flumine. Ecce q̄ xp̄i passionem lota ⁊ repata eē oīa aqua emūdationis repatiōis ac pulcrificatiōis. Nōne inductus est apl's dicere de xp̄o passo. qō deus exaltauit illū ⁊ dedit illi nomē q̄ est sup omne nomē vt in nomine iesu oē genu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernoꝝ. in signū vniuersal dñij. Ad phil. ij. ¶ Habemus ḡ titulos enumeratos tres in xp̄o diuine filiationis. mutue readamatiōis. ⁊ strennue debellationis. ꝓpter q̄ rite dctm est. q̄ omnia dedit ei pater in manus. Jta sentiūs de christo o sapientissimi viri. Jta iugit̄ pia fidei sinceritate ꝺo ꝓpitio sentiet. Quāobr̄ nec hēo nēce in psuadēdo amplius verba pdere. aut opam consumere. nec istū solē veritatis psulgidū ingerere debeo vobis ipm cernentibus. et de xp̄o scientibus q̄ omnia dedit ei pater in manꝰ. Propterea traducatur sermo nr̄ a lr̄a ad mysteriū a fidei soliditate/ad moꝝ puritatem/et a diuina filiatione naturali/ad ꝓticipatazꝫ filiationis adoptiue generatione. ¶ Pertractemus quo pacto spiritus quilibz xp̄ianus/xp̄i frater ⁊ amicus/ sit aut eē debeat princeps oīm. Cōtēplemur q̄ta ⁊ q̄ superfluſa liberalitate/omnia dederit nobis pater in manus si volumus. Quis p̄r? P̄r ille q̄ possedit ⁊ fecit ⁊ creauit nos Deutero. xxxij. q̄ a nobis pat̄ agnosci/p̄vocari/altissima ꝓsus ⁊ obstupescēda dignatiōe/voluit monuit atq̄ iussit Math. vj. Quid ei mirabilius quid ad audiendū iocūdius. q̄ vt vnusquisq̄ fideliū instar xp̄i monarcha sit oīm si placet ⁊ ita est tm. vnusquisq̄ spūs vere fidelis/monarcha est omnium ⁊ multiplici. nō vno sed triplici iure ⁊ titꝰ ad exemplar xp̄i. Jus vnū/dat filialis adoptio. Jus alterꝫ dat triūphalis debellatiō. Jus tertiū readamatiōis vicissitudo. Erigite aures dilectissimi. hilarescat facies. seruent̄ oculi. omnis exurgat affectio gratiarū resonent actiones. Os lingua mens sensus vigor cōfessionū iubilum benedictiōꝫ et laudem personet. Que ratio? Que tantorum nouitas gaudiorum. Magna valde p̄clara. insignis nihil supra. quia iā nō vno sed triplici titulo/xp̄ianus monarcha est. xp̄iano omnia dedit in manꝰ xp̄ianum fas est dicē potentissimū. Audebo dicere ⁊

Sermo in cena domini

ōmipotentissimū et arguar blasphemie/ si nō hoc apl's sit's nob de se dixerit. Omnia possum oipotens sum. exponit Bern. in eo qui me cōfortat xp̄s ad Phil.iiij. Si parua est apl'i auctoritas tibi/ satis sit illa xp̄i qui ait. Credenti/nihil est impossibile Matth.xvij. Si quis adhuc hesitat r pro libito nos fingere putat que dicimus sup hoc vinculi dominio Audiat apl'm ad romañ.iiij. Qui p̄pio filio nō pepcit sed p nobis omnib⁹ tradidit illū. quanto magis etiā nō cū illo nobis omnia donauit. Ecce qualiter o fidelis anima/ pspicuū habes apl'i testimoniū immo argumentū q̄ omnia dedit tibi pater in manus. Be q̄ patre idē scribēs. j. ad Thim. vj. asserit qđ p̄stat nobis abunde oīa ad fruendū. Hoc dñm Hieron⁹. ad Paulinū scribens nō tacuit. credenti ait/ totus mūdus diuitiarum est. infidelis aūt etiam obolo indiget. Sic viuamus quasi nihil habentes r oīa possidentes. Sumptū ab apl'o. ij. ad Chorin vj. ¶ Nec aūt r similia multa/ nūquid nō obsecro monarchiam nostrā/ stabile diuine scripture fundamento cōfirmant Nonne palaz ostendunt de fideli quodlibz q̄ omnia dedit ei pater in man⁹. ¶ Verū differamus de titulis quos posuim⁹ ee tres id est filialem adoptionē. triūphalē debellationē. readamatiōis vicissitudinē. Adeamur in exercitatiōe nostra si forsan ex p̄ntis euangelice lectiōis serie. triplex hoc ius inuenire poterimus. Iustū quidez arbitror vt euangelicū p̄sens mysteriū potius q̄ externa loquamur/ si possumus vt possumus. ¶ Triplex itaq̄ cōspicio meoratū nunc esse mysteriū. ablutōnem humilitatem. sacramentalem refectionem. Primū est fidei purificantis. scōm spei corroborantis. tertiū charitatis reficientis. Ablutio spectat ad titulū filiatiōis. hūiliatio ad titulū debellatōis. sacramental' refectō ad titulū readamationis. ffides corda purificans. Actuū. xv. Dat ee filiuz dei. Iob j. Dedit eis p̄tatem filios dei fieri. Si queris quibus dedit? Dis qui credunt in nomine eius. Spes humilians sub expectatione futurorū dat victoriā ꝺ hostib⁹ quia spes nō confundat ad Roma. ij. In me speravit (inquit dñs p̄ph̄ā) Liberabo eū

r. Charitas reficiente venit deo p dilectionem q̄m qui adheret deo/ vnus est spūs cū eo. j. ad Chorinth. vj. Qui aūt edit christū et bibit eius sanguinez/ in deo manet r deus in eo. Iob. vj. Ac p inde vnus spiritus est cū eo. Si vnus spūs q̄to magis vn⁹ deminus. In primo se habz deus ad spiritū nostrū vt pater ad filiū quē hereditat. In secundo vt dñs et rex ad militem quē coronat. In tertō vt amicus ad amicum cui omnia communicat r omnia dat in man⁹ ¶ Sed notandū est valde ne calumnien tur nobis supbi. quemadmodū ridz. Orbius poeta stoycos q̄ se reges omniū appellabant. Notandū in q̄ q̄ heres quāto tpe parul⁹ est/ nihil differre videt a seruo cuz sit dominus omniū. ad Gal. iiij. Similiter in hac pegrinatione et milicia/ spiritus nr̄ quātūcunq̄ sit dñs omniū. nihil differre videtur a seruo. q̄m infantulus est puerulus aut adolescentulus r minor annis. Siquidē quantūcunq̄ p̄fecerit/ quousq̄ excreuerit in virū pfectum/ in etatem plenitudinis xp̄i more loquendi apl'i ad Eph. iiij. Nihil differe videtur a seruo. ¶ Sūt fateor nonnulle in ip̄o p̄fectu etatis distātie. Itaq̄ aliquis dici valet infantulus sicut incipientes. aliquis puerulus vt p̄ficientes. aliquis adolescentulus vt pfecti. Sed nunq̄ p̄tingunt in hac regione ad plenam virilez etatem. crescant in deuz moriendo necesse est. Infantulos dicimus nouiter ablutos r renatos p baptismū aut penitentiam quo ad primū articulū vel titulū. Puerulos maiusculos qui p̄ficiunt ad vitiorum expugnatione quo ad scōm. Adolescentulos denicz qui cū beniamin adolescentulo sunt in mentis excessu p liberam diuinorum contemplationē r fruitionem quo ad tertiū. Contra eos nihilomin⁹ cōturbanē sepe omnes insipientes corde/ q̄si serui sint viles paupes r abiecti. cuz sint genus electū regale sacerdotiū. regnum r sacerdotes filij r heredes. Quibus omia dedit pater in manus. ¶ Collocatis fundamentis nostre collatiōis ne pl⁹ in ania r sonora q̄ va r solida videremur attuliſſe. supedificare p̄positū erat tres moniorias oz̄ones/ cū suis cōsideratōib⁹ moralibus r speculatiuis p formiē ad trimembrē

ticipationē iuris p̄ expositā. Prima oīo ō iure in monarchatu/p ablutionē gre q̄ ge nerat. Scda oīo de iure p humiliatōz que triumphat. Tertia ō iure p refectionē sacramentalē/que deo vnit ⁊ incorpat. Ego aūt aia aduertes materiā hāc latissimā/ quā nō paterēr pūtis collatōis breuitas exequi p̄tabor ō p̄mo nūc ō titulo/oīonē cū sua p̄siderationib⁹ texere. ō reliq̄s si vita comes fuerit/in posterum differere proposui

¶ Dic igit exordior. Noli p̄ceor o rōnal spūs. noli grām negligere quaz offert tibi p̄/ipe te monachā stabilire. ipe tibi oīa in manꝰ dare disposuit. tūmō laueris ab iniquitate tua ⁊ ab oībus inq̄namentis tuis ablutus emūderis. Audi (o rōnalis spūs) ⁊ si grādere tibi p̄cepisset pat. tu tñ facere debueras. q̄to magꝭ qz dixit tibi: vt laueris pedes. i. p̄fecte. ⁊ mundaberis a lepra peccti et te heredē suū/te monarcham omniū cōstituet/ ⁊ omnia dabit tibi in manus. Atuero si non lauero te inquit: non habebis partem mecū. Horrenda nimis comminatio. Nō habebis ptē mecū. Et quā partem. de qua ꝓpha exultat gloriabūdus dicens. Pars mea deus in eternū. Pars hec ē mercēs magna nimis. hereditas p̄clara. immo omne bonū. Ptera nō te p̄turbet nomen ptis q̄si tue aliq̄d auditati vel monarchatui deroget. q̄m si pars ista deꝰ est sicut est. quis negauerit possessorē eius/habere dominium bonoꝝ oīm aggregatiōe p̄fectū. Vere felix ablutio cui ps talis tāta portiō in signis p̄statur hereditas ¶ Attende tibi o fidelis spūs si primā baptismatis ablutionē in coinquinatā seruasti. tectū bene actū est. lauari nō eges mūdus est totus/si lius ⁊ heres existis. Sed si rursus intinctꝰ es sordibus pctoꝝ. si voluptatus in sterquilinio flagitioꝝ/nō desp̄es. q̄m tibi relinq̄t penitētialis ablutio p̄ penis ⁊ ad gratiā regeneratio. Parua ne tibi videt ista patris dignatio. qua nec tā facilis ad hereditatem p̄ditam reuocatio. Lauate ⁊ mūdaberis ⁊ mundatus heres eris. Caue caue. ne abutaris tante miseōie largitate. q̄m tanto destabilioꝝ vtiq̄ erit transgressio: q̄to erat implenio facilioꝝ. ¶ Percingere igit filium patula sit/p celeste desideriū. ⁊ ñ euersa humi/p cupiditatē terrestriū. Ejciatur ab ea oīs aliena repletio. p̄sertim aceruus grādis/aut lapidosaꝝ aut lutosaꝝ cogitationū ⁊ affectionū. alioquin aquā munda tuā/quō susciper⁹ quō cōtineret⁹ tota dilaberēr. tota foras effluer̄et. Nec aqua (si nescis) aqua est tua ꝓ piaꝝ lacrimarū hauritur ripa/a puteo ꝓtritionis ꝓfunde cauato/p acutū ligonē meditatōnis. situla fidei illā ꝓtinet. corda spei sursuz trahit. fornax ardens charitatis eā calefacit. miscet cinerē recordatio peccatoꝝ. ¶ Tale sibi lauacrū quotidie p̄parabit inclitus rex. Lauabo inquit p singulas noctes lectū meū lacrimis meis stratū meū rigabo. Vult ecce xp̄s p̄ nr̄ lauare tibi pedes. noli p̄hibē. sz dic cū Petro. dñe nō tñ pedes affectionū/sz ⁊ manus operationū ⁊ caput cogitatōnū. Lauas quotidiana solicitudine manum corpalē aut tunicam/sit tibi queso cura vigilanti oī de alma tua/q̄ ō manu vel tunica. Nō sis oīo piger ad lauandū aiam tuā p̄ cuius lauatione/christi sanguis effusus est. Nō vis habere in mundā domuz. immūdum vas. immundū lectum. immundaz caligā. immundaz animam habere quare non refugis⁹ Sit tibi carioꝛ anima tua q̄ caliga/monet Aug⁹. ¶ Porro cōfessoꝛ nr̄ locū tenet xp̄i/ostende illi sunt sordes nostre/q̄s p absolutōis manuz tāgis ⁊ ablutā et. ⁊ lintheo satisfactōis absterget. ¶ Lintheum istud satisfactōis triplici filo vel stamine ꝓtextū est. ꝑ filū aliud est orationis. aliud ieiunij. aliud elemosyne salutaris. Vis q̄ hr̄e ptez cū xp̄o. vis omnia tibi in manꝰ dari⁹ Respondebis volo. et valde volo. Ut q̄ taliter mūderis ⁊ in filiū mūdatꝰ et tersus adopteris necesse est. ¶ Sz ben q̄ liter ⁊ amplius iudā reprobū imitāt q̄ plurimi. quoꝝ corda que demon occupat/nō la deuotionis vnda subintrat. ꝓditores sē hypocrite sunt. fures sūt aut ⁊ sacrilegi. rei clesiasticoꝝ loculoꝝ raptores. ꝓptera q̄cquid exterius agāt circa eos/remanent inmundi sordidi. Nulla eos p̄dicatio. nulla horrende dānationis interminatō nullū diuine dignationis ⁊ humiliatōis obsequiuz. nullū benivolentie signū/osculū vel alloquiū. nulla postremo bonoꝝ societas/a p̄cōcept⁹ facin oriꝭ plus q̄ iudā absterget

aut reuocant. Quãobrẽ nihil eis dolor de cõmissis. nihil cõfessio. nihil restitutio/sic nec inde pficiũt. palã ẽ rõ Beest q̃ppe spes venie que in dilectõe iusticie nõ in peccã di deinceps ꝓposito collocat. ¶ Nos vo salubriou credentes cõsilio (o p̃clari ⁊ eruditi viri) lauemur obsecro ⁊ tergamur interius a sordibus que sunt in pectibus affectionũ. quatinus abluti efficiamur de sernis dñi. de exulibus ciues. de abdicatis/filij ⁊ hẽdes. heredes quidẽ dei. coheredes aũt xpi. quibus p inde oĩa dabit pat̃ manus: fiat fiat. ¶ Circa p̃dicta mihi quatuor digne cõsideranda p modũ quadruplicis pulcritudinis veritatis/inspicio.

Prima consideratio

¶ Ablutis p gratiã/oĩa sunt cõmunia Perspicua est ꝓbatio ex p̃missis. Eorũ quilibet heres est ⁊ coheredes xpi. Admiratur hoc aliquis: miretur potius quãdo legit q̃ multitudinis credentium erat cor vnũ et anima vna Actuũ. iiij. Si cor vnũ ⁊ anima/immo vnus corpus et vnus spiritus (put loquit̃ apostol⁹ ad Eph̃. iiij.) Quid conuenientius q̃ vt eorum sit vna porsus hereditas. vna dominatio. vnus castus principatus. Hoc mihi sensisse videtur ꝓpheta dum gratus clamat ad deũ Particeps ego sum omnium timentium te ⁊ custodientium nc̃. et titulum subdit. Misericordia tua domine plena est terra Hãc veritatẽ agnouit egregi⁹ doctor Augu. dũ posuit/iure poli oĩa esse cõia. ¶ Irridebit scio sniam istã aliquis hõ qui non capit ea que dei sunt. Stultricia est eñ illi j. Chor. ij. Excecauit eñ eũ cupiditas. q̃ ad oblatrãdum oĩa laxat. Obijcit stomachans ⁊ sibi sapiens. Si iustis omnia sunt cõmunia. ipi nihil rape. nullum furtũ facere poterunt. vtenẽ eñ re sua. Porro nõ. Ius est eo dinor. Sed ⁊ nullus a iustis q̃cq̃ poterit auferre vl̃ tollere. ex quo res manebunt sue vbicũq; transferre eos ꝓpinget Sunt quippe dñi omniũ. Beniqz ius erit cõmune apud oẽs sup vxoribus. Fuis ⁊ ancillis ⁊ similibus. Sic in errorẽ socratis relabemur et has absurditates ferre quis poterit? Sic palogizat aliquis hõ. similiẽ ad illũ de quo refert Gene. vij. de beneficijs. Quod si deorum sunt omnis/nihil erit sacrilegium. ⁊ ablatio quelibz nihilominus sacrilegiũ dicẽt. vbi deductio posita est/et similiter solutio. vbi expsse est senece sentẽtia q̃ iustis omnia sunt communia ⁊ pulcre deducit. Hinc veritati sup cãtica Bernar. attestat. ¶ Fallunt̃ oppositũ sentientes. quia solum attendũt acceptionẽ dominij politici ⁊ ciuilis/grossamatq; palabi lem. nihil de dominio naturali ⁊ originali. nihil de gratuito et euãgelico concipiũt. ¶ Tradidit magnus albertus ⁊ ita est q̃ dicit a puero: circa pticulares hoĩm accõnes/vix aut nunq̃ possunt aliquid subtile aliũ et abstractũ cõcipere: omnia ad sensus referunt ⁊ experientiam q̃ agerẽ/maximus ẽ veritatis adipiscende impedimentũ posuerunt plato in thimeo Tullius in tusculanis questionib⁹. ⁊ Aug. in de vã religione. ¶ Altius igit̃ repetẽtes dicam⁹ ꝓ elucidatione p̃cedentiũ ⁊ seq̃ntiũ q̃ dñs ⁊ q̃ vniuersitatis dñs est iure plenissimo creationis cõseruationis ⁊ gubernationis. Deut̃. xxij. ¶ Cõmunicauit dñium suũ creaturis/capacibus dominij. que ꝓpie sunt creature rationales sole. quibus vti ⁊ frui cõpetit rebus alijs assumẽdo eas in sui facultatẽ. Ad naturã sic conditam in rõne ⁊ arbitrio. ⁊ tali facultate/ꝓsequit̃ dñiũ q̃ appellam⁹ naturale vl̃ originale. Hoc fũdatũ est in statu innocentie ⁊ ꝓmulgatu ⁊ p peccatũ. sed restauratũ ipi Noe post diluuiũ. Gen̄. ix. ¶ Ad hoc ⁊ sup hoc dñium vt pfectũ integrũq; sit/supaddẽda fuit gratia ⁊ plena scisꝑus cõmunicatõ. Ex quibus resultaret titulus adoptõis filioꝝ in quo clamamus abba pr̃. Ad Rho. viij. Iste est titul⁹ fecũdissim⁹ sup quẽ fundat̃ dñium gratuitũ ⁊ euangelicũ. p q̃ creatã rõnalis habet ius ꝓpinquũ sup res quasi habet inferiores ad vtendũ eis debite ⁊ libeꝝ ꝓ fine suo ꝓsequendo. ¶ Virimus ius ꝓpinquũ ꝓpter p̃destinatos pctõres: hãtes ius remotum ⁊ impedimentũ p peccatum ¶ Additum est sup res quasi libet inferiores. q̃ ꝓpie dictũ dñium nõ habet loci sup res excellentiores: q̃uis sub sensu aliquo tropico dici possit creatura rationalis huiusmodi habere dominiũ in deo p gratui-

tam eius cōmunicationem. et dignitiuaz cōdescēsionē ipius: ad faciēdū quicqd creatura rationalis/rōnabiliter voluerit. quē admodū dicimus amicoz idē esse velle et nolle. Taliter haberi z dari spūsctūs dicitur fm determinationē sanctoz. Et habetur di. xiiij. primi sententiarū cum ibidem tractatis p doctores. Plus etiam videtur concedere scriptura sacra Josue. xiiij. vbi dicitur q̄ stetit sol/obediente deo voci hominis. Hoc modo dicebat dominus tenens p Moysen z alios sanctos/cū nequaq̄ ageret cōtra eorum votū et orationē. Sed z neminem eē qui sibi obsisteret conquerebaē deus in ꝓphetis. Deinde subiūctū est ꝓut rationabiliter voluerit. qm̄ de ratione domini j z dñationis est. q̄ nō pōt qs irrationabiliter uti red9 suis manens dñs Alioquin nō eēt dñs vsq̄quaq̄ pfect9 ipe deus: cui repugnās est oīs abusus i suo dominio. Sed z nequit ab inito tollit tale dominiuz plusq̄ nequit a gre titulo nisi ptaue cōsenserit spoliari. Hinc affirmat apls q̄ neq̄ mors neq̄ vita neq̄ creata alia poterit nos separe a charitate di. Ad Rom. viij. qm̄ etiā ipis diligentibus deuz q̄ filij sunt p adoptionem z loti p gratiā/omnia coopant in bonū. Sic omnia: vt oīs rabulatio/omnis rapina bonoz/omnis aduersariorum insultus. Ipa denicq̄ mors corporalis/seruiūt et militāt p iusto tanq̄ p vniuersali monarcha Dicam mirabilibus ipe etiā infernus damnatoz horrenda illa supplicia/immo aliorum casus et pctā/ad vtilitatē eius agonizant ꝓsimt z obsequūtur. Excedo mensuram veritatis/ si ñ hoc afferat ꝓpheta regius. Letabitur inquit iustus cū viderit vindictā. Ecce de pena q̄libet/manus suas lauabit in sanguine pctōris. Ecce de peccato vtilitas ꝓueniēs. Nō si adhuc tardiores ad credendū hec oīa. accedat apls et testimoniū plane dicat. j. Thoz. vj. Omnia nostra sūt sive paulus sive appollo/sive cephas sive mundus sive vita sive mors. sive ꝓsentia sive futura omnia nostra sunt. Quid queris amplius. quale tibi vis testimoniuz aptius. omnia nostra sunt et iaz mors. Quo pacto sic dicis. O Paule: quia nimirū p mortē quasi p militem officiosissimū iustus adipiscitur triumphū beatitudinis eterne. Justus insup p alioz tyrannidē z facinoza ꝓpetua securitate cozonatur. Ita liceret ostēdere (si vacaret) p singula. de vxoribus diuitijs. de agro. de celo. de terra z mari q̄ omnia sunt iustis ablutis p gratiam/verissimo dño ad omnem vsuz licitum ꝓnt congruit z ꝓficiat consecutioni finis sui/ iuxta ꝓmissionem christi. Matthei. xix. Sic de fama vel infamia. vel de nobilitate vel ō ignobilitate. de nuditate et abūdantia deducit apostolus. ij. Thoz. vj. vbi omnia talia vocat arma iusticie a dextris z a sinistris. Si arma. nonne aduersoria: Sz aduertate q̄ dixit arma non simplicit. sed arma iusticie. quia ex eius titulo robur habent. Non oberrauit in hoc/a traditōe sui ꝓremi legislator/ nostri/qui subtili verbo monarchiam hanc fundauit in eodem titulo iusticie Matthei. v. Primum querite regnum dei et iusticiam eius/ z omnia adijcientur vobis. Justicia regni/est gratia. ad quā sequitur possessio omniū. vtercuz sit. Matthei. xiij. z Luce. xix. Qui habz. s. charitatem z gratiam habitur ei z abundabit. Habemus igit̄ patefactum q̄ ablutis p gratiam omnia sunt cōmunia et omnia dedit eis pater in manus.

Secūda cōsideratio

Bpūcipal' nostra est. Puleriot est dominatio secūdior atq̄ diuinior q̄ ex titulo gratie. q̄ ea q̄ ex titulo ciuilis aut policie iusticie oriē z accrescit. Premittem9 quid p dominiū ciuile z politicum importatur z qd p gratuitū seu euangelicuz ne p ignota vagemur. Ciuile dñium est ius fundatū in traditiōib9 humanitus adinuētis. introductū occasione pcti. incōcabile simul z ex equo pluribus dñis z abdicabile: ꝓuata iusticia. Gratuitū vl' euāgelicū dñiuz describit̄ p tres oppositas cōditiones. Nam est dñium fundatū i lege dei et ab eadem immediate constitutum/ quotlibet dñs ex equo secum cōpatiens. z inabdicabile seruata iusticia. Cōferā9 mutuo istas tres oditiones cōtrarias. z q̄ pclariores sint/facilit̄ agnoscem9. Gratuitum siquidē dominiū immediate ꝓstitutū esta ō z ante peccatū. p̄supposito tñ

Sermo in cena domini

q̄ adā fuerit in grā. Ciuile nequaq̄. qm̄ si nulla fuisset transgressio. si ꝓterea nō esset effrenis hoīm cupiditas. cui etiā ipe deꝰ nō sufficit. pluꝝ tm̄ ꝛ tā grādis portio. nullus fuisset inē homines plus q̄ inter angelos/ ciuile dn̄ium. Visum est in adā ꝛ patebit in gloria. Qua ꝓpter radix infecta est ꝛ origo talis dn̄ij ¶ Hoc apte in illiꝰ executōe et retentione ꝛ acquisitōe sapimus. quoniam vix aut nunq̄ absq; peccati sordibꝰ acquiritur: retinet dispensat/ nunq̄ absq; curis vltricibus absq; anxietatibus plurimis aut nullis inquietis aut periculis multi sui dos detinet amatores. Compatit insup secum ne quissimā fuit item ꝛ pessimus sepe collatū est. eis qui ꝓditores sunt veri dn̄i/ rei criminis lese maiestatis in eū. seditiosi in ciues regni. homicide sui. ꝛ indigni pane q̄ vescunt. Qualiter vo ꝛ q̄ ꝓprie tales se dn̄os appellāt/ ipi viderint. Secus est de dn̄io gre qō pux est. letū. sctm̄. iocūdū quietum ꝛ securū. ¶ Fundatū denicq; in regulis diuine artis. nō vt ciuile dn̄ium/ in traditionibus hoīm/ qn̄cq; supuacuis/ qn̄cq; nequissimis ¶ Scōam differentiā affigūt p̄dicta descriptio/ q̄ dominiū ciuile simul ꝛ ex equo est incōmunicabile pluribus q̄. q̄ diuersis modis. nō ex equo ꝓpatiat plures dominos. vt regem ꝛ burgensem vt militem. Cōsurgit aūt hec incōmunicabilitas ex imperfectōe artatione grossicie ꝛ egestate talis dominij. Nō em̄ pōt diuersis ꝛ multis eque plene sicut paucis in vsuꝝ suum cedere. Ex aduerso gratuitū ꝛ euangelicum dn̄ium/ compatit secum quotlibet dominos/ ꝓpter sui spiritualitatē ꝛ cōmunicabilitatem ꝛ bonitatē/ ad exemplar sup̄mi dominij. qō ex equo cōmunicat se pluribus sicut vni. Hoc est dn̄ium charitatis/ latū nimis. ¶ Que charitas nō est ambitiosa nec appropriare sibi querit que sua sūt j. Chorin. xiij. Sic parentes primi nihil sibi vel ante casum appropriasset/ sed nec angeli vel beati. ¶ Sic deus absq; sui dominij detrimento coassumit angelos ꝛ hoīes in quos transfundit monarchia lē ptātez. dans eis oīa in manus. Sic demū pater ꝛ filius ꝛ spūssctus tres psone ex eq̄ plenissime sibi cūcta subijciūt. ¶ Tertia supadꝺit ꝺrīa. qm̄ ciuile dn̄ium/ pōt abdicari ꝛ repudiari/ seruata iustitia. Potest etiam ab initio tolli. Nā ꝓpter quid aliud quotidie fiunt mercationes/ emptiones/ venditiones ꝛ alie cōmutatōes. Propter q̄d alii ud insup perstrepunt ꝛ reboant odiose littes. rabiosa iurgia. improbe ꝓtentiones iudiciorū forensiū/ pro repetēdo aut tuendo rem suā. cui taliter dominans semet astringit. Et o deus equissime quāta est in hoc excellentia dignitatis/ in gratuito sup ciuili dn̄io. qm̄ sic̄ tu deus/ tuū cōmunicas dominiū absq; ꝺditione ꝛ abdicatōne sicuti iusto cuilibet/ fas est compati secum q̄tumlibet plures dominos. ꝛ nihil depdere. immo extensius hēre dn̄ium. Propterea nō hz necesse iustus contendere in iudicio ꝓpter hoc dn̄ium scies omnia esse sua/ vbicunq; ꝛ quocūq; fuerint transportata siue collocata. Usurpare quoq; sibi fas est vocez illā pbi cuiusdā ab incensa vrbe sua fugientis/ ꝛ nihil bonorum terrenorū secum ferentis. Omnia mea mecū porto. seuiant tyranni. furentia ferox insurgat aduersus iusti corpus aut bona quelibet extrinseca nihil ab eo rapiet quin in suū dominium ꝛ commodū reseruet ꝛ seruiat/ et ꝓ statu nature lapse. qz de statu nature integre vt gl̄ificate/ nulla est dubitatio. Amplius nulla tale dn̄iū contrahit inops auaritia quo minus fenereꝰ cū deo ꝛ ꝓximo. bona sua emit ꝛ vēdit iuxta Esaie ꝓceptū ꝛ absq; auro ꝛ argento ꝛ vlla cōmutatiōe supple ciuili. vnū cōpunctōis ꝛ lac deuotionis ꝛ cū deo negociat de regno celorum Ex q̄ ꝛ quō negociant? ex numismate pretioso ꝛ aureo charitatis. ¶ Qz deeo qō prius suū erat/ quo pacto negociari diceꝰ. qa certe illud qō suū ꝓius erat vno mō effici suū pluribus modis. tali negociatiōis festiuitate: quēadmodū speculū cōcauū/ recipiens radiosam solis illuminationē/ illā a se reflectendo sursum. copiosiorē efficit ꝛ iterū iterūq; luminiosiorē. Nō dissimiliter anima sctā/ cōcana ꝓ humilitatē/ et tersa ꝓ vitate mundiciā. dono dei ꝓ gratā redonatiōz sibi ꝓpi multiplicat. et in tali donandi meditatione/ erat desciti gnis chorusc̄us ꝛ splendidissimus diuīe illustratōis atq; dilectionis. Sic plꝰ absq; vlla estimatione acquirit liberal' charis

tas erogando ꝛ cõicando. ꝙ reseruando ꝛ appropriãdo possit suara soꝛdidaq; tenacitas. Se qua vere ꝛ phice Hiero. enuncia uit ad Paulinũ/ qꝫ ei deest tã quod hz q̃m qđ nõ hz. ¶ Sic postremo fructũ vberioꝛem placidioꝛeq; recipit iustus ex diuitijs alienis. ex auro ex margaritis ex equisi the sauris ꝛ alijs ꝙ plerũq; solus ciuilit taliũ domiatoꝛ ꝛ amatoꝛ. Hoc er alto intuebatur sapiens dũ ait eccl's. v. ꝙ qui diligit diuitias/ fructũ nõ capiet ex eis ꝛ fructus diuitiarũ est redemptio anime ꝓprie ꝛ sufficiẽtia et sanctas atq; securitas. Hos fructus magis capit iustus/ alienas diuitias vel cõtemnendo vel ꝑ eas in dei laudẽ assurgendo. ꝙ ꝓphetarij. q̃ nullomodo capiunt spinas curaꝝ pungentiũ ꝛ tribulos anxiaruꝫ occupationũ. ¶ Debet hec cõsideratio plurimũ cõpescere animũ bene instituꝛum et mouigeratũ/ ab appetitu anxio grãdis possessionis aut amministratiõis ciuilis. q̃m peccatoꝝ maculis/ contrectantes inquinãt aut saltẽ peccandi piculis inuoluũt et innectunt. Nõ satiãt hoiem. excruciãt potiꝰ nouis cupiditatibꝰ ꝛ curꝫ superfluis. Et vbi sunt opes/ ibi sunt ꝛ qui consumunt eas. ¶ Agnoscitis vt arbitroꝛ ex hac differẽtia triplici/ q̃m pulcrioꝛ est dominatio secundioꝛ atq; diuinioꝛ/ que ex titulo gratie q̃m ea que ex titulo politice aut ciuilis iusticie oritur ꝛ accrescit. Posse igitur ecclesiasticus monarchatus absq; tali multitudine dominioꝝ ciuiliũ/ qualẽ aspicimus eẽ perfectioꝛ et christo similioꝛ qui dominij exercitium/ a se penitus abdicauit. ¶ Confundit postremo hec ꝑclara veritas/ stultã auariciã nostrã. cõfundit ꝛ crudelẽ inuidiam. Vere ꝛ ꝓprie stultã dixerim auariciã. que gaudet sola appropriatiõe eoꝝ que diuini⁹ habentẽ cõmunia. Sz nõne crudel' non ne monstruoso silis inuidia que bona sua aut q̃ sua essent si vellet/ odit qꝫ in alijs ad esse cõspicit mordet lacerat cõsumit ꝛ dissipat. Profecto siquis bñ ꝑdicat/ siquis glorioſe opaꝫ: siquis etiã miraculis claret: oĩa hec mea sunt/ oĩa hec ago in ꝓmis tãtũ mõ/ vitã ꝛ titulũ gratie/ inuidie culpa nõ destruat. Siltitudinẽ offerat apl's. j. Cho. xij. Et ad Ro. silr. xij. de corpe vo in q̃ manus opaꝫ ꝓoculo. ꝛ de manu videt oculꝰ.

Supaddamus tertiam ꝓsiderationẽ oĩdentẽ ex ꝑmissis. Qualiter idẽ hõ/ est in vnũ diues ꝛ pauper. Vel vt apl's loquit. Nichil habens ꝛ oĩa possidens. sciens habũdare ꝛ sciens penuriã pati. et in altissima paupertate superabundans. ij. Chor. viij. Hoc ita cõcipiẽdũ est vt idẽ hõ sit pauꝑ mũdo/ ꝛ diues in deũ. Sic enim loquitur xp̃s. Luce. xij. Nichil habens (saltem quo ad affectũ) ciuilice et politice. et omnia gratuite possidens. ¶ Tales inueniemus omnes iustos/ nolẽtes vti rebus ꝑ traditiões humanas/ defendendo eas in cõtentioso iudicio/ ꝓpter curas inextricabiles que dominiuꝫ tale vt plurimũ consequunt. Mathei. v. Sufficit ei titulus gratie. et volenti tollere tunicaꝫ aut beneficium/ dimittunt ꝛ pallium. aut ipo facto si expendit aut sic agere ꝓmptꝰ ꝛ ꝑparatus est animus. j. Thim. vj. habẽtes alimenta et quibus tegant̃/ his cõtenti sunt. Etiã si diuitijs omnibus terrenis epulentissimi videant. ¶ Erũt igit tales (dicet nobis aliq̃s) soli religiosi ꝛ paupertatis professores? Nequaq̃ ita necesse est. Non optet vt voto aut ꝓuersationis mutatione res a se terrenas abiciant. Paupertas est introꝛsus in animo sibi bñ conscio que effugans tyrannidẽ seuã cupiditatis/ dilatat regnũ charitatis. ꝛ ambulare facit in latitudine in innocentia cordis sui que est gratia. ¶ Hic attendite doctissimi et sapientissimi viri. hic intelligite. qua ratõne ꝓtores argutie carnaliũ/ facili difficultatione soluunt. Nã et si iusto omnia sunt cõmunia ꝛ data in manus/ nõ optet q̃ in usu foꝛi/ aut ad oẽm vsũ ciuilez/ q̃ sibi frequenter abusus esset. sed iure poli/ ꝛ ad vsum cõformem principijs diuine iusticie. ¶ Alia duerate rursus obsecro quẽadmodũ oĩnis peccãs/ in eo q̃ re aliq̃ puerse vtit̃/ iniuriat̃ cuilibz iusto tanq̃ fur ꝛ raptoꝛ rei sue est el furtũ/ ꝑtrectatõ rei aliene/ iuito dño Tractat ãt iust⁹/ abutẽdore aliq̃/ rẽ illaz q̃ iusti est/ ipo nõ ꝑsentiẽte nã ꝑsentiẽdo peccaret. Hec est radicalꝭ rõ/ cur fraternal' coꝛrectio/ cuilibz iusto ꝓpetit. qm̃ ꝺ re sua agitur dum peccat̃. ¶ In hoc ve comperi ꝓfundissimũ ꝛ philosophicũ esse intellectum

Jacobi dicētis/ꝙ qui in vño offendit/factus est omniū reus Jaco.ij. Nam peccās in vno/peccat in omnes. tremenda nimis sed vera sūa. Peccans in vno peccat i omnes. immo in ipm celū ⁊ omnia q̄ celi ambitu cōtinentē. Vis audire hoc ab oze vnius qui abierat in regionē longinquā dissimilitudinis q̄ ad se ruersus a quo puniꝛ longissime aberrauerat dicebat. Surgā et ibo ad patrē meū ⁊ dicā ei. Pater peccaui i celū ⁊ coram te. Luce. xv. Si ratio placet/eaz accipe. Homo itaqꝫ ꝙ peccū. se et res q̄bus abutiē surripuit q̄tū in eo est ab alijs. abrumpens membra corpis mystici/ ⁊ integritatē vniuersitatis violans. Peruertit ūsup armoniā vniuersi. velut corda discors in cythara. aut fistula mutata vt stridula in organo. Infirmat exercitū vel exercitium spiritualis militie tanꝙ fugitiuus ⁊ p ditor. Subtrahit deniqꝫ iuuamen ⁊ dilectionē ⁊ pceregis vel reginiis. ⁊ ordinem subuertit aliē q̄ oz ad oia. Sit eō/iust⁹ prouest omnibus veluti mēbrū vnuz. ⁊ ps cōgrnens suo toti. sicut corda sonora ⁊ fistula suauis. et insup miles fidus atqꝫ et adiutor fort⁊ ⁊ rector omniū solicitus sciēs q̄n plus abhorret gra ociū q̄ natura vacuum

¶ Opponet cōfestim nob argumentator aliquis subtilior/quō iustis fit iniuria fraus ⁊ rapina ⁊ pcūi in eos/si p ipsis militare oia pbatū est. Si pterea Christ⁹ ⁊ Deū. validissimis rōnibus pbauerī hoc ꝙ nemo nisi a seipo lediē. itaqꝫ insapientē nulla cadit iniuria. ⁊ ita pbatū ē: silentio. Nō eīm fit iustis inuitis se iniuria l' lesio/ exalijs improbitatib⁹. sed fieri q̄rē aut fieret si nō oipotens sapiē dine virtus/de peccatis alioz/bona p iustis eliceret. Attigit eīm ipa a fine pcī nouissimo/vsqꝫ ad finez pximū/qō dños est/fortiter/ ⁊ disponit omnia suauiē. facit quoqꝫ vt ⁊m Grego. q̄ i cūctis delinquūt/incunctis feriantur/ vtverum sit illud Sap̄. v. Pugnabit contra insensatos orbis terraz. Nunquid nō h⁹ iustissime? Toto siquidē orbe terrarū in domini sui pcumeliā abusi sunt ⁊ oia q̄tū in eis fuit: iniuriā eius puerissima libidie cōtorserunt. Ita pcōr/est ille alter hismael/ cuius manus ꝑ oēs ⁊ manus oīm cōtra eū Ita iustus est pūs ⁊ rectū iudiciū suū. q̄n ꝑ nos peccatores maledictiones sterilitatis ⁊ aliarū pestilentiarū multipliciū inducit armādo creaturas/in obsequiū nostrū cōditas/ad vindictam. sicut traditur diffuse Deut. xxviij. Et sicut in tpe passionis exhorrore iudaici facinoris/tota vniuersitatis armonia turbata est. ¶ Quereret ad extremū forsan curiosior aliquis sit iustis ex equo sunt omia cōmunia/ duo tales extremū famis piculū incidant/nec habeāt pter panē vnicū/p quē solus eoz poterit sustentari. cui⁹ erit panis ille? Rūdeo ꝙ iuste recto/occupanti p̄cedet. Adeo vō/pro alio peunte/militabit. ⁊ seruiet in bonum suū amplius fortassis/q̄ alteri panis comestio p̄ficiat. q̄n in patientia sua possidet animā suā. securus in celo. q̄/ille in breui moriturus odiose mouibūdoqꝫ corpe nō securus seruat. ¶ Perges vltra querere casu paululum variato. Si sit alter iniust⁹. habeat tñ titulū ciuilis dominij sup panē illum/ ⁊ iust⁹ nequaq̄. in cui⁹ vsum cedit panis ille. Videri pōt ꝙ iusto. p titulū gre i q̄ veriusius ⁊ deo placidius sibi fundauit ⁊ q̄stuit. Sz hec ⁊ silia subtiliozis indagatiōis/scolastico exercitio dimittētes.

Ponamus quartā ⁊

hāc extremā p̄sideratiōē tpi h⁹ dīice passionis p̄uenīē. ¶ Donarchatus ex titulo gre cōsurgens/fuit restitutus p̄ xpi passionē extensius ⁊ vberius/q̄ fuisset ante pcūi. Extensius dixi. q̄n infernus damnatorum hoīm ⁊ eoz multitudo atqꝫ peccata nō fuissent. Sunt tñ ō dominio iusti et ei militant ad coronam ⁊ gaudiū ⁊ cautelam. Accedant ad hanc monarchiā oia xpi facta dicta ⁊ exempla. sacramenta insuper omnia. Postremo nouē legis mysteria. ¶ Ad hunc sensum ausus est dicē ⁊ Grego. O felix culpa eue. Quare felix? nō intrinseca bonitate vt ceca emulatio culpabat. sz extrinseca denominatione. q̄ talem ⁊ tantū habuit redemptoez. Aliter quippe nō fuisset deus hō. nō virgo mater. nō humana natura sup angelos collocata. ⁊ similia multa. Sz neqꝫ fuisset iusto oia data i manus/altero duplici iure ⁊ titulo p̄memorato. titulo videlicet debellationis ⁊ conquestus. ⁊ titulo sacramentalis restitutionis.

¶ Nec sentio vos inclyti dñi/finem loqñdi rõnabiliter expectare. Parebo libẽs/ne pariã fastidiũ. Expectare tñ prius oro patimini. Vtinam sapent et intelligerent quanquor bas veritates pulcerrimas/ eccliasticanñ tempor illos loquor improbos q̃ spreto et calcatu monarchatu gratie diuissimo cecos se ad inopem ꝛ languidũ ciuilitatꝫ titulum cõiecerunt. toti fundibus incubuerũt bñficijs sibi p vas pq̃ nephas coacer uandis p discrimen certissimũ ꝛ pditionẽ animaꝝ suaꝝ ꝛ sepe alienaꝝ. Preponũt filiationem immũdam mũdi immo iugũ ferreũ dyaboli/filiationi et iugo suauj xpi. Prouocant in flagitijs spurcidis/et rapinis sacrilegis/audacter deũ cũ dederit omnia eis in manus. putaput Job verbũ ẽ. ¶ Extollunt sibi titulos caducos anxios ꝛ egenos. Ille huius ciuilitatis et possessionis. ille alterius. quibus adeptis dicit q̃libet talium cũ angelo laodicie. Ecce diues sum ꝛ nullius egeo. ꝛ nescit talis quid exprobrans Johannes subinferat/ q̃ miser est et miserabilis ꝛ paup ꝛ cecus et nudus. ¶ Cui militant omnia ad oppugnationem sui/non minus p spera ꝛ aduersa. In pspera resoluũtur segnicie ꝛ luxuria In aduersis p impatiencã ꝛ murmur nõ subsistunt. Quare sic? Quoniã titulũ gratie commodissimuz et pclarissimum quo habito dantur nobis anima in manꝰ/longe proiciunt. ¶ O quisquis adest grossiori generosiori superbia ꝛ ambitione dignus. Quisquis latius ꝛ insignius dominari querit. quisquis imperosius ardet glouari. pergat huc facile. iter apertum est paruum. latum. pulcherrimum. Non necesse habet vt enageꝫ anxius aut turbetur erga plurima. tãmodo lauet ab inquinamẽtis suis. seruet gratie titulũ. omnia dabit ei pater in manus. In pñenti quidẽ nõ absq̃ discrimine belli et militie multe. Nã vbi ẽ ra vbi guerra tãq̃ nihil differt a tuo/ ꝛ ẽ pstabit in futuro. Speret eq̃nimiẽ cũ pace ꝛ trãquillitate ppetua. ad quã nos fac tate ille q̃ hz oĩa in manibꝰ dñs nr̃ ihs xp̃us q̃ est ds bñdictꝰ i secula. Amen. Finit

Carmen de voluntaria paupertate.

O Pauperies inre beata.
Que voce iesu celica regnas
Dũ spiritui grata/nec horrens
Dũ sufficiens letaq̃ degis
Divina tibi gratia dat ius
Veri tituli. quo/dominatu
Pleno valeas omnia uti
Sub lege sua subdita queq̃
Primo statui nonne fuere
Si principio querere regnũ
Mouis dñi/cuncta sequent
Est paupies indigna panis
Pendicat egens fiat o port et
Pandit miseram se querulamq̃
Morbo senio torpore fractã
Heu paupies nomine solo
Que corde tumes pdita luxu
Effrons graderis voca pcaci
Buccis nitidis. veste fluenti.
Cernice riges. naribus efflas
Vis ex alijs vinere lauta
Qui nõ dederit/murmura rodis
Discrimen habet fama negantis
Vos effugite credite mordet
Est paupies officiosa
Que parca sibi largiter amplas
Dispensat opes. vlibus aptans
Discreta pijs. curat/honesto
Frugiq̃ statu/plebe placere
Clamas decus hac/liuide pompas
Cedens pprijs/altera/viuit
Cõmune tenens/more priorum
Gazas medias spernere prius
Nolo. fragilis terrat egestas
Heu sim p eam sordidus exors
Curis lacerijs corde molestus
Liberq̃ mimis corda tenere
Finit.

Sequitur alius sermo p eundũ cancellariũ in cena dñi. ad ecclesiasticoz cautelã ꝛ eruditionem.

A Radidit Jesum iudas symonis schariotis. Diuiciter in sententia. Johan. xiij. Unde sumptũ est euãgelium presentialiter recitatum. De proditore iuda De obstinato et incorrigibili. Quo vtar nomine Clerico vel pre-

Sermo in cena domini

Dicatore vel aplo vel sacerdote locuturus Totus in meditatione mea cōtremu. cotus horore cōcussus suz. recogitās q̄ terribilis in cōsilijs de⁹ sup filios hoim. Videns insup cū ecclesiaste opa di mirabilia valde. q̄ nemo possit corrigere quē ille despexerit. Si claudit/quis aperiet? Si mittit crystallū ob duratiōis. a facie frigoris eius q̄s sustinebit? Si dyabolus cor subintret. nonne sicut malleator incudē indurat illud. ita vt rideat vibrantē dānatōis hastā verum ē sibi in stipulā lapides fundē. nec acquiescit cuinsq̄ p̄cibus. Judas in exemplo est. quē nec efficacissima p̄dicatio/nec maledictionis eterne insinuatio p xp̄m facta/deterrere potuit p̄ concepto patricidio nec p̄sideratio tue dignitatis o virgo beata/o mr̄ pietatis emolescere potuit et misericordius ageret erga te z filiū tuū benedictū. Maledictus furor talis q̄ pertinax. z emulatio. q̄ dura. dum tradit iesuz iudas symonis scariothis. ¶ Nunc autem o virgo serena ne sit in aliquo nostrū tale cor incredulum z duz. Cor a sathana occupatū. Cor ad diuinas monitiones vel increpationes clausam. admus cum fiducia throno gratie tue suppliciter exorātes/ vt irroratione eius cē gratie p̄cepta que cor emolliat vt abiecta oī nequitia dyabolice fraudis. nec cor indoret. inueniat nemo nostr̄ p̄ditor filij tui. sp̄nēs legis siue monita salubria. Nō vt impetremus p̄sentan⁹ tibi illud enāgelicū. Aue gr̄a plena. ꝛc. ¶ Tradidit iesum iudas symonis scharioth ꝛc. Ademinimeninuert z p̄sentium (vt opinor) aliqui q̄ eadmodū hoc eodē vespe ducto semel in circulos suos annuales solet/tractanimus litteraliē thema p̄ns/incipientes ab hoc verbo. Cū iā dyabolus misisset i cor iude ꝛc. Quā p̄iculā ex idustria diuitimus⁹ circa quā p̄cipue more sē tunc questiuncule plures/quasi ex p̄sona studiositatis speculatiue. quaz dissolutio vl ad scolasticū exercitium vel ad tp̄s alterū linquebaē. Quas etiā nūc vel repetere vl dissoluere nequaq̄ est animus. ¶ Sat⁹ adest materie plangere potius. z plangendo deum nostri temporis ne p̄ditor xp̄i sit. admonere libet vt clerus qui in apostolico ordine iude successor inuenit nullo pacto fiat eius cē imitatē in crimine. quali crimine Nimiz in eo q̄ narrat euāgelicus sermo cōprehensus in verbis thematis. Tradidit ꝛc. Hec tot⁹ nr̄e intentionis summa. Hic cardo circa quē dicendo or omniū volunt oratio. Nā il los cōmonere q̄ vel foris sunt in alio ordine vl absentes/qd ad nos Studemus igit̄ oīdere modos qb⁹ z q̄t Judas tradidit Jesum. z eius dānanssimus p̄ditorie fraudis opibus/sciam⁹ nos de clero/nos dico p antonomasiam ecclia stici/et a quibus et qualiter abstinē debeā⁹ ne si similes fuerimus in execrādo facinore. par nos involuat horrenda damnatō. ¶ Jactamus in primis hoc p̄ vicendis fundamentū q̄ p̄ditio est fraudulenta lesio alicui⁹/sub amicitie vel officij simulatione. Et ita p̄ditor duplex est iniqtas. qa z odiū ā z simulatio. ¶ Proditor est q̄ simulat officiū/z affert detrimentū. Vel proditor est familiaris inimicus. eo pniciosior q̄ efficatior est z ineuitabilior ad nocendum Betali in puerbijs. Simulator ore decipit amicū suū. ¶ Cōtingit aūt fieri simulationē amicitie vel obsequij/ triplr in statu z p̄fessiōe. in gestu z opatōne in affatu seu locutiōe. Hāc triplicē beniuolētie silationē si querimus in iuda reperimus erga ie sum sicut his trib⁹ modis in genere finxit se iudas sibi beniuolū. s. in statu vt q̄ aplis eius fuit. in gestu vt q̄ osculuz ei dedit. in affatu vt quia eū rabbi nomiauit. ¶ Edificemus/si placet sup hanc basim tripliczz duos nostre collationis parietes p̄cipales/traducendo iude p̄ditionem/ad ecclesiasticorum omniū cautelā z eruditionem

Tradidit ergo iesum iudas symonis scharioth

Primū q̄ ami citiam obsequiosam p̄tendebat in statu quā longe precesserat ab affectu Be gestu aūt et affatu similiter in altera parte videbimus. ¶ Porro status iude/quadruplici titulo fuerat insignitus Erat quippe iudas clericus. hoc est in sorte dñi electus tanq̄ domesticus ei⁹. et heres Ad quid? Ut dominus sua pars. suaz q̄ esset hereditas. Cleros enī grece/ē sors latine. Erat p̄terea iudas ciuis sanctorum ascriptus ꝑ quitate bieruslem. tanq̄ do-

nesticus cōmēsalis ⁊ canonicus regularis sub abbate xpo. Erat rursus predicator et apostolus dño coopante ⁊ sermonē cōfirmante sequentib⁹ signis. Sibi quippe data erat prās sup oēm virtutē inimici. communicata sil'eloquia diuina ⁊ secreta celestia. Erat deniq; sacerdos dei altissimi ista tus⁹ a xpo ꝑm ordinē melchisedech. ¶ In primo. filius iesu et heres. In secō frater ⁊ cōcinis ⁊ religiosus. In tertio amic⁹ ⁊ mīs ꝑpter spūalem ꝓpagationē in aliorum cordib⁹. In qrto soci⁹ ⁊ comminister. ¶ Agnoscit qualia ⁊ quot in statu suo ⁊ q̄ magnifica dilectiōis pignora iudas susceperat Attendero qd ꝑ his oībus retribuerit scitis Tradidit quippe ihm patrē suū. fratrē suum. domesticū suū et abbatē. Amicum ⁊ pontificē ⁊ socīū dignantissimū. ¶ Sed ad hec audita q̄s ex nobis nō indigne ferat? Quis nō exhorreat tā inexpiabile piaculū. Quis nō sceleratissimū ꝑditissimū iudā iuste damnatū ꝓnunciet? Ut ext̄ inspiciamus nosmet ipos charissimi/q̄ vel clerici l' eccl'astici dicimur q̄ ꝑdicatoēs q̄ ꝑ libiteri. nō nos fallam⁹ adulatōe ꝓpa. Nō tergū vertamus luci de veritati. fortasse videbimus q̄ hec de nobis fieri pōt narratō ¶ Qualis narratō? Utiq; q̄ inter nos sit qui tradiderit ihm exēplo Jude scariot. Tradiderit inq̄es. ⁊ quomō pōt hoc fieri Nonne xps resurgens ex mortuis iam nō morit̄ apostolo dicente. q̄ si nō morit̄. nec bad mortez tradit̄. Audi vo alio loco aplm. Tu o homo q̄ apostolū appellasti. Rursus inquit crucifigentes in se filiū dei et ostentui habentes. si crucifigentes. cur nō pari more loquendi morti tradentes. crucifigitur in membris suis Crucifigitur quantū in nobis est/dum cā sue crucifixionis spectū iterat. Prodit aūt/dū simulatorie colit̄/statu gestu vel affatu. In honora tur vo prauo cordis affectu. ¶ Esto dicet alīq̄s de clero. crucifigā xpm mō q̄ loqris Esto ꝑdam eū attramen lōge est petrū me um a sceleratissimo facinore iude ꝑditor qui miracla testatissima xpi vidit. nō ego iesum ꝑdicantē commonentē deterrentē audiuit. nō ego. Consors apostolorum fuit nō ego. Desperando se suspendit gra dei. nō ego. ¶ Appello te hō qui sic loquer ꝑ iudā te iustificās. Credis ne iudā vidisse ⁊ audiuisse q̄ dic? Si neq̄q̄. cur vane crimē iude p hoc exaggerādū ꝓnūcias? Si credis. iam igitur miracula confiteris que vidit iudas. cui penā ꝑditoribus eternaliter infligendā agnoscis Amplius vo cu multitudinē testimonior⁹ et scripturar⁹ per successionem tanti tpis hui⁹/post occubitum iude/plus agnoscere debuisti. Nō si tā certissimis historijs fidem derogas. sed dicis si miracula videro credā. Accipe rñsionē epuloni datā. nō si q̄s ex mortuis resurrexit corā te/credes. Clarissima certa miraculorum lux puersos reprobosq̄ aios nō tas illustrauit ad crudelitatēq̄ radiando. cecauit. Hoc fuit in iuda. hoc in indeis ⁊ hereticis ꝑspicuū Caue tibi igit̄. ne si iude p̄ bueris te simile in vita. similis in obdurationē ⁊ reproba morte iusto dei iudicio relinquaris. ¶ Quo circa ꝑ explicatiōe maiori quadruplicē ꝑsideratiōe assumim⁹.

Prima consideratio

¶ Ad exemplū iude Proditor est ecclesiastic⁹. qui spreta pte sua ditissima/egenam auaritiam consectat. Ad quid? Ut vxorez immo adulterā pessimam nutriat/concupiscentiā suā. et fiat scarioth. i. mercedem accipiens. Auaritiam hic intelligite affectum inordinatū/male cupidū non tm̄ pecunie sed rei cuiuslibet transitorie. Multis audire considerationis h⁹ rōnem Debuerat quippe pseueranter clerus dicere id quod ab initio sue institutōnis iuxta nominis interꝓtationem ꝓtulit cū ꝓpheta. Dominus pars hereditatis mee ⁊c. Et rursus. Pars mea dñs in eternū. Hec sors hereditaria. hec ouberrima portio. hec pars optima. nō ne clero sufficē debuerat. Nō ne cum eodē ꝓpheta gloriari equum erat quando subditur funes. i. diuisiones ceciderunt mihi in p̄claris. etenim hēditas mea p̄clara est mihi. Valde p̄clara. q̄les opes q̄ diuitiar⁹ copie satiabunt animaz clerici. si deus omne bonū. si merces magna nimis velut insufficiens abijcitur? Fit nihilominus stoliditate mirabili/magis vero misserabili/vt clerus p auaricie cupiditatē auertatur a sorte sua deo suo. quem deserens ⁊ ab ei⁹ facie. passib⁹ nō tā corpis q̄ graue af

lectionis egrediens. ꝑmū in se recurꝝ cor-
ruit. Stulta vere prauaq; mutatio. ō deo i
se nā in se qđ nisi vastū quoddā indigen
cie desertū inuenit aut sentit. Anima quip
pe sine deo. qđ oro est nisi horribil' quedaꝫ
⁊ inhabitabil' terra deserta inuia inaquosa
vel potius tenebrosissima quedā ⁊ profū-
dissima miseriaq; abyssus? Preterea cle
rus sic auersus a deo neq; iā consolationez
aliquā. neq; refectionez aut satietatē ab eo
sentiens. quidni auertente deo faciē suā cō
turbet? Quidni ad tenebrositatis vespaz
veniēs famen patiat vt canes? Quidni q̄
rulus dicat deo. Posuisti me cōtrariuꝫ
tibi. ⁊ factus sum mihimet ipi grauis. Ita
q; fit sibimet regio egestatis. longin q̄ val-
de a peccatorib⁹ salus. Occupante igit̄ re-
gionē illā fame valida miseraq; consolatio
nū/ falsorūq; bonoꝝ/ pditoq; gustu vini et
veri boni/ egredit iaz hō ecclesiastic⁹ semet
ipm/ p exterioꝝ quinq; sensuum portas. qꝫ
nullibi peius hospitū/ neq; amarius pso
tium/ q̄ in se ⁊ secū inuenit. egredit foras
⁊ gregat iniquitatē sibi. Egredit si forte
videndo/ audiendo/ sentiendo/ gustando/
vel olfaciēdo vmbras aut picturas ven bo
ni res sensibiles/ afferat sibi in de ꝓsolacium
culas aliquas q̄s substernat aīme sue egro
tanti ⁊ saucie. ex quibus pascat concupiscē
tiā insatiabili auiditate vorace. cū filijs su
is opib⁹ carnis q̄si totidez catulis fame ra-
bidis. Sed erptus q̄ vere enūciauerit qui
dixit. Nō saturatur oculus visu/ nec auris
auditu impleť. repit cū Augustino omia
miris amaritudinib⁹ respersa. qꝫ in rta sa-
tietatē; plus aloes q̄ mellis hñt. Misera
plane sed digna sors. vt eiectus clerus cuꝫ
Cayn a facie dñi. vagus sit post cōcupīas
suas. ⁊ a cōtristantibus eū pfugus sup ter
ram nō viuentiū in eternitate. sed morien
tiū in tpalitate. Beniq; cler⁹ sic auer B
sus a deo ⁊ conuersus ad mūdū qđ pa-
tiat. Nōne sentit et videt/ q̄ amaꝫ sit re-
liquisse dñm. Sentit ꝓfecto nisi sensuꝫ p
diderit. Nam adheret vni ciuū regionis
illius. hoc est carni/ q̄ de mūdo nō de sup-
nis est vt spūs. Hec mittit eū pascere por-
cos sordidos brutales ⁊ furibūdos/ deside
rioꝝ pessimoꝝ/ quibus dat siliquas inās
voluptatū. Qꝫ quid dicit scriptura de

adolescente filio vñ parabolā sumpsimus
Cupiebat ventrē implere de siliquis quaſ
porci comedebāt. ⁊ nemo illi dabat. One
rat quippe talis cibus voluptatis/ irritat
q; famen. nō satiat. Superest ergo/ vt qꝫ sati-
etatē in nulla re vna repit/ mitaē euagari p
varia ꝓterea fit dispersus multiplicitē ⁊ in
quietus sp bias sp ad ampliora coacerua-
da ne desit aliquid elaborās. Semp nesci
qđ curte deest rei inq̄t satiricus. ffinita sūt
quippe ōmnia. Anime aūt desiderū ⁊ os
⁊ venter. capaces sunt infiniti. Preterea q̄s
quid obiectū fuerit nō plus affert satietatī
q̄ gutta vna/ gulpho vastissimo. Tot⁹ iste
mundus sensibilis/ ad animē ventrē qđ ē
nisi bolus exiguus? naꝫ si mille millia mū
doꝝ adieceris/ eū nō implebūt. Patuit in
alexādro in cesare in aliis tyrannis. ve mi-
sero mihi inquit alexāder cū ex democriti
sinia innumerabiles mūdos audisset/ ego
nec vnū subingani. Jdeo ō scientie cupidi
tate. Exemplū dein de senserūt q̄ tota stul-
scire ⁊ q̄ multa scire magē fatuitas. Por
ro quid mirādū si nō satiat comedens in
somnis. Ut loquit Esaias. ⁊ vt poete ō ro
to fabulant. Sed et vmbrā et ventū denti
bus atterens ⁊ pascens/ laturitate qualiter
implebit. Jdeo bñ enūciauit qui dixit ap
petitū diuitiarū eē infinitū. Adidā et tan
talum poete/ ⁊ cresum cū innumeris diui-
tijs/ hystoria p exemplo posuerūt. Ecce
cui assignata erat sors vberrima sorsq; ple
nissima. dū derelicta ea. vmbrā et ventū cō
sectat tpalium cōmodoꝝ vel lucroꝝ. dum
querit ea tanq̄ p̄cū quoddā huius cōmu-
tationis dei cū māmona. ipe neq; rē habet
neq; p̄cū. Postremo cū unda suspendit̄:
stra gulatur q; laqueo tpalis solicitudinis
intercipientis spīm vita lē gratie/ ne interio
ra refrigeret. ⁊ crepat medius ⁊ diffundāt
ola viscera eius in terrā. ffingo istud nisi aſ
sit testis sapiens. Avaro inquit nihil ē cr-
delis⁹. Sequit. Proiecit eū in vita sua in-
tima sua. Vultis accipe filii tudinem:
vt dicā palpabilē ꝓ p̄dictis. Ponite añ L
oculos vestre cōsideratōis canem aliquez
mordicitus inter dētes gestantē fructū car
nis. transnatet canis iste flumē aliqđ/ vide
atq; vmbrā carnis in aqueo speculo. Ē ca-

nis vt auidũ est animal/si biando nitẽ vm
biã hãc arripe vt glutire qd agit nisi vt ve
rũ carnis cibum pdat: elabitẽ eñ/fundoq3
mergit. nõ tñ vanescente potẽ. ¶ Aut si
similitudo magis placet in hoibus. Reco
gitate aliquẽ in horto pomifero positũ. su
per cuiꝰ orti filices humi repentes supꝝ vrti
cas ꝛ vepres/iacianẽ ab alto vmbre pomo
rũ ex radiatiõe solis obiecta. ẽta pcor esti
mabit̃ stoliditas i hoc hoie/si spreris verꝫ
pomis/ipe nitẽdo ꝛ serpẽdo pedibꝰ mani
buscꝝtorꝰ incũbat inhiãs apto ore supꝝ hu
iusmõi vepres ꝛ vrticas/cupiẽs vmbratili
bus pomis saturari. Quid ipse nisi vstio
nes pũ curasq3. qd nisi laceratiões referet
de toto conatu suo. ¶ Profecto ḃ est typꝰ
auari. q̃ spreto deo/vo cabo ꝛ fruetu/pseq̃
vmbras eiꝰ vmbratiles. s. diuitias/qs Jbs
spinis quia cruentant ꝛ pungentibꝰ curaꝝ
aculeis vulnerãt/comparauit. Jtaq3 nisi
hec vmbra qsi somnialit̃ et vmbratil̃ fie
ret. sic vnus poetarum dicit referente. sful
gentio nõ ceciniss̃et psalmista. Dormierũt
somnum suum et nihil inuenerunt omẽs
viri diuitiarum in manibus suis. ¶ Et rur
sus. Uerũtamen in imagine ptrãsit homo
Homo quippe habet entitatis et perma
nẽcie tpalitas eternitati comparata/q̃ som
nium auolans vel vmbra ptransiens si ea
rium cum tempoalitate q̃tumlibz extẽsa
fiat collatio ¶ Talẽ (nisi me fallit estima
tio) formauerant imaginem rez humana
rũ duo pbi/Democritus ꝛ Eraclitus. quo
rũ alter mox vt ingrediebaẽ solium domꝰ
ridebat. ita nihil sibi serium vel ineptum
videbaẽ. Alter flebat/arbitrãs oĩa que ge
rebanẽ miserrima. Talem Job talẽ ille q̃
introierat i sanctuariũ dei imaginẽ pinxe
rat. Job dicit. Uidi stultũ firma radice. ꝛ
maledixi pulcritudini eiꝰ stati. Alter. Ue
lut somniũ surgentiũ dñe imaginẽ ipoꝝ
ad nihilũ rediges ¶ Clerus vtinã sic sen
tiret ex intimis rez vanitatẽ. qõ qr non fa
cit tradit illũ. pt̃dẽs ex statu ꝛ noĩe se ha
bere solũ deũ in sorte hẽditatis a q̃ longiss
time ꝓlectus est p vitiũ cupiditatis. Qõ si
vnlt regredi/formã habeat iã allegatã ad
olescentis. reuertat̃ de exteriorib⁹ ad se.
de se ad pẽz. di. Pẽ peccaui i celũ ꝛ coã te
Proditor nedũ cui sed cuiuslibet creature
fac me sicut vnũ ex mercẽnarijs nõ mundi
sz tuis. ne pereã cũ iuda symonis scariotis

Secunda cõsideratõ

¶ Ad imitatõnẽ iude. pditor est eccle
siasticus. qui corpaliter etiã ascriptus ad
D
p sortiũ ecclesiãq3 sanctoꝝ/deserit illos cor
de nequã/transiens ad sinagogam peccan
tium Jbiq3 symon existens. id ẽ merorem
audiens. ¶ Nec fuit iniqua iude p̃ditio
vt dum cum sanctis aplis et maria matre
Jesu corpaliter versaretur/ipe totus animo
cum iudeis/de traditione dñi sui/de deso
latione ceꝛ ifitus ptractaret. vt verum sit
illud p psalmistã. Etenim homo pacis mee
qui edebat panes meos magnificauit supꝫ
me supplantationem. ¶ Jmitanẽ autem
eũ qui sunt ex pte illius. quoꝝ cõuersatio
corporalis cum catholicis/mentẽ fidez ꝛ
deuotionẽ/q̃ longe sunt ab eis. Nõ ei sunt
fratrũ amatores sed spoliatores. fraudа
tores irrisores eorũ. etiã spiritualit̃ in mo
ribus ciuilit̃ in fama/puersissimis machi
nationibus occisores. Jta tradit̃ xp̃us in
mẽbris suis. ¶ Ecclesiasticos itaq3 qs auа
ritia puertit iã a deo. inuidia comes auari
cie sulcipit. dũ videt in alio qõ nõ habent
Fraus insup dolus detractio ira furtũ sa
crilegũ. odiũ. tediũ. veri boni ꝛ sil'es vitio
rũ pestes/tanq̃ latrones aliq ꝛ pditores ẽ
ueniunt eos. Jnuẽtosq3 cecant alligãt sau
ciant trahũt distrahũt. Deniq3 extra viam
virtutis ejciũt. Ait ad tps reliquit̃ palli
um hypocrisis/tegens cadauerosaz fedita
tem intrinsecus horridã/opimẽto quodã
p uersationis exteriꝰis cũ reliquijs velut
in sepulcris dealbatis. ¶ Signũ plane est.
vt q̃ talẽ tãtãq3 portionẽ deũ fastidiũt q̃q3
auaricie tyrannide distractus a loco vbe
ris pascue/a mõte coagulato et pĩgui/cor
ruit in desertũ vallemq3 totius egestatis ꝛ
salsuginis. Ipse incidat in latrones cum
illo qui de hierusalem descendebat in hie
richo. et de pace in mutabilitatẽ. de quiete
in cõfusionem. Jta qui noluit esse socius
apl'oꝝ. nec habere soliditatẽ fidei cum Pe
tro/mittitatem cum Andrea. puritatẽ cũ
Johanne. et sic de reliquis/ fit consors pfi
doꝝ. fit preda vitiorum. et qui prius nutri
ebatur i croceis. amplexat̃ stercora ꝛ cũ im

micis dñi terrā lingit. ¶ Occurrit vo E
interloquēdū venerādus ille cecus aplī
cus/cui gratissima castissimaqꝫ pñtie tue se
renitas. O virgo bñdicta splēdorē sctām=
qꝫ leticiā aspirabat. q̄ magis execrāda red=
dit̄ inde ꝓditiosa malignitas q̄ cū tot san
ctis sctūs esse nō voluit. Dico iuda scelera
tissime q̄d hec vgo cōmensal' tua. familia=
ris tua. obseq̄osa tua. Dic vt d̄ reliq̄s sileaꝫ
q̄d fecit tibi. q̄d molestie intulit? vt filiū su
um carissimū traderes ad mortē/ ꝛ tā dirā
mortē. Nunq̄d tibi dura fuit vel iniurio
sa q̄ benignitate nitebat apd̄ oēs? Nequa=
q̄ ꝓrsus q̄n etiā pia credulitate suspicor ꝛ
si euāgeliuꝫ sileat q̄ erga te plus officij pl⁹
beniuolētie monstrauerat exēplo filij/tēp
tans si forte durissimā cordis tui neq̄tiā c⁹
nō erat penitus ignara/molliri leniri t' fra=
terna vel materna correctōe ꝯtingēt. Sen
tiebat te ad iudeos cursitare clā ꝛ redire. ne
qꝫ tñ ꝓbat te. sꝫ in bonā potius ptē trahēs
oīa forsan ꝑcabat̄ te rogabat hortabat̄ vt
inuidiā iudeoꝝ erga filiū suū mgr̄m tuuꝫ
tu mitigares tu pacis cōsiliator fieres. nec
deerant q̄tū suspicari fas est/blādicie vgi=
nales cū graui maturitate monendi ꝑ ver
ba potētia gignere cōpassionē in cordibus
beluaꝝ. An forte seorsū te aduocās alloq̄
bat̄. vides o iuda carissime/quo pacto ma
gistrū tuū filiū meū/q̄rūt iudei ꝑdē. Sci=
uisti. aderas em̄ q̄n sustulerunt lapides vt
iacerent in eū q̄n vix e templo viu⁹ euasit.
Nūc ꝑcor te ꝑ socialē oīm nostrū cōuictū
ꝑ si quid ipē totus bonus nosqꝫ oēs/bene
vnq̄ de te meruimus. roga iudeos que ad
pacē sunt. Is em̄ ꝛ redis ad eos. ostende ni=
hil esse i filio meo dignū morte. q̄ īfirmos
eoꝝ curauit. q̄ doctrinis erudiuit qui solū
dei honorē et gloriā vinēdo ꝑdicādoqꝫ q̄
siuit. Cur in hui⁹ morte ꝑibimus omnes
Scis q̄ ex eius vita pendet mea. Quinetī
am tu ipē qualē aliū dñiū vel mgr̄m habi
turus es/in quo plus benignitatis gr̄e ꝛ fa
uoris expectas. Elegit te in fratrē in aplm
in amicū pauit te. ministrauit tibi. potesta=
te miraculoꝝ cū autoritate ꝑdicandi dota
uit te. dispensatorem suū ꝯstituit te. Beni=
qꝫ maiora sunt que ꝓmittit. ¶ Ad hec et
silia virginis alloquia scire vellē. o crude=
lissime iuda. q̄ tibi facies. q̄ gestus. qual' ꝓ

responsiōe vel ꝟmo vel nutus? Sꝫ certe le
ne erat/te impudenti simulatiōe velle falle
re matrem qui filiū dei putasti decipe. Di.
Nunq̄d ego sum rabbi. Et rursus Si opꝫ
tuerit me mori tecū/nō te negabo. Nā te=
ste Mattheo omnes discipuli cū Petro si
militer hoc dixerunt. Alij forsan improui
de. tu proditorie. Cupiditas tua (o iuda)
obuoluebat te/tanta noctis caligine. vel ī
lucidissimo die/turpitudinē tuā latere pu
taras nec erubesceres. Nūq̄d nō in ipa ꝓ=
ditionis hora/verba reuerēde blādeqꝫ salu
tatiōis ꝓtulisti/dicēs. Aue rabbi. Magi=
strū vocas de quo nuꝑ ad iudeos tanq̄ de
malefico ꝛ fraudulento dixeras. tenete eū F
ꝛ ducite caute. ¶ Aīaduertitis o viri pa
tres ꝛ fratres aīaduertit' q̄ ceca sit aua
ritia/que ita cor ide firmauit occlusitqꝫ vt
egresceret medendo deteriorqꝫ redderetur
Quid nō mortalia pectora cogis auri sacra
fames nā ad ipos etiā iudeos vltro cucur=
rit nō solicitat⁹ ab eis sꝫ more emptoris in
terrogās. Quid vultis mihi dare et ego eū
vob̄ t̄dā. Hꝫ itaqꝫ cogitatio auaritie radi
cata/suā ebrietatē. suū furorē. suāqꝫ insani
am inexorabilē ꝑcibus. inflexibile cōsilijs
surdā monitis. demū ad minas oēs iam
iam irruentes imꝑterritā. Et putatis aua
ritie soli ꝓpriā hanc esse surditatē ad consi
lia? Putatis huic inde soli ꝯtigisse? Ha=
bet hāc incorrigibilitatē comitē/hāc melā
colicā insaniam/hoc demoniū surdū/affe=
ctio quelibet. vel passio vitiosa. dū ꝓfun=
dari radicariqꝫ sinit̄. Hoc in philocaptis
ad amorē. Hoc ī vanigl'osis ad gl'iam pō=
pas ꝑlationē. Hoc in inuidis ad odiosāꝫ
malignandi libidinē quotidie cōspicim⁹
Alioquin melius irent res hūane ꝑsertiꝫ
eccl'iastice si nō salubribus monitis/cōsi=
lijsqꝫ legū eternaꝝ/passiones vitiose. ebrio
se. stulte. furiose. vel dominatiōis. vel aua
ritie vel ambitionis/obstitissent. Neqꝫ taꝫ
diuturna ꝯtagione/scisma ꝑñs labefactas
set ecclesiam si ꝓ extirpando solū scismate
nō ꝓ obsequendo passioni multiplici viti
ose. fuisset insudatum. Exitus vo qualis
habebit̄/nescio. deus scit. Hoc vnū fiden
ter assero. q̄ pax q̄ auara supbia clericorū
ꝑsertim in sublimitate positoꝝ exulare fe=
cit. ab eccl'e domo/nō regrediet̄ ꝑ eādē viā

anaritie et ſupbie/in regionẽ noſtrã. Non manerib⁹/nõ terrorib⁹ ſolicitãdo alos cõ trariãtiũ ſed ꝓ viã liberalẽ ac benigne humilitatis. Aqua tñ quã longe abierimus cogitare ſtupor eſt. querentibus omnibus que ſua ſunt nõ que ieſu xꝓi. non ſine reatu ꝓditiõis. cũ iuda ſymonis ſcariotis.

Tertia conſideratio

Proditor eſt cũ iuda eccleſiaſticus ꝑdicans ⁊ confitens ieſum verbis. operibus aũt negans Judas interꝓtatur cõfitens. ſz eſt cõfiteri deũ ore. negare vero factis ſm apoſtolum. Ignoſce mihi dñe ieſu. qm̃ hic contra meipm ꝓphetaturus ſum/ꝓtra animam meã/niſi miſereris locuturus. Deu quotiens ego cum meis ſimilibus te Jheſum/legemq; tuã ore tractanimus? Quotiens alioꝝ languores predicando ſanare quotiẽs ſpiritus immundos erroꝝ et vitõrum ab alijs depellere. quotiens teipm in eoꝝ cordibus ꝓ ſemen verbi tui ſpiritua liter gignere temptauimus? Cor autem noſtrum longe erat a te. languidũ egrum. viis obſeſſum. cui ex ſententia dicere potueras illud. puerbij. Abdice cura teipſum: Illud inſup dictum tum peccatoꝝ. quare tu enarras iuſticias meas ⁊ aſſumis teſtamentũ meum ꝓ os tuũ? Tu vo odiſti diſciplinam. proieciſti ſermones meos retroꝝ ſum. et cetera que ſequũt. Sic vnas tulit ſecum lras ꝓpie mortis. Sic fabricatores arce ꝓ ſaluando. Hoc cum ſuis pierũt ſic dicente Deũ. Turpiſſimũ eſt quod nobis obijci ſolet/verba pbie tractare nõ opa. Sic dominũ cognoſcentes pbi/neq; tamẽ eum ſicut deum glorificantes non gratias agentes/dati ſunt in reprobũ ſenſum. ꝙto magis theologi xꝓiani.

Nolo tamẽ inſultent

predicatoribus/canes muti nõ valẽtes/ne volentes latrare. qm̃ ſi ꝓditionis rei ſũt eccliaſtici qui loquentes bona nõ faciunt nunquid obſecro gloriabunt̃ illi/nũquid excuſabunt̃/quoꝝ officio annexa eſt obligatio predicandi? Ipi autẽ bona neq; dicunt neq; faciunt. Itaq; duplici contritione terent̃. qꝝ ſeipos interimũt letali glaꝺio criminũ. ⁊ alios ſilendo ociãdoq; male pdunt. Quãq; terribile ſit valde vnde tãta ſurditas in auribꝰ ꝑdicantiũ q̃ propriã voce nõ audiũt. quo pacto nõ verent ferre dãnationis in ſeipos ſententiã. Quõ preſumunt deũ (vt ita loquamur) edocere quali pena mulctandi ſunt. Qua fide nõ expaueſcunt ſeueriſſimũ illud de euangelio improperiũ. Ex ore tuo te iudico ſerue nequã. Sed profecto aliqñ facilius ẽ accuſare vitia q̃ vitare. facilius laudare virtutes q̃ implere. Beniq; nõ omnes q̃ ſcripturarum verba vel legunt vel loquũtur formauerunt in ſeipos veros ꝓprios et intimos cõceptus eoꝝ que dicunt̃. nõ plꝰ aliqñ quã pueri vel pice vel ceci de coloribus. Proprij nimiꝝ ⁊ veri cõceptus ſpũales/ꝓ guſtũ intimũ guſtus vero intimus/ꝓ opis exercitiũ cũ deſiderio vehemẽti/ gignũtur formanẽq; Notauit hoc qui dixit A mandatis tuis intellexi. Et rurſus Guſtate. opando. ⁊ videte cognoſcendo. Haz guſtus ipe cognitio eſt ⁊ expimẽtalis notitia. ſm Greg. in omel.

Atuero ne miſerabilis

hec admiratio. hec fatuitas inſenſibilis hec incorrigibilis inſania/videa ẽ apud arrogantes ⁊ emulos. ꝓpria ſolis theologicq; communis eſt affirmamus omnibus hominibus quos nõ exceperit gratia ſaluatoris. Admiraris tu et mirando deteſtaris ⁊ irrides/q̃ theologus dicit aliqua ꝺ contemptu mundi ⁊ gloria futuri ſeculi/ et ea inẽ pretaris quod nõ credit q̃ loquiẽ. Oſtendam tibi plus vel eque mirandũ. Quis ꝓcor eſt ex hominib⁹ qui neſciat ſe moriturũ. qui non fateat̃ ⁊ dicat? Ego abſq; vlla momenti interpolatione ſicut reus fugio ad mortis ſuſpendium. ego ſicut vmbra ꝓtereo. Nihilominus q̃ raros ex hominibus oſtẽdas mihi/qui nõ talia ⁊ talie operantur in acquiſitiõe diuitiarũ/in luxu ſeculi/in cõtentiõibus et emulatõib⁹ et ſimilibus inſanijs quaſi ꝑpetuo victuri ſint. q̃ ſi nõ ꝓtinus et repente velint nolint ab hõ vmbratili ſeculo migraturi. Currunt ad mortẽ ſicut vitulus aliqs ſaltãs laſciuiẽs ⁊ ludens Ita nihil mouet eos illud quod ſciunt/quod loquunt̃ qꝫ ꝓ certiſſima re ꝓfitent̃. Adentior ſi nõ viderim hominẽ

cL

damnatū suspendio mox interitur̄/cuz socijs qui iaz pendebant/fabulari in q̄driga ridere iocari. Beniq̄ quotiēs videm⁹ homines hilari vultu cū risibus 7 cachinnis recentia aliorū funera p̄sentiaq̄ celebrare. Intra ecclesias.quotidianū tibi erit h° spectaculū monstruosum. Desināt igiē theologoz insanias/ipi qui nō minus insaniunt/subsannare. Accipiet talis quilibet illud Oratij. Tu tandē maior parcas insane minori. Cetez.hz hoc vnū p̄dicatio cōmonitioq̄ supba.qz sit interdū vt loquēs alijs seip̄m tandē aliq̄n audiat se instruat se q̄uertat.quēadmodū p̄tigit vni ex sctis patribus.et ita de p̄ditozio peccatore/ver⁹ iustus exoritur carens spiritu obdurationis. Jam iamq̄ dissimilis Jude symonis schariotis.

Quarta consideratio

Proditoz est ecclesiasticus suscipiēs sacrum p̄sbyteratus honorem et officium si perdite viuendo exhibet se dyabolo execrabile mancipium quē opz̄tuerat sanctis operibus esse dei sacerdotem et ministrum. Nimiz̄ quanto status altioz/tanto casus grauioz. Pergebaz in sacerdotes nr̄i temporis declarare volens exaggerare prodition̄is siue nequitiam supra iniquitatem iude quo ad plurima. Nam iudas mortalem ist immortalem tradunt vendūt prostituūt fedant dilaniant crucifigūt. Sz affuit studiositas speculatrix familiaris nostra contra faciem mentis mee. Querelaz inquit/hanc declamatoriam linque. Moli frustra niti 7 intendo odium querere.desine surdos immo obduratos supra petrā quorūdā animos velle verbis emendare. Cōtereres eos potiꝰ q̄ emollires.hēto iudā in exēplū. Quāobrez his sibi derelictis dic obsecro te.solutionē ad dubitatiōes aliquas fr̄ales/ex dictis habentes originem.

Dic si iudas quē apostatasse iam constabat a deo.vendiderat quippe enz nocte p̄cedenti. Dic inquāsi in hac cena vere sacerdos est effectus? Respondi vere effectū sacerdotē Jta em̄ doctores sentiūt ex quo suscipere intendebat id qđ xp̄s dabat omnibus ap̄lis dicens. Hoc facite in meam cōmemorationem.

Dic igitur si potuisz

corpus xp̄i verꝫ cōsecrasse? Respondi cōsequens esse vt hoc potuerit Dic igiē si supra corpus xp̄i mysticū p̄tatem susceperat/sacramentaliter absoluendi? Rndi nō suscepisse sicut nec Petrus nec apostoloz ceteri.vt q̄ post resurrectionez. Promissa fuerat antea talis potestas.sed post resurrectionem exhibita.sicut pontificatus summus.nisi dixerimus q̄ ecclesia duos papas Jesum et Petrū tunc in carne mortali simul vinētes habuerit Jtaq̄ sacerdotalis ordo protes sui cōplemento duas formas habet. habet q̄ duplicē caracterem.sicut duplicē p̄tatem vnā sup corpus christi verz. sup mysticuz alteram. Dic cōsequenē cur Cipian⁹ 7 alij doctores plurimi quorum dicta recitantur in decretis/posuerunt nihil fieri in sacramentis nihilq̄ conferri a scismaticis, qualis erat iudas? Docetiaz in p̄senti scismate quidā dogmatizare scribereq̄ voluerunt? Respondi determinationez Augustini et ecclesie ad oppositū esse si simpliciter ita sentiebant Cypr̄ianus cum suis. Est quoq̄ ratio manifesta.quoniam potestas in abdicabilis est humanitus que caractere indelibili stabilitur. Intelligūtur autem dicta Cypr̄iani cum ceteris.de scismaticis vel hereticis.qui vel nō faciūt vel facere non intendunt/ p̄m obseruationem forme 7 materie ab ecclesia traditā 7 a xp̄o institutā. Vel dic.nō p̄nt.glo.sine peccato.

Dic si iudas statiz vt

excidit a fide 7 a religione p̄ apostasiā proditoriam vendendo Jesum iudeis/perdiderit ius in apostolatu.et vt clarior sermo fiat in simili. Dic si episcopus vel prelatus aliquis/eo facto q̄ errat in fide et pinaciter sit depositꝰ? Respondi q̄ 7 si p̄latus hereticus dignus sit deponi. nihilominus nō est eo facto depositus. sicut aliquis q̄tumcunq̄ sit dignus episcopari nō est propter hoc eo facto factus ep̄s.nisi p̄ electione humanam vel diuinam manifestā. Jtaq̄ neq̄ deponitur inuitus nisi diuina vel humana autoritate cogente. Alioquin incertissime esset et vage ecclesiastice potestates hierarchice. Signū huius manifestuz ha-

betur in iuda quem in honore apostolico Jesus tenuit. nec a consortio separauit quã tucunq; sciret illũ a postatã in occulto Sz nec virgo eum Maria/sui facinoris pscia deuitauit.

Dic igitur qualiter ille

rit caput in ecclesiastica hierarchia qui non meretur dici membrũ? Respondi potestates ꝛ gratias istas esse distinctas ẏm donum pmp̃lationis/et donum charitatis seu fidei. Propterea potestas plationis me re potest immo dari/desinentibus a lijs. si cut abscedente charitate/manet sepe fides et spes. Error oppositus/magnã vt audio in anglia riam dedit Materia igitur sufficiens ad prelationem de facto vel suscipiendã vel recipiendam/est homo baptisatus viatoꝛ intendens recipe id quod ecclesia conferre constituit. Dic cur dominꝰ iudã quẽ casurũ sciebat elegit in apostolũ Ego inquit duodecim elegi/et vnus exvobis d yabolus est Respondi questionẽ istã esse vnam de illis. quas intuens apostolꝰ reuerenti silentio pretereiens honorauit exclamans. O altitudo diuitiaruz sapientie et scientie ꝛc̃. Hoc vnum scimus q̃ in iuda nõ causauit deus improbam voluntatem pditionis scelerate inesse malitie. Att tñ ipa hac mala volũtate bñ vsus est tanq̃ dei sapientia attingens a fine vsq; ad finẽ fortiter ꝛ disponens oia suauiter. Corripitur hic stulta ambitio coꝛdis humani. proruens impauide ad culmina dignitatum quẽ honorẽ/hõ etiã vocatus etiã electus a deo/nõ tute neq; sine multo cadẽdi discrimine suscipit. testimonio sunt iudas ꝛ saul plurimiq;. Quis igit̃ manet exitus/dũ ingerit se quispiã pce pcio nõ vocatũ nõ electum vtinã nõ reprobatum.

Dic si miracula facientia iuda vtiq; reprobo. quale erit p canonizatione sctoꝝ apud ecclesiam argumentũ. Respondi vitam inspici debere. que si in humilitate certa et nõ victa p̃iuncta sit miraculis. fulgẽt (vt determinat Greg. in dialo.) duo signa sufficientis sanctitat̃ oĩs fiua. Porro miracla sine vita quo ad hoc signũ fallax. Properabat ingeniositas studiosa multiplicare questiones hmõi supernumerũ. cui ego valefaciens/noli inquam amplius me interrogando morari. quoniam grandis adhuc restat dicendoꝝ via ꝺ signis pditionis symonis schariotis. Parui illa. illa petens scolasticuz exercitium. ego ad morale negocium redeo ꝛc̃.

Enumeratis itaq; quattuor sil'atõib⁹ sumptis ex iure statu vl' pfessiõe p collatõis pte ꝓma supsunt inꝺ ꝓpositũ ab initõ/simulatões alie/q̃b⁹ pditiõez suã iudas vel regẽ vl' excusare conat⁹ ẽ/tã gestu q̃ affatu. Quattuoꝝ vtriq; notauerã q̃q̃ plures inueniri posse ñ abnuo. Vbi sil'atões tũ occupationũ turba irruẽs/tũ amica brevitas pterire iubebat. q̃s nihilomin⁹ breui cõpendio nõ taz ambulare q̃ excurrere ꝓposui/octonariũ sub q̃ternario cõplexurus. ꝛ ad moꝛes sub q̃druplici p̃sideratõe ẽducturus.

Prima consideratio

Judas cũ ibũ cibũ sũpsit nedũ carnalẽ sz sacr̃alẽ. qõ esse debuerat/nõ mediocre fẽris argumẽtũ Omittam⁹ iudã. clerũ intueamur. ꝛ pchdoloꝝ ecclĩasticos sil'es ineni mus/comedẽtes p̃simoniũ ibu. eũ vo i suis pauperibus spoliãtes. sumẽtes eucharistiam. sz eã venalẽ faciẽtes. Dic pueit estio tãta sup oẽs hoies in ecclĩasticis q̃busdaz cecitas. cã i corrigibil'obdurãtõ inꝺ impcationẽ ppbe. ꝛ stat mẽsa eoꝝ coꝛã ipsis in laqueum ꝛc̃. Tolerat nihilomin⁹ eccl̃ia tales/sicut xp̃s iudã. agricola zizaniã. p̃ferri i occultis ne/vl' pfessio pdaẽ vel secretum

Secũda cõsideratio

Judas toleravit lotõnẽ pedũ a xp̃o sibi fieri/q̃b⁹ p̃die ambulaũeat ad vẽdẽdũ eum fuerat hoc signũ mũdicie ꝛ amicitie. q̃q̃ ñ emũdatioꝝ iteri⁹ sz sordidioꝝ ꝛ odiosioꝝ effect⁹ ẽ. Tales aliq̃s videẽ i clero ẽ. extrẽdẽtes palã pedes affectionũ/l'i cõpũctõe vl' i pfessiõe tãq̃ xp̃i mãib⁹ abluẽdos. sz remanẽt sordes i pedib⁹ eoꝝ. Quare ꝛ qr nolũt peccãdi deserẽ penit⁹ volũtatẽ. sz eligũt vel insterquilinio libidinis cõputrescere. vel in alieni retẽtione rubigine cõsumi. vel ig neo ꝯindicãdi zelo succẽdi. Tales ꝛ si q̃ti die videãt ꝓfiteri et celebrẽt. irrisores sẽ p

ditorij/nō penitentes idonei. Nec cuilibet dū osculanē xp̄m in sacro vel fratres in ecclia/dici pōt ex sn̄ia. Juda filiū hois osculo tradis. Et rursus ex p̄sona ip̄ius xp̄i Amice ad qđ venisti. Amicū intellige nō moribꝰ sed natura. Vel ideo amicū noīat xp̄s. qz ad amicitiā quēlibet peccatorē recipere si nō abstinent parat? est in hac vita.

Tertia consideratio

Judas se curā paupm gerere/ officio gestu et vbo videri voluit. Erat qppe iudas loculos hn̄s inferens ea q̄ asportabāt Propterea indigne tulit effusionē vnguēti di. Ut qđ pdito hec. Hoc p̄terea velamīe extitū suū a cena coopuit cuꝰ intentioni accōmodās xp̄s vocē ait. Q̄ facis fac citius qđ ita acceptū eē ab aplis q̄i ad vsus necessarios exisset tradit euāgeliū. Si a iuda ad eccl'iasticos hꝰ tpis devoluamus nr̄e cōsideratiōis oculos/quot ispiciemꝰ q̄ sub titulo alendi suffētandiq; paupes/redditus vberrimos in loculos bn̄ficiorꝫ reconditos hn̄t. curāt nullos. auferūt ea q̄ asportata sē nō iā vt dent vxori et filijs. ſz execrando sacrilegio in obscenioribus vsus vertūt. Currunt alij/discurruntq; Marthā se iactantes qui ociosoꝝ Marie similiū vnctionem hoc est devotionem fastidiūt improbātq; dicētes. Ut quid pditio hec? Quasi videlicet ip̄os/practica talia tractare/ingens amor xp̄i ꝛ paupeꝝ/non lucroꝝ tpaliū ardor agitaret. Tales/nihil magnū/nihil ecclesiastico viro dignū deputant nisi qđ lucrū affert tpaliū cōmodorū/in pecunie vel nescio cuius solicite inrisdictiōis dilatatōne. Profunde apud eos invaluit illō Spiritualia sine tpalibus diu esse nō p̄nt. et illud Oratij. O cives cives/querēdo pecuniam primū. Virtus post nummos. p̄dicante ex aduerso iesu. Primū q̄rite regnuz dei ꝛc. Cū p̄terea xp̄s vt exemplo suo doceret nō magnipendēdā esse apud eccl'iasticos p̄latos/tpaliū curā Jpe/iudā reprobū fur̄ esacrilegū q;, talibus p̄fecerit/no lēs tali solicitudine conteri sanctiores aplos

O deus o religio o fides o pietas. eloq̄r an sileā? Hūc heu spiritualitas ois. vt alia rū cura p̄fessio vel p̄dicatio vel omittē vl pessimis sordidis infidelis discolis. iscijs/ passim cōmittit. Et a quibus? A billis q̄ nō tute seruanda traderēt taliū alicui bona sua nisi sub quotidiana rōne. Et q̄ bona? nō dicā auꝝ/nō argentū/nō vasa preciosa. dicā poma. dicam cibaria vel alia vilia sua seu ludicra. Tam vilis est apō eos tā nullius preciꝫ animarū pditio p quibꝰ mortuus est xp̄s Quotidie vigilant apud eos calculus ponitur de expensis. de mortibus vltima fit quest̄io. vtinā vel vltima ſz iā nulla. Ex hoc loco ō locul' iesu grādis olim q̄stionū ꝛ assertionū rixa p̄sertim tpe Job. xxij. excitata est vicenubus plurimis xp̄m habuisse aliq̄d in cōi exp̄ssam eē ei euāgelio veritatē. neq; mendicasse ap'os. nec pauptatē voluisse sicut nec castitate. Erat ei iudas vxoratus nimiꝫ sicut Petr?. Decertabant alij tota animositate ponētes ex adverso p̄ hereſi dicere q̄ xp̄us habuit aliq̄d in p̄prio vel cōi. Nā hec est inquiūt euāgelica p̄fectio/altissimaq; pauptas. Studiosos remitto ad scripta. nisi placet pharisei cas de p̄fectione cōtentionis magis sp̄nere q̄ inspicere. p̄fectio xp̄iana est dei dilectio. in q̄ feruētior est h̄ ꝛ p̄fectior indicatur.

Quarta consideratō

Judas ad extremū referens. xxx. argenteos/dixit. Peccaui tradēs sanguinē iust̄ū. Sed dicaꝫ hic qđ sentio. Vor ista nō penitētis est sed p̄ditoris/ pditiōs suā cōplementū deducētis. Quo pacto inquies? Nonne iudas h̄ et cōfitēt pcm̄ et ablatū restituit. ꝛ mgr̄o suo/iusticie titulus ascribit. quō vor ista pditiōis erit nō contritionis? Ponat igit̄ volo Judas mecuz rōnem. Appello et o iuda. si iustus est ille quē tradidisti sicut iust̄ū nominas. verax fuerit necesse est. debuisti credē que docuerat te. q̄ ve p̄dicanda tradiderat. Docuerat aūt dn̄s di. Veni aīas nō p̄dere ſz saluare. Jusserat insup q; fr̄i peccāti dimittēp̄ctm̄ nō tm̄ septies sed vsq; septuagies septies. Cur g̃ ō tā vaci misericordiaq; doctore/desperas? Porro si tanta est iniq̄tas tradidisse ih̄m/cur hoc pr̄ꝰ q̄si dissimulādo quipē debas? Nec plane fuit diabolica fraus q̄ te possiderat te volēte. Ille ei p̄ditor homicida diabolꝰ/pctā p̄riusq; fiāt q̄i nulla eē suadet/vt p̄sumat hō. dū vo ppetrata fu-

rint illa nimis exaggerat vt despet. Inde est forsan q̃ i vocẽ ca yn errũpis o iuda pfidi. Mator est inq̃tas mea q̃ vteniã merear. Veniã merearis o iuda vis igit grãz dei. vis ei⁹ miscẽ iam/meritis emi. vis eaz opm tuoz mercede ꝓduci. Hoc ꝓprius est qđ dico. tu a mercẽnaria cogitatõe tua nõ discedis. Cõples eã potis dñ iusticiã tuã ꝓ fictuẽ volẽs ꝑ merita tua. ñ es iusticie dei subiect⁹. illi inquã iusticie cui vox tua testi monitũ phibz di. Peccaui tradẽs sangui. u stũ. sz cor negat. suspẽditũ ꝓdicit. Quõ iu stus si spãtes i se. si penitẽtes/abijcerz z dã naret. Sz qs erã inqes q̃ facẽ posse irri tũ vbũ. dei dicẽt. Ue tñ boi illi p quẽ tra dar. meli⁹ erat illi si nat⁹ nõ fuissz hõ ille. Cõmiatio hec erat o iuda q̃in⁹ resipiscẽs nõ necessitat iductio. Illio q̃n petr⁹ ncci tate peccassz. nec iã peccassz si nccitat⁹. Ali oqui ꝑterea plimis nũq̃ p⁹ ꝓphicas mias sal⁹ patuissz. Mutasses volũtatẽ peniten do. mutassz sniaz idulgẽdo. Sz irriserit inqes sacerdotes in deoz/spez auferẽtes. z dicẽtes. qđ ad nos tu videt. Nũc g̃ cogi scis/cũ qlib⁹ mercat es. qz cũ odiosis ꝓsti bis nihil solatij. irrisiõis vo plimũ afferẽti b⁹. Propẽea cur eoz subsãnatões iusta vi tissitudie nõ irrisisti. fugiẽs ꝑsertũ ad mẽz illã totã benuolã z mibi cordez. Affirmo securꝰ. ipa tibi veniẽti gremiũ pietatis ex tẽdisset aptũ. hec qñ subsannassz aut impro perasset tibi moze in deoz. aut stultoz illo rũ q̃ ō fetitate sibi blãdientes/abijciũt cũ au stentate vocis aut gest⁹/hũiles i ꝓfessione penitẽtes. nõ attẽdẽtes illõ apli. Frẽs si oc cupat⁹ fuerit hõ i aliq̃ delicto. vos q̃ spũa les estis/istruite eũ i spũ lenitatis ꝓsiderans teipm ne z tu tẽpter. Sz iã ꝓdẽ sentõ o docissi z sapientes viri q̃ z meozia q̃ fallit aliq̃b⁹ q̃ dictauerã z plixitas inculta. gig nere pot fastidiũ. Esto finis igit i obsecra tiõe dñi nri ihu xpi z miserioz dissime ma tris sue ne sit in aliq̃ nostrũ cor obduratũ z desperans/instar iude symonis scharioth. sed peniteam⁹ tpa liter hic in spe vt tãdẽ re ipa gaudeam⁹ in eternitate/pstante eo qui est bñdictus in secula seculoz. Amen.

Sequitur sermo de xpi rsurrectiõe i die pasce eiusdẽ cãcellarij.

Si resurrexistis cũ xpo/q̃ sursum sũt q̃rite. Origi nalit. ad Col. iij. z rcitatie i epla hodierna. In nre brevis vtinã efficacis collatiõis exordio ꝑ impetranda spũssctĩ gra/vt effectum boni generet. gẽitũ nutriat. nutritũ vsq̃ i effectũ ꝓducat. mrem vginẽ salutabimus corde hũiliato z voce pia di. Aua maria. Si resurrexistis ẽ. Circa hec apli vba/tres ꝓsideratiões occurrũt ꝑ nunc q̃tũ dederit ds pseqnde. Prima de xpi rsurrectõe me ditanda ingit. scda d nra ꝓsuscitatiõe affe ctãda salubit. tcia de celi hitatõe inqren da felicit. ꝓma et scda ꝓsideratiões sumũt er ꝓma pte themat. Si resurrexist ẽ. per hoc em apte innuit rsurrexisse xpm. Ter tia sũit ex scda pte q̃ sursũ q̃rite. Est igit ꝓma cõsideratõ d xpi rsurrectõe meditã da ingit. Aeditãda prius hec glosissia xpi. s. iesu rsurrectio. In eaq̃ fideliũ men tes sedulo quertẽde. cui⁹ vigor ineffim a bilis. cui⁹ valor inappciabil. cui⁹ insuperabilis certitudo. Infallibil plane certitudo/qppe hãc angelici spũs locuti. hãc sancte mulieres agnouerunt. hanc Thomas prius hesitans ex palpatiõe christi certior effectus professus est. hanc prius irridens paulus/cõstantissime predicauit hec demum nunc piscantibus nũc orantibus aplis nũc sil nũc diuisim/aptissimis oĩa est indicijs. Ex xpi palã facta assumptiõe ex miraculis innumeris in veritatis h⁹ attestatiõe celebratis mirabiliter affirmata. Addamus hos pene oẽs alioscz innumerabiles summe sanctitatis viros/q̃tũ nonnulli eã ex revelatiõe sctispũs vt paul⁹ accepant. ꝑ hac assertione spõtaneã subijsse mortẽ. i qb⁹ nihil erat cur mẽtiri aut fallet vellet. vt q̃ ꝓmptissimi erãt hac ꝑ fidei ꝓmulgatõe/ꝓ tumelias carcereszq̃ ꝑpeti. oẽsq̃ a seipis pñt vite iocunditates abdicate. Vanabile igit ẽ ō ea vt tãtis p trepidaf. aut eã q̃i novellã velle p⁹ tot attestatiões discutere. Sz est et rsurrectõis h⁹ bñdictissie vigor iestimabil quã oñdit ꝓpria resurgẽtis vt⁹/alio ño ñ egẽs subsidio. qz antea nõ silverat xp⁹ di. Ptãtẽ hẽo ponẽdi aiaz meam z iterꝫ sumẽdi eã Jo. x. Vigor i suppa

laz fit ex eo q̄ p eā xp̄s in morte assumpsit nomē qđ est sup oē nomē f̄m ap̄l'm, fortiō glorioſissimusq̄ q̄ pu⁹ erat/ resurrexit xp̄s instar fabulosi illi⁹ regis anthei c⁹ occisor hercules fuit. q̄ (si qđ vetustati credit̄) q̄tiens aduersarij ipetu humi p̄cūbebat q̄si vires eiusdez eidē ēra mīstraret robustior p̄surgebat atq̄ ad pugnādū alacrior. Ita-q̄ terre viscerib⁹ cauernosoq̄ sepulcro virtuosior exit xp̄s. plureſq̄ hostes samsonis ad modū mortēdo q̄ aīa viuēdo p̄triuit ¶ Est p̄terea resurrectōis xp̄i valor in ap̄ciabilis. Hec siqđē p̄cti nr̄i cyrographuz delevit. hec dissoluit hoīez sub dura dōmonis tyrānide cōpeditū ⁊ tetrimo tenebrarū carcere eū dē eripuit. Hec f̄m p̄p̄haz ferreos ifregit vectes ereaſq̄ obtriuit portas hec supne ciuitatis aditū reseravit. hec postremo oēs in adā mortuos vinifice vite restituit suscitauitq̄. Per qđ vlcumq̄ p̄ipſi me xp̄s sicut p̄ p̄phetā os olim insonuerat. sic his fact⁹ est pelicano q̄ p̄ p̄rio sanguīe p̄p̄aq̄ morte fetus inaīatos viuificat amore q̄dā mirabili. ¶ Ita ex resurrectiōe hac magis habemus vñ gratulemur vñ gr̄as cumulati⁹ referam⁹ q̄ ex nr̄a creatiōe. q̄nquidē nil aut paz creasse p̄fuerat/ nisi lapsos rleuasse mortuosq̄ suscitasse p̄digisset. magnū p̄terea ⁊ ad erigēdos aīos p̄ecipuū est festiuitatis hodierne mysteriū r̄surrectionis oñice mysteriū. hōinem nāq̄ nihil adeo vite h⁹ moribūde p̄stituit amatorem: eūdē nihil ita in vitiorū p̄ceps trahit sicuti future vite īmortalitatisq̄ despatio. Eternū q̄ pacto aspnabit̄ vitiū/ ⁊ amplexabitur vir⁹ cū hoc plerūq̄ delectet hec contristet si nec illi⁹ suppliciū nec h⁹ p̄miū final'r expectet. p̄serti cū i p̄nti seculo neq̄ vt plurimū/ via impioz p̄spereť ſitq̄ iusto ſz occulto dei iudicio suū iniq̄tati p̄miū: suus honor sueq̄ voluptates. vbute aut nequit̄ spreta aut nequi⁹ irrisa. aut neq̄ssime p̄tēpta. Hāc aūt future immortalitatis retributiōisq̄ despationē/ e fideliū mentib⁹ hodierna xp̄i resurrectō fundit⁹ euellit. q̄n si xp̄s resurrexit ⁊ nos resurgem⁹ put p̄sciuſ archanoz dei paulus ap̄l's. j. ad Thoz. xv. p totū cap̄l'm copiose manifestat. ⁊. j. Pet. ij. ō deo scribit̄. q̄ p̄p̄ē misc̄ō iam resuscitauit nos i spem vite p resurrectionē ihu xp̄i a mortuis. Et egregi⁹ q̄z doctor Greg. Ex emplo in q̄t oñs mīstrauit qđ p̄mīsit in p̄mio vt sicut ip̄m r̄surrexiſſe fideles cognoscerent. Ita in finē mūdi p̄mia resurrectonis sparent. Et iō nō pl⁹ q̄ triduanā morē ē ee voluit. ne in illo resurrectio differreret in nob desperet. Preterea ille cui⁹ statī memini Paul⁹ apl's ad Col'. scribēs oēs nūbi lomin⁹ istruēs xp̄ianos ad hāc spez ⁊ retributiōis expectatōez exhortabat̄ di. vba assumpta p themate. Si p̄surrexiſt cū xp̄o

Iuxta scdam themā

Ptis p̄ticulā vid ēdū erat tertio ō celi habitatiōe in q̄rēda felicit̄. Et hāc cōsideratiōe exhortatōis i modū p̄fegr. ⁊ in ea collatiōe terminabo ⁊ sine diuisiōe. Adeste nē vigiles forte sq̄ pegrini. ꝑcito passu q̄ sursum sūt q̄rite. celeriter oēs p̄cipitate moras. ⁊ ad illā p̄pter quā facti est/ manēte ciuitatē/ oī tpe discurso/ cursum dirigite. Non vos tenebrosa mortis/ nor occupet/ q⁹ transuolat ecce irremeabile tempus Jamq̄ sol declinis celerem minat occasū ¶ Ber animos pollicitatō p̄miantis. ⁊ timulos adhibeat damnatis cōminatio ⁊ tutis alliciat honestatis nomē ipis etiā infidelibus venerandū. Moueat creant̄ bonitas. moueat charitas redimētis. moueat vinificantis gr̄uitas. moueat ad extremuz infallibilis instātia obligātis. Excitet mē pacto nō dum hūc intraueritis ppendite. ¶ Nō vos deuiare cōpellāt infelicit̄ multi centes puersi itineris lati atq̄ spacioſi oblectatōes quarū amariſſimi sunt exit⁹. nec virtuose semite deterreat aspitas. Spes lucri/ minuat vī flagelli. breuis labor est. momentanea vexatio. p̄ eternis oīa vt breuia equo animo tolerāda sunt etiā si anxia si aspa sitq̄ dolorosa existant. ¶ Deinde seipsum quisq̄ interrogz. ⁊ p̄ que momēta aut supuacua aut qđ sepe accidit nocitura. in quōs langu oresin quas mentis ⁊ corporis p̄turbationes in quanta fame aut vite p̄cula se vltro p̄iecerit. ¶ Recogitet anditatq̄ p humane laudis cupidie aut patrie tpalis libertate/ q̄ horrenda quidā sponte ppessi sunt. Mucius manū regis ardentibus iniecit. Decidit duos filios brutus.

Turtius armatꝰ eq̄ p cito in abruptū terre hiatū se p̄cipitē dedit. Propriū filium permit mallius torquatus. Duo decij fauentes oraculis vt exercituꝫ liberarent se mortī spontanee deuouerūt. Regulus ad crudelissimos hostes ne idē violasse putaret redijt intrepidus. Fabriciꝰ p quarta parte regni pirrhi regis epyrotaꝝ a romana ciuitate neq̄ auelli. Cathō iulio cesare sō dereē/ꝓuia manu e pectore vitā extraxit. ¶ Vbis vtar Senece. j. epl̄aꝝ. epl̄a. iij. Alius aīa amice fores laqo pepēdit. Alius se p̄cipitauit e tecto: ne dñm stomachantē diutius audiret Alius ne reduceret e fuga ferū redegit in viscera. ¶ Hec ꝛ silia q̄squis q̄ ad eterna suspirat/ p̄funda mente inspexerit/delicatā vt arbitror cōprimet querelam. sueq̄ ni fallor pudebit desidie ¶ Properate igit nec vt inertis pegrini mos est/ diuturnitatē tpis vobis ꝓmittite. Inspiciatur rerū veritas. nō multorū errores aut rumor impiorū. q̄ vt scribit Sap̄. ij. dicūt apud se cogitantes nō recte. Exiguū ꝛ cuꝫ tedio est tps vite nostre. nō est refrigeriuꝫ in fine hois. et nō est qui agnit⁹ ē reuersus ab inferis. q̄ ex nihilo nati sum⁹ ꝛ post h⁹ erimus tanq̄ nō fuerim⁹. ꝛ spūs diffundet tur tanq̄ mollissser. ꝛ nemo hēbit memoriā opm nr̄oꝝ. Venite ergo ꝛ fruamur bonis q̄ sunt. ꝛ vtamur creatura tāq̄ in iuuētute celeriter. Vino p̄cioso ꝛ vnguēt/ nos impleamus et nō p̄tereat nos flos tpis. coronemus nos rosis añq̄ marcescāt. Nullū ptatū sit qđ nō ptranseat luxuria nostra nemo nostrū sit exors luxurie nr̄e. vbiq̄ relinq̄mus signa leticie. quī hec ps nr̄a ꝛ hec est sors nr̄a. ¶ Nō vos ad emulatiōnē p uocēt tā nefāde carnaliū snie. suos toto impetu/toto q̄ malignitatis odore brutales ꝓsequant affect⁹. nec ꝓsequnt mō sz incitēt ꝛ euocēt. i spurcitijs. i cubilib⁹. i impudicitijs breuē hāc transiliāt vitā. suas sibi diuitias habeāt. suos mores. suas voluptates. Nē pe quas eternas vellēt diuitie abibūt. ꝛ ipe quib⁹ marie astricti sūt voluptates fugiēt At qb⁹ caruisse cupēt puersi mores stabūt ꝛ comitabunt inuitos. Lucta hec que illos vulgo mirabiles oñdūt momēto tpis euanescūt. sub impia formidie viuūt. si illa peierit/mores nō peet. ducūt in bonis dies suos. sz expectare paululū/ad iferna descendent. ¶ Quāobrē deuoti fideles pegrini/ q̄s p̄cios issim⁹ agni immaculati regenerauit sanguis/si pctā tāq̄ hospites pellite eos expulistis. si nō tm̄m pctā sed affectū etiam ꝓsittq̄ peccandi q̄ vtiq̄ sine peccato non sunt/bona fide dei seruistis/si p sinceram fidē/resurrectōis dñice ptcipes effecti estis. si p vnā spem/vos idubitanter surrecturos expectatis. si postremo p charitatem ꝛ gr̄am cū xp̄o cōsurrexistis: ꝛ que sursum sunt querite vbi xp̄s est in dextera dei patris. Querite inq̄ in p̄ti p bonoꝝ opm ꝛ meritoꝝ abundantiam vt cōp̄hendatis in futuro p gloriam. quā nobis p̄stare dignetur. qui mortuus est ꝛ resurrexit dñs nr̄ ihesus christus. Amen.

Finit.

Sermo in cōcilio re

mensi p p̄fatū Cancellariū Parisien. factus. Anno dñi. M. cccc. xiij.

Bonus pastor aīam suā dat p ouib⁹ suis. Originaliter Matth. x. ꝛ recitatīe in euāgelio dñice currētis p̄tialiter lecto. Alia duerte nūc o bone pastor. O reuerendissime pat̄ sctē sedis huius Remen. antistes. Alia duerte tu q̄ aiaꝝ tuā bēs p ouib⁹ tuis dare. nō venalē hāc nō p iudicia lucra retinere. Leua nunc in circuitu oculos tuos ꝛ vide. oēs isti congregati venerunt tibi. obedientes sunt. nō sicut oues errantes. sz puersi sunt ad te pastorē ep̄um aiaꝝ suaꝝ p̄m vba p̄mi pastoris petri epistola eiusdē dñice currētis. Interrogenē q̄ ꝛ q̄les ipi sē: Rūdē puenit eis ex snia illud Ezech. Pastores oniū sum⁹ Cōueniat et o vnā illō altex ō euāgelio cuilibz eorūdez Ego sū pastor bon⁹ q̄lis aīam suā dat p̄o ouib⁹ suis. Pro illis inquā ouibus q̄ ꝓpheticū illud canunt deo. Nos aūt populus tuus ꝛ oues pascue tue Diret igit ꝛ affluat et dilatetur cor tuum. cuꝫ videas tu bonus pastor coadiutores tuos ꝓsodales ouces gregis tui. Ꝓposq̄ rōnales quos dā pascue tue hoc est p̄uincie tue Remen. arietes Quidni miret i hac die ꝛ affluat et dilatet cor tuū cū p̄mixit summ⁹ pastor nr̄ dicēs

Sermo in cōcilio remensi

Ubi fuerint duo vel tres cōgregati i noīe meo ibi in medio eoꝝ sum. Grādis ꝓmissio viri patres ⁊ fratres ⁊ omni cōsolatiōe plenissima. Hec nempe celeberrima cōgregatio. Hec tua cōuocatio sanctissima o bone pastor/nūqd nō in noīe iesu facta eē ve putāda est. Putanda est ꝓfecto. Fit ei ad extirpationē vitioꝝ et virtutū plantationē. Fit ad euulsionē scisimatū ⁊ pulcerrime pacis radicationem. Fit denīq ad sortem cū studiam gregis dñici. ne male dispersuꝫ ne vagabunduꝫ p deserta negligentie rapiat/dissipet: pdat/deuoret ipsum lupus ille vorax infernalis. quin potius visitatꝰ crebro colligat sub vnius ouilis tectū quod est fides xp̄iana. Illicq ꝓtectione solicita foueatur. Ecce ergo dns noster iesus christꝰ in medio nostrū est viri patres ⁊ frēs. Intendite que dico. dñs in medio nostrū est quid aspicitis quid stupetis? Ita est credite nō mihi sed pollicenti qui mentiri non pōt. Ego inq̄t i medio eoꝝ suꝫ. Et q̄s ego qui loquiē. Dñs fortis et potens Jp̄e ē pastor bonꝰ qui animā suā dedit ꝓ ouibꝰ suis. O certe pulcra/o felix hec ⁊ dō grata societas. in cuiꝰ medio dñs ille est cui angeli seruiūt. cui sol ⁊ luna famulant. Nemo iā despet nemo trepidet ex aspectu vel occursu tot lupoꝝ rapacium insidiantiū quotidie gregi xp̄i. cōfidat potius vnusquisq̄ i verbo Heliseī. Plures ꝓ nobis sunt q̄ cū illis. Adest quippe deus assunt ⁊ ministri eius milia miliuꝫ ⁊ decies cētena milia. qō si tales ꝓ nobis quis contra nos? Ad hec ty pulcerrima nō dicā pales quā pastoruꝫ deam gentilitas fabulatur. sed summa veri pastoris mater virgo miscōie virgo bñdicta. Ad hec plane. nam vbi mater si ñ vbi filius inueniē. Adimus ergo nūc te cuꝫ fiducia que christonus est gratie. mat̄ miscōie vt gratiā ⁊ miscōiam inueniamus in auxilio opportuno. qō vt assequamur p̄sentam illud angelicū. Aue gratia plena dominꝰ tecum ⁊c.

Bonus pastor aiam

Rsuā dat ꝓ ouibꝰ suis. fiat bꝰ fiat. ¶ Cōgratulor tibi o bone pastor congaudeo et gloior in domino. qm̄ video videt ⁊ ceteri omnes hic p̄sentes studium tuū. zelū tuum quo ad imitationem veri pastoris/queris ꝓ hoc sacratissimū concilium dare animā tuā ꝓ ouibus tuis. Et qualez animam? Animā sane que triplici virtute p̄dita est. Habet itaq̄ anima tua sicut et reliquę de humana specie vim triplicē. habz vim rationalem respectu veri vim irascibilem respectu ardui. vim concupiscibilē respectu boni. Itaq̄ bonus pastor dat hanc totā animā ꝓ ouibus suis. ¶ Fiat hoc igitur fiat. q̄t p̄s faciendi domine loquiē ꝓphęta ad dñz. Quare tempus faciendi? q̄ dissipauerūt legem tuā. Qualem legē? Legem euangelicam naturalē et canonicam. Quibus modis? Innumeris ⁊ pessimis. Propterea conuenit nūc ecclesia magna ecclesia totius huius Remen. prouincie. cogitare quid facerent. ¶ Et bñ quid facerēt q̄t tempus faciendi/tempus ponendi manus ad opus ⁊ ad aratrū. alioquin quid ꝓderit nouas veteribus supadere sanctiones si nō veteres fiant nec nouę? Apponatur manus ori necesse est. hoc est opatō locutioni. ne sit vox quidem vox Jacob. manus aūt manus sint Esau. Euitet impropriū qō vulgari puerbio melius sonat dictū optimū est. sed querite quis hoc aget. Illud insup qō obiectū fuisse Plato. Seneca refert. Aliter loqueris aliē vnus. Beniq̄ satis fuit mozdax in pastores respōsio femine cuiusdā devote. Hec redibat ō sermone quodā cū turba multa Interrogat̄ ab obuio quodā si sermo factus esset? neq̄ q̄ inquit Porro dum interrogans miraretur sueq̄ reuersionis cū hominuꝫ hac copia causam requireret ex quo nō erat sermo factus. Subuntulit ipa. Sermo veiq̄ dictus est sed non factus. Dicunt enī ⁊ nō faciunt.

Fiat igitur abvno q°

q̄ pastore qō ꝓponit dñs. det aiam suaꝫ ꝓ ouibus suis. Illā itaq̄ animā que imago est beate trinitatis ꝑ triplicem vim ꝓminatam. Relucet nimirū in sua vi rationali. Sapientia seu veritas que appropriatur filio. Relucet in vi irascibili. Potentia seu strennuitas que appropriat̄ patri. Relucet in cōcupiscibili. Benivolēta seu bonitas que appropriat̄ spiritui sancto. Hāc

o bone pastor totā animā nō vnicā siue vir tutis portionem curaueris dare p ouib⁹ tuis/triplici sedulitate pascēdis. Nec enīz estimo latere quemadmoduz olim primo pastori Petro ter interrogato terqz rndēti bonus pastor xp̄s/ter subintulit di. Pasce oues meas. Pasce agnos meos. et rursus. Si diligis me pasce oues meas. pasce verbo. pasce exēplo. pasce subsidio. pasce vbo p̄dicationis docte. pasce exēplo p̄uersationis sancte. pasce subsidio caritatis pie. Predicatio docta fundat in fide quo ad vim rōnalē. Cōuersatio scā roborat in spe q̄ ad vim irascibilē. Subuentio pia cōsumat in charitate quo ad vim cōcupiscibilē. Quisquis hoc mō pauerit oues suas triplici pabulo salutari/verus imitator cēsendus ē pastoris boni, implēs sniam suā cōphēsaz i verbis themat. Bon⁹ pastor aiam suā dat p ouib⁹ suis. Sic em repellit ab ouib⁹ suis rōnabilib⁹ tres turmas caldeoz interficēs ꝛ retiū greges cū pueris. iux figurā in pūcipio Job posita. Sic arcet sic rep̄mit tria lupoz spūalia gnā seuissima ab ouib⁹ xpi lupū carnē. lupū mūdū. lupū dyabolum. Fides appropate rep̄mit mūdū. Que est hec victoria q̄ vincit mūdū? Fides nostra. Spes coercet ꝛ p̄figit carnē dū agit vt nra p̄uersatio sit in celis. nō carnal. Charitas dmū fugat dyabolū qz sola diuidit inē filios regni ꝛ p̄ditōis. dei. scz ꝛ dyaboli.

This itaqz plocutis tā p̄fundamēto solido dicendoz q̄ vt posito ozdine lucido cōfusio fastidiosa et memorie inimica vitetur. Pergamus p̄nter iuxta hāc triplicitaz aie tue virtutē o beate pastor ꝛ exequamur tres in hac nostra qualicunqz exhortatiōe p̄titiones principales sub ternario cōsiderationū in vno quoqz p̄tionis articulo. q̄tinus edificiū nostrū tanq̄ triangulari triplicitate subnixum. fortiori stabilitate subsistat. Erit p̄ima partitio de pabulo doctē p̄dicatiōis. Erit scda d pabulo sctē conuersationis. Erit tertia de pabulo pie subuentionis. Fiat fiat

Frequentes igit̄ p̄me p̄titiōis structurā collocemus in ea p̄mā cōsiderationē que talis est.

Prima consi. Pascere oues pabulo p̄dicationis. dādo aiam quo ad vim rōnalez p eis. est officiū de necessitate annexū pastorali dignitati. Cura p quibusdā sz verissima snia. Proba. pspicuū certe est policiaz ecclesiasticā a xp̄o legislatore sapientissimo pfecte cōstitutā esse. quippe ille est de quo moyses cecinit Dei pfecta sunt opa. Sz ad huius institutiōis pfectionē exigit̄ nutritio spiritualis p vita animaz conseruāda quēadmodū in policia terrena necessarius est corpalis cibus. alioquin sine pabulo cōuenienti sicut illa tpalis sic et illa spiritualis vita suo modo deficeret nec esset cōmunitas p se sufficiens. Ad hoc respicit dictū vetus a xp̄o renouatū. Non in solo pane viuit hō ꝛc. Oportuit igit̄ ordinare ministratores aliquos pabuli huius spiritualis p rationalibus ouib⁹ gregis xp̄i ne perirent/qui hoc agere. ꝛ possent ex officij auctoritate ꝛ deberent ex supioris obligatione. Tales vo quales alios cōuenientius accipimus q̄ p̄latos. Mos iō pastores appellat crebro scriptura taz veteris q̄ noui testamenti. increpans eos qui nō oues sed se pascunt. Vñ nec puduit deum ad huius rusticanū humilitatis exemplū sese deijcē. Ego sum pastor bonus ꝛc. Vinc zacharias. Labia sacerdotis custodiūt scientiaz ꝛ legem ex ore eius requirent. Propterea ē dedit deus ip̄is regiones gentiū ꝛ laboz populoz. vt custodiant iustificatiōes eius ꝛ legem eius exquirant. ꝛ sint parati iuxta quod vult Petrus/omni poscenti reddere rationem de ea que in eis est fide et spe. Hinc Paulus ad Thimo. ꝛ ad Tytum ꝛ alibi pluries vult ep̄m doctorem esse. ꝛ potentem instruere in doctrina sana. et eos q̄ contradicunt arguere. Hoc officium p̄dicationis ita p̄tulit quasi de reliquis nulla sibi cura videret. Vñ et dixit. Non misit me dominus baptizare sed p̄dicare. Cōformis est ad hoc apostoloz responsio dicentium. Non est equum nos relinquere verbum et ministrare mensis. Quātomagis existimas hoc dixisse de alijs operibus minus sctis. min⁹ spūalib⁹ atqz pijs.

Sz o mores o tpa. ludibriū nūc apd q̄sdā et p̄latos vl̄ p̄brosū aliqd artificiū/suas qz dignaz dignitate p̄dicatio vel publica ad pplm exhortatio iudicat̄. Est inquiūt

hōc officiū vel mēdicātiū vl' paupm theologoꝝ. Adeo nihil sapit q̄ dei sūt aīalis hō adeo q̄ de terra est nihil nisi de terra loqui pōt. ¶ Sed dicūt p̄dicamus gregi nostro p̄ substitutos. p̄dicam⁹ p̄ tales q̄ se libenter ad hoc opus ingerūt. et hoc nonne satis ē. Nonne multiplicatio fit sermonū tāta q̄ in nauseam transit audientiū? Agim⁹ vti q̄ alia grandia ⁊ ardua dū iurisdictionez nostrā dū temporalitatem/ vigilanter p̄tegimus. spiritualia enim sine temporalibus diu esse nō possunt. ¶ Sed respondeāt velim primo quid dicentius atq̄ salubrius. aut quod accessorium p̄latus p̄ seipsum exerceat. et principale p̄ substitutos. vel ecōtra? Si enim illud oportuit facere. s. p̄dicare et aliud non omittere. s. iurisdictionē defendere. sit executor principaliorum ipse qui principalis est habendus. quia et si p̄dicatio possit p̄ substitutum fieri. quanto magis id quod minus est temporaliū defensio? Aduertat proinde quā pauci sunt sermones in tam multis. multis in quā numero sed perfectionis laude rarissimis? Quare? Quia adulteratur verbum dei atq̄ corrumpitur: dum vel questus existimatur pietas. vel dum miscentur errorez mala semina vl' inutilia fabulis atq̄ narratiōnū friuolarū zizania supseminanē. Ita profecto cura vigilantior apud quosdam ex p̄latis habetur in eligendis mercennarijs p̄ cultura agroꝝ suorum q̄ habeāt in electione bonoꝝ p̄dicatorum p̄ cultura spiritualium animarum. Beniq̄ q̄ solam temporaliū defensionem vel administrationez attendunt/ nil mirandū/ sic consequent censeant. p̄curatores ⁊ aduocatos vel p̄udētes aliquos de seculo in cautelis ⁊ traditionibus humanis/ p̄ferendos esse viris q̄tū libet in sacra doctrina et spirituali p̄uersatione pollentib⁹. Nam fm̄ p̄stitutionem finis/ de cōferentibus ad finem iudicamus. ¶ Addamus ad priora q̄ officio cuilibet hierarchico tm̄ annexa est p̄dicatōnis obligatio quātū plus vel minus approximauerit apostolice dignitati. quēadmodum sunt archip̄sbyterat⁹ cure parochiales. archidiaconatus. decanatus ⁊ silēs. Ūñ spectat ad curatos cognoscere sūmati ⁊ ī q̄dā generali p̄cepta legis cū q̄dā explanatiōe. grossa articulos sūt fidei nr̄e traditionez q̄z sacroꝝ. distinctōnē pctoꝝ ac eoꝝ q̄ sunt reseruata a nō reseruatis. institutiōes festorū ⁊ siqua sunt silia. Pertinet aūt oltra hec ad p̄latos scire rōnem subtiliter ac practicaliter reddere aduersus hereticos p̄uos de p̄dictis. Beniq̄ cū bñficiū dr̄ ppt̄ officiū ⁊ officiū inquā nō tm̄ ī bonis dicēdū. sz tantūdē vel amplius ī p̄cernētib⁹ de ppinq̄ vitā ⁊ pasturaz gregis dñici). Bijudicent apud se bi q̄ p̄dicatōis officiuz sibi mādatum debitū/ vel nesciūt vel omittūt/ vl' deteriori sacrilegio spnūt ⁊ irridēt. Bijudicēt oro si bñficiū tale rite iusteq̄ recipiūt aut retinēt nō min⁹q̄ si negligēt ecclīasticū ī bonis dicēdis offm̄. Bijudicēt an fructus bñficioꝝ/ suos satiāt ⁊ sit'ia q̄lia nō ē meū nūc diffinire. q̄uis emula curiositas vehemēt exposcēt difficillimū ī hac re iudiciū. sz aliorum in toto hoc nr̄e exhortatiōis excursū ⁊ qō fieri debē/ mōstratū ē fiat fiat.

Secunda ꝓsideratio

Pascere oues pabulo p̄dicatiōis/ dando aīaz rōnale p̄ eis/ sicut est offm̄ magne dignitatis ac pietatis sic grādis in eo difficultas inuenit. ¶ Si pietas nr̄a aplicā vocē valet ad oīa. q̄ maior altera/ q̄ vigilior pietas/ excogitari possit. q̄ q̄liberet a mā a morte ppetua. q̄ protegit ea ne lupis infernalib⁹ pateat in deuotionē. q̄ tādez duc ⁊ pduc vbiingredient ⁊ egdient ⁊ pascua inueniet. Huic officio q̄ vl' q̄lis altera misericors largitio valebit equari. Si magnuz est pascē carnē p̄tin⁹ moriturā vt interi vitam. aīam in eternū victurā q̄ p̄ciosum est pascē ne pereat? Dura est nimis illa ꝓbe lamentatio Paruuli petierē panē ⁊ nō erat q̄ frangeret eis. si ad carnē referas. sz durior in immensū si de spū sermo fiat. Accipe quō ꝓcluserit Jacob⁹ epl'am suā. Frēs inquit si q̄s ex vobis errauerit a vitate ⁊ cōuertat q̄s eū. scire dz q̄m q̄ conuertit fecerit peccatorē ab errore vie sue. saluabit aiaz eius a morte ⁊ opit multitudinē pctōrum ¶ Porro difficultatē cure pastoral' patres sancti/ Greg⁹. ī suo pastorali ⁊ Chrys. in alio sūt pastorali suo ad basiliū diligēt aperuerūt. assignātes p̄cipuā difficultatis rōnez ex p̄dicatiōe vbi dei. Tanta q̄ppe ī quib⁹

pascēdis pabulo p̄dicatōis varietas et ve-
lut ꝓlixitas accidit. vt qō vnā nutrit/mace
ret alterā aut mactet. pascentes vario mul
tū diuersa palato. ¶ Culpauerit aliquis ava
ros. p̄digus inde sumet argumenta sue p
fusionis inique. ¶ Culpauerit p̄digos/ava
rus inde tenacior sordidiorq; efficiet. Sic
est inuenire in oī vitiorū extremitate. nisi
cautissima solicitudine sic arguat vnū vi-
tiū/q; alterū silr inculpet. Hoc autē sem-
per et solerter agere p gladiū verbi dei secā
tem a dextris/ a sinistris. vt mediū virtu-
osi itineris liberum pateat. ad incedendū
viam regiam mandatorū dei. tam arduus
puto. predicatorē q; tam prudentē ⁊ vigi
lē exigere sensu. vt vix possit vn⁹ ex milibus
inueniri. ¶ Adde quod auditor quidaz
hebetes. sunt quibus pene nihil potest/q̄-
tumcunq; plixitas decies repetita inscul-
care. Alij fluolant ingenio. confestimq; fit
apud eos omis morositas onerosa. Quaz
paucissimos insup videbis auditores. qui
fideliter et diligenter attendant ea que dicū
tur. qui non ea que audierint sed que au-
dire putauerint trahant ad sua desideria
fouenda potius q̄ eradicāda seu moderā-
da. ¶ Gerātur eis verbū dei in puerbiis ⁊
fabula. trahuntq; illud ad omnem ptem
contradictionis sicut de sono campanarū
agunt pueri Sicut etiam in fabulis de lu
po syllabicante narrat. qui audiens pa. et
ter. cōiunxit ex his agnel. Quare? quia sic ī
imagine sua versabat. Tales denicz ea q̄
male intellexerint peius interp̄tatur. ⁊ pel-
sime deferunt ad ceteros inuidia vel stulti
cia/stimulati gerūt silitudinē cribri/vel co-
latorij lactis: effluit ab eis q̄cq̄d puri susce
perant. Purgamenta sola vt festuce sordes
et palee retinent. ¶ Exigitur ergo ad offi
ciū p̄dicationis ingenium velox solers at
q; versatile velut in nō p̄specto tpe. a dex
tris a sinistris ante retro sursum ⁊ deorsuz
¶ Exigitur eloquētia torrens ⁊ vehemēs
suadibilis et suauis copiosaq;/ne adhere-
at lingua palato ⁊ arescat. Nec min⁹ tē-
peratam esse conuenit ne nimis effluat se-
men generatiuū filiorum dei. et sordescens
inutile fiat ad generationem. ¶ Exigitur
cognitio scripturarum sacrarum cū ceteris
omnibus que ad mores spectant. Inde ē
illa vnū pastor cōsecrat interrogatio scis
vtrūq; testamentū? ¶ Quor aliqui qua con
scientia respōdeāt. scio. ipi viderit. ¶ Exi
gitur multiplex experientium actuum hu
manorum et conditionis annotatio eorū
qui docendi sunt. ¶ Exigit exemplar/vi
ta et p̄uersatio irreprehensibilis in media
tionis p̄raue. aliena ab omni crimine. p̄
sertim ab auaritia ⁊ luxuria. que maxie sūt
contraria fame. alioquin plus destruit ex-
emplo q̄ edificet verbo. Vox operū fortis
sonat q̄ verborum. ¶ Exigitur denicz
gustatio spiritus p contemplationem. alē
oquin ceteros accendere ad eternorū desi-
deria/qua fronte presumpserit. si frigidus
in se totus et algidus remanserit? ¶ Hiis
nunc si officiuz predicationis existimaue-
ris leue/passimq; omnibus imponendum
Nihilominus ipm qō tāte pietatis ⁊ dif-
ficultatis ostensum est fiat fiat.

Consideratio tertia.

Pascē oues autoritatiue pabulo p̄di-
cationis dando aiam rōnalē p eis: est
officiū qō nulli fas est exercere nisi misso.
nec mitti quispiā oz nisi sit idoneus et p-
batus. ¶ Primā ptē brevib⁹ verbis absol
uit aplus. Quō inquit p̄dicabūt nisi mit-
tant? Cōfunderet eīn penitus ecclīastica
hierarchia. si cuilibet indifferent autorita
tiuū p̄dicatōnis officiū laxaret. Patuit in
tuere lupis et alijs idiotis q̄s hec audacia fe
fellit ⁊ in varios traduxit errores. Autori
tatiuum vigilanter diximus. qr fraternaz
correctionē secretam. s. aut amicabilē/que
edificare nō scandalizare p̄sumit. lex xp̄i a
na cuius finis est charitas cōcedit omibus
dū ait. si peccauerit in te frat⁹ tu⁹ ⁊c. Sic eī
dicit sapiens mandasse deū cuilibet ō p̄xi
mo suo. Et nihil humanū putabat comi-
cus senex a se alienū. Nullus ei peccat/q̄n
noceat vniuersis/tanq; si membrū corpis/
vel pars exercitus spūalis/depereat. ¶ Fit
aūt missio ad p̄dicandū solenniē. vel p de
um immediate. q̄ tū ꝓbari debet apud re
cipientes. vel p miraculū vel p ꝓpheta vel
aliud sufficiens tale signū. Aut fit p deuz
mediante supiorum autoritate. quib⁹ ipo
sitū hui⁹ autoritatis vinculū sit. fit rursus
nōnūq; missio talis ex ipa necessitat/lege q̄n

nō aliē posset fidei seu mor veritas inuio
lata seruari. Vbi vez est illō. pasce fame mo
rientē si nō pauisti occidisti. ¶ Porro nēl
lū debere mitti q nō fuerit idoneus z pba
tus docēt artes cetere. quas exercere nō p=
sumit ignarus ipāz. Sicut ex Oratio sum
pſit Hiero. Nō medicoz est ꝓmittūt me
dici: tractant fabrilia fabri. ¶ Remouet a
postol⁹ ab officio p̄dicatōis mlieres Ad ti
lierē inqt docē nō ꝓmitto Inuestigem⁹ rō
nē z inueniem⁹ multos ex viris ꝓhibitos
Spectat nimiz ad pastoralē doctorē cōstā
tia. spectat prudētia spectat pudicitia vt sit
leo facultas veritas z boitas. ¶ Cōstātia
dat ne succūbat aduersis. ne cedat ꝓuicijs
l'iniurijs. ne rumoribꝰ falsis z indignis. vl'
iſletur ad gloriā. vel ꝓtabescat ad ignomi
niā. Necz ei gladiatoz (sicut di. Chriſo.)
Plus habere oz z animā in manibꝰ. hoc est
ramvltro morti dare. q̄ p̄dicatoz. Atuero
quis nesciat mulierē imbecillē esse fragilez
incōstātē. sic pueri vel adolescētes. pueros
dico vel etate vel moribus. sic oēs queren
tes que sua sunt nō que Jesu xpi. Cedunt
nāqz ad primā iniurie vel cōtumelie perso
nalis seu iactute tpalis suspitiōes tāq̄ arū
dines vento mundani timoris agitate.

¶ Prudentia dat pastorali doctori. vt nec
fallere velit nec falli leuiter possit. Oz au
di q̄d de iudicio mulierꝰ ait Aristo. q̄m
instabile est z inualidū. sic apō comicū di
cunt mulieres xpe sicut pueri leui sentētia
Nō viderat egregius poeta di. Varium z
mutabile sp femina Quot aūt inueniunt
inter viros quorū iudicia circa agibilia et
credibilia/vel nullū est vl' obscurū timidū
et incertū vl' erroneū. q̄ nec ipos eruditit
lex dei. nec regularis bn viuēdi disciplina
pdocuit. ¶ Solidū idcirco nequeūt alijs
circa scrupulosas q̄stiōes suas dare ꝓsiliū
tāq̄ interrogatio fiat eis nō ignotis nec ex
tis. ¶ Cōtinentia deniqz dat pastorali do
ctoꝝ vt nec in se lubricitatez admittat. nec
ad illā auditores alliciat Atuero mulier
vox/facies/gestus/quasi rede sulphuribus
illite audientes z spectātes adurūt faciliter
et in prauā desideriorū carnaliū flāmā ac
cēdūt. Sic viroz aliq̄ mulierū fracti sūn
nertis disciplīe/plus eloqo et gestibus et
fluxus in lasciuiā: ipsamqz ꝓuocant nu=
triunt z augent z extingnāt. ¶ Festinabā
in ipa meditatōne mea ꝑgere post hanc
triplicē prime ptionis considerationez
ad aggressum scē partitionis locutur⁹ de
pabulo sancte cōuersatiōis. tū ecce visa est
afflitisse industriosa sedulitas. affirmās nō
satis esse si deducanē in medium defectus
existentes circa pabulū dominici gregl. ni
si pariē inueniretē ꝓuisiones. z hoc tāto effi=
catius q̄to ꝓticularius. Vniuersalia enīz
pax sed singularia multū docent. Ac ego
hās ꝓmissiones ab ead em industriosa
sedulitate pquirerē (cito em secuz sensi)
enumerauit plurimas dicz in posteriorib⁹
quarū paucas ante cōspectū cōuocationis
hui⁹ celerrime rememorari iussit. repetens
crebro: fiat fiat.

Prima prouisio.

¶ Fiat in primis iuxta ꝓmissa executō de
cretalis illius que in oi metropolitana ec
clesia/schola theologie constituit. Nec vi
detur schola mendicantiū satis esse. Expe
diret amplius vt hec institutio cuius quo
tationem sicut z aliarum/dominis iuristl
linquo/extenderetur ad ecclesias catedra=
les et alias collegiatas notabiles. sic q̄vna
prebenda esset ad officium hoc saluterū
specialiē et irreuocabiliter applicata. Quē
admodum dominus noster Benedictus
ꝑcurante preceptore meo inclito domio.
Cameracen. ꝓstituerat. sed nescio quo pa=
cto/tam sanctuz opus e mediis vt dicitur
manibus elapsum est. Cōcedebatur vt le=
gentes et studentes ꝓciperent certos dieb⁹
et horis/distributiones quotidianas. hac
ratione qua intendentes temporalibus ec=
clesie commodis sine vlla contradictione
recipiunt. Expediret insup vt monasteria
notabilia/non carerent viris docentibus
suos religiosos etiam ab adolescentia/me=
ditari in lege domini die ac nocte. Alioqn
postmodum in ipso ocio suo quod contē=
plationi dedicum esse cōuenit/ qualiter ex
ercebuntur ad diuina? Tenenda deniqz
esset decretalis prohibens ipsos audire le=
ges vel phisicam. artes. scilicet practicas ne
gocijs accōmodas. Nam apud eos q̄ scie
tia magis q̄ theologia deberet vel doceri
vel cognosci?

Secunda prouisio.

¶ Fiat amplius apud ipos q se p̄dicatiōi bus exponūt/examinatio prius circa gnā lia nostre fidei. et circa p̄cepta et mores. vt agnoscat si talia p̄dicare nouerūt. z ad ea p̄incipaliē p̄dicanda. seclusis fabulʾ anilibus z ludicris cōpellant. Arceat insup tā generalis licentia apud q̄sdā religiosos q̄ prius vt aliquis sciuerit duo verba p̄ferre volubilitate lingue: intronizant eū i cathedra p̄dicādi. Instruāt deniq; nō detrahere superioribus absentibus in subditorū p̄sentia. Nam hoc agere quid p̄ficit nisi ad subuersionem auditorū. apud quos inde nutritur rebellio murmur. odiū. impatientia. contumelia proteruia. et detractionis libido. cui⁹ signuz est quia extollūt se detractores hmōi. quasi soli sint q̄ veritatem audeāt palam dicere. Doceat populus econtra obedire p̄positis suis etiaz discolis ostendendo. q̄ dñs regnare facit malos z hypocritas p̄ pctā populi z in eorū grauem penā. Sic habeat p̄dicator liguā et linguā. Linguā p subditis z linguaz p dominis in prelatis.

Tertia prouisio 3

¶ Fiat rursus prouisio sufficiens curis parochialibus. vt sibi possint de pabulo p̄dicationis p̄uidere. sicut institutio prior habuerat. que apud multos adhuc obseruatur. vbi mendicantes nō abundāt. Sic etiam in qualibet parochia cura specialis intra sacros canones de institutiōe puerloz p̄sertim in mor⁹ disciplina & in p̄mitia nr̄e religiōis rudimēta. Eccl̄ie siqdē reformatio (sicut q̄dā ait) debet inchoari a puerilis q̄m ei⁹ deformatio venit ab eis prauez ne quit institutis. Quāobrē fiat sicut p̄tactū est prouisio sufficiens aliqua p mgr̄os. fiat p̄ p̄dicatorib⁹ idoneis. si sint seculares debendis. si mendicantes aliūde p̄ p̄latos z curatos. q̄tenꝰ ad pietatē magis q̄ ad questū suā valeant attentionē ordinare. Itaq; si p curatorib⁹/ si aduocatis/ si alijs predicantibus/ assignant sedulo pēsiones certe z magne q̄ unde lucrent/ qualiter nō absurdū erit/ nō magis hoc fieri p laboratib⁹ gratis ad spiritalē omniū dñica rū nutritionē oū exercent officiū/ q̄ de necessitate monstrauimus annexū esse pastorali dignitati? ¶ Sed improperando dicūt nōnulli p̄latoz. Cur inquiūt vos theologi maxime doctorati/ non predicatis? cur statis in studio vel in cameris tota die ociosi? Cur talentū sciente vobis collatū retinetis? Accipiant sic loquentes veram hāc p multis rn̄sionē. Nemo nos conduxit. neq; licentia magistralī theologia dat obligationē p̄dicandi. sz oñdit idoneitatē/ quā exercere nō tenent nisi velit vl̄ aliū demittantur cum mercede sua. Addito z plus solicitudinis z temporis apponet aliquis predicator verbi dei in vno sermone rite componendo/ retinendo z pnuncianꝺo: quā aduocatus vnus per multos dies patrocinando. Cur ergo sua mercede charitur⁹ est recipienda ab illo cuius debitu z exercet officiū non solum a populo? Hoc igitur fiat fiat. Quod audacius introduxi. q̄ me sentio ab omni specie questus alienum. cum satis iam habeam dei dono de bonis ecclesie vt ponam sine sumptu alieno euangelium.

Quarta prouisio.

¶ Fiat postremo quo ad hoc publicatō q̄rundam tractaculorum compositorum vel componendorum vl̄ qui iam forte compilati sunt in quibus generalis teneor nostr̄ fidei et preceptorum z sacramentorū cum similibus contineātur. quatinus in eis sacerdotes et curati simpliciores/ legere possint z instrui quid ipe scire/ quid alios docere debeant. docere in quā etiam per scripturam talem si non aliter cognouerint. Compelli quoq; poterunt/ talia suis expēsis exemplaria sibi comparare. quēadmodum fit de statutis humanis synodalib⁹/ p cura tpalium/ et hoc nisi forsan aliunde charitas abūdat p̄latoz in digētie pauperū subuenire voluerit. ¶ Dic inseri potuisset de lectionib⁹ sacris legendis ad mēsaz ecclīasticoz z p̄sertim p̄latoz. Itē de cohibendis questorib⁹ istis/ latrantib⁹ linguas suas ad falsitates z ineptias. Sz hec interi sufficiant de prouisionib⁹ circa primā petitionem. et suas considerationes ita commemoratas.

Secũda partitio pri

Audistis pstãtissimi vicipatres frẽs quẽadmodũ diximus aliq̃ d pascẽdis ouib⁹ pabulo pdicatõis docte. dãdo animã ꝓpriã ſm portiõz vl' vim rõnalẽ p eas. Nec sũ nesci⁹ q̃m'to pla' z altiora dici poterãt. sz supplebit ipfectũ meũ/ditissima vẽ sapiẽ magnitudo. Nũc pusq̃ puertat oro ad aliũ modũ pascẽdi oues ſm portiõnẽ irascibilẽ aiẽ z hoc exẽplo sctẽ puersationis. dicat' id qđ obtigit mihi in ipa meditatiõe mea. dũ circa hoc eloq̃ recogitarem duce vl' comite idustriosa sedulitate. Circũuoluebã oculos mee psideratiõis p ouilia varia ecclie militãtis. Illic aspexi viros pastores hitãtes ĩ casul' z portatilib⁹ tabernacul'. sciẽtes ꝺ se nõ hr̃e ciuitatẽ manẽtez sz debẽ futuraz inqrere. Illic sũt' vise sunt oues rõnales gregis xpi signate oẽs signo thau ꝺ sanguine agni. Oz heu picula. heu seductores. heu mille nocẽdi artes. mille mouẽdi diseria q̃libet ouis suos patiẽ hostes. suas isidias. sua certamia. Hãc ocepies spine sentesqz dilacerãt. hãc est⁹ viẽs. hanc bruma rigẽs diserasiãt. hec ifixa ẽt limo pfũdi. hec exaltis rupib⁹ pceps ruit. adherz huic veterna scabies. alteri cõtagiosa societas morbũ affricat. sicq̃z fascinatio morbidaz trãsit in teneores agniculos. Beniqz qđ ouib⁹ miseris erit tutũ. qñ (inq̃ puerbiũ grecũ) lupi fungũt officio pastoz. Vt certe pastores vsi sũt ĩ lupos q̃ nõ pcũt ouibus. An nõ lup⁹ tyrannis rapax q̃ lanã et lac ouiũ/imo carnes z ossa p violẽtã exactionem surripit cassat z oppmit? An nõ lupus/tyrãn⁹ fallax q̃ lanã z lac ouiũ carnes z ossa p astutiã pcurationũ z aduocationũ surripiet cassat z deijcit? An nõ demũ lupus/tyrãnus vorax q̃ lanã z lac ouiũ. carnes z ossa p gulã z luxuriã surripit cassat z inficit? Et vbi iã obsecro tales lupos et rapaces fallaces z voraces nõ poterz inueire. q̃ rapiũt q̃ fallũt q̃ devorãt? Rapiũt camillã do. fallũt litigãdo. devorãt luxuriãdo. audiam⁹ ex ezechiele veterẽ sũmi pastorz querimoniã. Lac comedebatis. z lanis operiebamini. qđ crassũ erat occidebatz. gregẽ autẽ meu nõ pascebatz. qđ infirmũ fuit nõ ꝓsolidastis. z qđ egrotũ erat nõ sanastz. qđ cõfractũ ẽt nõ alligastis z qđ abiectũ ẽt nõ reduxistis z qđ pierat nõ q̃sistis. sz cũ austeritate impabatz eis z cũ potẽtia. z reliq̃ in hãc sniam. Juxt̃ q̃/p cõplemẽto nr̃e hꝰ sctẽ pticiõis/induco tres ꝓsideratões cũ duodeci puisiõib⁹ q̃s idustriosa sedulitas recesimit

Consideratio prima

Bon⁹ pastor neqt aiam dare p ouib⁹ ſm vim irascibilez. nisi pus studuerit ejcẽ tyrãnidẽ rapacẽ q̃ ẽ lup⁹ auaritie. Instituẽs itaq̃ paul⁹ vex pastorẽ docuit hospitalẽ eẽ debẽ z nõ turpis lucri cupidũ. Oz quoorꝝ ꝺ hospitibus sua qui tollere satagit aliẽz q̃z raptoꝝ⁹ alienis nõ obsistit. Videat ẽ g̃ qđ admoniz hꝰ loco idustriosa sedulitas

Prima prouisio

Fiat inquit reformatio hospitaliũ. hoc est em̃ ꝺ cura pastoris. fiat hec reformatio tã in rpali q̃ in spũali regimine. ne illic cura paupm negligat̃. pserti ad salutẽ aiarũ suaz in patia z pnia ogruis. z in sactoz susceptiõe. q̃lis fructꝰ est in hospitaliũ fida tione pncipalr intẽtus. Expediret q̃z sic fieri in q̃libet hospitali. qualit̃ obseruat̃ parisius. vniformit̃ satis ad õcretalẽ ꝺ aduocandis prius medicis aiaz q̃ corpoz. Illic cõfestim vt aliqs egrot⁹ q̃rit̃ introducit. pus in̊ ianuã pfiteat̃ z absoluit̃. Erit ĩsup puidẽdũ apd pfessos z pfessas in hmõi religionibus sicut etiã fieri ꝺsueuit in aliis oibus quatin⁹ tria vota sua custodiant obedientie. pauptatis z castitatz. Hã inueniũt ibi appropiatões maifeste sicapd seculares sz eos exterrẽ debuerat moris anarie z saphire. Quid ĩsup sibi volũt tot discursiões eoz p domos sec'ariũ? Et o vtinã nil'a sint mõasteria mulieꝝ/q̃ fcã sẽ pstituta mẽtricũ z phibeat adhuc detiora ꝺs

Secunda prouisio.

Fiat amplius puisto ꝺ tyrãnides varias et oppssiões miserabiles z indignas pauperis ppti. maxie eius q̃ subdit⁹ est ecclie z hoc p pdones domesticos. p familiares inimicos sub vmbra secularij dnoz. Vas oppssiões vidẽ facilius est ĩ rebus q̃ exponere sermonibus. Qđ si mouẽt pastores ex

atrocitate rex? puidē. qua? erit ēmo meus q? iacentes eos ? torpentes valeat excitare. Doueat eos recogitata ? lecta ꝑstās auctoritas Ambro. vt cui succedūt in sil'i dignitate/succedāt impari ꝑstātie stabilis inflexibilitate Videāt pastores/ne odiosi moēs sui fetentes coraz deo ? hoibus/dent hanc causam gravaminis pauperis sui gregis.

Tertia prouisio.

¶ Fiat vlterior puisio ne paupib⁹ sua bona auferanē vel detineant. Hec sūt ea bona q̄ viris ecclesiasticis supsūt. vlē simplicē victū ? vestitū/inr decentiā sui status i ecclesie republica. Horissima est hoc loco/ sed durissima Beri. atq; Hiero. sntia. qui retentionē hmōi vel luxuriosam ꝑfusionē/ nō dubitauerūt sacrilegiū imo oisacrilegio ? ō pdatiōe dānabiliorē appellare. Videant ecclīastici: ne forte ob hoc iusto dei iudicio ꝓueniāt rapine eius ? ꝓculcationes indigne ? iurisditionū suaz vsurpationes q? q̄dq; qō nō hz xp̄s/tollit fiscus. ? quod subtrahit egeno/rapit pdo. Hoc ei est verbis ꝑuerbij sntia. q? abdita vulpiū/fiunt rapine lupoz. vt q̄ pdat⁹ fuerit/pdet ? ipe

¶ Dicit sup puidēdū erit de celeri testoz cōplemento nō impedimēto p eos q? accelerare debuerāt. ecclīasticos curiales loq̄r p q̄s abusus incredibiles fieri memorātur ita vt nec fidelis inueniaē i testamento huius vel illius.

Quarta prouisio.

¶ Fiat demū puisio circa ecctias vsas in dissipationē. quaz primitus extitit magnifica fundatō. q̄tinus in eis fruitores assignenē inr facultatē reddituū. l'cū alijs vniantur. aut ex toto cassēt ne sint hmōi bñficia depauperata/plus iscādalū ? opprobriū q̄ in dei laudē ? ppli edificationē. sicut in peioratibus nōnullis experimur. Quis itaq; subuenire fundatoib⁹ antiq̄s sanctis? ecctatq; salubrib⁹ q̄ fundare nouas ecclesias/ volendo sibi facē nomē. ¶ Supra modū ꝓuenit occurrere tante tanq̄ fede ? abiecte pauperati immo mēdicitati curatoz in locis plurimis/qui tñ positi sunt in ordie essentiali et hierarchico ecclesie militātis/tā q̄ minores prelati. ? discipuloz successoēs quibus tñ/nulla ob egestatē suā. reuerētia vel obedientia datur a subiectis onib⁹. q? nec inueniuntur viri sufficientes qui talibus parochijs sic in egestatem versis. velit ꝑsonaliter deservire. Quid q? addunē eis frequenter a pastoribus crassis vel officianis suis ipis volentibus onera onerib⁹ citationes angarie talliationes. ita vt liberior sit iā laicoz q̄ ecclesiasticoz taliū conditio. nec iam vt populus sic sacerdos/ sed liberior et honestior populus q̄ sacerdos Nō si tales dei uētes pochijs sint tñmō vicarij religiosoz vel canonicoz vl'p ꝑpios curatos substituti/ coganē ipi principales de sufficienti vite sustentatione puisionem assignare. ne alijs in penuria laborantibus/ipi in ocio totum diripiant. fiat hoc fiat.

Consideratio secūda.

¶ Bonus pastor nequit animā suā dare ꝓ ouibus suis ēm vim irascibilez si retinet vel in se. vel in suis tyrannidē deceptricem que est lupus fallacie. Jubet apostolus xp̄s qui pastor est/sit domui sue bene ꝓpositus. Aliter eñ sicut idem arguit qua rōne diligentiā habebit eccl'e dei qui regere propriam nescit domū? Domus aūt plati/curia est hūs ministros familiares ? officiatos ꝓ reddēdo vnicuiq; bona ? simplici fide q̄ suū est/nō ad spoliationē sed correctionē nō ad corruptionē sed edificationē. nō ad multiplicandū lites sup lites. sed ad cōpendiosum pacis stabilimentuz Sicut aūt charitas incipit a se: sic ? reformatio oz inchoari vt ꝑmo fiat iudicium a domo plati. sicut fit i vniuerso a domo dē ne ꝑteret cōtingat obijci plato. medice cura teipm. Et illud apli. Qui p̄dicas nō furandū furaris. imo et sacrilegiū facis.

Prima prouisio.

¶ Quocirca suadet industriosa sedulitas fiat efficax nō verbalis prouisio ꝯ astutissimā illā/immo sepe aptam tyrannidē promotoz ? ꝓcuratoz in angarijs ? citatiōibus. q̄ oia iniustissime cōpti fuerint cōmisse: gratis abscedūt a q̄rela. nec iā gratis q? recipiūt expēsas ab innocētib⁹ absolut. de q̄ calūnijs puersissimis. ō diffamatoib⁹ ꝑ

terea crudelissime imposit xpi mercedē q̄ eis male vtat recipiūt. ¶Est le dr oyt de la porte bādet. ¶Et hō p̄cor eq̄tas. ¶Nōne dau dicat hec disceptatio? ¶Esset nōne iusti⁹ vt hm̄oi p̄curatores papent stipēdia labor suis a dñis suis vel p̄latis q̄ debēnt subdit dare iusticiā q̄ innocētib⁹ sic vexat? ¶Ue q̄ p̄dūt leges iniq̄s ait dñs p̄ Esaiā. ⁊ scribē tes iniusticiā scripser vt opp̄merēt in iudi cio paupes ⁊ vim facēnt cause hūiliū ppli mei, vt eēnt vidue p̄da eor ⁊ pupillos diri perēt. ¶Notet̄ iuramentū quale debitū ē p̄stari p aduocatos, p̄ motores p notari os/p̄ p̄curatores, p̄sertū vt nihil agāt vl' fo neant qō iniustū esse vel crediderit ab ini tio vel postmodū comperer̄int.

Secunda prouisio.

¶Fiat insup abbr̄euiatio. tā dispēdiosarū litiū, moderatio tot excōicationū tā a iur q̄ ab hoīe fulminatar. ¶Et hoc nōnūq̄ p defendēda seu recupanda re modica parū vtili vel ꝓphana. cū tñ baculꝰ iste ꝑmitus fuerit instituꝰ a xp̄o tā q̄ durissimū sūmū q̄ supplicū q̄ nolentes ecclam audire ple cti debēnt. ¶Q; si ecclam nō audierit in qt xp̄s sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹. ¶Nūc apō q̄sdā tal regnat stoliditas/q̄lis apō il lū q̄ vt muscā abieret a frōte p̄mi ictu se cuns excerebr̄auit eū. ¶Itaq̄ tpalis incōmo ditas vix reputari oz muscā pūgēs: p respe ctū ad eternā salutē/quā auferūt a liq̄n per cussiōes iste p excōicatiōes grauissimas q̄ vt in aliquē ecciderint vix abijci p̄nt/then tibus ō vna in aliā lupis curie rapacibus

Tertia prouisio.

¶Fiat ampli⁹ obr̄uatio decretaliū p̄ hibēciū ne deā aliq̄d oīno i spūaliū ad B ministratione aut saltē adhibeat̄ moderatio tā in collatiōib⁹ ordinū q̄ bñficior i ap p̄batōib⁹ sacerdotū officiare debētiū. ¶In sigillatōib⁹ q̄z ⁊ mr̄tis silib⁹ pl⁹ ad q̄stū sic dicūt aliq̄ q̄ ad spiritalē p̄fectū sup impo sitis. ¶Exeq̄nē saltē ista tali mō q̄ ab oī spē mala symoniaci scandali semet abstineāt.

Quarta prouisio.

¶Fiat vlteri⁹ correctio subditor fm q̄li tatē delictor ⁊ plus ad emēdatiōz sua ⁊ uo rē alior/q̄ ad pecuniariū exactiōz. q̄ gregē simplicē scādalizat freq̄nti⁹ q̄ edificat. ¶Q; si delicti q̄litas exigat imponē penā pecu niariā exponat illa i pios vs⁹ manifeste. ne plus ad auaritiā pastor q̄ subditor cotre ctionē exacta videat. ¶Addim⁹ ꝫ incident ō iuramētis fribilib⁹ exactis p officiales. ⁊ a curialib⁹ officiatos dū examinat aliquē crimino sū sup dicenda a vitate. q̄b⁹ tū iura mētis deferre nolunt seu credē. q̄lia etiam violatū iri fore p̄babili⁹ q̄ oppositū suspi canē. ¶Dic nōne laq̄us est manifeste ac cru delissime p̄ditiōis aniar? ¶Cū insup dicat apl's. q̄ ois p̄troversie finis ē iuramētum

Consideratio tertia.

¶Gon⁹ pastor nescit aiam suaz dare p L onib⁹ suis, si i se vel in suis/tyrānidē vo racē nutrit q̄ est lup⁹ gule atq̄ luxurie. ¶O briū q̄dē nec mr̄o vino debitū. nec p̄tera bigamū iubet apl's ep̄m instituī. p̄hibens ex p̄nti crapulosas comesatiōes. potus ad equalia. meretricatōes sordidas/dar symbola. frequent tabernas quasi non eis do mus sint ad comedēdū. aut velut histrio nū more nullibi pei⁹ h̄eant q̄ i domo. et q̄ illic detractōes bone de⁹. q̄les gonliardie. q̄ta in vita hoīm bñ viuētiū ⁊ sobrioz de risio. q̄ risus lusus et gestus in decoū vsq̄ ad scādalū vilissimor mācipior vel mu li erculaz sibi ministrātiū. sciunt q̄ viderūt

Prima prouisio

¶Qua in te p̄sulit industriosa sedulitas/ vt fiat prima restrictio frugal tante varie tatis ⁊ multiplicitat ferculor sumptuosis simor in eadē mensa vsq̄ ad nauseā et p digā vastationē eaz rez ex quib⁹ multi ve tres paupez pasci possent. ¶Siliam⁹ hic de egritudinibus inde nascētibus. ō hebetu dine mētis. de subuersiōe rōnis. ō occasio ne rapacitatis. de tpis q̄ p̄ciosissimū ē cō sumptōe. ¶Cōsideret iniq̄tas illa q̄lis q̄ta q̄z est apud ecclīasticos viuentes ex labori bus ⁊ oblatōib⁹ paupm. q̄ ita luxuriāt q̄si gratis obuenerit sibi si p̄terea ad nihil ali ud nati fuerint. diligēt q̄z pascunt apud eos ⁊ can⁹ aliq̄n canes q̄ paupes. ¶Necista dicunt vt laudet in p̄latis p̄onis ecclīasti cis sordida tenacitas honestati hospitalita

ligz ōria. sed assit frugalitas liberalis q̄ nō
ſm inanē iactantiā aut opinionē ꝓdigoꝝ
sed ſm ꝓscie virtnose iudiciū mensuretur
Utrz vo pensata tēpoꝝ modernoꝝ qualitate/sit expedienti⁹ platos splendere in ornatibus exterioribus. vel ducere vitā pauperē xp̄o z apl'is cōformen in nuditate aut
vilitate vestiū/alio loco deductū est.

Secunda prouisio.

¶ Fiat ampli⁹. honesta restrictio talis
pōpe i multitudie onerosa z cōposita
tot fructoꝝ tot equoꝝ z mulorꝝ ꝓsumentiū
opes sine mēsura sine fructu. Adde q̄ enu
trit hoies istos comaculos z adolescētes la
scuos. ociositas pessima doctrix. Nā mul
ta mala docuit ociositas ait sapiēs/cui pes
sime comites/ebrietas z crapula ꝓiūgunt
Ad qd aliū/isti tūc studēt/nisi vt insidiari
alienē pudicitie. ꝓdigi sue. vt lusib⁹ illecē
bralib⁹ occupari? Hinc illa admonētio de
formissima habitū varioꝝ. hinc ūra mēta
bia sphemie z silia. hinc lusus taxillorꝝ et si
miliū phibiti. hinc oīa deniqz tollētia moꝝ
honestatē. Subditi vo ceteri/qd faciūt/ni
si qō viderint familiā sui pastoris facientē
imitāē certe z libenē. Aut q̄ frōte ubēt pa
stor crapulā z luxuriā a subditis eijci/q̄ as
sidue coīā oculi z i penetralib⁹ suis illa in
tueē z gaudet exercerī. Prouerbiū ē. Qualis
rector ciuitatis/tales z inhabitātes in ea. z
mobile mutaē semp cū pncipe vulgus.

Tertia prouisio.

¶ Fiat observatō ieuniorꝝ ab eccl'ia statu
torꝝ cōstantior apud diuites z potētes p̄ser
tim eccl'iasticos. apud q̄s ꝓhdolor vsa sūt
tā velut in derisum. cū soli fere paupes atqz
rusticani ieiunent. q̄bus vix est panis ciba
rius relictus ad saturitatem sufficiens.

Quarta prouisio.

¶ Fiat inq̄sitio diligēs z cauta super pctis
enormissimis q̄lia cōmemorat apl's i prīcipio ad Rhomanos. qb⁹ corripit deus oīs
caro viā suā plusq̄ zodoma et gomorra. et
hoc sine dīa sex⁹ aut ordinis aut grad⁹ aut
generis/aut etatis aut religionis sacre aut
matrimonial' vinculi/aut affinitat' spūalis
aut ptū corpis honestaꝝ. Credite fodiēti
b⁹ parietē p districtā inq̄sitiōz i foro pnīali. q̄ hūtes obstetricandi sciam: educūt colubrū tortuosoꝝ. z videt abominatiōes pessimas q̄ fiūt. Credite inquā qz prudendū
esset oīno cū effectu z discretioe p̄ tantā familiaritatē in cubilibus z alibi. quā exercēt
parētes vtriqz cuz vtraqz ꝓgenie z affines
affinib⁹ i adolescentia. senesqz cū iunioribꝫ
tā i religione q̄ i schol' z alibi. Dubitaueri
prius. si nō deteriores mores trahunt ali
q̄n pueri z puelle hac occasiōe in pentū domicilijs z religionū z scholaꝝ ꝓtubernijs/
q̄ facturi erāt in p̄stibul' lenonū vel meretricū. Et hec interim dicta sint ō scda ptitiōe pncipali opib⁹ dicta firmenē. fiat fiat.

Tertia particio principalis.

Fīndē reliquū est p cōplemento suscepte ꝓmonitiōis aliqd dicē p tertia et
vltia ptiōe ō pascēdis oui
bus pabulo charitatie subuentionis/dādo aiam quo
ad vim ꝓcipiscibilē p eis. ¶ Et qdē non
inuenio pabulū charitatis z gr̄e meli⁹ effi
catius ve tradi posse gregi xp̄i/ q̄ p debitā
collationē sacr̄oꝝ. Illic quippe gr̄a cōfert
in suscipiēte/virtute opis operati hoc est vltra vel supra meritū suscipientis/ in vtute
meriti xp̄i instituentis sacr̄m/ z illud spūali priuilegio ditantis vt inde opus priuilegiatū noiet. ¶ Cōdecz p̄terea vt minister
sacr̄oꝝ tūc marie se disponat ad gr̄am/ duz
eam suo ministerio studet apud subditas
oues trāsfundere. Allioqn iuxta ꝓbabilē
sed formidabilē quorundā doctoꝝ sniam
ipe nouo se pcti laqueo stringit ¶ Propositum vo velut in antecedētibus. ita et ꝫ
reducē tertiā hāc ptitionē ad tres ꝫsiderationes pncipales/ oñsuras in prima de pabulo salutaris gr̄e p sacr̄m baptismi. cōfirmationis z eucharistie. Baptismus em̄ generat. confirmatio roborat/ eucharistia ꝓlemētū p̄stat. In scdo ō pabulo salutar' gr̄e
p sacr̄m pnie qō lapsos repat. mortuosqz
viuificat. In tercio ō pabulo salutar' gr̄e
p reliquū triplex sacr̄m. s. ordinis. mr̄imonij. z extreme vnctōis. Ez p̄occupantie idu
striosa sedulitas b̄revitatē diligēs. z allegās

sufficere si ꝓuisiones idonee saltez aliquē vsqz ad vuodenariū numerentur.

Prima prouisio.

Quāobrē dic inqt vt fiat ꝑmo diligens examinatio illoꝝ q̄ ministraturi sūt sacra. ne forte sint ignārātes formā necārio requisitā in collatōe hꝰ vl illiꝰ sacri. ac ꝓinde nihil agant seu ꝓferāt. Exptū ē crebro multos ex ꝓfessoribꝰ ꝑ ignoriātiā culpabilē forme sacmental' nō verā dare sacrālē absolutionez. Sic obstetrices aut laici/baptizāt q̄qz putārtes puulos ō q̄z morte dubitāt nō vere baptizāt. qz forma debita ⁊ a xpō instituta nō vtūt. Sic ineti sē q̄dā ex plat̄ nōnūq̄ errasse i collatōe ordinū ex defectu vl forme vl matie vl intētōis debite/ita vt supplēi l' ō nouo fieri nccē fuēit ea q̄ ꝑ eos acta credebant.

Secda prouisio.

Fiat administratio sacroꝝ oīm sic apl's iubet de oībus/honeste ⁊ ꝑm ordinē/nō in iocis ⁊ scurrilitatibꝰ q̄ ad rē nō ptinēt. Errātb fatui ⁊ fatue i baptismo puuloꝝ. in celebratiōe mrimonioꝝ cū vlulatibꝰ ipudicis ⁊ fedis irrisionibꝰ. In auditiōe āt missarū cū ḡta irreuerētia ⁊ indecētia videre q̄tidie est ad oculū. Nōne tangit altare p laicos incōpositos. comitatos canibꝰ mingētibꝰ ad pallas altar̄. Quid ō viris eccl'asticis tēpe ministerij sui i eccl'ia ⁊ choro. q̄s ibi garrulitates nō videb velut i foro mūdane ⁊ rex vena liū est. q̄s distractōes q̄s risus. q̄s clamores. ꝓhibēte nemie ex superioribꝰ. Nā ⁊ supiores culpa par inuoluit Quid demū ō rūbꝰ ipijs illoꝝ q̄s ōs omī potēs vl corrigat l' male pdāt q̄ ned ū blasphemias ⁊ insanias falsas exercē. imo defē dere nō verēt. ex i eccl'ijs nobiliorib ⁊ horas misse. quas palliāt sub noīe fatuoꝝ aduersus quas alias conscripsimus.

Tertia prouisio.

Fiat collatio ꝓfirmatōis sacr'alis freqn tior ꝑ dioceſim. qz ⁊ si nō sit sp necitatis vt actual' suscipiat. ē tn necessitat̄ ñ ꝓtenat rochijs. Uersat em i hoc ptcipal' ꝓceptū ō obseruatiōe sabbati. nec excusat omittēs a violatiōe cessante cā legitima. Prouideatur ē ne insistant mercatoris ⁊ opibꝰ fori libus tpe illo. Itē ō recedētibꝰ stati pꝰ aspsionē aq̄ benedicte vl' dñici corpis eleuatiōnē. Quid insup de multitudine ꝓcipua tot festoꝝ. q̄ vl' nō obseruant ⁊ ita peccat̄ l' egestati sub ditoꝝ mechanicoꝝ nō sufficiēter q̄sulit̄/vel pessime ociosi rati/q̄ nescīūt rurales bñ vti ianua grādis apit̄. Subintroeūt ꝓñē magno agmie ebriet̄tes. liteꝰ lusꝰ ipudi/ expēse sumptuosissime. choree plene pctis ⁊ insanijs ⁊ carminibꝰ blasphemis. imo ⁊ p inq̄sitoꝝ dānādis dissolutiones q̄z luxurioſe. ⁊ ad breue verbū. subingredit malū oē. ita vt q̄ō ꝑ honore dei ꝑ aiarū salute fuit sapienter institutū/ vertit̄ ꝑ ꝓpriā eius et salutis detrimentū.

Quinta prouisio.

Fiat in quacūq̄ dioceſi diligēs electō ꝑfessoꝝ idoneoꝝ ꝑ sacōs saluberrimo/ꝓnie digni ministrādo In hoc principalissima ⁊ fere tota residet vtilitas ꝑ pabulo gregē dñici. Nā ꝑ sacm hoc ꝓnie/reducūtōnes errantes. sanāt egrote. pascūt famelice ꝑtz sertiz si ꝓfessor pbus/si ꝓuens. si doctus atq̄ solicitꝰ affuerit. Illoq̄n si solicitat ad malū. vt si ad questū solū mendicat. si negligenter ignorantēq̄ sup ꝓfitentū transgressiōibus inquirat/si ꝓbuetatē aut iracundiā/sigillū inuiolādū quō libz effregerit. aut si demū blādiēs obstinatis neq̄ deserere pctā volētibus eos absolvē tēptuerit. Ue ve simplicibꝰ ouibꝰ xpi a talibꝰ sacerdotibꝰ q̄ nō iā mercēnarij sz rapaces lupi vocandi sunt. q̄ Longius abiendi.

Sexta prouisio.

Fiat cōfessio cora oculis oīm impatenti loco/ne subintroeat lupus rapax in angul' suadēs agere/q̄ turpe est etiā cogitare. Ue aliter agentibꝰ ⁊ sub familiaritatis specie in angul' vel camerulis res ignominia plenas exercentibus eaq̄z detectione sacrilegio sub deuotōis spē palliatibꝰ excusantibꝰ q̄z.

Septima prouisio.

Fiat reseruatio caſuū seu pcōrū modes-

ratiõr. Prouidendũ est saltẽ ꝙ nullus cassus iudicẽ reseruatus q̃ ad iuuenes minores q̃uordeciz annis. qr nec hz etas illa pfectũ vsum rõnis nec faciliter resistit tẽptationibus suis vel malicijs alienis. nec auderet leuiter coꝝ pſonis extraneis ꝛ autẽticꝫ cõparere. quãtominus de pudẽdis ꝛ verẽdis pfiteri. Cõsulẽdũ est in sup verecũdie ꝛ fame mulierꝫ ne in suspitionẽ veniãt maritorũ vel parẽtũ. si crebro. si palã. si õ lõgi quo ad pniarios mitterent. Expedit deniq̃ facilẽ ꝛ cito relinq̃re ptãtẽ sup occultis casib⁹ ipis curatis ꝛ ordinarijs. Nõ em̃ õ publicis loq̃mur pctis. Relinq̃t ee oib⁹ q̃s bona fide cõstiterit velle ꝛ scire pficẽ aniabus. nõ ad questũ vel subuersionẽ. Tales quippe diligenẽ inquirẽdi essent inducendi ꝛ rogandi/imo ꝛducẽdi q̃to magis dũ se vltro ꝛ gratis offert admittẽdi. Pniam quã ꝛ aplificare ꝛ dilatare pl⁹ expedit q̃ vt nimia artatio sua/neq̃at illos recipe q̃allici/imo velut ipelli õbuerãt. Qua sup re extat quedã epla lõgior ad pastoralẽ dignitatẽ.

Octaua prouisio

Fiat examiatio diligẽtior clericoꝝ ad sacros ordies se offerentiũ. pserti i vita ꝛ moribꝰ. õ spẽ sup ꝛtinẽtiã quã vouẽt obꝛnãdi. et vt latinã liguã cõpetenẽ itelligãt cũ his q̃ sacerdotale reqrit offm̃. Alioq̃n cõsulti⁹ eẽt pauciores ꝛ electiores pstituẽ q̃ laxare passim p cetilia dñi tal' sine disciplia/sine eruditõe/sine cõtinẽtia/nihil a dissipatori⁹ lupis dñtes. Nec õ cõcubinarijs/ꝛ de suscipiẽdo vel nõ suscipiẽdo sacra ab eis. õto lerãdo q̃z eos vl' abijciẽdo. õ corripiendo insup eos p superiores. non p q̃stu annuali eos cõfouẽdo/multa se offerret tractãda/q̃ alio loco disputata sunt. Nec pterea/de nõ ordinãdis añ etatẽ legitimã dispẽsatõe nõ hita/caute agẽdũ ẽ. qr peccãt ordians ꝛ ordinãd⁹. nec dat executõ. imo nec ordo q̃z si plat⁹ tales p exp̃ssũ ordiare nõ itẽdat. est ei ẽntia le i collatõe cuiuslibet sacri/pferẽtꝫ intentio.

Nona puisio.

Fiat mrimoniaꝝ cõiunctio cũ oi solẽnitate. ꝛ bannis. neq̃ in domib⁹ ꝓphanis. sz in ecclijs ne incidat illud ip̃roperiũ a postoli Eccliam dei cõcenitis. Adueniẽt q̃z diligenẽ p suos cofessores/vt ifra limites marital' licẽtie sese ꝛtineãt. ne abutãt honestis ꝛ execbilib⁹ seipis q̃ mẽtricãtes i pstibulis

Decima puisio. K

Fiat collatio diligẽs extreme vnctõnis. dũ ad hunc patiẽs sentit cõpos mẽtis. quatin⁹ ammonitio salubris õ salute ꝓpa. pia q̃z ad hoc sacrm̃ deuotõ sibi pficiat aliter si pssus egritudie. aim⁹ nihil attẽdẽt. Est q̃dẽ h⁹ sacrm̃ reiterabile. Est et necessitatis vt nõ cõtenat. q̃uis nõ vt ꝛtinuo vel sp̃ suscipiat. Nec õ egrotãtib⁹ spãl' in domib⁹ hospitaliũ. deq̃ sepeliẽdis eis cũ pietate dũ illic forte ignoti moriunt eẽt attẽdendũ.

Vndecima prouisio.

Fiat freq̃ntior vtiliorꝫ visitatio p totã diocesim vel puinciã/spargẽdo vbiq̃ bonũ semẽ vbi dei. etiã si fien cõmode pr/pñte plato principali put iura volũt ꝛ circũeat parochiã. Nec est cardo totius reformationis ecclĩastice. Nec virtus oĩs hui⁹ aut siliꝰ cõcilij puincialis. Quẽadmodũ em̃ vetere puerbio dr. Oculus dñi ipinguat equũ. Sic pñtis pastoꝝ autoritas nutrit ꝛ pascit gregẽ suũ. Ita tñ si quid⁹ ꝛ cõpositus i se ꝛ familia sua pastor fuerit ꝛ sagax ñ lupus nõ latro rapax. Hoc mõ visitatõne eẽt dare põdus autoritatis ꝛ honoꝝ vbo dei. qõ nũc p inertiã vel omissionẽ/ne dicamus vilipensionẽ platorũ versum est apud subditas oues in opprobriũ q̃dã ꝛ fabulã. Quare? qr videt ppl's solos mẽdicantes ꝛ pauꝑes/apud eos cõtẽptibiles pdicare verbũ. nec adesse platos. vt vel suaillud honorẽt pñtia. Visitãdo deiq̃ exerceret inq̃sitõis offm̃. pquirẽdo õ doctris varijs ꝛ pegrinis clã vel palã seminatis. õ sortilegijs. de superstitiõibus. de blasphemijs ꝛ ꝓtumelijs. ꝛ grauaminibus plebis per exactores curiales/vel alios/de excõicationibus quoq̃ iustis vel iniustis ꝛ citationibus vel angarijs. Exerceret pinde sacramentũ cõfessionis fructuose ꝛ misericorditer/tã p casibus reseruatis q̃ p quibusdã criminibus q̃ parochiani celant q̃nq̃ ꝓprijs curatis. et aliq̃n nõ sine iusta rõne. Cõcernit q̃z ꝺ visitatõis mod⁹ archidiaconos

nē plus ad questū ꝛ subuersionē ꝙ ad pietatē ꝛ edificationē sua visitatio iudicet̄ executa. Et ne sit velut canis abigēs quidē mures a caseis. ipos vo pl⁹ deuotās Hoc pterea respicit celebrationē annuā cōciliorū puincialiū. qz sm verba iuris. nihil pene sic motes disciplinatos ab eccl'ia expellit/ ꝙ negligentia sacerdotū. qui cōtemptꝫ canonib⁹/ ad corrigēdos ecclesiasticos mores/ synodū facere negligunt. Deinde ne qs dicēt ꝙ sufficientes ꝺ oēm puaricationē cōstitute sunt leges a priorib⁹/ subdit̄ ꝙ ea q̄ frequenti puaricatione iterant̄/ frequenti sna dñt pdēnari. ꝛ velut repullulātia malis radicib⁹ germia crebrius amputari. pser tim p visitationē que est quedā applicatio legū ad opationē ꝛ sua viuificatio. q̄ aliter mortue sunt vel' languescunt.

Duodecima pui. L

Fiat ad extremū reductio pulcre pasctā turpit̄ exulātis ad hitaculuz totius eccl'ie. et hoc p iplorātoz dine miscōie. Per morz correctionē/ q̄ nos sua puersitate a nob vogz sepant. Per pcilij gnālis (si ita visuz fuerit) celebratoz in q̄ gnāles p xpianitatē errores passiz spsi venirēt hoc generali remedio corrigēdi Per gebat⁹ loco idustriosa sedulitas velle plura pticularia q̄z superipo scisinate pestifero exminādo differē vt ꝺ subtractōe. ꝺ neutralitate ꝺ bñficioz ad ordinarios reuocatōe. sz modestia repssit di. ꝺ neqz locū eē. neqz tps. iā q̄z dādus est ait multiloqo tuo finis Parui modestie/ ꝛ sub exhortatorio q̄dā epilogo cōcludē taliter institui. Bon⁹ pastor vt audiuit vra deuotio pclarissima viri pres ꝛ frēs/ bonus pastor animam suā dat p ouib⁹ suis/ dixit xps pastor ille q̄ fecit qꝺ docuit. Nā cepit facē. p⁹ docere/ vt q̄ potēs erat pus ope/ p⁹ sermone. Prius cora deo de hinc cora pplo. Bedit aiam suā p ouib⁹ suis i pdicatione in opatiōe. in sacroz p mortē eiꝰ viuificatiōe. Fiat hoc siłra vobis. Attēdite pri⁹ vobis/ de hinc vniuerso gregi. in q̄ posuit vos spiritussctūs regere eccl'iaz dei/ quā acquisiuit sanguine suo. Quāobrē inueniat apō vnūquēqz vrm cōformitē ad pmissam triplicitatē/ ꝛ sacram euāgelij lectionē triplex ꝺdictio. Nocet vnusq̄sqz oues suas pprio noīe ꝛ hoc pdicatōe ꝛ familiari exhortatiōe. vādat ad eas ꝛ hoc exēplari puersatiōe ꝛ solicita directiōe. Descendat et adiuuet eas ꝛ hoc in sacroz religiosa ministratōe. Sic associabūt eū sedula turba/ canes latrantes i voce pdicatōis. Sic audiēt vocē eiꝰ oues. ꝛ sequent̄. qz pdicet eas in gressibus opatō nis. Sic demuz cognoscet singulas ex noīe attendens diligent̄ vultū pecoris in sacra mentoz psertim cōfessiōis exhibitiōe. Sic pascet eas tripliciter. Pascet verbo. Pascz exēplo. Pascet subsidio. Et hoc p seipz qꝺ vtiqz sanctius efficatiusqz est/ vel p idoneos visitatores substitutos. Adiuuāte deo ꝛ oīa ꝓfirmāte/ q̄ est pastoz bonus ꝛ de⁹ bñdictus in secula seculoz. Amen. Finit.

Incipit tract⁹ eiusdem Cancellarij parisien. De visitatione Prelatorū vel de cura curatorū.

Ad laudem dei ꝛ edificatōis pplī xpiani/ cōpilata ē hec breuis ꝛ rudis cōpilatio tē pore q̄ celebrabat̄. Remis puinciale cōciliū. An. dñi M.cccc.viij. aprilis collectā ex smone illi habito/ q̄ ex scedulis ꝛ dictis variis plurimorum

Et in primis cū institutiones canonice/ sint in efficaces ꝛ languide/ nisi p pastorē q̄ est lex viua/ demādē effectui/ saluberrimū vioz p reformatōe/ morū ꝛ subditoz emēdatione/ ꝙ pastor iuxt canonicas sanctiones visitet diligent̄ ꝛ crebro suū gregē/ aut p ip sum aut pvicarios doctos/ hñtes plenariā ab eo ptātē/ in negocijs pserti spūalib⁹ ordinādis ꝛ expediēdis/ pcipue circa materias pnīe. put eis visum fuerit expedire. ꝛ cum moderato stipēdio eis ordinādo p platus. Qua in re videtur attēdēda p q̄dā generali rememoratōne ea q̄ seq̄uūt̄. cū additiōe vel diminutiōe sm circūstātias occurrēcium q̄litatē. ꝛ cū appositiōe remedioz sm prudentiā visitant̄. Primo visitaturus platus aliquā pochiā pionaliē/ aduētū sum pnūciet p dies aliquot prius indicās p scedulā vt siqs indigeat ꝓsilio vel remedio salubri p facto ꝓscie sue/ sine in cōmutatiōe votoz/ sine in casibus reseruat̄ sue in alijs quibuscūqz/ sit paratus tali die. tali

hora et tunc confidenter adueniat. Indicatur preterea omnibus parochianis cessatio/ ab omni opere/vt in ecclesia comparent. ¶Item si visitator sit presatus/indicet eis vt tra hoc q ad sacrm pfirmationis digne suscipiendum se pparent et illud recipiatur. Qui si nō sit prelatus/ indicetur ad ire eū q primū commode poterūt. Est em sacramentū salubre. nec contemnēdū dū opportunitas se ingerit. ¶Item visitator in principio sui aduentus/poterit ad populuz in ecclesia p se vel p alium facere commonitionem breuem/cōformiter ad illa que cōtinentur in tractatulis compositis p erudicione simplicium sacerdotū z populoruz/ in materia preceptoz et conscietie. ¶Item visitator poterit prius si voluerit vel postmoduz/interrogare ab illo. vel de illo qui deseruit cure parochiali/si sit curatus/ vel solum vicarius mercennarius cōductus. ¶Item qualis est in habitu/in consura/in victu/in cōuersatione/in eruditiōe. ¶Item quales reddit⁹ sunt in curis z quomodo ministrātur. Quā ex defectu sufficiēt⁊ pvisionis illis qui altari deseruiunt eueniunt mala multa. ¶Item de psbyteratus domo. vt vtensilibus et reparationibus tam in ecclesia q alibi p matriculatos seu parrochianos faciendum ¶Item qualia habeat stipendia vicarius ille qui deseruit/si dicit tactum est. Et fiat sufficiens pvisio p principalē sine sit ille curatus/sine collegium. iuxta canonicas sanctiones. Et sciatur quo priuilegio gaudet curatus nō residēs et si iuste. ¶Item si in parochia sit alia villa adiuncta p succursu. propter quā oportet eū celebrare duas missas qnqz in die Et qualiter in illis se habet. Et si in pria missa capit ablutionē qō fieri nō debet. qz solet ieiunū nature. ¶Item videat si il lesciat ea que spectant ad officiū curati z specialiter in materia sacramentorum. vbi maius esset periculū. vt sciat formam p baptismo/p eucharistia/p absolutiōe tam ab excommunicatōe q a peccatis/nec nō p matrimonio. et p extrema vnctione etsi nesciat doceatur. ¶Item sciat ab eo qliter se habeat in casibus dubijs emergentibus qnqz circa ministrationē sacramentorum vt circa celebrationem misse z/dum cadit aliquid in calicem. vel dum sanguis effluit. vel dū repiē esse vinuz sine aqua in calice. vel in pixide vbi est hostia sacra. siue muntur vermes ⁊c. Et si nesciat doceat. ¶Item circa baptismum/dū puer est baptizatus de obstetrice. qualiter se habeat z doceat. ¶Item si obstetrices sciant veram formam baptizandi in parochia sua z sup hoc poterunt obstetrices interrogari et doceri/q hec forma est/ spargendo aquā sup puerū. Johannes vel Cristina. Ego te baptizo in nomine patris z filij z spiritusancti Amē. ¶Item qliter se habeat erga infirmos visitādos in articulo mortis. et si nesciat doceatur. ¶Item si celebret semp ieiunus. hoc est q nihil sumpserit post mediam noctem eiusdē diei. quāq post illaz horam dormierit z ieiunus sit. qm hoc nō dz. ¶Item si ostēdit hostiam populo anteq sit cōsecrata qm hoc fieri nūq dz ab usus obtēt⁹ corrigat ¶Item si vnq celebrauerit suspensus a iure vel ab homine/p excommunicationē q ab irregularitate ide contracta solus papa et summi penitentiarij/tūc absoluūt et p hoc doceat. ¶Item si celebrauerit cora excōmunicatis causa timoris vel fauoris/vel qr nolebant recedere. et iuxta rationem sine tenorē. det sibi cōsiliū. ¶Item si dixerit primaz anteq celebret. sicut debet fieri. nisi in die natalis dñi Et si post pollutiones nocturnas aut diurnas/statiz celebret sup illa re doceat quid agendū sit. nunc p ter reuerentiam sacramenti. nūc p ter officij sui necessitatē. ¶Item quomodo se hz in foro pnie erga pfitentes sibi qualiē interrogat de peccat⁊ qualiter instruit. qualiter absoluit. qualiē remittit p casibus reseruatis. Et qui sunt casus reseruati qualiter absoluit excōmunicatos vel pticipantes. qualiter iniungit pnias. Et si absoluit eos qui nolūt hre p posituz desistendi a petis. vt rancore furto luxuria. Quib⁹ locis z tpibus/aut cōfessiones. Si p petis occultis/dat pniam publicam vel solēnē/sicut faciūt stulti pnitentiarij principio quadragesime mulierculaz z hoīb⁹ q sepe nulla hñt culpa aut saltē nō publicam sup morte punloz suoz. z doceat diligenter de oibus verbo vel scripto. ¶Item si ecclias suas cū sacris ornamentis z sacro

crismate ⁊ fontib⁹ ꝑ baptismo/teneat decenter et honeste ⁊ secure. ¶ Item si aleare suū sit integrū. si hostiā sacrā mutet ꝺ mēse in mensem. vel crebius. vel sup his soliīte moneat atq; doceat. ¶ Itē sciscitetur caute secreteq; apud parochianos ꝺ aliis moribus suis vt si sit continens vel cōcubinarius. si solicitat ad malū mulieres cōfitentes/si ꝑ irā vel crapulā/frangit sigillū ꝑfessionis signo vel verbo. si fit lusor ad talillos vel aliter scandalosus pplo. in tabernis in iuramentis horribilibus ⁊c. Et sic admoneat vt emendet vel ejciat. ¶ Itē quos accipit adiutores in ꝑfessiōib⁹ audiendis circa pascha. Et si se fratres ingerunt eo tūc multo/et si parochiani sui oēs sentiſibi vel ordinarijs ab eo repsentatis licet ab alijs se dicāt fuisse ꝑfessos. ¶ Itē si per negligētiam suā aliq̄ sperāt sine sacris vel pueri vel egroti. aut si mulieres hñtes pueros ex cōcubinatu/admittit solēnit ad purificationē. qm̄ hoc nō debet. Itē qualit denūciant festa. qm̄ sepe fit excessus ⁊ laqus apponit si nescit ¶ Itē qualit facit absolutionē generalē in pascha. et si nescit doceat ⁊ det sibi formā. Itē si habeat statuta synodalia. et si sciat legere ea. et si publicat ea que ꝺz ex talibus pplo nūciare. ⁊ in hoc dñt eē plati paucis ꝑtēi q̄ ad illa q̄ concernūt tpalitatē ecclesie. sed magis ꝺ salute ꝑuidear aiaꝝ. ¶ Itē si sciat cantare ⁊ legere in missali diuine legis. et si denūciat suis pochianis ⁊ qualiter. ¶ Itē si hēat inscriptis tenorē generaliū ꝓteptoꝝ. si sciat septē pcta mortalia. et videat de doctrinali simpliciū. vel de tractatulis alijs ad hoc ordinatis. qm̄ hec sunt magis necessaria et vtilia/q̄ sole ꝑstitutōes synodales vt dictū ē

¶ Etez post inquisitionē ꝺ moribus curati vel sui substituti/poterit fieri inquisitio ab eodē ꝑ vel ab alijs ꝑbis. sup ꝑditionibus parochianoꝝ. ⁊ hoc caute in generali petendo qualia vitia magis regnāt i parochia. ⁊ ꝑm hoc posset visitatoꝝ ꝑmo melius adaptari. Inquirat ḡ si in parochia sint plures excōicati. in quib⁹ casib⁹. vt visitans possit ad eoꝝ absolutionē pcurādā melius ꝓcedere. ¶ Itē si regnant ibi hereses. sortilegia et qualiter etiā sint supstitiones in ligaturis scripturis ⁊ bremib⁹ appēsis. si blasphemie/si vsure/si false mercationes. si furtū/si pcūm ꝑ naturā/si adulteria et silia. q⁹ ꝑm ista poterit visitatoꝛ/ꝑdicati onē vel visitationē suā. vel ꝑfessionē/si tuciosius adaptare/vt dictū est. ¶ Itē si parochiani bñ seruāt festa ꝑncipalia. venient ꝺo ad missam. et stando p totū. vel si recedunt sumpta aqua benedicta. vel post eleuationē corpis xpi. Notet hic de moderatione qualiter fieri possit in tot festis/siue p ꝓciliū generale. siue p ꝓuincialia de cōsensu eiusdē cōcilij generalis. Et notet de festo trinitatis solennizando ꝑ papa nouiter instituit. Itē si soluāt decimas. de quibus ⁊ q̄bus. Si veniūt oēs ad ꝑfessionem saltē in pascha vt tacētū est. et si sciāt pater noster ⁊ credo. et si dicūt illa. et si nō cōpellantur ad illa scienda et dicenda. Itē si vexantur ab officiarijs plāti vel alteri⁹ ⁊ qualit. sup his ꝓuideat visitator. Itē si testoꝝ executiones faciūt/moneant ⁊ cogant Item si fuerit int aliq̄s inimicitie capitales. et sic finiant ꝑ ut poterit fieri. ¶ Itē si sint liteꝫ ꝓcordiā summarie ꝓuocari/ vt tacētū ē iuꝫ hoc moneat simplr querat. Itē si ieunia ecclie obseruāt vel si irrident. Itē si scholes bñt ꝑ iuuenib⁹. Itē qualit instruūt pueri pochia ⁊ alia loca visitando. siue sit in religiōe siue alibi. q⁹ a pueris ꝺz incboari reformatio ecclie. Et ꝓhibeat hic nimia familiaritas fratrū et sororꝝ ad inuicē. ⁊ cum parētibus. q⁹ iacēdo cū eis. aliq̄n suffocantur in coꝛpib⁹. ⁊ deteri⁹ aliq̄n puenit i moribus. ꝓuideat igit ꝑ sint scole vbi nō sūt. Itē si monētes in puerperio apiant. vt infans viu⁹ recipiat ⁊ baptizet qm̄ hoc expedit. sed cū cautela. Itē qualit se bñt parochiani i ecclia reuerent ⁊ ordinate ⁊ dete. ⁊ si ñ moneat ipi nec fiāt ludi ꝺ yabolici fastuoꝝ. ¶ Itē si fiat ꝑmones apud eos ⁊ quō missi sunt ⁊ q̄d dicūt sup mā in dulgentiaꝝ. si irrationabilia aut mēdacia effect ꝓuidendū. Itē si laici ⁊ mulieres intrant choꝝ. et si ducūt choreas i locis sacris. et si illic celebrāt ꝓuiuia. et si induūt vestes sacras. et si sic corrigant ⁊ ꝓhibeāt. ¶ Itē si irreuerent se habeant dū baptizant sui pueri. et dū fiūt matrimonia/vt i alijs sacris

ridendo iocādo garrulādo ꝛ si fuīt nuptie cum bannis ꝛ in eccl̄ia parochiali. ¶ Itē si infirmi pri⁹ querāt medicos aiaꝝ q̄ corporꝝ. ꝛ iuxta hoc quid fieri debet moneantur. ¶ Itē si pochiani ēbāt/vel p̄ cenes vl̄ p̄ infantes clamātes diuinū offm̄ q̄n̄ neq̄ q̄ cōueniens est fieri. ¶ Itē si diebus festis exercent̄ a secularib⁹ inficiarijs/tonsores q̄stiones ad mortē ꝛ si impediūt̄ ne cōfiteant̄ aī mortē. q̄ oia fieri nō d̄nt. ¶ Itē si q̄ loquūt̄ irreuerent̄ d̄ platis ꝛ d̄nis ꝛ aliis scandalū p̄curātes nō correctionez. Si querūt extremā vnctionē in infirmitate. si abortiuos ꝛ excōicatos sepeliunt in cimiterio. Si exercent mercaturas ī festis ꝛ locꝫ sacris/et si exercēt tūc opa seruilia. Et si in eccl̄ia sint arce sine necessitate guerrarum ꝛ fm̄ hoc doceant̄ q̄d agēdū est. ¶ Itē si parochiani excedunt in crapul' ꝛ ludis p̄hibitis ꝛ silib⁹. spāl̄r in nocte natal' d̄ni ꝛ aliis vigilijs sacris ꝛ sup̄ his doceant̄ ¶ Amplius si sint alicubi iudei/videat q̄ nō seducant xp̄ianos/nec signis careāt distinctis ꝛ si velint q̄erī/nō oino spolient̄ suis rebus ¶ Amplius si in parochia sint dom⁹ religiosoꝝ ꝛ hospitalia. fiat inquisitio fm̄ statuta eorū dē. et qualiter fuant vota sua. specialr̄ p̄nentie ꝛ paupertatis sine appropriatione. quō curāt de pauꝑibus et spāl̄r in spiritualibus. ꝛ si anteq̄ recipiant̄ infirmi p̄fiteant̄. quēadmodū fit in domo dei parisius. ¶ Itē si illic sint monachi compatres Si obligant ecclesias suas. et si sic: prohibeantur.

RVrsus applicet se visitatoꝛ per se vel suos comites ad audiendū ꝛ fessiones diligent̄ et mꝛose/tā magnoꝝ q̄ puoꝝ modis idoneis. ꝛ fm̄ instructiones alibi memoratas. p̄sertim quo ad peccata carnis q̄ difficilius extrahunt̄. nā in hoc stabit fructus principalissimus reformatōis. Item si ille qui deseruit cure regnus fuerit ydoneus/det̄ sibi bona ptās sup̄ casibus occultis reseruatis ꝛ p̄sertim q̄ sint repetita. ꝛ erga iuuenes ꝛ femīnas. ¶ Itē si nō repiat̄ esse talis/instituat in primꝝoꝝ loco vnus idoneus secularis/vel religiosus tā q̄ penitentiarius/ad quē possent remitti parochiani sup̄ talib⁹ casib⁹ reseruatis ꝛ sup̄ habēdo p̄silio in talibus dubijs p̄scie. ¶ Itē d̄ p̄bata appositione remediorꝝ p̄ visitantez experit vt habeat ꝛ haberi faciat/tractatulos breues p̄ parochias in vulgari d̄ examinatiōe p̄scie. ꝛ de casibus reseruatis ad hos vel ad illos. cū statutis sinodalibus abbreuiatis p̄ cognoscendo q̄ue sunt forme p̄cise sacr̄oꝝ. necnō de p̄ceptis dei. atq̄ silib⁹. ¶ Itē p̄ tractando certū ꝛ fructuosū modū reseruandi pcā. videt̄ primo q̄ nullus casus debet reputari reseruatus apud pueros et puellas iuniores. xiij. annis p̄ter causas in quadā epl̄a notatas que incipit Pontificali dignitati. ¶ Itē mod⁹ traditus in sinodalibus d̄ni epi Cameracen⁹. videl̄ idoneus paucis additis aut remotis. Primo loquit̄ eps sic dicens. Reseruamus nobis maiora pcā. videlicet ꝺ naturā in viris vltra. xx. annos homicidia. incendia. symonias. hereses. apostasias sacrilegium vltra quadraginta solidos. incestus cū patre matre. filio. filia. sorore. fratre. ꝛ cum religiosis mulieribus ac p̄fessio. iniectiones violētas manuū in parentes ex deliberatōne factas. sortilegia in sacramentis. videlz in eucharistia ꝛ crismate. oppressiones puuloꝝ voluntarias et p̄curatas. negligentias parentū in igne. vel aqua natos p̄dentibus/piuria solennia et fidei fractiones solēnes in terra nostra. votoꝝ solennū transgressiones. maleficia impedientia cogitū coniugatoꝝ. p̄curationes sterilitatū vel abortiuorum. p̄pinationes veneni. magnas blasphemias deo factas. casus eorū qui falsificant l̄ras curie nostre. vl' abutunt̄ eisdem oēs excōicationes/tam a nobis q̄ a canone latas. exceptis inferius notatis ꝛ exp̄ssis. et omnia alia pcā istis graniora ¶ Casus penitentiariū p̄ decanatus commissi. cōmittimus penitētiarijs nostris generalibus p̄ decanatus deputat̄ p̄ peccata cōtra naturā in omni etate a mulieribꝰ p̄petrata. ꝛ a viris infra. xx. annum. pollutiones manuū in omni etate piuria ꝛ fidei fractōnes que nō fuerunt facte in curia nostra. votoꝝ nō solenniū transgressiōes. iniectiōes manuum in parentes vbi nō fuit lesio grauis vl' deliberatio. sortilegia que nō sunt d̄ eucharistia vel crismate. iniectiōes manuū puuloꝝ ī clericos vsq̄ ad. xx. annū oppressiones

puulor nō voluntarias sed casuales. clandestinas nuptias. incestus. exceptis pie. matre. filio filia. fratre. sorore. omia adulteria hoc saluo/ q si clandestine nuptie incestus adulteria p duos testes aut plures qui his interfuerint aut alias p cōmunē famā vel ifamiā pbari possint/ prius sup his eccl'ie vel nostrā iurisdictionē exercentibus satisfaciant. ¶ Iniectiones manuū i clericū vt sacerdotē vbi nō est enormis lesio que tamē si pbari possit (vt pdictū est) puus eccl'ie z lesio satisfaciat. Sacrilegia vsq; ad. xl. solidos. ita tñ q debita fiat restitutio eccl'ie de eisdē. ¶ Omnia pcta in quib⁹ curati hñt ptatem. ¶ Itē restitutiones incerte p uertende ad pios vsus ¶ Casus q̄ p̄ byteris pochianis curatis z eor vices gerentes/ cōmittūt ¶ Inordinatus cōcubit⁹ cū mulierib⁹. mollicies z peccata cōtra naturā in etate pueri lj/ in viris vsq; ad. ix. annū adulteria ex pte viri p uenientia/ dānificatiōes et furta/ dūmodo fiat restitutio eccl'ie/ iectio leuis manuū in parentes/ sacrilegia in rebus minimis z cōmunibus/ vbi non est horror et turpitudo/ puria p̄uata in quibus null⁹ dānificat stupri virginū aborsus nō pcurati sed casuales. ¶ De casibus nobis aut penitentiarijs nostris reseruatis/ curatis z eor vices gerentibus/ excepto mortis articulo aut alia maifesta necessitate/ absolue p̄ēm intercidim⁹ ptātē. ¶ Sacerdotes volfessiones mulier cū quibus peccauerunt aut fautor z mediator nō audiant, donec saltē de pctis inter eos/ alijs cōfessi fuerint cōpetenter. et cessauerit infamia/ si qua fuerint p̄pter hoc ꝯ eos. ſz mittāt eos ad bonos z idoneos p̄fessores. ¶ Scibidē notet q̄ b expediret vt in p̄alijs p̄uincialib⁹ eēt maior autoritas collata a papa/ circa ordines casuum reseruationum/ et irregularitatis vt salubrius puideret.

¶ Otro si talis visitatio de q̄ loq̄ mur nō fiat p parochias videnē tñ ista diligenē eē interrogāda singillatī a q̄libet curato z vicario ei⁹ ꝑm statū suū. et hoc dūuenit ad synodū epi z alior. et hoc vel publice. vel ad ptē. vulgari lingua vel latina. put expedient⁹ vel vtil⁹ eē videbit ad laudē sciētiū z nescientiū verecūdiā ac doctrinā. ¶ Itē q̄ fieret talis examinatio ō oībus q̄ ad ēgli men curaz/ puuiq̄ eius littere p̄cedentur. ¶ Itē dñi p̄lati z alij hñtes iurisdictiōes poterint facere speciales instrucnōes pro inquisitōne facienda/ sup abusibus q̄ dicūtur fieri in curijs suis. vt sciāt z puideāt. tang̃ incipientes reformationē a scipis z domo sua. ¶ Itē notet hic de iuramentis officiarior requirendis et seruādis qm ordinatū est q̄ multa facto iurent. ſz fere nihil obseruāt. ¶ Itē ō iuramēto exacto ab illis q̄ q̄stionant. vel p ipositōes a mercatiōib⁹. q̄z tñ iuramēto nō stat. cū finis oīs p̄troversie sit iuramentū ꝑm aplm. ¶ Laz p ista grādis laqueus ad piuria etiā publica z solēnia p̄curat. ¶ Itē de testis expedien dis sine tali sumpta z tactu in p̄iudicium graue aiaz que torquent in purgatorio ¶ Itē de excōmunicatiōibus tā frequent z leuit fulminatis a iure ex iudice. ¶ Itez si absoluat iudicialit ab excōicatōe cōfitet atur iterz sacrāliter. q̄z sic opter fieri. vt super his fiat declarato p hoc sacrū cōciliū iuxta institutiones olim z nouiter p venerabilem vniuersitatē parisien. cōpositas. ¶ Et ſz sniā excōicatōis nō ligat vt excōicatus vitet ni si sit iudicialiter p̄nūciat⁹ eē talis. Silr q̄ irregularitas nō incurrat p excōicatione. nisi sit declarata p iudicē. et ita ō siibus q̄ multos tolleret laqos aiarū z inde melior ordo hierarchie ciuil⁹ uaret. ¶ Itē de p motoribus q̄ dū faciūt exactiōes iniustissimas nihil solūt de expensis/ nec puniūt sed reportāt salaria sua/ ab innocentib⁹ absolutis diffamatis z exceptis. ¶ Itē de applicatiōe p emendēdis taxator z iudicior publicos. q̄z aliter est scandalū cōtra p̄elatos in populis. ¶ Itē ad euitandū notaz vel speciem symonie in oībus vbi dant pecunie administrādū spiritualia sicut sē ordines. sepulture. baptismus misse. ¶ Expediens videret z cōformit ad iura. aut q̄ nihil recipet. aut cū moderatiōe maioi. aut q̄ prius parent spūalia q̄ aliq̄d exigeretur vel recipet tpale. sed postmodū queret conſueta. q̄ si renuerent p̄tuma citer solui/ fiet tūc honestius actio ꝯ tales. ¶ Itē hoc eēt interp̄tandū/ si iura olim tradita ꝯ dantes aliquid in omni re spirituali/ et introitu religionis. sint in sua seueritate seruanda. si

cut apparet q̄ nō, alioq̄n fere tot⁹ eccl̄iastico⁹ cetus in damnationis statu eēt fiat igitur declaratio. ¶ Jtē in ministratiōe ordinū fiat diligentior inquisitio et obseruatō etatū institutar̄ p canones. et hoc p religiosos sic̄ p alios. ¶ Jtē idē si sint p̄uilegiati. quia hic est laqueus formidabil' p prelatis ⁊ p talibus ordinatis p̄ter suspensiones ⁊ alias penas iuris vt p̄ter defectū p̄lati in intentione, q̄ p̄dicunt publice/ q̄ intendūt tales ordinare. vt subdiaconus in. xvij. diacon⁹. in. xx. sacerdos. i. xxv. anno nedū p̄ter scientiā sed etiā p̄ē mores ¶ Jtē q̄ nō p̄moueanē sine certo et stabili titulo bñficij vel patrimonij sine fraud. ¶ Jtē sciant cōpetenter loq̄ latinū ⁊ intelligere. ¶ Et p̄uideat q̄ nō sint vt sacerdotes in scandalū. ¶ Et hoc p̄ficeret ponē modū tot missis quas habere volūt in domibus suis cōmuniter homines parui stat⁹. ¶ Jtē denunciet recipientibus sacros ordines q̄ faciūt votū castitatis solēne ne putent se liberos ad fornicandū sicut fatui q̄dam putāt. ¶ Jtē ꝫ p̄dones et verato-res terra⁹ eccl̄ie videre p̄cedendū p viam publice et pie p̄dicationis ad dominos. insinuādo grauamina p̄ticulariter. ⁊ oñendo pīcula sua⁹ aīa⁹ nisi p̄uideret. ⁊ nō dando onera denūciando curat⁹ aut suis vicarijs. q̄ nec audent nec p̄nt exequi ¶ Jtē querat̄ executio ꝫstitutiōis quā papa fecerat p theologis. imo ver⁹ p eccl̄ijs vt. s. in qualibet eccl̄ia cathedrali ⁊ collegiata notabiliē sit vna p̄bēda effecta i ppetuum p vno theologo q̄ legere doceē ⁊ p̄dicare sit astrict⁹ Silr̄ p̄uidēdū eēt abbatijs ⁊ mōasterijs q̄ nō carerēt viris docētib⁹ eos etiā a puero/ meditari i lege dñi die ac nocte. q̄ in tali q̄dez ō dīnis intelligerent aut saperent ¶ Jtē reformeē honestas i diuino officio ⁊ huitio ꝫ ludos fatuo⁹/ cōtu melioso⁹ deo ⁊ eccl̄ie. ⁊ p cōicationē ⁊ p̄uationē distributionū vl' incarceratōz. ¶ Jtē ꝫ garrulatōes i decoras in choro tpe seruitij ⁊ fiāt noue ꝫstitutōes aut iā edite cōseruent. ¶ Jtē debēt fieri spālis inq̄sitio vt visitatio p mendicantib⁹ tā in facto f̄m monū ꝫfessionū q̄ alio⁹ ⁊ spāl'r q̄ euitēt p̄sortia fcia⁹ i camerā. ⁊ detractōes in f̄m monib⁹. ⁊ fabulas inutiles. ⁊ assertiōes temerarias diffiniendo aliq̄d generalr̄ eē p̄tīm mortale vel nō eē. ¶ Et querat̄. qualit̄ in p̄missis se ingerūt. et si p̄tra decretales oīs vtriusq̄ seruus. ¶ Jtē querat̄ de q̄bus p̄cīs f̄mittunt ad pniarios. q̄ dicit̄ q̄ aliqui absoluunt ab omnibus. ¶ Jtē si ministrēt sac̄menta p̄hibita/ ꝫ p̄hibitionē iuris. si p̄dicant ꝫ p̄latos et sepulturas ⁊ decimas. si admittūt excōicatos a iudicibus/ ad sua p̄sortia in diuino officio seu seruitio ⁊ ceteros sicut ferē ab aliquib⁹ eē. ¶ Jtē p̄ p̄uoratibus desolatis/ vbi nō sunt nisi vn⁹ vel duo religiosi sepe in scādalū sui et alio⁹ cē p̄uidendū. q̄ dū redeūt ad claustra/ turbant, alios nec p̄ficiūt ¶ Jtē de obseruatione benedictine p monachis nigris ⁊ alijs videant̄ illa que necessaria sunt/ declarēt ¶ Jtē videatur de mō cōferendi bñ et libere beneficia in casu reductionis bñficiorū ad ordinarios ⁊ ō reliq̄s cōsequentibus ¶ Jtē p̄uidendū est in excessibus visitātium plus sepe ad quest̄ū ⁊ pompam ⁊ destructionem q̄ edificationē. ⁊ ordinent̄ circa moderata. ¶ Jtē videat ō mō habēdi certā cōtributionez p̄ro tota p̄uincia/ ad defendendū ⁊ p̄sequendū ea que fuerūt ordinata. ¶ Et q̄ ipa viriliter ⁊ p̄udent̄ exequanē/ vsq̄ ad aliud p̄uinciale cōcilium ⁊ de triennio ad triennīū fieri ꝺ̄ z ex pena ꝑ apposita. vel ordinet̄ alia/ ꝫ seruet̄ ⁊ declaretur. Silr̄ qui dñt cōparere ⁊ qualiter ¶ Jtē si expediat tres vel quattuo⁹ p̄uincias q̄nq̄ cōuenire. ¶ Jtē si ordinet̄ ꝫ formiter ad decretalē aliq̄ qui habeant inquirere reformāda p̄ro qualibet dioc̄esi. et referre aūsamenta p̄uisionū decentiū/ in sequenti cōcilio. ¶ Jtē fiat in qualibz dioc̄esi monitio sil'is illi quā ep̄s fecit parisienſ ꝫ loquentes sub specie ioci ꝫ fidē et sacra. vt. s. audientes denūcient tales ep̄o loci vl' officiali vel suo curato/ infra octo dies aut q̄ p̄imo comode p̄ōt fieri. ¶ Et hic cēnt gratiter cantilene erronee et lubrice ⁊ ꝫ honorem matrimonial' sacrāmēti cōpositē/ p̄udenter f̄m loco⁹ et tempo⁹ ⁊ morum qualitates. ¶ Nec in q̄ plus in modu⁹ cuiusdam memorialis q̄ doctrine subtilis notata sint. det aūt i exequēdis spūs sui robur deus q̄ est bñdictus in secula. Amen.

Finit

Sermo dñica.xix.post penthe.

Sermo eiusdē in do

minica.xix.post penthecosten de ḡtitu-
dine domib⁹.7 ꝑt dicta in dedicatōe ecclie.

Vade in domū tuā. Quigia
liter Adath.ix.7 Adar.ij.7
recitative in euāgelio dñice currētis. ¶Et si hec xp̄i
vox ad me traduci pōt q̄si me iubeat i domuz regredi
7 increpās dicat q̄re tu enarras iusticias meas 7 assumis testū meum
p os tuū. Attñ qz sic op⁹ ē monēdi audacia ꝑstat paralyticus hodie a petis simul 7
morbo curatus in illa quā ingressus fuerat xp̄s domo. Sic agā. eo mō in domum vbi
xp̄s grabato ꝓuo fragilitatis instrat⁹ plena fide devoluar. quatinus morbida ipse
palusim mee mentis ejciat. Et que illa est
xp̄i domus reuerēdi patres. Domus haud
dubie de q̄ in hymno canit. Domus pudi
ci pectoris templum repente fit dei. Dom⁹
insup quā p asilo et tutissimo olim crimi
sor refugio xp̄s in celo longe p̄clariorez q̄
olim rhomulus in latino cōstituit. De a si
lo rhomuli florius in epitomate libro pri
mo. Hec domus est ad quā te iubente Je
su pgo/in qua sonari custodirique ꝑfido/ac
pinde verbū tuū te ꝑsentiente gratius elo
qui/ad quā cū gabriele nos oēs accedam⁹
p̄cor dicentes Ave Maria. Vade i domū
tuā. Apud indoctos/verba dñi ac saluato
ris nostri iesu humilia quidē aridaqz vidē
tur. Qui si autoris sapiam ppendēt (Jp
se em̄ est in quo sunt oēs thesauri sapietie
7 scie absconditi. Colo. ij.) intelligerent p
fecto ea verba multa sñia7 maiestate plea
esse. multa insup sensuū varietate fecunda
Nihil in eis ociosum reponi putādū est.
nihil qō nō fidē edificet mores componat
spem erigat. charitatē corroboret. 7 ad bea
te felicitatis desideriū accendat Tot ꝗppe
sensus/verbi auctor intēdebat (ſm Guil.
parisien. in de fide 7 legibus) quot ex eo eli
ci vel quomodolibet inspici veritates pñt
quēadmodū deus tot in re creata boitates
q̄t ex ea pueniunt bonitates preintendit.
Qua in re ꝓspicuū ē sacrā scripturā/p im-
mensa capacitate sui/domū ex oī pte āplis-
simā existere/in qua fabricatrix sapia/men
sas posuit copiosissima ciborū suauitā-
te refertā. Bap. ix. Letez veluti speculum
concauū quatuor facies ex reflexiōe varia
diorū visualiū ostendit/ nō aliter inspec
tor solers verbi diuini/quatuor saltē veri
tates ſm quadruplicē expositionis modū
poterit intueri. ¶Qō vt māifestius fi-
at et ad collocandū nostre collationis
fundamenta ordinēq; in dicendis obtinā
dum/ad thema nostrū cōuertatur intuitus
¶Vade inquid in domū tuā. Pōt certe
domus ista/ad materia lē hois inhabitati
onis referri iuxta sensum litteralē. quō sū-
ptum est in locis scripturaz innumer⁷. no
minatim Luce.ix. vbi xp̄s ad zacheū dicit
In domo tua oportet me manere. ¶Potest
scō p domum ecclia militans intelligi in
xta sensum allegoricū. j. ad Thi. ij. Scias
quō oportet te in domo dñi conuersari. et. ij.
ad Thimo. ij. In magna domo nō solū
sunt vasa aurea. Loquitur de ꝑfectis bo
minū in ecclesia. ¶Potest subinde dom⁹
ista/humanā significare cōsciam. inf mo-
ralem intellectū Heb. iij. Filius in domo
sua est. que domus sumus nos. de q̄ p̄ps.
Ambulabā in innocētia cordis mei i me-
dio domus mee. ¶Rursum quarto. p do-
mū hāc/celestis accipit paradisus/ſm sen
sum anagogicū. Job. xxij. inquit xp̄s. In
domo patris mei mansiones multe sūt. Et
ip̄s. Beati qui habitāt in domo tua dñe
¶Quis igit̄ pbibet R.p. his animaduer
sis/arbitrari saluatorē nostrum Jesum cri
stum quadruplicem ad minus in passum
ptis vbis dedisse monitionē quā diuisset

Vade

In domū tuā que ē mate
ria lis structura turtap̄mū
In domū tuā q̄ est mlitāo
ecclesia.
In domū tuā que est ꝑpa
consciencia.
Postremo in domū tuā q̄
est felicitas et gloria.

¶Hū hec iacta sunt fundamenta ait Lac-
tantius ex verbis Tullij/quibus supedi-
ficare volens/quattuor cōponam ordines
moderaturus vtriusqz quo ad potero sti-
lum prius magno pe cauens ac studēs ne
sermo friuolus illibera lisqz ōformet at sor
deat. de hinc elaborans vt talis sit qui ꝑfi

ligat sed ab intelligentibus tū verbaq; latina scientibus. Prima aūt oro nostra erit ꝑm hystoriā miraculi xpi cōmendatia. Secunda erit ꝑm allegoriā ad ecclie gubernationē hortatiua. Tertia erit ꝑm moralitatem/ad ꝓfectū habitudinē inductiua. Quarta vo erit ꝑm anagogiā ad felicē beatitudinem inducetiua. Has duas vltimas ꝓ collatione reseruatas esse volo.

PRimaq; que aliq; quantulū speculatōis hz aggredior reserare. Magnū est patres inclitū/magnū zad erigēdū sursum animos ꝓcipuū/hodierni euangelij miraculum. qz et pīa fidelīū corroborat credulitatē. zexecrabilez incredulorū deitatē xpi blasphemiā radicitus exterminat. Quod vt pateat hystorie veritas summatim ad memoriam reuocet. Erat in capharnaū vir quidaz cuius membra paralisis adeo dissolverat vt nec se ferre necvlla cōpage subsistere posset, sed emortua et quasi coherentia in seipsa collabebant. Negz eīm a corde, vitalē calorē meatus fibrarū diffundebat in artꝰ. quippe emarcuerat aut ex frigore cōstrīgente, aut humore supfluo opilante. sine ī eis vinaces neruos corrugauerat calor nimiꝰ/siue vulnus inciderat. Hunc egrotantem grabato ꝓuolutū homines quattuor/per tecta domus/añ xpi pedes demittūt. Adira iesu benignitas. mox namq; suā deferētium q; fidem intuitus eū a pctis tāq; egritudinis radice primitus absoluit. Deinq; agnita inculpataq; blasphemorū inuidorūz cogitatiōe/sanitati eū restituit. Vigore in sup. domuz vsq; pgendi/grabatū q; ferēdi cumulauit. Tolle inquit grabatū tuum zvade in domū tuaz. Nō hec humanis opibus nō arte magica prouenīūt/ait monicus rapax ad eneaz eneyō. xij. maior aīc deus. Non adhibitus est herbaruz succus. nō pegrinorū vis lapidū. sed solo iubētis sono/repente exilium nerui. nutant vene medullis sanguineq; introrsus ibibitis calescunt ossa rubet cutis. zinertia languidaq; olim membra ꝓpijs exultant officijs restituī. En grāde stupendūq; miraculuz. En ꝑclarissima humanitatis xpi dignitas q̄ tanto in ope diuinitati subseruiuit/vera eīm ꝓbabilitate dici potest (quis cōtrariuz dns durandus opinet. iij. sen. di ix.) q; in oībus xpi miraculis/sua humanitas ꝓpter ipsius ad verbū hypostaticā vniōz tanq; causa scōa principalissima cōmunicauit. et in hoc eminens est quedā ipiꝰ (vt ita loquar) omnipotentia zꝓrogatiua singularis super ceteros hoīnes sanctos ꝓ qs tantūmodo meritorie sine eoz causali concursu/mirabilia patrata sunt. Exurge nunc qlqs ades/tolle grabatum ꝓpe fragilitatis. et vade pedibus mentis in domuz hanc in qua audis tā glorioſum opus fieri. Circūgyra rōnis oculos/vt lumine fidē illustrentur/atq; effectu puro cōsidera/q̄niam h tripliciter opata est xpi diuinitas. In pctōz relaxatōe. In cogitationū agnitione. In subita paralytici curatiōe. Deo nempe opa diuinitatis esse ꝓpa. Hieronimus in omelijs testis est zex scripturis colligit. De pctōz dimissione. Esa. xlvj. Ego dns q; deleo iniquitates. De noticia cogitationū. ij. Paral. vj. Tu solus nosti corda filioz hoīm. De miraculorū opatione in ps. Facit mirabilia magna solus. Nō in desecretis secretoz. Aristo. nō siluit. Operator inquit miraculoz vnus zsolus est ds. ma insup ꝑsonis dīnis appropata. hoc in actu ꝑspicimus. Nō g̃ opificis xpi diffiteamur diuinitatē. Clemētie spūssecti index est criminū absolutio. Sapie filij inspectio secretoz. potētie ꝑis morbi depulsio tā subita eqdē zplenaria vt paritico iuberet christus Tolle zc. Sed ecce in domū istā vbi xps opat. veluti quondā in domū Loth irruit pfida incredulorū diuinitatē xpo erpientū turba. q; ī cōdito murmure obstrepens dat sine mente sonū vt Maro ait acclamās fragilia hec esse imo nulla ad dīnitatis ī xpo attestationē argumenta. Qualē inquiūt probat xpi diuinitatē. pctōz relaxatio cū mosayca sacerdos purꝰ indubie hō id habuisse legat offīn. Leui. iij. Nō si rīderis eū nō abstulisse pctā auctoritatiue vt christus. sed q; dūtaxat ad peccatoris cū deo reconciliationē ꝑ ipm sacrificij et pcī fiebat oblatio. Non enadis inquit hereticus/obijcio nanq; tibi pres byterum nouę legis/qui auctoritatiuo verbo instar cristi vtitur dicēs. Ego te absoluo zc. Quod

Sermo dñica.xix.post penthe.

plus autoritatis arguere videt q̄ dicere. dimittunt tibi pcta tua. Hanc calumniā ō medio tollit trimembris de ptāte distinctiō que sup. iiij. sniar ō. ij. cōiter notata ē sto. Arguit Bonauen. Est itaq; in relatiōnis criminib⁹. potestas autoritatis. ptās excellentie. et ptās nuda ministerialis Potestatem autoritatis dicimus q̄ sic summa ē vt nulli alteri in sua actōe imitat. et illā soli⁹ dei ꝓpriam esse cōstat. Potestas excellētie q̄uis ab altero fluat atq; deriuet. hec tamē est cum ꝓrogativa/quā ministerialis potestas non obtinet. Et que sine sacrificio siue sacro/sine forma verborū determinata crimina diluit. et ministerialē ordinat tribuitq; potestatē. Concedit igit̄ sacerdotibus ministeriū peccata dimittendi. nec tñ diuinitas eis ascribatur. In xpo aūt duas alias insuisse ptātes autoritatis. s. et excellentie si puincimus/eundē cōcludim⁹ deum esse. quia nemini qui deus nō esset collate sunt/nec vt cōmunicaret cōgruebat. Conuincimus aūt. Vides enī qm̄ peccata paliticī/absq; confessione siue sacrificio oratione sacro ve delenit/merito humanitatis et diuinitatis imperio. Iuuat nostrā hanc assertionē paralitici fides ob quā in anima pariter et corpe sanatus est. Credidit itaq; filiū hoīs illa pditū esse potentia quā sibi inesse iudaica impietas detrectabat. Illa aūt que alia erat q̄ autoritatis excellensq; ptās p cuius attestatione miraculū patens subinde monstratū est. vt sciatis inquit Jesus / qz filius hoīs ptātez habet in terra dimittendi pcta Tūc ait paralitico. Surge et tolle grabatū tuū ꝛc. Ac si eū dicere iudeis estimares. Per hāc q̄ forsi intuemini curationē. interiorez negare nō potestis/nec arguere me mendacij inreoculta. qm̄ palam miraculose verba ꝓfirmo.

¶ Insurgit rursum scō⁹ hereticus clamorꝫ ipugnare cessat reqnitiē alterū diuinitatis in xpo asseuerande argumentuz de cogitationū cognitiōe. Nam et ꝓphete inquiunt. quibus nulla diuinitas tribuitur nō mō secreta aliqua cordiuz penetrati sunt/q̄netiā plurima ab hoibus nondū cogitata pdixerūt Quid rñdebimus. p. r. plane fatebimur et ꝓpheras occulta multa ꝓuidisse. cuius causam inuestigātes aristo. Auicenna pluresq; pborū/eos esse dixerūt homines purissimi intellect⁹/quē nec cecā vicioꝝ caligo obnubilaret. nec tumultuāti um curaꝝ strepitus a tranquilla sede cōtemplationis abduceret/et pinde aīa ipsoꝝ/vice speculi tersissimi politissimi in omni pte confoꝛmis fingebat̄ diuine illustratōis radiū suscipiēs abditaq; cognoscēs. Verū tñ a tractatoribus catholicis rectioꝛ et verioꝛ q̄ ꝓpheta ratio assignat̄/miraculosa sanctūs inspiratio. quāq; ea que dicūt vehementes sint ad ꝓphetandū dispositiones. Quid igit̄/qualiter in xpo pon⁹ q̄ in ꝓphetis diuinitatē ꝓbat cogitationū agnitio/prorsus optime. Quia si ꝓpheta esset/ (vt hoc et alia etā plurima indicant et machometus ipe ꝓcessit) Si talis insup q̄ diuine illustratōis ꝓceps esse mereret. erat absq; dubitatōne bonus iustus verasq; sed aūt deum esse asseruit. cui p cōsequens est credendum. Alioquin nō bonū sed blasphemū confiteri necesse est. qō impiū credere/omnis eius vita omnisq; doctrīa diuinis oraculoꝝ et miraculoꝝ vallata testimonijs patefecit. Qua de re Thomas bragō. in summa. li. j. pte. xxxij. p. imi corollarij ꝓmi capituli/copiose disserunt. ¶ Sed ecce tertio adhuc indignationi fremitu conclamat incredulox mulatudo/asserens p̄clariora tū admiratiōe tū dignitate miracula/alijs in oībus p hoies puros effecta q̄ hic p xpm. quox si nullus est deus p hoc indubitāter nec ex simili xpo. Et vt ō grandi histoꝛiarū acerno pauca colligam obijcit nobis iudeus Helizeū q filiū sunamitis defūctū sua in domo vinificabit. iiij Reg. iiij. Et q̄ amplius obstupescet/sol⁹ ossiū suoꝝ cōtactus in cadauer humanū aīam silet vitā pfudit. ibidē. xiij. Oppoit nobis arrianoꝝ secta/suscitarā in cenaculo habitā p Petꝝ Actē. ij. Et aliū in porticu tēpli curatū. Actē. iij. Nec mireē hec xpianus. cū policitus sit xpus di. Qui credit in me opa que ego facio faciet et maiora horū faciet Joh. xiij. Nō si quis dixerit vt dñs armachanus de. q. ar. li. ij. et. c. vltimo. Et sicut Nicolaus de lyra ponit vbi supra q̄ Petrus aut alter/nō ideo deus per hec miracula conuincatur. quia nō propria et imperatiua virtute vt christus/sed inuocādo

ōrādoq; pegit.id facile refellit. Umbram namq; petri z helizei ossa z sudaria pauli nō orasse certū est vmbra.cū petri z sudaria pauli etiā absentis/certū est opē salutiferā p̄stiterūt languentib⁹. Act.ix. z vt dictū est helizei ossa vitā sepulto cadaueri reduxerūt. Hunc̄d in sup orauit xp̄us miracula facturus fleuit in seipo turbat⁹ est Job xj. Scieb̄ā inquit pat̄ q; sp me audis. Be inde gentiles idoloz̄q; cultores/ō suis miraculis celebres nobis ingerunt historias. quoz̄ multa cōplexus est valerius.li.j.c.ō miraculis. Narratq; Tarquiniū cotē nouacula secuisse.z vestalem virginē cribuz aqua tybris ip̄leuisse. Cōmemorat et hoc idē cū alijs Aug.x.de ci.dei.c.xvj. Sueto nius q; tranquillus. li.de.xij.cesaribus. Uespasianū imperatorē refert cecū illumiasse.z alterius debile crus solo calcis tactu solidasse iosephus p̄terea scō antiq̄tatū ab alexādro macedone/pamphilicū mare fuisse diuisum narrat.sicut a moyse rubrum P̄ro his vide si libet Bragō.vbi sup̄. Ad extremū mirabiles artiū magicaz̄ effectus q̄s nō audiuit.lege i lr̄is Exo.c.viij.ō magis pharaonis. Et qō vrgenti⁹ est vīō phitonissam Sumuel' p̄phē vere suscitatricē put lr̄a sonat p̄mi Reg.xxviij.c. Et Aug oppinat̄ iep̄la ad Felicianuz. Et ponit in glo.ordinaria.j.Reg.c.allegato. Quis q̄ nō desistat xp̄m esse deū p̄cludere ex miraculosis operibus.cuz hec audiat videat et ppendat. Magnuq; R.p. difficilis z pplexa hec q̄stio ēvbi deveroz a falsi miraculoz discretiōe tangit.z eā a doctoribus raro funditus euacuatā repim⁹. Nimirū si ad me altior p̄uenerit q̄ aut ingenio tenui cōp̄hendere valeaz/aut arido breuiq; ſmonis eloquio cōplecti. Dicā tñ aliquid ne de silentio nr̄o gaudeat sup nos inimicus. Et teneam⁹ in primis nullū p̄rie vere dicēdū miraculū ab alio q̄ a deo posse creari qm̄ solus est q̄ sup oēm causaz naturaliū cursum z ordinē dominat. Nō p̄iudico tñ p̄uilegio humanitatis xp̄i singularissimo. Neq; enī demonioz neq; angeloz neq; tpate cōplexionis/nec astroz nec hūane imaginis qua si miraculoꝝ factricem. Auicēna.iij.sui de aīa posuit. Tāte virtutis sunt/vt vel creēt aliquid vl' absq; certo causaz naturaliū p̄cursu formet. q̄nis plerūq; tā secreto celeriq; fiat motu huiusmōi causaz applicatio q̄ actōq; nature est miraculo deputēt/p̄serti ab indoctis z ignaris cetersq; artibus paz eruditis Amplius scire p̄uenit q̄ sic apd̄ hoīes moris est q̄ in attestatōe litteraz sigillū appenditur vel apponit signum p̄rium/nō aliter deus miraculoz veroz opationem veluti sigillū z signū p̄rium inducit in roburveritatis illius quā iubet credi z nulla vnq; inuocatione miraculoz cōditor sit vl' erit i opemendoso/quin reclamet et q̄n p scripturas sacras/p p̄pheticas/p reuelationē vel aliē illā falsitate nō esse credēdā edoceat. Deus em̄ veritas est.seip̄m negare nō p̄ōt. Adultoz siquidē z inter alios (vt opinoz) Augustini sn̄ia fuit deū p malos nonnūq; mirabilia opari.et hoc nō vt sit falsi testis/absit/sed in damnationem tā illius qui facit tam illoz q̄ seduci z erroribus excecari meruerunt. Et quemadmodū dicunt de antixp̄o ad p̄bationē electoꝝ. Unde ap'lus sine charitate montes posse transferri non negat.j.Cho.xiij. Et ō nouissimo die aiebat xp̄us. Adulti dicent mihi in illa die. Bñe nonne in noīe tuo p̄phetauim⁹.et in noīe tuo demonia eiecimus. z in noīe tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis/q; nunq̄ noui vos. Matth.vij. Et de phitonissa z iuda satis cogens ē argumentū. Nec ita q̄is sebērent q; per mendaces miraculi autor esset deus. nūq̄ tñ sigillū p̄rium sic falsari/nūq̄ eo abuti in mendacio sineret/quin z reclamaret z cōtradiceret. Alioquin quō eidem crederēt plus q̄ p̄ncipi qui falsarias litteras sigillo suo consignari scienter z absq; vlla p̄tradictione p̄mitteret? Ex his q̄ tū estimo videre possum⁹ credēdā esse i xp̄o diuinitatez.q; deus ip̄e ad huius rei affirmationez/autor fuit miraculi hodierni ceteroz̄q; plurimoꝝ. Et deus nō solum non reclamauit/p̄hibens ne talibus credēretur.sed p os oīm p̄phetarū z gentiliuz sibillarum/hec omnia longe añ p̄dicta sunt laudata et approbata. Sup hoc legat dñz Armacanū qui vult/ in tribus p̄mis de q.armenicoꝝ. Et Hico.de lyra.in.q.cōtra iudeos. Scotū.ij.q.pl'. Et Brag.vbi

supra. Et sup oēs Aug. in li. quē cōstituit de ciui. dei dici. ¶ Cū igit̄ asserunt incredibili facta ab hoibus puris miracula. negabimus si de principali autore fiat assertio/ si de ministro miraculi dicūt oūtaxat/ fatebimur. Neq; em̄ eos audiendos puto. q̄ in oībus hmōi historijs/ fidē negāt. Inciuilis equidē grauisq; temeritatis est/ alteri nō adhiberi illā quā sibi rōnabilē p̄stari vellēt credulitatē ¶ Subinde cū scisciāt a nobis. cur nō deos pari mō affirmamus apta est ex p̄missis rōsio. Illa q̄ppe mirabilia/ vel nō adhibita sūt ad astruendū diuinitatē in facientibus sicut ꝺ̄ xp̄is apostolis ceterisq; viris iustis ꝓstat. Vel si hoc aliq̄ nequissimi z demonū familiares exercabili supbia rapti intēderint/ deus palā ꝺ̄dicit. tū p̄ xp̄hetas et reuelatiōes. tū per naturale dictamen insitum insinuās nō eē credendū deoꝝ pluralitatē ꝓclamāsq; omnes deus gentiū demonia/ magosq; z variolos execrans. ¶ Vides iudee cur dānabemus/ antixp̄o miracula facienti adherens. z xp̄ianus saluabit̄ xp̄m cōfitens miracula p̄antem. Affert z oñdit vterq; signū regi summi. sed illi tanq̄ falsario/ p̄ oīnas scripturas ꝺ̄dicitur. multiplex isti suppaditur xp̄hetaꝝ approbatio. ¶ Res igit̄ tota ad hoc redit/ q̄ miraculū xp̄i hodiernū cētaq; scripturaꝝ autoritate addita z alijs circumstātijs signa sunt z argumēta sue diuinitatis. sufficiētia q̄dē ꝓ fide gignenda fouenda atq; nutrieda/ nisi affectōnis obstet puersitas/ ꝓterea dicebat. Opa q̄ ego facio testimoniū phibēt de me. Et nisi opera ego fecissem q̄ nemo alius fecit/ petrī nō haberēt. Rō q̄ iā nō credendū fuisset ipm eē messiā quē ꝓphete ꝓnūciauerūt talia facturū miracula. In illa argumenta euidēcia esse nō ponimus fidei. Itaq; iā nō crederemus sed sciremus. Jam donū mercesq; fidei euacuaret. Jā (vt bonauētura arguit. iij. sen. di. vij) tot⁹ orbis xp̄o credidisset Apl̄os insup q̄ miraculis interfuerunt ꝓssibile fuisz ꝺ̄ fide pl⁹ q̄ ꝺ̄ q̄stiōe euidēte vel mōstrata dubitasse. dubitauer̄t tñ z vacillauer̄t in hora dñice passiōis/ in q̄ etiam miracula chorusc̄abant. nā petre scisse sunt. terra tremuit/ sol obscurat⁹ ē ꝛc. Recolendari etiā poter̄t hodierni miraculi gō factū fuit vt paliticus ilico surgēt z tolleret grabatū suū z iret in domū suā. ¶ Sciens libenterq; multa p̄tereo q̄ non est opus fidē quasi nouellā/ scrupulose discutere/ quam tot scitissimi/ viteq; integerrime viri/ ꝓstantissima assertiōe etiā vsq; ad mortes duriss̄imas ꝓfirmarūt. Nec oīno miraculi innitamur scientes iudeos increpatos a christo Generatio prava et adultera signū querit Mathē. xij. Et. j. Coꝝ. xiij. Apls talia in fidelibus dari insignū aut nō fidelib⁹ Quā obrē si etas nr̄a/ fidei z moris inops/ miracula hēat incredulitatis nostre signa sunt/ et damnationis (nisi meliorem̄) indicia. Porro de arribus magicis hoc sub cōperto habetote/ ꝑm copiosam Guil. parisiē. traditiōz: q̄ in figuris et sculpturis imaginib⁹ caracteribus signis impressiōib⁹ vbis carminibus z in ceteris q̄bus vtunt male fici/ nulla virtus est penitus qualē p̄dicāt. sed hec singula/ demones fieri docēt/ tanq̄ sacrificia q̄ndā diuinitatē sibi inesse ꝓfitētia. necnō tanq̄ signū ꝓprium et sigillum sui pacti rememoratiuū/ quo adhibito pacta q̄ p̄miserit deus adimplent.

Postquā terne calūnie incredulorꝝ sup miraculoso euāgelij hodierni misterio/ vtrūq; rōnis ē/ accipere si placet triplicē ex his cōsiderationem.

¶ Prima quēadmodū indeoꝝ p̄cipes z ꝓlati/ ex ignorātia sue theologie/ xp̄um eis ꝓmissū negauerūt. miraculaq; abiecerūt. ꝓpter qꝺ remittebat eos xp̄s ad scripturas ꝺ̄. Scrutamī scripturas ille em̄ testimonium phibent de me. Joh. v. Sili mō exignorantia nr̄e theologie/ multi etiā vt vere dū est de ꝓlatis añ xp̄m suscipiēt. eidemq; z miraculis suis adherebūt. Q; si ita est immo q; ita est certissime cōstat illos anti xp̄i p̄cursores esse potissimos/ q̄ studiū theologie qꝺ est scrutiniū scripturaꝝ impediunt aut ei⁹ ꝓmotōez iplere sic̄ tenēt despiciūt.

Secunda ꝓsideratio

Q; ad oīs alicui⁹ canonizationē/ aut cui⁹ ꝓpiā doctrine autorizationez/ insufficiēs ē ꝓse miraculoꝝ oñsio. nisi in canonizādo vite sanctitas irrep̄hensibil̄ indicet. nisi insuper doctrina ꝓbāda/ vere fidei nullate

nūs aduersari censeat. Mali quippe miracula vt indas alij chorusc̄at. Hāc ob causam inter ceteras ne boni viri q̄ taliū auctores non/sunt pct̄ores reputent. Cum dicat Aug. sup Job. Vos dei famulos nō miracula sed sola charitas facit. Aliaz notauit causam Bonauē. ij. sen. vbi prius/vt boni facere miracula parumpendent cū malis hoc cōueniat. Vñ xp̄s apl̄is. Nolite inde gaudere q̄ spūs vobis subijciunt. gaudete aūt q̄ noīa vestra scripta sunt in cel̄. Lu. x. Culpabilis est itaq̄ nimia videndoruz aut faciendorū miraculoz cupiditas/z nō nunq̄ in superstitionē traducit et errorem.

Tertia consideratio

Artes magice ad quas astronomie z medicine maria ps spectat/rōnabilr sub intimatiōe mortis vetite sunt. nō io q̄ in illis demones adorant z tāto dānabilius q̄to p verba diuina z oz̄ones sacras hmōi cultus exercet/quinetiā ideo phibite sunt q̄ fides salubus has p artes impugnat quasi p sophisticas quasdā argumentatōes q̄ apparentiā veroz miraculoz gerunt/existenciam vo nullā hñt. vt falsa aut si vera sint nō illā quā p̄tendūt et approbatione sua deficiāt. ¶ Hactenus. R. p. hereticis rñdimus qui cōtumacit altercantur diuinitatē in xp̄o nō posse cōcludi per sacrā euangelij hodierni historiā. Nec per pct̄oz dimissionē nec p reuelationē cogitationū/nec postremo p mirarulos opatiōz Rūcursus ad euangelicā domū nostraz reuertamur z pio cordis studio collaudemus primo xp̄i clementiā. q̄ lese maiestatis reū z pct̄oz catenis vinctū cōfestim absoluit. et nos silr absolui postulem⁹ ¶ Cō tremiscamus reuereamurq̄ eius sapiam z p̄sentiā q̄ occultissimarū etiā cogitationū inspector est vt in euāgelio audiuim⁹ Hic Boetius. Magna nobis est si dissimulat nō vultis necessitas in dita p̄bitatis/cū añ oculos agitis iudicis cūcta cernent. Erubesce queso illa cernente deo pagere a quibus desistere hoīe ispiciēte. Habeat apd te tantū honoris z timoris dei vult⁹ q̄tuz viri. ¶ Cetez humiliemur sub potēti manu dei xp̄i z in nostris necessitatibus eā inuocemus. penes q̄ residere oēm egritudinem corpaliū z spiritualiū curationē inspicimus. Fugiamus deniq̄ maloz cōsortia aīa duertentes qm̄ paliticus post curatiōz secedere a blasphematoribus iudeis z i domū suā pgere iussus est. Vade inquit r̄. Atuero firmo pedeambulante inspectanz tes amici quid putas egerunt? Gressuz sistunt stupoze atoniti/nec aspectui pmo bene credūt. defigūt in eo oculos z hesitāt ne falsa laudanē imagine totūq̄ videndo p errāt. In re cognita tandē ruunt amplexi stringūt pectus z marcidis olim manibus oscula figunt. Interea autoē sanitatis ac modum queritant. quo compto xp̄i maiestas in celū at tollit̄ et examinari videndo audiendo gratulandoq̄ nō p̄nt Ita inqt euangelista vt admirarenē oēs et honorarent deū dicentes/qz nunq̄ sic vidimus.

Demū paliticus qui turbaz suā vir subijt domū subijt. cū memoz q̄ post curationē suā sibi xp̄s imparauerat dic. Vade inqt r̄ domū tuā qō fuit thema. tanq̄ eidē in his verbis/vt te sanū cōprobes z roboratū penitus vade. Vade in hac fortitudine tua. Judi. vj. Lu. xvij. Vade qz fides tua te saluum fecit. vt in vijs nō excubes sub diuo expositus. Vade in domū tuā. ij. Re. xiiij. qm̄ dñs erit p̄tectio z obumbraculuz diei ab estu. et in securitatē z in absconsionez a turbie et a pluuia. Verba sunt Esa. Esaie iiij. Beniq̄ alieno ne te cibes mendicitati deditus/sed vade in domū tuā nō alienaz sed tuā. Prouer. z hoc. v. Subtrahe pedē tuum de domo proximi tui. et. xxvij. Bonum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue/contra illos qui diligunt penetrare domos ad modū impudicaz vidua rū quas reprobat apl̄s. j. ad Thim̄. v. Et qui ab afflictis primis dona petūt vt in ocio laute viuant. spretores illius moniti Pane tuo vescere liber eris. p̄phetice benedictionis exptes qua dr. Labores manuū tuarū qz manducabis beatus es r̄. ¶ Et hec quidē de sensu historico tanq̄ fundamentalia dicta sint. ¶ Supaddam⁹ allegoricū sensum. Sm quē domos nr̄a ecclesiā signare dicebat. Et fiat oīo exhortatiua z in ecclīasticos negligentes inuectiua ¶ Inē seuientes turbidosq̄ aereaū potestatū ac spūaliū nequitiarū insultus/int̄ cre-

Sermo dñica. xix. post penthe.

dia piclitantis mūdi discrimina: summus architector ibs domū struxit eternis basibus stabilitā q̄ cunctis in ipam eēt in domū refugij/in asilū ꝓtectiōis tutissimū. et ex quā imminet certus interitus. Hunc domui ecclie nomē indidit/cui fundamētuz ē petra fidei solidissima/nec inferi portē aduersus eā ꝓualebunt. Mat. xvj. Descēdit pluuia heresum. venerūt flumina erroꝝ irruerūt venti psecutionū in domū illā et nō cecidit. Fūdata em̄ erat supra firmā petrā Mat. vij. Hāc describit salomō edificatā a sapia septēq̄ colūnis excisam. q̄ sunt septem spūsscti dona seu virtutū vniuersitas. quibus fulcita subsistit. ¶ Ceteꝝ palitices ꝑut audistis in hāc domū inbet accedere vade inqt iesus i domū tuā. Et q̄s iste palitic⁹. R.p: Sane gen⁹ hūanū/qđ p originalis criminis palisyz/sensu vere credulitatis ⁊ bone opationis motu ꝓuatuz est/ ita vt domū hāc suā p se neq̄ret ingredi nisi eid ē primū sanitas cōferret. qua pstita p saluatorem aniaꝝ ibm tulit grabatū vetustē legis in quo nō erectū erat sed pstratuz depssum. nihil em̄ ad pfectuz adduxit lex. Heb. vij. Be hinc in domū salutifere credulitatis ⁊ none ꝑuersatōis q̄ dom⁹ eccl'ia est introiuit ¶ Bz ꝓpende qm̄ p prius nudat synagoge tectū. qz primitus velata scripture veteris misteria reserant ⁊ ita a quatuor deferē añ xp̄m/qz p quatuor euāgeliū volumina ad xp̄i cognitionē inclinat. Quātis añt dom⁹ ista sit generalr oim in vna vera xp̄i fide coadunatorū/vsitationi tñ noīe illoꝝ quasi antonomatice dr/quos duces in ea custodes ⁊ speculatores summ⁹ pfamilias instituit. Uñ eos ⁊ nō sic pastl alios ecclīasticos appellam⁹. Ad istos pñs ꝑuertēda est oīo vt soliciti sint in suā ecclesie domū ꝓgere. ne ex ipoꝝ absētia domui detrimentū incūbat. Quibus introgressis officio triplici eos fungi necesse est vt sint speculatores. vt sint pres seu pastores/ vt sint ianitores. ¶ Speculatores siquidem ad explorandū insidiasqz declinādū. Eze. iij. ⁊. c. xxxiij. Fili hominis speculatorē dedi te domui istī. Sequit̄ si speculator viderit gladiū venientē/ ⁊ nō insonuerit buccina et ppls se nō custodierit/ ⁊ venerit gladius et tulerit de eis aiam. sanguinē eius de manu speculatoris requirā. Autuētā nimis⁹ et clesiasticis speculatoub⁹ formidanda hec cōminatio. cui silis hī. iij. Reg. ij. Custodi vigilias tuas q̄ si lapsus fuerit. erit aīa tua pro aīa illius. ¶ Deberēt insup ianitores esse ad claudēdū sapienterqz aperiendū istar eristi. q̄ e tēplo tā q̄ ianitoꝝ eiecit vendentes ⁊ ementes/q̄ ⁊ alibi se esse hostiū asserit p qđ si q̄s introierit saluabit̄. ¶ Ampli⁹ eos esse ꝑuenit patres seu pastores ad fouendus gregē spiritualiterqz pascēdū Joh. vl. Symon amas me pasce agnos meos. ⁊ Mat. xxiij. Fidelis seruus ⁊ prudēs quē p̄stituit dñs sup familiā suā vt det illis cibū in tpe ¶ Bz heu q̄ versa oīa. Vade nūc prec̄ in domū ecclesie/ circūduc paulisp oculos et in locis aliqbs q̄z ibi speculatores quidē ianitorē. qualē deniqz pastorē inueneris manifesta. Audisti? Quid stupes? Quid attonitis oculis stas? Scio ꝓsus/ scio. qz horrenda te mōstroꝝ imago ⁊ abominandū desolationis portētū exterruit Nā velut prelati absceſſerint cadius arisqz relictis. vt maro ait/ in eoꝝ loco subisse ut tutus es. Cecā ignorātiā p exploratore. Timidā ignauiā p ianitore. Rapacē seniciam p pastore. O miserabiles ⁊ sufficientibus nūq̄ lacrimis deplorandas/ nr̄e do-mus vices. ¶ Ecce in primis q̄ pessia omniū exploratrix statuta est ignorantia/ que ⁊ temeritate p̄ceps ē ⁊ elatōe turgēs. Erectū eniz ꝑuerbiū est. vt ait Piero. ꝑ epl'a de melchisadech. Ecce em̄ impitia confidētiam/ eruditio timoꝝ causat. Si exurgāt hereses. si ꝑuersarū dogmatū gladij iacianē. Si errores cuneatim erūpant/ nō clanget buccina nō os apiet/ cecā quippe ē/ nec ab inimicis secernit amicos/ arma ñ videt ad uersa/ nec vexilloꝝ signa cognoscit. Hinc fit vt simplices ⁊ plerūqz ignis secularib⁹ inflati a pestiferis erroribus rapiant̄. seducā tur. obnuant̄. Quot putas hanc ob causaz hereticos esse de his q̄ specietenus in ecclesia conuersant̄. Horresco memorans hoc vita monstrat/ voces hoc sacrilege indicāt q̄s inter vina epulas ⁊ cōuiuia impudēter enomunt. Illic sub ioci specie hereses effū dunt̄ cuz nullus in fidē cadat iocus. Ubi contra theologos/ totis iturſentētijs et irrisoijs interrogatōib⁹. Eo tūc ō sacris bo

nis disputat vt in tpus nostr vere incidere illud Persij ō romanis. Post prandia querunt romā de satur quā oya poemata narrāt. Theologia ab eis stultilogia noīat et q̄ sola aut principalis ī arce locari debuerat: tanq̄ speculatrix sagacissima et in comparatiōe eius quelis alia ignorātia dari pt in ima deijcat/calcat/reputat. pbū ingens. quinetiā si fama nō mentit/platoz nōnulli (qđ vix credere ausim) stultitie palam arguunt boies theologie operā impendentes q̄si ipa res sit fatua. inutilis. fātastica. theologicus inquiūt. g̃ fātasticus. O nefandas diabolicasq̄ voces. ⁊ pditissimis autoribꝰ suis simillimas. O putrida ora/ferro canterizanda. q̄ tā spurcidū vbū expuerit. Jsta certo nō irrisio ē. sz mera blasphemia. et hō igne ⁊ ferro exterminānda eēnt. pserti in platz q̄ de necessitate salutz fidē explicite scire debēt psuadere insup et ꝯ hereses si pullulāt acriter sapienterq̄ ptegere. Tremenda hec talibus vera tñ sñia. Neq̄ enī domuz suā pudēter instituisset xp̄c. nisi ad illius ꝯ hereses vastatrices tuitōē quosdā obligasset Quos aūt alios ex officio magtz astrictos reperies? Potēs sit (inqt apl's de xp̄o) horta ri in doctrina sacra et eos qui ꝺdicūt arguere. ad Titū. j. Probat hoc durandus. iij. dis. xv. Judēt tm̄ eoz aliqui (put fertur) a theologie studio hoies deterrere. O fides o religio. Et miramur igit si ecclastica domus pturbat. si spūali tempalicq̄ incōmodo quatiat. qñ e specula theologiā p̄cipitant ⁊ in eius locū dña ignorātia sublimatur? Propterea inqt ipa. Captiuus ductus ē populus meus q̄ nō habuit sciam. Esa. v. Scientiā loquit spūalem divine legis/nō animalē ⁊ mundanā q̄ aut iudicare ꝺ porcis (sicut ait Antisiodorens) aut de pecunijs numerādis ⁊ textoz quēdis/ solerē solet differere. In spūalibus aūt ceci sunt ait veritas. duces cecoz/nimirū si ambo in foueam cadūt. Et etate nr̄a/nimis heu vex est pphete vaticinū. Speculatores eius ceci omnes. Esa. lxvj.

Tres scōm hoc ꝺ

theologie ptemptu et eiectōe a specula Elicio ꝓsideratiōes. ¶ Prima in ecclastica domo/in qua vnius corpis mēbra sumus p̄m apostolū in epistola hodierna simile ē si theologia odio habeat aut eijciat/quem admodū si mēbra hoīs in oculos cōiurarent/eosq̄ extinguerēt. vel vt esopus refert velut si ventrē hoīs vsq̄z ad extinationē sine cibo digerere pmitterēt. Q⁊ si hō tūc periclitatiōi vicinius eēt. qđ deo precurandum est? vestz sit iudiciū. Theologia quippe ecclastici corpis oculus est. ⁊ venter etiā spūales cibos glutiēs. coquēs. et in cetera mēbra delegās.

Secunda ꝓsideratio

In ecclastica domo/maioris esset meriti q̄ theologiā foueret ⁊ eā in populis lucē abūdare faceret/q̄ si instituēt aduocatos ⁊ medicos/q̄ gratis paupibus p̄ocinia medicamina q̄z tribuerēt. ¶ Miraris forsan sed p̄spicua est rō. Eligibilius em̄ p̄clarius atq̄ diuinius ē animaz q̄ corpoz indigētijs succurrere. q̄ quāte sint/cogitare stupoz ē/ex q̄ liquide cōspicimus/q̄ alti meriti sit/recto vt fieri decet fine. nō q̄stuoso. nō ambitiosa. ipi theologie studiū impēdere/papue ī tāto eius odio/tantaq̄ penuria. ¶ De theologia loquoz/nō q̄ ad verbosā et sophisticā loquacitatē ⁊ chimerinā nescio quā mathematicā redacta ē. sed q̄ metit fidē morezq̄ cōponit. Et ab aliq̄bus forte nō minoris meriti iudicaret se in hoc studiū devouere/q̄ sine eo religionē profiteri. Dic em̄ nihil assero. ¶ Rursū eadē ex radice dilucidū ē/q̄ friuola si nō potius iniqua nomiēt iudicanda sit quoruīdā infidelium opinio qui in ecclastice domus/sciam adinuentionū humanaz audēt asserere ipi theologie p̄ferendā nisi fortasse inquiūt vel in locis vbi publica viget hereū dogmatizatio. ita vicz/q̄ si sacre scripture nullū aliū sit officiū q̄ patentiū hereū extirpatio. ⁊ non etiā mores cōponere/erigere spem ad celestia/discernere inter pcā/ omis humanas institutiones ad divine legis lineā corrigere fidē insup iam plantatā ne euellat aut errorz zizanijs misceat obruare. qm̄ vex ē metricū illd. Nō minoz ē virtus q̄ rere parta tuie. Hec aūt ⁊ ꝓ similia sapiētie officia si p̄clariora sunt/ ⁊ viris domus ecclastice rectoribus digniora. q̄ assiduos litiū disceptationūq̄z tumultus sup rebus inumeris audire/ ⁊ pm̄ ceri-

monias quasdã et innumeras ꝓstitutionũ ambages/causas circũuoluere/iudices vo ꝓstituo, hoc pacto si prius ad memoriã reduxerim illud apli.j.ad Cor.vj. Secularia igit̃ iudicia si habueritis ꝓtemptibiles q̃ sunt in eccia illos cõstituite ad iudicãdũ.

Tercia consideratio

Per scietias humanas tempaneo ecclastice domus regimini/curã tantã impẽdere/vt spũalis gubernatio pene deseratr̃/videt̃ nõ mediocris occasio diminuẽde tpalitatr̃. Cur ita? Qm̃ sublato fũdamẽto cui tpalitas innititr̃ ob quã cumulatius abũdauit edificiũ ruinã pati necesse est. Quãobrem hoc in loco recolendari placet illud qõ a Valerio li.vij.c.ij. sapient̃ dictũ ab anaxagoro ꝓdicat̃ ipis athenien̄sibus. Videte inqt nec̃ celũ custoditis terrã amittatis. Certo sniam. Videte eccliastici nedũ terrã custoditis celũ amittatis. Agnoscitis ꝓ hoc q̃ pnicios̃a res ẽ theologiã e specula eccliastice domus ejcere. ¶ Sz expecta oia nõdũ audisti/neqz enĩ tm̃õ ꝓ specl'atore po sita ẽ ignoratia. verũetiã pte in aliq̃ domus videbis stantẽ ꝓ iamitore mundanã timiditatẽ vel timidã ignauiã/prana vtiqz et ineptissima hostiaria/qr nec diuinũ honorẽ/nec domus salutẽ in aperiẽdo claudendo ve ꝓpendit/sibi satis ẽ dũ placeat mũdo Veniũt indociles pueri vagi. moribus in cõpositissimi. Affirmãt se alto claroqz sanguine progenitos/familiares regũ/ducũqz amicos. miscẽt cũ pcibus mĩnas dicũtqz cũ Abimelech Judic̃. ix. Consiclerate ꝙ os vr̃m r caro vra su. Quid agit ura ostiaria? Ad oribus noi suo cõgruis vtit̃. formidat tremit. et vt vbo satyrico vtar/ad mote trepidat arũdinis vmbram. nil ausa negare. Tales ad celsas eccliastice domus sedes euehit/atqz illã implet ꝓphetica maledictionẽ. Babo pueros ꝓncipes eor et effeminati dñabũt eis. Esa.iij. Ni sũt q̃ ascẽderũt de domo regis in domũ dñi. Hiere.xxvj. Et q̃ velut Ozias eccliam violẽta potestate subintrãt.ij.Paral'.vj. Sz q̃ pares sũt i culpa reformidẽt ne sibi aut deteriori pene plectant̃. ¶ Alt alij q̃ ianitores sũt optimi belizeum imitent̃. de quo Eccli.xlviij. scꝑtus est. In diebus suis nõ ptimuit ꝓncipem. r in potentia nemo vicit illũ/nec superauit eũ verbũ aliqd̃. supple depcationis aut cõmonitiõis/nõ insciꝝ petere docet qui timide negat. ¶ Dicet fortassis intra se tacitus aliquis fieri ista oportere ꝓ qualitate temꝑor. vt eccliastice domui corroboratio maior accedat. quasi ista. s. gens sustentamentũ eccie dei sint. nõ xpc. Eccliã mihi credite sustinẽt. fulciũt r decorat; nõ longus famulantiũ ordo in more decurtatoꝝ. nõ faleratoꝝ equoꝝ numerositas/nõ aucupium nõ venatio. nõ taloꝝ vsus. nõ meretricum sed sancti mores. humilitas. religio. pietas. pudicitia. scripturarũqz cognitio. Et quãto eccliastica domus a plurib⁹ impugnat̃ sanctionibus exemplis regẽda ẽ/ r scãdalosis ꝓmotiõibus minus et min⁹ occasionanda. ¶ Occurrũt apud historiã nr̃am alij hoies si non bestie sed potius spurcissime nominande sunt abiectissimi/spurcissimi/vilissimi/qui volunt intrare secreta domus ac inde umeri aũt satyricus/ qbus notũ ẽ illud eius dẽ Charus erit verri. i. pessimo hoi qui verrẽ rempe quo vult accusare põt/ꝓpter qõ isti scortoꝝ et mulierenlarũqz conꝗsitores sunt argumẽtationũ et aliorũ quos effari pudet ne pudicas aureas pollutam submistratores. Ad quid? vt pturientem dñoꝝ suoꝝ libidinẽ expleant/imo irritent r succedãt. Quare sic? vt in de cari habeant̃/amen̄t/timeant̃. Quid vltra? Isti ad beneficia diabolica petũt ingressum. petunt cũ iniquis postionẽ/et eo importunius et impudẽti⁹ quo parua eis merita suffragant̃. ¶ Subeunt alij hoies sceleratissimi/bonoꝝ crimiatores. q̃ piuratões ꝑ ecclasiasticã domũ fieri anda cibus mẽdacijs asserũt/vt soli inuigilare/soli rẽpublicã ꝓsunare iudicẽt. vt pin de sublimia dignitatũ scandãt loca. Ostiaria vo nr̃a/tales rẽ. sed lingnã cõpesco. Scio ỹ qbus loquor. Qui vex vixerit accusatoꝝ rẽt inqt satyric⁹. Nõ aũt illud nouũ est. Habes.j.Mach. quasliter venerũt viri impij ex isrl' et alcimus cũ eis/qui volebat fieri summus sacerdos. et accusauerũt populũ apud regẽ. Sequit̃. Alchimũ ꝓstituit rex in sacerdotiũ. Et vti nam nullos mõ alchimos haberem⁹. R.p. nõ sic. ꝓfecto nõ sit sonãtissima eccie dom⁹ tuba/parisien̄. vniuersitas compulsa stlere

huisset/non talem in suis deliberatiōibus passa eēt calumniā. Silco de apertione et ysu clauiū in vtroq; foro. curie scz r cōscientie/nec de coltatiōe sacramentoꝝ loquar qz nullis vnq; verbis/nullis eloq̄ntie viribus/ne Tullius quidē exprimeret eos qui in hac pte abusus fiūt. ¶ Postremo cernite quis in eccīastice domus locis pluriuis pastor locatus est. Nūquid ambitiōsa rapacitas. Fortissime ōs /talē e[t]ris abij ce pestē. fera est/crudelis/atroꝝ/horrida/ insatiabilis/truculēta. Credis eā oues pascere erras. Expoliat/rodit/vorat enecat. r leuissima occasione p fulminatiōes excōmunicationū foras mittit. Suoꝝ insup satellitū turbis magna voce. Terentianuz illud in de chyra inculcat. sedulo te moneo et horre ne cuiusq; te misereri quin spolies mutiles laceres quāq; nactus sis. Audire tamē debuerat Tiberij cesaris rescriptū boni pastoris eē tōdere pecus/nō deglutire. Suetonius li. iij. Quāto satius tutinsq; fuerat nō habuisse pastorem. Sic irato Ioue/fabulosis ranis hydra transmittit. Sic prefi riunt agnis lupi/cerui sq; leones. Et formidandū est ne ad banciram peccata nr̄a deum pcitauerint qui regnare facit hypocritam ꝓp̄ē peccata populi. Job. xxxiij. Hec ambitiosa rapacitas illa est q̄ reddit[s] ecclesiasticos diripit. et q̄ gratis mīstrare debuerat. vili p̄cio compare compellit. obaudiens xp̄o inbēti. Gratis accepistis grat[is] date. Matb. x. Facetissima aūt in hoc loco sz mordacissima ē ambrosij rīsio. Nemo inde gratis dat. qz nemo grat[is] accipit. ¶ Ista se ōsiam reputat. eoꝝ q̄ in eccia sunt ꝓuentuū nō ad mīstratricē ꝓtra apostolica diuinaq; sniaz. j. Coꝝ. iij. Sic nos existimet hō vt mīstros xp̄i/et dispēsatores mīsteriū dei r̄ē. Prelatoꝝ itaq; ē. idoneos ad diuinū seruitiū eligere. q̄bus sic electis p modū acceſſoꝝ et ꝓ sua sustentatiōe cōpetūt tpales fructus nō eligētibus p̄latis. Exq̄ ꝓbat tīa pbatissima deductōe. Burandus iij. sen. dis. xxv. p̄latos nullā sup venditione hmōi reddituū hīe licentiā. nullā a symoniaca prauitate excusationē. ¶ Nunc igit̄ et ecclesiasticā domū q̄n talibus monstris repleta ē spera ꝓsperari. Spera viros ecclesiasticos/apud principes seculi peccatoro honorandos esse. et nō potius abiectissime q̄n abiectissime viuūt conculcandos Nā quos ad reuerentiā maximā r ꝓpriaꝝ hereditatū largitionē induxit docta humilisq; sanctitas. Admirarer si nō p oppositum stultricia/supbia/rapacitas/nequitia/ad irrisionem eoꝝ indignationēq; ꝓuocēt/r ad retrahendū datrices manus suadēt. Cur inquiūt dabim⁹? Et sz ista lautissima fusione inebriēt/luxuriēt/voluptatibus oībus impudētissime demergāt/vt oīe eorum sit studium aliene pudicicie insidiari/opes fraudibus a populis rapere. r deniq; deteriores ē oīnibus hoibus. Sed ve subditis qz quicquid delirāt reges plectuntur ach inquit Horatius. ¶ Satis sup̄q; satis. R. p. ad eccīastice domus eversionem erat cecam ignorantiam in specula mundanaꝝ timiditatem in ianua/ambitiosam rapacitatē super pascua collocare. ¶ Sed heu nūq̄ solitarius est male sort[is] aduentus. Sed vt recte Terentianus laches conqueritur/venit aliud ex alio maluz/rumpit ecce interim in eccleſiasticas sedes furens discordia/pertinacissimaq; dissensio. Et cuiꝝ ipis miseriarū omniū cumulus effundit̄. Dici nequit quātas animarū strages/que ve discrimina/quot odia/quales plagas secum aduexerit. Nam duz finis est fit indies senior/et vix est qui sue depulsioni diligenter intendat. Ignorantia nescit. humana timiditas non audet: ambitiosa rapacitas non curat: q̄q̄ enim intensa rapacitas (quia de illa loquor) totum per fas vel nefas occupare desiderat: mauult tamen (intra decretistarum regulam) partem habere etiam iniuste: q̄ toto iuste priuari. Itaq; crudelis r materne pietatis expers: horrendo intonat illud. iij. Regū. iij. Non mihi nec tibi sit: sed diuidatur: proch dei et hominum fidem: que vecors impietas est ista? Que ista dementia? Qualis crudelitas? Vtach q̄ tristi malignoq; sydere nati sumus: vt quid viuimus intuentes mala domus nostre nec obstamus? Que tanta in hominibus inhumanitas et barbaries: vt in eam in festo diuidiorum tumultu pax non queratur? En quo discordia cives p̄duxit miseros: inquit maro. Expecta patrisper et non dico odiosum sed capitale cri-

men erit de vnienda resartiendaq; ecclesie domo vbū facere. Adeo res i malo loco sita est. adeo nō miserē oīpotēs: despatio ni prima miserear inqt. ¶Et putas miserebit dñs: z hoc impetrabit cernix nra et cor pumax. q̄ tot malis pssa z obruta ñ deijciē nō humiliabit. non ad dñm puertē. Adonstra si potes quot pcessiones ozōnesq; generales ad dñe mīe/ozdie imploratiōz celebrate sē: q̄ indicta ieiunia. q̄lis ad extremū moz emendatio: Relege tñ singulas in biblia de iudeis historias. ille te docebunt/si nescis nūq; eos a tribulatiōibus z scismatibus q̄s plurimas ppesse sūt fuisse liberatos. q̄ sq; in sacco z cinere humiliarent. q̄ sq; oratiōnū generaliū z ieiuniōz frequētia diuinā placarēt offensā. Ita ē pma z recta pacis adipiscēde via. potius q̄ per indignā potentiū pmotionē aut matrē sāguineū. iij. Regl. xij. Nō ascēdetis neq; bellabitis ꝯ fratres vīos filios isrl'. reuertat vir in domū suā. vulnus eñ antea fomētl suauioribus temptādū est. q̄ vinā ferro carnē resecare. ne obtingat illud Lucani. excessit medicina modū. ¶Oz p viscera misericoz die dei nr̄i miſamini tādē q̄cū q; potestl et debetis atq; succurrite. Ite in vīam ecclie domū z molli pectore pijsq; oculis desolationē ei⁹ inspicite. accingimi velociē z virilis generosiq; animi robore. ad defensiōez ei⁹ ex aduerso ꝛsurgite. Audete tādē aliq̄d vīa vtute dignū q̄ oīs etas celebret. q̄ faciat vos fama sup ethera notos. q̄ ad vltimū eēna vos felicitate coronet. ¶Difficile ē fateor. sed tēdit in ardua vtus. Aderitq; auxiliator dñs mox vt bona ceperitl. Sinaūt. rōnē date quo pacto de eccīa viuitis. cur talētū a dño dispēsādū suscepistl: Nulla hic vulnera tolerāda sūt nulla mortl. Et hec tñ si exigerēt p gregl salute subeunda erāt. Excusatio nulla est si vīs opib⁹. imo nō vīs sed xpi. si honoribꝰ fictis. si caducl sedib⁹ in tāto viuētiū z mortuoz discrimīe patis. Adea q̄dē opio q; hi q̄ p negligētiā vīam in inferno purgatorio ve torquētur. acerrima vos lamētatōe añ iudicē expauescēdū exaudiēdi accusāt z inculpāt. Et q⁹ fugietl cū vindicta aduenerit/infelicissimi q̄lē hereditas dei viuētis manus euadere ꝛfiditis pditissimi boim: O boim inquā pditissimi qualiē etiā adere ꝛfidietl: ¶At uero timeo ne in cassū vba fiāt ne absentib⁹ tāgat. Et q̄ sic ē vendāt/rapiāt/ lacerent/ dissentiāt/ pugnēt/ piurēt/et ecclesiasticam domū piculis expositā desertāq; relinq̄nt/ z ita hercle relinquūt plurimi z in alias domus se trāsferūt. ꝓterea obsurdescūt ecclie clamorib⁹/doloribꝰ et erūnis. ¶Et i quas domos abierūt. si inēroges rñderē (si res ista lasciuie pateret) ꝓpos ad visendas poetaz domos emigrasse. ¶Quosdam apud Virgiliū. j. eneiō. in temulā eolij vētoz regis domū. Et hi sē q̄ assiduis supbie flatibus tumēt/vel vt euāgelico exemplo vtar. q̄ arūdo sē vēto agitata aut q̄ naucula petri in hoc mūdo sali vasto turbine illidūt scopulis/et in rapidos scismatū fluct⁹ obuoluūt peneq; demergūt. ¶Alij apō Valeriū fluctū in argumanticon male iocundā spurcide venerl domū frequētāt. q̄ libidinibus obscenis imersi/illas despataz lidinū vel voluptatū voces egerunt. Exibidinū vel voluptatū voces egerunt. Exi guū et cū tedio ē tps vite nr̄e. Venite igit fruamur bōis q̄ sūt/nō nos ꝓteat flos tpis coronem⁹ nos ros añq; marcescāt/nullū sit pratū q̄ nō ptrāseat luxuria nra. Sap. ij. ¶Quosdā suscipit Ouid. li. iij. metamoz. in atrā domū luminātl meridie/q̄ bonoriū laudibus intabescūt et neq̄unt cū eis q̄q̄ pacifice loq̄. Señ. xxiij. Oculēs sauli q̄ non rectis oculis aspiciebat dauid. j. Regum. x. Partēq; collocat idē ouid. li. xj. in sponsa in habitis in somni domo q̄ cum fatuis vginibus dormitauerūt oēs z dormierūt. ¶Ab eodē introducit ps altera in egenā marcide famis domū. li. viij. Quos auri sacra fames macerat z exangues reddit. sq; auidis faucibus aurā b yantes. q̄ non impleat auarus pecunia. Eccē. v. Incolūt nō nulli (apud Statiuz. theb. li. vij.) ferreas cruēti martis edes. De q̄bus dici ꝑt illud ij. Mach. ix. Bella nutriūt z seditiōes mouent. Cōtras quos pō. impeat. Bissipa gētes q̄ bella volūt. ¶Alijs placet strepitus la loquacis fame domus. Mach. xj. Nuncū athenienſib⁹ ad mil aliud vacāt: nisi audire aut dicere aliq̄d noui. Actl. xvij. Et vt Naso ait. milia rumoz ꝓfusaq; vba volutant. ¶Demū q̄ mireris quibusdā in electi

tione infernalis cura lū furiaꝝ ꝛ vere infernalis domus ē. Adeamor. iij. ꝛ eneid. vj. Quibus apta ē vox illa iob. Infernus domus mea ē Job. xvij. ¶ Possem ꝛ in alijs poetaꝝ domibus ecclasticos viros oñderet cū truci polipheмo. Eneid. iij. Cū seuo lichaone metamor. j. Cum furе caco. eneido. viij. Cū sacrilego busyride Tragedia Seneca ꝓma ꝛ vltē. Cū ethuāte vulcano. Eneidos. viij. Et ī labozinto Bedali metamor. vij. Cū semisero minotauro. Et ita de plurimis iuxꝝ moꝝ merita. ſz omittamus. Nō ē sobria res in tā vasta ꝛ tremēda eccie tēpestate/operose fabulosa ꝙrere ¶ Cum monuisse ad extremū suffecerit ecclasticos viros/domus sue neglectores/ vt siqd in eis paēne vtutis ē/siqd vinifici dei. siqd ad deū timoris ꝛ amoꝛ/ si vlla deniqꝫ mozis ethnicꝫ incēdioꝝ fcozdatio/vnusqsqꝫ ꝓtinus fugiscat redeat acceleret/audiatqꝫ myſticis vbis inuitātē xp̄m ad curā huius domus ꝓcipuā. Vade inqt in domū tuaz. Dicere xp̄m credito. Moli iustū ꝓtemnere dñs sū/qꝛ ꝓcipio vade Luc. xj. Dicebat centurio dñs militū. Dico huic vade ꝛ vadit. ¶ Et si pudet o hō ꝓceptis hoīm obedire. saltē obedientē pare deo. Behinc exꝝ ne sis sz fugere data tibi officio/ꝛ vade ī domū tuā Nā ostēdit ꝑm apli sniam: ep̄m eē domui sue bene p̄positū. j. Timoth. iij. Exemplo ioseph q̄ gubernabat creditā sibi domum. Gen. xxix. Et. ij. Paral. xxix. dicebat Ezechias. Adūdate domū dñi patꝝ vestroꝝ. Deqꝫ. Sacerdoti ingressi sūt templū dñi vt sacrificarēt illud. Et vtinā verus eēt sermo iste etate nr̄a/nō ita polluerēt domum dñi. ¶ Ad extremū oz ad hoc allicere pro prietatis rō/qꝛ nō in externā sed tuā domū mittersꝰ. Ob hoc Gen. xxxvij. dicebat Jacob ad Laban. Justū est aliqñ vt etiā puideā domui mee. Et ecclasticī debēt puidere vt nō fiat domus oꝛōnis domus negociatiōis. Job. ij. Ne ꝺ domo pie sanctitatis vere introgeꝫ illud Hiere. vij. Nūqd spelūca latronū facta ē domus ista? Et alibi. Quid ē q̄ vnus meus facit in domo mea scelera multa? Ne in sup maledictiōis illius sit ꝓceps. Ve q̄ opulēti estis in syon in gredientes pompatice domꝰ hierm. Amos vj. De q̄bus Ozee. ix. Ejciā eos de domo mea. Per oppositū bonis iustisqꝫ ecclasticis ꝛ domū eccie ꝑm rectā regimis regulam introeuntibus polliceꝫ dñs. Esa. lvj. Letificabo eos in domo oꝛōnis mee: hic in presenti p gratiā ꝛ bone ꝓscie trāquillitatē. ꝛ ī futuro gloriā ꝛ celestis domus felicitatem. Quam nobis prestare dignet ꝛc. Amen. ¶ Finit sermo matutinalis.

Sequitur collatio einsdem ꝑmonis de reliquis duabus domib⁹ sez ꝓpue ꝓscientie ꝛ celestis glorie.

AD imperialē/summi regis domū/fidēter vadimus īmunitatis egētes: si nō eam ꝺ decoꝛo erroꝛe polluētes violauerimus. violata quippe īmunitas. īmunitatis locū nō relinqt. Violāt autem eā qui eā q̄cūqꝫ vicio sozdidatā asserūt ꝺ ꝓbetātis oꝛaculū/domuz tuā dñe decet sanctitudo in longitudine diez. Quis vnq̄ locus. R. p. dei electioꝛ singulariozqꝫ dom⁹ fuit q̄ maria/quā si decet sanctitudo in longitudine diez: nullus p̄culdubio vite dies ulla hoza a sanctitudine secludit. Hoc ip̄m pia crudelitate ꝓtitētes ad hāc domū refugij vnanimes occurramus/ occurrentes venerem̄/venerātes implorem⁹/ implorantes salutemus/dicētes Aue maria. ¶ Vade in domū tuā: vbi ꝓius.

Idcirco trāssumptionibus metaphoꝛisqꝫ p̄dicātes vtimur: q̄tinus noua/minus fastidiat varietas/ꝛ a cognitis ad ap̄hendēda magis ignota subnecteꝛ ꝛ subleueꝛ Quia em̄ nobis (exempli gra) dom⁹ materialis sensu q̄tidianoqꝫ vsu maxime cognoscit. p illius simulitudinem quasi p vehiculū aliqꝺ in occultaꝝ rez. scz consciētie ꝛ glorie comp̄hensionē/facilius eleuamur. ¶ Hec me cōsideratio ꝓmouit/ vt post hanc thematis nostrā domū ꝺ ea postmodū p allegoriā tanq̄ de eccia differerem multis quidē verbis sed p rei magnitudine ac etiā dignitate in dignissimis vel paucissimis. Hūc qꝛ in me eadē cogitatio ē sicut policitus sum ꝺ adeunda. oꝛdinanda oꝛnandaqꝫ p̄scientie domo tranquilliozꝑmo trāscurrat qui ad nos ip̄os nos reuocet retoꝛqueat atqꝫ reuerberet. Recto siqui

dem ordine post incitationē ad regimē ecclesie. ꝺ exhortatione componēde ꝓsciēte oꝛdiē oratō. qꝛ (vt apls ait. j. Timoth. iij.) Si quis domui sue ꝑesse nesciat/quō ecclesie dei diligentiā habebit? ¶ Eisdem vero ꝺbis quibus ꝑceptoꝛ meus ꝺns cameracēs tractatū suū de anīa exoꝛsus est. incipe: vetex tradit autoꝛitas/diuinū illud fuisse apollinis oꝛaculū. Nosce teipm. Jnde ē illud Juuenalis E celo descendit gnoti se. ꝛton. figendū et memoti tradendum pectoꝛe. Huic ꝓfomis ē ꝑsij monitio. Te cū habita vt notis ꝙ sit tibi curta suppellex. Et iteꝝ. Ne te ꝙ siueris extra. Hāc eandemqꝫ sniam thema nostꝝ si ad moꝛes deflexeris insinuat. Nempe quid aliud ē discere. vade in domū tuā ꝙ habita tecū. teqꝫ ipm cognosce? ¶ Sūt itaqꝫ plurimi qui a semet longe pegrinātē/ꝛ vt histrionū/parasitoꝛūqꝫ mos est nullibi rarius ꝙ in domo ꝓpꝛia moꝛā faciūt/nullibi molestius. Mirabile dictu. Eos cuius in alia ꝙuis regiōe ꝙ apud sciposrepies/mō ꝑcurias discurrant cū adulatōe/ambitōe/detractōe/nūc inē mulieres ulaꝝ greges volutātē cū libidine. frequētissime vo inē auri argenti ve cumulos incedunt/ductrice cupiditate nauigant maria/aera ꝓolant/humi repūt ꝓ ut stimulantiū curaꝝ varietas trāsuersos ꝑcipitauerit. Qui apud se si ḡrāt. illud habebit rūsis. Prouer. vij. Nō ē vir i domo sua. Noꝝ quilibꝫ vt in domū suā erat nec se deserat/monēdus ē ꝓ vocē xpi saluntiferā Vade in domū tuā. ¶ At quidā forsitan oppositiōes hoim/volunt mepta ex ortaqꝫ appellatōe domū dici/imo vide ꝙso ꝙ aptissima ratiōe. Meministi opinor quēadmodū ꝓbus in Polit. li. j. c. j. coitates instituturus diffinuerit domū ꝑstantē ex viri et mulieris suiquoqꝫ et liberoꝝ sociali cohabitatiōe componi. Vicubi autē serui desint/bonē esse posuit pauꝑibus ꝓ mistro Et ita ex hac societate tres oꝛdinat ꝓncipatus/nuptialē inē vir et vxoꝛē. despoticum ꝛ seruilē sup seruū. paternū vel regalē ꝑtis ad filiū. Singulis post hec singula tribuit officia. ¶ Nolo autē mihi credas si nō oia hec ex dē in hoie mōstrauero. Si autoꝛitatē manus/ꝓ autoꝛitate ē Aug⁹. in de spū et aīa. c. xxij. Si rōni plus ꝓsentis et patrē ꝙ tris: intellectū offero. qui ꝓncipiū oīg oꝝ ē totius spūalis ꝓpagatiōis in aīa. Si vxoꝛē postulas quale aptius rūdebo ꝙ ipsā voluntatē ꝙ inseparabilis socia est ꝛ individua comes intellectus/sine quo voluītas/inuasi nullius ve cōsilij est. ꝛ nisi vxoꝛio fedelicter secū misceat infecunda ple/sterilisqꝫ peꝛre manet. Prolē nuncupo/affectū cogitatio nūqꝫ veluti totidē filioꝝ ꝓpaginē. Seruos vo in ꝓmptu mōstrare est qnqꝫ sensus ipsos. Circūspicite neqꝫ bos deesse iudicabitur si brutalis in dominqꝫ coꝛpis naturaꝝ attēderis. ¶ Nis intellectus nō operosum erit in hoi triplicē assignare ꝓncipatū. voluntatis ꝛ intellectus a diuinicē nuptialis ē Voluītatis ꝛ intellectus sup actus suos/paternus ꝛ regalis. Amboꝝ sup sensus ꝛ corpus despoticus ꝛ seruilis. Vides vt suspicor et ante oculos tuos positū habes. ꝙ decensissima similitudine. boi ꝺum ad sui cognitionē mittit/dictum exuit. vade in domū tuā hoc dicere ē. Teipm rege. ꝓgnosce atqꝫ recogitās ingit ꝓsidera. Vade inqt ꝛ officiū qꝺ vnīscuiusqꝫ ꝓnominatoū ꝓprium est/nō inaniter exeqꝛe. Scieris qꝺ pꝛez inbere/quo pacto vxoꝛē ꝓuiuere oporteat. qualit̄ ꝑcreare liberos. seruis imperāꝺm/hospites suscipe ꝓueniat. ¶ Et i ꝓncipio siquidē ad materiā exemplar spūalis fabricanda domus ē. atqꝫ vt in basso humilitatis collocet tenendū est metricū illud Boetij ꝑceptum. Humili domū memento certo figere saxo. Quāuis tonet ruinis miscēs equoꝛa ventus. Tu ꝓ ditus quieti felix roboꝛe valli. Bucas seren⁹ euū rides etheris iras. Jtē tragicū illud i hy polito. Nō capit vnqꝫ magnos motus bumilis tecti vel plebeia dom⁹ circa regna tonat. Et rursum in hercule furēte tragedia ꝓma. cuius titulus est. h. f. metro. ij. Me mea tellus lare secreto tutoqꝫ tegat. Certa sedet sordida parue fortune domus. Talē sibi fabricauerat nauta ille inops. sed securus annelas. de quo Lucanus. Rectoꝛē domino quoqꝫ ratis secura tenebat. Haud ꝓcul inde domus recto vallo roboꝛe fulta. ꝛ vicino sterili cannaqꝫ intexta palustri. Sequitē. Securus belli ꝑdam ciuilis armis. Scit nō esse casas o vite tuta facultas. Pauperē angustiqꝫ lares o munera nondū. Intelle-

ēta deum In tali ꝑterea vitā egisse ponit Valerius li. vij. c. j. ipm aglaum sophodium. qui q̄uis archadie eet pauperrim⁹ apollinis tn̄ respōso gigilidoꝝ regi opulentissimo in felicitate ꝓlatus est. Et rn̄dit magis se ꝓbare securitatē ridens tugurium q̄ tristem curis ⁊ solicitudinibus aulā. Nūquid hanc in habendis edib⁹ modestā humilitatē cesar augustus tenuit. qui domuz suā eo q̄ paulo eminentior esset alijs coeq̄uit? Deboc Ouidi⁹ in de fastis li. vj. Nec paruū huius rei nobis chustus reliquit exemplū. qui nō marmoreas domus sed humile ꝓsepiū sua natitate illustranit. Quāobrem bis admonitus obꝛuatū habeas se curam tibi ipsi tranquillāq̄ humilitatē domū ꝓstruere. Qui en̄ altā fecerit domū suam quent ruinā. Prouer. xvij. Rō. q̄ nisi dn̄s qui tn̄m̄o humilia respicit edificauerit domū: inuanū ꝛc. ¶ Post extructā humilitatē domū cura restat ꝓcipua ordinare familiā ne domus sit in qua nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat/ fugiēdaq̄ oīnibus modis a domo discordia ꝑm pitagoricoꝝ sniam/ cui⁹ meminit Iero. in epla ad rufinū. Ad q̄ retorq̄ri pōt illud Aresto. enigma ibidē positū hyrundinē in domo nō suscipiendā. i. garrulam loquacitatē. q̄ effectrix est iurgioꝝ. ¶ Sub inde vt voluntatē intellectus doceat quasi maritus spōsā necesse ē/ quatinus ea appetat q̄ recta sunt/ adhibeat modū desideriis ⁊ se incōsulto velit nihil. Semp meminerē nō ob aliud egregiā ade domū miserabili ruina deiectā/ q̄ q̄ vtor ꝓcipida fuit/ ⁊ voluntas ꝓceps/ temere sine intellectus consilio pomū visu decoꝝ ꝓripuit. ¶ Porro/ obuia caute/ ne rixosa sit voluntas. ne aut fumo domus abundet aut stillicidijs repleatur. alioq̄n abeundū tibi est/ mihi non credis/ dicenti hoc sapienti fidem ꝓsta. Quid fumus si petis nisi ignorantis oculos intellectus ꝓstringens. qua circūseptus vix secū habeat fugit se poti⁹ ⁊ horret veluti quandam mortis imaginē. Q̄ Deū. exꝑssit dicens. O cium sine lris mors est ⁊ viui hois sepultura. Dehinc quid p stillicidia nisi labiles instabilesq̄ cogitatiōes accipimus q̄ bus exagitatus intellectus ad seipm redire ⁊ in seipo ꝓsistere nequit. Rixosa vo mulier est voluntas improba. ⁊ que in sensualitatis naturā pene degenerat. Nec assiduis malarum cupidinū stimulis verat intellectum eundemq̄ volitionū ac nolitionum mutuo altercantiū litibus inquietat/ vnde calcatis sponsi legibus impare prout libet. Intonatq̄ illud satyricū. Sic volo sic iubeo. sit p rōne voluntas. Quid agat tunc intellectualis sensus/ reclamet nō exaudiet̄ ꝓcipiat non obediet̄/ ⁊ obiurget acerbi⁹ sono remorsu ꝓscientie feriet̄. Quid igit̄ reliquū ē nisi semet e domo ꝓripere. Nihilominus ꝓsistendū est viriliter. videbis furore voluntatis sedato/ ipam dare victas manus/ lugere cōmissum. venīā vltro imꝑari. Et q̄uis recessum pares/ sponte reuocabit ingens illud creuse ad Eneā. hanc primam tutare domū. Eneid. ij. Ita tamē nisi obstinata sit ac in reprobū sensū data/ tū etiam monenda est/ tū coarguenda/ ⁊ ne talis ꝓsumat in posterū legib⁹ coercēda ¶ Alt altera supest intellectui solicitudo/ seruos compescere. ⁊ nequādo dominationē vsurpent/ studiosissime quidere. Ita q̄ effrenes sunt cōtumaces sunt/ ingratissimi sūt/ confestim vt dominū suū eis benivolū indulgentemq̄ senserint: exilūt. Repente dn̄um xp̄m discerpunt vt canes suū Adetamorui. atq̄ eum indignissima tyrānide p̄mūt/ verūq̄ experietur illud sapientis. Qui delicate a puericia nutrit seruū suum. postea sentiet eum contumacē. Prouerb. xxx. Et ibidem. Inimici hominis domestici eius. Quāobrem eos si renitentes sunt/ bonarum consuetudinum arceat compedibus et inertes assiduis exercitationū verberibus vrgeat ¶ Quotidie insuper semel ⁊ amplius precipue hora nocturne quietis/ cum te lectus susceperit/ ponat intellectus cum eis q̄ si cum suspectissimis dispēsatoribus rationem. Nullum hoc precepto salubrius/ nullum viro presertim xp̄iano efficatius potest esse. Q̄ō secum se facere solitum/ ipse Sen. iij. refert de ira. Interroget intellectus in tribunali mentis sedens a singulis/ cur sic aut sic/ tali in loco/ tali in tempe gesserint. cur sic viderint/ sic audierint/ tetigerint/ locuti sunt: Punīat mala p timorē carnificē p increpationē errata corrigat/ p amorē bona coronet. et quid deinceps agere a quibus

subtrahere se debeāt. itez et itez vehementissime cōmoneat. ¶ Ita vū ad teipm nocte saltem redieris verificēt illud Virgilij eneiō. vij. Jpē domū sera/q̄nis se nocte ferebat. Hoc pacto tecū multa loq̄ris vt precipit. tñ caue ne male loq̄ris. Hoc mō apō te cotiā deo causā tuā ages accusator tui seueriſſimus. Jdemq; verax testis et iudex equiſſimus. ¶ Ages autē hoc vigilātiori sedulitate si auribus tuis sp insonare puta ueris illā vocē pphete ad Ezechiā. Dispone domui tue quia morieris tu z nō viues Esa. xxxviij. O q̄ vtilis pſius recordatio z q̄ in pſperis simul z aduerſ/hoiem sancto timore pauidū. z qō amplius est liber efficiat z mūdi ptemptorem. Facile inquit Piero. ptemnit oīa cē. ¶ O q̄ felix somnus ille erit alius liber z tranquillus/ post hmōi recognitionē sui. Anima itaq; tanq̄ in sinu iaceat dei/secura pſistat/reiectis fedoz demonioz amplexibus. Nā toriēs inter abominādos amplexus diaboli gīa dormit. quotiens peccati mortalis pſcia impenitens requieſcit. ¶ De mane vo intellect? ipsā oculatiſſimā puidētiā cū mēoria i speculā mittat. que diligēti puiſiōe ac solerti oīa occurrētia examīet atq; denūciet. ne qd inopinatū ne qd subitū. ne qd impmeditum surrepens pturbet/aut ne p insciētiā vtilia ptermittat. ¶ Porro ipi volūtati quā sponsā hoīs in domo posuim?/h? obseruāda erūt. fides thori z castitas integerrima: pſideratioq; semitaz domus sue prout inē mulieris fortis pconia a salomōe positū ē. Suspectos habeat oēs temptationū malarūq; cogitationū introitus: cetus aduleroz atq; latrūculoz insidias. Si pulsauerint fores si feneſtras impulerit/cō fugiat illico ad intellectū z eo insio z incōsulto nullos suscipiat. Si alloq; blande ceperint/obsurdeſcat. Sirenes sunt suā cantu sopiūt vt demergāt/si suos petāt amplexus/cito reiiciat/latronū more gerunt: amplexant vt perimāt. Si blanda frons z suauis ptendit/nō pfidat/arridēt vt irrideāt. Si pmissa pmissis accumulēt non credat. Quotidianū ē puerbiū. magni sponsoris rara vt plurimū fides ē. ¶ Cetez si fallacie sensusq; obrepe aut vipalā irruere conentur huiōi tēptatiōes/a se ptinus viriliter abiicite. Nō enim vos mollitie aut depellat aut diro vultu z acrimonitate aut depellat aut diro vultu z acribus vbis increpet dices. Deorsum vos maliguiſſimi seductores nil mihi vobiscū. Abite hinc pcul cū dolis vris: vestrisq; fraudibus. qm intus vos z i cute noui. scio certe qd q̄ritis meā quippe pſtitutionē/meaz infamiā/meā demiq; mortē. Et hec ego patior miſera/nō faciā hercle/nō vobis assentiar tiā. Quāobrem auolate celeriter. aliā querite si potestis/quā vīa blādimēta z male suasa vba illaq̄ent. q̄ vīis credula sit lenocinia vba illaq̄ent. q̄ vīis credula sit lenocinia. Ide interim finite. q̄ nō sum quā putatis. aut q̄ vīo digna sum iudicio. Hec et silī voce vtaē volūtas spōsa/aduersus tentationū malarūq; cupidinū insultus. Laueat ne eoz vinculis se ligari aut manibus prendi sinat. vel facibus succēdi. Obnitat totis conatuū neruis: impetui primo. memor tragici illius in hypolito. q̄ blandiendo dulce nutriuit malum/sero recusat ferre qō subijt iugū. Sciat pterea q̄ femia molliē/z semiplene negās/petere docet z āmonet. ffeliciſſimā pſus volūtatē dixerim. z bā gloriosaq; ple fecundā/q̄ se fornicarijs hmōi suggeſtioibus non imiſcuerit. infeliciſſimā vo si talibus seipsā exposuerit pſtituendā. q̄ infauſtiſſimos monſtruoſiſſimoſq; et vipereos pcēoz fetus gignet/i parente suā armatos. sicut leonē supbie/tyrannie porcū/canē inuidie/z ita de silibus/perq̄ cruciabit/lacerabit/perimet. ¶ Ad vltimū corpus tuū q̄ efferus bos ē/domab pmū debisq; ne ocio torpeat. Adaligne natu re ē/abūde suaniterq; pasc? recalcitrat. Immo pinguatus excutit iugū z vehiculum. sessorem q; deijcit ¶ Audiſtis q̄bus studijs domus pria regēda ē q̄bus exercenda diſciplinis. quanq̄ fastidij timidus multa pterea. Nūc q̄d ex te vagabūdus incediſ? Precurre poz in domū tuā. Eccl. xxiij. et tenet a cōi hoīm stultitia exime. de q̄ hieronimus ad Gabinianū. Volemus mala dom? nīre scire nouiſſimi/z liberoz atq; pingū vicia/ vicis canētibus ignorare. Jta ē/aliene domus curiosi sumus/negligētes nīre. Vicissim idcirco nīa vltimi cognoscamus. hinc irridemur. hic nob placētes. fabula pplo et riſui efficimur. Quo p bene iubet piſius (vt pmiſi z repeto) tecum habita. z notis q̄ sīt tibi curta suppellex. q̄tū sez a stutū poſ

fessionē vel pfectiōe deficis. ¶ Vade igit̄ in domū tuā ⁊ cū palitico surge p̄ tritonē tolle grabatū pctōr̄ p̄ p̄fessionē ⁊ p̄ satisfactione. In domo tua vigilās. oransq; pmane. illic expecta. ⁊ cū aduenerit dñs p̄festim aperias ei. Sto inq̄t ad ostiū ⁊ pulso. si ḳs audierit vocē meā ⁊ aperuerit mihi ianuam introibo ad illū. ⁊ cenabo cū illo. ⁊ ipe mecū. Apoc̄. iij. O miserrimū te. si abierit. si nō tāto hospiti festinabūdus occurreris. si nō inuitaueris dicēs. Mane nobiscū dñe qm̄ ad. Nec mō inuitees/sed violenter (vt sic loquar) trahe. verecūd⁹ em̄ hospes ē/vult cōpelli. ¶ Quo introducto fui certati domū exornēt/nulle reperiāt iraꝝ iranee. nullus cupiditatis puluis/nulle caninaꝝ rixarū aut curaꝝ mordaciū/clamores audiant. Sz et vxor tāq̄ vitis abūdās in lateribus domus tue cū liberis tuis bonis. ſ. affectionibus in occursum culta festinaq; p̄cedat. Eternaē domus tapetis bonaꝝ cogitationū. virētibus herbis bonaꝝ opationū sparg̃at. ⁊ oībus deniq; sāctoꝝ desideriorū floculis pulcerrime distinguat. Ponat mensā pietas/autoritatiuā sellā obedientia. focū charitas accēdat/mīstret fides candelabrū. ⁊ lectū p̄templatio substernat. linthea mina ḳo vt pura sint/abluanē a p̄tritiōe. a p̄fessiōe vētilāda aeri exponāt/q̄sq; demū extricabit satisfactio. Nec omissum sit illud qđ de palemone ⁊ bauci de deoꝝ hospitib⁹ Naso ait. metamor. viij. Sup oīa vultus accessere boni/hilarē em̄ datorē diligit deus. Lorꝝ. ix. Repēdet nō dubita vicē dei/ab eoq; audies. Hodie huic domui salus facta ē. Luē. xix. Q⁹ si verecundū te ex diuitia rū carētia p̄spexerit/cōpellabit te ī ſdē vocibus qbus euander Eneā. Aude hospes cōtenere opes ⁊ te q̄z dignū finge deo. Que ista dignitas. R. p. quāta sublimitas eē hospitem diuinitatis/Ita fit tū si domū nostrā nō deseruerimus/si attēto studio excoluerimus. q̄ nec gētilis poeta siluit statius thebaid. xij. Nulli p̄missa metallo/forma dei. mētes habitare ⁊ pectora gaudet. Propterea p̄ris sapiētia xp̄c iheſus cuius delicie sunt eē cū filijs hoīm. Sap̄. viij. Unūquēq; nostrū hodiernis vbis hortatur. monet. imperat. vt patus sit/ꝛeoꝝ q̄ ex̄ se sunt curā deserat sup̄fluā. Vade inq̄t in domū tuā. quod fuit thema. ¶ Admonere putes p̄m̄/qđ stas scrutans villas ⁊ rus/ eripe te velocit̄ ⁊ vade. j. Reg̃. xvij. Vade pacifice in domū tuā. Quia sicut auis transmigrās ó nido suo varijs pcul' exposita ē/sic vir q̄ relinq̄t suū locū. Prouerb̄. xxvij. Scīo qđ stas piturus/tuā pete alacrē domū. Deut̄. vj. Adeditaberis sedens in domo tua. quē admodū belizeus sedebat in domo sua. Bedendo em̄ ⁊ q̄escēdo p̄m pbm/ania fit prudens. Quidā ḳo nō in domo sz in monumēteris manēt Luē. viij. q̄ inē obscena vicioꝝ cadauera volutanē. Tercio qđ ex̄ stas te visurus domū intra sagacit̄ tuā. Exod̄. xxj. Adaneat vnusq̄sq; apud semetipsum nullus egrediat̄ de loco suo. Hec tanta de domo morali hoīs p̄cepta sint.

Nunc ó adeunda iuꝝ anagogē beatifice domus habitationē/quartā ⁊ hanc sup̄mā oīonem texturi stilū admouimus. ⁊ eam finire patimini p̄cor̄. finis est/equanimiter tolerate. Vade in domū tuam. Hō viator. hō terre incola. hō q̄ pegrinās non habes hic cōpositā ciuitatē vel domū manentē/sz futurā inq̄ris. Eya rumpe morā/fugā p̄cipita/nō in via terminum. nō rapidis in fluctibus portū p̄stitue/ꝓperat cursu vita citato ait tragicus. solq; in occasuꝫ volucer ruit/⁊ negligis tu tū pusillanimitas/⁊ medio in itinere stratus iaces. vbi si te vicina dire mortis nox occupauerit/hercle periisti. ⁊ de te tua q̄z salute actū est. Age cur cessas/Quare fessi debilitatiq; viatores instar lentus vadis/ ¶ Sz agnosco. paliticus es ⁊ dū niteris surgere/in molīmīe p̄mo relaberis. Tui eq̄dē ps viuaꝝ est/ptē humor nimius carnalitat̄ palysi mortificauit. Nimirū si p̄gredi nō vales/tractus ad varia ⁊ tibimet oppositus. Vult inq̄t/sapiens/et nō vult piger. Mā dū viuida ps volūtat̄ diuinoꝝ capax/surſū erigit̄. a pte sensualitatis e mortua deorsū trahit̄. ⁊ in ipo conflictu humi p̄cliuis dep̄mit̄. Notate comparationē Virgilij q̄nto eneid. ꝓprissimam. Quali sepe via deprensus in aggere vbi. Serea quē obliquū rota ēnsijt aut ḡuis ictus Semineceꝫ liquit saxo lacerumq; viator. Ne quicq̄ longo fugiēs dat corpe cortus. Parte feror ardēsq; oculis/⁊ sybilla collā-

Arduus attollēs pē vulnere dauda/retentat. Meantē nodis/seqꝫ in sua mēbra plicantē. Hec ille. ¶Sperandū tñ est ibi consule ꝛ plena fide ante xpi pedes exponi⁹. spiritualē ideoqꝫ nequissimā palysim mitigari pete. Eteñ liberari penitus/nō est pñtis vite. nisi quibus rarissime admodū ꝓcessū ē. Behinc exurge duplici amoris timorisq; stimulo ꝓfessus: spe salutis hilarꝫ. et alacer charitate ac vade de vtute in vtutē/ donec videas deū deoꝝ in syon/q̄ domus ē beatitudinis sempiterne ¶Atuero forsassis vt vbo Boetij vtar: velut ebri⁹ quo tramite domū reuertaris ignoras/q̄ duce iter arripias/ꝛ ad supmū qualē in domo quaꝫ q̄ris cōuersatione habiturus existas? Nescio vo hoꝝ trium noticiā. si nō pigeat audire pauca edocebo. ¶Et q̄uis nō alienū a ꝓposito eēt lactātij vba ponere/sexto institutionū de limite bino/salutis ꝛ interitus/cōmodius reticere iudicans. Hoc moneo vt vex ducē ꝛ vnicū habeas deuz/quē admodū de pp̄lo israelitico in ꝓmissionis terrā ꝓficiscēte legit. q̄ dñs solus dux eius fuit. ꝛ ꝓpheta in sinuās ductoris hui⁹ utilitatē posq̄ dixerat. Bñe in volūtate tua deduxisti me/subiungit/ꝛ cū gloria suscepisti me. Illius quidē ducere est ad quē spectat eterne domus gloria. ¶Hoc duce carpe viā/nō qualibet sed quā ꝓpheta nō modo iuisse/verūetiā cucurrisse gratulabat dicēs Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri/ꝓ cum dilatasti cor meum. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Adath. xix. Ab hac via q̄sq; aberrauerit duce abiecto/ꝓ abrupta vicorū/ꝓ lubrica/ꝓ petrosa/ꝓ tenebrosa/ in inimis ꝛ nō in via. latrat. impingit. in barathꝝ ꝓceps ad vltimū deijcitur. ab illa domo q̄ longissime raptus. de qua ꝓcipit xp̄c dicēs Vade in domū tuā ¶Vel quo pacto via mādatoꝝ ꝓgrabit. si non agnoscat? Quē admodū cognoscet nisi ꝓscrutet? Qualiter veniq; ꝓscrutabit nisi scripturis hmōi mādatoꝝ expressissimis animus accōmodet. Quāobrē ꝓpheta in psalmis plurimis/tñ singulariter in illo. Beati imaculati in via. aliud nihil agere videt q̄ aut orare intellectum vt discat mādata sua. aut beatos appellare qui mādata eius scrutant ꝛ exq̄rūt. Hñ beatū vir ꝓ descriptionis primū opus tā ꝓclarissimū posuit q̄ in lege dñi fuit voluntas eius meditabitur die ac nocte. Et alibi Beatus homo qnē tu erudieris dñe. et de lege tua docueris eū. ¶Quis error. imo quanta demētia ecclasticoꝝ peregrinoꝝ in domū beatitudinis (vt aiunt) vadētiū qui ob lucrosas adinuentiōes hoim̄ mandatoꝝ dei ꝓscrutationē despiciūt? Apud quos nō animaduertit ꝛ animaduersa cōtemnit. christi auctoritas dicētis. Sine causa colunt me/docētes mādata hoim̄ et doctrinas. Matth. xv. ¶Nōdeant velim ecclesiastici viri/sacre scripture desertores/q̄lem sibi in sua pegrinatione viā delegerint ¶Si seipos suamq; prudentiā fallunt: sapientis dogma relinquētes. Fili ne innitaris prudētie tue. Prouer. iij. Et ibidē. xiiij Est via que videt hoi iusta. nouissima eius ducunt ad mortē. ¶Si ceteroꝝ adinuētiones hominū consectanē/parū prudenē/ne dixerim insipienē agūt Neq; em̄ leges aut humane traditiōes quecūq; ad ꝓficiēdā domus eterne viā sufficiūt. Alioq̄n aliam frustra daret legem deus/humanas rōne superiorē. Affirmo qui oppositū asserunt errant. ꝛ in pelegianā hereſim palā incidūt. Q̄ si quis diu solerterq; indagauerit quātam de via mādatoꝝ dei noticiā obtineant tales solis hominū adinuentiōibus ꝓscrutandis dediti/de fide/de peccatoꝝ diffinitione ꝛ quātitate/siue de beatitudine ꝛ ceteris/puto mecū in hoc imo cum veritate assentiet. ¶Si viam mādatoꝝ dei vt debent erigunt/reddāt nobis rationē/cur nō ea ꝓscrutanē potius q̄ humana? Vani homines ꝓmptā in ore habēt ex Oratio responsionem. O cines cines querēda pecunia ꝓmum: virtus post numos Adanet in superalta mēte repositū illud Aresto. Adeius est pauperē ditari q̄ philosophari. Voces iste. R. p. non ecclesiasticoꝝ sunt/sed agrestium hominū/terreniq; inhiantiū. Esto exaiset quoscā vtcūq; pauptas. Neq; em̄ omnes damnamus/theologiā nō studentes. vt mercatores. arciū mechanicarū artifices. Item̄q; alios plurimos. Sed interrogo quid ecclesiasticus rñdebit? qui bene ac copiose ditatus est. aut qui aliū de vitijs copiose ditatus est. aut qui aliū de virtutes/bñficiari desiderat? q̄d reliosissimi amplissimis reddidibus locupletati? quid pa

strenuo oēs quos alia vigens decentior occupatio non detinet/quoz nō est tm̄modo se sed alios in viam mandatoz dei deducere? ¶Et cum rationē afferre ensi fuerint antalis sit que eos graui culpe non ꝓdemnet ſpi viderint/fateor nō video. ¶Hoc vnū video/tutius salubriusq; z viris ecclesiasticis dignius esse theologie studiū atq; abq; suspitione cupiditatis modice fidei et parue spei remotius. ¶Et certe/alia nulla vt ista vt scientia est hominū directiua in catatiuaq; ad sanctos mores/viciorum coercitiua z ad suam felicitatis domū compendiosiori trmite perductiua. ¶Non aspernandū est testimoniū Eccli.xxiiij. Qui operant̄ in me non peccabunt/qui elucidant me vitā eternam habebunt. ¶Odium ergo z raritas pfectantium legem domini/signum ē pauc itatis saluandoz z modice fidei/in multz ecclesiasticis rectoribus. z non tm̄modo signum sed etiā causam. ¶Quo contra hoc interim grande solacium est abiectōi z inopie theologoz q; saluos viam noscunt q; deum ducem assidue in via pegrinatōnis sue loquentem audiunt. ¶Vetus nanq; Laberij puerbiū est in saturnalibus a macrobio positum. Comes facundus in via pro vehiculo. ¶Et quis est deo in sacra scriptura loquente comes facūdior? ¶Et hoc nō parui existimabat sapiēs. Sap̄.viij. ¶Erit allocutio cogitatiōis z tedij mei. ¶Et infra. Intrans in domum meam requiescā cum illa. ¶Non em̄ habet amaritudinem conuersatio eius z̄c. ¶Ceteq; q; p̄clara hois laus ē qui vere dicere potest apud semetipsum p laude sua illud qd̄ dicere lucillum. Seneca monerat de naturalibus questiōibus.li.x. ¶Ego liberalibus studijs me tradidi q̄uis paupertas als̄ inuaderet z ingeniū obdurauerat. vbi p̄sens studij p̄cium est ad gratuita carmina desleri me z ad salutare studiū me contuli. ¶Intellexisti arbitror q̄s tibi in tuam felicitatis domū vadēti/ quę sequendus est/q; dñs solus non mundus qui cecus est. non diabolus fraude plenus non brutalis appetitus pessime lasciuiens petulans atq; dissolutus. ¶Audiuisti p̄terea qualis via vadēda tenendaq; est. quia mandatoz dei non via hominū humanarum ve adinuentionū. ¶Felicem te/si credideris. me aūt in dño gloriabundū si otiando exoraueris. ¶Q; si effeci/magna documentoz fasce liberatus sum. ¶Tā de reliq; mō vicz ambulandi. ō hospitij societatisq; electione. de vie tolerantia z silibus scrutatio mandatoz dei/te reddet puidū sagacē doctissimum. ¶Postremo illud vnū de domus in quam vadis ꝓditione/persuasum habeto. Illam nisi auro gēmis ve radiantibus/sed materie celestis p̄ciositate eē cōpositā. Cuius incole/nō gule/nō voluptatibus carnis ve illecebus vacāt. ¶Etem̄ domus talis porcoz eēt nō hominū. Curita q; homo qui dicat p̄stantissimā hois naturam eā supra porcinos affectus nō collocat neq; nobilitat. Quo pacto? Quia si vocem porco p̄stiteris. nō aliud ab istis p summa iocūditate requiret. Qualis ergo beatorū felicitas est? sanctissima. p̄fus iocundissima z dignissima q̄ in opatiōe optima/optime potētie. respectu obiecti optimi q̄ deus ē reponit̄. Que opatio optima ē? Contemplatio diuinitatis intuitiua cū quietatius eius frnitiōe. Que optime hois potentie? Intellectus z voluntas. Quāobrē? Quia ip̄e nos sup bruta sole eleuāt z dei capaces efficiūt. Quid ō potētijs sēsitiuis. Nūq̄d saltē ip̄e voluptatibus pfruent̄ ꝓpijs i obiectis? Minime Que rō? Purus em̄ aquā igni copulabis z incompossibilia chymere mēbra compones. q̄ cū voluptate felicitatē p̄socies. Quare sic? Gustato quippe spiritu desipit ois caro. Quare necesse est/supiorum potentiarū delectationē/illam q̄ inferiorē extinguere? qm̄ in eis ex supioz felicitate/incompabiliē ampliorē q̄ ex eoz obiectis ꝓpijs accrescit iocunditas. Ex quo videri potest maiorem esse delectationem in sensibus beatorum/q̄ sit dolorum acerbitas in corpore damnatoriū. ¶In hoc autē loco grauissime inculpādus ē Auicenna qui.ix. metaph̄. sue vltime posuit q; sapiētib? theologꝫ mlto magꝫ cupiditatꝫ sit ad ꝓseq̄ndū felicitatē aīaz q̄ ē diuicta p̄me vitati q̄ corpoz. Ab illo tm̄ porcino macho meti sui padiso nō seq̄stravit sniaz. Le aūt interrogo vir disciplina z phica eruditōe plenus? si hoīes īmortales/esu z potu delectabunt̄ in ore? fateris. Esurient ergo z sitient necesse est z tanto intensius quanto cio

intensiones tribuis delectationes. delectatio eñ ꝓportionat appetitui. ℚ si ita ē comedere ⁊ bibere amplius ꝙueniet. ℚ Vētres idcirco incompabiliē capaciores ⁊ turgidiores q̄ nūc hñe fierique sine terminatōe augmētū ad qđ ordinat comestio. ℚ Et pudet ⁊ dicam/egestiones insup fetulētioꝝ cumulo ī illa beatitudinis domo congerere oportebit ℚ Denuo si vgines plurimas hz vnus vir cur nō plurimos siliter viros mulier vna ℚue si generēt: imoderatissime erit filioꝝ ꝓcreatio. ℚ A generatōe vacāt. pari modo a libidinosa copulatiōe. alioq̄n illic et nature ordo pueteret/q̄ ex illa exigit copula/generationē/⁊ impotētia siue vtutis generative ꝙuincit/q̄ appositis oibus ad generationē futurā sufficiētibus illic suo caret effectu. ℚ Porro reꝓbatiōe ī dignū iudico/q̄ angeloꝝ felicitatē in coquoꝝ pincernaꝝ ⁊ ꝓtribuloꝝ scoutoriūq̄ officia redigitis. ℚuāto rectius ē hoīes ad similē angelorū felicitatē sublimādos asserere cū xp̄o dicente/ī resurrectiōe neq̄ nubēt neq̄ nubēt sed erūt sicut angeli dei. Matth. xxij. ℚ Et vbi inquies erunt sicut angeli. ℚ In illa equidem beatitudinis domo/ad quam peregrinatio nra tēdit/ad quā nisi infelicissimi sumus ⁊ in mala hoza ꝓgeniti/totā vite labētis viā totā anīe intentionē ordinamus. ad quā inuitat xp̄c quēlibet qui saltē affectat suā. ℚade inq̄t in domū tuā. q̄ fuerūt ⁊c. ℚ In q̄bus vbis arbitret quilibet xp̄m ad se ꝟmonē hunc dirigere. vade citius ne corpesce. vade letus ne panesce per salutis semitas. Pro ꝓmo. j. Regl. ij. Festina velociē ne steteris. ℚ Et ꝓuerb. vj. ℚade o piger ad formicā ⁊ ꝓsidera vias eius ⁊ discе sapiētiā. vt vicz pigriciā ignauiāq̄ detrites. Pro altero imitare philippū vel eunuchū qui ibat gaudēs p viā suā. Act. viij ℚ Et ꝓphetā audi canentē. In domū dñi letantes ibimus. ℚ Deinde scdo. In domū hāc accelera. In domū hāc ꝓpera. vbi nulla calamitas. In illā itaq̄ domuz cuius si nomē petis. Rūdet iacob Gen. xxv. Nomen loci illius domus dei. Et. xxviij. eiusdem. Vere nō est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Si eius ꝓditiones ꝑcris. opulentissima ē in ps. Gloria ⁊ diuitie in domo eius. Rursus speciosa ē. Ob hoc psal. Bñe dilexi decorē domus tue. Porro latibus insonat. in ps. Beati q̄ habitant in domo tua dñe ⁊c. Beniq̄ oēm hoīs appetitum pfecta sacietate delectat. In ps. Inebriabūt ab vbertate domus tue. ⁊ torrēte voluptatis tue potabis eos. Et iterꝝ. Repleb imur in bonis domus tue. ℚ Finaliē tercio tuā pete mansionē tuā pete portionē q̄ ē felix pīnitas. vt sez māsio tua sit in domo eterne retributōis. cū ps. Vnā petij a dño hāc requirā vt inhabi. in do. dñi ⁊c. Portio quoq̄ in terra viuēciū/quā nos adire ꝓ spero imperturbatoq̄ cursu/ꝑstet sūmus ille in domo paterfamilias dñs nr ihesus xp̄s ℚ Finis. Amen.

Sermo eiusdē de dīnibus sanctis.

Exultabūt sancti in gloria letabunt in cubilibus suis. Originaliter ps. cxlix. ℚ Collectātibus sanctis ⁊ exultantibus in gloria/quid supest (o doctissimi viri patres ⁊ fratres) nisi satagere talē hīe deuotōnē/vt eis intercedētibus ad eoꝝ puenire mereamur societatē/qm̄ nō habemus hic ciuitatē manentē sed futurā inq̄rimus. ℚ Si naturale ē exulibus a patria sua/q̄ nescio q̄ dulcedo cunctos allicit ꝟmonē de ea ⁊ frequēt facere ⁊ cupidius audire: nos a tali pīa cles exules. nōne multo amplius id ipm agere natura stimulante compellimur. ℚuspiremus igit ad celestia. vt ibi nostra sint torda vbi vera sunt gaudia/vbi ciues sanctorum habitāt ⁊ domestici dei/ꝓtolātes aduentū nostrū/⁊ in aduentoriū ꝓmptissimi/tñmō non obsurdescamus vocātibus/nō repellamus aduntores. adeamus potius illuc deuotionis pedibus. Interpellātes in primis te reginam celoꝝ. te dominā angelorum/qua aperiēte ꝓ nobis os illud benedictum/os plenum gratiarū ꝓnus ozabunt sancti/sancteq̄ oēs. ℚuibus in commune orantibus/quo pacto formidabim⁹ de repulsa: ℚ Eya aduocata nostra/illud os gloriosissimū ꝓ nobis aperi ad orandū quemadmodum in hac die solennitatis ⁊ leticie nostre aperimus ad te salutandū dicentes. Ane gratia plena ⁊c. ℚ Exultabūt sancti in gloria/letabuntur in cubilibus

suis. Collaū datur in sāctos sanctasqz oēs/ vt et debitus eis honor fiat a nob/ ac vicissim sua nos intercessio adiuuet. vt demū ad imitādū eos/ sua nos exēpla alacriores efficiāt. ¶ Iste em̄ tres sūt pn̄t[institute celebritat[rones) ꝓponimus vbum ꝓphetici carminis. Exultabūt scti in gl̄a letabūt in cubilibus suis. ¶ Et q̄dē ipse pbs in expientie nālis schola vsatus/ tradit in rhetoric[q̄ delectationē oīa ꝓsequūt. ⁊ gr̄a ipsi⁹ delectari/ appetūt delectari. nec sel in hanc cadit sniam. Nihilominus idē duas leticie vel delectatiōis spēs ꝓdidit. Unā q̄ est studiosoz purā laudabilē. tranquillā. diuturnā. Dic ē illud q̄ phia admirabiles hz delectationes firmitate ⁊ puritate. Altera oat q̄ a viciosis vitā pecudū eligētibus in q̄rit. et hec feda/ turpis/ inq̄eta/ brevis/ nocitura qualis fuit sardinapali. ¶ Hanc leticiarū varietatē/ locis plurimis scriptura sacra nō siluit. Letam̄ inq̄t iusti in dño/ ecce bonaz leticiā. Audi malā. In maleficijs suis letificā regē. Et tūa sine numero posuit sacra scriptura. Duo ꝓportionabiliē cubilia eadē sacra scriptura ꝓdistinguit/ phibēs vnū pos Pauli. Nō in cubilibus inq̄t ⁊ impudicitijs. Quo plecto vbo/ lumē eccīe aug⁹. ꝓuersus ē. Laudat alterā in cāticis dicens In cubilibus ⁊ in hortis aromatū. Habet q̄ppe leticia et exultatio viciosa/ phrosum viciosūq̄ cubiculū. sācta vo sācrum/ quale notāt vba thematis. Exultabūt scti in gloria letabūt in cubilibus suis. Poterat fortasse ambiguū ee de qua leticia de q̄bus ve cubilibus intelligēt ꝓpha si dixisset. Exultabūt in gloria/ letabunt in cubilibus suis Nūcaūt cū addidit sācti. oīs scrupul⁹ dubietatis ablatus ē. q̄m sāctoz nō nisi sācta ē gloria sācte exultatiōes ⁊ leticie sācteq̄z cubilia. ¶ Hz qr cubilia q̄bus in locis q̄rem⁹ aut inuenimus illa? Puto q̄ nō ex̄/ nō fortis sit sāctoz gloria/ sit exultatio ⁊ leticia/ sz introrsus in abdito ꝓscie secreto. Hoc sensit q̄ dixit. Gloria nr̄a hec ē testimoniū cōscientie nr̄e. Nā ⁊ gloria oīs filie regis ab intus. Bonū igit̄ cubile et sanctū et letū/ est sanctoz ꝓscietia in hac exultāt in hac gloriant̄ et letant̄ trāquilla pacē fruētes. Nam amodo iā dicit spūs vt requiescāt a laboribus suis. ¶ Est quippe sanctoz cubile mūdum/ est molle et quietū. Alioq̄n si vel sordidū eēt et fetēs. vel aspez ⁊ duz vl̄ tumultuosum ac strepidulū. neq̄z quies ī eo neq̄z leticia et exultatio possz inueniri: neq̄z diceret ꝓpha de eis. Exultabūt scti in gloria letabūt in cubilibus suis. ¶ Habemus A quid et quale sit sctoz cubile: dicere superest p nr̄a eruditiōe: quo pacto tale i eis cubile stratū paratūq̄z fuerit: vt et mundum eēt ⁊ molle et quietū. Dicā quid ꝓtingit dū hmōi meditatio mea nouissime pquireret volēs et circūducēs quaq̄uersum sue considerationis oculos. Incidit in euangeliū p̄sentis celebritat[. Illic septē beatitudines quasi totidē cubicularias introspexit: q̄rū ministerio sācti dei sācteq̄z oēs: cubilia conscientiaz parauerūt. Nā si q̄rit vñ sāctoz cubile mūdiciā habuit ⁊ in ꝓmptu videre est: q⁹ vl̄ beatitudo luctus sordes abluit si p̄fuerint: mūdicordia innocēs: nullas huiusmodi sordiū colluuiones introire p̄misit: aut agglutinari. De due sūt cubicularie q̄ appropriatiōe quadā familiarius obsecute sūt ꝓfessoribus et vginib⁹. Proinde sequit. Vñ in his cubilibus mollicies. Attendite q⁹ misitas et misericordia tanq̄ doctissime ad hoc opus cubicularie, omnē im patiētie duriciē abiecerūt et molliciē compassiōis. etiā erga necatores suos induxerūt Hoc in martyribus fuit p̄cipuuz. ¶ Beniqz ḋes vñ cōpata sit siqs voluerit agnoscere/ aspiciat tres reliqs beatitudines tāq̄ cubicularias ad hoc opus idoneas. Pauptatē spūs q̄ spinosas rez curas abigit. Esuriem p̄terea ⁊ sitim iusticie q̄ fastidiosum ⁊ variū semp ociū deijcit. Pacē denīq̄z q̄ ab oī exterioz interioriūq̄z strepitu cubiculuz ꝓscie tutū reddit. Hoc mō cubile quietū/ in aplis/ in ꝓphetis/ in p̄iarchis vtiq̄z patribus spū esurientibus q̄z iusticiā. atq̄z pacificis/ cubicularijz hoc ē beatitudinū ternarius iste strauit. ¶ Neq̄z tñ negauerim q̄n harū beatitudinū talis extiterit sedulitas/ vt et mutuo se iuuarēt/ et oībus in cōmune sāctis inseruirēt. Hz ita loqui p appropriationē fas fuerit. ¶ Beati igit̄ sācti sancteq̄z oēs/ tot beatitudinibus olim circūsepti. Beati p̄sus tali subsequētiū septenario cubicularijz adornati/ quatinus nll⁹ spurcitia feteret/ nulla callositate rigesceret

nulla inquietudine turbarentur. vt hic in spe singulariē ꝓdicti in pace in idipm dormiēret et requiescerēt. nullic sit' dono sentirēt illud ꝓphetici carmis. Exultabūt sancti i gla letabūē i cubiculis suis ¶ Et ḡs dabit nob o viri fratres ⁊ pres. ḡs dabit exultare hoc ē ex nos q̄dāmō saltare in hac gla ḡs letari in cubilibus nris? Vtinam igiē ingiē inē nos ad obsequiū nrm septez iste cubiculariē ḡs ex euāgelio noiauimus pauptas/ mitias/ luctus/ esuries/ iustitie/ miricordia/ mūdicordia/ pax. ¶ Felix plane q̄ tli ꝓtubernio potuerit gloriari. Affirmo q̄ totus in exultatōe/ totus in gla positus letabitē i cubili pscie sue/ replebitē cor suum inbilo. ⁊ gaudiū suū nemo tollet ab eo Quidni totus iocūdet in cubili mūdo/ in cubili molli ⁊ placido/ in cubili tranquillo ⁊ q̄eto. Nihil plane letius bona pscia vt iocundius atq̄ serenius/ cū ex aduerso nihil horridius mala pscia/ nihil ꝓfusius ⁊ inq̄etius inuenit. Exagitat q̄ppe stimulis cupidinū/ miseriscq̄ modis sese rodit tepiditate. sp p̄sumit sena turbata pscia. ¶ Ue talibus q̄ sp vel dū tristāt furiūt. vel in i sapientē dū letāt insaniūt. Andi letā insaniā/ vel si melius dicat insanā leticiā. Letantur (inq̄t sapiēs) cū malefecerint ⁊ exultant in rebus pessimis. Qualis putas insania ē videre hoiem de cuius morte tractat/ lasciuire ⁊ gestire/ imo et vincula q̄bus strāgulet incessanē opari. Tales sūt q̄ iniq̄tatē meditant in cubili suo. assistūt oi vie non bone. ¶ Ue cubili tali. qt fetēs ⁊ sordidū ē. quia spinosū ⁊ aspex. qt nulla ex pte trāquillum Nihilominus q̄dā iacere sustinēt in cubili tali sicut sus in volutabro luti/ sic iumenta q̄ cōputruerūt in stercore/ de q̄bus item apud Job dī q̄ sub sentibus delitias computāt. Qui deniq̄ iā sentiūt in se illud maledictū ꝓphetic. Subter te sternet tinea. Que tinea? Tinea/ mordax praui desiderij. Et operimētū tuū vmes. remorsus scz amarissimi pcō. Jacet caro cū peccatore ⁊ teterrimū fetorē illecebra eructuat. Jacet mūdus/ ⁊ duros cura aculeos ingerit atq̄ mordaces desideriorū pulices multiplicat. Jacet diabolus/ ⁊ horridis fāta siat error emulationū ambiguitatē spinis iterturbat ¶ Pernicios nimiq̄ hos pixerim cubicularios animaq̄ quibus irrepētibus ꝓ ecclastica cubilia/ attracta ē sordidissima diraq̄ dissensio. ꝓculcās oia. oia ꝓterens. Gz de hoc portentuoso salmate in sacrā ecclesie cubilibus se vsante/ qualis vnq̄ vmo p rei indignitate sufficiet enarrare? Quāto ꝓsultius erat (viri pres ⁊ fratres) quāto iustius aduocare deū in cubiculū suū i cubiculū pscie. qđ adeo coangustū ⁊ breue ē. (dicit vmo ꝓphēticus) vt duos capere neq̄at. Quales duos? Sponsū ⁊ adulteriū. deum ⁊ mundū ¶ Ita pgebā declamare ꝑ vanitates ⁊ insanias falsas hoim ꝓtementiū cubiculū ꝓprie pscie/ hoim alibi gloriam/ alibi leticie oleū cū fatuis vginibus/ mira stoliditate q̄rentiū. Cupiebā insuper specialiori descēsu/ tres ostantiū thalamos morales ꝓtexere/ vm tres status hoim q̄s p senti vmoni videmus interesse. Quosdam intueor incipientes ⁊ inniores/ hos appio priate monere conabar ad mundicā cubiculi sui q̄ pscīam appellamus. nā in puer ris nōne debet angelica puritas effulgere? Alij sunt ꝓficientes ⁊ puectiores his suadē conabar mollicē cubiculi sui q̄ est pscia? vt ⁊ mites eēnt nō resistentes malo. ⁊ ꝑ cre briores illius etatis insultus p patientiā et mutationē nō eneruatā segnicie fierēt molliores. Beniq̄ reliquos aspicio seniores et pfectos/ hos magis decet quietū trāquillūq̄ cubiculū. vbi somno ꝓtemplatiōis in pace in idipm dormiāt/ corde in supne visiōis spectacula vigilāte. Quale ē illud Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. Jta inquā pergere meditabar. dū studiositas specularix aut affuit: aut affuisse visa ē q̄ gressum oratiōis nre retorqre ⁊ ad supnos vñ ceperamus q̄ues regredi sua debat. multa sup eor statu multa sup eor felicitate leticia ⁊ exultatōe diligenē interrogās. ¶ Dic ꝓmo inq̄t si leticia sanctor sit eor principalis beatitudo? Principalē nō ee rndi. sed ad beatitudinē ꝓsequit. q̄ in clara dei cognitōne ⁊ fruitiua eius dilectiōe ꝓsistit. quibus positis in ania bene disposita tanq̄ ꝓuenientissimis formis: ꝓiungētibus anie potētias supmas cū obiecto summe cōuenienti cū oi bono: vt leticia ⁊ exultatio cōsequat necesse est. Laudat igiē sanctos thema nrm a sue felicitatis effectu. sicut ibi. Torrente volu-

ptatis tue potabis eos. Et ibi. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Et ibi. Intra in gaudiū dñi tui. Sic ⁊ talia inumera. Ex q̄bus ꝓphetice sentētie ꝑsonis elicit positio hoīm felicitatē in voluptate nō in dei contemplatiōe ponentiū. Nā et si felicitati voluptas vl' vt securius dicamus iocunditas adiuncta sit/non tamen est felicitas neq; finis noster. ¶ Hic secundo. Si licet operari dei mandata propter leticiam et delectationem quam omnes appetunt cōsequendam. Respondi non licere tanq̄ ꝓ fine vel motiuo principali. Esset enim perversa et quodāmodo symoniaca aut adulterina affectio. Secus dū deus est principalis finis intentiōis/⁊ delectatio secundaria sub hoc fine. qm̄ vbi vnū ꝓpter aliud/iam nō plures quodāmodo ꝫ existimatē vnus finis. ¶ Hic tercio. Si multo plures ex hoibus ꝓponūt spūalib⁹ carnales leticias ꝓponunt rñdi/qm̄ in gustu corrupti sunt. et quia spūalium gustationē nō satis attigerunt. ¶ Hic quarto. Si par sit in oībus sanctis leticia ⁊ exultatio. q̄libz itaq; ꝑm Anselmi deductionē videt eē infinita dū quilibet tm̄ gaudet de bono alterius sicut de ꝓpio/⁊ ita per reflexiones ꝓcedendo resultabit gaudiū sine modo. Rñdi de lectationes in sanctis ⁊ finitas eē ⁊ impares. Finitas quidē sicut anime substātia ⁊ sua capacitas finite sunt. Impares vero ꝑm diuersas mansiones ⁊ cubiculoꝝ hoc est cōsciarum dispositiones in gratia ac natura. Processus autē Anſ. non de infinitate formalis leticie locum habet. sed de obiectali vel exemplari vel occasionali. ¶ Hic quinto. Si leticia sanctorum vicissim quādoq; vel minuitur vel augetur. Adinuicē vel augetur. Respōdi si fiat aspectus ad leticiam ab accidentali beatitudine consequentem vt de creaturarum pulchritudine gaudio bonitate. ⁊ in aureolarū coronatiōe. Hoc intellexit doctor noster ihesus dū ait. gaudium eē in celo angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. Similiter gaudium est sanctis dum ex eorum imitatione dumq; ex eorum predicationibus vel scriptis ad bene agendum conuertimur. Ita ergo nunc ⁊ alias dum honoramus sanctos/dum precamur/dum libros eorum legimus dum ō eis predicamus/ipos vticz letificamus. Propterea grādis fiducia prestatur nobis q̄ repulsam non patiemur dum qō maxime cupiunt ⁊ quo delectanē petimus oram⁹ ꝑsequimur. ¶ Hic sexto. Si tristentur sancti compatientes malis nostris/quale est illud angeli pacis amare flebunt? Respondi non esse amplius in sanctis dolorē non luctum/passionem quidem pdiderūt et si non compassionem. Possūt nihilominus intelligi ō nostra pietate tristari. dum gaudio illo carent qō de nostra sanctitate sentirent. ¶ Hic septimo. Si hic super flumina babylonis in tāto tāqz incerto damnationis periculo/liceat quādoq; gloriari exultare ⁊ letari. Licz respondi sed in domino cum tremore. Alioquin trepidatio sine exultatiōe misera ⁊ exultatio sine tremore superba vanaq; reputatur. ¶ Hic octauo. Si ꝑ viatoribus damnandis orant? Respōdi orant/vel quia fortassis eos damnandos nondum sciunt/vel vt minus mitiusq; damnentur. ⁊ vt compassionis habere viscera se demonstrent. nondum eīm obstinati sunt. nondum locus deest remedij q̄diu incole sunt in terra/ q̄diu sedē tenet misericordia domini superexaltare potens iudicium/tamdiu fas est condemnandus in terra iusticie ad misericordie curiam appellare. vbi preter humanorum mortem iudiciorum/peccatorem absoluit accusatio ꝓ pijs/propriaq; saluat damnatio. Si nosipsos iudicaremus. non vticz iudicaremur. ¶ Hic nono. Si nostras orationes ad sanctos fusas ipsi semper agnoscunt? Agnoscunt respondi. Hoc quippe ad suam gloriam. hoc et ad beatitudinem saltem accidentalem pertinere cognoscitur. Hoc igitur fit vel in verbo vel reuelante orantis angelo. vel alio tali modo. ¶ Hic decimo. Si tantundem valeat orare sanctum aliquem minoris meriti et maioris. et vnum sicut plures. et cur dictum est/ad aliquem sanctorum conuertere. Hoc dicendum esse respondi. Quoniam affectio nostra nostraq; deuotio nunc isto nunc illo modo/ nunc ad hunc nūc ad illum sanctum plus ⁊ plus accenditur. quo fit vt cōmodi plus habeat oratio. Addito q̄ deus vult sctos suos quoslibet honorari/hunc in illa būç

in ista gratiaꝝ p̄rogatiua. Beniqꝫ tāta charitas est inē sāctos vt vno oratē alij silr depcent. sed neqꝫ ad diuinā maiestatē nr̄a vilis indignitas p̄sumere debꝫ accedere/ sine medio domestico ꝝ suoꝝ. quoꝝ oratiōes et doctores sūt et placidiores. Urget nihilominus quosdā ad deū sine medio nōnullꝫ accedē. l' necessitas vehemēs nō hñs legē l' caritas foras mittēs timorē/ñ cogitās maiestatē. ¶ Dic vndecimo. Si p nob oratēs sāct̄i semp exaudiant̄? Exaudiūt̄ rñdi. dū petimus pie hoc ē p vtilibus ad salutez ꝛ p nobis et pseuerant̄ et in charitate. Secus nō oportꝫ vt si petimus tpalia nociturа aut p alijs nō se p̄parantibus ad gr̄am. aut si nō sumus in gr̄a/ vel si nō pseueram⁹ in eadē. ¶ Dic duodecimo. Si sāct̄i nob oratibus indulgētiā largiunt̄? Largiunt̄ rñdi nō quidē autoritatiue vt in ēra sūm⁹ pōtifex sed impatiue. excepto tñ xp̄o summo capite nr̄o/ cuius autoritas principalis sp est in indulgēijs. ¶ Dic decimotercio. Si sancti feruētius oraī p illis quos in vita germanius dilexerūt vt p parētibus et benefactoribus. Cui q̄stioni par ē illa. An adepta silr beatitudine sāct̄i tales int̄ se magis q̄ ext̄nei delectēt̄ ꝛ exultēt̄? Respōdi q̄ gloua nō tollit naturā sed pficit. Propterea nihil p̄hibet. quin ceteris paribus illō qō vtrobiqꝫ q̄rit̄ p̄tineat vitatē/ sic q̄ sancti p suis amicis magis oraī/ et eis saluat̄ cumulatius gloriant̄. p eis maxime q̄ sue salutiōi vbo vel exēplo vel ope quolibz causa p̄buerūt/ quēadmodū dānati suos accusari odio ptic̄pes insectabunt̄. ¶ Dic decimoq̄rto. Si ō pena dānatoꝝ sāct̄i collectant̄? Colletāt̄ rñdi dū videt̄ vindictā. nō quidē p afflictiōe vt afflictio ē/ sz vt ipa iusticie volūtatiqꝫ ōine p formāt̄. Propterea nihil p̄hibz dicere/ eos cognoscere imo visitare posse loca lit̄/ penas ꝛ gemitus strido resqꝫ dānatoꝝ/ quibus resonātibus cū gaudijs saluatiōis sūt carmē amenissimū quale canebat p̄s. cū ait. Misericordiā et iudiciū cantabo tibi dñe. O armonia vere mirabilis satis ap̄hensibilis/ q̄ resultat canēte inferno tenorē iusticie. ꝛ mollē cantū misericordie padiso resonāte. ¶ Dic decimoquinto. Si leticia sāctoꝝ ex resumptōe corpoꝝ augebit̄? Augebit̄ rñdi saltē extensiue. sed an intensiue p̄bleuma est ad vtrūqꝫ p̄babile. et hz ps vtraqꝫ causas et doctores

¶ Dic decimosexto. Si leticia sctoꝝ i suis corpibus erit p sensationē extrinsecā p̄ciorū obiectoꝝ. vt q̄ visus delectab̄ in lucidis et pulchris. tactus in mulcētibus. gustus i dulci ꝛ sapido. silr de ceteris? Rñdi q̄ p̄n cipalis in corporibus glorificab̄ leticia/ ab internis p̄scientiaꝝ cubilibus emanabit. Et quoqꝫ ex redundātia beatitudinis anie ad corpus sua leta iocūditas sua q̄druplex dotatio. Porro de sensatiōibus fotinsecis nullā impfectiōis dicētibus indigentiam. vt sunt visio et auditio/ nihil p̄hibet illas exerceri/ vt in decoris et armonicis corpus hilarescat. Secus de tactu videt̄ et gustu. quos vel ad nutritionē vel generationem ipse nature deus viātib⁹ ingeniauit quāq̄ impfectiōe seclusa quis audeat determiare quosdā p̄prios hoꝝ sensuū actus nō ibidē repiri. ¶ Dic decimoseptimo. Si cubicularie aiaꝝ (sic em̄ beatitudines nomiāte sunt septē) Si p̄terea ancille cetere q̄s vtu ficabūt cubilia aiaꝝ in gloria. Hoc est quere si beatitudines et vtutes oēs/ in illa felicitate manebūt? Nō manebūt rñdi q̄tū ad id qō impfectionē sonat. p vie statu/ vt q̄ sint moderatiue passionū vl' incōmodorum toleratiue/ vel expectatiue futuroꝝ aut lucētes in speculo et enigmate. Ceterū quo ad relique q̄ decorē aiaꝝ quendā operantur illos habitus pulcerrimos remanē sicut nō est penitus improbabile. sic necessē p̄tiosa temeritate ponēdū ¶ Beniqꝫ quo ad tres istas q̄stiones vltimas p̄portionabiliter satis dici p̄t ō horrēda tristicia damnatoꝝ q̄ et augebit̄ p resumptionē corpoꝝ vtiqꝫ fetidissimoꝝ et oi cadauere viliorū. Quodqꝫ ab intus et ab extra erūt in omni acerbissimo cruciatuū genere. sortis deuorati ab igne. et ab intus vt clibanum ignis positi. Turpissimis deniqꝫ vicioꝝ habitibus fedabunt̄. tot q̄bunt̄qꝫ nam et vermis eoꝝ nō morietꝫ ꝛ superbia eoꝝ ascendet semp furiosa rabie in omipotentē erigēs et impingens ¶ Dic decimooctauo. Si delectabunt̄ sancti in gloria deū oculis corpalibus intuēdo? Rñdi eos corpaliter visuros sore deū in carne assumpta. q̄ qualit̄ fieri silr p̄o

erit ab omnibus/mirantur illi qui vel dei omnipotentiā/vel status illius nouā totaz ꝓsistentiā nō aduertunt. Porro si vel iris multicoloz/vel imago speculi videē pariter a varijs distāter. Nō ē inopinabile silla de corpore xpi ponere in celo quemadmoduz suo modo ꝓfitemur ī benedicto sacramento. Quocūqz demū acies corpalis oculi se conuerterit/videbit deus oia in oībus oculo sane spūali nō corporali sicut deꝰ in eēntia sua nō caro est sed spūs. ¶ Proponebat studiositas speculatrix ampliora cognōscere de secretis celestibus etiā vsqz ad curiositatem/vel inutilem vel inopportunā. vt Si possit haberi leticia de patre sine filio. Si absqz psonis de eēntia. Si de p fectione vna eēntiali vel ideali absqz reliq. Si visionem quis habere possz sine delectatione aut delectatiōe sine delectatiōe consequente. Si in acceptiōe dei libera stat ꝑticipaliter beatitudinis certa iocunditas et iocunda eternitas. Si sancti se posse damnari cognoscunt sicut z vez cognoscere habent. quo pacto in suis cubilibus ineffabili securitate letāt. Si deus in beatis sit eorum formalis nō solum efficiens vel exemplaris vel oblectalis leticia. ¶ Tūc ego ad studiositatē abi p coz absiste/tpus disputādi z tpus instruendi. primuz in schola/alteꝛ in sermone. Sufficerit hactenꝰ tue importunitati paruisse/ noli eas q̄rere que vel impossibilia sunt inuentu vel q̄situ supua cua/vel p tempe z loco paꝛ idonea. Redeat pmitte/ozōnis nostre languidus iam et pene lassus gressus a celis ad terras/ a sctis ad nos. a questiōibus ad morales eruditiones. quāqz non sine moralibus documentis multa q̄sueꝛ. ¶ Ita studiositas ad se/ ego ad me redij. Protinus resumere cogitatui tres ꝓsideratiōes inē missas. Unam ꝰncipientibus. Alterā de ꝓficientibus. Terciā de ꝑfectis/ꝑm tres ꝓditiones cubiliū sanctoꝝ/in mūdicia/ mollicie z quiete qualia loquit̄ vox ꝓphetici carminis. Exultabunt sancti in gloria letabunt in cubilibus suis. Que fuerunt vba thematis ꝛc.

¶ Sequit̄ oratio. Attēdite ḡ (ad vos mihi ꝑmo ē o pueri) si ex deo estis verba dei audite. Letificate sāctos pudoꝛē diabolo facite. Nō sileo/nō quiesco. sic studebo loqui: vt a vobis intelligar. Nihil loquar amplius nisi ad vos z ꝑ vobis o pueri/habete ptem vestrā in ꝑmone/illā nolite repellere. Si frequēter in domibus vestris vt deceret/instrueremini ō salute vīa et puritate vīi cubiculi qō est ꝓsciētia. si diligenter incitaremini ad amoꝛē xpiane religionis/docendo sepe/ad qd facti estis/ad qd tenditis/in quo piculo damnatōis estis/ ego facilius dimitterē vos z silerem. ¶ Ecce iam/nō sileo/nō quiesco/nolo q̄ in futuro mordeatis nasū meū. qd admiramini/ qd aspicitis/ silueritis interim et sciet̄ que sit hec pabola. Date quartā ptē hore vbo dei z bonoꝝ sanctoꝝ z saluti vīe/ q̄ nō vnā horā nō duas sed dies integros/sed hebdomadas fabulis sepe datis. Aut certe recedant mali pueri/recedāt diſcoli/recedant perditi/maneāt boni qbus loquar. Recedant inquā nō teneo/nō impedio/aduertant tm̄ piculū si sine benedictōe finali discesserint. ¶ Denūcio vobis o pueri z adolescentes ingenui/denūcio vobis tria q̄ seruetis circa cubiculū ꝓsciētie paꝛ vīe paꝛ. Custodite cubiculū ꝓsciētie vīe mundū in vobis vt sitis mundicordes. i. mundi corde. Cauete ne p malicia vestrā cubiculū alieꝝ conscientie paꝛ vbo malo vel ope deturpet̄. Videte demū si hec duo non seruauerit̄s. saltem post īmundicias lauate p luctū penitentie z ꝓfessiōis. ¶ Si in ꝓmis (o pueri) cubiculū ꝓsciētie vīe mundū. vt tam re q̄ noīe pueri. i. puri dicamini. Estote silēs angeli dei/silēs inocentibus atqz vginib⁹. Et dū sciemiā q̄ritis/attendite q̄ in malivolā animā nō introibit sapiētia: nec habitabit in corpe subito pctis. Horret tale cubiculū coinquinatū z fedū. Nolite ꝑdere mundiciam innocētie. Notate em̄ Ambr. q̄ innocentia facilius custodit̄/q̄ p verā pniam ipsa iā pdita reparet̄. Videte specula nouapulchra z munda cito inficiunt̄/cito maculant̄/sed tardius emundant̄. Talis est eras puerilis atqz vginalis/fedat̄ celerit̄ z frangit̄/tardius emundat̄ z ad integrū nunq̄ reparat̄. ¶ Quid ergo aget puer p custodia mūdicie ꝓsciētie sue: Dicā audite. Procuret ante oia a pcnibus suis vt collocet̄ apud magistꝝ bonū sāctū pudicū incoꝛruptū qō Gratianus maximū reputat. Alioqn

Sermo primus

si magister nō sit morosus ⁊ deuotus et de religiōe solicitus/ ip̄e plus nocet frequēter moribus puerorū q̄ p̄sit ingenijs eorum sicut de Archilogo dictū est Talis est lupus inē pueros oviculas/ nō pastor/ destructor non instructor/ corruptor/ non corrector.

¶ Alterū qō tu puer debes inq̄rere est bona societas. Moneo semel ⁊ bis imo mille ies repetēs monere nō sufficio. declina puer a societate puerorū ⁊ imūdorū quales teste ap̄lo regnū dei nō possidebūt. Sūpsit edē ap̄ls a gentili poeta. q̄ corrumpūt bonos mores colloquia prava. Si colloquia quanto fortius p̄fortia. Tales si tibi dent. accusa. revela. aut certe poti⁹ fuge q̄ remane. Nō mentiebat p̄pheta dices. Cū sancto sanctus eris/ ⁊ cū puerso puerteris. Et iterū. Habitauerūt inē gētes et didicerunt opa eorū. Et metricus. Unica prava pecus infecit oīe pecus.

¶ Est alia societas o pueri quā a vobis fugiēdā ostēdo Et qualis est ista societas ⁊ mala credite mihi mala valde ⁊ pessima ista est demonis societas. Cur audito miramini ⁊ Nolite mirari q̄ verū est qō dī. aut certe miramini et cauete Scitote q̄m demon manet habitat ⁊ iacet in lectis imūdis mala q̄ p̄scientia q̄ sine labore sunt. sine studio ⁊ in ocio. tunc eos inducit cogitare vilia et turpia q̄ verecundū est nō solū facere sed dicere. Hāc societatē nequissimā diaboli fugitote p̄cor o pueri.

¶ Sed queritis inē vos forte ⁊ dicitis. Quō fugiemus ⁊ Audite beati Piero. cō filiū. Semp aliq̄d boni facito. ne te diabolus inueniat ociosū. Et rursus. Ama sciētiā scripturarū/ ⁊ carnis vicia nō amabis Credite nō mihi sed sapienti Quia multa mala docuit ociositas. Ipa puersa est doctrix imo seductrix q̄ sufflat ignē furiosorū desideriorū carnaliū. aut venenū nutrit infelicis invidie. Sciebat hoc Horatius dux git. Si nō intēdas studijs ⁊ rebus honestis Invidia vel amore vigil torq̄bit.

¶ Dicit forsan hic aliq̄s ex pueris. Ecce pdicti mū dicia cubiculi mei vl ex p̄pria vl alie na malicia. q̄d mihi restat. q̄d superest ⁊ Proposui iā ⁊ repeto/ vide saltē ne deder⁊ causā in vbo vel ope q̄ alius in cubili p̄sciētie sue maculet. Hoc certe ē officiū diabolicū pdere socios suos. illos secū ad dānationē trahere. Sufficiat tibi ō quisq̄s es imūdus dānatio tua/ p̄ce vite alteri⁹. imo fame tue. imo vite p̄prie si sciret. Cogita p̄cor q̄tus potes/ itez quoq; atq; itez vehemēter recogita/ q̄tū displicet deo/ q̄tū in se puersus ē et malignus. q̄tū hz de piculo nūq̄ satisfaciendi plenarie puer ille q causa ē pditionis tot aiarū ex imūdo facto suo. dū tū sit vitor aiarū ex imūdo facto suo. dū tū sit vitor ciū sicut mala scabies de vno ad aliū. imo ad alios forte decē forte viginti/ forte centū forte mille. Ille autē q causā primā dedit / quō poterit tot ⁊ tales ad bonū ⁊ ad munditiā revocare. quō poterit satisfacere. quō penitere ⁊ O si attenderēt oēs q̄ facilius ē aliquē maculare ⁊ in luturo pcto p̄jicere. q̄ lauare. q̄ purgare. ⁊ a malo rethē. ¶ Scit hoc inimicus nr̄ ille diabolus. p̄curat igitur tales ad invicē corruptiones ⁊ p̄tagiosas fedutates cognoscens difficultatē plene postea penitēdi. Circa hoc dz eē magistro rū solicitudo p̄cipua. et ne pueri maligni irrideāt bonos ⁊ devotos sub appellatiōe hypocritaz vel taliū nominū. Tales non posset nimis acrit̄ vberari. imo si non desistant debēt extermīari ab oi p̄sortio melio rū. Compant his q̄ fetus in matris vtero suffocāt aut allidunt. ¶ Dz q̄d fiet eis/ q̄d agēt in inferno dānati ex malo alioz cōsortio. vultis scire q̄d agēt ⁊ Ululabūt acerrime p̄ rabie tormētoz maledicentes illis et clamātes. Ve ve tali p quē ego dānatus sum maledictus sit in eternū p quem cruciot in hac flāma. ¶ Narrat autor libelli d disciplina scholariū q̄ filius q̄dā nobilis civis romani/ q̄ p̄sperat misere ⁊ imūde inuentutē suā. dū duceret ad patibulū ad mortē seq̄bat eū pat̄ suus flens. Vidit eū filius/ q̄ siuit vt oscularet p̄rem suū. pater approximauit. sed filius loco oscūli/ momordit sibi nasum ⁊ erasit. Dū alij culparent et mirarent exclamauit. O pat̄ tu me suspendis tu me interficis. si cū dū me iuuenem (vt debueras) correxisses/ ego non veniss̄e ad hāc mortē inhonestā. ¶ Doceō o pueri q̄ ante notuerā q̄ nec ego nec alij duz p̄dicamus nec magri p̄cipue/ debem⁹ vos dimittere q̄n moneamus ⁊ corrigam⁹ vos ne postmodū mordeatis nasos nr̄os Hoc dicebat q̄dā pia mat̄ puer suis. Ego taliē vos corrigā q̄ nō mordebitis nasum meū

Hoc habet in li. de apibus. cap. xxx.

Legi quendā magnū virum narrantem ꝺ seipo q̄ habuerat vnū iuuenē nobilem pudicum et castum in principio sed p malicia vnius magi sui fuit seduct⁹ 7 pluries monitus noluit tandē desistere/ꝫ pl⁹ obediebat magro illi in crimine pessimo q̄ amicis suis 7 deo. Quid euenit. Audite rē horrendā. Venerant amici illius pueri in magna pompa visitare eū. 7 dū post cenaz retractis oñibus ad cameras ornatas/dū puer eet in lecto suo/cepit horribiliē clamare 7 plāgere. venerūt ad eū seruitores sui et amici/7 dū nescirēt cur clamaret nec dicere vellet/aduocatus est decanus eccie 7 alij canonici. ꝙ citius ille venit residet ad lectū clamantis/suadet ꝙ fiteri pctā. hortat vt confidat in deo nō in hole. Nec cū decan⁹ fortiter ei diceret/tandē puer eū audiēs inspirit terribilibus oculis dicens. Ve illi q̄ me seduxit. Ad q̄d ad q̄d sup me diuinū auxilium inuocabo? Ecce iā video apertum infernuz. video pñtes demones patos me rapere. Et cū oms vt se potius signaret inclamarēt/signa te puer. Ille quasi nihil ad uertens/clausit oculos. 7 auertit faciem. et cū duris 7 miserabilibus vocibus miseraz aiam exalauit. Intelleristis ne hoc exemplū terribile o pueri? Ad auditū eius nōne oēs tremuistis. Nūq̄d nūc vos etiā penitet? penitet estimo. sed gaudete vos q̄ boni estis. Aliq̄d igit audire non pigeat. Peto te o puer. si q̄s inducere te ad comedendū carnes p totā q̄dragesimā et in die veneris sctā/q̄d diceres? nōne repelleres eū valde velociē cū cachinno? Nōne ostēdere digito dicens. Videte q̄ malus ē iste q̄ puersus q̄ talia mihi dixit. Et ipe bene miser. Et ego tibi securus affirmo. q̄ peiores sunt 7 peius faciunt illi de q̄bus loquor q̄ alios inducūt ad īmūdiciā ꝙ sciētiaz suarū q̄ si facerēt comedere carnes in die veneris sancta. Nolo plus specificare. qz q̄ culpabilis ē intelligit. q̄ nō ē culpabil' nō egetvt intelligat nisi forte vt caueat. Denūcio vobis o pueri. fugite tres īmūdos 7 pl⁹ fugite pl⁹ horrete. pl⁹ odite/si q̄rerēt interficere corpus vestz/cultello euaginato vel male strā gulare. Plus est ala q̄ caro 7 vita spirit⁹ q̄ corporis. Accusate tales/imo vi repellite; spuite contra eos in faciem/ꝙ clamate cum beato Bern̄. ad latrones ad latrones. ad ignem ad igniē Postremo si tu puer nō seruasti mundiciā ꝙ scie in te nec in alijs/saltem peniteat te/recurre ad lotricem optimā. s. ad lucrū. Nihil ē magis diabolicū. nihil ita displicēs deo q̄ post culpam nolle penitere. humanū ē peccare/ diabolicū in pctis psenerare. Dz dices ad q̄d peniterem 7 lauarem me. video fragilitatē meā/ego ꝓmus statim iterz maculabor? Noli sic estimare frater. sed fac q̄d debes et q̄d pōpit deus succurret ipe. tandē miserebit̄ 7 sanabit/quid scis q̄n morieris et quō. Quid si morte subita. si repētina. Quero a te si laues manus tuas/si vestes lineas? Respondebis. ita lauo vel lauare facio. Quero ꝓterea si post lotionē iterz maculantur? Rñdebis ita. Lectum igit ꝙ scie tue cur nō sil' remūdabis 7 si sordidāda sit posteri⁹? Sit tibi p̄cor ꝙ sciētia tua carior q̄ camisia. Noli ꝓpter timorem futuraz maculaz/dimittere purgare p̄sentes 7 augere. Post penitentiā crede mihi 7 minus erit ꝺ sordibus 7 minus adherebūt et facilius abluentur? Dices rursus. O quō talia tā feda tā turpia peccata dicerem homini viuenti. homini sacerdoti. quid diceret/quid fieret? Plane diceret. Parcat tibi deus. 7 te diligeret 7 celaret. Si tm̄ times sacerdotē/ cur nō amplius deum omnia videntem/ imo totam curiam celestem semp p̄sentem? Si times sacerdotem bonū discretum 7 solū cur nō magis times socios pueros indiscretos qui nihil celare sciūt/nisi q̄ nesciūt. 7 nisi cui 7 qualiē q̄d deberent revelare. Quid melius est/vel vt dicas nunc pctā tua vni vel q̄ exponāt in morte tua. vel etiam in vita q̄q̄ oñi aspectui. Nōne facilius est hominib⁹ pctā confiteri q̄ cum demonibus sine vlla miseratione torqueri. Si dictum est tā fetidum tā horridum 7 abominabile: plenū factum obsecro quale putabit̄? At si dices vellem bene facere. vellem esse mūdus in conscientia. vellem abstinere a pctis. sed nequeo. Noli frater dicere nequeo sed nolo. Certe potes. sed nō vis iuuare te. Quō iuuare? Primo fugiendo ocū. fugiendo malum ꝙ sortium. deniq̄ orādo 7 puertendo te ad aliquē sactoz. specialiē ad illū sanct

ctaꝝ sanctā. petiendo pectus exēplo Hiero. ⁊ dicēdo. sācta vgo vginū oia ꝑ me. ad iuua me. mitte auxiliū refugienti ad te. Benigꝝ exēplo Anthonij ⁊ Hilarionis adolescentū increpa diabolū in ipa temptatione tua quasi pñtem. ⁊ dic ei. Phyō te ⁊ ō temptatōe tua miser diabole. Ecce ego nō obedio tibi. ¶ Plurime sunt tales doctrine ꝑ mūdicia cubilis ꝓprie ꝑsciētie ꝗuanda. inē quas posuimus bonā societatē magistri et sociorꝝ ⁊ famulorꝝ. occupationē in bono studio ⁊ oratōne. Fatigabo vos nō amplius o pueri. Sit tandē nr̄i finis ꝗmonis in oratōne ad deū ⁊ sanctos sanctasqꝫ oēs. vt talib⁹ paremus hic cubilia ꝓsciētiaꝝ nr̄aꝝ in mūdicia. mollicie ⁊ quiete ꝑ gr̄am. ꝙ eoꝝ ꝓsortes effecti exultemus ⁊ letemur in eisdē cubilibus nr̄is ꝑ gloriā. Amen. ¶ Finis.

Sermo eiusdez in eadem festiuitate: de oīb⁹ sāctis ꝑ themā. Beati qui lugēt qm̄ ipsi ꝓsolabunē.

Beati qui lugent qm̄ ipi cōsolabunē. Matth. v. et sententialr Luc. vj. et in euāgelio pñtis celebritatis ¶ Nos ō btō luctu et ꝓsolatiōe locuturi in hodierna celebritate sanctoꝝ illoꝝ a quoꝝ oculis abstersit deus omnē lachrymā: ita vt nō sit amplius ibi luctus neqꝫ clamor. Te reginā inclytā ciuitatis hmōi sanctorū de qua gloriosa dicta sūt/matrē insup illius qui est deus totius ꝓsolatiōis inuocabimus ꝑ gr̄a qua egem⁹ impetrāda dicentes. Aue maria gratia plena ⁊c. ¶ Beati qui lugent qm̄ ipi consolabunē. Scribit vbi dictū ē. Proposita hac celesti stupenda qꝫ sntia/insonāte hāc grandi tonitruo ex ore dīnitatis i sublimi monte eccle/audierunt q̄plurimi alti sonā huius extrancissime ⁊ a sapiētibus mūdi abscondite doctrine tubā. Et quidē in omnē terram exiuit sonus eoꝝ. Audita vo/nō oēs equa mente vnoqꝫ iudicio comprobarunt nimirū quot capita/tot sntie/ ⁊ fides dei donum est ne quis glorietur. Audierunt eam omnes ex omni natōe que sub celo ē quoꝝ plurimis nihil ꝓfuit audire/nō inimus fidei vt aplus loquit. sed in depssiones sue infidelitatis tenebras demersi sunt. Vi sūt pagani/idolatre ⁊ iudei phi/ qui quonia fortis sunt ⁊ consurdescūt nostris vocibus nihil ad nos/eos deserat ꝺmo nr̄ ad christi anos dirigat. Dicatqꝫ. Beati q̄ lugent ⁊c. ¶ Ecce aut ē apertis meditatiōis mee oculis/intueri videor plenas etiā xp̄ianoꝝ omnes aures hac sntia diuina. Quis em̄ ēxpiatus: cui hoc euangeliū in eccia non sonuit. Verbū hoc nihilominus ad mentales aures suas introrsus nō equa ꝓfunditate ⁊ tenaci approbatiōe reponit. ¶ Pars ē hoīm simpliciū gbsqꝫ eruditōe ⁊ litteris quos sola auctoritas in hac fide stabilit/nec vltra quicqꝫ vel q̄rere vel intelligere studēt morem discipuloꝝ pithagore in hoc tenentes. Satis hūt scire qm̄ magister hoc dixit magister xp̄c. Beati qui lugēt qm̄ ipi consolabunē. Apud tales: nō rōnibus sed auctoritatibus ⁊ exemplis agendū arbitror/q̄bus sufficiet insinuare qm̄ sancti sanctaqꝫ omnes quoꝝ hodie celebritas agit̄/ad cōsolationē per luctū transierunt: patriarche ꝙphete/apostoli/martyres/ꝓfessores et virgines. Quid istos dinumero/qñ et ipsum caput omniū christū pati oportuit. ⁊ sic intrare in gloriā. Vos ego ad historias et legendas sanctoꝝ/ad vitas patꝝ ad origines doctorū luctum collaudātis/indico remittendos. ¶ Altera ps ⁊ xp̄ianoꝝ similiē simplicium ⁊ nullius eruditiōis litteratorie. qui tamē ꝓ cōsuetudine ⁊ gr̄a/exercitatos habent sensus ad hāc doctrinā cupientes ex intimis animē p cordijs. qui experientia doctrice sentiūt ⁊ pregustāt hoc donum celeste ⁊ toto cordis assensu/toto mētis iubilo eunt in hanc sententiā. Beati q̄ lugent ⁊c. Tales sunt in schola deuotiōis doctrina affectiōis ed docte ꝓsone. q̄bus lachrymabilis ingiter ē hec vallis lachrymarum. qui dicūt cum ps. Renuit consolari anima mea. memor fui dei ⁊ delectatus sū. Et rursum delectāter dicunt cum eodem. Scōm multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo: consolatiōes tue letificauerūt aiam meā. Quemadmoduz dixisse legit̄ beatus Bernh. Multi vidēt cruces nostras. q̄ non attendūt ꝓsolatiōes nostras. Et apostolus dixit. Quasi tristes semp autem gaudētes. Apud istos quos vincio docet. quos experientia erudit. importunū nimis ne dicam temerariū censeri deberet si sgirē os ad de

endum. a quibus vtinā mererer erudiri. ¶Alios ꝓterea considero e xpianis inflatos sapiēta nō q̄ desursum ē sobria ꝛ pudica, sed terrena aniali ꝛ diabolica ꝛ carnali vitā pecudū eligentes/qui fere nihil de homine ꝓter figurā retinent. intus ferrea sūt omnia. Jpi dum bas beatitudines auribꝰ recipiunt. animā intrinsecus surdā habent aut ita ꝑ egritudine pecōꝝ miserabilit cōturbatā/q̄ dicunt ope etsi nō forsā ore. Beatus est hic ꝝmo ꝛ quis potest eum audire? Nempe sapientia terrena diuitijs inhiat. Propterea nō beatos sed infelicissimo plane paupes p̄dicat. Sapiētia diabolica ē superbia indignās ꝛ austera. Jpa btōs mites quō iudicaret. ꝛ nō potius viles ꝛ abiectos? Sapiētia animalis tota illecebris vacat/ducit in bonis dies suos/cuius vox est Sap̄. ij. Exiguū ꝛ cum tedio est tp̄us vite nostre. ¶Talibus obsecro q̄n ꝑsuasum esset eos beatos ee qui lugent ꝛ nō miserabiliores oībus hoibus. Quāobrē istud perditum ꝛ cecum genus xpianoꝝ. et xpianoruꝫ nomine/non xpianoꝝ ꝓuersatiōe relinquamus/tāq̄ indisciplinabiles ꝛ impsuasibiles ad hāc clausā eis diuinā lectionē. Beati qui lugent ꝛc. ¶Superest ad extremū aliud genus hoim/qui nō sunt idioti vt primi. sed luminibus tā ingenij q̄ conscientie eruditiōis scientificē collustrātur. Qui et si nondū gustauerunt donū huius beatitudinis velut illi simplices de secūdo ordine. attamen eoꝝ vita aliena ē ab his vitijs quibus obstinate corruptos mox ee diximus illos de tercio ordine. ¶Credūt insuper vt tandē intelligāt/hoc est/ꝑsupposita religione philosophāt/quoniā ꝑsuasuꝫ habent nisi crediderītis nō intelligetis. Qđ notauit Plato dum ait in Thimeo. Sumendum esse compendiuꝫ ex crudelitate. Jstos tales (qualiū magnus est hic numerus) nuncalloquēdos esse decreuimus/q̄bus non solā dicentis autoritatē que tamē abunde satis esset/sed rōnem certā ꝛ philosophicā afferre confidim⁹/per quā iam non solum credāt/sed etiā intelligāt huius mirande sublimisq̄ doctrine veritatē. Beati qui lugent ꝛc. Hoc faciemus (siquidē permiserit deus) ad Ciceronis incitationē in paradoxis. minqū certe eloquētis/sed pari varietate. et (vnde gloriori dño) maioꝛ fide. ꝛfeciemus inquā: tum ad consolationem nostrā quatinus fides in intelligentiam migrās/lucidius emicet/tum ad cōcludendū linguā magniloquā eoꝝ qui se dicī philosophos volunt nec sunt. quoniam dū a religione putāt secernere philosophiā vtrunq̄ perdunt. qui verbū diuine nostre fidei/cōmunibus verboꝝ pāniculis inuolutum vel fastidiunt ob simplicitatē (sicut eis videtur) rusticā ꝛ anilem vt que lugere vel flere iubeat/vel de opinabili fallacitate criminātē/nō capaces/ quo pacto ex luctu ꝑ suum gignat contrarium qđ est cōsolatio/ nec perinde concipiunt. beatos ꝛ consolatos esse lugentes ¶Et q̄n tres collati sunt in themate termini principales beatitudo luctus/consolatio. tripartita erit sermonis nostri fabrica. q̄ super quēlibꝫ ex terminis edificium nr̄e ratiocinatiōis fundabitur ꝛ excrescet. Dicemus quoq̄ breuius q̄ tanta res expostulat. q̄n in scholastico exercitio ꝛ in verbo ad populū/ꝛatiōi ꝝmone superhoc deo ꝓpiciante tractabimus.

Primam exorsurus fabricā in hoc nomine beatitudo/recogito/q̄ omnes qui ō beatitudine hominis/philosophica rōne perscrutari sunt. constituerūt eam in contemplatione prime cause/ sicut peripatetice schole instituto⁹ Aresto. docuit. j. et. x. ethē coꝝ. ¶Aut posuerunt eā in virtute vel bono honesto. ꝛ in viuendo cōsentanee rōni ꝛ nature. Jn qua snia schola stoicoꝝ et q̄rundā achademicoꝝ cōcordat. Aut deinceps collocauerunt eā in adeptōe boni vniuersalis sepati. quem admodū Plato. suiq̄ sectatores. ¶Aut postremo dixerunt beatitudinem hominis esse animi voluptatē seu tranquillā pacem/ cuius videtur fuisse Epicurus ille. cuius Seneca crebre cum sūma veneratiōe meminit in ep̄lis. ¶Nā epicurus alit quis quos ille fuit. ꝛ Aristippus ꝛ Sardinapalus ꝛ sordidus Adacho metus qui in corporeis voluptatibus humanā beatitudinem detrudere conati sūt Jpi certe non philosophi nec inter philosophos annumerādi sunt. sed potiꝰ vocandi sunt. q̄ beatitudinem non hominis sed pecoris descripserunt. Illi similiter a phi-

losophica rõne p̃cul absc̃dẽt ꝛ ab eadẽ validissime cõtinẽt. qui diuitias. qui potẽtiã. qui gloriã. qui sciẽtiã. ꝛ vniuersaliter bonũ aliqũ tale fortuitũ fragile ꝛ caducũ homini p̃ beatitudine statuerũt. Quippe his oĩbus ad votũ fluẽtibus. repire est huiusmodi hominẽ: nõ dicã nõ beatũ. ſz plane nequissimũ. ꝛ supra beluinã seueritatẽ vel feritatẽ nocẽdi malignitate peruersum. Beniq; hec oĩa fortune bona: ꝛ si decorẽ et ornatũ quendã extrinsecũ felicitat⁹ humane. pũtare ꝛ pficere dicãt ab Aresto. ipa tñ ad componẽdũ vez ꝛ extrinsecũ homis bonum. nullatenus exigũt. Notauit hoc ille ⁊ ex incẽdio vrbis fugiẽs. oĩa sua secũ ferre dixit. ¶ Hec igit̃ in sũma est philosophantiũ de hois beatitudine q̃dã parfecta tradicio. In contemplatiõe p̃me cause in honesto vel virtute. in bono separato. In animi voluptate seu p̃solatiõe. Quartum apparẽs varietas (si nõ me fallit indiciũ) in vna p̃nectit̃ cũ p̃ceptiõe seu dignitate p̃ se nota/ quã Aresto. lucidi⁹ exposuit. q̃ beatitudo hois sita ẽ in p̃iunctõe optime potentie humane cum optimo obiecto suo. Virtus em̃ rei cuiuslibet ꝛ sua q̃dã beatitudo vt penes summũ qđ in ea ẽ quãtificetur necesse est/ quẽadmodũ beatitudo oculi eẽt eius p̃iunctio cũ summe pulchro sibi ꝓportionabilit̃ oblato. At nota qualis est optima potẽtia humana nisi rõ. qua sola ⁊ pstãtior ẽ homo ceteris aĩalibus. Obiectũ p̃terea optimũ quale aliud assignabit̃ q̃ ipse deus gloriosus/ cuius rõ pax ẽ. ꝛ quo nihil maius a rõne põt intelligi. Quare manifestũ ẽ q̃ elevate Aresto. beatitudinẽ hominis eẽ p̃bauit p̃templationẽ p̃me cause. Conformit̃ ad illud Augu. dictũ. Visio est tota merces fundatũ vicz in vbo christi. Hec ẽ vita eterna vt cognoscãt te vez deũ ꝛc. Intelligimus vo p̃templationẽ nõ multam cogitationẽ ꝛ deo sed cognitionẽ cũ amore. Alioq̃n si dilectionẽ a cognitõe separaueris/ nõ iã ibi p̃templatõ/ tã dicenda est q̃ curiosa q̃dã inuestigatio/ aut cogitatio vaga fructu carẽs atq; sensu/ q̃les habuerũt quos inculpat aplus cognouisse deuz ꝛ eũ nõ sicut deũ glorificasse/ ꝓpterea enanuisse in cogitatiõibus suis. Ecce vanitatem cogitationũ si gloriosa secudã. et vatos fuisse in reprobũ sensuz/ quales multos flemus nr̃is tpalibus. ¶ Porro locutiõnes ceteroz pboz/ q̃ q̃ diuerso calle ꝛ bonũ incederẽt/ in eandẽ iudicio meo sule finem peruenit̃. Nã bonũ separatũ qđ plato posuit/ cuius adeptiõe beati dicimur ꝛ sum⁹. nihil aliud a deo põt intelligi quod adipiscimur cogitãdo ꝛ amãdo hic in enigmate ꝛ inchoatiõe quadã impfecta. tandem facie ad faciẽ plenitudine cõsummata. Rursus si stoicoz ꝛ academicoz ꝛ epicuri p̃ nominati positionẽ resoluamus/ inuenim⁹ q̃ nulla virtus est/ nulla honestas speciosa. nec vlla vita plus consentanea nature atq; rationi. sed nec aliqua operatio voluptuosior est. aut si verbũ voluptatis nimis molle iudicat̃/ nulla delectabilior/ q̃ sit operatio optime potẽtie hominis cõiungens eã cum optimo obiecto suo qđ est deus. hoc vero fit dum ip̃m ratio cognoscit ꝛ cognoscens amat ꝛ in cognito amatoq; tãq; in fine suo ꝛ cẽtro quietat̃. ¶ Ecce habetis omnem beatitudine philosophica p̃scrutationem/ que super vno cardine volitur ꝛ vnit̃. ad cuius noticiã. christiana religio compendiosa fidei traditione ducit. qđ efficere philosophica disputatio vix longo circuitu quasi palpando ꝛ innitendo valuit/ nec perfecte tamen valuit nec stabiliter nec sincere. Hinc p̃clarissime dictũ est ab apostolo q̃ quia mundus in dei sapientia deum nõ cognouit. supple cognitione q̃ p̃ dilectionem operat̃. Et intellige q̃ hic apostolus p̃m discipulũ eius Dionysium/ philosophiam appellat dei sapientiam imo et reuelationem. Deus inquit reuelauit eis. Placuit ei per stulticiã predicatõnis. hoc est per compendiũ credulitatis saluos facere credentes. Non q̃ philosophia inuidere aut falsa sit quippe que est dei sapientia et reuelatio. non q̃ vere religioni aduersa. non q̃ in articulo quocũq; contraria sicut velle demonstrare ꝓpositum est. sed quia homines bono dono male ꝛ temerarie vtũtur ꝛ alia ratiõe. vt ad felicitatis beatitudinem sine ratiocinatione sine fluitatione. ipos etiam simplices et idiotas venire liceret fidei pede fulcitos. Beniq; ne gloriarent̃ ante deum stulta p̃sumptio oĩis carnis.

His ꝓ primo fūda Ṫ mento posīs. ⁊ vina veritaṫ calce agglutinatis. quadruplici etiā ꝓsideratōe instar quatruor latez. supedificare fas habemus ¶ Prima consideratio. Quia dei ꝓgnitio pfecta nequit haberi per sēsus solos. Alioquin bruta essent dei capacia. si nostre beatitudinis esse volumus participes vt a sensibilibus ad spiritualia ꝓuertemur necesse est. ¶ Istud est inter platonis dogmata p̄cipuum. aduertendum esse. sez a sensib⁹ faciem nostre mentis. Oīa nisi ad sensum referre. est ꝓpriū pecoris/⁊ certissimū veritati inueniende affert detrimentū Huius sententie pluries meminit Cicero ⁊ augustinus. ex eis pulcherrimū illud volumē de vera religione contexuit. ¶ Animā itaqz nr̄ā intellexerunt philosophi factā esse/velut in orizonte duoz mundoz. spiritualis ⁊ corpalis. Cuius facies dum ad corporalia cōuertiṫ/fit quodāmodo crassior nubilior ⁊ hebetior ad intuendū celestia. ⁊ deprimit terrena inhabitatio/sensum multa cogitantem: inquietosus er phis bebreoz cui conformus est ꝑmo poete. vj. eneid. Terreneqz hebetāt arcus mozibundaqz membra Poeticum etiā inuolumentū ō haustu lethi fluminis/ad hoc tendit.

Secunda ꝓsideratio

Presupposita rōnis aggrauatione ꝓpetūm auersio a sensibilib⁹ ad spūalia cogitāda/fieri nequit/absqz luctu seu tristicia. Haud magna in hoc loco ratiocinatione posit exiri. vbi quotidiana experientia/plusqz satis hāc eloquitur veritatē. Quippe/mortificatio sensualitatis/pugna viciorz/virtutuz victoria: fugere voluptates: tristicias equanimiter perpeti: ⁊ similia humane militie stipendia: nōne luctū suū/saltem ab initio secum fuerunt: ꝙferunt vtiqz. Attamen sine istis nūqz ad sincerum ⁊ purissimū veritatis pūre lumen scāderemus. nunqz sursum raperemur ⁊ illic rapti staremus. nec respōderemus veraciter hortātu ecclesie surSum corda: habemus ad dōm. Nūqz aliter obsecro foruti contritōe leuarem⁹ nos sup nos. dū iniquitas sup talentū plumbi sedēs/nos in ima dep̄mit. instar poete nostre sisiphi. dum conquerimur cum ꝓpheta. Quōm iniqtates mee supgresse sūt caput mē. Dū postremo multitudine noziorz desideriorz ⁊ volitātiū cogitatōnū stabilitate/acies nr̄e mentis vndiqz cōfundiṫ. impediṫ ⁊ turbaṫ: Et hanc Aresto. q̄q̄ sue originis ignarus notauit vbi dixit aliquid ē in nobis qđ aduersaṫ rōni. ꝓpterea tractaturus de nr̄a beatitudine ip̄e de luctuositate passionū moderāda p virtutes/pius docendū ē necessario indicauit.

Tercia consideratio

Beatitudo nr̄a est ō numero delectabilissimoz. imo delectabilissima. Hoc ipsuz dicere rō compulit Aresto. j. et. x. Ethicoruz Habebaṫ quoqz p oraculo apud veteres. vt infra latius doceṫ. In sāctis ꝓpterea q̄rum hodie celebritas agiṫ experientia multiplex illud certū facit. Hō insup sub altissimis ꝓsideratiōib⁹ ⁊ sapiētū allegatiōib⁹ q̄ initiū sūme coīs de virtutibus manuducit.

Quarta consideratio

Vera ⁊ plena ꝓsolationē/sicut nec veram beatitudinē/vita humana pius hīe nō pōt absqz luctu. Perspicuū ē hoc seq̄ ex premissis. Propterea licz iā nō solū credere sz etiam intelligere. Quōm beati q̄ lugent mē. Et hec de pma radice. ex q̄ emin⁹ iste beatitudo/germinat hāc vitaṫ segetē/beatos ⁊ cōsolatos esse lugentes.

Tuge pergamus vltra ad secundā nr̄e orōnis fabricā. quam fundabit terminus iste luctus. Attamē ne ꝓpendiculare nr̄i edificij regulā ꝓturbet equinocatiōis irregularitas. describendū est quid ē luctus quid ꝓsolatio. Nā inueniet luctus malus nihil ad beatitudinē ꝓferens nec afferēs ꝓsolationē q̄ bona sit. Hoc sensit q̄ dixit. Tristicia seculi/mortē operaṫ. Cum pius dixisz. Tristicia q̄ sm deū est penitētiā in salutē stabilē operaṫ. ij. Corinth. vij. Luctus ⁊ cōsolatio sub vna acceptōne generali due passiones sunt ille due ꝛrie quas aliter nominamus dolorem ⁊ gaudium. que complectūtur in suo generis sinu passiōes omnes reliquas enumeratas a pho. ij. ethi. ⁊. ij. rheto. ⁊ a poeta. vj. eneiō. ⁊ ab alijs alibi. Cōsequēṫ au-

tem passiões iste due luctus et ꝓsolatio vel dolor et gaudiū ad duas rōnes obiectalis generalis ⁊ extremas. Quaꝝ vna ē vt boni cōueniētis. ⁊ altera mali disconuenientis.

¶ Describit hic luctus hoc mō sumptus. Luctus ē vitalis anie motus/surgēs ex apphensiōe obiecti vt discōueniēs ē. Cuius effectus ē cp̄sertim si fit in sensu) ꝓstricto q dam horor et fuga ⁊ renisus. Est aut ē rō discōueniētie/disproportio lesiua armonie ⁊ vnitat̄ debite. Elucidationē haꝝ descriptionū cū deductiōe oīm passionū ad has duas/q̄rat cui libuerit. ij. Ethicoꝝ. et rhetorice cū notatis p cōmenta.

¶ Deinde q̄a triplicit̄ dr̄ bonū ꝑ delectabili. ꝑ vtili ⁊ ꝑ honesto. Et sil'r malū ex opposito. ꝑ tristabili. ꝑ nociuo ⁊ ꝓ inhonesto. Possemus ꝓformit̄ ad has rationes obiectales boni ⁊ mali multiplicare ꝑmonē de luctu ⁊ ꝓsolatione ꝑ ut ꝓsurgūt mediate vel imediate / ex apphensiōe boni ⁊ honesti vl' mali inhonesti. ⁊ hoc duplicit̄ in actu vel in habitu.

Hoc quippe mō luctus ⁊ cōsolatio ꝓprie sunt anie rōnalis ⁊ ad sensualitatē nō nisi ordināte ad rationē spectāt sicut nec obiectales honesti et inhonesti rōnes.

¶ Dicamus igit̄ q luctus in ꝓposito ⁊ ꝑ ut dr̄ beatitudo nō quidē formaliter sed q̄r coīcat beatitudinē hic in via. vel q̄r ducit ad eā. habet sic describi ꝑ habitu. Luctus ē habitus anie gratiosus/quo inclinat fugere et horrere obiectū/sub rōne mali inhonesti ⁊ discōueniētis apphensū. Apphendit̄ ꝝo obiectū vt inhonestū triplicit̄. aut formaliter ⁊ sic est deformitas. aut scō cōsecutiue q̄r effectus culpe ⁊ reliquie eius. sicut reatus pene ⁊ macula ⁊ offensa. aut tercio occasionatiue. q̄r ad culpā inductiuū ē. aut vt ab honestate distractiuū. vt noxie temptationes ⁊ rebelliones sensualitatis. Rō aūt discōueniētie inhoneste/ē violatio modi speciei ⁊ ordinis. vel numeri pōderis ⁊ mēsure. vel vnitatis specie ⁊ bonitatis in libero arbitrio vt arbitriū ē. Violētat insup modus ⁊ mensura ⁊ vnitas in libero arbitrio. dum ipm nō insequit̄ motionē dei vt efficiens ē. Violentat species ⁊ numerus. duz nō ꝓformat̄ cause sue exemplari. Violētat aūt pōdus ⁊ ordo ⁊ bonitas. dū nō insequit̄ motiōe sue cause finalis. Per oppositū sumitur ratio ꝓuenientie honesti.

¶ Par est describere ꝓsolationē. Cōsolatio ꝑ habitus ē habitus aie quo inclinat amplecti q̄dam mō ⁊ vnire sibi obiectū sub rōne boni honesti ⁊ cōueniētis apphensū. Et dr̄ sil'r honestū triplicit̄. vel formaliter vl' ꝓsecutiue vl' efficienter ⁊ dispositiue. Nas descriptiones neq̄ fingimus neq̄ sola fide supponimus. Qm̄ ex phica traditiōe fūdata in his q̄ nos docet experientia p̄nt elici vallariq̄. Ex q̄bus q̄d sit luctus ꝑ actu. q̄d cōsolatio actualis liquidū est. Nam luctus ⁊ cōsolatio actuales sunt vitales motus animi in talibus habitibus ꝓcedentes.

Facto et ordinato

hoc descriptionum fundamento superadamus quasdā litterales considerationes.

¶ Prima cōsideratio ē ista. Luctus qualē descripsimus ē ꝓsolatiōis inductiuus. Ista q̄ q lugēt eo ipo ꝓsolāt̄. vt vex sit ad lr̄am. Tristicia vra vertet̄ in gaudiū. Habem' mediū in oīi demonstratiōe efficacissimū diffinitionē scz ad hoc ostēdendū. Oīnis q̄ppe apphēsio obiecti vt honestū ē ⁊ cōueniens/ē ꝓsolatoria. sed apphēsio huius luctus ē honesti apphēsio ⁊ cueniētis. ergo ē ꝓsolatoria. Maiore ꝑ suppositā ex diffinitiōe. minoꝝ facile ē deducere q̄ ex pl'imis ꝓditiōibus honestis luctui attribuīt. Luctus q̄ppe instus ē ⁊ deo acceptus/tā q̄ redens deo q̄ suū ē. vel dū punit peccā i seetis alijs deo odiosa. vel ab offēlaꝝ ōnaꝝ reliquijs aut occasiōibus/liberari desiderat.

Secunda ꝓsideratio

Nō ē inopinabile ꝑm eādē animā sil' ⁊ ꝑm idē/diuerb̄ tm̄ respectibus lugere et ꝓsolari instar xp̄i. Si em̄ ꝓcedimus anima sil' intelligere recte ⁊ reflexe/⁊ dr̄ indicio suo formidoloso certitudinaliē indicare/nō videtur repugnātia q dr̄ luctu actuali tā q̄ dr̄ iecto/sil' habeat actualis cōsolatio. Nec aliq̄d apparet obstare nisi q̄ mot̄ hoꝝ actuū sūt ad p̄rios effectus. vnus ad fugā. alius ad ꝓsecutionē. vnus ad dilatatiōz cordis. alius ad cōstrictionē. Oz hoc vltimū dr̄ luctu ⁊ ꝓsolatiōe/in sensualibus verū ē ita se hr̄e. in spūalibus forte nō eque. Cuius rei satis vigent̄ experiēcias dedisse sactos plu-

simi/quoꝝ vita cum in luctu ꝓtinuo esset. facies tamen serena ⁊ iocunda ⁊ inter medias lachrymas mira leti homis suauitate ⁊ trāquillitate respersa fulgebat vt in Martino. Vat exemplū climacus de puero simul flente et clare ridente. Et venerabilis Richardus tradit in eodē homine cōtemplatiuo/simul esse raptū mentis ad diuina exēplo Moysi positi intra caliginē in monte/ ⁊ simul fieri rebellionē in sensu more idolatrantiū in valle. Ad hoc pōt trahi illud ẏ enea. Mens immota manet/lachrime volunntur in anes. ¶ Vel dicamus. vt omis calūnie tollat occasio. q luctus ⁊ ꝓsolatio eandē aiam tanta celeritate alternatim intuicē afficiunt/quantā discernere non valemus. Et cōsequēter ponit motus cordis quasi tremulus ⁊ mixtus ex cōstrictione et dilatatione forte sit' motui cāpane oū tremit. ⁊ corde cythare oū resonat. ⁊ ita mirabilis armonia fit i corde nostro ex hac mutua pcussione luctus ⁊ cōsolatiōis/ qualez armoniā explicare sicut difficile est ita expiri facile. Hūc tremorē notabat exhortatio ꝑphetica exultare iubens deo cuz tremore. Exultatio quippe sola dilatādo facile euanesceret. si luctus reprimēs non induceret hunc tremorē. Quo tremore tandē exercitata anima/more alaude volitando cantātis/cadit in felicez spasimū. ⁊ in illā extasim rapit vbi dicat cum silentio. Bonū est hic nos ee. Et illud. In pace inidipm dormiā ⁊ requescam. ¶ Beniq ꝓ dicta elucent veritates quas inopinabiles rident carnal'r sapientes. oū apl's ꝑcipit esse sicut tristes. semper aūt gaudentes. Et ꝑpha Scām multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo ꝓsolationes tue letifica animā meā.

Tertia cōsideratio

Aduersitates corpales/ ⁊ luctus sensuales trahunt de ꝑ accidens ad luctū bonuz. Ex se em indifferentiā habent ad honestū vel inhonestū. Ita ꝓsperitates ⁊ vna gaudia. ex opposito vehemēter impediūt. ꝓterea fortuna moderate aduersa securior est regulariter ⁊ optabilior/q̄ multuz prospera. ¶ Hec quidē dedurit certa ratione Boe. Et sapientis vox affirmat dicentis. Melius est ire ad domū luctus q̄ ad domū conuiuij. In illa enī finis cunctoꝝ admonet hoīm. vt viuēs cogitet quid futurū sit. Et rursuz Risum putaui errorē ⁊ gaudio dixi q̄d fruſtra decipis? ¶ Nō si omnia q̄ cōsiderationē nostrā informāt de laude tribulatiōis/ ⁊ ꝓsperitatis deceptione inducere voluero/non dico ꝑtem ẏmonis nec ẏmones integros/imo nec libros mltos ad hoc suffecturos esse scio. Legat Chryẏ. in suo de compunctiōe cordis. Greg⁹. in moralibus. Guilhelmus parisien. in suo de vtilibus de laude tribulatiōis ⁊ paupertatis. Et compilatio illa cōmunis de vtilibus ⁊ vicijs prorsus et optima. Bonauen. in stimulo ꝓscie et alij plēs. Et in hac cōsideratione stabiliri possent omēs beatitudines euangelij hodierni. ꝑsertim ꝑma ⁊ nra hec tercia et vltima. Emersit consiliū Platōis et similiū vt assidua eēt mortis meditatio.

Quarta consideratio

Et si in beatis nō erit amplius luctus neq clamor. sed nec vllus dolor. tū ꝓ hac valle miserie ille regulariter q̄ beatior est/est luctu bono plenior. Cōsideratō ista ab augt ponit in suo de ciui. dei. Et adeo vera est. q̄ nullus vnq̄ tantū luxit q̄tuz xp̄s caput nrm et benedictus in secula. Non quidez ꝓ suoꝝ sed ꝓ nostroꝝ apprehensiōe peccatorum etiā ab instanti sue cōceptionis gloriose vt quidā tradūt. Ita luxit maria. ita paulus. Ita petrus ⁊ ceteri innumeri/ posit plenā ⁊ certam suoꝝ peccatoꝝ remissionez. Itaq̄ ista tria se hic ꝓ cōmunicatiōez quādam amplectunt. beatitudo. luctus ꝓsolatio. Et ex opposito ad cōsiderationē nram inferre licet illos esse hoīm miserrimos ⁊ a beatitudine remotissimos ꝓ hac vita/ quī vel ex elatiōe vel ex vna cōsolatiōe vel peccatorum nimia obduratiōe/ lugere fugiūt horrent. despiciunt. Igit beati qui lugent quoniā ipi consolabunt. Hec tandē sumpta sint ex secunda radice/ in hoc termino luctus adherente.

Pro tercia ⁊ postrema edificij nri structura cōsummanda in hoc termino cōsolatio/ repetere nō pigeat quid est ꝓsolatio. Cōsolatio est habitus anime quo inclinat amplecti quodāmodo ⁊ venire sibi obiectum/

sub rōne boni honesti ꝛ pueniētis ap-
prehensum. Consolatio aūt actualis/ē vi-
talis ꝛ mulcebris motus anime/ex tali ha-
bitu ꝛ inclinatiōe ꝓsurgēs. Ecce ꝙ duo cō
currūt ad integritatē bone ꝓsolatiōis. ap-
ꝓhensio potētie cognitiue. et rō obiectalis
honesti ꝛ pueniētis. ¶ Et qm̄ potētia que
apꝓhendit si sit indisposita ꝛ ab armonia
debite ꝓportiōis discrasiata/faciliter deci-
pit in iudicio. aut qnq; nihil sentit. oportz
pino nostrā cognitiuā rōnalem bene dispo
sitū esse/si bene ꝙ eā qrimus apꝓhendere/
ꝛ in obiecto pueniētis honestatis cōsolari
Exemplū a sensualitate sumamus. Ba fe-
bricitāti vinū/illud amaricabit lingnā ei⁹
Ostende lippo lumē gratissimū/ille cōtur
babit. Exulceratū palpa lenitet. cū nō dole
rationem sed dolorē acerrimum inferes.
Odores suauissimos nō sentit reumatic⁹.
Surdastris nō est delectamento vox cano
ra/dulcisq; symphonia. Nō secus estimā-
dum ē de sensibus aīe interioribus. Quid
me respicis q̄d admirar? si rōni suos q̄q;
sensus cē dixi? Mōne ēm ea visus spūalis
quo cernit pulchritudo decor ꝛ cādor lu-
cis illius eterne cuius lumē signatū est su-
per nos. Quo visu videre nōne se dicat apo
stolus. Nūc ꝙ speculū ꝛ in enigmate. tunc
aūt facie ad faciē. Est auditus spūalis quo
capitur sūma armonia veritatis. Be q̄ pro
pheta ait. Audiā quid loq̄t in me dominꝰ
Est ꝓterea gustus ad quē invitabat idē ꝓ-
pheta. Gustate ꝛ videte qē. Est in sup actꝰ
spūalis. alioqn nō diisset sponsa spōso in
canticis. Leua eius sub capite meo ꝛ dextra
illius amplexabit me. et osculet me osculo
oris sui. Beniq; olfactū esse in rōne probat
vox eiusdem spōse ad spōsum. Trahe me
post te. curremus in odorē vnguētoꝝ tuo
rum. ¶ Nos vero cogitatiōes ꝛ motōnes
ꝛ sensatiōes huius quintuplicis sensus/ra
dicate in vno libero arbitrio hoīs/soliti su
mus appellare noīe visiōis. vt vide q̄d sa-
net. q̄d ledit. Et ēm hoc ꝓprie ꝛ integre di
cit Augꝰ. ꝙ visio ē tota merces. Nā amo-
rem ꝛ dilectionē cū delectatiōe. hoc modo
visio in se claudit. ꝛ hoc mō q̄ plura diligit
plus cognoscit. Hoc mō ꝓtemplatio ad se
licitatē sufficit integrādam. ¶ Proinde
sensibus istis q̄q; reformatis ꝛ sanatis ꝙ

lucrum (Nam lucrius est potissimū ad hū
ismodi purgationē ꝛ sanationē infirmi)
q̄s nō agnoscat ꝙ vehemēs delectatio con
sequat ex ꝓiunctiōe cuiuslibz hmōi sensi
um cū suo obiecto pueniētissimo. Et qō ē
obiectū illud vtiq; deus omne bonū sicut
dns Adoysi repromisit. Ostendā tibi om-
ne bonū. Ipe nimirū est visui summa pul
chritudo. auditui sūma armonia. olfactui
odor suauissimus. gustui panis sapidissi-
mus. tactui sūme suauis intimus ꝛ cōiun-
ctus. Vide q̄ ꝓiunctus. Nā qui adheret
deo vnus spūs ē cum eo. ¶ Hec oīa aug⁹.
Greg⁹. ꝛ Hugo⁹ ꝛ ceteri theologizantes no
bis valde impares/passim cantāt. ꝛ nos cir
ca pugnas vbiq;/circa fātasiaꝝ fumos plus
obnubilātes q̄ illuminātes. plus fumātes
q̄ flammātes. languemus. artamur arefsci-
mus atq; vanescimus vt ob tales forte di-
gentibus. ¶ Et pensate p̄cor. p̄cor aduer-
rite. si sensus naturales ꝛ impfecti/tāta nos
oblectatiōe trahāt ꝛ rapiāt eā vsq; ad fu-
riā ex apꝓhensiōe obiectoꝝ. plane imperfe
ctoꝝ ꝛ plurimū amaritudinis habētiū: q̄s
existimare sufficiet quāta est illa delectatio.
quātus torrens voluptatis sobrie ꝛ sincere
dū pfectissima potētia/oblecto suo pfectis-
simo/sub hac rōne quintuplici sil' apꝓhen
sione ꝓiūgit et vnit? Hoc sensit intime q̄
tū alte clamauit. Quām magna multitudo
dulcedinis tue dne: quā absco dixti timen-
tibus. ¶ Uellē nobis tpus sufficere ad cō-
firmandā hāc veritatē exemplis illustrissi-
mis sāctoꝝ illoꝝ quoꝝ memoriā recolit ec-
clesia. Nā p adaptatiōem quandā liceret
bos q̄q; sensus ad q̄nq;plicē statū beatos
rum traducere. Olfactū ad ꝑiarchas et ꝓ
phetas. Uisū ad apl̄os ꝛ discipulos. Au-
ditū ad martyres. Gustū ad confessores.
Tactū spūalit ad virgines ꝛ continentes.
¶ Ostēderemus quēadmodū lucr⁹ pur-
gauit ꝛ sanauit hos sensus i eis septima be
atitudine mediāte. Et ex descriptiōe boni
lucr⁹ illā palā elicit. Lucr⁹ sanauit olfactū
a fluido reumate affluentiū bonoꝝ ērenoꝝ
ꝙ paupertatem spūs in ꝑiarchis ꝛ ꝓphetis.
etiā inē medias diuitias. Luctus purgauit
visū ab inflatione supbie tumide ꝛ ab acri
moꝝsu vindicte felle atq; pungitiue. ꝙ mi

tratem in apostolis. Luctus purgauit au
ditum in martyribus ab impletõe tremu
la terrenarũ solicitudinũ ⁊ a ꝓpij cõmodi
viscositate per esurie inficie ⁊ misericordie
impensione. Luctus purgauit ⁊ sanauit gu
stum in cõfessoribus/a febrili ⁊ sordido hu
more fedoꝝ desideriorꝝ p mũdiciã cordis.
Luctus denicꝫ purgauit ⁊ sanauit tactum
spũalem in virginibus ⁊ continẽtibus ab
inquietissima prurigine fede carnalitat̃ ꝑ
pacem spũs. ¶ Porro necꝫ lingua dicere
necꝫ mens percipere potest/ quanta ad hãc
sanitatem ⁊ reformatõnem a luctu factam
subsecuta sit consolatio. Ex magnitudine
suoꝝ effectuũ eius plenitudo concludatur
Hec nẽpe ꝓsolatio suo odore traxit abraã
de terra ⁊ cognatione sua. ⁊ imolationem
ꝓpij vnigeniti nihilpẽdere compulit. Sic
de ceteris patriarchis ⁊ ꝓphet̃ suo modo
Hec consolatio sua pulcritudine ducebat
apostolos gaudentes a conspectu ꝓsilij ⁊c.
Per ipius dulcẽ armoniã lapides Stepha
no. ignis Laurentio. Agathe carcer. carbo
nes igniti Tiburcio. Uincẽcio sartagines
dulcescebant. Quid amplius? Per hanc
vericꝫ consolationem sapidissimã vasta soli
tudo heremi. fames. sitis. nuditas. et oĩa
que horrida ⁊ aspera humana mortalitas
refugit. ea a beatis confessoribus vltro su
scepta sũt. Denicꝫ tenelle puellule hac con
solatione diuini amplexus cõfortate/extin
xerunt impetũ ignis concupiscẽtie inferna
lis. cis placuit celibatus. nuptie despecte sẽ
mois omniũ terribilioꝝ absq; vllo terroꝝ
susceptа est.

Bene ergo habet ⁊

hic terciũ fundamẽtũ in hoc ẽmio ꝓsolatõ
validũ ẽ sicut p̃cedẽtia. ⁊ sustinere sine col
lapsu structurã q̃drificare ꝓsideratiõis p̃t.
¶ Prima ꝓsideratio. Lugentes non solũ
non contristat quicq̃d eis acciderit vt ỏ in
sto sapiens loquit̃: sed etiam ipsos letificat
⁊ consolatur. Ratio in ꝓmptu est. quoniã
apphendunt quicq̃d cuenit eis/tãq̃ missũ
eis a patre misericordiaꝝ. ⁊ a sapientia di
uine ꝓuidentie. que attingit a fine vsq; ad
finem fortiter: et disponit omnia suauiter.
tangꝫ etiam cooperans in bonum suũ ꝑm
apostolicam sententiam. Dit illud mors.
sit tribulatio. sit angustia. sit letum. sit tri
ste eodem per omnia vultu. eodem luctu.
eadem consolatione pugnant per arma in
ficie a dextris et a sinistr̃. ¶ Miratur hic
aliquis de sanctis nostris. Miretur quo
modo epicurus voluptat̃ assertor dixit (te
ste Seneca) iocundũ esse virtuoso/torqueri
in tauro phalaridis. Et dum morieꝫ ver
mibus scataret hanc vocem emisit. felicissi
mũ hunc diem ⁊ beatissimũ ago. Nõne ꝑ
terea hoc vidit oculatissimꝰ pbor Arresto.
dicens in virtuoso omnia ꝓsonare rationi
¶ Igit̃ erant fideles isti pbi opponet ali
quis aut absq; fide intelligi pñt q̃ credunt̃
Ubi est ergo illud/nisi crediderit̃ nõ in
telligetis? Ego autẽ quales isti fuerint pbi
non disputo. Scio tamen nec mentitum fu
isse pbm. nec intellectum talium mereatur
haberi posse/absq; ꝓuia fidei saltem in for
mis collustratione. Et forte veritas sese ꝑ
oꝝ infidelitũ sicut olim per asinã balaam
⁊ per cayphã reuelauit. Propterea ipos in
tellexisse plene que dicebat nõ assero. ſz ita
tñ sentiendũ ẽ ꝓ stater affirmo. Sz dicunt
nos dicere ita/vel ad fauorẽ fidei vl̃ religio
nis adulationẽ. vel nr̃e ꝓfessiõis laudem.
q̃m vicꝫ officiũ nr̃m mẽuri sit. ¶ Barriant
qđ volverint/ ꝓfecto. ⁊ si cessaret nunc oĩa
obligatõ ad fidẽ ⁊ religionẽ/certatim ⁊ com
perta rõ in hac me veritate teneret. beatos
⁊ cõsolatos ee lugẽtes in multis quoqꝫ veri
tatibus fidei nõ minus ex̃neis. ¶ Subin
de miraculũ hoc consolatiõis in aduersi
tatib⁹ fit ex gr̃a dei specialit̃. ⁊ ex forti actua
tione rõnis in recogitatiõe diuine ꝓuiden
tie p̃ne oĩpotentissime ⁊ sapiẽtissime et
optime. Que actuatio fortis vel trahit ad
se vel impedit actus inferioꝝ potentiarum
aut saltem ne suũ actum impediãt diminu
it ⁊ remittit. Fũdat hoc in illa regula pbie
Maiores motus impediunt minores. Qui
autem in christi passione non ita cõtigerit
miraculose dispensationis fuisse dubiũ nõ
est. ¶ Dic ingerit se corollarium de te bea
ta virgine que regina celoꝝ vocari digna
es. quia dum tuam pertransiuit animam
gladius passionis filij tui. ania tua nihilo
minus consolatione plena fuit. Denicꝫ ex
his elucet quo pacto in sapientem necꝫ in
iuria cadit necꝫ lesio.

Secunda ꝓsideratio

Epicurus collocās hominis felicitatem in voluptate animi si cōsequenter locutus ē posuit eam sitr in luctu ꝓ statu pñti. Itaq; dici nequit; q felicitas nra sit in voluptate/nisi comitāte. Nō em ipa est finis vltimus. sz solus deus p dilectionē ē cognitionē apphensus. Comitāt aut pari mō de necessitate felicitatē istā luctus ꝓsurgēs ex apphensiōe maloꝝ vt inhonesta sunt vt honestatis impeditiua. Dicere em q cū vicijs ꝛ erroribus/possit hīi vera voluptas ꝛ pax animi. ē ponere incompatibilia. Bñs erat q vixit. Nō ē pax impijs. qñ natura/ p os synderisis/ ingiter vicijs obmurmurat. ꝛ p intelligētiā erroribus quēadmodū lapis ex locū positus inqet; quodāmō est cuius signū accipimus/qō pmit obstātia. Nic collaudādus ē eraclitus quē referunt Juuenalis ꝛ Seneca cōtinue fleuisse. collaudādus si flebat eo fine ꝛ circūstātijs q̄ bus oportebat.

Tercia consideratio

Lugētes q bitant in sepulchris q mozitur ē tota die sicut oues occisiōis q exasperāt i se ipis. q renuūt ꝓsolari vt ꝓsolent. q descendūt i infernū viuētes. hō ē ꝓsiderādo illuz sibi pcauēt. suscipiūt etiā i hac vita maiorē ꝓsolationē q̄ q ꝓsolatiōib; carnalib; ꝛ indignis se totos pcipites dāt. Qm ibi mor delectatio effluit. ꝛ stimuli gues ꝛ hami inclusi fixi manēt/infelicē aiam corrodentes. adeo q lōge maioris vite sē bōi pluriq; cū sit i eis secura ꝛ leta mēs q̄si inge ꝓuiuium animus vo gaudēs etatē floridā sacit.

Quarta consideratio

Noīes corrupti sēsus spūal' ꝓ sapiaz ꝛ rena ōalē ꝛ diabolicā/nō pl; audiēdi sūt. nō pl; ꝓsulēdi aut credendi si ō ea q̄ vitim; de luctu ꝛ bītudine ꝛ ꝓsolatiōe latrauerit/ q̄ si porc; laudaret voluptatē culpat; mūdicijs. Aut quō febrīcitās l'mr pgnās vel alie lesus audiret/si ō sesatōes eoꝝ boīm q̄ sanisūt disceptarēt. Utrobiq; em par ē rō decaptiōis nō credēdo. corruptio sz iudicij ex corruptōe potētie apphendent; indicātis

¶ Propter̄ de ꝓsolatiōe ꝛ bītudine nra/ plus aliq̄s credēdū est simplicibus idiotis tāq̄ pl; in hoc ve sapiētib; ꝛ experīētā inti mā philosophātib;. ꝛ q ꝓ ꝓsuetudine ꝛ lu cū ꝛ gra/puros hīt sēsus interiores/q̄ alijs q̄ cū libet erudit; cū suis corruptuis ꝛ fedis desiderijs/obnubilantib; ꝛ amaricare. delipeq; faciētib; oēm sensū rōnis. cui; corruptōis/māifestū signū ē q̄ dolere neq̄unt de pctis. Quid dico nequeūt. Letant etiā cū malefecerint. exultāt in rebus pessimis. Adeo sēsus eoꝝ a sācitate ꝛ a vita bona lōge abest. adeo ꝓtsus obtorpuit. Et qñ tā ta occurrit nob hodie testū turba sanctoꝝ sāctarūq; oīm/nob testificāti ū cū xpo/beatos cē q̄ lugēt. qñ ꝓsolabūt. ꝓfecto nō minus eis i hoc q̄ phis i alijs suis inuestigatōnib; credē equū ē. Utrinq; em par ē ratiocinatiōis fulcimētū in expīētia sitū. vt palā tradit Bion ysius. viij. c. de vitis noibus. Et dñs Anthisiodorēs in ep̄. ō dono sapiētie. Licet igit ñ sola credulitate. sz etiā cū intelligētia/fideliter asserē thema ꝓpositū Beati q̄ lugēt qñ ipi ꝓsolabūt. ¶ Ora bilita vitate fidei nre sup hoc triplici fūdameto triū terminoꝝ sumpti themat; destitudo. luctus. cōsolatio. ꝛ fide ad intellectionē sicut arbitroꝝ deducta. nō ad meriti euacuationē (sp em ꝓtne vitati nō rōni fides innitit) sz ad eius ꝓbationē. reprobos irrisores pconiū: tota in āmonitiōe trāseat ꝛ finiat oīo. ¶ Lugētes ꝛ penitētes audite cum ꝓmio gaudiū vestrū ne vos absorbeat tristicie exercitū. Audite beatos ē q̄ lugent qñ cōsolabunt. Beatus vo luctus/ ad cuius mēsā in secreto mētis cenaculo duodecim fructus spūs ministrāt enumerati ab apl'o ad Gal'. v. Charitas. gaudiū. pax. patiētia benignitas. bonitas. lōganimitas. māsuetudo. fides. mūdicia. cōtinentia. castitas. ¶ Gaudijs luctus q̄ egyptiacā vicioꝝ turbā/fūditus mergit. q capita draconum hoc ē initia malaꝝ suggestionū/cōtribulat in aquis suis. qui sup aquas babylonis sedens ꝛ flens/allidit parulos ei; ad petrā. qui sordes carnalitatis abluens/oblionē etiā inducit luxurie magne cuius ꝓsolatio ni nō miscēt alienus. cui cedit luctus infelix mūdane aduersitatis tāq̄ si clauus clauo retudit ¶ Et o vos eq̄ssime si tā obstinate refugiūt homines luctū/ q̄rētes cōsolatios

dem. quo pacto nō intelligunt qm̄ ideo sal tem lugere deberēt vt psolarent. Experiāt licz quāta ē in luctu bona iocūditas q̄ vis cortex amarus videat. Aut si nōdū istud expti sunt vel expiri nolūt. credāt expertis. credāt demonstratiōibus pbiis. fidem ha beāt his oībus q̄ sicut soli vtraq; psolatio nem expti sunt carnalē p̄mitus. postea spi ritualem. Ita soli ō vtraq; certissimum ex mutua collatiōe ferre p̄nt iudicium quem admodum fuit Aug⁹. ⁊ aliorū plurimi. q̄ bus gustato sp̄ū/ cōtinuo desipuit omnis caro. ⁊ horror etiā fuit. Et audi ex me. pa rum em̄ eēt autoritas in experiētia mea sed expto crede. Dic tu nobis Bern̄. Quid de hac psolatiōe iudicas? Qui sel' in contem platiōe diuinā dulcedinem degustauit. ne scio an ipsā gehēnā ad tp̄us horribilius ex periri penalius ve ducat/ q̄ post spūalis stu dij huius degustatiōem aut suauitatē/ exi re denuo ad molestias carnis ⁊ ad carnaliū sensuum tumultus. Hoc expertissimus ta lium ⁊ testis veracissimus dixit cui discre dere nefas ē. ¶ Sz his auditis suspirat ptinus aia ad psolatiōem hāc hīdā. Vt igit̄ lugeat necesse ē. Sz lugere volo inq es nec valeo. quasi vicz nulla ⁊ nō penitus vberrima eēt fletus materia et eo maior q̄ minus fleā. Nihilominus accipe psilium tu hodie ad aliquē sāctoz̄ p̄uertere. vt tibi gr̄am hāc luctus sua impetret oīo: percuti at deus silicez cordis tui vbga disciplinē: vt inde p̄fluāt aque suauissime ⁊ largissime. sic em̄ a beata illa/ q̄ fletu diluit maria ma gdalena. quidā luctus gratiā obtinuit p̄m narrationē Guilhelmi parisien. in rhetori ca sua diuina. q̄ in hac materia/ sicut et alie meditatiōes sāctoz̄/ plurimū est idonea p̄ cussione mentis ad luctū. ¶ Ecce p̄stitu imus añ p̄sideratiōis nr̄e oculos nō i tran situ sed in p̄fundo fixoq; intuitu/ ad quid geniti sumus. q̄d et vbi futuri sum⁹ igno ramus. Quid si abesse cōgerent p̄ter mo mentaneā delectationculā ab eterno p̄sor tio beatoz̄. quāta eēt illa cōfusio deus mi sericordie. quāta desolatio. Ite maledicti in ignē eternū. Si fleā lachrymis amissa pe cunia veris. si mors amici/ pene nos exani mat. si qualecūq; infortuniū nos tpale con turbat. Nec oia ad aie vr̄e mortē quācula sunt. Quale portētū est gestare secū funus aie p̄prie: nec iā gestare sed trahere ad sepul turā infernalē. ⁊ instar frenetici inter p̄pria mala ridere ⁊ iocari. exemploq; vituli qui ducit ad mortē petulco vanitatis pede sal tare. Nōne p̄teres gaudiū p̄ns sicut p̄cer est/ a quo linea miserie trahit̄ in infinitum Et q̄ ducūt in bonis dies suos in p̄cto ad inferna descēdūt. Luctus bonus/ ecōtra li neā describit gaudioz̄ ⁊ psolatiōis sine ter mino duraturā. qm̄ breue hic ⁊ momenta neū tribulatiōis in nobis supra modū im mensū glorie pōdus opat̄ in nobis. p gra tiā/ ⁊ in futuro p gloriā/ p̄stāte eo q̄ est bene dictus in s̄ecula seculoz̄. Amen.

Alius sermo factus i die oīm sāctoz̄ p eundē Cancellariū.

L Xultate qm̄ merces vr̄a copio sa ē in celis. Matth. v. et sīliter Luce. vj. Docctissimi ⁊ sapientes viri. venite exultemus dño. qm̄ hoc habz hoīm cois natura. vt de p̄ria sua nescio qua dulcedine/ cūctos loq; pariter au direq; delectet. Nō degeneremus igit̄ ab hoc pio naturaliq; desiderio dū ō ulla mer cede celoz̄ q̄ vere p̄ria nostra est. p̄ria fina lis ⁊ eterna/ sermonē facere instituim⁹. Ne mo claudat aures vl' alijs tumultuosus ex istet. obmutescat garrulas sū murmurans puerilis sibilatio q̄libet p̄ricescat. quinetiā seclusis ad tp̄us reiectisq; oībus ad anime ostiū pulsantibus audiamus ⁊ exultemus qm̄ merces vr̄a copiosa est in celis. Dō vt agere ⁊ loqui digne possimus/ dispensatri cem mercedis illius eroīātes salutem⁹ p il lud angelicū Aue maria ⁊c. ¶ Exultate q̄ niā merces vr̄a copiosa ē in celis. Si apud incredulos ⁊ vere religiōis exptos hīdus mihi p̄mo eēt/ eniti p̄mū oportz argu mētis stabilire mercedē iustis. ⁊ reprobis sup pliciū post hāc vitā non deesse. Quis q̄s em̄ hoc vel negat vel in dubiū revocat/ cetera q̄ de virtutibus ac pietate disseruerit/ facile cō temnit. Atuero/ melius nūc mecū compre hendio siuisq; agit̄ q̄ oratiōnē facturus suz/ viris xp̄iana fide ac pietate diligēter imbu tis. q̄bus certe p̄suasū ē debz ⁊ fixa credu litate stabilitū: qm̄ qui bona egerūt ibunt in vitā eternam. qui vo mala in ignem eter

hum. Nec incredula mente suscipiunt vo
cē nr̄i thematis. Exultate qm̄ mer. ⁊c. Nā
si deus est remunerator ē in se credētiū quē
admodū publica nedum theologor̄ verū
etiā pbantiū et vlter oīm rōne vtentiū vox
acclamat. alia post hāc vitā iustis merces
necessario sperāda ē. Neq; em̄ diuinitatis
iustitie pietatisq; cultoribus/sua merces i
hac vita dat q̄ creberrimis exercet erūnis.
qr oēs q̄ pie volūt viuere in xp̄o psecutio
nē patiūt. Nec desūt exēpla. Verte oculos
ad qualibz̄ sanctor̄ oīm quor̄ hodie celebri
tas memorat. Et si mortalē p̄tis vite sue
cursū discusseris. qd oro te nisi duz̄ pena
le acerbū ⁊ quotidiane mortificatiōi simil
limū repies. Propē te inq̄t ap̄s beata morti
ficamur tota die. ⁊ ap̄lus. Satis hec. R. p.
ne fratres in xp̄o p̄apui ⁊ idoneis testibus
sapienē credidistis. Testibus inquā q̄ nec
fallere vellēt. quippe p̄ sua assertiōe nihil i
mūdo hoc nisi tormēta mortē flagella q̄z re
portantes. Qui nec p̄terea falli p̄nt q̄ inspi
rante deo locuti sunt. ij. Pet. j. ¶ Nō sic̄s
in hoc cetu venerādo ita pditus eēt ⁊ indo
mite ad fidē cervicis/nō dū futurā sanctor̄
mercedē crederet. Absc̄edat pcōr. Nō ex
pectet vt illud sibi pbandū assumā ⁊ ingeram solē cecis oculis. Nā (o deus equissime) q̄d apud illū ageret mei t̄monis exiguitas/q̄ tot et tātis incassū audit doctissimor̄. sanctissimorūq; assertiones. testimonia q̄ credibilia facta sunt nimis p̄bationes et oracula. q̄ et ipsā spernit diuinā ⁊ celicā xp̄i vocē dicentē. Exultate qm̄ merces vr̄a copiosa ē in celis. ¶ Vis igit̄ scire o fidelis aīa. nā ad talē mihi t̄mo ē. vis scire q̄ copiosa merces sit in celis. nō ego sz oēs i pē rndeat Gen. xv. Ego p̄tector tuus sū: ⁊ merces tua magna nimis. O ve magna merces nimis deus. Et tā magna p̄sus vt magis posset cogitari. ⁊ q̄cq̄d de mercede sanctor̄ aliud dixeris. p rei magnitudie patrū ē/exiguū ē/indignū est. Illa q̄ppe ēque in se sup eminēter hz statū oīm bonorū aggregatiōe pfectū ⁊ sup excellēter in se amplectit. quicq̄d diuitiar̄/quicq̄d delectatiōis/quicq̄d honoris ⁊ glorie desiderabile ē aīe rōnali. ⁊ vltra i infinitū anctius pfectius ⁊ excellētius. ¶ Grandis sane excellētia atq; dignitas creatura rōnalis. Eam itaq; tam capacem fecit deus vt nihil minus eo ipsā replere possit. quietare nihil. nihil satiare. Vnde Aug⁹. j. p̄fes. Fecisti nos ad te. ⁊ inquietū ē cor nostr̄ donec q̄escat in te. Quis in re canit p̄pha. Pars mea deus in etnū. Et alibi. Portio mea ⁊c. Iter. dñs ps hereditatis mee ⁊c. Bona vtiq; ps ⁊ magna portio deus. Et cui nō sufficit/nimis auarus ē. nimis auidus ⁊ stolidus. ¶ Letamini igit̄ in dño ⁊ exultate iusti ⁊ gloriamini oēs recti corde qm̄ merces vr̄a copiosa ē in celis. Si p̄dus labor̄ vos p̄mit. Si p̄ter iusticiā patimini. Si fame siti frigore coxa/via p̄ē r̄p̄m atterunt. Si ad obediendū deo castigatis corpus vr̄m ⁊ in suum tem redigitis. si malesuaues spernitis voluptates honores vanos calcatis. oia denicq; vt sterc̄ora arbitramini. gaudete qm̄ nō sūt digne passiones huius tp̄is ad futurā gloriā q̄ revelabit̄ in nobis. Vileat q̄rels d labore cū tam certa spes sit de denarij diurni p̄solutiōe. Huc fatigati parumq; gemitis. Gz exultate qm̄ ⁊c. ¶ Gz animi nr̄i naturā agnosco. singulariū enumeratiōe magis capit ⁊ movet. Cibus integer minus sapit ⁊ p̄trita suauius redolēt aromata. Gobrē decisor̄ fiat nr̄ t̄mo de sanctor̄ mercede/⁊ ex visibilibus ad invisibilia transeūtes deducamus a posteriori vt possumus quanta erit ⁊ q̄m multa sanctor̄ retributio. Ex his q̄ apū nos hic agunt videntq; et tā q̄ aliquo curru vtamur p̄sideratiōe sensibiliū ad ea que sensum latēt vteūq; latēt capienda. Neq; em̄ in suo fulgore ⁊ lumine videri potest a nobis viatoribus ⁊ corporeo mole pressis/ sanctor̄ merces q̄ deus ē/si nō aliqbus inuolutris ⁊ similitudinibus rep̄ corpaliū fiat obumbratio q̄dā. put diuinus dixit p̄ Dionysius. Et inē plurima (qm̄ res ⁊ tp̄us exigunt) vertamus oculos nr̄e p̄siderationis ad almā hanc vniuersitatē parisien. matrē nostrā cuius nunc cōmemorata ample oia recta intueamur diligēt ⁊ solert̄ ea oia q̄ ibidem fiūt ⁊ tractant̄. fortassis agnoscam⁹ q̄ si tm̄ delectat̄ ⁊ afficit̄ animus i bonis minimis. Si tā vehemēti solicitudine: tā vario multoq; studio in vmbra ⁊ vestigio pene modicuz veri boni nr̄i figit̄ et agglutinat desiderū. Si denicq; similitudines huius pulchritudinis sapiēte ⁊ bonitatis in sui dele

ctationem tã incredibiliter nos incendunt inflammãt ⁊ capiũt. magna eẽ ꝓfus ⁊ miranda nõ ambigamus que de hac sanctoꝝ mercede sperare iubemur et debemus. nec inanem cohortationẽ eẽ nostri saluatoris. Exultate qm̃ mer. ve. ⁊c. ¶ Assurgat igitur nr̃a cõsideratio ⁊ quadruplex bonũ. vel ſt rectius loqui libet quadruplicis boni vmbrã festigiũ et odorẽ recogitem⁹. In hac alma vniuersitate matre nr̃a/amari p mercede siue pariter ⁊ conq̃ri. In artiũ facultate merces ẽ naturaliũ rex cognitio. et habitudinis causaꝝ ad effectus q̃ ad bonũ quoddã honestũ ⁊ liberale. In medicine facultate merces ẽ sanitat[adeptio/ restauratio seu cõseruatio. quo ad bonũ placens ⁊ delectabile. In decretoꝝ facultate merces que dã est trãquilla ciuiũ cohabitatio. paxq; delectatio/ quo ad bonũ cõferens ⁊ vtile. ¶ Postremo in sacre theologie facultate merces ẽ compositio moꝝ ⁊ alta diuinoꝝ cõtemplatio quo ad bonũ heroicũ ⁊ supnaturale. ¶ Magnũ esse putemus. R.p. et magr̃i magnũ si vt vnã aliquam ex his mercedibus adipisci cõtingat. Certuꝝ rei hũius faciunt iudiciũ/labor assiduus ⁊ iuge studium. vigilamus. lucubramus. et cũ multa cerebri vertigine ⁊ oculoꝝ lesione libros totos euoluimus. Exulamus/ vltro a patria dulci. charos parẽtes linquimus. estuamus. algem⁹. siti fame paperie ⁊ mille incõmodis afficimur. dura q̃libz ⁊ aspera ꝓpetimur. Ad q̃d ista nisi vt vel in vna vel pluribus p̃dictaꝝ facultatũ excellentiã mercedis quã pollicent assequi valeamus. Et tñ obsecro in his oñibus quid pfectuꝝ quid solidũ quid ve satiatiuũ. imo si veritas acri iudicio metiat[: quid non diminutum inane anxiũ supuacũq; repies[? P ot ateamẽ tanta nos efficacia/ talis spes ex illis attrahere imo et impellere vt in tot grauibus ⁊ molestijs studioꝝ laboribus gaudeamus iocũdemur ⁊ exultemus. Quale h⁹ ⁊ q̃tum est argumentũ o scientifici ⁊ pcellẽtes viri de eterna mercede sãctoꝝ si sic temporale ⁊ momentaneũ nos cõdelectat p̃miũ de felicitate p̃rie. Si sic placere põt exilium vallis miserie[: de veri summiq; boni super plena gustatione si tñ saporis est in eius pertenuissimo odore. Quãobrẽ oñs qui speratis in domino/ quoꝝ conuersatio in celis est. qui sapienti cõsilio nõ facitis de naufrago mari portum. ꝺ via vbi libet obsessa terminũ: nec habet[hic manentẽ ciuitatem. sed cum apl̃o futurã inquirim⁹. Exultate qm̃ mer. ve. co. est in celis. ¶ Ꝺ ꝺ diutius in ꝓassumpta similitudine vs fari libet. quatinus ex his q̃ animus nouit. ¶ Surgat ad cognoscenda que nõ nouit. ⁊ p ea que didicit amare. discat ⁊ inuisibilia diligere. Ostẽdamus vt possum⁹ i vniuersitate illa supcelesti q̃ est mater nr̃a et libera fm̃ apl̃m/ pfectissima sincerissima q; veritatẽ constare omnia q̃ in hac inferiori vniuersitate tanq̃ in eius figura quadã ⁊ imagine nõ sine multa impfectiõis admixtione cõtinent. ¶ Nunq̃d vniuersitas illa supcelestis/ grãmaticã hz: sermonis congruitate elegantia ⁊ ꝓprietate venustissimam[? Nulla soloecismoꝝ barbarismoꝝq; vicia. nulla barbaries incognita. Nulla subinde verboꝝ sententiarũq; ieiuna pauperies. Scõm hanc beatissimi spiritus illi angelici ⁊ humani/ quorum celebritas agitur: nunc mutuo nunc cum deo cogitationes intimas affectionesq; loquunt[⁊ audiunt. Ad ultos em̃ aut surdos eos q̃s dixerit[? Cum audiat apl̃m. j. Coꝝ. xiij. Si linguis hominũ inquit loquar pariter ⁊ angelorum ⁊c. Et Esa. refert seraphin dansare Sanctus. sanctus. sanctus. dñs deus sabaoth. ⁊ talia sunt absq; numero. Verũ quomodo fiat ista locutio/ quia nuper et olim disseruisse q̃ sentiebam memini. nõ repeto. Vos igitur qui grammaticã diligitis. Exultate qm̃ merces vr̃a mnl. ⁊c. ¶ Ad logicam vero transeamus. Cuius officiuꝝ est a falso verum discernere. Sed o veritas quanti apud nos reperiuntur fallaciarum laquei. quot falsigraphe ⁊ fucate sophismatum tendicule[? At uero in vniuersitate illa celesti et mercede sanctorum/ abest oñis ab eorum logica deceptio. neq; falsum aliq̃/ veri facie assumit. nuda fulget veritas. ⁊ velamie nullo falsitas opiẽ. Sine bri illi vrantur syllogisticis enthymematicisq; discursibus. Seu potius (vt quibusdam placet) vnico rectoq; intuitu cognoscant omnia. vel in verbo tanq̃ speculo lucidissimo et exemplari perfectissimo cuiuslibet veri-

ētatis. Sen etiā in genere ꝓprio ꝛ hoc ꝓ verbum ꝓductū in anima ad similitudinem verbi diuini. qđ in se simplex existēs sententiosissimū est ꝛ numerose veritat[ē] expssiuū Qui igit logicā excolitis. Exultate quoniam merces vra copiosa ē in celis. ¶ Porro in rhetorica beatissimas atq; fecūdissimas incolas vniuersitatis illius celestis abūdare certissimū est. nō ad abusum q̄lis apud nos inuenit. ad mentiēdū facile. ad ridendū mordacit. ad fallēdū vafre ꝛ nequit. ad nectēdū calūnias insontibus. deniq; ad attollendū ꝰ veritatē mendaciū. ad confundendū falsq; nefasq. Sz rhetorica talis inibi regnat/ ꝙ quā incessabili voce ꝛ oratōne decora iocūda ꝛ florida. in hymnis omnimodis ꝛ psalmis dei laudibus occupātur. ꝙ quā insup sancti oēs tanq; rhetores peritissimi et patroni aduocatiq; dissertissimi fidelissimi ꝛ placidissimi/ deflectunt irā iudicis. pctōribus veniā. iustis gratiā/ ꝛ gloriā impetrātes. Nobis idcirco pctōribus quoꝝ causa inquā pdicta est/ cōfugere salutiferrimū ē ꝓsilium ad tales eloquētissimos oratores. hodie ꝑcipue qñ multiplicitatis intercessorib⁹/ deus abundantiā sue pietat[is] fauorabilius largiet. Qui igit rhetoricam colitis. exultate qñ merces vra copiosa est i celis. ¶ Cetꝝ si mathematicales scientias geometricā loq̄r arithmeticam musicā ꝛ astronomiā in celis ponim⁹/ non fallimur. nō q̄ tales p oīa sit vsus scientiarū hmōi apud illos q̄lis apud nos existit. Lō ge pfectior ē atq; diuinior. vbi oīa nude cōspiciūt facta i numero pondere ꝛ mensura. Musicā ꝑ ceteris ita illic exerceri ꝓspicuū est/ vt nō alia videat sapientissimo Augustino eē beatissimoꝝ illoꝝ spirituū occupatio/ q̄ vt pleni sint modulis in laude et canore iubilo. vbi vna vox ē letantiū ꝛ vnus ardor cordiū. O felix illa ciuitas in q̄ magna solēnitas ꝛ in qua iocūde curia q̄ cure ꝓsus nescia. Nā sicut letantiū oīm habitatio ē in te. Idcirco beati qui habitant in domo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabūt te. ꝛ cantabūt canticū nouū i choro ꝛ tympano. cordis ꝛ organo. Totus ꝑterea mūdus cōcinet auribus beatoꝝ carmē pulcerrimū ꝛ armoniā numero sā suauemq; resonabit. Ita etiā vt qđ mireris/ infernales gemitus stridiores horridos ꝛ rabidi vlulatus demonioꝝ cōcurrunt ad integritatem melodie hmōi dulcisone. q̄ in inferno tenor ē iusticia. ꝛ in celo mollior cantus misericordia. Jux illud. Misericordiā ꝛ iudicium cantabo tibi dñe. Qđ ꝓfunde notatū est in hymno paschali. Cum eñ rep̄miē: aurora lucis ruilat. ꝛc. Subinferē ꝓ integritate carminis/ gemēs infern⁹ vlulat. Amplius eēntialis beatitudo sanctoꝝ instar tenoris cuiusdā inenarrabilis ꝓseuerat. Accidentalis vo instar discātus varij. Nunc intēsior accrescit altius nūc remissior depsus sonat. Qua in re nihil eē dicit deuotus Bern. q̄ magis statū glorie celest[is] rep̄sentet/ q̄ alacritas deū laudantiū eiq; iubilantiū ꝛ exultātiū hilaritas. Hilaritatē intelige. nō petulātā effrenā. dissolutā ꝛ nescio quo lenocinio nonnlaq; lasciuā. ꝛ eiusdēre petitōe fastidiosā. quali ꝓstrenuū magnatū templa dom⁹ sue cōuiuia. Nec nempe hilaritas in se plus libidinose ꝛ vesane dissolutiōis q̄ spūalis suauitatis quicq̄ habz Jpa vo hilaritas deuotoꝝ sobria ē grauis modesta. et miro ineffabiliq; dulcore rapiens animū: dilatās ꝛ absorbēs. vt se iā non capiat in se deficiat. fiatq; nescio qs spasmus ex extasis vel excessus. vt alaudā ꝛ philomena videre est canēdo deficere. Vel tūc exultat animus. i. ex̄ se saltat ꝙ gestus corporis decoros tū ꝛ iubilat inenarrabilit. Nūc vo musicalē succentū/ nō admittit nisi puritas cordis. verūq; illud. Laus iocūda decora q̄m/ voci ꝓ cantore puritas est cordis. Ex his ꝛ alijs/ q̄ citra facultatē artiū agūmur ꝙ que qđ agit in celis vtcūq; cognoscimus. Colligite. p. d. et. f. q̄ rationabiliē exhortatur nos rector vniuersitatis illius dicens. Exultate rē. ¶ Subsequnter obijcit nostre cōsiderationi facultas medicine cuius finis est sanitas. res omniū que hic optat desideratissima. q̄q̄ inumerabiles sint morboꝝ spēs qb⁹ mederi ars humana nō sufficit. Satisq; ad hāc rē pbationis affert ip̄m seniū qđ vlla neq̄t arte restaurari. Quid ante in celis vbi nec languor nec seniū. nō mors. nō estus febriū sed ꝑpetuo vigore iuuenilis quatuor dotes corpus ipsum ornant. perficiunt consolidant. vt sit ꝓfulgidum. agile. ꝙuium. pulchrum.

impassibile. ¶Exultare ergo quibus cura ē sanitatis: qm̄ mer. ve. co. ē in ce. ¶Sed est fortasse qui spiā cui regnorū ⁊ principatuuz placeret regimē leges decreta qz cognoscere cognitas ad cuiū pacē ⁊ amorē dirigere. ⁊ p has coercere flagicios os ⁊ pmijs iustos allicere. cōformiter egregij poete qō p singulari laude romanis attribuit. pcere subiectis est debellare superbos. Eneid. vj. Sz o q̄ tanpietatibus et plerūqz frustra in his laborat ē: q̄ sepenumero p pace discordia p vnitate lites atqz dissidia. p requie demū inquietudo acerbissima subeunt ē. vl' ob onerosam multitudinē legū ⁊ inuoluntam canonū pplexitatē: Aut q̄ subuertūt iudicū aios spes metus meror gaudium. Aut maxime q̄ quersi difficile corigunt ē et stultorū infinitus est numerus. Sic certe stultoz. vt gliē cū male fecerit ⁊ exultēt in reb' pessimis. Quar exultāt si me interrogas: q̄ pfecto extra naturā suā ⁊ in bestiiā brutalitatē sese deiciūt ⁊ ois exultatio talis maligna est. Pac. iiij. Sed o vere beata ciuitas illa / celestis vniuersitatis. vbi rex vnus deus est. vnica lex charitas ⁊ hec pace eterna colligat suos ciues ⁊ opulentissima pascit in requie. obedięqz pphetice monitione. filie syon exultent in rege suo. Exultate ⁊ vos qm̄ mer. nē. ¶Ad postremū conuertamus oculos mentis ad diuinā illā sacrāqz theologie facultatē / p quā bonum heroicū ⁊ diuinū cōtemplādo adipisci satagimus ⁊ sane sic adipiscamur dum vbo rum doctrinā / opibus cōpleamus. Tunc em̄ exultabimus. i. extra nos in celū ⁊ deū saltabimus ⁊ leuabim' nos supra nos ad instar solitarij. Et ō obsecro ⁊ obtestor vos p hodiernā q̄ magna est celebritatē ⁊ p illū q̄ ait. Beati q̄ au. ver. dei ⁊ cu. il. Et rursus Qui ex deo ē / verba dei audit / q̄ nimis sufficeatis me modicū adhuc in sermone meo ¶Hunc em̄ ad altiora ⁊ profundioraqz hodierni euangelij mysteria pgere disposui. ⁊ nisi me mea fallit estimatio libēter audietis. ¶Sūmus itaqz theolog' ⁊ doctor ī ihesus xp̄s in doctrina sua sublimissima / ⁊ a cōi holim sapia alienissima / in euāgelio hodierne celebritatis / septē sal' edocuit / sub nūero septē beatitudinū. p quos itur in celū ⁊ copiosa merces appēhēditur: nunc in spe. s. ⁊ pgustatōe q̄uādā spūs. tandē in re ⁊ plena pfectaqz fruitōe. Hec sūt testimonia dñi de qbus ppha. Hereditate acqsiui testimonia ⁊c. Hec ē mystica iacob scala. vbi btūs ille vir cuius ē auxiliuz abste / nūc ascēsiones in corde suo disposuit et vadit de vtute in virtutē / donec videat deus deorū in syon. Et q̄uis vnicus in genere sit saltus quē Aug. posuit amorē dei vsqz ad cōtemptum sui. sicut ⁊ cū amor sui vsqz ad p̄ręptū dei mergit in infernum. nihilominus septuplex hic gradus aut salt' in spē numerat ē. qbus exultāt. i. extra se saltant ⁊ saliūt sancti in gloriā celestis mercedis ⁊ p eos deducit dñs pplm̄ suū in exultatōe. dñs ille q̄ ascēdit iter pandēs añ eos. qui exultauit vt gigas ad currendā viam a sum. ce. egres. eius ⁊c. ¶Primus saltus ē a rebus istis sensibilibus ⁊ diuitijs mūdanis / abstractio. dū ipsa ponit seipam super res istas tpales in altioraqz surgit ⁊ fit celo p̄ximior. Hoc faciūt pauper / diuitias cōtemnentes ⁊ subiectas pedibus hūilis affectōis ⁊ cōculcātes. Ex opposito viri diuitiarū / eis misero mō suppeditant ē. et sicut onus graue p cupiditatis molē grauant sup eos. ꝓterea diuitie sūt eis q̄si mola asinaria ad collū suspēsa. q̄ / nitētes sursuz saltare / retorquent ē in p̄fundū. quēadmodū de saxo zisipi poetica ē fictio. Et aplica vox clamat. Qui volūt diuites fieri / incidūt in tentationē ⁊ in laqueū diaboli. Noli igit ē et nō sarcina diuitiarū ⁊ cupiditatis visco in celos saltare · tutius (mihi crede) ē filiū est / vt pauptatē spūs arripias / leuē expeditam ⁊ liberā. q̄m̄ si Esaie credis / pauperes hoies / in sancto isr'l exultabunt. ¶Scō m̄ saltum opat̄ sc̄a beatitudo mititatis seu māsuetudinis. Et hic fit nō tm̄ modo super res istas cēpales quinetiā sup ipsos hoies / qui nobis vicinio res sunt. a quibus plerūqz grauat̄ saltator celestis iniurijs. molestatiōibus. cōtumelijs. p̄brisqz. Sed in b' saltu sup hoies ⁊ ipsorū incōmoda / erigit̄ hō p māsuetudinē. ⁊ sic erigit̄: vt in eo nihil turbatōis inferre valeāt. nihil lesionis sed a talibus iniuriarū insultibus sursuz magis impellit̄ / ⁊ dei coopatōe attollitur. P̄robat hoc verbū ps̄. Exaltauit mansuetos in salutē. Et iterū. Susapiēs māsuetos

dñs. suscipiēs exponē sursum capiēs. humilians aūt pctōres ⁊ subijciēs vsq; ad terrā Hinc exclamatio illa ad dñm. Exultatio mea. i. saltatio mea. erue me a circūdantibus me. ¶ In tercio gradu scale beatifice ⁊ mystice constituīē saltatori nr̄ celestis/ dum trāsilit ꝓpriū corpus ⁊ exēplo abrae egredit̄ ō domo ꝑris sui. qui in primo saltu reliquerat terrā suā. ⁊ in scō cogitationē suā. cōformiter ad verba scripture in Gen̄. Egredere de terra ecce saltuz super opes terrenas. Et de cognatōe tua. ecce saltum sup hoies cognatos ⁊ affines. Et de domo ꝑris tui. ecce saltū sup sensus ꝓprios corpales. Quid enī cōgruētius significat domus ꝑris q̄ cōtuberniū ꝓprij corporis. Quisquis vō ad hunc gradū tercii moliē ascendere/ vt salubriter lugeat necesse est. Cur ita vt lugeat? Quia certe nisi p fletū lachrymaz exonerēt sensualitas malis cupiditatibus intronascentibus/ exputri fomitis corruptōe. ⁊ nisi diluuio aquarū tuū/ summergant egyptij viciorū/ cōfestim sensualis pharao cū equitibus suis aiam israeliticā sursū nitentē ꝓphendit/ cōprehensam circūligat funibus pctōrū/ ⁊ circūligatā trahit ⁊ deturbat in dānatōnis abyssum. Vera citerq; tūc p̄t exclamare miserabilis hō talis. Quōm iniquitates supgresse sunt caput meū. ⁊ sicut onus graue grauate sūt sup me. Et rursus. Intrauerūt aque vsq; ad aiam meā. infixus sum in limo p̄fundi ⁊c. Sed tanto discrimini q̄le ꝓpinabiē remediū? Vtiq; luctꝰ ⁊ lachryme. Ad q̄d ita? Vt reducti aq̄s marz aq̄s. s. amare penitudinis sup egyptios sensualitatis; ascēdat aia gratulabūda libertate/ p desertū huius infelicitatis/ i terrā celestis ꝓmissionis. Recogitet vehemēter ꝓfunde ac frequēter statū suū. cōditionē suā finēm suum. Audiat q̄ terribilis in ꝓsilijs ōs sup filios hoim. Pensēt q̄ incerta sup ipsam sunt diuine seueritatis seu mie iudicia. Clamet ꝓinde cū Anshelmo. Heu vbi suz. ⁊ vbi nō sum. q̄n vbi futura sum nescio. Ponat assidue corā oculis suis in lumine fidei. q̄ tā eā si recte vixerit merces manet in celis. Binaūt/ q̄ horrēdo abiciēda ē supplicio. Sic o dñe exultauerūt filie iude aievicz cōfitētes ꝓpter iudicia tua. Sic post fletū et lachrymas exultationē inducis. Thob. iij. Sic pinde q̄ seminat in lachrymis/ in exultatōe metet. Nec ē exultatio cū tremore p quā aīa deserit ꝓpriā carnalitatis domū ⁊ ab oībus voluptatū illecebris rūq; tenacibus vinculis semet absoluit. Et si quidē tres isti gradus scale nr̄e euāgelice imaginēs respiciūt. ¶ Subsequus gradus ꝓficientes decet. quē p q̄rtū beatitudinis saltū attingimus. Et hic ē esuries sitisq; iusticie. Hic aīa seipsam exit ⁊ deserit. duz affectu cōmodi sepositō nō iā q̄rit q̄ sua sūt Sed affectōe iusticie/ tota succēdit ⁊ ipsi esurie sitiq; torquet dicēs. Cōcupiuit aīa mea desiderare iustificatōes tuas in oī tpe. cū illis ō q̄b⁹ ꝓpheticus sermo ē ad dñm. in iusticia tua exultabūt. sicut exhortat alibi. Exultate iusti in dño. Justos accipe q̄ esuriūt sitiūtq; iusticiā. Tūc hoc agit aīa tūc exilit ⁊ exultat dū elenata triplici gdu pōrividet ad huc q̄ lōge sit ab illa iusticia beatorū. q̄ impar exīstat tali tātēq; retributioni gratiarū ⁊ laudū. q̄lez ⁊ q̄ta apud se meret̄ creatorē suum/ reptorē suum/ ꝓtectorē ⁊ saluatorē su⁹. ⁊ agnoscēs ipfectū suū. iā non in se manet. sz clamās exultat. Deficit caro mea ⁊ cor meū. ō deus cordis mei ⁊ ps mea ō deus ineternuz. ¶ Priusq; ad vlteriora pgam⁹ attēdere libeat sub palpabili mannductōe qualr̄ in meditatōe nr̄a sic exardescit ignis dilectōis dīne. quēadmodū in ipsa ligni exustione ꝓspicere ē. de q̄bus in ps. Exultabūt oīa ligna silnarū a facie dñi/ q̄ ignis ꝓsumēs ē ym aliū ꝓpham. Primo oīm/ cōsumit humiditas extrinseca. aliūde cōcreta/ cōformiter ad abiectionē diuitiarum. Deinde cortex vicinior cū suo humore resoluit̄ habes scōm gradū. Subinde calor intimi⁹ agēs penetrat poros. eosq; ab humore naturali sēsim euacuat. habes tercium Deinceps dñat ignis sup lignū/ adeo q̄ ꝓ priā incipit deserere formā subalez. habes quartū. Relinquit̄ tandē carbo viu⁹. vbi iam nō est fumalis euaporatio. nō flāma subobscurior/ qnēadmodū in ꝑma duplicitate. Necest ibi volatilis scintillarū creatus. nō rapax aut sonorus vel stridulus ardor velut in tercio gradu ⁊ q̄rto. Sed illic ē igneitas quidā plucida ⁊ quieta. totū carbonē succēdēs illuminās ⁊ trāsille pos-

sidens incorporās ꝛ vnies. Ubi tres inue-
nies reliq̄s gradus/plus rōe q̄ tpe distin-
guibiles, ardoꝛē vicz. fulgoꝛē ꝛ quietū vini
ficūq; caloꝛē. ¶ Et hic status/respicit tres
nouissimos gradus scale euangelice. ꝑm
tres saltus beatitudinis trine. q̄ gradus ꝛ
saltus sūt pfectoꝝ. q̄ iam vltra semetipsos
abeūtes/cū angelicis etiā spiritibus cōuer
sanē in celis ꝛ pedibus sincere ꝓtēplatōnis
in ipso deo gradiunē ꝛ exultāt. ¶ Nec mi
reris si ex se aīam in deo saltare posuerim.
cū dicat Grego. angelos in deo currere. et
maria in cātico. Exultauic inq̄t spūs me⁹
in deo saluta ri meo. q̄d esse futurū vnus p
phetaruz Abacuc posuerat. Exultabo aut
in deo ielu meo. ꝛ apl's. Sine inq̄t mēte ex
redimus deo ꝛc. ¶ Sūt plane in ipsa
etiaz trinitate (si dicere fas est) ꝑm tria
ꝓpriata. tres aīarū saltus siue exulta-
tiones/ꝓfoꝛmiter ad tres nouissimas beati-
tudines. Prima exultatio ē misericoꝛdis
mi amoꝛis in spūsctō. qual'r exultauit xp̄s
in spūsancto. sicut hr̄ Lu. x. Propterea be-
ati misericoꝛdes q̄ miam q̄ spūisancto ꝓ-
pria est/cōsequent. Scōam exultatione in
telligo puriſſime ꝛ mūdissime cognitiōis
in filio. in quē credētes (inq̄t petrus) exul-
tabitis leticia inenarrabili. Idcirco beati
mūdo coꝛde q̄m ipsi deū videbūt. In ter-
cia exultatōe ē pacatissima ꝛ ipturbabilis
ges in ipso p̄is secretissimo a lūssimoq; re-
fugio. Nam beati pacifici q̄ filij dei voca-
buntē. Si filij ꝛ heredes. heredes quidem
dei. coheredes aūt xp̄i. ¶ Tunc in pace fa
ctus ē locus aie. ꝛ habitatio ei⁹ in syō. Ubi
filie syon filie pacis/exultāt in rege suo. Et
q̄libet secura dicat. In pace in idipm doꝛ-
miā ꝛ requiescā. Ad hāc invitabat apl's ad
Col'. scribēs. Pax xp̄i exultet in coꝛdibus
vr̄is. Hinc petrus dicit. bonū ē nos hic sumē
Et paulus. Cupio dissolui ꝛ esse cū xp̄o.
Hic requiescit aīa in mōte sctō dn̄i. Hic ra
chele mortua/amāntissimus dn̄i beniamin
nascit in mētis excessu. Hic in celo mētis
sereno/apparet signū magnū/mulier ami
cta sole. ꝛ luna coꝝ mutabilitatis/sub pe-
dibus ei⁹. Hic ē pax q̄ exupat oēm sensuz
in q̄ pace si pficiat ꝓsistit felicitas ꝛ sctōrū
merces. ꝑm deductōz Aug. Hic abraā ad
p̄tiū tabernaculi in feruoꝛe diei deū susce
pit in angelis. Hic iacob/viciorū supplan
tatoꝝ/i lucta fortis ē erga deū. ꝛ carnalitat̄
neruꝰ in emoꝛe marcescit. Hic moyses di-
uinā intrat caliginē. Hic aaron ꝓpiciato-
riū federis ꝛ sanctasctōꝝ intrat. Hic hely-
as ad ostiū spelūce vidit dn̄m in sibilo au
re tenuis post vehemētē spm̄ ꝛc. Idē post
modū in igneo curru amoꝛis i celū subue-
hit. Hic dicit dauid in mētis excessu: oīs
hō mēdax. Hic sanctuariū dei intrās cōsi
derat nouissima pctōꝝ. Hic salomon eue-
ctus dū clamauit. Vanitas vanitatū ꝛ oīa
vanitas. Hic aīa oscular deū osculoꝝ oris
sui. ꝛ i sui spōsi cubiculo cū amplexꝰ ꝓqe
scit. Hic tādē iobes ē in spū. et nouissima
ptēplat̄. ¶ Exultate igr̄ exultatōe septē ꝓ
plici/coꝛrūdenter ad septē beatitudines
in euāgelica scala nūeratas ꝑm triplicē sta
tū incipientiū q̄ aialis ē. pficientiū q̄ rōna-
lis. pfectoꝝ q̄ spūalis indicat̄ ꝑm Bern̄.
ad frēs de mōte dei. Beatꝰ ipfectoꝝ lāguet
amoꝛe casto ꝛ diuino. qꝛ p ipm q̄ammō
incipit decoqui ꝛ nō absq; graudibus mole
stijs ab innatoꝝ viciorū scoꝛia ꝛ rubigine
pmūdat. Sic erat q̄ dicebat. Adiuro vos
filie ir'm si inueneritis dilectū meū vt an-
nūcietis ei qꝛ amoꝛe langueo. Et rursum:
Fulcite me floꝛibus stipate me malis quia
amoꝛe lāgueo. Porro aīa in statu pficien
tiū amoꝛe iā moꝛit. dū talib⁹ caret molesti
is. idcirco dicta ē fortis vt moꝛs dilectio.
Beniq; in statu pfectoꝝ aīa post lāguoꝛē ꝛ
morte/vinit amoꝛe q̄ vinebat apl's dicens.
Vino ego iā nō ego. vinit i me xp̄s. ¶ Ui
ꝺ figurā in xp̄o. lāguit in passione. mortu⁹
in tumultuatōe. vivit in resurrectōe. Sic
semē humi iactū p̄mit. alterat. dehinc mo
rit. tādē in fructu vinificat. Sic regina sa
ba/dū videre vult regē salomonē ꝑpus ve-
xat in itinere. post bⁱ morit̄ stupoꝛe. nō et
erat ꝑ stupoꝛe vlera i eis spūs. iij. Re. j. Re
mū vivit leticia ꝛ exultatōe iubilās ꝛ exul
tans. Beati inq̄t viri tui et bēi serui tui. ij.
Parat. ix. ¶ Cupsūt plūma q̄ plinitat̄
odiū subticere ꝓpellit. ſz fingam⁹ nūc.
q̄nꝓt⁹ sctōs sanctasq; oēs q̄ꝛ merces co-
posa ē in celis nos allocutōe blāda ꝛ amici
cā tal'r exhortari. Exultate charissimi. exul
tate. Et ad nr̄az beatā societatē ꝓpero salu
ꝺ⁹ t occurrite. Ecce assū⁹. Ecce expectā⁹. Ecce

;pmptos cernitis. ferre petimus auriluum
tū oīonibus nr̄is ad deū. tū ꝓtectōibus er
ga rugientē inimicū. Fuimus qō eſtis. ne-
mo deſpet. nemo excuſatōes q̄rat in pctis.
Erat par i carne fragilitas. Sil'em hoſtiū
rabiē expti ſum⁹. Quid aūt ſiqdē cor nr̄m
et caro nr̄a exultauerūt in deum viuū ⁊ in
vmbra alarū ſuarū exultauimus. Adheſit
aīa poſt eū. nos ſuſcepit dextera ei⁹ ⁊ libera-
ti ſumus. Atq; eundē q̄ copioſa merces ē/
inamiſſibil'r attingimus. Jdē vobis qui ⁊
nobis fuit auxiliator ē dn̄s. Jdē triūphus
reꝓmittit. ſi tis merces ſi exultātes i deo
exultaueritis/reſeruat. Verū ſi mercedis
p̄miū placet. nō terreat labor certaminuz.
Unuſquiſq; em̄ ꝓpriā mercedem accipiet
ſm̄ laborē ſuū. Nō ſi abſq; vlla fictōe nos
amatis et amātes honoratis. nr̄m diligite
cōſortiū. nr̄a vota cōplete ⁊ vehemēs qō
devr̄a ſalute; gaudiū capim⁹ frustrare noli
te. Pigeat tū aliq̄n imo⁊ pudeat tot du
ra aſpa ⁊ horrida ꝓ pturis q̄tidie ꝓpeti ⁊
ꝓ inſano amore mortaliū/tā indigne ꝓtu
meliosq; torqueri vt indignius pereatis.
ad nr̄m vo tam iocundū tam amabile ſere
nū ⁊ deſiderabile ꝓſortiū lentis aut lāgui
dis vl'emortuis affectibus aſpirare. Et ne
q̄q̄ ardua infractaq; ceruice/ ad horā bre-
uis etatis. Exultate vt impetuū ꝓgnetis.
vbi tū merces vr̄a copioſa eſt in celis.
Si hec ⁊ hmōi inſonaret mō nr̄is auri-
bus illa felix beator̄ cōcio illa ſupna ſctō⁊
eccleſia (o doctiſſimi ⁊ ſapiētes viri) quid
agerem⁹ qd cuperemus q̄ pacto eſtuarem⁹
q̄s nr̄m ē q̄ nō totus exultaret? Quis hoc
audiēs nō erubeſceret putreſcere iacens in
pctis? Quis ñ poti⁹ aſſurgeret ſaliēs ⁊ exul
tās in deū viuū qm̄ copioſa merces ēi cel'
Nihilomin⁹ ſi nō i fidelitate obſurdue
rimus/ſic dicūt/ſic vocāt. ſic acclamātes al
liciūt. Obtēperem⁹ igit̄ vocātibus amicꝫ
et talibus amicis vt ad celeſtes nuptias in
uitātes/verecūda repulſa neq̄q̄ cōfunda-
mus. nō reijciamus oblatā vltro mercedē
dū ſz ⁊ tps eſt/ſz exultem⁹ toto conatu mēt̄
vbi nr̄a merces copioſa eſt in celis. qō ipſe
ꝓcedere dignet̄ rex regū ⁊ dn̄s dn̄antium
qui eſt ſanctorum ſuorum copioſa merces.
Amen.

Sequitur ali⁹ ſermo factus in ſolēnitate oīm ſctō⁊ ab eodē.

Jdens ieſus turbas. aſcēdit
in mōtez. Matth. v. Doctiſſime
ac ſapiētes viri talis tātaq; ē oi-
ei hui⁹ celebritas: vt in collaudatōe huius
abūdātia magis laborem⁹ q̄ ꝓpia. Etenī
viarū ſil'r occurrētiū multiplicitas/viatorē
qñq; turbat amplius q̄ ꝓmoueat. verūq;
fit illō decepti amātis apud Maſonē. In-
opē me copia fecat. Si em̄ vn⁹ aut alē ſctō⁊
famabiliū/oī laude hūana ſupior eē ab elo
quētiſſimis viris ſepe ꝓteſtus ē. mea ſermo
qualis erit q̄ p̄conia nō vni⁹ aut paucor̄ ſz
oīm ꝓplectat. Adde q⁊ li vberria ⁊ lōgeva
ria loq̄ndi mā ſuppetit. Tū de ciuitate ſu
pna de q̄ gl'iosa dicta ſūt. Tū de p̄mio bēō
rū: tā eēntiali: q̄ ſubali in aīa. ⁊ ſubali in
corpe ⁊ actuali i vtriſq;. Beniq; de vtrūb⁹
oīb⁹. de donis. de bītu dīnīb⁹ glijſq; or-
namētis. q̄bus ſcī mi in gl'ia nūc triūphā
tes/⁊ olim i vita agoniſantes p̄diti ſunt et
fuerūt. Nō ſi oīa nūc dicē volvero/vanus
erit ⁊ inexplebilis conat⁹ meus. incidāt q;
in illō. Oīa q̄ dicit. nihil dicit. Propterea
vnū tm̄m̄ō. qō iſto ſermone dici. illud pe-
nitus i exēplū relinq̄ nūc aggrediar. illius
auxiliū/i quā velut i monte ieſus deſcēdē
do p mariā matrē aſcēdit iplorantes. p̄ſte-
mus illi aue angelicū. Aue ⁊c. Videns
ieſus turbas ⁊c. Obſecro doctiſſimi ⁊ ſapi
entes viri. Omittam⁹ interim corticē ſrālis
materie ⁊ interiora m̄yſteria penetrātes v̄-
ba hec nr̄o ꝓpoſito coaptem⁹. vt in p̄mis
neminē ꝓturbet. q; de ieſu ſolo/v̄ba hec cō
texta ſūt. qm̄ tāta ē capitis mēb⁹ rōq; ne
tio. vt qō de capite xp̄o dī/dicat̄ ⁊ de q̄li-
bet ſctō⁊. q⁊ videſ turbas aſcēdit i mōtē
Sz q̄ aſcēſu. ⁊ ad quē mōtez? Aſcēſus iſte
nō pedib⁹ corpis. ſz pijs affectib⁹ atq; vtu-
tibus pficit̄. Be q̄li aſcēſiōe loquit̄ ad deū
ꝓpha. Beatus in q; hō cuius ē auxiliū a te
aſcēſiones in corde ſuo diſpoſuit in val. la-
cri. i lo. qu. po. Porro mōs iſte ad quē aſcē
dit̄/mōs ſyon ē. mōs coagulat⁹. mōs pin-
guis. in q̄ bñplacitū ē deo habitare. in ꝛa
illud qō ibidē ſubinferet. Etenī bñdictōz
dabit legiſlator. ibūt de vtute in vtutē vi-
deū de. in ſyon. Ceterū a turbis ſeced̄ cō-

uenit alia/iuxta nūerū septē beatitudinuz in euāgelio hodierno celebritatis enumeratarū. Postq̄ veniat aīa ad deū ꝛ ad mōtē sctī eius. nūc in spe p speculū i enigmate. tandē in re p nudā pspicuāq̄ visionem ¶ Et in hmōi q̄licūq̄ deductiōe. nūc ad nr̄az exhortatōz. nūc p sctōz collaudatōe vsq̄ ibiē sermo nr̄. Et q̄nis vnic⁹ i genere sit ascēsus in deū. ꝛ in mōtē sctī eiº. quē ascēsum Aug. posuit amoꝛ ēvsq̄ ad p̄ceptum sui/sicut ecōtra amoꝛ sui vsq̄ ad p̄ceptum dei mergit in infernū. Nihilomin⁹ septuplex hic ascēsus i spē nūerat̄. q̄si totidem gradus mystice iacob scale. vbi sūt angeli ascēdētes ꝛ descēdētes. ꝛ dn̄s innixus scale Beñ. xxviij. ¶ Prim⁹ gradus vel ꝑm⁹ ascēsus ē/a turba rerū ista ꝛ sensibiliū ꝛ diuitiarū mūdanarū. Quē facit pauptas spūs. Beati inq̄t paupes spū q̄m ip. ē re. c. Contēnēs itaq̄ aīa deuota tpales copias aurū ꝛ argentū cū suis seq̄lis easdē/ꝛ temptui suo sibiq̄ subiecit. subiectaq̄ pedib⁹ hūilis affectōis calcat. ꝛ calcatis dn̄at̄. Si quidē ita figurat̄ p̄mittit dn̄s p moysen. Oēm locū quē calcauit pes vr̄. vr̄ erit. Pedem intellige affectionū. Nunc fit vt aīa in sursū altius erigiē/velut sup aggerē grādē p̄stituta ꝛ celestis mōtis cacumē iā reddiē p̄primior. Exaduerso viri diuitiaꝛ eis mitero mō suppeditātiū q̄m turba hmōi rerū terrestriū sicut onus graue p cupiditat̄ molē grauat̄ sup eis. Propterea diuitie sūt tali aīe/tanq̄ mola asinaria ad collū suspēsa q̄ montē ascēdere retoꝛq̄t in p̄fundum quēadmodū de saxo sisiphi poetica ēfictō Nunc applica vox clamat: q̄volunt diuites fieri incidūt in laqueū d yaboli/ꝛ tentationes ꝛ desideria multa nociua ꝛ inutilia q̄ mergūt hoīem in interitū. j. Thi. vj. Nūc ergo in montē p̄cēplationis celestis scādere sata ge/tutius ē crede mihi. vt pauptatem spūs arripias. leuez expeditā ꝛ liberā. Per hāc em̄ ascēdit xp̄s in montē ꝛc. Secūda turba ē hoīz. q̄ plerūq̄ p tumelijs. molestatōibus ꝛ iniurijs ꝛ alijs mille modis. ipediūt ascēsum in montē/q̄ obrē vt aīa sctā ipsos trāsiliat necesse ē. Nunc vo saltū ꝛ ascēsuz opat̄ secūda bītudo mitigat̄ seu māsuetudinis. Diuitas q̄ppe erigit hoīes. sup hoīes vt nihil eis turbatōis iferre valeāt. nihil lesiōis. quin poti⁹ ab his cōpressiōibus. p iniurias. p̄bia. molestias. sursuz magis impellunt̄. et sicut archa noe. crescētibus vndis tribulationū. sublimi⁹ attollit̄ ꝛ tandē fortius ascēdit in montē. ¶ Tercia turba. est turba passionū ex originali fomite in hoc mortalibus corpe scatētiū. quēadmodum spes. metus meroꝛ gaudiū ꝛ filia. O turbā turbulētissimā turbā nr̄a oīa/miseriis modis p turbātē. turbā deniq̄ cū oībus. tum p̄cipue adolescētib⁹ infestā ꝛ feda eos colluuione sordidantē. Hanc turbā egredi nō aliter facile est q̄ p terciā beatitudinē q̄ dictū ē. Beati q̄ lugēt q̄m ipsi p̄solabuntur Cur ita lugere necesse est? q̄ certe nisi per fletū exonerēt̄ lauēt et purgēt̄ sensualitas a malis cupiditatibus intronascētibus. ex putrida corruptōe nisi in sup diluuio aq̄ taliuz summergat̄ turba egyptiaca vtcio ꝛ p̄festim sensualis pharao cū curribus cuz eq̄tibus suis. aīam israelitica sursum nitētem/p̄hendit. p̄hensam circūligat funibus pctōz. circūligatā q̄z trahit. ꝛ p turbat in dānatōis abyssum. Tunc veraciter exclamare p̄t miserabilis aīa talis. Q̄m iniquitates mee supgresse sūt caput meū. Et rursus. Intrauerūt aque ꝛc. Tanto g̃ discrimini. q̄le p̄pinabit̄ remediū? vtiq̄ luctus ꝛ lachryme. Ad quid ita? vt reductis aq̄s maris. aq̄s. s. amare pnie sup egyptios sensualitat̄/ascēdat aīa p̄ sertū hui⁹ felicitat̄ i terrā p̄missiōis ꝛ i montē dei iacob. Sed aīe tali/vñ luctus ꝛ lachryme? Undiq̄ ꝛ abūde. Recogitet aīa talis vehemēter p̄funde atq̄ frequēter statū suū/ꝛ additionē suā. suū q̄z finez. Judicet q̄ terribilis deus in cōsilijs sup filios hoim. penset q̄ incerta sint sup ipsā diuine seueritatis seu misēie iudicia. Clamet p̄inde cum Anshel. Heu vbi sum ꝛ vbi nō sum q̄ vbi futura sum nescio. Ponat assidue cor̄ oculis in lumine fidei quāta eam si recte vixerit merces manet in celis. Cinaūt/q̄ horrēdo addicēda est supplicio. Tunc lugebit. et lugēs ab oībus voluptatū illecebrarum turbis irridētibus semet absoluet. ꝛ ascendet in montē. ¶ Et quidē triplices isti priores gradus vel ascēsus scale nr̄e euāgelice q̄bus ascēdit̄ in montē/respiciūt incipientes. ꝛ in ipso abrā figurati sūt. de q̄ habet

Sermo in die

Ysa. xlj. Egredere de terra tua. ecce ascensum vel egressum a turba opum terrenarū q̄ ad p̄mā beatitudinē. Et de cognatōne tua. ecce ascensum ex turba hoīm. q̄ cognati sunt ꝛ affines: quo ad scḋam beatitudinem. Et de domo p̄ris tui. ecce ascēsus super sensus ꝓprios corporales ꝛ suarū turbaꝝ passionū. Quid em̄ cōgruētius significat hic domus p̄ris/ q̄ contuberniū ꝓprij corporis. Et hoc q̄ ad terciam beatitudinem ¶ Subsequēs gradus et ille est q̄rtus. Ascendere ipsos p̄ficiētes. vbi aīa seipsaꝝ qō ammodo exit. dum ꝓprias affectōes ꝓmodi/ tanq̄ turbas alias intimas deserit. hoc p quartā beatitudinem. q̄ est esuries sitisꝝ iusticie. p hanc aūt affectu cōmodi depositō. nō iam querit q̄ sua sunt sed affectōe iusticie tota succēdit. ꝛ ipsius esurie sitiꝝ cōtrahit in sublimius mōtis. Quo pacto: sic ipsa aīa elevata triplici gradu p̄ioꝝ/ superat turbas p̄dictas. Sed adhuc q̄longe sit ab illa iusticia beatorū recogitat q̄ impar existit tali dignitati/ tanteꝝ retributionuꝫ gratiaꝝ ꝛ laudū. qualē ꝛ q̄tū mereat apud se creator suus. repator suus. ꝓtector suus et saluator suus. Deniqꝫ agnoscens impfectum suū iam non in se manet sed deficit a se. ꝛ in salutare dei cōscēdit cum ꝓpheta dicens. Deficit caro mea ꝛ cor meū. deus cor dis mei ꝛ ps mea deus in eternum. Ita aīa deficiēdo a se ꝛ sublevata supra se. liberius in montē ascēdit. ¶ Admirabile fortassis aliquis si iam vltra quippiā aīa habet qō deserat ꝛ ascēdat sublimius in mōtem. Ecce transilijt turbaꝫ rerū materialiū extra se p p̄mā beatitudinē. Exiuit turbā hoīm iuxta se p scḋam. Abduxit se a turba passionū infra corpus ꝓprium. p terciā. Deseruit tā dem intra se innatarū affectionū. p q̄rtam Turbe alie/ q̄les reliquę sunt. amplius sūt nimirū turbe ciuiū supnoruꝫ sub triplici hierarchia coordinatorū. turbe pulcerrime ꝛ a prioribus longe dissil'es transeūde. Ipsi em̄ sunt custodes civitatis. q̄s/ aīa devota querēs spōsum/ paulul'ū cū ptransisset invenit quē diligebat. Ita qꝫ nisi relicta hac triplici turba. nō quemē ad lup̄mū caumen mōtis nr̄i. in quo deus est innixus scale mystice. q̄ dicta est. ꝛ vbi aīa tute reḋescit in mōte sancto dñi. Hi triplices ascēsus sunt pfectorū atq̄ purgatissimorū quales fuerūt sancti nostri dum viverēt. ꝛ multo felicius tales nūc sunt in gloria vbi fm dictū Greg. ipsi in deū nō solū ascendūt. sed in eo currūt. ¶ Sunt plane in trinitate (quantū dicere fas est) tres pfectarum aiarum ascēsus. cōformiter ad tria appropriata psonas iuxta tres nouissimas beatitudines quibus ascēdit in montē supmū Primus ascēsus est misericordissimi amoris in spūsancto. q̄liter exultavit. i. extra se saltavit ꝛ ascēdit xp̄s in spūsancto. Luc. x. Propterea beati misericordes q̄ miam q̄ spūisancto ꝓpria est cōsequunt. Et hic pertransiit turba seraphin. Scḋm ascēsum intelligo. purissime ꝛ mūdissimis cognitōis in filio. in quē credentes (inquit petrus) exultabitis leticia inenarrabili. Idcirco beati mūdo corde. qm̄ ipsi deū videbunt. et hic ptransiit turba cherubin. In tercio ascēsu est pacatissima ꝛ imperturbabilis quies in ipso p̄ris secretissimo altissimoqꝫ refugio. Nam beati pacifici qm̄ filij dei vocabūt. Si aūt filij ꝛ heredes/ heredes quidem dei. ꝛ in eius admirabili habitātes. propter qō in pace fit locus eorum. et exclamat aīa quelibet talis cū ꝓpheta. In pace in idipm dormiā ꝛ requiescā. ꝛ hic ascendit super tercia turbā q̄ est thronorū. ¶ Hic igit̄ declaratū est/ ꝛ supficiali q̄dā transcursu deductū est (doctissimi ꝛ sapientes viri) quibus gradibus. q̄ve ascēsu/ iuxta septemplicē beatitudinē/ quilibet sanctorū exēplo xp̄i. videns turbas/ ascēdit in montem. qō fuit thema. ¶ Supsunt plurima q̄ etiā ipse dicta verā. p̄sertim de ascensu in montē cōtemplatiōis sed brevitatis amor me retrahit. cogitaꝫ vt p̄suasione oratoria et exhortatoria/ ad ascēsum supne felicitatis finiaē qō ceptū est. Oratio. Venite obsecro sapientes ꝛ doctissimi viri. venite iuvenes ꝛ parvuli. senes cū iunioribus. venite exultemus dño. venite ascendamus in montē vt exēplo loth. saluos nos ibidē faciamus. fugiamus o citius a loco horroris et vaste solitudinis ad locū vberrimum. a carcere fetulēto ad regnū splēdidissimū ab exilio durissimo ꝛ luctuosissimo: ad patriam suauissimā. a ꝓcelso mari ad portū trāquillū. Ab oibus deniqꝫ miserijs erūpa-

nimq circūstrepentibus turbis/ad beatitudinis montē. vbi status est/olim bonorū aggregatōe pfectus. p̄ cesserunt sancti precessit 7 xps. qui nos subsecuturos p̄stolat. Tollamus quicqd assensui obstat. recedamus p̄cipue a circūfluis terrenarū curarū et anxietatū turbis. Ille nos p̄munt 7 p̄fossos atterūt. p̄fossq 7 attritos funditus via pternūt. Si splēdidissimas opes si voluptates iocūdissimas. si gloriosos honorū titulos. si p̄clarā deniq sapiaz/feliciter stabiliterq adipisci satagimus. ascendendū est in montē. Falliť p certo desipit 7 insanit/quisq̄s in infirmas rerū caducarū turbas/ista se habiturū speravit. vbi quicqd ē egenum est. auxiliū est. mobile. fluidum: et nulla stabilitate subnixū. An p q̄t quotidiana. tot exp̄mēta sic se habere iudicat ita vt indicatis nō dubito. Qualis ergo miseria quorundā mihi simuliū/quāta infelicitas 7 quanta dementia/alio rsum sciēter agi. 7 in egestate diuitias in mestitia voluptates/in dedecore gliā. in stultitia sapientiā/in fluxibilitate deniam sperare stabilitatem. Et quid fabricamus nobis montes nescio q̄s ymbrales atq fantasticos viciorū. nunc in elatōe. nunc in crudelitate. nunc in enormi fluxu voluptatesq 7 sil'ibus. Nonne mōtes hmōi sunt mōtes gelboe maledicti supra q̄s neq ros diuine gratie. neq pluuia virtuose cōsolatōis descēdit. Aut si verius loquimur bi montes nō montes sunt. sed valles teterrime p̄cipites 7 lubrice. quibus innitētes dilabūtur in abyssum. obsorbenteq 7 vrget super eos puteus os suū. Erurgamus tandē libertate tota spūs. ascēdamus in montez sociatis beatorū. disponamus ascēsiones in corde nostro p gradus beatitudinū premissarū. de pauptate spūs in mititatez. de hac in luctū. de luctu in esuriez sitimq iustitie. de hac in misericordiā. de ipsa in mūdiciā cordis. 7 tandem intremus pacem q̄ exuperat oēm sensum. 7 in qua si p̄pleamur cōsistit humana felicitas p̄m deductionez Aug. ix. de ciuita. dei. O vere felices sancti sctēq oēs. quorū celebritas agiť. Tfelices in quā qui securi iam 7 vndiq pacifici habitant in tabernaculo dñi. et requiescunt in monte sancto eius. nō iam formidant laqueos tentationū vbilibet expansos. nō seuas irruentiū hostium insidias. nullis mordentē conscīarum aculeis. nulla vrunt infamia. nō tristes metuunt senectutem. oīa deniq inter eos serena pacataq p̄sistunt. Et o tandem qui tales estis eterna pace frūētes. nos pijs nunc oculis miseras quesumus cernite terras. Et si nihil patimini/ cōpatiti fas est. Compatimini nobis exulibus gementibus 7 flentibus in hac lachrymarū valle. Cōprimū t ecce nos vndiq hostiles malignantiū turbe. cōculcant. lacerant. obtrunt 7 in carcerem detrudunt. Jam omne caput languidum 7 omne cor merēs. a planta pedis vsq ad verticē capitis. non est in ecclesia hac sanitas. In illa heu dixerim ecclesia cuius fundamēta sunt in vobis mōtibus sancteq quā vestro sanguine. vīraq morte cōsecrastis. dilatastis. roborastis eā quaz nūc heu īmunitā cernitis misericordia et merito. quā fede laceratq crudeliter decissam silr conculcatā aspicitis. vt humani spes auxilij iam nulla sit. ꝓpteres leuamus oculos nostros in vos montes vñ veniat auxiliū nobis Nam cū ignoramus quid agere debeamus hoc solum habemus residui vt oculos nr̄os ad deum dirigamus. Potuistis olim morbūdo corpe circūdati mirabilia mirabiliter operari. tanq̄ hōtes imperiū vite 7 mortis. tanq̄ insup potētes in eo qui vos cōfortabat xps. nunquid abbreviata est pīas vra nunquid charitas tepefacta? Absit hoc poti⁹. Succurrite q̄ misere mini. ferte subsidiū. Suscipite vos mōtes pacē pplo. q̄ alij qui suscipiāt 7 eam p̄beāt nō sunt. Et tu dñs rex celoz corona sanctorū oīm. emitte lucē tuā 7 veritatē tuam vt nos deducant 7 adducāt in montē sanctū tuū 7 in tabernacula tua. in p̄ti p fidē spē 7 gratiā. 7 in futuro p gloriā. Amen.

Sequitur sermo fact⁹ in die natiuitatis dñi p eūdē.

VErbū caro factū ē et hītauit in nobis Joh. j. Postulem⁹ frēs in xpo vt vbū qđ hodie caro factū ē/illud in me ꝓpheticū adimpleat: dñs dabit vbū euangelizātibus virtute multa. qñ inspiratum manet et inualidū erit verbū oris mei

Sermo in die

nō accipiat virtutē multam a verbo dei patris. Poterit aures carnis/strepitꝰ nīi sermonis penetrare:sed in auribus mentis nec fortiter sonabit.nec in eas alte fixeq; descēdet.si non a verbo hoc suā sonoritatē assumat ⁊ virtutem. Et hoc ipm vt impetremꝰ te nescio an glorificandā magis aut stupēdam verbi huius matrē inuocabimus.salutātes ⁊ verbis angelicis salutabimus inuocātes ⁊ dicentes. Aue maria gratia ⁊c. ¶ Verbū ca.fa. ⁊c. Qm̄ triplicē verbi dīni natiuitatē euāgelica hec cōtinet particula ad sui cōmemorationē meum inflexit animum. q̄nus verbū creatū sententiosum assumerē/qui de verbo increato qđ sententiosissmū est/fueraz locuturus. ¶ Videsitaq; in assumpto verbo q̄ nascit dei filiꝰ ex paterno intellectu eternaliter.nō verbum appellat. Aspicis q̄ ab vtero materno nascit ⁊paliter. ꝓterea dī caro factū est. Jnueteris postremoq; ī cordis humano nascitur spūaliter. q̄obrem subiungit. vt habitauit in nobis. ¶ Verbū.quid altius/qđ immēsius.quid diuinius. Naz deus erat verbū Joh.j. Caro factū est.quid humilius.quid impotētius.quid fragilius⁊ qz ois caro fenū Eccl. xliij. Habitauit in nobis.quid amabilius.quid iocūdius.quid appetētius⁊ neq; em̄ est nec fuit alia natio tam grādis:q̄ habeat deos appropinquantes sibi sicut adest nobis deus nr̄. Deutro. iiij. Verbū inquit caro factū est. Verbuz hoc immēse est virtutis.nam oīa p ipm facta sunt.⁊ si q̄ p eum facta nō sunt/ eoipso nulla ꝓsus sunt.qm̄ sine ipso factū est nihil. Quo pacto igit̄/entitas cōplexe significātibus tribuit̄.q̄rū aliq; nullū habuerūt aut habere potuerūt factōis initiū.eoipso q̄si insanies dicere audet manicheus a deo tenebrarum facta esse multa q̄ deus ipse nō cōdidit.cum audiat q̄ p dei verbū oīa facta sūt. ⁊ in ps. Verbo dīni celi firmati sūt et ad Heb. iij. Portans oīa verbo virtutis sue. ¶ Verbum hoc in sup eternū est duratione.qz verbū qđ erat in principio erat apud deum. Cui cōcors est ꝓpheta. In eternum dñe permanet verbum tuum. Verbum ergo istud nō est qđ p aures efflādo diffundit̄.non qđ in tabulis aut pellibus inscribit̄.nō denig; qđ aīe irrōnali p inbe-

sionem innitit̄. Sed verbum est eternaliter a patre emanans. p qđ pater dicit omnia.id quo tanq; in verbo sentētiosissimo ⁊ arte pfectissima/oīm factorum.oīmq; producibilium imago relucet ¶ Verbum nō solum/qz sententiosissmū est ⁊ oīm expssium cui nec imaginarie quidem addi pt aliud verbum absq; nugatione ⁊ supflua repetitione. Idcirco verbum hoc/nullum aliud in diuinis pducit verbum.ne in trinitate cadat nugatio.quippe est ipm obiectum sufficies adequās ⁊ terminās oēm productibilitatē verbi in diuinis. nō tm̄ minob hoc potens q̄ pater qui gignit. qz eadē prius ipm est potētia cū patre qui gignit. ¶ Adira ꝓfecto ⁊ inexplicabilis natiuitas.qua venerari potius ꝙ pia fide credi cōuenit/ q̄ curiosa verbi nostri penuria referari. pīertim cum ampliorꝫ exquisitiorꝫ de ea sermo aliud tps exposcat.alium locum.aliam linguā .aliud ingeniū. ¶ Verum ab hac ineffabili ac eterna generatōe/ ad tpalem q̄ dies hodiernus p celebris esse ctus est pgat oīo. ⁊ quid euangelista subiūgat audiamus. Verbuz inquit caro factū est. Ecce qđ ait apl's ad Rom̄. ix. Verbū abbreuiatum fecit sup terram. An̄ non benne abbreuiatum/qz eternum tpale .omnipotens passibile.immensum mensurabile effectum est.non tm̄ abbreuiatum p diuinitatis diminutionē.sed p susceptionē humanitatis ⁊ idiomatum cōicationē. Verbum inquam caro factuz est. Hoc nullus phorum intelligere nullus concipe valuit hoc doctus Plato nescivit. hoc Demostenes eloquens ignorauit. Fatet Aug. se in platonicis legisse libris Jobis. hoc euangelium. In principio erat verbum ⁊c. vsq; hanc ipsam particulam. ⁊ verbum caro factum est. Sed dum hic venit/calamus sitꝰ steterit ⁊ in folio tanti tanq; secreti mysterij istius/vltra ꝓgredi ausus nō ē. ¶ Verbum inquit caro factū est. Hic absq; vllo dubitatōis scrupulo euangelista Job. insinuat xpm esse deū. nec quicq; aptius dici pōt. deus inquit erat verbū. ⁊ verbū caro factū est. Si quis nō dum illustratus ē et quō ds caro factus sit. nō videt. nō cōcipit. nō iudicat. nō intelligit. cōsulit scias pēs humanitus admonetas ⁊ de mysterio

huius nativitatis qua verbū caro factum est interrogat. sed aut nullā aut dubiā aut erroneā pstant rnsionē. ¶ Non video inquit grāmatica qua rōne aut noim impositōe/eternus hīe incipiat ouratōis initiū immēsus mensurā. impassibilis passionē. oipotens z immortalis impotētie mortalitatisqz defectū. Si eñ eternus est nō habet initiū. si aūt initio careat/etern⁹ appellari meis exregulis phibeē. ¶ Interrogata sup h° logica q̄liter in q̄t b terminus hō qui spēs spāliſſima est /de pluribus spē et plus q̄ spē differētibus verificari cōtinget vtputa ō sortez deo. Hoc pdicabilia mea hoc pdicamēta nō hñt. Porro q̄lis sit pdicatio deus est hō/nisi aut p se sit aut p accidens/nō intueor eam. Si p se diceris. ergo vel necessariā vel simplr impossibilē cōfiteri necesse est. ipsam vo nō esse necessariaz cōstat. impossibilis ergo dicēda. Et si pdicationē hanc p accidēs asserere malueris/monstra q̄ pacto id fiet. cū neutrū extremorum in accidentiū pdicamēto reponatur. ¶ Rhetorica psuasionibus suis astruit q̄ si mulier peperit/corrupta est. si genuit/a viro cognita est. ¶ Ceterū arithmetrica/vltra suā fateē esse pspicacitatē/q̄ in deo ptium cōputeē numerus. q̄ due in eodē suppositō nature integre numerenē. ¶ Stupet geometria/quātitatē maiorē corporis xpi/p alterā vteri virginalis clausi quantitatē/absqz divisione pgredi. quā penetrationis possibilitatē nō cōcipit. ¶ Musica nullos prius in terris angelicos cātus audiverat. ¶ Nullas hoc loco suarū psonarum z calculationū/nullas constellationū vires/astronomia ppēdit. ¶ Quid de naturali phia eloquar. eius expimēta nunq̄ ad hūc prīgerā tot absqz viri semine puer fore mareē. ¶ Quid postremo ō metaphisica q̄ deū nec partibilē existere posse/nec cōpositū nec genitū/argumentis putat necessariis cōclusisse. ¶ Sed fateamur mgri z fratres in xpo charissimi/hoc esse pternaturalē inuestigatōis modū qō agiē. Neqz eñ potentiā aut sapiam adeo coartemus/vt in hra angustos nre pscrutatōis limites positā arbitremur. Miraris hanc nativitatē fieri potuisse. nativitatis huius effectricē potentiā cōsidera. evolabit ammiratio. Miraris tantā dei erga hoīes benivolentiā attēde q̄ si puus amoris ignic⁹ in tot z tam ardua nos rapiat. q̄d de immē si divini amoris fornace existimandū p tas? Ingēs quippe amor magnū dilectionis opus flagitabat/q̄le fuit illud p quod verbū caro factum est. nō in q̄ q̄ altera humane nature ps dī vt impius sensit apollinaris. sed caro put totā integrāqz cōplectit humanitatem. Caro in q̄ factū. non cōversione divinitatis in carnē sed assumptione carnis ad suppositū. z vnione quadam ineffabili z insolita q̄ materiali tñ p ximior est non q̄ natura humana ex divino supposito fiat materialiter aut in eo sit subiective. sed q̄ ab eo z in eo est suppositive. ¶ Actuero nō iaz queramus quō aut a quo sed ꝓpter quid/verbum caro factuz est. ꝓfecto vt recōciliaret caro. Plane inquit Bernñ. deus iam nos despicere nō poterit. frater eñ z caro nostra est. naturalis quippe vsus habet/vt caro sibem sibi carnem diligat. Juxta illud Eccle. Ois caro ad sibem sibi cōiungit. Hec est illa cōiunctio. illa pax. illa cōcordia. illa societas. q̄ p talem pacē figurata est in vniverso orbe tunc habitantē. quā in sup ꝓphauerat ps dicēs. Oriet in diebus eius insticia z abūdantia pacis. Inde ē iocū dissimū illud et oī armonicarū modulationū suauitate p stātius angelicū carmen. glia in altissimis deo z in terra pax hoibus bone volūtatis. Et heu q̄ nō bone volūtatis esse cōvincimur/q̄ scismatibus vndiqz z vndiqz dissēsionib⁹ agitamur. ¶ Verbū in q̄ caro factū est. cur ita? q̄tinus viez ad ipm oīs caro veniat. vt videat oīs caro salutare dei. vt dicat q̄libet gloriabūda voce cū ꝓpha. Cor meū z caro mea exultaverūt i deū vivū/ Corrupat itaqz oīs caro viā suā Gen. vj. ꝓterea p carnem incorruptā sanare decrevit. ¶ Nec alia veniēdi cā fuit sm attestatōes sctōz q̄s omitto: q̄ pctōres saluos facere. Neqz ei cā incarnatōis fuit pfectio vniversi. nō creaturarū in deū reductio. nō manuductio ad capescendū trinitatis mysterū. nō alie hmōi cāe/a q̄busdā curiose forsan magis q̄ pie aut fideliter assignate. sz vnica incarnatōis aut ꝓcipua rō fuit carnis nre purgatio. ¶ Oglificanda p-

fus dei caro q originalē ab omni carne suf ficiēt diluit corruptionē. Mirus h amor. pietas eximia. Erubescat iā hoīs caro pec catorū sordib⁹ inq̄nari. p q verbū caro fa ctū est. q̄ neciā bñdicat hoīs caro noī sctō ei⁹ Et quō bñdicat? Utiq; pie sctēq; virēdo et spurcissima carnaliū libidinū inq̄namē ta declinādo. Nō q egerit/secura mēte illā decantabit ꝓphe vocē caro mea reqescit in spe. Felix spes. sed reqes longe felicior. quā nec in futuro nec in pñti quidez adipiscē caro q̄ in brutalē carnem degenerat ꝓ qua (adeo em̄ eam charā habuit) verbū caro factū est. Penes me est q̄ multo pluri ma de hoc sctō nativitatis mysterio dici pñt. imo discussioni vltro sese offerūt ingerunt. q̄bus ptergressis (nec em̄ aut ptās aut volūtas est oīa psequi) ad tertiā xpi in cordibus nr̄is spūalē nativitatē me trās fero. Et quēadmodū ꝓma nativitas est a nobis colēda desiderāda. qz ex eius visio ne beati erimus cū angelis. Et sctā est no bis celebrāda qz p illā visitati sum⁹ in tris Sic tertia ē a nobis eligēda ꝓcurāda. qz ex illi⁹ fecūditate amici erim⁹ affines di uinitatis. Neq; em̄ aliud ē dei filiū spūa liter gigni vel nasci in cordib⁹ nr̄is. q̄ eum tanq̄ spūalē amicū adiutorē ꝓtectorēq; vivificatorē/in aīa nr̄a novit suscipe inhabitatorē possidere. Et ne absonū tibi fortevideat q deū nr̄is in cordib⁹ gigni di co/q̄i illi⁹ mres existimam⁹/audi ipm qui Matb. xij. ait. Quicūq; fecerit voluntatē pr̄is mei q̄ in celis ē/ipse me⁹ frater soror et mr̄ est. Totiēs nanq; aīa velut mr̄ in se deū parturit. q̄tiens p mādator suorū ob seruatione/ad gratiā ei⁹ redit. Optāda ꝓfecto totis desideriox nisi bus affectan da talis nativitas. Siquidē carnali sctā nativitate/spūalē hāc secreueris spūal eligibilior etiā marie fuit q̄ carnal. Ve rum qd faciem⁹ cū nat⁹ nobis fuerit habitauerit n nobis. Non expellem⁹ qdē sed sedulū eidē exhibebim⁹ officiū q̄si ad nos putem⁹ patrē de puero hoc dicere qd ō pu ero mo yse filia ꝓharaonis dixisse legitur Exo. ij. Accipe puerum istū nutri mihi. Ego dabo tibi mercedē tuā. quā merce dem? sane vitā eternā Ieqz puulus iste vt alioz vsus reqrit/septē tractet obseqis,

Ad horū vo gōlibet septē obsequioꝝ dē bita ꝓ gruitate pstandū. totidē assumēde sunt nutrices vbginitate diligētia sagacitate pcellētes. Primo iuolnēdus ē. scdo reclinādus. tercio custodiēdus. qrto leuā dus. qnto balneādus. sexto pascēdus. inde alio portādus vel baiulādus. Puri tas. charitas. trāquillitas. deuotio. pietas. mia. obedientia. Innolvit primo puerū iesum pānis mūdis/feruido lachrymaꝝ lixiuio lotus/ipsa puritas. q̄ ex pritōe pfes sioneq; gignit iusticiā. Quippe notū ē pue rū hunc sordidis in pānis qescere nō posse iuxē illud. In maliuolā aīam xē. Quādiē dicit cū pō. Lauabo p singulas no. le. meū xē. De vo lachryme dū p cineres petōꝝ p austerū amare recordatiōis saccū colate sunt. efficacissimū ad mūdificationē mētis lixiuiū efficiūt. Behinc ad puerū in cu nabulis reclinandum offert se nutrix scda q̄ charitatis nomē hz ad quā spectat illa. j. Can. vor. Fasciculus mirrhe dilect⁹ me⁹ mihi inter vbera mea ꝓmorabit. Reclis nati porro ad custodiā pueri necessaria est nutrix tercia q̄ tranq̄llitatis vocabulo dī a malox negociorū fragore a litiū strepitu bus hūc sedule puerū custodit. a dū alijs vehemētior terrenarū curaꝝ clamor inso nuerit illud abner. j. Reg. xxvj. fortiter ex clamat/q̄s es tu q̄ clamas inquietas regē Suos insup seruulos q̄s sensuū noie ap pellamus/iterū iterū monere nō cessat ve ab omni nocuorum incursu pueri huius lectulū custodiāt. negligētibus aūt minā ti increpatōe atrociter improperat dicēs il lud qō ibidē in oquid ꝓsona subdit. Si uit dñs filij mortis estis vos qui nō custo ditis dñm vēm regē tōm dñi. Subinde post dormitionē leuādus est puer. Hoc ob sequiū pstabit q̄rta nutrix sancta medita tio. q̄ totiēs puerū hunc excitat/q̄tiens ho rologiū amoris suo pōdere ceciderit atq; pulsauerit. dicitq;/exurge quare obdormis dñe exurge ne repellas in finez. Iām vo excitatū evoluit/panos explicat q̄bus il le induit q est amictus lumine sicut vesti mento. Panni aūt isti qd aliud sūt/q̄ sue diuinitatis suoꝝq; secretoꝝ archana my steria. q̄ evoluunt dū pia fide ꝓsiderant in star pō. dicētis. Reuela oculos xē. Post

modū puer huius balneū ꝓparat quinta nutrix. s. pietas. hec intuēs sanctā meditatiōz q̄ puer excitauit q̄ excitatū explicauit q̄ explicatū suauiē allocuta. curre ꝛpe ad fontē ꝛpunctōis in imo pij cordis situm. Ania inq̄t mea liq̄facta ē vt dilect⁹ meus locutus ē mihi. ¶ Et iterū. factū ē cor meū tanq̄ cera liquescēs in medio vētris mei. Hac ex aq̄ suauissimū efficiē puero iesu balneū q̄ nō ꝓ cineres pctōz vt in ꝓtritōe transit sed de ipso ꝛpunctōis fonte pura nitēs imꝓmixtaq̄z hauriē. ¶ Ampl⁹ sexto necesse est/vt puer talie lotus pascaē. Opus hoc amia q̄ viscerosissima nutrix ē adimpleē. dū mēbra eius reficit/ꝑsertim pane spūalis doctrine qō ē verbū dei. eundē insup ouiciū sermonū lacte abuberibus mātis nutritis eliquato potat. cui puer arridēs. Esurini inq̄t ꝛ dedistis mihi mādūcare. ꝛ rursum. fauus distillās labia tua mel ꝛ lac sub lingua tua. ¶ Postremo puer nr̄ iesus bainiād⁹ siue gestādus ē. in q̄ illō aplī. glificate ꝛ portate deū i corde vro. Hoc ipz ꝓstabit obsequiū septia nutrix vicz obediētia imitabitq̄z Noemi exēplū. de q̄ Ruth. iiij. scriptū ē. q̄ suscepit puerū posuit in sinu suo et nutricis ac gerule fungebaē officio. Et bñ dr̄ posuit in sinu suo. neq̄z em̄ retro aut ꝛ cor iesus q̄si sarcina grauis iesus suis inꝓceptis ferēdus ē. sed ianterioti sinu/ꝛ ad cor inter bone opationis brachia amorose strūgēdus est. Inde ē illa ipsius poscula. tio in canticis Cañ. vj. Pone me vt signaculū sup cor tuū. ꝛ sicut signaculū sup brachiū dextrū. ¶ Atq̄z sūmope sūmaq̄z solicitudine ꝛ studio/nutrix hec obediētia ꝓcauere dz/ne in via mādator dei offendat ad lapidē inobediētie pedē suū. alioqn puero casus īmineret. et in nobis tali crimis allisione spūalr̄ moereē. Audistis mgr̄i ꝛ frēs in xp̄o charissimi q̄liter puerū iesuz in nobis ꝓ dei gratiā spūalr̄ hodie natū ꝛ inhabitantē/inuoluere dz puritas inuolutum reclinare charitas. reclinatū custodire tranq̄llitas. dehinc meditatio ipm excitat. pietas lauat. mia cibat. obedientia gestat. quib⁹ istis quēadmodū ꝓmissum est soleter diligenterq̄z exhibitis ꝓficit in habitaculo cordis nr̄i puer iesus tam etate q̄ sapiā/coīā deo ꝛ hoibus. donec crescat ad mensuram verbi plecti. Vbi tūc habitabit in nobis nō ꝓ fidē tm̄modo ꝛ graiam vr ꝓz in p̄nti vita. sed ꝓ gloriam cōsummatam. quā nobis p̄stare dignet verbum hodie caro factum: dn̄s noster iesus christus. Amen.

Sermo factus ꝓ eundem dn̄icam in. lxx. Ad. ccclxxviij. in crastino Vincentij.

Dsit illos in vineā suā Matē. xx. R. d. p. ac mgr̄i: missus ego ad vos q̄ venustissimā hanc parisien. vniuersitatis vineaz: bonis artibus excolitis. quā tu deus optīe de egypto transtulisti. q̄ extēdit palmites suos a mari vsq̄z ad mare ꝛc. Adisus inq̄ vinū ꝑdicatōis exp̄mere vbi illud hauriā vñ eliciā vix habeo. Ita em̄ hodie/ꝑclarus ille in ꝑmis ꝛ absq̄z ebitatione doctissimus viticola nr̄ ꝑceptor meus a puero ꝛ doctor cum reuerētissima anēte rememoratus semp mihi. Ille inquā/thematis nr̄i verba/q̄si totidē ꝓgranidos diuine scripture racemos/ꝓ studij tor-
cular tanta virtute q̄ possit ꝛ vinū admonitionis ꝑfectū/tam acriter nec minus abundāter exp̄ssit. vt nil mihi ꝑter folliculos inanes/ꝑter acinos ꝛ nescio q̄s vini inopes reliq̄as dimissum videaē. Introductus tm̄ atq̄z missus nec retro pedē vertere/ nec impantibus/nō obsequi possum. Proꝑterea cū iesu syrach sui libri. c. xxx. q̄i qui colligit acinos post vindemiatores/ꝛ ipse speraui. ¶ Ego itaq̄z tanti vindemiatoris inberēs. grana vel q̄ neglexit vel sciens perterijt. vel liberaliꝰ dedit/recolligam. ꝛ vinū vtinā tā efficax q̄ rude. ꝛ indigestū eliciēs in vasa aurū vestraz melioi vtiq̄z imbui digna/transfundaz illa ꝓius exorata ꝛ in auxilium accersita/q̄ absq̄z scissura virginalis terre. vitē verā parturijt. ad quā recurrentes di. Aue ma. ¶ Adisit ꝛc. Parabolicā dn̄i vineā. ecclesiā figurare/nemo hesitat. qui aut hodiernū legit euangeliū. aut matutino sermoni p̄ns fuit. Verū expositio hec nō adeo aut auara aut soliteria est vt aliaz ꝓius excludat. Quāplures nēpe vineas mysticas/scriptura loq̄ē. q̄b⁹ omissis ad p̄ns tm̄ duas introibo Vineā. s. mētē bñane. ꝺ q̄ Cañ. viij. vinea mea coīā me ē

Sermo dominica

Vineā insup sacre sapie. de qua ad lām. Eccl. xxiiij. Ego q̄si vi. fruc. ¶ Istas iō vi neas cōiūxi. q̄ neutra sine altera exco li feliciter possit. ¶ Nō ne q̄s falsi dictū arbi tret/audiat. absq̄ sapia/aie vitem destrui Transiui (inquit sapiēs) per vineam viri stulti. i. sapia carētis. Credis forte q̄ pul cram repperit. Audi quid sequit. Et ecce totū inquit repleuerant vrtice et vepres. ꝫ et maceria lapidū destructa erat Prouer. xxiiij. In vrtica dat intelligi mentis adu stio quā voluptas ingerit. In spinis punctuosa. lacerosa vlcerosa z dolorosa mentis punctio. quā cupiditas parturit. in de structis plagis in destructa maceria ruino sa mētis clausio quā ociositas opat. Sapientiā vo non nisi in bona z bñ instituta aīa repire posse. apte demōstrat illud Sapi. j. In malivolā aīam nō intro. sapi. nec habi. in cor. pec. subito. Pie aūt agētibus dedit sapiam. Eccl. iij. ¶ Hanc igit vi neā duplicē nūc introgressus. excolendā esse sua debo. pñtem collatiun culā sub tribus psuasorijs oīonibus absoluēs. Est siquidē genus hoc dicēdi/vehemētius atq̄ concitatius. qō q̄si aliquibus verboꝝ stimulis/mētes penetrat. z vinis eas faculis accēdit ad virtutem. Prima oīo psuasiua erit. de vinea spūali nr̄e mēt̄ vt ad eā prio mane cōsurgam⁹. Secūa erit de eadē vt eā ipsam debite excolamus. Tercia erit de vi nea sapie vt eam diligamus. Auditores ō̄s vos benivolos hīe p̄cor. z hūanā bū nitate z clementia impetratum sperans in cipio. ¶ Adestote optimi adolescentes. et summi patrisfamilias iussionem credulis auribus attēdite. Ite vos in vineam. Ite currite. rumpite moras oēs. Qm̄ vt Naso ait. Labī occulte fallīq̄ volubilis etas z nihil est annis velocius. Tragicus q̄z Se neca. Properat cursu vita citato volucriq̄ die. Rota p̄cipitis voluit anni. Accelerā dus idcirco cursus est. neq̄ invidus piger ille/est a quodā vulgari poeta descriptus. Qui si mane vocet obaudit. si citet adhuc iterata voce sonora nare vigil sterrit. tan dem clamore coactus. ore tñ lento linguā mouet. z mihi quid vis inquit surge veni deus miser en ego surgo. vade sequar. nec eum sequit. quid decipis z tu nō venies? dudū venissem. sed mihi vestes quero nec inuenio quis demon sustulit illas. surge ci to. dñe sum p̄sto. nec est tñ immo vt caput huc illuc vertit. vel brachia scalpit. vel mē bra in longū distendit. sic sibi quasdā vo delibet morulas q̄rit. semp venit ore. non pede. Sic veniens nunq̄ venit. Nec ille. ¶ Quā multorū hic mos est qui nō tpalis sed eterni dñi vocationē somniantes audi unt. a cubilib⁹ pectorū sordidissimis auel li nequeuntes. Verum aliter est agendum q̄m magnum opus est. cpōvo breuissimū Ademinisse siquidē debetis z a dñica pa rabola didicisse. vnius tātūmodo diei spa cium nō amplius ad laborem datum esse. tam velox. tam breuis. tāq̄ caduca est mor talium vita. Quemadmodū itaq̄ dies ab algida aurora inchoās paulatim p horas et momenta ad intensum meridiei feruo rem. z ab inde in gelidā noctem p̄grediē. Nō aliter homo ab infantia incipies gra datim p puericiam p adolescentiam q̄ in uentutem quasi p totidem horas/ad viri dum z nubile virilitatis robur p uehitur subinde in senectam et decrepitā dinem in tenebrosam veniq̄ noctis mortem/sen sim ac sine strepitu relapsurus. q̄ vita bre uis que tota fugacissimo diei vnius cur su mensurat. Numera menses annos at q̄ lustra nil aliud q̄ exigua diei vnius mo menta sunt. Adde q̄ aliarū rerū p̄ditioni vtcunq̄ succurrit/tpis iactura irrepabilis est. Nō notauit vulgati versus grauis sen tentia. Quisq̄ potest rebus succurrere ne mo diebus. Inde est lyricum illud Ora tij ad posthumū. Eheu fugatos posthu me labunt anni. ¶ Quāobrē p̄clarissi mi adolescētes/ vnanimes dicite z op⁹ deducite illud Can. vij. Adane surgam⁹ ad vineas. piculosa quippe est mora. ridi culosa ē curvatura. fructuosa excultura. iō mane semina semen tuū Eccle. xxv. Ideo surgamus. surreximus et erecti sumus in ipso ad vineas. Plantabūt vineas z bibēt vinū eoꝝ. Amos. ix. Non expectet tercia nō meridies. aut ipsius ad extremū solis occasus. sed mane fiat. Bedecorū est instar mortuorū p̄stratos humi iacere. z vt Per sius indignās ait. curnas in terris habere gias. Ideo surgamus. p̄misse sūt singulis

singule vinee. q̄ neglecte/peccati virus pariūt. exculte vo fructificāt in vinū felicitatis eterne. Ideo ad has surgamus vineas
¶ Gz dicet forsan aut pigrior aut somnolentior aliqs cur mane ⁊ nō potius vespere? Accedētes itaq; nouissimi p̄ponemur primis. ⁊ mercedis tantundē iuxta sniam parabole hodierne/sumus accepturi. Incassū igr̄ tota die sudātes/nr̄a attereremꝰ corpuscula. ⁊ estus ponduscq; diei intolerabiles gratis subiremus. Ludendū potius est et adolescētie inuētutiscq; affectibꝰ gratissimis et placidissimis indulgēdū ipsi nature senectuti qñ quidē aliud agere fas nō erit vi nec cultꝰ relinquat. O fallacissimas spes. o expectatōes vanissimas. q̄t pemerūt adolescētes. q̄t ad celū euolaturos iuuenes/in eterne dānatōis p̄cepsrnere coegerit? Nō vos moneāt inertiū seruoꝝ voces. qm̄ qui mane dedit nec meridiē. nec ipsam quidē tertiā spopōdit. sed vt sapiēter sapiēs affirmat ota in futurū seruāt incerta. Eccl. ix.
¶ Quāmꝛi p̄ lixos vite ānos aut sōnientes aut p̄mitētes vno die vna hora vno q̄z mēto miserabilr obiert. q̄t inter has vane spei voces occubuerunt. videre stupor est. Propterea filio suo p̄cipiebat dñs vinee Matth. xxj. Fili vade opari in vineā meā. Dicere mihi visus ē. p̄ sum/tu filius. obtemperādū vadendū ē hodie. nō p̄crastinandū ē. opari nō obtorpescendū ē. in vinea fructificandū ē.
¶ Gz assurgit hec improbaꝛ temeraria spes/tacito murmure secū insurrās. nō hodie sz cras erit hodiernꝰ dies vt hesternus. sit in voluptate. sit in iocis. sit in delectatōe cras ab his resipiscam. cras vinee cultui operā adhibebo. an audietis cotuinā votē. an infidā fiducīā aiaduertitis. audite ponꝰ illud nō tā creditū q̄ exptū Nasonis vbū: Qui nō est hodie/cras minꝰ aptus erit. q̄usq; cras ⁊ nūq̄ hodie fiant q̄so oia ista cras vnū hodie aut vnum mane in q̄ vineā tuā oparis. Nec frustra p̄bam dixisse putes. bonū ēviro cū portauerit iugū ab a. s. Treñ. iij. Jugū libet ac regiū. ⁊ misi xp̄m mēdacē putes/suaue atq; leue. grauat fortassis cū incipit. mox vt tu leris in oblectatōez veniet. Jō bene p̄cipit Tul. Optia forma vinēdi eligēda ē. quā ioeūdā reddet p̄suetudo. ⁊ Naso. Qō male fers. assuesce feres. Jugū leue est si pensēt pabulū ⁊ p̄miū. ⁊ facilis labor quem amoꝛ opat. mollibꝰ vo ⁊ eneruans ac non amātibꝰ nihil difficile ē. Porro Señ. in se exptū ee ait q̄ facillime tenera p̄cūtāt ingenia ad recti amorē ⁊ leuit. i. nō multū corruptis iniicit manū vitas. ferocissimaꝝ ri belluaꝝ catulos edomamꝰ. ⁊ teneras plātas circūflectimꝰ vt libz. senectā expecta solāq; tpis morā. frustra hec agē conaberis. Nec alia rō est/cur pueros suos p̄fecti pētes aut scholis aut aliaꝝ rex opificibꝰ trad̄ūt/nisi q̄ grādioꝛ etas minꝰ his apta ē. q̄to satius bone mēti ac fertili ab ī eūte etate vacādū ē/q̄ arte alia venustioꝛ nulla ē. nulla isigni oꝛ. nulla q̄ sciri difficilioꝛ. cuꝝ ecōtra malamens/p se ⁊ sine mgrīs (vt Señ. ait) addiscat.
¶ Qua p̄ē o ingenui adolescētes B dū vinea vr̄a ē instar cere flexibilis. dūq; vicioꝝ fruticesin eā nōdū alte radices egerīt. ea excolite. ad ea vigilate. facillime siq̄d violabilis ē/aut ab estuāti ⁊ igneo vapore libidis. seu a gelida bruma vel a turbido ⁊ eturēti vēto ambitōis aut alia peste bmōi. q̄ ⁊ silia incōmoda/si vinea tenera vobis nō obstātibꝰ inuaserit/de ea actū ē ⁊ pisse. Eliqte igit̄ ex ea p̄mū ac purū vinū nec sordidis cruminū fecibꝰ mixtū ⁊ vris si vasis recōdite. qm̄ flacci vbū ē qđ Augꝰ placuit. q̄ semel ibuta recēs seruabit odoꝛem testa diu. ait em̄ Señ. ij. epl'arū. j. q̄ i etate sit in vino/p̄mū optimū ē. Jō Virgilius. Optia q̄q; dies miseris mortalibꝰ euī. Prima fugit. subeūt morbi tristisq; senectus. Primū insup vinū ḡussimū ē ⁊ deo acceptissimū. Ab hꝰ iudei p̄mitias vindemie offerre iubebāt sacerdotibꝰ. Jō detestādā illorū ignauiā q̄ p̄micias etatis ⁊ vindemiaꝝ suaꝝ spūaliū mōo largiē effluūt feces sue senectutis. deo dare dedicareq; p̄onētes. Qui cauere debēt ne audire mereāt illud xp̄i. Nō bibā amodo de geni. vi. h. Matt. xxvj. Qm̄ vitis senex q̄ ab inicio nō exculta ē p̄uertit̄ i labruscā gridā nodosā ⁊ exosam. cuiꝰ liq̄r acerbissimꝰ ē. Mimiꝝ si delicatiꝰ vini spūat/potatoꝛ xp̄s tal'modi vitis germē aspnet. Mimiꝝ etā si hos senes de miserijs suis q̄bus euelli sepe frustra conant̄ hora diei nouissima ingemiscētes ne q̄q̄ audiuit sūmus p̄familias q̄ eū hacte

nūs semp̄ mittentē vocantēq; habuerunt p̄ceptui. Mōes erat mea generosoꝝ adolescētū exēpla. vt platonis. cathonis/tiri. alexandri. alcibiadi. sanctissimoꝝ p̄terea vt samuelis. dauid. iobis. nicolai. ac siliū/ q̄rū in gēs multitudo ē. ad vīam reuocare mēoria. ꝫ verit⁹ sum ne pot⁹ obuerē aut fasti dirē reruꝫ multitudine. Datis ē dictū/mōgatis vt illoꝝ fitis in nūero q̄ vineā dñi. i. aiam suā p̄mo mane iuuētutis excoluerī. de q̄bus hodierne pabole initio dī q̄ exijt dñs p̄mo mane p̄ducē operarios ⁊ misit illos ī vineā suā. q̄d fuit thema p̄assumptū. vbi p̄formiē ad p̄dicta/p̄mo mittēte nobis p̄monē p̄sūmata iā actio sedulitatē exprimēs imitādā cū dicit. misit ō p̄terito Diere. xliij. Misi ad vos oēs seruos meos. p̄phetas de nocte p̄surgēs. Ecce diligentiā q̄ imitāda ē eā Diere. xxiij. dī q̄ nō mittebāt p̄phē ⁊ p̄currebāt. Ergo a maiori nos q̄ mittimur habem⁹ p̄currē. Et sic missis subiungit firmata opatio. ociositatē rep̄imēs fugiēdā ibi. s. operarios. Eccle. xxxij. Mitte illū in ope ne vacet. Multā ei malicia docuit ociositas. Et iō sp aliq̄d boni facito ne te dyabolus inueniat ociosū. In vinea p̄phēdiē grata fructificatio sterilitatē p̄mēs rescindēdā. i vineā. s. Ezech. xvij facta ē vinea ⁊ fructificauit ī palmites et emisit p̄agines. Et Can. ij. fructū suuꝫ dabit vinea. De trib⁹ sil'illō iaꝫ allegatū reputat. fili vade hodie q̄ ad p̄mū/operari vno ad scōm/in vineā meā qui ad terciū. Hec de prima oīone.

Sequitur scda oratō

Q̄liter vineā nostrā excolere debeamus.

Lt

Otus accingimini viri⁹ insignes viticole. sumite sarculos ligones adaptate. ortus ē sol. exeat ho⁹ ad op⁹. i. ad. o. s. vsq; ad. v. Pudeat seruos stertere. pudeat iacē. cū iā clarū mane fenestras intret vt apud Persiū ē. Cum q; vigil ille ventur⁹ p̄fam ilias p̄dē exierit q̄ trenēdis vocibus intonatus acclamat. Quid hic statis tota die ociosi. ite ⁊ vos i vineā meā q̄ ē mēs vra. p̄cipit incūctanē. Ite in vineā meā ipsam excolite. Ite nō q̄dē gressib⁹ corpis ꝫ pijs affectib⁹. neq; eīm maria nobis trāsfretanda sūt/aut deserte solitudines a deū de/ sed q̄ p̄ntissimū est a q̄nos. Ite (et p̄sto obedietes) nō vos q̄ siue-ritis ē. Moꝝ itaq; vīm q̄libet vitē intē sui corp⁹is inēclusū. si lem illi quā sōnias ille icarcerat⁹ p̄cerna pharaonis sevidisse refert Geñ. xl. Videbā inq̄t vitē coram me. in q̄ erāt tres p̄agies. Adyffice vir⁹ hec/aia nra ē. Et p̄agies. tres sūt ipsi⁹ vires. s. vis rōnalis. vis p̄cupiscibilis. ⁊ vis irascibilis. Germina sūt cogitatōes. flores affectōes vue sūt opatōes q̄ dū p̄deūt/q̄si ī vinū ex p̄mūt. Hec aūt vitis si neglecta nec cultu vtutū assidue exercitata sit (vt fieri solet) p̄uertit ī labruscā. seu vineā siluestrē. qualē erat illa belzei famulo repta. iiij. Re. iiij. Hāc p̄uersionē pessimā graui inērogatōe culpat dns. Diere. ij. Ego inq̄t plātaui vineā electā. quō q̄ p̄uersa es ī p̄uū vines alie na. ⁊ Esa. v. Expectaui vt faceret vuas ⁊ fecit labruscas. Et q̄m q̄lis arbor ē/tales ei⁹ ee fructꝰ necesse ē Mat. vij. Jstaꝫ tā diuersaꝫ ⁊ aduersaꝫ vineaꝫ/disparia vina sē ābo tñ mixta p̄mū ē dulce suaue ⁊ odori ferū. reliquū sallū putre ⁊ fetulētū Primū pollicet aīa sctā dilecto suo. Babo inq̄t tibi poculū ex vino p̄dito Can. viij. Jō cōdito q⁹ varijs p̄fecto vtutib⁹ tāq̄ ex multaꝫ aromatib⁹ ⁊ pigmētis. Scōm vinū. i. de q̄ps. aut plenū mixto. i. multiplici pctō. cui⁹ fex nō ē inanita. de q̄ bi. o. pe. ter. ⁊ Deut. xxxij. fel draconū vinū eoꝝ. Videt[D q̄ miserāda trāsformatio ⁊ q̄to cū dis-crimine nre mētis vinea aut inerti torpore aut p̄ crastinatōe p̄uersa/debito cultu exerceri p̄tēnit. Ecce nūc tps putarōis ac ps̄ālis exercitij aduenit. septua gesima. s. q̄ ī septē p̄plici denario diez/q̄s septē horis clausa diē. vbi q̄sq̄s opari renuerit/dīni exp⁹ erit denarij/nec cū xp̄o hora nouissima resurgꝫ ad vitā. Laborem⁹ igr̄ ⁊ nō labat nec p̄dige spargat xp̄s. Res (vt Geñ. ait) p̄cios⁹ sima ñ p̄dā⁹ vineā p̄ q̄ irrigāda nr̄ oli⁹ dñs ē crucifix⁹. ⁊ nō sit vil' nobis aia nra q̄ tam chara illi fuit. Neq; ei domū neq; vestē neq; ps̄uppellectilē malas hr̄e volum⁹/ñ malū sil' hēam⁹ mētē. sit p̄cor charior nobis aia nra q̄ vnica. Unde p̄fus monet sapiēs. Miserē inq̄t aie tue placēs deo. Eccl. iij. Et quō illi⁹ misereris quā primis⁹ quō illā amas quā semp̄⁹ petōꝝ vulnissimis cruēta

ri ꝛ desiſtimis ſuffocari ꝓmitt. Ad miam
miſt vllaten⁹ flectere ꝑt miſeria illi⁹ abūde
miſerādū erat. cū nulla ſit maior nulla de
terio⁹ q̄ q̄ ex pcō oīt calamitas ¶ Queſo
te dū diſtrictiſſim⁹ labor nr̄or exacto⁹ ho
ra diei nouiſſima. q̄d egeris pcōtabit. q̄d
dices quā ꝓtexes reſpōſiūcula ꝛ nō erit mē
dacior loc⁹. tremēs pudore q̄ ſuffuſus ꝛ at
tonit⁹ rūdebis illud Cañ. j. Vineā meā ñ
cuſtodiui. Delicati vere ꝛ inerti fui rn̄ ſio
hec ē. quā nō lēro pede ſubſeq̄ crudeliſſi
ma dānatio. ¶ Aſſurge igit ꝛ opā dabo ut
aie tue vitis radicet ꝑ ꝓfūdā hūilitatē. £
Suffumiget ꝑ doctrie ſuſceptōr fodiat ꝑ
cordis ꝓtritōr. irriget ꝑ lacrimar effuſiōr
extirpet ꝑ purā ꝓfeſſionē. Et tādē puteū ꝑ
plenā ſatiſfactōr. Sit i ea torcular diſcipli
nate ꝓuerſatōis. qō vtuoſe deuotōis vinū
exp̄mat. ſit turris aut ſpecula alte ꝓtēpla
tōis. ꝛ diligēs mādator obſeruatio tang
ſepes atr maceria. ferreū habeto ligonē fo
rtitudis acutū ſarculū tpantie. ꝛ vinū frat
ne dilectōis ſint capaces rōne tue i meōua
nec effluētes aut rimoſe ꝑ ꝓceptoris obli
gatōr. Deniq̄ ꝑ oſtētatōr ſint obſerata atr
clauſa cordis tui cellaria. Dū vo mortali
tatis tue ac fragilitatis meōr ētre diu recur
uus inheſeris. ſubrige te interi ether altr
intuē. laſſaſq̄ vires refoue. Sub diuo ꝛ in
cāpeſtrib⁹ vtutū ſit habitatio tua. ꝛ ingrate
tumultuātiſq̄ vrbis curioſiſſima otia ꝛ et
eneruatas rabidaſq̄ delicias. dolos inidiā
fraudes ex aio tuo dimoue ꝛ deteſtās fuge
Arceāt a portis ac introitib⁹ vinee tue inſi
diātiū demoliētiū ferar occurſatōes. ꝑ por
tā oculor tuor. caue ne introeat elat⁹ ſup
bie ceru⁹ nō onager iugi dñiq̄ ipatiēs. nō
erici⁹ malar cupiditatū aculeis fſpſus. ob
trudat aurū ianua ne vulpecule adulatio
nū fallaces ac ſubdole obrepāt. ñ pateat p
guſt⁹ aptura voracib⁹ lupis ingreſſus. nec
ebriosis licib⁹ vini auidiſſimis. claudat li
gue volubilis cardo ipſis canib⁹ detracto
rib⁹ clamoſis atr mordacib⁹. Sup oīa ob
ſeruet ianua tacit⁹ ꝛ mille ſeris milleq̄ vec
tib⁹ obſeret. alioqn libidinoſe imunde lu
toſe ac ſordide ſues ſolidi hirci. apri truces
oīa ſubuerterēt ꝓculcarēt ꝛ ſolis afflatibus
exurerēt. Clama forti ſpū ꝑ tubā oſonis ℨ
aures celi q̄ ſūt demōes Adath. xiij. Eaſde
ꝑ lignū crucis vinee affixū ſ vehemēt exēre
as. Decage ne ī vineā tuā icidat illō ꝓphe
dictū. Ext. e. a. ō ſilua. ꝛ. ſ. f. o. e. Jude illis
Virupuerī. e. o. t. v. ꝛc. Naboth mori ma
luit q̄ vineā ſuā ꝑcio mag̃ regi achab venū
daret. p. iij. Re. xxj. Et quō tu vineā mēt
tue his hoſtib⁹ gratꝛ offeres. q̄ nō ſe vine
naboth caulib⁹ ꝓplātanda erit. ſ lapis tri
bulis ſaliūcaſq̄ pcōr acutiſſimis. ꝛ miſa
aias diſcerpēt⁹ / erit reſpgēda. Adag̃ pri
ſus eēt inſania. ¶ Curādū ē ꝓterea vt ꝛ pe
noīate vitꝛ ꝓpagies / trib⁹ pat̄ fulciāt. Vti
rōnalis ꝑa fidei. vis ꝓcupiſcibil ꝑa ſpei
vis irascibil ꝑa caritatꝛ. Nā h⁹ neglecto
vitis ꝓpriar viriū iops humi ꝓſternit. ꝛ i
altū ſurgē neqēs ex hūido tellūris attactu
vicioſā ꝓhibit putredinē. Hinc naſcūt ara
nee ſupuacue curioſitatꝛ. hic ſpurcide lima
ces crudelitatꝛ. hic vorax cupiditatꝛ eruca
deuotōis medullā ꝛ gr̃e rore penit⁹ exicca
tes. afferētes inſup ſecū illā maledictionē
Abacuc. iij. ſcpt̄a. nō erit germē ī vineis.
Nihil itaq̄ altū nil magnificū nil celeſte
cogitare pñt q̄ fidei ſpei ꝛ caritatꝛ artis vi
cul. ꝛ firmis retinacul nō inherēt. ſ ēremi
toto pōdē icūbētes ad oīa vicia ꝓclini di
labūt. Hoc ē qō ī beſtias hoīes vtit. ꝛ rō
nis obtūdit aciē ita vt hō tot⁹ b⁹tal effec
et⁹. ſape nō poſſit celeſtia ſ ī oē nefas atr fa
cinus ipelli. Nam vbi ꝓiecta fide regnat
ig̃rātia. vbi deſpatio ſpei locū tr. vbi cupi
ditati cedit caritas. cupiditas inſtimulat.
ig̃rātia excecat. ꝛ deſpatio p̄cipitat ¶ Lōge
aliē inſignis ille vineę cultor paul⁹. Scio
inq̄t cui credidi ꝛ cert⁹ ſum q̄ potēs ē depo
ſitū meū ſeruare ī illū diē inſt⁹ iudex. ecce li
gaturā e⁹ cū fīō ꝛ ſpe. ij. ad Thi. j. ꝛ ad Ro
viij. Cert⁹ ſū ei q̄ neq̄ mors neq̄ vita ne
q̄ āgeli ꝛc. ꝛ ſeq̄ neq̄ creatꝛ alia nos sepa
bit a caritate dī. ecce tenacissimū caritatꝛ
āplexū. ¶ Hūc imitemur ꝛ ſūmo pñſa. F
aio ꝓmpto pareā ⁹valeat apō nos tātū dez
dī inſtio. q̄tū apō ī ꝓbos neqſſiar cupidi
tatū pñt ipia Nā ſi eos miterit auaricia / ili
cop̄gūt. ſi ābitio. dicūt / ecce aſſum⁹. ſi luxu
ria ꝓſto. ſi gula / nō orñt. ſi inidia deſectio
ira / ī auditu ſolo auris obediūt. ꝛ fidel rpi
anus deū mittentē ꝛ vocantē non audiet
diſſimulabit. obſurdeſcet. ꝛ excitari nō po
terit ꝛ Absit ¶ Nihil ē qō cupiditas ſuos

pati seruos nō faciat. famē. sitim. frigora. seuiciā celi. aeriscz intemperiē. ignominias. pbria. ꝓtumelias. durissima veniqz seruitute humeros ꝑmit. sarcinas auget. in ferrū. in ignes. i picula oīa nequiter ipellūt. Et tñ apud cupidos hec pati/ludus ē. vt gloriunculā aliquā. aut fedā delectatiunculaz adipiscāt. siue vt aliqñto opulētiores fiant imo certe vt egētiores. vt inglouij ꝛ crucīādi ppetuo remaneāt. Cur charitas idiꝑm efficē nō poterit qđ tā leuiꝝ ꝑt cupiditas? Id qđ mōs/cur deꝰ nō poterit? ¶ Certe bona tñmō ꝛ integra affie volūtas. Opeꝫ inuenis ꝓstanꝫ qđē ꝛ pseuerandꝫ. ne honestū ꝓncipiuz infamis dederit finis. Et ne (vt Oratius ait) atrū. Desinat ī piscē mulier formosa supne. Opeꝫ feruent senex. et instar pegrini/diei iacturaz celeriori cursu currētis opi bono totꝰ insistat. Ponaꝫ añ oculos ꝑmiū pollicētis. minantis terroꝛ ꝛ oīa ꝑ qđ hūana mortalitas torqꝫ atz cruciaꝫ/inanissima ꝛ vēto similima vanitas. Nemo missionē suā spernat sz aiaduertat quēadmodū vox illa/grām notat ꝓcipuā Adisit illos ī vineā suā. Vbi nota bñ ad ꝓdicta/sūmi ꝓtissa familias mirādā bonitatē. Nā salubriꝫ nos dirigēs misit. oñs misit me ī bethel. iiij. Reg. ij. Bethel añ habitaculū dei interꝓtaꝫ. Ecce salubris directio. Sūmi ꝓtissa familias gratā bonitatē. q̄ singulariꝫ ē eligēs illos. s. oparios. Elegit rex salomō opariosde oi isrl. iij. Re. v. Ecce singularis electio. Tercio sūmi ꝓtissa familias magnā curialitatē q̄ grata ē alliciēs ī vineā suā. Vocabit vir. s. xps amicū suū .i. xpianū subꝛ vineā suā. Zacha. iij. Alia realis hoꝛ triū ꝓcordia/hr̄ ad Rom̄. viij. vbi apl's ait. Quos ꝑscivit hos ꝛ ꝑdē. ɔc.

Finita igitur secūda

ꝓne tercia subiūgo q̄ est de vinea sapientie vt eam diligamus.

Q Uisqs adest q̄ celestē beatāqz vitā in tra q̄riꝫ ꝛ mores ꝓiscos capit mutare saple vineā petat ꝛ post terguz missis terrenaꝛ curaꝛ vrbibꝰ/eiusdē se cultui deuoueat. Nulla oblectatio maioꝛ. sz nec puriꝰ vlla exercitatio aut fructuosioꝛ aut viro generoso ac libero digniꝰ esse ꝑt. nō munꝰ vllū pene grādiꝰ ab ꝛmobili deg hoibus datū est/q̄ q̄ in hanc eos vineam initū ꝛ ingressū ꝑstat cui⁹ culturā ꝓpo sunt sapiēs sedibꝰ ꝛ regnis. Sctē id qđē. cū ipsa met sacre sapie vitis/oblatū sibi regnū ꝛ tē pserit. vñ Judicū. ix. ¶ Locuta sunt ligna ad vitē ipera nobis. Que rñdit. Nūqd posſum deserē vinū meū. qđ letificat deum ꝛ hoies. ꝛ inē ligna ceꝛa ꝓmoueri. Ad agnificā ꝓtius rñsio. Sz qđ ē vinū hoc qđ letificat deū ꝛ hoies? Sane itelligētia spūal' sacre scripture. q̄ scꝑtura cū ꝑ torcularvehemētis studij ꝓmitꝛ ꝓstringitꝛ. vino multiplicis intelligētie spūalis exuberat. qđ letificat deū. naz ferues in deuotio ouitꝛ. q̄ inebriatꝰ ꝺs exhilarescit ꝛ liberalis efficitꝛ. adeo vt instar regis asueri ipsi hester q̄ aie deuote typū gerit q̄cqd petierit ilico se daturū pollicetꝛ. Heb. iij. Letificat ꝺo hoies ob doctrinā salutiferāqz bibūt. obliuiscūtꝛ egestatis sue ꝛ pauptat̄. vt notat ꝓuer. iij. Bibito em̄ modeste hᵒ vino/toti terris despectis/in celū rapiūtꝛ leticie. Alia cā est. nā spūalis aiē morbos atqz vulnera/ vinū hoc doctrine sctē curat. quō sanasse legit ꝑ vini sup infusionē samaritanū hoiez q̄ descendēs de irl'm in iericho incidit in latrones Lu. x. Hoc vinū ē sinceꝛ subtile a tpa nissimū. qđ ipsam oñi sabaoth/vineam/ecclesiā. s. hacten⁹ aluit ꝛ q̄ potata ac nutrita intantū adeo robur vitēqz ꝑcelsā excreuit magnitudie. Hāc vineā viri olim ecclastici solā colebāt. hāc amabāt. ī hac exercebant. Sz heu qualꝛ ꝛ q̄mutata rex facies q̄aduerso sidere. imo q̄ puerso scelere in ꝓriū vsa sunt oīa. Que ondū sola viris sūmis in honore erat. nūc ab hoīm infimis hr̄ ꝓtēptui. ꝛ iam apud nōnullos (q̄s magnus ille e celo ꝺs male pdat) in fame ꝛ decoꝛ nomen ē. ꝛ florentē ei⁹ ꝺorē quēadmodū vene nifers alia ferre nequnt ꝛ rosei⁹ cultores rideꝫ ꝛ in fabulosū stuū vertūt iocū. Cur ita? Eo. s. q̄ nudi ac inopes eis videāt. nec ifames diuitias hñe/malis artib⁹/fraude dolo rapinaqz ꝙsitas q̄ insup bñficijs carent q̄ talibꝰ ipotunitas. nedicā indignissima quersitas/surripit et extorquet. Nunc vinea ipsa sapie raris colonis excolitꝛ ¶ At ꝺo creberrimis viticolis mūdane ac ꝺyabolice sapie vites frequentant ꝛ obstrepūt. q̄ vinū grossum ē rude

indigestū ac turbulentū ⁊ optimus illorū effectuū opifex. de qbus. ij. Esdre. iij. hī q̄ vinū seducit mentē ⁊ hoc p errorē. ois p ēa lenta facit loq̄ p p̄sumptionē. ⁊ nō meminerūt boies cū biberint amicicia neq; fraternitatē. ob insatiabilē auaricie cupiditatez. sumere facit gladios litiū. suscitat tumultū disceptationū. turbat oculos rōnis. blesa reddit ora p dolosum fictūq; mendaciuz. efferacissimat q̄z libidines gignit et nihil ē qđ spernere. qđ audere. qđ attentare non inbeat. inter hec currūt tpa sunm lucri spe turpissimi ¶ Sz qđ op⁹ ē teneras mortuaci radere ferro auriculas. vt Satyricus ait? Nec antiq̄ ia q̄rela ē ⁊ nō tā exaggerāda vbis/q̄ ab oīpotēti ōo seueriſſime vlciscēda. Idcirco ad vineā sapie redeam⁹ q̄ nihil pulcrius sol vidit. nil creauit natura venustius nil qđ ecclie rectorib⁹ magis cōgruat. vsq; adeo vt p̄cipiat eis Petrus apls q̄ sint parati sp ad satisfactionē oī poscēti eos rōnē de ea q̄ est in eis fide. j. Pet. iij. Illud infimis ꝑsiliū est. p̄latis aūt necessariū ad salutē p̄ceptū. Quāti sunt q̄ facere illud sciāt ex raritate theologorū qđ solos hoc scire ꝑtingit/ppēdi p̄t. ¶ Habet vo (vt vites cerere) vinea hec sua superflua eam idcirco putare ⁊ expurgare necesse est Habz sarmēta falsitatū ad heresum/q̄ falce veritatis rescindere ꝓuenit ⁊ iustis ꝓcremare incēdijs. Eiusmodi sarmēta mystice fuit illa q̄ Paulus naufragio liberatꝰ apud mitilenā insulā ꝓgregauit/⁊ in ignē misit ex qbus p̄cessit vipera q̄ suā arripuit manū. sz in pirā illesus ea excussit. pz Act. vl. Petrus hec hystoria si ad tp̄a p̄ñs referas/ inueniem⁹ viperā hāc esse illū pinnū trāsfugā/nō nisi in malo notissimū. cuius nomen nō sit in ore hoīm. q̄ vt vipera solet p̄ viā nup in matrē. imo ⁊ in mres ecclesie. vnitatē. pacē ac ordinē suū seuire p̄supsit. et ex aridis errorū suorū sarmētis egressus pauli manib⁹ inhesit dū ad eius dicta immobo morsu pēdere. dūq; in ip̄m sui erroris virus eijcere satagit dicēs. aut paulum male dixisse aut se bñ. Sed o eq̄ssime rerū arbiter ecce sarmenta merito resecta ac amputata. Cur ignis deest? Ecce superflua vitis. cur cessant incendia? Quousq; vipera pauli manib⁹ neq̄ter pendēs q̄usq; excussa nō decidit? Sed decides volēs aūt nolēs nisi fallor ī rogū p̄cipitaberis tpalē vel eternū. Ibi te linques. nisi redeas ad ulteriora p̄gredior. ¶ Ita obseruandū est circa vineā hanc sapie. ne in eaz iaciant extrema ⁊ adulterina q̄rundā sciarū semina/iuxt̄ dei p̄ceptū Deut. xxij. Vinea in q̄t altero semine nō seminet. ¶ Vltāde q̄z sunt ⁊ explodende aranee. q̄ ipi minerue (quā sapie dea fingunt) ioo inuise ac odiose ferunt/q̄ in subtilissimorū sz fragiliū filioz ꝓtexioe seipsas euiscerāt. Debēt aūt solida ee/⁊ fortia sapie documēta. nec tam casse subtilitati q̄ plane veritati deseruiētia. Nec ob aliud em̄ Catho magn⁹/expelli voluit abvrbe carneadē/q̄ q̄ sophistice subtilitati pl⁹ equo dedit⁹/veritatē aut obuoluere aut offuscare videret. Et talia q̄ q̄ opposa sint et difficultatis plurimū bñtia. nō tō scrutari ꝓuenit in tanta tpis egestate/cū alie tot occupationes se offerant tractari digniores. Multā operā dedit/q̄ homeri illada/tam tenui in mēbrana ⁊ exigua lra scripsit/vt ī nucis parue nucleo tota includeret Item callicrates dū ī magnitudine q̄dria ex ebore formicas effigiat. Nec min⁹ mirmichū des q̄ quadrigā eburneam adeo paruā fabricauit/vt a musce alis tegeret. et nauim quā apicula pin⁹ absc̄deret. Esto hec admirāda sint. inutilia tñ sūt. nec modesti hominē ingenij detētura. Plus eq̄dē p̄desse q̄ admirari studēdū ē. Et ista studere curet. q̄ sapie vineā colendaz suscepit. vt nec inutilium ⁊ supuacuorū p̄scrutatione frustra se torqueat. nec in his acumen sui obtundat ingenij ¶ Būmope ad extremū relegāde sūt discursatōes ⁊ desideria mētis vaga. Imitādus q̄z in hoc ē iudas. q̄ vt legit Gen. xlix. alligauit asinā suā ad vitē. Asina nr̄a/caro nr̄a ē: aut ala lis appetit⁹. hebes q̄z iners q̄z. Que asina/ad sapie vitem colligat. p̄ rupta. p̄ inculta ve petrosa ⁊ aspera malarū cupidinū denia non linquit euagari. nec sessorē suū q̄ ē spūs nr̄/q̄ non lz inuehit aut ipellit ¶ Hac aūt asella/fortibus discipline vinculis astricta ⁊ domita liber spūs se itrat/se spectat ⁊ sue dignitat⁹ p̄scius/assurgit alacer. leues p̄plationis alas aptat. ⁊ cādidissimis bonoz affectuū plumis induit. aera p̄ternolat. ⁊ ex alto ex

ōas terras despiciēs/sidereos petit tractus et supīm celi vertice scādit. ibi gloriū mū di p dilectē redēptoris q suū/ac ethereos incolas videt/admirat stupet. 7 eox familiarissima collocutōe recreat. ¶ Isti nāq sūt vt ozias (q vidēs deū interptat) q vineas suas habuit in mōtibus. imo in sublimioribus mōtibus oībus celo put hr. ij. Paralip. xxvj. Edocet ibidē plenissime ipse spūs ō vinee sue cultura. qd inserendū. qd ve rescindendū ē. 7 qd mercedis recipiendum. ¶ Introdukit interim in cellā charitatis vinariā 7 vino deuotōis potat q inebriat? iam se nō capit in se. Viuit nāq vbi totus amor suus ē. Vbi aūt amor/ibi 7 cor. vbi vo cor/ibi vitā eē necesse est. Nō ille terciū in celū raptus innuēs. Nra inq̄t p̄uersatō in celis ē. Hoc ō viris sapīe deditis marie dictū crediderim. ¶ Interea apud ipsum spīm oīs mortalitū subit oblīuio non terre nozū cura surrepit. Et si vbis rigidi illius Apoliti apud tragedicū Senecā vtimur. Nō illū auare mētis inflāmat furor. Nō aura ppli 7 vulgus inuidū bonis. Nō pestilēs inuidia in materia. nō fragilis favor Nō ille regno seruit aut regno imminet. Vanosq honores seqt. aut fluxas opes. Spei metusq liber. nec scelera pplos atq ītē vrbes sita Mouit/nec oēs p sci? strepitū pauēt. aut vba fingit mille. aut q̄rit regi dies colūnis. Sed rure vacuo potit. 7 apto ethere innocuus errat. Ethera ac lucē petit 7 teste celo viuit. ¶ Quādispar 7 q̄ dissimilis hec vita ē illi cui? idē Seneca memi nit tragedia. j. Actē. ij. Ille inq̄t supos ad ictus regū. Duraq fores exp̄s somni/ Colit. ac nullo fine beatas. Cōponit opes gazis inhiās. Et p gesto paup in auro. Illū ppli favor attonitū. fluctuq magis mobile vulgus aura tumidū volvit inani ō clamosi rabiosa fori iurgia vendēs improbis iras 7 vba locat. Nec ille. ¶ Non poterāt duplicis vite/terrene 7 spūalis aduersi mores describi p rius sed nec fidelius dici. ¶ Id vo totū ad illō redit/ qō de scōa rum vinearū cultoribus nup exp̄ssum est. quoru ibi sūt mūdani ac bestiales viri. qs in vineā suam mittit terrena ac diabolica sapia. Primi aūt sunt spūales homines. q̄s ve ra sapia q̄ xp̄s est elegit p gratiam. et misit illos in vineam suā. q̄ fuerunt verba a principio p̄posita. Vbi cor nō dēter ad dicta cernere licet q ipsa sapia/artis doctos conspectat. aūctem sumministrat. q misit illos. Nec inertes non recepta. laboratores puros optat illos operarios. Sibi soli nō laborat sed singulos curat in vineā suā. Be primo misit illos p̄dicare regnū dei Matth. x. Ad missione aūctas refert. ad p̄dicatōs vo scia. 7 idē habet Matth. iij. et Lu. j. Be scōo Eccle. ix. Quidquid pōt manus tua instāter opare contra ignauiā. Et Eccle. xxiij. inquit ipsa sapia/ Qui opant in me nō peccabunt. Ecce puritatē. Jō Hiero. Ama sciam scripturarū 7 carnis vicia nō amabis. Pro tercio Eccl. xxiij. ait iesus filius syrach. Quasi qui vindemiat repleui torcular. qm nō mihi soli laborani sed oībus exquirentibus disciplinā. Pro tribus sik in typo fortis mulier habet Prouer. vlt. De fructu manuū suarū plantauit vineā. In plantatōne notat ars 7 doctrina. In fructu manuum/opatio beata. In vinea vbertas opulēta. Ut ei tribuat illud Cañ. vij. Vbera tua sicut botrus vinee et gutta vinū optimū. ¶ In hoc oīonis huius termine finē statuo. Nunc aūt libet ij sdem verbis quibus rhetorica suā Arist. finit/ collationē terminare. Itaq dixi. audistis. tenete. iudicate. Dixi. sed ruditer. Audistis benigniter. Tenete fideliter. Et iudicate salubuter. vt certā vram vocationē faciatis. j. Pe. j. 7 sitis ingiter sicut vitis abundās in lateribus domus dñi. vt deniq vobis p̄pinet vinū eterne iocunditatis. ille q̄ vitis vera est dñs nr̄ iesus xp̄s qui est bñdictus in secula seculoru Amen.

Sequitur sermo de cō

ceptōe beate virginis marie qui a scribit eidem Cancellario. sed suus esse non ap

pare

Tota pulcra es amica mea. 7 macula nō est in te. Cañ. iiij. Magistri mei venerādi 7 pies vilectissimi/vt gra almi spūsanci in nos velit redundare Mariā plenam gra. sic habeo invocare. Aue virgo fons gre. tota gratiosa. tota pulcra facie. virgoq formosa. sola sine scabie/maculaq rosa. ¶ Tota pulc. es

ꝛc. Adfinem reuerēdi dum quero mentaliter huius verbi glosam. repio beatā virginē apud deū hoiem creatā formosā. Nā in supremo cardine. quondā sub imagine fuit festū celebratū. Cum multo solennio grato cōtubernio. qō laudat cetus vatuz. Scandūt ex hac nebula. virgines sine macula. fuit festū disputatū. Conclusum est ⁊ terminatū q amica regi data. tota pulcra. est creata. nūq q maculata. sic fuit sanctificatū. Ecce mgri mei q festiuitas solennis q grata q pennis. tota pulcra. Quedam lis sup dilecta. sup re nunq neglecta. qz amica mea. Rōsio q gaudiosa ⁊ snia q famosa macula nō est in te. Juxta hec tria nra cōsideratio. tractatu triplici ē partita. Primus tractatus dicet festiuitatē tam solennē. tam gratā tā pennē. Juxta primū tota pulcra. Secōus tractatus docet de lite sup dilecta: sup re nunq neglecta. Juxta scām amica mea. Tercius tractatus dicet rōsionem gaudiosam ad snīam tam famosam. macula nō est in te.

Quantū ad primū tractatū nre ꝓsideratiōis q notat festiuitatē solēnē ꝛc. Est mgri mei deuote speculandum / fuisse festū solenne. de q ꝓpha Zach. vlt. loquit i hec verba. Percutiet dñs oēs gentes q nō ascēdunt ad celebrandū festū tabernaculoz. In q festo. Primo tabernaculū stellare dat mūdo solenniū. Secō tabernaculū solare dat mūdo solaciū. Tercio tabernaculū regale dat mūdo spectaculum. Quarto tabernaculum diuinale dat mūdo scrutiniū. ¶ Primo nanq Marie caro in hoc festo fuit vt stella formata. Ecce primū tabernaculuz. Secō in hoc festo marie aīa vt sol creata. Ecce scām tabernaculū. Tercio in hoc festo fuit Maria tota sup naturā dotata. Ecce terciū tabernaculum. Quarto in hoc festo fuit maria tota ex gratijs vallata. Ecce quartū tabernaculum. ¶ In hoc nempe festo in supmo cardine sub imagine celebrato. visus est olim rex ille de q Dicre. iiij. Quis nō timebit te o rex gentiū. tuū est enī decus inter cūctos sapientes gentiū ⁊ in vniuersis regnis eoz nullus est sicut tu tibi. Hic rex altissimus visus est olim formare sibi tabernaculum. s. marie carnē in mūdicia stellari Numeri. xxiiij. Visus est sibi formare tabernaculū scz marie carnē. sine languore locali. Prouer. vlt. Visus ē sibi formare tabernaculū scz marie carnē sine lege carnali. Augu. in sermone. Ad hāc nepe visionē ꝓsidero huius vie tres sapientes in spū eleuatos. ¶ Ecce primus de lege nature balaā filius beor in quandā visionē eleuatus vidit mulierē ex carnē formari i mūdicia stellari. Orietur inquit stella ex iacob ⁊ ꝓsurget virga de israel. s. maria ex carnē. ꝓz Numē. xxiiij. cū i bi notatis. ¶ Post hec de lege scripta sapientissimus salomon in quandā visionem imaginariā eleuatus. vidit ꝑcul mulierē fortē Mariā. s. ex carnē formari. sed fortitudo ⁊ decor indumentū eius. s. carnis sine languore nature Prouer. vlti. Post hec de lege gre b. Aug. in qdam lumen vinificū eleuatus / vidit matrē dei formari ex carnē. prupit in hec verba. Quis potuit i hmōi aīa vel carne locus esse vicioz. qñ ad celi vicē cōtinentis oīa dñi templuz est effecta. Hec est reuera illa domus dei de q ꝓ Salomonē dr. Sapia edificauit sibi domū. excidit columnas septem. Nanq virginalis huius domus colūnis fulcita est. qz venerāda hec mater dñi. septē spūs sancti donis dotata fuit. quā tam vtile eterna sapia edificauit vt digna olno esset ex qua ipsa carnē assumeret i inestimabile ꝑciū salutis humane. Quid dignius hac virgine quid sanctius in humani generis serie potuerit exoriri. Hec Aug⁹. i sermone. Igit nunq fuit in carne marie locus vel radix viciorū. vt vult Aug. Quare videt aliquibus q nūq in eius carne fuit languor nature vel lex membrorum. vel fomes pcti. vel dñium politicū volūtatis ad sensum. sed dñium despoticū sicuti i statu prime innocentie caroq mūdissima a principio sui. ⁊ tabernaculū altissimi dei filio ꝑparatum. Et hoc ē primū tabernaculoz qō hodierna festiuitas solēnizat. Et sic ꝓz qliter tabernaculū stellare dat mūdo solenniū. ¶ Secō dico q tabernaculum solare dat mūdo solaciū. Nā secō ordine ꝓpoſ ꝓfat⁹ rex sub illa visiōe imaginaria visꝰ ē sibi formaī alio tabnaculū ad modū iebuſ ⁊ ꝓtubnij p amorē. s. aiaz marie a sui ꝓncipio vt radijs solaribꝰ mūdissimis fulgēt. q

Sermo in die

videns augmētata ñatura in lumine glie. festo gaudioso increatōis principio eā ꝓsi dero decātare. Pulcritudo eius est vt spēs celi in visione glie Eccl. xliij. Aspectus ei⁹ vt sol in exitu vas plenū gre. Ibidē. Nec vas castrorū lux. in excelsis ordinata acie. Ibidē. Vide arcū celi. bñdic factorē potē tem curie. Ibidē. Laudatorē huius admirabiē oculus tumēs in glacie. Ibidē. Ad qs cantus nōnullos viatores quadā luce imaginaria ꝓsidero i spū elevatos. ¶ Ad hanc formē visionē elevatus ē sub lege nature sanctus vir Job cū vidit solē fulgere q̄ ad aiam marie. ⁊ lunā incedentē clare. q̄ ad eius carnē. ⁊ letatū ē cor eius in absōdito. ꝓz Job. xxxj. cū suis notatis. Nam ille vsq; ad fidē mediatoris xp̄i ponit elevat⁹. ꝓz supra. xix. Ad hanc visionē de lege scripta ponūt nōnulli altius elevatū. s. intelle ctualiter sanctū regē david. cū vidit sponsum in sōle ponere tabernaculū suū. ⁊ cuz sole aīe. carnē vivere marie. pō. xiij. cū ibi notatis. Ad hanc visionē de lege gre beatus Amb. est assumptus. qui videō marie aiam a sui principio p̄servatōe redēptam ait. Nec mirū si dñs redēpturus mundū. ꝓpationē suā inchoavit a maria. vt p quā salus oībus parabat. eidē primo fructum salutis hauriret ex pignore. Quid em̄ nobilius dei mre. q̄d splēdidius ea quā splendor elegit. Ut de ceteris eius vtutibus taceā. vgo erat nō solū corpe sz ⁊ mēte. Nec Amb. sup Luc. Et in li. de scīa vginitate. Sicut ꝓz ex visione sancti Amb. nō fuit a casu elevata sz p̄servata. al's nō virgo mēte si pctō corrupta Et sic ꝓz q̄liter tabernaculū solare dat mūdo solaciū. ¶ Tercio A dixi q⁹ tabernaculū regale dat mūdo spectaculū. Naz in tercio ordine nature. sub illa visione imaginaria. p̄fatus rex visus ē formare sibi aliud tabernaculū ad modū regalis tridinij ꝓ lectulo salomonis. s. maiā sub nā dotatā cū vnie⁹ ē sol stelle. s. aīa vginis sue carni. In cui⁹ vnione q̄s nā angelica ꝓtulit laudes ex terrenis sumit argumentū. Cū Ouidius Naso ex̄s in insula ponti. ad visionē hui⁹ tabernaculi ali q̄liter elevat⁹ de hac vgine in li. iij. de vetula ꝓmpsit i hec vba. Mūda quidē magni animi. magnicq; decoris. Pluris honestatis. Et ecce albumazar sub enigmate. ⁊ in illis nebul'ex̄s/ad visionē hui⁹ tabernaculi aliqualit'ē assūptus ipso teste lib. vj. maiorīs introductorij. Et iterū ex̄te sibilla. vgilius maro in europa ad visionē huius tercij tabernaculi ē elevat⁹ ipso teste i Bucol'. Egloga q̄rta. Ultia cumei iam venit carminis etas. Jā redit ⁊ vgo ⁊c. Qualit' Piero. i roma ex̄s altiori lumine elevat⁹ hoc tabernaculū vgineū ꝓtēplās dicebat. Quid nobis tantilli. q̄d actōe pusilli. q̄d i eius laudib⁹ referam⁹. cū etsi oim nr̄m mēbra vterent in linguas eā laudare sufficerz null⁹. Altior em̄ celo est de q̄ loq̄ nitimur abysso ꝓfundior. cui laudes dicere conamur. Si celū inq̄te voce: altior es. Si matrē gentiū: p̄cellis. Si formā dei te appellē digna existis. Si dñam angelox: digna eē ꝓbaris. Quid q̄ digne de te dicam? Nec Piero. in sermone. Sic ꝓz qualit' tabernaculū regale dat mōo spectaculū. ¶ Quarto dico q⁹ tabernaculum diuinale dat O mūdo scrutiniū Nā q̄rto ordine natu re/p̄fatus rex visus ē sibi formare aliud tabernaculū ad modū sacrarij spūalis. Nō q̄dē aliud q̄ ad rōnez essentialē. sed aliud q̄ ad rōnē moralē. s. totā mariā in ꝓncipio sui aliē se bñtē sub magnitu die gr̄az q⁹ p⁹ us ordine cāe sub altitudie nature. In c⁹ gratioso ꝓgressu ipse rex eā taliē ꝓmēdabat. Ecce tu pulcra es amica mea. ecce tu pulc. Cañ. j. Sicut lilīū inē spinas. j. c. se. Oculi tui sicut colūbarūz. eodē. c. Sicut vitta coccinea labia tua. ⁊ eloquiū tū dulce. j. e. c. Naſus tuus sicut turris libani q̄ respicit damascū. j. c. vij. Collū tuuz sicut turris eburnea. ibidē. Quā pulcri sūt gressus tui in calciamētis. filia ꝓncipis. in calciamētis. s. carnis. ō. eodē cum ibi notatis Statura tua assimilata est palme. ⁊ vbera tua botrie. ibidē. Tota pulcra es ⁊c. vbi thema. Sic eā eius cātor ille rex altissim⁹ ꝓmēdabat. ¶ Quas laudes audiēs in spū ille sapiētissim⁹ salomon videsq; sub lumine illud q̄rtū tabernaculū hanc vginē glīosam q̄rebat de ea. Que ē ista q̄ ꝓgredit q̄si aurora ꝓsurgens. q̄ ad totā in nālibus. Pulcra vt luna q̄ ad carnē. Electa vt sol q̄ ad aīam. terribilis vt castroz acies ordinata q̄ ad totā ingratuitis Cañ. vj. ¶ Et

cum nullus sibi rñderet. iterū atq; iterū q̄reret. Que est ista. vt. s. Cañ. iij. Et infra tandē naturā angelicā ad qōnes p̄fatas cōsidero rñdisse. hec est stella maris vite via porta salutis. Regula iusticie. limes pietatis origo. Virtutis. venie mat. talamusq; pudoris. Ort⁹ p̄clusus. fons p̄signat⁹ oliua. ꝑfructificās. cedrus redolens. paradisus amen⁹. Virgula pigmēti. vinaria cella liq̄re. P̄redita dīno nectar celeste ꝓpinans. Nescia spineti flozēs rosa. nescia culpe. gr̄e fōs. exps limi. lux nubila pellēs. Spes miseris. medicina reis. tutela bēis. P̄roscriptꝰ reditus/errāti semita cecis. Lumē detectis requies pausatio fessis. Hec Alanus ī anticlauciano.

Hanc ergo rñsionez

audiēs petrus comestor/ꝓrupit ī hec v̄ba Si fieri posset/q̄ arene puluis ⁊ vnde. Undarū gutte. rose. gemme. lilia. flāme. Ethera celicole. nix grādo sexus vterq;. Uentorū penne volucrū pecudū gen⁹ oē. Siluarū rami. frondes. auiū q̄z penne. Ros gramen stelle piscis anguis ariste. Et lapides. mōtes q̄ualles ⁊ra dracones Lingue cūcte foret. minime depmē posset Que sis vel quāta. virgo regina maria. Que tua sit pietas. nec lra nec dabit etas. ¶Ergo ⁊ frēs charissimi ascēdite vos in spū ⁊ videbitis. Mariā absq; pari pulcrā. absq; fari. q⁊ tota pulcra. Mariā amoz̄osā valde gratiosaz. q⁊ amica mea. Mariā in ꝓceptu absq; oī defectu. q⁊ macula nō ē in te. ¶Uidere ḡ mariā sine culpa q̄ ad mētem q̄ ad carnē q̄ ad ventē. q⁊ tota pulcra. Uidete mariā ꝓparaā suo nato iā dotatā q⁊ amica mea. Uidete mariā sine pctō originali. absq; fato. q⁊ macula nō ē in te. Ergo dic gens pharisea. Tota pulcra es amica mea. nec est in te macula. q̄ fuerunt thematis verba.

Sequtur scōs tractatus nr̄e ꝓsideratiōis q̄ notat de lite sup delicta. sup re nūq̄ neglecta. cū sit amica mea.

Ubi ē deuote speculandū in hꝰ festo fuisse q̄ndā litē. de q̄ monet sapiēs Ecclē. iiij. di. Non ꝓtēdas cū boie locuplete. ne forte ꝓ te ꝓstituat litē. Jn q̄ lite primo actor p̄ntat. Scōo cā ꝓpalat. Tercio reus connotat. Quarto cā disputat. ¶Primo nanq; in lite huius festi tabernaculorū regis/actor p̄ntat. s. octo vetule q̄ sepe ad hoc festū scandūt ex hac nebula furibūde. Prima vocat lra occidēs. Scōo rō litigiosa. Tercia spēs sophistica. Quarta supficies canonū. Quinta apparētia legis. Sexta falsa matheſis. Septia falsa poesis. Octaua suspitio heretica. ¶Ascēdūt ad hoc festū octo vetule. Lra occidēs in vultu iā rugata. Rō litigiosa rixis comitata. Spēs sophistica fallacijs armata. Supficies canonū penitus inflata. Apparētia legis/apparēs aduocata. falsa matheſis ex gestis diffamata. falsa poes̄ appatēt ad ornata. Suspitio heretica tremēs antiquata ¶Cum his vetulis ascēdit ad hoc festum. Lis grauis. ira furēs. odiū immortale. pennis rāpor. inhumanus strepitus. cōgressio dira. Questio difficilis quā nulla solutio sedat Juxta Masonē. ij. de vetula. Sicq; p̄ q̄liter in hac lite actor p̄ntat. ¶Prima ḡ vetula. s. lra occidēs in illa visione imaginaria fricando vultū. scalpendo caput/in regis p̄ntia loquit in hec verba. Justus quidem es dñe si disputē tecū verunt̄ loquar ad te. vt scribit Hiere. xij. Ecce astat regina a dextris tuis in vestitu deaurato. ps. xliij. Que tn̄ fuit in originali pctō ꝓcepta. Argu. s. P̄s. lij. cū ibi notatis. Nam oēs declinauerūt sil̄ inutiles facti sunt ⁊c. vsq; ad vnū. s. x̄pm p̄m glo. ergo regina fuit inutilis. ⁊ aliq̄n declinauit. Nec mirū q⁊ nō iustificabit̄ in cōspectu tuo oīs viuēs. Infra ps. cxlij. Sup hoc sapiētissimus Salomon lustrauit vniuersa. ⁊ virum de mille vnū repperit. Mulierē ex oībus nō inuenit Eccl. vij. Nō cōfirmat apls Rom. iij. Oēs in adā peccauerunt ⁊ egent gr̄a dei. Et de hoc. j. c. v. Sicut p vnū boiem peccatū intrauit in q̄ omnes peccauerunt. Et Ephe. ij. Eramus natura filij ire. glo. Augu. Jn hac ira oīs hō nascit. Uñ p̄ iustis sume index q⁊ maria fuit in pctō originali cōcepta. ⁊ p̄ p̄ns festū de eius cōceptōe celebrari nō dz. ¶Scōo surgit scōa vetula. s. rō litigiosa dicēs se velle hoc ꝓbare euidēti rōne. Qm̄ maria fuit redēpta a filio suo sed non nisi a captiuitate ⁊ pctō. ergo ꝑtic

Sermo in die

aliqꝫ peccatū. Scdo Maria habuit fomitem. sed fomes est sequela peccati. ergo ꝛc. Maior pz in li. iij. di. iij. c. ij. Tercio Maria fuit mortua. sed mors est sequela peccati. ergo. Quarto maria fuit mūdata ꝛ sanctificata ſz nō nisi a pctō. ergo. Maior pz li. iij. di. iij. c. iiij. Quinto si Maria fuisset mortua aīa filiū/fuisset ad lumbū patrū, ſz nō nisi ꝓpter pctm. ergo. Maior pz qꝛ ianua celi nō fuisset apta nisi p passionē filij. dist. xiij. iij. c. fi. Sexto caro xpi fuit obnoxia pctō. sed illa est rō peccati originalis. ḡ. maior pz. iij. di. iij. c. j. Septimo maria fuit decimata in lumbis abrae. ſz tō. qꝛ in originali cōcepta. ergo affectus ptz. iij. dist. iij. Octauo. In maria fuit fames ꝛ sitis ꝛ multe alie pene cōtracte. sed iste sunt effectus peccati originalis. ergo in ea fuit cā.

¶ Tercō surgit tercia vetula. ſ. spēs sophistica dicēs se velle hoc subtiliter deducere. Solus xps fuit sine pctō originali conceptus. ꝛ nihil qđ nō est xps fuit sine peccato. sed maria est aliquid qđ nō est xps. ergo ꝛc. Exclusiua pz p sanctū Aug. ij. li. de bap. puloꝝ. Et li. ꝯ iulianū hereticū. Et ō. Pō. xxiij. Et p Amb. sup Luc. Et per Piero. sup illō psalmi. de manu canis vnicā meā. Et p Gre. li. moral'. Et p Bamas. iiij. sen. Et p Anſ. Curōsbō. Et p bern. ī epla ad canōicos lugđ. ¶ Quarto surgit ḡrta vetula. ſ. supficies canonū dicēs hꝰ eē exps̄um. de cōse. di. iiij. Firmissime. ꝛ iij. di. c. pnūciandū. in glo. igit. ¶ Quito surgit quinta vetula. scz. Apparēta legis clamans. Lex dicit. Si filius familias exīnee psone/sit in adoptionem datus. ex hoc/iura ptās naturalis minime dissoluunt. Insti. de adop. sed hodie nō obstañ. in maria adoptōe gratiosa. adhuc fuit obligata cū pe iure naturali fraterno. ¶ Sexto surgit sexta vetula. ſ. falsa matheſis dicens in prima facie signi virginis/ascēdit hec puella. et in ipsius manibus sunt spice suspense. ꝛ vestimēta vetusta. teste Albumasar. vj. li. maiorus introductoꝝ. Et de hoc Naso. iij. de vetula. sed talia vestimēta significāt veterē hoiem cū actibus suis. ergo ipsa induit veterē hoiem. ¶ Septō surgit septima vetula dicens hoc esse notū p cōia metra qꝫ notat Petrus cretenſ. sup Cañ. dicēs. Nō aliquē potuit sine cā ipa gignere mundus Solus hic xps fuit inter milia mundus.

¶ Octauo ꝛ vltimo surgit octaua vetula scz heretica suspitio vel ꝑsumptio temeraria. dicens. Justissime rex dicere qꝫ maria nō ꝓtraxit pctm originale. hereticū est censendū. ꝛ expresse ꝓtra fidē. et p ꝓns oēs sic tenētes sunt infideles. Pro sic dicere est cōtra determinationē eccliē q̄ approbat oīa dicta sanctoꝝ patrum in. c. Sancta romana. dis. xv. in decretis. Sed multi sancti dicunt eam in pctō originali esse cōceptā. vt Anſ. Bern. ꝛ ceteri. igit. Scdo qꝛ est expresse cōtra sacrā scripturam. igit heretica. Consequētia patz p Piero. xxiij. q. iij. c. hereses. in decretis. Aīs notum est ex dictis. Tercio qꝛ Augꝰ. in li. de fide ad petrū post. c. Firmissime. sic dicit petro. Si quē ꝯ hoc ptinacē cognoueris tanq̄ pestē fuge ꝛ hereticū abijce. ḡ ꝛc. Quarto qꝛ hoc festū sine falsitate fidei dogmatē sari nō ꝑt. ḡ hereticū. Dña pz. ꝛ aīs arguit qꝛ hodierna festiuitas nō est de cōceptōne seminū. qꝛ ibi libido affuit. nec de ꝓceptu carnis. qꝛ nec fuit hodie. neq̄ de creatōne aīe. qꝛ nō fuit hodie. nec ꝯ totus eadē rōne. ḡ iustissime rex hoc festū nō dz celebrari. Et sic patz quō in hac lite cā ꝓpalat.

¶ Tercio dico qꝫ in hac lite reus ꝓnotat. Nam post hec oīa dicta vetularū locutus est rex dicēs. Nec cā vña vt video ꝯ reginā est de q̄ festū facimus. Ait prima vetula. Nequaq̄ dñe mi rex. veritas non est cōtra reginā. Et rex. Quis est ḡ reus ꝓtra quā agitis? Ait prima vetula. Sunt q̄dā puelle viatrices modicū sapientes. Et rex Audiant. Et ecce scandūt ad hoc festū tabernaculoꝝ ecto virgines viatrices veresunde ꝛ timide q̄ in cōspectu oīm celestiū admirabiles videant. Prima. Vera theologia in vultu gratiosa. Scda. Rō ꝓbabilis in gestu amorosa. Tercia. Patēs autoritas. grata velut rosa. Quarta lex canonica in habitu formosa. Quinta lex ciuilis tota impiosa. Sexta vera matheſis apō mlōs ꝑciosa. Septima dulcis poesis sup fauū dulcorosa. Octaua fides pia firma ꝛ tradiosa. Iste octo vgines in illa visione imaginaria fecerūt partē in cā regine virginū quā iam gratissime cognouerūt. Et sic ptz

quis ⁊ qualis in hac lite reus connotaꝛ. ℜ Quarto dico ꝙ in hac lite cā disputaꝛ. Nam post hec ois prima virgo. s. vera theologia cū honestate indicibili in regis pncia loquiꝛ in hec verba. Tu autem dñe sabaoth qui iudicas iuste ⁊ ꝓbas renes ⁊ corda. videā vltionē tuā ab eis Hiere. xlj. Tibi enī reuelaui cām meā. j. co. c. Ecce astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. ps. xliij. Que nunq̄ fuit in originali cōcepta. Argu. in ps. xcj. cū ibi notatis. Domū tuā dñe decet sanctitudo i longitudine dierū. Nam hec regina ē domus tua quā tu edificasti sup' colūnas septem spūs septiformis. ptz Sap. ix. cū ibi notatis ꝑ Aug⁹. Que ab initio ⁊ añ secula creata est. ⁊ ꝑ ꝑns in statu initiali primoꝝ parentū. ptz Eccl'. xxiij. cū ibi notatis. Itē nec dū erant abyssi. i. pcta. ⁊ iā ipsa cōcepta erat notaꝛ Prouer. viij. Itē hec est illa stella quā vidit balaā Num. xxiij. Et si stella/ergo a pegrinis impssionibus aliena et abstracta. ergo a pctō originali pservata. Item hec est illa arca de lignis setthim imputribilibus. ptz Exo. xxv. cū ibi notatis ergo ligna huius arce virginee fuerunt ab oi putredine pservata. Itē hec est mulier illa fortis quā vidit salomon cuius lucerna nō fuit extincta in nocte peccati. ptz Prouer. vlti. cū ibi notatis. Itē nunq̄ timuit domus tua a illa a frigoribus nivis. ptz. e. c. ergo nunq̄ fuit frigus peccati in ea. Item hec est illa porta quā vidit Ezechiel. q̄ nūq̄ fuit apta. ptz Ezech. xliij. ergo ꝑ eam nū ꝑ intrauit pctm̄. Item hec est illa regina de qua Hester. xv. Non ꝓpter te. sz ꝓpter oēs lex hec posita est. Item Nonne a principio sui pulcra est amica tua ⁊ macula nō est in te. vt in themate. Cū Justissime rex ptz ꝙ maria fuit sine pctō originali concepta. ⁊ ꝑ ꝑns hoc festū merito est celebrādū.

¶ Scdo surgit scda virgo. s. rō ꝓbabilis. dicēs se velle hoc deducere ꝑ ꝓbabiles rōnes. Primo. quilibet in pctō originali cōsistens est ptinc dignus pena eterna. sed mater dei nūq̄ fuit digna pena eterna. ergo ꝛc. maior ptz. xxx. dist. scdi. minor ptz qr nō erat dicēs matrē dei esse in pena eterna. ⁊ cōtrahere talē effectū. ergo nec rōnem cansalē vel dignitatez ipsius. Scdo. prima mulier fuit creata libera ⁊ nō serua sed dignior ⁊ nobilior fuit scda mulier q̄ prima. ergo ipsa creata fuit libera ⁊ nō serua. maior ptz. xx. di. scdi. minor ꝓbaꝛ qr in ea incepit tps plenitudinis gre. ptz Luce. j. Tercio. qlibet peccatū originale dicit lamentationez ⁊ ve. sed maria nunq̄ habuit rōnem lamentatōis ⁊ ve. ergo nec peccatum originale. maior patz. xxx. di. scdi. minor arguiꝛ ex aue angelico. qđ cōiter exponiꝛ sine ve. Luce. j. Quarto maria habuit plenitudinem gre. sed quedaz magna grā est pservatio ab originali. ergo hec fuit in maria. Maior patz Lu. j. minor nota est. Quinto qlibet pctm̄ dicit rōnem corruptionis ⁊ tactus. sed maria nunq̄ fuit corrupta sed intacta. ergo nunq̄ habuit peccatū. maior ptz. xxx. di. scdi. ⁊ minor est nota. nam oppositū est error heluidij. Sexto maria ꝑ filiū suū pfectissime fuit redēpta. sed pfectius est redimere a casu pseruādo q̄ post casum eleuando. ergo maria fuit a casu pservata ait Bern. sup Can. ⁊ hoc de v. dis. scdi. Septimo maria fuit exempta a maledictōe Eue. cui dictum est. In dolore paries filios. ergo etiā exempta a maledictiōe a de cui dictum est. Puluis es et in puluerē reuerteris. Ex quo ꝓbat sanctus Aug. q̄ nō decuit mariam incinerari ꝑm carnem. ergo exempta fuit a maledictione vtriusq̄. qr minus decuit ꝑm mentem deformari ⁊ maculari. Octauo qr caro xpi caro virginis vt ibi assumit Aug. in sermone assumptionis. sed caro xpi non fuit obnoxia peccato vt in se formaliter. ergo nec caro virginis fuit obnoxia peccato vt in se vel in sui psonalitate. Nono peccatuz qlibet dicit dehonestatem ⁊ vituperium spirituale. sed maria nunq̄ habuit dehonestatem ⁊ vituperium spuale. ergo nec peccatum originale. Maior ptz de se. minor arguiꝛ qr tunc rex filius eius implenit circumcisionem ⁊ solvit legē decalogi dehonorando parentes. Decimo quia rex eius filius anteq̄ haberet rationem filiationis eam honorauit ab infamia preseruando. Pater ꝓ Ambro. sup Lucam. ergo a fortiori pseruauit eam a culpa pseruādo. Igitur iustissime rex ptz ꝙ maria non habuit originale. ⁊ ꝑ ꝑns hoc festū merito ē celebrā.

Sermo in die

dum. ¶Tercio surgit tercia ẏgo. s. patens. Tuctas dicēs ad hoc esse auctes potentes sctōz. Naz Aug. ꝯ qnqz hereses. c. iiij. de psona regis sic ait. Si maria potuit inqnari cū ipsam facerē. potui ego inqnari cū ex ea nascerer. sed scōm nō est possibile. ergo nec primū. Secō. Idē. iij. di. tercij Excepta maria virgine de q̄ ꝓpter honorē dñi cū de pctō agit nolo facere qōnē. Tercio Hiero. in sermone assumptōis sic ait. Quicquid humanis pōt dici verbis/minꝰ est a laude virginis. ergo tribuēda sūt ẏgini oīa priuilegia exceptiua culpe vel pecca ti. Quarto Greg. in psa. Felix nanqz es sacra zc. Et in illa. Sancta z immaculata ẏginitas. ergo attribuēda sunt sibi oīa priuilegia exceptiua culpe. Quinto Anꝺ. de cōceptu virginali sic ait. Decēs erat vt ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi niteret. Sexto b. Amb. in li. de virginitate beate marie dicit eam exp̄sse ab oī pctō originali z actuali immunē fuisse. vñ fuit per eam casula de thesauro regis intimatus.

Tunc rex ait sufficit. ¶Surgit q̄rto q̄rta virgo. s. lex canonica. dicēs se habere ad hꝰ decreta. Primo qr rōne peccati qō mulier induxit/non cōcedit̄ ꝓ alio postulare. xv. q. iij. in decretis. Sed Marie hoc cōcedit̄ ex officio mediatricis. ergo abstrahit̄ ab illa rōne peccati. Secō qui lege priuata. ff. ducit̄. nulla existat rō vt lege publica restrigat̄ in. c. due sunt. xix. q. ij. Sed Maria a principio sui lege priuata ducta ē. ergo zc. Tercio. si aliqui recipiunt̄ in ꝓpios z spāles subiectos/censent̄ exēpti. in. c. Si papa de priuile. li. vj. Sed maria fuit sic recepta in ꝓpriaz z spālem matrē filij dei a principio sui. ergo zc. Quarto. cum sint iura obscura partiū. teo faciendū est potius q̄ actori. extra de regu. iur. in. vj. Sed hec iura partiū sūt obscura. ergo marie faciendū ē.

¶Quinto surgit quinta virgo. s. lex ciuilis dicēs se ad hoc hīe leges. Cuī pnceps augustus est legibus solutus. Priuilegiata augusta. ptz. ff. l. ij. se. con. l. Princeps. Sed summus augustus fuit solutus a lege concupie. ergo priuilegiata augusta. Item in obscura voluntate manumittētis faciendum est libertati. de reg. iur. ff. ergo a fortiori in obscura rōne ingenuitatis faciendū ē libertati. Sed hec est obscura rō ingenuitatis marie in pncipio sui. ergo zc. Et rex ait sufficit. ¶Tūc surgit sexta ẏgo. s. vera mathesis dicēs. Hec puella a pncipio sui/in pma facie signi virginis apparuit mūda. et magni animi magnicq decoris. Teste Albumazar. li. vj. maioris introductorij. ergo in sui pncipio nō erat immūda z deformis. Item a sui pncipio lucebat pluris honestatis. teste Masone. iij. de vetula. q̄ erat sine inhonestate z vitupio culpe. Item in cōceptōe huiꝰ puelle pma facies signi ẏginis erat de signo ẏginis. nullus astrologꝰ hoc negat. q̄ puella hec q̄ erat signata erat vt tunc incorrupta z intacta pm vtrunq; hominē. Item ad hoc facit machometus in alchorano azoara z dicēs. Nullus de filijs adam quē nō tetigerit sathan ꝓter mariā z filiū eius. Et rex ait sufficit. ¶Tunc surrexit septima virgo. s. vera poesis. ad hoc se hīe dicēs poetrias innumeras. Nam Sedulius. li. j. in carmine paschali loquēs poetice de maria sic ait. Sīc velut e spinis nobilis rosa surgit acutis. Nil qō ledit hīs vel qō obscurat honorē. Sic ene de stirpe sacra veniente maria. Virginis antiq̄ faciem nus nona virgo piat. Ergo maria surrexit de spinis generis humani omni lesione semota. sicut nobilis rosa e spinis. Item ad hꝰ facit poetria Aaronis vt supra. Item Matheus. Item Petri comestoris vt s. Item Petri cretensis sup Lu. Unam nec maculam natura reliquit in ista. Item Alanꝰ. vt supra. ¶Ultimo surgit octava virgo pia fides dicens. Pro ista cōclusione sunt mirabilia tua iustissime rex. ergo hec conclusio est pia fide tenenda. cōsequentia ptz cum tū nō possis esse falsus testis. Antecedens arguit̄ in miraculis beli sini abbatis. Item de studente fratre regis Ungarie. Item de sacerdote in pago gallico. q̄ eccl'a spōsa tua amplectitur pia fide. ¶Tūc in illa visione clamavit rex. Adiuro vos vt ametis mariā z cōmēdetis qr tota pulcra Nec suscitetis nec dilectā ꝓuocetis. quia amica mea. Nec denigretis. nec formosaz diffametis. qr macula non est in ea. Tota em̄ pulcra es amica mea et macula nō est in te. sunt verba thematis assumpti.

Sequtur tercius tractatus nre ꝓsideratois qui notat rñsionē gaudiosam ad sniam famosaz. Ubi

X

ꝓmo materia declarat. scdo snia ꝓpalatur. Nā post hec oia in illa imaginaria vistōe surgit ꝓma vetula. s. lia occidēs q̄si rabida dicēs. qd ad rōnes nras q̄ insolubiles sūt iustissime rex? Surgit ilico honestissima vginū. s. vera theologia dicēs. Ure rōnes ꝓtinet. xviij. defectus q̄ in sciētijs cōiter repelluntē. ¶ Primus est qz nō distinguitis inē vle simplr z vniuersale accōmodū. sicut dī. xlvj. di. primi. c. v. Uniuersale simpliciē distribuit simplr. vt oia q̄ voluit ds fecit. Uniuersale accōmodum distribuit ꝑm qd. vt ds illūinat oēm hoiem veniētez in hūc mundū qz intelligit solū de illūinatis ꝑm Aug. j. e. c. Et sic tales. Oēs declinauerūt. Oēs peccauerūt. Dis hō mendax ꝛc. dicūt vle accōmodū. ¶ Scds defectus ē qz nō distinguitis inē exemptū ꝑ iure. z exemptū de ꝓuilegio z de facto. vt in. l. ꝓnceps. ff. de le. Nā augustus ē simplr. augusta de ꝓuilegio. Et sic intelligit. Non est q̄ faciat bonū nō ē vsq; ad vnū. s. q̄ sit exemptus simplr. z hoc ꝓz. cū textus ibi loq̄t de exceptōe actuali. ¶ Tercius defectus ē qz nō distinguitis inē redemptionē eleuātē et redēptionē ꝓseruantē. Sicut distinguit bea. Bern. sup Can. sermone. lv. Primo mō redēpta ē hūana nā. scdo mō angelica ꝓz. j. e. sermone. Et sic de maria credimus. ꝓz q̄ q̄ nō ois redēptio ē a culpa ¶ Quartus defectus est. qz nō distinguitis inē rōnē causalē z rōnē formalē. sicut distinguit xxj. di. scdi ꝓ Amb. Naz rō causalis nō includit simplr rōnē formalē. Nota. j. ea. dis. ꝓ mgr̄m. c. fi. Ubi ponit in primo cōceptū puerperiū hz rōnē causalē pcti originalis. z nō formalr. Et sic ꝓt intelligi q̄ maria habuit fomitē pcti in illo ꝓceptu q̄ ad legē ꝓpagantiū. sub q̄ fuit ꝓcepta. sz nō habuit fomitē formalr in primo ꝓceptu seminis vt ꝓlis. nec vt in scdo vt seminis vt caro. nec i tercio. s. infusionis aīe. ¶ Quint? defectus est qz nō distinguit inē mortē incineratōis. z mortē ꝑseratōis. sicut distinguit Aug. in sermōe assum. Prima mors est pena peccati. ꝓz Gen. iij. pulvis es ꝛc. sed scda mors abstrahit a peccato quātuz abstrahit ab incineratōe. z talis fuit mors marie ꝑm Aug. ibidē. ¶ Sextus defectus est qz nō distinguitis inter purgationem z mūdationē/ab immūdicia. z a ꝓuata potentia. sicut cōiter distinguit. ix. di. scdi. de purgatōe angelica q̄ nō fuit ab immūdicia sed a ꝓuata potētia. Et sic cōcedit Maria purgata mūdata z sāctificata. ¶ Septimus est qz nō distinguitis inter legez ꝓuatā z legē cōem. sicut in. c. Due sūt leges. xiij. q. j. in decretis. Ideo cū dī/si maria fuisset mortua ante filium. de iure cōi iuisset ad limbū sed dubium est de facto. Nec eī minus sibi potuit apiri porta celi vt tunc. q̄ in via vt credit a nōnullis/eam vidisse in hac vita deum clare p essentiam ¶ Octauus defectus est. qz nō distinguitis inter legem cōcupiscēte ꝓpagantium z plis ꝓpagate. sicut notat p aliq̄s doctores iij. di. tercij. Nam primo mō caro xp̄i fuit obnoxia peccato sicut reliqua caro. ꝓz in c. j. iij. di. iij. Bz scdo mō vtraq;. s. marie z xp̄i fuit ꝑseruata. ¶ Nonus defect? quia non distinguitis inter solutionem decime ꝓpter gratiā ꝑseruantē vel ꝓpter gratiā eleuantē. vt dī p nūnullos doctores. iij. dist. tercij. c. iij. Nam maria soluit xp̄o decimā ꝓpter gratiā ꝑseruantē nō a casu/eleuantē ¶ Decimus defectus est. qz nō distinguitis inter penā tractā vel inflictam ex culpa vl' ex cā. sicut dī. xv. di. iiij: Nā scdo mō. s. ex cā multas penalitates cōtraxit maria sz nūq̄ ex culpa sua. ¶ Undecimus defect? est qz non distinguitis inter exceptiuā z exclusiuam simplr z accōmodatā. sicut distinguit. xlj. di. j. Nam illa: nemo nouit filium nisi pater/nō est exceptiua simplr. qz non est ibi exceptiua notionalis vel etiā essentialis ꝑm aliq̄s. sed exceptio accōmoda qua excipiunt oēs illi quibus de iure hoc nō cōpetit vel defacto. Et sic sunt intelligende tales. Solus xp̄s fuit sine originali. i. solus simplr z de iure. qz solus august? est lege solutus in. l. ꝓnceps. sed nō solus de facto. j. e. l. ¶ Duodecimus defectus est qz non distinguitis inter dictū determinatum/z ꝓcionatū siue disputatū. sicut dicit Ecc. j. cum ibi notatis. vbi salomon q̄nq; loquit in ꝓsona fatui siue in ꝓsona oppo-

Y

nentis. Et sic Anſ. in. ij. Cur deus homo loquit̃ de maria in ꝓsona bosonis disputãtis. q̃ in peccato concepit eum mater sua. Sed post oppositũ determinat in libello de cõceptiõe virginis. Et in epla ad suos coeꝑos. ¶ Decimustercius defectus ẽ q̃ nõ distinguitis inter dictũ assertũ ꝛ opinatũ. Sicut distinguit̃ in. ca: Moli nimis. di. ix. in decre. Nam aliter recipiẽda sunt dicta sanctorũ cũ loquunt̃ dubie. aliter cũ loquũt̃ assertiue. Propter hoc Bern̄. qui in epla ad canonicos Lugdunenses dubie locutus est. dicẽdo hoc festũ nõ esse celebrãdum. Nã in fine epl̃e summittit se et suuz dictũ examini ecclesie romane. ꝛ certuz est ecclesiã romanam iam facere illud festum. ¶ Decimusquartus defectus est q̃ non distinguitis inter ineſſe ꝛ infuisse. sicut distinguit̃. ix. dis. ij. c. iiij. sicut q̃ angeli cecidẽt de ordinibus nõ q̃ inessent sed infuissent. Sicut dr̄ Maria mortua ꝓpter peccñ per Aug. nõ q̃ infuit sed q̃ infuisset si nõ preseruata fuisset. ¶ Decimusquintus defect⁹ est q̃ nõ distinguitis inter ius naturale et ius gentiũ. Sicut distinguit̃ di. j. in decretis. Nã maria nõ fuit exẽpta a iure nature vt imaginat̃ apparẽtia legis. sed fuit exempta a iure gentiũ. ex q̃ captiuitates ꝛ seruitutes emanãt. j. e. c. v. ¶ Decimussext⁹ defectus est q̃ nõ distinguitis inter habitũ et situ. Sicut distinguit Porretanus in li. sex principiorũ. Nã aliter cõsiderat̃ maria vt habituat̃ in vestitu deaurato. pñ. xlviij. et sic se habuit a principio sui. Aliter vt situata hñs in manibus vestimẽta vetusta. vt dicit falsa matheſis. q̃ nõ signat veterem hoiem mariã induisse. sed euãgelicã paupertatem. ¶ Decimusseptimus defectus ẽ q̃ nõ distinguitis inter supficiẽ ꝛ medullam Vel sensum in q̃ fit. ꝛ sensuz quẽ facit. Et distinguit̃ i. c. martino. j. q. j. p Hiero. Nã multa sunt supficie contra sacrã scripturã exp̃sse/ q̃ tñ sunt catholica. ꝛ eorũ opposita heretica. Notũ em̃ est ecclesiã approbasse oĩa dicta sanctorũ. sed nõ vt supficialit̃ sonant. nec in oĩ sensu quẽ faciũt. ¶ Ultim⁹ defectus est q̃ nõ distinguitis inter causaz totalẽ ꝛ cãm parcialẽ. sicut dicit auctor de causis ꝓpositõe. j. ꝛ cõmẽtator ibidẽ. Nazlex cõcupie ꝓpagantium/ non est cã totalis vt peccatũ originale sit in carne vel in alã ꝓpagate plis. Nec sequit̃ hoc est ꝓpagatũ ẏm legem concupie. ergo in pcõ originali. Vñ nõ sequit̃ formaliter. tres pueri sũt in camino ignis. ergo patiunt̃ ab igne. ergo nec sequit̃ formaliter. Al ꝓpagat̃ in igne concupie. ergo patit̃ originale. Iz sequatur de lege cõi. Maria aũt fuit cõcepta de lege priuata spũſſancti q̃ prima cõcepta fuit hodie sancta in suis originalibus principiis ẏm Anſ. Hodie cõcepta est stella celi. hodie concepta est palma virginum. hodie concepta est ianua celorum. ¶ Igitur triplex conceptio Marie videt̃ hodie celebrãda. Nam hodie fuit cõcepta vt in suo originali principio. Nec sequit̃ ibi affuit libido ꝓpagantiũ. ergo pcñ in ple ꝓpagatur vt supra. Sc̃o fuit concepta in carne mũdissima. Tercio in creatiõe ꝛ infusione aie. Et de istis hodie celebrat̃ festũ. Nec sequit̃. Non fuit hodie illa vel illa cõceptio ergo nõ debet hodie celebrari. nam eccl̃ie de cõsuetudine habet anticipare vel postponere festa ex certis causis ꝛ rõnabilibus. al's non posset rõnabiliter celebrari in die lune cum cadit in dñicam q̃ est falsum. Item al's nunq̃ celebrãda esset octaua in qua cantat̃ hodie sicut in die. Item tunc nõ esset hodie celebrandũ festũ cõceptõis ꝓ sanctificatõne q̃ q̃ tpe fuit sanctificate ignorat̃ vt dicit sanctus Tho. iij. pte summe. ¶ Et sic inquit theologia. pz q̃ rõnes vre non sunt insolubiles. ¶ Tunc rex de folio suo protulit litis sniam in hec verba Anſ. in epla cõceptõis virginis. Erubescant oes insensati. qui tm̃ die. tãta my steria ac sacra. tenebris ignorãtie excecati / iõ respuũt celebrare/ q̃ viri ꝛ mulieris copulatio/ in virginis cõceptõe cõsistit. Non est verus amator virginis qui respuit colere die sue cõceptõis. Hec Anſ. Cui vgi nis veros amatores nos facẽ dignet dñs nr̃ ihesus dei pũs ꝛ ipsius virginis marie vnicus filius. qui cũ eodẽ deo pr̃e et spũ sancto vivit ꝛ regnat in secula seculorũ Amen.

Sermo de sctõ Bernardo/ editus a mgr̃o Johe de Gerson Cancellario Parisiensi.

Fulcite me floribus. stipate me malis. qr amore langueo. Scriptum est in epitaphio sponsi r sponse qō ad exercitium diuini amoris ꝓpositum est. r ab illo cuius nunc sermonez habituri sumus diuinis verbis expositū. qō r nunc legit ecclesia in laudez singularis sponse christi virginis gloriose. Cañ. ij. ¶ Si nō capit amoris verba frigidum pectus vt scriptura loquit (amorose Bernarde) si te eodem teste linguagium amoris nō amans nō intelligit plus q̄ latinus barbarū. q̄ pacto spes erit de algido immo gelato pectore meo q̄ amoris vnq̄ flāmantia verba depromat. q̄ eloquiū ei⁹ sit ignitum vehementer/q̄ verbum instar helie vt facula ardeat. Necessarius est igit ignis ille amoris quē dñs misit in terram volens vehemēter accendi. Necessarius dixerim tum vobis ad capiendū verba amoris. tum ꝓcipue mihi ad illa capiēdum sit et loquendū. ¶ Te vo beatissimū Bernū. esse vnum ex cōsortio ignotorū illorū spiritū q̄s seraphin scriptura noīat ego pia fide tenens obsecro iam r obsecro p amorē tuū q̄tinus sumpto calculo ardēti de altari illius cuius ignis est in syon. r caminus in irlm/qui est nō cupido falsus/sed verus dilectōis deus r ignis cōsumens est: tu labia mea tangēs purges. Tu insup pectora nra oīa succendas ad amorē illum quo te olim languisse r arsisse feliciter/te ducente infra docebibimus. Exorabimus sit amatricem illam tuā r amatā deam. q̄ quidem decātat. Ego mater pulcre dilectōis. Cui supplices ꝓcamus illud angelicum Aue gratia plena ꝛc. ¶ Fulcite me floribus. stipate me malis qr amore lāgueo. Vox ista viri patres r fratres vox amantis est. Amātis nō qualiscūq̄ amantis. sed eius quem vulgus loquit. qui amat p amorē qui phi locaptus est. Cum vo inter aīe passiones nulla vehemētior sit q̄ amor (vt ab experientia sumpsit Cicero) nulla insup violentior nulla rapatior. et q̄ minus sinat aīam esse sui iuris (Nam est extasim faciens. vt ait Dyoni. iiij. de diui. no.) sicut amorē puerum r inprobum nullū crimen excedit invicio. sic amori casto r bono nulla virtus equat in ꝓcio. Alioq̄n quō statuisset egregius doctor Augu. ex aduerso duos amores bonum r malum/esse quasi totidē ꝓpuos conditores r rectores duarum ciuitatum. vnius diuine. alterius dyabolice. nisi q̄ amor bonus inter virtutes/r malus inter vicia ꝓcipantur? Proinde vterq̄ amor/sua actione feruida languere hic qō possidet cogit. q̄uis aliter r aliter sicut amor bereos manifestat in malo. et vox nr̄i thematis in bono. Cum aīa sancta spōsa dei loquit. Fulcite me floribus stipate me malis qr amore langueo. ¶ Et quidez de amore puerso erit scōa ps nostri sermonis huius. si hora r vestra expectatio tulerint et hoc sub voce querula r lugubri xpianitatis/languorem suuz in mēbris pessimū ex hoc amore/deplorantis. Primā vo partē/sibi vendicabit vox amorosissimi r dei amantissimi Bernardi: tum ad laudē. tū ad nostri edificationē. ¶ Introducet ita q̄ ꝓsona eius iam beata atq̄ secura. tanq̄ ipsum de amore suo in hoc mundo loquentem audiamus. Ita em̄ texere meditatus sum doctrinam de amore/quatinus iocūdior esset ad audiendū. facilior ad credendum. maiestate sua dignior. r invidie habens minus ad imitandum. Quis em̄ sibi cōgruerius amoris magisterium vsurpauerit. cuius/r facta oīa r scripta/scintille sunt quedam ignee amoris? Auertite igitur paulisper mentem a me/r ipsum Bernardum nō me loqui putate. ¶ Fulcite me floribus castrorum desiderioū o beati amorosi omnes spiritus. Stipate me malis odoriferis /pulcrarum ordinarumq̄ operationum. quia amore langueo. Ecce anima mea dum aduena ego sum in terra peregrinationis mee/circumibat r querebat quem amaret. Neq̄ em̄ absq̄ amore diu viuere omnino poterat. Cuius stimulis nescio quibus iā ab ineūte etate cōfigebat. Cuius igne carpebat. vt ī has gemebunda suspiraret voces. Fulcite me ꝛc. Obtuli aīe mee coraz in ꝓspectu p portas sensuū. Celū r terram r mare r oīa q̄ in eis sunt pulcra et speciosa valde. Pulcritudo in formis corporeis. ex ordine cōgruo partium. cum quadā coloris r lucis suauitate pulcritudo in numeris sonoris r canoris pulcritudo in tāgibilib⁹. pulcritudo ī gu-

stabilibus. pulcritudo in odoriferis. que oĩa cõuenienti ꝓportiõe sua intra mentem alliciũt. ¶Et dixi aĩe mee. ecce hec sũt amor tuus. Fulci te his floribꝰ. stipa te his malis. ¶Et ne vltra planxeris q amore lãgueo ¶Quid refugis. quid facie obducis? Refugiebat eñ (bñ sensi) aspnabaĩq monitus meos/cum his oĩbus q̃ induxeram in tus a deam/p corpis mei sensus. Ipsa nimirum doctricẽ alterius amoris suscepat. adhuc fere a cunabulis ab ãcilla tua deus noster matre mea. in gremio ecclesie sancte tue a spũsancto tuo. Qualis hec doctrix erat? erat fides catholica. q̃ mox vt excreui. mox vt gressum figere potui. duxit animam meã ad fontẽ purissimũ a serenũ sancte tue ecclesie in qua ꝓnnus vt vidit aĩa mea se a faciẽ suam velut in speculo quodam mũdissimo/ipsa repente sagittata est iaculis suauiter ardẽtibus/diuine pulcritudinis dignitatis honestatis atq̃ dilectionis. instar narcisci. de q̃ poete fabulantur ¶Ex illo/delere statuit aĩa mea a corde suo oẽm pulcritudinem rerũ gestarum. Oẽm cepit amorem alterum a tuo/dedignari.

¶Cepit tedere quotidianarum harum formarꝝ. hãc eñ tantã de ꝓpria dignitate decore a nobilitate p̃sumpt. rat fiduciã? Tã supba de amore (vt vulgi vox ẽ) facta erat ista vt nullũ nisi oiporetissimum sapientissimũ ditissimũ a pulcerrimũ sup oĩa amare dignꝛet. magna ſz bona supbia ¶Quid mihi a tibi ait o hõ quid mihi a tibi/ad pulcritudines istas rerũ materialium? Quid ad amorẽ earũ quas eque nobiscũ in facultate sua binca habẽt? ¶Esto pulcra sint oĩa ¶Esto speciosa a amena a digna diligi. Quã tum supeminet pulcritudo a decor illius qui fecit oĩa? Si in vestigio. Si in vmbra. Si in nutu quodã a odore/hec violentia inest vt se amari tanta importunitate tantaq̃ rapacitate cõpellant/vbi tñ aculei graues sunt/vbi plus aloes q̃ mellis habent. Noli mirari se res ipsa a qua ꝓfluunt hec oĩa/sua vi me trahit a dignitate me allicit In cuius amore tanta delectatio est. a cuiꝰ cõiunctus nõ habet amaritudinẽ sed letitiam a gaudiuz. Iste est deus meus. cuius vulnerata charitate ego suz. sibi me elegit. me totã hẽbat. sibi me dedi. ¶Ne-

rum q̃ diu? hen tandẽ aberit. Et quousq̃ vsq̃q̃ vociferabor vim patiẽs a nõ exaudi et? ¶Quero eum misera nec inuenio. vulnerauit me a abijt. Aldiuro vos filie ir'm vt si inueneritis dilectũ meum/annũcietis ei qz amore lãgueo. ¶Et ita vere elanguit aĩa dũ hoc mõ assidue suspirat ad deũ suum. ¶Eratq̃ lãguor fortissimus. adeo vt macrescerẽ a marcescerẽ tot. displicebat quicqd agebã. quicqd videbã in seculo. ¶Et aio ego ad aĩam meam. Certe aĩa mea adhuc rudis es in amore nec satis erudita. ꝓterea forte nõ venit ad te dilectꝰ tuus. Vis introeamus scolã aliquã q̃ doceat nos modum q̃ amãdus ẽ amicus tuꝰ/dñs nr̃. Naz qđ sine mõ est. placere quõ põt? Qđ si ad res alias viliores/ars addit a ꝓficit. q̃to minꝰ rei huic diuinissime a q̃ sola optie vnit/existimandũ ẽ artẽ nõ deesse? Annuit ipsa. Venit q̃ nõ tã gressu corpis q̃ studio sedule inuestigatõis/ad scholas varias: interrogandi de q̃libet. Nunqd nõ ars amoris doceret in ea? R̃ñsum accepi a singulis voce ꝓfusa a rauca. Docemus amorem Sed in veritate cõperi dum ꝓgerez vltra querere. q̃ non erat amor ille. vt est amor dei nr̃i. amor castus quẽ querebat aĩa mea In schola vna/docebant hoies amare. in illa voluptatẽ. in alia mũdanã aliquã vanitatẽ. Quinetiã schola illa q̃ videbat honestiꝰ instituta/ scola rhatorica. schola sciaꝝ variaꝝ/referebat ad cognitionẽ oĩa. nihil ad amorez. Docebãt illic sedulo adolescẽtes a senes. cum minoribus/de rebus querere. disputare. libros euoluere. verũ a falso acute secernere. In his totus mergebat intellectus. sed affectus ꝓcul erat. ꝓcul sine effectione ꝓcul valde. a exul in terra deserta inuia a inaquosa. In terra salsuginis a malicia habitantiũ passionũ in ea. In loco horroris a vaste solitudis. ex̃ terminos cõuersatõis illius de q̃ dictũ est. Mra conuersatio in celis. ¶Illico retorsi pedẽ ego Bernardus ab his scholis. et aggrauata est valde aĩa mea studijs earũ. eo q̃ ita affectũ suũ vel deprauabãt. vel intolerabili ꝓfluus vanitate arctissimũ relinqbãt. Et debĩc ex imo pectore altũ trahẽs suspiriũ. Filij in qt hoim vsq̃q̃ graui corde vt qđ si ne affectõe de affectib? iudicatz. vt qđ loq

mini sedule de dilectõne sed nõ idiomate dilectõis/dum caretis dilectõe illa /p qua si dederit hõ oẽm substantiã suã/q̃si p nihilo despiciet eam. q̃ q̃ vbi docẽt illa ⁊ docẽt dico nõ lingua ꝓpria affectu. vbi reperiẽt⁊ Quis eius mihi scholã oñdet⁊ ffulcite queso me floribus. castrorũ eloquioꝝ vos quicũq; potestis. ⁊ potestĩ soli q̃ amatis. Stipate me malis ordinate charitatĩ qr amore langueo. ¶Sic lamentabat ✠ aia mea. sic languebat turgida amore/ querẽs scholã/q̃ cõueniẽtius eã in arte bñ amãdi ⁊ amore cõseruãdi pariẽdi ⁊ agendi redderet instituta. ¶Tũ e celo intonuit dñs voce grãdi ad aures suas introĩsus vt religionis scholã peteremus. Credo qr magis ad inflãmationẽ affectus q̃ eruditionẽ solã intellectus religio statuta est si recte manet instituta. In q̃ rursus ab initio collocat̃ securius seruor amoris nouitius q̃ in solitudine. ne terrena adhuc aĩa offẽdat in illud maledictũ. ve soli. qr cũ ceciderit nõ habet sublenantẽ. Parauí cõfestim animũ. gerebã circiter vicesimũ scm annũ. Anno dñi. Mcxij. Era cõstitutione domus Cistercij. xvj. dũ cũ socijs amplius triginta religionis schole me subdidi. ¶Sed q̃li religioni ⁊ q̃ fine. Religioni inopi austere regulari. nõ q̃les heu multas in tuor corruptiones q̃ seculũ. Corruptõres in confessatoribus. in lasciuia morũ. in effreni cuiuslibet disciplie regularis abiectõne. vbi fere nihil de religione pter nomen ficticiũ aut preter vestẽ. ⁊ nescio q̃ fortan cantica. nihil deuotiõis plurimũ tedij et vexatõis habẽtia. Porro finis meus solus fuit amor dei. vt in me genitus a gratia dei/cito nasceret. ⁊ natꝰ fieret viuax fortis ⁊ feruidus. aĩa potẽter exuperãs suauis q̃ ⁊ sapiẽs. Nam religionẽ pfitens si quic q̃ aliud intendit/aut cibũ gloriã vel opes quas sibi negabat seculũ/quidni successus turpes habeãt/ea q̃ tam fedo initiata sunt pricipio. Sed ad me redeo. ¶Ador vt religionis scholã introgressus sum /suscepit me in primis vt mos habet locus nouitiorum. in q̃ cõuersatus aliq̃diu/gradũ pficientiũ ascẽdi. Nemo eñ repente fit summus. Tandẽ pmouente deo de virtute in virtutẽ/ad pfectões assumptus sum. Primo velut aĩalis. Secõ vt rõnalis. Tercio vt spiritualis. Vm tres status studẽtis ad amorẽ dei. quos trãscripsi p epl'am ad fratres de monte dei. ¶Conformiter etiam ad tres diuini amoris gradus. q̃s notauit libellus meus de diligẽdo deũ editus. Primus locus est schola disciplineꝝ cõtritionis. Alter schola sanctimonie ⁊ meditationis. Tercius ẽ schola solitudinis intime et cõtemplationis. In primo verus amorosus languet amore. debinc morit̃ amore demũ tercio viuit amore. ¶Cũ parturitio amoris fit cum dolore lãguido. hoc est in rixa passionũ. Debinc post eius parturitionẽ mortificatis passionibus. moritur vetus hõ. sicut in parturitiõe Beniamin Rachel. Tercio tandẽ amor natus adolescit ⁊ crescit. ⁊ ex illo aĩa vivit cum apl'o dicente. Viuo ego iam non ego. vivit vo in me xps. ¶In primo bellum. In scõ inducie. In tercio pax. Nihilominus dum vita mortal' agit̃ in amore hec oĩa pmixti insũt. bellũ. inducie. pax. rursus bellũ rursus inducie. pax vicissim. Nam ꝓfusa sũt hec oĩa spes. metus. meror. gaudium. vix hora vel dimidia fit in celo si lentiũ: ¶In hũc modũ sub alia metaphora exardescit et crescit ignis diuini amoris. Loquitur primo vehemẽter cum multo fumo carnaliũ desideriorũ. ⁊ flãma non nisi rara raptim emicat. debinc flãma rapacior exurgit cõuoluta fumo fantasmatum. licet ad postremum velut in carbone suo nitet. trãquillus ardet depuratus ab omni fumositate tum passionũ. cum fantasmatuz. ¶Hoc vo ferreũ ⁊ tranquillũ dilectõis incendiũ priusq̃ attingeret aĩa mea/priusq̃ amoreꝫ cõceptum enixa esset. quibus nõ ego languoribus extenuatus sum q̃bus nõ vexatus doloribus⁊ Quotiẽs ego ad sctõs sanctasq̃ hoies q̃iens ad pres ⁊ fratres meos sil' in xpo degẽtes/querulis vocibus planxi. ffulcite me floribus sanctarũ oiorũ. vestrarũ. stipate me malis exemplorũ vroũ qr amore langueo ¶Cognitus est nimiũ mos eius. imo more veterano vult hec infelix ⁊ suadet. q̃d dico suadet⁊ via agit vt pfluat decorẽ suũ. hec virgũcula mea. hec adolescẽtula aĩa mea. Attrahit vicz corruptores sordidissimos improbissimosq̃ p

bones aiarū incantarū. Nunqd non oculus ꝓdo nequā q̄ deꝑdat⁹ erat aiam Pieramie? Lactus ꝓterea ⁊ gustus ⁊ lingua ⁊ aures/heu q̄ violēti sunt seductores. Apphendit quilibet palliū aie mee ⁊ subdole blandiēs. Dormi inquit mecū. Reclamat aīa mea ore synderisis in q̄ nō est inuētus dolus. sed nec inueniri pōt. Reluctāt manibus ꝓscie. Deorsum vos exclamat. abite hinc in malā horā vram fallacissimi deceptores. Nescitis forte q̄lis ego sum. Ego ne talis meipsam sub vra libidine ꝓstituē dam turpiter exponā. Ego ne ludibrium vobis ero risus ⁊ obꝓbriū? Non est ita cōsilium. alias querite si q̄s inueneritis q̄ vris credant malesuasis blandicijs. Ego vos respuo despicio ⁊ cōspuo. phy devob. Ita aīa mea ad illecebras carnis. ¶ Ego autē Bernardus ad meipsum frequētius istud inculcabā. Bernarde ad quid venisti? Ad q̄d venisti bernarde? Nimirū tu venisti ad amoris casti scholā. in q̄ doceaꝛis amare deū ex toto corde ex tota aīa ⁊ ex tota fortitudine. Nihil ergo tibi cum carne. rixas eius ꝑfer viriliter. Dilebit tandē etsi nunc grauiter molesta sit atq; cū oblectamēto obsequet tibi. Sed quid? Non tantūmodo timores intus ⁊ rixe sed foris pugne. Notū est q̄ta me impudentia/bis mulieres infelices nudum aggresse sūt. q̄s vt clamauit latrones ⁊ socios excitauit. Altera vice/vetulā hanc carnē meā/qꝛ ex visu muliercule stimulabat me acrius solito ego demersi collotenus in aquā algidā vsq; dum misere ad mortē obtorpuit. ¶ Talibus aculeis in sui ꝓtritōne exagitatus amoꝛ meus/sepius in flebiles erupit eiulatus vagitusq;. Et ego multū flens ⁊ amorem meū q̄si lachrymis iam balneās locꝛ cum aplo. O infelix ego hō q̄s me liberabit de corpe mortis huius. gra dei p ihesum xp̄m dn̄m n̄rm. Scio enī q̄ aliter cōtinēs esse nō possum nisi deus det. dat aūt exercētibus se ⁊ querētibus ꝓterea. Fulcite me floribus oꝛonū vestrarū o sancti setq; oēs stipate me malis spūaliū charismatum qꝛ amore langueo ¶ Talis fuit status meus in schola cōtritōis. q̄ in re ⁊ si nihil mō patioꝛ in gloria. cōpatioꝛ tn tibi o q̄s quis es generosus adolescens bene indoc

lis. quisq̄s egregio et casto/artē bn̄ amādi nouicius adhuc addiscis. Bidici ex his q̄ passus sum pugnā tnā fꝛ fortiter age ꝑcoꝛ Precoꝛ hanc veterē sordidaz carne tuam aiosius euince. Ego meipm tibi ꝓbeo in exemplū victorie. spem q̄ coꝛone/Tu me sequere. tu expto crede. credis hec lucta. pacatissimū afferet nisi victus fede succūbas Alioq̄n ingi miseria toꝛq̄beris acerrimoq; pruritu/etiā in senio/dum a male suauitibus vānabilibusq; titillatōibus ab illecebris fouere sanareq; te putabis. ¶ Verū sup oia te moneo ꝑclare adolescens ⁊ repetens iterū. iterūq; monebo. caue tibi a consortio nequā adolescentū. vel viroꝝ enim toꝝ. sciens q̄m coꝛrumpūt bonos moꝛes/ cōfabulatōes pessime. q̄to magis attrectationes opatōesq;. O mores. o scelera. imo o mortes. o scelera sceleratissima. q̄m societas illa formidāda ē de cōtagione pessima quā naturali federe ac institutiōe mutuo decebat esse castā atq; securā agēte hec coꝛrumpela bestiali eoꝝ q̄s ol potens nature deus/si nō resipiscant male pdet. iuste quidem qꝛ ⁊ ipsi q̄nq; nephādissime pdūt. q̄s seruare instituereq; debuerant sic fidei sue traditos velut angelice puritatis iuuēculos ¶ Hex tu adolescēs iclite has pestes mōstrificas/ñ min⁹ effugito/q̄ fame tue q̄ castitatis tue/imo q̄ vite tue/certissimos hostes. Nō si vim parauerint. obnitere reclama palam eloquere palam ostēdito. veterosam banc beluam ignibus ꝓsequendā. clama mecū. latrones latrones. ¶ Denicq; in omni tua afflictione dum amorē castū et diuinū parturis. ociū ꝑcul absit. Ocia si ꝛē. Sit q̄z refugium ad lectiōes. ad ieunium. ad oꝛones. Non enī vincit hoc deq; monīū/nisi in ieunio ⁊ oꝛone. Die in hac parturitōe tua dic deo ⁊ omnibus eius ex intimis ꝑcordijs ale tue. Fulcite me floribus castimonie. stipate me malis puritatis sancte qꝛ amore lāgueo. ¶ Tali languore torquebar. tali pompa rumpebar pariēdo amorem dei iam ꝺceptum. Quidni igit̄ languoꝛe hunc feruidū moꝛs si aliqua seq̄ret. Qualis moꝛs? moꝛs alter utrinq; ex b⁹ amore duplici. moꝛs amoris aut carnalis aut spūalis. Fꝛ dicamus melius q̄ carnalis spūalis amoꝛ strauit. calcauit. exanis

nauit. De quo vere dictum est. Fortis vt mors dilectō. Perpēso quō euacata est in me dilectio ⁊ delectatio quelibet cōpalis: qñ ad cibum ibam sicut ad tormentū. qñ sagimine concreto incaute oppositō/vsus dim sum p butyro. Qñ subinde ad ipsa lu curie blandimēta ego vel sola recordatiōe cō cutiebar horrore/abominās ea tanq̄ sanies putrem fectāq̄. ¶ Emortua igitur veterana carne mea felici morte.q̄ vitā nō abstulit sed mutauit quatinus renouaret sicut aquile iuuētus. A morē dei prīdē cō ceptum eniza est aīa mea:obstetricāte pnia cum suis sodalibus. Successit in scōa scola/meditatio sedula famulatrix. que nato amori/lactātis ac gerule fungeret officio. Est itaq̄ meditatio fortis vehemēs atq̄ p seuerās mentis intentio ad aliqđ inuestigandū. Nonne fortis ac vehemēs attētio q̄ pōt mel sugere de petra.oleumq̄ de saxo durissimo ad amoris sui nutrimentū.imo ad raptum facit. Est aūt raptus vehemēs occupatio virtutis superioris cū totali cessatione virtutū inferiorū aut saltē cū debilitatione notabili. In hac meditatiōe iuxta alterū typū exardescit ignis diuini amoris:pphā dicēte. In meditatiōe mea exardescit ignis. Hoc fit valido fletu assidue cōsideratiōis.stringēte ⁊ vniente virtutes totā ignis huius.q̄tinus ex materia iam pparata ⁊ q̄si desiccata ab humore grosso carnalitatis/flāma puriori erūpat ⁊ emicet Hec meditatio nōne mihi satis ab adolescentia familiaris extitit qñ frequēter ea q̄ corporeos sensus circūstabāt/me compellebat vel ignorare vel pīsus negligere. Tectudo ⁊ fenestre celle noviciorū ⁊ lacus lauane ⁊ cella m u mei ⁊ alia multa fidem hinc faciūt quorū mihi cōsideratio nulla erit. ¶ Hinc mihi solitudo placens hinc inter quercus ⁊ fagos magnos ⁊ doctores meos/gratior ⁊ crebrior illa pversatio mea illic ea oīa q̄ fomentū pstant amori diuino colligebā.sugebā.dirigebā.aut iam collecta reuomēs ruminabā.quorū odore postmodū dedi/scriptisq̄ reliqui pīsertim supcātica. ⁊ in meditatoibus. ¶ Ego quip pe mecū ipse ⁊ ad deū nūc hoc nunc illo mō meditās fabulabar. Quis ego sū dñe. Quis, O rex vniuerse creature vt digneris te amari a me? Quid dico digneris.cū tu ipse terribiliter iubeas vt amē te .et minaris eternas miserias si ñ amauero te. Te quē amare fructus summus ē. summa nobilitas. suauitas incōphensibilis ē. iocunditas magna dulcedo. Jubeas vt diligā te. Diligam te igit dñe fortitudo mea. diligā non q̄ amore meo egeas. sz q̄ ita pīs ⁊ iubes. fiat q̄ vis. fiat q̄ mādas:exurge dñe in pcepto q̄ mandasti.diligat te quicqđ in me est.tota virtus mea.totū cor meū.tota aīa mea. desideret teipm q̄ totus es desiderabilis.amē te totū cui me totus nec sel debeo. Nā debeo q̄ nihil erā ⁊ fecisti me. debeo q̄ pieram et reformasti me milesies morte meruerāt peccā mea. sz debeo millesies et amplius.q̄ mia tua magna est sup me. et eruisti millesies aiam ex inferno inferiori etiā aīa mea tepida ⁊ cuomi digna.aīa arida nimis in amore dei tui.aīa ingrata bñficijs eius. Appello te.rñde mihi.si quispiam amore tuo sic arderet/vt oīa largiret tibi gratis. nōne diligeres eū. Quid si vltra oīa sua donaret ⁊ seipm nec solū donaret/ sz insup p te redimēdo a morte/mortē ipe durissimā vltro pferret.nō adeo obdurusti/vt posses talē sic amātē reamare. Atuero deus tuus ille talis est.qui nō pusilla aliqua bona/sed hoc celū hāc terrā hoc mare ⁊ oīa q̄ in eis sunt/tibi cōtulit.sed ⁊ propriō filio suo nō pepcit. inq̄t apl's suus. sz p nobis oībus tradidit illū.quāto magis nō oīa etiā nobis cū ipso donauit? ¶ Ne rñdebit fortassis tua vel ingratitudo vel auaricia nō mihi soli inquies ista donata sunt. ꝓterea non sunt amoris erga me singularis indicium. Falleris anima mea scieris quia tibi multo copiosius beneficiū collatum est. Jtaq̄ finge tibi vnice hoc celum ⁊ hanc terram datas esse.deum insup p te sola redimēda carnē ⁊ morte susceptisse.nunquid solitariū hoc munus grande malles esse q̄ cū multis? Nunquid hoīm oīm parentū ⁊ affiniū.nunq̄d etiā angelorum consortio/velles non gaudere? Nunquid eligeres munerū tuorum nullos esse pticipes? Non ita sapis aīa mea/vt hoc sapis. Cur q̄ nō diligis diligentē te/⁊ talē et taliter diligētē.q̄ amari se ⁊ iubet auctē ⁊ rogat caritate.aduersitate cogit.allicit pspe

ritate? Cui vox illa cōgruit/si ad purū reducaſ. dies nocte ſeq̄ me ames. ne deſieris. me ſomnies. me expectes. de me cogites. me ſperes. ō me oblectes. mecū tua ſis. me⁹ fas ſis poſtremo animus quando ego tu⁹

¶ Talia oliz plura mecū meditabar vt colūba. Huc ad vos mihi exhorta Sermonis ſermo eſt/qui inter pficientes cōputandi eſtis. ad vos q̄s edomita iam carne quantū ſatis eſt ad meditandū p̄uenit fatagere. Totus conatuū nerui⁹ ad amorez dei nutriendū augendū p̄ficiēdūq̄. Nō vos abducat ozo vel ignauia et vecordia vel amor ſolius illuſtrādi intellect⁹. q̄ neglectus ſit affectus, quē ſicut maxīe reſpicit virtus z meritū/ita p̄cipue colēdus eſt

¶ Atuero dicetis. nos certe ad ſtudendū poſiti ſumus. nos ad ſcripturas inteligendum. hec eſt nr̄a vocatio. Hoc nec ego nec reprobo frēs. nihilominus teſtimoniū p̄hibeo vobis q̄le poſitum eſt in epl'a mea ad frēs de mōte dei/q̄ ſcripturas ſacras null⁹ vnq̄ plene intelliget qui nō affectus ſcribē tiū induerit. Et q̄les affectus? virtutū q̄rum regina z mater ipe eſt. Beniq̄ fm mē ſurā dilectōis/p̄ſequit magnitudo reuelationis diuinoꝝ p̄ceptoꝝ. Nolo mihi credideritis niſi hoc inſinuet deus ipe dilectionis. dum apl̄os dixit amicos. q̄ oīa que cunq̄ audiui in q̄t a p̄re meo nota feci vobis. Nimirū a natura cōpatū eſt q̄ ſecreta nr̄a occultamus hoſtibus: amicis reuelamus. Dup inimicos meos p̄udentē me feciſti in q̄t ille cui incerta z occulta ſapie tue deus manifeſtauerat. Cauſam ſubdit meditationē z amorē diuinoꝝ p̄ceptorum.

¶ Quis p̄tea negauerit q̄n amare ſit q̄dam ſentire q̄ amor inſup quedā ſpūalis exiſtat p̄ceptio? Sentire vo cognoſcere eſt nō minus q̄ videre. Et ſepe tāto ampli⁹ z certi⁹/q̄to tact⁹ z guſt⁹ ab obiect⁹ ſuis p̄ceptioꝝ ac iocūdiori actualitate monēt. Nō ne mellis dulcedo z ignis caliditas z odor rū ſuauitas melius guſtu tactu z olfactu/ q̄ viſu dinoſcunt. Non aliter aia ſuū guſtū habz ſuū tactū olfactū inſup/ ex amore Rurſus ſi beatitudo hec debeāt mūdis cor de q̄ ipſi deū videbūt. z hec mūdicia nullo pacto melius/ nunq̄ ſincerius z efficaci⁹ fit q̄ p̄ ſucceſſiones amoroſe depuratiuaz actionē/vt maioꝝ amorez ampliorē cōſequē cognitio neceſſe ē. ¶ Porro vbi amor ibi oculus. vbi vo oculus ibi intētio. z vbi intenderis ingeniū valet. q̄re ad vehemētiorem amorem valētior effulgebit cognitio.

¶ Deinde virtus vnita/fortior eſt ſeipſa diſperſa. Erit g̃ virtus cognoſcitiua/q̄to in ſe collectior/tanto fortior. Nihil aūt plus q̄ amor vnitionē hāc opaſ. Plura ſunt in hac ſnia. nam q̄s neſciat ex hac calefactiōe forti/ignē lucentē erupe. Ita ex amore cognitio generaſ. ¶ Siccus preterea fortaſſis amorē vos hīe dei q̄tū ſufficit ad p̄ceptū. Vellē etiā nos hīe q̄tū ſufficit ad p̄fectū et p̄fectū. qđ in via dei nō p̄gredi/regredi eſt. z magna plane iam imp̄fectio eſt/z p̄prium ſerui pigri/nolle niti eſſe p̄fectū ¶ Leterū cauete obſecro. dū mens remanet arida a pinguedine ſpūs/duz ſuauitate dini amoris deſtituta languſcat: ne tandē ipſa redeat ad p̄ſolatiūculas q̄ſdā fedas z carnales indignas ſe. Verū quippe eſt/aiam abſq̄ p̄ſolatōe diu ſtare nō poſſe. q̄ ſi deſit p̄ſolatio ſpūalis q̄ guſtata deſipit oīs caro et quā ſolus p̄ſtat amor dei: q̄s facile nō agnoſcat q̄ parvo lapſu z lubrico/delectatio carnalis obrepe timēda eſt? Quis nō extimeſcat illā apl̄i et p̄obrationē. Cum ſpū ceperitis carne conſummamini. Profecto abſq̄ amore dei feruido: nunq̄d tuto venient ſolicite z miſere hui⁹ obliuioviſe. q̄n male vincāſ delectatio carnalis/ delectatiōe ſibi carnali. ſed aliter potius. Solus amor dei clauus eſt qui clauū amoris impuri oz retundere. ¶ Eto frēs ſi vl'tenuiter z in raptu quodā guſtare doneꝝ z videre q̄ ſuauis eſt dn̄s ſi fas eſſet exclamare ex affectu p̄bato z exp̄to: ſentiendo cū p̄pheta Quēadmodū quidā ex vobis p̄nt. q̄ magna multitudo dulcedinis tue dn̄e quam abſcōdiſti timētibus te. Ledoret affirmo ariditatis iſtius in affectu/cū eruditōe q̄libet intellectus. puderet aiam tamdiu languiſſe. eam fuiſſe ſicut terraz ſine aqua deo. ſine aqua ſapie hoc eſt ſapide ſaporoſe ſcie. Puderet z poſtremo p̄mā nondū literā alphabeti huius ſcie affectualis didiciſſe. Imoq̄ liberet exclamare cū vno ex magiſtris ſcripte toriby. ſz nō abſq̄ affectōe. Ego ro te amaui pulcritudo tā āti q̄ noua. Se

ro te amaui. ¶ O si liberalioꝛi dono/ vehemẽtioꝛiq; exercitio datũ eẽt amoꝛẽ vim extẽdere ad illũ quẽ tertio loco noiauim⁹ amoꝛis gradũ ad amoꝛẽ extaticũ. ⁊ q; ad sup nẽtales rapit excessus. ꝓfecto iã vos cũ regina saba nõ haberetis vltra spiñ p̃ magnitudine vel deuotõis vel exultatõis vel ammiratõis. ¶ Iã amoꝛ/dũ p̃ cõplationis obsequiũ i tertia schola/hucusq; tremẽti/robur accepit. assumit. iũgit ⁊ unit aiam tanq; spõsaz/deo suo spõso. vt sint iam nõ duo sed vnus spũs. Et iam verius ẽ aia in deo quẽ amat/q; in coꝛpe qõ animat. nam ibi verius ꝓ suaẽ. ¶ Ita aia q̃ pius appellabaẽ turtur ⁊ colũba p̃ gemitu ⁊ meditatione: q; vocaẽ amica ⁊ filia p̃ subarratõe ⁊ adoptõe/iam dicẽ spõsa introducta i cubiculũ regis ad fruẽdũ cupitis amplexib⁹. Illic ipa cõcipit ⁊ fit vbigena. gignit itaq; vbuz obumbrãte sibi vtute altissimi ⁊ i vginali vtero supioris porciũcule mẽtẽ sue que nomiaẽ vel scintilla seu apex rõnis vel ipa synderisis. cui⁹ integritas violari nec in demonibus potuit adeo iugiter virgo pseueraꝛ. ¶ Perget aliq̃s q̃rere q̃d est verbum gigni ab aia? Accipite sicut olim respõdi ꝙ sola hoc docet expiẽtia nõ doctrina. unctio nõ lectio. Vis hoc mãna abscõditum quale ẽ agnoscere? Gusta ⁊ vide. p̃mũ gustare post videre. ¶ Ego igiẽ vos oĩes in amoꝛe ãmonitos velim vt ad hũc graduz nitamini ambulãtes de schola ꝓritõnis ⁊ penitẽtie in scholã meditatõnis cõsanctimonie ⁊ tandez in scholã solitudis intime flagitantes creꝺo deũ ⁊ sanctos sanctasq; oẽs p̃ vba aie hoc amoꝛe vulnerate. ꝼulcite me floꝛib⁹. stipate me mal'. q; amoꝛe langueo. ¶ Hec tãta dicta sũt R. p. ⁊ viri doctissimi de amoꝛe bono/faciẽte ciuitatẽ dei in nobis. ⁊ hoc sub pson̄a amoꝛosi nr̃i deuoti Bernardi. tum ad cõmonitõez nr̃az. tum ad sui p̃conium.

Debeat subinde ps altera xp̃ianitatem introducere de suo lãguore lugentẽ quẽ furoꝛ filioꝛ/nõ tam amantiũ q; amẽtiuz seu demẽtiuz/ susciauit ad augetq;. Vereoꝛ tamẽ ne post verba ⁊ gustũ suauissimi amoris vos tã insuauis materia ꝓturbaret acerbitas. Queruł' q̃ppe vbis/quid opus ẽ. vbi tãtus factoꝛ strepitus/tãtus fragoꝛ audiẽ/ p̃clamante xp̃ianitate tota q; amoꝛe lãgueo? Amoꝛe q̃dez seuo ⁊ puerso in mẽbris suis. cui⁹ amoris ad p̃cedentẽ tãta est q̃rta esse põt dispanditas. ¶ P̃rim⁹ unit diuisos. iste cõiunctissimos diuidit. p̃mus non querit q̃ sua sunt. Iste etiã aliena diripit vtrũq; cõcomitaẽ cõtritio ⁊ meditatio. Sed cõtritioꝛ infelicitas hoc ẽ infelix ꝓritio in vijs isti⁹ meditatio q̃z iniq̃tatis in cubili suo. q̃ astare facit oĩ vie nõ bone ⁊ maliciã non odure. Ne pinde nõ in p̃cõplatõez cadat hec meditatio. sed tota in ꝓfusione vsaẽ. horrendo scismate qõ xp̃ianitatẽ laceraꝛit. ¶ Amoꝛ iste ad seipm qñ hoĩes seipos amãtes vt sine sedere sint/ cõe est. q; qñ ad seipm p̃bẽ se vel alios quõ dilataret? Vñ p̃rea ire cõtentões rixe animositates ꝓtumelie. vñ cõsuetudies babylonice? noli q̃rere cãz alteram p̃ter amoꝛẽ sui. Gz accẽdit. dominãtibus gũe passionib⁹/ q̃d mali deesse. q̃d adesse boni sperabiẽ. ¶ Adde q; amoꝛ sui q; meditari nesaẽ legẽ dei. sz vel numi vel ceres ⁊ bachi ⁊ veneris. nullus ad hec mala pellẽda ptz exitus. ꝙ voluunẽ fere oĩa tenebris. multi q̃z. q; nec p̃priã nec alioꝛ vocez intelligunt in hoc negocio turbido ⁊ ceco luctuosissimi scismatis/tumultuanẽ iniurijs agũt. hostes a domesticis nõ secernũt ⁊ q̃d euenire solet pugnãtib⁹ in tenebriſ. ¶ Cui rei ꝑbet argumẽtuz/ epł'a q̃dã grãdis nup edita. q; tota ꝓbris. tota ꝓtumelijs scatet. tota vicio sissimo ꝓprius ꝓfutatõnis genere ꝓfundit. ¶ Hũc igiẽ inter hec negocioꝝ põdera inter amoris huius vincula/speres amoꝛi dei/speres cõtẽplatõi locũ eẽ. speres q; recogitẽt cũ deuoto Bern̄. illi q; tales sũt dies antiq̃s ⁊ ãnos eternos in mẽte habeãt Propterea desolata est oĩs terra q; nemo ẽ qui recogitet coꝛde. ¶ Postremo heu maloꝝ oĩm cumulus/iã maloꝝ semiaria iacta sunt. Et hinc verẽduz est/ne seges infelicissima hereseuz radicitus pullulet ⁊ ineunte sibilũ occupet agros eccl'e. vt ipa iure nũc obsecret. ꝼulcite me floribus sacroꝝ eloquioꝝ nõ defloratoꝝ. Stipate me mal' solidaꝝ ordinataꝝq; assertionũ q; amoꝛe lãgueo. ¶ Et ne q̃stuerit q̃d lãguet. Caput lãguet. pectus lãguet. uetrẽ lãguet? q̃d pedes enũero. a plãta pedis usq; ad verticem

Sermo in die sancti

vix ēis ea sanctas. Et q̄q̄ pessima sunt q̄ patr̄: deteriora tñ nisi miserear̄ ex alto spō sus ꝛ amator su⁹ expauesco. ¶ Verū omittamus talia. forsan vigilius dei ē hic. ꝛ necesse est vt veniāt scādala. Propterea salubernimū est cōsiliū vt saluet vnusq̄sq̄ aiaz suā. Et vt paulisp ad pōa redeam⁹. amor dei ille/est q̄ nos saluare pōt q̄ nos in oībus cōsolari pōt. Beatus Bern̄. rei huius manifestū est argumētū qui añcedēs amore hoc vallatus/inter media scismata securus incessit. Sed p fecto rara ē nūc tal' auis in terris pauci admodū q̄ amorē istuz dei ad tale robur pduxerūt. ¶ Cōsiderāti autem mihi i ea q̄ p accidēs ꝛ velut ab extrinseco iuuerit sanctū nr̄m/ad amorē istū capescendū. Repio illa eē quattuor inter cetera/q̄ sunt/mr̄is deuotio. apta complexio debita educatō. ꝛ solicudis affectō ¶ Matrem scim⁹ ex legēda erga liberos suos miro religiōis affectu fuisse deditā. Et p pectato mr̄is restituit filio bonū. Ecci. ij. q̄to amplius p merito? Et hic sūmo doctrinā moralē q̄ p̄dicatores ad pplum/maxie debent āmonere mr̄es vt liberos suos a puero p se nutriāt ꝛ instituāt ad religiōis amorē ꝛ cultū. qm̄ tpibus nr̄is ꝓhdolor horribilis ē defect⁹ in regimīe infantiū ꝛ puerox Nam q̄si cū ipo lacte bibūt sanie olim pectatox vbis ꝛ exēplis. Et rectores scholarū debent sil'r eis eē p mūibus exēplo apli. j. ad Thes. ij. Debet eē maxima solicitudo apud eos vt sui pueri bonis moribus adornent. q̄ si nō curant (qđ omne flagitiū superat) si eos deprauāt/ipi tot mortibus digni sunt. quot eox scholares morib⁹ depeunt. ¶ Vcōm vnuam ē fuit apta cōplexio. nam ꝛ delicata erat. ꝛ suauitate q̄dā molli ꝛ pia. Et primo habuit q eēt meditatiuus ac pinde ꝓpter minorē imersionē aie in corpus ad raptus ꝛ extases apta. Et secō habuit facilioꝛ deuotōez ꝛ ꝓpūctōez. sic eēctra de corde duro dicit q male ?. q diabolicā obstinatōez imitat. Et ista radice dicit sexus femine⁹ deuotus. ¶ Tertiū debita educatō a mr̄e. dehinc in religiōis asperitate. Cōstat em̄ q abstinētia ꝛ sobrietas p̄parāt aiaz ad spūa lia facili⁹ templāda. exēplo triū pueroꝛ. ¶ Quartum inuam mē fuit solicudis affectio. Itaq̄ credi non pōt q̄tuz nocēt cōfabulatōes inter hoies dū etiā nocine nō putant. Hinc dictū ē q amici sunt fures tpis. Primū aūt argumētum mētis cōpositē posse in vnoloco cōsistere ꝛ secū morari. vt bern̄. ꝛ añ eum sen. docuerūt. ¶ Beniq̄ dici pōt oia ista quattuor iuuisse de p accidēs. Bernardū vt pha ꝛ miraculoꝛ eēt operator. inter q̄ ego principua illa deputo/q̄ egit in ꝓuersiōe illoꝝ qui etiā cōuerti toto nisu fugiebāt. ¶ Sed hora finem flagitat. ꝛ nos flagitemus vt finem beatū obtinere sic languendo hic peamorē diuinū possimus/q̄ in futuro secura trāquillitate in illo collocemur. p̄stante dño nostro ihu xp̄o.

Sermo factus pa L

risius p eundē doctorē in die sancti Ludouici francoꝝ regis.

Cōsiderate lilia agri quō crescūt. Mat. vj. Lu. xij. ꝛ in euāgelio hodierno. ¶ Ad irrigādū lilia cādida pioꝝ ꝛ castoꝝ studiorum in agro mētis nr̄e/ q̄tinus det incremētum xp̄s/puertamus aciē nr̄e ꝓsideratōis ad illud lilū cōuallij ex quo idem xp̄s p dixit qui ē flos ꝛ pascit inter lilia. Postulemus vt a torrēte fluentoꝝ serene gr̄e illabatur i nos trames aquaꝝ saluarij. purificās vinificās ꝛ fecūdans sterilitatē animē nr̄e. Qđ vt fiat neq̄q̄ omitēdum ē salutiferū illud Aue. qđ aue (si verex narratōni creditur) olim l'is aureis inscriptū fuisse repertum ē in lilijs/ab ore cuiusdā sepulti/miraculoso ortu germinantibus. qđ p̄terea allatum ē desup p os angelicū. ꝛ nos illud pia deuotōe recolam⁹ di. Aue gratia plena ?. ¶ Cōsiderate ?. R. p. ꝛ doctissimi/ac sapiētes viri/ꝓsiderāti mihi qđ nūc de ipa cōsideratōe loquēdum ē. tū ad ꝓmouendū nostrā. tū ad gl'iosissimi regis nr̄i Ludouici p̄conū dignū ducti ipaz ꝓsideratōis vtilitatem nō meis sz beati Bern̄. vbis exp̄mere. Cui nāq̄ alteri magis assentire q̄ illi cōuenient. q̄ supra m'tos hac vtute pollebat. ꝛ a quo sup hac re nō mediocris liber edit⁹ est Ait ḡ. xv. pre. de ꝓsideratōe ad Eugeniū papā. Et p mū qđez ipm fontē suū. i. mētē de q̄ ouē/pacificat ꝓsilio. deinde regit affectus. dirigit acq⁹. corrigit excessus. cōponit

mores. vitā honestat ⁊ ornat. Postremo diuinaꝝ pariter ⁊ humanaꝝ rerū sciaꝫ cōfert Et post multa hmōi/ cōsequēter ondit q̄ pacto ipa ꝓsideratio/ mater ē q̄tuor vtutū cardinaliū. Deinde mīem ꝓsideratōez arcta q̄ ⁊ q̄lia debeamus exercere salubri pfūdaq; declaratōne ptractat. ¶ Hinc videte queso q̄ latā nobis mīstrat loquēdi materiā thema nr̄m qō p̄mittit: ꝓsiderate. Restrictiꝰ attn̄ tradi videt/ dū dictū nō ē solū cōsiderate. sed ꝓsiderate lilia agri quō crescūt. Placet aūt vt vīmo nr̄ hoc mō loquēdi euāgelico coarctet de ꝓsideratōe liliorū agri quō crescūt si tn̄ vnā ꝑs de ipa cōsideratōe cōsideratōez elicuero ad laudē regis nr̄i. ¶ Est āt ista ꝓsideratio Serenissimi rex Ludouici plurimū suo tpe cōsideratiua fuit. Hoc ita vt sentire vt dicē certa me rō cōpellit. Pollebat quidem rex nr̄ ceteris vtutib⁹. cū aūt sint cōnexe velut soroꝛes germane in chorea pulcherrima vsis mutuo vtalib⁹ ⁊ ipa cōsideratio nō solum vtus ē. sed directrix auriga q; vtutū q̄ sublata vtus q̄libet viciū est. pspicua est cōsideratio. ¶ Preterea nōne pfitet ecclia regem nr̄m digne sancteq; p̄cipatū fuisse? Meminē vo magis q̄ ipm p̄cipē decz cōsideratio. q̄ singularis q̄daz ē mr̄ prudētie Hec est pbi sentētia. ix. pol. Hoc in omni arte pfacile ē aīaduertere. nā a rectoribus ⁊ arebitectis in omni arte si cōsideratōez tollis/ q̄d ī reliquo sit vtilitatis nesciat. ¶ Pulchram subinde ⁊ ꝓposito cōgruā narrationem infert Macrobius in saturnalib⁹ sub hac quidez sentētia. qꝛ vba nō teneo. Fuit in theatrico spectaculo rome vnus histrio vel minus q̄ p gestus (vt solebant) studebat effingere ⁊ rep̄sentare psonā p̄cipis. Exclamauit a ter histrio ipm deficere a p̄prietate rep̄sentatoꝛis. Appellabat igitur a populo vt iſtius errorem corrigeret. Paruit. Cōstituit se q; velut horez meditabūdum ⁊ vehemēter cōsideratiuū. signans ex hoc nihil magis decere p̄cipē q̄ q; esset cōsideratiuus. Et videte si nō eandē sententiā in sacris lr̄is cōsideramus. Ille rex salomon p̄dicauit dicens Prouer. xx. Rex q; sedet in solio iudicij. Intelligite. nō ī mēsa. nō in comesatōibus ⁊ cubilib⁹. neq; discurrēs quagatōe petulāti. pilliat oē malus intuitu suo. Et q̄d intuit⁹ regis B alib⁹ dat intelligi/ q̄ acutā agendoꝝ ꝓsiderationem. Et Esa. xxxij. Princeps q̄ digna cogitabit. i. considerabit. ⁊ ipe sup duces stabit. Propter̄ea terre maledicite Eccs. x. cuꝰ rex puer ⁊ p̄cipes mane comedunt. cuꝛ ita? (nisi q; puericia ⁊ matutina comestio) ad lram aduersant̄ cōsideratōni. Cur sub inde celebrata tullio memorabile id dictū scipionis. Nun q; minus solus q; cū solus Certe q; p̄cipē decet marie secreta interdum silētia ⁊ secessus a turbis q̄rere vt solus cōsideret totius reipublice statū. ⁊ solus absq; arbitro ponat añ mentis oculos seip̄m ⁊ curas omnes agendoꝝ solertius ⁊ fidelius q; to secretius dijudicet. qñ affirmante vno ex eisdē Scipionibus (Et refert valeri⁹ li. vij. Nec sil et seneca) tū ī omnibus tū p̄ptim in p̄cipe hec turpis ⁊ non admittēda excusatio ē dicere. Nō putaui. Adeo nihil absq; cōsideratōe agendū esti mauit eē/ quin futura caute p̄uideat. Hec obtuabat inclitus ille Scipio africanꝰ minoꝛ qui q̄tidie nihil aggrediebat agēdoꝝ quousq; diluculo solus in capitolio diu resedisset. quo factū est vt oīa ei p̄spere/ ⁊ fm estimatōez tūc romanoꝝ diuine succederēt Sic eneas apud Virgiliū. Sic apd Therentiū comicus senex singula p̄uidisse sibi ipis memorant̄. Deniq; si q̄s retiolnat historias actaq; regnoꝝ. puto recognoscet omnes pene regnoꝝ subuersiones p̄ clades belloꝝ frequētius ex cōsideratōe q̄ aliū de p̄cessisse. dū videlicet nō satis exploratā hostilis machinatio dū eoꝝ stratagemata vel insidie nō caute circūspiciunt̄. dum ruit p̄ceps improuida q; acies velut bestie in laqueos ⁊ in omne p̄sus piculū. Hoc titus liuius. hoc vegetius de re militari. hoc frōtonꝰ in stratagematibus ⁊ alij historiographoꝝ palā tradiderūt. ⁊ nr̄a tempestate nimis exptuz ē. Et aīaduertite p̄coꝛ si forsan hoc attēdebat Hieremias. Hiere. xij. duz lamentat̄ dicens. Desolatōe desolata ē omnis terra. Et tanq; ab eo quereret rō. subiunxit. qꝛ nemo est q̄ recogitet coꝛde. i. cōsideret de subuersione ipa. Demum futura vidit̄m flens saluatoꝛ. ei p̄ causa precipua sue desolatōis exprobrauit in cōsiderationem. qꝛ si cognouisset ⁊c. inquit Lu. ix.

¶ Optime ⁊ diuine hec ⁊ similia aīo retinens cōsiderasti o glōriosissime rex Ludouice atq; studuisti vt te ⁊ regnū tuū p vtutez cōsideratōis regeres. ⁊ esses tanq; alter argus cētoculus velut etiā Janus qui ptem spectat vtrāq;. ⁊ sicut animalia illa ꝓphetica qui ī circūitu erāt plena oculi. Ezech. j Benigz tanq; tibi tuisq; similibus audires dñm assidua exhortatōe psonantē p mum thematis vbū. Cōsiderate. ¶ Et vtinā in ha calamitate nra nō solum terreni principes. sed ipi p̄cipue ecclīastici qui regēde p̄sunt ecclie hoc mō ꝓsiderarent. hoc mō saperent ⁊ intelligerēt ac nouissima prouiderent. potius q; turpi desidia/ aut turpioribus curaz terrenaz occupatōibus mācipati. ambularet vnusq;z post prauitatē cordis sui. q̄si post catenā q̄ circūstrictus trahitur. nō ita/ res oēs feda labefactōne corruerēt. nō ita miseris ⁊ luctuosis modis/ orīe diuinū ⁊ humanū/ nefas infaustū ꝓfunderet. Nō postremo viri ꝓsideratiui vel cordati q; vel soli vel p̄cipue ipi dicēdi sūt homines vtētes rōne nō inq; spernerent aut irriderent ꝓfantasticis/ a talib⁹ vanissimis hoibus. imo iam nō hoib⁹ sed monstris ⁊ portētis nihil de hoie retinēt p̄ter exteriorem corpis effigiē retinētib⁹. Jta ē nō mentio neq; muto sniaz. tales nihil de hoie retinēt p̄ter exteriorē formā corpis. q̄ pegrinis adhuc indumētis deformata. cū intus vere beluina ⁊ diabolica sint oīa. Qm̄ alij porcū viuūt. alij canē. alij leonem aut aliquā ex bestijs absq; humana cōsideratōne

¶ Sed querelā hanc solitā linquētes (qr etiā de eis q̄ ab istis cōsideranda eēnt scripsit diffuse bern̄. vbi supra) videam⁹ si forte beatissimus rex Ludouicus/ q̄dā specialiori mō sup alios reges ⁊ p̄ncipes traducē poterat ad sui ꝓsideratōez/ nō vnicam thematis p̄ticulā p̄mā sed ip̄m thema integz cū dictū ē. Cōsiderate lilia agri ⁊c. ¶ Verum p̄us q̄ ylera ꝓgrediar incidit vnū dicere qō ex ꝓsideratōe magna vel p̄rsus maliuola gestuz est. Veri (sicut accepi) affixe sunt scedule plurime. q̄ p̄ter morez maiorū nr̄oz publicarēt p̄monē istū. Et quēadmodum de Rufino cōquerit̄ btūs Hiero. tales vident me aut potius onerare laudib⁹ ꝓpr̄ijs. sed ex mō sacrēdi vere sunt infamationes ⁊ honorifice ꝓtumelie. Conflat q; zelātibus vel collegiū istud venerabile vel me vel vtroscz p̄esserūt he scedule. Vz refert q̄ zelo. Nam si bonus fuit plane tm̄ nō p̄m sciam ⁊ cōsciam. Si malignus ⁊ iniuid⁹ certe nō p̄m charitatē. Jgnoscendū est igit̄ vel miserēdum vel ꝓtemnēdum vel orādū Hanc veritatē quā testor hoc zelo loquor supplico p̄suasam habetote me impulsore aut suasore aut conscio/ tales scedulas nullo modo factas fuisse. Nō duz em̄ deo miserante sic desipio vt imitari velim tā publice/ militē glōriosum illū Thrasonē comicū p̄dicantē laudes suas tanq; adulator ⁊ biraldus suijp̄ius. ⁊ velut cuculus qui non nisi se cantat. Et q̄q; valde impar sim apostolo. vsurpo tā humili fiducia vbum suū in hac p̄te. nō indigemus lr̄is ꝓmēdaticijs apud vos. Sed nec plapsus suz in illō ab Esopi fabul' sumptū improperiū. Oēs ac currite ranemons p̄uriet magnus nascet ridiculus mus Decet incidēti. ¶ Nūc ad rem redeo vbi de ipa ꝓsideratōe lilio rum agri p̄ticularius loquēduz ē. Et ꝑmitus ꝓsiderādū occurrit q; hz hoc ꝓpriuum scripture diuine insignis vbertas/ vt vbi ei⁹ singula mysteria sint quātūcūq; videāt humilia. Res insup loquūt̄ in ea ⁊ docēt mores ⁊ vtutes. docēt charitatē tropologice seu moralit̄. docent spē anagogice. Jta ē scriptura sacra lingua vna ⁊ multiplex. breuis ⁊ latissima quēadmodum ⁊ a diuino Bartholomeo allegat hierarcha Dioni. ⁊ velut speculū ꝓcauū in quo varie relucent facies. Et rursus manna in quo sapor oīs recōditus inuenit̄. ¶ Propterea non parūm exstimāduz eē putauit inditus rex nr̄. q; mittit nos xp̄s ad ꝓsiderāduz lilia agri quō crescūt. p̄tim q; sumebat insigne suū ex lilijs more atauor̄ suor̄. instar etiā veterum illor̄ quor̄ meminit pbus in polit̄. q̄ ornatū sumebāt ex lilijs p̄m victorias. Est itaq; natura nobis insitū vt que sunt familiaria ⁊ nobis insignia ea tum libentius tū frequentius cōsideremus. ⁊ ad hoz in spectionem facilior est animi nostri formatio. Liliorum igit̄ considerato generabat in rege nr̄o doctrinā multiplicē qua nutriet̄ ad fidē spez ⁊ charitatē ceteraq; vtutes. ¶ Ad fidem quidē: dum inuisibilia dei p̄ ea que

facta sunt in lilijs pulcherrimis intellecta
inspexit ex nūero pōdere ⁊ mensura. ex spe
cie mō ⁊ ordine. Naz si pulchra. si decora.
si speciosa sunt lilia. sicut ⁊ valde pulchra
sunt. ꝙto pulciora speciosiora ⁊ mirabiliora
ille q̄ fecit ea. ¶ Ad spez deinceps assurre
xit. dū cōsiderauit ea crescere q̄ nō laborāt
neq; nent ⁊ q̄ diuina prudētia sic vestit vt
salomon in oīi gl̄ia sua non fuerit operꝰ
sicut vnū ex istis. Si ḡ put arguit xp̄s fe
nū agri qō hodie ē ⁊ cras in clibanū mitti
tur de sic vestit: ꝙto pluris ē hō modice fi
dei. vt de diuina prudētia nō diffidat. sed
iactet curā suā ⁊ cogitatū in dño ⁊ ipe eum
enutriet. ¶ Ad charitatez deniq; accensus
est rex noster dum cōsiderādo pspexit quo
pacto deus vsq; ad oblectatōes varias di
lexerit hoiem. ⁊ ꝓpter eū etiā liliū ne dica
tot res mire pulchritudinis decoris ⁊ vtu
tis formauerit. nec ꝓpter vnum hoiem ista
minus fecit. q̄ cum multis fecit. put est de
ductio apud Hugonē i suo de arra spōse.
¶ Quid aūt si ternariū lilioꝝ in suo scu
to regio ⁊ diuino / rex noster ad mores re
torquere cōsiderādo volebat. Videbat em
qualiter lilioꝝ fulgurat color aureus in cā
po azurro. velut in ethere purissimo ⁊ sere
nissimo. Et nōne poterat p ternariuz hoc
lilioꝝ / cōsiderare. vel tres vtutes ꝓnomina
tas: fidem spem charitatē in aīs iusti celi
ca. aureo fulgore micantes. vel ipam attē
debat a q̄ originātē beatissimā trinitatē. in
quo velut intellectuali scuto triangulari p
circūincessionē ꝓpriehēdenter positam. vel
tres aīe vires specu labaē. cōcupiscibilē ira
scibilem rōnalē. Aut si iustius est accipere
tres ptes imaginis. memoriā. intelligentiā
⁊ voluntatē. Aut denigz appropriatus re
gie maiestati tria lilia in scuto tres status
in suo regno cōsiderare fas habuit idē rex
noster: statum dico militanciū. statum cō
sulentiū. statum laborantiū. Si siquidez
status etsi in omni policia repiri habeant
vel mediocriter instituta: vsurpat tñ sibi re
gnum francie colorem ethereū ob singula
rem religionis cultū. Colorem vo aureuz
triplici illi statui cōtulit excellentia meri
torum in vtroq;. Nam vbi q̄so viguit vsq;
terraꝝ vel in militibus strēnuitas potēcior
vel in p̄sulibus ⁊ clericis sapia diuinior vl
in laborātibus ⁊ subditis obediētia ꝓpen
sior. Ita vt nichil errauerit q̄ regnū francie
dixerit in orbe positū ee. velut hortū ⁊ agꝝ
quēdaz voluptatis amenissimum. ethereo
splēdore nitentē. secundū q̄z lilijs hoc ē po
pulis / aurea dignitate fulgētibus. quē ori
um irrigat fons ille purissimus ⁊ fluuius
niueis argēteus vndis. vniuersitas parisiē
sis in quatuor facultatū flumina condui
sus. q̄bus irrigat omnis terra. ¶ Agnosci
tis vt opinor doctissimi ⁊ sapientes q̄ late
patentē cōsideratōez rex nr̄ habuit ex inspe
ctatione ꝓprioꝝ insigniorꝝ ⁊ dū rememo
rabat ex hinc verboꝝ xp̄i que dicunt. Con
siderate. Et potuit q̄dem amplius ex cō
sideratione lilioꝝ ⁊ eoꝝ crescendi mō / aīad
uertere pius rex nr̄ tria ee necessaria ad de
bitum populi totius augmentū / tanq; ad
crementū viuentiū lilioꝝ. Nam si nō ē hō
lilium. nō dixisset ꝓpha. Justus germina
bit sicut liliū. ¶ Nec tria sunt que lilia vt
crescant exigunt.

Ros — Ros supne benedictionis
Humor — Humor terene sustētatōis
Clausura — Clausura iuste ꝓtectōnis

Absq; rore em ⁊ ethere libero floccida sūt
lilia ⁊ decolora. sic absq; diuina gratia q̄ ne
est pluuia volūtaria quā segregat deus be
reditati sue ⁊ absq; supno afflatu vel aspe
ctu ppls omnis intenus cōtabescat. Porro
arescunt lilia si desit humor bonus in ra
dice. ⁊ ppls nō subsistit sed arescit / si sibi de
sit sustētatio in corpe. Demū lilia si nō dau
danē sepibus aut muris / depascunt ē ⁊ con
culcant ea oēs bestie agri. ⁊ populi si nō in
stis legibus ⁊ obediēne muro cōcludant ē.
ipi celeriter hostibus inuasi depereūt. siue
hostes intelligas spirituales q̄ sunt mūdus
caro. demonia. siue materiales ⁊ visibiles
q̄ sunt ipi hoīes sub ipis. nā nullus est aīal
alteri magis inimicū. ¶ Nec p̄sideraſti
rex gl̄iosissime / ⁊ viuentiū lilioꝝ agricola egregie Ludouice. Consideraſti inq; vt
nosses quō lilia rōnabilia / agri tui regni /
crescerēt dū viuebas in carne ⁊ nūc (vt piū
nobis credere ē) tuis interuēnibus cōside
rare nō cessas dum regnas in ethere. Cōsi
deraſti nēpe vt eis nō deesset ros et aspect⁹
celi liū. dū in eis sancte religionis cultum
ꝑseruaſti. Cōsideraſti vt nō deficeret hu

mor in corpe velut in terra fixa radice duz eos tpaī fiīrē tasti. ¶Cōsiderasti postremo ne dissipareē maceria vel clausura iuste ptectōis ouīm ꝑ gruis legibus atq; iudicijs/ eos ꝑmuniuisti. ita vt fuerūt ppli tui istar liliorz irrorati desursuz/irrigati deorsum z ptecti quaq; uersuz. ¶Et poterā o doctissimi z sapiētes viri/poterā ista latius deducere ex eiusdē regis celebri chronica si vacaret. z nō effetis onerādi notissimis. naz qs nesciat eū fuisse in cultu religionis catholice cōservādo xpianissimū. Quīn z hereticoz extirpatoz fuit vehemēs. z bis feruētissimo zelo succēsus/impios infideles barbaros pſecutus ē. z ad augmētuz diuini cultus/ multa monasteria cōstruxit plurima repauit. Ceteq; negari nō pōt eum de corporali sustentatōe subditoz curiosuz fuisse/qñ ipis etiam paupibus inopibus z egenis intra z extra regnū suū/ tanta pietatis affectōne z solicitudine puidebat eos pſonaliter mira ꝑsus humilitate visitās pascens z refouēs. Quid amplius dicā ō clausura liliorz suoz ꝑ istā legum ꝓtectionez? Ipe em legibus bene cōditis. circūcanxit populū suū puidens ne frangerent ab eis quasdā insup addidit vt de phibitōe duelloz z punitōe blasphemātiū z forsan plures adiūxit si nō dicta sset sibi consideratio sua/multitudinē cōfusaz legū z statutorū nō tam ꝓtegere q̄ aliqñ subuertere gentez cui ꝓnāda mandat. Exemplū in ꝓposito Acernus lapidū aut sepes spinarū ꝓtegūt z circūdant lilia. Nō si iusto amplius excreuerint vel spine vel lapides. laceranē lilia. aut ab aeris libero hausto phibenē. Non secus ē de multitudine traditionū humanarū: noiatim excōmunicationū. Ad hoc spectat illud Mat. xv. Irritū fecistis mādatū dei ꝑ traditōes vras ꝛc. ¶Talibus modis studuit optimus z solertissimus agricola nr̄ regius beatus Ludouic⁹ cōsiderare lilia agri. i. pplos regni quomō cresceret dum habebāt roē supnuz. humorem terrenū. z septū munitissimū. Primū de benedictōe celi. secundū de benedictōe ēre. tertiū ō institutōe disciplīe. ¶Vel lemus ita cōsideraremus oēs. lilia agri nostri quomō crescerēt. nemo quippe ē qui nō ꝓgrū habeat cure sue cōmissuz de q̄ sapiēs admonet nos ꝓuer. xxiij. Diligenē aiē exerce agꝝ tuū. alioq; audi ab eo ibidē q̄d mali subsecuturum sit. Per agꝝ viri pigri trāsiui. z ecce totū repleuerant vrtice. operuerūt faciē eius spine. z maceria lapidum destructa erat. Frustra quererē ḡ in agro tali lilia crescētia. vbi deest solers cōsideratio z dñaē ignauia ea nō cōsiderās que ꝑmisimus. Hā ꝑter abūdantiā noxij humoris totū replēt vrtice mordicāns z extrenus luxurie. ꝑter effectū nō sereni roris operiūt faciē eius spine. Et q̄ maceria lapidū destructa est ꝑ indisciplinatā dissolutionē. ꝓculcāt coram satōez z germia vtilia oēs bestie agri. z singularis inobedientie suis perbe ferus/depascit ea. ¶Ager iste si querē qualis z quis sit? apte rñdeē hō. s. minor mōs. Mat. xiij. Idē ipe hō ē agricola sub agricola supmo cōstitut⁹. de q̄ mat. xiij. z Job. xv. Porro eodem abūdare lilijs debet ager talis/q̄t vtilibus iubeē insigniri. Nōne pulcherrimū liliū castitas: pulchrū sobrietas: pulchꝝ iusticia. pulchꝝ z formosum sapia. nodestia fides. z ita de reliquis vtilibus flouisens. quibus redolet ager aie velut odor agri pleni. cui benedixit dñs Geñ. xxv. Sed credite nō quo aut gratis possideē ager/talibus lilijs decorat⁹. Emit certe laboribus q̄ plurimis z studioso colēdi exercitio. sicut in figura fortis mulieris ōr ꝓuer. vl. Cōsiderauit agꝝ z emit illū. Et qm̄ nemo repēte fit summ⁹ sed cū tpis cursu z etatis incremēto/crescūt altius ipa vtilia lilia. quēadmodū distinctio formosa significat q̄ quosdā ponit incipiētes quosdā pficiētes. alios perfectos. ¶Consideremus eadē lilia quo naturem⁹ crescūt a ꝓmeuo sui germīe ad mediū robur stipiti. vsq; ad flozis fructusq; maturitatē. Hoc z siderātes xpo obedim⁹ z ꝓmonem aptabim⁹ auditoib⁹. Sūt q̄ppe i hoc cetu venerādo hoīes sub etatis distinctōne triplici sub germināte adolescētia. sub virēti iuuentute sub matura fructuosaq; senectute. In quib⁹ pari typo vtutū lilia succrescere debere demōstrem⁹. Alia em vtus in fortitudine z efficacia decet maturz senem. alia virīē iuuenē. alia tenerz adolescentem Fallor si nō h⁹ signauit apl's. Cū esset inq̄ ꝓuulus loq̄bar vt puulus ꝛc. Cū aūt factꝰ

sum senex. euacuaui rē. j. Horat. xiij. Idē notauit Ora. poetas instituēs ætates describēs. hoc mō pñs cetus ē velut ager ille in q̄ erāt tres ordines ouiū accubātes in ꝑ puteū. Geñ. xxix. Puteus locus ē vñ hauriunt aq̄ scīe ⁊ salutaris sapie. Tres ordies ouiū/tres accipimus ordines studentum simpliciū. ¶ Cōsiderāduz vo est q̄ etsi in oñi etate necesse sit vtutū lilijs vt crescant mīstrare triplex antidotum qđ ꝓdiximus. Rotē. s. humotē ⁊ clausurā. nihilominus appropriatioi breuitate nō oñia oibus/sz singula singul' disptiri curabim⁹. Et stantes in termīs nr̄is/ ne dissoluta fluctuem⁹ euagatōne/dicem⁹q̄ clausura disciplineꝑcipua necessaria ē in agro adolescentū teneroꝝ q̄ ad incipiētes. humor purus ⁊ sufficiēs. aer in agro viriliū iuuenū q̄ ad ꝓficiētes. Ros supnus ⁊ aspect⁹ celi lib decet maxime in agro maturoꝝ quo ad pfectos ¶ Et plane si vellem⁹ nō operosum erat adaptatōes has ad alia deducere ptim ad statū triplicē pfatū regni francoꝝ q̄ consistere ponit in laboratibus subditis ⁊ inclitis militib⁹ ⁊ in clericis atq̄ pfulib⁹. Cetrū hec reliq̄ oīa cōprehēdere q̄ dici se offert quis ꝑmo sufficeret? Postpositis ergo ceteris q̄ dicere vel ad laudez gl'iosissimi regis nr̄i copiosissime: vel ad edificatōez nr̄a abūdātissime/ꝓsideratio ꝓfunda nr̄i thematis ingerebat. sub triplici oz̄one ꝓducatur ꝑmo noster. Prima oz̄o ad incipiētes. secūda ad ꝓficiētes. tertia ad pfectos.

Prima oratio

¶ Ad vos mihi nunc ꝑmo est o generosi adolescētes. etsi generosi non degeneres. si disciplinati non discoli ē vulus. obedite xpō iubenti. Quid iubet xps? Considerate lilia agri quomō crescūt. Considerate ⁊ absq̄ strepitu vel tumultu ⁊ fabulationib⁹ attendite. qm̄ ita in nouello agro mētis vestre crescere ꝓmula vtuoso⁹ lilioꝝ germia cōueniet. Sūt equidē insita vobis a natura agente infallibili germia quedā vtutuz quasi ꝑm rōnes semiales q̄s tullius appellat semiaria vtutū. q̄ si nos ināt crescere et valescere sinerem⁹. illa nos ad beatā vitam deducerēt. Et de hoc nō siluit pbs. ij. etb. Nec semia nolite suffocare viciosis germinibus aut aliūde dispdere. Et q̄q̄ metuē dū vobis sit. tum ab algido gelu torpēs desidie. tū ab vredine. tū ab erucis. ab erugine. ⁊ ab alijs pestibus imꝓbis/aduersantibus icremēto spūa liū liliorꝝ. Nihilominus in ꝓmis studēduz est ad clausuraz cōgruā ꝑ murū discipline. q̄ n̄ apposita vt demolita plane de lilijs actū est ꝑpetuē⁹ peunt. Quāobrē apphēdite disciplinā cuz illo q̄ dicebat deo. Et disciplina ipa me docebit. ¶ Sed q̄d loq̄mur adolescētibus? forsan obsurdescūt. aut nō satis cōsiderate suscipiūt q̄ dicunt. Ita est. Sua quoꝝdā garrulitas hoc indicat. Minꝰ minusq̄ idonei sunt cōsiderare/ ob crassam ignorantie caliginē. vel ob turbam passionū. ⁊ desideriorꝝ inueniliū. q̄ cogitatōes suas ⁊ cōsideratōes traducit a liorsum. aut q̄ indisciplinatōez quā alibi exercēt. huc affert. ¶ Proeis idcirco cōsiderate vos ꝓceptores ⁊ magistri venerabiles. ad vos me cōuerto. vos qui talib⁹ regēdis ꝑesse delegistis. ⁊ pfecto durā in hoc ꝓuincā (vt apud Therē. ponitur) āministrādaz suscepistis. Coerceat eos disciplineꝝ clausura. infra quā etiaz mores cōponite ⁊ formate ad normā xpiane religionis. Nā q̄tum piaculū est apud xpianos: suos adolescētes nō xpiana sape/ nescire ꝓcepta dei? Et quid agendū sit. q̄d omittēduz. quid credēduz. quid sperāduz ⁊ quid timēduz/ penit⁹ ignorare? Subuersio eis vel loqui vel legere q̄ nō ꝓsunt moribus aut plus eis obsint q̄ ꝓsunt ingenijs Pudet q̄ aliter vsq̄z in hodiernū diem in deoꝝ pueri institutū ꝑmutus in lege sua ꝓ ut iussisse videt dñs Deut. iiij. ¶ Con fluūt ecce ipi adolescentes pl'ꝰ solito/de toto frācie regno/ad florētissimū parisiē. vniuersitatis oꝝz. eruditi hūt illic ī suis ꝓmitiuis ⁊ grāmaticalib⁹ q̄ nup n̄ nisi talibus ibuti/ adyenire ꝓsueuerāt. qđ cur fiat ⁊ an faustū sit ꝑ sagiū: nō suscepi discutere Scim⁹q̄ in moriturō aiali/spūs ad cor cō fluūt. Hoc vnū dicere habeo q̄ eo ampli⁹ dāda est opa in hac celeberrima vniuersitate. nec cassato vel neglecto disciplineꝝ muro circa adolescētū custodiaz/erūpāt ex agro eoꝝ nō lilia candida ⁊ odorifera vtutum. sed infelix loliū ⁊ sterilis auene. vt virgilius loquitur. sētes q̄z ⁊ silices ⁊ nociua queq̄

plātaria viciox in pniciē nō solū taliū/sed publicā ecclie. vt ꝓinde fiat ager ꝯlem vidit Hiere. plenū abomīationib⁹. Hiere. xiij. ¶Et o mores o tpa Quātis ꝛ q̄t abominabilib⁹ plena sunt ꝛ mens ꝛ corpa q̄rūdam adolescētuz ꝛ serpūt inter eos nefanda cōtagione nemine cōsiderāte. nemīe phibēte. nemine euellēte. vtinā nemīe impellente. ꝛ nullo mō eos q̄ conaē extirpare admittente. Et heu maloꝝ cumulus istas suas abomīatōes nō abomīanē cū ꝓpha dicente. Iniq̄tatē odio habui ꝛ abomīatus sum. Et qd est iniq̄tatē abomīatus sum? Illā certe p os cōfessionis euomere vel eijci. Ad hoc vō agēduz est vt frequētius os clausum ꝛ mutū ꝛ vix extrahē vnq̄ virus illud teterrimū ꝛ obscenū ꝛ nature aduersuz. nisi iuxta pabolā scpture/peat coluber tortuosus obstetricāte manu ducti ꝓfessoris. Quid igit mirandū si multi suffocanē introrsus retēto veneno hoc pestifero ꝛ irremediabiliter pereunt. ¶Hoc saltim restabit rēmedij vt si sensus hoīs ꝛ cogitatō ꝓna sunt in malū ab adolescētia. sicut etiā scptura vox ꝛ experientia nimis ꝓfirmat. Hoc in q̄ reliquū erat. vt abomīatōes cōtractas abomiarenē. q̄ abominātes. hoc ē cōsiderādo euomētes/sanarēt ꝛ desinerēt eē ager plenus abomīatōibus. Preclare siquidem dictū est Humanū peccare/diabolicū pseuerare. ¶Quocirca ptz q̄ta discipline necessitas incūbit ꝓ custodia agroꝝ nouellorum q̄s adolescētes dicim⁹. ꝛ interea dū tenera sunt etate. ꝛ q̄ ideo in teneris assuescē multū est in q̄t Virgil. Sit sup eos maceria discipline ꝛ deē optima forma viuendi quā iocundā reddet ꝓsuetudo. Si q̄vo sit magroꝝ q̄ nec ista cōsiderēt nec obfuent erga suos discipulos. seu ꝓfido neglectu fiat hoc. seu ꝓtēptu puerso. seu timore cupidone se deserāt ꝛ alibi migrēt. seu suo ꝓdito male viuēdi exēplo. qd de illis ꝓnūciāduz sit videtis. Tot em̄ agroꝝ spualiū non instructores sz destructores dicēdi sūt q̄t saluare debuerāt ꝛ pdūt. Quinetiā sepe fit vt vni⁹ adolescētis dissolutio nō coercita vl ñ ꝓrsus vt oportebat expulsa/trahat ceteras plātatōes puras/ in siluestres ꝛ degeneres moꝝ sucos ꝛ spuria genimina. adeo vt non absq̄ rōis apparētia q̄sisse videat Quintilianus/an expediēs sit adolescētes sil⁹ scholis aut potiꝰ singillatim in domib⁹ edoceri.

¶Et qm̄ Quintiliani recordatio incidit/q̄ fuit adolescētuz pclarus instructor placet ea pauca de institutōib⁹ suis excerpe que officio pceptoris ascribit. Primo inq̄t sumat añ oia/parēs erga discipulos suos animū. ac succedē se in eoꝝ locuz a q̄b⁹ sibi liberi traduntē existimet. Fas igit hūt pceptores discipulos suos alloq̄ ijsdē vbis religiosa materq̄ pietate plenissimis. quibus hortabat egregiū adolescentē Ludouicū sua mr̄ Plus vellem charissime fili/te mortē incurrē tpalē q̄ ꝓ aliq̄ō peccm̄ mortale te tuū offendē creatorē. ¶Scōo preceptor nec habeat vicia nec ferat ꝓclaz vbuz ab ore pagani. Causaz reddit satyric⁹ q̄ cōtemporane⁹ quintiliano fuit ꝛ de eo scp̄sit q̄ velocius ꝛ citius corrūpunt nos exēpla domestica magnis cū animos subeant auctoribus. Jō subiūgit q̄ maxia debē puero reuerētia. vt. s. nil obscenū nil impudicum nihil exēpli scādalisatis innoxios oculos ꝛ mentē corrūpat. Nā ꝛ angeli eoꝝ sp vident faciē patris q̄ est in celis. Et q̄ scandalisauerit vnū ex pusillis istis expedit ei ꝛc. Et plus nocet exēplū vnum malicie/q̄ decem bonitatis ꝓficerēt. nā puer cereus ē in viciū flecti. ꝛ absq̄ doctore etiam mala discunt. ¶Tertio pceptoris nō austeritas tristis sit. nec dissoluta caritas. ne inde odium hinc ꝛ tēptus oriat. Ubi notāduz minus obesse charitatē nimiā q̄ austeritatez apud adolescētes bone indol⁹ q̄ citius domesticant blādicijs ducti ad instar animaliū q̄s generose sas appellāt q̄ minis tracti. timōre careāt blandicie omi penit⁹ impudicicia mētis ꝛ corpis. Hinc ꝓcludit ipe q̄ntilian⁹ nō debē pueros cedi vberib⁹. Rōnes omitto. ¶Quarto plurim⁹ ei ꝛ honesto ac bono sit ꝛmo Cōtra illos q̄ ignominiosas ptes corpis. ꝛ accēnefandos/nō solūz apta impudētia noiare audēt: sed impudētiori animositate hoc ex rōnis pſona licere fieri defendūt. nō ꝓsiderātes q̄ hec dicēdo corruūt in errorē begardoꝝ ꝛ turelupinoꝝ: q̄ de nulla re naturali⁹ data: erubescēdū cē docebāt. quēadmodū ꝛ cinici phi/more canū dicebāt eē veniēduz palā in nuditate ꝛ exercitio mēbroꝝ pudendoꝝ. quos inculpat

Tull. in de offi. tractãs de pulchro ⁊ decore. Et sene. ꝓcepit. Turpia ne dixeris. pau latim eñ pudor rerũ ꝓ vba declinatur. Et aplus. Corrũpunt bonos mores colloqa prava. ¶ Quinto minime iracũdus sit. ñ tñ eoꝝ que emẽdanda erunt dissimulator. Ad hoc sunt exẽpla platonis ⁊ plutharchi ⁊ multoꝝ. ¶ Sexto sit simplex in docẽdo. Ad hoc trahi põt illud legis antiq. Nõ seres agꝝ diuerso semĩe. plurimũ qppe obest varietas modoꝝ in docẽdo. ⁊ ex cõsequẽti mutatio mgroꝝ nũc istoꝝ nũc illorum. ¶ Septño sit patiẽs laborꝫ. ¶ Octauo interrogatõibus libẽter rñdeat. ¶ Nono nõ interrogãtes pcũctẽ vltro. ¶ Decimo laudãdis discipuloꝝ doctoribus/ nec malignus nec effusus sit. qꝫ res altera tedium laboris. altera securitatẽ parit. ¶ Undecimo in emẽdãdo q̃ corrigẽda erũt ñ sit acerbus nimiꝫq; ꝓtumeliosus. Nã id quidem multos a ꝓposito studẽdi fugat q̃ q̃dam sic obiurgãt q̃si qui oderunt. ¶ Duodecimo. exẽplũ aliqd imo multa q̃die dicat. q̃ secũ audita referãt. licet eñ satis exẽploꝝ ad imitãdũ ex lectõe suppediter. tamẽ viua illa vt ita voꝝ alit plenius ꝓcipueꝫ preceptoris q̃ discipuli si recte mõ sint instituti ⁊ amãt ⁊ verenẽ. Vix aũt dici põt q̃to libentius imitemur eos quib⁹ familiem. Vellem sup oĩa hoc obtinuari ꝓceptũ apud ꝓceptores nr̃i tpis tã in vico straminũ q̃ i domibus. vt ꝓ trufis ⁊ fabulis solitis peti et dici/ salutaria q̃dã ⁊ iocũda narrarenẽ. qꝫ teste Horacio. oĩne tulit punctũ qui miscuit vtile dulci. Quẽadmodum de mgro Reginaldo gobart/ asserunt mihi digna fide relatio. eũ vix aut nũq̃ legisse ⁊ audiuisse lectionẽ apud suos discipulos/ q̃n aliqd imiscerent salutis vbũ ⁊ vehemẽter inculcaret. adeo vt magna pe scholarium suoꝝ in magnos ⁊ religiosos viros euaserit. ¶ Decimo tertio se ꝓceptores intẽte ac modeste audiri velint. Si hoc i schol̃ fuareẽ/ alia eẽt scholariũ attẽtio ⁊ modestia in audiẽdo vbũ dei. qd vtiqꝫ audiẽdũ eẽt cũ sũma reuerentia ⁊ disciplina ⁊ nõ minus q̃ ꝓfite sacrosancto xpi corpis mysterio. Ita eñ dicebat aristo. referẽte Senẽ. nũq̃ nos verecũdiores eẽ debere/ q̃ cũ deo loq̃mur. sic ⁊ dũ audimus. ¶ Cetꝝ discipulos decent ista

X

Primo ꝓceptores suos nõ min⁹ q̃ ista studia amẽt. Secũdo eos pentes eẽ nõ quidem corpis sꝫ mẽtiũ credãt. Multũ hec pietas ꝓfert ad studiũ nã ⁊ libẽter audiẽt ⁊ dictis credẽt ⁊ eẽ sil̃es ꝓcupiscẽt. ¶ Ista sunt q̃ si erga adolescẽtũ custodiã ⁊ disciplinã obtinuerit erit ager ipoꝝ germinãs liliis cãdida vtutũ. donec crescẽdo in robur maius erũpant. Et ita factum est in hac pte qd iubet xps. Considerate lilia agri ⁊c. quõ crescũt. ¶ Superat iuxta ꝓpositũ ordinẽ post incipientiũ ꝓmonitoꝝ/ oꝝonẽ alterã subtexẽ ad ipos ꝓficientes sꝫ qm̃ aliquãdiu tardiuscule tenuim⁹ ⁊ breuitas amica ẽ nr̃is adolescẽtibus fiat abbreuiatio ꝑmonis nr̃i ⁊ cõsumatio in tertia oꝝone q̃ est ad perfectos. ¶ Scda oꝝo talis erat q̃ ꝓnũciat a non fuit. Cõsiderate lilia agri quõ crescũt o viri iuuẽtute viuida solidati viri quib⁹ ex crassa adolescẽtia studiũ eẽ docet Horati q̃rere opes ⁊ amicicias infuire honori. Oĩa equidẽ vob̃ circũspiciẽda sunt. oĩa diligẽti sedulitate ꝓ liliꝝ hoc ẽ virtutũ fortiꝫ in cremẽto pagẽda. Nõ vltima tñ hec vos cura manet/ humorẽ sufficientẽ ⁊ salubrẽ haurire. nam humor si desit aridũtate enecat. si supfluit/ enervat ⁊ lãguida dissolvit malicie. si corruptus est inficit. Humor iste pu⁹ diffinitus est eẽ sustẽtatio quã exigit cohabitatio in corpe ⁊ aĩe q̃daꝫ radicatio terre stris in eo. ita vt necesse sit hr̃e panẽ ad comedendũ ⁊ vestimẽta quibus operiamur. ¶ Sed o deus q̃ multã eoꝝ turbam aspicimus/ a q̃bus humor iste rpalis subsidij nõ ad temperiẽ hauriẽ aut deriuari q̃nẽ. neq; q̃ dicũt cũ salomone. Diuitias ⁊ paupertates ne dederis mihi. sed tantũ victui meo tribue necessaria. Petũt potius ne dicã rapiũt ad exuberãtiã auidã ⁊ incõsideratã q̃ nõ tam irriget lilia ad robur stupitis/ q̃ obruat curis varijs ⁊ inutilib⁹ ⁊ desiderijs mũtis q̃ teste aplo mergũt ad interitũ. Ita fit maledictus ager eoꝝ germinãs ꝓ lilijs spinas et tribulos. Gen. iij. Et quasi ager acheldemach. id est ager sanguis ⁊ peccati Matth. xxvij. Et ager qui possidet ꝺ̃ mercede iniquitatẽ. Actuũ. j. Et q̃ sunt he spine. q̃les tribuli? Nimiꝝ cogitatões impro be. suspitões iquiete. timores antij subdole fraudes. quib⁹ miser anim⁹ pungit. suffe-

Y

fodiẽt. diſcerpiẽt. lacerabẽt. Nũq̃ igit̃ ſperes lilia vtutum ⁊ pulchrioꝝ ſtudioꝝ poſſe creſcere in agro quẽ hũmore tali cupiditatis toxicato ſentis imbibitũ. Nũquid lilia ⁊ ſi creſcerẽt eẽnt integra q̃ inter tot ſpinarũ curas p̃munt̃ ſed lacera ⁊ inualida ⁊ emortua. nã quid ita palleſcere facit. quid ãplꝰ robur omne vtuoſi ſtipitis euacuat/q̃ humor infectus auaricie? Alcuo ꝓtemptꝰ ei⁹/rum aurea mediocritate ⁊ ſufficientia reddit diuitẽ. eũ reddit ſecurũ. generoſuꝫ ⁊ erectum. eũ q̃z ad legitimi roboris incrementum ꝓducat. cui⁹ i exemplũ eſt regis noſtri ſtrẽnuiſſima ex frugalitate ꝓdiens fortitudo atq̃ conſtantia. ¶ Multa ꝫ de canino appetitu ⁊ voraci diuitiaꝝ ac bñficioꝝ apũ eccl̃ia ſticos nñ tpis multa de ꝓſequẽti neglectu vtiliũ ac p̃claroꝝ ſtudioꝝ ꝓ lucroſis arubus ac ſcietijs. Plura deniq̃ a peſtiferis adinuẽtionibus demoliẽtibus agrũ publicũ eccl̃ie ad peſtẽ hãc cupiditatis nõ dico ſatiandã ſed irritandã/occurſabãt indignãda ſeu melius miſerãda ꝓſiderantibus. que ſciẽs p̃tereo vt ſtatim in tertia oratione fiat ꝓſummatio vbi noſtri. ¶ Deq̃ tertia oꝛõ. ¶ Cõſiderate lilia agri quomõ creſcũt. vos qui venerãda iam etate ⁊ canicie matureſcitis. Conſiderate ⁊ imitamini aſpicite q̃ nõ ſp hũmotenus herent lilia. nõ ſolũ germie ꝓtenta ſunt. erũpũt potius ⁊ creſcũt in virens robur ſtipitis. ſpecioſo ⁊ vario floꝝ ordine decorati. Poſtremo in flores pulcherrimos ⁊ ſuaues/ incredibili ſignatos arte/ſemet aperiũt. qui flores libero quodã ⁊ patulo velut aſpectu ad fontẽ luminis etherei ſolẽ/iugiter ſe conuertunt ¶ Nec pabola ẽ humane etatis. ſic tandẽ agendũ eſt oĩbus ⁊ huc pueniẽdum q̃ etate tam grãdeua floreſcũt. nõ ſp more pueroꝝ latẽdum eſt in numero terrenoꝝ aut puſillo affectuũ. vel in ſolo germie vtutũ. neq̃ inſtar iuuenũ ſoli actioni inſudare ꝓuenit in ſolo ſtipite fulciri. Sed ꝓut ꝓſideratõꝫ que ꝓprie eſt de celeſtibus ⁊ ſidereis ad ſuperna ꝓcẽdat animus floreſcat formẽt̃ at q̃ dilatẽt̃ neceſſe ẽ ⁊ dicatis cũ apl̃o. Nra ꝓuerſatio in celis ẽ. Nõne meminiſti vt ꝓphetaꝝ vnus maledicit puero centũ ãnoꝝ Nõne Seneca elemẽtariũ ſenem irridet? quicq̃d aũt extra ꝓtẽplatõez liberã cõſtum celeſtium) agit animus. eſt in eius ꝓpatõe elemẽtariũ puerile infimũ iacens ⁊ puſillũ ⁊ q̃tũ diſtat radix lilij a flore. tãtũdẽ ⁊ amplius differt cognitio q̃ ꝓmuniter habẽt̃ ex litteratoria eruditõe/ab illa q̃ in cõſiderationis elevatõe ꝓtemplativa ſentit̃. Nã ꝓma cognitio ſpit humi materialiũ fantaſmatum: ⁊ deſideriꝝ carnaliũ ꝓcurſantiuꝫ nubeculis quodãmodo fuſcata. Iracꝫ ne ſurſum euolet/talibus fantaſmatuꝫ ⁊ deſideriꝝ catenul' circũligata tenẽt in portione inferioris rõnis q̃ eſt animalitas. Altera vo cognitio ſurſum emergit ab hac cõfuſione materialiũ imaginum. ſic q̃ remanet liber rõnis ſupioris intuitus purus et ſerenus ⁊ totus intellectiuus ad res ſpiciendas cũ ſumma facilitate circũquaq̃ diffuſus. ¶ Ita fit vt res eadẽ longe alter ſciatur ꝓ eruditõez lr̃aꝝ aut experientiã cõmunem. ⁊ aliter ꝓ ꝓtemplatõez q̃ facit hoiem trãſire in affectũ coꝛdis ⁊ guſtare de re q̃libet iuxta ſapoꝛẽ ſibi ꝓpriũ. ⁊ dat pure cognitioni q̃ arida eſt ſuum ſapoꝛẽ ac inde reſultat ſapientia id eſt ſapida ſcientia. Prima cognitõ in intellectu eſt. ſcõa in affectu Prima in quadã luce. ſcõa in luce ⁊ feruoꝛe. ſcõa plus ĩmutat quẽadmodũ dulcedo mellis plus afficit dum guſtãdo ſentitur ⁊ maſticat̃ q̃ dum tantũmodo rationatiue ⁊ viſiue conſpicit̃. Ita nõ oportet contemplates plura ſcire q̃ alios. ſed pluribus modis ⁊ alijs. ¶ Qñ ſi gl'oſus rex Ludouicus velut alter Dauid vir inter tot turbas inter tot populos ⁊ abſq̃ litteris multis. libera hac cõſideratõe ⁊ ꝓtemplatõne pollebat. erubeſcat ociosa ⁊ litterata ſenectus/ſi tali careat. etſi nõ vltra ſapiat q̃ parvulus Imitandus eſt certe patriarcha Iſaac q̃ egreſſus eſt ad meditãduꝫ in agro inclinãte iam die. ⁊ vide quid ſecurũ eſt. Siquidem rebecca illa ꝓtudens ⁊ decoꝛa q̃ ſapiẽtis pſonam gerit eidem obuia fuit Genexxuij. Inclinata eſt quippe dies vite ĩ ipis grãdeuioribus. Propterea exire debẽt hoc veſpe ad meditandum in agro illo celeſti vbi ſapientia obuia erit. vbi theſaurus in margarita p̃fulgida felicitatis eterne recõditur. inuenieturq̃ Mat. xiij. In hoc agro impetrat aꝛa irriguuꝫ inferius ⁊ irriguum ſuperius. Iudi. j. In hoc agro apparet an-

gelus vtroꝝ manue sedenti et quiescenti et leuāti se supse. Judi. xiij. ¶ De qua cōsideratiōe loquī inuitās nos ad eā Greg⁹. in ome. Si cōsideremus fratres charissimi que ꝛ quāta sunt q̄ nobis ꝓmittunt in cel' vilescunt animo oīa que habent in terris Terrena nāq; suba supne felicitati compata/mors est dicenda potius q̄ vita. Jpe ei quotidianus defectus corruptōis quid aliud est q̄ quedā ꝓlixitas mortis? Que aūt lingua dicere. quis intellectus capere sufficit/supne illius ciuitatis quanta sunt gaudia angeloꝝ chorus interesse. cum beatissimis spiritibus glie cōditoris assistere. presentem deuz cernere. in circūscriptū lumen videre. nullo mortis meu affici. incorruptionis ppetue munere letari? Oz ad hec audita/inardescit animus Jāgillie cupit assistere vbi se sperat sine fine gaudē. Sed ad magna p̄mia pueniri nō p̄t/nisi p magnos labores Hec ille. Vere sic est. Nemo p̄t nō dicā ad felicitatē. sed nec ad hāc felicitatis cōsideratōez sublimē ascēdere/nisi cum forti cōtritōe spūs. Verbū est diuini dionysij. Nisi p̄terea cum ocio magnoꝝ libero ꝛ curis terrenis ꝛ desiderijs oīibus carnaliū. Nisi demū assit cōstans pseuerātia cui soli aperit̄ sola coronat̄. Hec tria ponit bern. sup Cañ. ¶ Oz heu ꝛ ve/mi' ti ideo cedunt iuri ꝓpinquitatis hereditarie in agro hoc cōtemplatōis/ quia ducere nolūt Ruth. iuxta mysticā historiā Ruth iiij. scriptam. ¶ Ruth interp̄t quasi deficiens seu defectio. animus vo humanus heres agri hui⁹ ex sua creatione ꝛ regeneratione nisi Ruth ducat hoc est nisi deficiat a seipo/ ꝛ agꝝ talē celestis cōtemplationis iure libero possidēduz nō attingit. Nōvi debit me hō ꝛ viuet in q̄t dīs. Et intellige vita sensualī ꝛ animali sed diuisionē fieri inter spm̄ ꝛ animā necesse ē p verbū dei vinax ꝛ efficax. Que diuisio lōge plus habet āmiratōnis q̄ aie ꝛ corpis sepatio. quēad modum testat̄ autorli. de spū ꝛ anima. ꝛ venerabilis richardus. ¶ Sed q̄d conamur quid mutea garriēdo balbutimus q̄si vicz rem tantā/ tātis vboꝝ angustijs dandere valeamus. Hactaq; neq̄t fieri. Scripserē multa plurimi viroꝝ diuinoꝝ ꝛ eleuateoꝝ sup hac re. ꝛ diuinus Diony. Aug⁹. Greg⁹. ꝛ recētiores Bern. Hugo. Richard⁹. ꝛ post eos Bonauen. ꝛ alij qui in hanc cōcurrunt sniaz/nō posse hanc cognitōez cōsideratōis qua loq̄mur inexpus apire. quoniam est manna abscōditus. ꝛ calculus in quo est nomen scriptuz q̄ nemo nouit nisi qui accipit. ꝛ fons in quo nō cōmunicat alienus. ¶ Silemus ergo ꝛ ad vnuz obedientes xp̄o: p̄sideremus lilia agri quomō crescunt. qm̄ hoc sufficiet tantum nō desit imitatio ꝛ applicatio ad opus. Nōne liliorum semē p̄us mortificat̄ in terra q̄ stipes assurgat. ꝛ q̄ flores emicēt? Nō aliter carnalitatē ꝛ animalitatē cum suis appetitib⁹ ꝛ desideriox passionibus corruptissimis/ emori necesse ē si cupimus tandē/ patentibus floribus/ pulchrax castarūq; affectionū/libero ꝓspectu supnis inhiare fulgoribus. ¶ Et q̄s ad hec idone⁹? Nimiꝝ ille q̄ in valle lachrymax/tor⁹in ꝓritōe qualida peccatoꝝ suoꝝ positus/ moriē sibi. post modū germinat ꝛ disponit ascensiones i cor de suo de germine ad stipitē. ꝛ de stipite ad florem. hoc ē de vtute in vtutem/de imperfecto ad pfectum donec apto mētalis sinus floze/ ꝛ irridiata desup apice sinderisis. vi deatur deus deoꝝ in syon. in p̄senti p gr̄az p̄guftate dulcedinis. ꝛ in futuro p gloriaz cōplete felicitatis. quā nobis ꝛc.

Finit.

Sequitur carmē optatiuum vt lilia crescant eiusdem.

Lilij flores rutilantis auri
Francie scuto/saphiri coloris
Emitent/oīs cor habēs piū/dic
Lilia crescant

Lilij flores/solito magis sunt
Inter vrticas tribulosq; spinis
Obsiti densis/miserand⁹ christo,
Lilia crescant.

Lilij flores varium suborti
Hunc sunt prius ꝛ fuerunt
Stipitem solus tenet hic in ipo
Lilia crescant.

Lilij flores scelus o pudendum
Unguibus curuis lacerans leo trux
Istius voris phibebat vsum
Lilia crescant.

Quisquis es francus fidei ꝓbate

Hoste sublato domino volente
Voce precelsa reboato dicens
Lilia crescant.
Lilij flores dionisius olim
Francie fertur domui dedisse
Cuius obtentu pbusq; dignis
Lilia crescant.
Vulgus ingratum/stolidum/ppbanum
Cladibus diris meritum pire
Obstrepens tali iubilo decenti
Lilia crescant.
Jure qui francos regis z coronam
Corde devoto reverere christum
Te libens totum sibi dz iubebit
Lilia crescant.
Lilij flores decoraftis ample
Remigi necnon Ludouice sancti
Jugiter vestro petimus fauore
Lilia crescant.

Amen

Incipit sermo eiusdem de oōne, factus in pcilio Constañ.

OBsecro vos tanq; aduenas z peregrinos abstinere vos cē. ¶ Existimate precor verbum hoc obsecrationis salubberrime humilis z pie/ñ meum esse verbum, parum em̄ haberet ex me ponderis z autoritatis. Accipite potius tanq; ab ecclesiaz pncipe Petro sicut vere est enūciatū originaliter. j. Pe. ij. z recitatur in epistola currentis dñice. Obsecro cē. ¶ Itaq; sicut dicit coapostolus Petri paulus. q̄diu sumus in hoc mūdo, pegrinamur a dño dicentes ex sententia quibz cum ppba. Jncola ego sum in terra pegrinus z aduena, cuius rationē reddit ibidez aplus Hebre. xj. Quoniaz non habemus hic manentē ciuitatem, sed futurā inquirimus. Jerusalē illam ciuitatē que edificatur vt ciuitas. Et o q̄ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei cē. quis nos deducet in ciuitatem hāc munitā. Quā felix illa ciuitas q̄ a longe olim pspicientes moyses z leui nō sine mysterioz quodā involutro/pmo genitis suis imposuerūt noīa gersam z gerson que interptati sonāt idem qđ aduena vel pegrinus. ¶ Sint igit nobis aduenis z pegrinis cantabiles obsecro, voce Petri iustificatōes dñi in loco pegrinatōnis nre. Ad hoc em̄ factus est iste conuētus stationis saluberrime, vt miscōiaz z auxiliū consequamur. A quo? ab eo qui pegrinātib? duobus discipulis z de se colloquētibus q̄ uis nōdum credētibus se cōmunit, scripturas aperuit, cor accēdit, dans illud intelligi qđ p miserat, vbi duo vel tres congregati fuerint in nomie meo ibi in medio sum. Mat. xviij. ¶ Nūquid nō vere credendū est q̄ dñs sit in loco isto? Adest vtiq; cui milia miliū seruiūt z decies centena milia assistunt ei. Ad quid ita est? Nimiz vt illud puerbiū Laberij a seneca z macrobio positum Comes facūdus in via p vehiculo sit. Et quid facūdius verbo dei in excelsis? ¶ Et nobis viri fratres z reverendissimi patres pclarissimi sapientes atq; charissimi, nobis qui p varios casus p tot discrimina rerū/tendimus, nō in lacum, sed in celum/exorādus est ipe idem xps qui nostre pegrinatōis est (dicente Boetio) dux semita terminus idem, ne pegrinātes nos deserat, sed comitet, ducat, dirigat z perducat. ¶ Consequamur hoc q̄sumus tuis intercedētibus meritis o beatissima dei mat z virgo que puerū Jesum pegrinantem in terra egypti cum fidissimo z iusto Joseph virgine sponso tuo baiulasti, fouisti, nutristi, custodisti, sic tu nos aduenas z peregrinos/spūalibus auxilijs fouere misericordi ter obsecrata non abnuas nre memor miserie/nre pegrinatōnis z angustie. Nec abhorre pcōres sine quib? vn̄q; fores tali dignā filio, qđ vt impetremus adimus cum fiducia thronū gre tue te salutātes obsecrādo. Et obsecrātes salutādo z dicētes illud angelicū. Aue maria. ¶ Obsecro vos cē. ¶ Non erranit profecto princeps ecclesie Petrus dum cunctos homines obsecrauit rus/viscerosissima pietate magis q̄ imperio/cōmonuit eos aduenas eē z pegrinos. Cur ita? Ne pegrinatōez vie statuerent sibi pbabitatione patrie, sed ad eterna semet pueherēt, aliter q̄ pecora, z pecudes, z aliter q̄ diues ille in euangelio qui dicebat. Anima mea habes multa bona reposita in ānos plurimos. ¶ Sed qm̄ p statu nature destitute, nos corpea heu mole pssi z oppressi, nō possumus ad celū patriā no

stram quã a longe salutamus sũspirantes/ curuas in terris aĩas satis erigere/instar si siphi fabulosi quẽ assidue mola sua deijcit ꝛ obruit. Corpus enĩ qđ corrũpit̃/ aggrauat aĩaz clausaz tenebꝰ ꝛ carcere ceco. ait Virgiliꝰ. Et vinctũ in mẽdicitate ꝛ ferro dicẽte ꝓpha. Me ẽ illa psal. conquestio Deu mihi qꝛ icolatꝰ meꝰ ac. Prouidit misericors ꝛ miserator dñs. restaurator noster dux nr̃. via. veritas ꝛ vita. qua rõne posset mens nr̃a volatu libero celerẽ nũcium ad ip̃m patrem nr̃m qui in celis est destinare. ¶ Adira prius quid dicã. vel dei benignitas. vel hoĩs dignitas vel oratonis potestas dicã istoꝛ qõlibet. Ita est. Credite. Nũciꝰ hic est oro. que duabus alis subnixa est/ fide. spe. que aĩata est charitate. ꝛ que ornata est tanq̃ plumis varijs/ vtutuz multiplicitate. Vñ quid ẽ oro nisi ascesio vel elevatõ mẽtis in deũ/ ꝓ piũ ꝛ humilẽ affectuz. quo fit vt dũ oramus nos familiari quadã pximitate deo colloq̃mur. ¶ Potest illud pbi cum de Boe. carmen sonoꝛ ad id traduci qđ asserimus. Sũt etenĩ pene volucres mihi. Que celsa pscendãt poli. quas sibi cum velox mens induit. terras perosa despicit. aeris immẽsi supat globũ. nubesq̃ post tergum videt. quiq̃ agili motu calet etheris. trãscẽdit ignis vticẽ. donec ĩ astrigeras surgat domos. ¶ Bene habz igit̃. Fecit nobiscũ magnifice deꝰ. dũ nobis aduenis ꝛ pegrinis in loco horroꝛis ꝛ vaste solitudinis dedit talẽ nũciũ qui necessitates nr̃as afferret deo ꝛ opem desiderata impetraret ꝛ referret. ¶ Obsecro igit̃ vos viri pres ꝛ fratres. obsecro vos voce Petri nũc tanq̃ aduenas ꝛ pegrinos. Assumat̃ abvnoquoq̃ nostrꝝ sedulus iste nũcius oro omni quidẽ tpe. nam optet sp orare ꝛ nõ deficere. precipue tñ in hac hora ꝛ die dũ ad hoc ip̃m factus ẽ conuẽtus iste sacratissimus. hec devotissima pcessio. hec sacrosancte synodi peculiaris quedã collectio. tum p nostris oĩbus incõmodis sublevãdis. tũ specialit̃ vt dirigat deus legatos huiꝰ pali ad dñm nostrũ destinatos. vt venientes redeãt cum exultatõe portãtes respõsionis optate manipulos. Fiat insup oro ꝗtinus det deꝰ voci sue vocẽ vtutis. det mihi euãgelisanti vbum vtute multa impleat os meũ. q p ius-

siones vras qbus obniti fas ẽ nõ credidi illud aperuit. Neq̃ enĩ existimauiq̃ vllo mõ deesse posset ꝑmo mihi de re salubernima ad petitõez talẽ. licet sero valde nimis impositũ locuturo. Assumpserat onꝰ iste reuerẽdissimus pr̃ ꝛ doctor Emericus. gigãteis humeris suis. sed raucedo vocẽ abstulit. Conabor patrẽ filius sequi nõ passibus eqs vt apud Virgiliũ ẽ. ¶ Enumeremus ordine lucido ꝛ breui (qꝛ mihi ẽ qđ texit̃ ordine longũ) ꝓditões ꝛ ꝓprietates q̃s debet hr̃e nũcius hic nr̃e pegrinatonis oro devota vel obsecratio. Coerceatur ꝑmo noster infra termios ꝛ vba ꝓnominate epl'e dñice currẽtis. ne p diuersa vageꝝ ꝛ diffluat. Sumamꝰ ex ea sex oratonis ꝓprietates iuxta totidẽ ꝓsideratões sententiarũ ex eadẽ epl'a. Vtamur insup familiari grossa ꝛ palpabili silitudie pegrini/ magis scholastico doctrinali ꝛ q̃tidiano/ q̃ accurato ꝑmone loquẽtes. Habet enĩ satis venustatis ipe ꝑmo diuinus. etiã vbivilibus vboꝝ pãniculis operit̃. quẽadmodũ veritatem. dũ de terra orta est. nõ auro vel sericis sed pãniculis vgo mater inuoluit. ¶ Sit igit̃ oro vel obsecratio q̃tinus euolet liberius ĩ celuz primũ agilis ꝛ expedita. abstinere de hinc bonis associata. Cõuersatõez vestrã Rursus patiẽs ꝛ benigna. vt in eo q̃ devobis. Sit libera nec seruiliter obligata. liberi estote. Sit amicabilis ꝛ modesta. oĩes honorate. Sit denigq̃ humilis ꝛ subdita. subditi estote.

Dicamus igitur pse

quẽtes q̃ oro sit agilis ꝛ expedita tãq̃ cursor leuis/ explicãs vias suas. ꝛ sicut vgula fumi. quẽadmodũ postulabat qui dicebat dirigat̃ ad te oro mea sicut incẽsum in cõspectu tuo. Hoc aũt fiet si obsecranti Petro obediuerimꝰ/ abstinẽtes nos a carnalibus desideriis que militãt aduersus aĩam Mala prius duraq̃ milicia pestilẽs ꝛ cruenta/ desideriozꝝ carnaliũ Audi qualiũ qꝛ occidũt pigz. qbus subseruiunt. ociũ subuersatrix sodome. voluptas esca malozuz. vanũ gaudiũ qđ ĩ pũcto ad inferna descẽdit. cibꝰ inmoderatꝰ ꝛ potus. inter q̃ caput iohãnis gr̃e ꝓscindit̃. His ꝛ silibus/ ꝓgranatur oro. his inuiscanẽ ꝛ euellunẽ pene ei-

figurā habem⁹ p nīa ꝓsideratōē Abrāe cui iussio pegrinari dictū ē. Egredē de tra tua ⁊ de cognatōe tua de domo pris tui. hꝫ est trenis affectib⁹. de pcti occasionib⁹ que sunt pctī magna cognatio. de domesticas nīe carnis ⁊ tāq̄ paremis ꝓuersatōib⁹ ⁊ de sideriis. ¶ Potuerat nunc ⁊ posteri⁹ trahi fmo nr̄ p ꝓcordātias ex scriptura ad cruditionē moralē assumptas. sed ecce crebrius occurrit in ipa meditatōe mea studiositas speculatrix: postulās vt ꝓpositōes aliquas doctrinales ⁊ scholasticas elicīēs inferere⁊ fiat. hoc. intelligat studiositas.

Consideratio prima

¶ Efficacior ē oīo ceteris paribꝫ q̄ spiritualior ē ⁊ a carnalib⁹ desideriis remotior hinc ē q̄ veri oratores adorāt deū i spiritu ⁊ veritate. Orabo spū inq̄t aplūs orando ⁊ mēte. nō sicut illi q̄s increpat xp̄s ex verbis Esaie. Popul⁹ iste labijs me honorat. cor aūt eor longe est a me ꝛc̄.

Secūda cōsideratio

¶ Efficacior ē ceteris paribꝫ theologor oīo q̄ supra fidē simpliciū / clarior ē ⁊ purior em hñt de diuīa bonitate cognitōez. Est eī talis oīo spūalior / ⁊ a fātalmatib⁹ corpeis alienatior. Hec oīo p̄rīē cū sūma difficultate ⁊ pascit aiaz nota Anthoniū ꝺ oīe ertanica.

Consideratio tertia

¶ Efficax ē puerorꝫ baptisatorꝫ oīo i q̄bus nōdū vigēt carnalia desideria. q⁊ p regeneratōez facti sūt filij dei ⁊ placabiles ei Dic ē illō Ex ore infantiū ⁊ lactētiū ꝛc̄. Adaxia debet puero reuerētia. Deve q̄ vbis opib⁹ aut exēplis pstituūt hāc puritatē angelicā

Sit oratō bonis associata

sic subdit aplūs Pe. Cōuersatōz inq̄t vr̄az hñtes bonā. ipossibile ē ei sē dic Dicero. multorꝫ p̄ces nō exaudiri. ꝓpterea dicitur apud Adacha. fact⁹ est puerus vt oraret vñ ⁊ habita bant aplī pariter. deū illos orantes illustranit diuinitatis plenitudo. Hinc ꝓpterea ē illa xp̄i ꝓmissio. Si duo vel tres ex vobis cōsenserint. de omni re super terram fiet eis a patre meo. ¶ Colligamus hic tres speculatiuas doctrinas.

Consideratio prima

¶ Efficacior ē ceteris paribꝫ oīo mltitudis pcessionaliꝫ ⁊ localiꝫ adunate q̄ dū sūt loco sepati. Adhꝫ pbatōz sacl oz ee vsus eccl̄e.

Secūda cōsideratio

¶ Efficacior ē oīo ceteris paribꝫ dū fit p vū bono eccl̄ie ⁊ ad ei⁹ p̄ceptū vel ordinationē: q̄ dū fit tantūmodo p seipo.

Tertia consideratio

¶ Efficacior ē oīo mltitudis dū illic p̄sciti etiam ⁊ peccatores orant / q̄ si nulla iungeretur talium oratio.

Sit oratō patiens ⁊

benigna quēadmodū illatas iniurias oportet pegrinū sustinē / vt ñ correspōdeat cuilibz factuo ne litiget. pdat ꝺ suo potius vt pacē retineat. sic oz ee oīo. qꝺ notat Pe. cū dixit. Ut ideo qꝺ detrectēt de vob tāq̄ ꝺ malefactorib⁹ ex bonis opib⁹ vos ꝓsiderantes glificēt deū i die visitatōis qñ. s. dicēs. hi sēq̄s habuim⁹ i deri sū ⁊ i sil'itudinē ip̄s operij Nos īsensati vitā illoz estimabam⁹ īsania ⁊ finē illoz sine honore. ecce quō cōputati sūt inē filios dei ⁊ inē sctōs dei sors illoz ē ¶ Colligam⁹ ⁊ hic triplicē speculatōez.

Prima speculatio

¶ Efficax ē pl'imū oīo illoz q̄ diffamationes ⁊ detractōes patiēt p vitatem insticia susapiūt. Patuit i dō respectu semei maledicī: ⁊ dō sara filia raguel / ⁊ dō tobia iob etiā p maledictōe iclinauit se ⁊ suscepit bñ dictōz.

Secunda speculatio

¶ Efficax est pauper oīo sic dicit psal'. Exaudiuit pauperes dñs ⁊ victos suos ñ despexit. Bilis ē rō de his q̄ in infirmitatib⁹ suis corpeis gras agūt ꝺo ⁊ orāt. qꝺ vidit aplūs dū ait q̄ vtus i infirmitate pficit. tot ora ⁊ linguas lazarus habebat qꝺ vulnera.

Tertia speculatio

¶ Efficax ē pl'imū oīo illoz q̄ spūales tēptatōes sustinēt patiēt i aīa. q̄ molestiores aliq̄n sūt apō volētes bñ viuē q̄ corpales molestie vl' paupras exterior. Nota ꝺ blas

phemia. Nota q̄ insaniūt qr desunt ꝓ solationes expte. ſz ſm mltitudinē dolorꝫ ꝛc.

Sit oratō libera nec

obligata vl'alligata rebꝰ mūdi p vicka cupiditat'. Propēea subdit pe. q̄si liberi. libertate ſz tali q̄ ſūma ingenuitas ēt q̄ fuit xp̄i ꝓbat. Est ei alēa fallax q̄dā libertas. oī ſ. mitute dctior. quō notat pe. cū subdit. nō q̄si velātē hītes malicie libtatē ſz vt fuit dital' ēpctōr q̄ velut onagꝫ liberꝫ natū ſe pntat. dū dimittit ire pꝰ delideria cordis ſui i adinuētōibꝰ ſuis pessimis. q̄si bos lasciuies ſed nihil ē ifelicꝰ (dicēte augu.) felicitate ꝛ ipunitate peccātiū O ifelix inq̄t ō q̄dā cui peccare licebat/ sic ex ſnīa platonis deducit boe. Sequūt hic tres veritates.

Prima veritas

Efficacior ē ceterꝫ paribꝰ oīo religioſorꝫ q̄bꝰ ex voto vl' regla minꝰ peccare licz q̄ alio rū. ſi i religiōis ſue termis absq; trāgressione ſeipos coerceāt. ꝛ vicul' occupationuꝫ terrenarꝫ ñ inuoluāt pedes affectionū suarꝫ

Secunda veritas

Acceptabil' plimū ē oīo solitariorꝫ i desertis vbi dicēte hiero. Nescio q̄d sereniꝰ emicat. ꝛ liberiꝰ mēs enolat/ ad penetrādū celestia. Sic oīs religio/ q̄to sibi sufficiētior ē/ ꝛ solicitudis minꝰ hīs tāto ē ad ꝓtinuatōꝫ ꝓtēplatōis abilior. ſz nō ſp ad inchoatōeꝫ.

Tertia veritas

Acceptabilior ē oīo p seipo vl' p paucꝫ q̄ ad satisfactōꝫ faciēdū. q̄ dū ad satisfaciē dū p plūmis p ſuscepto bonorꝫ tpaliū semet orās obligauit. Et b ēet grādis ſnq̄sitio de valore orationis diuersis aspectibus. Nota de. xij. faciebus orationis.

Sit oratō amicabilis

ꝛ modesta. Cōsequēt ad id q̄ subdit i epla. Oēs honorate fraternitatē diligite deū timete regē honorate. Hīc ioseph pegrinantes frēs admonuit. Ne irascami inq̄t in via. Ad q̄ mouet ꝓ formitas qr mltū ꝓficit. dr Exo. xij. Eadē lex erit indigene ꝛ colono q̄ pegrinat' apd vos. ꝛ Exo. xxiij. Peregrino molestꝰ ñ eris. Ipi ei fuistꝫ pegrini in terra egypti Quietiā necessaria ē oīoīs modestia quā generat timor dī. Propēea. j. Pet. iiij Nolite inq̄t pegriari i feruore q̄ ad tēptatō nē vob̄ sit. zelus absq; discretōe pcipitat.

Prima consideratio

Efficacior ē ceterꝫ paribꝰ oīo p inimicis q̄to videt difficilior ꝛ ex maiori charitate orū habens. Samuel ꝛ moyses.

Secūda ꝓsideratō

Acceptabilior ē ceterꝫ paribꝰ oīo p regibus ꝓncipibꝰ ꝛ alijs i ptāte ꝓstitutꝫ/ q̄ tum bonū cōe excedit pticulare. Jō culpabiles valde sūt maledictōꝫ eis ipcātes q̄bꝰ ē maxime miserādum qm̄ hīt hoīes sup capita sua Augꝰ. In nullo mihi repperi iratū deum ꝛc. Si vis apta.

Tertia consideratio

Efficacior ē oīo q̄to verecūdior ē sub ōne casti tionis. plꝰ retinēs Bern̄. In vitate cōperi nihil ita ē efficax ad grāz dei vl' inueniēdā vl' ꝓfuādā vel recupandā/ q̄ si sp inueniam nō alta sape sed sape ad sobrietatem. Bene q̄ beatus vir q̄ semp ē pauidus.

Sit oratō humilis et

subdita. Juxta qd̄ ꝓcludit i epla. Subditi estote i oī timore dñis ñ tm̄ bonis ꝛ modestis ſz etiā dischol'. Necesse ei gratia./ Jraq; cum diuīa lex hoc iubeat. q̄ obturat aurē ſuā ne exaudiat hanc legē. oīo ei ꝑfm sapiētem ē execrabil'. Propēea obedientiū ꝛ humiliū sp deo placuit oīo. Oīo hūilitantis se nubes penetrabit. Est aūt hūilitas triplex. In itellectu. i affectu ꝛ effectu. Exemꝑ hūilitatis carētia ꝑ̄ctim i intellectu/ ex deprauatōe i affectu ꝓsurgēte/ q̄ueniūt errores oēs: ꝛ seādala i eccl'ia sctā dei/ dum. s. hūana ꝓsumptō/ nō vult captiuari oēm intellectū i obsequiū fidei. ſz q̄rit ābulare in magnis ꝛ mirabilibꝰ supra se. Declarat hoc pulcre auctor sū me de vicijs ꝛ vtutibꝰ assignās cās errorꝫ circa fidē tractatu de fide, circa finē. Ecce em̄ q̄ intellectꝰ supba ꝓsūptio dicit aliq̄n oīonē nil valē. Quare q̄ vel tenet oīa de necessitate absoluta euenire. vel deū ērena nō curare. vel oīa fortuitō agit sic notat Claudianꝰ. Sepe mihi du-

biam ꝛc. Aut q̄ sic deus res admīstrat vt eas ꝓpꝛios motus agere sinat. ꝛ ita inq̄unt ꝯd ꝓficit oꝛō. Fuerūt tandē alij q̄ dicerēt oꝛōnes nō nisi a radiatōe celesti suscipe vtutem vt alkindus de radijs. Fuerūt qui negarēt noctibus oꝛādum eē aut in loc̄ sacris plusq̄ in ꝓphanis. Dixerūt alij q̄ oꝛōnes ecclesie omnes pollute sunt p symoniā Dixerunt alij vt begardi/nō esse vocaliter oꝛādum/sed mētaliter tm̄. in quadā libertate spūs quā dicunt nō subijcā p̄ceptis diuinis. Sed ꝛ errores alios quis oēs dinumeret? ꝓpter q̄ reddit apud deum ineffi cax oꝛō quā in fide fieri debere tradidit Jacobus. postulet inquit in fide. ¶ Nic late patet materia grādis/ tam sup facto dom̄i nostri pape q̄ sup alijs q̄ ꝓ p̄senti iussu ꝛ obediens p̄tereo. ¶ Tandē sub epilogo conclud̄tes dicamus. q̄ aduersus omnes insultus aduersarie potestates. aduersus scismata errores ꝛ scandala spūalis nequitie. Aduersus denicq̄ omnes laqueos q̄s i via pegrinationis nostre absc̄dunt superbi/efficacissimū remediū est habere comitem oꝛatōez/fide ꝛ spe subnixam ꝛ animatam charitate. Mā hec ē victoꝛia que vincit mūdum fides nostra. a qua dirigit̄ oꝛatio. alacer fidelis ꝛ volucer nūcius noster ad deū. cui dicebat fidelis rex Josaphat. ij. Paral'. xx. Cū ignoꝛamus q̄d agere debeamus hoc solum habemus residui vt oculos nostros ad te dirigamus p oꝛationē. s. que victrix ꝛ domīa nature est. ¶ Dirigatur nūcius iste (iuxta q̄d ꝓdictum est) agilis ꝛ expeditus bonis associatus. patiens ꝛ benignus. liber ꝛ non seruiliter alligatus. Amicabilis ꝛ modestus. humilis ꝛ subditus. Nec em̄ est gratia in xp̄o ihu qui ē deus bñdictus in secula.

Sermo de spūsācto

Spiritus dñi replevit orbez terraꝝ. Sap̄. j. Hoc p̄clarū sapientis eulogiū. hoc inspiratum ꝛ ꝓphetaꝝ diuinitus oꝛaculum/decantat in exultatōe cordis in iubilo vocis sancta mater ecclesia: recolēs in ipo missarum introitu stupendum nimis aduentum dñi in orbem terraꝝ. quando apparuerūt apostolis dispertite lingue tāq̄ ignis. seditq̄ supra singulos eoꝝ spūssanctus. quo repleti ceperunt loqui varijs linguis magnalia dei ꝓut idem spūs dabat eloqui illis. ¶ Et o vtinā patres celeberrimi patres ꝛ fratres in eodem spū nunc collecti. vtinā det eloqui spūs iste domi/ magnalia dei que sua sunt. det voci sue vocem virtutis. qm̄ ipe cōmunens oia sciam habet. vocis. quo inspirati locuti sūt sancti dei homines. qui dedit vbuz euāgelisantibus vtute multa. Nō em̄ vos estis qui loq̄mini dicebat xp̄s apostol'. sed spūs patris vestri qui loquit̄ in vobis. ¶ Cadat o vtinā modo sicut olim in ecclesia p̄mitiua dum Petrus loqueret apud Cornelīū: cadat spūssanctus sup omnes audientes vbum. quia nisi spūssanctus coꝛdi assit audiētis. ociosus est sermo loquēntis: ait Greg⁹. ꝛ Aug⁹. ¶ Cathedram in celo tenet qui coꝛda docet. Repleat igit̄ tota domū ista in qua sedentes estis vos apostolici viri. vos in eodem spū cōcorditer adunati. Adunati inq̄. Et nōne cuz maria matre ihu? ¶ Audebim⁹ ne vgo sacratissima dicere/te p̄sentialiter hic adesse vbi filius tuus noster emanuel se teste ē. vbi spūs ei⁹ adest i medio? Adest vtiq̄ ꝛ si nō forte coꝛporali dimissione q̄q̄ hoc inuisibiliter agere p̄t corpus glīosuz per agilitatis ꝛ subtilitatiz dotes. Ades spiritualī sup nos influxu ꝛ intuitu. ꝙuertes ad nos illos tuos misericoꝛdes oculos. ad quā suspiramus gementes ꝛ flentes in hac lacrimaꝝ valle implorātes aduētum spūssancti in nos ꝛ sup nos hodie. mediante te vgo misericordissima. quā ideo sanctus spiritus nedū ad sufficientiā vel excellentiam. sed ad exuberantissimā ꝛ fontalē redūdantiam implevit vt ipam in nos alios refunderes. q̄d vt fiat te saluteꝝ exoꝛantes ꝛ exoꝛamus salutātes p illud ā̄gelicū Aue. q. p. ¶ Spūs dñi reple. oꝛ. ter. Ad iocūdissimā hāc ꝛ diuinā sapiētis vocem. ad hoc ecclesie carmen amenissimū. ad sonoꝛissimā hanc suauissimāq̄ totiꝰ oꝛbis armoniā: sacer iste cetus. oꝛdo iste deuotissimꝰ/ nūquid nō assurgere oꝛ in anagogicos mētis excessus/in secretos coꝛdis iubilos/cuz exultabūdo q̄z carnis tripudio? Qm̄ hec est dies quaz fecit dñs. exultem⁹ ꝛ letemur in ea. Et certe digū est vt in solēnitate spūssancti/ oīs

spūs laudet dñm. laudet ⁊ modulisset ī or ganis hᵒ spūali flatu repletꝰ. pulē varietate sonātibᵒ p distinctōēz donoꝝ meritoꝝ ⁊ vtutū q̄ toridē fistulaꝝ. Jta qz beatᵒ pp̄ls qui scit iubilatōēz laudē ⁊ exultatōēz ¶ Fallor si hoc nō intēderit p̄fatio q̄ de xp̄o dicitur. p ascēdēs sup oēs celos sedēsqz ad dexterā ei⁹ p̄is/ p̄missum spūsctū hodierna die in filios adoptōis effudit. Qua p̄pter p fusis gaudijs totus in orbe terraꝝ mōs exultat. Quare? q̄ pleni sunt celi ⁊ terra maiestatis glie spūssancti. Hinc celū laudibᵒ intonat. mōs exultās iubilat. gemēs infernus vlulat. Accipim⁹ in hac armonia/ iusticiā p tenore in inferno q̄ gemēs vlulat. mollē cantū seu discantū miscēte ī celo qđ laudibᵒ intonat. p tenorē vo velut ex vtroqz cōpositū/ dum hic mōs exultās iubilat cū p̄pha dicēte. Adiscēt iaz ⁊ iudiciū cantabo tibi dñe. Tale nos hodie carmē canere cōuenit dū p inauditū secuꝝ. mie in electis ⁊ iusticie in reprobis/ miraculū spūs dñi replenit orbē terraꝝ. ¶ Et ita duertat p cor vīa brūdo. q̄n spūs iste dñi qui replenit orbē terraꝝ. spūs est hui⁹ sacri cōcilij Brādis plane dignitas ad mirādaqz sublimitas vt eodē spū vniaē formeē viuat et vegeteē hec sacrosancta synodus ecclīaz rep̄sentās. quo spū cōnecti dicunt in vnū p̄ ⁊ filius. Bz vere sic decebat vt xp̄i sponsa ⁊ ecclie spōse sue eēt vnus spūs. Maior em̄ adhesio vel intimior q̄lis eē pōt q̄ sponse ad sponsum. Dicit aūt ap̄lus q̄ q̄ adheret deo vnus spūs est cū eo. Deniqz p̄mittuam ecclīaz describens Lucas. Multitudis in quit credēciuꝝ erat cor vnum ⁊ aīa vna in dño. Quid plura q̄rim⁹. cū orauerit p̄em q̄ nō exaudiri neq̄t. vt credētes in eū essent vnū. sicut ipe ⁊ p̄ vnū sunt. Būt aūt vnū in spūssancto. q̄ q̄ nō oīno sit? ad credētes ¶ Hic est spūs ille dñi q̄ replenit orbē terrarū. replenit sane mox vt in p̄ncipio fecit deus celū ⁊ terrā. q̄n spūs dñi ferebat sup aquas nō exclusus vel elatus. q̄n intus fouebat ℈ m aliā trāslatōēz nō inclusus vt aratus. Neqz em̄ quicq̄ subsistere pōt qđ nō replenit spūs dñi p essentiā potentiā ⁊ p̄sentiam. Hoc hz articulus parisius p demnatus. q? cā prima sit remotissima sic q̄ nō p pinquissima error. ¶ Quāuis insup opera trinitatis. sint indiuisa nō quidē ad intra (vt Johānes an. sumit p argumēto p̄cessionis spūssancti ab vtroqz) sz ad extra. nihilomin⁹ ppleta formatio rex. modus ⁊ ornatus earū appropriaē spūssancto. p q̄ to diuina bonitas tāq̄ cā finaꝝ q̄ principalissima causaꝝ ē/ monit ad rez creatōēz vt ei⁹ esse diffunderet. Est em̄ bonū suiꝑ sus diffusiuū. Hinc Job ait. Spūs dñi ornauit celos p cor diter ad psal'. Verbo dñi celi firmati sunt. Sequit. Et spū oris eiꝰ oīs virtus eoꝝ. ¶ Hoc vidit diuinus dionysius. qui ordinans noīa dei p respectū ad creaturas posuit bonū qđ appropriaē spūssancto/ eē primū nomē dei ⁊ p̄us collocauit q̄ nomē boc ens. Hoc ⁊ plato/ ⁊ multi poetaꝝ theologi/ sub quodā inuolutro somniasse videntur dū dixerit cū vgilio (si bñ memini) p̄ncipio celū. ¶ Gratissima p̄sus hec speculatō etiā p̄hantū. p̄scrut[illegible] quēadmodum de spūs dñi replenit orbē [illegible] ⁊ vo longe gratior diuinior atqz sublu[illegible] ⁊ offerē cōsideratio si de opibus creatōis ad recreatōnis opatōēz vnē mentis acies. fidei lumie bñ collustrata purgataqz. Illic offerē celeberrimū solēnitatis hodierne mysteriuꝝ. q̄ nullū stupore mirabiliꝰ. nullū salubritate fructuosius ⁊ efficacius excogitari pōt. q̄n spūs dñi replenit orbē terraꝝ. hoc ē p figuram q̄n replenit boies orbē terraꝝ inhabitantē. cōtinēs. s. p cōtento. vel locus p locato. Quāq̄ ⁊ hoies hmōi nō incōueniēt dici possint orbes terraꝝ multis sūlitudinibus. Sed ex hac noīatim/ q̄ egredientes a deo p creatōēz ⁊ recreatōēz: rursus a seipis ⁊ oībus creaturis/ in deū qui est alpha et o p̄ncipiū ⁊ finis/ reuertantē p cognitionēz ⁊ amorē. Ob talē vo circulū vel orbem intelligibilē/ quis nō recte noīauerit hoies iustos/ orbes eē? ⁊ quidē terrenos. q? cū spiritibus suis adherent cor pi. qđ terrenū terram ihabitat. Vel iō certe noīant orbē terraꝝ p̄ter vtutis stabilitatē ⁊ pm̄ptitudinem obediētie. firmauit em̄ deus orbē terre qui nō cōmouebit. ecce stabilitas. Et rotus volubilibᵒ ezechiel dicit q̄ vbi erat impetus spūs/ illuc gradiebat. Ecce obedientia. Alludit bis Ora. di. de viro sapiente q̄ ē totus teres atqz rotūdus. Deniqz sicut bō vt oīs creatura/ vt creatura mōdi. vt mi-

trocosmus. sic eū noiare orbē trax fas puta mus. Descripsit pulcherrie Boe. p̄dictum orbiculare circulū intelligibilē/de egressu creaturax a deo 7 de regressu rursus ad ip̄z dū cecinit. Repetūt p̄phos q̄z recursus. re ditucz suo singla gaudēt. nec manet ullī ē clitus ordo. nisi qđ finī iūxerit ortū/ stabi lēcz sui fecerit orbē. Cadit rursus ī eadem sniaz altero carmīe. Nā i rectos reuocās i tus. flexos itex cogat ī orbes. Que nūc sta bilis p̄tinet ordo. Disseptus suo fōte fatiscāt Dic ē cūctis cōis amor. Repetuntcz boni fine teneri Qz nō aliē durare q̄at. niſi p̄uer so rursus amore. refluāt cāe q̄ dedit eē. Jō bñ diffimēdo inqt Aristo. Bonū ē qđ oia appetūt. ¶ Cetex vo intelligibiles hoim spūs eo pfectiorē sui facūt orbē q̄ pfectiuſ atcz diuini spūs vite ē in seipis. tāq̄ in ro tis. illis p̄phetic̄is q̄ plene sunt oculis intus 7 ex. Intus p̄ intelligētiā. extra p̄ corporeaz sensatōez. ¶ Deduxit hāc reductōez dñs Bonauē. cardinal' in itinerario suo/ mēt̄ in deū q̄ libello 7 autore suo laus oīs terra inferior. ¶ Talis erat orbis ērax quilibet ex aplis 7 discipulis habitātib⁹ in vnū cuz mulierib⁹ 7 maria mīe ihu. qñ verificatū ē illud dñi p̄ ioelē. Et qđē in nouissimis diebus/effundaz de spū meo sup oēm carnem 7 p̄phetabūt filij vr̄i 7 filie vr̄e. vtrūcz notat sexū. Verificatuz ē itez illud sapiē tis p̄ themate sumptū. Spūs dñi replenit orbē terrax. Cuius repletōis sensibile fuit signū: doctrina linguax p̄ eundē spm̄ colla ta. de q̄ p̄nus subdit. Et hoc qđ cōtinet oīa sciaz hz vocis. Nā eo replēte/voces di uersas intonāt. fanē dei magīa. ¶ His ita q̄si p̄emialiter 7 lr̄aliter elocutis. pri uscz ad vltēiora pgat p̄mo vnū velut me denter dicturus suz. p̄ reverēdissimū p̄fez doctorē incōparabilē 7 p̄ceptorē meū p̄cipu um dñm cardinalez cameracen. excusat a desidiosa vel viciosa p̄positi mutatōe. 7 exi guitatē meā releuat a temeraria p̄sumptio ne. Assignatus fuerat itacz eidē. R. p. p̄mo p̄sens. Acceptauerat. ppi lauerat cz ip̄m ex integro etiā memorie p̄medabat. dū febris valida sic eū corripuit: vt in lectū 7 in me dicos decideret. ¶ Jussit igit̄ (sunt enī pe titiones sue/iussio mihi) Jussit vt succede rem loco siu. Parui. licet impar viribus. nō

R

in mea/sz in obedientie virtute/ 7 in vbertī dinis expta benignitate. 7 in affluentissima spūsancti bonitate/spem reponēs qui im bens pollicitus ē. Aperi os tuum 7 imple bo illud. Obedierat q̄ dixit Os meū aperu ui. nec frustratus ē. qz sequit̄ 7 attraxi spm̄. ¶ Porro nihil ex intentōe/qđ vel p̄talita tem vel offensiones sonet p̄pono dicere ne id quidē nullo tpe licet fieri. Abunde satis est ad loquēduz/solēnitatis hodierne mi steriū grāde. qñ spūs dñi replenit orbē ter rax. ¶ Et dñ spūs dñi. nō spūs mūdi. non spūs carnis. nō spūs demonis. q̄ sunt tres immūdi spūs. quos in Apoc. Job. vidit egredientes de ore bestie/in modū ranarū. q̄ garrule sordide turgidecz sunt. Spūs in sup qui nō p̄manet sup oēm carnē hoc est carnaliter viuentes. qz spūs est q̄ vinificat. caro nō p̄dest quicq̄. Spūs/quo degusta to desipit ois caro. qui scrutat etiā p̄fūda dei 7 oīa dijudicat. Hic hodie spūs reple nit orbē terrax nō qualicūcz sed exuberan tissima repletōne. Jnuenit enī spūs dñi re pletio multiplex 7 signāter triplex. ¶ Re pletio sufficiētie qualis ē in oibus spem fi dem 7 charitatē habētibus. Est etiā in par vulis baptisatis vel in vtero sanctificatis. quēadmoduz Gabriel dixit de btō Jobe p̄ spūsancto replebit adhuc ab vtero ma tris sue. ¶ Altera ērepletio abūdantie vel excellētie. qualis fuit in beato pthomarty re Stephano quē elegerūt apli. plenum fi de sapia 7 fortitudine. qualis repletōis p̄ncipes sunt p̄fecti 7 p̄templatiui. ¶ Tertia repletio tertia ēredūdantie vel supefluen tie. qualē in supmo xp̄o habuit. qñ in ipo habitat plenitudo diuini tatis corpaliter. Post ip̄m maria gra plena Piero. Ceteri per ptes datur. marie vo in se fudit plenitu do gre tota. vt a capite veniet oīs influx vitalis 7 spūalis p̄ mariā q̄si p̄ collū in cete ra mēbra totius ecclie. Hāc p̄inde repletō nem licet differēter. hodie susceperūt apli. qñ repleti sunt oēs spūsancto. Tūc ei spūs dñi replenit orbē terrax. Ad quid ita? Ut per redūdantiā 7 supefluentiā/in omnez terrā exiret sonus eox/ 7 in fines orbis ter re vba eox. ¶ Repletōez p̄mā opat̄ spi ritussancti⁹. in actibus incipientibus 7 p̄ ficientibus. Et hec quidē bona sufficiēcz ē.

L

Repletōez alterā opaī spūssancī in ꝓtemplatiuis ꝛ pfectus. ꝛ hec melioꝛ excellētioꝛ indicaī. Tertiā vo cōicat spūssancī viris heroicis ꝑpollētibus ꝛ exercitatis i vtraq; vita actiua sit' ꝛ ꝓtemplatiua. qbus non tollit actio ꝓtemplatōez nec actōnez ꝓtemplatio ꝓhibet aut refugit. Hec ē optima repletō su peffluēter ac redūdāter in alios derivata. Ad imitatōem angeloꝛ quibus hoc insigne ē. q in eis non obsistit theoria iugi ministerio. cōtemplatio. ſ. actōi. Immo vo cōtemplanī eo attētius arrē primā quo ꝑfectiōr illā hñt exēplariī opari. Exēpluz de scriptore ꝛ exēplari libro ꝛ lumīe. Hic in scala Jacob visi sunt angeli ascēdentes per cōtemplatōez ꝛ descēdentes p ministrationem. Et qm̄ hierarchicus ꝛ sublimis p̄latoꝛ deo amabiliū status exigit repletionem hmōi pfectissimā ꝛ optimā. debet em̄ (dicēte Gregł.) platus ee actōne ꝓpinuus ꝛ p cunctis in cōtemplatōe suspēsus. vt sit ambidexter vt Aliot. ¶ Dicam⁹ aliqua de repletōe tali q̄ cōtemplatōez pariter ꝛ actōnem cōplectī. vbi cōtemplatō iam nō insequiī actōez vt in sue acquisitōis sen generatōis ꝓmotōdio. sed ipaz ꝓuenit informat pturit vegetat roborat dirigit ꝛ pficit. Neq; em̄ fallunī quivitā actiuā in duos secerūt status ant gradus. Quoꝛ alter ē pui⁹ ad ꝓtemplatōez. ꝛ h quidē imperfectus solicit⁹ anxius ꝛ turbidus. Juxta illud Martha martha solicita es ꝛc. In altero aūt reqes quedā pax ꝛ trāquillitas ex ꝓtemplatōis sapide cōdimēto ꝛ ex influxu eius cōtinuo/repiī. Ita vt in spū lenitatis/agit oīa/doceat ꝛ corrigat oīa. qui nihil de radice amaritudinis ē in corde. sicut ē dum in spū vehemēti ꝓterunī naues tharsis. Hic habet veritatē illud Gregł. quid ēnissimuz vbuz Vera iusticia cōpassionē habet. falsa indignationē. ¶ Talē habuisse repletōez ap'm colligimus ex epistolis ꝛ actib⁹ suis. Conuersatus sum aīt inter vos in omni humilitate lachrimis ꝛ māsuetudine. scio abundare. scio penuriā pati. Et iterū oībus omnia factus sum. Qui ꝛ suadebat gaudere in domino semp. ꝛ nihil solicitos esse. q̄si tristes. semp aūt gaudētes. vt sit in aduersis ꝛ p̄speris idem vultus. idē animus. quem admodū de socrate p̄dicabāt.

De articulabitur 85

aūt id qđ reliquū ē hmōis. i triplicē ꝓsideratōez. Prima loquī de mō q̄ p spūm sctm̄ coicaī repletō. scōa loqī q̄lis sit ex spūssctī repletōe ꝓtemplatō. tertia loqī quēadmodū plenitudinē ꝓtemplatōis ꝓseqī comes actō. ¶ Prima ꝓsideratō. Spūs dñi dū ꝛplet hoīez incolā orbis ēraz facit h⁹ nō q̄dā naturali inclitate. sz gratuito spōtaneoq; voluntarie atq; liberaī arbitrio. ¶ Docuit h⁹ xp̄s q̄ nicodemo loquēs dixit. Spūs vbi vult spirat. Et apl'us postq̄ dixerat q̄ diuisiones gratiaz sunt. dinumerās eas subdit Hec aūt oīa opaī vnus ꝛ idez spūs. dividēs singulis ꝓut vult. Itaq; de⁹ sicut dicit Job lumē tenet in manibus. claudēs ꝛ apiēs ꝓut vult q cui⁹ vult miserēī ꝛ quē vult indurat hoc ē in duratōe ꝓmittit. Neq; ei q̄sq; dicē pōt Cur ita facis/etiā si pierit natōes q̄s fecit. cui ē p rōe volūtas. qui oīa q̄cūq; voluit fecit in celo ꝛ in terra ꝛc. ¶ Defecit ad hui⁹ cōsideratōis imperscrutabilē abyssum/oīs pene pb⁹ astrologoꝛ epicureoꝛ stoycoꝛ/imo ꝛ pipateticoꝛ p̄scrutatio. dicentiū vel deuz nō esse vel nō curare res ex se. vel agere necessitate nature sicut solē ꝛ ignem Quid idcirco mirādū. si deū nō sicut deuz glorificauerūt. neq; gras egerunt si nō speraverūt ab ipo p oīones aliqō suffragium neq; p lachrymas. Doceī fatuū h⁹ anile h⁹ delirū iudicabāt. Docet hoc oīo catholicis apō salustiū. ¶ Hoc aūt a nīe ꝛ vere religionis abhorret traditōe q̄ toties monet. Venite adorem⁹ ꝛ pcī. añ deū plo. co. do. Et iterū. Sacrificiū deo spūs ꝓtri. ꝛc. Talibus em̄ lachrymaꝛ hostijs placaī de⁹. Referī i vitaspatrū de illo Macharioanachorita magno. q̄ interrogat⁹ vbū a fratrib⁹ ingemuit dicēs. Plorem⁹ fratres ploremus vbi lachryme purgāt pctā. ne illic plorare ꝓtingat vbi lachryme exurēt corpa nīa. Impossibile em̄ oīno ē nō plorare. dicebat magn⁹ arsenius aut hic p pniam. aut illic p dānationez. ¶ Paulo teste apl'o. quid orem⁹ sicut oportet nescim⁹/sed spūs est q̄ orat ad deū p nobis gemitib⁹ inenarrabilibus glo. orare facit. Ad qđ ita ꝛ Nimiꝛ vt p p fundā humilitatē reddat aptaz/sui pi⁹ capacē. Sup quez requiescit spūs meus q̄rit oīo

mū sup humilē ⁊ quietuz ⁊ tremērē ꝑmones meos. Est autez humilitas hec. vt hec abyssal' altitudo iudicioꝝ dei honoret casto silētio in fidei simplicitate. quā hz paupercula mulier plus aliqñ q̄ sapiētes hui⁹ seculi. qui ꝓscrutatores maiestat' oppmūt a gloria. sicut oculi nictico racis a clarissima luce solis si cernere ꝓtēderit/ retūdit ceratur q̄. ¶ Cur illū impleat. illū ñ impleat. noli q̄rē si nō vis errare. nōdū impleris/ ora vt i plearis. Mā qui vult eē ꝓceps optimarū dei donationū/ opter oꝝonib⁹ reduci. vt in bonoꝝ ꝓncipiū. Ipe q̄dez oībus adest. nō aut̄ oīa ei assunt. Tūc aūt ei assumus cuz castissimis oīonibus inuocātes/ renoluto aio ꝓpinq̄m⁹. Hoc diuin⁹ Biony. exēplificat ō catena intelligibili ꝓtēsa in celū. ⁊ de corda nauis herēte litoribus. p quā nauis ad lit⁹ nō lit⁹ ad nauē deducit. ¶ Vult igit̄ a⁹ iqs repleri spūs sācto? Vult existimo Ascēdat exēplo sanctoꝝ in supiora domus in cenaculū grāde stratū. hoc ē in apice mētis sue. claudat fores. ostia ⁊ fenestras sensuum p q̄s mors ascēdit. Colligat in vnū vires suas oēs. sedeat quiescēs. pseueret oīās recogitet cum ꝓpheta oēs annos suos in amaritudine aie sue cuz spe salutis ꝓsequē de. Sic eñ orat cuz maria q̄ amarū mare ⁊ que mr̄ ibu mr̄ salutis noiat̄. Fiat repente de celo q̄si vehemēs sonitus diuinoꝝ iudicioꝝ/ q̄si terrē faciēs. vt a timore dei ꝓpiatur spūs salut'. vt deniq̄ desupmisso igne fiat in flāmatū cor ⁊ renes carnaliū affectōnū/ p̄mutent̄ in desideria fruēda fluētorū supnoꝝ fontis vite. Quisq⁹ sibi receptaculum tale paueri⁹ replebit eum mūdans diuinitas deitatis. ¶ Ac ṽo mirabile nimis ē⁊ nescio si magis intimo gustu ⁊ experimēto cognoscabile q̄ explicabile ṽbo qua rōne fieri p̄ōt vt spūssanctus ꝓueniat aiam quā repleturus ē. nō ꝓuētus ex opibus vel meritis. qm̄ nō ex opibus sz ex vocante dictuz ē. Jacob dilexi. esau aūt semp odio habui. Ipaz nihilomin⁹ aiam coartant̄ scripture sacre. vt se ꝓparet. vt se disponat. vt faciat q̄d in se ē. p̄dictis ⁊ similibus modis. oꝝando. lacrimādo. gemēdo. velut aliqđ opet̄ ad spūssancti susceptōez. Nam ⁊ dei coadiutores eē tradit apl⁹. Et certe nihil ꝓfus coagit arbitriū. vñ meritū ⁊

¶ Fatenduz ē plenē coagit p cōsensuz spōtaneum/ obedientē p̄monitoni spūssancti sed vt ita coagar ⁊ obediat hoc iam non ex se ē sine gr̄a sed q⁹ gr̄a p̄uētuz est ⁊ p cā salubriter tractum. Necq; tñ ideo minus ad meritum deputet aie cōsensus hmōi/ sicut acriter arguit ꝓsper ꝓtra cassianū/ dum est iste consensus vnificatus ⁊ formatus a gr̄a. q̄ si p impossibile cōsensum hūc ex puris naturalibus elicuisset sine gr̄a. imo placentior ⁊ acceptior tāto ē deo consensus tal' q̄to deus in eo maius inuenit munꝰ suum q̄ō acceptet. sicut bñficiās nō ideo minus: sed plus amat bñficiatū. Aia p̄inde redditur būlior ⁊ deo gratior ex ea ꝓsideratōne q̄ dcq̄d hz meriti/ p̄uentrix gratia donat. ¶ Quo ꝫ stultissima ē ꝓsumptō p̄uētuz se p̄ueire deū/ ipmq; velut obseq̄ntl' ad hois actōez. Error iste fuit pelagianoꝝ. et olim q̄ sapientes sūt in oculi' suis. q̄ ē vena sapiunt. nec ista ꝓpe q̄ di sunt p̄ūt. nisi venerit ⁊ repleuerit eos misericorditer spūs dñi repulsu spū tumido mōi. ¶ Demus q̄so salutē nr̄az nō nob̄ sed deo. q⁹ si fecit nos ⁊ ñ ipi nos in eē nature dicēte psal'. nō minus cōfitēduz ē de eē gr̄e q̄ō ē recreatio quedaz Dicet hoc oꝝo psalmiste. Emitte spūm t. et cre. ⁊c. ¶ Deanda li sanctaliū de hoies q̄les p̄dximus carnales filij hui⁹ seculi. q⁹ ñ rapiunt q⁹ hmōi p̄uētio nō tollat libertatez atq; necessitatē. Aut q̄n in deo sit inuenire vicissitudis obūbratōez aut ꝓsonarum acceptōez vel inefficaciā oratōis. dum a p̄euentōe resilit q̄s ⁊ peccat. Inducūt ꝓteres illud Augl. q⁹ deus sic res administrat vt eas ꝓprios motus agere sinat. Liberuz arbitriū cur ab hac lege inquūt dicet exemptuz? Nec exēptū ē fatemur. q⁹ sinat ipm agere deus ꝓprios mot⁹ sue libtatis. imo tāto liberius ⁊ efficacius sinit. q̄to ipm amplioꝝ p̄uenit gr̄a. vnificat corroborat informat ⁊ lāguidū erigit ⁊ sanat. Puto (exēpli gr̄a) q⁹ duz egrotus hō sanat a deo: nō idcirco de⁹ eū ꝓprios motus agere ñ sinit. sed ad cosdē aptiorē reddit. ¶ Addat ad hec/ p̄sideratō salubertima ⁊ alta q⁹ in ordine ⁊ latitudine spūaliū charismatū inueniunt̄ ꝓprij motus singulaꝝ ṽtutum suo modo diuinioꝝ liberioꝝ ⁊ excellētioꝝ quēadmodū suos mot⁹ hz ua talia agētiū

ordo, vt mot⁹ fidei ē miracla agere. Si habueritis fidē sicut granū sinapis/ dicetis huic mōti trāsfer te ⁊ trāsferet. Adōs spei liberatōez a dño recipe q̄ in me sperauit liberabo eū. Adotus charitatis hr̄e oia que sunt dei gr̄a. Amicoꝝ em̄ oia coīa sunt. vñ pater euāgelicus ad senioꝛē filiū ꝯ filij. oia mea tua sunt. ⁊ tua mea sunt. Et ita de reliquis vtrunbus suo mō. ꝓ ordātias omitto. Cōstat aūt q̄ sicut corp⁹ ꝓpr̄ aiam ē/ nō ecōtra. sic corpalis ois iste motus naturalium agēniū/ ordinatus ē subiectus ⁊ subfuit eis ad agenda supnaturalia diuinoꝝ charismatū. Qua in re pspicuū sit potissime secundo corollariū pulcerrimū q̄ nō turbat reruꝫ ordinē deus. nec eaꝝ motus saltē obedientiales ipedit. dū ad fidē ad spem ad charitatē influoꝝ/ ꝓ utilitate vel ipoꝝ vel ecclesie miracula spūssancti opat̄. Sic hodierna die facꝝ repēte de celo sonus. sic ignis p linguas suas diſpatus. sic linguaꝝ applicatuꝝ pus ineruditaꝝ motos in sonos varios. sic eloquētie trāa vinacitas in eis/ vt mīta milia hoīm brem oīone vel ſmone/ mox conuerteret hō piscator ⁊ sine lr̄is petrus. Sic cōstantia tā admirabil⁹ ⁊ ebrietate simillima. dū ibāt apli gaudētes a ꝓspectu cōcilij q̄m digni habiti sunt ꝓ noīe ihu xpi cōtumelia pati. Sic deniq̄ stupēduz illud vincens oēm admiratōez miraculum. q̄ infra paucissimos annos oēm religionem q̄ sub celo ēa solis ortu vsq̄ ad occasuz ⁊ ab aquilone ⁊ mari. pnagari sunt. tā ardēter q̄ efficaciter hoīes paucissimi ⁊ ignobiles ⁊ inopes replētes mōm euāgelio dei qō erat legibus ⁊ moribus inueteratis sūme ꝑrium iudeis scādalū ⁊ grecꝫ stulticia sicut augl. ⁊ Chryſ. elegāter exaggerāt in ꝓfirmatoꝝ legis nr̄e. Hec inq̄ oia ⁊ similia miracula si ad sola corpalia respicias/ videnť eē motui naturali ꝑria. Si vo naturā cōpauerit ad gr̄aꝝ/ indicab̄ naturā vt ancillam/ gr̄e sicut dñe/ ordinabiliť paruisse. Ordo q̄ppe qualis alter rectioꝝ qualis naturaliorē/ q̄ vt replēte spūsancto orbē terraꝝ/ noua fiāt oia. nouus rex: noua lex. nouus signa nouus miracula? Innoua signa. immuta miracula/ petit sapiēs. Et in Apoc. dixit. Qui sedet in throno. ecce noua facio oia. ¶ Poterāt in lōgissimū ꝓtrahi. sed ꝓpositū me mot/ ad alterā me trāsfero ꝓsideratōez.

Hecūda ꝓsideratō Q

¶ Spūs dñi dū replet hoiem inco lā orbis terraꝝ/ nō necesse sicut dictū est. sed sponta nea volūtate atollit ipm. vt in arcē cōtemplatiue pfectōis ascēdat. ¶ Jpam siqdem spūs dñi repletōez cōsequit libera mentis eleuatio sursum ducēs. Jnstar teste oui. de qua ferunt q̄ repleta roꝛe ⁊ obstructa/ si ad feruidū solem exposita sit/ sursuz abit. Adistice. ros gr̄a. Pōdus meuz (inquit augl) amoꝛ meus. Illo feroꝛ quocūq̄ feroꝛ hoc pfectuz amoris pondus (si nō potius leuitas dicēda est) emergere facit spīm a turbida fluctuātiū fantasmatū ⁊ exundātiū desideriorum carnaliū/ tetra caligine. vt supra liber euadat ⁊ auras. vt ferat sup aquas cogitationū vagantiū ⁊ instabiliū. somniorq̄ similium. vt eruat de tenebris ⁊ vmbra mortis. Vbi ꝓpus erat vinctus in mendicitate ⁊ ferro male cōsuendis ⁊ fomitis originalis. ¶ Senserat expimento felici repletionē hāc spūs dñi sursum agentē/ ipa mat̄ augustini sancta monica. Hec aliq̄n in ecclesia sctī Cypriani martyris suscepat sacrā cōionez. in qua plenitudo gr̄e velut in suo fonte sumit̄. tū ꝓtinus corpe a terra leuato tales erupit in voces. Volemus in celum. volemus in celū fideles. Al q̄ duz postmodū q̄reret̄ qd sibi voluisset hec insolita clamositas ⁊ eleuatio? Ipa vt erat tota colūbine simplicitatis/ pie benigneq̄ rñdit. Et quid vultis. qd queritis? Coꝛ meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Cōgruit id qō sequit̄. Altaria tua dñe virtutuz, supple ꝓtulerī hāc eleuatōz. ¶ Tale aliqd de sctō thoma referūt cuius corp⁹ etiā ꝓcē latō leuabat a ēra. Sic in beatis pnie specul̄ maris magdalena ⁊ maria egyptiaca factū legimus Quid de ipa nīa iuuencula tympanistria. Exultauit in q̄t. i. extra se saltauit spūs meus in deo saluturi meo. Vide aliqd sensit aug. q̄ deo loquēs ꝓfitebat. Introducis me aliq̄n in affectū quēdā inusitatuz valde. qui si pficiat̄ nescio qd erit q̄ ista vita nō erit. sed resoꝛbeoꝛ. ¶ Hec est ascensio in deum quaz petebat q̄ dicebat. Quis dabit mihi pēnas sic colūbe ⁊ volabo ⁊ requiescā? Ꝛio q̄ sunt pēne tales? nisi ipa cōtempla-

tio q̄ describit a ꝓtēplatiuo Richardo. qđ est liber mētis intuitus in diuina spectacula cū admiratōe suspēsus. Vel vt augꝰ ait. Contēplatio ē ad dei inuisibilia salubriter afficiēs animū mētis illustratio vel illuminatio. Vel vt Hugꝰ placet. Contēplatio est viuacitas intelligētie. q̄ cuncta palā habens apta visione cognoscit. Hāc est illud spūs oīa scrutat. glo. scrutari facit. etiā profunda dei. Ad qđ reducit illud Eccēs. Lustrans vniuersa in circuitu celestiū. s. terrestriū ꝛ infernoꝝ pgit spūs. Sequit. ꝛ in suos circulos reuertit. Hoc fit dū ꝓpria paritatē defectibilitatē ꝓsiderat. ¶ Hanc cōsideratōez sequit lachrymosa deuotio flāte spūsancto. Hā flauit spūs eius ꝛ fluent aque. In quibus aquis lacrimaꝝ se lauat. balneat ꝛ baptisat contēplātis aia quēadmodū dixit ad apl̄os xp̄s. Vos aūt baptisabimi spūsancto. ¶ Et qm̄ nihil ita aiam lauat purificat decorat illumiat ꝛ leuat sicut intima cōpunctōis deuotio. Ad hanc sequet mētis illumiatio. noua quedā neomenia. iuxta illud Esa. Nō abscondā vltra faciē meā ab eis eo q̄ effuderim sup eos spm̄ meū. ¶ Hec aūt facies dei plena grāz que ē sol iusticie/nulla ratōne videri pōt sine delectatōe. qz dulce lumē ꝛ delectabile ē oculis intellige sanis videre solē. Tūc sentitur vtus ꝛ veritas illius vbi. Spūs meus sup mel dulcis. Qđ senserat sapiēs qui iocundus exclamabat. O q̄ bonus ꝛ suauis est dñe spūs tuus in nobis. Tunc em̄ fm melioē mētis nīe ꝛ rōnis vtutē/ineffabilibus ꝛ ignotis ineffabiliē ꝛ ignote coniūgimur ait Biony. Ineffabiliē g̃ delectamur dū fit ineffabilis sūme cōuenietis cōiūctio ¶ Et qm̄ eodē dicente dionysio/ diuinus amoꝝ extaticus ē ꝛ pfecte amātē sui iuris eē nō sinit. sed amat. ¶ Ad hāc delectatōez amoroſaz sequit trāsformatio. Exēplo auri ꝛ argēti qđ quidē ourū est ꝛ solidū sed p vtutē ignis calefit ꝛ liqescit ac in aliā mutatur manerie. vt qualibet formā possit accipe. Exēplo ꝑterea ferri candētis qđ placabile reddit: naturā induēs ignis. Exēplo rursus aeris luminosi. Exemplū đ gutta aque. que multo vino mixta cōuertit in ipm nō placet. ꝓpter errorē Almerici pisꝰ dānati ꝛ alioꝝ diceꝑuz aiaz cōtemplatis in deū cōuerti. ꝛ pdere tam eē qđ habēbat in ꝓpio genere ꝛ hīe solum eē ideale l deū. Itaqz nō hoc mō. sed pōribus fit ī gio trāsformatio q̄dam p spm̄scm̄. sicut notat apl̄s. Nos aūt reuelata facie gl̄az oīm speculātes trāsformamur a claritate in claritatem tanq̄ a dñi spū. A claritate fidei/in claritatē cognitōis. A claritate rōnis/i claritatē intelligētie. a claritate in intellectu/i claritatē expuñat' noticie i affectu ¶ De Inde sequit defectio siue casus. vel extasis. Exemplū đ alaudа q̄ qn̄ illumiat ascēdit. ascendēs cantat ꝛ iubilat. cātans obliuisc' sui. ꝛ tandē velut stupida vt' spasmata cadit. sic Biony. Nos inquit castissimis cōtemplatōibus ꝛ diuinis splēdoribus repleti sup apparētiā radioꝝ. in hīs exprimētis p excessuz mētis deficimus Concordit ad ps. Defecit in salutare tuū aia mea. Et iterum. Defecit caro mea ꝛ cor meū. de. cor. mei ꝛ ps mea deus in eternum. Et in ꝑsa. Mirant' ꝛ deficiūt. Talia sunt sine numero. Hec est p̄caosa in cōspectu dñi mors sāctoꝝ e. quā obtinē balaā nisi dicēs. Moriatur aia mea morte iustoꝝ. O bōa mors suspirat Bern̄. q̄ vitā nō aufert sed mutat in melius. Qn̄ em̄ formidat luxuria/vbi nō sentiē vita. Quō habet peccādi potentiaz qui transcēdit peccādi cōsuetudinē. Excedere quippe aiam etsi nō a vita saltē a sensu vite necesse est. vt nec vite temptatio sentiatur. Utinā frequēter hac morte cadam vt laqueos mortis euadā. nec sentiā luxurie mortifera blādimēta. nec ire auaricie vl' impatiētie stimulos. molestias solicitudinum ꝛ curaꝝ. ¶ Talis vt opinoꝝ defectio/ angelice puritatis ē. mūdi delectatōibus. corpoꝝ sil'itudinib' nō inuolui. Sed hoc plane facit fortis vt mors dilectio. qz sicut aiam mors a corpe. sic animū dilectio separat a mūdi vanitate. imo ꝛ qñqz ab ipō corpore. ¶ Legisse memini me/ de q̄dā mliere deuota. q̄ ꝑmonē sup trāsformatōe mentē in deū p dilectōez die penthe. audiens cōcutiebat. Primo gemitibus inenarrabilibus suspirijs atqz singultibus. q̄ dū culpa reꝰ ꝛ pulsibus clanculis ꝓhiberet a circūstātibus/neclamoribꝰ suis turbaret audiētes. nec hypocrisim ostētaret. tace fatua q̄sce miſera. Ipa ꝓpria ſpū velut mustū sine

spiraculo qđ lagūcialas novas virūpit. nō valēs plenitudinem amplius feruidi spūs intra se capē. diruptis venis ꝛ nervis expirauit. Beata p mea fidē. sic enī pie credere fas mihi est. Beata martyr amoris/effecta que iā canere poterat nedū illud amoris lāgueo. phi locapta sum. amo p amorē. Vulnerata chantate ego sum. sed ꝛ amore mortua. mortua mihi. ꝛ amato viua. ¶ Rursus defectōez p̄dictā seq̄t aut p̄comitatur absorptio q̄daz/simplificās ꝛ vniēs cū deo atq; suo mō mentē deificās. qñ p̄ditis nūis alteritatib⁹ ꝛ p̄cipiscentijs/curisq; conclusis ꝛ sup mūdane explicatis. in diuinum monadē p̄gregamur. ait diuin⁹ Bion y. Cōformiter ad illū eruditorissimi pauli. mortui estis. ꝛ vita vr̄a abscōdita est cuz xp̄o in deo. Nec ē pax q̄ exuperat oēm sensum. pax quā mōs dare nō p̄ōt. qz in mōo p̄sturā. in me pacē habebitis. ait xp̄s. Gira regira in ventrē. in latus. in dorsum. nō alibi pacē inuenies. nō alibi societatē. Exēplum ē alexāder cui totus orbis nō sat̄ieta tem sed ardētiorē dñatōis libidinē inspirauit. nec erat totus orbis illi nisi punctus bolus. Sic in anaris. sic in voluptuosis intelige. qđ ō siliqs porcoꝝ querūt nec possunt satiari. Nōne rabida fames qñ nec saturatur oculus visu/nec auris auditu? Solus spūs dñi ē qui replet i bonis desiderū nr̄z q̄ adipe frumēti satiat nos. q̄ dat mānā absc̄ditū q̄ p̄bā pastus eructat. Quā magn̄ multitudo dulcedis tue dñe. quā abscōdisti timētibus te. ¶ Hic ē ca latibus filioꝝ hoīs dñs nomē scriptū qđ nemo nouit nisi qui accipit. Hic in diuinā caliginē instar moysi vocat̄ spūs. Hic in sibilo aure tenuis sentitur dñs. Hic in thalamo dormit ꝛ reqescit salomon pacificus. ꝛ beniamī adolescē tulus in mentis excessu. Hic gustat̄ fauus mellis. fauus p̄pter illumiatōez intellect⁹ mel p̄pter dulcoratōez affectus. Hic moyses mysticus ducit gregē virū suaꝝ/in interiora deserti. Hic sedet solitarius ꝛ leuat se supra se vbi dñs loquit̄ ad coreius Hic dicit Petrus bonū ē nos hic ē. Et philippus sufficat. ꝛ maria magdalena. Vidi dominū ꝛ hec dixit mihi. Hic introducit̄ aia in cellā vinariā vbi bibit ebriā sobrietatez spūs. vbi suspirabūda epithalamiū canēs vba dimidiat. dilect⁹ meus mihi ait ꝛ ego illi. ego dormio ꝛ cor meū vigilat. Hic obtestat̄ dilectus de dilecta. Adiuro vos filie hierl'm ne suscitetis vel euigilare faciatis dilectā donec ipa velit. Unit aūt dū p̄ōdus amorosum spūalis horologij/cadit/ꝛ mentē peruit/vocās ꝛ insonans ad opus actiue p̄ dilectōne primoꝝ. p̄ quo sit hec tertia ꝛ vltima cōsideratio.

Tertia cōsideratō

¶ Spūs dñi/dū repleuit horbez incolā orbis terraꝝ p̄ plenitudinē redūdantie: cōstituit ipm fortē ꝛ expeditum ad opa vite eterne ꝛ actiue. ¶ Vidim⁹ hoc in maria q̄ post susceptā gr̄e plenitudinē in xp̄i conceptione p̄nus iuit in mōtana cū festinatōne. mīstratura elisabeth cogīte sue. ¶ Retūditur hoc exēplo arrogās begardoꝝ stultitia. q̄ in talē se libertatē spūs ex p̄templatione mētiunt̄ ascēdisse. vt nō amplius teneāt̄ diuinis obsequi p̄ceptis tanq̄ pusillus Quo ꝛ ō est illud xp̄i. Si diligitis me mandata mea seruate. Et p̄fecto tāto esse humiliores atq; ad seruēduz p̄mptiores quisq; debz ex munere q̄to se obligatiorē esse conspicit in reddēda rōne. ¶ Nā cum plenitudo legis sit dilectio. signum vo dilectōnis sit exhibitio opis. qui nō diligit ope primum/quo mō legē implenit? Proximū attendite nō vitiū nō errorē suū. qz q̄ diligit iniqtatem odit aiaz opantis eaz. ¶ Cerez legim⁹ moysen post̄q̄ locutus fuerat ei dñs i mōtis caligine/q̄ ad populi tumultuantis regionē descēdebat tabulas legis ferens. ꝛ ex cōtemplatōis interioris redundantia. facies eius radiosa cornuta q̄ videbat. Etenī sicut lāpas ex lumie. sic corpus totū ex interna p̄templatōe lucescat pulcrificat̄ ꝛ nitescit. Hic vult⁹ hic oculi hic tota corpis cōpositio diuinū aliqđ sobriū. modestū. serenū ꝛ decoꝝ p̄ se ferūt/sed velant facie hanc humiles dicētes. Secretū meū mihi. secretum. mi. ¶ Legimus ap'm post̄q̄ raptus in tertiū celū. audiuerat archana vba q̄ nō licent homi loqui. post̄q̄ insup mente exceſſerat deo ꝛ dixerat. Nostra p̄uersatio in celis est. hinc talis ꝛ tantus regredit̄ ad disponēda cubilia meritoꝝ. ad vbera. ad tumultū. ad vincula. Vbi quid amplius miremur

Sermo

descio vel sublimitatē in ꝓtemplatōe. vel humilitatē in actōe. vbi deū quodāmō ꝑ ter deū deserēs. cupiebat anathema esse a xpō ꝓ populo ad xpm crahēdo. ¶ Scripsit Chrys. saluberrimū de cōpunctōne librū. vbi regē dauid mirat & extollit supra modū/ qui talis fuerit in actōne regimis regni cū assiduitate cōpunctōnis intime cui⁹ voces. iste sunt. Tota die cōtristat⁹ ingrediebar. lauabo p singlas noctes lectū meū fuerit mihi lachryme mee panes die ac nocte. Oculi mei sp ad dñm: & talia sine nūero ꝑ psalteriuz. Nec hoc sibi ꝑstabat spūs fortis. q̄ ꝓhortari petebat dicēs. Redde mihi leticiā salutaris tui &c. Sequit ꝓtinens ad actiuam. Docebo iniquos vias tuas.

¶ Vellē dare⁊ h̄ spacium quo sereniss. mū rhomanoꝝ regē ꝓpare liceret i hac laude/ ipi dauid. Cū nāq; labor incredibil actiue vite ingit exercet. In quo nihilominus spīa deuotōis habitare compatū est ꝑ collocutōes deuotas vsq; ad cōpunctōem lacrimosaz audiētium. Dis oculis vidi & sensi. ¶ Exultās nūc in spū confiteor tibi pī. q̄ fideliter in actōe laborāti q̄nq; plenitime cōpunctōis infundis. quā nonnull⁹ in ociosa vita/ ꝓtemplatōez bmōi tota solicitudine industriaq; q̄renāb⁹. Ita p̄ q̄m sic bñplacatū est añre. Bñplacatū nō merituz vt nō gl'iet añre stulta p̄sūptio ois carnis sed q̄ gl'iat in te gl'iet. ¶ Inuenio ꝑtes deuoti Bern. desideriū tale q̄ grauz pdicationis seu ministratōis sic in alios effunderet nō vt canale qđ ꝓtinus siccat feces retinēs sed vt concha plena superfluēs seu fons viuus ꝓpetua vena scaturiēs. q̄ nec facile turbat. & turbatus ꝓtinus ad nitorē pristinuz redit. Ad qđ ita q̄rebat sanct⁹ iste? vt nimirū actio ꝓtemplatōnis gr̄am nō auferret. Hinc est einsdē ad fratres documētum q̄ in q̄libet actōe memineritillius ecclīastice cohortatōis Sursuz corda. cui tā veraciter q̄ frequēter vtinā fieret responsio. Habemus ad dñm. ¶ Quid q̄ Antho. post plenitudinē ꝓtemplatōis in deserto haustū pene neq; ex occursu frequēti fr̄m. neq; ex circūstāntib⁹ turbis dū alexādriā q̄nq; veniss. alīq̄d turbatōis vl molestie sentire se fateat? Hoc mirat⁹ē Hilari⁹ sed tāta tāq; radicata stabilitate anthonij mēs īmota mānebat aut si movebat ꝓtinus redibat in idipm̄. Bat exēplū sensibile de acu nauta ꝑ/affecta ꝑ magnetē. q̄ ingiter redit ad polū ꝑspectū

¶ Hāc stabilitatē ꝓtemplatōis in actōe. & actōis in ꝓtemplatōe. fuisse credidērim in btis Greg. Benedicto & sibi⁹ plurimis. Nō de ipis apl'is atq; discipulis hodierna die factū nō dubito. Porro de martyrib⁹ Laurētio Vincētio & talib⁹. venerabilis Richard⁹ sentit eos in medijs ignib⁹ ad diuina suspēsos seruētius q̄ fuerāt in ꝓsperis. Hoc sonat illa vox Vincētij. dum oreret corp⁹ machina candēs. Ecce nūc in sublime agor & oēs ꝓncipes tuos seculo alior o tyrāne despicio. Nō aūt i xpō patiēte nō fuerat dispēsatio facit ꝑ nāz redēptōne. Alioqn delectatio interior/ corpoream oēm absorbuisset tristiciā. ¶ Rursus methaphisicādo cū theologia ꝓsidero/ q̄ hec spūs dñi effluēs repletio stabilit aiaz i spūalitate. eo q̄ a materialitate q̄ ꝑm aristo. maleficiū opat/ ipaz magis ac magis purgat & elōgat. Hinc fit vt crescēte hmōi repletō ne spūs dñi/ ipa cupiditatis fruitus lethifera/ vel eijciat penit⁹ sicut in beatis. vel imminuts lāgescat vt i viatorib⁹ ꝓfectis. ¶ Superaddam⁹ q̄ spūs dñi q̄s repleuerit dños facit. nō q̄liūcūq; rex sed olim. Dia nostra sunt inqt apl's. Vaz qui spū dei agunt/ hi filij dei. hi liberi fiūt. q̄ vbi spūs dñi/ ibi libertas. q̄ si filij liberiq; sunt. heredes eos esse ꝓñs est. heredes quidez dei. coheredes aūt xpi. Xpm vo oīm ee olim/ multiplici titulo q̄s ambigat? Ac pinde q̄s negetur coheredib⁹ suis ois tribuere abūde ad fruēdum vel ad obsequiū. Vox ē apli. Scim⁹ q̄ diligētibus deū oia cooperant in bonū. & sic etiā oia aliena mala. Attēdat rursus hoc dominiū sup corpus ꝓ prīū. qđ obedit ꝓmpte spūi sic repleto. lōge excellētius q̄ viderat Aristo. cui⁹ tñ hec est sniā. q̄ inuirtuoso oia ꝓ sonāt rōni. Bat & ipm dominium sup exteriora in lāguoribus curandis. in subijciēdis demonibus & generaliter in mirabilibus faciēdis ꝓut expedit. vel ꝑsone faciēti. vel alijs ꝑ q̄bus fiunt. sicut ordinem nature iā diximus gr̄e subditum esse. Nō si ita sensisset Anicen. ponēdo materiam exteriorē subditā eē rōali aīe/ vbi fūdare nitat magicā naturalē: tolerabili⁹ diuisti

sed altera fuit intentio sua. ¶ Colligim⁹ ex p̄missis q ad mox mutatōez notabilez in microcosmo. s. in hoibus/ p̄ns est mutationes in macrocosmo hoc ē in maiori mūdo notabiles fieri. sicut in diluuio. sicut in fulminatōe pētapol' peccatricz sicut in horrēdo scelere indeox p nece xp̄i qñ sol obscurat⁹ē. terra tremuit. petre scisse sūt. Benigz qd dep̄catō assidua motu suo possit h̄ ria cobus/ relo qa sacra/ ria miracula crebria testant. Hodiernū inter cetera miracla qō oratoribus aplis patratū est.

At q solicitat ꝑpter

hec ria p̄dicta nōnullos mltipler inqsitōis vel studiositas vel curiositas. ¶ Prima q̄stio. Querūt aliqui/ cur mō sicut olim signa eos qui credūt nō sequūt̄ vt serpentes tollāt. vt linguis loquāt̄ nouis ⁊c. Rñdet Greg⁹. in ome. euāgelij de ascēsiōe ria apostolus dicēdo. q lingue sūt in signū/ nō fidelib⁹ sed infidelib⁹. ¶ Secūda qō. Queri qualis illa fuerit linguax varietas. an diuersis sonis eadē lingua rsonabat. Vl'an idem sonus se vario mō intelligibilē reddiderit sicut in audiētibus erat varietas? Videt scōm magis eē ꝑbabile. ¶ Tertia q̄stio. Amplius q̄rūt si donū h⁹ linguarū collatū ē mlieribꝫ ria marie mūlibus. sedētibꝫ ria oātibꝫ in cenaculo cū reliq̄s? Auget difficultatē dictū apli. q docere mlierē non ꝓmittit. Sz aliud ē q̄s lex cōis vetat aliud qō ꝓuilegiata seu ꝓuata ꝓcedit. Itaq maria aplox fuit apla. ¶ Quarta qō. Amplius querūt si in aplox epistol' erat doni illius latēs energia vt ꝑ legētiū varietate esse darēt intelligi lr̄e sicut lingue? hoc nō oportuit. ¶ Quinta qō. Querūt apli⁹ an soli apli darēt hoc mō visibili spm̄ sanctū? ꝑbabile ē q sic. q̄uis Simon magus oppositū putauerit dicēs. date mihi hanc ptātez. Et h̄ de simonia grādis posset esse declaratō. sed p̄gim⁹ ad ēminū. ¶ Sexta q̄stio. Querūt alij. si hodierna die spiritussancti repletio cōfirmauit aplos nunc doctorisatos sic q peccare nō possent vl'errare. cū de petro dicat paul⁹ q reprehēsibilis erat. q nō recte ambulabat ad veritatem euāgelij? Sz ꝓcedim⁹ reprehēsibilitatē fuisse venialē nō mortalē. ¶ Septima qō.

Sed cur hac die pēthecostes poti⁹ q̄ alia data est spūssanct⁹? Ut. s. eius ignea lex nouata tūc dareť qñ verꝫ donata est. ¶ Octaua q̄stio. Cur p̄cessit repētinus ac vehemēs sonit⁹? Qñ solet hoc spūs bonꝫ facē ad humiliatōez. Aliqn⁹ ex opposito blādiē ad arrogātiā. ¶ Nona qō. Cur cū aplis ria discipul' cohabitabāt mlieres. cū a scīs patrib⁹ postmodū cohabitatio talis culpata phibitaqz ē. Benē nūc tales in gīa cōfirmatū. ꝓcedeť ria hmōi cohabitatio. Sz h⁹ rara alis ē in terris. ¶ Decima qō. Ceterux quō dicat spūssanct⁹ docuisse discipl'os omnem veritatē cū h⁹ sit appropriatū filij. cum p̄terea multas vitates pbantiū nesciasse videant̄. vt geometriā astronomiā? Rñdet doctores q scriptura sacra p antonomasiā dicit̄ ois veritas. In q̄ supba cōfundit̄ nōnullox garrulitas. ¶ Undecia qō. Solicitat alios inqsitio de spūsctō. Quot ria q̄libus modis mittit̄ qb⁹libit. ria quō ꝓcedit a p̄r̄e ria filio. ria de scismate grecox plurima. Quō remissionē peccatox facit spūssanct⁹. Et si det̄ plenitudo ptātis ecclīastice sine spūsancto gratificāte seu sine gratia gratū faciēte. qñ hic grādis laqus hereticox vt videm⁹ in h⁹ p̄cilio. ¶ Duodecima qō. Rursus q̄ria q̄les sūt irremissibiles de spūsctō blasphemie. ria de distinctōe donorū inter se a vtutib⁹ btitudinib⁹ ria fructib⁹. ¶ Tredecima qō. Itē p q̄ signa cognoscit aduētus spūssancti in mentē. Quib⁹ insup argumētis seu regul' ꝑbant̄ spūs si ex deo sint? ¶ Decimaquarta qō. Benigz si q̄s posset scire certitudialiē de se vel altero q habeat spm̄ sctm̄ cuz videam⁹ hereticos ꝓmptos ad moriēdū plus aliq̄n q̄ fideles catholicos ria vñ ꝓcedit h⁹. Videť et q̄nq̄z in ip̄is hereticis gaudiū ad mortem. sed auidū efferū plenū desperatōis ria interne ꝓsolatōis vacuū. In ip̄is vo catholicꝫ martyrib⁹ gaudiū ē charitate ꝓditū. hūile patiens benignū. plenū spe atqz fiducia. interius suauiter cōsolāte. ¶ Alia magis ria magis occurrebant speculatiue tractanda sed aliud tempus ria aliū locū expostulant. Ip̄a tetigisse satis fuerit. ¶ Finiamus tandem in oīone aduētū spūssancti i nos de p̄cātes dicam⁹ eidē. Veni sancte spūs. q̄n l die bona veniem⁹ ad te. reple tuoruz corda

fideliū ⁊ tuū amoris in eis ignē accēde. quē ignē misit dñs in terrā ⁊ volnit vehemēt accēdi. vt celestib⁹ desideriis accēsi. fontem vite sitiam⁹ ⁊ ad ipm veniamus. ꝑstante eo qui ē bñdictus i secula. Amē. ¶ Qñ dies pentecostes dies ē inbilens gie remissionis ⁊ indulgētie. rōnabiliter indulgētias nūciari solitas denūcio. ¶ Explicit sermo factus coram cōcilio Cōstañ. p dñm Cancellariū parisien. In die sancto pentec. vij Julij. Anno dñi. M. cccc xvj.

Incipit tractatus p Autilis ⁊ valde notabilis eiusdē mgri Joh. de Gerson de ꝑsentibus dñi ibu vbis.

Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ reliq. Saluta re nobis ē fratres charissimi cū omni veneratōi ꝑdicare cū nulla tñ possimus rōne ꝓprehēdere/magnū hoc pietatis sacramēt⁹ qđ manifestū est in carne ⁊ apparuit in mūdo q vicz ihs xp̄s venit in hunc mūm peccatores salvos facere ⁊ q̄rere qđ pierat. Veit autem non qualis erat a ꝓncipio creator ⁊ iudex oīm seculoꝝ sz qualis nobis ꝓgrue bat sicut speciosus forma ꝑ filijs hoim. ita copiosus ⁊ dives in misc̄dia. sup oēs q̄ invocant illū. Venit tā q̄ saluator ꝑ pditis. redemptor ꝑ captiuis. rex ꝑ milit⁹. dñs ꝑ suis. dives ꝑ paupib⁹. medicus ꝑ egrotis vbi sicut nullū ab infirmitate liber inuenit ita ꝑ salvatōne oīm aduenit. Venit flos flor⁹ dur mor⁹. venie vena. fons pietatis et gie. patēs domui iacob/in ablutōez peccatoris ⁊ mēstruate. Venit tā q̄ doctor bonus. mgr pius. ꝑdicator veritatis ⁊ miseric̄die. mitis ⁊ humilis corde. Venit de solio maiestatis ō sinu dei ꝑis. ⁊ qđ ibi hauserat de fonte pietatis/ hoc eructauit nob. Et qđ hoc eē potuit nisi charitas? Jōa ē q̄ sola ꝓmouit viscera misc̄die dei nr̄i/q̄ miseret nob liberatorē ⁊ ꝓpugnatorē q̄ liberaret nos de vsurpatione diaboli q̄ oppꝛessi eramus. Testat b⁹ apl's vbi ait. ꝓpꝛꝑ nimiā charitatē suā q̄ dilexit nos/de ꝑ filiū suū misit. Itē. ꝑpꝛio filio suo nō pepcit. Hac charitate sua vrgente dei filius venit de celo. hac vrgēte in spēdi se p̄misit i ligno. Hac vrgēte descēdit vt suos educēt q̄ captiui tenebant in inferno. ¶ Hāc ipe vbo docuit. ⁊ exēplo ꝓfirmauit. ⁊ ꝑpuj sanguis effusio ē significat. Hāc significauit ⁊ loco. Verbo docuit cū dixit. Diligite inimicos vros ⁊c. Exemplo ꝓfirmauit. cū in cruce pēdēs. p suis etiā crucifixorib⁹ orauit. P̄ inquiens ignosce illis q̄ nesciūt qđ faciūt. Sanguis effusione ꝓfirmauit eā. q̄ posuit aiaz suam p ouibus suis. ⁊ p suo grege pius pastor mori dignatus ē. Designauit eā ⁊ loco cū dicere. Venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis. Loc⁹ ergo charitatis ipe ē. ¶ Sed discerne. vtr̄ sne hoc est divine an nr̄e? Si dicamus sne nullī hoc dubiuz ē. In ipo em̄ habitat oīs plenitudo divinitatis corpal'r. Si divinitatis: ⁊ charitatis. Hā de⁹ charitas ē. Si dicam⁹ nr̄e/cōstat q̄ charitat[nostre locus ipe ē. Quis em̄ magis ꝓmptus est sancio aut qs magz diligi meret ab ipo q̄ samaritan⁹ q̄ curauit eū vino ⁊ oleo. Ad eū dē ergo locū q̄si ad idē centr̄ cōcurit ex oīm ꝑte/divina charitas ⁊ hūana vt recte sit ipe mediator dei ⁊ hoim. hō xp̄s iesus. ¶ Qđ elegāter designat ꝓphetus ille dñi ⁊ moysi in sūmitate mōtis synai. cum legit dñm in montē descēdisse. ⁊ moysen ascendisse ad eū. Quid p mōtē istū nisi hō ille significat assumpt⁹ a vbo in vnitate ꝑsone? Sed dñs supra mōtē descēdit. q̄ vt hoiez assumeret q̄si a sūmo celi fastigio divina se dignatio inclinauit. Moyses aut̄ electus dñi ascēdit. q̄ oīs electoꝝ devotio/ad redē ptorē nr̄m se subleuat. vt ad intuitū dei ꝑtingat. ¶ Illud q̄z qđ de hester regina legitur huic ꝑsne opitulari vidt. Rogatura hester ꝑ pplo suo accedit ad regē sedentez in throno. Videt gr̄iaz ei⁹ ⁊ corruit. sed elevat̄ ⁊ osculat̄ vgā aureā. quaz ille tenebat manu. Rex sedēs in throno/est de ꝑ. cuncris iudiciaria prāte ꝑsidēs Regia eccl̄iam sanctā designat. q̄ ꝑ filijs suis oibus vicz fidelib⁹ deū prem interpellat. Sed gr̄iaz regis vidēs regina corruit. q̄ maiestatē divinitatis cōsiderās eccl'ia expauescit. Eam q̄ rex eleuat ⁊ vgā aureā ad ipaz extēdit. q̄ vt ecclesiā suā omipotēs dē ad ꝓtemplatōem divinitatis sue exaltet. necesse ē vt pauidā ꝑus ꝑ amorē incarnatōis filij sui corroboret. Qđ aūt ꝑ vgā hūanitas xp̄i designet. habem⁹ in ꝑsal. sic. Virgam vtu. t.c. Ac

Ri ꝑtē dicaē. Hūanitatē tuā o xp̄e q̄ es
vt⁹ p̄ris/na sci faciet dñs ex iudaico po-
pulo. Que ẏga bñ aurea ꝺr. q̄ xp̄i hūani-
tas splēdore sapie singl'aris/rutilare credit
Rex ergo ẏgā māu tenet ſz eā regina oscu
laē. q̄ hūanitatē quā de p̄ sibi in ꝓsona fi
lij vnies q̄si māu strinxit. hāc ecc̄ia fideliū
ꝓfessionis sue labijs dulciter tāgit. ¶ Ad
hūc igit̄ locū charitaē h⁹ ē ad seip̄m. cha-
ritas ipa nos vocat vt in charitate radicati
7 fundati/charitatē teneam⁹/7 charitatem
diligam⁹. Dicit ergo Venite ad me o. q̄ la.
Uox ista est vocātis. inuitātis. suadētis.
hortātis. rogātis. 7 hoc totū ꝓ nr̄a salute.
Cū em̄ bonor nr̄or nō egeat vult tm̄ suam
nobis demōstrare charitatē 7 bñtudinem
cōicare. Inde ē q̄ nos vocat ad regnū. in-
uitat ad ꝓuiuū. qđ electis oībus patuz est
ab origine mūi. Uocat elegātos. inuitat ie
iunos. suadet volēt̄bus. iubet nolēt̄bus.
hortaē lassos. cogit inuitos. oīb⁹ ergo ī cōe
dicit. Uenite ad me om. rē. ¶ O q̄ stupē-
da pietas. q̄ mira dei dignatio. que rogare
debuim⁹ vt nos recipe dignoreē. ab ipo ro
gamur vt ad eū venire dignemur. Qua in
re qđ aliud q̄ ꝑma illa gr̄a quā nullus ho
minū ꝓmereri pōt/ꝓmēdaē? Prima gr̄az
dico. q̄ pfidos 7 nō credētes reducit ad fi-
dem. uersos 7 male viuētes ꝓuertit ad re
ligionē. pteritos 7 negligētes accēdit ad de
uotōez. Ipa est gratuitū bñficiū dei ꝑflu
ens ex illa ineffabili benignitate dñi ihu. 7
ex intimis viscerib⁹ charitatis ei⁹. Ipsa est
cui nulla scelera horrida. nulla pcā mag̃.
nulla cōsuetudinum vincula dura. nulla
difficultatuz claustra inuia sunt. Ipa nos
ꝓuenit vt bonū velim⁹. Ipa subsequit̄ vt
possimus. Ipa stantes roborat ne cadant.
Ipa currētes expedit vt alacrius currant.
Ipa iacētes cōpellit vt surgāt de lacu mise
rie 7 de luto fecis. Ipa q̄driduanū mortu
um nō solū resuscitat. sed ei⁹ etiā sorores. i.
aiē effectus cōcitat. vt ꝑ fratre resuscitādo
intercedār. Ipaz nulla uolūtas. nullū me
ritū. deuotio nulla pcedit. sed spōte venit.
indebita venit. ac ꝓ hoc totū boiez iure vē
dicat sibi. Oportet nāq̄z vt accepto dei bñ
ficio tā gratuito 7 tā magno/vt totū boiez
innouauerit. 7 q̄si alterando ipm̄ mutaue
rit. Ex eo q̄ erat ī id qđ añ nō erat. h⁹ ē de
iniusto iniustū. de nō scō in sctū. de pcō
re ī innocentē. totū 7 ea toto se hō ad gr̄as
repēdēdas ꝓuertat. 7 neq̄ q̄ gr̄e dei in grat⁹
maneat. Gratū aūt veraciē existere est ad
bona agēda se incessanē exercē. Adinus ei
grat⁹ē ꝓuincē. quisq̄s mādatis ei⁹ q̄ gr̄az
dedit/adhuc reluctaē. ¶ Sed si oīs nr̄a
gr̄aꝛactio. dei est de datis bñficijs laudā
tio. de dandis adhuc siue in hac vita siue
in futura q̄ inibi erit spes 7 fiducia. Quib⁹
deniq̄z meritis ꝓquirā de malo custodiaz ī
bono ꝓstantiā. finē bonū 7 vitā eternā He
q̄ em̄ dabunē imerito sed vñ iaz merent ea
possim nō video. Oz scio qđ faciam. Acce
pto f'm ꝓphaz spū gr̄e 7 ꝑcum. gr̄e vt bō-
am inchoem. ꝑcū vt assiduis deo ꝑcib⁹ inchoa
ta cōmendē. exinde iam ordiar facere mihi
amicos ꝑcib⁹ indefessis q̄ me recipiāt ī eter
na tabernacula. Quid em̄ si siue alienis si
ue ꝓprijs meritis adipiscar dūmō adipi-
scar regnū celoz. Surgā ꝓinde 7 circūibo
ciuitatē. querā si cubi inueniā virū iustuz 7
sanctū bonis pollentē moribus. placētē deo
sanctū dilectū. Ꝑ ius me oīonib⁹ ꝓmēda-
bo. vt qđ meis meritis nō valeo/eius asse-
quar ꝓcinio. Queraz dehinc in milibus
aiaꝛ sanctaꝛ si vspiā inuenire potuero spō
saz dñi mei. amicā regis eterni. Ꝑ me po-
tissimū ꝓmēdabo ipi adherebo/sz 7 obse
quar adolescētul' ei⁹ vt indignitas mea q̄ ꝑ
se iuste despiciē. illaꝛ q̄ spōse familiares sūt
meritis ꝓuehaē. ¶ Egrediar aūt adhuc
7 ꝓuebor celestē illā curiā. quētus illos sā
ctissimos q̄ assistūt dñatori vniuerse terre
7 hinc quidē letāē illi beatoꝛ spūum ordi
nes. illinc vo gaudēt aie sctoꝛ q̄ xp̄i vestigi
gia sūt secuti q̄s in septē gradib⁹ sacrosanc-
ta distinguit ecc̄lia. Clamabo ita ad eos
ꝑ diē 7 noctē. orabo ꝓ me 7 ꝓ amicis meis
postulās vt inēcessiōes sctāꝛ oīm celestiuz
vnitū 7 sctoꝛ ꝓtriarchaꝛ 7 cetera vbiq̄z sen
tiam⁹. Inuocabo nihilomin⁹ singulos q̄s-
q̄z sanctoꝛ specialiē. quoꝛ mihi 7 noticia ma
ior 7 memoria crebrior 7 intercessio assue-
tior est. naz icut de charitate 7 gloria/ita de
pietate. misericordia 7 charitate oīm mihi con-
stat. vtputo q̄ etiā gaudēt sup vno pcōre
pniam agente. ¶ Ecce aūt sup oēm gl'iam
sctoꝛ sup oēs choros angelorꝛ exaltatā cōsi
dero sanctā dei genitricē Mariam. perdi-

ꝛ repatricē. exulū reductricē. mrez ꝛ dñaz
oim xpianoꝝ. ¶ Nec ē illa gl̄iosa ꝛ felix ma-
ria. q̄ in ipo sacratissimo sancte trinitat̄ tri
clinio assistit. pata votis poscētiū. tāto po-
tētioꝛ ad inuenīdū q̄to pñtioꝛ ad intuē
dum ipm fontē miscōie. Ad hanc igit̄ me
dullitus cōfugiā. ad ipaz tota vtute clama
bo ad ipaz suspirabo gemēs ꝛ flens in hac
lacrimaꝝ valle. sciēs q̄ potens est ꝛ efficax
apud dñatoꝛ ē celi ꝛ terre. ꝛ si locuta fuerit
p me vbz nihil est q̄d possit ei denegare
dilectissim⁹ filius ei⁹. ¶ Licet adhuc mētis
oculos attollere. ac de pfundo laci ꝛ de lu
to fecis. q̄liter cūq; acie dirigere in illud in
comphensibile diuine caritatis arcbanū.
ꝛ cōsiderare diligēter vtꝝ ne etiā ibi sit/im
mo ne vel ibi desit q̄ p me intercedere pos
sit. Tres illic cōtueoꝛ i vna deitate psonas
indiuisas in ēntia. indifferētes in potētia.
pares in vtute. eq̄les in benignitate. Et cū
psonaꝝ nulla sit posterioꝛ alia. nulla inferi
oꝛ aut indignioꝛ. duas tm̄ ex eis filiū vicz et
spm̄sctm̄ agnosco intercedere p me miro
ꝛ ineffabili mō. ad deū pez omnipotētem.
Vnde ꝛ vterq; aduocati nomen obtinuit
testāte ipa veritate ꝛ dicente de spū sancto.
Rogabo pez meū ꝛ aliū paclitū dabit vo-
bis spūm veritatis. Et item alio loco dicit
scriptura de filio. Aduocatū habem⁹ apud
p̄rem ibm xpm iustū. ¶ Nō aūt idē filius
intercedat p nobis sic asserit apl̄us. Xp̄s
ibs qui ē ad dexterā pāis. qui etiā interpel
lat p nobis. Iustum em̄ est vt medicus p
egrotis. aduocatus p derelictis. frater pro
fratribus. caput p mēbris. pōtifex p pplo
suo interpellet. Venite ad me oēs ꝛc. Ipm
vo ad pez p nobis interpellare est. cicatri
ces ꝛ q̄le gen⁹ mortis sustinuit p nob pa-
tno vultu q̄si p mēoꝛādo incessabl̄r demō-
strare. ¶ Nō ite spūs oꝛet p nobis sic dicit
apl̄s. Sil̄r aūt ꝛ spūs adiuuat ifirmitates
nr̄as. Nā q̄d oꝛem⁹ sicut opteꝛ nesim⁹. sed
ipe spūs postulat p nobis gemitib⁹ inenar
rabilibus. Et alibi. Spūssanctus deū po-
stulat p sanctis. Ipm vo p nobis postula
re ꝛ ineffabiliē gemere. ē postulatōnes ꝛ ge
mitus nīos q̄s ipo inspirāte fundim⁹ co
pī ꝛ filio ac sibi: ineffabl̄r acceptabiles red
dere. ¶ Ecce p me oꝛat oēs eccl̄ia sctō-
rū. p me oꝛāt oēs chozi āgeloꝝ. p me ite
cedit pissima vgo maria mēi salus ꝛ dñs
p me interpellat vnigenit⁹ dei filius. p me
postulat spūs sanctus. ꝛ solus pōterit ad
uersuz me claudē viscera miscōie sue. Ab-
sit. ¶ Eius q̄ppe natura bonitas. ei⁹ opus
miscōia ē. eius naturale ꝛ p̄priū ē misereri
sp ꝛ pcere. Ipius denīq; voꝛ ē illa ad moy
sen. Clamabūt inquit ad me. ꝛ ego exaudi
am eos. q̄ misericoꝛs suz. Certe cum tales
ac tātos habeā pōnos ꝛ aduocatos inter
cessoꝛes ꝛ adiutoꝛes. quē timebo? Nonne
dignus ero. vel potius nōne ipi digni erūt
vt p eos ꝛ ꝓpter eos obtineaz quācūq; pe-
tiero gr̄az. ꝛ gr̄am p gr̄a. Supna etem pie
tas que p̄ūs gr̄am dedit. i. bonum velle
dabit ꝛ pficere p bona volūtate. i. gr̄am p
gr̄a. scōam p p̄ma. addat ꝛ pseueratiam. i.
gr̄am tertiā p scōa. ꝛ ita miscōia eius sub-
sequet̄ me oībus diebꝫ vite mee. Ad extre-
mū vo gr̄az ꝛ gl̄oriā dabit dñs. gr̄az boni
finis. gl̄oriā eterne bitudīs. ¶ Vbi notan
dum q̄ vna q̄libet bona opatō nr̄a: ꝛ regra
tiatoria est p̄teritoꝝ/ ꝛ meritoria futuroꝝ/
dei donoꝝ futuroꝝ inq̄ tam in p̄nti q̄ i fu-
tura vita. Nō satis exp̄mere videtur psal.
lxxv. titulus qui inscribit psalmus dauid i
rememoratōe q̄ saluū fecit eū dñs. Psal-
mus bonā opatōem significat. que opatio
fieri dicit in rememoratōe q̄ saluū eum fe
cit dñs. i. in gr̄a exactōe. In cui⁹tm̄ psalmi fi
ne scriptū ē Adiutoꝛ meus ꝛ liberatoꝛ me
us es tu. adiutoꝛ vicz ad gr̄am. liberatoꝛ a
corruptōe ad gl̄oriā capescēdā. Sicut ergo
peccatū aliq̄d/pena ē peccati p̄cedentis/ et
causa subsequētis/ita e regione vtus ē do-
num vtutis p̄cedentis/ ꝛ causa subsequen
tis. ꝛ nihilomin⁹ veriusq; tam virtutis vi-
delicet q̄ peccati retributio manet i eternū
Ecce q̄bus meritis ꝛ q̄bus modis obtine-
re possuz regnum celoꝝ. ¶ Sed obsistet
fortassis antiquus ille aduersarius. ꝛ ca-
lūniabit̄ inustuz esse vt alienis p̄cibus ꝛ
nō ꝓpriis opibus quisq̄ saluet̄. Ad vbz
istud fateoꝝ expauescerē. nisi magna mea
merita recognoscerē. Habeo aūt duo me-
rita magna ꝛ valida ꝛ merito p his ingre-
diar in locū tabernaculi admirabilis vsq;
ad donū dei. ¶ Et p̄mū quidē est domi
mei passio. Scōm vo mei est. ꝛ ipius opa-
tio. etiā si minimū q̄d opatus fuero. Euaz

si vel vnum in fine vite gemitum ediderō Quacunq; inq̄t hora peccator ingemuerit saluꝰ erit. Primū opus opatus ē dñs meus p me ⁊ sine me. ⁊ q̄ merito eius ipe ñ eguit/mihi dedit. Scōm opus opat mecum ⁊ in me ⁊ eius meritum mihi totū dat. ac p eo ⁊ pmiū dabit. Atq; ita verꝝ est q̄ electi deo dicunt. Opa enī nīa opatus es nobis. p umū meritum ianuā mihi regni celestis referat. scōm in beatitudine sedem collocat. ¶ De pmo scriptum est. Occisus es ⁊ redemisti nos deo in sanguīe tuo/ ⁊ fecisti nos deo nīo regnuz ⁊ sacerdotes ⁊ regnabunt sup terrā/ terrā vtriq; viuentium. Item xps p peccatis nīis mortuus est. iustus p iniustis vt nos offerret deo. Et magister Petrus in sentēcijs. Nō potuit patefieri regni aditus. ⁊ fieri salus nīa p mortē vnigeniti cuiꝰ tāta fuit humilitas ⁊ patia. vt merito eius patuerit in eū credentib⁹ regni aditus. ¶ De scōo scriptū est. Unusq̄sq; ꝓpriam mercedē accipiet ꝑm suū laborē Et alibi. Dis miscia locum vnicuiq; tribuit ꝑm meritū operuz suoꝝ ⁊ ꝑm intellectum pegrinatōis eius. Sñ aūt dicit ꝑm intellectū pegrinatōis eius. q̄ ꝑm magis aut minꝰ se hic pegrinuz q̄sq; ēe intelligit. ⁊ iuxta intellectū/ verā patriā inq̄rit hoc ꝑm magis aut minꝰ regno charitatis habebit. Actī qui vel vltimus erit in regno (vtpote qui illud sibi cōquisierit vno solo gemitu vel vno aq̄ frigide potu) sciamus q̄ tātā gloriā habebit q̄tam nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit ¶ Quid aūt putas illi erit qui a pmo mane in vinea dñi laborās sustinuit pōdꝰ diei ⁊ estꝰ ⁊ ī celo reposuit sudores suos? Hoc inestimabile est. Cuz ergo mihi merita ad regni aptōez, suppetāt ⁊ ad sedis collatōez quid ē iam vñ desperare habeā ꝑtim cuz ad thronū gl'ie tātis intercessorib⁹ quātos supra memorauī fultus accedā. ¶ Hoc in me fratres ex voce cuiuslibet electi ⁊ dilecti deo nō ꝑsumptuosa arrogantia. sed pia ⁊ humili cōfidētia transfiguraui. que me in dicta sequant ignorās. sed de diuina misericordia nō desperās. Nō enī his puētur me diffinio q̄ quidē solus nouit deus. sed modū ꝑsonbo quo puenire debeat oīs dei electus. Hec ⁊ his silia diabolo temptanti ⁊ peccatuz sue diffidētie vel desperatōis ingerere volenti soleo rñdere. ne quādo ꝓualeat inimicus meus sup me. Et si q̄ñ me cogitatio in cōspectu diuine maiestatis ruerit ibi certe longe aliter ꝓcedo. q̄ tunc me puluerē cinerēq; esse recognosco. Tūc me peccatorē miserrimū ⁊ supplicio dignissimum ꝓfiteor ⁊ cum omni reuerentia veniam depcor. Tunc quasi sup terram stola alas submitto quas in altercatōne diabolī q̄si in celo volās extēsas teneo. vt sp ⁊ cora diabolo erectus inueniar. ⁊ humilis coraz deo. ¶ Nūc aūt ad exponēda vba dñica reuertamur. Venite inq̄t ad me omnes qui la. ⁊ one. estis rē. Quid dulci⁹ nob hac voce dñi vocantis ⁊ inuitātis nos fratres charissimi. Videamus igit̄ fratres vocationē nīaz, sequamur vocantē vt mereamur eū qui nos vocauit ī regno suo videre Sed quid agimus. Nūquid vocationuz modos ꝑtermittim⁹? minime. Nā vtilitatis nō modicuz afferunt. si sciant. ¶ Sunt vo tres modi quibus a dño vocamur. ⁊ ad dñm vocamur. Afflictio. cōmonitio. īspiratō. Cōmonitio fit extrinsecus. inspiratō aūt intrinsecus. afflictio vo vtrobiq;. Afflictio tñ alia fit in rebus alia in corpe. alia in mēte. Afflictio in rebus est paupras. afflictio in corpe infirmitas. afflictō in mēte puersitas. Nūc de singul' videam⁹. Sunt nempe nōnulli qui in hoc mōdo nihil diuitiaz habēt. Sūt qui hoc ipm qō habēt ampliare volūt ⁊ nō valēt. Duris vtriq; laboribus ardēter insistūt. omni studio acquirendis rebus insumūt ⁊ tñ casso labore deficiūt. Nihil in mōdo ꝑter ꝑsperitates ⁊ glorias querūt. ⁊ nihil in mōdo ꝑter aduersitates ⁊ molestias inueniūt. Cūq; negociēt ⁊ deuiāt. conent surgere ⁊ sp cadāt. tāto facilius q̄q; ad dñm puertunt. quāto in rebus mōi nunq̄ ꝑsperant. ¶ Sūt alij qui repētina infirmitate correpti vel lōga egritudine pressi. eo celerius ad sanitatē cordis reduūt. quo de sanitate corpis q̄si desperati sunt. Generale nāq; est oibus vt cum infirmari ceperint/ tunc sancti esse vel fuisse velint. ⁊ tunc deū inuocare incipiūt quē prius audire nolebāt etiā vocantē. Nunc ps'. dicit. Multiplicate sūt infirmitates eoꝝ postea acceleraueꝛt. ¶ Hos ad bonū

sua paupertas. illos sua pducit infirmitas. q̃ si pauper ⁊ infirmi ñ fuissent/ in malo suo forsitan sp durarent. Quos apte puer ille egyptius significat. qui cū ex amalechitib⁹ ciuitatē dauid depdātibus venerat. sed eisdem cum p̄da reuertentibus eger in via remansit. ⁊ p triduum nihil oino cibi vel potus gustauerat. Quē dauid reperit ⁊ cibuz ⁊ potum tribuit ⁊ eius ducatu hostes interfecit. Amalechite ciuitatē dauid destruūt q̃n seculi huius amatores imaginez dei in semetipis p praua opa polluūt. Cum p̄da reuertunt̄ q̃n etiā in mala sua opatōe prosperant̄ puer egyptius eger in via ſmanet cum peccatoz aliq̃s a seculi felicitatib⁹ multimoda a uersitate repellit̄. Tribus diebus puer ille inabatus remansit. Per tres dies significari videnē tres pſperitatū species. quas amatores mūdi ad cumulū dānatōis sue plerūq; fortiunt̄. dignitas. s. nobilitas ⁊ diuitie. Puer ḡ ieiunus remanet cum peccatoz dignitate. nobilitatē ⁊ diuitias quibus delectari possit nō hz. Quem Dauid reperit. cibozq; ac potu reficit. quia hm̄oi peccatorem christus misericorditer ad se trahit. eiq; suaues delitias impartit̄ Eum vo dauid exercitus sui ducē constituit. quia nō nunq̃ cōtigit vt bō qui pauper in seculo fuerat. locū regimis inter religiosos accipiat. Qui eos ⁊ a quibus despectus fuerat interficit cū gladio vbo dei exerto. lubricos quousq; ⁊ carnales quib⁹ in mundo equari nō potuit/ a prava sua opatione verbis ⁊ exemplis occidit. ¶ Sic numiruz omnipotēs deus frequenter ⁊ quasi ex consuetudine pietatis sue/ stulta mūdi eligit vt confundat sapientes. ⁊ infirma mūdi eligit vt cōfundat fortis. ⁊ ignobilia ⁊ pntibilia eligit ⁊ ea q̃ non sunt. vt ea q̃ sunt destruat. ¶ Hinc in pabola veritatis dicit̄: Exi cito in plateas ⁊ vicos ciuitatis. ⁊ pauperes ac debiles. cecos ⁊ claudos compelle intrare. Qui aūt sint pauperes ⁊ debiles iam satis dictuz est. Videamus modo qui sint ceci ⁊ claudi. ¶ Ceci ⁊ claudi videt̄ mihi pinē ad tertiā afflictōis spēm. quā supza distinguēdo nominauimus puersitatem. Quare aūt duplici signat nomine puto ꝓpter duo genera hominū secula rū vicz ⁊ claustraliū. Ceci sunt qui lumē veritatis nō vident nec videre appetūt. Claudi sunt ⁊ nō ceci qui lumē veritatis quidē vidēt sed corruptōis sue pondere cōtracti rectos in opatōe gressus figere non valent Per cecos seculares accipe. qui oculo rationis carentes ⁊ suā sensualitatē sequētes nescierunt neq; intellexerunt in tenebris ambulant. ⁊ nolunt intelligere vt bene agāt. Per claudos claustrales intellige. qui assidua lectōe ⁊ iugi meditatōe edocti videntes. id est discernūt inter bonū ⁊ malum. inter sanctum ⁊ ꝓphanuz. sed tamen captiui duc cunt̄ in legē peccati ac p hoc claudicant in vijs dñi. ¶ Quomō aūt hos vel illos ad deum sua trahit puersitas? Quid vo ē puersitas? Et nūquid puersitas est afflictō Breuiter accipe Per uersitatē afflictionē ē mala ꝓscia. Hanc puersitatē afflictionē ē nullus ignorat. nisi qui stimulos mordentis pungētis ⁊ tumultuātis ꝓscie non sentit. Quid itaq; tam ad aratrū trahēdum ⁊ retro nō aspicēduz q̃ pungens consce stimulus vrget: ourū est ꝓ hunc stimulū calcitrare. Nunq̃ pacem ⁊ salutē habet q̃ recalcitrat sed cōtundit̄ ⁊ cōfundit̄ penitē ⁊ affligit̄ donec acquiescat. Cōscientiā seqre si vis saluus ē. Qui sequit̄ eā. nec errare poterit nec timere. Qui nō sequit̄ ipe sibi testimoniū reddit q̃ dānatus sit. Cōscientia em̄ sua indicabit eum in nouissimo die. Inspiciamus tamē p exempla si placz qualiter ad cōuersionē ducat quēq̃ mala cōscientia. Cōtingit plerūq; vt secularium aliquis mole grauatus criminū. qui nūq̃ voluit peccatis ponere modū. sed grauat⁹ est in malicia ⁊ semp̄ ꝓualuit in vanitate sua. tandē aliquādo ad cor redeat. ⁊ ipaz nimiam puersitatē ⁊ puersam nimietatē scelerum suoz horrere incipiat. Cūq; ceperit cogitare mala que gessit ⁊ mala que meruit q̃ execrādus sit coraz deo. ⁊ q̃ damnādus coram mundo. q̃ districtus iudex veniat ⁊ q̃ terribiliter peccatores punist. Cum hec inquā ⁊ his similia reuoluere ⁊ replicare sibi cepit in corde suo/ quāta putas undaz flumina sup cōscientie nauem tunc irruāt Quidni cōquassēt ⁊ confringat̄ ꝓcellos saluberiter furentibus nauis illa. ⁊ peat a via sua pessima ⁊ a vita sua nequissima vt eo respiscat ⁊ resipiscat melius quo saluberius

perijt. Nine pater ad filiū stulte iracundū frater tuus mortuus erat ⁊ revixit perierat ⁊ inuētus ē. Nic ergo talis cum ad cōuersionē venerit eo ꝑ ꝑfectius semp satagit deo seruire. quo se meminit nequius excidisse. sicq; fit vt sua eux ꝙuersitas apud deum ꝑ moueat. dū eum sp actiori penitētia deplorat. Cōtigit itē q̄ claustraliū aliquis spiritu pulsatus inuidie vel ire. curiositatis vel inepte leticie seu alterius cuiuslibz vitij dū resistere neglexerit. ⁊ longa dissimulatione assuefactus in vicio. vires auxerit inimico ꝑmittēte deo cadat in culpā luxurie vel alicuius grauioris. Solet nāq; superna districtio peccatū aliquotiēs punire peccato. vt qui in sordibus ē/sordescat adhuc. ⁊ sit supra modū peccans peccatū. qui diuinum ꝑmimus noluit seruare mādatuz. Quod tamen ⁊ in electis occasio est correctōis. ⁊ in reprobis cumulus damnatōnis. Cum igitur hō qui hmōi est. reatū suū videt. nōne angit ⁊ affligit a ꝑpua cōscia cōuictus ⁊ confusus. Nōne tandem confusio illa adducet iusticiaz. ⁊ afflictio talis alleniabit conscientiam? Corriget equidē maius peccatum. qđ est pena ꝑcedentiū viciox. ⁊ occasione illius corriget ⁊ leuiora vitia q̄ fuerunt causa illius peccati. Sic nimiz mirabiliter cūcta disponēte deo. electis suis oīa coopant in bonū. nō solū bona. sed ⁊ mala que faciūt. qz qui stando segnes esse poterāt/cadere ꝑmittunt vt feruentes fiant ⁊ magis cecidisse q̄ stetisse ꝑdest. cū dānaz ruine luctibus vberioribus recompenset

¶ Jam vo scōs diuinaz vocationuz modus est (vt supra dixim⁹) ꝑmonitō quā tripl̄r fieri diffinimus. Fit enī ꝑmonitio p miracula signox. p exēpla bonox et p vba doctox. Doctores sūt in hō loco accipimus oēs cuiuscūq; etatis vel ordinis a q̄bus vbuz salutis audimus. ¶ Per miracula igit̄ vocant̄ qui exhibito vel in se vel in alijs visibili miraculo ꝙuertunt̄ ad dominuz. In se vt cecus natus. In alijs. vt Nicodemus q̄ venit ad ihm nocte. Nēo enī inquit pōt hec signa facere que tu facis In se quippe nullū recepisse signū inuenitur. ¶ Per exempla vocant̄. q̄ ad aspectuz vel auditū sine etiā ad memoriā alicuius viri religiosi ex his quos ꝑsens adhuc secum in carne retinet/vel futuruz ia exutos corpe suscepit/animo accendit̄ atq; virtutes q̄bus illū effulsisse meminit ꝑ viribus imitari ꝓponit. ¶ Per vba doctox vocāt̄ qui viua voce p̄dicantū edificant̄ ⁊ ad celeste edificiū coaptant̄. O q̄ mirāda ⁊ tremenda sup nos est dei dispensatio. in hoc vocatōnis articulo. Enīuero/ multis dat̄ verbum p̄dicationis bono suo multis datur malo suo. Sic ⁊ multis subtrahit̄ bono suo. ⁊ multis subtrahit̄ malo suo. ¶ Illis datur bono suo. qui cum gaudio suscipiunt verbū/ ⁊ fructū afferūt in patientia. Illis dat̄ malo suo. qui audiunt voluntatem dñi/ ⁊ nō curāt facere digna. Illis subtrahitur bono suo. qui possent exinde nisi subtraheret̄ supbire vel fastidire aut etiaz contēnere. ac ꝑ hoc grauius iudiciū incurrere. Illis subtrahit̄ malo suo qui vel ꝑpter sua vel ꝑpter aliena peccata illud audire nō merent̄. qui si audirēt a sua fortassis prauitate corrigerent̄. ¶ O q̄ infelices sunt qui vbuz dei audire nō possunt. o q̄ infelicio tes qui etiā nolunt. o q̄ infelicissimi qui ⁊ oderūt. Be ꝑmis scriptum est. impedimenta mūdi fecerūt eos miseros. Be secundis. populus em̄ ad iracūdiam puocans est. ⁊ filij mendaces. filij nolētes audire legem dei. Be tertijs. Insipientes ⁊ maligni oderunt sapientiā. Et itez. Desperiſt̄ omne consilium meū. ¶ Primi iudicabūtur vt negligentes serui. secundi vt contumaces domestici. tertij vt cōtemnentes inimici. ¶ Primis quilibet homo loqui potest absq; scrupulo. Secūdis nullus ex facili debet nisi qui vel ꝑpter amicitiam aut affinitatem aut aliquid hmōi se ab eis exaudiri presumit. Si enim me nō exaudiri considero/ reus ero si margaritas ante porcos sparsero. Tertijs qui verbum dei subtrahit. male nō facit. quia ex hoc salutis eorum prouidet. quam etsi ex toto efficere nō valet. tamen hoc ꝑm quasi salus quod ex non audito verbo ac per hoc non contemptu/ minus damnat̄: Vince est q̄ quādo cum iudeis nos loqui contigerit. confusioni magis eorum q̄ conuersioni disputando operam damus. quia de cōuersione eorum quodāmodo desperamus. Et de his hactenus. ¶ Tertius aūt diuinarū voca-

tionum modus est inspiratio. quā multis modis fieri constat. Fit nāq; timore. amore. pudore. cōpunctione. devotione. intelligentia. sapientia. datione. redditione. aut gmentatōe ⁊ psummatōe cuiuslibet gratie Que (qñ ad alia pperamus) singillatim evoluere supsedemus. Hoc solū pmonemus. q hec sola vocatio p se sufficit ad cōtertēduz hoīez ceteraq; nulla sine ista aliqd valet. fremat mōs. pmat corp⁹. tumultuet pscia. chorusc̄et miracula. appareāt exempla addant ⁊ doctor vba. magis p hec blasphemie. murmuratōes. ptēptus ⁊ irrisiones. detractōes ⁊ psecutōes. q̄ gre aut vtutes suscitabūt.

¶ His itaq; de vocationū modis tāq; p exc̄ssuz dictis ad ppositū redeamus. Venite inq̄t dñs ad me ac̄. Cogitāti mihi qd sibi dñs voluerit in hoc vbo venite. Occurrit sñia. b. betñ. i sermone sup Cañ. cāti. lx. c. sic dicētis. Ondē mihi facie tuaz. Ad qd ⁊ vt mihi videt se magis ondere vult. Ita ē. videri vult. nō videre. Quid enī ille non videt ⁊ Ita frēs ppius ita mihi videt. Et ī hoc loco q ipse potiꝰ venire velle ad nos q̄ nos ad eum/ insinuet. vtrūq; tñ necessariū est ad eternam salutē. sed suuz venire nūm pcedere. nemo sane mētis ignorat. Est enī suū/ nīi causa. sicut ⁊ fit vbi cū. Eteni nisi ipe venerit ad nos. nos nūq; veniem⁹ ad eū.

¶ Oz qd dicimus. Quō venit q vbiq; ē. Quō venire pōt q nusq; deest ⁊ Quō etiā veniem⁹ ad eū qui ītobiliter ⁊ ītutabiliter ē supra oīa ⁊ infra oīa. intra oīa. ⁊ extra oīa ⁊ Utrunq; mirabile ē. s. q venit ipe ad nos. ⁊ q nos venimus ad ipm. Sed videamus quō fiat qđ fieri oīmodis cōstat. Et primo de aduētu ipius ad nos.

¶ Aduētus ipi⁹q̄ dripitus ē. Aduētus incarnatōis. aduēt⁹ dispēsatōis. aduētus aduocatōis. aduētus vltime retributōis. Primꝰ in plenitudine temporz. scōs in cordib⁹ electoꝝ. tertius ī cuiuslibet hoīs morte. quartꝰ in nouissimo die.

¶ De eo quē scdo loco posuim⁹ aduētu. s. dispēsatōis/ nūc agere intēdim⁹ ceteraq; omissis. Venit itaq; dñs ad nos vel in nos dispensatiue. cuz mētes nīas illuminat accendit ⁊ replet/ sui amoris igne. Tūc vo cum in nos venisse dicim⁹ cum intēsiozes solito sancti desiderij feruoz ēin corde sentimus. Et q̄to feruētiores sumus/ tāto eum p̄sentiozē credimus.

¶ Venit cū menti aspirat ⁊ vocē eius audis sed nō scis vñ veiat aut quo vadat. Vocē audis q; gñaz sentis. sed nescis vñ veniat. q; nō discernis vtrū de iudicio severitatis an de ppiciatorio bonitatis gña pcedat. Nescis q̄z quo vadat. q; ñ intelligis ad quē finē tēdat. Si aūt p eo q scire te putas quo vadat. q; sentis q in cor tuū vadat/ ptētiosius q̄rere insistas ⁊ vnde veniat. Sane me aliud rñdere posse nō fiteoz. nisi q de eo cordis loco vbi nō sentitur pcedit ad eū cordis locū vbi sentiat. Nō enī de exteriorib⁹ cuiusq; loci sedibus q̄si localit aduenies ingredit. sicut nec de interioribus aie successibus q̄si tpalit oriēs egredit. sed incōmutabilis in se manēs ab inexpientia cordis ad expientiā eius pdit vel certe de p̄sentia potētie qua vbiq; ē/ veniens ad p̄sentiā gñe qua nunc adest nunc abest transit.

¶ Est tñ ⁊ aliud qđ ō aduentu eius sicut ⁊ de recessu eius figuraliter dici possit. Venit siquidē ad nos duobus modis. ⁊ duob⁹ modis recedit. venit cum accedit vel apparet. recedit cū abit vel euanescit. Occūq; venit vel recedit/ ō loco ad locū gradatim trāsit. Nō vo apparet vel euanescit/ ex improviso se nīis aspectibus ingerit vel eripit. Euanescere aūt est nō ad nihiluz redigi. sz ab aspectu repente subtrahi sicut de dño scriptum est. Et ipe euanuit a b oculis eoz.

¶ Venit itaq; dominus ad nos/ cum divino nos exercitio ad vtutes erudit. Apparet nobis/ cum intelligentiam sacre scripture q̄q; etiā nō mediantibus inuebit. sive cuz subito lumē mire suauitatis infundit. Euanescit cuz nos inopinate in manibus aduer. arij derelinq̄t. Cū euanescit: mons cadens defluit ⁊ saxū trāsferē de loco suo. quia robustus quisq; qui monti ppter vtutum altitudinē. ⁊ saxo pter firmitatem compabilis erat. magna ⁊ subita temptatōne pstermit. Cum recedit paulatim terra alluvione cōsumit q; infirmus terre ppter deiectōez vite compabit. exigua sed assidua tribulatōe frangit. Veniens autem sive apparens subito letificat cor hominis. ⁊ p multitudine miserationū suaz implet omne animal benedictōe ⁊ expectat suis sanctis monitis/ factis nos rñ=

dere debere. Tñ necesse est fratres charissimi vt occurram⁹ obnūbi ei. ¶ Ecce audi stis qualiter ad nos venit. qualiter nos vocat. qualē misēdiaz misēdia indignis p̄rogat. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nūc dies salutis ⁊ tempus miserendi eius Scriptū quippe est. Benignus ē eīn ſpūs sapiētie. benignus ⁊ suauis est ſpūſſanctus ſpūs tuus o sapiētia que ex ore altissimi p̄diſti diſſimulās peccata hoīm ꝓpter penitentis ⁊ delens ea ꝓpter penitētiaz. ¶ Sed quid? Si benignus est/nūquid in eternū benignus erit? Erit quidē sed nō illis qui audituri sunt. Ite maledicti in ignez eternum. Nā subiecit scriptura. Et nō liberabit maledictū a labijs suis. Quisq; eīn maledictū extremū suberit q; benignitatē ſpiritusſancti in p̄senti ꝓtempſit. deinceps vēro nec p ſpīm ſapientie. nec p ipam liberabitur sapientiā. quia nec passio xp̄i nec infusio gr̄e ſpūſſancti/illi vnq̄ ꝓderit ¶ Quapter dilectiſſimi si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vīa. nolite spernere eius monita. nolite negligere tempus gratie qđ̄ p̄stō est. Pensate fratres pensate q̄ multitudinē misēdie p̄rogauit/ quantam iudicij districtionē qnq; exercebit. ¶ Qui nunc sinū pietatis penitētibus apit/tūc ianuam regni celestis ꝓemptoribus in eternum claudit. Qui nunc salubriter clamat Venite ad me om. q̄ la. ⁊ one. estis. ⁊ e. resi. vos. Tūc terribl'r intonabit. Ite maledicti in ignē eternū q̄ patus ē diabolo ⁊ angelis eī⁹. O q̄ maledicti sunt q̄ hoc audituri sunt. O q̄ eēnt miserādi si vlla eis deesset misēdia posset impēdi. Tū igit̄ fratres charissimi tps habem⁹ p̄occupem⁹ facie eius in p̄fessiōe. vt tā horrēdū maledictū possim⁹ euadere occurram⁹ obnūbi saluatori nostro disponam⁹ ascēsiones in corde nīo ascēdamus in montē dñi vt pueniam⁹ ad gloriaz regni. Difficil' quidē ascēsus/sz inestimabilis in puentōe fruct⁹. Bane qnq; nob ꝓponunt gradꝰ q̄bus veniam⁹ ad ipm. sed in q̄ tuor ad ipm venim⁹. in qnto ⁊ pueniem⁹. ¶ P̄ unus gradꝰ aduētus nr̄i ad ipm ē fides. scds dilectio. tertius obediētia. qr tus psetterātia. qntꝰ incorruptio. ¶ Be primo dicit ipe dñs in euāgelio. Qui veit ad me nō esuriet vnq̄. ⁊ q̄ credit i me nō sitiet vnq̄. Ite de scdo. Dis q̄ audiuit a p̄re ⁊ didicit veit ad me. hoc ē. Dis q̄ diuīnā audiuit inſpiratōez. venit ad me. i. p dilectōz sequit̄ me. Ite de tertio. Si q̄s vult post me venire abneget semetipm. i. obediat p̄ceptꝰ alteri⁹. De quarto aūt. Omne q̄ dat mihi p̄/ad me veiet. ⁊ eū q̄ venit ad me vtiq; p̄ seuerādo nō eijciā foras. De qnto dr̄ spōse in cañ. Veni de libano veni coronaberis/ Primos tres gdꝰ apl's brevit̄ sz eximia snīa pplexit̄ dicēs. Fides p dilectōez opat̄. Reliqs duos p semetipaz vītas his vbis exprimit. Qui pseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. i. incorruptōz possidebit. ¶ Nos q̄ntq; gradꝰ sic habem⁹ in li. sapie descriptos. Initiū sapie verissima ē discipline ꝓcupia Cura ergo discipline dilectio ē. ⁊ dilectio custodia legū illi⁹ē. custodia aūt legū p̄fūmatio incorruptōis ē. incorruptō aūt facit p̄ximū deo. Ubi p̄tin⁹ subinferē. Concupiscētia itaq; sapie/ deducit ad regnū ppetuū. Qđ̄ ē dicere. Fides q̄ est fundamētum ad pfectōz deducet edificiū Sapia ergo. i. cognitio veritatis ē edificium siue fabrica. cui⁹ initiū. i. fundamētū ē fides vera. Sic̄ ergo impossibile ē fabricā fieri sine fundamēto: ita sine fide impossibile ē placere deo Que fides recte dr̄ ꝓcupia disciplineq; Ut fides vera sp ꝓcupiscit scire legē vite ⁊ disciplineq; ne forte pefluat. ne forte in vacuum currat. ne p spū vītat̄ spīm sequat̄ errōis. Post ꝓcupiaz disciplie/seq̄t dilectio vt disciplinā quā appetis nosse studeas ⁊ diligē ne sit tibi molesta ⁊ grauis. licz aliquatenꝰ videat̄ eē nō gaudij sz meroꝛ. ¶ Post dilectōez sequit̄ custodia legū. i. obediētia. qđ teste. b. Bre. P̄obatio dilectōis exhibitio est opis. Oportet aūt vt ipa obedientia sit ꝓstās. sit vera. sit hilaris. sit affectuosa. Cōstās illoꝛ obediētia nō ē q̄ ad ea q̄ sibi placuerint/tm̄ obedire ꝓponūt. Vera illoꝛū obediētia nō ē q̄ p lucro vel ꝓmodo tpali obeduīt. Hilaris illoꝛ obediētia nō ē q̄ cū murmure vel rn̄siōe nolētis q̄ iubent̄ pficiunt. Affectuosa illoꝛ obediētia nō ē qui et si rn̄dere nō audēt. rancorē tn̄ ⁊ malivolentiā in pectore vsant. In opatōe tn̄ obediētie duplex solet euenire piculū Si aūt ea q̄ p̄mo suscipis benivole. postmodū mutato gio tenē incipias cū rācore. ¶ Obediēs

vo annectēda ē pseuerātia qm̄ initiū boni opis qđ pderit si pseuerātia desit. Que bñ ꝓsumatō incorruptōis vocaē. qz incorruptionē inchoatā i via ipa pfectꝰ ꝓsumari 7 coronari facit in pria. Recte aūt subinferē qz incorruptio facit nos primos deo. 7 q huic soli ꝓmittaē oei visio dicēte dño. Bti mū. cor. qm̄ ip. deū videbūt. Notāduz tm̄ q alia ē incorruptio quā tenem9 in via atq alia quā possidebim9 in pria. Incorruptio pria ē impassibilitas corpis 7 eterna stabilitas cordis. Incorruptio aūt vie ē castitas corpis 7 puritas mētis. Vñ ad ꝓmēdatōz spōse dz in Can. Pulē es 7 decora filia hierusalē. Pulē vicz mundicia corpis. decora puritate mētis. Uerūtm̄ si hꝰ sciēdū q hāc ipaz vie incorruptōez pfecte neq; obtinere possum9 in hac vita. Quātalibet ei i hac vita mūdicia fulgeat/ q tūc cūq; pfidē polleat sp tm̄ in semetipo portat vn corruptōez pati cogaē. Integritatē corpis sic ꝙs habuerit vt nō solū opa sed 7 sensus ipos per qs opa fiūt/ mortificauerit. Dz qs gliabit̄ poia castū se hīe cor? Exq̄ em̄ mēs bōana puritatis auctorē in ꝓmo pente deseruit. i puris cogitatōib9 nō coinq̄nari nō pōt. etiam si velit. Erit tm̄ p gram dei qm̄ 7 sine ēmino volet. 7 valebit sine impedimēto. qm̄ s. natura nra trāsibit in gliaz. qm̄ corruptio induet incorruptelā. qm̄ mulier. i. fragilitas hūana/ amicieē sole claritatis 7 lunā mutabilitatis habebit sub pedib9 dejectā vicz et ꝓculcataz. Itaq; incorruptio vie facit nos ꝓpe deū sed incorruptio patrie facit nos ꝓximos deo. vtpote iam silles ei. 7 hoc est qđ supra dixim9. qz in q̄nto gradu vsq; ad ipz puenient9. ¶ Multa qđē 7 alia opa sūt q̄bus venim9 ad ipm vt ē elyna. ieiunīū. oīo 7 hisilia. sz hec 7 q̄cūq; sūt talia sub aliq̄ hoz graduū q̄si spēs sub genē ꝓtinēt. Ad fidē nāq; ptinet devotōis feruor iusticie zelus 7 defēsio. Ad obediētiā. declīare a malo 7 facē bonū. abstinēria ꝓhibitoz. 7 obsnātia mādatoz. Ad pseuerātiā vo fortitudo. magnanimitas 7 tolerantia. Ad incorruptōez aūt oīo mūda. ꝓtēplatio assidua. ꝓtēptus seculi. 7 intensa dilectio dei. aliaq; q̄plūra in hūc modū. ¶ Ecce audistis fres kīm qb9modis dñs venit ad nos q̄ buscq; modis nos venim9 ad eū. nūc audite q̄les 7 q̄s vocare dignat̄. Dēs inq̄t q̄ laboratis 7 onerati estis. ¶ Uenite ad me omq̄ la. 7 one. estis. Quotiēs vba ista sc̄i euāgelij recitāē i auribꝰ fideliū/ eleuatio mox oculoz. tūsio pectoz 7 suspiria cōcitant̄ cordiū. Quare hꝰ. Quia recognoscim9 pfecto dēs recognosam9 singūq; laboram9 7 onerati sumus. In labore 7 sudore vultus nri vescimur pane nro. 7 onere peccatoz nroz dēs ꝓmimur. ¶ Dēs q̄ laboratis. Istud q̄ nō est discretiū vt vicz referri debeat ad eos tantū q̄ laborauerint 7 onerati fuerint q̄si innues aliq̄s fuisse laboris 7 oneris exptes. 7 ipos nō eguisse misc̄dia dei vocātis. Est aūt accipiēdū causalit̄. vt sit sensus. venite ad me dēs q̄ laboratis 7 one. estis. i. qz vos dēs laboratis 7 onerati estis. Cōclusit em̄ scriptura oīa sub peccato/ vt ꝓmissio ex fide ihu xpi daret credētibus. Dēs quippe peccauerūt 7 eguerūt gīa dei. ¶ Laboratis 7 onerati estis. Si quis sub eodē sensu velit accipe laborātes 7 oneratos/ vt seq̄ns dictio ꝓcedēris sit q̄si exposito. ego cōtendendū non duco. Dis quippe labor iuxta aliq̄s onus dici pōt 7 econuerso. Attm̄ hūanas actōes cōsiderāti/ liquido cōstabit aliquā dr̄am posse assignari. Multi em̄ laborant qui onera nō portāt. nullus aūt onera portat quin in hocipo q̄ portat laboret. Obligr̄a. scriptores. pictores. sutores ceteriq; artifices. qui in penetralib9 suas implēt artes. nūquid onera portare dicendi sunt? Attilli qui ligna lapides seu alias quaslibet res humeris impositas portāt et onus ferre 7 sub onere laborare dicūē. Juxta hāc cōsideratōez. qui leuē aliquā molestiā sustinet/ laborare simplicit̄ dici pōt. qui vo gravem 7 que supra vires suas eē videaē portat/ iure oneratus eē narratur. Dicit̄ ergo: Ue. ad me. o. 7c̄. ¶ Laborātes itaq; 7 oneratos possumus accipe. Primo vtrūq; populū iudaicū. vicz ac gentilē. deinde vtrūq; sexū viruz ac mulierē. deinde divitem 7 paupere. religiosum 7 secularē. innocentē 7 peccatorē. subditū 7 plātū. ꝓtemplatiuū 7 actiuū. tēptationib9 carentē 7 temptationibus gravatū. idiotā 7 lr̄atū. sanū 7 infirmū. senem atq; iuuenē. Ut inexcusabil̄ sit oīs hō cuiuscūq; sit secte. ꝓditōis. etatis 7 sexus. Sicut ei nullē inpēr? sine onere aut

labore. ita nullꝰ ptermissus ē absq; vocatōne. ¶ Eccex q̄dē ē vniuersalr q hō nascit ad laborē ſz aliqs (vt diximꝰ) respectu alteriꝰ absq; onē ē. ¶ Būt aūt multi labores ⁊ multa onera. ¶ Laborabat itaq; indeꝰ ab initio ī custodiēdo lr̄az legis. gēr aūt torꝰ ⁊ sp fuit sub onē diabolice seruitutis. ¶ Laborabat itē ⁊ adhuc laborat masculus cura domestice puisiōis. ſz mr̄ier addicta iacet sub onē maritalr dñatōis dicente ad eā dño Sub viri ptāte eris ⁊ ipe dñabit tui ¶ Laborat diues typo elatōis pauꝑ vo oppmit pōdere tyrānice dñatōis sic scptū est. Venatio leonis onagri ī heremo. sic pascua diuitū sūt pauꝑes. ¶ Laborat religiosus abstinere se a negocijs secularibꝰ sub q̄bus torꝰ succūbit volēs nolēs hō secularis ¶ Laborat innocēs custodire innocētiam suā q̄ pctōr pdita / sub pōdere pctoꝝ gemit ¶ Laborabat subditꝰ q̄lit dignaz exhibeat reuerētiā ⁊ obedientiā platis. platꝰ aūt onus solicitudis portat tāq; deo rōez p subdit redditurꝰ. ¶ Laborat ꝓplatiuꝰ quō placeat deo quō ꝓficiat sibi ⁊ ꝓrio. actiuus vo sub onere actōnis desudat vētos ⁊ pluuias mundanoꝝ negocioꝝ tolerat. vt cortine tabernaculi ī sua puritate pmaneāt ¶ Laborat tēptatōe carēs. in custodia sui ⁊ compassiōe ꝓximi. ſz alius mlr̄az tēptationz pondere pgrauat. ¶ Laborat idiota scire tm̄ q̄ sibi ꝓuenīat. lr̄atus aūt magno se spōte subdit oneri curiositatis. scire appetēs ⁊ curiose inuestigās naturas ⁊ causas. motōnes ⁊ mutatōnes rez singularꝝ. Vidit inq̄t salomon q̄ hoc q̄z esset vanitas ⁊ afflictio spūs eo q̄ in multa sapiētia multa sit indignatio. ⁊ qui addit sciaz. addit ⁊ laborem. ¶ Sanꝰ etsi nulla tribulatōe laborat ipa tñ hūanaꝝ necessitatū vicissitudo ei laborē est. Infirmo aūt sua infirmitas onus est. ¶ Laborat etiā senex tedio vite pñtis. Juuenis aūt sub onere ē naturaliū incētiuoꝝ portās pōd diei ⁊ estꝰ. Itaq; si recte cōsideras / si diligēt inspicis naturā hūanā / quid aliud q̄ laborē ⁊ dolorē cōsideras? Quid bz āpliꝰ hō de vniuerso labore suo q̄ laborat sub sole nisi vanitatē ⁊ afflictōez spūs. ¶ Libet inē hec / vndeci illa esaie onera ad mediū adducē: ⁊ onerati estis / p̄m interptatōez nr̄oim / dūtaxat adaptare. Hā pphetia ordie ꝓsecq; nō est nr̄i ꝓpositi. ¶ Jn pmis ergo ponit onꝰ babylonis qō interptat ꝓfusio. Onus igit babylonis portāt increduli q̄ p ꝓfusionē incredulitatis ⁊ malorum opez semetipos ꝓfusioni ⁊ maledictioni pparāt. Oquit ꝓfusio mētes eoꝝ. ⁊ iō cōfusi sunt. q̄m dñs pspexit eos. ¶ Subdit onus philistijm qō sonat potōr cadentes. Onus ergo philistijm p grue imponit misere mr̄ieri. q̄ tā viro q̄ sibi potōez mortis pbuit. ⁊ cū eo parit de statu felicitat cadēs leges miseriaꝝ ⁊ mortis q̄s meruit ipa ꝓpesius portare cōpellit. sicut ipa a dño dr. In dolore paries. ⁊ sub viri ptāte eris rē. ¶ Adiūgit q̄z onus moab. ⁊ moab interptat ō pre. Nō onus bn̄ portare dicūt oēs qui pauptate ⁊ inopia tpaliū pmunt. q̄ p uaricatōis pmi pēs ade porissimū in ipsis cape exprimētū possum⁹. q̄ nō solū mō peccatoꝝ ſz ⁊ erūnaꝝ sarcinas / de pēe q̄dā hereditaria deuolutōe q̄si filij trahūt. ¶ Subinfert onꝰ damasci qō dr sanguis potus vel sanguis osculū. Onꝰ aūt damasci portant hoies hꝰ seculi q̄ p hoc q̄ secularia negocia tā desiderāt q̄ indesinent tractāt q̄ vix aut nullatenꝰ sine pctō pagi pñt. sanguinē q̄dā mō bibunt ⁊ osculant. q̄ pctis q̄tūcūq; maculari noscunt. Si aūt in ipis negocijs pctā volūtaria ꝓmitterēt / non iā sanguinē biberēt vel oscularēt. ſz ipo sanguie involuerent ⁊ ūmergerēt q̄les illi sunt de quibꝰ dicit ps. Uiri sanguinū declinate a me. Et Esa. Adanꝰ vie sanguīe plene sūt. ¶ Et tales vtiq; nō ad onꝰ damasci. ſz ad onꝰ ptinerent egypti qō interptat tenebre. Onꝰ aūt egypti portāt pctōres nequissimi qui malicie sue tenebris excecati / q̄ se mala sequāt scire nō curāt. ⁊ qui ad lumē veritatis venire sūmope deberēt / tenebras suas sp deteriꝰ peccādo augēt. Vt esa. b. Gre. ait. Dz hoc plerūq; hūanus animꝰ ꝓpriuz q̄ mor vt in culpā labēs a sui adhuc lōginꝰ cognitione sepet. Nocip̄m nāq; malitz qō agit. meri sue obicem añ oculos rōis interserit. Uñ fit vt aīa ptius volūtarijs tenebris obsessa / postmodū bonū iā nec qō ḡrat agnoscat. Lux q̄ppe veritatis q̄ subtilit reprobox culpas eramiat q̄ habita negligēt: eo pmittit districtiꝰ iudicās vt nec amissa reqrāt nec cū ab actu repellit fugita sensu ¶ Sequit

onus deserti maris p qđ pōdus miseriaꝝ babylonis recapitulat. Mare pñs seculū significat. desertū vo derelictū ōr. Onus ergo deserti maris. i. derelicti seculi. portāt eccl'a plati. qꝝ amaritudies ꝛ pcellas pñtis seculi. q̄s ppter deū relinq̄re curauerūt. in quisione subditoꝝ rursuꝝ subire compellunt. ¶ Debic ponit onus duma siue ydumee Duma enī regio ē ydumee. Duma interp̄tat tacēs. ydumea erena. Hoc onus portāt actiui. qꝝ erenas actōes ac domesticas solicitudies p fratrib⁹ ꝛ ep̄latōi vacantib⁹ erēplo marthe p sorore laborātis pie sūministrāt. ac p hoc a pteplatōis inbilo se q̄si tacentes in pspectu dei reputāt. Vñ ē q̄ graue sibi onus hoc arbitrāt. beati⁹ existimātes ꝛ grati⁹ amplexantes si pcederē eis cū pte platiuis inbilare deo in voce exultatōis q̄ implicari negocio erene actōnis. ¶ Et qꝝ inter ipos actiuos sunt pleriq̄ q̄ varijs tribulatoib⁹ ꝛ tēptatoib⁹ fatigant. recte oneri duma pcunat onus in arabia qđ sonat campestris siue hūilis. Campus vt nostis locus certamis ē. diabol⁹ aūt in cāpo ē. vel q̄si miles patus ad p̄liū. vl' tāq̄ leo rugiēs ꝛ circuies vt inueniat quē deuoret. Onus ergo in arabia portat/ q̄ p dere tēptatōnū p̄mit. q̄ molestias carnis aut spūs patit. cui colluctatō est tā aduersus carnē ꝛ sanguinē q̄ aduersus spiritalia neq̄cie in celestibus. Si aūt arabia hūilis interp̄tat. recte onus in arabia portat q̄ in tēptatōe p̄stituit⁹ spōte se humiliat. ꝛ exhūiliato corde dei adiutoriū p̄ aduersarij tela iploret. vel certe q̄ tēptatū sua aduersitas hūilē ac tristē reddat quē p spe ritas supbū ꝛ letū faciebat. ¶ Sed et onus vallis visiōis q̄ hier⁹ma ppha exp̄mit. nō q̄ in valle sit sita sed ppt reprobos mores despective ita sit cognomiata. Onus isto cōgrue ōr portare fert⁹ siue phs sapie mōi dicit⁹. q̄ qꝝ stulticia ē apud deuꝝ q̄si in valle onus sue curiositatis portāt ꝛ arbitrātes se p sue subtilitatis vi. uꝝ/occulta penetrare. ab occultoꝝ deteri⁹ caligāt vitate ¶ Jam vo subdit onus tyri qđ ōr angustia. Onus aūt tyri. i. angustie portāt q̄ diuersaꝝ infirmitatū angustias tolerant. qꝝ hoc p̄m qđ eis vinere dat sine doloꝝib⁹ ꝛ erūnis trāsigere non p̄mittunt. ¶ Onus vo iumentoꝝ austri extremo in loco ponit qui noīe relig̃e duarum tribuū designant. qui socijs transmigrantibus/in terra sua resederāt. q̄ reliquie iumenta dicunt ppter deprauatōez sue fidei. austri vo ppter situ loci. Tribus enī iuda ꝛ tribus beniamin/ad australe p̄tem terre p̄missionis sortē accepant sue possessionis. onus igit iumentoꝝ austri portāt iuuenes ꝛ p̄cipue in sancta religione viuētes qui recte dicunt iumenta ppter fortitudinem virtū. ꝛ austri ppter caloꝛē naturaliū incentuoꝝ. Ni tanq̄ forma iumēta in calidis regionib⁹ cōmorātia/ portant onera iuuenturis. tolerāt grauiores luctas carnis. ferunt ppensius rigoꝛē discipline. ꝛ seniores semp adiuuāt in omni laboꝛe. ¶ Sed qꝝ fastidiosuꝝ eēt de q̄litate ꝛ qualitate laboꝝ ꝛ onerū singuloꝝ tractare/lectori hoc p exercitio relinquenduꝝ ducimus. Hoc solū cōmemoram⁹ q̄ omni laborāti ꝛ onerato ad gr̄am dñi ipo vocāte veniendū indicit. Ad quid? vt requiescāt a laboribus suis ꝛ allenient ab oneribus suis. Nam subdit. Et ego reficiā vos. ¶ Trāsite ad me oēs qui p̄cupiscatis me. ꝛ ego reficiam vos Quid ē reficiā? Verbū hoc equiuocū est. Reficere enī est repare. reintegrare ꝛ alimēto refocillare. Triplex ergo in hoc verbo cōmēdat eius largitas p̄ triplicē nr̄am necessitatē. Eram⁹ siquidē pditi ꝛ quasi ad nihilū redacti. eram⁹ cōfracti ꝛ corrupta. fames adhuc esuriētes ꝛ ieiuni. Perditi eramus p p̄mi pentis in obedientiā. corrupti p ppriā culpā. ieiuni sumus ppter quotidianā desidiā. Jpe aūt p̄m diuitias gratie sue repauit nos. reintegrauit nos. refocillauit nos. Repauit p passionē ꝛ crucē suā. reintegrauit p p̄uersionis gr̄am. refocillauit p visitatōnez assiduā. Jnteq̄ reparet nos eramus filij tenebraꝝ ꝛ pditōis. anteq̄ reintegrauit nos eram⁹ filij miseriaꝝ ꝛ iniq̄tatis. ꝛ nisi p̄tinuo refocillet nos egētes fame ꝛ squalidi p̄manebim⁹. ¶ Sed nō est p̄tereunter intuendū q̄ refocillatio ista sue refectio triplex est. Alia est incipientiuꝝ alia p̄ficientiuꝝ. alia pfectoꝝ. Jncipientes alunt pane laico siue ordeaceo: p̄ficientes pane sctō ꝛ mūdo. pfecti mana de celo Panis incipientiū est p̄scie purgatio. panis p̄ficientiū est sctā deuotio. mana pfectoꝝ est pura p̄teplatio. ¶ Attēde singla nouit qđ

veniens ad cōuersionē z afferens ad dñm de regione dissimilitudinis cōscientiā mlt̄is oneratā peccatis. quid aliud dignus ē audire a dño nisi illis apl̄i. Tu sta illic aut certe sede sub scabello pedum meoꝝ. Nec tamen vilipēdenda est statio illa vel sessio vbi peccatrix illa pissima veniam obtinuit peccatoꝝ. Sedenti itaq; ad pedes dom̄i Jesu z recogitanti oēs annos suos in amaritudine anime sue apponit̄ a dño panis. nō quidē subtilis z candidus. sed asper et hispidus sicut ordeū asperū z hispidū est. Panis iste afflictio pn̄ie est. ordeum vnde conficit̄ panis hic est cōtritio vera. confessio pura. intensa voluntas penitēdi. z dei in cinere ac cilicio satisfaciendi. Panis hic colligit̄ ex cōsideratōe peccatoꝝ. cōspergitur timore iudicis viuoꝝ atq; mortuoꝝ coquit̄ metu gehēnalium tormentoꝝ. ¶ Panis sic collectus z sic cōfectus ad pedes dn̄i comestus generat satietatē. p sciētie videlicet purgatōez. Magna quippe satietas et sufficiens refectio in nomē cōuerso q vicz nō mordet̄ mala p sciētia de p̄teritis. nec aspe repellit̄ p malā volūtatē habitam de futuris. ¶ Hic panis nō incōuenienter dici pōt laicus eo q multis etiā in seculo positis ad manū est. Ordeaceus etiā dici pōt. quia fuoꝝ nō filioꝝ cibus ordeū est. z incipientes nōdum acceperūt spm̄ adoptōnis sed spm̄ habent interim fruitutis in timore sicut exiꝑoꝝ voce p ꝓphām dr. sicut oculi fuoꝝ in manibus dn̄oꝝ suoꝝ. ita oculi nr̄i ad dn̄m deū nr̄m. Atvbi p cessu tpis is q ei⁹modi est iā cepit respirare z aspirare in libertatē glie filioꝝ dei z timore depositoiaz adeptus fuerit spem venie ꝓpter bonā voluntatē suā puto q iā dignus habebit̄ qui a dño dicat̄. Fili surge z sta sup pedes tuos Et it̄. accede huc vt tangā te fili mi. Accede p bonā volūtatē vt tangā te p deuotōis infusionē. Stabit igit̄ ad mēsam magnaz vt videat faciez dn̄i in iubilo. vt comedat panem coꝝ dño. panē vtiq; sanctū. panez mōm. panē colonis cādidi saporis eximij. panem ex similа suauitatis p̄fectuz z igne diuini amoris coctū panis iste filioꝝ ē sue amicoꝝ qui tā fide liē q̄ fiducialiē clamare pōt ad dn̄m. P̄r nr̄ q es in ce. pa. nostrū quo. da no. bo. ¶ Panis ē sancta deuotio. panis oīs suauitas siue cōsolatio spūs. z super oēm panem panis gr̄e lachrimaꝝ. Hic panis aiam esurientē replet bonis z infundit nobis memoriā abūdantie suauitatis. Qui panis recte pōt dici sctūs ꝓpter virtutum exercitia z cādidus ꝓpter lucis spa. z tam mōs vt nulli eū edere liceat nisi sacerdotibus. sacerdos dr q̄si sacra dās vel sacrificia p populo offerēs. Qui ergo tal̄ nō fuerit qui p vite merito sacrificia oīonū digne p ppl̄o īmolet tā sancte mēse xp̄i ptic̄ipare nō habet. ¶ Et nota q sicut ē panis pane suauior z cibus cibo melior. ita ē z status statu felicior. qz is q paulo ante sedebat ad pedes ibu p spm̄ timoris z mādūcabat in gemitu suo panē doloris. iā nūc p spm̄ pietatis surgit. p spm̄ scie ꝓficit. p spm̄ fortitudinis ascēdit. p spm̄ cōsilij accedit. p spm̄ intelligētie diligentius intuet̄ z p̄sidet. qd mēsa p̄fāmilias dulcedis cōtineat. spūs nāq; pietatis efficit eū deuotū. spūs sciētie discretū. spūs fortitudinis ad sua aduersa validū. spūs p filij ad aduersa aliena caritatiuū. spūs intelligētie ad diuina speculatiuū vt videre iā incipiat q̄ sit volūtas dn̄i bene placens z ꝓfecta z exultet in misc̄ōia diuia ¶ Et ita quidē se hz status ꝓficiētiū z processus de vtute in vtutē eūtiū. Tu q̄z bone ibu pasti in dulcedine tua ita inq̄ pasti cibū illoꝝ z p varietate ꝓfectuū sapore diuersificas internaꝝ suauitatū. Que aūt est ꝑpatio cibi ꝓfectoꝝ. ¶ Manna est z de celo venit. māna est ab scōditū qđ nemo nouit nisi q̄ gustauit. cibus ē sicut incōpabilis ita z ineffabil̄. z solus spūs sapie nūi strabit illū. Ceteri cibi de terra oriunt̄ orti colliguntur. collecti ꝓterunt̄. triti cōficiunt̄ cōfecti coquūtur. z sic demū comestibiles efficiunt̄. Oīa hec studij z laboris humani sunt z singulis vtutibus assignari pōt. Mā de corde puro q̄si de ētra bōa p affectū oriūt̄. p appetitū colligūt̄. p discretōz ꝓterūt̄ p approbatōz ꝓficiūt̄ p amorē coquūtur z tūc demū abiles ē inchoāt̄ vt frequēntia suauitatis coꝝ afficiāt. Sola autem cōtemplationis puritas q̄si māna de celo venit atq; in momento z in ictu oculi mirabiliter afficit z ineffabil̄r iebriat aiaz fidelē. eā dūtaxat q̄ diḡ erit ita visitari ab altissimo z xti tā suaui cibo. De bis refectōib⁹ in cāt.

cõñ. scriptũ ẽ. Comedite amici ⁊ bibite ⁊ inebriami kmi. Incipiẽtes ⁊ ꝓficiẽtes amici vocanẽ ⁊ comedere ac bibere monẽt. hoc ẽ cũ labore ⁊ frequẽti studio vtentes in vẽtre aĩe cõgerere. Perfecti aũt kmi nolanẽ vtpote in suplatiuo gradu cã ꝓstituti/q̃ inebriari exhortanẽ ꝓtemplatõis viez dulcedine a sensibus corporeis in sursum ducẽtis spũs alienari. Sicut ei ebrietas mẽtem euertit ⁊ penitus sui ĩmemorẽ reddit. ita ꝓtẽplatio nis impetus aĩaz quã sublenat ab oñi sensu corporeo rapit ⁊ q̃si in oblionẽ sui funditus abducit. Tũ caccẽdit ⁊ inflãmat ardore mirifico. ⁊ sopitis vndiq̃ carnalium voluptatũ illecebris. extinctis oĩm mũdaliũ cupiditatũ fallacijs. remot̃ a memoria corporeaz fit̃itudinũ fantasijs ⁊ cogitationũ ꝓmuniũ impedimẽtis tota ferẽ in ãplexus vbi ad oscula spõsi ad ꝓmiũ xpi. ibi gustat ⁊ videt q̃ suauis ẽ dñs. q̃ mag̃ multitudo dulcedis ei⁹. ibi reꝙescit a turbine ⁊ a pluuia. ibi sedet in spõsi vmbra. ibi mãducat illud dulcissimũ diuine suauitatis mãna. Jaq̃ audire dig̃ erit a dño. Veni spõsa mea colũba mea ꝓxia mea. Ad qđ? Ut vinceri dem sedere mecũ vt vicẽti dem mãna absc̃ditũ. vt vincẽti dem edẽ de ligno vite qđ ẽ in paradiso dei mei. Hõ iaz sedebã sub mẽsa cũ fuis. nõ stabis ad mẽsaz cũ filijs. sz sedebis ad mẽsam cũ ꝓfamilias. vt de bonis dñi gaudeas ⁊ comedas cũ illũ quẽ ignorabas. tu ꝛoẽs ꝓres tui. dulcez ꝓ oñi fructu frumẽtis vini ⁊ olei. ¶ Tal̃ ꝓfecto aĩa/cũ de penetrabilib⁹ spõsi ꝓcesserit plena caritate ⁊ dilectõe inebriata ⁊ se redierit. puto si interroget̃ xñ venerit aut quid audierit in secretario dilecti sui? q̃ ex memoria abũdãtie suauitatis illi⁹ qua refecta ẽ eructuãs ex sñia rñdebit. Introduxit me rex in cellã vinariã. ordinauit in me caritatẽ. Et iterꝝ. sub illi⁹ vmbra quã desideraueraẽ sedi ⁊ fructus ei⁹ dulcis gutturi meo

¶ Hec ẽ frẽs mei refectio aĩaꝝ sctãꝝ. hec pascua dñicaꝝ ouiũ. quã laborãtib⁹ atq̃ oneratis ad se venicẽtibus/dñs ꝓmittit dicens. Et ego reficiã vos. Acsi patẽter dicat ego parabo in ꝓspectu vr̃o mẽsam. ego vobis ꝓparabo refectõez ꝓ capacitate singulorꝝ differentẽ. Ego noui figmentũ vestrũ. ego noui ꝓfectũ vestrũ. ego noui quid singulis expediat. quid ꝙueniat vnicuiq̃s Si venerins ad me ⁊ mãseritis in fmone meo mẽsurã refectõis bonã vobis oĩm⁹ dabo. sed alijs refertam hoc est simpliciter repletam. ꝓficiẽtibus coagitatã. hoc est contusionibus ⁊ quibusdã cõpressionibus repletam. ꝓfectis supefluentez vel supcumulatãz. Quapropter nolite tardare nolite formidare. venite ad me ⁊ ego reficiam vos.

¶ Ego sum panis vite. ego aqua sapiẽtie. ego splẽdor lucis eterne. ego vitis vera ⁊ vinum cor hoĩs letificans. ego cynamomũ ⁊ balsamũ aromatisans. ego sum granuz oĩdei penitẽtibus. ego granum frumẽti ꝓficientibus. ego dulcedo mellis ꝓfectis. ego panis de celo veniẽs habẽs oĩe delectamẽtum ⁊ oẽm saporẽ suauitatis. Ego sũz lux mundi. lucifer dici ⁊ sol iusticie ego viola boni. ego flos campi ⁊ liliũ conuallium. Ego sum via veritas ⁊ vita. ego sum mirra electa. nard⁹ odorifera. oliua fructifera. Ego sum fons hortoꝝ puteus aquaꝝ viuentiũ ⁊ vena gr̃aꝝ. Ego sum venia peccatoꝝ. gr̃a iustoꝝ ⁊ gloria sanctoꝝ. Ego sum adiutor pauperꝝ ⁊ pater orphanoꝝ ⁊ iudex viduarum. Ego sum dñs seruoꝝ. pater filiorum ⁊ sponsus fidelium animaꝝ. Ego inuabo pusillanimes. refouebo flebiles. cõsolabor flentes. Quod perierat requirã. ⁊ quod abiectum fuerat reducã. ⁊ quod fractuz fuerat alligabo. quod infirmũ fuerat consolidabo ⁊ qđ pingue ⁊ forte custodiã. Venite ergo ad me ⁊ ego reficiaz vos. Omnib⁹ omnia fio. oẽs inuito. dimittere vos ieunos nolo. venite ad me ⁊ ego reficiam vos.

¶ Sequit̃ tollite iugũ meum sup vos. Duob⁹ modis possunt hec vba accipi. ex quoꝝ altero. diuia benignitas. ex altero sapiẽtia dei magnifice ꝓmedat̃. Sapiẽtie in hoc q̃ in cã breui clausula. oĩs recte viuẽdi norma est exꝑssa. Benignitas vo in hoc q̃ suuz iugum appellauit. ⁊ hoc nos trahere monuit. ¶ Quo mõ benignitas ei⁹ in hoc cõmẽdabilis appareat attẽde. Tollite inquit iugũ meũ sup vos. Deũ inquã. acsi dicat. Jugum quoddam imposui mihi. ⁊ ipm iugum ẽ charitas q̃ diligo vos. hoc ergo iugũ meũ tollite sup vos. i. diligite me q̃ ꝓ dilexi vos. Vide hõ si nõ infinita b eluceſcat benignitas dei. q̃ deus est ⁊ crea-

tor olim seculor. Jugum dilectōnis nō dignat trahere nobiscum nec sufficere sibi iudicauit vt eē inter nos z sup nos sue p̄sentia maiestatis/ nisi descēderet ad nos et esset in nobis tanq̄ vnus ex nobis. tuz per p̄sentiam susceptę humilitatis. tum p gratiam mutue dilectōis. ¶ Nūquid tāte ac tali benignitati ūmo (vt ita dicā) humilitati eius ingratꝰ esse poteris. Venerare filiā in salutatore tuo sacratissimā eius sublimitatē. z nō minꝰ admirare sincerissimā eius humilitatē. Reuerere in illo q̄ deꝰ nr̄ est z nihilominꝰ amplectere q̄ caro z frat noster est. Trahe iugū dilectōis cū eo qđ nō est aliud nisi vt cōtendas redamare euz qui amauit te. Contēde diligere certatim dilige curre q̄tuz potes/ p̄curre tā nō potes. qz ab eterno dilectus. z amplius dilectus tā adhuc minus diligis. Dilige tamē creatorē tuū. redemptorē tuū. dilectorē tuum q̄tuz potes z ex q̄to debes nam potes parum z debes multū. vel potius debes ex multo. i. ex toto corde tuo. ex tota aīa tua. z ex oībus viribus tuis. i. ex omni qđ scis z es z potes. Certe sumillies z millies tā es ses z scires z posses q̄tum es z scis z potes. ex hoc tota liē toto diligere teneteris eum. Et si etiā ex toto hoc diligeres quid es tu ad deum? Respō debo tibi inquit. Deinq̄ maior sit deus hoīe. Quis p̄or dedit illi z retribuet ei? Quis amplius dilexit eum vel quis saltem eque dilexit eum? Jp̄e nimirum nos p̄cedit diligendi inchoatiuoe sicut p̄cedit eternitate. ip̄e nos p̄cedit diligendi intēsione sicut p̄cellit maiestatis immensitate. Facergo o homo qđ potes. z si q̄tum debes nō potes. Diligit pbus euz p eo q̄ creatus ab illo est. Gratias agit ꝑmo q̄ voluerit euz potius eē aliquid q̄ nihil. scdo q̄ potius hoiem q̄ pecus. tertio q̄ virum magis q̄ femīā. quarto q̄ fatum potius q̄ idiotā. Vide tu (o xp̄iane) si nō multo amplius z excellētius gloriāduz tibi sit. Eteni te deus tuus creauit. ab errore paterni dilecti p baptismū te absoluit. fide sua z sacramētis te imbuit ex multis etiā periculis te eruit z absq̄ vllis tuis meritis ad sibi seruiēduz te vocauit. z multa te spiritus suauitate ditauit. Quid q̄ aū hec oīa mor te sua z tali morte te redemit q̄ p te cedi cō spui z crucifigi voluit. vincula z alapas verbera z spinas. sputa z blasphemias p te sustinuit. Quātuz putas in hoc ubi benignitatis exhibuit q̄tuz p̄ hoc a te amari p̄ meruit. O q̄ infelices q̄ infideles deteriores q̄ tantā ei benignitatem vilipenderint aut oblitioni tradiderint sue etiā p̄pse erint digni plane q̄ delegnē de libro viuentiū z cū iustis nō scribant. Ecce quo benignitatē dñi ibu. i. benignissimā dignatōez eius p̄ mēdabilē aspicimꝰ cuz ipe nobis dicit. Tollite iugū meum sup vos. ¶ Jam vo q̄tuz in vbis istis de sapiētia dei admiratōis capes si p̄funditatē ipor digne p̄spicere posses? Qui docet oēm hominez sciaz. qui cōdidit oēm sacrā scripturā q̄ventis pōdus posuit. qđ sine pōdere p̄ferre potuit? Videam? ergo quid sit. tollite iugum meū sup vos. Jugum xp̄i ipo nio vsu seruitiū dicimꝰ q̄ ipi sub sancte religionis habitu p̄fessi sumꝰ. p hoc ergo q̄ dicit tollite/ significare volnit. q̄ libera electōe z voluntaria deuotōe iugū ipm subeūdū sit. ¶ Tollere igit iugum xp̄i/ est nō coactos sed spōtaneos submitti eius colla summittere. Et si eīm sunt aliqui quos ad monasticā vitā cogat infirmitas. cōpellat paupt̄as. nō hic resideat animo. sed faciāt de necessitate virtutem mutādo intentōez. z tunc ipa necessitatis occasio nō nocebit. cū ad veritatis normam intētio directa fuerit. ¶ Dicit itaq̄. Tollite iugū meū sup vos. Ac si dicat. coram vobis q̄si positū est iugū meū. sed pones vos sit cōsiliū vestrū. si vultis tollite iugum meū sup vos. si vultis p̄ecn esse. vendite oīa q̄ habetis z date paupib⁹ z sequimini me. Monit deus fratres carissimi qz bonū est homi si portauerit iugum sed de tollendo eo/ p̄silium dat. nō p̄ceptū. ne nos impingere videaē in trāsgressiōis reatuz. Si eīm p̄ceptū daret/ oportet oēs boies obedire vl̄ p̄ inobediētia eternaliter pire. Sed quia cōsilium dedit/ quasi in nostra voluntate posuit. vtrum velimus iugum eius tollere sit per nos. Sed hoc indubitabile teneamus vt si semel nos iugo eius astrinxerimus iā ab illa die nō liceat nobis de monasterio egredi z collum excutere de subiugo regule. qđ anteq̄ tollamus/ tam licite q̄ libere possimus refutare. ꝑter qđ z beat⁹ B fidem o

leḡ flator noster/formā daturus tollēdi iugi/nō statim tollēte ī ipō initio voto astrīxit sub iugo pmanēdi. sed annū integrū p bationi simul indulget ꝛ deliberatōi. vt videlicet ꝓbet seipm hō si possit ꝛ deliberet. an velit ferre iugū dñi. Ac si discipulo suo verbis philosophicis dicat. Viu deliberandū qđ semel ē statuēdū. ac si statueris irrefragabile erit. ¶ Qz qđ sibi vult q iugus pori⁹q; chamū ꝛ frenū dñs tolli cōsuluit. Nō sine cā hoc factū ē reor qz occulti alicuius mysterij. Et si tu melius aliqđ in pmptu nō habueris/ego quid mihi videat exponā. Nō igit ad equū aut mulum q chamo regunt ꝛ freno. sed ad bouē fieri significatōez voluit cui specialiē competit applicari iugo. Per equū designant ambitiosi. p mulū luxuriosi. sicut scriptum ē. Nolite fieri sicut equus ꝛc. Nox aūt cōsideratō nō magis cōuenit ordini monastico q̄ equus ꝛ mulus iugo siue etiā holocausto ¶ Ad bouem ergo nr̄a vertat ꝓsideratio. qm̄ ad ipz facta videt ee significatio. Vade ait sapiēs o piger ad formicā ꝛ disce sapientiā. Potest ꝛ hic dicere saluator. Vade o secularis ad bouē ꝛ disce ab eo religiosaz ꝓuersatōz. In eius opationib⁹ ꝓpendere potes abrenūciationē cultus secularis. humilitatem cordis. ad p̄latos obedientiam. ad cōdiscipulos socialē vitā. Ibi notabis oz̄onis instantiā. ibi cōpassionis industriā. ibi lectionis studiū. ꝛ suffragia intercessionuz ꝛ his silia. Et audi qūo? ¶ Hoc animal videlicet bos. iugo submitti solet. Est etiaz aīal mūdū esui humano ꝓcessuz. ꝛ diuinis sacrificijs apū. Itaqz q̄ bos alligari sepatiē significat q̄ iugū dñi tollere ꝛ portare volentes. abnegare semetipos sibi ꝛ sub alienis ipenijs i monasterio degere debēt. Nō comib⁹ alligaē. designat hūiles nos ee ꝓ comunā nāqz superbia exp̄mit sicut scriptū est nolite extollere in altū cornu vr̄m. i. nolite superbiā vr̄am erigere ꝑa deū. Per cornu ergo alligari ē superbiam nr̄am sub vinculo amoris xp̄i restringere. Nō aūt in iugo cōbinant boues significat optere nos charitatem fraternitatis casto impēdere amore honore inuicē ꝓuenire. infirmantibus alienis ꝓ posse cōcurrere. Per hoc etiā q̄ bos ligat⁹ ruminat. admonēt claustrales. licet disciplineleg⁹ cōpaliē astricti. corde etiāmē ꝛ ore incessanē sacre scripture mysteria ruminare. Nō bos vngulā diuisam habet hoc ē q̄ affectus ad duo dirigi debet. Ungula pes bouis ē sicut scriptū ē. Planta pedis ꝛ plāta virtuti. Per pedes aūt (vt notissimū est) designant affect⁹ q̄si ergo vngulā diuidit qui gemino mouet affectu amore boni ꝛ odio mali. Uel certe vngulaz diuidit q̄ ꝓmoz nouit ꝛ ꝓsperitatib⁹ seu felicitatib⁹ ꝓximoz gratulari/ꝛ miserijs cōpati. q̄ scit intra aplm gaudere cū gaudētib⁹. flere cū flentibus. Nō bos arando glebas vrit. notat q̄ claustrales diuine scripture inuigilare debēt mysterijs sibi ad deuotionis ꝓfectum. ꝓximis ad eruditionis augmentū. Nō etiā currū trahit. apte denūciat quāte veneratōis sit qui ecclīam dei meritis ꝛ p̄cibus adiuuādo ꝓmouere p̄nt. Per currū nāqz eccl̄ia figurat sicut ps. ait. Currus dei decē milibus multipler. Currus ergo bos trahit. qm̄ p militāte eccl̄ia religiosus q̄s piam fideliter intercedit. Nō etiā mundū animal ē ꝛ vesci licitū. declarat imitatōe dignum eū qui iugū xp̄i pie portare studuerit. Bouē quippe comedere/ē exemplū religiosi fratris/acubus nr̄is imitādo q̄si incorpare. Bos etiā in sacrificio ꝛ holocausto dñi offerri solet. Sacrificiū dicit hostia cui⁹ portio aliqua in altari cremat. reliq̄ in vsus cedit offerēt⁹. Holocaustū vo ē que tota cremat in altari. Bouē igit nostr̄ in sacrificiū dño offerimus qñ ꝓponētes humiliare aīas nr̄as ꝛ affligere carnem ieiunijs. vigilijs. alijsq̄ scti opis exercitijs. accedēte mādato ꝓuis ꝛ aliud impante/verecūde ꝛ humiliē a ꝓposito nō desistimus Nēpe qđ nr̄am relinq̄mus intentōez ꝛ voluntatē frāgim⁹. hoc in dñi sacrificiū accēdimus. Nō aūt nr̄am cōmoditatē ꝛ voluntatē facimus. hoc q̄si in victimam nr̄m de sacrificio dñi refuamus. Cum vo ad dura ꝛ aspera nostreqz voluntati ꝓtius cōtraria ꝓ dei amore obedimus. quasi bouē nostrū in holocaustū dño offerimus q̄ nosmetipos a nostris voluntatibus occidimus. ꝛ sup altare boni opis igne diuini amoris cremamus. Ad certe sacrificiū ē bona nr̄a opatō ꝛ laudē nob coopans apud ꝓximū. ꝛ meritum collaudās apd deū. Holocaustū vo ē sus-

cere denotōis affectꝰ ceu pure ꝓtēplatōis ex cessus. cū mēs hūana spūssci feruore cōcepto vel effundit sup se vel rapit extra se et tūc ita vehemēter ardet ꝛ exestuat vt ei dicere ꝓueniat. Alia mea liq facta ē. Ūñ. Be igne sctō. igne mō. Et si vis scire deus nr ignis ē. Hec ꝛ his silia vt mihi videt frēs dilectissimi dñs inuere voluit cū dixit Tollite iu. meū. ¶ Sz cur addidit meū Utiqz discernē voluit suū ab his q̄ sua nō sūt. Diqdē ē iugū satꝰ hūani. iugū cordis pueri ꝛ ē iudei. seculi. diaboli. inferni ¶ Jugū satꝰ hūani/ē corruptio ꝛ mortalitas ꝛ mltiformis infirmitas/qbus omne hūanū genus subiacere dinoscit. ¶ Unde scriptū est. Graue iugū sup filios adam. ¶ Jugū cordis pueri/ē voluntas ꝓpria vel cōsuetudo prava qua rō nostra captiua tenet ꝛ sepissime ducit quo non vult. Be q̄ nisi filiꝰ nos liberauerit nūq̄ veri liberi erimus. de cuius nobis psona ꝓmittit. Ecce ego venio virūpe iugū captiuitatis vestre. ¶ Jugū iudei ē obseruātia legis ad lram. Be qua apl's petrꝰ dicit. Quid tēptatis īponere iugū sup ceruices discipulorꝝ. qđ neq̄ vos neq̄ pres vri portare potuerūt. ¶ Jugū seculi ē cupiditas. Ūñ stultꝰ rex legit dixisse ad pplm suū. Pater meꝰ aggrauauit iugū vrm ego addā iugo vro. Et si diceret Pater meꝰ cegit a vobis magnū questuz. ego multo maiorē. ¶ Jugū diaboli ē peccatum vel iniquitas. Be quo illud Esaie Jugū enī oneris eius ꝛ virgā humeri eiꝰ ꝛ sceptrū exactoris eius supasti. Exactor nr est diabolꝰ qui peccati numū quē in paradiso nobis obtulit cū vsura exigit. qz ad addendū peccato petīm semp inftigat. vt in fine nos ad iugū eterne damnatōis trahat Contra qđ oramus ꝓtem nrm qui in celis est vt gl'iosa filij sui nativitas libet quos sub peccati iugo vetusta tenuit tenet. Ut ita q̄ exactoris iugū ꝛ virgā ꝛ sceptrū apparens in carne dei filius supauit cuz seductionē afflictionē dñationez qua cruentus ille tyrānus nos tenebat ad nihilū mouendo redegit. ¶ Jugū inferni est eterna dānatio. qua fasciculi ad cōburendū colligabunt. vt illic cōiungant in pena qui equales extiterūt in culpa. Be hoc iugo pōt accipi qđ dñs dicit ꝓ Osee. Propēea imponēt eis iugū. qđ nō auferet. ¶ Sūt ꝛ alia q̄dq̄ iuga boū curiositates videlicet q̄dq̄ sensuum exteriorꝝ. q̄ iuga sibi quidā in euāgelio coemerat ꝛ vt excusatus haberet a nuptijs ea se ꝓbatū ire dicebat. ¶ Dicēs itaq̄ dñs. Tollite iugū meū sup vos nō ad aliqđ ꝓdictorꝝ nos inuitat. sed ad illud de q̄ signāter dicere meū debuit. ¶ Sed q̄ ē sup vos. hoc vbo admoneri nos arbitror vt donuz cōuersionis nos celitus accepisse cognoscamus. vel vt de accepto grās iugiter agam⁹ vel certe vt nos diuina ꝓcepta ad pfectuz nō posse implere sentiētes ad supne pietatꝰ viscera assidue suspirem⁹. ¶ Posuim⁹ ꝛ sane in ꝓpositis q̄tuor vbis/ pncipales q̄tuor virtutes approbatas intelligere. ꝛ q̄tuor ineptias siue abusiōes que inter claustrales plerūq̄z repiunt reprobatas accipe. Virtutes he sūt. Justicia fortitudo prudētia tpantia Justicie cōpetit qđ dicit: tollite qz vere dignū ꝛ iustū ē vt psulēti. acqescas ꝓcipiēti obedias ꝓditori. Ad fortitudinē ptinet qđ dicit. Jugū. qz ipo noie dat intelligi te fortē atq̄ cōstantē ee debere. Prudentie ē qđ addit meuz. qz nimiz oportet esse prudentē vt scias reprobare malū ꝛ eligere bonū ac salutare iugū. Tpantie congruit qđ subinfert sup vos. qz tpantis animi ē ad ꝓpetentē modū cūctos effectus restringere ꝛ ordinare. ¶ Abusiones vo he sunt. Cōtinuꝰ tepor. qz indiscretꝰ feruor. indebita occupatō ꝛ nimia formido. Topor ꝓrariꝰ ē iusticie. ꝛ reph̄endit in hꝰ vbo tollite. Nimiꝰ feruor extermiat fortitudinem ꝛ damnat in hoc vbo iugū. Indebita occupatio expellit prudētia. ꝛ dānat in hoc qđ dicit meuz. Porro nimia formido aduersat tpātie ꝛ exꝓmit in hoc qđ ānectit sup vos Singula si placet ordie ꝓsequmur. iuxta alteriꝰ loci pabolā ad vineā dñi sabaoth excolendā. alij ꝓmo mane. alij hora tertia. quidā sexta vel nona. nōnulli vndecima venient. Hoc vo ē q̄ ad iugū xpi. ad seruitiū dei. ad viuēdū religiose. ad militāduz sub regula vel abbate. quidā veniūt in puericia quidā in adolescētia. mlti i iuuenili seu virili etate. pleriq̄ ꝛ i vltima senectute. ¶ Fit vo nōnunq̄ vt is q̄ in puericia ad puersionē venit/frigescēte postmodū nouitij feruoris iguiculo/ tepat in tepore. ꝛ q̄ q̄dianoꝝ

mū in eremētis grām sibi apud deū ⁊ homines cōparari debuerat. vitu perium sibi magnū ꝓquirat. Qui oū solā innocētiā ꝓpendit/ad opa vtutū se virilit nō accingit Impatiēs ad ieiunia. ad vigilias somnolentus ad orādum tepidus. indevotus ad psallēduz aliqz rpi mūitib⁹ mundo. carni diabolo vsqz ad sanguinē resistētib⁹ ape sibi i oīb⁹ requiē qrit tā accidiosus qz ociosꝰ ⁊ secreta tacitaqz sibi cogitatōe diē. Quidnā ego lucre habeo? Ut qd ita rigide districte qz viuā sicut illi magni pdōres. raptores. iniusti adulteri. O cogitatōem stultissimā. qsi null⁹ teneat fruire deo/nisi irretitus crimiali petō. Certe scriptū ē. Diliges dñz deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aia tua ⁊ ex oibus viribꝫ tuis. Ecce deū ita diligere inberis vt. s. nihil in te vacare permittas q deū nō diligas. Quo aūt tu diligis dñz dum tuū ex te toto/qñ quidē plus posses si velles qz facis? Bene quāto es innocentior tāto eē fruitio dei debes ardētior. vt vt in sanctitate ⁊ iusticia ab ipo custodiaris. vel vt custodite sanctitati vber⁹ regratier[Nō ppendis qz cū alij sibi dimidiāt dies suos vt qlēcūqz veniā obtineāt. tu tuos integras fruas. vt grām ⁊ gloriā tibi ampliorem acqras. Quid si intern⁹ arbiter ꝓpē hō tibi innocētiā tuā ꝓbuare voluit vt pōdere pctōz pgravatū fratrē tuū/collaborādo ⁊ onus ei⁹ tibi ptēdo iuuares. Nōne cū ꝓpē tuā desidiā impedit hec bona dei volūtas p increpatōez audire dign⁹ eris. Amē dico tibi qz publicani ⁊ meritrices pcedēt te in regno dei vel pot⁹ timēduz tibi est. ne illō tibi maledictōis elogiū infligat. Nūqz ex te fructus nascē ippetuū. Verba sunt ipsius dñi maledicētis sub noie fic⁹/aiaz hūanā folijs extrinsecaz obduatōnū plenā sed nullo interioris suauitatis fructu plenam. Tales nimiz erāt illi duo āgeli eccliaz q rū vni p iobem dicit. Scio opa tua qz nomē hēs de viuas ⁊ mortu⁹es. atqz alij. Ut tā frigid⁹ eēs aut calid⁹. Si frigid⁹ es: hūilior apparēs ⁊ eēt de te spes. Si calid⁹ esses caritate feruēs arderes in te atqz alios accēderes. Nūc aūt qz tepid⁹ es ⁊ nec frigidus nec calid⁹. i. qz nec hūilitate fulgēs nec charitate feruēs. putas te aliqd eē cū nihil sis. incipiā te euomere de ore meo. hoc ē de ecclia me laudātiū eijcere. Hec de ptinute tepētibus dicta sūt. Nūc pseqns ē vt de nimiū feruentib⁹ aliqꝫ dicam⁹. Sunt pleriqz feruore nouitio ducti vel potius astutia antiq hostis tracti/mox vt puersi fuerint/scitatis arcē arripe festināt ⁊ oīa sine pſilio sine ordie sine discretōe agētes effreni studio ferūt in ppeps. vigilāt pluri⁹ nein nāt ⁊ abstinēt ppē. ⁊ plus oīāt ⁊ laborāt qz cēteris monasterij regula vel maioz cohortētur exēpla. Si qꝫ eis de mō. si qꝫ de discretione suggesseris. deceptōes putāt. despiciūt. fugiūt velut nociua oīa arbitrantē vt stercora. adeo studiosa ⁊ odibili obstinatōe illudentē sibi sequūt diabolū. Et quod magis ē mirāduz cū ad ꝓplanda secreta celestia oīm sese studio devotōis erigāt ad ambulādū pacifici in ira caligāt. ⁊ qz oculꝰ ad sublimia leuatis/pedib⁹ nō ꝓspiciūt qi celo intēti/in ira offendat. Nulli nāqz magis qz hi vnanimitatē fratrꝫ p impatiēnā vitiāt p inobediētiā turbāt. p ꝓtumacia dissipant. ⁊ nihilomin⁹ insistūt indefessis oīonibus: introire in scta sctōꝝ ⁊ scissimū illō irrūpere dine puritat[arcanū. nec dum tū ipi fruare curāt vnitatē spūs i vinclo pacis ⁊ qui nō recte pulsant. fit iusto dei iudicio vt ſ introeāt. Scriptū qppe ē. Hēditas ad quā festinat ī ꝓncipio/ i fine bñdictōe carebit. deniqz p hiere. ō moab ōt. qz pi⁹ fecit qz potuit/idcirco pierūt. Si ei vires suas metirēt scirēt ꝓfecto qz paulatim lōgius iturꝰ Quia vo nolūt moderari qō faciūt. defigāte p⁹ modicū natura corpis fit vt aut a cepti turpiē desistāt aut si ñ destiterit ifirmitates ppetuas incurrāt. fiatqz oīb⁹ coz onerosa infirmitas qb⁹ añ fuit molesta sānitas. qn tot hodieqz videm⁹ cuz carne inire amicicias cui antea gues iuler āt pugnas. appetē delicatas. qrē suauia. q vilia ⁊ grossa/pu⁹ sine scrupl'o recipe nō poterāt. quātos itē videmus ppē indiscretos spūalis exercitij labores sensib⁹ piclitatos eē ⁊ ad vltimū nesciſſe discernē inter bonū ⁊ malū qui ꝑmit⁹ inter die ⁊ die inter bonū ⁊ bonū ⁊ deinde oēm die judicabant. De eis q sic corpa sua divino subtrahūt fruitō vitio suo. ve in qꝫ eis cū tā misere fiāt nouissimi q videbant forte ꝓmi. Tolerabile tñ si fiāt nouissimi ⁊ nō extranei. si infirmitas quā sibi adduxe-

rũt pōti⁹ q̄ incurrerit/ poterit excusare eos a bonis q̄ agere debuerẽt ⁊ si voluissent potuerẽt. ¶ Tertia abusio ẽ indebita occupatio. Hec vicz ẽ cũ postposito ds penitẽtis ⁊ plãgẽris officiõ ãplicat se scientijs secularibus q̄ ad rẽ nõ ptinẽt. q̄ ad salutẽ cõferẽdã cõsernãdãve/ nõ valent. Alij⁹ addiscere studet silogismos ⁊ fallacias. alij⁹ aggerare numeros ⁊ mensuras. alij⁹ callet multice ꝓportiones. alij⁹ phice inuestigat expimẽta. alij⁹ plexa legum canonũ q̄ discutit argumenta Sic q̄sq̄z in eo circa q̄ afficit̃ libẽter occupat̃ ⁊ in occupatõne sua delectat̃ ⁊ nihilominꝰ credit se delectari in dño q̄n quidẽ ñ recedit ab ordine monastico. ¶ Talis ni fallor assimilat̃ samaritanꝰ de q̄bus scꝑtura refert q̄ vnaquęq̄z gens cũ coleret deum dijs q̄z suis fuiebãt. Unusq̄sq̄z etenim q̄ sibi delectabile ⁊ p̄ oĩbus diligẽdũz venerãdumq̄z elegit/ hoc q̄si deum sibij pi statuit. Uñ ẽ illud in ꝓpheta. Uniuersa idola domus isrl̃ depicta erãt in pariete. Paries in domo isrl̃/ est obstinatio mẽtis in religioso qui paries ꝓtinet idola nõ sculpta sed depicta. cũ religiosus nõ oĩnmode diligit iniq̄tatẽ licet afficiat̃ circa aliquã vanitatẽ. Colit igit̃ deũ simul ⁊ idola q̄ ⁊ bonis opib⁹ ĩ sistit. ⁊ nihilominꝰ sciẽtie alicui secl̃ari vane intẽdit. ¶ Quarta abusio siue ineptia/ ẽ incauta formido. Hec ex ꝓsideratõe negligẽtis vite ꝓcedit. ⁊ nisi tpantẽ discretõez adhibueris ad desꝑatõez pducit. Si ꝺ respectu multitudis diuine misẽdie/ negligentias tuas pẽsare supsederis. hoc est fallere te ipm. Si aũt ex intuitu districtõnis supne intempate timeas hoc ẽ cũ dolore descẽdẽ ad infernũ. Quid ergo ẽ? Mimiq̄ vt adhibito discretõis studio de duob⁹ ptarijs q̄ quoddã tpamẽtuz facias vt inter spem et metũ. inter securitatẽ decipiẽtẽ ⁊ diffidẽtiã eniscerãtẽ ambulãs. medio tutissimus eas. ¶ Hũc singula singulis adaptem⁹ Supra diximꝰ q̄z ptinu⁹ repor ꝓtrari⁹ est iusticie q̄ liquido ꝓstabit si diffinitõez inspexerimus Diffinit̃ itaq̄z sic. Justicia ẽ virtus reddẽs cuiq̄z q̄ suũ est. ⁊ repor ẽ virtũ nulli ex integro reddẽs q̄ suũ est. Debitores sumus fratres charissimi deo debitores ꝓxio. debitores ⁊ nobis. debem⁹ deo gl̃iaz ⁊ laudẽ ꝑmo cõgratulatõez ⁊ cõpassionem. nobisipis disciplinã ⁊ solicitudinez. Debem⁹ deo totũ q̄ ꝓssum⁹ q̄ ab ipo nobis fieri vellemus. debem⁹ nobipis q̄cq̄d vtutis q̄ quid bone fame. q̄cq̄d bone ꝓscie ẽ cognouerim⁹. Si aũt in laude dei sp tepẽtes ⁊ dissoluti. in amore ꝓximi torpẽtes ⁊ frigidi. ĩ dijudicatõne nr̃i negligentes fuerim⁹ ⁊ remissi. q̄d tã iusticie ꝓtrariũ? Uides plane q̄ sic faciẽdo nõ reddim⁹ cuiq̄z q̄ suũ est. Deniq̄z q̄d tã iusticie ꝛrium q̄ dicẽte dño. tollite. cũ nos ipm q̄ sustulim⁹ iugũ oĩnimode satagim⁹ deponẽ. ¶ Dixim⁹ ite q̄ nimi⁹ feruor extẽmiat fortitudinẽ. q̄ de ꝓportione duoꝝ ꝓ certãtiũ dinoscẽ facillimũ est Ponam⁹ añ oc̃los duos ĩ certamie ꝓgredi. vnũ q̄ validis ⁊ ꝓtinuis ictib⁹ aduersariuz lacessat. aliũ q̄ veniẽtes ict⁹ clipeo sagaciter excipiat ⁊ lacessentẽ hostẽ puida expectatõe deludat vnũ q̄ totũ sit ꝓferat spm̃ suũ. aliũ q̄ dispẽset ⁊ rebuet ĩ postez. Nõne isto q̄si legnit̃ agẽte sed vtiliter sibi pspiciẽte. Ille dũ ictus suos ñ modificat/ fortitudinẽ suã extermiat ⁊ triũphũ aduersario dat? Nõne istovsq̄z ad finẽ pdurãte fortit̃. ille succũbit turpit̃ ⁊ pdet iuste q̄ nimis feruide q̄rebat. q̄m finis ñ pugna coronat. Eya ergo frat̃ singl̃aris q̄ singl̃arit̃ ⁊ discrete facẽ. Eya ingẽ extermia faciẽ tuã vt videar̃ hoc b⁹ei iunas. Extermia oc̃los tuos vt videar̃ ploras. extmia fortitudinẽ tuã ĩ pũcto tpis vt paulop⁹ nihil pl⁹ facẽ possis. Hec ẽ tota scientia tua. hec sapia tua inspirata a rectore tenebrarꝝ ⁊ caliginis q̄ se trãsfigurat in ãgelum lucis. Audis q̄ dñs/ noiando iuguz socialẽ (vt supra dictũ ẽ) in pũctu te horta tur ducẽ vitã ⁊ tm̃ obstinato sectar̃ aio odiosam supstitõez tuã. Be⁹ habitare facit̃ vnus mor̃ ĩ domo vt fuãt ei humero vno. Tu aũt alter⁹ mor̃ q̄ hũero suis q̄ ab vnitate recedis. sz q̄z ista ꝓgressio? Sufficiãt hec ¶ Ite diximꝰ q̄ indebita occupatõ expellit prudẽtiã. q̄m ꝛria ẽ illi Nõ ei bñ puenit̃ in vna sede morãt̃ scia maiestat̃ ⁊ scia vanitat̃. nõ magt̃ q̄ duo aduersarij ĩ vna domo. q̄ ei societas luc̃ ad tenebras aut q̄s loc⁹/ tẽpli dei cũ idol'. aut q̄re filij iudeoꝝ ĩ hierl̃m loquũt̃ azotice. q̄ etiã ĩ azoto positi deberẽt loq̄ iudaice. Nec hoc dicim⁹ q̄ ista scire sit malũ. sz q̄ religioso ĩ his nimiũ occupari sit vitiosũ. deniq̄z ista ũ mõ discẽ sz oli

dicisse. ¶ Nūc cura alia nos solicitat. Occupem̄ in his secularēs ne ioceṁ. ne venēt ne fornicēt vbi aūt ista desūt illa qđ faciūt ¶ Cū debeas in lege dei meditari die ac nocte/q̄ mēte ruminas syllogismos ⁊ argumēta vanitatis tue. Dicēte dño meō. tu nescio qđ aliud iugū videris ducē cū secularib⁹ ꝓtez tuā fortasse cū hypocritis habiturus. ¶ Dirim⁹ etiā q̄ icauta formido aduersat̄ ꝓpātie. Illa despatōez rep̄mit q̄ ista suggerit. Illa cor leuificat qđ ista ꝓturbat. Si te pctōrē ꝓsideras ait Ore. optet vt a te dñm nō repellas. Repellis aūt si de bonitate ei⁹ ꝓpt̄ tuā malicīā despas. si de impfecto tuo itpate formidas. Si opa nīa sufficerēt nob diuine mīe qs loc⁹ eēt ⁊ ꝓpterea ḡ dat̄ gr̄a vt nō gl̄iet̄ ois caro coīā illo. cū se videt p̄ solā obtinē gr̄az qđ nō pōt p̄ vtutē suā Si vilitatē tuā ꝓsideras magt̄ insta. ꝓfide. spera. clama ⁊ depcare altissimū ⁊ dabit tibi petitōes cordis tui. ¶ Cū audis dicētē dñm/sit per vos. respira ad gr̄am. gratus esto gr̄e. ⁊ de viribus tuis noli p̄sumē. ¶ Ecce de iugo dñi q̄ potuim⁹ dixim⁹. multa quidē. sed nō oīa fortassis q̄ debuim⁹. Sz qr ad alia seq̄ntia ꝓperam⁹. ista ad p̄sens sufficē credim⁹. Vez qr btūs Bñdict⁹ iugū dñi/scolā diuinī fuitij nosat. qđ in hac scola agēdum. quid ve discēdū/ sit vigilāt̄ audiam⁹ ⁊ Decitur. Et discite a me qr mit̄ sū ⁊ hūil̄ corde Patet ꝓfecto qr mgr̄ nr̄ ipe est xp̄s q̄ nos a se discere monuit. fact⁹ ⁊ ipe nob exēplū bonor̄ oper̄. Vos vocatis me inq̄t mgr̄ ⁊ dñe ⁊ bñ dicitis. Sū etenī. In hoc inq̄t cognoscēt oēs/qr mei discipuli estis. si sic ego suz mites ⁊ hūiles corde fuerit̄. Mea actō ve stra ē lctō mea vīa ē disciplina. discite ergo a me qr mit̄ suz ⁊ hūilis corde. Pulē frēs dilectissimi exhortatō cū mgr̄ exhibz hoc i factis qđ docet vbis. ⁊ discipl'os p̄cedit vita q̄s vult p̄fectos eē rudit⁹ corde i ſpictia. ¶ Diligend⁹ plane ⁊ oīi sagacitate imitād⁹. p̄ptim cū nihil exhibeat. nil doceat aliud q̄ māsuetudinē ⁊ hūilitatē cordis Apparet ergo q̄ amabilis fuit dñs ibs vt pote mit̄ ⁊ hūilis corde. Sic eī ois ira cūd⁹ ⁊ arrogās/odiosus. ita e regiōe ois māsuetus ⁊ hūil' gratiosus. Mānsuetudo aūt hominib⁹ hūilitas deo amabilē solet reddere hoiez. Amabil' ergo erat dñs ibs ⁊ multū amabil' tā amabil' in māsuetudinē ⁊ hūilitate sua. q̄ magn⁹ ⁊ laudabil' in maiestate diuina. Dicit itaq̄ se mitē ⁊ humilē corde. ¶ Nā q̄ mit̄ ⁊ hūilis eēt dictis ⁊ factis nō op⁹ habebat hoc ꝓmēdare discipulis suis. Ipi enī videt ⁊ audiet ⁊ pspexet. oculis suis ⁊ manib⁹ tractauet videt ⁊ ānūciare nob. Que aūt videre ⁊ audire nō potuerāt nc̄e habuit vel potiꝰ ipi nc̄e habuerūt vt ipe ānūciaret eis. qr argumētū cordis vba sūt. ¶ Cū igit̄ vt habeat tres dīas. duas fecit exēplo. tertiā vbo. Mitē se ⁊ hūilē demōstrauit i dictis q̄n borrēdis blasphemijs lacessit⁹ ⁊ quinq̄es hīe demoniū dict⁹ ad doctrinā sp q̄ ad ꝓtumeliā se poni⁹ erexit. Mitē ⁊ hūilē se demōstrauit in factis. q̄n sicut ouis ad occisionē ducta ⁊ q̄si agn⁹ coram tondēte se obmutuit. se ligādū flagellandū exposuit. q̄ solo nutu potuit necuiſse malignos. Cū igit̄ null⁹ sciret qđ esset in ei⁹ interiori hoie nisi spūs ei⁹ q̄ in ipo erat. bonū qđ in corde habuit. vbo discipul' ꝓposuit ⁊ hoc eos discere atq̄ imitari p̄cepit Est aūt ⁊ aliud h ꝓsiderādū. Virt⁹ quidē alia ꝓsistit in actu. alia in effectu. Virtus i actu vtus ē. vtus in effectu vtus vtutis est ¶ Virt⁹ q̄ta libz ꝓferat̄ i actu aut pua est aut nulla/nisi etiā de cordis emittat affectu. Si enī bonū facis sine cordis affectu. beſtialit̄ facis ⁊ vtus pua ē. Si bonuz ꝓtra cordis affectū fraudulēter facis. ⁊ vt⁹ nulla ē. magis vitiū reputat̄. Vnde cps. ait. Eructauit cor meū vbū bonū. Cui bū sane bonū nō eēt/ nisi ex bono cordis affectu pdiret. Vnde ē etiā illud qđ ad ꝓmēdationez spōse in cāticis cāti. dr. Emissiones tue paradisus malogranatorū. Malapunica fortis rubicūda sūt intrinsec⁹ granis repleta Bone igit̄ actōnes dr̄ bono corde emisse ⁊ egresse. recte padiso malogranatorū ꝓpāt. qr ⁊ hoīb⁹ fortis nutrīāt ꝓ pietat̄ exhibitōez ⁊ deo sese intus copulant/p charitatis affectionē. Ut ergo se dñs nobis pberet exēplū nō solū boni opis sed etiā mūde affectionis. discite inquit a me qr mitis sum ⁊ humilis corde. quia nimirū nullius momenti apud deū est exhibitō bone actōnis quā nō ꝓmēdat emissio pie affectōis. ¶ Sane notandū q̄ duas insinuauit vtutes. mansuetudinē ⁊ humilitatē. q̄ in his sūma cō-

sistit pfectōis. Sūt etēm duo/quib⁹ sp impugnātib⁹ ab statu pfectōis euertimur. p spera vicz z aduersa. Verba igit̄ dñica sic debem⁹ attendere q̄ duo doccamur opponere. māsuetudinē aduersis. pperis hūilitatē. Si q̄ nobis cū pperis ad votū successibus pollent z bonis tpalibus z animi trāquillitatib⁹ gaudēt tūc se in gr̄a z actionibus exerūt atcz dei circa se beniuolētiam debita cū reuerētia suscipiūt. cum aūt inuisis incōmodis tangunt̄/mox in murmuratōez atcz in impatiētiā seu in meditationes vltōis psiliūt. Si nimiz humiles in pperis sed nō sunt māsueti z mites in aduersis. ¶ At qui contra cōstantiā in tribulationibus tenēt/sz pperitatis tpe de successu intus supbiūt hi vtutū alterā fuātes alterā negligunt. Debemus aūt z māsuetudinē humilitati z humilitatē māsuetudini iūgere. z hinc aduersa sufferendo illinc pspera nō curādo/ elicere. ne cū ex vna pte decori apparuerim⁹. ex altera deturpati displiceamus. ¶ Sz inter hec ad memoriam veniūt octo illa pncipalia vitia. quorū pscientiā sentire oīm ē/ naturā discernere paucoz. cōtra q̄ vt nobis videt̄ ex vbis pmissis nō mediocriter cōmunimur. Octo q̄ppe pncipalia vitia eē sancti diffinierunt sumētes autoritatē ex testamēto vl̄ testimonio legis. i q̄ numerāt̄ septē gētes q̄z olim pp̄l⁹ dei tras possedit. Scriptū nāq̄ ē. Et introducā vos ad loca cananei z ethei amorrei z pherei euei z iebusei z gergesei. Quibus septē duz egyptioz gens addit̄/ p cui dubio octo gētes describunt̄. p q̄s vt dictū est. octo pncipalia vitia designant̄ sicut ex eaz interptatōib⁹ euidēti intelligi pōt. ¶ Egyptius etēm interptatur tenebre z designat gulam. q̄z gulositas obtenebrat z obscurat intellectū. Juxta illud puerbiū qđ de greco trāstulit Hiero. in latinū. Pinguis vēter nō gignit sensum tenuē. ¶ Chananeus exponit luxuriā qđ z cōgrua interptatione demōstrat. Interptat̄ etēm motus eoz quorum nisi genitalū. Cetera nempe corporis nostri mēbra. ad nutū volūtatis nr̄e mouēt̄ z stāt illa vo mēbra in motu suo. necvo luntati nr̄e obediūt. nec subiacēt ptāti nec rōez sequūt̄. Be cui⁹ motu repssiōe in laudē sanctus ml̄ier⁹ dr. Et cingulū tradidit cananeo. Cingulū q̄ppe tradē chananeo/ ē motus luxurie cōtinentie legibus restringere Hinc dr iohe dr/ zona pellicea circa lūbos eius zonā nimiz circa lūbos ponit. q̄ lasciuientis carnis impetū strīgit. ¶ Ethe⁹ vanaz gliam significat. q̄ ex eo q̄ in opib⁹ suis sp displicē formidat z nō solū alij stupori esse solet sz ipa q̄z de se ipa āmirat̄ z stupet recte formidās vl̄ stupēs interptat̄. ¶ Amorreus qđ sonat amaricās siue amaritudo significat supbiā. cui⁹q; pp̄riū est tāre sp obstinatōis eē/ vt nulli⁹ sensui vl̄ volūtati cedere. nulli⁹ digneē verecundie pcere. amaritudinis sp z indignatōis ipa sibi cā efficit. ¶ Pherese⁹ dr fructificatio p qđ designat auaricia q̄ fructū facit vtiq; carnis nō spūs studiosi⁹ insistēs opibus cū mōo pituris/ q̄ op⁹ deo placituris. vt. s. impleāt̄ horrea saturitate. z vino torcularia redūdent. nō vt corda mūdent̄ z vtutuz receptacula fiāt. Vel dr fructificatio q̄si fruct⁹ fuscatio. q̄ fructum boni opis obfuscet z inquinet. ¶ Eue⁹ interptatū sonat ferruz siue pessimū vt vere ferreū vitiū denotat̄ inuidia. q̄ duriciā cordis inducit. z sūme malicie nutrix est. Jebuseus cōculcatōez sonat z accidiam animi signat q̄ devictū a se tanq̄ plastes cōculcās humū/animū elidit z cōculcat vt sternat eū demonū pedibus cōculcādū tanq̄ lutū plateaz. Gergese⁹ innit irā eo q̄ colonū ejciēs interptat̄. q̄ hoc z p cetera vitiū pp̄riuz/ q̄ ipa colonū pscie sue a possessione cordis ejcit. atcz duras tūc cogitationum obices ponit. z sic impedit electum ne possit cernere verū qđ in intimis manet abscōditū. ¶ Hoz aūt octo vitioz duo sunt carnalia. reliq̄ sex spūalia Illa carnalia q̄ i corpis mēbris eoz opatio pstitit. Ista vocāt̄ spūalia siue corpalia q̄ in corde actitāt̄. Ut ergo dñs nos ad exterminatōnez vitioz suis vbis instrueret/ duas tm̄ vtutes pposuit māsuetudinez et hūilitatē. Que vo vitia his vtutib⁹ p terāt̄ur/ innuisse videt̄ cū apposuit/ corde Per hoc enī significare voluit duas has vtutes sex spūalib⁹ seu cordialib⁹ vitijs opponi debere ¶ Sz illa duo carnalia nunq̄t intacta relinq̄t⁹ Adinime. Hā ad eoz extinctōem pinet qđ pmisit. Tollite iugū meū super vos. neq; eī tā ispicies q̄s iugū xpi suscipit/

qui in ipo suscepcōnis initio se sciat gule z ventri deinceps nō futuruz. Nempe hec sunt dura illa z aspa p que itur ad deū que beatus Bñdictus iugū suscepturis/diligēcius iubet pdicari. Durū est siquidē caboruz oblectamēta assueta relinquere. Aspe-rum quoq; est libidinis blandimēta illicita/nō licere. ¶ Sub q̄ gemino malo/ omnes eramus cū gentes essemus.i. cū gentiliter viueremus. At postq̄ gentilitatē exuimus. postq̄ abiectis tenebris lux in dño eē cepimus. postq̄ duobus carnalibus vitijs seruire iam nec volumus diuinitus inspirati. nec valemus ipa ordinis obseruantia impediti debemus māsuetudinē z humilitatem cordis: vigilanter tenere quo sex illis vitijs spiritualibus valemus resistere. ¶ Debet ergo hax vtutū vtraq; triformis esse. qr tribus vtraq; vitijs opponenda est ¶ Opponit aūt humilitas. supbie, vane gle z auaricie. Mansuetudo. inuidie. accidie ire. ¶ Sit q̄z humilitas. depssa in se reflexa ad se recluſa intra se. Depssa sit in se. ne de se alta sapiat reflexa sit ad se ne humanuz fauorē querat. recluſa. sit intra se ne res picturas vagabūda ambiat. ¶ Sit q̄z māsuetudo charitatiua. sit iocūda sit tranquilla ¶ Charitatiua sit vt p aliena felicitate non teneat liuorem. Jocūda sit vt de ꝓpria aduersitate nō habeat dolorē. Trāquilla sit vt in nullo casu exerceat rancorē siue furorem. ¶ Sic sub iugo dñico positus frater z in p̄lio dñi cōstitutus vtute māsuetudis z humilitatis circūfultus vndiq; vnuersa pualebit tela nequissimi ignita extinguere munitus ab intus ꝓtra supbiā. de foris cōtra vanā gliaz. sursum ꝓtra gulā. deorsum ꝓtra luxuriā. a dextris ꝓtra auariciā. a sinistris ꝓtra accidiā. ab anteriori pte ꝓtra irā. a posteriori ꝓtra inuidiā. ¶ Tali in nauigio subiectus p hoc mare magnū z spacosum octo illa nouissima maris picula pauidus nauta z strēnus euitabit. Hico autē carybdim gule z sirenas luxurie, scillā superbie z sirtes vane gle. piratas auaricie z belnas inuidie vētos accidie pcellas ire ¶ Jā vo sublato iugo saluatoris z app̄hēsa disciplina māsuetudis z hūilitatis. qd mercedis vitas p̄mittat celestib⁹ discipulis audiamus. ¶ Sequit z inuenietis requiem

Lxiabus vr̄is. Gemina est aiax reqes. Una in p̄senti. alia in futuro. Jsta habet meritū illa p̄miū. Per primā habet scōa. i. p meritum p̄miū. sicut scriptū est. Erit sabbatuz ex sabbato. hoc est p reqe pectoris/habit reques eternitatis. Et ista quidē que in presenti ē/requies aiox dici posset. illa vero q̄ in futuro erit requies aiax. Tamē z vtraq; simul z de vtralibz singillatim/ possunt accipi verba dñica. ¶ Prima igit̄ requies multis in sacra pagina noibus appellatur Dicit̄ em̄ bona sciētia. bona volūtas. pax pectoris. trāquillitas cordis. puritas mentis. refrigeriū aie. consolatio spūs. ¶ Be q̄ quia sub noie refectōnis supra satis ad modum disputauimus/ea nūc tacita: de secūda aliquid dicendum videt̄. Sed qr ipa finem p̄ntis vite sequit̄ qđ de ea dicere intēdimus/in fine p̄sentis ymonis differam⁹. ¶ Sequit̄. Jugū em̄ meū suaue est z onꝰ meū leue. Supra tm̄ de iugo dictuz est de onere vero nulla fuit mētio. Jugū quidez dñi fuit utis eius est assumptio. onus vo eius quid aliud esse pōt/ q̄ hoc qđ discere sub iugo p̄cipimur. s. vt simus mites z humiles corde. Est ergo iugū monastic⁹ ordo. onus aūt pietas mētis z corpalis exercitatio. Dicat ergo dñs. Jugū em̄ meum suaue ē z onus meū leue. ¶ Sed qđ dicis bone mgr̄? Nūqđ ignoras scriptū ee. multe tribulatōes iustox. Non meminisli dictum a te. Ecce ego mitto vos sicut oues i medio lupox. Et iterū. In mūdo p̄ssuraz habebitis. Nō audisti dicendū. Per mltas tribulatōes oportet vos intrare in regnū celox? Et illud. Omnes qui volūt pie viuere in xp̄o psecutōez patient̄. Quomodo ergo iugum tuū suaue est z onus tuū leue Damna z p̄scriptiones perpeti. iniurias z cōtumelias nō vlcisci. duros in corpe ictꝰ sustinere. animā ponere. nunquid hoc suaue est z leue? Est vtiq;. Sz veris xp̄i cōfessoribus z virginib⁹. ¶ Quomodo inquis? Dic primū videte fratres mei quia dñs discipulis loquebat. Si locutus fuisset turbe. illa ꝓbuz respuisset. qr

ꝯim verbi nō intellexisset. Et discipuli audierunt ⁊ receperūt. quia quod dicebatur/ verum eē cognouerūt. Audiamus ergo et nos quod dicit̄ ⁊ quō verū sit qō dicit̄ intelligamus. Nec em̄ questio duobus modis soluit̄. ¶ Primo quidē qz anime vere deum diligenti/ ⁊ iusticiā eius fideliter esurienti/ etiam amara dulcia vident̄ ⁊ aspera suauia. Nonimus hoc p̄ scientiā. sed vtinā sciamus ⁊ p̄ experientiaz. Accede ergo homo ⁊ experire q̄ suauis est dñs. ⁊ q̄ leue sit onus eius. Nemo em̄ scit/ qui necdum gustauit. Si ita nō sentis/ ipe tibi testis es q̄ nōdum gustasti. Ad hoc infinita religiosoum multitudo verum eē testatur. Alio modo soluitur hec questio si dicamus q̄ iugi dñici susceptio ⁊ oneris eius portatio grauis quidem videat̄ ⁊ aspera sed in p̄patione secularium molestiaꝝ valde suauis ⁊ leuis sit. Respice (vt exēplis vtamur) fures ⁊ latrones. p̄dones ⁊ adulteros. q̄tos labores. q̄tas vigilias. quantas curas expendant vt excogitatas nequitias ad effectum p̄ducant. Respicite ⁊ eos qui ⁊ honestoria quodāmodo vident̄ exercere negocia. diuersos dico mercatores mari terraq̄ mercimonia sua circūferentes. quāta incōmoda sustineāt. subeant pericula. vt ad modica stipendia periturasq̄ diuitias q̄q̄ pertingant. Respicite deinde ⁊ vos militib⁹. milites p̄ncipibus etiā ad illicita quecq̄ fuiētes ⁊ in eūdo. incurrēdo. instando. die noctuq̄ laborātes. Respicite e diuerso dei ministros in cenobijs sedentes. modicū quidem laborātes ⁊ plurimū pulsanaes. insuper ⁊ p̄ requietione sua quasi p̄ labore maximo requiem eternā expectantes. Nonne illi multo difficilioꝛe via descendūt ad inferna. q̄ isti ascendant ad regna supna. Jugum ergo dñi suaue est ⁊ onus eius leue.

¶ Poterat ergo dñs hic dixisse. Jugum meū cōmodū est/ ⁊ onus meū salubre. Et hoc si dixisset/ verum vtiq̄ dixisset. Multi em̄ in seculo/ seculi voluptatib⁹ dediti/ duz illecebrosis cōdimētis vtunt̄. dum lautioribus epulis indulgent. dum vino se intemperanter ingurgitant/ aut mortē sibi celerius attrahūt. aut molestissimas egritudines incurrūt. ⁊ dū iugū dñi q̄si aspex phoꝛ rescūt. ipi p̄ iugū seculi sub q̄ deliciant̄ sibi p̄quirūt vñ a iugo dñi sp̄ elōgēt. Ac p̄t̄a claustrales dū curis se non implicāt. dum tranquillitatez corpis ⁊ animi p̄uāt. dum carnis terūt supbiam. potus cibiq̄ p̄citate. dum modicuz quid laborāt p̄ eterna requie ⁊ infirmitates multas p̄ter intentionem deuitant. ⁊ vitā etiam nolētes p̄relāt. ¶ Poterat item dixisse saluatoꝛ. Jugū em̄ meuz honorificū est ⁊ onus meū venerabile. Sepe etem̄ videmus plus honoris ⁊ veneratiōis apud potētes seculi hr̄e pauperes monachos q̄ diuites supbos. ¶ Omnia tm̄ hec p̄ phēdisse deus intelligit̄ cum dixit Jugū em̄ meū suaue ē ⁊c. ¶ Est vnū tm̄ in quo valde duꝛ iugū eius videt̄. ⁊ onꝰ eius oneroſuz. molestia vicz ipugnāciū vitioꝝ. Enimuero puritatis ⁊ castitatis amatoꝛi nihil ouriꝰ. nihil graniꝰ occurrit turpiū inuestatōe cogitationū. Sz nō ē tibi i hmōi desperādū. in talibꝰ em̄ tēptat te deꝰ si vē diligas eū vt filiꝰ. si nō deseras eū in tpe malo ⁊ nota fiāt que sunt in corde tuo. Noli tm̄ gbire in p̄silio impioꝝ. noli p̄sentire suggestionibꝰ demonuz. resiste ⁊ certa viriliter. ipse tribuit victoriā certāti q̄ coꝛā retribuet vincenti. sup hmōi tm̄ p̄turbari infirmoꝝ est q̄ nō p̄sideraꝝ q̄ta vtilitas tpatōe generetur seu q̄ta p̄solatio tēptatōez subseq̄t. ¶ Et aūt a q̄busdā p̄sideratū est. sex nob vtilitates generat temptatio. Primum vt reminiscamur multimode nr̄e fragilitatis. secūda vt agnoscamꝰ q̄ necessariū nobis sit diuinuz auxiliū. tertia vt appareat si vere deū diligamus p̄pter quē talia supare cōtendimꝰ quarta vt occasione huius temptatōis etiam alia vitia corrigamus de quibus ante nō multum curabamus. quinta. vt mō sit nobis p̄ pena ⁊ quasi p̄ satisfactōne. quod olim fuit in turpi delectatōe. sexta ne de donis gr̄e que accepimus/ supbiamus. quod forsitan acciderꝛ si sp̄ sine tēptatōe viueremus. ¶ Plane temptatōez aut maioꝛ aut saltem equalis consolatio sequi solet. Nō aliq̄n equalis cōsolatio sequat̄. indicat p̄s qui ait. Scom multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo cōsolatōnes tue letificauerūt aiam meā. Nō a liq̄ maioꝛ cōsolatio temptatōz sequat̄/ testimoniū habem⁹ exceptura dicēte. ⁊ reddidit dñs omnia q̄ fuerunt Job duplicia. Qui ei pcusso cūcta q̄ abstu

erat/ duplicata reddidit. apte innotuit q nonnunq; temptatos vberius cōsolet q; pcusserit. ¶ Hinc est q quidē pfectiores discretione mgia dolent si vel ad modicū sine q; tulacūq; temptatōne sint viz ne cum diutius in trāquillitate militāt: ex ipa trā quillitatis requie securius torpescāt. Ad gna quippe nobiscū dispensatōne pietatis agit/ vt aduersi lacessamur q; duz ex vitio aliquo pulsamur/ cōtra illud iuuante dño fortius accingimur. ¶ Hic ē vt puto q cuilibet aīe duo angeli deputati sunt ad custodiam bonus z malus. Et de bono quidē pspicuū est q ad custodiam datus sit. Bonus nēpe angelus amor est virtutis. malus vo imperitus vitij temptātis. Bevitio aūt satis probat q ad custodiā nobis deputet. q duz ei⁹ aduersitate fatigamur. ipa fatigatōe promoti/ meli⁹ bono custodimur. ¶ Hūc iam tps ē vt resumam⁹ qđ supra reliquimus. quodq; in finem sermonis dicendum distulimus viz de secūda requie aīaz. Si inq; dñs ad me veneritis z iugū meū tulerit is inuenietis requiē aīabus vris ¶ Que est ista requies? Oculus nō vidit eam nec auris audiuit sed nec in cor hois descēdit. Quid ergo de ea dicere possumus qñ qđē nullus hoīm eā vidit. sed nec videre pōt nisi qđ vnigenit⁹ dei filius qui ē in sinu pris ipe de ea nobis modicū qđ enarrauit? Inspiciam⁹ tñ eā q; tū ipo donāte possumus. dicamus de ea qđ ipo docēte valeamus et memoriā abundātie suauitatis eius qualitercūq; eructemus. ¶ Requies illa ē decor z imortalitas corpoz. honor z impassibilitas aīaz. fulgor vultuū incōpabilis. diuinissima iocūditas sūme z eterne trāquillitatis. pax illa que exuperat oēm sensum. gaudiū magnū. magnū valde z sempiternuz. ¶ Requies illa ē laboris z doloris o sabsentia. cure z anxietatis nulla incidētia. nulla molestia. nulla angustia. nulla pfusio. nulla formido vbi absterget de⁹ oēm lacrimā ab oculis sanctoz. vbi prius abierit omne malū. ¶ Requies illa est ppetua in sanitate firmitas incōcussa. in animi libertate suauitas. suauissima z supdulcissima in visione creatoris delectatio. sancta z sincera i sanctoz societate dulcedo. ¶ Requies inq; illa ē indui vestimētis glorie. cuz gloria z letitia tripudiare in pspectu diuine potētie. gla z honore coronari z radijs excellētissime claritatis penniter illustrari. ¶ Requies illa ē indefessus z irreuerberat⁹ intuitus in illū diuine lucis archanū de supna potētia sapientia bonitate magnificētissima admiratio. atq; inter amplex⁹ dei oīm potētis indeficiēs pmoratio. z pie ei⁹ pītie sempiterna fruitio. pennis ex toto corde ex tota aīa atq; ex oibus viribus virtutū medullis exultatio. ¶ Requies illa ē incircūuelata fulgide eternitatis ispectio. inextinguibilis erga ipam vena charitatis z intēta affectio serenissima ad pfectum luminū accessio. z incomprehēsibilis celestiū gaudioz pticipatio. ¶ Requies inq; illa ē accūbere in pulvino regis eterni. bibere z inebriari a multitudine dulcedinis dñi. accēdi z inflāmari calere z supferuere in ardoribus sempiternis. ire z intrare ac penetrare vsq; ad intima dei. beati vehemētis amoris. haurire dulcorē fontis vite z sapiētie z cē cū deo sine fine. Amen.

Explicit.

Sequuntur cause p

pter q; cācellariā dimitteret volebat. Ista est ps angustiaz z calamitatum/ in officio Cācellarie parisien. quaz p̄sideratōe z sācissimoz deū timētiū p̄sitis cedere simpliciter z gratis fixus institui.

Cogor enī pluribus dominis magnis valde q aduersissimi sunt complacere vel obsequi. nōa nō explico illa scientibus. Puto videtur insania/ hanc pplexitatē cum fas esset nō fugere. siquidem indignatio principis mors. z nemo pōt duobus dominis seruire. ¶ Cogor amicis fauere qui tamē eruere me nō sufficiunt. nec mea factiosis z fortissimis hominibus qui omnia calūniant que ago. immo z verba mea tota aduersum me execrant. Hec idcirco psecutio plus personalis est q; altera. quo casu licet z expedit secedere z vincere in bono malū. ne obtinēdo frustra ego ruine magne cū amicis involuar. Hoc doce possunt ea que nouiter p̄tigerūt. xpi simul z pauli exēpla atq; documēta id suadēt. nā hoc casu pastorē fugere nō fugere ē. ¶ Co-

gor importunissimis. immo nimis gravibus obniti vel peccare melius autē est incidere in dei manus quā hoim/cum possunt declinari. ne amans periculū pereat in illo. ¶ Cogor ad liberatōz alioz vl' p consuetudine tpis/ignaros scia/et pnitiosos morib⁹ p monē z qñq sufficiētes oib⁹ ꝓponere. cū tñ dicat sapiēs. Noli velle fieri iudex nisi valeas irrūpere iniquitates. ¶ Cogor iportunissimꝫ hoib⁹ z diversoz moz a meis/rñdere z obseq. eis piūgi familiaritate aut in civilis iudicabor z ero ꝓximus periculo. qz gaudere oportet cū gaudētibus. ¶ Cogor assidue rumores audire q illic ꝓtinue pstrepūt. qbus anīe qes ois erpitur. et i multiloquijs hmōi/pcm nō deesse/ac spūaliter cōgregata p hec dilabi statim/cognitū est. ¶ Cogor laborare p curiosis hmonib⁹ qb⁹ absq edificatōis fructu maxia tpis ps absumit. z mihi pueit illō. stulto labore ꝓsumeris. ¶ Cogor rursus curie fluctib⁹ z si nō sp ītergi vel ingrat⁹ iudicabor. a qb⁹ vt emigrarē/sola hec fuit occasio cancellariā postulādi. z tulit/hoc ds. aliē tñ q̄ spabā cur ñ igit hīto fine cessat motus? ¶ Cogor inter hec z silia/missas z ōfones omittere vel irrecollect⁹ dicē. In qbus tñ fructē est vberioz si bñ fiant q̄ in graduū tali q̄li distributōe vbi tā punīvanā nō sepe pnitiosius/vtinā mores sit ecclesie fructē inuma cernētib⁹ linq. vbi locū hz illud apli. nemini cito manꝰ iposueris/neq cōicaueris pcīs alienis. ¶ Cogor et in tpali vita q̄li mendicare z despectus viuere. cū mediocritas aurea nō amara paupras sit tutissima ꝑm exigētiā status cū alibi habundanē habeā z menagiū iā puiderim. qd cū detrimento magno opteret relīquēdo dissipare z cū grāmaticul' z pueris vinē. ¶ Cogor pviuēdo decanatū tenere. vbi pficē vbis z exēplis sum astrictus. z tñ si nō residēā in cancellaria. sciūt oēs/est iuramētū quale murmur. quale detrimentū. z q̄liter iure vocabor monstruz biceps. ambicōis insup īmo deieratiōnis exēplū putabor ¶ Cogor liti p adiunctobñficio/vel cedē cū irrisiōe z dāno/vl' cuz fortissimo z insupabili hoste inetū dimicare. qd a moub⁹ meis abhorret maxie et insonat illud auribꝰ meis. cur nō magl in iuriā patimi. ¶ Cogor ad pbēdā nouiter anhelare. me qz z amicos meos huic nouecure subijcē. vbi q̄ta spes puisiōis sit. mores hodierni docē faciliē pnt z pfecto hoc rere nō obligor nec ex altera pte ipronis⁹ stipendijs ꝓprijs laborare. neq hūc deserē locū/vbi absq bonore salē piculoso vacare mihimet possū. et hec oia q̄ ptermittūt et sequūt scandala declinare. qd si scādala post hanc resignationē (vt amici mināntur) cōtingant. pfecto z veniēt eade l'maiora. si non diuisio vlla. Ada lo in alio sub alio z p alio/q̄ in me z sub me fieri. z notetur illud salustij. Frustra niti z fatigando nō nisi odiū q̄rere/extreme demētie est. ¶ Cogor multitudinē insequ ad agēdum qd nō placet aut lz. vel vt hostꝫ ac suspect⁹ ambitiōe haberi/nec h dissimulare aut fugere seu tacē. sufficit. nisi patenē clamanēo cū tñ scriptū sit. nō inseq̄ris multitudinez ad faciendū malū. ¶ Cogor pnitiosa dogmata q̄lia iā seminata sunt ab aliquibus vel tacere ꝺ psciam/vl' cū sumo mei. immo veritatis piculo/illa p reuocatōes corrigē z nō pot⁹ ꝓfirmare fauētes dicētib⁹ pmiserint. vbi aūt malitia ꝓualet/hīrādū ñ ee suadet Plato z illic Ezech. z Hier. de gemendo valet psiliū. ¶ Cogor linguas vel malivolas/tā q̄ signū ad sagittā ppeti q̄ tñ tollerabilr z irrōnabiliē seuiūt z penetrāt sciūt expti q̄tū deniq nō in vbis solū sed in vita/ꝓpter coherētiā quādā h innoiata sit discrimen agnoscūt. Quo pacto deniq redimendū tps sit videt. qz dies mali sūt/imo supza modū piculosissimi z seditionū seminib⁹ undiq repleti. Arx syon occupata sit in laqueū ipi irām felix porro e tali naufragio ñ sine bñficio si vl' nudꝰ enatauerit. ¶ Ex aduerso p pñtia mea nihil allegari boni pt nisi spes q̄dā alijs pficiēdi q̄ fingūt q̄dā vtinā ñ ceco iudicio rapti/de exiguitate mea. q̄ q̄ ad hoc inutil' sit sentō. z dudū expioz. scitū vere est illud plus alijs ꝺ te. ¶ Cōsideret h acri iudicō tā ex ꝓteritis q̄ ex circūstātia rex/si pl⁹ obest ille q cū suis psonalit q̄rit pseq z cuz eo iusticia piclitat quā iuuet? vbi locū hz si vos psecuti fuerint rē. ¶ Cōsidēt q̄ pua sit pficiēdi spes apd eos q sapiētes sē i oculis suis z q ad nil alid vacāt nisi cū arbeni

mAD

Recōmendatio licenciandorum

tēsibus dicere vel audire aliq̄d noui. Vbi ꝓterea multitudine res gentē. vbi si q̄ sint de sua salute solicīti facilīter ꝛ abūde/cōsilia reperiunt. apud illos vo q̄ salut ēsuā nō querunt p̄dicatio nō solū ociosa sed etiaꝫ ꝓnitiosa et irrisiōe digna si nō tm̄o curiosa sit/efficiē. vbi aūt nō est auditus non effundas verbū. Exemplo xp̄i q̄ cora̅ hero de cū audire curiosa gestiret obmutuit.

¶ Cōsidereē q̄ ꝓfect⁹ eē Brugis pōt/solo etiā vite exēplo/si verba deessent. vbi tñ ꝓficē/bñficiuꝫ notabile pstringit p̄latura tā solēnis. ¶ Cōsidereē ab excepꝫ q̄d apō magnates ꝓsint iferiorū vba. imo q̄ut ira scūē dicētib⁹/si nō sint fm volūtatē si non pbꝫuēt illud. loq̄mini nobis placētia. q̄d Dichee ꝓgenit si neq̄q̄ meminerit. Quiꝫ p̄ē multi doctoꝛ ꝛ p̄dicātiū q̄ rñdet dicere i oculatores ꝛ fistulatores miranē/q̄ arbitriū tripudiare nolētiū. carmia. i. doctrinas mēsurāt variātq̄. ¶ Cōsidereē q̄ repugnāte nā vel cōsuetudine q̄ altera natura est nil vnq̄ felicē agiē. Est aūt nā mea et cōsuetudo ad agibilia prorsus ineptꝫ scrupulosa. ineꝛs formidulosa. leuissime p̄turbata vt pl⁹ millies experiꝛ iugiter. Quid igiē conaboꝛ ꝛ icēū fluuij/cur vim nature faciā quā iꝫ expellā. furca (vt Orati⁹ ait) tñ vsq̄ recibit/? Quid fructu ꝓuisione ꝛ honoꝛe/allectaboꝛ amicoꝝ? fateoꝛ hec vltimo euincē potui carnalioꝛ et hoc parētibus ruralib⁹ hoc nō curātib⁹. imo ipis fratrib⁹ soꝛoꝛib⁹ muliebrioꝛ ꝛ ad altioꝛa scandētibus minoꝛib⁹ minoꝛ. iꝫ iminēte tanto naufragio mercib⁹ etiā charissimis imo ne cessarijs/voꝛo p̄iectis/enatandū ē. ꝛ ab incēdio diuitijs ꝓtijs/emigrādū. sicut a curia certe lucrosioꝛe/memetipꝫ violenē eripui. nec piget quā q̄ obniteꝛēē amici. Nō si dicat p̄icula hec extioꝛe fugē ꝛ venire ad illud Terētia. q̄d si celū ruat/? pauldubio plura dant intelligi amicoꝝ cōminatiōes ambigue ex ꝓteritis futura p̄sagio. ꝛ particularia tñ nec dū loq̄r nec dū ea q̄ intrinsecus latēt apio. ¶ Cōsidereē i quāta copia sūt mgr̄i ad cōtēplationē forte minus idonei. q̄ oīb⁹ agēdis i officio vigilāti⁹ ibē ti⁹ atq̄ felici⁹ deseruirēt. Nec optet ꝟ hominē q̄rere in quo nō sit macula. q̄ rara nimis q̄uis in terris. nec ꝓfecto ꝙlis sum ego. ¶ Videte obsecro q̄ intollerabilē eēt erroꝛ atq̄ supbia i me vel in alijs ꝟ me talia cogitare. et sic p̄ferre velle. qualiē simia deformis/fetū suū caballis aꝛpoīt. ꝓ oiro nō est ꝙsiliū ꝟ dñm si ab oculis sim pieꝛ vt p̄sit alter. Estimo p audita ꝛ facta. Bñ dictū ne cederei/ab amicis hoc supbie fuco fuisse deceptū. q̄si vicz eccl̄ia recedēt cū sua cessiōe. nec alius talis ad regimen ip̄i debitū posse repire. hec vo plane cēptanto demonij meridiani. ¶ Consideret quāta sit raritas deo i cōtēplatiōis q̄ete viuentiū morte prioꝛ sctoꝝ. Ꝟō si quis tenuit ad hoc opus aptus iueniaē/credēdū sibi puto. q̄ talentū suuꝫ tale est nō alia agibilia saltē in tanto. sicut opus oculi videē est: nō laborare. Habet em̄ quilibet donū ꝓpriū a deo/talē cessionē/hac cā ipe Greg. nazāzenus/ꝛ ꝓpha Celesti. ꝛ alij plures/fuerē exequti. ¶ Cōsidereē si ad epatū vocarer vel aliud ingēs tpale bonū/an amici ꝓsulerēt oībus spretis cācellariā eē tenēdā. Estimo nequaq̄/nō dubito tñ/quin nūc securius volēdo descēdē/illā desero/q̄ aliē descēdēdo. Nō si in casu dimissiōis officij ad maioꝛa. vel ꝓ mortis trāsitu. quidēdū restaꝛ cācellarie. agaē nūc put tūc imo tāto puidius q̄to deliberatō maioꝛ eē pt/q̄ primū data rapiaē occasio. ¶ Cōsidereē q̄ multi etiā ex amicis ꝛ qui dicūt p̄icula se videē p̄ntabsq̄ tāto inuidie odijs ꝛ aduersitatū cauꝫ/subire illud onus gratis. in q̄ tantis grauat⁹ suꝫ oneribus. ꝛ nō irrōnabiliꝫ vsq̄ quaq̄ q̄rūdā vexatus odijs quib⁹ ꝓ meaꝫ forte ambitionē/aut ꝙportunitatē/spes q̄m sitiunt adepta est ꝛ exorta. Nō si renuant videāt q̄ equo mecū agāt iudicio. attēdāt ne digito mouē nolīt onera q̄ meis cruciboꝫ volunt ī manere. ¶ Deniq̄ neminē dubitare arbitroꝛ q̄n liceat fm iura oīa/resignare bñficiuꝫ tale/resignare in manu superioꝛis. ꝛ vel regionē intrare. vbi aliē viuere ꝓsertim bñficiuꝫ aliud curatum habentiē. Nō si iꝫ cognosco me ꝛ mores meos. certꝰ sum certitudine tali quā ī tali materia sufficiētē existimo q̄ mihi ē expediēs. ¶ Nō si fingat nimis me amātes/illō nō expediens esse reipublice/vel alioꝝ ꝓfectui/audiant diuinum tonitruum. Quid ꝓdest hoī si totuꝫ mūm lucreē. Videant demum ne

sint inter illos de qbus alibi. Inimici hominis domestici ei⁹. Illud etiã pueris decantatũ. Que nocitura tenes. q̃ quis sint cara relinq̃. ¶ Et ne me mutatõis culpabilẽ arguant. si nunc tam vehementẽ fugio q̃ tã diligenẽ ꝓsecutus sũz/sciãt qz meũ sapecũ etate ⁊ experiẽtia creuit. ⁊ mea spes plurima frustrata est. certum ẽo est. i. illud tẽ poribus mores sapiens ¶ Qõ si allegetur infamia mea/scio q̃ ꝓ infamiã ⁊ bonam famam ꝓgitur ad celũ. Scio q̃ ꝓ minimo mihi esse debet/vt ab humano die iudicer qui me iudicat dñs est. Ceterũ nõ populari rumore sz cõscientie simplicitate/xpiani vita menẽ. Consultius ꝓfecto ⁊ honestiꝰ est illud vltro facere/qõ tãdẽ ab inuito vl ipa mors erto⁊quet.

¶ Explicium.

Recommendatio li/

cenciandoꝝ in decretis facta parisius per eundem.

Quesierit forsan aliqs. cur q̃ vincul' scolastice exercitatõis sũt hi venerabiles viri ita mꝰtiplicitã nũeroq̃ merito/velut in libtatẽ q̃ndã adducti. Rñdemus ꝓba summi legislatoris dei/si euãgelio dicẽtis. Dñs his opus hz. Oraginaꝛ Matũ. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Quisquis eẽ octos sue ꝓsideratõis ꝓ vniuersã eccliam deducẽ voluerit. inueniet eã velut aliquã domuz grãdẽ/inẽ ꝓbicã exclamationẽ. O isꝛ q̃ magna ẽ domus dei/⁊ ingẽs locus possessiõis eius. ꝓsidet huic eccle dñs nr ibs xps tãq̃ filius hẽs l domo sua/dei ꝓtis sui. Sm apostoluz. Heb. j. Propẽea loqns ĩ pabol' frequenẽ noiauit ꝑemfamilias. Recte ꝓfusq̃ familiã hz multiplicẽ/mirabili officioꝝ ordinumq̃ varietate cõstitutã. q̃ ⁊ si cũcta p seipz agẽ possz. disponẽ volẽs tñ nos cõadiutoꝛes eẽ suos. Sm apm Ac pinde bonitatẽ sue ꝑticipes fieri. Assumit hoies ad obsequz suuz. Nimiz qz iumẽto etiã vtidignatꝰ ẽ. duz misit discipulos suos vt solueret asinã ⁊ pulluz eius. vt diceret incregãtibus qz dñs his opus hz. hec Sm lram.

¶ Dz a lra traducamus si placz vbuz istõ ad mysteriuz cõueniẽs laudibus doꝝ spectabilium ⁊ eruditoꝝ viroꝝ m. Ita eñ mos ita eñ ius exigit vt laudenẽ ⁊ dicam⁹ qz dñs his opus hz. Quis dñs? Ja dcm ẽ dñs dñanuz ⁊ rex regum/cui ꝑuire regnare est. glo. Rom. j. Cuius ẽgi frenis/summa libtas est Boe. ỏ cõsol. Cuius ꝑuire gẽrabaẽ theologizãs agathes. summa in quiens ingenuitas ista est. in q̃ xpi ꝑuitus cõprobaẽ. Qua in re/ꝓtinus oñdit laus egregia doctissimoꝝ ⁊ insignium baccalarioꝝ istoruz qñ tãti talisq̃ dñi ꝑuos se dedicare studuerit. nec ꝑuos qualescũq;sz vtiles ꝑuos. Dñs inqt his opus hz. Ecce nobilitas insinuaẽ. qz tali subsint dño. et vtilitas qz dñs his opus hz. ¶ Sũt q̃ sertos viles ⁊ inutiles sub quadã falsa spẽ libertatis ⁊ dñij subdideꝛt. hi sub dño carnis tanq̃ latrinarij. ỏ quibus ad Ro. xvj. ⁊ ad Phil. iij. Quoꝝ ỏs venẽ est ⁊ gloria in cõfusiõe. Sunt qui ꝑuiũt mundo ⁊ mãmone quis notauit xps dicẽs. Nõ potestz deo ꝑuire ⁊ mãmone. Sunt qui seruiunt dyabolo ⁊ pcõ. Nã a quo quis superatus ẽ eius ꝑuus efficiẽ. j. Pet. ij. ⁊ qui facit pcm ꝑuus est pcti. ¶ Vos ãt meliozi consilioꝝ mente/spretis his/nõ taz dñis q̃ tyrannis etiã delibus. ꝑui facti estz deo. ita vt appellandus sit quilibz ꝑuus fidelis ⁊ prudens quẽ cõstituit dñs. sup familiã suã/nã dñs his ꝑuis opꝰ hz. ¶ Dñs itaq̃ vob opꝰ hz (O spectabiles ⁊ prudẽtes viri) ⁊ hº ad regimẽ sue familie grãdis quietũ et trãquillũ. Ad quid? sane vt doceatis eã indicia iusticie/reddere vnicuiq̃ qõ suũ ẽ. Ea eñ demum vera pax erit. ea gubnatio idonea ea seruitus placẽs dño si manet vnicuiq̃ debitus ordo. Ordo autẽ quid aliud ẽ nisi parium disparium q̃ reruz sua vnicuiq̃ tribuẽs collatio. Nunc ordinẽ docẽ habetis (O venerabilis licẽtiãdi) quibꝰ dñs in hoc opus hz. vt omis ỏ familia sua/reddat ei religionẽ latrie. puritatẽ cõscie. charitatẽ ad ꝓximum. equitatẽ ad iudiciuz. vt sic ordineẽ quilibz hõ cõuenienẽ quo ad tpalium ministrationẽ. Vcõ quo ad spiritualium dispositionẽ ⁊ hoc in ordine ad ꝓximum. Tertio q̃ ad emendatõem ꝓscie quo ad seipm. Quarto quo ad exhibitiõz reuerentie ⁊ latrie quo ad deuz. Hec sunt quattuor principalia circa q̃ versaẽ omniũ

mã ⁊

Recommendatio licentiandorū

sacroꝝ canonū lex atq; traditō docēs se regere. deū colere. neminē ledere. rē suā vnicuiq; tribuere. Quoꝝ noticia q̄ sit necessaria familie dñi/ nullus ignorat intelligēs. ꝓterea nullas inducimus ꝓbatiōes/ concordanciaꝝ vel autoritatū q; neq; necesse ē cū late pateāt neq; ignorātibus leges loq̄t. ¶ Perspicuū est igit̄/ q̄m dñs vobis venerabilibus licentiandis op⁹ hz ꝑsuppositō ꝑm depositionē testificationēq; doctoꝝ vestroꝝ et alioꝝ/ q; hāc noticiā sacroꝝ canonū fuistis assecuti. Hec q̄ppe noticia (iuxt̄ mysticum sensum) asina dño fuiens, pullus vero discipulus eius studiosius/ intelligi potuerat. ¶ Sed omissa ꝓsecutōe talis metaphore veniam⁹ ad illō qđ obstrepūt ⁊ opponūt aliqui dicētes. Optet/ fatemur ista cogitare q̄ sub quaternario cōpleta sunt. s. rē suā vnicuiq; tribuere. ꝓximū nō ledē. se regē. deū colē. Hz cū i aljs facultatibus sufficienter hec doceant̄ ⁊ sciātur/ quō nō frustra/ quō nō superflue/ adiūcta doceatur hec facultas decretoꝝ cū suis ꝓfessoribus ⁊ studiosis de quib⁹ asseris/ q̄m dñs his opus hz. frustra q̄ppe fit ꝑ plura qđ pōt fieri ꝑ pauciora/ additio igit̄ facultat̄ decretoꝝ/ neq; necessitatē hēbit neq; vtilitatē ¶ Et inquiūt q; rem suā tpalē vnicuiq; tribuere docēt sufficienter leges humane, fundate in phia morali que cuilibet naturaliter impssa. ꝑm quas leges instituit̄ ⁊ regitur ad plenum in temporalibus suis vita pñs. Per has vero canonicas traditiones visa est alias plus turbari et litibus affligi policia ecclesie quā trāquillitate letari. ¶ Et rursus q; reliqua tria que vel spiritualem conversationē hominū inter se, vel emendationem ꝓprie ꝓscientie cuilibz in se, vel cultum latrie ad deū respiciunt/ sunt in sacris lr̄is abunde tradita. alioquī xp̄s hō ⁊ idē deus cui⁹ pfecta sunt opa (vt dicit Moyses) instituisset minus perfecte ecclesiasticam domū suam. que nec suo nec longo postmodū tpe canones istos habuit. Alioquin insup lex euangelica traderet insufficienter mandata de quibus dominus asserit. Si vis vitā ingredi serua mādata. Et iterū hoc fac ⁊ vives. ¶ Ad summam ergo redit hec calumnia. dñs inquiunt ꝓ regimine sue familie in tpalib⁹/ dedit leges civiles ꝑ spiritualiū gubernatōne/ tradidit euangelicos canones. aliā vo nō est invenire vitaꝝ nisi vel tpalem que ꝑ leges regiē. vel spiritualeꝝ quā euangelica lex sufficienter instituit. Nōne hoc concludere licet q; nequaq̄ dñs his. i. canonistis opus haberet ¶ Sed quid dicem⁹ ad hec doctissimi ⁊ sp̄iētes viri p̄res ⁊ fratres. qđ huic calumnie rñdebimus? Respondebimus ꝓsiderationes aliquas geometrico ⁊ doctrinali ordine positas ꝑm quas patebit a radice necessitas ⁊ opus dominoꝝ iuristarum. Patebunt insuper distinctiones alique de iuribus canonibus ⁊ legib⁹. Iste em̄ doctrine moralis mod⁹ optimus est dum fit resolutō ad certa. dūq; sepatur preciosiuꝝ a vili ⁊ q̄si sub oculis vnūquodq; sepatum ab alio reponit̄ qđ cōfuse cōpositū fallē poterat inspicientes ¶ Poterat cito induci declamatoria ⁊ velut oratoria cōmēdatio/ super vtis ꝑconijs singularibus. attñ excitatio studiosa vicit. iubēs talia singularia ad vesperias singl'oꝝ linquiet ea nunc dicere que plus eruditiōis scholastice noscunt̄ cōnere. ¶ Inuestigamus igit̄ a fundamento causas necessarie institutōis q̄re dñs his opus hz. Et ꝑ hoc fit hec ꝓma ꝓsideratio incipiēs ex alto.

Prima cōsideratio.

¶ Dñs ꝑ suū velle impiosū ⁊ ptātiuū ē ꝓmū radicale fundamētū oīs legis vl' canonis. ¶ Hoc Amb. in exame. secut⁹ Basiliū posuit dicēs/ q; ꝓma lex oīm est diuine ptās. Volūtas illi⁹/ ius suū vnicuiq; tribuens. nulli⁹ ātē ppetuū ⁊ ꝑstās volūtas: nisi

Secūda ꝓsideratio.

¶ Dñs indidit cuilibz rei tm̄ ō lege/ q̄tū ō entitate ⁊ bonitate. ¶ Oīa em̄ fec̄ in numero pondē ⁊ mensura ⁊ ita sub lege certa ait Boeti⁹ q̄ppe. Sicut fecit oīa ꝓp̄ se ⁊ ad se/ sic oīb⁹ dedit viā certā tēdētiū ad se que ō appetit⁹ vl' amor ⁊ pōd⁹/ ēbēs rē ad suū dñatiuū ⁊ initiale ꝓncipiū/ qđ ēipe ⁊ sit ipse alpha ⁊ ō. ꝓncipiū ⁊ finis. ¶ Poterat ō fieri lōga deductio ō legib⁹ varijs rez/ taꝝ in celo q̄ i terra aut in mari ⁊ i oibus abyssis/ in volucrib⁹ celi et quadrupedib⁹ terre et piscib⁹ maris. Hz omittamus hec. ⁊ dis

camus. p tertia consideratione.

Tertia consideratio.

¶ Dñs sicut fecit hoiez/vt sibi soli subiect⁹ dñaret ceteris reb⁹ mortalib⁹/ita sibi indidit p ceteris rōnē tāq̄ legē intimā 7 viuā: neq̄ ei⁹ pter aliud ōr hō fact⁹ ad imaginē 7 similitudinē dei/nisi q̄ sui capax p rōne esset⁹ est ꝟm Aug⁹. 7 expositores catholicos. ¶ Hoc videret pbi q̄ nās aliaq̄ rerū dixerūt regia rōne sepata/velut ab intelligētia nō errāte. hoi vo rōnē pparam cōiūxerūt q̄ dixerūt reginā i suo microcosmo. quēadmodūm (uo mō lōge tñ excellētiori) dñs i macrocosmo principat.

Quarta cōsideratō. y

Dñs indiderat hoi rōnē integrā 7 purā/tāq̄ sufficiēs principiū regitiuū suiipi⁹ 7 q̄ ad deū 7 q̄ ad p̄imū 7 q̄ ad corp⁹ p̄priū 7 ad aliud q̄dlibz iferior. ¶ Alioqn quō vex esset illud moysi iā allegatū. Dei pfecta sūt opa. Quō pterea vex esset illud philosophi Deꝰ 7 nā ñ deficiūt i necessarijs. si mox ab exordio/nō dedisset deꝰ hoi sufficiēs principiū suiipius regitiuū 7 ordinatiuū atq̄ regulatiuū? Decet vo⁹ dū hoiem instituit sb regula rectissima quā appellam⁹ originalē iusticiā. q̄ p oīa pformis erat q̄tuz optuit/ipi ꝓme 7 pstāti iusticie q̄ dos est. p quā rectificasset hō vnicuiq̄ ius suū. i. qđ suū erat deo vicz reuerētiā/sine ꝺdictōe. p̄rio amicitiā sine dissensiōe. Corpi obedientiā ad rōnē sine rebellione. Ceteris iferioribꝰ dñationē regitiuā sine impugnatione.

Quinta cōsideratio.

¶ Dñs nō hūisset op⁹ legisti vl canonisti i statu nate ꝓmit⁹ instituite. sicut nec hēbit op⁹ in statu nate glificate. Quare? qz cuilibet fuisset lex sufficiens inscpta in li. cordis sui. nec op⁹ erat vt ds eū docēt indicia iusticie. p iura vl leges aut canones/humano studio ꝓpositos vl libris aratis qđ ō fuit o statu sonat illud ꝓphetice. Dabo leges meas in cordibus eoꝝ.

Sexta consideratio.

¶ Dñs op⁹ hūit iuristi legisti et canonisti mō locutōis ꝑexpositō/p⁹q̄ hō cū i bono re eēt nō itellexit/cōpat⁹ ēinuētis insipiētib⁹ 7 silis fact⁹ est illi. ¶ Obscurato nimiruz libro cordis intentiōi/7 velut oblīato et male ꝓcto p diuersas passiōes vix potat legi. vix ab hoie diſcēni qđ rectū ab obliq̄. qđ bonū a malo. qđ iustū ab iusto. qđ dare ē ḡliꝫ extrisec⁹? cōtinēs leges 7 p̄cepta/p ēditōz dei 7 hoim sapiētioꝝ/q̄ꝝ lucidiora adhuc erāt corda/vl p vīnā celic⁹ illustrationē vl p hūanā 7 diuturnā inuestigatōz/in uātib⁹ ad hoc ipm mouib⁹ bonis q̄ miro mō illūinant. sic ō alijs dcm ē q̄ excecauit eos malitia eoꝝ? Dia ei viri iusti annūciat aliqñ va pl⁹q̄ septē specīatores ꝓstituti in excelsū ad speculādū. ait Bap. ¶ Potuerāt ḃ iduci speculatōes gte mlt⁹/ō obscuratione vl oblīatiōe libri cordis. qō ē speculū q̄ddā vitaris 7 hoc p cōpatōz ad varios modos diuersos/qb⁹ ꝓpecula mālia distorq̄nē ne reddāt vas imagies. Has speculatiōes posuit Oresme ō ꝓfig. q̄litatū. illic videāt

Septima consi. z

¶ Dñs istituit ꝑmū canonistā 7 legistā ipsuz adā. ¶ Cōgruebat q̄ppe imo op⁹ erat vt adā q̄ pr̄ oim p ꝓpagatiōez carnis eē deberat/fieret et pr̄ p gubnationē 7 istructionē. Ac pinde sicī arnib⁹ p corpis r̄gimine cēarijs/adā p⁹ pcm fuit p diuīnā ispiratōz erudiris. ō necessarijs inquā nō solū q̄ adesse sz q̄ ad bñ eē q̄to ampli⁹ op⁹ erat/p bñ eē ipi⁹ aie q̄ ad scias 7 vtutes/ipm diuinitus illustrari. 7 ipm/potes fili⁹ ei⁹/ō gnātōe i gnātionē. ¶ Dece traditio ipi⁹ Josephi in li. antiqtatū. cui ꝓsonat apta rō. Sic ōr Geñ. q̄ dñs fecit ipi adae tunicas pelliceas. hoc ē vt opifas ē fieri docuit. sicut parare cibos. vti medicīs. colē agros. 7 ita ō reliqs hr̄ palā ex istis vñ ꝓmanauit origo 7 cā cuiuslibet artis 7 inuētio scie 7 facultatis

Octaua ꝓsi. ¶ Dñs vltra legē

nature nō solū iusti tute. ō q̄ dcm ē. sz etiā ō sūmitate derivate ac i posteros ꝓmulgate q̄ ōr lex antiqua.

¶ Fūdat ḃ ꝓsideratio sic̄ serta. plabēte ei nā ō vitō i vitiū. plabebat ꝓnē ad ignorantiā maiorē legū 7 iuriū 7 instoꝝ iudiciorū. Addēda fuit igit declaratō. cū autoritatū interpōe 7 circa murmuratōz p̄ceptoꝝ/tam gnāliū sicut decē p̄cepta. q̄ spāliū sic̄ erant

sũdicialia ꝛ cerimonialia. ¶Et ita ꝺñs habuit opus legispitis ꝛ iuristis q̃ ꝺicebãt ꝺoctores ꝛ scribe. meditãtes i hac lege/die ac nocte/vt eã populo simplicioꝛi nũciarent/ ne fierẽt sicut equꝰ ꝛ mulꝰ q̃ꝺus nõ ẽ intellectus. sed approximarẽt ad ꝺeũ ꝓpter eos vt in chamo ꝛ freno certoꝝ ꝑceptoꝝ ꝓstringẽntur/ optuit. ¶Nona ꝓsi. ¶Bñs vlẽ legez ꝓcterẽ opus habuit institutẽ legẽ euãgelicã. ¶Quiꝺẽ ad nihil ꝓfectũ ꝺuxit lex anti qua ꝺicẽte apl̃o ad Heb. vij. Nihil ad ꝓfectũ ꝺuxit lex. Erat enĩ figura ꝛ vmbra nouę legis. Hã oĩa in figura ꝓingebant eis. ait apl̃s. Aduenięte igiẽ re vl̃ luce impleta est lex illa nõ soluta. Ac pinde cõstituta sunt apostoli ꝺiscipuli ꝛ euãgeliste tã q̃ ꝺoctores hꝰ legis ꝛ ceteri successores eorũ q̃s theologos noiamus. nõ ꝑm cortices lr̃e q̃ occiꝺit lz ꝑm ĩteriorẽ spĩm q̃ vinificat. ¶Decima cõsiꝺe. ¶Bñs opus nõ hꝫet iuristis alijs q̃ theologis. si homines secundũ virtutes theologicas que sũt fides spes ꝛ charitas/ spõte vellẽt regulari. Sufficere ꝺixit Augustinus in enchiriꝺiõ has virtutes ad salutẽ omni hoĩ. quippe claudũt in seipis ꝺuo illa mãꝺata/ in q̃bus tota lex pendet ꝛ ꝓphe. Diliges ꝺñm ꝺeũ tuũ ꝛc. Et primum tuũ sicut teipm. Interest aũt theologoꝝ ꝺoceꝰ sufficienꝰ ea que sunt fidei spei et charitatis ꝛ in regula euãgelicã ꝛ errores insurgẽtes cognoscẽ. ꝛ cognitos vt caueanꝰ ab alijs insinuare. ea ꝺenicz ꝺocere cõuenit. q̃bus hec triplex virtus gigniẽ nutriẽ ꝺefenꝺiẽ. roboraẽ. Sic instituta viꝺ ꝛ gubnata fuisse sufficienꝰ ecclia primitiua sub apl̃is. ac ꝺeinꝺe ꝑ successiones varias vsq; ad ꝺoctores/ scõs inclusiue. ꝑ q̃ꝺringentos an. ꝛ ampliꝰ quibꝰ tpalibus nõ erat ꝺistinctio theologoꝝ ꝛ canonistaꝝ lz canones sacri/ multi essent vlẽ tenoręs ex ꝓsse traꝺitũ in euãgelijs ꝛ ceteris libris canonicis. Hi vo canones si bñ inspiciamꝰ nõ sunt nisi cõclusiones elicite vel illate ex principijs theologicis. i. ex euãgelio ꝛ alijs libris canonicis pillos q̃bus ꝺi. xps. Qui vos audit me audit. Nihil igiẽ ammirãꝺũ si ad eosꝺẽ ꝑtinebat ꝓgnitio ꝛ legislatio ꝓclusionũ illaꝝ canonicaꝝ/ ad q̃s ꝑtinebat noticiã ꝓncipioꝝ. Inꝺe est illuꝺ qꝺ sapientia ꝺicit de seipa. Per me reges regnant ꝛc. ¶Undecima cõsi. ¶Bñs ꝓpter multiplicationẽ hoĩm sub lege sua euangelica preuaricatiũ eã multis modis/ voluit huiusmõi canones multiplicari. Et ita opus hũit canonisti. et in regimine spũali. qꝛ ꝓprie ꝺicti theologi neq̃ꝫ sufficiebãt. ¶Notemus h ad declaratoꝝ ampliꝺrẽ q̃ theologi ꝓprio noie ꝺicũt hi q̃ noticiã ꝑfectã habẽt eoꝝ q̃ ꝓprie ꝺicũt esse ꝺ theologia hoc est ꝺ iure ꝺiuino seu euãgelico qꝺ iꝺẽ ẽ ꝛ qui illuꝺ sciũt elucidare ꝺefenꝺere roborare. ¶Sũt aũt q̃tuoꝛ gña taliũ q̃ ꝓprie ꝺicũtur ad ius ꝺiuũ ꝛ euãgelicũ ptinẽ. Primũ genꝰ est eoꝝ que cõtinẽt expsse in textib9 canonicę scripture vt q̃ in principio fecit ꝺs celũ ꝛ trã. Scõm ẽ eoꝝ que cõsequũt ꝑtinẽt clare in cõsequẽtia nccia ꝛ euiꝺẽti/ apꝺ oẽs vtentes rõne. ex eis q̃ ibiꝺẽ cõtinent. Tertiũ ẽ eoꝝ que lz nõ seq̃nt in ꝑtia clara apud oĩs vtentes rõne vel aliũꝺe ꝺoctos. tñ apꝺ exercitatos in sacris lr̃is/ ꝑtia iuꝺicaẽ optia vel sequela. Quartũ ẽ eoꝝ q̃ p reuelationẽ factã ecclesie cõstat. ꝛ hoc vl̃ expsse ꝛ manifeste p ꝓphias seu miraculosas attestatiõs vel implicite p cõem attestatoꝝ toti9 ecclie vel cõcilij generalis eã sufficienꝰ repũtantis. ac p successiõz legitimã ꝺerivatã ad posteros p eos q̃ tales reuelatões hũerũt manifeste. Veritates oẽs alie/ tãto ꝺicũtur magis ptinẽtes vel imptinẽtes ad theologiã/ et suos ꝓfessores q̃to ꝓximius vel ꝛmotius ꝑtinet inferri ex ꝓꝺictis. ¶Progꝺiẽtes igiẽ vltra ꝺicamus q̃ ꝓter has vitates seu regulas optuit multas explicari ad rgimẽ ecclesiastice familie/ que nõ poterãt expsse ꝺeduci ex sac̃ scripta. lz optuit fieri limitatione p auctoritatẽ hũanã. Recte eo moꝺo q̃ vlẽ principia iuris moralis naturalis et cõclusiões euiꝺenꝰ ꝛ ncrio seq̃ntes ex eisꝺẽ/ optuit aꝺꝺi multas institutiõnes. neq; clare ꝺissonas/ neq; tñ euiꝺenꝰ seq̃ntes ex ꝺictis principijs ꝛ hꝰ auctoritate principũ vl̃ cõicatũ q̃bus respublica regẽꝺa subꝺebat. ¶Exemplũ in vno p qꝺ sciaẽ in ceteris. Cõfessio sacẽtalis/ est ꝺei lege euãgelica ꝓprie ꝺicta. lz qꝺ fiat hoc tpe vel illo/ apꝺ suũ certũ sacerꝺotũ vel apud illũ ẽ ꝺe iure positiuo. qꝺ nec clare seq̃ẽ ex lege euãgelica q̃ sic ꝺebeat fieri nec tñ est repugnans. Talia sunt sine numero in reliqs q̃ cõcer-

nūt dei cultū ⁊ caritatē erga ipm ⁊ pximū nrm. ¶ Quodecima ꝓsi. ¶ Dñs op⁹ habuit canonistis: nedū ꝓpter multiplicationes hmōi canonū positiuorū. ꝫ etiā ꝓpē incorrigibilitatē subditoꝝ. ¶ Odert peccare mali formidine pene. ait Gratius. vt igit̄ pene varie ꝓ variis delictis ferrentur necesse fuit. quēadmodum ꝓ diuersitate morboꝝ/ordināt medici diuersitatē remediorꝝ ꝑticulariū vltra ea q̄ cognoscūt ex ꝓncipijs ꝓbie nālis vel sue medicine generalr̄ ¶ Cōstat aūt institutiōes hmōi arbitrarias ee vel plurimū/que ꝫ institutiones ꝓformitatē quādā hēant ad legē dīnā in hoc q̄ nō ei palā dissonāt. quoq̄n eent iniq̄ nihilominus ñ ita ptinēt ad eā: q̄n alie pene posset eq̄lit̄ stātibus illis ꝑncipijs cōstitui. ⁊ hoc est ins/q̄le appellam⁹ pure positiuū vel humanū. ¶ Ampli⁹ vo ⁊ si repugnātia ñ sit/ vt theolog⁹ sciat hmōi cōstitutiones pēales et sīles ꝺ iure positiuo. q⁹ tñ hūani capacitas ingenij/multū finita ē/nec ad tot sufficit dñs hūit op⁹ vel voluit distinctos in ecclesia doctores instruē. q̄sdā ad iusticiā ageliū ⁊ ꝓpē dīnū/q̄sdā ad positiuū sciendū dedicatos. Et ex his inestigā⁹ ⁊ inuenimus puto/ꝑmoditatē distinctōis inē has facultates theologie ⁊ decretoꝝ. ⁊ dñs i hoc hz opus decretistas. ¶ Tredecima cōsidera. ¶ Dñs ñ instituit reponi ea q̄ ꝓprie sunt fidei/in textibus canonū vel decretoꝝ vñ dicūt canoniste vel decretiste: tāq̄ illa p se principaliē ptineāt ad facultatē decretoꝝ. Hec cōsideratiōes his q̄ p⁹ facultatē decretoꝝ sic instituta ꝓtēdē vellēt supfluā ee theologoꝝ facultatē Hēmus in quinq; articulos oēs fidei ⁊ catholicas vitates. qd egem⁹ theologis? ¶ Hz videat rō cur illic ponant tales vitates/sluenim⁹ q̄ sūt tāq̄ articuli certi eliciti ex theologia quoꝝ declaratō spectat ad eādē. quēadmodū et fm̄ ē legib⁹ ꝑncipū catholicoꝝ ñ q̄ ad illas leges ꝺ directo spectēt sicut nec eoꝝ declaratio. quēadmodū nemo dicēt q̄ declaratō symboli apl̄oꝝ vel niceni cōciliꝫ ad simplicē spectet. q⁹ tñ illō indiciē ⁊ explicatē ⁊ dat ad credendū. ¶ Quo pacto igit̄ q̄rēt aliq⁹ reponūt hec in facultate decretoꝝ vel in facultate legū ꝑticulariū/q̄ ad theologie ptinēt facultatē. facilius est rñsio. Reponūt ita q⁹ vt ad dan-

pene varie ꝓ eos q̄ ausu temerario ꝓ articulos sic explicatos dogmatizare ꝓsumerēt. Hec āt adiectō canonū penaliū sicut ē de iure positiuo. sic eaꝝ cognitio spectat ꝓpe ad decretoꝝ vel legū facultates. ¶ Becima q̄rta cōsi. ¶ Dñs: sicut in vno corpe nāli. diuersa mēbra singulis officia constituit/ne sit scisma inē ea/sic in corpe mystico/diuersos voluit ee doctores ꝓ varietate doctrinaꝝ legū vel iuriū. ¶ Hac cōsideratiōe ꝓsuppositā ex ꝓximo⁹/ꝑz ꝓnr iniusta ꝓcertatio l' q̄rela eoꝝ. q̄ ꝓ extollēdo scientia theologie/illā decretoꝝ vituperant vl' eꝫ ¶ Nocem agē q̄d aliud ē q̄ si oculꝰ dicat naribus/opa tua ñ agēda. Rursus ē ꝓsūptio eoꝝ q̄ ex necessitate sue scie nitūt extollere ⁊ arguē eā ceteris oībus ꝓfectiorē cūdicat ꝓbs ꝺ metaphisica. Necessarios q̄dem oēs dignior/ꝓfectior vo nulla. Cū ꝓea videt in corpe naturali/mēbra turpiora ⁊ infirma plus hīe necessitatis q̄ pulchriora ⁊ ꝓfectiora q̄lia sūt oculus ⁊ auditus. Beni q̄ manifestū ē ex his/ad quā facultatē spectat iudicare ꝺ hēsibus ⁊ hēticis. Constat q̄ ad theologiā. modū vo puniēdi magis determinat facultas decretoꝝ/ꝫ executiōz iudices ⁊ cliētes seu bodelli magis sciūt Exemplū ꝺ iudicio false monete/ cꝰ falsitatis cognitō/spectat ad cāpsores. punitōis modus/ad legistas/executō ad iudices ⁊ botelles. ¶ Potuerat h applicatio fieri ꝺ examine bulle illius ꝑ mēdicātes extorte. sed omitto. ¶ Becima q̄nta cōsi. ¶ Dñs habz op⁹ sicut theologi ⁊ canonistis/sic hoibus inferioris scie vel ordinis/q̄ ad cognitiōez ēditionū hūanaꝝ ¶ Cōsulam⁹ experientiā ⁊ videbim⁹ q̄ vtē scientiā iuris diuini/et canonici positiui/multe sūt ꝑticulares leges ⁊ cōstitutiones positie. necessarie/in iudicijs q̄les oportet scire ipos ꝓcuratores ⁊ cliētulos ⁊ alios inferioris ordinis. ¶ Si autez q̄reret aliq⁹/q̄ma vtilior sit ecclesie dei/vel eruditus in his legib⁹ vltimis ꝓcuratoꝝ ⁊ ꝓmotoꝝ. vel in sacris canonibus positiuis ⁊ puto cōfestim ridebit ⁊ irridebit. immo sonet a dñis canonistis talis inquisitor ⁊ iure q̄dē. Hz cū a sīlī ꝓgūt aliq⁹ curiose (ne dicā⁹ fatuose) cōparē sciētiā canonū positiuoꝝ ꝓ ecclīastico regimīe/ad sciam mā gelicā/ipi videbit. Exēplo sīlī dubita-

ret alicꝫ ꝙs hñd⁹ est dignior ī cura corpis vl' medic⁹. ¶ Silr ꝙs pferēd⁹ ē vl' erudit⁹ in ꝓstitutōib⁹ positis sue religiōis aut ī sinodalib⁹ statutis. vl' an ꝓcellat iurisperit⁹. q̄ tñ ad hoz pticularū cognitōz nō descēdit ¶ Cessent igit deinceps hmōi cōpatiōes odiose ⁊ curiose. fatuose immo ⁊ fastidiose nec sit scisma ī ipo corpe eccl'ie. ſz ambet q̄s q̄ vocatiōe q̄ vocat⁹ ē gr̄az quā accepit cōi cans sine inuidia ⁊ alterutrū āministrās

Decimasexta consi.

¶ Bñs opus hz decretistis ñ solū ꝓpē rones sūptas ex multitudie canonū po sitiuoz ꝓcernētiū spūale regimē ſz ēt regulationē tpaliū maxie p⁹ dotationē eccl'ie in bñficijs ⁊ alijs abūde factis. ¶ Neq; enī euāgelica lex/dedit expſſas ō tpaliū regie ꝓstitutōes ac pinde theologica ꝓsideratio ſz ad ea pticularit cognoscendas/neq; q̄ excēdit. Videnter āt sufficē leges hūanit⁹ tradite. ſz si notauerim⁹/alia ē rōnē de his q̄ mere tpalia sūt/nec dedicata dīnis vsibus aliā eoz q̄ cultū dei r̄spiciūt ī decimis ⁊ oblatōib⁹/i bñficijs atq; silib⁹/nemo mirabitur si legib⁹ alijs vti ꝓgruū fuit/ꝓ his ⁊ ꝓ illis. queadmodū doctrie pure moral'/ī suficiēs fuit ꝓ lege ſuela da. q̄uis ī obsequiū suū posſit

Deciaseptia cō.

¶ Bñs nō ita distixit theologiā a sacris canonib⁹ ⁊ ē/q̄n viriliter ⁊ salubriter possint ab eodē hoīe q̄tū sibi ꝓcedit inuestigari. Si ei repti sūt q̄ vlē canones sacros/legib⁹ humanis ō dēt studiū suū ⁊ ē ⁊ pfecert ī vtrisq; si vltra pbiam ⁊ metaphisicā multi q̄tidie ī theologia se vehemēt exercēt. Hoc cōuenientius hz fieri/q̄ theolog⁹ descēdat ad ī spiciēdū canōes sacros tāq; ꝓclusiōes elicitas ex suis pricipijs theologicis deducē. ¶ Sic erit talis ambidexter theologus canonista. ⁊ canonista theologizās. ⁊ q̄s est h ⁊ laudabim⁹ eū. ¶ Quid aūt facili⁹ est ex ambob⁹/aut p theologiā. ſ. cognoscē canonicā sciam vl' ē. Existimo q̄ primū sicut facilius est ⁊ ordinatius deducē ex pricipijs ꝓclusiōes/q̄ ex cōclusiōibus ad pricipiorū noticiā deuenire. Addito q̄ agibiliū istoz vehemēs ꝓsideratio s pueritia vl' ab adolescētia ñ tñ erudit neq; clarificat ingeniū/q̄tū exercitatio ī speculabilib⁹ pricipijs. ¶ Potuerat h inseri q̄rela freq̄nt incidēs nro tpe tā ō theologis q̄ ad speculabilia q̄dā pax vtilia/curiositates existūt debito nolētes ad ꝓsideratoz agibiliū tāq; suo ingenio indignā ⁊ rudē declinare. Rursus īculpādi sūt iuriste illi. q̄ pticulariū⁹ cōclusiōibus iuriū sic adherēt vt vl' ad pricipia resolutiōis nō aduertunt.

Decimaoctaua cōsi.

¶ Bñs voluit ita theologiā a canonib⁹ separari/vt tñ manēt vsus tminoz theologicoz īcōfusus ¶ Scia em̄ q̄libet inferior sicut sumit pricipia sua a supiore a lēnate eā. sic vt tminoz suoz ꝓpietatē obſuet nec esse ē. alioq̄n fieret velut alēa ꝓfusio babilonica ꝓ diuisionez linguaz. nec mutuo se intelligerēt theologus ⁊ iurista. ¶ Qua re pz q̄ vbi ō istis tminis hēsis ⁊ hēticꝰ/symonia ⁊ symoniacus ⁊ silib⁹/fit mētio. recursus ee pricipal'oz ad vsū quē theolog⁹ ymo hz. ym quē di. Aug. q̄ nob ad certaz regulā loq̄ fas ē. ¶ Accpinde pz q̄ expositō bulle mēdicātiū req̄rit expoī ꝓ ius euāgelicum

Decimanona ꝓsi.

¶ Bñs volnit vt ym ius canonicū regulare imobiliter ō necessitate/totus eccl'ie ꝓfs sicut optz ipm regi stabiliē ⁊ imobiliter p ius euāgelicū ⁊ dīnū. ¶ Tollit hec ꝓsideratō temeritatē aliq̄z vl' ignāriā q̄ suis iurib⁹ positiuis/imobilitatē ⁊ idispēsabilitatē talē tribuūt ⁊ parē vim obligādi q̄lē hz ipſ ius euāgelicū ⁊ dīnū. Accpinde q̄ heu scādala q̄ turbatōes ī euāgelico regimīe pūdē orta sint ⁊ q̄tidie succrescāt legi fas ē i expientie libro Tales nimiz intractabiles. quos pbs appellat īmāsuos/neq; ep'yKeiā neq; bonā eqtatē recipiūt. adhēntes traditōib⁹ suis sic euāgelicimo ꝓpē ēditōes suas (sicut cōq̄nt xp̄s) facientes irritū mādatū di mat thei. xv. ¶ Applicauī⁹ al's ꝓsideratōz hāc pcipue vtilē ad materiā reductōis grecoz ſz nūc omittam⁹. ¶ Clauis ē hec ꝓsideraz ꝓ inuentēdo ꝓñt nām ⁊ ꝓditōz totius euāgelice hierachie. Et quō r̄gimē ei⁹ monarchicū ē ⁊ r̄gale q̄ ad spūalia ex īmobili istitutōe xp̄i. Utz vo sit exist̄imādū q̄ ad tpalia ēt eccl'ie dedicata ñ ita ē manifestū. Scilꝫ

ꝓcertatões ibi numeras eē dicētib⁹ alijs q̄ eccl̄ia nihil hz tale nisi a diuinis ꝓncipib⁹ alijs vo i oppositū certātib⁹ q̄ oino sē eccle sie/sz lites has vl nūerare ꝺ vl diuinē/nō

Vicesima ꝓsidē. nām est.

¶ Dñs voluit eruditz i sacrz canonib⁹ licētiā doctoralē iptiri. q̄tinus hīent exh⁹ autoritatē/ñ solū docēdi ipos canones/sz eos doctriall'r inēptādi exponēdi vl' glosā di. ¶ Doc inē cēta marie opaē licētia doctoral'. z illō rōnabil'r. nō ei potuit oī hora fieri recursus ad ꝓditorē canonuz. Propēea eruditz z approbatz cōferēda fuit tal' autoritas doctoral'. Nō solū ipis sz etiā pūcipalibus theologis. ꝓsertī vbi dubietas oriretur ex his z circa ea q̄ ius euāgelicū pt ad elucidatiōez deducē. z quēadmodū archi tectonica pncipaē subalēnate scie. z sīc ex pncipijs ꝓclusiões extimāt z pbāt. si recte sunt. ¶ Beniqz cās alias lumie doctoralis eē dicimus. quatinus euitet cōfusio in politico regimine. z ne insufficiēs vl' immeritus ad hoc ipm se ingerat. qz postremo honoralit̄ artes di. Cicero z oēs accedūt ad studia ꝓpt glīaz. ¶ Postulemus tādē/vt dñs pīfamilias supmus nos ita soluī z ad ipm deduci pcipiat/iuxē figurā a sine z pulli eius qđ ad irl'm celestē ipo sedente z diriget pueniamus. Finit

Incipit tractat⁹ eiusdem de nobilitate.

Homo qđā nobil'/abijt i regionē lōginquā accipe sibi regnū. Quis hōiste nobil' nisi xps Jesus xps nobilissimi regis dauid clita ples? Be q̄ p allegoriā Eccēs ait. btā tra c⁹ rex nobil'ē. Et i laudē sapie ait idē i pabolis Nobil'i portz vir ei⁹. cū sederit cū senatorib⁹ ēre Qui pēea ꝺ se loq̄bat samueli. Qui me cōtēnūt/erūt igbiles. ¶ Bicā igit̄ aliqua ꝺ nobilitate. sūmētes occasiōez ex pte militis egregij dñi Guilhel. sanct. z nobilitate cōpositi. Nobilitas vo describit̄. scdo diuidit̄. ctio igbilitas pādet̄. qr

Nto cozollariū quadruplex eliciet

Obilitas ē eminētia qđā vl' ꝓncipalitas. vel excellētia int̄ aliares sui generis. hōis facultatē aliquā i illas pserū ꝓpinquas influēdi. Nobil'idcirco ꝺr ꝺ accipe regnū sibi siue regimē aliqđ alioz ꝓpt influxiuā ptātē. ¶ Nobilitas sic ꝺscripta cōuenit cū libtate. q̄ est dignitas aliq̄ sui ꝓi⁹ ñ alteri⁹ gīa Detmiatio ptz. j. Polu. multa p exēpla qm̄ i oī gne dñat aliqđ vnū qđ in illo genē primū ē z nobilissimū. tā in aiatis q̄ in aīa carētibus Hec descriptio pseq̄ntia pspicua magis ē.

Obilitas sic accepta gīaliē repitur in maiori mōo. z sil'r in minori mlt̄z modis. quēadmodū varie sunt hierachie z pncipatus. qm̄ ñ ē nobilitas sine pncipatu qđā. ¶ Nobilitas i primis ē supemineē nec ex in ipa trinitate btā. q̄ ad sanū itellectū ꝺr sup celestis hierarchia. Est em̄ in pfōtalis nobilitas seu dignitas vel autoritas q̄ notificat p duas natões istas. Innascibilitas. z pncipiū ꝺ nō pncipio. Sil'r in filio respectu spūsscti. nec ꝺr ignobilitas idcirco in spūscto. Quoz declaratio theologis remittat̄. ¶ Nobilitas ē in angel'is m triplicē hierachiā q̄ celestis appellat̄. pmā scdaz ētiā. Nobilitas rurs⁹ ē in eisdē angelis i ista q̄libz triplici hierachia m tres ordines cōtētos in qualibz. vti prima cherubin seraphin z throni. ¶ Nobilitas ē in ecclesiastica hierachia q̄ subcelestz ꝺr exēplata p celestē. m tres stat⁹ ecclie. primos medios z infimos ad q̄s spectat secularē hierachiā indicta reducē p tres act⁹ hierarchicos. q̄ sē purgare illū inare z pficē. In qua q̄dē seculari pollicia/signabiles sē tres status p tpaliū regimine/suo mō. In c⁹ supmo statū vulgario z vsitatio nobilitas collocata pncipat̄ ¶ Nobilitas ꝓpriē z large sūpta ponit̄ a pbantib⁹ z theologis m q̄tuor ḡdus creaturaz quaruz aliq̄ hīt eē solū nāle. Alia eē z viuē. q̄dā eē z viuē z sentire reliq̄ sicut hoīes/pticipat eē viuē z sentire qđ⁹ et hoīb⁹ supaddit̄ intelligē. ¶ Nobilitas primo triplici genē creaturaz/cōsideraē m pēminētiā rez naturaliū inē se m causalitatē z effectū. Sic nobili⁹ ē corpus celi q̄ elementa. Sic auz z gēme nobiliores sunt plūbo aut luto. Sic sol luna venus iupit̄/plusq̄ saturn⁹ aut mars z mercurius in vtroq; pticipat. Nihil em̄ impedit qn eadē res sit nobilis z ignobil'/ī spe-

etu diuersoꝝ p supioꝝ ⁊ inferioꝝ cōpatiōꝫ sicut in eadē celesti hierachia ⁊ plurib⁹ aliis silib⁹ palā ꝓstat. ¶ Distinctio de nobilitate pspicua est sikr in solū viuētib⁹ vt in arboribus ⁊ plantis. quaꝝ nobilior est q̄ ⁊ p fectior. pserti i attributōe ad virtutes opatiuas pfectōes. vel ad se vel ad alias res actuandas. ¶ Postremo in aialibus bntis pisab⁹ ⁊ auib⁹ facile est nobilitatē ⁊ ignobilitatē varijs respectibus intueri. Sic aqla nobilior inē aues. sic cete vel delphines inter pisces. sic aries inē pecudes. sic leo inter feras seu ferales aiantes. sic inē serpētes regul⁹ q̄ tñ puersa ē nobilitas. vbi q̄ nocētior est. principalior reputat. sic i demonib⁹ reponūt principat⁹ vbi nois abusiōe veteri or ⁊ dānatior/ nobilior inē eos dici pt. ſz vera cit ignobilitas hñda ē. ¶ Nobilitas in hoīe tāq̄ i minori mōo p dictis oib⁹ mōis p⁹ deuz/ poterit (si subtilit respicias) repiri. quēadmodū pncipat inē ō ductōz gregi. cū oi creatura exponētis illud. Predicate euāgeliū oi creature. Bī idcirco cōtinere oia. ⁊ oīm finis. ad itellectū in pnci. Genē. positū. Et ad illud. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Et ad pbm. ij. Phi. Et Aoysen Genē. iiij. ¶ Nobilitas hoīs repit in supiori mētis apice. q̄ creatura est ad imaginē ⁊ silitudinē btissime trinitatis. ſm tres potētias i vna ēntia. mēoriā intelligētiā ⁊ volūtatē pformit ad hierarchias ⁊ ordies angeloꝝ. ¶ Nobilitas est itez in rōne ſm duplicē portiōz supioꝝ ⁊ inferioꝝ. tāq̄ virū et mulierē. ¶ Est pinde respectu rōnis inferioris nobilitas. oū cōpat ad sensualitatē tāq̄ iteriorē q̄ exteriorē. ⁊ hꝰ nō oīno diffil⁹ ad hierarchiā ecclīasticā ⁊ ad tpalē ſz eminētiā pncipatuū. ⁊ excellētiā pdictarū virtutū ad iuice. si coaptatō solerter fit. ¶ Nobilitas i hoīe q̄ ad ptes ethrogenas corpis vt sūt mēbra pncipalia ⁊ officialia caput cor epar. ⁊ mīn⁹ pncipalia pedes manus intestina viscera cōpat. aut inē triplicē spiritū pcedētē a corde tāq̄ imediate ⁊ pncipale instrm aīe q̄z vn⁹ est natural⁹ aliꝰ est vital⁹. aliꝰ aialis. ꝓportionabil⁹ ad illa q̄ dicta sunt ō hñtibus esse naturale solū. vl⁹ eē viuē vel ria piter esse viuere ⁊ sentire ¶ Nobilitates alieꝝ sideranꝫ circa homiē magis ad cōem ⁊ familiarē ō nobilitate ꝓsiderationē attēdēdo. Una est cōcernens bona tpalia ⁊ corpalia. nature. ſz ⁊ fortune. Et hec itez triplicit attendit. Uno mō vt hñt hec bona a ꝓgenitoribus. auis atauis. ⁊ in sursū. Et h̄ est ppⁱaris acceptō q̄si sola de nobilitate. Scō mō. put hñt hec bona nomē p industriā ꝓpriā cū auxilio vl⁹ sine/ q̄rūdā amicoꝝ. Sup hoc iactare solēt se diuites in mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹ supra cetos ꝓuicinos maxime vl⁹ remotos Hinc est illud satyrici. Et gen⁹ ⁊ mores/ regia pecunia donat. ⁊ q̄ pecunie obediūt oia cū silibus ouitiaꝝ pconisſ. Tertō mō put h̄ aliq̄ dignitas vl⁹ pcellēcia sup alios ex p cessiōe regis alic⁹ vl⁹ impatoris. Sic ei ad ſz nobilitant aliq̄ pl⁹ plebei Sicīdu ci pt illud Hester. Hoc honore dignus ē quē rex voluerit honorare. Hz nobilitas hec ciuilis/ suos gradus ⁊ noīa. Est clara pclara inclita generosa spectabil⁹ ingenua egregia insignis illustris regia impialis. ¶ Nobilitas humana respiciēs pncipaliter aīam vel hoīem vt hō est. magis attēdit a phis inē illud. ¶ Nobilitas sola est. animū q̄ morib⁹ ornat. Hinc pterea fuit⁹ ⁊ ignobilitas tradit scriptura ō Cham filio Noe/ ꝓpter pctm introducta. Hz enīz nobilitas gradus ſm amplioꝝ vel minoꝝ pfectionē in virtutib⁹. in sapia ⁊ morib⁹. Quo in loco fas est inseq̄ distinctōz theologicā/ incipiētiū pficiēnū ⁊ pfectoꝝ. quaꝝ Arist. nō solut. sub alijs ſz termīs ponēs inter hoīes quosdā ꝓuiētes velut incipiētes. alios tpatos tanq̄ pficiētes. tertios heroicos tāq̄ pfectos aut diuinales Be q̄ruꝝ numero hector erat q̄ videbat nō homis mortal⁹ eē fili⁹ sed dei. Fuit tpe Ciceronis ⁊ Salustij ꝓcertatio sup hac nobilitate/ q̄ Cicero dicebat se virtutib⁹ ⁊ meritis acquisisse. Erat em̄ arpinas ignobil⁹ vel obscur⁹ sed lumētā p decessoꝝ posteritati sue. Salustius vt opponit ꝫ. fecit tenebras dedecoris nigerrimas pnoꝝ suisq̄ sequētibus. Fuit in sup apud salustiū de bello iugurtino morda cissime ⁊ acerbissime declamatiōes marij haud nobil⁹ pentele/ ꝫ ⁊ aduersus nobilitatē q̄ volunt circa nūc dicaz cardinē criminatōis ꝓpriox in nobilibus facinoꝝ flagitioꝝ dedecoꝝq̄ moꝝ. Quid ꝑdest illi quē mores sordidāt/ gnatio da-

ra. Aut q̄d nocet huic generationi vilis, quē mores adornāt. Prodest p̄m Aris. ad politice felicitatis q̄ddā decus. qz nō oino felix est/p̄m eū/q̄ spē turpissimꝰ est. ignobilis z sine ple. Nobilitas vo pt ꝙz theologos magis euehi. vt sit vna pfectissimoꝝ b/p̄m tres theologicas vtutes mlitātū. Alters in celesti felicitate ppetuo regnātiū. Sic ei ds legit fecisse xp̄ianos genꝰ electū z regale sacerdotiū. Reges insup z regnū tāq̄ nobilissime regnātes sup oīa p̄sertiz in plenissimo ꝓuij corpis dñio de q̄ Sene. impare sibi maximū impiū est z Prauꝰ. latius regnes/fragilē domādo spm̄/q̄ si libeā remotis gradibus iūgas z vtq̄z petus fuiet vni Cōsonat Claudianꝰ. Tūc oīa iure teneb cū poteris rex esse tui. Beniq̄ Salomon. melior ē sapiēs viro forti z q̄ dñāt aio suo expugnatore vrbiū. Quos oēs xp̄i supatantoritas. Qui facit pctm̄/p̄nꝰ est pcti/z ita p̄uus vilissime rei. imo nihili. cū nihil fiāt hoies cū peccāt. Illud inq̄ nihil ō q̄ Jo. Sine ipo factū est nihil. glo. i. pctm̄. quid aūt magis alienuz ab omni nobilitate. q̄d p̄sus aduersum sorori sue libertati/q̄ ignobilissimū fuiuris tale iugū. q̄ esse mācipiū tā impuz abominandū/detestabile.

¶ Postremo deducē cōbinatōes z cōparatōes omniū quas numerauimus nobilitatū/studiose mēdatōi relinquaē. z occasiōz dedisse sufficerit ad cognoscēduz p̄cipue spēs ex nobilitatū i noibusq̄ magz in cōi tradūē intellectu. q̄ sunt natural' parentalis honasta' virtualis heroicalis supnaturalis. Quaz singulaz talis est descriptio

¶ Nobilitas nālis est eminētia quedā notabilis hoī p̄uenies ex p̄spicaci iudicio rōnis. Nec āt p se nō est moralr vel meritorie laudabil. nec ex electōne libi arbitrij dr laudabilis hec. Et postmodū qz teste pbo ij. pbicoz. Nō modicū ē p nihilo reputatur. Tales z si de iure nobiles sunt. Fui de facto sepe fiūt. ¶ Nobilitas pentalis est p eminētia q̄dā nōbilis hoī p̄uenies ex latere p̄ditōis pentalis. nō q̄de ex p̄mis pentib⁹ qz cōis ē ad oēs. Nec sitr ñ ē p se moralr laudabil. qz ab extrinseco veneit. nec ex electōe q̄uis pbabil'ē (vt ait Ari.) de bonis bonos nasci. hec appropiaē apō nosve lut āth onomatice/militāri i armis statui.

¶ Nobilitas honestalis est eminētia q̄dā notabilis hoī p̄uenies ex bñplacito honestatis ip̄m vel honestanūū. vel p filiale ad optionē a p̄incipe vel p p̄motionē ad dignitatē aliquā vt fit nouiē multz modis. Nec sitr ñ ē ō se moralr laudabilis qz veit ab extrinseco. nec ex electōe p̄pria vt sic. hec p̄fert vt hō sit caput z principiū generz sub sequentis. sic degeneres fiūt sui generz cauda vel ēmin⁹. Nec posset dici p̄sonalis vel aduēticia. qm̄ aduenit p̄sone ia p̄stitute et extendit ad eminētiā vnā notabilē tā ecclesiasticā q̄ tpalē vel ciuilē/magz q̄ nobilitas pentalis ¶ Nobilitas vtualis ē eminētia q̄dā notabilis hoī p̄uenies ex assuefactōe vel habituatōe vtutū moraliū. Nec qz venit ab intrinseco z electōe ō se laudabilis ē.

¶ Nobilitas supnaturalis est eminētia q̄ dā notabilis/hoī p̄uenies ex charitate que supnaturalis gīa ē. p quā/hō fit p adoptōnē filiꝰ dei. fit aia spōsa xp̄i. fit tēplū spūsci sine. q̄ nobilitates ceteē nihil sē nihil p̄ficiunt. Obsūt potiꝰ aliqñ. qz qō altū est hoībus. abominatio ēapō deuz. Remanet q̄z hō filius z vas p̄mumelie apud interitū eēnū. tiō deteriores p̄ditōis sūt brutis. Propterea nulla nobilitas eligibilioz est, nulla dignioz q̄ eē xp̄ianū re z noie z ita p̄clarissimꝰ i regē frācoz titulus ē q̄ xp̄ianissimus nominetur.

Subseqnē pꝰ data nobilitatis descriptōz generalē/q̄ p̄ticulari bꝰ p̄t adoptari. pauc̄ dīnaz spiritaliū modificatōib⁹ appositz vt tactū est enumeratas i sup ō nobilitate distinctōes tā i maiori mūdo q̄ macrocosmꝰ q̄ i minori q̄ microcosmꝰ appellaē. Superest ō ēciodicere breuē ō igbilitate q̄ p sui descriptiōez ꝓrij/satis eminet. Repit q̄z p̄apnē i puerb⁹ moub⁹ iuz gd⁹ multiplices vicioz ¶ Primus igbilitatꝫ gradꝰ est in demonib⁹ z dānatis. Alit in bestialib⁹/ex corruptione viciosa rōnis sub aīa lib⁹ brutis. sic elevat sup hoīez vtus heroica. ¶ Tertiꝰ gradꝰ ē in in tpatis q̄ vicz ex habitu z electōe cū certa malitia peccāt gloriātes cū male fecerīt. Quarti sūt incōmnētes q̄ renitētes passiōib⁹ q̄z ñ firmo corde vel aio tādē ab eis victi succūbūt. Ex pte vo corpis bonoz q̄z fortunoz ig̃bilitas p̄surgit ēplr. aut ex carētia clar' p

pagationis. aut ex defectu ꝑpe industrie ⁊ amicoꝝ ꝑmotōis. Aut qꝝ nō plz ꝑncipibꝰ eos honorare ditare vl nobilitare. Tales dicūt aggressores vl fui nāles vl barbari vl bissani vt obscuri vel rustici. Determinat ātꝑbs. j. poli. illos hoīes cē natural⁹ suos et ignobiles q deficiūt in rōne ⁊ corpe robur hñt. quēadmodū nobilitas ꝑsistit i clara ⁊ illumiata rōne. Iz corpꝰ sit debile. Be q̄ ōz ꝑsilio polleꝛ vim cui natura negauit.

Colligamꝰ ꝑpte

q̄rta q̄druplex ex ꝑmissis corollariū. ꝑmū q pulcritudo totiꝰ vniuersitatꝛ ꝑsistit in ꝑseruatōe nobilitatis. Ita qō illud pulcꝝ cē q custodit ordinē suaꝝ naturā. Sicut eō turpis cē ps q̄ suo nō ꝑgruit vniuerso. Quid āt videꝛ poterit ordinatiꝰ q̄ matoris bꝰmū di spēm ꝑ ꝑcathenatiōes duas: aureā spūalū cārū ⁊ argēteā corpaliū ꝑm nobilitatē influēdi a superioribus ad infima p media.

Corollariū. 2.

¶ Par salꝰtas cuiuslibz policie residet i ꝑseruatōe ⁊ honoratiōe nobilitatis. Eō nil magis aduersum paci nihil amplꝰ causatiuū scismatis ⁊ discidij q̄ nobilitatis vilipēsio dū iurta vbū ꝑbe. tumultuatē iguobilꝰ ꝯ nobilez dū nobiles abiciūt ꝓtanis moribꝰ ⁊ cōsilijs ꝑaz nobilitatē quā sicut nec libertatē nemo bonus nisi cū vita perdit

Corollariū. 3.

libertas salus ⁊ salꝰtas microcosmi reponit vt saluaē in trāqllitate nobilitatis sue dū mēs supma ꝑncipaē rōni ⁊ rō sensualitati ⁊ sensualitatis ꝓtes nobilioꝝ suas absq; ipedimēto vtutes exercēt. sint ipse nāles sint vitales sint aīales. Nz em ꝑditio nobilitatꝛ hoc ꝑtiū vt se nitaē diffundere ⁊ cōicare ⁊ se q̄dāmō dare. Exaduerso aūt ⁊ rusticitas q̄ ōr nō a rure sz a rudicitate sata git rapere ⁊ ad se esse. Propēea recte paulꝰ īducit cē begnꝰ ⁊ ita nobiliꝰ dare q̄ accipe. Et ꝑinde dānatꝰ ⁊ sic ignobiliꝰ di

Corollariū. 4.

ripe cē q̄ ꝑdere

¶ Nulla res ꝑt ita degenerare q̄n nobilitatē aliquā retineat. sic ⁊ entitatē. et ita nobilitas cēt demoibꝰ ⁊ dānatis. q tñ iō dicūt ꝑnie deciores ex ōi ꝓcēptu ⁊ blasphemijs sic ꝓportionabiliꝰ apō viatores blasphēos homicidas raptores dei veniq; ⁊ sue legis ꝓcēptores/ ⁊ eis ꝑpē igbiles itellige sz nō ein oibꝰ manifestū. Propēea nobilitas vna l' altera colit ⁊ honoratē/ q̄ usq; hō ille q̄dā nobilꝰ q i celi lōginquā abijt regiōz accipe regnū ꝑis/ fuerteē ad iudiciū/ manifestatuꝰ absc̄ōdita cordiū. dū alligabit rges ꝑuaricātes i cōpedibꝰ ⁊ nobiles degenēs/ i manicis ferreis vbi sempiternꝰ horroꝝ inhabitabit. Nobiles vo meritꝛ ⁊ grā ꝑditos/ vocabit di. Veite bñdicti ꝑris mei. ꝑcipite rgnū q̄ vob patū ē ab origie mūdi. Plena ꝑfꝰ ecclia tocūdissimaq; tal erit nobilitas. Finit

Seqūtur tractatꝰ eusdē ō ꝑsideratiōibꝰ q̄s ōz hre princeps.

¶ Laro eruditoi ⁊ ꝓfessoi/ serenissimi principis/ dñi karoli septi/ grā di/ frācoꝝ regꝛ Joh. ō gerson salutē. ⁊ ad ꝑfulgidū sapie culmē ꝑlēregꝛ iclitā puebere. ¶ Si laudabilꝰ ⁊ meritoria ē puēi cui iuslibz eruditio ad religionē ⁊ vtutes (cū stulticia colligata sit i corde eꝰ sensusq; cogitatō ꝑna sunt i malū) q̄s ñ videat q̄ laudabiliorꝛ supēmodū merici sit/ hꝰ agē in filio regꝛ. q rgnaturꝰ ⁊ gubnaculū seu clauū classis totiꝰ reipublice: moderaturꝰ expectatur. ¶ Age itaq; qō agis vir ornate. ñ deerit peritōibꝰ tuis mea q̄ ad potuerit sedulitas. En opusculū triū diez susciꝑe (q̄le tu puto q̄sisti) cōplectēs in se ꝑsideratōes seu meditatōes aliq̄s ex ꝑsona ꝑncipis noiati Que tecū bñ valē desidero qm̄ i salute eiꝰ nra reponit. Vale g. ⁊ circūsonātes ꝓcellose curie fluctꝰ/ tu ex sublimi rōnis arce l' specla/ tāq; ex alta rupe/ imperturbatꝰ circūspice. Explicit plogus

Prima ꝑticula i qua

ꝑtinet oro ꝑ rcognitōe ꝑpe ꝑ ditōis ⁊ grārū actōe/ petēdo sapiam ex vbis salomonis

Ex rgū iesu benignissime

ꝓnceps pacꝛ ꝑ quē reges regnāt ⁊ in cuiꝰ manu sē ola iura regnoꝝ. ds vn⁹ i trinitate ꝑfecta cū ꝑre ⁊ spūsancto

initium ⁊ finis omniuꝝ rei. creatoꝝ ⁊ ama-

tor generꝭ bñani. atq; ipi⁹ postq̄ pierat misericordissim⁹ p passiõz suã reparator ds misericordiaꝝ ꝛ tor⁹ ꝓ solatõis. ds me⁹ ꝛ rex me⁹. Recordor obsecro ī grãrũ actiõe. quẽ admodũ liberalissio ꝓuidentie tue dono sapiẽtissimo ꝓuidẽtie tue ꝓ silio dignatus es formare me portõz aliq̄ creature tue cũ nõ eẽm. ꝛ educẽ gemẽtẽ et mũdũ ex vtero mris mee ãcille tue. Bãs postea renasci denuo felici⁹ ī gremio ecclie/spõse tue/ mris oim pie viuẽtiũ. ꝛ h⁹ ꝑ lauacrũ regnãtiõis ī baptismate. faciẽs ds filio ire/filiũ adoptõnis ꝛ gre ꝑ infusiõz spũscti ī fide spe ꝛ charitate cũ ceteris virtutib⁹ ꝛ donis animaz meã ornãtib⁹ atq; firmãtib⁹. Bedisti ꝑ terea mihi pupillor aduene tuo ī loco pegrinatiõis h⁹ velocissime trãseũtis/corpuscũlũ vegetũ ꝛ sanũ. cũ itegris sensib⁹/ad sub ꝟuiẽdũ aĩe capiti suj ꝑi⁹. ꝓsecutõe finis sui ī diligẽdo te ex toto corde tota mẽte toaq; ꝟtute ꝓ obediẽtiã mãdator tuor Origine ĩsup tbuisti ꝛgalẽ atq; darissimã/iuẽ nomẽ magnor q̄ sẽ ī tra ꝛ fugitios secꝛ peũtis honores deducẽs ad me iura ꝓmo geniẽe ꝓ regndo tãdez successiõe legitima apõ xp̃ianũ pplm frãcie q̄ tibi ẽ inẽ ceteros cultu q̄dã saẽcione dicat⁹. Et qb⁹ hec meritis meis talia tãtaq; sup ceẽos hoiz ꝟsodales ꝛ frẽs meos. Tu scis oñe ds meus ꝛ rex me⁹/qñ ex sola digtõe mi ꝟicordis gre tue Mã q̄d meruissem dñ ñ eẽm vl dñ infãs essez. ¶ Et ecce nũc ꝑut ꝓfitebaẽ tibi rex salomõ pacific⁹ q̄ndã amabil tibi ꝛ sortitus aiaz bonã. ego sũ puer puul⁹ ꝛ ignãs egressum ꝛ introitũ meũ. ꝛ fu⁹ ī medio populi quẽ elegisti ꝓpl̃ ifiniti ꝛq̄ dinũerari ñ ꝑt ꝛ supputari ꝑ multitudiẽ. Bab ġ fuo tuo cor docile. vt possit iudicare ppl̃z tuũ. ꝛ discernere inẽ bonũ ꝛ malũ. Quis ei iudicaꝛ ꝑt ppl̃m istũ. ppl̃m tuũ hũc multũ. Be⁹ ġ patrũ meor ꝛ dñe miꝟcordie. q̄ fecisti oĩa verbo tuo ꝛ sapia tua cõstituisti hoiez/vt dñarẽt creata q̄ ea te facta. vt disponat orbẽ traz ī eqtate ꝛ iusticia. ꝛ ī directõe cordis iudicium iudicz/da mihi sediũ tuaz assistricẽ sapiam. ꝛ noli me ꝛprobare pueris tuis qm̃ fu tu⁹ ego sũ ꝛ filj⁹ ãcille tue hõ ifirm⁹ ꝛ exigui tpis ꝛ mior ad itellectũ iudicij ꝛ legũ Et siqs erit ꝟsumat⁹ inẽ filios hoim/si ab illo fugẽit sapia tua/ī nihilũ ꝓputabiẽ. tu ãt elegisti me futuz ꝛgẽ ppl̃o tuo ꝛ iudicẽ filioz tuoz ꝛ filiaz. Adde ġ sapiaz ꝺ ceꝛ tus scis ꝛa sed magitudis tue. vt mecũ sit ꝛ mecũ laboz. ꝛ sciã q̄d acceptũ sit apd te sꝙ

Bcda pricula cõti

nẽs ꝓsideratoz exhortatoriã sui ipius velut ad aiaz suã vt se statũ q̄z suũ ꝛcogitet

HAuoca nunc teipam o aia mea/ aia ad imaginẽ dei fctã/aia ꝑcio sa xp̃i sanguine redẽpta. Cõstitue te coꝛã ocul tue cõsideratiõis/ī lumie rõnis ꝛ catholice charitat. dñi ad pñs sola es. dum nõ circũstãt nec interturbãt ꝓcursus ppl̃ares. Cõfabulare mẽtetũ ī secreto talami tui/interrogãs temetipam q̄d tu es ꝛ ad q̄d tu facta es. Quid te agẽ/q̄ tẽdere ꝓueniat? Qñ si te cõditiõez q̄z ꝑpriã nesciueris vt regas te ꝛ saluas te Quid ꝑderit si vel alia cognoueris vl ꝛperis? Attuero bñ est sat. q̄ moneo. ¶ Bz rñde ꝑcor q̄d dicis ꝺ te aĩa mea? Quid vides? Nõne tu ocul tue ꝓsideratois hac illacq; circũuolutis vides quatuor reg vnũ supra te ad qd̃ aspirare. Aliud circa te qd̃ honorare. tertiũ inẽ te qd̃ moderari/q̄rtuz sub te qd̃ tueri posita es? Magnũ ꝓfecto magnũ valde negociũ arduũ difficile immo sine coadiutrice gra dei ipossibile tibiipi si vigilanẽ attẽderis cõmissũ est. Nullus ꝓterea tibi deinceps dissimulãdi nullus negligẽter agẽdi locus relinquiẽ o aia mea/ne peaf hoc regno q̄druplici sed toto viriũ conatu tẽdas ad regnũ celeste supra te. colas regnũ eccl̃ie iuxta te. moderer. regnũ ꝓsonale intra te. ꝓtegas regnuz tpale sub te. O te felicẽ quaterq; btãm si hec ita pegeris si sub rege regũ dño iesu xp̃o taliẽ regnaueris. ¶ Vides itaq; regnũ celoruz supra te illud eẽ tibi puꝛ fidei lumẽ ostẽdit. de quo tanta gl̃iosa p os loquiẽ ꝓpheticũ ꝛ apl̃icũ. q̄ nec oculus vidit nec auꝛ audiuit nec ī coꝛ hois ascẽdit q̄ ꝑparauit ds diligentibus se. Quidni igiẽ te totã ad hoc regnũ dei ꝓmo querẽdũ ꝛ iusticiã eiꝰ extẽderis vt cetera oĩa adijciant tibi? Illic patria tua est. illic por⁹ placida mancs quiete. Illic triũphalis aula quã incolũt ciues sctoz ꝛ domestici dei patris tui ꝛ cõsodales futuri. Ad hoc eiñ cõdita es vt p⁹

ãnguſtias pñtis exilij illic cõregnes in eternũ. Somniauit hoc olim ſed obſcure nimis affrican⁹ ille ſcipio. q̃ bñ regẽtibus rẽpublicã/certũ in celo locũ dedicatũ eſſe teſtatur. vbi terris mortui viuũt. Nunquid nõ hoc regnum aſſidue poſtulas. dum preceptis ſalubribus monita dicis. Aduenias regnũ tuũ? Vides rurſum alterũ regnũ iuxta te. qõ q̃ ad exemplar b⁹ p̃mi cõſtitutũ eſt/appellat ipſe frequenẽ rex noſter ieſus regnũ celoꝝ. Nã ioẽs vidit eccleſiam quaſi deſcendẽtẽ de celo ⁊ moyſes arcã teſtĩ/figuratiuã h⁹ eccleſie fabricauit ſicut in monte ſibi monſtratũ eſt. Hanc honorare/hanc te colere/ab hac legis p̃cepta totũq̃ tenorẽ pie religioſe regnãdi ſuſcipe neceſſe eſt. Quid ei aliud eſt regnũ hoc eccleſie niſi domus dei et porta celi ⁊p quaz portã et nõ aliã ſi qs introierit ſaluabitur Ita tñ ſi meminerit ſe militare debẽ. Nã ideo militãs dr/q̃nnus tãdẽ regnũ illũ ſuperius/is q̃ bñ certauerit triũphator irrũpat. Audi demũ q̃ pacto mrez hãc eccl'iaz q̃ te regenerauit ĩ xp̃o poſita es honorare. Honorẽ (ĩqt ſcẽptura ſaẽ) hẽbis mrĩ tue ĩ oĩb⁹ diẽb⁹ vite tue. Et iterꝝ ne dimittas ait legẽ mrĩs tue. Nã ẽ maledict⁹ a deo q̃ eraſpat mrez. Vides p̃ea regnũ ẽtiũ intra te ſic loq̃ẽ xp̃s dñs. Regnũ dei intra vos ẽ. Ade q̃ pbor ꝓcordat ſnĩa q̃ ſe regere/maximũ eſt impiũ. Et qs illicrex ſub deo ſtatutus ẽ? Utiq̃ rõ liba. ó q̃ doctũ ẽ abono ſapientũ. Si vis oĩa tibi ſubijcẽ/ſubijce te rõni tãq̃ regi. Qui ſunt militãtes ⁊ p̃ſiliarij. Plane vtutes ipe interiores/tã inſite q̃ acq̃ſite. Quos denicq̃ dicem⁹ ĩ hoc regno ſeruos? Nimirꝝ ſenſus ipos corpales viſum auditũ guſtũ olfactũ tactũ ⁊ ipz cor. Peruenerit g̃ iſtud regnũ ſi dñanti⁹ tyrannice mẽbris corpeis/rõ maledicta ſubfuit. Si p̃ea p vtutib⁹ vitia ſeditioſa ſuccedũt. vt ſi prudẽtia ꝓſiliatricẽ optimã vicit malitia. Si ꝓtinẽtiã luxuria iugulat. Si fortitudinẽ ignauia vl' temeritas enecat Si iuſticiã demũ iniq̃tas de iudicij throno deturbat Vides ad poſtremũ o aĩa regnũ q̃rtũ ibẽ. r̃gnũ. ſ. p̃clariſſimũ frãcoꝝ cũ ſuis appẽditijs. c⁹ ad te regimẽ hẽditaria ſucceſſiõe devoluit. Cõſtituit aũt ſub te regnũ iſtud ĩ ſubiectõe debita triplicis ſtat⁹/principal⁹ eſt militãtiũ. Alij⁹ clericoꝝ. tertij burgẽſiũ. Et hec triplicitas nõne ꝓgrua ſignatõe figuratẽ ĩ triplici lilioꝝ flore aureo. ſcutum tuũ q̃ celico nitore fulget orantium? Habes illos ó primo ſtatu tãq̃ brachia fortiſſima ad corpus tuũ myſticũ q̃ eſt regalis policia defendendũ. Habes alios tanq̃ oculos pſpicaces ad oĩa diſcernẽdum. Habes reliquos velut pedes fixos humi ad ſuſtentãdũ. Ubi placet attendere q̃ nihil hoꝝ membroꝝ dicere p̃t ad alterũ. opa tua nõ egeo. Errabunt itaq̃ manus et pedes ſeſeq̃ cõfundẽt ſi deſint oculi/ manibus vo debilitatis vel reſciſis q̃s vel pedes vel oculos tuebiẽ? Collabẽtib⁹ aũt pedibus vt reliquũ oẽ corpus reipublice decidat/neceſſe eſt. Aſperiſti puto o aĩa mea multiplex negociũ te circumdãs vndiq̃ ſimulq̃ cũ piculo. ſi nõ vt reginaz talẽ qualẽ decet temet habueris. Nã tanto eſſe humlioꝝ atq̃ ad ſuiẽdũ ꝓmptioꝝ q̃ſq̃ oz ex munere. q̃to ſe obligatioꝝ conſpicat in reddẽda rõne. Quã obrem noli p̃cor negligere vel ingrata vel impia gr̃am vocationis tue ad quadruplex iſtud regnũ. Noli te in odioſaz tyrannidẽ puerſe detrudere. Oz regnũ primũ deſidera quo nihil beatius ⁊ hoc ſupra te ſcoz regnũ glorifica q̃ nihil ſecratius et hoc ĩtra te. tertũ regnuz ordina quo nihil honeſtius ⁊ hoc intra te quartũ regnũ ſalutifica quo nihil fructuoſius et hoc ſubter te. Scies abſq̃ vlla dubitatiõe q̃ de oĩbus his optet te reddẽ rationem. ſ. ad gloriã eternaz ſi recte feceris. Sinaũt. horrẽde ⁊ cito repentin⁹ ſupueniat interitus. qõ ꝓhibeat miſeratoꝝ ⁊ miſericoꝝ deus rex tuus qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Tertia particula in

qua ꝓtinet ꝓſideratio ſup recogitatione piculoꝝ ex p̃dictis ortũ habens

O Glorioſe rex celoꝝ/magn⁹ ⁊ terribil' ĩ ꝓſilijs ſup filios hoiz ⁊ apõ ẽs reges terre. q̃ volẽte regnãt quo nolẽte nõ ſubſiſtũt/neq̃ ei ſaluat rex p multã virtutẽ. Hodie ſiquid rex eſt/cras morẽ ſi iuſſeris. Expauesco nẽ vehemẽter ⁊ totus horroꝝ contremiſco/videns ⁊ ſentiẽs culmẽ p̃ruptũ ſtatus regij q̃

me puer tuū sublimādū assumpsisti p̄to bibe dñe deꝰ meꝰ dñe miscōiaꝝ q̄relaꝝ illā dauiticā a fuo tuo. Eleuās allisisti me. si cut ⁊ alter ait. Collūkī altū/lapsu grauio revertuant. Mā ḡto gradus altior/tāto ca sus grauior. ¶ Ve mihi ve si collabi pmi seris. Collabar vo corruā ⁊ frāgar/si me nō suffulserit iugiē oīpotēs vnus dexte tue Qm̄ si difficile est corpus ꝓpriū ⁊ vnicum sub ordinato regimine/subijcere legib⁹ ra tionis/quēadmodū lamentat apls vocem expiētie quotidiane sed miserabilis emit tens. Ego infelix hō q̄s me liberabit de cor pore mortis hui⁹/pter q̄d stacuerūt plurimi viroꝝ fortiū/sese subducē ab oī alēa domi natione. imo ⁊ societate multoꝝ. Que ē for titudo q̄s sensus q̄ sapia i corpe puulo atq; puerili vt spūale regimē atq; tpale tot ho minū tot capitū tot moꝝ tot sniaꝝ tot ad uersis insultibus vndiquaq; pulsatoꝝ/po sim vel ꝓtegere vel regere sub vna pacē le ge? ¶ Ve mihi me. Cur regni ⁊ corone statuꝝ quis deinceps acclamare felicē audeat for tisq; brē. quē tot irruentib⁹ vndiq; cura rū flatib⁹/tot naufragijs ⁊ periculoꝝ hostili ū ꝓcellis cū discrimine mortis nedū pū tis sed eterne cognouerit expositū? O co rona speciosa magis q̄ p̄ciosa/plꝰ expauē scenda q̄ applaudēda/quis tuū pōdus fer re posit/q̄n tot hostes pois sup caput vnū Adirū si nō illud oppsseris. Et opprimes scio. nisi supuenēit leuamē exalto leuamē a te ꝺo meo ⁊ rge meo. q̄ vt adiutor ⁊ prec tor mihi fiasi salutē supplex oro. ¶ Vos isup q̄scūq; deo ꝓpiciēte regēdos acceptu rꝰ fū vel accepi/peto p̄cor ⁊ obtestor: nolite afflictiōes inducē. Juuet vnusq̄sq; nō ag grauet pondus meū Nic fideliē cōsulat. b ꝓtegat vinēr. iuigilet alter i solicitudine domestica. alē i oīone devota semet hūili et. Quilibet denicq; in officio sibi cōmisso vel accō modato. absq; vlla reprehensiōe vi gil agat. ¶ Simus oēs in vnicē membra. in ter que caput sicut plus influit motū sensū et opationē inter cetera. sic ad eius custodi am reliqua videmus sine vlla pigricia ꝓpri cōsideratiōe ꝓtinus erpon. Alioq̄n si dis sentim⁹ inuicē/si nosmet oppzimim⁹/q̄d su peresset nisi vt veniuersum regie policie corp⁹ intereat ⁊ ꝓprie oppugnatiōis molemat? Auertat hāc ysaniā a nobis fuis suis/rex potentissimus sapientissimus et optimus/ cuius regnū ⁊ imperiū sine fine ꝓmanet in secula seculoꝝ. Amen.

Quarta particula in

qua ꝓtinet quēadmodū lectio est vtilis ⁊ necessaria ꝓ regendo. Et loquit̄ prin ceps velut ad animā suā.

O stulasti iā (o aīa mea) mitti ti bi sapiaꝝ ō celis scis ⁊ a seō mag nitudis dei. Recte ꝓfecto/ q̄m vani sūt hoīes in q̄b⁹ nō ē sapia Ceci sūt brutales sūt ipi q̄s ad oē opꝰ malū oēmq; casū p̄cipites inueniūt. Scirent tñ q⁹ p̄sto ē sapia. si bona fide ⁊ toto coꝝ po stulet ab eo q̄ dat oīb⁹ affluenter ⁊ ñ ip̄ropat Et q̄m inuisibilē ē in nā sua/mittit vnā ex ancillis sui⁹ nomē est lectio studiosa. hec em̄ eruditiōe plena oī genē libroꝝ circū data/offert doctrinā bonā oīb⁹ q̄rentib⁹ sapiam p̄sertim si comes fuerit soꝝ ei⁹ ꝓ funda meditatio vl attēta ꝓsideratō Pro clamat itaq;. si q̄s puulus est veniat ad me Et ad reges locuta est. eruditimini q̄ iudica tis terrā. Quin etiaꝝ virtutes ipe comites tue hmōi appropriatas p̄cipue quadruplē ci regno/de q̄ iā audisti. q̄ sūt ofo devota. institutio sctā. disciplina tpata ⁊ iusticia mo derata. Attēde q⁹ lectio docet oīonē. q̄ deꝰ nit regno celorū vt acq̄rat. Lectio docꝫ in stitutionē sctām que ꝺeseruit ecclīastico re gno vt stabiliat. Lectio docet disciplinaꝫ tpatā ꝓ quā regnū tertiū psonale moderā tur. Lectio docet iusticiā moderatā ꝓ quā regnū tpale ⁊ politicū gubernat. ¶ Despa re forsan potueras o ania si tali doctrice ca ruisses nūc in spem assurge. scies q⁹ cū co mitib⁹ suis docebit lectio te ō oīb⁹ si (vt p̄ dictū est) coassumpta fuerit soꝝ eius me ditatio vel attenta cōsideratio. Ventio tñ quid nūc vltra requiris o aia mea. Vis as signari tibi q̄sdaꝝ industrias q̄ te doceant bñ vti lectōe studiosa. fiat. ¶ Habeto pri mā hanc industriā/vt sit tibi bona libroꝝ electoꝝ copia. Etem̄ si gloriat̄ q̄libꝫ opifex i abūdātia instroꝝ artis sue. si placet mlt̄ ornatꝰ vestiū. si plurimos delectat thesau roꝝ mutꝰ acerꝰ. optet longe amplis placē tibi diuitias libroꝝ loquētiū nob q̄ volui

mus ꝛ ꝗrim⁹. q ipos etiã abñtes etiã mortuos imo ipm deũ cũ angel'ꝛ scis oĩb⁹ faciũt miserere nobiscũ colloqa sctã. ꝛa lectõne redire potes sp vel melior vel doctior. ¶ Hinc ꝓterea vitaẽ maxie ma lox' oĩm sentina ꝛ incẽtrix ociositas ꝺ q̃ bñ enũciauitq oixit. ¶ Caũ sine lris mozs ẽ ꝛ viui bois sepultura. ¶ Et hiero. Alma sciam scꝓturaruꝫ ꝛ carnis viua ñ amab. ¶ Alĩa subiũgiẽ idustria vt q̃tidie certus hozis ꝑserti de mane ac sero/loq̃ẽ tecũ lctõ. te vl'legẽte vl'audiẽte. ¶ Nec ãt lcõ ꝓpue matutia/cõueniẽtior erit de euãgelio vl'epl'a diei vl'ꝺ legẽda sctĩ cui⁹ auget celebritas/maxime si ꝑmo defuerit. ¶ Nec fuerit tibi verecũdũ si subijci videar'ꝛ vl'ꝓfessori tuo vl' alĩ recogitãs q ñ sibi iꝫ ꝺo/sed vtati/ſz cõi ꝛ ꝓpe vtilitati te subijcis. ¶ Alterã q̃ꝫ legi⁹ idustriã fuisse apꝺ vetes q i ꝓuinjs/ac tibi as egregia supioꝝ opa carmib⁹ cõphẽsa pãge bãt q̃ ad ea imitãda inuẽtutẽ alacriorẽ reꝺẽnt. ¶ Ꝺ laudãs valeri⁹ autor h⁹ historie ꝓclamat. Quas athenas. quã scolã. q̃ alie nigẽa studia. huic domestice discipliẽ ꝓtuleri. ¶ Nec ꝓterea lcõ modulata nõne cõpesceret varios i ꝓditos tumlt⁹ ne dicam⁹ i ꝺtractõib⁹ ꝛ maledict'ꝛ. ¶ Nec fama'q̃ꝫ vtinã ꝺ frãcie rẽgno apꝺ alias natões gl'iosior eẽt. ꝑferẽt adhuc capꝺ inditũ ducẽ bozboniꝫ h⁹ discipliẽ clarꝫ decꝺ obtuari. ꝛ ꝓfectodomũ tuã (o aĩa mea) domũ regiã decꝫ sctitudo tal'. i q̃ nihil obscenũ. nihil ipudicũ. nihil iozdiatũ nihil sacrilegũ. nihil blasphemũ nihil nõ seriũ disciplinatũ ꝛ scñ videat ꝛ audiat. cõclameẽ. ¶ Alterã rurs⁹ addam⁹ idustriã vt freqnẽ eas q̃ vl' visa fuerit/ẽducãt ad .notes/velut ex sil'ib⁹ silia ꝛ ex figuris figurata notẽt. Exẽpli gĩa. Quer'ꝛ bere tunicã decoꝛã mũdas man⁹. splẽdidũ ꝓuiniũ. Ꝺuos obediẽtes/cat'los blãdiẽtes. Curauer'ꝛ hãc ꝓpotõnalia mox oinamta. habeto vt tunicã. vtutũ decoꝛẽ. hẽto nuptialẽ charitat'ꝛ vestẽ ne reijciaris ꝓfusus a nuptijs. Mũdas q̃ꝫ opatõis man⁹ tene. ꝑfac tibi ꝓinde ꝓuiniũ uge spũaliũ sic a ſbdita tibi creatura vis fieri. Mũq̃d tibi i hũc modũ deerũt libri q̃s legẽ fas hẽs. Mã pẽ libros scꝓture/noiaẽ mõ sifte tot⁹ liber nature sicut i temet retines libꝝ ꝓscie. Juxta cui⁹ inscꝓtiõz te nouer'ꝛ finaĺr iudicandũ

Quietiã vita cuiuslibꝫ viri instituꝛ ꝓudẽt'ꝛ lib ẽ exẽplar'ſi q̃ legẽ ẽ ex vultu ex gestu ex vniuersa coꝛpis cõpositõe/ mozes bonos. Jn mal'vo ꝓ ꝑnũ. Rurs⁹ oĩs institutõ ecclesiastica/i vestimẽtis mistroꝝ ꝛ ceter'ꝛ ornamẽtis/lib ẽ misticoꝝ sensuũ plenus. ¶ Postrẽo cognoueris ꝛ alta mẽte rẽcõdito q̃ ad pfectã sufficiẽtẽq̃ sapiam ꝓ regno q̃ꝺruplici mẽoꝛato /n l'ka vnq̃ te lcõ vl' industria vl' ꝓsideratõ ꝓpa deducꝫ. q̃n egeas assidue mutua cõicanõe familiariũ ꝓsiliarioꝝ. tã q̃ q̃rũdã vocaliũ. Mã ibi sal⁹ vbi mlta ꝓsilia. Sit ãt ꝓsiliari⁹ fid⁹i ꝑmus ꝺo ꝛ tibi. Mã q̃ ꝺo neq̃ ẽ cui bõ⁹. sit ꝑtea caritatiꝫ⁹ patiẽs benign⁹/q ñ sit ãbitios⁹/ñ inflet/ñ q̃rat q̃ sua sũt ſz q̃ cõia. Siteraꝝ in vbo. ꝓtãs in dicio secret⁹ i cõmisso. sit doct⁹ ꝛ exꝑt⁹ i bis q̃ petũt. q̃m cuilibꝫ expto i arte sua magꝫ credẽdũ est. Antiqu⁹ insup in qb⁹ maioꝛ sapia ꝛ prudẽtia. certioꝝ ꝓpter experiẽtias mltiplices doctrices optias repitur. ¶ Esto cũ talib⁹ assidu⁹/ vitãs ꝑuoꝝ ꝛ stultoꝝ ꝓsortia/ q̃ꝫ colloqa coꝛrũpũt bonos mozes ꝛ ipis acq̃esce. Quid ei min⁹ tolerabile/ q̃ꝫ si vniuersam rẽpublicã vna vnius sñia ꝑsumet ꝓ libito vsare reuersareq̃ꝫ cuꝫ verissime dicit canon. Ꝺ oẽs tãgit ab oĩb⁹ ꝺz approbari. Ab oĩb⁹ intelligeꝝ l'a maioꝛi oĩm sanioriq̃ꝫ silio Regna q̃ppe sicut ꝛ respublica/ñ tm mõ sẽ regũ ſz oĩm sõ eis fatemur tñ q̃ alio et a lio mõ. Adunũ tm cõis sufficiẽtie ꝛ pacis ꝓmodũ vr vniuersa ꝓsilia ꝛ opa ferãt necesse ẽ. ¶ Credo q̃ nihil ẽ qꝺ ita stabilire ꝑt rgnũ q̃libꝫ vl' spãle vl' eccliasticũ l' tpale politicũ quẽadmoꝺũ si assumant in cõsilijs ꝛ officijs atq̃ꝫ dignitatibus quales descripsimus/amatoꝛs boni publici. Mã vbi defuerit amoꝛ iste/leges q̃tũ libet multiplicate ꝛ optime: ñ tm nõ ꝓsunt sed in arma nequicie cõuertunt ꝓterea ve ve ꝑficientib⁹ tales amãtes seipos/aut qui vt ꝑficiant suadent vl' extoꝛquent. ¶ Deniq̃ꝫ sicut cepisti oꝛa sapiaꝫ ex totis ꝑcoꝛdijs tibi mitti a deo. q̃ꝫ vias tuas dirigat in q̃ ꝓsilia tua sp pmaneãt/ cui⁹ vncio. docꝫ ꝺoĩb⁹ mꝺos coꝛde. Allioq̃n rꝓbat dñs cogitatões ꝓp'oꝝ ꝛ reꝓbat cõsilia ꝓncipũ. Cõsiliũ aũt dñi ineẽnũ manet qꝺ iseq̃ns ñ errab. Jnseq̃r'ꝛ ãt nũq̃ melius q̃ colũbina simplic'ꝛ pure oĩois pena fre-

tua p quam volabis ad eum et requiescas lua facta a pusillanimitate spiritus ⁊ tē pestilate. fiat fiat.

Quinta pticula in qua

continetur cōsideratio sup habēdis libris p lectione studiosa.

Docta es o aia mea quēadmodū lectio studiosa doctrix est discipline dei tā q̄ ancilla sapie. hec lectio libris vtiē ⁊ nutrīē electis dū venenatis hereſū ⁊ erroꝝ ⁊ spurcitiarū sordibus carēt. Tales in ornamentū ⁊ thesauꝝ ⁊ profectū tuuꝫ inbeas aggregari/ne dū p te ſz p cōsortib⁹ tuis/nec vt studiosa multitudine te p̄graues ſz varietate grata delectes Beniq; magnificētia regal' q̄ p̄fusa est totiens in reb⁹ hñtib⁹ min⁹ vtilitatis attēde q̄ p̄fusior eē debeat/ i p̄stitutiōe bibliothece libraríe cuiuscdā domestice vl' familiaris et q̄ portatil' esse possit/ velut alēa q̄dā arca testi p deſertū h⁹ mūdi. Subscribunt igit velut in scedula libri q̄s necessarios habeas. P̄imo biblia/ p̄ferūꝫ quo ad hist̄orias ⁊ documenta moralia. ¶ Jtē postilla de lyra q̄ lr̄e magis heret. ¶ Jtē tractatus de vitijs ⁊ vtutib⁹ in trino. ¶ Jtez tractat⁹ ō vitijs ⁊ vtutib⁹ i gallico/ q̄ ōr sūma regl. ¶ Jtē martilogiū sctōꝝ q̄le ē apō carthuſ. ¶ Jtē legēde sctōꝝ vite patrū ⁊ speculū hist̄oriale vincētij. ¶ Jtē meditatiōes ⁊ oīones deuotevt Aug⁹. Anselmi. Bern̄. ⁊ alioꝝ ¶ Jtē collectoriū quoꝝdā opusculoꝝ i gallico nup editoꝝ De p̄ceptꝫ dei. De examine p̄scie. De scia bn̄ moriēdi De cōtēplatōe. De mēdicitate aīe Sermo ō passione xp̄i q̄ incipit/ad deū vadit. Sermo de mortuis Sctā g̃ ⁊ salubris ē cogitatio. Jtē exhortatio de triplici via regl Vinat rer. De scala mystica sub metro. Collatio exhortatoria ad pacē. Fiat pax. Collatio exhortatoria ad iusticiā ⁊ concordiā. Jurisdictionū ecclesiastice ⁊ tpalis. ⁊ quedaꝫ alia. ¶ Jtē liber egidij de regimine principum. ¶ Jtē libellus de quattuor virtutibus. ¶ Jtē iconomica ⁊ ethica ⁊ polliticа Aristo. translate in gallicū. ¶ Jtē valerius maximus ⁊ frōtin⁹ de stratagematib⁹ bellicis. Jtez Salusti⁹. Jtē Vegetius de re militari trāslatus. Jtē Boeti⁹ de cōso. Jtem seneca de clementia ad Neronem. Jtē vulgati autores Catho Theodolus Esopus cū similibus translati. ¶ Jtez liber de sphera translatus p aliquali cognitione philosophica huius mūdi. ¶ Jtē chronice francoꝝ. Jtem Titus Liuius. Jtem Suetonius de. xij. cesarib⁹. Jtē Augusti. de ciuitate dei translatus et expositus.

Sexta pticula i qua

cōtinet oratio cōplectēs brevissime pūcta nostra religionis xp̄iane

O Sapientia que ex ore altissimi p̄dijsti attingens a fine vsq; ad finez fortiē suaviterq; disponēs oīa veni ad docendū nos viam prudentie. Sic te flagitat puer iste puulus ignorās egressū suum ac introitū stans in medio xp̄li infiniti ⁊ q̄ dinumerari nō p̄ot Assis g̃ nigiē puero tuo tu sapia dei patris ibu xp̄e. docēs iterno ⁊ viuaci afflatu. spūs tui sci. qz nisi te apiente sensū/ nulle itelligunt scripture/ nulla lcō p̄ficiet. Sol⁹ q̄p pe digⁿes apire libꝝ ⁊ solue signacla eius q̄ salomoni dudū ⁊ danieli pueris intelligētiā. q̄ xp̄bis ⁊ ap̄lis idiotis saplaz infudisti. Assit mihi comes p̄tinu⁹ angel⁹ tuus q̄ ad meā vniuersitatis regni tui xp̄ianissimi custodiā deputat⁹ ē. dono tuo p̄tegat ipe spne p̄ualeant inimici. Assit ⁊ illa regia celorū gl̃iosissima mr̄ tua cuꝫ beatissimo dyoni. ⁊ Lodoui. ac oīb⁹ scīs regni celestl̃. q̄ hostiles oēs insidias ⁊ assult⁹/ poteti virtute depellāt. ¶ Da mihi puero tuo benignissime ie su fidē ⁊ integrā ac viuā/ de collectis credēdis i symbolo. Credo i deū ⁊c. Et reliq̄q̄ sub duodenario articulor̄ p̄tinēt/ q̄z veritas/ tot miracul'/ tot reuelatoib⁹/ tot testionijs martyꝝ/ tāta p̄tetoꝝ rōnabilitate/ probata fulcitaq; p̄sistit. vt insana sit p̄sumptō nō credē ⁊ nolle redigē intellectū in obsequm fidei sub te deo nr̄o. q̄ potētior absq; vlla cōparōe atq; sapiētior es q̄ intelligē valeam⁹ cū sis illud q̄ mai⁹ excogitari n̄ p̄ot Da sit' obediētiā p̄mptā ad tua decē p̄cepta p̄scripta olim digito tuo/ in tabul' duab⁹ lapideis. Quoꝝ finis est. ¶ Vnū crede deū nec vane iura p ipm. ¶ Sabbata scti fices hēas i honore pentes. ¶ Nō sis occisor fur mech⁹ testis iniqu⁹. Titicinq; thoꝰ

II H

rū resq; cabeto suas ¶Et hec p̄cepta decē
cia circa te deū ⁊ septē circa ꝓximū/cōple
ta ē euāgelica breuitas sū his duob⁹ i q̄b⁹
uniuersa lex pēdet ⁊ ꝓphe. Diliges dn̄m de.
tu. ex to. cor. tuo ex tota mēte tua ex to. ala
tua ⁊ ex tota virtute tua ⁊ ꝓxi. tu. sic tei p̄m
¶Addidisti p̄cepta similia i lege tua noua vt
d dilcōe inimicoꝝ nō reddēdo malu ꝓ
malo. ⁊ reliq̄ q̄ ingiē p̄m p̄paratōez ani ⁊
nō sp ꝓ opis exhibitōez veniūt obſuāda
¶Docuisti rursus orare nos te p̄rem nr̄m
celestē/sub petitionū septēario/i oꝛone do
minica. ¶Cōtra septē pctā mortalia. q̄ sūt su
pbia/ira/iuidia/accidia/auaritia/gula/lux
uria ¶Aduers⁹ q̄ ꝓ purgatōe ⁊ ornatu no
stro/ꝓtulisti virtutes septē/tres theologicas
initētes tibi soli. q̄ sūt fides respectū tue vitat̄
spes respectū potētie. caritas respectū bonita
tis. ⁊ q̄tuoꝛ cardīales/prudētiā/tpantiam
fortitudinē/iusticiā. ¶Quib⁹ i pria septē
dotes coīndēt. fidei visio. spei tētio. charī
tati fruitio q̄ ad aiaz ¶Claritas prudētie. tē
pantie sobrietas. fortitudi agilitas/iusticie
imortalitas q̄ ad corpus. ¶Cōiūxisti p̄terea
virtutib⁹ ist̄/septē dona tua/q̄ sūt. pietas. ti
mor. scia. fortitudo. ꝓsiliū. itellect⁹ ⁊ sapia
¶Septē q̄z beatitudines eleuātes nos ad pfe
ctionē numerasti q̄ sūt. pauptas. spūs. mitti
tas. luctus. esuries ⁊ sitis iusticie. miscōia/
mūdicia cordis ⁊ pax. ¶Discōie vo opa
lia sūt corpalia septē. alia septē spūalia q̄
duob⁹ metris cōplexa sūt ¶Colligo. poto. ci
bo. tego. sano. visito. cōdo. ¶Corrige. duce te
la doceas. solare. fer. ora ¶Ampli⁹ vo ꝓstitu
ra sūt p tē dn̄z ⁊ redēptorē nr̄m septē sacra
Baptism⁹ ad vitā spūs/ō originale petm̄.
Cōfirmatio ad robur fidei. ¶Eucharistia sa
cra/sume venerāda ⁊ colēda ad nutrim̄tū
spūs ¶Pnia q̄z hūs tres ptes q̄ sūt tritō cō
fessio ⁊ satisfactio/ō petm̄ actuale. ¶Matri
moniū in sup ad filioꝝ ꝓpagatōz p cultu
dei. ¶Ordies sacri ad hierachicā ppli xpia
ni sc̄ificationē. ¶Extrema vnctio ō egritu
dinē ⁊ petō ꝓ venialiū ꝓtagionē. ¶Oz cur
ista cōa te dinumerat puer tu⁹ bone iesu⁹
Dinumerat ea sane vt nō penit⁹ ingtus sit
īmēse largitati tue. Vt p̄terea salubres fru
ct⁹ q̄ sē pax/gaudiū cū relig⁹. inde p̄cipiat
te donāte quē exorat. ¶Revelasti i gitur
q̄d credēdū. Jussisti q̄d agendū. doce q̄so
magis ⁊ magis q̄ reuelas. ac dinnās incre
dulitatē mea. ⁊ da q̄ iubes opari. Da sci
re posse ⁊ velle cū gra tua ad gl̄iam maie
statis tue ⁊ salutē ꝓpriā vt tandē sepatus
ab his q̄ a sinistris auduturi sūt hoꝛēdis
simā illā sniam. Ite maledicti in ignē eter
nū. qz. s. miscōie opib⁹ carueritis. colloceūr
puer tu⁹ a dextris audit⁹ cū ceteris electis
tuis ⁊ misericordib⁹/nocēdissimā illā vocē
Venite bñdicti patris mei p̄cipite regnū
quod vobis paratum est ab origine mun
di. Amen.

Dialogus cuius col/

locutores sunt milites duo vn⁹ ffrancus
alter Anglus ꝓtēdētes de q̄relis frācie
⁊ anglie. ¶Hō apparet eē cancellarij.

Milites in heremo vallicluse/sibi
inuicē obuiātes alteruter cuias
esset inq̄sit. alē franc⁹ alter an
glus rndit ¶Ergo inq̄t frācus
inimic⁹. ¶Inq̄t anglus i vētri limitibus
sum⁹/sz peregrinus arma bellica deposui.
¶frācus Quid q̄ris. ¶Anglus. Aie
salutē. ¶frāc⁹ Ips nos monet. ¶An.
Quotēnis es? ¶frāc⁹ Annos nō hēo sz
motos iā. l. annis mihi pepcit. ¶An. mihi
pl⁹. ¶frā. Quo pgis? ¶A. Peregre. ¶f.
Oēs sum⁹ pegrini ⁊ aduene/nec ciuitatez
manentē hēmus/sz futurā vtinā in cram⁹.
¶A. Quid q̄ tibi videt ō pegrinatōe no
stra? ¶Fran. Timeo q̄ p vallē lacrimaꝝ
discurretes dei indignatōz p curauerim⁹
¶A. Quare? ¶f. Quia in xvbū Esaie ppē
do p ea q̄ video/q̄ indignatō dñi sup oēs
gētes/⁊ sup vniuersā malicīā eoꝝ. qz nata
in hac pegrinatiōe erūna. Jā tā faſtidio si
enim⁹ vt nesciam⁹ q̄d desiderare debea
mus ⁊ i hoc pugnam⁹/cū iā sumus hoꝛa ce
ne/in q̄s fines seculi deuenerūt/qz nihil ē/
q̄d restat debem⁹ primescē ne tps gre q̄d p
sto ē peat. tm̄ de caducis certādo oīm/nr̄m
corpa morinnt̄ ⁊ sal⁹ aie dubia. ¶A. Jm
mo certa. ¶f. Quare? ¶An. Quia man
dato dei ꝓncipi nr̄o obedim⁹ q̄ nos cogit
ad bellū ⁊ si moriamur/ꝓ obedīcia mori
mur dei mādato. ¶f. Bellū iniquū est/
quia fūdatuz est in libidine dominandi ⁊
voluptate vitādi tyrannica/ō xpianos. et
q̄ sciēt peccat queric sibi gehēnaz. ¶An.

¶Ergo ꝓncipi nō obediētiā? Nōne scribit qui non obedient ꝓncipi morte morientur. Nōne/cū inobedientia ero infamis/vecors/pusillanis deserto? militie reputatus/imo ꝺ ꝓditōe suspect? ꝛ reipublice inimicus. ¶F. Jn iust? obedīēdū/ñ ī ininst? ¶An. Puto iustū oē qꝺ ꝓnceps ꝓsult? cū suis pōtificib? ꝛ satrapis ꝓcepit. ¶F. Quid g̃ tibi ꝓdest ꝓpa ꝓscia si ꝑm aliena ꝓsciam morti te exponis. Si xp̃ian? miles es/nōne xp̃i actio tua ē instructō. cui hūanitas v̄bo exēplo būilitatē ꝛ pauptatē docuit atq; fuit. Tu aūt q apostatas a xp̃o/cur xp̃iani nomē vsurpas? Nōne dīc̃ q diligit me/ſz nomē meū ꝟuabit. Nōne mandatū legis ꝓsistit ī caritate pfecta/ dilectiōe ꝺi ꝛ ꝓx̄i. q̃ teneris g̃ hēs egentib? cōicare ꝛ h? ñ ignoras. Quō vbi des dare/ audes rapere qꝺ tuū nō ē? Nōne mādatū legis. Nō cōtristare frēm nec ꝓximū. Quō ī tua libidine dñandi rapis ꝓtristar? ꝛ occidis ꝛ cū ecta gladiator? scelera cōmittis ꝓ xp̃i legē ꝛ doctrinā? Nedū ꝓ cōsilia ꝛ bt̃itudies seu v̄tutes. imo ꝛ ꝑcepta dei digito scꝑta. Cui magis teneris obedire. an hoi. an deo. an iusto ꝛ etno. an regi mortali. an regi creatori dño dñantiū. ¶An. Creatori magł. ¶F Ergo illi obedi ꝛ mādata ei? sup qb? nec rer ꝑt dispēsare ¶A. Nō solū oꝛtz me alios sequi qꝛ pēa mort? ē ꝛ infamia. si ꝺicā. ¶F. Nō min? ardebūt q̃ cū mīs ardebūt. ¶A. Angustie vndiq;. ¶F. Utere igit ꝓ filio susanne Dis inocēs sanguis iusti ꝛ reside cū xp̃o. nec xp̃iani nomē pdas. nec ꝓuipēdas militie g̃dū. ¶A. Nō puipēdo ſz ꝓ militia exercēda. morti me exposui. ¶F. Jmmo potētia tua abutet? qꝛ militasti p b? ad dei offesaz ꝛ ꝓx̄i. ¶A. Quid vis me facuꝝ? ¶F. Seruatuꝝ leg̃ dei ꝑcepta/et sit tua militia ꝓ ifideles ꝛ dei ꝑcepta ñ observātes. militare ꝓ fide xp̃i ꝛ ei? eccl̃ia q̃ tuēdā suscipit militia. ꝺsistas a sacrilegijs ꝛ rapis/ꝓtege pupillos ꝛ vidnas ꝛ aduēas neminē oppmas. ¶A. Viduas ꝛ orphanos fac̃ guerra/quō ꝓtegā. ¶F. Desiste ab illa ꝛ milita ꝓ xp̃o ꝛ defensiōe nāli ad iniuriā ꝓpulsandā ꝓmissa. ſz ñ offēdas. si sic feceꝝ fructū felicitat? ꝑmij ac fame gl̃iose reportab/ ꝺ ꝓrio/penalē atrocitatē ꝛ etnaz ignominiā aeppetuā aggregab. ¶A. Cō

filiū lz videat sa lubrie. tñ qꝛ frāc? q̃ mihi sit spect/qꝛ forte ad nr̄am rep̄mēdā miliciaz hec dicūt illā timēs ne magł nocear ¶F. Deū timeo cui nihil pōt latere/nō vos anglicos iniq? frācie ꝓsecutores. ¶An. Jmmo tortores vestros ꝓpter iniq̃tates vr̄as ¶Francus. Jmmo ꝓsecutores quia propter iust̃iciam patimur. beati sumus ꝛ magna erit merces nostra. regnū nostrū ab infidelibus/cū multo quesierimus martyrio ꝛ illud a deo cognouimus/ quia semp misericordes fuimus nō violenti tyranni vos autem anglici/christianos impugnatis ꝛ occiditis vt infidelibus vires augeatis/et sic iust̃icia nostra et iniquitas vestra notissima deo ꝛ mundo. Non ergo ꝓpter iniquitatē nostrā a vobis torquemur si ꝓpter iust̃iciā patimur et ita beati. Rex autē vester cōtemnens dei mādata sicut primꝰ in throno sicet in penis primatū obtēbit. ¶Anglus. Cuius culpa queriē. ¶Fran. Omniū v̄rm tyrannizantium in libidie damnandi ꝛ voluptate dominandi tyrannica a deo et eius mandatis apostatantiū. ¶Anglus. Ergo regis p̄cipiētis nō militie obediētis. ¶Francus. Nō teneris cōtra deū obedire. ¶Anglus. Quis pōt regē nostrū cotripere emendare seu retrahere. nō nos subditi. ¶Francus. Omnes simul vniti posſetis dissentire ꝛ quia omēs assentitis/omnes estis rei. ¶Ang. Quis regem ꝛ nos posset cotripere? ¶Francus Nullus p̄ter summum vnicum ꝛ indubitatum pontificem. Ergo ille in culpa horum scandalorum videtur. ꝛ illi potest dici quod scribitur in figura. iij. Regū. ij. Custodi virum hunc et populum istum. quoniam si de manu tua lapsus fuerit/erit anima tua ꝓ anima illius. Scire enim ipse et quicunq; regens debet q̃ sicut in throno primus constitutus est sic et in penis si neglexerit iust̃icie opera et p̄cepta exercere primatum habiturus est. Et alibi verbum dominicum et prophet̃icum. ille quidem in sanguine suo morietur. sanguinez autem eius de manu speculatorum requiram. ad hoc enim officium est prepositi vt non parcat obiurgando peccata. Nec est a culpa alienus qui licet prepositus nō sit quonīs mīt̃a arguēda vl̃ monēda nouit ꝛ

nN ꝛ

negligit illoꝝ vitans offensiones/nullum enim timere preter deum. ¶Anglus. ffortе vobis sumus flagellum vt corripiamini tanq̃ virga directionis. ¶francus. Nõ nego.et fortе mala virga directionis/ pessimoꝝ vga ferrea/ bonis aũt ad examen virtutis sepe pressura.sicut sepe vidi ex eodem igne aurũ rutilat/palea fumat/cinis conquitur.homo cõfortat̃ alius extinctione leditur.Itaq; vna virtus irruens.bonos probat ⁊ purificat/malos damnat vastat ⁊ exterminat.⁊ in eadẽ afflictione mali deum detestant̃/boni vo deum laudant ⁊ pcantur. Vel fortе tãq̃ suos corrigit nos quos diligit medendo.qr multis nocuit adversano caruisse sicut de Romanoꝝ monarchia scribit̃. Orbem devictũ victorum victrix vlta est luxuria. Et fortе nobis patiẽtibus psunt scandala. ve tñ illis p quos scandala veniũt. Unde Greg⁹.in moral'. exponẽs illud Job .xxvj. Gigantes gemuerunt sub aquis maiores potẽtes altiores populo ab humeꝝ sursum sicut scribitur de Saul.j.Reg.x. Gemuerunt sub aquis sub pondere populi. ¶Anglus. Vidõ non placeret nõ tamdiu pateretur hec fieri immo puniret aliquos. ¶francus. Immo si omnia puniretur nihil seruareť futuro iudicio et si nihil puniret/nulla divina prouidentia crederet̃. et vere multi ex vestris offensis puniunt̃. Mã sive mala sive pspere succedat punimini. qr malus in sua felicitate punit̃.qr felicitate magis corrumpit̃. bonus aũt nec bonis extollit̃ nec malis frangit̃. Punit etiã qr p que peccat hõ ⁊ p illa torquet̃/nec est impijs gaudere dicit dñs/sed ⁊ hec vitioꝝ pumogenita q̃ sunt oblectamenta pcti deo sunt iusticia illos puniendi.ideo dicit apls q; evanuerť in cogitatõibꝰ/induratũ est coꝝ insipiẽs propter qđ ⁊ dõs tradidit eos in desideria cordis eoꝝ ⁊ in mũdicia vt afficiant p tumelijs corpa sua.⁊ sic̃ pbauerť nõ hr̃e deũ innoticia/tradidit illos dõs in sensuꝫ reprobũ vt faciãt ea q̃ nõ pueniũt/certe puniũt̃ ⁊ duꝫ nr̃a gaudeãt dãna sua deflẽt. ffecistꝫ vidu as ⁊ orphanos in frãcia.certe ⁊anglia necati sũt ex vris cẽtũ milia cũ suis pncipibꝰ nec q̃ sũt erũt in numero. ¶Anglꝰ. Fateoꝝ dictũ .Esaie veꝝ q; indignatio dñi ⁊ nõ habemus h manẽtẽ civitatẽ ſꝫ futurã inqrimꝰ ſꝫ ⁊ quõ ignoro. ¶frãcꝰ. Qr ex deo ñ es ⁊ inde verba eiꝰ non audis nec attendis. Anglus.esse volo ex deo. ¶fran. Celestẽ patriã iubet ille q̃rẽ q̃ est via veritas.⁊ vita corpoꝝ desideria pteri sive carnis.a mũdi glia declinare.aliena nõ appetẽ. ꝓpria largiri.si hec audiẽs exequeris/ dei civitatẽꝫ futurã acq̃res/ quã timeo te cũ multꝫ tuis amisisse aut saltẽ elõgasse. ¶Anglꝰ. q̃re ¶frãcus.qr antixpi vestigia secutus es. ⁊ xpi vitã doctrinã despexisti. A. in q̃. ffrã/ ffere i oĩbus vijs tuis. A.specifica magis. ff.xps vita ⁊ doctrina pcepit cũ hũilitate charitatẽ ⁊ volũtariã paupertate vos aũt pter sũmã supbiã nõ cõtenti regno opulentissimo i libidie vsandi nõ timuistis mittere manũ vt occideretis xpm dñi et mẽte sacrilega deserentes deũ/ipi⁹ mãdata et pcepta offendẽtes cũcta nefandissima scelera ppetrastis tanq̃ veri ministri antixpi. A. imo xpi qr multos facim⁹ martyres et paupes q̃s diligit dõs ⁊ tanq̃ filij hoĩm q̃ramus irã illis vt nr̃am rẽpublicã augeã⁹. et hoc faciendo in quo demeremur/ ffrã. Necesse est vt veniant scãdala. ve tñ illi p quẽ/terrã dedit vob dõs sufficientẽ igratis cur p tãtis donis ipensis a deo/mala repẽditis. A. Que mala. ff. Cũcta homicidia et alia infinita. A. sine homicidijs nõ pñt fieri bella. ff.ideo detestãda inter frẽs. An parit̃ occidimur nr̃a sorte. ff. digne vestra culpa qr iniuste bella ꝓuocatis/ nos aũt iuste repellim⁹ iniurã.⁊ nõ qr non timuistis mittere manũ ad occidẽdũ xpm dñi.sanguis tuⁱ⁹ sup caput tuũ. ⁊ iclusi istꝫ sup mõtes interficiẽt̃. ⁊ abijciet̃ clipeꝰ vii antixpi. A. Cur tñ detestaris homicidia. ff. qr vltimũ tribuliũ ẽ mors/ ⁊ debẽt sufficẽ vob ꝓphanis hoĩbꝰ/alie astutie ingrẽdo vra libidine fastuosa sine tñ sanguis xpiani effusione. Nõne oẽ creatũ tendit ad sue spei ꝓseruatõꝫ/cur oĩbꝰ creatis estꝫ crudeliores plãte vegetabiles animata bruta etiã ferotia oĩbꝰ suis viribꝰ ingenijs cauteľ suã ꝓuãt spẽm.⁊ cũ ab alia spẽ cõsumant̃ vľ ledant̃ iuuãt se invicẽ ⁊ cũ nõ pñt signa doloꝝ fletũ dũt ploraꝝ ⁊ vlulãt/vos aũt tãq̃ lupi rapidi famelici spẽm hũanã q̃tũcũq; de coꝝ piã catholicã/vorare necare nõ veremini. Ini

tes/bones feroces porcos z alia bruta q̄t̄ viribus suis cōsentiāt spēm. ¶A. Prout facimus ita z patres nostri fecerūt/ viuimus in lege patrū. ¶f. Et iō verbū dñi cū p os ppbicū samuelis loquentis hely. se mel dies veniūt vt pscindam brachiū tuū et brachiū dom⁹ patris tui/vt nō sit senex in domo tua z̄. tabescat aia et magna pars domus tue. ¶A. Opter sequi vestigia patrū. ¶f. fateor. ¶A. Ergo habeo optatū. ¶f. Quia patrez equinocās loq̄ris de corrupto z mortali/ego aūt fateor de vestigijs patris eterni z creatoris et redēptoris q̄ in celis est/cuius vtiq; voluntas fiat sicut in celo et in terra nra et vita. ¶A. Utinā z vtinā. ¶f. Videris aliquātulū fr̄du ctus compunctus ¶A. Sum etē sed illū nō cognosco patrē. ¶f. Si teipm non cognoscis/quō illū cognosces? ¶A. Rogo igit̄ quis sum dic? ¶f. Vas sterq̄linij concha/putridus plen⁹ stercore z horrore cecus/paup/nudus/ignorās introitū tuū et exitū cuius vita sicut vmbra que quāto magis crescit/tanto decrescit/z tāto magis ad mortē pperat/tante subiecta mutabilitati/vt vna nō maneat hora in eodē statu sed es miserior/q̄ lz nil certi⁹ morte tñ illius hora nil incertius et tñ illi nō puides sed spe vana que tibi ea duca blandit̄/falleris. ¶A. Si tam vilis sum quō deū videbo z patrē vocare psumā nō videbo. ¶f. q̄ es in tenebris. ¶A. Exire cupio. ¶f. Clama igit̄ ad lucē ¶A. Quō? nescio q̄d dicā. ¶fr. Dic veni claritas q̄ illuminas oēm hoiem venientē in hūc mūdū sed nō diligentē. q̄ q̄ diligit mūdū inimicus lucis efficit̄ z obfuscat̄. Et itez dic. Illustra oculos meos lux incōprehensibilis/ fulgura choruscationes et dissipa eos vt nō videāt vanitatē. Et itez clama. Tribue lux inextinguibilis dū te videā crea nomen alphacū odore vite q̄ post te i odorē vnguētorū tuorū currat. gustē sana q̄ sapia cognoscā et discurrā q̄ magna est multitudo dulcedinis tue q̄ abscōdisti timentibus te. Et itez magis ppūctus dic. Cur facie tuā abscondis. Forte dicis. dñe. Non videbit te hō z vivet Eija dñe moriar vt te videā et videā vt hic moriar et ignosce seruo tuo q̄ psumit loq̄ dño suo/calamitas quā patior/me cogit exclamare/cecus sum ad lucē ppero/tu es medicus et lux vera via z vita et fons misēdie miserere mei. ¶A. Pctōr sum forte nō exaudiar ¶f. Dic dñe peccaui z faciendo/nihil factus sum nihil. z ita p fiteor q̄ cōfessio est via ad te p quā cgredior de limo et redibo ad te viā. q̄ vbū dixit. Ego sum via veritas et vita. sepatus a te factus sine via q̄ sine ipō factū est nihil et q̄ nullū bonū sine summo bono q̄nēs a te sūmo bono deuio nihil efficior. Vidit em̄ deus cuncta que fecerat z erant valde bona/malū aūt factū sine ipō verbo/nihil aliud est/q̄ priuatio boni/sic cecitas priuatio visus. Et itez dic. Bñe nullis meritis p̄cedentib⁹ placuit tue summe et misericordissime bonitati. ad esse me pducē iz z magis viuere z sentire paulomin⁹ ab angelis intelligere. q̄ illa iā facie tuā habent ego aūt p spem z speculū in enigmate. obsecro regat me tua misēdia z cogat te pietas ad saluādū/q̄ te vincat ad creandū/q̄ nihil odisti eorz q̄ fecisti ¶A. Arta est via. q̄ q̄cq̄d i mūdo est/aut est cupia carnis aut oculorū aut supbia. vite/nimis peccani deuz mūdo postponendo/diffido exaudiri. ¶f. Audis verbū p solatōis dicens. Dedit eis ptātez filios dei fieri his q̄ credūt in noīe ei⁹ q̄ nō ex sanguinibus neq; ex voluntate carnis neq; ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. ¶A. Quō poto redire z filij⁹ effici? ¶f. Jā dixi p confessionez pniam et satisfactionē. ¶A. Difficile est. ¶f. Immo facile volēti. fecit te ds dignissimā creaturā z is nō capax angel. q̄ dā modo par potes pbū effici. q̄ potes eē filius adoptiuus p vnigenitū vbū p quē habemus accessum. Omnia ei subpedib⁹ hoīs subiecit ds vt sol⁹ hō tot⁹ deo subijceret̄ z tot⁹ eēt suus/cūctis dñat̄ hō. z exteriora cuncta p corpe sūt creata. ipm vo corp⁹ p aīa/aia vo p deo vt illi soli seruiat z illū possideat ad solatiū. Cogita si tanta tibi solatia in hac die lacrimar/ q̄ta in die nuptiarū. si hec delectabilia in carcere q̄d in ppa pria p̄feret diligētib⁹ eum. q̄ nō est numer⁹ benignitat̄ sue. ¶A Intelligo asserta va. sed mihi ignaro z laico difficilia. ¶f. Immo grossa z brevia. A. Dic igit̄. ¶f. Dilige deū z pri. ¶A. Di-

ligo deū ¶fr. Qui diligit me/sermonem meū seruabit. ¶A. Sermo est mihi pl⁹ tus et ignotus. ¶f. Immo breuissimus et resolutus ad dilectionē dei ⁊ pximi. ¶A. In dilectione dei nō hesito q⁹ sūma est rō Sed q̄s sit pximus nō intelligo/nisi q̄ misericordiā in me agit vt ꝓtra alios sinē dei et legis offensa/possim dimicare/sicut ⁊ antiqui principes ⁊ ꝓphe p ꝓtextū sacre scripture dimicarūt ⁊ strenue militarūt. ¶f. Xpi actio/tua dz esse instructio q̄ p psecutoribus orauit. et q̄ dixit. Misi iusticia vra abundauerit plus q̄ scribaꝝ ⁊ phariseorū nō intrabitis in regnū celoꝝ. Qui aūt dixerit fratri suo racha/reus est ꝯsilio/q̄ aūt dixerit fatue/reus est gehenne ignis. Dictū est antiq̄s in lege antiqua quā allegas Nō occides/xps aūt nō vult pximū contristari verbo nec effectu/sed mutua charitate/sicut et ipe dilexit nos/diligere propter ipm tanq̄ fratres in actā. fratres i xpo fratres in ecclia. Illud fuit xpi testū. Pacem meā do vobis pacē meā relinq̄ vobis et in terra pax hoibus bone volūtat⁹. Noli igiē pximū despicere nec cōtristari si christianus miles cupis nuncupari salua iusta ⁊ moderata defensione inculpate tutele.

¶A. Si tibi credā. pibit i me strēnuitatis ꝓterite fama gl̄iosa. ero fabula gētium. parentū opprobriū q̄d absit/q⁹ crudelis q̄ famā negligit. ¶fr. Crudelior est q̄ aīam pdit q̄ eterna amittit ꝓ caducis.

¶A. Quid p̄ferēdū putas gl̄ie ⁊ fame bone. nōne p illa militamus omnes milites ¶f. Nō nobis dñe nō nobis. sed nomini tuo da gl̄iam. Gloria deo debet inexcelsis. ⁊ in terra pax hoibus bone vo. Byabolus sibi gloriā querit de opibus dīnis tu et illi filis fur es ⁊ latro queres deo furari gloriam sibi ꝓ immēsis bñficijs debitā Noli gloriari in vento ⁊ fabulis/mitte nauē vētū. ⁊ gloriā deo/spne caduca fallacissima ⁊ gusta ⁊ sapora eterna ¶A. Quid equi q̄d socij/q̄d tirones/ q̄d arma/q̄d castra q̄sita et peculiū cuenirent sed et respublica ⁊ illius principes quoꝝ gr̄am q̄siui q̄d erūt facturi. ¶f. Peribūt et tu cū illis sicut ⁊ granū q̄d in petra tua seminauī/fructū nō emisit nec emittet. ¶A. Nolo pire/imo pacē vel fedus velle⁊ inter nos inire/vt honore saluo/possem tuis cōsilijs acq̄escere. ¶f. Nobis tanq̄ hoibus bone volūtatis par debet iure testi quaz vos illis quasi ministri antixpi rapuistis/illius obtinendę capaces. ¶A. Deus supplebit defect⁹ nostros.

¶f. Magnipotēs cui⁹ oculus sup filios ade/a die natiuitatis vsq̄ in exitū vt reddat vnicuiq̄ ꝯm opa eoꝝ bona vl̄ mala cūcta cernēs ⁊ cui nihil latere pōt supplebit iusticie hui⁹ seculi defectus ⁊ vos nr̄os eferos ⁊ sue pacis crudeles psecutores puni et iuxta demerita. ¶Ang. De meritis nescirem iudicare sed pacē in diebus meis videre desidero vt tuis consilijs tanq̄ accōmodis acquiescerē salubriē. ¶f. Si tpali caremus vtinā saltē pace fruamur eterna.

Additio facta post biennale intervallū:

Luxo biennali spacio/redies anglicus de sua peregrinatione francū reptum alloqui querit. et post mlta subintrat pristinā collationē. Cui francus ¶frā. Nōne cōtritus es ⁊ penitens de tantis impietatib⁹/p te in xpianissimo francoꝝ regno cōmissis. ¶A. Non ¶f. Quare. ¶A. Quia cum iusticia ⁊ iusta guerra feci. terrā em̄ nostrā querim⁹ nostri regis francoꝝ ⁊ angloꝝ iusto mandato et ita ex p⁹ p viros magnos ⁊ doctos ⁊ pōtifices sum melius ꝓterito informat⁹ ¶f Vñ regis tui iusticia ꝓcessit ꝓcoꝝ dic. ¶A. Quia in successione ꝑma causa filioꝝ ⁊ liberoꝝ/ꝙ rex Odoardus hñs filiā hysabelis regis philippi/ex psona illius petijt regnū iure successionis ergo cunctis p̄ferēd⁹

¶f. Filia est in hoc regno incapax. ¶A. Immo iure diuino et equi capax. vbi habes in li. Deut. de filiabus aphat/ ꝓ q̄bus dixit deus ad moysen. Da eis portionē hereditatis paterne. et hoc sit tibi iudicium sempiternū. ¶f. Illa hereditas plebeia/nō regnū. ⁊ si regnū/nō sīle huic in q̄ multa spiritualia Preterea argumēta legis antique/non habent efficaciam nisi quatin⁹ redacta sint ad moralia Sed si ita sit q⁹ sit capax/cur igitur vos anglici/filiā regis henrici/nuptam Gamfrido comiti Andega-

tem. morientē patre sine masculis. non ad
misistis ad regnū. immo Stephanū ex so
rore nepotem ptulistis. Anno dñi. M. c.
xxxv. Nonne qđ quisq; iuris in alterū sta
tuit/eodē iure vti debet/ ¶A. Dignum
instū puto/sed hoc mihi nouū. ¶F.
¶Lege historias. Licet si etiā regni ve
stri filia capax existeret/nō ideo in franco
rum regno capax esset. ¶A. Cur tam va
rie? ¶F. Quia hoc regnū ab infidelibus
cū infinito xpicolarū martyrio quesitū mi
randis et singularibus donis et progatis
diuinit9 donatis ē in fide xpi edificatū ta
liter/q nostris carnit et hereticis teste gre
gorio. Uñ clodoneo liliū angelicus missā
cū ampulla sacra/beato Remigio ꝓpinata
vt illū et suos in dicto lilio successores. illi9
sanctissimi chrismatis oleo inungeret. vn
de post illā sacrosanctā vnctionē/paulomi
nus ab angelis rex quicunq; francoz iun
ctus/vestigia illius approbatiōis retinēs
solo tactu manuū infirmos certa infirmi
tate curat: teste notoz etate. Nec hui9 rei
mulier capax censet. cū a sacroz ministra
tione immo interdū certo tpe ab ingressu
ecclesie ꝓhibita. Quare nō idē sicut i alijs
regnis in quibus mulierē credo capacem.
¶A. Immo vt in regnis successerūt et suc
cedunt. ¶F. Nō francoz. et si in alijs cō
suetudo admittit illas ex consensu totius
populi. frācis aūt cōsuetudo et populi con
sensus in eūdē cōtradixerūt. Quid plura.
Nonne deus distinxit dñia et terrā inhabi
ri fecit/p distinctionē linguarū in turri cō
fusionis/cū omnes in lingua vniformes p
linguarū cōfusionem et diuisionē mundū
inhabitauit et gētes dispsit quō vos barba
ri quoz vocē nō intelligimus moribus vi
ta et lingua ꝓpius differentes/nobis fran
cis cupitis ꝓesse. ¶A. Etiā hercules cum
hac diuersitate hispanias quesiuit et habi
tauit. Nonne etiā rhomani vniuersis lin
guis principarūt/cur nō anglici eē frācis
principari possunt? ¶F. Quis indigni tā
pie tā xpianissime nationi ꝓesse. defendet in
sticiā allegatā et nō tirannidā allega instos
reges et nō tyrannos. ¶A. Reges hispa
nie et nauarre q in lingua dñant du
cē Britanie et regē vngarie. q. rij. liguas bz
regno duītes/vngaros/theutonicos/scla
uos/tartaros/philisteos/cōmannos/fran
cos et alios ꝓ nūc a memoria mea lapsos.
¶F. Hoc qz popul9 assensit subiici qz mi
nor ps debet maiori et digniori cedere/et re
gez alienū. sibi assumit. nos aūt nō sic. im
mo vos anglici dicte querele q te ꝓmisse ō
filie successione/ex ꝓsse renūciastis et regē
philippū approbastis. ¶A. Nō credo.
¶F. Erras in facto vel ignoras rei geste
notoriam. Unde ꝓ tua veridica informa
tiōe scias q ānno dñi. M. cclxxv. dñs phi
lipp9 rex frācoz obiit. relictis philippo le
bel et ysabele. q fuit nupta regi anglorum.
Odoardo/qđē Odoard9 ipam reginaz/
ipie ꝓsuptōnib9 cuiusdā sui ꝓsiliarij huele
despencer tractauit. i tm q frācia aufuger
optuit et tādē p9 multa fuit cōpulsa redire
inuita/q ꝓsidio et ope dñi Jobis ō hānonia
cū. cccc. nobilib9 ꝓcessit et a casu deo dis
ponēte applicuit i portu ō ꝓsto. vbi sui be
nivole aduenientes cū potētia obse
derūt regē viz suū et dcm huelē etiscerauerūt
regē custodierūt filiūq; noīe odoardū coro
nauerūt/quē filiū et regē rexerūt oēs ō
et ō. R. ō mortemar inē qs rectores i surre
xit tal' inimicitia/ q finaliē dict9 mor
temar ꝓ iudiciū baronū/morti dānat9 et
tiscerat9 et ei9 ite stina cōbusta adhuc eo ve
niēte. sic fem fuerat decicto huele despēcer.
Philip9 at lebel ff dcē ysabel/hūit Karo
lū regē frācoz q hūit tres vxores et mortu9
sine liberi/ordīauit q dñs philipp9 ō valo
is ꝓsobrin9 sui9 germā9/tutor eēt masculi si
hbi nascēt. si vo filia ꝓmisit indicio pariū
et q eligēnt i regē idoneiorē et expeditiorē
q qđē Karol9 moriē ano dñi. M. ccc. xxvi
ij. ꝓxē qđ dicti pares elegerūt dcm dñz phi
lippū/omissis dcā ysabele et ei9 filio odoar
do/q siqđē philip. ilico coronat9 et unct9 et
ꝓsecr9 et ilico debellauit et deiciat flādrēses
et sibi misit nūcios suos dcō anglie regi ad
requirendū q veniz ad recognitū ab eo ducatū
aquitanie. q siqđē odoard9 veit ad ciuitatē
Ambian. i q rex associat9 regib9 bohemie
Nauarre et maiorice ac ipm hōrauit. et idē
odoard9 recognit dcō regi frācie ducatū aq
tanie et fec homagiū i ꝓpa ꝓsona vbo ac re
piet teneri ꝓmittēs q se ita formaret ō mō et
forma et iformat9 facer et lras ꝓfica facēt inf
soraz ad q teneri ꝓpiet. et ita rex anglie cessit.

cōtentissim⁹ et ilico reuersus ꝓ gregauit ꝓ
ceres regni sui in qua cōgregatōe rex frācie
piter suos misit. ¶Et licz fieret rumor in an
glia q̄ deberet̄ corona odoardo tāq̄ ꝓxi
miori. nihilominus fuit cōclusum ꝓ proce
res magnates ⁊ tres status regni q̄ teneba
tur facere homagiū dicto regi francie. qō ⁊
fecit ꝓ suas lr̄as patentes/ quas vidi in cro
nica scriptas datas ad elchen. Anno dñi.
M.ccc.xxx.die.xiij. Marcij cauet̄ modo
et forma recognoscēdi ducatū aquitanie.
vt ꝓ ptē francie ⁊ vt comites ꝺ ponciēn et
monstrolij ⁊ ita ꝓmisit ⁊ iurauit se factu
rū ꝓ se et successores ⁊ ita est verꝝ notorium
⁊ manifestū ꝓ quē satis iusticiā nr̄am ⁊ im
pietatem et iniq̄tatē vr̄am tyrannicā/ in li
bidine dñandi si velis luci de potes comꝑ
hendē. ¶A. Miranda canis/ sz ꝑcor q̄s
ista ponit. ¶F. Multi hystorici et chro
nicarij ista ponūt: sed latius vidi Joh.
froyssardi vobis fauens. q̄ nō francoꝝ sz
de hānonia ⁊ seruitor domesticus anglice
regie/ vt ipeidē ꝓfiteꝝ nec ista tergiuersari
pnt. ¶A. Aliter fui ꝓ vnū ꝓlatū magnū
et doctissimū informat⁹. ¶F. Si alr̄ ꝺ ve
ritatē salua sui pace. ¶A. Quō igit̄ tot et
tanta bella inde secuta ⁊ rex nr̄ regē frācoꝝ
rū se noiauit. ¶F. Nō iusticia sed iniq̄ta
te ⁊ instigante ꝺyabolo. ¶A. Quō ꝑcor
exprime. ¶F. Scire debes q̄ in francie cu
ria/ ꝓpollebat dñs Robertus de artoys so
rorius regis. qui siquidē certa occasiōe ꝓ
uocauit regiā indignationē intrā q̄ aufu
git hānoniā ꝓpter qō rex eius vxorē ⁊ libe
ros detinuit ⁊ ducē hānonie diffidauit si
illū receptaret ꝓpter qō iuit brabantiam/
vbi ilico durissima guerra inchoata ꝺ du
cem ꝓpter dictaꝝ receptationē q̄ ipm dñm
Robertū impulit ad fugiēdū in angliam
vbi ilico applicatus machinare cepit cum
nobilibus ꝺ regē francie dicendo q̄ vecoꝝ
des ⁊ pusillanimes essent/ sic regnū dimit
tere. ꝺ. philippo cū si vellēt illud vēdicare
possent bono iure r̄c. intrā q̄ in solenni fe
sto bti Georgij in quo nobilitas vtriusq̄
sexus cōuenit. in quo nature humāe ⁊ pa
cis hostis ꝑpetuus inimicus ꝺyabol⁹ nō
abfuit. Immo pñs illū diem gloriosum si
bi ⁊ oībus ꝺyabolis fecit/ q̄m inuenū vtri
usq̄ sexus ope et consilio scūm passagium
regis francoꝝ cū tricentis armatorū mi li
bus turbauit/ guerrāq̄ conclusit iter nos
xp̄ianos in qua credit̄. cl. anoꝝ spacio/ taꝝ
peste ignis famisq̄ gladio xp̄ianoꝝ millio
nes interemptos. Cuius ꝺyaboli stimu
lante astutia/ vna dña ꝓ ipm Robertum
instructa. in regis angloꝝ pñtia in mensa
sedentis vnā ꝓposuit allegoriā/ seu figurā
cōcludens allegorice ⁊ figuratiue magnaꝝ
regis et suoꝝ vecordiā/ nisi francie regnuꝝ
vendicarent. Quo facto singuli tyrones in
structi ꝓ dñm Robertū/ sua emiserūt vo
ta domiab⁹/ q̄ nunq̄ desisterent/ vnus q̄
vno oculo nō videret/ alius caputiū non
ferret r̄c. donec francie regnū/ aīo illud q̄
rendi intrasset. ¶A. Quō tā repente fuit
ꝓ nr̄os tanta materia ⁊ tanti regni cōque
sta conclusa. ¶F. Dirigente eodē ꝺyabo
lo/ pacis et nature inimico/ qm̄ dictus rex
Philippus videns se imo totū orbē pacifi
cū nolēs militiā ocio torpere. sz illā ꝓ xp̄i fi
de augēda disponē/ iuit ad visitādus papā
vrbanū q̄ntū in Auinione ⁊ petendo cru
cē ꝓ eundo vltē mare/ q̄ obtēta/ repiebanē
tricēta milia armigeri ad crucē recipiendā
dispositi qb⁹ absentib⁹/ anglici vīi putant
facilē regni francie inuasionē. q̄ cū ad au
res dicti philippe francoꝝ regis puenerūt
tā pio ⁊ sctō ꝓposito a tanto bono vob tā
effera ⁊ damnata nequicia cōpulsus ꝓ sui
regni defensione destitit ⁊ ita guerra ꝺ in
fideles fienda ⁊ ꝓ vestra iniquitate ꝓuer
sa/ ꝺ xp̄ianissimos francos ꝓ tyrannia ⁊ li
pidine dñandi exercēda vñ ingemiscit po
pulus iubilat hostis/ exultat infern⁹ q̄ vox
q̄ lingua tanta xp̄ianoꝝ dāna exprimere pōt
illis infelicissimis die loco et hora fabrica
tis. ¶A. Quō igit̄ rege philippo reuerso
de Auinione/ anglici nūc certificati q̄ erat
infra regnū tm̄ negociū attēptarunt
et tā difficile. ¶F. Instigāte ꝺyabolo
et dicto Roberto e⁹ ministro/ rex anglie cō
siluit ducē hannonie/ q̄ cōsultus multum
dissuasit istā q̄relā ⁊ guerrā. sz nihil omin⁹
magz fauēs maiestati q̄ veritati et iusticie
dixit ꝓ sul lēdos ducē brabātie epz Leodiē.
archiepm Colonien̄. Ducē Gelren̄. marc
chionē. Julien̄. dñm Arnolphū ꝺ baque
hen ⁊ dñm ꝺ franquemont. q̄ siqdē essent
h⁹ opiniōis incipiendi guerrā attrahi pos

sent ad diffidandū regē francie cēt sufficientes ad inuadēdū cū .10000. armatis cuz trib⁹ coronat[ad q̄s oēs p̄dictos missi sūt ilico .xl. milites ī maxia pōpa q̄si aurum ⁊ xtātes p gra ppli captāda p loca ⁊ p̄rias q̄ busiter sunū faciebāt. Et ip̄oz aliq̄ cū vno oculo dicebāt se venisse/nō añ cū illo visuros donec aliq̄ magnū fecisset p q̄sta regi francie. Qui sigde milites et nūcij regis Anglie/a dict[dnis reportarūt votiuū rnsū. Et cū hoc tm laborarūt q̄ habuerūt fauorē tacitū flādren. medio cuiusdā hartauelle inē ip̄os p̄potēs. Comes ātē flādrie amic⁹ frācoz posuit garnisionē a gagēt cuius metu oportuit anglicos pōposos p holandiā remeare. Quo audito p regē anglie misit contra dictā garnisionē .d. armatos. ⁊ 2000. archeros q̄ post multū p̄flictū dirigēte diabolo p̄ualuerūt. Ex q̄ victoria dictus hartauelle resūpt[virib⁹ ilico scp̄sit regi anglie/q̄ post tale p̄ncipiū veniret ⁊ p̄ualeret ꝑut ⁊ fecit ⁊ veīt ad dictū locū

vbi cū oībus p̄missis 2ueīt ⁊ intātū votuz p̄palauit q̄ post vni⁹ mēsis spaciū facē voluerūt/q̄ dux Brabācie facēt. ⁊ ille differens post alia dilationē 2clusit q̄ nisi ꝺ mandato impatoris nō diffidarēt. ꝑē q̄ꝺ Adarchdio Julien. missus ad illū/obtinuit vicariatū impij et ilniam fabricādi monetā sub colore q̄ rex francie occuparet ab impio castrū decreuerēt in dioc⁹ Cameracen. Et interim aduenit estas et rex anglie erat cuz p̄uge ī castro ꝺ lonaur. aduenīēte ātē ēmio venerūt anglici. 500. ⁊ sagittarij .10000. et nihilomin⁹ oportuit ip̄m vsq̄z ad mensem nouēbris alios dnos expectare/⁊ interī miserūt diffidatiōes regi frācie p quēdā ep̄m ꝺ Jncole ex pte regis anglie tāq̄ vicarij sacri impij. q̄ꝺ tūc etiā nolnit dux Brabātie ꝛ vēturz se p̄misit q̄n obsedisset ciuitatem Cameracen. q̄ꝺ ⁊ fecit rex anglie. Sed rex anglie fuit p̄sult⁹ dimittē obsidionē ⁊ itrare regnū q̄ꝺ ⁊ fecit. Sz ilico cū voluit itrare regnū. Comes lynandi ⁊ comes ꝺ ip̄m quē ex impiū dimiserunt q̄z solū vt vicario obedierāt ⁊ fuerūt cū rege francie vñ rex francie veīt obuiā cū regib⁹ Bohemie Scocie ⁊ Nauarre hñs .6000. et .viij. banneriās. ꝛc. lx. peminones. vj. duces .xxvj. comites .ccc. milites. ⁊ lxiij. pedestres vsq̄ ad locū de buronte. Rex anglie ꝑē p tres leucas hēbat ducē Brabācie de Gueldes Adarchionē de Julies ⁊ blannerbonc. comitē de moirs dnos de hānonia Robertū de artoys ⁊ oēs barones et milites anglie. ꝛz finaliē tractāte ducissa hannonie recesserūt sine bello. ¶ Hec mihi nō videnē verisilia q̄ vt vicar⁹ impij ad tanta guerrā inijciēdā p̄cedēt cū se nolet francoz regē. ¶ Salua pace tūc senon⁹ dicebat frācoz regē ꝛz dicā cur ⁊ quō nomē ⁊ titulū regis/rex vester vsurpauit. Scire debes q̄ post p̄missa nisus est medio dicti iacobi hartauelle attrahē flandrēses q̄ oīno negauerūt metu pene 2uēte et p eccīaz illis imposite. vt si min⁹ grata regi francie vnq̄ facerēt pene excoīcationū ⁊ ducētoz mlliū florenē. subiacerēt. Sz p̄silio vnius mali aduocati tergiuersatoz q̄si achitofelis fuit dictū q̄ si recipet titulū reg[frācie ⁊ tāq̄ francie rex illis p̄cipet q̄ eēnt liberi a pena/cui⁹ p̄silio fuit vtrunq̄ applausū. ꝛz multis p̄udētib⁹ videret rōni dissonum. recipe titulum tm̄ sine alijs cauſ et possessione. ¶ Quid inde p̄cessū ¶ Armata francoz ⁊ Januēsiū p mare destruxit/auronie ⁊ frāci destruxerī terrā dñi Jobis de hannonia. ⁊ illi ꝺ cameraco hannoniā discurrerūt. Post q̄ anno .xl. iterz reuertē anglorū rex ad franciā q̄ repit in mari armatam francoz cū qua dimicauit ⁊ duranit cōflictus ab hora p̄me vsq̄z ad nonā ⁊ finaliter angli p̄ualuerūt ⁊ trās[erūt et venerunt ad gand vbi repit reginā enixā ⁊ ilico obsedie ciuitatē Tornacensem. Et rex frācie venit vsq̄z ad pontē de Cressy vbi multe scharmuche ⁊ frāci strēnue se habuerūt. ⁊ potentiores ⁊ flandrēses vecordiē a fugerūt. sed finaliē post .xj. septimanas tractāte ducissa hānonie fuerūt deputati q̄nq̄z tractatores qui cōcluserunt treugā ad annū vnū. et deberūt reges mittere q̄nq̄z notabiles p̄sonas. ⁊ ex pte pape duos cardinales ad ciuitatē attrabatēn. et quicq̄d p illos seu duas ptes illoz eēt factū. ratum maneret atq̄z firmū ⁊ interim vti possidebat quisq̄z possideret. Sed finaliē in dicto plamēto nihil fuit cōclusum culpa anglicoz ꝑtinacium. Demū rex anglus ordinauit festum in die Georgij ⁊ ordinē de Jarretiere cū .xl. mi-

liqbus. et .xl. scutiferis ꝛ regina ꝑsente cum ccc. dñabus vel domicellis indutis eadem liberata. Anno .ccc. xliij. Et demū Anno xlvj. posuit obsidiū ante calayſium ꝑpē qō rex francie venit ad leuandū ꝛ qꝝ nō potuit transire obtulit bellū/ ꝛ roganit regē anglie vt ſil'pugnarent qō refutauit ꝛ ita ſine fructu retrocessit ꝓpter qō rex anglie habuit calayſiū ꝛ ſine miſericordia illos cū seueritate tractauit ꝛ anglicꝫ populauit. Multi guerre actus secuti vſqꝫ ad annuꝫ .liiij. qꝫ fuerunt in Aquisgrano ad tractādū de pace ꝛ anno .lv. ꝓnceps de gal'. descendit ꝛ eodē anno rex anglie vſqꝫ calayſiū ꝛ inde ad locum ō hedin cui rex francie venit obuiā et obtulit bellum dicto anglorū regi. qui illud renuit ꝛ cum ꝓfusiōe retrocessit. Demum anno .lxj. ꝓtra ꝓncipē de Rex Jo. franciā venit ꝛ habuerunt bellū ꝑpe cuitatem pictauiēn. in quo ꝑcdolor. multi nobiles hinc inde occisi ꝛ franci ſupati/ sed rex Johānes fuit reputatus strennuior miles illius belli quē vos anglici honorastis. sed finaliē post multa ipm occidistis. ꝛ tantoꝝ malorꝝ fuistis actores q deū debetis timere vltorē. Ecce iniusticiā seu iniqtatē viam ¶A Alius dixit mihi pōtifex me⁹. ¶F Dic ꝑcor qd dixit? ¶A Dixit qꝫ ꝓ iuſticatōe sua obtulit rex nr̄ stare ꝓſilio generali/ qō francie rex tenuit/ qō nō renuiſſz ſi de iure suo ꝓfidisset. ¶F Per ꝓmiſſa tibi liquet satis rn̄ſio/ nonne q̄stio ſopita ſi q̄ēt ꝙ cōſensum regis ꝛ regnicolaꝝ factū cū tantis deliberatiōe ꝛ dilatiōe oia potuerūt rex ꝛ regnicole. singuli autē nō. Cum igit̄ rex tuus cū ꝓcerū ꝛ regnicolaꝝ ꝓſilio regi francoꝝ homagiū fecit ꝛ regem agnouit ꝛ approbauit quō ꝓtra ꝓpriū iuramētū homagiū ꝛ felicitatis sacr̄m venire nō verent anglici. Nōne felloniā cōmisit rex vester/ imo leſit maiestatē dñi sui. Nōne ista exceptio alias elidit. quō igit̄ debuit frācie indubitatus cōpromittere de tāto regno in hoſes/ pauci em̄ repiunt hodie a pplo autū ſpernētes/ dicit em̄ salomon q oia obediūt pecunie/ ꝛ alius dicit. Audito numo quasi quodā ꝓncipe sūmo. Resiliūt value nihil audit nisi ſalue. Nōne ō victa fellonia ipe rex iudex competēs tā qꝫ dñs feudi ꝛ saltē cū paribus quō sūmittere debuit vl' potuit alieno iudicio/ nūqꝫ fecit nec facere debuit. nec legi fuisse de hoc actū. Preterea qlibet ꝓuincia nō subita impio pōt sibi regem eligere. vt frācia/ ꝛ hiſpania nō subdite impio. Cū igit̄ deficeret in regno frācie filius ꝓmogenitus/ ꝛ alij capaces in ſāguie in ꝓpinquitate ꝑcederēt. quare nō potuerunt illū ſibi eligere regē iudicio ꝛ electiōe parium ꝛ magnatū ꝓut fecerūt illū victoriosū philippū cui inerat ſplēdor nobilitatis regie/ ꝛ cuius vocē intelleximus nō barbarū seu anglicū/ vel saxonē/ cuius vocē nō intelleſſz ppls frācus. erat em̄ dñs philippus ꝓpinquior. ꝛ iō cū naturaliē in regno ſuccedat ꝛ naturaliē in regno cū naturā imitet ꝛ ab ea ſepari non poſſit iuxt doctoꝝ approbatas ſnias. Nec etiā ꝑcerum suoꝝ ꝓſilio dicens rex anglicus ꝙ fidelitatem ꝛ homagiū ꝓfatum venire ꝓſumpſiſſet niſi de facto ad ſuggestionē diabolicā medio illius diabolici Roberti ō arto ys impij et quaſi ꝓ indignatiōe deſpati illi tyrones ꝛ iuuenes poſt vinū ꝛ dñaꝝ ꝓſuaſiones vocati/ illa vota de faciēdo guerrā in frācia. fatue et in suaꝝ aīaꝝ ſalutis detrimētū emiſſent Nec ambigēdū ḡn ꝑceres ſi conſulti fuiſſent regnū ſuū ꝛ ducatū acquitanie cū aliis ptinētijs maluiſſent pacificū ꝛ sub fedre regie frācoꝝ maiestatis. q̄ ſe tot et tantis guerre diſcrimīnibus imiſcere ꝙ nil securū ſed oia ptentioſa ꝛ anglicis inutilia ꝛ damnoſa ſaluis dei offensis ꝛ ꝓximoꝝ ꝓtumelijs q̄ extimatiōnē nō recipiūt. quibus media illius anglie regni ps peſte ꝛ gladio depopulata ꝛ hoībus viduata. etſi dāna dederūt certe maiora repaſſi ſūt. Quid plura Certe q̄ iuſte poſſidebāt ꝛ pacifice/ nunc tyrannice ꝛ ꝑ felloniā oia cōmiſerūt et pacis fructū amiſerūt. Malū igit̄ inuenile conſiliū ꝛ impiū. minus ſalubre ꝛ vtile ꝛ honeſtum. Nec video vobis remediū hoībus deſtitutis niſi q habita diſpēſatiōe/ viduas vīas deſpōſetis ꝛ dei ꝛ hoīm pacē quere tis. ¶A Dolendū ꝛ mirandū de aſſerēt si veritati initant. ¶F Ita ponūt et habent chronice quas vidi. ¶A Non ne treuge l'paꝝ ex ꝑte facte. ¶F Dnl te sed nulla efficax nec tēta. ¶A Cuius culpa? ¶F Veſtra put audiſtis. ¶A Non ꝑpendi culpā nr̄am. ¶F Cul-

q̃m nõ tó ꝓtinuãm p̃ p̃missa/q; ex malo ꝓncipio malus finis spectãdus/quicquid ex post bellis iniustis impijs ⁊ iniquis fortuna dedit suo iure. illud vestra impietate culpa ⁊ malicia venit. multi eñ tractat⁹ initiati cum illo illustrissimo.d. Jo. de frãcia qui ꝑ ꝓsummatõe tractatus rediit angliã ⁊ ibi occisus. ⁊ licet habueritis hominem. redemptionẽ habere vel petere nõ veremini in gladij viribus quib⁹ plures ex vestris q̃ ex nostris interempti ⁊ longe plures habetis viduas ⁊ orphanos. q̃ nos dei misericordia habeamus/iustissimo dei iudicio illud disponente/vt qui sanguinem sitis sanguinem patiamini ⁊ bibatis. Voluisti eñ Nini assyrioꝝ regis/magis q̃ xpi imitatores eẽ. qui annoꝝ.l. spacio ꝓpagande dominatõis libidine/arma ferrea extulit ⁊ cruentam vitam p totam asiam bellis egit ⁊ in rubro mari vsq; ad luxinũ pontum ꝓdomuit. Barbarãq; adhuc imbellem torpentem excitauit seuitiã ⁊ iam nõ pecudu; sed sanguinẽ hominũ bibere. ¶A Nõ omnes eiusdẽ fuerunt nec sunt opinionis. ¶f Certe fateor nec nationẽ totã accuso sed auctoribus tãtoꝝ sceleꝝ culpam do. ꝓceres eñ ⁊ prudentes pacẽ ꝓcurarent quã tyrones ⁊ iuuenes incõsulti ad solam dicti.d. Roberti de Artoys psuasionẽ infregerunt ⁊ guerrã cruentam inchoarunt. Multiq; pbi viri pacem quesierũt. sed illoꝝ opinio pchdoloꝝ nõ inualuit/⁊ ita seua longo vsu tãtoꝝ pserim platoꝝ vestrorum auctoritate comprobata inolenit quasi in naturã cõuersa et vtinã solos maiores nõ insontes pena sequeret. ¶A Nñ L fuerunt illi tractatus inẽ nos quos asseris? ¶f Circa annũ. Ad.ccc.lxij. i quo rex Johãnes fuit liberatus anno.lxij. visitauit papã in Auinione ⁊ anno ite; .lxiij. ꝑ ꝓsummatiõe tractatus rediit angliã et ibi mortuus. Ex q̃bus orta est q̃stio ⁊ finaliter anno.lxviij. in plamento parisien. sententiatũ est q̃ appellatiões dñoꝝ de acquitania a rege anglie deberẽt recipi p dictum plamentũ/⁊ ita fuit significatũ regi anglie qui multa allegauit a ratõis tramite multum dissona/sed nec min⁹ rex noster tanq̃ iustificatus ex abũdanti obtulit stare iudicio ecclesie Rhomane ⁊ dñi nostri pape qõ rex vester renuit. ¶A Difficile est thibi credere. ¶f Quare credis de pace cũ illius fueritis semp inimici et ruptores. tãq̃ nõ homines bone voluntatis/ quibus solis pax a christo legata. ¶A Jmo semp q̃siuimus ⁊ querimus pacem. ¶f Quare igit occidistis illũ pium regem vestrum Richardũ cuius medio pacẽ ꝑpetuã si illa digni fuissetis quesiueratis. ¶A Lõga est historia. ¶f Jmo breuis in effectu. ¶A Quare brevis. ¶f Quia tanq̃ pacis inimici estis assueti dños et reges occidere. ¶A Quos ⁊ quot. ¶f Cum ipe melius scire debes quare regem sanctũ kinicum danoꝝ ⁊ angloꝝ regẽ cuius regis danoꝝ estis tributarij/ occidistis infra ecclesiam cathedralẽ in ciuitate ottonien. in regno Dacie et pheonia insula et ibi sanctus martyr sepultus. In cuius rei memoriam sagitte signũ vestri gestare sacerdotes in casulis debent cum celebrãt. quã possessiõem impie cõtinuastis vsq; ad alium sactũ martyrem sanctũ Thomã Cantuarien. ꝑ iustitia cuius estis inimici morientem ⁊ vsq; ad dictum pium regem Richardũ pro pace vobis quesita tanq̃ indignis interfect⁹. Que igit maior dementia q̃ nobis cũ contendere nisi gladio. si dños naturales ⁊ patrios occidistis. vijs impijssimis opinionibus dissentiẽtes quõ alienis pacem vel iustitiam seruabitis? ¶A Nunq̃ audiui anglicos reges interfectos. ¶f Ego legi ꝓdictos ⁊ alios etiam tempe antiquissimo. ¶A Die queso vnũ ¶f Dicam plures. ¶A Rogo dic. ¶f Anno dñi.dc.lxij. Osuas rex anglie occisus ẽ. Anno.dc.lj. Offni rex occis⁹. Anno.dc.lxviij Elsinus rex occisus. Anno.dc.lxxx. Egristus Rardahũbioꝝ rex occisus est. Anno. dc.xcviij. Urenhered dux regni mordamibioꝝ interfectus est. Anno.dcc.xvj. obiit rex mordamibioꝝ interfectus ẽ ꝑ put vester Beda venerabilis in angloꝝ historia/late describit. De illo aũt martyre/glorioso sancto kinito dacie ⁊ anglie rege/ponit danoꝝ hystoria. ¶A Illi tunc infideles. ¶f Sed vos tunc infideliores. ¶A Bonum fecerunt quia sanctos ⁊ martyres/homines mortales fecerunt. ¶f Si bonũ non tamen bene fecerunt. ⁊ deus remune-

ratoꝛ ādūerbioꝝ nō nominū. ¶A Forte cum iusta causa fecerunt ⁊ ita bene. ¶F Volentibus non abest occasio iusta vel iniusta. sumunt eñ occasionē iniqui/quia corrigi despiciunt ⁊ bene plata criminātē. Valde eñ insolēs ⁊ intolerabile existimāt quicquid illud non sonat qđ intus amāt: ¶A Dum mente reuoluo que audi ui malo tacere q̄ loqui. Vincit eñ oīa veritas. ⁊ certū qđ in diebus meis vidi nobis pacem quesitā medio illius boni regis Richardi de cuius morte ⁊ causis illi⁹/sat⁊ impijs/taceo de tam antiquis ignoro. hoc saluo q̄ inter nos fama asserit̄ Normanīa nobis pertinere ⁊ in hoc nos iustā vos iniquam fouere causam. ¶F Salua pace non est verū nil'citra mare habetis nisi per tyranniam ⁊ mare est ⁊ esset debet termin⁹ vester. Habuistis tamen alias ducatuz aquitanie cum aliquibus ptineñ. in feudz a rege francoꝝ quem ducatum per multiplicatas fellonias diuine et regie francie maiestatis offensuas amisistis contra fidelitatem iuratam ⁊ pmissam veniendo. In normānia autem nullus ius habuist⁊. nec habetis/imo vt dux Normānie rex francorum est verus rex anglie. scitis enim q̄ dux normānie iusto titulo regnum vestrū quesiuit. vnde reperio etiaz q̄ anno. c. liiij. rex francoꝝ Ludoꝛ vicus zelotipia motus/ vxorem repudiauit quam Henricus normānie dux preter eius volūtatem duxit. p̄ter qđ inter eos suborta guerra. sed post eodem anno facta pace int̄ eos dictus henricus cum dicti reg⁊ Ludouici presidio/angliam contra Stephanum intrat regnum ⁊ occupat. sed per concordiam illi regnum ad vitam dimisit. qui post illo Stephano mortuo cum dicti regis presidio regni integritatem habuit ⁊ possedit. Post autem circa annum dñi. M.c. Philippus frācorum ⁊ Henricus angloꝝ reges sit'in christi nomine cum innumeris nobilium militibus iter peregrinatiōis vltra mare p̄ christi vindicta fienda arripuerunt/⁊ si rex tunc Odoardus similiter in vie sancti Georgij facere voluisset aut saltem illum christianissimū francoꝝ regem Philippum de valoys non impediuiss⁊ anglicos suos. ꝛc. non perdidisset nec tantoꝝ francoꝝ mortē ꝓpinasset nec notam sue fidelitatis infractē incurrisset. sicq⁊ rex Henricus vltimo vita functus strēnuitatē ꝓpriam ⁊ fratruz ac sue militie contra infideles ꝓuertiss⁊. ¶A

Possibile est. ¶F Precor nomina mihi pontificem tuum instructorem ⁊ in hac materia eruditorem. ¶A Non nominabo/sed magnū in dei seruicio tibi eē asserro ⁊ in magna dignitate cōstitutum. ¶F Vtinam bene ppendat/sue magnitudinis p̄ceps ⁊ casuū sublimiū materia lubricitate. qñ trepidaret tam sublime aggredi fastigium qđ dum videt virere cadit. et dū extollit̄ termiat̄ fine repētino sicuti ros qui subito desiccat̄. ¶A Nisi bene intelligeret'non fuisset in tanta ꝓstitutus dignitate. ¶F Dignitas ex se improbos nequit facere reuerendos/qz ex se dignitas nihil habz virtutis nec virtus ex dignitate. sed ꝓpter virtutē dignitati dat̄ honor Si eñ aliqđ boni a natura ineset dignitati/mali non p̄essent sicut videmus p̄esse. ¶A Talem illum credo fore prelatum ⁊ bene intelligentem. ¶F Vtinam talis sit cuius operatio lingua mens ⁊ vita testimoniū p̄bent dignitati. Apud deum eñ non est etas sed actus vita ⁊ moꝝ dignitas approbat̄. ¶A Quare de illo tm̄ dubitas ⁊ inquiris? ¶F Per ea que video ⁊ audio iugiter in his regnis ⁊ i ista materia ¶A Quid vides? ¶F Video prelatos ⁊ sacerdotes vīos armigeros et viros sanguinū effectos/sed quo iure nescio. ⁊ tamen nup in ciuitate Rothomagēn. audiui regē vest̄ Henricū vltimo vita functū strennuū mirabilit̄ platos vīos arguentē/ ⁊ mordentē q̄ ex eoꝝ incumbēti officio nō essent pacis amatores zelatores ⁊ pquisitores/tm̄ vīos vidi prelatos magnos ⁊ audio bellatores ⁊ p̄dē qđ deteri⁹ē piū ⁊ charitatiuū subsidiū p̄ fide xp̄i inre datū et p̄ hereticos ꝓuertendus p̄ nos xp̄ianissimos ꝓuersum et p nr̄a occisiōe erogatū. qđ mihi nedū admiratione inducit ⁊ stupoꝛem Cuius moꝛes tā enerʒos ꝓsidero recolens ei⁹ qđ dic̄ Bern. ad eugeniū q̄ bodie tot⁹ zelus ecclīasticus feruere videt̄ intendis possessiōibus ⁊ dignitatib⁹. honoꝛiq; totū det⁊ sacratati nihil/⁊ō dei placito vltra fit mētio/et ō iactura salut̄ cuiscunq; ulla nec

salubre putaꝛ nisi qđ sublime. et nihil iustũ videꝛ nisi qđ gloriã redolet ¶A. pro bi sunt vere sed regis ꝛ principis imperio hec faciunt. ¶F. Dixit petrus magna autoritate q magis deo oportet q̃ hoibus obedire. Non in fortitudine viri bñplacitus erit deo/sed sup humilẽ ꝛ mansuetũ ꝛ timẽtẽ vba dñi requiescet/spũs eius/ ꝛ q̃ teñ vna maxilla pcusserit pbe aliã. Juxta illũ verbũ xpi. Vedi genas meas euellẽtibus ꝛ cõspuentibus in me. Vic pcoꝛ platis ꝛ sacerdotib⁹ tuis magis annuẽtib⁹ maiestati q̃ veritati mentevt reuoluant illud terrẽdũ euangeliũ. Nisi iustitia vestra abundauerit magis q̃ phariseoꝛ nõ intrabitis in regnũ celoꝛ. Qui dixerit fratri suo racha reꝰ erit iudicio. Qui dixerit fatue reus erit gehẽne ignis. Si p tã modica iniuria gehẽnã puocauit/qđ p tantis stragib⁹ ꝛ execrabilibus homicidijs ꝛ alijs guerre discrimi nibus? Cogitent ecõuerso si veri sacerdotes et pontificẽ pacem psuasissent a tempore odoardi citra/q̃ta ꝛ qualis esset milicia ꝛ nobilitas xpiana. ꝛ si p christi fide augẽda exposita vt rex noster disposuerat/q̃tus fructus vbi nũc luctus? Cogitent de satisfactione vbi in seuitia pseuerant.

¶finit.

Opus quoddã collatiuũ ỏ quadã puella q̃ olim in frãcia equitauit cuius editio magro Jobi de Gerson ascribitur: sed magis apparꝛ stilus magistri Heinrici ỏ gorckeim ¶Ad gliam benedicte trinitatis/gloriosequ sp virginis dei matris ac totius curie celestis.

Olit me dñs cuꝛ sequerer gregem ꝛ dixit mihi vade ꝛ pheta ad populũ meuꝛ isrl. Amos. vij. Populꝰ israel populus regni francie nõ incõgrue põt spũaliter nũcupari/quẽ fide ỏi ꝛ cultu xpiane religiõis notuꝛ est sp floruisse. Ad hꝰ regni filiũ quedã inuencula/pastoriꝛ cuiusdã filia/q̃ ipa gregẽ ouiuꝛ secuta fertur/accessit. asserẽs/se missam a deo quatinꝰ per ipam dictũ regnũ ad eiꝰ obedientiã reducatur. Neautẽ ipiꝰ assertio putaꝛ temeraria etiaꝛ signis supnãlib⁹ vtiꝛ/sicuti reuelare occulta cordiũ ꝛ futura p̃tingẽtia p̃uidere Referꝛ insup q̃ sit rasa capite ad modũ viri. et volẽs ad actꝰ bellicos pcedẽ/vestib⁹ ꝛ armis virilib⁹ induta/ascẽdit equũ. q̃ duꝛ in eq̃ est ferẽs vexilluꝛ: statũ mirabili vigeꝛ idustria/q̃si pitꝰ duꝛ exercitꝰ ad artificiosã exercitus institutiõꝛ. tũc q̃ꝛ sui efficiunt admosi. Ecõtra vo aduersarij timidi q̃si viri bꝰ destituti. Vbi ãt de eq̃ descẽdit/solituꝛ habitũ muliebreꝛ reassumẽs/fit simplicissima negotiaꝛ secularium quasi innoces agnus impia. Ferꝛ etiã q̃ virit ĩ castitate sobrietate ꝛ ptinentia. deo deuota. pbibẽs fieri occisiões rapinas ceteraſq̃ violentias oĩbus his qui ad dictã obedientiã se volũt exhibere. Propter hec ergo ꝛ simlia civitates opida et castra/se submittũt regio filio fidelitatẽ sibi pmittẽtes. ¶Quo ita vt pferẽ se habente nõnulle questiões emergũt ꝛ ad sui declarationẽ doctas animas alliciunt. Verbi gratia. An credi debeat vera nature humane puella. an in similem effigiem phantastica transformata? Secũdo an ea que facit possint humanitus fieri ab ipsa. an p eam ab aliqua superiori causa. Tertia si p superiorem causam an p bonam. ſ. spiritum bonuꝛ. an malam reputa per spiritum malum? Quarta an eius verbis/fiducia sit exhibenda ꝛ eius opa tanq̃ diuinitus facta sint approbanda. an phitonica ꝛ illusoria. ¶Quia vero circa has aut similes questiunculas alij et alij/aliẽ et aliter sentiunt/quatinꝰ vtriq̃ p sua defensione valeant ex sacris litteris testimonia pferre presens hoc opusculũ nõ asserẽdo sed collatiue dictando offert quasdam ꝓpositiones p vna parte. Rursus quasdã p alia. modo problematico/prouocãs subtilioꝛa ingenia/ad intelligentiã pfundiorem. Hoc tamen memoriter cõmendãdo q̃ ad sententiandũ aliq̃d secure in hac materia/necesse est huius puelle mores. vba. opa. ceteroſq̃ gestꝰ tã quos hꝫ solitaria q̃ eos quos hꝫ cum alijs in publico ꝛ ceteras suevite circũstantias ad liquidũ pagnoscere/ꝛ an ea que revelat ꝛ pnunciat/semp vera inueniantur. Verum in sequentib⁹ ponenda/accipi debent iuxta communis fame relatõnẽ a pluribus fidedignis ad has partes translatam.

Prima ꝓpositio

¶ Hanc esse veram puellā ⁊ veram nature humane ꝑsonā est simpliciter asserēdū. Hec ꝓpositio patet. qr nedum philosophoꝝ regula canit q opatio arguit formā/qnimo et saluatoꝝ nr testat ex opibus cognitionez esse accipiendā. qr igit hec iuuencula inuenitur ⁊ tinue ꝑformis alijs hoibus in actibus hūanis loqndo esurīēdo comedēdo bibendo vigilando dormiēdo ⁊ ceterꝫ hꝰ modi/qs dicere audeat eā nō fore veram naturē hūane ꝑsonā q ō alijs cōicātibꝰ secū i sitibꝰ hūane nature signis igit ⁊c.

Secūda propositio.

¶ Ordinatū ꝓbīe tps fuit añ xpi aduētū/durans in exordio nascentis ecclie cuz opatiōe miraculoꝝ. Hec ꝓpositio a sacris doctoribus declarat ex eo q totū vetꝫ testamēti tps fuit figurale ad p̄nūciandum xpi aduentū ⁊ corpis sui mystici futuꝝ statū. Vñ in p̄mitiua ecclia plures legūtur fuisse ꝓphete. Et qr ea tūc p̄dicabant eque omne humane facultatis cognitionē transcendunt. necessariū fuit adhibere signa q opa miraculosa quibꝰ hmōi dicta confirmarent. Alioquin minus sufficiēt fuissz ꝓuisum saluti humani generis. iuxta qō ait Greg. q planta recenter terre infixa/indiget frequenti irrigatione et bene radicata conualescat. igit ⁊c.

Tertia propositio.

¶ Currentibus iā diebus/nō indigne cēsetur iterū quasdā ꝑsonas susitari ad ꝓphetie spīm et mouen ad opationem miraculoꝝ. ¶ Hec propositio est augustī i ō ciuitate dei. et etiā extrahi potest ex doctrina Grego. Cuius declaratio etiā ex eo ptz qr saluatoris ore nobis est promissum. q ipe nobiscū est vsq ad cōsummationē seculi. dirigens genus humanuz manu sue prouidentie put oportunitas nr saluis exposcit. Sicut enī ptātem suā nō alligauit sacris/ita nec alligauit eam alicui xpi locis aut ꝑsonis quinimmo in multis eius miserationibus sp assistit humano generi ꝓ gra remedia et auxilia ꝓuidendo. Nō enī ait Esaias abbreuiata est manus domini/vt non possit redimere. igit ⁊c. Cum igit re. nelatione occultoꝝ et operatione miraculorum genus humanuz indiget excitari et reuocari nunc in vno populo nunc in alio pie censendū est talia nobis non denegari igitur ⁊c.

Quarta ꝓpositio

¶ Sacris cōsonat litteris/ꝑ fragilem sexū et innocentem etatem/exhibitā a deo fuisse populis ⁊ regnis/letaz salutē. ¶ Hec ꝓpositio patet quia teste apostolo elegit deꝰ infirma mundi vt fortia quecq cōfundat. Hinc exemplariē ꝓcedendo legitur ō deb̄ora hester ⁊ iudith impetratā fore populo dei salutem. Et Danielē in puericia suscitatum ad liberationem susanne. Sic danid in iuuētute Golīā ꝓstrauit. Nec immerito quia hoc modo fit euidentior diuine pietatis affluentia ne homo suis viribus ascribat sed deo potius gratiarū actiones referat. Sic enī ꝑ humilē virginem totius generꝫ hūani redēptō orta est. igit ⁊c.

Quinta propositio.

¶ Nonteste sacra scriptura/missos a deo ꝓnaue vite homies sub tali forma aut modo sicut de p̄dicta puella cōis celebrat recitatio. ¶ Patet hec ꝓpositio qr sicut dicit apl's. Non est cōuentio xpi ⁊ belial. nec dignatur inire societatem aut contrahere familiaritatem cum demonijs vt eoꝝ ministris ⁊ membris. q̄uis legatur quosdā malos interdū aliquid transeunter ꝓphetasse. sicut balaaz ꝓphetabat de stella oriretur ex iacob ⁊ saul et cayphas ꝓphetauerunt. Sed longe aliter est de hac puella que ad nutū habet vsum donoꝝ supnaturalium in manifestando occulta/et prenunciādo futura/suo ministerio deseruiente ꝓhibēdo insup (vt premissum est) fieri occisiōes et cetera vitia. exhortando ad virtutes ⁊ cetera ꝓbitatis opa in quibus deus glorificatur. Sicut ergo in spīm dei p̄missus ē Joseph ante patrem ⁊ fratres in egyptum et Moyses ad populū israel liberationem. et Gedeon et supradicte femine. Pari modō hanc iuuenculaz non est incongruum cōnumerari bonis specialiter a deo missis ꝑsertim cum nec munera querat. ⁊ ad bo-

hũ pacis tõta deuotione laboret. Dicẽ non est opus mali spiritus q̃ potius est auctor dissensionis q̃ pacis.

Sexta propositio.

quasi corollarie sequẽs ex antea p̃missis propositionib⁹. ¶ Hec filia vera p̃sona humana natura est a deo specialiter missa ad ea que nõ humanitus sz diuinit⁹ fiũt opacui fides est exhibenda. ¶ Patet hec propositio rñdens questionib⁹ p̃libatis. Q⁹ eñ sit vere hõ. patet ex p̃positiõe prima. Et qz nõ defuit etiã his diebus de⁹ nobis spãliter p̃uidere p̃ supnaturalia signa/nõ ẽ incongruum deo assumere puellam innocẽtem p̃cipue iuxta quartã p̃positionem. Et qz donũ istud p̃seuerant̃ apud eaz resident ad finem deificũ/z p̃ media virtutis et honestatis sicut asserit p̃positio quinta/videtur p̃ñter hec propositio sexta fore p̃cedenda. Nec mirũ si in statu equestri sit alteri⁹ luminis q̃ in solito statu muliebri. qz etiam dauid volens dñm cõsulere/induebat ephot z sumpsit psalteriũ. z Ad yses duz virgam gestabat mirabilia faciebat qz (sicut dicit Greg⁹) spiritussanctus frequẽter se interius p̃format exterioribus p̃currentibus. ¶ Ista ex p̃libatis põt quis hui⁹ vie amicus sumere occasionẽ defendendi sũã ptem/vlterius etiam p̃cedendo ad ampliorẽ dilatationẽ. ¶ Quia vo inueniunt̃ alij in oppositã ptem magis inclinati. R sup est afferre ex sacra scriptura quedaz testimonia ex quibus valeant sue positõnis sumere fulcimenta inspiciẽdo subscriptas propositiones.

Prima propositio.

¶ Multi pseudo p̃phete sunt venturi asserentes se diuinitus a deo mitti. ¶ Hec propositio est saluatoris dicentis q̃ in nouissimis diebus. s. legis euangelice/multi dicẽt se venire in nomine meo et multi p eos decipientur. Unde et ap̃l's ait q̃ angelus sathane transfigurat se in angelũ lucis. Nec mirum qz malignus ille rex super omẽs filios superbie incessanter nititur vsurpare diuinitatis excellentiam/et ideo p̃curat falsos p̃phetas sub noie dei missos ad decipiendũ. igitur ꝛc̃.

Secunda propositõ

¶ Pseudo p̃phete frequenter pronunciãt occulta cordiũ et effectus futuroz contingentium. ¶ Hec propositio concedi solet a doctoribus. Cuius ratio est qz q̃to virtus est altior/tanto ad ampliora se extendit. Constat aũt q̃ intellectus demonuz multo est altior intellectu humano ꝛita q̃ nobis sunt occulta z futura que nobis sũt ignota. a malo spiritu sunt cognita. Et ita p̃phete demonũ/ex eoz instructiõe p̃nt talia reuelare. igit̃ ꝛc̃.

Tertia propositio.

¶ Non facile discernit̃ verus a falso p̃pheta per exteriores apparentias z signa ꝛc̃.

¶ Hec propositio patet quia nõ oportet p̃phetam fore vite virtuose. aut habere gratiam. et possunt demonũ prophete occulta nobis et futura prenosticare. et sic pluribus alijs cũ quibus cõueniũt cũ veris p̃phetis. Q⁹ si interdũ p̃nuncient falsa sciunt palliare/dando aliũ intellectũ/aut allegare veros prophetas interdũ p̃phetates aliqua q̃ nõ euenerũt. Sicut ỏ Esaias z ionas p̃phis legitur. Propter qỏ etiã ap̃ls dicit q̃ nõ omni spiritui credendũ est/sz tentandi sunt si a deo sunt insinuans difficilem discretionem int̃ bonos z malos prophetas. igitur ꝛc̃.

Quarta propositio.

¶ Nunc tpe gratie specialẽ fieri a deo missionẽ/ad tpalis felicitatis p̃spitatẽ nõ multã hz apparẽtie efficatiã. S ¶ Hec p̃positio potest sumi ex his que Aug⁹. sepi⁹ cõmemorat. Nam bona presentis vite/eq̃liter conceduntur bonis et malis/iustis et iniustis/p̃sertim hoc tpe gratie. nec boni amorẽ suũ affigant bonis transitorijs in q̃bus mali plurimũ floꝛent. Et etiam attẽdãt que bona reseruat amicis in futura vita/q̃n inimicis suis affluenẽ cõfert hui⁹ vite transitoria bona. fieri igit̃ missionẽ p̃ntis felicitatis p̃curatiuã z p̃nosticatiuam (que quipẽdẽda scribit̃) modicũ videtur hic apparentiã/cũ in veteri testõ dñs ap̃ls ille fuiebat deo p̃ his tpalib⁹ bonis/legit̃ ad talẽ int̃dũ factã fuisse mẽtiõez. igit̃ ꝛc̃

Quinta propositio.

¶ Duo cōmittit hec puella que leguntur p̄hibita in sacra scriptura. ¶ Hec p̄positio p̄z. q̄ Deut. xxij. Let p̄hibet ne mulier induat vestes viri. Et ap'ls p̄hibet ne mulier radat caput ad modū viri. Utriusq; ātē oppositū de hac puella narrat. Et videt̄ puma facie ad quādā indecentiā vergē in tenculax/ puellā insidere equo hītu virili indutā. ⁊ cū ōs diligat modestiā videt̄ deprogare diuine missioni se effeminare in viri lez formā. Neq; videt̄ cōcordare cū familiari missiōe talis mod⁹ q̄: tam familiaris missio sit p̄ spūm sc̄tificātē interius animā. Juxta illud Bap. vij. Bapīa ōi se trāsfert in alas sc̄tas amicos dei ⁊ p̄phas cōstituit p̄pter qō si hui⁹ iuuēcule missio sit p̄phetica opter eā esse cuiusdā excellentis sanctitatis ⁊ diuini animi intrinsec⁹. et talē p̄sonā indeces videt̄ trāsformare se in viz secularē armoz. Nō em̄ sic legit̄ de hester et iudith licet ornarent se cultu solenniori. muliebri tm̄ vt gratius placerēt his cū q̄b⁹ agē p̄ceperūt. igit̄ ⁊c.

Sexta propositio.

¶ Dictā puellā a deo specialr̄ missaz ⁊ deum opari p eā aut sibi fiduciā fore adhibēdā/nō pōt oīndi p sufficientē apparentiam ¶ Hec p̄positio patet quasi corollarie ex p̄missis. Quia si multi venturi sint falsi p̄phete silēs veris. Si ad felicitatis tpal' p̄speritatē nō fit specialis missio sub tpe gr̄e Si p̄cessus eius fiat ꝺ̄ diuina mādata. q̄modo possit assertiue teneri hmōi filiam. singulariter a deo electā ad ea sequenda q̄ famanē. ¶ Ex quibus p̄z qualit̄ hui⁹ vie sanctores/ suā ptem possint colorare oppositam viā impugnādo. Insup ad p̄fidioꝛa inuenīēda occasionē ex p̄missis accipiēdo. Itaq; hec hincinde copulata. collatine posita offerūt̄ visur⁹ cā p̄ntis casus vl'futuri cōsimil'/ vt et ipi aliq̄d rñdere valeāt cōsilēs questiōes mouentib⁹. sp ad gl'iam ōi qui regnat in secula bñdictus. Amen.

Compilatum a magistro Job. de Gerson de mirabili victoria cuiusdam puelle/ de post ferantes recepte i

¶ Tuce belli exercitus Regis francoꝝ cōtra anglicos.

Presupponendū est in primis q̄ m'ra falsa/sē p̄babilia. imo scōz p̄bm nō refert quedā falsa p̄babilioꝛa ēē quibusdā veris vsq; adeo q̄ duo ꝺ̄dictoria simil'stāt in p̄babilitate lz nō in veritate. ¶ Aduertēdū est vlterius q̄ ista p̄babilitas si recte fundata sit ⁊ rite intellecta/nō est dicenda erroꝛ vel erronea nisi pti naciter extendat̄ assertio vltra termios p̄babilitatis. Rō huius est. q̄ p̄babiliter loquens fundat se in hoc q̄ rationes ⁊ apparentias hz p̄ pte sua. Et hoc vtiq; verum est nisi sit penitus improbabile. Uez est sil'r de pte opposita q̄ ad eā sunt rōnes ⁊ apparentie seu verisimles ꝓiecture. Et hoc sil'r p̄t esse et est sepe vez nec ista ꝺ̄dicunt sic exposita. ¶ Attendendū est tertio q̄ aliq̄ ꝓcernentia fidē et bonos moꝛes cōsideranꝫ in duplici ꝛōne: q̄tū spectat ad pñs. Aliq; em̄ dicunt̄ de necessitate fidei et in istis nō lz dubitare vel p̄babiliter opinari inē illud vulgatū. dubius in fide infidelis est. et de talibus iusta' esset conquestio. neq; lex illa ciuilis barbarū habet locū. neq; in talibus cōis erroꝛ faceret ius/immo tanto ōterioꝛ q̄to cōmunioꝛ. esset deniq; ferro ⁊ igne exterminādus iuxta ecc'iasticas ⁊ ciuiles cēsuras ꝺ̄ hereticos latas. locū etiaz hz illud metricū salubre. nō parit̄ ludū fama fides oculus/ immo ⁊ p̄ tali ludo in his q̄ sunt fidei/ posset euocari sic iocans ad iudiciuz fidei/ tāq̄ de erroꝛe suspect⁹ i fide. ¶ Considerandū est p̄ altera ꝛōne eoꝝ q̄ sunt i fide vel de fide/ q̄ illa vocant̄ de pietate vel deuotiōe fidei/ ⁊ nullo mō de necessitate. Be qb⁹ solet dici vulgarit̄. nele arit il-lyest pijs dāpne. ¶ Spectāt aūt ad pietatē fidei tres ꝓditiones in spāli. Prima q̄ faciant ad excitationē deuotōis ⁊ pie affectōnis circa deū et dīna/ q̄. s. resonāt in laudē dine potētie vel clementie in miraculis et veneratōz sctōz. Altera cōditio est q̄ hēatur circa talia p̄babilis aliqua coniectura vl'cōi relatiōe vel ex fideliū attestatōeq; dicūt se vidisse ⁊ audisse. Supaddit̄ tcia cōditō/ cū discretōe pēsāda/ p̄ viros i theolo-

gia ꝛ bonis moribus eruditos/ꝙ i hmõi relationibus eoꝝ que dicunt de pietate fidei/nõ includat vl immisceat aliqđ falsũ vel erroneum/quod manifeste sit in detrimentũ fidei vel bonorum moꝝ directe vl indirecte palam vel occulte. Sup qua cognoscenda vel determinãda non est fas cuilibet pala ꝛ passim ferre sñias ꝛ reprobatones/immo nec approbationes ꝓtentiosas maxime qñ tolerant ab ecclesia seu prelatis ecclesie in vna ꝓuincia vel in multis. ſz iudiciũ ꝛ determinatio dñt deferri ad eãdem ecclesiam seu prelatos eiꝰ ꝛ doctores.

¶ Possent hic notari multa in ꝑticularibꝰ Ut de materia cõceptiõis beate virginis Ut de opinionibus ꝓbabilibus inter doctores. Ut de indulgentijs quo ad circumstantias multas. Sic de veneratiõe reliquarum in vno loco et alio. immo in diuersis simul. quemadmodũ fuit nup contentio i plamento parisien. sup veneratione capitis scti Dionysij i ecclesia parisien. ꝛ in abbatia scti Dionysij ꝓpe parisiꝰ. ¶ Cõcludendum est tandez exꝓmissis ꝙ pie et salubriter põt de pietate fidei et deuotionis sustineri factũ illius puelle. circũstantijs attentis cuꝝ effectu patenti/ꝑsertim ex causa finali/que iustissima est. ſ. restitutio regis ad regnũ suum/ꝛ ꝑtinacissimoꝝ inimicorum suorũ iustissima repulsio seu debellatio. ¶ Addito ꝓterea ꝙ in observationibus suis/hec puelle non reputur vti sortilegijs. ab ecclesia phibitis. Neꝝ sup fictionibus palam reprobatis. Neꝝ cautelis hominũ fraudulentis. Nec ad questũ ꝓpium. vel aliquod tale subdoluz/cũ in attestationeꝝ sue fidei exponat extremo ꝑiculo suum coꝝpus. ¶ Postremo si multa multa loquant et referant ꝓ garrulitate sua ꝛ leuitate/aut dolositate/aut alio siniſtro fauore vel odio/subuenit illud cathonis. Arbitrij nostri nõ est. quod quisqz loquat/est tamen arbitrij nostri qđ credatur seu teneat/seruata modestia/ꝛ contentione seu seditione ꝓcul pulsa. qꝛ sicut dicit apls. Nõ optet fuũ dei litigare/ nos inquit talem consuetudinẽ nõ habemus/ vt. ſ. litigemus/sed tolerare oportet/vel ad supiores sicuti ꝑmissuz ẽ determinãda referre. Ita eñ fuit in canoꝛizatiõibus sanctoꝝ primarijs quales canonizationes vt in pluribꝰ q̃ legunt nõ sunt de necessitate fidei stricte loquendo. Sed de pia deuotione. que nõ est passim ꝓ quoslibet reꝓbanda irridenda vel repudiãda ꝛ minus (ceteris paribꝰ) ꝙ alia sine canonizatione vulgata. ¶ Jungant ad causam nostram iste circũstantie. Una ꝙ cõcilium regis ꝛ gentes armorũ potuerunt induci ad vocem illius puelle taliter credere ꝛ obsequi/ꝙ sub ea vel cum ea exposuerunt se conspirato animo ad bellica ꝑicula/dedecoꝛe omni ꝓcul pulso qđ euenire poterat/si sub vna mulierecula militantes victi fuissent ꝓ hostes ꝓcacissimos/ꝛ irnsi apđ omẽs qui audissent. ¶ Altera ꝙ exultatio popularis cũ pia credulitate tanta subseqũ cernt ad laudẽ dei ꝛ hostium confusioni. ¶ Altera ꝙ latentes inimici/ etiaz magni referunt in timoꝛes varios immo ꝛ in languoꝛes quasi ꝑturiẽtis cecidisse iuxta impcationem cantici illius a Maria ſoꝛore moysi tympanizati in choro ludentium. ¶ Cantemus dño glorioſe canticum ꝛ ẽ. Sequit. irruat sup eos formido et pauor Videatur et cũ deuotione/facto nostro cõsona recolatur ꝛ cantet. ¶ Ponderanduz est ad extremũ ꝙ hec puella ꝛ adherẽtes sibi militares/nõ dimittũt vias hũane ꝓuidentie. faciendo. ſ. qđ in se est/ꝙ appareat tẽptari ds vltra quã necesse ẽ. Unde constat hãc puellã nõ esse ꝑtinacẽ in adhesiõe ꝓꝓij capitis vltra quã reputet a deo se hẽ monitões seu inflictus. ¶ Possent insup supaddi multe circũstãtie de vita eiꝰ a puero q̃ interrogate sunt et cognite/diu ꝛ mlt̃ũ ꝛ ꝓ multos. Be qbus hic nil inseritur. exẽpla pñt induci de barbara ꝛ de scta katherina. in ꝓuersione nõ minꝰ miraculosa rhetoꝛũ ꝛ alijs multis/vt de Judith ꝛ de Juda in qbꝰ vt cõiter miscẽt sp aliqđ naturale. Neꝝ sequit sp post primũ miraculum qcqđ ab hoibus expectat/vel expectabitur Preterea si frustraret ab oi expectatõe sua et nra (qđ absit) ꝑ dicta puella/nõ optebit cõcludere/ea q̃ facta sũt. a maligno spũ vel nõ a deo facta esse. sed vel ꝓpter nram ingratitudinẽ vel blasphimias aut aliunde iusto dei iudicio. lz occulto posset cõtingẽ frustratio expectationis nre in ira dei/quã

A 977 143

uertatā nobis/et benē omnia vertat.

¶ Supaddunt quattuor ciuilia ⁊ theologica documenta. Unū ꝓcernit regē ⁊ cōsanguineos regie domus. Scōm militiaz regis ⁊ regni. Tertiū ecclīasticos cuz ppło. Quartū puellā ipam. Quox documētox iste vnicus est finis. bñ viuere/pie ad deū ad iuste/ꝓximū/⁊ sobrie hoc ē virtuose ⁊ tēperanter ad seipm. Et in speciali p quarto documento q̄ hec gīa dei ostensa ī hac puella/nō accipiaē ⁊ traducaē: p se vel alios ad vanitates curiosas/nō ad mūdanos questus. nō ad odia ptialia: nō ad seditiones ptentiosas/non ad vindictas de ꝓteritis/nō ad gloriatiōes ineptas. Sz in mansuetudine ⁊ oronib⁹ cū gr̄arūactiōe/ cū liberali ꝓterea tpaliū subuētiōe/quilibet laboret in idipm. quatinus veniat pax in ciuibil suo/vt ō manu inimicox nrox liberati/deo ꝓpitio/fruamus illi ī sctitate et iusticia/coram ipo omnibus. diebus nostris ⁊c. A dño factū est istud ⁊c.

3

Sequitur triplex ve

ritas ad iustificationē electe puelle/ō p⁹ fetantes accepte/vtētis veste virili. ¶ Prima veritas. Lex vetus ꝓhibens mulierez vti veste virili ⁊ vix veste muliebri/ p q̄nto est pure iudicialis/nō obligat ī noua lege. Quia ꝑm veritatē tenendā de necessitate salutis iudicialia antiq̄ legis ablata sūt nec obligant in noua vt talia sunt/nisi noui ē p supiores ea istituī seu cōfirmari cōtingat. ¶ Scōa veritas. Lex hmōi continebat aliq̄ morale qđ stabile est in omni lege. ⁊ illud possumus exprimere ꝓhibitionem indecentis hitus tā in viro q̄ in muliere ꝫ mediū virtutis qđ obseruare debet circūstātias oēs/vt q̄n optet/cur optet/q̄liter optet/et ita de reliquis/vt sapiēs iudicabit de quibus nō est b̄ declarandū p singula. ¶ Tertia vitas Lex hmōi nec vt iudicialis est/nec vt moral' damnat vsuz vestis virilis ⁊ militaris in puella nra virili ⁊ militari/ quā ex certis signis elegit rex celestiz omniū/tanq̄ vexilliferā ad ꝓterendos hostes iusticie/et amicos subleuādos/vt ī manu femine puellaris et virginis confūdat fortia iniquitatis arma: auxiliantibus angelis quibus virginitas amica est ⁊ cognata ꝑm Dieū. et in sacris hist'ijs frequēter apparuit. Sicut in cecilia visibilr cum coronis exrosis ⁊ lilijs. ¶ Rursus p hoc saluaē attōsio criniū quā apl's ꝓhibē videtur in femina. ¶ Obstruaē igit ⁊ cesset os loq̄ntiū iniqua q̄ vbi diuina vt⁹ opatur. media ꝑm finis exigētia disponūē. ita vt nō iā sit securū detrahere vl' culpare ausu temerario. ea q̄ a deo sunt ꝑm aplm ordinata sunt. ¶ Beniq̄ possent ptic̄laritates addi multe/ ⁊ exēpla de hist'ijs sacris ⁊ gentiliū. Sicut de camilla ⁊ amazonibus. Sicut ꝓterea in casibus vel necessitatis vel euidentis vtilitatis/vel approbate cōsuetudinis/vel ex autoritate seu dispēsatione supioꝝ. Sed ista ꝓ brevitate sufficiant et veritate. Tantūmō caueat puella habens iustam causam ne p incredulitatē ⁊ ingratitudinē/vel alias iniusticias/faciat irritū diuinū/tam patenē ⁊ mirabiliter auxiliū inchoatū. put ī Moyse ⁊ filijs israel post collata diuinitus tot ꝓmissa legimus contigisse. Deus eñ ⁊ si nō cōsilium sniam tū mutat/ p mutatione meritorum

7

Secunda ps operū

dñi Jobis Gerson Cancellarij parisien. doctoris christianissimi ꝛ solutissimiq̄ cōtinens opuscula ad mores accommodata

Explicit fe iter. Anno salutis. M.cccc. lxxix. Quinto nonas Augusti.

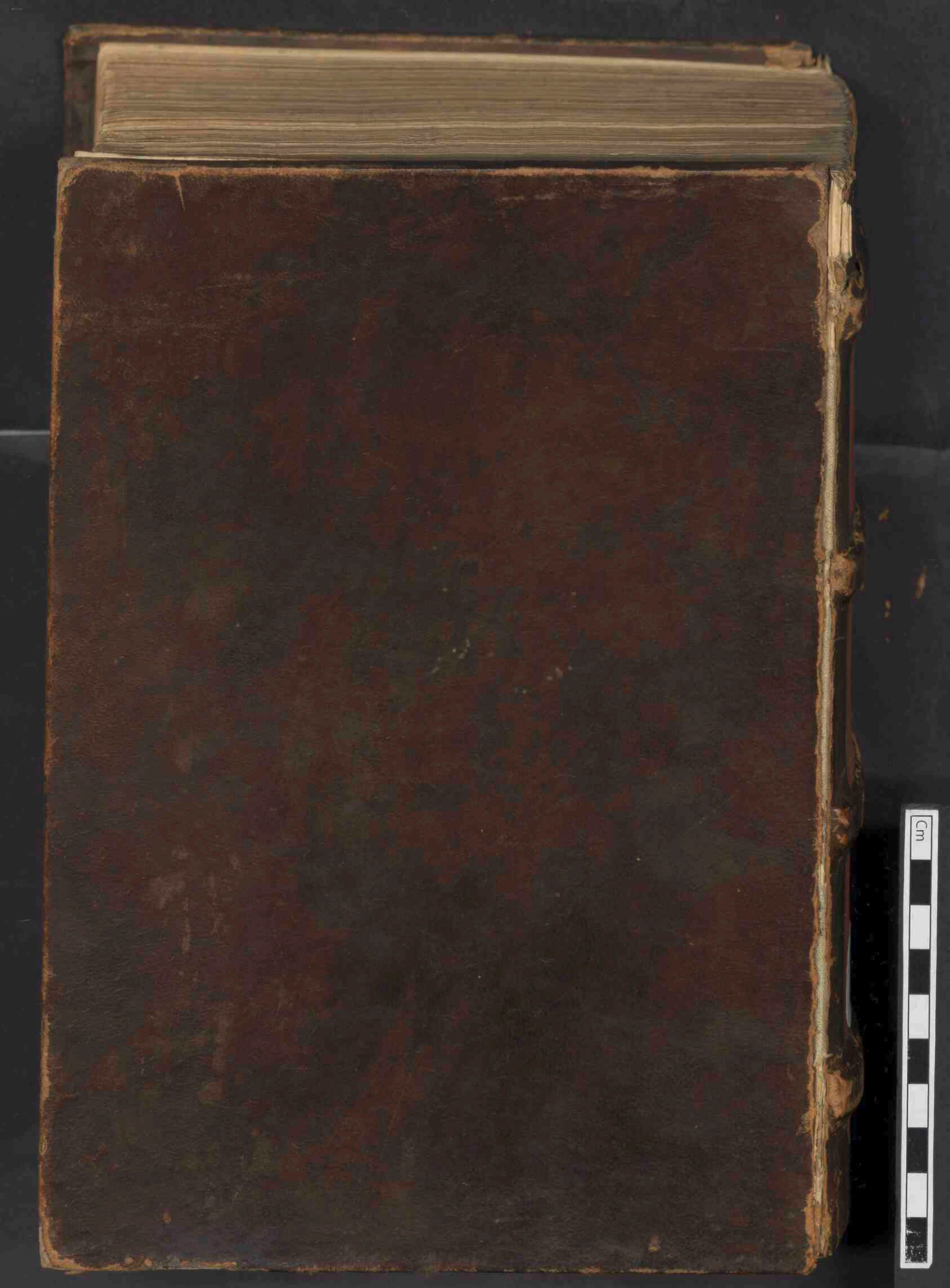

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6